FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(fjärde avdelningen i utökad sammansättning)

den 15 mars 2000 *

I de förenade målen T-25/95, T-26/95, T-30/95, T-31/95, T-32/95, T-34/95, T-35/95, T-36/95, T-37/95, T-38/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95, T-50/95, T-51/95, T-52/95, T-53/95, T-54/95, T-55/95, T-56/95, T-57/95, T-58/95, T-59/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-63/95, T-64/95, T-65/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 och T-104/95,

T-25/95

Cimenteries CBR SA, bolag bildat enligt belgisk rätt, Bryssel, företrätt av advokaterna Michel Waelbroeck, Alexandre Vandencasteele, Denis Waelbroeck och inledningsvis också Olivier Speltdoorn, Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån Ernest Arendt, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

T-26/95

Cembureau — Association européenne du ciment, sammanslutning bildad enligt belgisk rätt, Bryssel, företrädd av Julian Ellison, solicitor, och Mark Clough, barrister, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-30/95

Fédération de l'industrie cimentière belge ASBL, sammanslutning bildad enligt belgisk rätt, Bryssel, företrädd av advokaterna Onno Willem Brouwer, Amsterdam, och Frédéric P. Louis, Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån Marc Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

T-31/95

Eerste Nederlandse Cementindustrie NV (ENCI), bolag bildat enligt nederländsk rätt, 's-Hertogenbosch (Nederländerna), företrätt av advokaterna Mark B. W. Biesheuvel, Haag, och T. Martijn Snoep, Rotterdam, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn et Alex Schmitt, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-32/95

Vereniging Nederlandse Cementindustrie (VNC), sammanslutning bildad enligt nederländsk rätt, 's-Hertogenbosch (Nederländerna), företrädd av advokaterna Piet A. Wackie Eysten,

* Rättegångsspråk: spanska, danska, tyska, grekiska, engelska, franska, italienska, nederländska och portugisiska.

Haag, och T. Martijn Snoep, Rotterdam, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn och Alex Schmitt, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-34/95

Ciments luxembourgeois SA, bolag bildat enligt luxemburgsk rätt, Esch-sur-Alzette (Luxemburg), företrätt av advokaten Jochim Sedemund, Köln, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-35/95

Dyckerhoff AG, bolag bildat enligt tysk rätt, Wiesbaden (Tyskland), företrätt av advokaterna Claus Tessin och Frank Montag, Köln, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-36/95

Syndicat national de l'industrie cimentière (SFIC), sammanslutning bildad enligt fransk rätt, Paris, företrädd av advokaterna Édouard Didier och Jean-Claude Rivalland, Paris, delgivningsadress: advokatbyrån Katia Manhaeve, 56—58, rue Charles Martel, Luxemburg,

T-37/95

Vicat SA, bolag bildat enligt fransk rätt, Paris, företrätt av advokaterna Édouard Didier och Jean-Claude Rivalland, Paris, delgivningsadress: advokatbyrån Katia Manhaeve, 56—58, rue Charles Martel, Luxemburg,

T-38/95

Groupe Origny SA, bolag bildat enligt fransk rätt, Paris, som träder i Cedest SA:s ställe, företrätt av advokaterna Xavier de Roux och Marie-Pia Hutin, Paris, delgivningsadress: advokatbyrån Jacques Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

T-39/95

Ciments français SA, bolag bildat enligt fransk rätt, Paris, företrätt av advokaten Antoine Winckler, Paris, delgivningsadress: advokatbyrån Elvinger, Hoss et Prussen, 2, place Winston Churchill, Luxemburg,

T-42/95

Heidelberger Zement AG, bolag bildat enligt tysk rätt, Heidelberg (Tyskland), företrätt av advokaterna Rainer Bechtold, Stuttgart, och Hans-Jörg Niemeyer,

Stuttgart och Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån Loesch et Wolter, 11, rue Goethe, Luxemburg,

T-43/95

Lafarge Coppée SA, bolag bildat enligt fransk rätt, Paris, företrätt av advokaten Henry Lesguillons, Paris, delgivningsadress: advokatbyrån Marc Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

T-44/95

Aalborg Portland A/S, bolag bildat enligt dansk rätt, Ålborg (Danmark), företrätt av advokaterna Karen Dyekjær-Hansen och Katja Hoegh, Köpenhamn, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-45/95

Alsen AG, tidigare Alsen-Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH, bolag bildat enligt tysk rätt, Hamburg (Tyskland), företrätt av advokaterna Karlheinz Moosecker och Martin Klusmann, Düsseldorf, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-46/95

Alsen AG, tidigare Nordcement AG, bolag bildat enligt tysk rätt, Hamburg (Tyskland), företrätt av advokaterna Karlheinz Moosecker och Martin Klusmann, Düsseldorf, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-48/95

Bundesverband der Deutschen Zementindustrie eV, sammanslutning bildad enligt tysk rätt, Köln (Tyskland), företrädd av advokaten Jochen Burrichter, Düsseldorf, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-50/95

Unicem SpA, bolag bildat enligt italiensk rätt, Turin (Italien), företrätt av advokaterna Franzo Grande Stevens och Andrea Gandini, Turin, GianDomenico Magrone och Cristoforo Osti, Rom, delgivningsadress: advokatbyrån Marc Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

T-51/95

Fratelli Buzzi SpA, bolag bildat enligt italiensk rätt, Casale Monferrato (Italien), företrätt av advokaterna Guido Brosio, Carlo Pavesio och Nicola Ceraolo, Turin, Claudia Crescenzi och Silvia D'Alberti, Rom, delgivningsadress: advokatbyrån René Faltz, 6, rue Heinrich Heine, Luxemburg,

T-52/95

Compañia Valenciana de Cementos Portland SA, bolag bildat enligt spansk rätt, Madrid, företrätt av advokaterna Santiago Martínez Lage och Jaime Pérez-Busta-

mante Köster, Madrid, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-53/95

The Rugby Group plc, bolag bildat enligt engelsk rätt, Rugby (Förenade kungariket), företrätt av Lynda Martin Alegi, solicitor, London, och advokaten Jacques Bourgeois, Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån Marc Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

T-54/95

British Cement Association, sammanslutning bildad enligt engelsk rätt, Berkshire (Förenade kungariket), inledningsvis företrädd av Kenneth Parker, QC, Robert Tudway och Dorcas Rogers, solicitors, London, därefter endast av Kenneth Parker och Robert Tudway, delgivningsadress: advokatbyrån Arendt et Medernach, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

T-55/95

Asland SA, bolag bildat enligt spansk rätt, Barcelona (Spanien), inledningsvis företrätt av advokaterna Antonio Creus Carreras och Xavier Ruiz Calzado, Barcelona, samt Antonio Hierro Hernández Mora, Madrid, därefter advokaterna Creus Carreras, Hierro Hernández-Mora och Marta Ventura Arasanz, Barcelona, advokatbyrån Cuatrecasas, 78, avenue d'Auderghem, Bryssel,

T-56/95

Castle Cement Ltd, bolag bildat enligt engelsk rätt, Birmingham (Förenade kungariket), företrätt av Nicholas Forwood, QC, John Cook, Geert Goeteyn och Trevor Soames, solicitors, delgivningsadress: advokatbyrån Ernest Arendt, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

T-57/95

Heracles General Cement Company SA, bolag bildat enligt grekisk rätt, Aten, företrätt av advokaterna Kostas Loukopoulos, Sotirios Felios och Irini Gortsila, Aten, samt Sebastian Farr och Ciaran Walker, solicitors, delgivningsadress: advokatbyrån Jos Stoffel, 8, rue Willy Goergen, Luxemburg,

T-58/95

Corporación Uniland SA, bolag bildat enligt spansk rätt, Barcelona (Spanien), företrätt av advokaterna Luis de Carlos Bertrán och Edurne Navarro Varona, Barcelona, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn et Alex Schmitt, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-59/95

Agrupación de Fabricantes de Cemento de España (Oficemen), sammanslutning bildad enligt spansk rätt, Madrid, inledningsvis företrädd av advokaterna Jaime Folguera Crespo och

Ramón Vidal Puig, Madrid, därefter endast av advokaten Folguera Crespo, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn och Alex Schmitt, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-60/95

Irish Cement Ltd, bolag bildat enligt irländsk rätt, Dublin, inledningsvis företrätt av John D. Cooke, SC, därefter Paul Sreenan, SC, befullmäktigade av Gerrard, Scallan och O'Brien, solicitors, Dublin, delgivningsadress: advokatbyrån Faltz et associés, 6, rue Heinrich Heine, Luxemburg,

T-61/95

Cimpor — Cimentos de Portugal SA, bolag bildat enligt portugisisk rätt, Lissabon, företrätt av advokaterna Carlos Botelho Moniz, Teresa Mendes, Amadeu Brandão Colaço och Adelino Duarte, Lissabon, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-62/95

Secil — Companhia Geral de Cal e Cimento SA, bolag bildat enligt portugisisk rätt, Outão, Setúbal (Portugal), företrätt av advokaten Nuno Mimoso Ruiz, Lissabon, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-63/95

Associação Técnica da Indústria de Cimento (ATIC), sammanslutning bildad enligt portugisisk rätt, Lissabon, företrädd av advokaten Mário João Marques Mendes, Lissabon, delgivningsadress: advokatbyrån Aloyse May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

T-64/95

Titan Cement Company SA, bolag bildat enligt grekisk rätt, Aten, företrätt av Ian S. Forrester, QC, Skottland, och advokaten Aristotelis N. Kaplanidis, Thessaloniki, delgivningsadress: advokatbyrån Tom Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

T-65/95

Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento SpA, bolag bildat enligt italiensk rätt, Bergamo (Italien), företrätt av advokaterna André Faures, Bryssel, Cesare Lanciani, Milano, Alberto Predieri, Florens, Mario Siragusa, Rom, Francesca Maria Moretti, Bologna, och Giulio Cesare

Rizza, Siracusa, delgivningsadress: advokatbyrån Elvinger, Hoss et Prussen, 2, place Winston Churchill, Luxemburg,

T-68/95

Holderbank Financière Glarus AG, bolag bildat enligt schweizisk rätt, Jona (Schweiz), företrätt av advokaterna Cornelis Canenbley och Michael Esser-Wellié, Düsseldorf, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-69/95

Hornos Ibéricos Alba SA (Hisalba), bolag bildat enligt spansk rätt, Madrid, företrätt av advokaterna Michael Schütte, Berlin, och Luis Suaréz de Lezo Mantilla, Madrid, delgivningsadress: advokatbyrån Alex Bonn, 7, Val Sainte-Croix, Luxemburg,

T-70/95

Aker RGI ASA, bolag bildat enligt norsk rätt, Oslo, företrätt av Nicholas Forwood, QC, John Cook, Geert Goeteyn och Trevor Soames, solicitors, delgivningsadress: advokatbyrån Arendt et Medernach, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

T-71/95

Scancem (publ) AB, tidigare Euroc AB, bolag bildat enligt svensk rätt, Malmö (Sverige), företrätt av Nicholas Forwood, QC, John Cook, Geert Goeteyn och Trevor Soames, solicitors, delgivningsadress: advokatbyrån Arendt et Medernach, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

T-87/95

Cementir — Cementerie del Tirreno SpA, bolag bildat enligt italiensk rätt, Rom, företrätt av advokaterna Gian Michele Roberti och Antonio Tizzano, Neapel, delgivningsadress: advokatbyrån Alain Lorang, 51, rue Albert 1er, Luxemburg,

T-88/95

Blue Circle Industries plc, bolag bildat enligt engelsk rätt, London, inledningsvis företrätt av Jeremy Lever, QC, Nicholas Green och Jessica Simor, barristers, Laura Carstensen och Sarah Vaughan, solicitors, därefter Green, Simor och Carstensen, och Marc Israel, solicitor,

delgivningsadress: advokatbyrån Elvinger, Hoss et Prussen, 2, place Winston Churchill, Luxemburg,

T-103/95

Enosi Tsimentoviomichanion Ellados, sammanslutning bildad enligt grekisk rätt, Aten, företrädd av advokaterna Ioannis Georgakakis och Maria Golfinopoulou, Aten, delgivningsadress: advokatbyrån Tom Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

och T-104/95

Tsimenta Chalkidos AE, bolag bildat enligt grekisk rätt, Aten, företrätt av advokaten Panagiotis Marinou Bernitsas, Aten, delgivningsadress: advokatbyrån Philippe Dupont, 8—10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Richard Lyal (i samtliga mål), Julian Currall (i mål T-26/95), Wouter Wils (i mål T-31/95 och T-32/95), Norbert Lorenz (inledningsvis i mål T-34/95, T-35/95, T-42/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95 och T-68/95), Hans Peter Hartvig (i mål T-44/95), Klaus Wiedner (som har ersatt Norbert Lorenz i mål T-34/95, T-35/95, T-42/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95 och T-68/95), Francisco Enrique González-Díaz (inledningsvis i mål T-52/95, T-55/95, T-58/95, T-59/95 och T-69/95), Francisco de Sousa Fialho (i mål T-61/95, T-62/95 och T-63/95), Theofanis Christoforou (i mål T-103/95 och T-104/95), rättstjänsten, och Rosemary Caudwell (i mål T-53/95 och T-60/95), nationell tjänsteman med förordnande vid kommissionen, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaterna Marc van der Woude och Jean-Jo Evrard, Bryssel (i mål T-25/95 och T-30/95), Bertrand Wägenbaur, Köln och Bryssel (i mål T-34/95), Alexander Böhlke, Frankfurt am Main och Bryssel (i mål T-35/95 och T-42/95), Nicole Coutrelis, Paris (i mål T-36/95, T-37/95, T-38/95, T-39/95 och T-43/95), Alberto Dal Ferro, Vicenza (i mål T-50/95, T-51/95, T-65/95 och T-87/95), Renzo Maria Morresi, Bologna (i mål T-50/95, T-51/95, T-65/95 och T-87/95), José Rivas Andrés, Madrid (i mål T-52/95, T-55/95, T-58/95, T-59/95 och T-69/95), David Lloyd Jones, barrister (i mål T-54/95 och T-88/95), Scott Crosby, solicitor (i mål T-56/95, T-70/95 och T-71/95), och Leonard Hawkes, solicitor (i mål T-57/95 och T-64/95), advokaterna Victor Refega Fernandes, Lissabon (i mål T-61/95, T-62/95 och T-63/95), Rainer Bierwagen, Bryssel (i mål T-68/95),

Mark Brealey, barrister (i mål T-88/95), och advokaten Alkiviadis Oikonomou, Aten (i mål T-103/95 och T-104/95), delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

angående en talan om fullständig eller partiell ogiltigförklaring av kommissionens beslut 94/815/EG av den 30 november 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget (ärende nr IV/33.126 och 33.322 — Cement) (EGT L 343, s. 1),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(fjärde avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Lindh samt domarna R. García-Valdecasas, K. Lenaerts, J. Azizi och M. Jaeger,

justitiesekreterare: rättssekreteraren I. Maselis,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 16 september 1998 (i mål T-26/95, T-36/95, T-37/95 och T-38/95), den 18 september 1998 (i mål T-39/95, T-43/95, T-70/95 och T-71/95), den 23 september 1998 (i mål T-53/95, T-54/95, T-56/95 och T-88/95), den 25 september 1998 (i mål T-57/95, T-64/95, T-103/95 och T-104/95), den 30 september 1998 (i mål T-50/95, T-51/95, T-65/95 och T-87/95), den 2 oktober 1998 (i mål T-61/95, T-62/95 och T-63/95), den 7 oktober 1998 (i mål T-55/95, T-58/95 och T-59/95), den 9 oktober 1998 (i mål T-31/95, T-32/95, T-52/95 och T-69/95), den 14 oktober 1998 (i mål T-25/95, T-30/95, T-44/95 och T-60/95), den 16 oktober 1998 (i mål T-35/95, T-45/95, T-46/95 och T-48/95) och den 21 oktober 1998 (i mål T-34/95, T-42/95 och T-68/95),

följande

Dom

Bakgrunden till tvisten

1 Förevarande mål avser kommissionens beslut 94/815/EG av den 30 november 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget (Ärende nr IV/33.126 och 33.322 — Cement) (EGT L 343, s. 1, nedan kallat det ifrågasatta beslutet), i vilket 42 företag och företagssammanslutningar som är verksamma inom sektorerna för grå cement och vit cement har ådömts böter för att ha överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81 EG).

2 Kommissionen gjorde från april 1989 till juli 1990 vissa kontroller hos de europeiska cementproducenterna och branschorganisationerna inom samma sektor, med stöd av artikel 14.2 och 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962 första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, nedan kallad förordning nr 17). Kommissionen anmodade också företagen och branschorganisationerna att lämna upplysningar i enlighet med artikel 11 i samma förordning. Avslutningsvis tillställde kommissionen Cembureau — Association européenne du ciment (nedan kallad Cembureau) ett meddelande om anmärkningar i enlighet med förfarandet för tillämpning av artikel 15.1 i förordning nr 17.

3 Den 12 november 1991 inledde kommissionen ett administrativt förfarande och fastställde med stöd av artikel 3.1 i förordning nr 17 sina anmärkningar. Den 25 november 1991 översände kommissionen ett sådant meddelande om anmärkningar som föreskrivs i artikel 2.1 i kommissionens förordning nr 99/63/EEG av den 25 juli 1963 om sådana förhör som avses i artikel 19.1 och 19.2 i rådets förordning nr 17 (EGT 127, 1963, s. 2268, nedan kallad förordning nr 99/63) till 76 berörda företag och företagssammanslutningar. Meddelandet om anmärkningar innehåller huvudsakligen två sorters anmärkningar, nämligen agerande på internationell nivå (del I, kapitel 1 och 2, del II, avsnitt A, kapitel 10, 11 och 12 samt avsnitt B och C), och agerande på nationell nivå (del I, kapitel 3—9, del II, avsnitt A, kapitel 13—19).

4 Meddelandet om anmärkningar, vilket utgörs av ett enda dokument, har inte i sin helhet översänts till vart och ett av de företag eller de företagssammanslutningar som är föremål för förfarandet. De avsnitt som avser agerande på internationell nivå har översänts till 61 av dem, medan 15 italienska företag inte har mottagit denna del med motiveringen att de inte ingick i

någon internationell sammanslutning. De avsnitt som rör agerande på nationell nivå har uteslutande översänts till företag eller företagssammanslutningar som är etablerade i den ifrågavarande medlemsstaten.

5 En fullständig innehållsförteckning för meddelandet om anmärkningar samt en förteckning över alla handlingar som registrerats under ärende nr IV/33.126, IV/33.322 och IV/27.997, där det för varje mottagare framgår vilka dokument denne har haft tillgång till (nedan kallad listan), har översänts till varje mottagare av meddelandet om anmärkningar. De sistnämnda har i kommissionens lokaler kunnat tillgå handlingarna i de tre ovannämnda ärendena, med stöd av listan och de uppgifter denna innehåller. Kommissionen har dessutom tillställt dem ett antal kopior av dokument i dessa ärenden. Den 9 juli 1992 översände kommissionen till samtliga företag och företagssammanslutningar som mottog den del av meddelandet om anmärkningar som rörde internationella förhållanden protokollet från det möte som European Task Force höll den 19 augusti 1986 (se punkt 25.14 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen hade fått kännedom om mötet genom det svar på meddelandet om anmärkningar som inkommit från Aker RGI ASA, tidigare Aker A/S, också benämnt Aker i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Aker, samt Scancem (publ) AB, tidigare Euroc AB, också benämnt Euroc i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Euroc.

6 Efter att ha mottagit meddelandet om anmärkningar och fått tillgång till kommissionens handlingar begärde vissa av mottagarna att kommissionen skulle tillställa dem de kapitel av meddelandet om anmärkningar som saknades och ge dem tillgång till samtliga handlingar i ärendena, med undantag för interna och konfidentiella dokument. Kommissionen avslog denna begäran.

7 Den 12 februari 1992 väckte Cimenteries CBR SA (även kallat CBR i det omtvistade beslutet, nedan kallat CBR), Blue Circle Industries plc (nedan kallat Blue Circle), le Syndicat national de l'industrie cimentière (SFIC) (tidigare Syndicat national des fabricants de ciments et de chaux, även kallat Syndicat français de l'industrie cimentière eller SFIC i det omtvistade beslutet, nedan kallat SFIC), Eerste Nederlandse Cementindustrie NV (ENCI) (även kallat ENCI i det omtvistade beslutet, nedan kallat ENCI), Vereniging Nederlandse Cementindustrie (VNC) (även kallat VNC i det omtvistade beslutet, nedan kallat VNC) samt la Fédération de l'industrie cimentière belge ASBL (även kallat Fédération de l'industrie cimentière eller FIC i det omtvistade beslutet, nedan kallat FIC) talan vid förstainstansrätten om ogiltigförklaring av kommissionens beslut att avslå begäran om att kommissionen skulle översända begärda handlingar (mål T-10/92, T-11/92, T-12/92, T-14/92 och T-15/92) och yrkade, i ansökan om interimistiska åtgärder, att rätten skulle vidta åtgärder för att det förfarande som kommissionen inlett gentemot dem skulle vilandeförklaras (mål T-10/92 R, T-11/92 R, T-12/92 R, T-14/92 R och T-15/92 R).

8 Genom beslut av den 23 mars 1992, Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen (mål T-10/92 R, T-11/92 R, T-12/92 R, T-14/92 R och T-15/92 R, REG 1992, s. II-1571), avslog domstolens ordförande ansökan om interimistiska åtgärder och förlängde, för de parter som ingivit ansökan om interimistiska åtgärder, tidsfristen för dessa att yttra sig över meddelandet om anmärkningar till och med den 27 respektive den 31 mars 1992.

9 Samtliga sökande i dessa förfaranden inkom före den 31 mars 1992 med yttrande över meddelandet om anmärkningar till kommissionen.

10 Genom beslut av den 11 september 1992 (vilket inte publicerats i rättsfallssamlingen) avskrevs mål T-14/92, ENCI och Vereniging Nederlandse Cementindustrie mot kommissionen, efter det att sökandena återkallat talan. I avvaktan på ett avgörande i övriga, alltjämt anhängiga, mål beslutade kommissionen att uppskjuta den förhandling som skulle äga rum med anledning av meddelandet om anmärkningar.

11 Genom dom av den 18 december 1992 avvisade förstainstansrätten talan i de förenade målen T-10/92, T-11/92, T-12/92 och T-15/92, Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen (REG 1992, s. II-2667).

12 Den 5 februari 1993 uppmanade förhörsombudet de företag och företagssammanslutningar som var mottagare av meddelandet om anmärkningar att delta i förhör mellan den 1 mars och den 1 april 1993. Förhören arrangerades i tre serier: En serie förhör ägnades åt cementmarknaden, där samtliga företag och företagssammanslutningar kunde delta, en serie förhör ägnades åt den internationella delen av meddelandet om anmärkningar, där enbart de företag och företagssammanslutningar som erhållit denna del av meddelandet om anmärkningar kunde delta, och ett antal förhör ägnades åt de nationella delarna, där de företag och företagssammanslutningar i den medlemsstat som var aktuell i respektive del kunde delta. I kallelsen till förhören förtydligade kommissionen att om ett företag önskade utveckla sin ståndpunkt särskilt skulle det ge detaljerade upplysningar om vilka delar i meddelandet om anmärkningar samt vilka affärshemligheter i den mening som avses i artiklarna 19—21 i förordning nr 17 det avsåg att beröra.

13 Under loppet av februari månad 1993 meddelade vissa företag och företagssammanslutningar, varav Blue Circle och Groupe Origny SA (som trätt i Cedest SA:s ställe sedan den 1 januari 1994, också benämnt Cedest i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Cedest), att de inte avsåg att använda sig av förmånen att muntligen utveckla sin ståndpunkt avseende de anmärkningar som riktats mot dem.

14 Den 23 september 1993 beslutade kommissionen, efter att ha granskat de skriftliga svaren på meddelandet om anmärkningar och de förklaringar som framförts muntligen vid förhöret i mars 1993, att frånfalla de anmärkningar i den internationella delen i meddelandet om anmärkningar (del I, kapitel 1 och 2, del II, avsnitt A, kapitel 10, 11 och 12, samt avsnitt B och C) som riktats mot tolv tyska och sex spanska namngivna företag och följaktligen avsluta det förfarande som inletts den 12 november 1991 beträffande dessa. Kommissionen beslutade också att gentemot övriga mottagare av meddelandet om anmärkningar återkalla sina anmärkningar om nationell samverkan (del I, kapitel 3—9, del II, avsnitt A, kapitel 13—19) och, följaktligen, att avsluta det förfarande som inletts den 12 november 1991 beträffande dessa.

15 Den 27 september 1993 underrättade kommissionen samtliga företag och företagssammanslutningar om sitt beslut att återkalla anmärkningarna om nationell samverkan. Kommissionen anförde i samband därmed följande: "... uppgifterna under c i del II (tillämpligheten av artikel 15.2 i förordning nr 17) i punkt 93 b om 'den omständigheten att det är omöjligt att särskilja nationell samverkan från europeisk samverkan, eftersom de utgör en odelbar enhet' blir också ändamålslösa och skall inte längre beaktas i den fortsatta handläggningen som sker på sedvanligt sätt vad beträffar samtliga övriga kapitel av anmärkningar som riktats mot er".

16 Den 5 oktober 1994 samrådde kommissionen med rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor (nedan kallad rådgivande kommittén). Detsamma skedde den 23 november 1994.

17 Den 30 november 1994 fattade kommissionen det ifrågasatta beslutet där den urskiljer två marknader: en för grå cement och en för vit cement. De 42 företag och företagssammanslutningar till vilka beslutet är riktat berörs alla av de avsnitt däri som behandlar marknaden för grå cement (punkterna 6, 8—37, 42—60, 64 och 65 samt artiklarna 1—6, 8 och 9). Endast sex av de företag till vilka beslutet är riktat berörs dessutom av de avsnitt däri som behandlar marknaden för vit cement (punkterna 7, 38—41, 42, 43, 61—63 och 65, samt artiklarna 7, 8 och 10).

18 I det ifrågasatta beslutet fastställs i fråga om marknaden för grå cement att det förelegat ett allmänt avtal om respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln med cement mellan länderna. Avtalet skulle ha slutits i Paris den 14 januari 1983 vid ett möte mellan företrädare för de europeiska cementproducenter som också var medlemmar i Cembureau. I det ifrågasatta beslutet fastslås i artikel 1 att ett sådant avtal förelegat (nedan kallat Cembureau-avtalet) och att samtliga de företag och företagssammanslutningar till vilka det ifrågasatta beslutet var riktat varit delaktiga i avtalet, i strid med förbudet i artikel 85.1 i fördraget. Cembureau-avtalet skulle ha varit ett enda och fortlöpande avtal (punkt 46 i det ifrågasatta beslutet), eftersom det genomfördes genom bilateral eller multilateral konkurrensbegränsande samverkan. I artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet fastställs att det förelegat en konkurrensbegränsande samverkan och att olika företag och företagssammanslutningar varit delaktiga i denna.

19 I det ifrågasatta beslutet anges således att det förekommit konkurrensbegränsande samverkan mellan Cembureau och dess medlemmar i syfte att utbyta information för att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet (punkterna 16, 17 och 47 samt artikel 2.1 och 2.2). Där anförs vidare att det förekommit samverkan över gränserna i form av fransk-italienska förbindelser (punkterna 20 och 48 samt artikel 3.1 a, 3.1 b och 3.1 c), spansk-portugisiska förbindelser (punkterna 21 och 49 samt artikel 3.2) och fransk-tyska förbindelser (punkterna 22 och 50 samt artikel 3.3 a och 3.3 b). Kommissionen belyser den samordning som uppstod mellan flera europeiska producenter som en reaktion på importen av grekisk cement och klinker till gemenskapens medlemsstater i mitten på 1980-talet, en samverkan som skulle ha lett till att en grupp benämnd European Task Force (nedan kallad ETF) inrättades, till att ett gemensamt bolag för inköp och försäljning (nedan kallat Joint Trading Company eller

Interciment) bildades, till att det vidtogs skyddsåtgärder för den italienska marknaden samt till att det vidtogs åtgärder för uppköp av kvantiteter cement eller klinker som riskerade att destabilisera marknaden (nedan kallade stödåtgärder eller "carrot actions") (punkterna 24—29 och 53—57 samt artikel 4.1, 4.2, 4.3 a, 4.3 b och 4.4 a—4.4 h). Avslutningsvis anför kommissionen att åtskilliga företag och företagssammanslutningar har deltagit i samordnade förfaranden i strid med artikel 85.1 i fördraget inom ramen för de två kommittéer som branschen inrättade för att diskutera problem kring export, nämligen European Cement Export Committee (nedan kallad ECEC) och European Export Policy Committee (nedan kallad EPC) (punkterna 30—37 och 58—60 samt artiklarna 5 och 6).

20 Genom artikel 9 i det ifrågasatta beslutet åläggs vart och ett av de 42 företag och företagssammanslutningar som beslutet är riktat till böter till följd av sin medverkan i den överträdelse som avses i artikel 1, och som utgörs av det uppträdande som åsyftas i artiklarna 2—6. Bötesbeloppen varierar mellan 40 000 och 32 492 000 ECU och uppgår totalt till ett belopp om 242 420 000 ECU.

21 I det ifrågasatta beslutet fastslås beträffande marknaden för vit cement att sex företag har deltagit i olika överträdelser inom ramen för en kommitté som bildades av de europeiska producenter av vit cement som sysslar med export, nämligen White Cement Committee (nedan kallad WCC) (punkterna 38—41 och 61—63 samt artikel 7). Genom artikel 10 åläggs dessa sex företag böter vars belopp varierar mellan 554 000 och 1 088 000 ECU och som totalt uppgår till 5 546 000 ECU.

22 Det ifrågasatta beslutet innehåller följande bestämmelser:

"Artikel 1

Cembureau — Association européenne du ciment, Fédération de l'Industrie Cimentière a.s.b.l., S.A. Cimenteries CBR, Aalborg Portland A/S, Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Lafarge Coppée S.A., Société des Ciments Français S.A., Vicat S.A., Cedest S.A., Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V., Heidelberger Zement A.G., Dyckerhoff A.G., Alsen-Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH, Nordcement A.G., Association of the Greek Cement Industry, Titan Cement Company S.A., Heracles General Cement Company, Halkis Cement Company S.A., Irish Cement Limited, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Unicem S.p.A., Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A., S.A. des Ciments Luxembourgeois, Vereniging Nederlandse Cement-Industrie, ENCI N.V., British Cement Association, Blue Circle Industries Plc, The Rugby Group Plc och Castle Cement Limited har från och med den 14 januari 1983, Fratelli Buzzi S.p.A. från och med den 11 maj 1983, ATIC — Associação Técnica da Industria de Cimento, Cimpor — Cimentos de Portugal S.A., SECIL — Companhia Geral de Cal e Cimento S.A., Agrupación de Fabricantes de Cementos de España — Oficemen, Asland S.A., Corporación Uniland S.A., Hispacement S.A., Hornos

Ibéricos Alba S.A. och Compañia Valenciana de Cementos Portland S.A. från och med den 1 januari 1986, Holderbank Financière Glarus S.A. från och med den 28 maj 1986 och Aker A/S och EUROC AB från och med den 9 juni 1986 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget genom att delta i ett avtal om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln med cement mellan länderna.

Artikel 2

1. Cembureau — Association européenne du ciment, Fédération de l'Industrie Cimentière a.s.b.l., Aalborg Portland A/S, Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V., Association of the Greek Cement Industry, Irish Cement Limited, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Unicem S.p.A, Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A., S.A. des Ciments Luxembourgeois, Vereniging Nederlandse Cement-Industrie, British Cement Association har från och med den 14 januari 1983 till och med den 14 april 1986, och ATIC — Associação Técnica da Industria de Cimento samt Agrupación de Fabricantes de Cementos de España — Oficemen från och med den 1 januari 1986 till och med den 14 april 1986, överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i avtal om utbyte av prisuppgifter för att underlätta genomförandet av det avtal som avses i artikel 1, vid chefsdelegaternas möten och i Cembureaus exekutivkommitté.

2. Cembureau — Association européenne du ciment, Fédération de l'Industrie Cimentière a.s.b.l., Aalborg Portland A/S, Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V., Association of the Greek Cement Industry, Irish Cement Limited, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Unicem S.p.A, Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A., S.A. des Ciments Luxembourgeois, Vereniging Nederlandse Cement-Industrie, British Cement Association har från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988, och ATIC — Associação Técnica da Industria de Cimento samt Agrupación de Fabricantes de Cementos de España från och med den 1 januari 1986 till och med den 31 december 1988, överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget genom att delta i samordnade förfaranden som syftade till att underlätta genomförandet av det avtal som avses i artikel 1 och som avsåg:

   a) utbyte av uppgifter om de belgiska och nederländska producenternas minimipriser för leverans av cement i lastbil samt om den luxemburgska producentens priser och rabatter,

   b) utbyte av uppgifter om danska och irländska producenters enskilda prislistor samt om gällande prislistor inom cementindustrin i Grekland, Italien och Portugal samt om genomsnittspriser i Tyskland, Frankrike, Spanien och Förenade Kungariket.

Artikel 3

1. a) Lafarge Coppée S.A. och Fratelli Buzzi S.p.A. har från och med den 26 november 1988 till och med den 31 december 1988 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett samordnat förfarande som bestod i en uppdelning av den sydfranska marknaden och i en begränsning av deras självständighet vid val av produktionskälla.

   b) Société des Ciments Français S.A. och Fratelli Buzzi S.p.A. har från och med den 17 mars 1988 till och med den 31 december 1988 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av uppgifter om priser och väntade prishöjningar i syfte att begränsa deras självständighet.

   c) Vicat S.A. och Fratelli Buzzi S.p.A. har från och med den 11 maj 1983 till och med den 31 december 1988 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av uppgifter om priser, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike.

2. Agrupación de Fabricantes de Cementos de España — Oficemen, Cimpor — Cimentos de Portugal S.A. och SECIL — Companhia Geral de Cal e Cimento S.A. har från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett avtal om kontroll av handeln med cement mellan Spanien och Portugal och om respekt för respektive hemmamarknad.

3. a) Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Lafarge Coppée S.A., Société des Ciments Français S.A., Cedest S.A., Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V., Dyckerhoff AG och Heidelberger Zement AG har från och med den 23 juni 1982 till åtminstone den 30 september 1989 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i avtal och samordnade förfaranden om reglering av handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland.

   b) Syndicat Français de l'Industrie Cimentière och Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V. har från och med den 1 januari 1985 till och med den 30 september 1989 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett samordnat förfarande om utbyte av upplysningar för att kontrollera respekten för kvantitativa begränsningar av exporten mellan Frankrike och Tyskland samt leveransernas bestämmelseort i olika tyska delstater.

Artikel 4

1. Cembureau — Association européenne du ciment, Holderbank Financière Glarus S.A., Blue Circle Industries Plc, Agrupación de Fabricantes de Cementos de España, Asland S.A., Corporación Uniland S.A., Hispacement S.A., Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Lafarge Coppée S.A., Société des Ciments Français S.A., Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V., Dyckerhoff AG, Heidelberger Zement AG, S.A. Cimenteries CBR, Aker A/S och EUROC AB, Aalborg Portland A/S, Irish Cement Limited, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Unicem S.p.A., Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A. har från och med den 28 maj 1986 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett avtal om att upprätta Cembureau Task Force eller European Task Force.

2. Holderbank Financière Glarus S.A., Blue Circle Industries Plc, Agrupación de Fabricantes de Cementos de España — Oficemen, Asland S.A., Corporación Uniland S.A., Hispacement S.A., Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Lafarge Coppée S.A., Société des Ciments Français S.A., Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V., Dyckerhoff AG, Heidelberger Zement AG, Aker A/S och EUROC AB, S.A. Cimenteries CBR, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Unicem S.p.A., och Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A. har från och med den 9 juni 1986 till och med den 26 mars 1993 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett avtal om att bilda Joint Trading Company, Interciment S.A., för att genomföra stödåtgärder eller avskräckande åtgärder gentemot dem som hotade stabiliteten på marknaderna i medlemsländerna.

3. a) Cembureau — Association européenne du ciment, Holderbank Financière Glarus S.A., Blue Circle Industries Plc, Agrupación de Fabricantes de Cementos de España, Asland S.A., Corporación Uniland S.A., Hispacement S.A., Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Lafarge Coppée S.A., Société des Ciments Français S.A., Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V., Dyckerhoff AG, Heidelberger Zement AG, S.A. Cimenteries CBR, Aker A/S och EUROC AB, Aalborg Portland A/S, Irish Cement Limited, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Unicem S.p.A, Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A. har från och med den 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett samordnat förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund.

   b) Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A, Unicem S.p.A. och Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A. har från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett avtal om de kontrakt och konventioner som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade grekisk cement.

4. Följande företag har överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i avtal och samordnade förfaranden som syftade till att omdirigera det grekiska produktionsöverskottet och bromsa importen av grekisk cement till medlemsstaterna:

a) Blue Circle Industries Plc, Castle Cement Limited, The Rugby Group Plc genom att från och med den 16 juni 1986 till och med den 5 september 1986 ha deltagit i ett samordnat förfarande som syftade till att förhindra eller minska importen av grekisk cement till Förenade kungariket,

b) Blue Circle Industries Plc och Titan Cement Company S.A. genom att från och med den 4 juli 1986 till och med den 31 december 1989 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Nigeria och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna,

c) Holderbank Financière Glaris S.A. och Titan Cement Company S.A. genom att från och med den 19 juni 1986 till och med den 31 december 1990 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Afrika och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna,

d) Holderbank Financière Glaris S.A. och Heracles General Cement Company genom att från och med den 9 maj 1986 till och med den 31 december 1990 ha deltagit i ett avtal som syftade till att förhindra att Heracles sålde cement direkt på de europeiska marknaderna och att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till andra marknader,

e) Lafarge Coppée S.A. och Titan Cement Company S.A. genom att från och med den 22 juli 1986 till och med den 31 december 1991 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder klinker som producerats av Titan till Kanada och att förhindra att Titan sålde direkt på de europeiska marknaderna,

f) Lafarge Coppée S.A. och Heracles General Cement Company genom att från och med den 1 juni 1988 till och med den 15 juni 1991 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till bestämmelseorter utanför Europa och att förhindra att Heracles sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna,

g) S.A. Cimenteries CBR, Heracles General Cement Company och Titan Cement Company S.A. genom att från och med den 4 maj 1988 till och med den 31 december

1990 ha deltagit i ett samordnat förfarande avseende leverans — via UMAR — av klinker avsett för CBR och ENCI i Belgien och i Nederländerna, och som syftade till att förhindra att två grekiska producenter sålde direkt på de europeiska marknaderna,

h) Aker A/S och EUROC AB samt Titan Cement Company S.A. genom att från och med den 28 januari 1987 till och med den 31 december 1990 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till Afrika, USA och Bahamas och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna.

Artikel 5

Féderation de l'Industrie Cimentière a.s.b.l., Aalborg Portland A/S, Syndicat Français de l'Industrie Cimentière, Dyckerhoff AG, Alsen-Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH, Nordcement AG, Association of the Greek Cement Industry, Irish Cement Limited, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Unicem S.p.A., Cementir — Cementerie del Tirreno S.p.A., ENCI N.V. har från och med den 14 mars 1984 till och med den 22 september 1989, och Castle Cement Limited, ATIC — Associacão Técnica da Industria de Cimento och Agrupación de Fabricantes de Cementos de España har från och med den 1 januari 1986 till och med den 22 september 1989 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget genom att — inom ramen för ECEC — ha deltagit i ett samordnat förfarande som avsåg ett utbyte av upplysningar om tillgångs- och efterfrågesituationen i importerande tredje länder, exportpriser, importsituationen i medlemsstaterna samt om tillgångs- och efterfrågesituationen på de interna marknaderna, och som syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen.

Artikel 6

Lafarge Coppée S.A., Titan Cement Company S.A., Heracles General Cement Company, Halkis Cement Company S.A. har från och med den 1 juli 1981 till och med den 19 maj 1989, Société des Ciments Français S.A. har från och med den 1 juli 1981 till och med den 17 februari 1989, Blue Circle Industries Plc har från och med den 1 juli 1981 till och med den 12 oktober 1987, Hispacement S.A., Hornos Ibéricos Alba S.A., Compañia Valenciana de Cementos Portland S.A., och dess dotterbolag Cementos del Mar S.A. har från och med den 1 januari 1986 till och med den 19 maj 1989, överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att — inom ramen för EPC — ha deltagit i ett fortlöpande samordnat förfarande som syftade till att undersöka situationen på gemenskapsmarknaderna, dela upp marknaderna i tredje länder, fastställa priserna för produkter som var avsedda för omfattande export, utbyta detaljerade uppgifter om de kvantiteter som var tillgängliga för export och om den export som utförts till tredje länder, och som syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen.

Artikel 7

Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento S.p.A., Dyckerhoff AG, Lafarge Coppée S.A., Société des Ciments Français S.A., S.A. Cimenteries CBR har från och med den 6 maj 1982 till och med den 26 maj 1988, och Compañia Valenciana de Cementos Portland S.A. har från och med den 1 januari 1986 till och med den 26 maj 1988 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att — inom ramen för WCC — ha deltagit i ett samordnat förfarande och i ett avtal om iakttagande av principen om hemmamarknaden, samt i ett fortlöpande samordnat förfarande om kanalisering av produktionsöverskott till export till tredje länder, i ett fortlöpande samordnat förfarande om utbyte av detaljerade upplysningar om de enskilda företagens produktionskapacitet, produktion, inhemsk försäljning och export, inhemska priser för vit cement och för grå cement samt för export.

Artikel 8

De i artiklarna 1—7 nämnda företagen skall omedelbart upphöra med de överträdelser som avses i dessa artiklar (om detta inte redan gjorts) och skall i framtiden, på marknaderna för vit och grå cement, avstå från varje form av avtal eller samordnat förfarande som kan ha samma eller ett liknande syfte, inklusive varje utbyte av hemliga affärsuppgifter som avser att kontrollera efterlevnaden av varje uttryckligt eller outtalat avtal eller varje samordnat förfarande som avser en uppdelning av marknaderna i gemenskapen.

Artikel 9

De nedan nämnda företagen och företagssammanslutningarna åläggs följande böter för den i artikel 1 fastställda överträdelsen, vilken genomfördes särskilt genom de åtgärder som beskrivs i artiklarna 2, 3, 4, 5 och 6:

1.	Cembureau — Association européenne du ciment böter om	100 000 ECU
2.	Holderbank Financière Glarus SA böter om	5 331 000 ECU
3.	Aker A/S böter om	40 000 ECU
4.	Euroc AB böter om	40 000 ECU
5.	Bundesverband der Deutschen Zementindustrie böter om	100 000 ECU
6.	Alsen-Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH böter om	3 841 000 ECU

7.	Dyckerhoff AG böter om	12 296 000 ECU
8.	Heidelberger Zement AG böter om	15 652 000 ECU
9.	Nordcement AG böter om	1 850 000 ECU
10.	Fédération de l'industrie cimentière böter om	100 000 ECU
11.	SA Cimenteries CBR böter om	7 196 000 ECU
12.	Aalborg Portland A/S böter om	4 008 000 ECU
13.	Agrupación de Fabricantes de Cementos de España — Oficemen böter om	70 000 ECU
14.	Asland SA böter om	5 337 000 ECU
15.	Hispacement SA böter om	102 000 ECU
16.	Hornos Ibéricos Alba SA böter om	1 784 000 ECU
17.	Corporación Uniland SA böter om	1 971 000 ECU
18.	Compañia Valenciana de Cementos Portland SA böter om	1 312 000 ECU
19.	Syndicat français de l'industrie cimentière böter om	100 000 ECU
20.	Cedest SA böter om	2 522 000 ECU
21.	Société des ciments français SA böter om	24 716 000 ECU
22.	Lafarge Coppée SA böter om	22 872 000 ECU
23.	Vicat SA böter om	8 272 000 ECU
24.	Association of the Greek Cement Industry böter om	100 000 ECU
25.	Halkis Cement Company SA böter om	1 856 000 ECU
26.	Heracles General Cement Company böter om	5 748 000 ECU
27.	Titan Cement Company SA böter om	5 625 000 ECU
28.	Irish Cement Ltd böter om	3 524 000 ECU
29.	Fratelli Buzzi SpA böter om	3 652 000 ECU
30.	Cementir — Cementerie del Tirreno SpA böter om	8 248 000 ECU
31.	Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento SpA böter om	32 492 000 ECU
32.	Unicem SpA böter om	11 652 000 ECU
33.	SA des Ciments luxembourgeois böter om	1 052 000 ECU
34.	Vereniging Nederlandse Cementindustrie böter om	100 000 ECU
35.	Eerste Nederlandse Cementindustrie NV böter om	7 316 000 ECU
36.	ATIC — Associação Técnica da Indústria do Cimento böter om	70 000 ECU
37.	Cimpor — Cimentos de Portugal SA böter om	9 324 000 ECU
38.	SECIL — Companhia Geral de Cal e Cimento SA böter om	3 017 000 ECU
39.	British Cement Association böter om	100 000 ECU
40.	Blue Circle Industries plc böter om	15 824 000 ECU
41.	Castle Cement Ltd böter om	7 964 000 ECU
42.	The Rugby Group plc böter om	5 144 000 ECU

Artikel 10

De nedan nämnda företagen och företagssammanslutningarna åläggs följande böter för den i artikel 7 fastställda överträdelsen:

1.	Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento SpA böter om	1 088 000 ECU
2.	Dyckerhoff AG böter om	988 000 ECU

3.	Lafarge Coppée SA böter om	1 028 000 ECU
4.	Société des ciments français SA böter om	1 052 000 ECU
5.	SA Cimenteries CBR böter om	836 000 ECU
6.	Compañia Valenciana de Cementos Portland SA böter om	554 000 ECU

Artikel 11

De böter som åläggs genom artiklarna 9 och 10 skall inom tre månader från delgivningen av detta beslut inbetalas på följande bankkonto...

På bötesbeloppet utgår ränta från utgången av ovannämnda tidsfrist enligt den räntesats som Europeiska monetära institutet tillämpade för sina transaktioner i ecu den första vardagen i den månad under vilken förevarande beslut fattades, med ett tillägg av 3,5 procentenheter, det vill säga 9,25 procent.

Artikel 12

Detta beslut riktas till..."

Förfarande

23 Den 13 januari 1995 underrättade Ciments français SA (i det ifrågasatta beslutet också benämnt Société des ciments français SA, Ciments français eller SCF, nedan kallat Ciments français) kommissionen om att det förekom ett materiellt fel i beräkningen av det bötesbelopp som ålagts bolaget med avseende på marknaden för grå cement. Den 6 februari 1995 påtalade bolaget att felet kvarstod vid den andra delgivningen av det ifrågasatta beslutet. Den 17 februari 1995 underrättade kommissionen bolaget om sitt beslut av den 13 februari 1995 att avslå bolagets begäran om rättelse av beloppets storlek.

24 Den 6 februari 1995 frågade Castle Cement Ltd (nedan kallat Castle), Aker och Euroc den kommissionsledamot som var ansvarig för konkurrenspolitiken huruvida kommissionen, för det fall böterna helt eller delvis skulle komma att ogiltigförklaras, avsåg att utge ränta på de

belopp som redan betalats i avvaktan på att målet avgjordes. Efter den andra delgivningen av beslutet i februari 1995 begärde de, den 13 februari 1995, att kommissionen skulle ange vilka följder den andra delgivningen skulle få för betalningen av böterna eller upprättandet av en bankgaranti. De fick inget svar på sin fråga om utbetalning av ränta.

25 CBR (T-25/95), Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Ciments luxembourgeois SA (även kallat SA des Ciments luxembourgeois eller Ciments luxembourgeois i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Ciments luxembourgeois) (T-34/95), Dyckerhoff AG (tidigare Dyckerhoff Zement GmbH, nedan kallat Dyckerhoff) (T-35/95), SFIC (T-36/95), Vicat SA (nedan kallat Vicat) (T-37/95), Cedest (T-38/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger Zement AG (nedan kallat Heidelberger) (T-42/95), Lafarge Coppée (även kallat Lafarge Coppée SA eller Lafarge i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Lafarge) (T-43/95), Aalborg Portland A/S (nedan kallat Aalborg) (T-44/95), Alsen AG (tidigare Alsen-Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH, även kallat Alsen-Breitenburg i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Alsen-Breitenburg) (T-45/95), Alsen AG (tidigare Nordcement AG, även kallat Nordcement i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Nordcement) (T-46/95), Bundesverband der Deutschen Zementindustrie e.V. (även kallat Bundesverband eller BDZ i det omtvistade beslutet, nedan kallat BDZ) (T-48/95), Unicem SpA (nedan kallat Unicem) (T-50/95), Fratelli Buzzi SpA (nedan kallat Buzzi) (T-51/95), Compañia Valenciana de Cementos Portland SA (nedan kallat Valenciana) (T-52/95), The Rugby Group plc (även kallat Rugby i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Rugby) (T-53/95), British Cement Association (nedan kallad BCA) (T-54/95), Asland SA (nedan kallat Asland) (T-55/95), Castle (T-56/95), Heracles General Cement Company SA (även kallat Heracles i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Heracles) (T-57/95), Corporación Uniland SA (nedan kallat Uniland) (T-58/95), Agrupación de Fabricantes de Cemento de España (Oficemen) (även kallad Oficemen i det ifrågasatta beslutet, nedan kallad Oficemen) (T-59/95), Irish Cement Ltd (nedan kallat Irish Cement) (T-60/95), Cimpor — Cimentos de Portugal SA (nedan kallat Cimpor) (T-61/95), Secil — Companhia Geral de Cal e Cimento SA (nedan kallat Secil) (T-62/95), ATIC — Associação Técnica da Indústria de Cimento (nedan kallad ATIC) (T-63/95), Titan Cement Company SA (även kallat Titan i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Titan) (T-64/95), Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento SpA (nedan kallat Italcementi) (T-65/95), Holderbank Financière Glarus AG (även kallat Holderbank Financière Glaris SA i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Holderbank) (T-68/95), Hornos Ibéricos Alba SA (Hisalba) (även kallat Hornos Ibéricos eller Hisalba i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Hornos Ibéricos) (T-69/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Cementir — Cementerie del Tirreno SpA (nedan kallat Cementir) (T-87/95), Blue Circle (T-88/95), Enosi Tsimentoviomichanion Ellados (tidigare Association of the Greek Cement Industry, sålunda benämnd i det ifrågasatta beslutet, nedan kallad AGCI) (T-103/95) och Tsimenta Chalkidos AE (tidigare Halkis Cement Company, även kallat Halkis i det ifrågasatta beslutet, nedan kallat Halkis) (T-104/95) har väckt talan genom ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli mellan den 14 februari 1995 och den 12 april 1995.

26 Halkis har, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 17 maj 1995, med stöd av artiklarna 185 och 186 i EG-fördraget (nu artiklarna 242 EG och 243 EG), inkommit med en ansökan om interimistiska åtgärder och yrkat att rätten skall förordna om uppskov med verkställigheten av det ifrågasatta beslutet i den del där Halkis åläggs böter. Yrkandena i ansökan avslogs genom beslut av förstainstansrättens ordförande av den 11 augusti 1995 i mål T-104/95 R, Tsimenta Chalkidos mot kommissionen (REG 1995, s. II-2235).

27 Cementir har, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 10 maj 1995, väckt talan ytterligare en gång och yrkat att det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den del det i artikel 9 fastställs hur stort bötesbelopp som åläggs detta bolag (mål T-116/95). Förstainstansrätten (fjärde avdelningen i utökad sammansättning) avvisade talan i beslut av den 10 juni 1998 (REG 1998, s. II-2261).

28 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (fjärde avdelningen i utökad sammansättning) att inleda det muntliga förfarandet utan att vidta föregående åtgärder för bevisupptagning. Rätten beslutade emellertid att som åtgärd för processledning anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor. Parterna har rättat sig efter denna anmodan.

29 Parterna har hållit sina sakframställningar och svarat på förstainstansrättens muntliga frågor vid offentliga sammanträden den 16, 18, 23, 25, 30 september 1998 samt den 2, 7, 9, 14, 16 och 21 oktober 1998.

Parternas yrkanden

30 CBR (T-25/95) har yrkat att förstainstansrätten skall

— i första hand ogiltigförklara artiklarna 1, 4, 7, 8, 9 och 10 i det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

31 Cembureau (T-26/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i den del det avser CBR,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— besluta om alla nödvändiga åtgärder för bevisupptagning.

32 FIC (T-30/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara artiklarna 1, 2, 5, 8 och 9 i det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

33 ENCI (T-31/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, åtminstone i de delar det avser ENCI,

— i andra hand nedsätta de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive ränta på erlagda bötesbelopp.

34 VNC (T-32/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, åtminstone i de delar det avser VNC,

— i andra hand nedsätta de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive ränta på erlagda bötesbelopp.

35 Ciments luxembourgeois (T-34/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara artiklarna 1, 2.1 och 2.2 samt 9 i det ifrågasatta beslutet i de delar dessa avser Ciments luxembourgeois,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

36 Dyckerhoff (T-35/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara artiklarna 1, 3.3 a, 4.1, 4.2 och 4.3 a, 5, 7, 8, 9 och 10 i det ifrågasatta beslutet i de delar dessa avser Dyckerhoff,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

37 SFIC (T-36/95) har yrkat att rätten skall

— förhöra kommissionen och i förekommande fall rådgivande kommittén om beskaffenheten och omfattningen av de uppgifter som var tillgängliga och som medlemmarna i kommittén givits tillgång till, särskilt vad gäller de föreskrivna böternas belopp,

— förhöra kommissionen om huruvida den överläggning som kommissionens ledamöter som kollegium hållit tillgått på ett korrekt sätt, särskilt med avseende på under vilka förutsättningar dessa fått tillgång till eller blivit underrättade om de argument som sökanden och övriga mottagare av meddelandet om anmärkningar anfört till sitt försvar,

— fastställa att rådgivande kommittén inte har kunnat uttala sig med full kännedom om saken,

— fastställa att kommissionen inte har iakttagit kollegialitetsprincipen,

— helt eller delvis ogiltigförklara artiklarna 1, 2, 3.3, 4.1 och 4.2, 5 och 9 i det ifrågasatta beslutet i de delar dessa berör SFIC,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

38 Vicat (T-37/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand, helt eller delvis, ogiltigförklara artiklarna 1, 3.1 c och 9 i det ifrågasatta beslutet, i de delar dessa berör Vicat,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

39 Cedest (T-38/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand, helt eller delvis, ogiltigförklara artiklarna 1, 3.3 a och 9 punkt 20 i det ifrågasatta beslutet, i de delar dessa berör Cedest,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

40 Ciments français (T-39/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand nedsätta de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

41 Heidelberger (T-42/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Heidelberger,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

42 Lafarge (T-43/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, eller åtminstone artiklarna 1, 3.1 a, 3.3 a, 4.1, 4.2 och 4.3 a, samt 4.4 e, 4.4 f, 6 och 7,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— besluta om alla nödvändiga åtgärder,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

43 Aalborg (T-44/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara artiklarna 1, 2, 4.1 och 4.3 a, 5, 8 och 12 i det ifrågasatta beslutet, i de delar dessa avser Aalborg,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

44 Alsen-Breitenburg (T-45/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Alsen-Breitenburg,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

45 Nordcement (T-46/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Nordcement,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

46 BDZ (T-48/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara artiklarna 1, 2, 3.3, 4.1, 4.2 och 4.3 a samt artikel 9 punkt 5 i det ifrågasatta beslutet,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

47 Unicem (T-50/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, åtminstone i de delar detta avser Unicem,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna och att ersätta sökanden för räntekostnader och andra kostnader i samband med upprättandet av en bankgaranti för hela eller delar av de böter som blir föremål för en eventuell nedsättning.

48 Buzzi (T-51/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand, helt eller delvis, ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i den del detta avser Buzzi,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— förplikta kommissionen att ersätta de kostnader som bolaget haft under det administrativa förfarandet,

— förplikta kommissionen att ersätta de kostnader som uppkommit vid upprättandet av en garanti för betalning av det ålagda bötesbeloppet,

— tillåta sökanden att åberopa vittnesförhör med sin direktör, Franco Buzzi, inför förstainstansrätten.

49 Valenciana (T-52/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand, helt eller delvis, ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, i de delar detta avser Valenciana,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

50 Rugby (T-53/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara artiklarna 1, 2, 4, 8 och 9 i det ifrågasatta beslutet, i de delar dessa avser Rugby,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

51 BCA (T-54/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta berör BCA,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

52 Asland (T-55/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand, helt eller delvis, ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta de räntekostnader och andra kostnader som uppkommit i samband med upprättandet av en garanti och de kostnader som hänför sig till en eventuell betalning av samtliga eller delar av böterna.

53 Castle (T-56/95) har yrkat att rätten skall

— helt eller delvis ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i den del detta avser Castle,

— upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

54 Heracles (T-57/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att förete samtliga meddelanden, inlagor och förslag till dokument av intern beskaffenhet som kommissionens medlemmar eller tjänstemän upprättat,

protokoll från möten inom kommissionen samt rådgivande kommitténs yttranden, möten avseende

— hur sökandens grunder, såsom de är uppställda i svaret på meddelandet om anmärkningar och protokollen från kommissionens och rådgivande kommitténs förhör, formulerats på andra språk än grekiska, som är det språk på vilket grunderna ursprungligen formulerades,

— beräkningen av de böter som ålagts bolaget, särskilt det förslag till beslut som kommissionen presenterade för rådgivande kommittén, vilket enligt uppgifter som sökanden förfogar över dock, utan att kunna bevisa det, innehåller följande stycke (som inte återges i det ifrågasatta beslutet): "De grekiska producenternas argument att de under rådande omständigheter varit tvungna att ingå avtal med vissa europeiska producenter om försäljning av cement och klinker skall beaktas. Kommissionen anser följaktligen att den inte kan ålägga Titan och Heracles böter med avseende på de överenskommelser och samordnade förfaranden som avser köp av sådan grekisk cement och klinker som avses i punkt 56",

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

55 Uniland (T-58/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Uniland, åtminstone artiklarna 1, 4.1, 4.2 och 4.3 a samt 9,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de kostnader som följer av upprättandet och bibehållandet av en garanti för betalning av böterna.

56 Oficemen (T-59/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, i de delar detta berör Oficemen,

— i andra hand ogiltigförklara artiklarna 1, 2, 3.2, 4.1, 4.2 och 4.3 a, 5 och 9 i det ifrågasatta beslutet, i de delar dessa avser Oficemen,

— i annat fall upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de kostnader som följer av upprättandet och bibehållandet av en garanti för betalning av böterna.

57 Oficemen (T-59/95) har i sin replik även begärt att förstainstansrätten skall uppmana kommissionen att översända all dokumentation om skriftväxling och samtliga handlingar som ingår i dess akt, för att kunna kontrollera om formkravet enligt förordning nr 17 att infordra yttrande från rådgivande kommittén har efterlevts.

58 Irish Cement (T-60/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

59 Cimpor (T-61/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i den del det avser Cimpor och följaktligen upphäva de böter bolaget ålagts,

— i andra hand nedsätta bötesbeloppet,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— besluta om nödvändiga åtgärder för bevisupptagning.

60 Secil (T-62/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar det avser Secil och följaktligen upphäva de böter bolaget ålagts,

— i andra hand nedsätta bötesbeloppet,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— besluta om nödvändiga åtgärder för bevisupptagning och särskilt uppmana kommissionen att tillföra akten en kopia av de kapitel i meddelandet om anmärkningar som bolaget inte delgivits samt alla handlingar som är nödvändiga för att kontrollera lagenligheten av artikel 9 i det ifrågasatta beslutet.

61 ATIC (T-63/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser ATIC, särskilt artiklarna 1, 2.1 och 2.2 b samt 5,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

62 Titan (T-64/95) har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Titan, eller ändra det genom att upphäva eller nedsätta det bötesbelopp som ålagts bolaget,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— besluta om sådana åtgärder som rätten finner nödvändiga.

63 Italcementi (T-65/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand, helt eller delvis, ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Italcementi,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— ogiltigförklara kommissionens beslut av den 23 september 1993, genom vilket beslutades att avsluta den internationella delen av förfarandet gentemot tolv tyska och sex spanska företag som omnämns där,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

64 Holderbank (T-68/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Holderbank,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

65 Hornos Ibéricos (T-69/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i de delar detta avser Holderbank,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— uppmana kommissionen att förete hela akten och samtliga dokument på vilka den grundade sig då den motiverade det ifrågasatta beslutet och särskilt samtliga analyser av situationen på världsmarknaden för cement samt varje studie som kommissionen utfört avseende de ekonomiska orsaker som tvingat sökanden att delta i EPC,

— tillåta sökanden att granska dessa handlingar i den mån de inte innehåller andra parters affärshemligheter eller hänför sig till kommissionens interna dokument.

66 Aker (T-70/95) har yrkat att rätten skall

— helt eller delvis ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i den del detta avser Aker,

— upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

67 Euroc (T-71/95) har yrkat att förstainstansrätten skall

— helt eller delvis ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet i den del detta avser Euroc,

— upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

68 Cementir (T-87/95) har yrkat att rätten skall

— i första hand, helt eller delvis, ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand upphäva, eller nedsätta, de böter som sökanden ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

69 Blue Circle (T-88/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet,

— i andra hand delvis ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet och därvid nedsätta de böter som bolaget ålagts,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

70 AGCI (T-103/95) har yrkat att rätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, åtminstone i de delar detta avser AGCI, eller ändra det genom att upphäva de böter som ålagts bolaget,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna,

— besluta om övriga nödvändiga åtgärder.

71 Halkis (T-104/95) har yrkat att rätten skall

— avgöra detta mål oberoende av varje annan talan som väckts i anledning av det ifrågasatta beslutet och som riskerar att påverka bedömningen av faktiska omständigheter samt den rättsliga bedömningen av de grunder som Halkis anfört till stöd för sin talan,

— ogiltigförklara, eller åtminstone ändra, det ifrågasatta beslutet,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

72 I mål T-25/95 och T-30/95, har kommissionen yrkat att rätten skall

— fastställa att talan inte kan prövas i sak i de delar denna avser reglerna om lojal konkurrens,

— ogilla talan i övriga delar,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

73 I mål T-26/95, T-31/95, T-32/95, T-34/95, T-35/95, T-36/95, T-37/95, T-38/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95, T-50/95, T-51/95, T-52/95, T-53/95, T-54/95, T-55/95, T-56/95, T-57/95, T-58/95, T-59/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-63/95, T-64/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 och T-104/95 har kommissionen yrkat att rätten skall

— avvisa talan,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

74 I mål T-65/95, har kommissionen yrkat att rätten skall

— fastställa att talan inte kan prövas i sak i den del den avser kommissionens beslut av den 23 september 1993,

— avvisa talan i den del den avser det ifrågasatta beslutet,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

75 Efter att ha hört parterna härom anser förstainstansrätten (fjärde avdelningen i utökad sammansättning) att förevarande mål skall förenas vad gäller den slutliga domen enligt artikel 50 i förstainstansrättens rättegångsregler.

76 I alla dessa mål har det yrkats ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet. En enda part, Italcementi, har därutöver väckt talan om ogiltigförklaring av det beslut av den 23 september 1993 genom vilket kommissionen avslutade den internationella delen av förfarandet mot tolv tyska och sex spanska företag. Rätten kommer först att pröva Italcementis talan om ogiltigförklaring av sistnämnda beslut.

Talan om ogiltigförklaring av det beslut av den 23 september 1993 genom vilket den internationella delen av förfarandet mot tolv tyska och sex spanska företag avslutades

77 Den 23 september 1993 beslutade kommissionen att överge de anmärkningar som hade framställts mot tolv tyska och sex spanska företag i den internationellt inriktade delen av meddelandet om anmärkningar. Kommissionen beslutade dessutom att överge de anmärkningar om nationell samverkan som framställts mot samtliga mottagare av meddelandet om anmärkningar. Den 27 september 1993 informerade kommissionen dessa företag om sitt beslut att överge anmärkningarna om nationell samverkan (se ovan punkterna 14 och 15).

78 Italcementi (T-65/95) har gjort gällande att kommissionen aldrig delgav bolaget beslutet av den 23 september 1993 om att avsluta förfarandet mot tolv tyska och sex spanska företag. Kommissionens skrivelse av den 27 september 1993 (det ifrågasatta beslutet, punkt 4.2) innehåller inte några uppgifter i detta hänseende, och sökanden fick därför kännedom om beslutet av den 23 september 1993 när den tog del av det ifrågasatta beslutet. Det ifrågasatta beslutet innehöll inte heller några skäl som förklarar detta val. Italcementi anser sig därför ha berövats rätten att yttra sig över och väcka talan mot sagda beslut. Enligt Italcementi utgör beslutet av den 23 september 1993 en förberedande handling av väsentlig betydelse för det ifrågasatta beslutet, vilket skulle ha varit annorlunda till både form och innehåll om inte det förstnämnda beslutet hade fattats. Sökanden anser att dess talan mot beslutet av den 23 september 1993 kan tas upp till sakprövning. Den har för det första anfört att talan har väckts inom den frist som föreskrivs i artikel 173 i EG-fördraget (nu artikel 230 EG i ändrad lydelse) och som började löpa när bolaget fick kännedom om beslutet. För det andra har sökanden ett berättigat intresse av att få beslutet prövat, eftersom det står i strid med kommissionens

bedömning att samtliga europeiska cementproducenter var kollektivt ansvariga och innebär ett åsidosättande av icke-diskrimineringsprincipen. Sökanden har vidare begärt att kommissionen skall åläggas att förete texten i beslutet av den 23 september 1993. Sammanfattningsvis har sökanden yrkat att det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras, om förstainstansrätten bifaller dess talan om ogiltigförklaring av beslutet av den 23 september 1993.

79 Det är riktigt att beslutet av den 23 september 1993, om att överge de anmärkningar som i internationellt hänseende framställts mot tolv tyska och sex spanska företag, inte omnämns i kommissionens skrivelse av den 27 september 1993. Kommissionen har för övrigt medgivit denna omständighet under förhandlingen i mål T-65/95.

80 Enligt fast rättspraxis är det dock endast rättsakter som medför bindande rättsverkningar som kan påverka sökandens intressen, genom att de väsentligen förändrar hans rättsliga ställning, som är rättsakter eller beslut som kan bli föremål för en talan om ogiltigförklaring i den mening som avses i artikel 173 i fördraget (se domstolens dom av den 11 november 1981 i mål 60/81, IBM mot kommissionen, REG 1981, s. 2639; svensk specialutgåva, volym 6, s. 225, och domstolens dom i det ovan i punkt 11 nämnda målet Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, punkt 28).

81 Kommissionens beslut om att överge de anmärkningar som i internationellt hänseende framställts mot tolv tyska och sex spanska företag har dock inte haft några sådana rättsverkningar för Italcementi.

82 Beslutet utgör således inte en rättsakt mot vilken Italcementi kan väcka talan med stöd av artikel 173 i fördraget. Talan om ogiltigförklaring av detta beslut kan följaktligen inte tas upp till sakprövning.

83 Det förhåller sig under alla omständigheter så, att eftersom Italcementis kritik i själva verket är avsedd att avslöja oriktigheter i en förberedande rättsakt till det ifrågasatta beslutet — oriktigheter som skulle ha påverkat beslutets lagenlighet genom att de innebar ett åsidosättande av sökandens rätt till försvar, av motiveringsskyldigheten och av icke-diskrimineringsprincipen — skall den prövas inom ramen för talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet (se nedan punkterna 461—471). Det följer nämligen av fast rättspraxis att även om rent förberedande åtgärder inte i sig kan bli föremål för en talan om ogiltigförklaring, kan de rättsliga fel som de eventuellt är behäftade med åberopas till stöd för en talan mot den slutliga rättsakten. Så är fallet med beslutet av den 23 september 1993, eftersom det utgjorde ett led i beredningen av det ifrågasatta beslutet (se domstolens dom i det ovan i punkt 80 nämnda målet IBM mot kommissionen, punkt 12, och förstainstansrättens domar i de ovan i punkt 11 nämnda målen Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, punkt 47, samt förstainstansrättens dom av den 23 februari 1994 i de förenade målen T-39/92 och T-40/92, CB och Europay International mot kommissionen, REG 1994, s. II-49, punkterna 46—62).

84 Eftersom ovannämnda talan inte kan upptas till sakprövning, saknas anledning att bifalla Italcementis begäran om att beslutet av den 23 september 1993 skall företes.

Talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet

I — *De grunder som avser att väsentliga formföreskrifter åsidosattes under det administrativa förfarandet*

85 Alla sökande, utom Halkis, har som grund för sin talan åberopat att väsentliga formföreskrifter åsidosattes under det administrativa förfarandet. Dessa grunder, som är 22 till antalet, är dock inte gemensamma för alla sökande. Vid genomgången av varje enskild grund kommer det att anges vilka av sökandena som har åberopat grunden i fråga.

86 Som första grund har sökandena åberopat att rätten till försvar åsidosattes genom att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar eller till de dokument som hänför sig till detta meddelande. En av sökandena har även anfört att kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att endast meddela en del av anmärkningarna. Som andra, tredje och fjärde grund har åberopats att rätten till försvar, likabehandlingsprincipen och artikel 190 i EG-fördraget (nu artikel 253 EG i ändrad lydelse) har åsidosatts som ett resultat av att kommissionen övergivit sina nationella anmärkningar och, beträffande vissa företag, sina internationella anmärkningar (se ovan punkterna 14—15). Som femte punkt har åberopats att kommissionen har gjort sig skyldig till oegentligheter under det administrativa förfarandet genom att överge vissa av de internationella anmärkningarna. Som sjätte grund har åberopats att rätten till försvar har åsidosatts, eftersom meddelandet om anmärkningar är otydligt och ofullständigt. Som sjunde grund har åberopats att rådets förordning nr 1 av den 15 april 1958 om vilka språk som skall användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen (EGT 17, 1958, s. 385, nedan kallad förordning nr 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 14) har åsidosatts genom att vissa av de dokument som tillställts sökandena under det administrativa förfarandet inte har översatts. Som åttonde grund har åberopats att rätten till försvar har åsidosatts, eftersom vissa dokument är felaktigt översatta och innehåller oriktiga citat. Som nionde grund har åberopats att kommissionen har åsidosatt rätten till försvar och artikel 11.1 i förordning nr 99/63 genom att fastställa en otillräcklig frist för att svara på anmärkningarna. Som tionde grund har åberopats att rätten till försvar, artikel 19.1 i förordning nr 17 samt artiklarna 7.1, 8.1 och 9 i förordning nr 99/63 har åsidosatts genom illa organiserade förhör. Som elfte grund har åberopats att principen om att kommissionen på eget initiativ skall undersöka saken har åsidosatts. Som tolfte grund har åberopats att rätten till försvar har åsidosatts genom ett alltför utdraget administrativt förfarande. Som trettonde grund har åberopats att artikel 6 i Europeiska konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen) har åsidosatts. Som fjortonde grund har åberopats att kommissionen gjorde sig skyldig till oegentligheter i samband med hörandet av rådgivande kommittén och bortsåg från presumtionen om att någon är oskyldig till dess att motsatsen har bevisats, och som femtonde grund har åberopats att parternas rätt att inte behöva vittna mot sig själva har kränkts. Som sextonde grund har åberopats att kommissionen har åsidosatt artikel 10 i förordning nr 17 genom att göra sig skyldig till oegentligheter i samband med hörandet av rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor. Som sjuttonde, artonde, nittonde och tjugonde grund har åberopats att principerna om subsidiaritet, god förvaltning rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar åsidosattes under det administrativa förfarandet. Som tjugoförsta grund har åberopats att kommissionen har åsidosatt kollegialitetsprincipen vid fattandet av det ifrågasatta beslutet. Slutligen har som tjugoandra grund åberopats att det har förekommit oegentligheter vid bestyrkandet och delgivningen av det ifrågasatta beslutet.

Den första grunden: Rätten till försvar och likabehandlingsprincipen åsidosattes genom att sökandena under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar eller till de dokument som hänför sig till detta meddelande

87 Inom ramen för den första grunden har sökandena inledningsvis anfört att kommissionen inte har givit dem tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar (B). Sökandena har vidare anfört att kommissionen, genom att inte ge dem tillgång till vissa delar av meddelandet om anmärkningar och flera av handlingarna i akten, har hindrat dem från att utnyttja vissa för dem fördelaktiga uppgifter (C). Kommissionen anklagas dessutom för att i det ifrågasatta beslutet ha använt dokument som var till nackdel för sökandena men som inte delgivits dem och som inte omnämns i meddelandet om anmärkningar (D). Slutligen har sökanden anfört att kommissionen underlät att delge dem vissa dokument som visserligen inte ingick i akten, men som sökandena ändå kunde ha använt för att tillvarata sin rätt till försvar (E). Innan rätten prövar de argument som framförts inom ramen för dessa grunder, skall den lämna några inledande synpunkter (A).

A — Inledande synpunkter

88 Förstainstansrätten erinrar om det sätt på vilket anmärkningarna meddelades under det administrativa förfarandet och de villkor enligt vilka meddelandets mottagare fick insyn i akten i detta förfarande.

89 På grundval av de dokument och upplysningar som kommissionens tjänstemän insamlade vid de undersökningar som under perioden april 1989—juli 1990 utfördes hos europeiska cementproducenter och branschsammanslutningar av sådana producenter, och på grundval av svaren på begäran om upplysningar enligt artikel 11 i förordning nr 17 och på ett meddelande om anmärkningar enligt artikel 15.1 i denna förordning (se ovan punkt 2), drog kommissionen slutsatsen att det var troligt att det såväl på europeisk nivå som i de olika medlemsstaterna förelåg ett system av avtal och samordnade förfaranden mellan de europeiska cementproducenterna.

90 Kommissionen beslutade mot denna bakgrund att inleda förfaranden för fastställelse av en överträdelse enligt artikel 85.1 i fördraget, med avseende på en grupp av 76 företag och företagssammanslutningar inom cementindustrin. Inom ramen för dessa förfaranden tillställdes, i november 1991, alla dessa företag och företagssammanslutningar ett sådant meddelande om anmärkningar som föreskrivs i artikel 2.1 i förordning nr 99/63.

91 På första sidan i meddelandet om anmärkningar anges numren i följande tre ärenden: 27.997, 33.126 och 33.322. Ärendena 33.126 och 33.322 definieras som "cementärendena". Ärendet 27.997 avser "Common Price and Marketing Arrangements" (nedan kallade CPMA), det vill säga de överenskommelser om priser och säljvillkor som ingåtts inom ramen för den brittiska sammanslutningen Cement Maker's Federation (nedan kallad CMF) och som CMF anmälde till kommissionen i juni 1973.

92 I meddelandet om anmärkningar görs det åtskillnad mellan två kategorier av anmärkningar, vilka avser dels ageranden på internationell nivå (nedan kallad internationell samverkan), dels ageranden på nationell nivå (nedan kallad nationell samverkan). Meddelandet är uppdelat i två delar, av vilka den ena rör "de faktiska omständigheterna" (del I) och den andra rör "den rättsliga bedömningen" (del II). Delen angående "de faktiska omständigheterna" omfattar nio kapitel. I kapitel 1 behandlas cementmarknaden. Kapitel 2 avser den internationella samverkan. I kapitel 3—9 behandlas den nationella samverkan i följande stater: Italien (kapitel 3), Förenade kungariket (kapitel 4), Frankrike (kapitel 5), Tyskland (kapitel 6), Grekland (kapitel 7), Spanien (kapitel 8) och Portugal (kapitel 9). Delen angående "den rättsliga bedömningen" är uppdelad i tre underavsnitt (A, B och C). Avsnitt A, med rubriken "Artikel 85.1 i EEG-fördraget" omfattar kapitel 10—19 i meddelandet om anmärkningar. Kapitel 10—12 rör den internationella samverkan och kapitel 13—19 rör den nationella samverkan i följande stater: Italien (kapitel 13), Förenade kungariket (kapitel 14), Frankrike (kapitel 15), Tyskland (kapitel 16), Grekland (kapitel 17), Spanien (kapitel 18) och Portugal (kapitel 19). I avsnitt B behandlas den omständigheten att artikel 85.3 i fördraget inte är tillämplig. Avsnitt C rör tillämpligheten av artikel 15.2 i förordning nr 17.

93 CPMA (aktnummer 27.997), som omfattas av de nationellt inriktade anmärkningarna, behandlas i de kapitel som rör Förenade kungariket (kapitel 4 och 14).

94 Var och en av sökandena delgavs de kapitel som rör den internationella samverkan (kapitel 2, 10, 11 och 12) samt den fullständiga innehållsförteckningen till meddelandet om anmärkningar. De kapitel som rör den nationella samverkan (kapitel 3—9 och 13—19) delgavs endast de företag och företagssammanslutningar som var etablerade i medlemsstaten i fråga. De av meddelandets mottagare som var etablerade i en medlemsstat där det, enligt meddelandet, förelåg en nationell samverkan mellan cementproducenterna i detta land delgavs således endast kapitlen om internationell samverkan och kapitlen om nationell samverkan i det egna landet. En adressat som var etablerad i en medlemsstat som inte var föremål för särskild behandling i meddelandet om anmärkningar delgavs enbart de kapitel i meddelandet som rörde internationell samverkan.

95 Meddelandet om anmärkningar bifogades varken de dokument som kommissionen hade lagt till grund för sina slutsatser eller de övriga dokument som kommissionen ansåg vara relevanta. På grund av det stora antalet dokument skapade kommissionen en dokumentlåda som ställdes till förfogande för meddelandets samtliga mottagare när de i slutet av år 1991 fick ta del av handlingarna i ärendet (nedan kallad lådan). Meddelandets mottagare erhöll listan senast vid denna tidpunkt (se ovan punkt 5). Rugby (T-53/95) har ändå gjort gällande att bolaget erhöll listan (se ovan punkt 5) först genom en skrivelse från kommissionen av den 4 juni 1992.

96 Listan (se ovan punkt 5), i vilken det hänvisas till tre ärenden (27.997, 33.126 och 33.322), innehåller följande uppgifter: En fortlöpande numrering av dokumenten (1—3147 för akten i ärende 33.322, 1—20845 för akten i ärende 33.126, och 1—40 för akten i ärende 27.997), en kod för att identifiera dokumenten (från 1 till 12), en kod som anger dokumentens tillgänglighet ("A" [fullt tillgänglig], "PA" [delvis tillgänglig], "NA" [ej tillgänglig]), uppgifter

om vilka parter som har eller inte har fått tillgång till ifrågavarande dokument och uppgifter om den pärm i vilken dokumenten har katalogiserats.

97 Det framgår av listan (se ovan punkt 5) att akterna i "cementärendena" (33.126 och 33.322) innehöll följande dokument: anmärkningar och dokument som åberopats till stöd för dessa anmärkningar (identifikationskod "1"), begäran om upplysningar enligt artikel 11 i förordning nr 17 och svaren på en sådan begäran (identifikationskoderna "4.1 och 4.2"), den skriftväxling som förts med vissa företag utom ramen för artikel 11 i förordning nr 17 (identifikationskod "5.1"), utlåtanden från undersökningen och de dokument som bifogats sådana utlåtanden (identifikationskod "6.1"), offentliggjorda dokument (identifikationskod "9") och kommissionens interna dokument (identifiktionskod "10"). Akten i ärendet CPMA (IV/27.997) innehåller en anmälan (identifikationskod "2"), kommissionens interna dokument (identifikationskod "10") och yttrandet från rådgivande kommittén (identifikationskod "11").

98 Samtliga handlingar som finns upptagna på listan (se ovan punkt 5) kommer fortsättningsvis att kallas akten i utredningen.

99 Beträffande frågan om sökandena fick insyn i akten i utredningen under det administrativa förfarandet, noterar rätten att varje företag eller företagssammanslutning fick tillgång till de handlingar som kommissionen hade samlat in hos sagda företag eller företagssammanslutning, samt de handlingar som rörde sådana kapitel i meddelandet om anmärkningar som företaget hade fått ta del av. Eftersom alla sökande i förevarande mål hade delgivits kapitlen om internationell samverkan (kapitel 2, 10—12 i meddelandet om anmärkningar), fick de alla tillgång till de handlingar som i listan (se ovan punkt 5) betecknas som tillgängliga och som var knutna till dessa kapitel i meddelandet om anmärkningar.

100 Lådan (se ovan punkt 95) innehöll inte alla de dokument rörande internationell samverkan som i listan (se ovan punkt 5) betecknas som tillgängliga för alla meddelandets mottagare ("A", "A: samtliga" och "A: europeiska producenter"). Enligt kommissionen innehöll lådan de viktigaste dokumenten rörande internationell samverkan.

101 Vad beträffar tillgången till handlingarna angående nationell samverkan under det administrativa förfarandet, upprättade kommissionen en nationell akt för varje land som omfattades av ett nationellt kapitel i meddelandet om anmärkningar, det vill säga Italien, Förenade kungariket, Frankrike, Tyskland, Grekland, Spanien och Portugal. Sökandena fick endast tillgång till den nationella akten för den medlemsstat där de själva var etablerade.

102 Under det administrativa förfarandet avslog kommissionen varje begäran om att få tillgång till andra nationella kapitel i meddelandet om anmärkningar och ytterligare handlingar i

utredningen. Kommissionens inställning i detta hänseende ledde i flera fall till att talan väcktes vid förstainstansrätten i februari 1992 (se ovan punkterna 6 och 7).

103 Den 23 december 1993 beslutade kommissionen att överge sina anmärkningar om nationell samverkan och att avsluta förfarandet med avseende på dessa kapitel i meddelandet om anmärkningar. Detta avskiljande av anmärkningar ledde till att ärendet CPMA (27.997) avslutades, eftersom anmärkningen rörande CPMA ingår bland de nationella anmärkningarna i de kapitel i meddelandet som rör Förenade kungariket. Av denna anledning omfattar det ifrågasatta beslutet endast ärendet "33.126 och 33.322 — Cement".

B — Den delvisa delgivningen av meddelandet om anmärkningar

104 Följande 30 sökande har klandrat kommissionen för att den inte gav dem tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar: CBR (T-25/95), Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Ciments luxembourgeois (T-34/95), Dyckerhoff (T-35/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Alsen-Breitenburg (T-45/95), Nordcement (T-46/95), BDZ (T-48/95), Buzzi (T-51/95), Valenciana (T-52/95), Asland (T-55/95), Castle (T-56/95), Heracles (T-57/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Italcementi (T-65/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Blue Circle (T-88/95) och AGCI (T-103/95). Sökandena har för det första gjort gällande att meddelandet om anmärkningar utgör ett enhetligt dokument som borde ha delgivits dem i sin helhet. De har för det andra hävdat att det av själva meddelandet om anmärkningar framgår att det fanns oupplösligt samband mellan den nationella och den internationella samverkan, och att meddelandets mottagare därför borde ha delgivits samtliga nationella kapitel i meddelandet. Slutligen har Cembureau anfört att kommissionen åsidosatte likabehandlingsprincipen genom att underlåta att delge meddelandet om anmärkningar i dess helhet.

1. Huruvida meddelandet om anmärkningar utgör ett enhetligt dokument som i sin helhet borde ha varit tillgängligt för sökandena

105 De berörda sökandena har, med stöd av artikel 2.1 i förordning nr 99/63 och artikel 19.1 i förordning nr 17, anfört att de under det administrativa förfarandet borde ha fått tillgång till alla de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör nationell samverkan. De anser nämligen att när kommissionen utfärdar ett enda meddelande om anmärkningar, bör alla meddelandets mottagare få ta del av samtliga anmärkningar.

106 Förstainstansrätten konstaterar att de bestämmelser som sökandena har åberopat föreskriver en skyldighet för kommissionen att skriftligen meddela företag och företagssammanslutningar om de anmärkningar som framställs mot dem. Dessa bestämmelser ger uttryck för den gemenskapsrättsliga grundprincipen om att rätten till försvar måste iakttas i varje förfarande

som kan leda till påföljder. Enligt denna allmänna princip måste berörda företag och företagssammanslutningar under loppet av det administrativa förfarandet ges tillfälle att på ett tillfredsställande sätt få yttra sig om riktigheten och relevansen av de fakta och omständigheter som kommissionen har åberopat och de anmärkningar som den har framställt (domstolens dom av den 13 februari 1979 i mål 85/76, Hoffmann-La Roche mot kommissionen, REG 1979, s. 461, punkt 11; svensk specialutgåva, volym 4, s. 315, förstainstansrättens dom i de ovan i punkt 11 nämnda målen Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, punkt 39, samt förstainstansrättens domar av den 29 juni 1995 i mål T-30/91, Solvay mot kommissionen, REG 1995, s. II-1775, punkt 59, nedan kallad domen i målet T-30/91, Solvay mot kommissionen, och i mål T-36/91, ICI mot kommissionen, REG 1995, s. II-1847, punkt 69, nedan kallad domen i målet T-36/91, ICI mot kommissionen). Meddelandet om anmärkningar skall således förse företagen med alla nödvändiga upplysningar, så att de kan försvara sig på ett effektivt sätt innan kommissionen fattar ett slutgiltigt beslut (se bland annat domstolens dom av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85—C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1307, punkt 42, nedan kallad domen i målen Pappersmassa II; svensk specialutgåva, häfte 14, och förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-352/94, Mo och Domsjö mot kommissionen, REG 1998, s. II-1989, punkt 63).

107 De anmärkningar i meddelandet som rör nationell samverkan har i förevarande fall inte tagits med i det ifrågasatta beslutet. Den 23 september 1993 beslutade kommissionen nämligen att överge sina anmärkningar rörande denna samverkan och att avsluta förfarandet med avseende på de motsvarande kapitlen i meddelandet om anmärkningar (se ovan punkt 14).

108 Sökandena kan mot denna bakgrund inte göra gällande att meddelandet om anmärkningar utgör ett enhetligt dokument för att bevisa att deras rätt till försvar åsidosattes genom att de inte delgavs de kapitel som rör en annan nationell samverkan än den som ägde rum i den medlemsstat där den berörda adressaten var etablerad. Frågan om rätten till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet skall nämligen bedömas mot bakgrund av de anmärkningar som kommissionen har framställt i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet (se i detta hänseende domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 60, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 70).

109 Förstainstansrätten underkänner därför argumentet att kommissionen var skyldig att delge meddelandets mottagare samtliga anmärkningar i detta meddelande.

2. Huruvida det fanns ett oupplösligt samband mellan den nationella och den internationella samverkan och parternas rätt att få tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar

110 De sökande som uppräknas ovan i punkt 104 har anfört att underlåtenheten att delge dem de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör annan nationell samverkan än den som ägt rum i den medlemsstat där den berörda adressaten var etablerad utgör ett åsidosättande av deras rätt till försvar, eftersom kommissionens slutsats om att det förelåg internationell samverkan — Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder — grundades på uppgifter som återfinns i meddelandets kapitel om nationell samverkan. Enligt synsättet i meddelandet skulle dessutom förekomsten av den internationella samverkan och det sätt på

vilket den utövades ha varit avhängiga den nationella samverkan genom vilket avtalet genomfördes. Den nationella och den internationella samverkan skulle till och med ha utgjort ett enda avtal. Det oupplösliga sambandet mellan den nationella och den internationella samverkan framgår enligt sökandena av texten i meddelandet om anmärkningar. I punkt 93 b i meddelandet uppges det till exempel att "det [var] omöjligt att särskilja nationell samverkan från europeisk samverkan, eftersom de [utgjorde] en odelbar helhet". Enligt sökandena framgår det av punkterna 58 och 59 i meddelandet om anmärkningar (se nedan punkt 119) att det fanns ett oupplösligt samband mellan de olika överträdelserna. Kommissionen beslut av den 23 september 1993, om att överge anmärkningarna om nationell samverkan och avsluta förfarandet med avseende på dessa kapitel i meddelandet, har enligt sökandena inte avhjälpt åsidosättandet av rätten till försvar, eftersom det fanns ett obestridligt samband mellan anmärkningarna om nationell samverkan och anmärkningarna om internationell samverkan.

111 Förstainstansrätten konstaterar att de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör nationell samverkan är utformade som särskilda kapitel (kapitel 3—9 och 13—19), vilket gjorde det möjligt för kommissionen att överlämna "delmeddelanden" till meddelandets olika mottagare.

112 Trots att meddelandet om anmärkningar har utformats på detta sätt innehåller alla kapitel om nationell samverkan samma uppgifter som kapitlen om internationell samverkan. I kapitlet om Frankrike, i den del av meddelandet som rör "de faktiska omständigheterna" (kapitel 5 punkt 44 f), anges det således att den grekiska cementexporten har diskuterats i styrelsen för Syndicat national des fabricants de ciment et de chaux (nedan kallad SNFCC) samt att "datumen för styrelsens sammanträden... skall anpassas till datumen för den verksamhet som utövas av 'Cembureau Task Force or European Task Force' och som behandlas i avsnitt 2 [i kapitel 2 om internationell samverkan]". Kapitlet om Förenade kungariket, i den del av meddelandet som rör "de faktiska omständigheterna", innehåller likaledes en punkt angående "de beslut som fattats av CMF och CPMA för att hindra importen av grekisk cement" (kapitel 4 punkt 39 i meddelandet om anmärkningar). I kapitlet om Förenade kungariket i den del av meddelandet som rör "den rättsliga bedömningen" anges följande: "Alla de åtgärder som de brittiska producenterna har vidtagit inom ramen för CMF och CPMA, såsom de har beskrivits i punkterna 20 och 39 och bedömts i punkt 61 h, utgör avtal eller samordnade förfaranden som begränsar konkurrensen i den mening som avses i artikel 85.1" (kapitel 14 punkt 75 i meddelandet om anmärkningar). Det bör preciseras att punkterna 20 och 61 h, till vilka det hänvisas i detta utdrag, ingår i kapitel 2 och 10 i meddelandet. Dessa båda punkter rör internationell samverkan och bär rubrikerna "'Carrot actions' vidtagna av Cembureau Task Force: 'Absorption of destabilizer's tonnage'" och "'Cembureau Task Force or European Task Force'".

113 Kapitlet om Tyskland, i den del av meddelandet som rör "de faktiska omständigheterna", innehåller ett avsnitt om utbyte av uppgifter mellan SFIC och BDZ (kapitel 6 punkt 49 a iii) samt ett avsnitt om den fransk-tyska samverkan (kapitel 6 punkt 49 b iv). Dessa punkter återkommer i kapitlet om Tyskland, i den del av meddelandet som rör "den rättsliga bedömningen" (kapitel 16 punkt 84). I de kapitel i meddelandet som avser Italien behandlas i detalj det avtal som de italienska producenterna och Calcestruzzi har ingått för att skydda den italienska industrin mot import av cement från Grekland (kapitel 3 punkt 35, och kapitel 13 punkt 70 b i meddelandet om anmärkningar). I kapitlet om Grekland, i den del av meddelandet som rör "de faktiska omständigheterna", behandlas problemet med exporten från detta land (kapitel 7 punkt 53 i meddelandet om anmärkningar). Slutligen innehåller de kapitel som rör Spanien och Portugal ett avsnitt som ägnas den iberiska samverkan (kapitel 8 punkt 55 c, kapitel 9 punkt 56 b, kapitel 18 punkt 87, och kapitel 19 punkt 90 i meddelandet om anmärkningar).

114 Den omständigheten att det i meddelandets kapitel om nationell samverkan hänvisas till den internationella samverkan och lämnas förklaringar angående denna samverkan innebär dock inte att kommissionen var skyldig att delge sökandena de nationella kapitlen innan den fattade det ifrågasatta beslutet, i vilket det endast fastställs överträdelser i den mån det är fråga om internationell samverkan. Bedömningen i de kapitel om nationell samverkan som inte fanns tillgängliga för sökandena var nämligen inte nödvändig för dem i deras försvar mot de internationellt inriktade anmärkningarna. Kapitlen om nationell samverkan innehåller inga för sökandena ofördelaktiga uppgifter rörande internationell samverkan som inte redan finns angivna i de internationella kapitlen i meddelandet. Det skall längre fram kontrolleras om de nationella kapitlen innehåller eventuella uppgifter som är till de berörda företagens fördel.

115 Sökandena kan inte heller göra gällande att kommissionen i meddelandet om anmärkningar har åberopat den nationella samverkan till stöd för sin slutsats om förekomsten av Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder. Sagda avtal och åtgärder har i meddelandet tvärtom betraktats som enskilda överträdelser mot bakgrund av de dokument som anges i de internationella kapitlen i meddelandet (kapitel 2 och 10—12). Det skall i detta hänseende understrykas att de kapitel som rör internationell samverkan (kapitel 2 och 10—12) inte innehåller någon hänvisning till nationell samverkan.

116 Det framgår dock av de nationella kapitlen, och särskilt av kapitlet om Tyskland, att den nationella samverkan var beroende av en samverkan på internationell nivå för att kunna fungera.

117 I kapitlet om Tyskland, i den del av meddelandet som rör "den rättsliga bedömningen" (kapitel 16 punkt 84), har kommissionen förklarat följande: "De tyska cementproducenterna var särskilt intresserade av att förhindra transport till de andra länder i gemenskapen vars producenter var medlemmar i Cembureau, eftersom en sådan export skulle ha stått i strid med 'Cembureau-principen', vilken behandlas i den första delen av detta meddelande om anmärkningar. Det kan noteras att ett så pass betydande [tyskt] avtal om marknadsuppdelning aldrig hade kunnat genomföras lika strikt och stabilt under loppet av de senaste 30 åren, om inte denna 'princip' hade gjort det möjligt att avskära den tyska marknaden från cementimport. Eftersom den gränsöverskridande exporten kunde elimineras eller begränsas med stöd av ifrågavarande 'princip', var denna en nödvändig förutsättning för upprätthållandet av avtal och konkurrensbegränsande förfaranden i de medlemsstater vars producenter var medlemmar av Cembureau. Utbytet av känsliga uppgifter mellan de franska och tyska sammanslutningarna och samordningen av exporten till Benelux-länderna är exempel på några av de faktorer som har hjälpt de tyska marknadsledande cementföretagen att upprätthålla en strikt kontroll över marknaden under alla dessa år, och som samtidigt har påverkat cementhandeln mellan staterna... Av detta följer att de [tyska] avtalen om ett utbyte av upplysningar om marknaden och en uppdelning av lokala marknader och klientel har haft en märkbar inverkan på handeln mellan staterna, både som avtal i sig och som en följd av 'Cembureau-principen om respekt för europeiska hemmamarknader' eller som ett lokalt eller regionalt komplement till denna princip, eftersom de förstärker avskärmningen av de nationella marknaderna på nationell nivå och därmed hindrar den ekonomiska växelverkan som eftersträvas i fördraget".

118 Utan hinder för prövningen av huruvida det oupplösliga samband mellan nationell och internationell samverkan som behandlas i punkt 93 b i meddelandet om anmärkningar endast gäller bestämningen av bötesbeloppet, såsom kommissionen har hävdat, kan det fastslås att ett sådant samband i vilket fall som helst endast föreligger i ett avseende. I den mån de nationella avtalen utgör "en följd av Cembureau-principen... eller... ett lokalt eller regionalt komplement till denna princip" har de ett oupplösligt samband med detta avtal, medan Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder på det internationella planet inte är avhängiga förekomsten av nationell samverkan.

119 Slutligen skall det påpekas att sökandena inte kan hämta något argument ur punkterna 58 och 59 i meddelandet om anmärkningar. I punkt 58, som inleder den rättsliga bedömningen i meddelandet, anges att "de nedan beskrivna avtalen och samordnade förfarandena omfattas av förbudet i artikel 85.1 och de berörda företagen är företag i den mening som avses i denna artikel, eftersom de utövar ekonomisk verksamhet inom sektorn för produktion och försäljning av cement". Denna punkt kan visserligen uppfattas så, att den avser alla anmärkningar i meddelandet, i såväl nationellt som internationellt hänseende, men dess innehåll kan inte anses påvisa något som helst samband mellan dessa anmärkningar. Den rör helt enkelt tillämpningen av artikel 85 i fördraget vad gäller alla dessa anmärkningar och innebörden av begreppet företag i denna bestämmelse. I punkt 59, som inleder den rättsliga bedömningen av den internationella samverkan som beskrivs i kapitel 2, avsnitten 1 och 2 (det vill säga Cembureau-avtalet och ETF), anges slutligen följande: "De europeiska cementproducenterna har beslutat om planer och åtgärder, dels inom ramen för Cembureaus institutionella struktur, dels genom ett system av kontinuerliga bilaterala och multilaterala möten och kontakter förmedlade av Cembureaus institutioner. Syftet är att upprätthålla respekten för de respektive hemma-marknaderna, att dela upp marknader genom kvoter, riktmängder eller tillfälliga åtgärder för att reglera eller kontrollera säljvolymer, samt att utväxla uppgifter om export- och importpriser för att producenterna bättre skall kunna samordna sin verksamhet. Kommissionen finner att alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau eller genom bilaterala och multilaterala möten och kontakter utgör ett enda och fortlöpande 'avtal' i den mening som avses i artikel 85.1." Rätten konstaterar att punkt 59 inte innehåller någon hänvisning till anmärkningarna i meddelandets nationella kapitel. Det "enda avtal" som avses i meddelandet avser således uteslutande internationell samverkan. Den omständigheten att den internationella samverkan har kvalificerats som ett "enda avtal" ger således inget belägg för påståendet att den internationella och den nationella samverkan var oupplösligt förenad.

120 Av detta följer att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte har grundat sina slutsatser om Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder på förekomsten av nationell samverkan. Det påstående om ett oupplösligt samband mellan internationell och nationell samverkan som har gjorts av vissa sökande (se ovan punkt 110) är således inte styrkt.

121 De berörda sökandenas argument, att de på grund av ett sådant samband behövde få kännedom om de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar för att kunna bereda sitt försvar med avseende på anmärkningarna om internationell samverkan, skall därför också underkännas.

3. Det påstådda åsidosättandet av likabehandlingsprincipen

122 Cembureau (T-26/95) har anfört att principen om att alla parter som omfattas av meddelandet om anmärkningar skall behandlas lika åsidosattes genom att detta meddelande inte i sin helhet delgavs alla berörda parter.

123 Detta argument skall underkännas. Likabehandlingsprincipen hindrar att olika regler tillämpas på jämförbara situationer eller att samma regel tillämpas på olika situationer (domstolens dom av den 14 februari 1995 i mål C-279/93, Schumacker, REG 1995, s. I-225, punkt 30, och dom av den 27 juni 1996 i mål C-107/94, Asscher, REG 1996, s. I-3089, punkt 40). I förevarande fall befann sig dock inte alla meddelandets mottagare i samma situation. Vissa mottagare, däribland Cembureau, var endast föremål för de internationellt inriktade anmärkningarna, medan andra antogs ha deltagit i en nationell samverkan i den medlemsstat där de var etablerade. Det var således på goda grunder som kommissionen utöver de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar tillställde den senare kategorin av mottagare de kapitel som rörde den medlemsstat i vilken de var etablerade.

C — Den omständigheten att sökandena inte fick tillgång till vissa delar av meddelandet om anmärkningar och vissa dokument i akten i utredningen som kan ha innehållit uppgifter till deras fördel

124 Följande 39 sökande har gjort gällande att kommissionen inte gav dem tillgång till sådana delar av meddelandet om anmärkningar som kan ha innehållit uppgifter till deras fördel: CBR (T-25/95), Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Ciments luxembourgeois (T-34/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), Cedest (T-38/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Alsen-Breitenburg (T-45/95), Nordcement (T-46/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), Buzzi (T-51/95), Valenciana (T-52/95), Rugby (T-53/95), Asland (T-55/95), Castle (T-56/95), Heracles (T-57/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Titan (T-64/95), Italcementi (T-65/95), Holderbank (T-68/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Åker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Cementir (T-87/95), Blue Circle (T-88/95) och AGCI (T-103/95).

125 Sökandena har anfört att kommissionen åsidosatte deras rätt till försvar genom att undanhålla dem dessa uppgifter.

126 Utan hinder för prövningen av frågan om sökandena undanhölls en för dem fördelaktig uppgift i ett kapitel i meddelandet om anmärkningar, är det inte styrkt att kommissionen åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet delge dem de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rörde andra medlemsstater än den stat i vilken den berörda mottagaren av meddelandet om anmärkningar var etablerad (se nedan punkterna 104—123). Det bör därför inledningsvis undersökas om sökandena på ett korrekt sätt fick insyn i akten

under det administrativa förfarandet (1). Rätten kommer vidare att redogöra för de åtgärder för processledning som den har vidtagit med avseende på de prövade argumenten (2). Den kommer sedan att definiera principerna för bedömning av ett argument som bygger på att en för sökandena fördelaktig uppgift inte fanns tillgänglig under det administrativa förfarandet (3). Denna bedömning kommer att omfatta såväl de dokument i akten i utredningen som inte fanns tillgängliga som de delar av meddelandet om anmärkningar som inte delgavs. Sökandena anser nämligen att såväl de dokument i akten som de delar av meddelandet som undanhölls dem under det administrativa förfarandet kan ha innehållit uppgifter till deras fördel. När principerna för bedömningen har fastslagits, kommer de att tillämpas på förevarande fall (4). Avslutningsvis kommer rätten att pröva de allmänna argument som har framförts för att visa att rätten till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet. Dessa argument härrör från de inlagor som har ingivits efter det att rätten vidtagit åtgärder för processledning (5).

1. Det sätt på vilket sökandena fick insyn i akten under det administrativa förfarandet

127 Vissa av sökandena har kritiserat sammansättningen av den tillgängliga delen av akten och det sätt på vilket de fick ta del av denna under det administrativa förfarandet. De anser att de inte fick insyn i akten i utredningen på ett korrekt sätt, och det gäller även de dokument som fanns tillgängliga (1.1). De 39 sökande som avses ovan i punkt 124 har därutöver hävdat att de inte fick insyn i akten på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, eftersom de inte fick tillgång till vissa dokument (1.2).

1.1 Påståendena om att kommissionen inte gav sökandena insyn i akten på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, vad gäller de dokument som fanns tillgängliga

128 ENCI, VNC, Dyckerhoff, Uniland, Oficemen, Cimpor, Holderbank, Aker och Euroc har gjort gällande att det också i fråga om de dokument som fanns tillgängliga för dem förelåg brister i det sätt på vilket de fick tillgång till dessa handlingar. De åberopade bristerna skulle visa att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet och att beslutet därför måste ogiltigförklaras.

129 ENCI och VNC har inledningsvis påstått att kommissionen inte lät handlingar som insamlats hos dessa företag under det administrativa förfarandet ingå i akten i utredningen, trots att det rörde sig om handlingar som var till deras fördel.

130 Förstainstansrätten finner dock att ENCI och VNC inte har styrkt sina påståenden. Den finner vidare att även om dessa påståenden vore riktiga, kan sökandenas rätt inte ha åsidosatts, eftersom sökandena vid det administrativa förfarandet under alla omständigheter kunde ha

åberopat de handlingar som kommissionen hade insamlat hos dem och som var till deras fördel. Sökandenas argument skall därför underkännas.

131 Holderbank påstår sig inte ha fått tillräcklig insyn i akten, på grund av den oläsliga sidnumreringen av vissa av de dokumentkopior som bolaget fått ta del av. Eftersom de dokument till vilka det hänvisas i meddelandet om anmärkningar endast fanns angivna med sin sidnumrering i kommissionens akt, hade sökanden ingen möjlighet att avgöra vilken bevisning som kommissionen hade lagt till grund för sina anmärkningar, och kunde därför inte bereda ett effektivt försvar.

132 Förstainstansrätten konstaterar att sökanden inte har bestritt läsligheten av innehållet i den tillgängliga bevisningen utan endast har anfört att sidnumreringen av denna bevisning var oläslig. I de delar av meddelandet om anmärkningar som rör Cembureau-avtalet och ETF, vilka är de enda delar i meddelandet som rör de anmärkningar som framställs mot Holderbank i det ifrågasatta beslutet (artiklarna 1 och 4), hänvisas det dock till bevisen genom en uppgift om handlingens natur (sammanträdesprotokoll, intern promemoria, telexmeddelande etcetera), datering eller ursprung, medan det inte finns någon uppgift om sidnumrering. Sökanden har inte heller bestritt att handlingarna i lådan (se ovan punkt 95) var inordnade i en följd som överensstämde med meddelandet om anmärkningar. Den omständigheten att sidnumreringen av vissa dokumentkopior eventuellt var oläslig kan således inte ha hindrat sökanden från att hänföra dessa handlingar till de avsnitt i meddelandet om anmärkningar där de fanns omnämnda. Holderbanks argument skall därför underkännas.

133 Enligt Uniland och Oficemen är dokumenten i meddelandet om anmärkningar inte angivna med samma numrering som den som används i akten i utredningen. Det var således ytterst svårt att hänföra dokumenten i lådan (se ovan punkt 95) till de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar. Samma kritik har framförts av Holderbank, Hornos Ibéricos, Aker och Euroc.

134 Det är obestritt att handlingarna i lådan (se ovan punkt 95) var inordnade i en följd som överensstämde med meddelandet om anmärkningar. I lådan hänvisas det dessutom till dokumenten genom en uppgift om deras natur, datering eller ursprung. Det kan således inte ha varit särskilt svårt att sätta handlingarna i lådan (se ovan punkt 95) i förbindelse med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar. Argumentet skall därför underkännas.

135 ENCI, VNC och Uniland har vidare anmärkt att vissa handlingar i lådan (se ovan punkt 95) var oläsliga. Även Dyckerhoff har anmärkt att det var svårt läsa vissa dokument. Bolaget har i detta hänseende framhållit att det den 24 och den 31 januari 1992 bad kommissionen att skicka läsliga kopior av ifrågavarande handlingar, men att de nya kopior som kommissionen skickade den 11 februari 1992 var lika oläsliga som de förra.

136 Rätten noterar dock att ingenting hindrade ENCI, VNC och Uniland från att be kommissionen skicka nya kopior av de handlingar som var svårlästa. Eftersom de inte tog vara på tillfället att göra detta under det administrativa förfarandet, kan de inte nu göra gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts. Vad beträffar påståendet om att de dokument som fanns tillgängliga för Dyckerhoff under det administrativa förfarandet var oläsliga, kan det konstateras, vilket sökanden också har medgivit, att kommissionen genom en skrivelse av den 11 februari 1992 skickade Dyckerhoff nya kopior av de handlingar vars oläslighet bolaget hade påtalat i sina skrivelser av den 24 och 31 januari 1992. Om dessa nya kopior i sin tur var oläsliga, berodde det på att originalet var av dålig kvalitet, för vilket kommissionen inte kan göras ansvarig. Den omständigheten att originalen eventuellt var oläsliga utgjorde i vilket fall som helst inte ett åsidosättande av sökandenas rätt till försvar, eftersom detta drabbade kommissionen lika väl som sökandena. Kommissionen erhöll således inte någon annan information från dessa oläsliga eller svårläsliga dokument än den som sökandena kunde inhämta när de fick ta del av dem. De argument som har framförts av ENCI, VNC, Dyckerhoff och Uniland skall därför underkännas.

137 Slutligen har Cimpor påstått att listan (se ovan punkt 5) innehåller felaktigheter. Som ett exempel har sökanden anfört att meddelandet angående mötet den 23 januari 1987 mellan de portugisiska producenterna och den spanska sammanslutningen (punkt 21.4 i det ifrågasatta beslutet och dokument nr 33.322/1406—1408) endast delvis har gjorts tillgängligt för bolaget, trots att detta meddelande finns upptaget bland de dokument på listan (se ovan punkt 5) som betecknas som fullt tillgängliga.

138 Förstainstansrätten konstaterar att dokument nr 33.322/1406—1408 faktiskt finns upptagna bland de dokument på listan (se ovan punkt 95) som uppges vara tillgängliga för Cimpor. Sökanden har dock inte styrkt att den endast delvis har fått tillgång till sagda dokument. Sökandens argument saknar därför faktisk grund och skall underkännas. Det skall vidare framhållas att Cimpor — som fick tillgång till dessa dokument i original genom den åtgärd för processledning som vidtogs den 18 och den 19 juni 1997, och som kunde ha utnyttjat detta tillfälle för att förklara i vad mån den endast delvis hade fått tillgång till ifrågavarande dokument och på vad sätt dess rätt till försvar skulle ha åsidosatts — inte längre vidhåller detta argument.

139 Av det ovan anförda framgår det att sökandena inte har styrkt att de inte fick insyn i akten på ett korrekt sätt vad gäller de dokument som fanns tillgängliga under det administrativa förfarandet.

1.2 Huruvida sökandena inte fick insyn i akten på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, på grund av att de inte fick tillgång till vissa dokument

140 De 39 sökande som anges ovan i punkt 124 har klandrat kommissionen för att den inte gav dem tillgång till vissa dokument. Sökandena har, med hänvisning till förstainstansrättens dom

av den 17 december 1991 i mål T-7/89, Hercules Chemicals mot kommissionen (REG 1991, s. II-1711, punkt 54; svensk specialutgåva, volym 11), anfört att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till alla dokument i akten i utredningen, och detta gällde även andra handlingar än kommissionens interna handlingar och dokument som innehöll affärshemligheter eller annan konfidentiell information. Kommissionen skulle vidare ha brutit mot de principer som följer av domarna i "karbonatsodamålen", i synnerhet domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen (punkterna 93 och 94) och T-36/91, ICI mot kommissionen (punkterna 103 och 104), genom att varken tillställa sökandena icke-konfidentiella versioner av sådana dokument som, enligt kommissionen, innehöll affärshemligheter och annan konfidentiell information eller sammanställa en lista som kunde ge de berörda företagen och företagssammanslutningarna möjlighet att bedöma om det fanns anledning att begära tillgång till vissa specifika dokument. Enligt sökandena kan de dokument som undanhölls dem ha innehållit uppgifter till deras fördel, och de anser att dessa brister föranleder en fastställelse av att rätten till försvar har åsidosatts och en ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet. CBR, FIC, ENCI, VNC, Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger, Asland, Secil, ATIC och Hornos Ibéricos har åberopat den allmänna principen om jämlikhet i medel (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 83, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 93).

141 Det är i förevarande mål utrett att varje sökande under det administrativa förfarandet saknade tillgång till en stor del av de dokument som ingick i akten i utredningen. Cirka tre fjärdedelar av dokumenten på listan (se ovan punkt 5) var oåtkomliga för dem.

142 Syftet med rätten till insyn i akten i konkurrensärenden är att göra det möjligt för mottagarna av ett meddelande om anmärkningar att få kännedom om den bevisning som kommissionen förfogar över, så att de på ett tillfredsställande sätt kan bemöta de slutsatser som kommissionen har dragit i meddelandet om anmärkningar på grundval av denna bevisning (se domstolens dom av den 8 juli 1999 i mål C-51/92 P, Hercules Chemicals mot kommissionen, REG 1999, s. I-4235, punkt 75). Rätten till insyn i akten hör till de processrättsliga regler som syftar till att skydda rätten till försvar och att särskilt säkerställa det faktiska tillvaratagandet av den rätt att höras som föreskrivs i artikel 19.1 och 19.2 i förordning nr 17 och i artikel 2 i förordning nr 99/63. Iakttagandet av rätten till försvar i varje förfarande som kan leda till påföljder utgör en grundläggande rättighet i gemenskapsrätten som skall beaktas under alla omständigheter, även när det rör sig om ett administrativt förfarande (domen i de ovan i punkt 11 nämnda målen Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, punkterna 38 och 39, dom av den 1 april 1993 i mål T-65/89, BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, REG 1993, s. II-389, punkt 30, domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 59, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 69, samt dom av den 29 juni 1995 i mål T-37/91, ICI mot kommissionen, REG 1995, s. II-1901, nedan kallad domen i målet ICI mot kommissionen, T-37/91, punkt 49).

143 I det kontradiktoriska förfarande som föreskrivs i förordning nr 17 tillkommer det inte enbart kommissionen att avgöra vilka dokument som de parter som är föremål för ett förfarande för tillämpning av artikel 85.1 i fördraget kan ha nytta av vid sitt försvar (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 81, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 91). Med hänsyn till den allmänna principen om jämlikhet i medel kan kommissionen inte tillåtas att ensam avgöra huruvida vissa handlingar skall användas mot sökandena, när dessa inte har fått insyn i akten och således inte har kunnat fatta motsvarande beslut om att använda handlingarna i sitt försvar eller ej (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 83, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 93).

144 Av detta följer att kommissionen, för att ge berörda företag och företagssammanslutningar tillfälle att försvara sig mot de anmärkningar som framställs mot dem i meddelandet, är skyldig att ge dem tillgång till hela akten i utredningen, med undantag för sådana handlingar som rör andra företags affärshemligheter, annan konfidentiell information och kommissionens interna handlingar (se domen av dem 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 54, och domen i det ovan i punkt 142 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 29, samt generaladvokaten P. Légers förslag till avgörande inför domstolens dom av den 6 april 1995 i mål C-310/93 P, BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, REG 1995, s. I-865, I-867, punkt 116, och hans förslag till avgörande inför domstolens dom av den 17 december 1998 i mål C-185/95 P, Baustahlgewebe mot kommissionen, REG 1998, sidorna I-8417, I-8422, punkt 150).

145 Det är mot bakgrund av dessa principer som rätten skall kontrollera om kommissionen på ett korrekt sätt lät företagen få insyn i akten i utredningen under det administrativa förfarandet.

146 Som CBR och Heracles har påpekat, tycks kommissionen ha vägrat att ge dem tillgång till hela akten i utredningen under åberopande av att handlingarna i fråga var konfidentiella. Under det administrativa förfarandet tycks kommissionen således ha ansett att alla dokument som den hade erhållit i samband med utövandet av de befogenheter som följer av förordning nr 17 endast skulle vara tillgängliga för tredje man när de hade lagts till grund för de anmärkningar som riktats mot vederbörande i meddelandet (se beslutet i det ovan i punkt 8 nämnda målen Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, punkt 42, och domen i de ovan i punkt 11 nämnda målen Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, punkt 30).

147 Förstainstansrätten erinrar om att företags och företagssammanslutningars rätt till skydd för sina affärshemligheter måste ställas i relation till rätten till insyn i akten i dess helhet (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 88, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 98). Om kommissionen ansåg att vissa dokument i akten i utredningen innehöll affärshemligheter eller annan konfidentiell information, borde den således ha sammanställt icke-konfidentiella versioner av ifrågavarande dokument eller låtit de företag och företagssammanslutningar från vilka dokumenten härrörde sammanställa sådana icke-konfidentiella versioner (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 92, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 102). Om det visade sig vara sig svårt att sammanställa icke-konfidentiella versioner av alla dokument, borde kommissionen ha tillställt de berörda parterna en tillräckligt utförlig lista över de dokument som gav upphov till problem, för att ge företagen och företagssammanslutningarna möjlighet att med full kännedom om saken avgöra om de angivna dokumenten kunde vara relevanta för deras försvar (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkterna 93 och 94, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkterna 103 och 104).

148 I förevarande fall gick kommissionen inte till väga på detta sätt. För det första försåg den inte berörda företag och företagssammanslutningar med icke-konfidentiella versioner av de dokument som den ansåg innehöll affärshemligheter eller annan konfidentiell information. För det andra var den lista över dokument som kommissionen tillhandahöll meddelandets mottagare inte tillräckligt utförlig, enligt vad som med rätta har påpekats av Cembureau, ENCI, VNC, Dyckerhoff, Ciments français, Valenciana, Asland, Uniland, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Holderbank, Hornos Ibéricos och AGCI. Listan beskrev nämligen inte

innehållet i de katalogiserade dokumenten (se ovan punkt 96), och den gjorde det således inte möjligt för de berörda företagen och företagssammanslutningarna att bedöma om det fanns anledning att begära tillgång till vissa specifika dokument.

149 Kommissionen kan således inte påstå — såsom den har gjort i de mål där talan väckts av Dyckerhoff, Heidelberger, Valenciana, Asland, Holderbank och Hornos Ibéricos — att sökandena i förevarande fall inte kan göra gällande att de inte fick insyn i akten i utredningen på ett korrekt sätt, eftersom mottagarna av meddelandet om anmärkningar kunde ha begärt ytterligare insyn i akten på grundval av listan över alla dokument i deras akt i utredningen. I de fall då företag eller företagssammanslutningar begärde att få tillgång till ytterligare dokument i akten i utredningen biföll kommissionen i vilket fall som helst inte denna begäran, vilket föranledde vissa företag att väcka talan vid förstainstansrätten (se domen i det i punkt 11 ovan nämnda målet Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen). Det förhållandet att vissa sökande i förevarande mål inte under det administrativa förfarandet begärde att kommissionen skulle ge dem ytterligare insyn i akten i utredningen eller förse dem med vissa dokument innebär således inte att de har förverkat sin möjlighet att vid förstainstansrätten göra gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt, eftersom det är uppenbart att ett sådant agerande var meningslöst vid den aktuella tidpunkten (se domen i det i punkt 106 ovan nämnda målet T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 96).

150 Kommissionen har i förevarande mål hävdat att den under det administrativa förfarandet gav meddelandets mottagare tillgång till alla relevanta handlingar, det vill säga alla handlingar som hade samband med de anmärkningar som framställts mot dem, oavsett om dessa handlingar var till deras nackdel eller deras fördel (generaladvokaten J.-P. Warners förslag till avgörande inför domstolens dom av den 10 juli 1980 i mål 30/78, Distillers Company mot kommissionen, REG 1980, s. 2229, 2295, och domstolens dom av den 9 november 1983 i mål 322/81, Michelin mot kommissionen, REG 1983, s. 3461, punkterna 5—10; svensk specialutgåva, volym 7, s. 351), med undantag för kommissionens interna handlingar och sådana dokument som innehöll konfidentiella uppgifter och affärshemligheter.

151 Kommissionen har således själv uppgivit att den vid sin bedömning av huruvida olika dokument i akten i utredningen skulle göras tillgängliga tog fasta på om dokumentet i fråga var relevant. Genom detta tillvägagångssätt sovrade kommissionen fram de dokument i utredningen som den ansåg kunde vara till nytta för det berörda företagets eller den berörda företagssammanslutningens försvar.

152 Med hänsyn till alla dessa omständigheter drar rätten i detta fall slutsatsen att kommissionen inte gav sökandena insyn i akten i utredningen på ett korrekt sätt, oavsett om grunden för dess vägran att låta sökandena ta del av de oåtkomliga dokumenten var att dessa handlingar saknade relevans eller att de var konfidentiella eller båda dessa omständigheter samtidigt.

153 Rätten vill för övrigt påpeka att kommissionen, under de förhandlingar som hållits i målen T-25/95, T-45/95, T-46/95 och T-60/95, själv har medgivit att det sätt på vilket den i dessa ärenden gav företagen insyn i akten under det administrativa förfarandet inte uppfyllde det krav på klarhet som bör utmärka utredningen av en samverkan mellan företag och företagssammanslutningar. Kommissionen har gjort detta uttalande i samband med en kommentar angående frågan huruvida Cimpors interna promemoria av den 17 februari 1983, vilken hade sammanställts av Toscano jr (dokument nr 33.322/314—344), kunde ha varit till nytta för sökandenas försvar (se nedan punkt 1123). Kommissionen har medgivit att denna promemoria borde ha gjorts tillgänglig för parterna under det administrativa förfarandet, eftersom den rörde det möte mellan chefsdelegaterna den 14 januari 1983 som avses i punkt 19 a i det ifrågasatta beslutet. Under förhandlingarna i målen T-31/95, T-32/95, T-38/95, T-52/95, T-53/95 och T-56/95 har kommissionen dessutom medgivit att den begick misstag i samband med att den organiserade företagens insyn i akten under det administrativa förfarandet.

154 FIC och Italcementi har, i inlaga av den 10 november (det förra bolaget) respektive den 6 november 1998 (det senare bolaget), begärt att det även i deras fall skall tas hänsyn till kommissionens uttalanden angående insynen i akten vid förhandlingarna i målen T-25/95, T-45/95, T-46/95 och T-60/95 samt i målen T-25/95, T-31/95, T-32/95, T-52/95 och T-60/95. SFIC och Vicat har, i skrivelse av den 27 oktober 1998 respektive den 9 februari 1999, begärt att förstainstansrätten i deras fall skall beakta de uttalanden rörande Cimpors interna promemoria av den 17 februari 1983, vilken sammanställts av Toscano jr (dokument nr 33.322/314—344), som kommissionen har gjort under förhandlingarna i andra mål. Lafarge och Blue Circle har, i skrivelse av den 16 november 1998 respektive den 2 december 1998, framställt en liknande begäran med avseende på deras fall. Cimpor och Secil har, i skrivelse av den 11 respektive den 17 november 1998, begärt att förstainstansrätten i deras fall skall beakta kommissionens uttalanden i målen T-25/95, T-30/95 och T-60/95. I skrivelse av den 20 november 1998 har Cementir begärt att förstainstansrätten i mål T-87/95 skall beakta kommissionens uttalanden angående insynen i akten under förhandlingarna i målen T-25/95 och T-60/95. Ciments français har i skrivelse av den 4 november 1998 framställt en liknande begäran med avseende på mål T-39/95. Italcementi har i sin inlaga av den 6 november 1998 dessutom begärt att det muntliga förfarandet skall återupptas med stöd av artikel 62 i rättegångsreglerna. Genom skrivelse av den 1 december respektive den 20 november 1998 har även Cembureau och Cementir begärt att det muntliga förfarandet skall återupptas. Enligt Cembureau, Italcementi och Cementir utgör kommissionens olika uttalanden i målen T-25/95, T-31/95, T-32/95, T-52/95 och T-60/95 en ny omständighet.

155 Förstainstansrätten finner att kommissionens medgivande, att den inte på ett korrekt sätt säkerställde företagens insyn i akten i utredningen under det administrativa förfarandet, bekräftar den slutsats som rätten har dragit enbart på grundval av de argument som under det skriftliga och det muntliga förfarandet har framförts av de sökande som nämns i föregående punkt (se ovan punkt 152). De berörda sökandenas anmodan att förstainstansrätten skall beakta kommissionens uttalanden i andra "cementmål" har därmed förlorat sitt föremål. Beträffande begäran om att det muntliga förfarandet skall återupptas bör det framhållas att kommissionen inte i något av de aktuella "cementmålen", och inte heller i sina inlagor eller under något sammanträde, har medgivit att den skulle ha åsidosatt sökandenas rätt till försvar under det administrativa förfarandet genom att vägra lämna ut vissa handlingar i akten i utredningen (se nedan punkt 237 och följande punkter). Kommissionens uttalanden utgör därför inte en ny omständighet som kan påverka utgången i målet (se i detta hänseende domstolens dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman m.fl., REG 1995, s. I-4921, punkt 53 och domarna av den 8 juli 1999 i mål C-199/92 P, Hüls mot kommissionen,

REG 1999, s. I-4287, punkterna 127 och 128, i mål C-200/92 P, ICI mot kommissionen, REG 1999, s. I-4399, nedan kallad domen i målet ICI mot kommissionen, i mål C-200/92 P, punkterna 60 och 61, mål C-227/92 P, Hoechst mot kommissionen, REG 1999, s. I-4443, punkterna 104 och 105, och i mål C-234/92 P, Shell mot kommissionen, REG 1999, I-4501, punkterna 63 och 64). Det finns således inget skäl att återuppta det muntliga förfarandet i målen T-26/95, T-65/95 och T-87/95 och inte heller att bifalla Italcementis begäran, med avseende på förberedelsen av ett nytt muntligt förfarande, om att sammanträdesprotokollen i målen T-25/95, T-31/95, T-32/95, T-52/95 och T-60/95 samt fullständiga avskrifter av diskussionerna under dessa förhandlingar skall tillföras akten i mål T-65/95.

156 Fastställelsen av att kommissionen inte gav sökandena insyn i akten i utredningen på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet kan, i motsats till vad sökandena har anfört, inte i sig föranleda en ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet med avseende på de 39 sökande som har fört denna argumentation. Rätten till insyn i akten är nämligen inte ett mål i sig utan ett medel att skydda rätten till försvar. Rätten till insyn i akten är därför oskiljaktigt förenad med och beroende av rätten till försvar (generaladvokaten P. Légers förslag till avgörande inför domstolens dom av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 144 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkterna 97 och 98).

157 I förevarande mål kommer rätten således att undersöka om sökandenas försvar påverkades av att de inte fick insyn i akten i utredningen på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet.

2. De olika åtgärder för processledning som har beslutats av förstainstansrätten

2.1 Inledande synpunkter

158 Det är redan fastslaget att kommissionen inte gav sökandena insyn i akten i utredningen på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 152). Det är vidare utrett att sökandena inte fick tillgång till några andra kapitel om nationell samverkan i meddelandet om anmärkningar än de kapitel som avser den nationella samverkan i den medlemsstat där de var etablerade (se ovan punkt 94), utan att några oriktigheter har konstaterats i detta hänseende (se ovan punkterna 104—123).

159 Förstainstansrätten skall således undersöka om de 39 berörda sökandenas rätt till försvar åsidosattes genom att de inte fick tillgång till vissa avsnitt i meddelandet om anmärkningar eller till sådana dokument i akten i utredningen som kan ha innehållit uppgifter till deras fördel.

160 Kommissionen har anfört att sökandenas påstående om att deras rätt till försvar har åsidosatts är rent teoretiskt. Kommissionen har åberopat domen av den 1 april 1993 i det ovan i punkt 142 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen (punkt 35) till stöd för sin uppfattning att rätten skall underkänna sökandenas osäkra och hypotetiska påstående om att de kapitel i meddelandet om anmärkningar och de dokument i akten i utredningen som var oåtkomliga för dem under det administrativa förfarandet innehöll uppgifter till deras fördel.

161 Kommissionens inledande argument kan inte godtas. Det kan inte krävas av de sökande som har åberopat att deras rätt till försvar har åsidosatts att de i sin ansökan lägger fram en omfattande argumentation eller förebringar sammanhängande indicier för att styrka att det administrativa förfarandet kunde ha fått en annan utgång om de hade haft tillgång till vissa uppgifter som faktiskt aldrig delgivits dem. Ett sådant resonemang innebär nämligen att sökandena åläggs att bevisa något som inte kan bevisas (generaladvokaten P. Légers förslag till avgörande inför domstolens dom av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 144 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 119).

162 Det är just för att ge de 39 berörda sökandena möjlighet att avgöra vilka uppgifter som eventuellt var till deras fördel och som de inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet som förstainstansrätten i denna rättegång har beslutat om olika åtgärder för processledning.

2.2 De beslutade åtgärderna

163 Genom beslut som delgavs parterna i varje mål mellan den 19 januari och den 2 februari 1996 (nedan kallad "åtgärden för processledning den 19 januari—2 februari 1996"), anmodade förstainstansrätten kommissionen att förete vissa dokument. Kommissionen efterkom anmodan den 29 februari 1996. För varje mål ingav den meddelandet om anmärkningar såsom det hade delgivits den berörda sökande, protokollet från förhöret med denna sökande (se ovan punkt 5), lådan (se ovan punkt 95) och den skriftväxling som under det administrativa förfarandet hade ägt rum mellan institutionen och den berörda sökande. Eftersom målen inte hade förenats under det skriftliga och det muntliga förfarandet, kunde ingen av sökandena få kännedom om de dokument som kommissionen hade ingivit i de andra målen. Den vidtagna åtgärden gav således inte de 39 sökande som åberopat att deras rätt till försvar hade åsidosatts (se ovan punkt 124) någon möjlighet att utveckla sin argumentation i detta hänseende.

164 Genom rättens beslut, som delgavs parterna i de 39 berörda målen (se nedan punkt 124) den 2 oktober 1996 (nedan kallad "åtgärden för processledning den 2 oktober 1996"), anmodades kommissionen att i sina lokaler låta de berörda sökandena ta del av de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar, och för varje nationell samverkan ge dem samma tillgång till den nationella akten som den som de av meddelandets mottagare som var etablerade på den berörda medlemsstatens territorium hade haft under det administrativa förfarandet. Sökandena ombads att ange vilka avsnitt i meddelandet om anmärkningar och vilka relevanta handlingar som inte hade tillställts dem under det administrativa förfarandet och att förklara på vad sätt det administrativa förfarandet skulle ha kunnat få en annan utgång om dessa uppgifter hade funnits tillgängliga för dem under sagda förfarande. Rätten begärde att eventuella inlagor skulle bifogas en kopia av varje kommenterad handling. Kommissionen anmodades att inge en svarsinlaga i vart och ett av de berörda målen.

165 Det blev härigenom utrett att alla dokument i akterna rörande nationell samverkan ingick i akterna 27.997, 33.126 och 33.322, såsom de upptagits på listan (se ovan punkt 5). Det rörde sig om en underindelning av de dokument som ingick i kommissionens akt i utredningen.

166 Genom beslut som delgavs den 27 februari 1997 anmodade förstainstansrätten kommissionen att ange exakt vilka dokument som hade gjorts tillgängliga för sökandena genom åtgärden av den 2 oktober 1996, och att peka ut dessa dokument på listan (se ovan punkt 5). Kommissionen svarade på denna anmodan genom skrivelser av den 8 och den 17 april 1997.

167 Även om åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 gav de 39 berörda sökandena möjlighet att ta del av hela texten i meddelandet om anmärkningar samt akt 27.997 om en nationellt inriktad anmärkning rörande CPMA (se ovan punkterna 91 och 93), fick de ändå endast tillgång till cirka en fjärdedel av texten i akterna 33.126 och 33.322.

168 Detta konstaterande föranledde förstainstansrätten att besluta om en ny åtgärd för processledning för att ge sökandena tillgång till resten av akten i utredningen. Genom beslut som delgavs parterna i de 39 berörda målen (se ovan punkt 124) den 18 och 19 juni 1997 (nedan kallad "åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997") anmodades kommissionen att senast den 30 september 1997 till kansliet inge originalen av samtliga dokument som i listan hade upptagits som handlingar i akterna 33.126 och 33.322, med undantag för sådana dokument som innehöll affärshemligheter eller annan konfidentiell information och kommissionens interna dokument. Vidare ombads kommissionen att närmare beskriva varje internt dokument som upptagits på listan (se ovan punkt 5). Den anmodades också att låta icke-konfidentiella versioner eller sammanfattningar ersätta de konfidentiella dokumenten i akten (se nedan punkt 186).

169 De 39 berörda sökandena erbjöds att vid förstainstansrättens kansli ta del av den ursprungliga och icke-konfidentiella versionen av de dokument som inkommit från kommissionen. De tilläts att inge en inlaga med det begränsade syftet att exakt avgöra vilka handlingar som inte hade funnits tillgängliga under det administrativa förfarandet och som skulle ha kunnat påverka deras försvar, och att kortfattat förklara varför det administrativa förfarandet skulle ha kunnat få en annan utgång om de hade fått tillgång till handlingen i fråga. Rätten begärde att eventuella inlagor skulle bifogas en kopia av varje kommenterad handling. Kommissionen anmodades att inge en svarsinlaga i vart och ett av de berörda målen.

170 Alla de sökande som omfattades av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 inkom med yttranden efter att ha tagit del av kommissionens akt, med undantag för Ciments luxembourgeois. Kommissionen svarade med ett yttrande för varje mål.

171 Innan rätten prövar den argumentation som sökandena har utvecklat i sina inlagor, vill den påpeka att Dyckerhoff, Vicat, Heidelberger, Lafarge, Unicem, Blue Circle och AGCI i dessa inlagor har gjort vissa påpekanden som inte omfattas av åtgärderna för processledning, utan att hänvisa till något exakt dokument i akten i utredningen. Dessa påpekanden kommer inte att beaktas. De synpunkter som framförs som svar på åtgärderna för processledning får nämligen inte leda till en förlängning av det samlade skriftliga förfarandet. Av samma skäl skall dokument som inte ingick i akten i utredningen lämnas utan beaktande i rättegången. Rätten kommer därför inte att beakta vare sig handlingarna i bilagorna IV, V och VI till Lafarges yttrande av den 10 februari 1997, som ingivits som svar på åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, eller handlingarna i bilagorna 87 och 88 till Lafarges yttrande av den 28 januari 1998, som ingivits som svar på åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997. För övrigt skall tilläggas att dessa dokument inte innehåller någon hänvisning till den på listan angivna numreringen av akterna 33.126 och 33.322 (se ovan punkt 5). Lafarge kan inte heller påstå, som sökanden har gjort i sitt yttrande av den 28 januari 1998, att de dokument som den åberopat i bilagorna IV, V och VI till sitt yttrande av den 10 februari 1997 överensstämmer med dokument nr 33.126/16473 och 16474, som åberopats i bilaga 41 till yttrandet av den 28 januari 1998. En genomläsning av dessa dokument har nämligen inte bekräftat påståendet om att de överensstämmer med varandra.

172 Att enbart nämna ett dokument i akten i utredningen, utan att lämna någon närmare uppgift om hur rätten till försvar har påverkats av den omständigheten att dokumentet inte har lämnats ut, uppfyller inte heller de villkor som är förenade med åtgärderna för processledning. Lafarges hänvisning till dokument nr 33.126/20386—20394 (yttrande i samband med åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, s. 65) och dokument nr 33.126/767—7886, 16316—16765 och 33.322/1—3147, som är numrerade utan åtskillnad och utan särskild kommentar (yttrande efter åtgärden för processledning den 18 och den 19 juni 1997, s. 18—30), kan således inte bli föremål för förstainstansrättens prövning inom ramen för sagda åtgärder, och de skall därför lämnas utan beaktande.

2.3 Villkoren för hur kommissionen skulle genomföra åtgärderna för processledning

173 Förstainstansrätten skall med hänsyn till syftet med de beslutade åtgärderna för processledning pröva om kommissionen iakttog villkoren för hur dessa åtgärder skulle genomföras.

2.3.1 Åtgärden för processledning den 19 januari—2 februari 1996

174 Såväl Rugby som Castle, Aker och Euroc har i de inlagor som ingavs den 7 och 13 februari 1997 hävdat att kommissionen inte efterkom förstainstansrättens uppmaningar på vederbörligt sätt (se ovan punkt 163). Enligt dessa sökande överlämnade kommissionen varken akterna rörande nationell samverkan eller alla dokument i akten rörande internationell samverkan. Enligt sökandena överlämnade kommissionen inte heller vissa handlingar ur den skriftväxling som förts mellan sökandena och kommissionens tjänstegrenar.

175 I detta hänseende finner rätten att den första invändningen har förlorat sitt föremål till följd av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997. Vad gäller den andra invändningen har de berörda sökandena inte uppgivit på vilket sätt underlåtenheten att lämna ut all skriftväxling mellan kommissionen och dem själva skulle ha inneburit ett åsidosättande av deras rätt till försvar. Dessa två invändningar skall därför inte beaktas.

2.3.2 Åtgärden för processledning den 2 oktober 1996

176 Genom åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 fick de 39 berörda sökandena tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar och till akt 27.997, angående ärendet CPMA som behandlas i de kapitel i meddelandet som rör Förenade kungariket (kapitel 4 och 14). Det argument som Uniland och Oficemen har framfört i de inlagor som ingivits efter åtgärden för processledning den 18 och den 19 juni 1997, och som går ut på att de inte har fått tillgång till dokumenten i akt 27.997, skall således redan nu underkännas.

177 Genom åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 fick de 39 berörda sökandena dessutom tillgång till dokumenten i akterna 33.126 och 33.322 angående nationell samverkan (se ovan punkterna 164—167).

178 Cembureau, ENCI, VNC, Dyckerhoff,SFIC, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, BDZ, Unicem, Valenciana, Rugby, Castle, Cimpor, Secil, ATIC, Titan, Italcementi, Holderbank, Hornos Ibéricos, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle har i sina yttranden i huvudsak hävdat att kommissionen inte gav dem tillräcklig insyn i akten i utredningen i samband med den aktuella åtgärden för processledning.

179 Dessa påståenden har dock förlorat sitt föremål. Som framgår av punkterna 210 och 211 nedan fick de berörda sökandena, genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, fullständig insyn i akten i utredningen (akterna 27.997, 33.126 och 33.322), med undantag för sådana dokument som innehåller affärshemligheter eller annan konfidentiell information samt kommissionens interna dokument.

180 Cembureau, Rugby, Castle, ATIC, Aker och Euroc anser att kommissionen som en följd av åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 borde ha givit de berörda sökandena tillgång till de yttranden som mottagarna av de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar hade lämnat som svar på meddelandet om anmärkningar. Enligt SFIC, Castle, Irish Cement, Cimpor, Secil, ATIC, Aker och Euroc gäller detta även protokollen från förhören angående den nationella samverkan.

181 Åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 skall dock inte betraktas på detta sätt. Det bör framhållas att åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 endast omfattade de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar, såsom de har upptagits på listan (se ovan punkt 5). Genom dessa åtgärder ville förstainstansrätten undersöka om sökandenas rätt till försvar hade åsidosatts vid den tidpunkt då de förberedde sina svar på meddelandet om anmärkningar. Rätten kommer längre fram (se nedan punkterna 380—435) att pröva sökandenas argument om att deras rätt till försvar åsidosattes genom att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till dokument som inte fanns upptagna på listan (se nedan punkt 5).

182 Vicat, Unicem, Asland och Hornos Ibéricos har vidare invänt mot det sätt på vilket kommissionen undantog vissa handlingar, med hänsyn till deras konfidentiella karaktär, då den gav sökandena insyn i akten till följd av åtgärden för processledning den 2 oktober 1996. Enligt sökandena undanhölls väsentliga delar av vissa dokument på grund av deras konfidentiella karaktär. Sökandena har kritiserat kommissionen för att den inte försåg dem med en icke-konfidentiell version av de oåtkomliga dokumenten. Unicem har särskilt kritiserat institutionen för att den inte gav bolaget tillgång till vissa dokument som rörde händelser som inträffat för fem, sex år sedan och som inte längre innehöll några känsliga uppgifter på det kommersiella planet. Asland har klandrat kommissionen för att den inte hos de berörda företagen och företagssammanslutningarna undersökte beskaffenheten av de handlingar som ansågs vara konfidentiella år 1990 eller 1991. Som ett exempel har sökanden på denna punkt hänvisat till dokument nr 33.322/2897—2902, som delvis gjordes tillgängliga när sökanden fick ta del av akten i kommissionens lokaler den 12 november 1996, trots att det företag som berördes av dessa dokument, nämligen Hispacement, mer än tre år tidigare hade

återkallat sin begäran om konfidentiell behandling. Vicat och Hornos Ibéricos har åberopat samma dokument från Hispacement till stöd för sitt påstående att kommissionen godtyckligt åberopade skyldigheten att inte röja konfidentiella uppgifter.

183 Förstainstansrätten erinrar om att åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 var avsedd att för varje nationell samverkan ge de 39 berörda sökandena (se ovan punkt 124) samma tillgång till den nationella akten som den som de av meddelandets mottagare som var etablerade på den berörda medlemsstatens territorium hade fått under det administrativa förfarandet. Kommissionen var således inte skyldig att i samband med denna åtgärd vända sig till de berörda företagen och företagssammanslutningarna för att utröna om vissa av de handlingar som hade efterlysts under det administrativa förfarandet borde fortsätta att behandlas konfidentiellt eller inte.

184 I samband med åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 anmodade dock förstainstansrätten kommissionen att vända sig till de företag och företagssammanslutningar hos vilka den hade samlat in dokument som ingick i akten och be dem "förnya" sin bedömning av huruvida vissa av de dokument som de tidigare hade begärt skulle behandlas konfidentiellt borde fortsätta att vara konfidentiella. När Vicat, Unicem, Åsland och Hornos Ibéricos tog del av akten vid domstolens kansli fick de således tillgång till alla de handlingar beträffande vilka de berörda företagen och företagssammanslutningarna hade återkallat sin begäran om konfidentiell behandling under förfarandet vid förstainstansrätten, eller ännu tidigare (till exempel, vad gäller Hispacements dokument, dokument nr 33.322/2897—2902), och kunde framföra sina synpunkter mot bakgrund av dessa handlingar. De argument som har framförts av dessa fyra sökande (se ovan punkt 182) har därför förlorat sitt föremål.

2.3.3 Åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997

185 Åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 omfattade de fullständiga akterna 33.126 och 33.322, med undantag för sådana dokument som innehöll affärshemligheter eller annan konfidentiell information samt kommissionens interna dokument (domen av den 1 april 1993 i det ovan i punkt 142 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 29).

186 Kommissionen ombads att för varje enskilt fall närmare beskriva beskaffenheten av de dokument eller kategorier av dokument som betecknas som interna på listan (se ovan punkt 5) (identifikationskod nr 10), och att låta dessa beskrivningar ersätta motsvarande dokument i de pärmar som sammanställts i enlighet med numreringen på listan (se ovan punkt 5). Vad beträffar de dokument som innehöll affärshemligheter eller annan konfidentiell information, anmodade förstainstansrätten kommissionen att kontakta de företag och företagssammanslutningar hos vilka den hade samlat in dokument som ingick i akten i utredningen och be dem precisera vilka uppgifter som inte borde yppas för utomstående, att i varje enskilt fall motivera

begäran om konfidentiell behandling samt att utarbeta en icke-konfidentiell version eller sammanfattning av de dokument som innehöll sådana uppgifter. Kommissionen anmodades att sätta in dessa icke-konfidentiella versioner eller sammanfattningar i pärmar, upprättade i enlighet med numreringen på listan (se ovan punkt 5), och låta dem ersätta de dokument som innehöll sagda konfidentiella uppgifter.

187 Efter att ha mottagit akterna 33.126 och 33.322 fastslog förstainstansrätten att det var riktigt vad Dyckerhoff, Ciments français, Lafarge, Unicem, ATIC och Italcementi hade framhållit i sina yttranden, nämligen att kommissionen inte närmare hade beskrivit beskaffenheten av dokument nr 33.126/19057—19156, som i listan (se ovan punkt 5) betecknas som kommissionens interna dokument och som ingick i en samling dokument med nr 33.126/19026—19156. Som svar på förstainstansrättens skriftliga fråga förklarade kommissionen att det rörde sig om en felnumrering som skett hos kansliet vid generaldirektoratet för konkurrens (GD IV) i samband med registreringen av samtliga dokument i akten i utredningen, och att dokument nr 33.126/19057—19156 inte existerade.

188 Kommissionens förklaring på denna punkt är godtagbar. Den sammanfattning och sidnumrering av pärm nr 49 i akten i utredningen som gjorts av kansliet vid GD IV omfattar sidorna 33.126/18612—19056, medan sammanfattningen och sidnumreringen av pärm nr 50 omfattar sidorna 33.126/19157—19433. Man kan därför utgå från att det har skett en felnumrering vid upprättandet av pärm nr 50.

189 Flera sökande har gjort gällande att kommissionen fortfarande inte har givit dem tillgång till hela akten i utredningen.

190 Förstainstansrätten finner att sökandena grundar sitt argument på oriktiga fakta, när de påstår att de inte har fått tillgång till vissa handlingar trots att dessa handlingar faktiskt ingår i den akt i utredningen som har överlämnats till förstainstansrätten. Så är fallet med dokument nr 33.126/19865 som åberopats av Ciments français, dokument nr 33.126/5236 och 12012, 33.322/56, 57, 1881, 1882 och 2463 som åberopats av Lafarge, dokument nr 33.126/4595, 4621, 4633, 4650, 4713 och 4796, 33.322/30—32, 207—209, 237, 1090, 1091 och 1184 som åberopats av Uniland och Oficemen, dokument nr 33.126/166 som åberopats av Oficemen, liksom dokument nr 33.126/11248, 11249, 17568—17576, 17994, 18007 och 19865 samt dokument nr 33.322/1760—1769 som åberopats av Italcementi.

191 Ciments français, Lafarge, Unicem och Italcementi har vidare gjort gällande att kommissionen har underlåtit att överlämna dokument nr 33.126/895—911 till förstainstansrätten. De har för övrigt anfört att de fortfarande inte har fått tillgång till dokument nr 33.126/3434 i akten i utredningen. Enligt Ciments français och Italcementi innehåller den akt som lämnats till förstainstansrätten inte heller dokument nr 33.126/10241—10243. Unicem har anfört att dokument nr 33.126/19422 och 19423 också saknas.

192 På förstainstansrättens skriftliga fråga i detta hänseende har kommissionen svarat att den har överlämnat alla dessa dokument till förstainstansrätten. Kommissionen förmodar att om dessa sidor inte längre finns på det ställe där de borde finnas, beror detta på att de har flyttats om i samband med att sökandena fått ta del av akten.

193 Denna förklaring är godtagbar, inte minst som kommissionen före förhandlingarna ånyo överlämnade en kopia av de ifrågavarande sidorna, vilka således ingick i varje akt i de 39 berörda målen.

194 Lafarge har vidare påstått att dokument nr 33.126/1691 och 33.322/3 är ofullständiga. Rätten konstaterar dock att ingen del av dessa dokument har undanhållits sökanden. Sökandens argument är således grundat på oriktiga fakta.

195 Lafarge, Uniland och Oficemen har gjort gällande att de inte har fått tillgång till dokument nr 33.126/1—165 och 11494—11517. Samma kritik har anförts av Uniland och Oficemen i fråga om dokument nr 33.322/1092—1183 och 1185—1194, och av Unicem i fråga om dokument nr 33.126/19056.

196 Rätten finner dock att alla dess dokument är kommissionens interna skrivelser, vilka har beskrivits i den akt som överlämnats till förstainstansrätten. Dessa dokument har i egenskap av interna skrivelser kunnat undantas från de handlingar som sökandena fått rätt att ta del av genom åtgärden för processledning (domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkterna 53 och 54, och domen av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 144 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 22, samt förstainstansrättens beslut av den 10 december 1997 i mål T-134/94, T-136/94, T-137/94, T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 och T-157/94, NMH Stahlwerke m.fl. mot kommissionen, REG 1997, s. II-2293, punkt 35).

197 Flera sökande har påstått att de inte har fått insyn i följande dokument, beträffande vilka de bolag hos vilka dokumenten hade insamlats vidhöll sin begäran om konfidentiell behandling i samband med åtgärden för processledning: Dokument nr 33.126/682—684 och 711—716 som åberopats av Lafarge, Uniland, Oficemen och Italcementi, dokument nr 33.322/58—70 som åberopats av Lafarge, dokument nr 33.126/4596—4620, 4634—4649, 4659—4712 och 4719—4795 som åberopats av Uniland, Oficemen och Italcementi, samt dokument nr 33.322/33—55 och 210—236 som åberopats av Lafarge, Uniland och Oficemen.

198 Förstainstansrätten noterar att dokument nr 33.126/682—684 och 711—716 i tur och ordning utgör en sammanfattning av en "affärsplan" från Inter-Béton, ett företag som samägs av CBR och Obourg för tillverkning och distribution av betong, samt managementkontraktet för Inter-Béton. Dokument nr 33.322/58—70 är en "strategisk plan för Cimpor". Dokument

nr 33.126/4596—4620, 4634—4649, 4659—4712 och 4719—4795 är handlingar som enligt Lafarge fortfarande omfattas av skyddet för affärshemligheter (flerårsbudget 1989—1991, utarbetad av Gilbert Liduena, Lafarge, den 18 oktober 1988 (dokument nr 33.126/4642—4649 och 4659—4712), krisscenarier — tre möjliga scenarier (dokument nr 33.126/4596—4620), strategi gentemot den grekiska cementindustrin, Lafarge, DEP, den 12 april 1988 (dokument nr 33.126/4634—4641), undersökning av det sydöstliga området och Vallée de Seine, inledning — tillvägagångssätt, arbetsdokument, Lafarge, DEP, F. Phélip, den 21 april 1989 (dokument nr 33.126/4719—4724), arbetsdokument för undersökning av det sydöstliga området och Vallée de Seine, avdelningen för undersökningar och planer, F. Phélip, Lafarge, den 21 april 1989 (dokument nr 33.126/4725—4730), Vallée de Seine, DEP Lafarge, M. Morel, den 21 april 1989 (dokument nr 33.126/4731—4766), det sydöstliga området, DEP Lafarge, M. Morel, den 21 april 1989 (dokument nr 33.126/4767—4795)). Dokument nr 33.322/33—55 och 210—236 är Cimpors interna studier, vilka belyser bolaget affärsstrategi och påvisar de grundläggande möjligheterna i fråga om bolagets plats på marknaden.

199 När de 39 berörda sökandena fick ta del av akten i samband med åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, fick de tillgång till en icke-konfidentiell version eller sammanfattning av ovannämnda dokument. Sökandena kunde således med hjälp av dessa icke-konfidentiella versioner och sammanfattningar bilda sig en tillräckligt tydlig uppfattning om dokumenten i fråga för att bedöma om de var relevanta för utövandet av rätten till försvar under det administrativa förfarandet. Den omständigheten att kommissionen alltid har bifallit varje begäran om konfidentiell behandling och aldrig har undersökt om en sådan begäran är välgrundad — ett faktum som har framhållits av Uniland och Oficemen — saknar i detta fall all relevans, eftersom Lafarge, Uniland, Oficemen och Italcementi inte har lämnat någon uppgift som visar att dokumenten skulle ha kunnat vara till intresse för deras försvar. Det argument som bygger på att dokumenten i fråga undanhölls sökandena när de fick ta del av akten skall därför underkännas.

200 Ciments français har likaledes gjort gällande, om än mer allmänt, att de advokatskrivelser enligt vilka vissa handlingar som inte ingick i akten i utredningen var konfidentiella saknar hänvisning till numren på de saknade dokumenten. Sökanden har dock inte lämnat någon uppgift som visar att de dokument som kritiken avser, men som inte ens har definierats, kunde ha varit av intresse för sökandens försvar under det administrativa förfarandet. Mot denna bakgrund underkänner rätten Ciments français argument, eftersom det brister i precision.

201 ATIC har gjort gällande att endast ett fåtal av de konfidentiella dokumenten har ersatts med sammanfattningar. Cimpor och Secil har likaledes anfört att av alla de dokument som gjorts tillgängliga genom åtgärden för processledning har ett stort antal ersatts av blad som endast anger dokumentets nummer och beskaffenhet. Detta argument, som inte stöds av någon exakt hänvisning till dokumenten i akten i utredningen, skall också underkännas på grund av bristande precision.

202 Italcementi har i detta sammanhang hänvisat till dokument nr 33.126/436—439, 4491—4592, 11215—11218, 11224—11241, 11250—11252, 17476—17483, 17995—18006, 18102—18109, till sidorna 12—19 i dokument nr 33.126/4982, samt till dokument

nr 33.322/1636, 1638—1755, 1757, 1759, 1770—1789 och 1792—1796. Sökanden har vid genomgången av de advokatskrivelser som ingår i akten konstaterat att det faktum att somliga dokument saknas beror på att vissa av de berörda företagen har upprepat sin begäran om konfidentiell behandling med avseende på den möjlighet att ta del av akten som givits sökandena genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997. Italcementi anser dock att dessa advokatskrivelser, som inte innehåller någon hänvisning till kommissionens numrering av de dokument som ingår i akten, inte gör det möjligt att avgöra om alla dokument som saknas är föremål för konfidentiell behandling. Sökanden har understrukit att trots att förstainstansrätten i samband med sin åtgärd för processledning gav de berörda företagen och företagssammanslutningarna utförliga anvisningar angående behandlingen av konfidentiella dokument, saknar vissa av advokatskrivelserna en bifogad icke-konfidentiell version av det dokument som är föremål för begäran om fortsatt konfidentiell behandling och dessa skrivelser är dessutom så oklara att de inte gör det möjligt att bilda sig ens en vag uppfattning om innehållet i dokumentet. Som ett exempel har sökanden hänvisat till den skrivelse som Valencianas advokater den 5 augusti 1997 riktade till kommissionen för att denna inte skulle ge utomstående tillgång till handlingarna från sagda bolags styrelsesammanträden. Sökanden har funnit att denna skrivelse avser dokument nr 33.322/1825—1880 i akten, men att det i den akt som varit tillgänglig för Italcementi inte finns någon dagordning från dessa styrelsesammanträden eller någon uppgift om föremålet för de beslut som fattats på dessa sammanträden.

203 Lafarge har också hänvisat till den konfidentiella behandlingen av dokument nr 33.322/1825—1880 samt dokument nr 33.322/911—918.

204 Förstainstansrätten finner att dokument nr 33.322/1792—1796 inte ingår i den akt i utredningen som kommissionen har gjort tillgänglig och att det, på det ställe där det borde finnas, inte finns vare sig någon uppgift om eller någon förklaring till att dokumenten inte var tillgängliga. Förstainstansrätten har dock, genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, anmodat kommissionen att till rätten överlämna även de dokument i akten i utredningen för vilka de berörda parterna hade begärt konfidentiell behandling. Då rätten har gått igenom pärmarna med konfidentiella dokument från den akt i utredningen som överlämnats av kommissionen har den funnit att Asland hade begärt konfidentiell behandling av dokument nr 33.322/1792—1796. Det rör sig om ett dokument med rubriken "details of balance sheet of Zemland Investment AG". Detta dokument uppvisar inte något samband med någon av de anmärkningar som framställts mot Italcementi i beslutet, och det är därför uppenbart att det inte kunde ha varit till nytta för Italcementis försvar under det administrativa förfarandet. Italcementi kan inte under dessa omständigheter framföra något argument som bygger på att kommissionen inte har genomfört åtgärden för processledning på ett korrekt sätt i fråga om detta dokument.

205 Vad beträffar dokument nr 33.322/1825—1880, som åberopats av Lafarge och Italcementi, är det riktigt att den skrivelse av den 5 augusti 1997 genom vilken Valencianas advokater begärde en fortsatt konfidentiell behandling av dokumenten i fråga inte har bifogats vare sig en icke-konfidentiell version eller en icke-konfidentiell sammanfattning, trots de anvisningar som förstainstansrätten lämnade i juni 1997, och den innehåller inte heller någon uppgift om dagordningen eller om föremålet för dessa möten. Så är även fallet med dokument nr 33.322/911—918, beträffande vilka det endast har uppgivits att de rör ett samarbetsavtal mellan Cimpor och Ciments français. Lafarge och Italcementi har dock inte lämnat någon som helst upplysning om vilket intresse dessa dokument kunde ha haft för deras försvar under det administrativa förfarandet. Då rätten har gått igenom pärmarna med de konfidentiella dokumenten i utredningen har den i vilket fall som helst funnit att dokument

nr 33.322/1825—1880 och 33.322/911—918 inte uppvisar något samband med någon av de anmärkningar som framställs mot Lafarge och Italcementi i det ifrågasatta beslutet. Dessa dokument skulle således inte ha kunnat vara till nytta för Italcementis försvar under det administrativa förfarandet. Lafarge och Italcementi kan inte under dessa omständigheter framföra argumentet att kommissionen inte har genomfört åtgärden för processledning på ett korrekt sätt i fråga om dessa dokument.

206 Begäran om konfidentiell behandling har framställts beträffande de övriga dokument som angivits ovan i punkt 202, och Italcementi har genom åtgärden för processledning fått tillgång till en icke-konfidentiell version eller sammanfattning. På det ställe i akten i utredningen där dokument nr 33.126/436—439 skulle ha funnits finns en skrivelse av den 28 augusti 1997 från bolaget Obourgs advokater. I skrivelsen anges fem handlingar som detta bolag anser utgör affärshemligheter (det managementkontrakt för Inter-Béton som Obourg och CBR ingick den 10 oktober 1967, överenskommelsen mellan de framtida aktieägarna i NCGCP [Nouvelle Gralex] av den 2 juli 1985 och dess tillägg nr 1 av den 12 juli 1985, överenskommelsen mellan Obourg och CBR om gemensam ledning av Nouvelle Gralex, en affärsplan för Inter-Béton, Gralex och Obourg-Calcaire, kalkyler över självkostnadspriset för klinker och cement som sålts av Obourg under november 1988), och den åtföljs av en kortfattad icke-konfidentiell sammanfattning av innehållet i dessa fem handlingar. På varje ställe i akten där dokument nr 33.126/4491—4592 och sidorna 12—19 i dokument nr 33.126/4982 skulle ha funnits finns i stället en skrivelse av den 16 september 1997 från Lafarges advokater. Denna skrivelse innehåller en uppräkning av de olika dokument som bolaget anser bör omfattas av ett fortsatt skydd för affärshemligheter (planer för koncernen Lafarge framtid, verksamhet i cementsektorn och därtill knuten verksamhet, sammanfattning av styrelseledamöternas anteckningar under de första kvartalet av år 1986, Philippe Agid, den 25 april 1986 (dokument nr 33.126/4491—4509), scenario rörande en destabilisering av konkurrensen i Europa — nyckelfaktorer — risken för stagnation — diagnostik, Lafarge, mars 1988 (dokument nr 33.126/4510—4592), utdrag ur flerårsbudgeten 1989—1991, utarbetad av Gilbert Liduena, Lafarge, den 18 oktober 1988 (dokument nr 33.126/4982, s. 12—19)), och den åtföljs av en icke-konfidentiell sammanfattning av sagda dokument. Dokument nr 33.126/11215—11218, 11224—11241 och 11250—11252 (angående Blue Circles affärspolicy) har i akten ersatts av en icke-konfidentiell version. På det ställe i akten där dokument nr 33.126/174/76—17483 och 17995—18006 skulle ha funnits, finns det åtta respektive tolv sidor som i högra hörnet bär stämpeln "icke-konfidentiell version". På det ställe i akten där dokument nr 33.126/18102—18109 skulle ha funnits, finns en skrivelse av den 12 september 1997, i vilken CBR:s advokater har understrukit att den tjänsteman vid kommissionen till vilken skrivelsen var riktad hade "uppgivit att bolaget Obourg SA hade begärt konfidentiell behandling av managementkontraktet för Inter-Béton av den 10 oktober 1967". CBR:s advokater ansåg det vara "nödvändigt, med hänsyn till sammanhanget och av respekt för den andra avtalsparten, att utsträcka den konfidentiella behandlingen till de båda tilläggen till avtalet, det vill säga 'det första konfidentiella tillägget till managementkontraktet för Inter-Béton av den 10 oktober 1967 (stopp för aktieöverlåtelse)' och 'det andra konfidentiella tillägget till managementkontraktet för Inter-Béton', då CBR [hade] överlämnat dessa båda tillägg till kommissionen i bilaga 5 A till svaret på begäran om upplysningar av den 19 mars 1990". Enligt CBR:s advokater fanns det "större anledning att behandla dessa båda tillägg konfidentiellt än de handlingar som [rörde] frågor utan någon relevans för det aktuella ärendet". På varje ställe i akten där dokument nr 33.322/1636, 1638—1755, 1757, 1759, 1770—1789 och 1792—1796 skulle ha funnits finns i stället en skrivelse av den 28 juli 1997 från Aslands advokater med uppgifter om vilka handlingar, bland de dokument som omfattas av sidorna 1508—1810 i akt 33.322, som enligt bolagets önskan skall behandlas konfidentiellt även i fortsättningen — eftersom de "rör en intern omstrukturering av bolaget, saknar allt

samband med de påtalade överträdelserna och allt intresse för ärendets utgång samt ingår i Aslands strategi och interna policy under den aktuella perioden" — och vilka handlingar som fortsättningsvis kan göras tillgängliga för utomstående utan att Aslands har något att invända.

207 Mot denna bakgrund, och då Italcementi inte har lämnat någon uppgift som kan styrka att de dokument som har uppräknats i ovan i punkt 202, och som har behandlats konfidentiellt i enlighet med förstainstansrättens anvisningar, skulle ha kunnat vara av intresse för bolagets försvar under det administrativa förfarandet, underkänner förstainstansrätten Italcementis invändning om att dessa dokument inte fanns tillgängliga för bolaget när det fick ta del av akten i samband med åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997. Det kan tilläggas att de olika advokatinlagor som omnämns i föregående punkt exakt anger vilka dokument som omfattas av begäran om konfidentiell behandling, genom en systematisk uppräkning av dokumentens titlar. I brist på bevis om motsatsen finner rätten således att kommissionen har behandlat begäran om konfidentiell behandling i dessa skrivelser på ett korrekt sätt, eftersom den inte har nekat parterna att ta del av de dokument som är föremål för en sådan begäran.

208 Slutligen har Holderbank åberopat att kommissionen åsidosatte skyddet för affärshemligheter i samband med att den genomförde den åtgärd för processledning som vidtogs den 18 och 19 juni 1997. Bolaget har gjort gällande att det, liksom dess dotterbolag, hade upplyst kommissionen om att utomstående inte borde få kännedom om det avtal om bildandet av Inter-Béton som ingick i akten i utredningen, eftersom detta avtal innehöll affärshemligheter (se skrivelsen av den 3 september 1997 från sökanden till kommissionen och skrivelsen av den 28 augusti 1997 från dotterbolaget Obourg till kommissionen, vilka ingår i bilaga 7 till sökandens yttrande av den 8 december 1997), men att kommissionen trots detta gjorde denna handling tillgänglig för alla. Sökanden har framhållit att den, då den tog del av akten den 29 oktober 1997, visserligen kunde ingripa för att se till att andra sökanden inte fick ta del av handlingen efter denna tidpunkt, men att dess konkurrenter liksom dotterbolaget Obourgs konkurrenter, vilka hade tagit del av akten före den 29 oktober 1997, hade sett avtalet och att dess senare avlägsnande från akten därför inte avhjälpte intrånget i av skyddet för affärshemligheter. Sökanden finner det svårt att förstå att detta kunde inträffa, inte minst som de övriga dokument som Holderbank och dess dotterbolag hade betecknat som affärshemligheter avlägsnades från akten innan denna lämnades ut till sökandena.

209 Rätten finner det beklagligt att kommissionen tillfälligt lät utomstående ta del av detta konfidentiella dokument. Holderbanks dokument är dock utan relevans för bedömningen av huruvida dess talan är välgrundad. Detta agerande från kommissionens sida har nämligen inte påverkat det ifrågasatta beslutets lagenlighet.

2.3.4 Tillfälliga slutsatser

210 Av det ovan anförda följer att de 39 sökande som berörs av de prövade argumenten (se ovan punkt 124) under det skriftliga förfarandet vid förstainstansrätten har fått tillräcklig tillgång till meddelandet om anmärkningar och en insyn i akten i utredningen som är likvärdig med den insyn som de borde ha fått under det administrativa förfarandet. De har fått tillgång till hela akten i utredningen, med undantag för sådana dokument som innehåller de övriga företagens affärshemligheter, annan konfidentiell information eller kommissionens interna dokument. Kommissionen har för övrigt närmare beskrivit de interna dokumenten i akten i utredningen och tillhandahållit en icke-konfidentiell version eller sammanfattning av de dokument för vilka konfidentiell behandling har begärts. Det är uppenbart att de få oegentligheter som kommissionen begick när den genomförde åtgärden för processledning, och som har behandlats ovan i punkterna 204 och 205, rör dokument som inte skulle ha varit till nytta för sökandenas försvar under det administrativa förfarandet.

211 Förstainstansrätten finner således att åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 innebar att de 39 berörda sökandena fick tillgång till alla de uppgifter som var nödvändiga för att de skulle kunna utforma sin argumentation, enligt vilken deras rätt till försvar åsidosattes genom att de kapitel i meddelandet om anmärkningar och sidor i akten i utredningen som var oåtkomliga för dem under det administrativa förfarandet innehöll uppgifter som var till deras fördel. Genom dessa åtgärder för processledning tillgodosågs dessutom Dyckerhoffs, Aalborgs, Rugbys, Castles, Heracles, Akers, Eurocs och Italcementis begäran om att förstainstansrätten skulle förelägga kommissionen att förete dokumenten i akterna 27.997, 33.126 och 33.322. Slutligen finner rätten att det inte längre finns något föremål för Hornos Ibéricos invändning mot att kommissionen den 6 januari 1995 förvägrade sökanden insyn i akten i utredningen.

2.3.5 Särskilda omständigheter som påstås ha påverkat effektiviteten av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997

212 Vissa av sökandena har, i de inlagor som ingivits efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997, åberopat särskilda omständigheter som skulle ha påverkat effektiviteten av dessa åtgärder.

213 För det första har Blue Circle beklagat sig över att ha fått alltför kort tid på sig för att bedöma den dokumentation som gjordes tillgänglig genom åtgärden för processledning den 2 oktober 1996. Unicem, Titan och Blue Circle har framfört samma kritik vad avser den dokumentation som gjordes tillgänglig genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, och har understrukit att de inte hade tillräckligt med tid för att samordna sin genomgång av alla dessa dokument med genomgången av de dokument som redan fanns tillgängliga. Blue Circle har tillagt att vid beredningen av en inlaga till följd av åtgärden för processledning den 18 och

19 juni 1997 kunde bolaget inte på något sätt hjälpa sina rådgivare att gå igenom mängden av affärsdokument, eftersom ingen av dess anställda var disponibel under denna period.

214 Vad beträffar åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 kan rätten konstatera att Blue Circle fick ta del av de akter som rör nationella anmärkningar den 27 november 1996. Denna sökande, som den 10 februari 1997 inkom med sitt yttrande över relevansen av dokumenten i denna akt, hade således två och en halv månad på sig att bereda detta yttrande. Unicem, Titan och Blue Circle hade sedan sex veckor på sig att bereda sin inlaga i samband med åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997.

215 Dessa sökande gavs således rimliga frister, med hänsyn till den tvåmånadersfrist som föreskrivs i artikel 173 i fördraget vad avser väckande av talan om ogiltigförklaring. Det skall understrykas att åtgärderna för processledning hade ett begränsat syfte. Detta bestod i att ge de 39 berörda sökandena möjlighet att avgöra vilka uppgifter i dokumenten som var till deras fördel och som hade mörklagts under det administrativa förfarandet, samt att förklara hur detta förfarande hade kunnat få en annan utgång om sökandena hade haft tillgång till sagda uppgifter under förfarandet i fråga. För att bereda inlagorna var det inte nödvändigt att i detalj gå igenom varje dokument som gjorts tillgängligt. Av enbart överskriften i många dokument i akten framgår det nämligen att dessa inte har något samband med de anmärkningar som framställs mot Unicem, Titan och Blue Circle i det ifrågasatta beslutet.

216 Vad beträffar argumentet att Blue Circle inte hade någon reell möjlighet att hjälpa sina rådgivare vid genomförandet av åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, finner rätten att i den mån det inte är fråga om force majeure, och någon sådan föreligger inte i detta fall, kan en part inte åberopa sådana svårigheter och riskmoment som är förbundna med dess interna organisation, när den har tilldelats en rimlig frist för att tillvarata sin rätt till försvar. I förevarande fall kan Blue Circle i vilket fall som helst inte rimligen åberopa att ingen av dess anställda kunde ägna någon tid åt att hjälpa bolagets rådgivare att gå igenom utvalda dokument under den frist som bolaget beviljats för att inkomma med yttrande efter det att dess rådgivare hade tagit del av akten vid förstainstansrättens kansli.

217 Förstainstansrätten underkänner följaktligen Unicems, Titans och Blue Circles argument om att de inte hade tillräckligt med tid när de förberedde sina inlagor i samband med åtgärderna för processledning.

218 För det andra har Dyckerhoff, BDZ, Asland, Uniland, Oficemen, Holderbank, Hornos Ibéricos och Blue Circle anfört att vissa av de handlingar som de fick tillgång till genom åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 var oläsliga. Asland har som ett exempel åberopat dokument nr 33.322/1012 och följande dokument. BDZ, Castle, Holderbank och Hornos Ibéricos har också uppmärksammat det faktum att de fick ta del av dokumenten i form av

kopior och inte i original. Holderbank har särskilt kritiserat kommissionens uttryckliga vägran att lämna ut originalen. Eftersom kommissionen har påstått att Holderbank fick tillgång till originalen, har denna sökande, i en skrivelse av den 27 maj 1997, begärt att förstainstansrätten skall höra den berörde tjänstemannen vid kommissionen. Holderbank har förklarat att vissa dokument förminskades vid den fotokopiering som ägde rum innan dokumenten gjordes tillgängliga genom åtgärden för processledning den 2 oktober 1996. Enligt Holderbank var det för övrigt omöjligt att kontrollera om alla de kopior som lämnades ut till sökandena var fullständiga och bolaget misstänker att så inte var fallet med vissa kopior. Holderbank har särskilt hänvisat till dokument nr 33.126/14929.

219 Uniland, Oficemen och Italcementi har anfört att vissa av de dokument som blev tillgängliga genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 var oläsliga. Uniland och Oficemen har i detta hänseende hänvisat till dokument nr 33.126/879, 11411—1144 (sic), 5803, 5804, 5885, 5886, 6499, 7157—7163, 14762, 14789, 15124, 15125, 15319, 15320, 15356, 15357, 15391—15393, 19554, 19555, 20026—20032 och 20168—20171.

220 Förstainstansrätten konstaterar att sökandenas klagomål om oläslighet inte gäller dokumenten i akt 27.997, vilken gjordes tillgänglig genom åtgärden för processledning den 2 oktober 1996. Vad beträffar akterna 33.126 och 33.322, har sökandena fått tillgång till dessa akter i original genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 (se ovan punkterna 168 och 169). Klagomålen om att de kopior som sökandena fick ta del efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 var oläsliga har således förlorat sitt föremål. Det finns därför inte heller någon anledning att besluta om en sådan åtgärd för processledning som Holderbank har begärt. Den omständigheten att de original som kommissionen förfogade över under det administrativa förfarandet eventuellt kunde vara oläsliga beror inte på kommissionen och kunde inte heller hindra att syftet med att låta sökandena få insyn i akten i utredningen genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 uppfylldes. Att dokumenten var oläsliga drabbade nämligen såväl sökandena som kommissionen. Kommissionen erhöll inte någon annan information från dessa oläsliga dokument än den som sökandena kunde inhämta när de tog del av dem.

221 Förstainstansrätten kan därför inte godkänna de argument som framförts av Dyckerhoff, BDZ, Asland, Uniland, Oficemen, Holderbank, Hornos Ibéricos och Blue Circle, och som bygger på att vissa av de handlingar som sökandena fick tillgång till genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 var oläsliga.

222 För det tredje har Unicem, Titan och Blue Circle kritiserat det faktum att de inte försågs med någon översättning av de dokument som gjordes tillgängliga genom åtgärderna för processledning, trots att dessa dokument var avfattade på flera olika språk. Enligt sökandena innebar detta att det blev svårare för dem att bereda sina yttranden inom den föreskrivna fristen. Så är även fallet med Valenciana, som har åberopat den omständigheten att bolaget inte fick någon annan översättning av de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar än de spanska kapitlen, och inte heller fick någon översättning av de handlingar till vilka det hänvisas i dessa kapitel eller av de andra handlingarna i akten.

223 Rätten erinrar om att språkreglerna i artikel 3 i förordning nr 1 endast är tillämpliga på de skriftliga handlingar som institutionerna riktar till bestämda mottagare (förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen, REG 1995, s. II-1063, punkt 21). Kommissionen var således inte skyldig att förse sökandena med en översättning av de olika handlingar som insamlats under det administrativa förfarandet. Dessa handlingar utgör nämligen inte några meddelanden från kommissionen till sökandena, även om kommissionen har varit tvungen att göra dem tillgängliga under förfarandet vid förstainstansrätten. Kommissionen behövde inte heller förse Valenciana med någon annan översättning av de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar än de kapitel som rörde Spanien (kapitel 8 och 18), eftersom detta företag inte ingick bland mottagarna av de andra nationella kapitlen. Rätten underkänner därför den invändning som framställts av Unicem, Valenciana, Titan och Blue Circle.

224 Valenciana, Asland, Uniland, Oficemen och Hornos Ibéricos har för det fjärde åberopat att det saknades en lista med uppgift om innehållet i de dokument som utgör akten i utredningen.

225 Det kan erinras om att sökandena inte under vare sig det administrativa förfarandet eller förfarandet vid förstainstansrätten har förfogat över en lista med uppgift om innehållet i de dokument som utgör akten i utredningen. Den enda lista som de har haft tillgång till är den som tillhandahållits mottagarna av meddelandet om anmärkningar under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 5).

226 Detta förhållande har dock inte påverkat sökandenas rätt till försvar under förfarandet vid förstainstansrätten. De har nämligen, genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997, fått tillgång till samtliga dokument i akten i utredningen, med undantag för de som innehåller affärshemligheter, annan konfidentiell information och kommissionens interna handlingar. De har dessutom fått tillgång till icke-konfidentiella versioner eller sammanfattningar av dokument som anses vara konfidentiella, och kommissionen har beskrivit beskaffenheten av de interna dokumenten i akterna. Avsaknaden av en lista med beskrivning av innehållet i varje dokument har inte kunnat hindra sökandena från att under förfarandet vid förstainstansrätten avgöra vilka dokument i akten i utredningen som skulle ha kunnat vara till nytta för deras försvar under det administrativa förfarandet, och att från denna utgångspunkt visa att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

227 Rätten underkänner därför den del av sökandenas argument som avser att det under förfarandet vid förstainstansrätten har saknats en lista med uppgift om innehållet i de dokument som utgör akten i utredningen. Den kommer längre fram (se nedan punkterna 272—275) att pröva den del av argumentet som avser att det saknades en utförlig lista under det administrativa förfarandet.

228 Dyckerhoff, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Asland, Uniland, Oficemen och Blue Circle har åberopat att kommissionen begick flera misstag vid arkiveringen

och klassificeringen, vilket ökade sökandenas svårigheter att bereda sina inlagor efter åtgärderna för processledning. Dyckerhoff, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg och Asland har kritiserat det sätt på vilket de nationella akterna har sammanställts. Cimenţs français har särskilt påtalat den godtyckliga klassificeringen av handlingarna alltefter deras påstått nationella eller internationella karaktär (dokument nr 33.126/10827, 10828, 17157—17159, 17166—17170, 17178, 17179 och 19881—19887). Enligt Aalborg finns det inte någon logisk skillnad mellan den påstådda nationella samverkan och den påstådda internationella samverkan. Som ett exempel har sökanden åberopat dokument nr 33.126/19201 och 19202, som den har hittat i den grekiska akten trots att dessa dokument rörde ett grekiskt-spanskt samarbetsorgan för storskalig export. Ciments français och Lafarge har allmänt kritiserat bristen på klarhet i sammansättningen av akterna 33.126 och 33.322. Heidelberger har hävdat att dokumentnumreringen i akten i utredningen är ytterst dunkel. Sökanden har på denna punkt hänvisat till bristen på numrering av vissa dokument i pärm L i den akt som kommissionen ingav till förstainstansrättens kansli efter åtgärden för processledning den 18 och den 19 juni 1997. Sökanden avser dokument nr 33.126/9571, som är uppdelat i flera undernummer, och pärm XLI i akten. Dyckerhoff, Unicem, Castle, Holderbank, Hornos Ibéricos och Cementir har anfört att dokumentnumreringen är oläslig. Cementir har tillagt att den oläsliga numreringen av en grupp dokument som bolaget fick tillgång till genom åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 tvingade det att företa en ytterst noggrann undersökning för att avgöra vilka "nya" dokument som hade gjorts tillgängliga genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997. BDZ har invänt mot att de dokument som sökandena har fått ta del av är numrerade enligt olika system. Asland har anmärkt att vissa handlingar i de nationella akterna förekommer i dubbla eller tredubbla exemplar med olika sidnumrering men med samma referensnummer på listan (se ovan punkt 5). Som ett exempel har sökanden hänvisat till sidorna 64—70, 105—111 och 182—188 i akten om Portugal, vilken har nr 33.322/2897 och följande. Hornos Ibéricos har vidare hävdat att den akt som ställts till bolagets förfogande tycks ha manipulerats. Enligt sökanden har kommissionens tjänstemän antecknat kommentarer i vissa handlingar i akten. Som exempel på detta har sökanden hänvisat till dokument nr 33.322/170, 172 och 489 samt dokument nr 33.126/11988, 17359, 17441, 17578, 17579, 17582, 17586, 17658, 17936 och 17996.

229 Italcementi har gjort liknande anmärkningar beträffande den akt i utredningen som bolaget fick ta del av efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997. När sökanden tog del av denna akt påpekade den att det förekom onumrerade dokument (som exempel kan nämnas att i pärm XVIII innehåller bilaga 5 till dokument nr 33.126/6857 a onumrerade sidor, i pärm XX följs dokument nr 33.126/6891 av sju onumrerade sidor, i pärm XXII följs dokument nr 33.126/8384a av fyra onumrerade sidor, i pärm XXIV följs dokument nr 33.126/9416 av sju onumrerade sidor och dokument nr 33.126/9571 av trettiotre onumrerade sidor, i pärm XXVII följs dokument nr 33.126/10743 av sjutton onumrerade sidor och dokument nr 33.126/10745 av två onumrerade sidor, i pärm XXVIII följs dokument nr 33.126/11206 av två onumrerade sidor, i pärm XXX följs dokument nr 33.126/11912 och 12230 av varsin onumrerad sida, i pärm XXXVI följs dokument nr 33.126/14411 och 14502 av en onumrerad sida, i pärm XLII följs dokument nr 33.126/16934 av tre onumrerade sidor, i pärm XLIII följs dokument nr 33.126/16971 av fem onumrerade sidor, och i pärm XLVII följs dokument nr 33.126/18099 av en onumrerad sida). Italcementi har för övrigt kunnat konstatera att i fråga om flersidiga dokument — såsom broschyrer, bolagens balansräkningar, kontrakt samt försäljnings- och prislistor — har kommissionen nöjt sig med att numrera den första sidan i dokumentet, varvid denna har numrerats på växlande sätt och i olika följd. (Som exempel kan nämnas pärm XXXVII där vissa dokument med tryck på framsidan har nummer på baksidan som är flera tiotal högre än numren på framsidan (till exempel 33.126/14982 på framsidan —

33.126/14991 på baksidan, 33.126/14983 på framsidan — 33.126/14990 på baksidan, 33.126/14984 på framsidan — 33.126/14989 på baksidan), och pärm LI där vissa kontrakt endast är numrerade på omslaget (till exempel 33.126/19556), medan andra är numrerade på varje sida (till exempel 33.126/19561—19577)). Enligt sökanden är pärm VIII i akt 33.322 i en sådan oordning att det är omöjligt att exakt kontrollera att den är fullständig.

230 Blue Circle har understrukit att akten är i oordning, att vissa sidor saknas och att vissa handlingar är dubbelnumrerade. Uniland och Oficemen har gjort gällande att pärm LI, angående ärende 33.126, inte finns upptagen på kommissionens lista (se ovan punkt 5) över dokument. Vid genomgången av denna lista skulle man också kunna tro att enbart dokument nr 33.126/14740—14742 i pärm XXXVII rör SIPAC, trots att SIPAC behandlas från och med dokument nr 33.126/14739. När Uniland och Oficemen tog del av akten den 17 december 1997 upptäckte de dokument i ärende 33.126 som i pärmarna hade hänförts till ärende 33.322. Dokument nr 2448—2477 i ärende 33.126, som borde ha funnits i pärm VII i detta ärende, fanns i stället i pärmarna I och II i ärende 33.322. Den slarviga numreringen av de handlingar som ingick i pärmarna IV och V i ärende 33.322 skulle också ha försvårat bolagens undersökning. Uniland och Oficemen har nämligen förklarat att man utan mellanled passerar från dokument nr 1018 till dokument nr 1039 och sedan, längre fram, från dokument nr 1050 till dokument nr 1069 och ännu längre fram från dokument nr 1072 till dokument nr 1012, som omedelbart följs av dokument nr 1038. Därefter stiger numreringen fram till och med dokument nr 1019, som i sin tur följs av sex onumrerade sidor som är omöjliga att klassificera. Även andra sidor i dessa pärmar är omöjliga att klassificera. Dokument nr 33.126/11123—11127 som att döma av kommissionens lista (se ovan punkt 5) skulle ha ingått i pärm XXVIII finns i stället i pärm XXVII. Slutligen har sökandena anfört att pärm XXIX i ärende 33.126 är felaktigt numrerad, eftersom nummer 11694—11699 har använts för att ange två olika grupper av dokument.

231 Denna kritik saknar relevans för bedömningen av den prövade argumentationen. Sökandena har nämligen inte förklarat på vilket sätt sammansättningen av akterna skulle ha påverkat deras rätt till försvar i detta fall. Beträffande den grund som avser numreringen och "manipuleringen" av dokumenten, konstaterar rätten att även om det antas att parternas påståenden är grundade, kan den omständigheten att det saknades numrering, att numreringen av en eller annan handling var ofullständig eller slarvig eller att kommissionen hade antecknat kommentarer i en eller annan handling i akten i utredningen inte hindra att syftet med att låta sökandena få insyn i akten i utredningen genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 uppfylldes. Sökandena kunde nämligen ha åberopat de handlingar i akten vars numrering var oläslig eller som innehöll kommissionens "kommentarer", genom att foga dem till sina yttranden och förklara på vilket sätt dessa handlingar kunde ha varit relevanta för deras försvar under det administrativa förfarandet. Det förhåller sig på samma sätt med det slarv som ibland förekommer i vissa delar av akten i utredningen.

232 Påståendet om att kommissionen har numrerat två olika dokumentserier på samma sätt (33.126/11694—11699) hänför sig till en ändring för hand, på vissa kopior som tagits av

Uniland och Oficemen, av originalhandlingarnas numrering i kommissionens akt. En genomgång av kommissionens ursprungliga akt visar nämligen tydligt att de dokument som numrerats från 33.126/11694 till 11699 i denna akt endast rör utdrag ur de anteckningar som togs (med största säkerhet av Cembureau) under chefsdelegaternas möte i Kerkyra den 30 maj 1983 (dokument nr 33.126/11694—11696), en skrivelse av den 20 januari 1984 från J. Bailly (ordförande för Cembureau) till M. Bertrán (ordförande för Asland) (dokument nr 33.126/11697), det referat som "PD" (troligen Philippe Dutron vid Cembureau) sammanställde den 13 mars 1984 efter ett telefonsamtal med A. d'Agostino (Italcementi) angående cementexporten från Italien till Schweiz (dokument nr 33.126/11698), och förteckningen över de personer som deltog i chefsdelegaternas möte i Noordwijk den 19 mars 1984 (dokument nr 33.126/11699). Den andra serien dokument, som enligt Uniland och Oficemen också är numrerad från 33.126/11694 till 11699 och som hänför sig till andra utdrag ur anteckningarna från chefsdelegaternas möte i Kerkyra den 30 maj 1983, bär numreringen 33.126/11689—11693. Som Uniland och Oficemen har påpekat innehåller listan (se ovan punkt 5) inte heller någon uppgift om pärmen LI. Däremot omnämns två pärmar kallade L, och när det för andra gången hänvisas till pärmen L (se ovan punkt 5) avses i själva verket pärmen LI.

233 Av det ovan anförda följer att alla de argument som återges ovan i punkterna 228—230 ovan skall underkännas.

234 Slutligen har Blue Circle framhållit att bolaget, i de yttranden som ingavs efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, försökte undvika att åberopa dokument som lagenligt hade betecknats som konfidentiella under det administrativa förfarandet. Blue Circle har i detta hänseende klandrat kommissionen för att den avslog bolagets begäran om en lista över sagda dokument. De yttranden som Blue Circle ingav efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 (bilaga 3) har kompletterats med en i detta hänseende relevant skriftväxling, i vilken bolaget till stöd för sin begäran har åberopat att det — med hänsyn till den korta tid som bolaget hade tilldelats för att inkomma med yttrande efter att ha fått ta del av ytterligare handlingar i akten — var angeläget att skilja mellan de dokument som Blue Circle inte hade fått tillgång till under det administrativa förfarandet på grund av den begäran om konfidentiell behandling som framställts av berörd part eller berörda parter och de dokument som kommissionen inte hade gjort tillgängliga eftersom den ansåg att de inte var relevanta för företagets försvar.

235 Det skall påpekas att kommissionen visserligen inte försåg Blue Circle med den lista som bolaget hade begärt, men i en skrivelse av den 13 november 1997 (bilaga 3 till det yttrande som sökanden ingav efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997) tillhandahöll den ändå kriterier som gav bolaget möjlighet att avgöra vilka dokument som hade varit föremål för konfidentiell behandling under det administrativa förfarandet. Att närmare definiera vilka dokument som betecknats som konfidentiella under detta förfarande skulle ha varit helt utan intresse, eftersom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 innebar att de berörda företagen och företagssammanslutningarna gavs tillfälle att "uppdatera" sin bedömning av huruvida det var lämpligt att bifalla den då aktuella begäran om fortsatt konfidentiell behandling av vissa argument. Flera av de dokument som hade betecknats som konfidentiella under det administrativa förfarandet gjordes således tillgängliga för sökandena när de fick

tillfälle att ta del av akten i utredningen vid förstainstansrättens kansli. Även om kommissionen hade tillhandahållit Blue Circle en lista över de dokument som betecknats som konfidentiella under det administrativa förfarandet, skulle detta inte ha förmått bolaget att avstå från möjligheten att åberopa något av dokumenten på denna lista, men dessa dokument skulle inte längre ha varit konfidentiella. En genomgång av dokumenten i den bilaga som sökanden har fogat till sitt yttrande visar för övrigt att företaget — i motsats till vad det har påstått i sitt yttrande — inte har tvekat att åberopa dokument som betecknats som konfidentiella under det administrativa förfarandet, men som med de berörda företagens och företagssammanslutningarnas medgivande gjordes tillgängliga för sökandena genom åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997. Som ett exempel kan det hänvisas till dokument nr 33.126/16936—16938 i bilaga 5—10 till sökandens yttrande, som är märkta "konfidentiellt". Blue Circles argument skall därför underkännas.

236 Av det ovan anförda följer att ingen av de särskilda omständigheter som åberopats av olika sökanden kunde hindra att syftet med att låta sökandena få insyn i akten i utredningen genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 uppfylldes.

3. Principerna för bedömning av ett argument som grundats på den omständigheten att en uppgift som var till sökandenas fördel inte fanns tillgänglig under det administrativa förfarandet

237 Genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 har de 39 sökande som berörs av den prövade argumentationen (se ovan punkt 124) fått tillfälle att i detalj utveckla sina argument om att de delar av meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen som inte fanns tillgängliga under det administrativa förfarandet hade kunnat vara till nytta för deras försvar.

238 Innan rätten inleder den faktiska prövningen av de olika argument som parterna utvecklat, skall den ge en allmän redogörelse för de omständigheter som gör det möjligt att fastställa att rätten till försvar åsidosattes genom att företagen fick otillräcklig tillgång till meddelandet om anmärkningar eller ofullständig insyn i akten i utredningen under det administrativa förfarandet.

239 De 39 berörda sökandena har hävdat att det faktum att de fick en ofullständig insyn i akten i utredningen med nödvändighet måste leda till en ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet. Sökandena har i detta hänseende hänvisat till domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, och T-36/91, ICI mot kommissionen. De har erinrat om att förstainstansrätten i dessa båda domar (punkt 84 respektive 94) fastställde att kommissionen hade "kränkt sökandens rätt till försvar genom att utesluta handlingar som den hade tillgång till och som eventuellt kunde ha varit till nytta för sökandens försvar". Sökandena har understrukit att förstainstansrätten i var och en av dessa domar ogiltigförklarade det ifrågasatta beslutet

efter att ha fastslagit (punkt 98 respektive punkt 108 i domarna) att ett åsidosättande av rätten till försvar under det administrativa förfarandet inte kan avhjälpas under förfarandet vid förstainstansrätten.

240 Rätten påpekar att om det ifrågasatta beslutet helt eller delvis skall kunna ogiltigförklaras, måste det först fastställas att det faktum att sökandena inte på ett korrekt sätt fick insyn i akten i utredningen under det administrativa förfarandet hindrade dem från att få kännedom om dokument som kunde ha varit till nytta för deras försvar och att deras rätt till försvar därigenom åsidosattes (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkterna 80, 81, 84, 98 och 100, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkterna 90, 91, 94, 108, 110 och 115). Den omständigheten att den del av akten i utredningen som parterna inte hade tillgång till under det administrativa förfarandet var omfattande utgör inte tillräcklig grund för en sådan fastställelse.

241 När en sökande inom ramen för en ogiltighetstalan mot kommissionens slutliga beslut ifrågasätter kommissionens vägran att lämna ut en handling i akten, är det förstainstansrättens uppgift att begära in och undersöka handlingen (generaladvokaten P. Légers förslag till avgörande inför domstolens dom av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 144 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 121). Förstainstansrätten skall — utan att sätta sig i kommissionens ställe (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 98, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 113) — först pröva frågan om de handlingar som inte var tillgängliga under det administrativa förfarandet uppvisar ett objektivt samband med en anmärkning som framställts mot den berörda sökanden i det ifrågasatta beslutet. Om det inte finns något sådant samband, skulle den sökande som berörs av det ifrågasatta beslutet inte ha haft någon nytta av ifrågavarande handlingar vid sitt försvar. Om handlingarna tvärtom har ett sådant samband, skall rätten pröva om det faktum att de inte lämnades ut kunde påverka sökandens försvar under det administrativa förfarandet. Rätten skall härvid undersöka den bevisning som kommissionen har förebringat till stöd för sagda anmärkning (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkterna 61—65, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkterna 71—75, samt domen i det ovan i punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, punkterna 51—56) och skall — mot bakgrund av den bevisning som förebringats av kommissionen — bedöma om de handlingar som inte lämnades ut kunde haft en betydelse som inte borde ha förbisetts (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 68, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 78). Rätten till försvar har åsidosatts om det finns minsta möjlighet att det administrativa förfarandet skulle ha fått en annan utgång, om sökanden hade kunnat åberopa dokumentet under detta förfarande (domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 56, domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 68, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 78, och generaladvokaten P. Légers förslag till avgörande inför domstolens dom av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 144 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 120).

242 Vid prövningen av frågan om en handling som inte fanns tillgänglig under det administrativa förfarandet kunde ha varit till nytta för en sökandes försvar är det således nödvändigt att, utom i de fall då handlingen inte har något objektivt samband med en anmärkning som framställts mot sökanden, göra en preliminär prövning av den bevisning som kommissionen har använt för att styrka en överträdelse i det ifrågasatta beslutet.

243 Förstainstansrätten gjorde en preliminär prövning av den bevisning som kommissionen hade förebringat i sitt beslut också i domarna i "karbonatsodamålen" (förstainstansrättens domar av den 29 juni 1995 i mål T-30/91, Solvay mot kommissionen, nämnt i ovan i punkt 106, mål T-31/91, Solvay mot kommissionen, REG 1995, s. II-1821, nedan kallad domen i målet T-31/91, Solvay mot kommissionen, mål T-32/91, Solvay mot kommissionen, REG 1995, s. II-1825, nedan kallad domen i målet T-32/91, Solvay mot kommissionen, mål T-36/91, ICI mot kommissionen, nämnt i ovan i punkt 106, och mål T-37/91, ICI mot kommissionen, nämnt i ovan i punkt 142), även om sökandena anser att de genom en fristående läsning av vissa utdrag ur dessa domar (särskilt domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 98, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 108) kan dra slutsatsen att bristen på korrekt insyn i akten med nödvändighet leder till en ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet. Rätten erinrar om att kommissionen i de ärenden som gav upphov till domen i det ovannämnda målet T-32/91, Solvay mot kommissionen, och det ovan i punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, fastslog, i två skilda beslut av den 19 december 1990, att Solvay och ICI hade överträtt artikel 86 i EG-fördraget (nu artikel 82 EG) på karbonatsodamarknaden. Kommissionen anförde att Solvay hade missbrukat sin dominerande ställning på denna referensmarknad i Västeuropa och att ICI hade gjort samma sak på marknaden i Förenade kungariket. I ett tredje beslut samma dag fastslog kommissionen dessutom att det mellan Solvay och ICI förekom ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget. Enligt kommissionen hade förfarandet pågått från och med den 1 januari 1973 till och med början av år 1989 och hade bestått i en uppdelning av den västeuropeiska sodamarknaden. Genom detta förfarande tilldelades Solvay marknaden på kontinenten i Västeuropa och ICI marknaden i Förenade kungariket och Irland. Detta beslut gav upphov till domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, och T-36/91, ICI mot kommissionen.

244 I dessa domar skulle förstainstansrätten undersöka den grund enligt vilken rätten till försvar hade åsidosatts genom att den akt som rörde den andra partens påstådda missbruk av en dominerande ställning inte hade funnits tillgänglig för parterna under det administrativa förfarandet. Ställd inför denna argumentation undersökte förstainstansrätten först den bevisning som förebringats av kommissionen. Kommissionen hade först konstaterat att ICI och Solvay hade ingått ett avtal om uppdelning av marknaden år 1949. Även om detta avtal hade sagts upp formellt år 1972, hade kommissionen i sitt beslut funnit att det fanns starka bevis för ett hemligt samförstånd och att detta ledde till slutsatsen att den ursprungliga överenskommelsen från år 1949 hade fortsatt att genomföras i form av ett samordnat förfarande efter år 1972 (se domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 61, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 71). Kommissionen hade således grundat sig på fyra omständigheter när den fastställde förekomsten av ett samordnat förfarande. Solvay och ICI hade för det första inte bedrivit någon handel med soda över engelska kanalen under hela den ifrågavarande perioden. För det andra överensstämde denna avsaknad av konkurrens med innehållet i det avtal som hade ingåtts år 1949. För det tredje hade Solvay och ICI ingått och genomfört avtal om köp för återförsäljning i form av sodaleveranser från sökanden till ICI under perioden 1983—1989. För det fjärde hade Solvay och ICI upprätthållit regelbundna kontakter för att samordna sin strategi inom sodasektorn (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 65, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 75).

245 I dessa mål konstaterade förstainstansrätten slutligen att 1949 års avtal var det enda skriftliga bevis som direkt avsåg den överträdelse som fastslagits med avseende på perioden 1973—1989. Det fanns inte heller några dokument som vittnade om möten under denna period (domarna i

de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 74, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 84). Förstainstansrätten bedömde bevisvärdet av 1949 års avtal (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 73, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 83), och fann att detta avtal hade sagts upp formellt år 1972 och att kommissionen inte hade rätt att bortse från möjligheten att de båda företagen hade sagt upp avtalet, eftersom de ville iaktta fördraget. Förstainstansrätten ansåg därför att 1949 års avtal utgjorde ett svagt bevis för den överträdelse som ICI och Solvay påstods ha begått från och med den 1 januari 1973. Det enda övriga indiciet på att ett samordnat förfarande hade förekommit, åtminstone under perioden 1973—1982, var de berörda företagens beteende på marknaden, det vill säga det faktum att ICI och Solvay inte bedrev någon handel med soda över engelska kanalen. Den omständigheten att den skriftliga bevisningen var så svag, särskilt beträffande år 1973 och de första därpå följande åren, föranledde dock förstainstansrätten att fastslå att kommissionen, för att uppfylla de juridiska kraven på bevis för den överträdelse som tillskrivits ICI och Solvay, redan i samband med meddelandet om anmärkningar borde ha företagit en övergripande och utförlig ekonomisk bedömning, i synnerhet av den relevanta marknaden, storleken på de företag som agerade på denna marknad och dessa företags beteende. Förstainstansrätten fann att kommissionen, för att göra en fullständig, objektiv och balanserad bedömning, åtminstone borde ha beaktat dels den starka ställning som Solvay och ICI intog på sina respektive geografiska marknader, dels de åtgärder för att binda kunderna till sig som företagen anklagats för i samband med de förfaranden som inletts med avseende på artikel 86 i fördraget (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 76, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 86). Det var i detta sammanhang som förstainstansrätten fann att dokumenten rörande ICI:s påstådda överträdelse av artikel 86 i fördraget skulle ha varit till nytta för Solvays försvar, för att vederlägga teorin om förekomsten av ett samordnat förfarande mellan Solvay och ICI. Dessa dokument skulle nämligen ha kunnat visa att det passiva beteende som tillskrivits Solvay var grundat på självständiga beslut som företaget hade fattat på grund av svårigheten att tränga in på en marknad som blockerades av ett företag i dominerande ställning (domen i det ovan i punkt 106 nämnda målet T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 77). Av samma anledning skulle dokumenten rörande Solvays påstådda överträdelse av artikel 86 i fördraget ha varit till nytta för Solvays försvar (domen i det ovan i punkt 106 nämnda målet T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 87). Rätten ansåg att det fanns en möjlighet att ICI och Solvay kunde ha påverkat kommissionens bedömning, om de hade haft tillgång till ifrågavarande dokument under det administrativa förfarandet, åtminstone i fråga om vilket bevisvärde det parallella och passiva beteende som tillskrivits dem kunde ha haft för bedömningen av när överträdelsen hade inletts och hur länge den hade pågått. Förstainstansrätten fastslog därför att rätten till försvar hade åsidosatts och ogiltigförklarade beslutet i fråga (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkterna 98 och 99, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkterna 108 och 109).

246 I domen i det ovan i punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, som rörde kommissionens beslut om fastställelse av ICI:s överträdelse av artikel 86 i fördraget, fann förstainstansrätten däremot att talan inte kunde bifallas på den grund enligt vilken sökanden inte hade fått tillräcklig insyn i akten. Rätten fastslog (punkt 61) att slutsatsen om dominerande ställning i det ifrågasatta beslutet hade grundats på ICI:s marknadsandel och de exklusiva inköpsklausuler som företaget hade infört för sina kunder. Efter att ha bedömt bevisvärdet av den bevisning som förebringats av kommissionen, fann rätten (punkt 63) att ICI:s försvar inte kunde ha påverkats av den omständigheten att företaget under det administrativa förfarandet inte hade fått tillgång till dokument som härrörde från producenterna på kontinenten. Det fanns nämligen ingenting som gav anledning att anta att dessa dokument skulle ha kunnat vederlägga de slutsatser som kommissionen hade dragit i det beslut i vilket den fastställt att ICI hade missbrukat sin dominerande ställning.

247 Förstainstansrätten finner därför att när en sökande inom ramen för en ogiltighetstalan hävdar att hans rätt till försvar har åsidosatts genom att han under det administrativa förfarandet inte har fått tillgång till ett dokument i akten i utredningen som, enligt sökanden, skulle ha kunnat vara till nytta för hans försvar, skall förstainstansrätten begära in det angivna dokumentet. Rätten skall sedan jämföra dokumentet med de anmärkningar som framställs mot sökanden i det ifrågasatta beslutet. Om dokumentet i fråga inte uppvisar något objektivt samband med en anmärkning i det ifrågasatta beslutet, skulle det administrativa förfarandet inte ha kunnat få en annan utgång för sökanden, även om denne hade haft tillgång till dokumentet under sagda förfarande. Under sådana omständigheter kan talan inte bifallas på den grund som åberopats av den berörda sökanden. Om det åberopade dokumentet tvärtom har ett objektivt samband med en av de anmärkningar som framställs mot sökanden i det ifrågasatta beslutet, skall förstainstansrätten, mot bakgrund av den bevisning som kommissionen åberopat till stöd för anmärkningarna i det ifrågasatta beslutet, bedöma huruvida det fanns minsta möjlighet att det administrativa förfarandet skulle ha fått en annan utgång, om sökanden hade kunnat åberopa dokumentet. Om förstainstansrätten mot bakgrund av den samlade bevisningen anser att dokumentet kunde ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, skall den fastställa att rätten till försvar har åsidosatts (se nedan punkterna 2205—2212, 2224, 2225, 2284—2290, 2384, 2385, 2469, 3406—3435 och 3996—4005).

248 Det kan inte under några omständigheter anses att en sökandes rätt till försvar har åsidosatts av den anledningen att kommissionen inte har tillställt honom ett dokument som kan ha innehållit uppgifter till hans fördel, om detta dokument härrör från sökanden eller om det är uppenbart att sökanden har förfogat över dokumentet under det administrativa förfarandet (se, analogt, domen av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 144 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 25, och domen i det ovan i punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, punkt 64). Om den person till vilken meddelandet om anmärkningar är riktat förfogar över ett dokument som innehåller uppgifter som är till hans fördel, finns det nämligen ingenting som hindrar honom från att åberopa detta dokument under det administrativa förfarandet. En part som förbereder sitt försvar är inte tvungen att uteslutande använda de handlingar i kommissionens akt som är tillgängliga för honom. Det står honom fritt att utnyttja varje handling som förefaller kunna användas för att vederlägga kommissionens påståenden.

4. Principernas tillämpning i förevarande mål

249 Förstainstansrätten finner för det första att flera av de dokument som sökandena har åberopat i de inlagor som ingivits som en följd av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 är dokument som fanns tillgängliga redan under det administrativa förfarandet. Det är fråga om dokument som har klassificerats som "A" ("A: alla" eller "A: europeiska producenter") på listan (se ovan punkt 5). Även om det ofta hände att dessa dokument inte fanns i lådan (se ovan punkt 95), var de ändå tillgängliga under det administrativa förfarandet och sökandena kunde ha lagt dem till grund för de argument som de utvecklade i sina inlagor när de svarade på meddelandet om anmärkningar. Sökandena kan således inte åberopa dessa argument till stöd för påståendet att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

250 De nedan angivna sökandena har i sina inlagor åberopat dokument som fanns tillgängliga för dem under det administrativa förfarandet. Det rör sig om följande dokument: FIC har åberopat dokument nr 33.126/4858—4861, 4911—4913, 19205 och 19218. ENCI har åberopat dokument nr 33.126/12519, 12627, 12642, 12648—12654 och dokument nr 33.126/4470, som är identiskt med dokument nr 33.126/12627, vilket på listan (se ovan punkt 5) har klassificerats som A: europeiska producenter. Dyckerhoff har åberopat dokument nr 33.126/18959, 18960, 19195 och 19196 samt dokument nr 33.126/16509, 16515 och 16516, som motsvarar dokument nr 33.126/18857, 18821 och 18822, vilka på listan (se ovan punkt 5) har klassificerats som A: europeiska producenter. Heidelberger har åberopat dokument nr 33.126/14809, 14826, 19202, 19218, 19220—19233, 19250 och 19264—19279. Aalborg har åberopat dokument nr 33.126/15134, 15135, 15170 och 15201. Buzzi har åberopat dokument nr 33.126/4982, 14809, 14812, 14813, 14815, 14817, 14820, 14822, 14824, 14898 och 15174. Valenciana har åberopat dokument nr 33.126/4911—4913. Asland har åberopat dokument nr 33.126/19202, 19205 och 19218. Heracles har åberopat dokument nr 33.126/18755—18763. Uniland och Oficemen har åberopat dokument nr 33.126/11026, 11027, 11080—11084, 19195, 19196, 19754, 19762, 19770, 19776, 19817, 19819, 19827, 20011, 20019, 20065, 20071 och 20072. Rugby och Castle har åberopat dokument nr 33.126/14331—14333. Titan har åberopat dokument nr 33.126/4858, 4859, 10982, 10985, 18755—18763, 18771—18779, 18842, 18843 och 18848 samt dokument nr 33.126/13119 och 16155, som motsvarar dokument nr 33.126/18862 respektive dokument nr 19007, vilka på listan (se ovan punkt 5) har klassificerats som A: europeiska producenter. Holderbank har åberopat dokument nr 33.126/10959, 19195 och 19196, och Blue Circle har slutligen åberopat dokument nr 33.126/19220—19347 och 19875—19877 samt dokument nr 33.322/1503—1505, som motsvarar dokument nr 33.126/16786—16789, vilka har klassificerats som A på listan (se ovan punkt 5).

251 För det andra har flera sökande åberopat avsnitt i meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen som inte har något som helst samband med de anmärkningar som framställs mot den i det ifrågasatta beslutet. Det rör sig således om uppgifter som inte skulle ha varit till någon nytta för deras försvar (se ovan punkterna 241 och 247).

252 Vissa parter har således hänvisat till dokument angående "regler om lojal konkurrens" (kapitel 10 punkt 60 i meddelandet om anmärkningar). I detta sammanhang har SFIC åberopat dokument nr 33.126/2412—2415 och Aalborg har åberopat dokument nr 33.126/14806. Det skall dock framhållas att den diskussion om "lojal eller sund eller korrekt" konkurrens som berörs i punkt 17 i det ifrågasatta beslutet inte är föremål för särskild anmärkning i kommissionens slutliga ställningstagande i beslutet. De anmärkningar som ovannämnda sökande kunde ha gjort med utgångspunkt i ovan angivna dokument, om de hade haft tillgång till dem under det administrativa förfarandet, skulle därför inte ha ändrat utgången i förfarandet.

253 Heidelberger har hänvisat till dokument som skulle visa att det inte fanns någon grund för kommissionens påstående om att de tyska, belgiska och nederländska producenterna hade samverkat för att dela upp den nederländska marknaden mellan sig (punkt 23 i det ifrågasatta beslutet). Sökanden har i det hänseendet åberopat dokument nr 33.126/832, 3720, 8165, 8728, 8729 och 8915. I det ifrågasatta beslutet har kommissionen dock inte tagit ställning till de omständigheter som redovisas i punkt 23 angående den belgisk-nederländsk-tyska samverkan, vilket också påpekas i punkt 51 i beslutet. Då dessa handlingar inte har lagts till grund för

någon anmärkning mot Heidelberger, kan företaget inte på denna punkt göra gällande att dess rätt till försvar åsidosattes genom att det inte fick tillgång till ovannämnda dokument under det administrativa förfarandet.

254 Därutöver har flera sökande åberopat dokument rörande en överträdelse som omfattas av det ifrågasatta beslutet men som sökandena inte deltog i, enligt beslutet.

255 Vicat har hänvisat till dokument nr 33.126/2088—2096, 6590, 6591, 6608, 6690, 6691, 7640, 10811—10813, 10827, 10828, 11052, 11053, 11066, 11073—11075, 11077, 11078, 13111, 15342—15347, 15386, 15387, 16445, 16446—16449, 16460 och 16461 för att visa att företaget varken direkt eller indirekt deltog i ETF. Dessa dokument saknar dock relevans för Vicats försvar, eftersom kommissionen inte har påstått att företaget skulle ha deltagit i ETF:s verksamhet.

256 Hornos Ibéricos och Blue Circle har hänvisat till flera dokument med direkt anknytning till den iberiska samverkan som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Hornos Ibéricos har åberopat dokument nr 33.322/124—133, 170, 905, 966—973, 1019, 1020, 1027, 1080—1089, 1319—1322, 1395, 1396 och 1409, samt kapitel 9 "Portugal" i meddelandet om anmärkningar. Blue Circle har hänvisat till dokument nr 33.322/2898—2903. Hornos Ibéricos och Blue Circle omfattas dock inte av ovannämnda bestämmelse. Även om de dokument som bolagen har åberopat skulle ha gjort det möjligt för dem att, under det administrativa förfarandet, visa att det inte existerade någon iberisk samverkan, skulle förfarandet inte ha fått någon annan utgång för dem.

257 Rugby, Castle, Aker och Euroc har gjort gällande att det framgår av de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och av dokument nr 33.126/3213—3222 att det informationsutbyte som organiserats inom ramen för Cembureau inte kunde ha haft någon märkbar inverkan på konkurrensen och inte underlättade genomförandet av Cembureau-avtalet. Titan har anfört att det framgår av dokument nr 33.126/3332—3334, 4919, 11121—11123 och 17881—17886 att de prisuppgifter som utväxlades genom Cembureu inte hade något kommersiellt värde. Även om det antas att Rugbys, Castles, Titans, Akers och Eurocs påståenden är riktiga, kan den omständigheten att sökandena inte fick tillgång till dessa uppgifter under det administrativa förfarandet inte ha påverkat deras försvar, eftersom de inte omfattas av artikel 2 i det ifrågasatta beslutet, vilken rör det utbyte av prisuppgifter som organiserades inom ramen för Cembureau.

258 Uniland och Oficemen har hänvisat till dokument nr 33.126/11080—11084, 13104—13106, 13108, 13109, 19817—19832 och 20065—20071, som alla har en direkt anknytning till de "carrot actions" som avses i artikel 4.4 i det ifrågasatta beslutet. Uniland och Oficemen anses dock inte ha deltagit i denna överträdelse, och dokumenten har således ingen relevans för deras försvar.

259 Aker och Euroc har anfört att det av punkt 46 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående den franska samverkan (kapitel 5), framgår att ECEC inte var ett instrument för de europeiska cementproducenternas exportpolitik som utformats för att upprätthålla regeln om respekt för hemmamarknaderna. Sökandena omfattas dock inte av artikel 5 i det ifrågasatta beslutet, vilken rör samordnade förfaranden inom ramen för ECEC. Det är således uppenbart att det avsnitt i meddelandet om anmärkningar som har åberopas av sökandena saknar all relevans för deras försvar.

260 Vad för det tredje beträffar dokumenten rörande överträdelser som tillskrivits en sökande som åberopar dessa dokument, vill rätten understryka att kommissionen i förevarande fall, till skillnad från de ärenden som gav upphov till domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, och T-36/91, ICI mot kommissionen, har grundat sina slutsatser i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet enbart på direkta skriftliga bevis, när den har fastställt de olika överträdelserna och den delaktighet i en eller flera av dessa överträdelser som tillskrivs de företag och sammanslutningar till vilka beslutet är riktat. Vid bedömningen av den grund enligt vilken rätten till försvar åsidosattes genom att sökandena inte fick tillräcklig tillgång till meddelandet om anmärkningar och insyn i akten i utredningen under det administrativa förfarandet, kommer rätten inledningsvis att bedöma värdet av denna bevisning, för att sedan pröva om de uppgifter som var oåtkomliga skulle ha kunnat leda till ett annat beslut, om sökandena hade kunnat åberopa dem under det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 241 och 247 och nedan punkt 263).

261 Eftersom förstainstansrätten vid bedömningen av de materiella grunderna under alla omständigheter måste ta ställning till den bevisning som kommissionen har förebringat för att styrka de olika överträdelser som avses i beslutet, skall den av processekonomiska skäl undersöka — inom ramen för bedömningen av de materiella grunder som avser de fastställda överträdelserna — om det finns grund för den argumentation som sökandena har utvecklat mot bakgrund av dokument med direkt anknytning till dessa överträdelser. Bedömningen av de formella grunderna skall dock inte förväxlas med bedömningen av de materiella grunder som sökandena har åberopat. I samband med bedömningen av den grund som avser ett åsidosättande av rätten till försvar kommer förstainstansrätten att undersöka den bevisning som förebringats av kommissionen, i det enda syftet att mot bakgrund av sagda bevisning avgöra huruvida den omständigheten att sökandena under det administrativa förfarandet inte hade tillgång till ett visst dokument, som påstås vara till sökandenas fördel, kunde påverka deras försvar.

262 De argument som sökandena har åberopat med avseende på sådana dokument som har direkt anknytning till de överträdelser som tillskrivs sökandena i det ifrågasatta beslutet kommer således att prövas längre fram.

263 Rätten vill dock omedelbart påpeka att om kommissionen, såsom i förevarande fall, har grundat sina slutsatser i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet enbart på direkta skriftliga bevis, när den har fastställt de olika överträdelserna och den delaktighet i en eller flera av dessa överträdelser som tillskrivs beslutets adressater, måste sökandena visa att de uppgifter som har varit oåtkomliga under det administrativa förfarandet vederlägger eller åtminstone kastar nytt ljus över denna bevisning (se, i detta hänseende, domen i det ovan i

punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, punkt 63). Det är nämligen endast under sådana omständigheter som de handlingar som inte fanns tillgängliga under det administrativa förfarandet skulle ha kunnat påverka kommissionens bedömning av den skriftliga bevisning som åberopats i det ifrågasatta beslutet.

264 Redan av detta följer att eftersom kommissionen i meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet har fastställt överträdelserna på grundval av skriftlig bevisning och inte på grundval av ett antagande om företagens parallella agerande på marknaden, skall rätten underkänna det argument som vissa sökande (CBR, Cembureau, FIC, Dyckerhoff, SFIC, Vicat, Aalborg, Unicem, Castle, Heracles, Oficemen, Irish Cement, Titan, Italcementi, Holderbank, Hornos Ibéricos, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle) har framfört för att visa att de under det administrativa förfarandet kunde ha lämnat en alternativ och ekonomiskt vinklad förklaring till cementproducenternas beteende på marknaden, vilken skulle ha grundats på dokument som var oåtkomliga för sökandena. Med hänsyn till de bevisregler som gäller för meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet, skulle ett sådant argument knappast ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet.

265 För det fjärde har flera sökande åberopat dokument som härrörde från dem själva eller som uppenbarligen var kända för dem under det administrativa förfarandet. All den argumentation som parterna har utvecklat på grundval av sådana dokument skall underkännas, av de skäl som anges ovan i punkt 248.

266 Rätten konstaterar således att ENCI har åberopat ett utdrag ur ett påstått utkast till protokoll från CBR:s styrelsesammanträde (dokument nr 33.126/723) samt en påstådd verksamhetsplan från CBR 1989—1991 (dokument nr 33.126/732 och 733). Som kommissionen med rätta har framhållit är dokument nr 33.126/723 ett utdrag ur protokollet från ENCI:s eget styrelsesammanträde, vilket hölls den 22 februari 1989 på CBR:s kontor. CBR är ett bolag som har kontroll över ENCI. I sagda utdrag nämns en redogörelse från verkställande direktören vid ENCI, Platschorre. Den verksamhetsplan som har bifogats protokollet (dokument nr 33126/732 och 733) rör dessutom ENCI-koncernen och kan inte betraktas som en verksamhetsplan för ENCI. Bolagets rätt till försvar kan därför inte anses ha åsidosatts. Av samma skäl underkänner rätten varje argument som har grundats på den skriftväxling mellan Vicat och Schuhmacher, som var verkställande direktör i Heidelberger (dokument nr 33.126/3594—3597), som åberopats av Vicat. Detsamma gäller skrivelsen av den 20 december 1983 från BDZ:s ordförande (dokument nr 33.126/14762), vilken har åberopats av BDZ. Ciments français har åberopat en skrivelse av den 20 december 1983 från BDZ till den dåvarande franska sammanslutningen SNFCC (dokument nr 33.126/14762). Rätten konstaterar dock att denna skrivelse var riktad till SNFCC:s ordförande, som var ingen annan än Poitrat, som var Ciment français verkställande direktör vid den tidpunkten. Skrivelsen är för övrigt adresserad till Ciment français huvudkontor ("p.a. Société des Ciment français"). Ciment français verkställande direktör svarade dessutom på denna skrivelse (dokument nr 33.126/14763). Dokumentet i fråga är adresserat till Ciment français verkställande direktör, och sagda bolag kan således inte nu åberopa handlingen till stöd för argumentet att dess rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet, inte ens för att belysa ett argument som enligt bolaget är grundat på andra dokument. Vad beträffar skriftväxlingen mellan Secil och Cimpor den 31 augusti och den 1 september 1987 samt det av Secil åberopade telefaxmeddelande som Cimpor skickade till Secil i september 1987 (dokument

nr 33.322/1018—1020 och 1031), finner rätten att sistnämnda sökande redan förfogade över sagda dokument under det administrativa förfarandet och därför inte heller kan åberopa dem till stöd för påståendet att dess rätt till försvar har åsidosatts.

5. Allmänna argument om att rätten till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet

267 Eftersom de argument som avser sådana dokument som har direkt anknytning till de fastställda överträdelserna kommer att prövas längre fram, skall rätten här pröva de andra, allmänna, argument som framförts i inlagorna.

268 Cembureau, SFIC, Unicem, Valenciana, Asland, Titan, Cementir och Blue Circle har för det första gjort gällande att åtgärderna för processledning inte var av sådant slag att de kunde avhjälpa de formfel som vidlåder det ifrågasatta beslutet. Ett åsidosättande av rätten till försvar under det administrativa förfarandet kan nämligen inte avhjälpas under förfarandet vid förstainstansrätten (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 98, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 108). Valenciana, Rugby, Asland, Cementir och Blue Circle har tillagt att de till följd av åtgärderna för processledning såg sig tvungna att, bland de handlingar som de fick tillgång till vid förstainstansrätten, söka efter sådana dokument som kunde vederlägga de svåra anklagelser som riktats mot dem, vilket innebar att bevisbördan flyttades över på dem. Asland har dessutom påpekat att om förstainstansrätten inte ogiltigförklarar det ifrågasatta beslutet, trots att detta är behäftat med väsentliga formfel, innebär det att kommissionen tillåts att ostraffat kränka de grundläggande rättigheter som följer av artikel 6 i Europakonventionen.

269 Rätten vill understryka att åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 inte var avsedda att avhjälpa ett fel som begåtts under det administrativa förfarandet. Syftet med dessa åtgärder var att göra det möjligt för de 39 sökande som uppräknas ovan i punkt 124 att visa att det administrativa förfarandet var behäftat med formfel på grund av att kommissionen hade åsidosatt deras rätt till försvar genom att vägra ge dem tillgång till vissa avsnitt i meddelandet om anmärkningar och dokument i akten i utredningen som eventuellt innehöll uppgifter till deras fördel. För att identifiera dessa uppgifter var det dock nödvändigt att de berörda sökandena gavs tillfälle att under förfarandet vid förstainstansrätten ta del av de avsnitt i meddelandet om anmärkningar och de dokument i akten i utredningen som hade varit oåtkomliga för dem under det administrativa förfarandet.

270 Sökandena kan för övrigt inte göra gällande att bevisbördan har flyttats över på dem. I meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet har kommissionen nämligen i enlighet med de principer som följer av rättspraxis (förstainstansrättens dom av den 7 juli 1994 i mål T-43/92, Dunlop Slazenger mot kommissionen, REG 1994, s. II-441, punkt 79, och dom av den 14 maj 1998 i mål T-337/94, Enso-Gutzeit Oy mot kommissionen, REG 1998,

s. II-1571, punkterna 87 och 151—153, domstolens dom av den 8 juli 1999 i mål C-49/92 P, kommissionen mot Anic, REG 1999, s. I-4125, punkt 86, domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 154, och domen i målet C-235/92 P, Montecatini mot kommissionen, REG 1999, s. I-4539, punkt 179) och på grundval av direkta skriftliga bevis — vars bevisvärde kommer att bedömas nedan — fastställt de olika överträdelser som avses i beslutet och sökandenas delaktighet i en eller flera av dessa överträdelser. Åtgärderna för processledning innebar alls inte att bevisbördan flyttades över på de berörda sökandena utan gav dem tillfälle att åberopa sådana avsnitt i meddelandet om anmärkningar och i akten i utredningen som kunde vederlägga eller kasta nytt ljus över (se ovan punkt 263) de direkta skriftliga bevis på vilka kommissionen hade grundat sina slutsatser om ovannämnda överträdelser och sökandenas delaktighet i en eller flera av dessa överträdelser, för att visa att det fanns en viss möjlighet att det administrativa förfarandet skulle ha fått en annan utgång, om sökandena hade haft tillgång till dessa uppgifter under det administrativa förfarandet.

271 Valenciana, Asland, Uniland, Oficemen och Hornos Ibéricos har för det andra åberopat att det saknats en lista med uppgifter om innehållet i de dokument som utgör akten i utredningen. Enligt sökandena har avsaknaden av en sådan lista hindrat dem från att säkert identifiera innehållet i de dokument som ställts till deras förfogande och att därmed göra en fördjupad undersökning av vilka dokument som kunde vara av intresse för deras försvar. Dessa sökande har framhållit att kommissionens inställning på denna punkt i hög grad skiljer sig från de spanska konkurrensmyndigheternas inställning.

272 Det kan erinras om att sökandena inte under vare sig det administrativa förfarandet eller förfarandet vid förstainstansrätten har förfogat över en lista med uppgifter om innehållet i de dokument som utgör akten i utredningen. Den enda lista de har är den som tillhandahölls de mottagare av meddelandet om anmärkningar som tog del av akten under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 5).

273 Under det administrativa förfarandet är en lista som anger innehållet i dokumenten i akten ett medel för de berörda företagen och företagssammanslutningarna att avgöra vilka bland de dokument som klassificerats som oåtkomliga som kan vara relevanta för deras försvar (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkterna 93 och 94, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkterna 103 och 104). Syftet med en sådan lista är således att göra det möjligt för de företag och företagssammanslutningar som berörs av en fastställelse av överträdelse att bedöma om det är lämpligt att begära tillgång till dokument som klassificerats som oåtkomliga, oaktat denna klassificering.

274 Av detta följer att den omständigheten att kommissionen inte har upprättat en lista med en beskrivning av varje handling i akten inte i sig kan utgöra ett åsidosättande av rätten till försvar. Endast de dokument som det hänvisas till på listan (se ovan punkt 5), och inte listan som sådan, kan innehålla uppgifter som är till nytta för ett företags eller en företagssammanslutnings försvar.

275 Sökandenas argument skall således underkännas i den mån de avser det administrativa förfarandet. Den del av argumentet som rör avsaknaden av en lista under förfarandet vid förstainstansrätten har redan prövats ovan i punkterna 225—227.

276 För det tredje har Rugby, Castle, Aker och Euroc konstaterat att ett visst antal dokument som betecknas som tillgängliga på listan (se ovan punkt 5) inte fanns i lådan (se ovan punkt 95).

277 De berörda sökandena har dock, genom att jämföra numren på dokumenten i lådan (se ovan punkt 95) med numren på de dokument som betecknas som tillgängliga på listan (se ovan punkt 5), kunnat dra slutsatsen att ett visst antal tillgängliga dokument inte fanns i lådan. Denna slutsats kunde också dras genom att jämföra mängden dokument som betecknas som tillgängliga på listan (se ovan punkt 5) med mängden dokument i lådan (se ovan punkt 95). Ingenting hindrade parterna från att vid den tidpunkten begära tillgång till de dokument som inte fanns i lådan (se ovan punkt 95). Den omständigheten att vissa dokument som betecknas som tillgängliga på listan (se ovan punkt 5) inte fanns i lådan (se ovan punkt 95) kunde därför inte påverka sökandenas möjligheter att tillvarata sitt försvar.

278 För det fjärde har Vicat, Ciments français, Lafarge, Rugby, Castle, Aker, Euroc och Cementir invänt mot det sätt på vilket kommissionen gjorde undantag för vissa handlingar, med hänvisning till deras konfidentiella karaktär, då den gav sökandena insyn i akten i utredningen under det administrativa förfarandet. Ciments français har förklarat att kommissionen missbrukade detta undantag i syfte att vägra bolaget tillgång till dokument vars innehåll rörde frågor som tagits upp i meddelandet om anmärkningar eller var allmänt kända. Vicat, Ciments français och Lafarge har påpekat att vissa identiska dokument har klassificerats som oåtkomliga under nr 33.126/11040—11045 och som tillgängliga under nr 33.126/18857—18862. Ciments français har tillagt att samma dokument återigen har klassificerats som otillgängliga under nr 33.126/16150—16155 och 16509—16514 och att de dokument som klassificerats som oåtkomliga under nr 33.126/14361 och 14362 är tillgängliga under 33.126/10997 och 10998. Lafarge har även hänvisat till dokument nr 33.126/2720, 2721, 2850, 2851 och 3245—3248. Rugby, Castle, Aker, Euroc och Cementir har också anfört att kommissionen har varit inkonsekvent i sitt tillvägagångssätt, eftersom den vid ett tillfälle har klassificerat ett dokument som "otillgängligt" och vid ett annat tillfälle har klassificerat samma dokument som "tillgängligt".

279 Rätten påpekar att dessa invändningar endast är relevanta i den mån de kan styrka att rätten till försvar har åsidosatts. Ciment français argument om att kommissionen missbrukade undantaget för konfidentiell behandling i syfte att vägra bolaget tillgång till olika dokument visar endast att sökanden inte fick insyn i akten på ett korrekt sätt, vilket förstainstansrätten redan har konstaterat (se ovan punkt 152). Ciment français har dock inte förklarat hur denna omständighet skulle ha påverkat bolagets rätt till försvar under det administrativa förfarandet. Vidare konstaterar förstainstansrätten, att trots att den har givit de berörda sökandena tillfälle att ta del av samtliga handlingar i akten i utredningen genom åtgärderna för processledning den

2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997, har sökandena inte förklarat på vilket sätt den dubbla klassificeringen av de handlingar som nämns i föregående punkt skulle ha påverkat deras rätt till försvar i förevarande fall.

6. Slutsatser

280 De argument som de 39 sökande som uppräknas ovan i punkt 124 har åberopat med avseende på sådana dokument som har direkt anknytning till de överträdelser som tillskrivs sökandena i det ifrågasatta beslutet kommer att prövas längre fram. Rätten underkänner de övriga argument som dessa sökande har åberopat till stöd för sitt påstående att kommissionen har åsidosatt sökandenas rätt till försvar genom att vägra ge dem tillgång till dokument i akten i utredningen och delar av meddelandet om anmärkningar som påstås innehålla uppgifter till deras fördel.

D — Dokument som har använts som bevis mot sökandena i det ifrågasatta beslutet men som varken har delgivits dem eller beskrivits i meddelandet om anmärkningar

1. Inledande synpunkter

281 Hornos Ibéricos (T-69/95) har anfört att bolaget inte kunde identifiera de nya bevis som kommissionen lagt till grund för sitt beslut. Sökanden kunde inte bemöta dessa nya bevis under det administrativa förfarandet, eftersom kommissionen i det ifrågasatta beslutet har ändrat sin metod att hänvisa till bevisningen.

282 Förstainstansrätten underkänner detta argument. I de delar av meddelandet om anmärkningar som rör Cembureau-avtalet och EPC (kapitel 1, 2, 10 och 12), vilka är de enda delar i meddelandet som rör de anmärkningar som framställts mot Hornos Ibéricos i det ifrågasatta beslutet (artiklarna 1 och 6), hänvisas det nämligen till de olika bevisen genom en uppgift om dokumentens natur (sammanträdesprotokoll, intern promemoria, telexmeddelande etcetera), datering eller ursprung. I det ifrågasatta beslutet används samma metod för att hänvisa till de dokument som kommissionen har åberopat för att styrka de olika överträdelserna. Den enda ändringen i förhållande till meddelandet om anmärkningar består i att det i det ifrågasatta beslutet dessutom hänvisas till ett nummer för varje dokument, som avser den sidnumrering som ifrågavarande dokument har i akterna 33.126 eller 33.322. Den enda omständigheten att ett nummer har lagts till varje dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet kan inte ha hindrat Hornos Ibéricos från att avgöra vilka nya bevis som bolaget inte fått tillfälle att bemöta under det administrativa förfarandet. Då alla dokumenten i lådan (se ovan punkt 95), vilka följde samma ordning som i meddelandet om anmärkningar, samt alla andra dokument som var tillgängliga för sökanden under det administrativa förfarandet, var försedda med ett nummer som anknöt till deras sidnumrering i akterna 33.126 eller 33.322, måste tvärtom den tillagda

numreringen av varje handling som använts i det ifrågasatta beslutet ha underlättat sökandens uppgift när den avfattade sin ansökan och behövde kunna avgöra vad som eventuellt utgjorde ny bevisning.

283 VNC (T-32/95), SFIC (T-36/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Unicem (T-50/95), Castle (T-56/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), Italcementi (T-65/95), Holderbank (T-68/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95) och Blue Circle (T-88/95) anser att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till vissa handlingar, till vilka de hänvisat i ansökan, som åberopas mot dem i det ifrågasatta beslutet. De anser att det ifrågasatta beslutet av denna anledning bör ogiltigförklaras med avseende på dem.

284 Förstainstansrätten vill på denna punkt understryka att ett dokument endast kan anses vara till nackdel för en sökande om kommissionen använder det för att styrka en överträdelse i vilken denna sökande påstås ha deltagit. Det är inte tillräckligt att sökanden visar att den under det administrativa förfarandet inte har kunnat yttra sig över ett dokument som har använts i någon del av det ifrågasatta beslutet. För att den prövade argumentationen skall kunna godkännas krävs det nämligen att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har använt ett nytt bevis för att styrka en överträdelse i vilken den berörda sökanden i fråga har deltagit.

285 Vid ifrågavarande bedömning, och innan förstainstansrätten drar några slutsatser av denna (6), skall det skiljas mellan fyra kategorier av dokument: Dokument som varken citeras eller nämns i det ifrågasatta beslutet (2). Dokument som visserligen nämns i det ifrågasatta beslutet för att beskriva en omständighet eller ett beteende, men som inte har använts för att fastställa en överträdelse i beslutet (3). Dokument som visserligen har använts för att fastställa en överträdelse i det ifrågasatta beslutet, men som inte har något samband med de överträdelser som tillskrivs de sökande som åberopar ifrågavarande dokument (4). Dokument som i det ifrågasatta beslutet har använts för att styrka att den sökande som åberopar dokumentet har begått en överträdelse (5).

2. Dokument som varken citeras eller nämns i det ifrågasatta beslutet

286 Oficemen har hävdat att kommissionen har använt dokument nr 33.322/1582—1588 som ny bevisning. Rätten finner dock att dessa dokument varken citeras eller nämns i det ifrågasatta beslutet. Samma sak gäller dokument nr 33.322/59, 71—78, 80—83, 86, 87, 91, 94, 169, 171, 178—180, 1226—1234, 1312, 1313, 1315, 1523—1527, 1531, 1636—1796, 1819 och 2952—2956, och dokument nr 33.126/11507—11516, 11494—11504, 13077—13129, 13132—13177, 19393—19401 och 19878—19901 som Cimpor och Secil har hänvisat till, samt dokument nr 33126/18951 som har åberopats av Italcementi. I beslutet nämns inte heller Cembureaus organisationsschema, som det enligt Unicem skulle hänvisas till i punkt 15.4.

287 Förstainstansrätten konstaterar att inget av ovannämnda dokument har anförts som bevisning mot sökandena i det ifrågasatta beslutet. Den underkänner därför sökandenas argument.

3. Dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet för att beskriva en omständighet eller ett beteende, men som inte har använts för att fastställa en överträdelse i beslutet

288 SFIC, Lafarge, Aalborg, Uniland, Oficemen, Italcementi, Holderbank och Blue Circle har i ansökan åberopat dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet för att beskriva en omständighet eller ett beteende, men som inte har använts för att fastställa en överträdelse i beslutet. Sådana dokument kan dock inte anses vara till nackdel för sökandena.

289 Blue Circle har klandrat kommissionen för att den i punkt 9.6 i det ifrågasatta beslutet har grundat sig på en tabell för jämförelse av cementpriser i olika stater, vilken inte delgavs bolaget under det administrativa förfarandet. Det framgår att kommissionen fick uppgift om ifrågavarande tabell från den italienska industrin under förhöret den 2 mars 1993, i vilket Blue Circle inte ville delta (punkt 3.2 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har dock i punkt 9.6 i det ifrågasatta beslutet hänvisat till denna tabell enbart för att åskådliggöra skillnaderna i produktionskostnader och därmed i priser mellan de olika medlemsländerna i Cembureau. Tabellen i fråga är således inte ett bevis som kommissionen har åberopat för att styrka en av de överträdelser som fastställs i det ifrågasatta beslutet.

290 Blue Circle har för övrigt klandrat kommissionen för att den inte har nämnt dokument nr 33.126/6042 och 6043 (Vicats interna promemoria av den 1 september 1982, punkt 11.4 i det ifrågasatta beslutet) i meddelandet om anmärkningar. Italcementi har hänvisat till samtliga dokument som nämns i punkt 11.4 i det ifrågasatta beslutet. Det kan i detta hänseende påpekas att de dokument som åberopas på detta ställe i det ifrågasatta beslutet visar att vissa europeiska cementproducenter var i stånd att leverera cement längre bort än 200 kilometer sina anläggningar. Kommissionen har dock inte använt dokumenten för att styrka en av de överträdelser som fastställs i det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet.

291 Aalborg och Blue Circle har hänvisat till dokument nr 33.126/296—298, 2388—2405, 9434—9450 och 11725 (punkt 23.3 och 23.5 i det ifrågasatta beslutet), vilka rör samverkan mellan den belgiska, den nederländska och den tyska marknaden. Denna samverkan blev dock inte slutligen fastställd i det ifrågasatta beslutet. Det avtal som hade ingåtts mellan den grekiska och den brittiska regeringen och som behandlas i dokument nr 33.126/2907 (punkt 23.3 i det ifrågasatta beslutet), och som även har åberopats av Ahlborg och av Blue Circle, är inte heller föremål för anmärkning i det ifrågasatta beslutet.

292 Blue Circle har vidare hävdat att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte nämnde dokument nr 33.126/11617—11633 (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet), som den ändå grundade sig på i punkt 17 i det ifrågasatta beslutet, vilken bär rubriken "Debatten om 'lojal eller sund eller korrekt' konkurrens". Debatten om "lojal eller sund eller korrekt" konkurrens är dock inte föremål för någon särskild anmärkning i det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet, och de åberopade dokumenten kan därför inte anses utgöra bevisning som var till nackdel för sökandena och som dessa borde ha fått möjlighet att bemöta under det administrativa förfarandet.

293 Blue Circle har därtill åberopat dokument nr 33.126/11523 och 11524. Det rör sig om en handling i vilken kommissionen har anmodat Cembureau att förete vissa dokument (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet). Det är dock uppenbart att en sådan anmodan inte är ett bevis till nackdel för någon sökande. Endast svaret på denna begäran har använts som ett kompromet terande bevis i det ifrågasatta beslutet, och detta svar finns i dokument nr 33.126/11525 (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet).

294 Dokument nr 33.126/19210—19217 (punkt 27.2 i det ifrågasatta beslutet), som också har åberopats av Blue Circle, motsvarar det kontrakt som den 30 april 1986 ingicks mellan Calcestruzzi och Titan. Dokumenten har inte använts som bevis för en överträdelse i beslutet.

295 Samma sak gäller dokument nr 33.126/4365 (punkt 35.5 i det ifrågasatta beslutet), som även det har åberopats av Blue Circle och som utgör en checklista över de dokument som hittats hos Ciments Français försäljningschef.

296 Lafarge har invänt mot att kommissionen för att styrka "en överträdelse" har använt dokument ur akten angående den tyska Bundeskartellamt, vilka rör ett beslut som Bundeskartellamt fattade den 12 september 1988. Sökanden har i detta hänseende hänvisat till dokument nr 33.126/20384—20394, 20416, 20417, 20418—20443, 20481, 20492—20495 och 20497—20499. Vid sammanträdet har Lafarge, som svar på en fråga från förstainstansrätten, förklarat att sagda överträdelse var den samverkan på cementmarknaden i sydvästra Tyskland som, enligt sökanden, behandlas i de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör den tyska marknaden (kapitel 6 och 16). Rätten underkänner Lafarges argument. Samverkan på cementmarknaden i sydvästra Tyskland omfattas nämligen inte av det ifrågasatta beslutet och kommissionen har aldrig påstått att Lafarge deltog i denna samverkan. Även om det antas att Lafarges invändning avser att kommissionen har använt dokument i akten angående den tyska Bundeskartellamt — vilka rör Bundeskartellamts beslut av den 12 september 1988 — för att styrka den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, det vill säga den fransk-tyska samverkan, finner rätten att varken Bundeskartellamts beslut av den 12 september 1988 eller de dokument som hänför sig till detta beslut har använts i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet för att styrka den fransk-tyska samverkan och Lafarges delaktighet i denna samverkan. Kommissionen har endast åberopat dokumenten för att visa att Lafarge var berört av cementmarknaden i sydvästra Tyskland på grund av den särskilda ställning som dess dotterbolag Wössingen intog på denna marknad (punkt 12 i kapitel

2 i meddelandet om anmärkningar, punkt 22.11 i det ifrågasatta beslutet, se nedan punkt 2380). Det kan under dessa omständigheter inte vara fråga om ett åsidosättande av Lafarges rätt till försvar.

297 SFIC har anfört att Ciments Français uttalanden under förhöret (punkt 22.15 i det ifrågasatta beslutet) har använts som ny bevisning i det ifrågasatta beslutet. Det rör sig om Ciments Français förklaring, under förhören, om att utvecklingen av skillnaden i leveranser mellan Frankrike och Tyskland efter år 1986 inte berodde på förekomsten av en tysk-fransk samverkan, såsom kommissionen påstod. Kommissionen har dock förkastat denna förklaring i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.15), och den ingår därför inte i den skriftliga bevisning som kommissionen i punkt 22.1—22.12 använde för att styrka de olika överträdelser som var knutna till den fransk-tyska samverkan. Ciments Français uttalanden, vilka återges i punkt 15 i det ifrågasatta beslutet, kan således inte anses vara ny bevisning.

298 Aalborg, Uniland, Oficemen, Italcementi, Holderbank och Blue Circle har åberopat dokument nr 33.126/19009 och 19010 (punkt 25.43 i det ifrågasatta beslutet). Detta är ett protokoll från ett möte den 6 november 1986 mellan företrädare för den europeiska cementindustrin och Peter Sutherland, som var kommissionsledamot med ansvar för konkurrenspolitiken, angående "det grekiska problemet". Rätten konstaterar dock att detta dokument avser sådan lobbyverksamhet som vid denna tidpunkt bedrevs beträffande denna fråga, men som kommissionen inte har påtalat i beslutet (se fotnot 115 i det ifrågasatta beslutet). Sagda dokument utgör således inte bevis till nackdel för sökandena. Följaktligen utgjorde inte heller dokument nr 33.126/18844 och 18845 (punkt 25.19 i det ifrågasatta beslutet), som också åberopats av Blue Circle, ny bevisning, eftersom även de rör lobbyverksamhet angående "det grekiska problemet".

299 Aalborg och Blue Circle har också hänvisat till dokument nr 33.126/22289a, som omnämns under nummer 33126/22289a i punkt 30.6 i det ifrågasatta beslutet. Det rör sig om en skrivelse av den 31 december 1992 genom vilken Andrew Gac informerade kommissionen om att European Cement Manufacturers Export Committee (nedan kallad ECMEC) skulle upplösas den 1 januari 1993. Kommissionen har dock inte åberopat denna handling för att styrka någon av de överträdelser som fastställs i det ifrågasatta beslutet.

300 Samma sökande har därefter åberopat Holderbanks telexmeddelande av den 13 augusti 1986, vilket omnämns i punkt 25.20 i det ifrågasatta beslutet. I telexmeddelandet behandlas Blue Circles bedömning av möjligheterna att investera i företaget Halkis (dokument nr 33.126/18846). Kommissionen har dock inte heller använt detta dokument för att styrka någon av de överträdelser som fastställs i det ifrågasatta beslutet. Det utgör således inte ett bevis till nackdel för sökandena.

301 Oficemen har klagat över att dokument nr 33.126/11260—11267, 11269 och 11270 inte fanns tillgängliga för bolaget under det administrativa förfarandet. Rätten konstaterar att dessa dokument består av hyreskontraktet mellan Blue Circle och ECMEC, till vilket kommissionen har hänvisat i det ifrågasatta beslutet för att förklara en obestridd materiell omständighet, nämligen att ECMEC hade sitt huvudkontor i Blue Circles lokaler (punkt 30.4 i det ifrågasatta beslutet). Sagda dokument har dock inte använts som bevis mot sökandena i det ifrågasatta beslutet. De har nämligen inte beaktats vid fastställelsen av att agerandet inom ECEC och EPC utgjorde överträdelser (artiklarna 5 och 6 i det ifrågasatta beslutet).

302 Blue Circle har slutligen hänvisat till de dokument angående EPC:s verksamhet som omnämns i fotnoterna nr 182 och 184 i det ifrågasatta beslutet, men som kommissionen varken har använt för att fastställa den överträdelse som avses i artikel 6 eller Blue Circles eller någon annan sökandes delaktighet i denna överträdelse. Det rör sig om dokument nr 33.126/11421—11430, 12762—12770, 12788—12799, 12805—12807, 12815, 12817—12832, 12967—13050, 14062—14085, 14094—14097, 14148—14154, 18169—18172, 18179, 18180 och 18188—18191, som anges i fotnot 183 (punkt 37.5 i det ifrågasatta beslutet), och dokument nr 33.126/12732—12734, 12761, 12808—12814, 12864—12874, 12876—12904, 12915—12966, 13854—14021, 14027—14029, 14043—14061, 14086—14092, 14098—14147, 14155—14169, 14175—14180, 14186—14229, 14237—14243 och 14270—14284, som anges i fotnot 184 (punkt 37.6 i det ifrågasatta beslutet). Dessa dokument utgör således inte heller bevis som kommissionen har använt mot sökandena i det ifrågasatta beslutet.

303 Av det ovan anförda framgår att inget av de dokument som omnämns under denna rubrik kan anses vara ett dokument som har använts som bevis mot sökandena i det ifrågasatta beslutet. SFIC, Lafarge, Aalborg, Uniland, Oficemen, Italcementi, Holderbank och Blue Circle kan därför inte åberopa något av dessa dokument för att visa att kommissionen inte gav dem möjlighet att under det administrativa förfarandet yttra sig över vissa dokument som var användes som bevis mot dem i det ifrågasatta beslutet.

4. Dokument som har använts för att fastställa en överträdelse i det ifrågasatta beslutet, men som inte har något samband med de överträdelser som tillskrivs de sökande som åberopat sagda dokument

304 SFIC, Ciments français, Aalborg, Uniland, Oficemen, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle har i ansökan hänvisat till dokument som visserligen har lagts till grund för fastställelsen av en överträdelse i det ifrågasatta beslutet, men som inte rör de överträdelser som tillskrivs de sökande som åberopar ifrågavarande dokument. Eftersom det handlar om dokument som inte har använts mot de berörda sökandena i det ifrågasatta beslutet, kan dessa inte göra gällande

att deras rätt till försvar åsidosattes genom att de inte fick ta ställning till sagda dokument under det administrativa förfarandet.

305 Aker och Euroc har påstått att de inte fick tillgång till en grupp dokument angående utbytet av prisuppgifter. Detta gäller särskilt dokument nr 33.126/15065—15305 (punkt 16.8—16.22 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circle har klandrat kommissionen för att den, i meddelandet om anmärkningar, varken har nämnt dokument nr 33.126/11592 (punkt 16.3 i det ifrågasatta beslutet), angående det tillfälliga informationsutbytet, eller dokument nr 33.126/15066, 15099—15102, 15104—15107, 15109, 15111, 15112, 15115—15122, 15126, 15127, 15129—15167 och 15170—15305 (punkt 16.8—16.21 i det ifrågasatta beslutet), angående det regelbundna informationsutbytet. Det är i detta hänseende tillräckligt att påpeka att de överträdelser som består i ett utbyte av prisuppgifter (artikel 2.1 och 2.2 i det ifrågasatta beslutet) inte har fastställts med avseende på dessa sökande. De dokument som ligger till grund för dessa anmärkningar kan därför inte anses utgöra bevis till nackdel för dessa sökande.

306 Dokument nr 33.322/1410—1412 (punkt 21.5 i det ifrågasatta beslutet), som åberopats av Ciments Français, dokument nr 33.322/1311, 1314, 1397—1399, 1406—1408, 1410—1412 och 2901 (punkt 21.2—21.6 i det ifrågasatta beslutet), som åberopats av Aalborg och Blue Circle, och dokument nr 33.322/79, 84, 85, 88—90, 158—162, 170, 172, 177, 181, 252, 270—276, 485, 486, 493—495, 512, 513, 530—532, 537, 538, 549, 550, 566 och 567 (punkt 21.2 och 21.5—21.8 i det ifrågasatta beslutet), som åberopats av Blue Circle, rör den iberiska samverkan som fastställs i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Denna samverkan har inte tillskrivits sökandena och, i motsats till vad Aalborg påstår, har kommissionen inte använt den för att styrka Cembureau-avtalets existens, lika lite som någon annan påstådd åtgärd för genomförandet av detta avtal. Kommissionen har nämligen fastställt Cembureau-avtalets existens uteslutande på grundval av de direkta skriftliga bevis som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet.

307 Dokument nr 33.126/818 och 819 (punkt 22.11 i det ifrågasatta beslutet), som åberopats av Aalborg, och dokument nr 33.126/3573 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet), dokument nr 33.126/16556 (det ifrågasatta beslutet, punkt 22.11), och dokument nr 33.126/15161—15163 och 15168—15170 (det ifrågasatta beslutet, punkt 22.15), som åberopats av Blue Circle, rör alla den fransk-tyska samverkan som avses i artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet. Inte heller denna samverkan har tillskrivits nämnda sökande. Dokumenten angående den fransk-tyska samverkan kan därför inte heller anses utgöra bevisning som är till nackdel för Aalborg och Blue Circle.

308 Ciments français har hänvisat till den statistik från BDZ som anges i punkt 22.18 i det ifrågasatta beslutet. Denna statistik har dock inte använts som bevis mot sökanden utan skall sättas i samband med den överträdelse som avses i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet. Enligt sagda bestämmelse var det endast SFIC och BDZ som deltog i överträdelsen.

309 Aalborg har vidare hänvisat till Holderbanks svar på kommissionens sjunde fråga, som rörde Holderbanks skrivelser av den 22 september 1986 angående betalningen av aktieandelar i Interciment (punkt 26.9 i det ifrågasatta beslutet), och skrivelsen av den 3 maj 1993 från Holderbanks advokat angående upplösningen av Interciment (punkt 26.16 i det ifrågasatta beslutet). I dessa dokument behandlas den överträdelse som är knuten till avtalet om bildandet av Interciment och som fastställs i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet. Aalborg anses dock inte ha deltagit i denna överträdelse.

310 Aalborg har ändå anfört att kommissionen har grundat sig på skrivelsen av den 3 maj 1992 när den fastslagit den dag då de påstådda överträdelserna upphörde (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet). Det skulle således vara fråga om ett bevis som använts mot bolaget i det ifrågasatta beslutet. SFIC, som för sin del omfattas av artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet, anser också att skrivelsen är ett nytt bevis till dess nackdel, vilket borde ha funnits tillgängligt för sammanslutningen under det administrativa förfarandet och omnämnts i meddelandet om anmärkningar.

311 Förstainstansrätten underkänner dessa argument. Ovannämnda skrivelse kan nämligen inte anses vara ett dokument som är till nackdel för sökandena. Det skall i detta hänseende erinras om att kommissionen i sina överväganden angående fastställelsen av böterna har framhållit följande i punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet: "Även om kommissionen kan fastslå den dag då den överträdelse som utgörs av Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen inleddes, är den inte säker på att överträdelsen verkligen har upphört och kan således inte avgöra vid vilken tidpunkt den upphörde. Den sista tydliga yttring av avtalet som kommissionen känner till är upplösningen av Interciment SA den 26 mars 1993, och kommissionen har därför tagit fasta på denna dag för att fastställa referensperioden för böterna". Av detta utdrag framgår det tveklöst att även om kommissionen inte hade haft tillgång till uppgifterna i skrivelsen av den 3 maj 1993, skulle den vid fastställelsen av böterna ha fastslagit att den överträdelse som utgörs av Cembureau-avtalet fortfarande pågick vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet fattades, såsom den ansåg i meddelandet om anmärkningar (punkt 93). Sagda skrivelse har således föranlett kommissionen att förkorta den referensperiod som lagts till grund för beräkningen av böterna till förmån för alla de företag och sammanslutningar som det ifrågasatta beslutet är riktat till, däribland SFIC och Aalborg, vilka därmed inte har något intresse av att söka få denna handling undantagen från förfarandet.

312 Ciments Français, Aalborg, Uniland och Oficemen har hänvisat till dokument nr 33.126/12145—12159 och 12161—12342 (punkt 27.6 i det ifrågasatta beslutet). Dokumenten rör de avtal som ingåtts mellan Calcestruzzi och de tre italienska cementproducenterna Italcementi, Unicem och Cementir. Det framgår dock av punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen har åberopat dessa dokument för att styrka den överträdelse som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, det vill säga det avtal som ingicks mellan de italienska cementproducenterna för att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland. Eftersom denna överträdelse inte har tillskrivits Ciments Français, Aalborg, Uniland och Oficemen, kan dessa sökande inte påstå att deras rätt till försvar har åsidosatts genom att de inte fick yttra sig över ovannämnda dokument.

313 Uniland, Oficemen och Blue Circle har vidare åberopat dokument nr 33.126/19208 (punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circle har dessutom åberopat dokument nr 33.126/19203 och 19204 (punkt 27.8 och 27.9 i det ifrågasatta beslutet). I motsats till vad som anges i det ifrågasatta beslutet motsvarar dokument nr 33.126/19208 inte telexmeddelandet av den 2 juni 1987 — i vilket Calcestruzzi inför Titan skulle ha upprepat sin begäran om ett möte med de italienska cementproducenterna för att lösa det problem som var knutet till underlåtenheten att uppfylla avtalet om köp av cement från Grekland — utan ett telexmeddelande av den 2 juni 1987 från Titan till Calcestruzzi som inte omnämns i det ifrågasatta beslutet. Telexmeddelandet av den 2 juni 1987 från Calcestruzzi till Titan, från vilket ett längre utdrag återges i punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, motsvarar de facto dokument nr 33.126/19218, vilket ingick bland dokumenten i lådan (se ovan punkt 95). Dokumentet ger stöd för kommissionens slutsatser om den överträdelse som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, det vill det avtal som ingicks mellan de italienska cementproducenterna för att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland. Samma sak gäller dokument nr 33.126/19203 (telexmeddelande från Titan till Calcestruzzi av den 20 maj 1987 (punkt 27.9 i det ifrågasatta beslutet)) och dokument nr 33.126/19204 (telexmeddelande från Italcementi till Titan av den 13 maj 1987 (punkt 27.8 i det ifrågasatta beslutet), vilka åberopats av Blue Circle. Eftersom den överträdelse som avses i artikel 4.3 b inte har tillskrivits Uniland, Oficemen och Blue Circle, kan ovannämnda dokument inte anses utgöra bevisning som har använts mot dem i det ifrågasatta beslutet.

314 Aalborg har dessutom hänvisat till dokument nr 33.126, 10926—10941, 14446—14453 och 20057—20064 (punkt 28.15, 28.17 och 28.19 i det ifrågasatta beslutet), angående de överträdelser som avses i artikel 4.4 b, d och f i det ifrågasatta beslutet. Dessa överträdelser har inte tillskrivits sökanden. Uniland har likaledes åberopat dokument nr 33.126/10908—10913, 10927—10935, 10937—10940, 10897—10901, 10903—10905, 19562—19574 och 19576—19579 (punkt 28.15 i det ifrågasatta beslutet), 19501, 19502, 19504—19510, 19482, 19483, 19485—19487, 19489, 19814—19816, 19818, 19820—19826 och 19828—19843 (punkt 28.16 i det ifrågasatta beslutet), 20058, 20060, 20061, 20064 och 20066—20070 (punkt 28.17 i det ifrågasatta beslutet), 19708, 19711—19716, 19718—19721 och 14407 (punkt 28.18 i det ifrågasatta beslutet), 14455—14465, 14467—14469 och 14446—14453 (punkt 28.19 i det ifrågasatta beslutet), 18118—18121 och 18125—18127 (punkt 28.20 i det ifrågasatta beslutet), 7631 (punkt 28.21 i det ifrågasatta beslutet), 19622—19627, 19629, 19586, 19588—19590, 19592—19595, 19598—19600, 19602, 19604, 19606, 19608, 19618—19620, 19631, 19633, 19634, 19636—19644, 19646—19650, 19652 och 19654 (punkt 28.22 i det ifrågasatta beslutet), som alla rör sådana kontrakt eller transaktioner för köp av cement från Grekland som kommissionen i artikel 4.4 b—h i det ifrågasatta beslutet har betecknat som "carrot actions". Uniland har dock inte tillskrivits någon av dessa överträdelser. Aalborg och Uniland kan därför inte påstå att deras rätt till försvar har åsidosatts genom att de inte har fått yttra sig över ovannämnda dokument.

315 Blue Circle har dessutom hänvisat till följande dokument: Dokument nr 33.126/19482—19489, 19501—19511 och 19814—19843 (punkt 28.16 i det ifrågasatta beslutet), angående det avtal mellan Titan och Holderbank som har fastställts som en överträdelse i artikel 4.4 c i det ifrågasatta beslutet. Dokument nr 33.126/20057—20071 (punkt 28.17 i det ifrågasatta beslutet), angående det avtal mellan Heracles och Holderbank som har fastställts som en överträdelse i artikel 4.4 d i det ifrågasatta beslutet. Dokument nr 33.126/14407—14417 (punkt 28.18 i det ifrågasatta beslutet), angående det avtal mellan Lafarge och Titan som har fastställts som en överträdelse i artikel 4.4 e i det ifrågasatta beslutet. Dokument nr 33.126/14446—14453, 18179 och 18180 (punkt 28.19 i det ifrågasatta

beslutet), angående det avtal mellan Lafarge och Heracles som har fastställts som en överträdelse i artikel 4.4 f i det ifrågasatta beslutet. Dokument nr 33.126/7629—7631, 18117—18121 och 18125—18127 (punkt 28.20 och 28.21 i det ifrågasatta beslutet), angående det samordnade förfarande mellan CBR, Heracles och Titan som har fastställts som en överträdelse i artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet. Dokument nr 33.126/19585—19620, 19621—19629 och 19631—19656 (punkt 28.22 i det ifrågasatta beslutet), angående det avtal mellan Titan, Aker och Euroc som har fastställts som en överträdelse i artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet. I det ifrågasatta beslutet har dock dessa dokument använts för att styrka överträdelser som inte tillskrivs Blue Circle, och de kan därför inte anses utgöra bevisning till nackdel för sistnämnda bolag.

316 Slutligen har Blue Circle anfört att kommissionen i meddelandet om anmärkningar underlät att nämna olika dokument angående ECEC. Det handlar om dokument nr 33.126/12524—12534, 18201—18204 (punkt 31.3 i det ifrågasatta beslutet), och dokument nr 33.126/3410—3412, 3422—3433, 6139—6142, 12544—12674, 12706—12709, 12721—12728, 14027—14029, 14245—14249, 14257—14262, 14289—14298, 14300, 14301, 14303—14309, 14311—14316, 16766 och 16790—16824 (punkt 33.1—33.5 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circle har dock inte ställts till svars för att ha deltagit i de samordnade förfaranden inom ramen för ECEC som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet, och dessa dokument kan därför inte anses utgöra bevisning som använts mot bolaget. Det förhåller sig på samma sätt med de övriga dokument som åberopats av Blue Circle (dokument nr 33.126/3418—3421, 12607—12610, 12614—12616, 12627—12634, 12667—12674, 14184, 14257—14262, 14266, 14267, 14303—14315, 18218 och 18219, punkt 32.1—32.3 i det ifrågasatta beslutet), och som rör sambandet mellan EPC, i vilken Blue Circle har deltagit, och ECEC, eftersom detta samband mellan de båda kommittéerna endast har åberopats för att styrka de överträdelser som begåtts av ECEC (punkt 58.3 b i det ifrågasatta beslutet).

317 Av detta följer att inget av de dokument som ovan har identifierats av SFIC, Ciments Français, Aalborg, Uniland, Oficemen, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle har använts som bevis mot dessa sökande. Sökandena i fråga kan därför inte åberopa något av dessa dokument för att styrka att kommissionen inte under det administrativa förfarandet gav dem möjlighet att yttra sig över vissa kompromitterande dokument som lagts till grund för det ifrågasatta beslutet.

5. Dokument som i det ifrågasatta beslutet har använts för att styrka att den sökande som åberopar dokumentet har begått en överträdelse

318 Rätten vill för det första påpeka att alla de dokument som i det ifrågasatta beslutet har använts med avseende på en överträdelse som tillskrivs en sökande inte behöver vara handlingar som har använts mot sökanden och som denna borde ha fått möjlighet att yttra sig över under det administrativa förfarandet. Det kan nämligen inte vara fråga om ett åsidosättande av sökandens rätt till försvar, om ett dokument som inte har funnits tillgängligt för sökanden endast har använts för att i det ifrågasatta beslutet styrka en annan sökandes delaktighet i ifrågavarande överträdelse, eller om det har använts för att vederlägga ett specifikt argument som en sådan sökande har åberopat under det administrativa förfarandet.

319 Dokument nr 33.126/15983 (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet), som har åberopats av Uniland, Holderbank och Blue Circle, har således endast använts för att styrka att Italcementi deltog i ett möte i Stockholm den 9 juni 1986. Det rör sig om Italcementis skrivelse av den 21 mars 1990, som var ett svar på en begäran om upplysningar från kommissionen och som innehöll följande förklaring från det italienska företaget: "Beträffande mötet i Stockholm minns Pesenti [från Italcementi] att han deltog i detta, utom ramen för Cembureau-mötet, tillsammans med företrädarna för andra europeiska producenter". Detta dokument innehåller inte någon uppgift som kan vara till nackdel för Uniland, Holderbank eller Blue Circle. Det är således inte fråga om ett bevis som använts mot dem. Inte heller dokument nr 33.126/18771 och 18755 (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet), som också har åberopats av Blue Circle utgör bevis som använts mot Blue Circle, i den mån de bekräftar att den spanska och den schweiziska chefsdelegaten närvarade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986.

320 Uniland och Blue Circle har också hänvisat till dokument nr 33.126/14828—14860, som omnämns i punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet. Det handlar om de dokument från SFIC som kommissionen på detta ställe i beslutet har åberopat för att tillbakavisa sammanslutningens påstående om att den inte deltog i något av ETF:s möten och att den inte alls kände till ETF:s verksamhet. Det är således inte fråga om bevis som använts mot Uniland och Blue Circle i det ifrågasatta beslutet.

321 Blue Circle har i detta sammanhang klandrat kommissionen för att den inte i meddelandet om anmärkningar har hänvisat till dokument nr 33.126/12808—12814, 12915—12966, 12967—12970, 12987—12998 och 13004—13011, som omnämns i punkt 35.3 i det ifrågasatta beslutet, för att stödja den argumentation enligt vilken Valenciana skulle ha deltagit i EPC:s möten efter den 1 januari 1986. Det framgår dock att ifrågavarande dokument inte har använts som bevis mot Blue Circle i det ifrågasatta beslutet. Samma sak gäller dokument nr 33.126/2035—2043, 2063—2069 och 2436—2447, som också har åberopats av Blue Circle. Dessa dokument har använts (punkt 44.3 i det ifrågasatta beslutet) för att tillbakavisa ett specifikt argument som FIC framförde under förhöret.

322 Förstainstansrätten konstaterar för det andra att flera sökande i sin ansökan har hänvisat till dokument som i det ifrågasatta beslutet har använts som bevis mot dem, men som, enligt sökandena, inte fanns tillgängliga för dem under det administrativa förfarandet eller inte var tillräckligt väl beskrivna i meddelandet om anmärkningar.

323 Rätten erinrar om att endast handlingar som citeras eller omnämns i meddelandet om anmärkningar utgör giltiga bevis (domstolens dom av den 3 juli 1991 i mål C-62/86, AKZO mot kommissionen, REG 1991, s. I-3359, punkt 21; svensk specialutgåva, volym 11, och förstainstansrättens domar av den 10 mars 1992 i mål T-11/89, Shell mot kommissionen, REG 1992, s. II-757, punkt 55; svensk specialutgåva, volym 12, och i mål T-13/89, ICI mot kommissionen, REG 1992, s. II-1021, punkt 34; svensk specialutgåva, volym 12, nedan kallad domen i målet ICI mot kommissionen, T-13/89). De handlingar som bifogats meddelandet om anmärkningar men inte nämns i detta kan endast göras gällande mot sökanden i beslutet, om meddelandet om anmärkningar gav sökandena en rimlig möjlighet att räkna ut vilka slutsatser

kommissionen ämnade dra av handlingarna (dom av den 10 mars i det ovan i punkt 56 nämnda målet Shell mot kommissionen, punkt 56, och domen i det ovannämnda målet T-13/89, ICI mot kommissionen, punkt 35).

324 I förevarande fall innehöll meddelandet om anmärkningar inte några bilagor. När insyn gavs i akten lät kommissionen, med hjälp av lådan (se ovan punkt 95), varje mottagare av meddelandet få tillgång till en omgång av de dokument som låg till grund för meddelandet om anmärkningar. De härigenom delgivna dokumenten var att likställa med bilagor till meddelandet om anmärkningar. De utgör således bevis som kan användas mot sökandena, eftersom meddelandet om anmärkningar gav sökandena en rimlig möjlighet att räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra av dessa handlingar (domarna i de ovan i punkt 323 nämnda målen AKZO mot kommissionen, punkt 21, och T-13/89, ICI mot kommissionen, punkt 34).

325 SFIC har först och främst gjort gällande att även om meddelandet om anmärkningar är grundat på olika dokument som anges i meddelandet, borde kommissionen ha preciserat vilka av meddelandets mottagare som sagda dokument åberopades mot. SFIC anser nämligen att om en mottagare av meddelandet var föremål för en specifik anmärkning, skulle han ha insett att de dokument som åberopades till stöd för anmärkningen berörde honom.

326 Vad beträffar de bevis som använts för att styrka den överträdelse som fastställs i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, har Blue Circle klandrat kommissionen för att inte i meddelandet om anmärkningar ha nämnt Kalogeropoulos uttalande vid Heracles styrelsesammanträde den 15 juni 1986 (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet: dokument nr 33126/19875—19877, se ovan punkt 816). Rätten konstaterar dock att det utdrag ur detta uttalande som återges i punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet finns ordagrant citerat i punkt 9 i meddelandet om anmärkningar. Ifrågavarande dokument fanns dessutom med i lådan (se ovan punkt 95). De skall mot denna bakgrund anses vara bevis som kan användas mot Blue Circle likaväl som mot de andra personer till vilka det ifrågasatta beslutet är riktat.

327 Lafarge, Unicem, Cimpor och Italcementi har hänvisat till dokument nr 33.126/11332—11337, som motsvarar två promemorior från Blue Circle. Innehållet i dessa promemorior finns redovisat i punkt 18.2 och 18.3 i det ifrågasatta beslutet, i den del som rör "de faktiska omständigheterna" och Cembureau-avtalets existens. Promemoriorna fanns i lådan (se ovan punkt 95). Vidare har de promemorior som påvisar Cembureau-principen om respekt för hemmamarknader (dokument nr 33.126/11332—11334 och 11335—11337) åberopats i punkt 9 i meddelandet om anmärkningar, vilken är rubricerad "The Cembureau agreement or Cembureau principle of not transhipping—internal European markets". De ovannämnda promemoriorna från Blue Circle utgör mot denna bakgrund bevis som kan användas mot alla de personer till vilka det ifrågasatta beslutet är riktat.

328 Unicem, Irish Cement och Blue Circle har vidare gjort gällande att de under det administrativa förfarandet inte fick tillfälle att yttra sig över Cembureaus synpunkter på samma promemorior. Dessa synpunkter, som återfinns i dokument nr 33.126/11525 och 13568—13573 (punkt 18.4 i

det ifrågasatta beslutet), omnämns uttryckligen i punkt 9 i meddelandet om anmärkningar. De fanns dessutom med i lådan (se ovan punkt 95). Unicem, Irish Cement och Blue Circle kan därför inte påstå att de under det administrativa förfarandet berövades möjligheten att lämna synpunkter på dessa handlingar.

329 Italcementi och Blue Circle har därutöver anfört att kommissionen underlät att i meddelandet om anmärkningar åberopa vissa dokument angående chefsdelegaternas möten. Sökandena åsyftar, vad gäller chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, dokument nr 33.126/11581 (förteckning över deltagarna i mötet den 14 januari 1983, punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet), samt dokument nr 33.126/11578 och 11579 (möteskompendium, punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circle har vidare hänvisat till olika dokument rörande ändringen av den ursprungliga dagordningen för mötet den 14 januari 1983, det vill säga dokument nr 33.126/11580 (förslag till dagordning för mötet, punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet), 33.126/11559 (telexmeddelande av den 17 november 1982 från Cembureau till Van Hove, punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet), nr 33.126/11558 (telexmeddelande av den 17 november 1982 från Van Hove till Cembureau, det ifrågasatta beslutet.19.3) och nr 33.126/11565 (protokoll från styrelsesammanträdet den 22 december 1982, punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet). Beträffande chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 har Italcementi och Blue Circle hänvisat till dokument nr 33.126/11715 (tabell som bifogats kallelsen till mötet, punkt 19.7 i det ifrågasatta beslutet) och dokument nr 33.126/11699 och 11700 (förteckning över mötesdeltagarna, punkt 19.8 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circle har därutöver nämnt dokument nr 33.126/11714 och 11730 (kallelsen till chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.7 i det ifrågasatta beslutet) och Italcementi har nämnt dokument nr 33.126/11717—11727 (dokument som bifogats kallelsen till mötet den 19 mars 1984, punkt 19.7 i det ifrågasatta beslutet). Vad angår mötet den 7 november 1984, har Italcementi och Blue Circle hänvisat till dokument nr 33.126/11748 (kallelsen till mötet, punkt 19.12 i det ifrågasatta beslutet) och 33.126/11751 (utkast till inledningsanförande vid mötet, punkt 19.7 i det ifrågasatta beslutet). Italcementi har dessutom hänvisat till dokument nr 33.126/11749 (dagordning för mötet den 7 november 1984, punkt 19.12 i det ifrågasatta beslutet) och Blue Circle har hänvisat till dokument nr 33.126/11752 (förteckning över deltagarna i mötet den 7 november 1984, punkt 19.13 i det ifrågasatta beslutet).

330 Alla dessa dokument fanns i lådan (se ovan punkt 95). I meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 9) framhöll kommissionen att "flera av Cembureaus dokument angående mötena inom det organ som kallas 'Head Delegates' antyder att 'Cembureau Agreement or Cembureau Principle' [hade] utarbetats och fastslagits inom denna europeiska cementsammanslutning". I det avseendet hänvisade kommissionen uttryckligen (samma punkt) till chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984. Mot denna bakgrund var sökandena i stånd att inse att alla de dokument i lådan (se ovan punkt 95) som rörde deras närvaro vid mötena eller avslöjade innehållet i de diskussioner som fördes vid dessa möten kunde komma att användas som bevis mot dem i kommissionens beslut. De dokument som avses i föregående punkt utgör således bevis som kan användas mot alla de personer till vilka det ifrågasatta beslutet är riktat.

331 Vad beträffar de bevis som kommissionen har använt för att styrka den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga den iberiska samverkan, har Cimpor för det

första hävdat att det i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar inte görs någon anspelning på dokument nr 33.322/155—157. Dessa dokument motsvarar det protokoll som Cimpor upprättade vid mötet den 22 juli 1985 mellan företrädarna för de portugisiska och spanska producenterna. Detta protokoll — som visar att företrädarna för cementproducenterna i Spanien och Portugal gav uttryck för att de entydigt anslöt sig till den princip enligt vilken cement från Spanien inte skulle exporteras till Portugal och cement från Portugal inte skulle exporteras till Spanien — har av kommissionen använts i punkterna 21.2, 21.11 och 49.1 i det ifrågasatta beslutet, vad gäller den överträdelse som fastställs i artikel 3.2 i beslutet. Protokollet omnämns i punkt 11 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar (kapitel 2) angående den iberiska samverkan, och ett utdrag citeras till och med på detta ställe i meddelandet. Detta dokument, som dessutom fanns i lådan (se ovan punkt 95), kan således användas som bevis mot Cimpor.

332 Oficemen, Cimpor och Secil har kritiserat användningen av Hispacements dokument (dokument nr 33.322/2898—2903) i punkt 21.2 och 21.11 i det ifrågasatta beslutet. Sökandena har framhållit att även om detta dokument till en del finns återgivet i kapitlet om Spanien i meddelandet om anmärkningar (kapitel 8 punkt 55 c), till vilket Oficemen hade tillgång under det administrativa förfarandet, och i meddelandets kapitel om Portugal (kapitel 9 punkt 56 b), till vilket Cimpor och Secil hade tillgång under samma förfarande, finns det inte omnämnt i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar. De anser därför att dokumentet inte kan åberopas som bevis.

333 Rätten erinrar om att punkt 55 c i kapitlet om Spanien i meddelandet om anmärkningar är rubricerad "Cementleveranser mellan Spanien och Portugal". Punkt 56 b i kapitel 9 i meddelandet om anmärkningar är rubricerad "Cementleveranser mellan Portugal och Spanien". I dessa avsnitt i meddelandet om anmärkningar förklaras att företrädarna för de spanska och portugisiska cementproducenterna hade markerat att de helt och fullt anslöt sig till den princip som uteslöt alla cementleveranser mellan de båda länderna, i bägge riktningar. Dessa avsnitt hänför sig särskilt till Hispacements dokument (dokument nr 33.322/2898—2903) som Oficemen, Cimpor och Secil har åberopat i följande ordalag: "Denna fullständiga anslutning, av sådant slag att den utesluter alla cementleveranser mellan de båda länderna, skulle ha bekräftats genom ett avtal som hade ingåtts under 'de sista tio dagarna av oktober 85' eller under december 85. I dokument nr 17—4, som hittats hos Hispacement (dokument nr 33.322/2898—2903), från mötet den 28 maj 1986 mellan Secil och Hispacement, anges nämligen följande: 'Bordado uppmärksammade mig på att de portugisiska och spanska cementbolagens verkställande direktörer möttes i Oficemens lokaler i december förra året, och att de vid detta tillfälle beslutade att förbjuda all export mellan de båda länderna'". Följaktligen måste Oficemen, efter att ha tagit del av punkt 55 c i kapitlet om Spanien i meddelandet om anmärkningar, och Cimpor och Secil, efter att ha tagit del av punkt 55 b i kapitlet om Portugal i meddelandet om anmärkningar, ha varit i stånd att inse att dessa avsnitt och Hispacements dokument (dokument nr 33.322/2898—2903), till vilket det uttryckligen hänvisas, borde sättas i samband med anmärkningen om en iberisk samverkan i de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 11 och kapitel 10 punkt 61 c). Enligt lydelsen av meddelandet om anmärkningar bestod nämligen den iberiska samverkan av "avtal som ingåtts mellan den spanska producentsammanlutningen Oficemen... och de portugisiska producenterna Cimpor och Secil (punkt 11) om att inte leverera till varandras traditionella marknader" (kapitel 10 punkt 61 c i meddelandet om anmärkningar). Med hänsyn till det uppenbara samband som finns mellan Hispacements dokument (dokument nr 33.322/2898—2903) och anmärkningen om en iberisk samverkan, och trots placeringen av hänvisningen till detta dokument i meddelandet om anmärkningar, hade kommissionen rätt att i

det ifrågasatta beslutet använda de delar av dokumentet som under det administrativa förfarandet hade funnits tillgängliga för Oficemen, Cimpor och Secil (se nedan punkterna 369—372) som bevis mot de berörda sökandena.

334 Cimpor och Secil har också invänt mot att dokument nr 33.322/1311 och 1314 har använts som bevis mot dem i det ifrågasatta beslutet. Det rör sig om det protokoll från Oficemens styrelsesammanträde som kommissionen har åberopat i punkt 21.3 i det ifrågasatta beslutet för att styrka att Oficemen, Cimpor och Secil den 20 januari 1986 höll ett möte för att utbyta information om utvecklingen av exporten mellan Spanien och Portugal. I punkt 11 i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2) hade kommissionen dock redan påpekat följande: "För att avhjälpa den olägenhet som exporten utgör har möten hållits mellan portugiser och spanjorer [bland annat] den 20.1.86." Under dessa omständigheter hade Cimpor och Secil en rimlig möjlighet att räkna ut vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra av dokument nr 33.322/1311 och 1314, som fanns i lådan (se ovan punkt 95).

335 Vidare har Cimpor och Secil hävdat att det, i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar, inte hänvisas till de andra bevis som kommissionen har åberopat i punkterna 21.4 och 31.5 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.322/162, 163—166, 170, 172, 1406—1408 och 1410—1412). Cimpor har dessutom invänt mot användningen av dokument nr 33.322/181 och 252 i punkt 21.7 i beslutet.

336 Dokument nr 33.322/163—166 och 33.322/1406—1408 samt dokument nr 33.322/1410—1412 hänför sig till protokollen från de möten som hölls mellan de portugisiska och de spanska producenterna den 23 januari och den 6 mars 1987. I meddelandet om anmärkningar hänvisas det uttryckligen till dessa möten i både punkt 11 i kapitel 2 i meddelandet om anmärkningar, angående den internationellt inriktade anmärkningen om den iberiska samverkan, och punkt 56 b under rubriken "Cementleveranser mellan Portugal och Spanien" i meddelandets kapitel 9 angående Portugal. Även om punkt 56 b ingår i ett av meddelandets nationella kapitel, måste Cimpor och Secil ha insett att detta avsnitt i meddelandet om anmärkningar skulle sättas i samband med anmärkningen om en iberisk samverkan i de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 11 och kapitel 10 punkt 61 c). I punkt 11 i kapitel 2 i meddelandet om anmärkningar, angående den iberiska samverkan, anges för övrigt följande: "Problemet [med den cementexport till Spanien som utförs av portugisiska återförsäljare, detaljhandlare och transportörer] tycks ha funnit sin lösning under mötet den 23.1.1987. De portugisiska cementpriserna skulle höjas på medellång sikt, medan det på kort sikt skulle föras en politik som fick de portugisiska företagen att avhålla sig från export." I punkt 11 i meddelandet om anmärkningar anges det dessutom uttryckligen att mötet av den 6 mars 1987 ingick bland de spansk-portugisiska möten som hölls i syfte att avhjälpa "den olägenhet som [den portugisiska] exporten utgör" (punkt 11 i meddelandet om anmärkningar). Under dessa omständigheter kunde Cimpor och Secil sätta dokument nr 33.322/163—166, som fanns i lådan (se ovan punkt 95), och dokument nr 33.322/1406—1408 och 1410—1412, som ingick i den portugisiska akt som de hade tillgång till under det administrativa förfarandet, i samband med den iberiska samverkan som avses i de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 11 och kapitel 10 punkt 61 c i meddelandet), och kunde därmed förutse vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra av dessa olika dokument i fråga om den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Det kan således inte vara fråga om ett åsidosättande av rätten till försvar.

337 Kommissionen har lagt dokument nr 33.322/162, 181 och 252 samt dokument nr 33.322/170 och 172 till grund för sin teori att beskaffenheten av cementexporten från Portugal till Spanien undersöktes vid de möten mellan företrädarna för de portugisiska och spanska producenterna som hölls under perioden den 6 mars 1987—den 24 april 1989. I punkt 11 i meddelandet om anmärkningar anges det uttryckligen att dessa möten ingick bland de spansk-portugisiska möten som hölls i syfte att avhjälpa "den olägenhet som [den portugisiska] exporten [utgjorde]" (punkt 11 i meddelandet om anmärkningar). På samma ställe i meddelandet anges det att "den månatliga exporten av portugisisk cement till Spanien för de olika gränsövergångarna undersöktes vid varje möte". Cimpor och Secil kunde således rimligtvis förutse vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra av dessa dokument, som alla fanns i lådan (se ovan punkt 95), i punkt 21.5 och 21.7 i det ifrågasatta beslutet.

338 Cimpor har också hävdat att det i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar inte hänvisas till dokument nr 33.322/512, 513, 549, 550, 566, 567, 1397 och 1398, vilka åberopas i punkt 21.6 och 21.8 i det ifrågasatta beslutet.

339 Dokument nr 33.322/512, 513, 549, 550, 566 och 567 är telexmeddelanden som under åren 1988 och 1989 skickades från eller till Cimpor och som, enligt det ifrågasatta beslutet, "visar att Cimpor avvisade alla cementorder från Spanien under åren 1988 och 1989, med standardformuleringen 'vi har inte kapacitet för export'" (punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet). Dessa dokument anges med sin numrering i det portugisiska kapitlet i meddelandet om anmärkningar (se kapitel 9 punkt 56 c, under rubriken "Säljvägran", i meddelandet om anmärkningar), som behandlar det faktum att cementorder från Spanien hade avvisats med ovannämnda standardformulering. Det kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Portugal delgavs Cimpor under det administrativa förfarandet, och dokumenten i fråga ingick alla i den portugisiska akt som bolaget hade tillgång till under förfarandet. I punkt 11 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar (kapitel 2), angående den iberiska samverkan, har kommissionen uppgivit att "en hel rad telexmeddelanden från åren 1988 och 1989 [visade] att Cimpor, den mest direkt exportinriktade producenten, [hade] avvisat alla cementorder från Spanien med standardformuleringen 'vi har inte kapacitet för export'". Cimpor hade således en rimlig möjlighet att sätta dessa dokument i samband med punkt 11 i meddelandet om anmärkningar och därmed förutse vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om den överträdelse som fastställs i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet.

340 Dokument nr 33.322/1397 och 1398 är telexmeddelanden med uppgift om namnen på de personer som skulle delta i den spansk-portugisiska mötet den 27 juli 1988. Detta möte är klart omnämnt i punkt 11 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar (kapitel 2) som ett av de spansk-portugisiska möten som hölls för att "avhjälpa den olägenhet som den portugisiska exporten utgör". Ifrågavarande möte omnämns också i punkt 56 b i kapitel 9 i meddelandet om anmärkningar, angående Portugal, inom ramen för de problem som var knutna till cementhandeln mellan Portugal och Spanien. De båda undersökta dokumenten ingick dessutom i den nationella akt som Cimpor hade tillgång till under det administrativa förfarandet. Mot denna bakgrund kunde företaget förutse att kommissionen ämnade grunda sig

på dokumenten för att i det ifrågasatta beslutet (punkt 21.6) fastslå att det den 27 juli 1988 hade hållits ett möte mellan företrädarna för spanska och portugisiska producenter.

341 Oficemen har hänvisat till dokument nr 33.322/92, 93, 95, 96, 177, 270—276, 492, 493—495, 527—529, 530—532, 537, 538 och 575. Cimpor och Secil har invänt mot att dokument nr 33.322/79, 84, 85, 88—90, 92, 93, 95, 177 och 270—276 har använts som bevis i det ifrågasatta beslutet. Cimpor har också invänt mot att dokument nr 33.322/158, 159, 160, 161, 485, 486, 490—492, 493—495, 496—511, 514, 515, 516, 517, 523, 524, 525, 526, 527—529, 530—532, 533—536, 537, 538, 539—541, 543—545, 546—548, 551—553, 554—556, 571—574 och 575 har använts som bevis i det ifrågasatta beslutet.

342 Rätten vill dock erinra om att dokument nr 33.322/575, ett telexmeddelande som Tracoisa skickade till Cimpor den 13 mars 1989 och som omnämns i punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet, uttryckligen åberopas i punkt 11 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar (kapitel 2). Samma sak gäller dokument nr 33.322/490—492, 496—511, 514, 515, 516, 517, 523, 524, 525, 526, 533—536, 539—541, 543—545, 546—548, 551—553, 554—556 och 571—574. Det är fråga om telexmeddelanden som, enligt punkt 11 i meddelandet om anmärkningar och punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet, visar att Cimpor under åren 1988 och 1989 efterkom olika cementorder till följande destinationer: Afrika, Guinea, Senegal, Libyen, Madagaskar, Puerto Rico, USA och Antillerna. Dessa telexmeddelanden, liksom telexmeddelandet av den 13 maj 1989, ingick dessutom i lådan (se ovan punkt 95). De kan således användas som bevis mot Oficemen (dokument nr 33.322/492 och 575) och Cimpor (dokument nr 33.322/490—492, 496—511, 514, 515, 516, 517, 523, 524, 525, 526, 533—536, 539—541, 543—545, 546—548, 551—553, 554—556, 571—574 och 575).

343 Dokument nr 33.322/485, 486, 493—495, 527—529, 530—532, 537 och 538 är telexmeddelanden som under åren 1988 och 1989 skickades från eller till Cimpor. Kommissionen har i punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet åberopat dem för att visa att Cimpor avvisade alla cementorder från Spanien under åren 1988 och 1989. Dessa dokument fanns också i lådan (se ovan punkt 95). I punkt 11 i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2) uppgav kommissionen att "en hel rad telexmeddelanden från åren 1988 och 1989 [visade] att Cimpor, den mest direkt exportinriktade producenten, [hade] avvisat alla cementorder från Spanien med standardformuleringen 'vi har inte kapacitet för export'". Oficemen och Cimpor hade därför en rimlig möjlighet att sätta dessa dokument i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra av dessa handlingar. Dokument nr 33.322/92, 93, 95 och 96 samt dokument nr 33.322/158, 159, 160, 161 och 270—276, som omnämns i punkt 21.6 i det ifrågasatta beslutet, bekräftar att möten mellan portugisiska cementproducenter och företrädare för de spanska producenterna hölls dels den 28 oktober 1988, den 12 januari, den 23 februari och den 24 april 1989, dels den 10 november 1987, den 5 februari, den 21 april, den 10 maj och den 27 juli 1988. I punkt 11 i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2) anges att det vid dessa datum hölls möten mellan spanjorer och portugiser "för att avhjälpa den olägenhet som exporten [av cement från Portugal till Spanien] utgör". Dokument nr 33.322/92, 93, 95, 96, 158, 159, 160, 161, och 270—276 ingick alla i lådan (se ovan punkt 95). Oficemen, Cimpor och Secil kunde därför med utgångspunkt i punkt 11 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar rimligtvis förutse vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra i det ifrågasatta beslutet

av dokument nr 33.322/92, 93, 95, 96, och 270—276. Cimpor kunde dessutom, genom att ta del av punkt 11 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar, förutse att dokument nr 33.322/158, 159, 160 och 161 skulle komma att användas mot företaget i fråga om den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet.

344 Dokument nr 33.322/79, 84, 85 och 88—90, som omnämns i punkt 21.6 i det ifrågasatta beslutet, bekräftar att möten mellan portugisiska cementproducenter och företrädare för de spanska producenterna hölls den 25 juni 1987 (dokument nr 33.322/79), den 10 november 1987 (dokument nr 33.322/84), den 5 februari 1988 (dokument nr 33.322/85), den 21 april 1988 (dokument nr 33.322/88), den 10 maj 1988 (dokument nr 33.322/89) och den 27 juli 1988 (dokument nr 33.322/90). I punkt 11 (kapitel 2) i meddelandet om anmärkningar anges att det vid dessa datum hade hållits möten mellan spanjorer och portugiser "för att avhjälpa den olägenhet som exporten [av cement från Portugal till Spanien] utgör". Oficemen, Cimpor och Secil kunde mot denna bakgrund rimligtvis förutse vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra i det ifrågasatta beslutet av ovannämnda handlingar, vilka alla fanns i lådan (se ovan punkt 95). I punkt 11 (kapitel 2) i meddelandet om anmärkningar anges det slutligen att "den månatliga exporten av portugisisk cement till Spanien för de olika gränsövergångarna undersöktes vid varje möte". Eftersom dokument nr 33.322/177, som också fanns i lådan (se ovan punkt 95), bekräftade detta faktum, borde Oficemen, Cimpor och Secil dessutom ha förutsett vilka slutsatser som kommissionen skulle komma att dra i punkt 21.7 i det ifrågasatta beslutet, som innehåller en omskrivning av det ovannämnda utdraget ur meddelandet om anmärkningar.

345 Beträffande de bevis som använts för att styrka den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, det vill säga den fransk-tyska samverkan, har SFIC, Ciments Français och Heidelberger anfört att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har använt en promemoria från Heidelberger av den 12 augusti 1987 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3573) som nytt bevis. Det är förvisso riktigt att denna promemoria inte omnämns i meddelandet om anmärkningar, men rätten konstaterar ändå att den fanns i lådan (se ovan punkt 95). Eftersom det handlar om ett dokument som kan likställas med en bilaga till meddelandet om anmärkningar, är det tillräckligt att kontrollera om meddelandet om anmärkningar gav de berörda sökandena en rimlig möjlighet att räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra av denna promemoria. Sökandena borde dock ha lyckats utläsa detta av punkt 12 i meddelandet om anmärkningar. I denna punkt, som är rubricerad "Genomförandet av 'Cembureau Agreement or Principle of not transhipping—internal European markets': Frankrike-Tyskland", hänvisas det uttryckligen till Ciments Français skrivelse av den 22 september 1986 (punkt 21.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3574—3576), vilken var bifogad Heidelbergers promemoria av den 12 augusti 1987 (se nedan punkt 2396).

346 Vad beträffar den bevisning som har använts för att styrka de olika överträdelser som avses i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga upprättandet av ETF och de åtgärder som vidtogs inom ramen för ETF, har Holderbank och Blue Circle först och främst åberopat det handskrivna protokoll som Cembureaus verkställande direktör, P. Dutron, sammanställde efter mötet i Rom den 28 maj 1986, punkt 25.1, (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/10982 och 10983). Blue Circle har också nämnt det handskrivna protokollet från detta möte (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771). Blue Circle har vidare hänvisat till förteckningen över de personer som deltog i mötet i Zürich-Céligny den 3—5 juni 1986 (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756). Dessa möten och deras innehåll åberopades tydligt i punkt 17 a och b i den del av meddelandet om

anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2), och dokumenten fanns i lådan (se ovan punkt 95). Holderbank och Blue Circle hade således en rimlig möjlighet att sätta dessa dokument i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om de olika överträdelser som fastställs i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet.

347 Holderbank har också hänvisat till protokollet från chefsdelegaternas och ETF:s möte i Baden-Baden den 9 september 1986 (punkt 25.22 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18849—18862), till Lafarges handskrivna protokoll från ETF:s möte i Genève den 11 februari 1987 (punkt 25.46 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4911—4913) och till Lafarges protokoll från mötet den 17 mars 1987 i ETF:s arbetsgrupp för "skyddsåtgärder" (punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858—4861). Alla dessa olika möten åberopas i meddelandet om anmärkningar (i punkt 17 e och g), i den del av meddelandet som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2, avsnitt 2), tillsammans med en kortfattad presentation av mötenas dagordningar. De olika dokument som sökanden har åberopat apropå dessa tre möten ingick dessutom i lådan (se ovan punkt 95). Holderbank hade således en rimlig möjlighet att sätta dessa dokument i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om de olika överträdelser som fastställs i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet. Lafarges handskrivna protokoll från mötet i Genève den 11 februari 1987 (punkt 25.46 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4911—4913) kan av samma anledning användas som bevis mot Holderbank.

348 Blue Circle har vidare klandrat kommissionen för att i det ifrågasatta beslutet ha åberopat dokument nr 33.126/18821 och 18822 (punkterna 25.9, 25.10 och 26.2 i det ifrågasatta beslutet), 33.126/18857—18861 (punkt 26.2 i det ifrågasatta beslutet) och 33.126/18755 (punkt 25.9 och 25.10 i det ifrågasatta beslutet) till stöd för sitt påstående om bolagets deltagande i mötet i Stockholm den 9 juni 1986 samt om innehållet i de diskussioner som fördes vid dessa möten. Blue Circle har också klagat över att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har använt protokollet från chefsdelegaternas möte i Baden-Baden den 9 september 1986. Blue Circle avser särskilt dokument nr 33.126/18861, av vilket man kan dra slutsatsen att bolaget deltog i Stockholmsmötet (punkt 25.22 i det ifrågasatta beslutet). Mötena i Stockholm och Baden-Baden samt innehållet i dessa möten åberopas tydligt i punkt 17 c och e i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2), och dokumenten i fråga fanns i lådan (se ovan punkt 95). Blue Circle hade således en rimlig möjlighet att sätta dessa dokument i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om de olika överträdelser som fastställs i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet.

349 Blue Circle har också hänvisat till olika dokument angående andra möten som omnämns i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet. Detta är dokument som rör ETF:s möte den 17 juni 1986 i London och som omnämns i punkt 25.11, i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18781—18790), dokument som rör ETF:s möte den 2 juli 1986 i Milano och som omnämns i punkt 25.12, i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18756, 18757 och 18791—18794), dokument som rör ETF:s möte den 8 juli 1986 i Genève och som omnämns i punkt 25.13 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18757 och 18795), dokument som

rör ETF:s möte den 19 augusti 1986 i Genève och som omnämns i punkt 25.14 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18757, 18758 och 18795—18811), dokument som rör ETF:s möte i Baden-Baden den 9 september 1986 och som omnämns i punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18848), dokument som rör chefsdelegaternas möte i Bryssel den 6 november 1986 och som omnämns i punkt 25.39 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/19007 och 19008), dokument som rör ETF:s möte i Milano den 9 januari 1987 och som omnämns i punkt 25.44 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18759, 18921 och 18922), dokument som rör ETF:s möte i Genève den 11 februari 1987 och som omnämns i punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18760, 18939—18944 och 18946—18949) samt dokument som rör mötet den 17 mars 1987 i ETF:s arbetsgrupp för "skyddsåtgärder" och som omnämns i punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 4858—4861). Alla dessa möten åberopas i punkt 17 d och f i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2, avsnitt 2), tillsammans med en kortfattad presentation av mötenas dagordningar. De olika dokument som sökanden har åberopat apropå dessa möten ingick alla i lådan (se ovan punkt 95). Blue Circle hade således en rimlig möjlighet att sätta dessa dokument i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om de olika överträdelser som fastställs i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet.

350 Blue Circle har därutöver hänvisat till dokument nr 33.126/4487—4490 (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet), vilket motsvarar den interna promemoria som den 1 juni 1987 sammanställdes av Lafarge efter mötena i Luxemburg den 25—28 maj 1987. I denna promemoria uppges det bland annat, med avseende på ETF:s framtid, att "... man nu har skapat sig ett verktyg som är färdigt att använda". Dessa dokument ingick i den låda som överlämnades till Blue Circle under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 95). Blue Circle har haft en rimlig möjlighet att räkna ut vilka slutsatser som kommissionen ämnade dra av dessa dokument, eftersom kommissionen i punkt 61 h i meddelandet om anmärkningar, angående "den rättsliga bedömningen" (kapitel 10), har framhållit att "[d]e överträdelser som ifrågavarande företag (i ETF) har begått sedan slutet av år 1986 är så mycket allvarligare som de har pågått under en längre tid", utan att fastslå, såsom den har gjort i andra anmärkningar, vilken dag överträdelsen upphörde, och eftersom kommissionen, i punkt 93 b i meddelandet om anmärkningar, angående tillämpligheten av artikel 15.2 i förordning nr 17, har konstaterat att "nästan samtliga överträdelser fortfarande existerar". Ifrågavarande dokument är således bevis som kan användas mot Blue Circle.

351 Italcementi har hänvisat till olika dokument angående de möten som omnämns i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet. Dokumenten i fråga är förslaget till dagordning för ETF:s möte i Milano den 2 juli 1986 (punkt 25.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18794), dagordningen för ETF:s möte i Genève den 19 augusti 1986 (punkt 25.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18811) och protokollet från chefsdelegaternas möte i Bryssel den 6 november 1986 (punkt 25.29 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007 och 19008). Eftersom alla dessa dokument fanns i lådan (se ovan punkt 95) och eftersom kommissionen, i punkt 17 c och e i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2), åberopade innehållet i dessa möten samt mötenas dagordningar, gav meddelandet om anmärkningar Italcementi en rimlig möjlighet att räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra av dessa dokument i fråga om de överträdelser som fastställs i artikel 4.1 och 4.3 i det ifrågasatta beslutet.

352 SFIC har anfört att det i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar inte hänvisas till dagordningarna eller protokollen för de tre möten som hölls den 8 juli, den 9 september och den 7 oktober 1986 (dokument nr 33.126/14828—14860, protokoll som åberopas i punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet), vilka har använts för att ställa SFIC till svars för de överträdelser som avses i artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet. Rätten finner dock att ifrågavarande dokument — vilka härrör från SFIC och ingick i den akt som rörde Frankrike och som sammanslutningen hade tillgång till under det administrativa förfarandet — i hög grad behandlades i det kapitel i meddelandet som ägnats åt Frankrike, i avsnittet angående cementexport från Grekland (kapitel 5 punkt 44 f). I detta avsnitt anges det, med avseende på sagda handlingar, att "datumen för de av [SFIC:s] styrelsesammanträden som hade 'export av grekisk cement' på dagordningen under alla omständigheter måste sättas i samband med datumen för de åtgärder som vidtagits av 'Cembureau Task Force or European Task Force' och som omnämns ovan i avsnitt 2". Det framgår av detta avsnitt att även om sagda dokument åberopas i det kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Frankrike, ansåg kommissionen att de var tydligt förbundna inte bara med de anmärkningar som rörde de franska producenterna utan även med de internationella anmärkningar som rörde ETF. Efter att ha tagit del av ifrågavarande uppgifter borde SFIC således ha insett att kommissionen kunde komma att åberopa dessa dokument i det ifrågasatta beslutet — oavsett deras placering i meddelandet om anmärkningar — också till stöd för de anmärkningar som framförts mot SFIC med avseende på ETF, och att sammanslutningen borde lämna synpunkter på dokument nr 33.126/14828—14860, i fråga om såväl de nationella som de internationella anmärkningar som framförts mot den i meddelandet. Det rör sig således om bevis som kan användas mot sökanden. Då kommissionen i meddelandet om anmärkningar hade klargjort sambandet mellan dessa nationella handlingar och de anmärkningar som avsåg ETF och då sökanden hade fått tillfälle att lämna synpunkter på dessa handlingar under det administrativa förfarandet, hade kommissionen rättslig grund för att åberopa dem i det ifrågasatta beslutet, trots att den hade övergivit de nationella anmärkningarna.

353 Vad särskilt beträffar de bevis som kommissionen har använt för att styrka den överträdelse som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga bildandet av Interciment, har Blue Circle anfört att kommissionen inte heller har hänvisat tillräckligt till dokument nr 33.126/18734—18739 och 18823—18832 i meddelandet om anmärkningar. Dessa dokument har i det ifrågasatta beslutet åberopats för att styrka att Interciment, ett bolag med 50 000 SFR i aktiekapital, hade bildats den 24 juni 1986 av tre schweiziska jurister och att det hade registrerats i Fribourg hos den advokat som hade tecknat nästan alla aktier och som ensam förvaltade dem (punkt 26.3 och 26.5 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circle har vidare hänvisat till dokument nr 33.126/18329 (punkt 26.9 i det ifrågasatta beslutet) — ett utdrag från Holderbanks svar på en begäran om upplysningar — på grundval av vilket kommissionen drog slutsatsen att Blue Circle hade betalat det belopp som motsvarade dess aktieandel i Interciment. Dessa omständigheter är dock klart fastslagna i punkt 18 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2). Blue Circle hade därför en rimlig möjlighet att sätta dokument nr 33.126/18734—18739, 18823—18832 och 18329, som alla fanns i lådan (se ovan punkt 95), i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om den överträdelse som fastställs i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet.

354 Blue Circle har också beklagat det faktum att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte har nämnt Blue Circles bolagsjurists promemoria av den 10 juli 1986 (punkt 26.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18842 och 18843). Sökanden kunde dock, efter att ha tagit del av punkt 18 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2), ha insett att denna promemoria, som fanns i lådan (se ovan punkt 95) och som bekräftade att bildandet av Interciment innebar ett

åsidosättande av artikel 85.1 i fördraget, skulle komma att användas som bevis mot sökanden i det ifrågasatta beslutet.

355 Dokument nr 33.126/10960—10962 (kontoutdrag från BCO, Blue Circles schweiziska dotterbolag, av den 7 november 1986), 10958 (telexmeddelande från Blue Circle till Cementia av den 10 oktober 1987), 6647 (Lafarges anteckningar av den 3 oktober 1986) och 2915 (odaterat rättsligt utlåtande av franskt ursprung) (punkt 26.7, 26.11, 26.12 och 26.13 i det ifrågasatta beslutet) — som har åberopats av Holderbank och som också har använts av kommissionen med avseende på den överträdelse som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet — omnämns uttryckligen i meddelandet om anmärkningar (punkt 18 och fotnot nr 14 i meddelandet om anmärkningar) och fanns i lådan (se ovan punkt 95). Den enda omständigheten att dokumenten inte angavs med sidnumrering i meddelandet om anmärkningar kan inte, i det hänseendet, utgöra ett åsidosättande av denna sökandes försvar. Holderbank har dessutom hänvisat till dokument nr 33.126/16218 och 16220 (punkt 26.8 i det ifrågasatta beslutet), angående Italcementis tecknande av aktieandelar i Interciment och den därpå följande försäljningen av bolagets aktier till Holderbank. Dessa faktiska omständigheter klargjordes i punkt 18 i meddelandet om anmärkningar och dokumenten i fråga fanns i lådan (se ovan punkt 95). Holderbank hade således en rimlig möjlighet att sätta dessa dokument i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om de olika överträdelser som fastställs i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet.

356 Vad beträffar den överträdelse som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet har Italcementi invänt mot det faktum att bolaget under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till dokument nr 33.126/12145—12342. Dessa dokument, som omnämns i 27.6 i det ifrågasatta beslutet, motsvarar de överenskommelser som i april 1987 ingicks mellan Calcestruzzi och de tre italienska cementproducenterna Unicem, Cementir och Italcementi. Även om dessa dokument faktiskt var klassificerade som otillgängliga för andra parter än Unicem under det administrativa förfarandet, med undantag för dokument nr 33.126/12160, var de flesta av dem tillgängliga för Italcementi när bolaget fick ta del av akten rörande Italien under detta förfarande, nämligen dokument nr 33.126/12145—12166, 12180—12188, och 12231—12341. Italcementi kände under alla omständigheter till innehållet i dessa dokument, eftersom bolaget hade undertecknat överenskommelserna i fråga. Sökanden har för övrigt medgivit att den kände till dessa dokument, men anser att den borde ha fått tillgång till dem under det administrativa förfarandet, för att kunna kontrollera den kopia som kommissionen hade i sin akt. Italcementi har inte visat, eller ens påstått, att kommissionen skulle ha förvrängt originalversionen av sagda dokument, när den hänvisat till dem i punkt 27.6 i det ifrågasatta beslutet. Rätten finner vidare att punkt 35 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående Italien, som Italcementi hade tillgång till under det administrativa förfarandet, innehåller följande uppgift: "överenskommelsen [mellan de italienska cementproducenterna och Calcestruzzi] 'fullbordades' den 3 och den 15 april 1987, då ett antal överenskommelser undertecknades". I punkt 70 b i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen", angående Italien, som Italcementi också hade tillgång till under det administrativa förfarandet, har kommissionen dragit följande slutsats beträffande Italcementi: "... de avtal som har ingåtts mellan de [italienska] producenterna och Calcestruzzi... utgör konkurrensbegränsningar i den mening som avses i artikel 85[.1 i fördraget]." I meddelandet om anmärkningar har dessutom de överenskommelser som ingicks i april 1987 satts i samband med de internationella anmärkningarna rörande ETF. I punkt 19 d i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2), som var tillgänglig för sökanden under det administrativa förfarandet, angavs följande: "Italcementi, Unicem, Cementir och Calcestruzzi undertecknade ett avtal... genom vilket de tre cementproducenterna åtog sig att helt täcka koncernen Calcestruzzis behov av cement och Calcestruzzi åtog sig att köpa nästan all cement som bolaget hade behov av från dessa cementproducenter". I punkt 61 h iv i den internationella delen av "den rättsliga bedömningen" i meddelandet om anmärkningar anges

följande: ”De påtryckningar som utövats på Calcestruzzi och Calcestruzzis underlåtenhet att fullgöra kontraktet om köp av cement från Titan är verkan av avtal och samordnade förfaranden mellan de italienska producenterna Italcementi, Unicem och Cementir..., med syfte att frånta de grekiska producenterna en viktig kund, så att de inte tränger in på den italienska marknaden.” Italcementi, som i egenskap av avtalspart förfogade över en kopia av de överenskommelser som ingåtts i april 1987, kunde således rimligtvis förutse vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra i fråga om den överträdelse som fastställs i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet. Dokument nr 33.126/12145—12342 utgör mot denna bakgrund bevis som kan användas mot Italcementi.

357 Italcementi har därutöver gjort gällande att dokument nr 33.126/19208, som omnämns i punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, inte har utpekats tillräckligt väl i meddelandet om anmärkningar. Rätten erinrar om (se ovan punkt 313) att detta dokument, som i det ifrågasatta beslutet omnämns i samband med bakgrunden till de åtgärder som vidtogs för att skydda den italienska marknaden, i realiteten — och i motsats till vad som anges i det ifrågasatta beslutet — inte motsvarar telexmeddelandet av den 2 juni 1987, i vilket Calcestruzzi inför Titan upprepade sin begäran om ett möte med de italienska producenterna för att lösa det problem som var knutet till underlåtenheten att uppfylla avtalet om köp av cement från Grekland, utan ett telexmeddelande av den 2 juni 1987 från Titan till Calcestruzzi som inte omnämns i det ifrågasatta beslutet. Telexmeddelandet av den 2 juni 1987 från Calcestruzzi till Titan, från vilket ett längre utdrag återges i punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, motsvarar de facto dokument nr 33.126/19218, vilket fanns i lådan (se ovan punkt 95). I meddelandet om anmärkningar (punkt 19 d), inom ramen för den anmärkning som senare blev föremål för artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, hänvisas det till de möten som på Calcestruzzis begäran hölls mellan de italienska producenterna och Titan. Efter att ha tagit del av detta avsnitt i meddelandet om anmärkningar kunde Italcementi därför rimligtvis förutse vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra i fråga om den överträdelse som fastställs i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet.

358 Vad särskilt beträffar de ”carrot actions” som avses i artikel 4.4 i det ifrågasatta beslutet, har Blue Circle klagat över att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte nämnde det ”Memorandum of Understanding” (dokument nr 33.126/11096) som har åberopats i punkt 28.9 i det ifrågasatta beslutet. Detta dokument ingick i lådan (se ovan punkt 95) och bekräftar innehållet i ett annat dokument, nämligen den interna promemoria från Blue Circle som bär rubriken ”Underlag för diskussion om lågprisimport — möte den 7 juli 1986” (dokument nr 33.126/11092—10994) och som också fanns i lådan (se ovan punkt 95). Denna promemoria omnämns uttryckligen i punkt 20 a i den del av meddelandet om anmärkningar som rör ”de faktiska omständigheterna”, angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2). Mot denna bakgrund hade Blue Circle en rimlig möjlighet att sätta dokument nr 33.126/11092 i samband med de relevanta avsnitten i meddelandet om anmärkningar och därmed räkna ut vilka slutsatser kommissionen ämnade dra i fråga om de olika överträdelser som fastställs i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet.

359 Dokument nr 33.126/19864 och 19865 (punkt 28.9 i det ifrågasatta beslutet), som har åberopats av Blue Circle, motsvarar en odaterad promemoria från Heracles på ett pappersark med emblemet ”Sheraton Park Tower London”, vilket kommissionen har åberopat för att styrka den överträdelse som avses i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet. Dessa dokument fanns i lådan (se ovan punkt 95) och omnämns uttryckligen i punkt 20 a i den del av meddelandet om anmärkningar som rör ”de faktiska omständigheterna”, angående ETF (kapitel 2 avsnitt 2). Det är således fråga om ett bevis som kan användas mot sökanden.

360 Beträffande den överträdelse som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga de samordnade förfaranden som ägt rum inom ramen för ECEC, har Cimpor och Italcementi hänvisat till Blue Circles interna promemoria av den 9 april 1981, som har åberopats i punkt 30.1 i det ifrågasatta beslutet med avseende på bakgrunden till exportkommitteernas upprättande (dokument nr 33.126/11338—11340, datumet den 4 april 1981, som anges i det ifrågasatta beslutet, är felaktigt). Denna promemoria saknar relevans för Cimpors försvar, eftersom företaget inte omfattas av artikel 5 i det ifrågasatta beslutet. Blue Circles promemoria ingick i vilket fall som helst i lådan (se ovan punkt 95). Den omnämns dessutom i punkt 24 i meddelandet om anmärkningar, med avseende på ECMEC. Det är mot denna bakgrund fråga om ett bevis som kan användas mot sökandena.

361 Vad beträffar den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga det samordnade förfarandet inom ramen för EPC, anser Blue Circle att Andrew Gacs skrivelse av den 30 mars 1990 (punkt 35.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/16766—16777) är ett nytt bevis. Rätten underkänner detta argument. Detta dokument, som fanns i lådan (se ovan punkt 95), åberopas nämligen uttryckligen i punkt 24 i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 avsnitt 4), angående bakgrunden till upprättandet av ECMEC och EPC.

362 Blue Circle har dessutom hävdat att protokollet från EPC:s möte den 20 oktober 1988 (punkt 36.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18179 och 18180), vilket kommissionen har åberopat för att visa att problemen i Europa diskuterades inom ramen för EPC, inte behandlas tillräckligt i meddelandet om anmärkningar. Rätten konstaterar dock att det i punkt 28 (kapitel 2 avsnitt 4) i meddelandet om anmärkningar, som är rubricerad "Respekt för hemmamarknaderna", uttryckligen hänvisas till EPC:s möte den 20 oktober 1988. Blue Circle kunde mot denna bakgrund förutse att kommissionen skulle använda protokollet från detta möte, vilket fanns i lådan (se ovan punkt 95), för att visa att EPC inte bara befattade sig med export utanför Europa utan även med handel inom Europa.

363 Ciment français har anfört att bolagets anteckningar angående EPC:s möte av den 20 oktober 1998, till vilka det hänvisas i punkt 36.7 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/12791—12799), och protokollet från detta möte, vilket åberopas i punkt 36.8 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18179 och 18180), som kommissionen har använt för att visa att problemen i Europa hade diskuterats inom ramen för EPC, inte omnämns i meddelandet om anmärkningar. Rätten påpekar att "anteckningarna från EPC:s möte den 20 oktober 1988" uttryckligen omnämns i punkt 28 (kapitel 2 avsnitt 4) i meddelandet om anmärkningar, som är rubricerad "Respekt för hemmamarknaderna". Protokollet från detta möte har visserligen inte uttryckligen citerats eller omnämnts i meddelandet om anmärkningar, men det ingick ändå i lådan (se ovan punkt 95) och Ciments Français kunde, genom att ta del av ovannämnda avsnitt i meddelandet om anmärkningar som anger att detta möte hade hållits den 20 oktober 1988, sluta sig till vilka slutsatser kommissionen ämnade dra för att bevisa att EPC inte bara befattade sig med export utanför Europa utan även med handel inom Europa.

364 Förstainstansrätten finner dock att vissa sökande i sin ansökan har identifierat de dokument som använts mot dem i det ifrågasatta beslutet utan att de fick tillgång till dokumenten under

det administrativa förfarandet och utan att de kunde förutse vilka slutsatser kommissionen skulle komma att dra av dessa handlingar. Enligt fast rättspraxis kan dessa dokument inte användas som bevis mot sökandena. Det faktum att de inte kan användas som bevis medför inte en ogiltigförklaring av beslutet i dess helhet utan har endast betydelse i den mån som den anmärkning som har framställts av kommissionen inte kan styrkas på annat sätt än genom dessa handlingar (domstolens dom av den 25 oktober 1983 i mål 107/83, AEG mot kommissionen, REG 1983, s. 3151, punkterna 24—30, svensk specialutgåva, volym 6, s. 287, dom i det ovan i punkt 106 nämnda målet T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 58, och dom i det ovan i punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, punkt 71). Denna fråga rör således även andra grunder som har samband med frågan om kommissionen har gjort en riktig bedömning av omständigheterna.

365 Vad inledningsvis beträffar de bevis som har använts för att styrka den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, har Unicem särskilt beklagat sig över att inte ha fått tillgång till "Members Directory" från Cembureau. Kommissionen har i punkt 45.13 i det ifrågasatta beslutet åberopat detta dokument, som inte ingick i akten i utredningen, för att vederlägga bolagets påstående om att ingen av dess företrädare någonsin har varit chefsdelegat. Det rör sig om ett dokument som kommissionen har använt för att styrka Unicems delaktighet i Cembureau-avtalet. Eftersom detta dokument inte omnämns i meddelandet om anmärkningar och inte heller fanns i lådan (se ovan punkt 95), skall det inte anses vara ett bevis som kan användas mot Unicem. Rätten kommer vid prövningen av huruvida artikel 1 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om företagets delaktighet i Cembureau-avtalet är tillräckligt styrkt utan detta bevis (se nedan punkterna 1429—1431).

366 Italcementi och Blue Circle har hänvisat till ett antal dokument som rör de möten mellan chefsdelegaterna som omnämns i artikel 19 i det ifrågasatta beslutet. Detta är en nyckelpunkt i det ifrågasatta beslutet vad gäller fastställelsen av Cembureau-avtalets existens. De berörda sökandena har således hänvisat till dokument nr 33.126/11560—11577 och 11587—11633, angående chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet), till dokument nr 33.126/11697, 11698, 11701—11713 och 11732, angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.11 i det ifrågasatta beslutet och till dokument nr 33.126/11739—11747, 11750, 11756—11773 och 11774—11789, angående chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (punkt 19.15 i det ifrågasatta beslutet). Eftersom dessa dokument inte omnämns i meddelandet om anmärkningar och inte fanns i lådan (se ovan punkt 95), med undantag för några få sidor, kommer rätten att i samband med prövningen av huruvida artikel 1 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om denna överträdelse är tillräckligt styrkt utan dessa bevis (se nedan punkterna 1111 och 1112).

367 Vad vidare angår de bevis som åberopats för att styrka den överträdelse som avses i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga det regelbundna utbyte av prisuppgifter som organiserades inom Cembureau, har VNC hävdat att dokument nr 33.126/15136—15157 inte kan användas som bevis mot denna sammanslutning. Rätten finner att dessa dokument har åberopats i punkt 16.8 och 16.18 i det ifrågasatta beslutet för att styrka den överträdelse som är knuten till ovannämnda utbyte av uppgifter. Inget av dokumenten vare sig omnämns i meddelandet om anmärkningar eller fanns i lådan (se ovan punkt 95). Dessa dokument kan således inte anses

vara bevis som kan användas mot VNC. Rätten kommer vid prövningen av huruvida artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den överträdelse som fastställts med avseende på VNC är tillräckligt styrkt utan detta bevis (se nedan punkterna 1579—1593).

368 Aalborg har anfört att dokument nr 33.126/15096—15305, som citeras i punkt 16.8 och 16.1 i det ifrågasatta beslutet, utgör nya bevis. Det rör sig om bevis som kommissionen har använt för att styrka den överträdelse som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet och Aalborgs delaktighet i denna överträdelse. Rätten konstaterar att inget av dessa dokument, med undantag för dokument nr 33.126/15096 och 15097, vare sig omnämns i meddelandet om anmärkningar eller fanns i lådan (se ovan punkt 95). Dessa dokument kan inte anses vara bevis som kan användas mot Aalborg. Rätten kommer vid prövningen av huruvida artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den överträdelse som fastställts med avseende på Aalborg är tillräckligt styrkt utan detta bevis (se nedan punkterna 1579—1593 och 1684—1691).

369 Vad angår de bevis som kommissionen har åberopat för att styrka den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet, har Oficemen, Cimpor och Secil hävdat att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till en del av dokument nr 33.322/2901. Detta dokument, som utgör en del av referatet (dokument nr 33.322/2898—2903) av ett besök som två av Hispacements anställda gjorde hos Secil den 28 och 29 maj 1986, har i listan (se ovan punkt 5) betecknats som "PA" (delvis tillgängligt) för dessa tre sökande. Det utdrag ur dokument nr 33.322/2901 som kommissionen har grundat sig på i det ifrågasatta beslutet (punkt 21.2) lyder enligt följande: "Bordado uppmärksammade mig på att de portugisiska och de spanska cementbolagens verkställande direktörer möttes i Oficemens lokaler i december förra året, och att de vid detta tillfälle beslutade att förbjuda all export mellan de båda länderna. Han bekräftade att Secil var helt inställt på att rätta sig efter denna överenskommelse. Han nämnde att Cimpor under den senaste tiden har fått in flera order om export till Extremadura i Spanien. Dessa order har varit frestande för Cimpor, som hittills har motstått frestelsen med hänsyn till den skada som ett sådant beslut kan förorsaka cementbolagen i de båda länderna."

370 Förstainstansrätten finner dock att den version som skickades till sökandena under det administrativa förfarandet inte innehöll den första meningen i ovannämnda utdrag. På grundval av den del av dokument nr 33.322/2901 som förblev oåtkomlig för Oficemen, Cimpor och Secil under det administrativa förfarandet har kommissionen, i punkt 49.2 i det ifrågasatta beslutet, fastslagit följande i fråga om den iberiska samverkan: "Avtalet har tillämpats i praktiken. Secils företrädare har nämligen förklarat för Hispacement, att Secil hade för avsikt att iaktta avtalet med spanjorerna och att Cimpor hade motstått frestelsen att exportera trots de order som inkommit från Spanien...". I det ifrågasatta beslutet har kommissionen således använt ett utdrag ur ett dokument, som inte hade gjorts tillgängligt vid den tidpunkt då bolagen tillställdes meddelandet om anmärkningar, som bevis mot Oficemen, Cimpor och Secil.

371 Kommissionen har dock anfört att det inte kan vara fråga om ett åsidosättande av rätten till försvar, eftersom sökandena fick tillgång till hela texten i dokument nr 33.322/2901 den 3 maj 1993.

372 Förstainstansrätten finner dock att förhören vid då hade avslutats. Eftersom sökandena inte anmodades att lämna synpunkter på de avsnitt i dokumentet som de dessförinnan inte hade haft tillgång till, var de inte i stånd att på ett tillfredsställande sätt yttra sig över de delar av dokument nr 33.322/2901 som kommissionen har åberopat i punkt 49.2 i det ifrågasatta beslutet. Av detta följer att den sista delen av det utdrag som återges i punkt 21.2 i beslutet inte kan användas som bevis mot sökandena. Rätten kommer därför att vid prövningen av huruvida artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen är tillräckligt styrkt utan de avsnitt i dokument nr 33.322/2901 som inte fanns tillgängliga för sökandena under det skriftliga och muntliga delen av det administrativa förfarandet (se nedan punkterna 2041—2092 och 2136).

373 Oficemen anser vidare att dokument nr 33.322/512, 513, 549, 550, 566 och 567, som omnämns i punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet, utgör nya bevis. Dessa dokument omfattar telexmeddelanden från åren 1988 och 1989 som visar att Cimpor avvisade cementorder från Spanien genom att använda standardformuleringen "vi har inte kapacitet för export". Även om dessa dokument angavs med sin numrering i kapitlet om Portugal i meddelandet om anmärkningar (se kapitel 9 punkt 56 c ["Säljvägran"] i meddelandet om anmärkningar), kvarstår det faktum att Oficemen inte delgavs detta kapitel under det administrativa förfarandet. Ifrågavarande dokument omnämns inte heller i punkt 11 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar, och de fanns inte i lådan (se ovan punkt 95). På listan (se ovan punkt 5) upptogs de som "A: Cimpor. PA: utomstående", i det "block" av dokument som var numrerat från 33.322/497 till 33.322/577. Dessa dokument kan därför inte användas som bevis mot Oficemen. Rätten kommer därför att vid prövningen av huruvida artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen är tillräckligt styrkt utan dokument nr 33.322/512 och 513, 549, 550, 566 och 567 (se nedan punkterna 2068—2092 och 2136).

374 Cimpor har anfört att dokument nr 33.322/1399 inte kan användas som bevis mot bolaget. Detta dokument, som omnämns i punkt 21.6 i det ifrågasatta beslutet, är ett telexmeddelande som innehåller namnen på de personer som skulle delta i det spansk-portugisiska mötet den 27 juli 1988. Dokumentet fanns varken i lådan (se ovan punkt 95) eller i den portugisiska akt som Cimpor fick tillgång till under det administrativa förfarandet. Det kan således inte användas som bevis mot Cimpor. Rätten kommer vid prövningen av huruvida artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen är tillräckligt styrkt utan dokument nr 33.322/1399 (se nedan punkterna 2068—2092 och 2129).

375 Vad beträffar de bevis som kommissionen har åberopat för att styrka den överträdelse som avses i artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet, har SFIC invänt mot användningen i beslutet av den

modell över BDZ:s statistik som sammanslutningen skickade till kommissionen den 4 maj 1993 (punkt 22.18 i det ifrågasatta beslutet). Rätten konstaterar att kommissionen nämner denna statistik med avseende på den överträdelse som fastställs i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet. Eftersom sökanden inte har kunnat ta ställning till detta bevis, kan det inte användas mot den. Rätten skall, vid prövningen av huruvida artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet är lagenlig, i förekommande fall bedöma om det faktum att detta bevis inte kan användas mot SFIC påverkar frågan om kommissionens fastställelse av överträdelsen är välgrundad (se nedan punkt 2493).

376 Beträffande de bevis som kommissionen har åberopat för att styrka den överträdelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga upprättandet av ETF, har ETF, Uniland, Oficemen, Italcementi och Blue Circle anfört att dokument nr 33.126/18950 (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet) inte fanns tillgängligt för dem under det administrativa förfarandet. Dokumentet är en telefax som Holderbank den 21 februari 1987 skickade till olika medlemmar i ETF för att komma överens om datum för de möten som skulle hållas mellan chefsdelegaterna och ETF. Kommissionen har åberopat denna telefax för att visa att det vid denna tidpunkt fortfarande gjordes försök att sammankalla ETF. Dokumentet omnämns inte i meddelandet om anmärkningar och fanns inte i lådan (se ovan punkt 95). På listan (se ovan punkt 5) upptogs det som "A: Holderbank, Ciments d'Obourg. NA: utomstående". Detta bevis kan inte användas mot Uniland, Oficemen, Italcementi och Blue Circle. Rätten kommer vid prövningen av huruvida artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen och dess varaktighet är tillräckligt styrkt utan dokument nr 33.126/18950 (se nedan punkt 2807).

377 Holderbank har dessutom hänvisat till dokument nr 33.126/4487—4490 (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet), vilket motsvarar den interna promemoria som den 1 juni 1987 sammanställdes av Lafarge efter mötena i Luxemburg den 25—28 maj 1987. I denna promemoria uppges det bland annat, med avseende på ETF:s framtid, att "... man nu har skapat sig ett verktyg som är färdigt att användas". Enligt kommissionen ingick dessa dokument i lådan (se ovan punkterna 95 och 350), men Holderbank har under förfarandet vid förstainstansrätten med bestämdhet bestritt att det förhöll sig så. Eftersom det saknas bevis för att dokumenten faktiskt delgavs bolaget under det administrativa förfarandet, kan dessa handlingar inte användas som bevis mot Holderbank. Rätten kommer vid prövningen av huruvida artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen och dess varaktighet är tillräckligt styrkt utan dokument nr 33.126/4487—4490 (se nedan punkt 2808).

378 Beträffande de bevis som har använts för att styrka den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga det samordnade förfarande som ägde rum inom ramen för EPC, har Blue Circle anfört att det i meddelandet om anmärkningar inte hänvisas tillräckligt tydligt till protokollen från EPC:s möten den 12 november 1981 (dokument nr 33.126/11432—11440) och den 10 november 1982 (dokument nr 33.126/11417—11420), vilka omnämns i punkt 37.5 i det ifrågasatta beslutet. Rätten konstaterar att dessa dokument — som kommissionen har använt för att visa att exportpriserna fastställdes kollektivt inom ramen för EPC — inte omnämns i meddelandet om anmärkningar och inte fanns i lådan (se ovan punkt 95). Detta bevis kan således inte användas mot Blue Circle. Rätten kommer således att i samband med prövningen av huruvida artikel 6 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen och Blue Circles

delaktighet i denna överträdelse är tillräckligt styrkt utan dokument nr 33.126/11417—11420 och 11432—11440 (se nedan punkterna 3987 och 3988).

6. Slutsatser

379 Förstainstansrätten finner att kommissionen har handlat rättsstridigt när den i det ifrågasatta beslutet har använt de dokument som anges ovan i punkterna 365—378, eftersom den härigenom har åsidosatt de berörda sökandenas rätt till försvar. Följderna av detta åsidosättande av rätten till försvar kommer att bedömas i samband med prövningen av det ifrågasatta beslutets lagenlighet. Rätten underkänner de övriga argument som har framförts inom ramen för den grund som har prövats ovan.

E — Underlåtenheten att delge sökandena sådana dokument som inte ingick i akten

1. Inledande synpunkter

380 Flera sökande har anfört att kommissionen under det administrativa förfarandet underlät att delge dem vissa dokument som visserligen inte ingick i den egentliga akten i utredningen, men som ändå kunde ha varit till nytta för sökandena när de förberedde sitt försvar under det administrativa förfarandet. Dessa sökande har således klagat över att de inte fick tillgång till de svar på meddelandet om anmärkningar som hade lämnats av meddelandets övriga mottagare (2), protokollen från förhören angående den nationella samverkan (3), kommissionens akt angående anmälan av det belgisk-nederländska Basing Points System (4), kommissionens akt angående grekiskt statligt stöd och avtalet mellan den grekiska och den brittiska regeringen (5), vissa av kommissionens interna handlingar (6) och svarsinlagorna i de övriga "cement-ärendena" (7).

381 För att kunna pröva de olika argument som anförts är det först nödvändigt att dra en skiljelinje mellan två möjliga fall.

382 För det första har vissa sökande klandrat kommissionen för att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till dokument som inte ingick i akten i utredningen och som kan ha använts som bevis mot dem i det ifrågasatta beslutet. Dokument som inte har delgivits berörda parter under det administrativa förfarandet får inte användas som bevis mot dem (domen i de ovan i punkt 364 nämnda målet AKZO mot kommissionen, punkt 21, domen av den 10 mars 1992 i det ovan i punkt 364 nämnda målet Shell mot kommissionen, punkterna 55 och 56, och domen i det ovan i punkt 364 nämnda målet T-13/89, ICI mot kommissionen, punkterna 34 och 35). Om det visar sig att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har grundat sig på

dokument som inte ingår i akten i utredningen och som inte har delgivits sökandena, skall dessa dokument således inte beaktas som bevisning (domen i det ovan i punkt 364 nämnda målet AEG mot kommissionen, punkterna 24—30, domen i det ovan i punkt 106 nämnda målet T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 58, och domen i det ovan i punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, punkt 71).

383 För det andra anser vissa parter att kommissionen har åsidosatt deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet delge dem sådana dokument som visserligen inte ingick i akten i utredningen, men som ändå kan ha innehållit uppgifter till deras fördel. Under ett förfarande för fastställelse av en överträdelse av artikel 85 eller 86 i fördraget är kommissionen dock inte skyldig att på eget initiativ ge parterna tillgång till sådana dokument som inte ingår i akten i utredningen och som den inte har för avsikt att använda som bevis mot de berörda parterna i det slutliga beslutet. Av detta följer att en sökande, som under det administrativa förfarandet får kännedom om att kommissionen innehar dokument som kan vara till nytta för dess försvar, måste tillställa institutionen en uttrycklig begäran om att få tillgång till dessa dokument. Om sökanden underlåter att göra detta under det administrativa förfarandet, har den förverkat sin rätt på denna punkt vad avser den talan om ogiltigförklaring som eventuellt kan väckas mot det slutliga beslutet. I det hänseendet erinrar rätten om att motiveringen i punkt 96 domen i målet T-30/91, Solvay mot kommissionen (ovan punkt 106), enligt vilken frågan om rätten till försvar har åsidosatts inte beror på hur det berörda företaget betett sig under det administrativa förfarandet, utan endast avser tillgången till dokument som ingår i kommissionens akt i utredningen. För det fall att kommissionen under det administrativa förfarandet har avslagit en sökandes begäran om att få tillgång till dokument som inte ingår i akten i utredningen, kan ett åsidosättande av rätten till försvar fastställas endast om det är styrkt att det administrativa förfarandet kunde ha fått en annan utgång, om sökandena hade haft tillgång till ifrågavarande dokument under detta förfarandet (domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 56, samt domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 68, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 78).

2. De svar på meddelandet om anmärkningar som lämnats av meddelandets övriga mottagare

384 Aalborg (T-44/95), Rugby (T-53/95), Asland (T-55/95), Castle (T-56/95), Irish Cement (T-60/95), Holderbank (T-68/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) anser att deras rätt till försvar åsidosattes genom att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till de svar på meddelandet om anmärkningar som hade lämnats av meddelandets övriga mottagare.

385 Ovannämnda sökande anser att deras rätt till försvar har åsidosatts genom att kommissionen har använt utdrag från olika svar på meddelandet om anmärkningar som bevis till nackdel för sökandena (2.1). Fyra sökande, nämligen Castle, Irish Cement, Aker och Euroc, har dessutom anfört att de svar på meddelandet om anmärkningar som lämnats av meddelandets övriga mottagare kan ha innehållit bevisning till deras fördel (2.2).

2.1 Påståendet om att kommissionen har använt svaren på meddelandet om anmärkningar som bevis till nackdel för sökandena

386 Om kommissionen har för avsikt att använda ett avsnitt i ett svar på ett meddelandet om anmärkningar, eller ett dokument som har bifogats ett sådant svar, för att styrka en överträdelse i ett förfarande för tillämpning av artikel 85.1 i fördraget, måste de övriga parter som berörs av detta förfarande ges tillfälle att uttala sig om ett sådant bevis (domen i det ovan i punkt 364 nämnda målet AKZO mot kommissionen, punkt 21, domen av den 10 mars 1992 i det ovan i punkt 364 nämnda målet Shell mot kommissionen, punkterna 55 och 56, och domen i det ovan i punkt 364 nämnda målet T-13/89, ICI mot kommissionen, punkterna 34 och 35). Under dessa omständigheter utgör ifrågavarande avsnitt i ett svar på meddelandet om anmärkningar, eller det dokument som har bifogats ett sådan svar, ett bevis som är till nackdel för de olika parter som påstås ha deltagit i överträdelsen.

387 Förstainstansrätten konstaterar för det första att vissa sökande har åberopat dokument som i det ifrågasatta beslutet har omnämnts för att beskriva en omständighet eller ett beteende, men som sedan inte har använts för att fastställa en överträdelse. Dessa dokument kan följaktligen inte anses utgöra bevis till nackdel för sökandena.

388 I detta fall har Castle, Irish Cement, Aker och Euroc invänt mot att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har hänvisat till CBR:s svar på meddelandet om anmärkningar i samband med punkt 17.4) under rubriken "Debatten om 'lojal eller sund eller korrekt' konkurrens". Dessa sökande samt Aalborg har därutöver hänvisat till de utdrag ur Cembureaus svar på meddelandet om anmärkningar som omnämns i punkt 17.6 och 17.8 i det ifrågasatta beslutet. Castle, Aker och Euroc har vidare invänt mot att det i punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet hänvisas till "de förklaringar som de flesta företag har lämnat i svaren på meddelandet om anmärkningar". Debatten om "lojal eller sund eller korrekt" konkurrens har dock inte varit föremål för någon särskild anmärkning i det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet, och dokumenten i fråga kan därför inte anses utgöra bevis som var till nackdel för sökandena och som dessa borde ha fått möjlighet att bemöta under det administrativa förfarandet.

389 Irish Cement har hänvisat till andra utdrag ur svaren på det ifrågasatta beslutet, vilka endast bekräftar en omständighet som inte har lagts till grund för fastställelsen av en överträdelse i det ifrågasatta beslutet. I utdraget ur Titans svar på meddelandet om anmärkningar, vilket omnämns i punkt 16.14 i det ifrågasatta beslutet, anges endast att cementpriserna i Grekland till och med maj 1989 skulle godkännas av regeringen. Detta utdrag kan därför inte anses vara ett bevis som är till nackdel för Irish Cement och som kommissionen borde ha delgivit bolaget under det administrativa förfarandet. Samma sak gäller det utdrag ur Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar som omnämns i punkt 24.3 och som har åberopats av Irish Cement. I detta utdrag anges att Gordon Marshall blev utnämnd till chefsdelegat för Förenade kungariket från och med den 1 juni 1985. Under alla omständigheter måste Irish Cement, som var direkt medlem av Cembureau, ha känt till att Gordon Marshall hade utnämnts till chefsdelegat för Förenade kungariket från och med denna dag.

390 För det andra har Aker, Euroc och Castle hänvisat till de utdrag ur svaren från de övriga mottagarna av meddelandet om anmärkningar som i det ifrågasatta beslutet har lagts till grund

för fastställelsen av en överträdelse. Dessa utdrag omfattar dock inte de överträdelser som har fastslagits med avseende på sökandena, och de utgör således inte handlingar som har använts som bevis mot dem. Sökandena kan följaktligen inte påstå att deras rätt till försvar har åsidosatts. Rätten underkänner därför de argument som Aker och Euroc i detta hänseende har framfört mot kommissionens fastställelse av de överträdelser som avses i artiklarna 2, 3, 4.4 a—g, 5, 6 och 7 i det ifrågasatta beslutet, samt Castles argument mot fastställelsen av de överträdelser som avses i artiklarna 2, 3, 4.1—3 a—g och 4.4 b—h, 6 och 7 i beslutet.

391 För det tredje har sökandena hänvisat till utdrag ur svaren på meddelandet om anmärkningar, vilka kommissionen har använt i det ifrågasatta beslutet för att återge ett argument som framförts av en av meddelandets mottagare under det administrativa förfarandet och för att sedan kunna bemöta detta argument i beslutet. Dessa utdrag ur svaren på meddelandet om anmärkningar kan dock inte anses vara bevis som är till nackdel för sökandena.

392 Irish Cement kan således inte med framgång åberopa utdragen ur de svar på meddelandet om anmärkningar som inkommit från Cemburau (se hänvisningen i punkterna 16.9, 18.6 och 18.7 i det ifrågasatta beslutet), från FIC (se hänvisningen i punkt 16.10 fjärde stycket och punkt 18.7 i det ifrågasatta beslutet), från CBR, SFIC och Blue Circle (se hänvisningen i punkt 18.7 och 18.8 i det ifrågasatta beslutet), från Heracles och Ciments français (se hänvisningen i punkt 18.8 i det ifrågasatta beslutet) och inte heller de svar som inkommit från ECMEC (se hänvisningen i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet). Castle, Aker och Euroc kan inte heller åberopa hänvisningarna i det ifrågasatta beslutet till de svar på meddelandet om anmärkningar som inkommit från Blue Circle (punkterna 11.6, 18.7, 18.8 och 45.3), från Cembureau (punkterna 18.6 och 18.7, 44.2 och 44.3), från CBR (punkt 18.7 och 18.8), från FIC (punkterna 18.7, 44.2 och 44.3), från SFIC (punkterna 18.7 och 18.8, 29.4, 44.2 och 44.3), från Heracles och Ciments français (punkterna 18.8, 29.4, och 53.13), från ECMEC (punkt 24.3), från Oficemen (punkt 29.3), från ATIC (punkt 44.2), från "vissa sammanslutningar och företag" (punkt 44.4), från "vissa företag" (punkterna 45.8 och 53.4), från BCA (punkt 45.12), från "italienska producenter" (punkt 45.13 och 45.14), från Unicem och Castle (punkt 46.2) och från "tyska företag" (punkt 53.6).

393 För det fjärde har vissa sökande hänvisat till de utdrag ur svaren på meddelandet om anmärkningar som kommissionen endast har använt för att visa att de mottagare av meddelandet som har lämnat dessa svar deltog i de överträdelser som avses i det ifrågasatta beslutet. Aalborg har således åberopat det svar från CBR som omnämns i punkt 28.21 i det ifrågasatta beslutet. Utdraget ur detta svar har använts med avseende på den överträdelse som fastställs i artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet. Denna överträdelse har dock inte tillskrivits Aalborg. Svaret på meddelandet om anmärkningar utgör således inte ett bevis som har använts mot detta bolag. Aalborg, Castle, Irish Cement, Holderbank, Aker och Euroc har dessutom hänvisat till ett eller flera utdrag ur de svar på meddelandet om anmärkningar som inkommit från CBR, Akers Euroc, Blue Circle, Lafarge, Dyckerhoff, Heidelberger, BDZ och Asland och som nämns i punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet. Rätten finner dock att dessa utdrag endast innehåller medgivanden eller förnekanden av att det företag eller den sammanslutning som berörs deltog i chefsdelegaternas möte i Stockholm den 9 juni 1996. Dessa utdrag kan således

inte anses utgöra bevis till som var nackdel för ovannämnda sökande, och som borde ha delgivits dem under det administrativa förfarandet.

394 Holderbank, Aker och Euroc har också hänvisat till ett protokoll från ETF:s möte den 19 augusti 1986, vilket ingår i den bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar som omnämns i punkt 25.14 i det ifrågasatta beslutet. Genom skrivelse av den 9 juli 1992 översände kommissionen detta protokoll till alla de företag och företagssammanslutningar som hade mottagit den internationella delen av meddelandet om anmärkningar, och anmodade dem att framföra sina synpunkter på handlingen (punkt 2.3 i det ifrågasatta beslutet, se ovan punkt 5). Holderbank, Aker och Euroc kan därför inte påstå att deras rätt till försvar har åsidosatts på grund av detta dokument.

395 Bolaget Asland har i sin ansökan påstått att det inte erhöll protokollet. Bolaget skulle därför inte innan det ifrågasatta beslutet fattades ha kunnat förklara för kommissionen att det inte hade deltagit i mötet den 19 augusti 1986 och att det följaktligen inte hade någon anknytning till ETF vid denna tidpunkt. Kommissionen har dock i bilaga 1 till svaromålet i målet T-55/95 företett ett mottagningsbevis som är undertecknat av Asland och som hänför sig till utskicket av mötesprotokollet, vilket under förhandlingen har föranlett denna sökande att frånfalla sitt argument.

396 Slutligen har Aker och Euroc hänvisat till utdraget ur Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar, vilket omnämns i punkt 26.9, i det ifrågasatta beslutet. Blue Circle har i sitt svar förklarat att det har återbetalat Holderbank sin åttondel av kostnaderna för bildandet av Interciment. Denna uppgift har dock inte heller använts som bevis mot Aker och Euroc i det ifrågasatta beslutet.

397 Irish Cement har hänvisat till ett utdrag ur Cembureaus svar på meddelandet om anmärkningar, vilket omnämns i punkt 45.5, i det ifrågasatta beslutet. Enligt detta utdrag skall chefsdelegaterna likställas med "regeringars representanter i internationella organisationer" och har "utsetts för att utöva rätten att rösta i stämman". Enligt Irish Cement har kommissionen använt detta utdrag i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet för att fastställa förekomsten av ett avtal om respekt för hemmamarknadsprincipen och om säljreglering.

398 Det framgår dock av punkt 45.5 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen inte har använt detta uttalande från Cembureau för att fastställa Cembureau-avtalets existens eller för att styrka att Cembureaus direkta medlemmar, däribland Irish Cement, deltog i detta avtal. Uttalandet har endast åberopats för att visa att avtalet också band Cembureaus indirekta medlemmar. Det är därför inte heller i detta fall fråga om en uppgift som har använts som bevis mot Irish Cement i det ifrågasatta beslutet.

399 För det femte har Aalborg och Irish Cement hänvisat till ett svar från Cembureau som omnämns i punkt 18.4 andra och tredje stycket i det ifrågasatta beslutet. Svaret hänför sig till ett förfarande för tillämpning av artikel 15.1 i förordning nr 17. I detta svar har Cembureau anfört att Blue Circles anteckning av den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332, 11333 och 11334), i vilket "Cembureau Agreement or Cembureau Principle of not transhipping—internal European Markets" omnämns, gällde "regler om grannsämja som har uppmuntrats av Cembureau", oavsett om det rörde sig om en "form av uppträdande som [önskades] av medlemmarna men som inte i sig [innebar] något tvång och än mindre någon påföljd" eller "de etiska regler och den sedvana som utvecklats genom företagens kontakter och den ekonomiska utvecklingen i de olika länderna". Det framgår av artikel 45.4 och 45.6 i det ifrågasatta beslutet att dessa utdrag ur Cembureaus svar har använts som bevis för den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Rätten konstaterar dock att Cembureaus svar (dokument nr 33.126/13568—13573) åberopas i meddelandet om anmärkningar, varvid vissa utdrag ur svaret citeras ordagrant (punkt 9). Dokumentet i fråga fanns dessutom i lådan (se ovan punkt 95). Det kan således inte vara fråga om ett åsidosättande av rätten till försvar.

400 Slutligen har sökandena hänvisat till utdrag ur ett antal svar på meddelandet om anmärkningar som lämnats av andra mottagare av meddelandet och som i det ifrågasatta beslutet har använts som bevis mot sökandena i fråga om en av de fastslagna överträdelserna.

401 Irish Cement har i detta hänseende hänvisat till bilagorna 2 a och 2 b till Cembureaus svar på meddelandet om anmärkningar (punkt 16.17 och 16.11 i det ifrågasatta beslutet), som kommissionen har åberopat för att bevisa den överträdelse som bestod i ett regelbundet utbyte av prisuppgifter mellan Cembureaus medlemmar. Denna överträdelse fastställs i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet. Dokumenten, som motsvarar "Cement Price Reference Files" (nedan kallat CPRF) från Luxemburg och Danmark, har använts för att visa att de priser som Ciments luxembourgeois och Aalborg hade meddelat Cembureau vidarebefordrades till sammanslutningens medlemmar, däribland Irish Cement. Irish Cement har också åberopat de utdrag ur FIC:s svar på meddelandet om anmärkningar som återges i punkt 16.10 sista stycket i det ifrågasatta beslutet, de utdrag ur Aalborgs svar som återges i punkt 16.11 första stycket och de utdrag ur BDZ:s svar som återges i punkt 16.13. Kommissionen har åberopat dessa utdrag för att styrka den överträdelse som fastställs i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet. Aalborg har anfört att kommissionen inte gav bolaget tillgång till den bilaga 2 till Cembureaus svar som omnämns i punkt 16.17 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga CPRF från Luxemburg. Aalborg har därtill anfört att bolaget inte under det administrativa förfarandet kunde få tillgång till de utdrag ur FIC:s svar som omnämns i punkt 16.10 i det ifrågasatta beslutet och de utdrag ur Irish Cements svar som omnämns i punkt 16.15. Kommissionen har använt också dessa utdrag för att fastställa den överträdelse som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet, och som Aalborg påstås ha deltagit i. Rätten finner att de dokument som har åberopats av Aalborg och Irish Cement varken omnämns i meddelandet om anmärkningar eller delgavs dessa sökande under det administrativa förfarandet. Sagda dokument kan under dessa omständigheter inte anses vara bevis som kan användas mot dem (domen i det ovan i punkt 364 nämnda målet AEG mot kommissionen, punkterna 24—30, domen i det ovan i punkt 106 nämnda målet T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 58, och domen i det ovan i punkt 142 nämnda målet T-37/91, ICI mot kommissionen, punkt 71). Rätten kommer därför att vid prövningen

av huruvida artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen samt Aalborgs och Irish Cements delaktighet i denna överträdelse är tillräckligt styrkt utan dessa bevis (se nedan punkterna 1579—1593, 1684—1691 och 1711—1715).

402 Aker och Euroc har hänvisat till det utdrag ur Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar som återges i punkt 26.10 i det ifrågasatta beslutet, och som lyder enligt följande: "[M]edlemmarna [hade] rätt att gå igenom Interciments balansräkning, eftersom bolaget hade bildats enligt deras instruktioner, och dessutom hade Holderbank rätt till återbetalning, oberoende av aktieteckningen". Sökandena har också åberopat det utdrag ur Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar som omnämns i punkt 26.15 i det ifrågasatta beslutet, i vilket Blue Circle har medgivit att "Interciment hela tiden var färdigt att träda i funktion men kunde användas för vilket syfte som helst". Rätten konstaterar att kommissionen särskilt har lagt dessa uppgifter till grund för fastställelsen av överträdelsens existens och varaktighet vad beträffar bildandet av Interciment, vilket behandlas i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet. De utdrag ur svaret på meddelandet som Aker och Euroc har kunnat ta ställning till under det administrativa förfarandet kan följaktligen inte heller beaktas som bevisning. Rätten kommer därför att vid prövningen av huruvida artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig bedöma om den däri fastställda överträdelsen och dess varaktighet är tillräckligt styrkt utan dessa bevis (se nedan punkterna 3008—3014, 3018 och 3087—3098).

403 Rugby och Castle har anfört att kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 28.12 sista stycket) har åberopat Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar som bevis mot dem. Rätten finner att på detta ställe i det ifrågasatta beslutet har kommissionen — efter att ha redovisat uppgifterna om att Rugby och Castle hade burit en del av de kostnader som förorsakats Blue Circle i samband med de skyddsåtgärder som bolaget påstås ha vidtagit mot importen av cement från Grekland — fastslagit följande: "Dessa uppgifter bekräftas indirekt av Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar, i vilket bolaget medger att det brukade anmoda andra företag att lämna bidrag. Blue Circle erkänner att denna taktik inte alltid var framgångsrik, vilket dock samtidigt bekräftar att bidrag utbetalades vid andra tillfällen. Blue Circle nöjer sig med att hävda att det inte fanns något förhandsavtal med de andra producenterna vid detta tillfälle." Kommissionen har använt detta utdrag ur Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar för att styrka att det förelåg ett samordnat förfarande mellan Rugby, Castle och Blue Circle, vilket hade till syfte att hindra eller begränsa importen av cement från Grekland till Förenade kungariket. Den motsvarande överträdelsen fastställs i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet. Eftersom Aker och Euroc faktiskt inte har kunnat ta ställning till ifrågavarande utdrag under det administrativa förfarandet, skall detta inte heller beaktas som bevisning. Rätten skall därför, vid prövningen av huruvida artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet är lagenlig, i förekommande fall bedöma om det faktum att detta bevis inte kan användas mot bolagen påverkar frågan om kommissionens fastställelse av överträdelsen är välgrundad.

2.2 Huruvida svaren på meddelandet om anmärkningar kan ha innehållit uppgifter till sökandenas fördel

404 Fyra sökande, Castle, Irish Cement, Aker och Euroc, har anfört att de svar på meddelandet om anmärkningar som lämnats av meddelandets övriga mottagare kan ha innehållit uppgifter till deras fördel. De har hävdat att kommissionens beslut att lägga ned förfarandet angående den nationella samverkan och att avsluta förfarandet med avseende på de tolv tyska och sex spanska företagen var påverkat av innehållet i svaren på meddelandet om anmärkningar. Dessa svar kan således också ha innehållit uppgifter av relevans för sökandenas försvar.

405 Förstainstansrätten vill på denna punkt erinra om att kommissionen i såväl meddelandet om anmärkningar som det ifrågasatta beslutet enbart har grundat sina slutsatser på direkta skriftliga bevis, när den har fastställt de olika överträdelserna och sökandenas delaktighet i vissa av dessa överträdelser. Den omständigheten att vissa företag, vars situation inte är underkastad rättens bedömning (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 197, och i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 176), i sina svar på meddelandet om anmärkningar lyckades visa att deras delaktighet i de påstådda överträdelserna inte var tillräckligt styrkta innebär inte att dessa svar innehöll uppgifter som kunde ha kastat nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på när den fastställt att Castle, Irish Cement, Aker och Euroc deltog i vissa av de överträdelser som avses i det ifrågasatta beslutet.

406 Slutligen har Irish Cement anfört, att kommissionen allvarligt har missbrukat sina befogenheter genom att underlåta att ta hänsyn till bolagets svar på meddelandet om anmärkningar och genom att avvisa de direkta bevis som förebringats till stöd för detta svar.

407 Förstainstansrätten finner dock att Irish Cement inte har tillhandahållit någon annan uppgift än de olika grunder och argument som har åberopats för att ifrågasätta det ifrågasatta beslutets materiella lagenlighet vad bolaget avser. Prövningen av förevarande argument sammanfaller således med prövningen av dessa grunder och argument.

3. Protokollen från förhören angående den nationella samverkan

408 SFIC (T-36/95), Castle (T-56/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har, i de inlagor som ingivits efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, klandrat kommissionen för att inte ha givit dem tillgång till protokollen från de förhör angående den nationella samverkan som hölls från den 22 mars till och med den 1 april 1993. Holderbank (T-68/95), Aker och Euroc har framfört liknande kritik i sina ansökningar.

409 De berörda sökandena har dock inte påvisat något ställe i det ifrågasatta beslutet där kommissionen har använt ett utdrag ur ett förhörsprotokoll angående en nationell samverkan som bevis mot dem. Sökandena har inte heller visat att de under det administrativa förfarandet uttryckligen begärde att förhörsprotokollen angående nationell samverkan skulle delges dem, och de har inte pekat på någon omständighet som visar att dessa dokument kan ha innehållit uppgifter som var till fördel för dem. Det kan således inte presumeras att de omtvistade protokollen var relevanta, eftersom det ifrågasatta beslutet inte innehåller några anmärkningar angående nationell samverkan.

410 Förstainstansrätten underkänner därför sökandenas argument om att de inte har fått tillgång till dessa protokoll.

4. Kommissionens akt angående anmälan av det belgisk-nederländska Basing Points System

411 Dyckerhoff (T-35/95), Aalborg (T-44/95), Rugby (T-53/95), Castle (T-56/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har anfört att de för beredandet av sitt försvar under det administrativa förfarandet borde ha fått tillgång till kommissionens akt angående anmälan av det belgisk-nederländska Basing Points System. I de inlagor som ingivits efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 har sökandena anmodat förstainstansrätten att besluta om en åtgärd för processledning eller bevisupptagning genom vilken kommissionen skall åläggas att ge dem tillgång till denna akt. Dyckerhoff har i en särskild inlaga av den 25 juli 1996 framställt en liknande begäran.

412 Det belgisk-nederländska Basing Points System är en metod för prisfastställelse som anmäldes till kommissionen den 16 juli 1981. Sökandena har gjort gällande att dokumenten i denna akt kunde ha åberopats till stöd för deras uppfattning att enbart tillåtna metoder för reglering av handeln mellan medlemsstaterna stod på dagordningen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Akten angående det belgisk-nederländska Basing Points System skulle således innehålla uppgifter till fördel för sökandena.

413 Förstainstansrätten konstaterar dock att enbart Dyckerhoff, Rugby, Castle, Aker och Euroc framställde en uttrycklig begäran om att denna akt skulle lämnas ut under det administrativa förfarandet. Aalborg kan därför inte i förfarandet vid förstainstansrätten åberopa att bolaget inte fick tillgång till akten under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 383).

414 Rätten konstaterar vidare att sökandena inte har visat att de, om de hade haft tillgång till akten angående anmälan av det belgisk-nederländska Basing Points System, skulle ha kunnat

framföra argument som kunde ha påverkat kommissionens slutsatser i det ifrågasatta beslutet. I beslutet har kommissionen nämligen uttryckligen förkastat argumentet om att enbart tillåtna metoder för reglering av handeln mellan medlemsstaterna stod på dagordningen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet).

415 Förstainstansrätten underkänner följaktligen sökandenas argument om att den omständigheten att de inte fick tillgång till kommissionen akt angående anmälan av det belgisk-nederländska Basing Points System påverkade deras möjligheter att tillvarata sitt försvar. Sökandena har för övrigt inte påvisat någon omständighet som bekräftar att akten var till nytta för deras försvar (förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-145/89, Baustahlgewebe mot kommissionen, REG 1995, s. II-987, punkt 34). Rätten underkänner därför även sökandenas begäran om att kommissionen skall åläggas att lämna ut denna akt genom en åtgärd för processledning.

5. Kommissionens akter angående det statliga stöd som beviljats av Republiken Grekland och avtalet mellan den grekiska och den brittiska regeringen

416 Dyckerhoff (T-35/95), Castle (T-56/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95) och Blue Circle (T-88/95) har anfört att deras rätt till försvar åsidosattes genom att de inte under det administrativa förfarandet fick tillgång till akterna angående det statsstöd som beviljats av Republiken Grekland och avtalet mellan den grekiska och den brittiska regeringen om en begränsning av importen av grekiska produkter till Förenade kungariket. Dyckerhoff har i sin inlaga av den 25 juli 1996 anmodat förstainstansrätten att genom en åtgärd för processledning eller bevisupptagning ålägga kommissionen att ge bolaget tillgång till dokumenten angående diskussionerna om de stöd som beviljats av Republiken Grekland. Castle, Aker och Euroc har i de inlagor som ingivits efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 framställt en liknande begäran. Vidare har Rugby, Castle, Aker och Euroc, i de inlagor som ingivits efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997, anmodat förstainstansrätten att ålägga kommissionen att lämna ut akten angående det avtal om en kvantitativ importbegränsning som förefaller ha ingåtts mellan den brittiska och den grekiska regeringen. Genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 26 augusti 1996 har Blue Circle begärt att få tillgång till den skriftväxling som förts mellan å ena sidan kommissionen och å andra sidan den brittiska och den grekiska regeringen (särskilt skriftväxlingen mellan Clark, som vid den aktuella tidpunkten var President of the Board of Trade vid Department of Trade and Industry (nedan kallat DTI), och P. Sutherland, som vid den aktuella tidpunkten var ledamot av kommissionen med ansvar för konkurrenspolitiken), skriftväxlingen mellan dessa båda regeringar samt kommissionens samtliga dokument angående "det grekiska problemet" (omfattningen av importen av grekisk cement till Förenade kungariket under perioden 1985—1986, det statsstöd som beviljats av den Grekiska Republiken samt begränsningen av importen av grekiska produkter till Förenade kungariket).

417 Förstainstansrätten finner dock att den omständigheten att sökandena inte hade tillgång till ovannämnda dokument inte kunde påverka deras försvar under det administrativa förfarandet. Dessa dokument rörde nämligen någon av följande företeelser: Den lobbyverksamhet som

bedrevs vid gemenskapens myndigheter, i vilket fall det bör påpekas att kommissionen aldrig har förnekat förekomsten av en sådan verksamhet, och att den endast har tagit hänsyn till åtgärder som gick längre än att väcka uppmärksamhet eller utöva press på myndigheterna (fotnot 115 i det ifrågasatta beslutet), det statsstöd som beviljats av Republiken Grekland, i vilket fall det bör påpekas att kommissionen uttryckligen har beaktat denna omständighet i det ifrågasatta beslutet men inte ansett att statsstöd gör det befogat att vidta privata skyddsåtgärder i strid med artikel 85.1 i fördraget (punkt 53.8 i det ifrågasatta beslutet), förhandlingarna om och ingåendet av det avtal mellan den brittiska och den grekiska regeringen som hade till syfte att begränsa importen av grekiska produkter till Förenade kungariket, i vilket fall det bör preciseras att kommissionen faktiskt tog hänsyn till att denna begränsning av importen av grekiska produkter till Förenade kungariket inte var resultatet av ett officiellt avtal mellan de grekiska och brittiska producenterna utan var grundad på ett avtal mellan regeringarna i de båda medlemsstaterna (punkt 28.13 i det ifrågasatta beslutet), vilket dock inte hindrade kommissionen från att fastslå att vissa västeuropeiska producenters uppköp av grekisk cement och grekisk klinker var åtgärder avsedda att bromsa importen från Grekland till gemenskapens andra medlemsstater och att dessa uppköp var resultatet av avtal mellan producenter (punkt 28.14 i det ifrågasatta beslutet). De synpunkter som sökandena kunde ha framfört skulle därför endast ha bekräftat de uppgifter som kommissionen redan hade tagit full hänsyn till, och de skulle således inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet vad beträffar de anmärkningar som framställs mot ovannämnda sökande i det ifrågasatta beslutet. Vidare skall begäran om att få tillgång till de dokument som angivits i föregående punkt avslås, eftersom dessa dokument inte kunde ha varit till nytta för sökandena under det administrativa förfarandet.

6. Interna handlingar från kommissionen som inte ingick i akten i utredningen

418 Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95) och Blue Circle (T-88/95) har anfört att diverse interna handlingar från kommissionen kunde ha varit till nytta för deras försvar.

419 Cimpor har anmodat förstainstansrätten att ålägga kommissionen att lämna ut de upplysningar, synpunkter, anmärkningar och anteckningar som härrör från tjänstegrenarna vid generaldirektoratet för industri (GD III) och GD IV, rådgivande kommittén och förhörsombudet och som innehåller bedömningar med avseende på meddelandet om anmärkningar, svaren på meddelandet om anmärkningar, förhören, de kriterier enligt vilka kommissionen övergav anmärkningar och ålade böter, samt förslagen i det ifrågasatta beslutet. Cimpor och Secil har anmodat kommissionen att ålägga kommissionen att lämna ut två interna promemorior från GD III till GD IV angående "cementakten", av vilka den ena är daterad i slutet av augusti och den andra i början av november 1994.

420 Rätten erinrar om att kommissionen inte är skyldig att göra sina interna handlingar tillgängliga under förfarandet (domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 54, och domen av den 1 april 1993 i det ovan i punkt 142 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 29).

Inte heller under förfarandet vid gemenskapsdomstolen skall kommissionens interna handlingar lämnas ut till sökandena, annat än om det är nödvändigt på grund av särskilda omständigheter i målet, vilket skall framgå av seriösa uppgifter som sökandena måste styrka (se domstolens beslut av den 18 juni 1986 i de förenade målen 142/84 och 156/84, BAT och Reynolds mot kommissionen, REG 1986, s. 1899, punkt 11; svensk specialutgåva, volym 9, förstainstansrättens dom av den 27 oktober 1994 i mål T-35/92, Deere mot kommissionen, REG 1994, s. II-957, punkt 31; svensk specialutgåva, volym 16, och beslutet i de ovan i punkt 196 nämnda målen NMH Stahlwerke m.fl. mot kommissionen, punkt 35). Denna begränsning av rätten att ta del av interna handlingar motiveras av nödvändigheten att säkerställa att den berörda institutionen på ett väl fungerande sätt kan beivra överträdelser av fördragets konkurrensregler (beslutet i de ovan i punkt 196 nämnda målen NMH Stahlwerke m.fl. mot kommissionen, punkt 36).

421 Cimpor har dock inte lämnat någon uppgift som stöder påståendet att bolaget i sitt försvar kunde ha haft nytta av de upplysningar, synpunkter, anmärkningar och anteckningar som härrör från tjänstegrenarna vid generaldirektoratet för industri GD III och GD IV, rådgivande kommittén och förhörsombudet.

422 Vad beträffar de båda interna promemorior som skickats från GD III till GD IV, har Cimpor och Secil försökt underbygga sin argumentation om att det var faktiska ekonomiska förhållanden och inte förekomsten av en påstådd samverkan som begränsade handeln mellan medlemsstaterna i allmänhet och mellan Spanien och Portugal i synnerhet.

423 Enligt det ifrågasatta beslutet har Cimpor och Secil deltagit i två överträdelser, nämligen Cembureau-avtalet (artikel 1 i det ifrågasatta beslutet) och det spansk-portugisiska avtalet (artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Rätten finner att när kommissionen har fastställt Cembureau-avtalets existens och de båda företagens delaktighet i detta avtal, har den varken i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) eller i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19, 45 och 46) grundat sina slutsatser på de berörda företagens beteende på marknaden utan på direkta skriftliga bevis. Det förhåller sig på samma sätt med det spansk-portugisiska avtalet (punkterna 11 och 61 c i meddelandet om anmärkningar och punkterna 21 och 49 i det ifrågasatta beslutet).

424 Av detta följer att de alternativa förklaringar till den ringa omfattningen av handeln mellan medlemsstaterna i allmänhet, och mellan Spanien och Portugal i synnerhet, som sökandena i förekommande fall skulle kunna formulera på grundval av de promemorior från GD III som de önskar få tillgång till, inte kan kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har använt för att styrka de överträdelser som har fastställts i artiklarna 1 och 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Dessa promemorior kunde således inte ha varit till nytta för Cimpors och Secils försvar under det administrativa förfarandet.

425 Under dessa omständigheter kan rätten inte heller medge något undantag från den allmänna regeln att kommissionens interna handlingar inte skall vara tillgängliga för sökandena (beslutet i de ovan i punkt 120 nämnda målen BAT och Reynolds mot kommissionen, punkt 11, domen i

det ovan i punkt 120 nämnda målet Deere mot kommissionen, punkt 31, och beslutet i de ovan i punkt 196 nämnda målen NMH Stahlwerke m.fl. mot kommissionen, punkt 35).

426 Av detta följer att Cimpors och Secils argument, att den omständigheten att de inte fick tillgång till de interna handlingar från kommissionen som nämns ovan i punkt 419 påverkade deras möjligheter att tillvarata sitt försvar, skall underkännas. Rätten avslår därför sökandenas begäran om att dessa handlingar skall lämnas ut.

427 Blue Circle har anmodat förstainstansrätten att ålägga kommissionen att lämna ut alla de interna handlingar och riktlinjer som den upprättat i fråga om insyn i akten efter domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, och T-36/91, ICI mot kommissionen. Bolaget har förklarat att dessa riktlinjer är relevanta för dess försvar, eftersom de kan visa att kommissionen själv anser att det sätt som den valde att gå till väga med administrativa förfarandet, och som den fortsätter att försvara vid förstainstansrätten, inte motsvarar de principer som den uppställt för sig själv efter dessa domar.

428 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen inte kan förpliktas att lämna ut sina interna handlingar. De interna handlingar och riktlinjer som kommissionen har utformat i fråga om insyn i akten saknar i vilket fall som helst all relevans för sökandens grund. Domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, och T-36/91, ICI mot kommissionen, vilka har föranlett kommissionen att utforma de interna handlingar och riktlinjer som begärs utlämnade, meddelades efter det att kommissionen hade fattat det ifrågasatta beslutet. Det kan följaktligen inte vara fråga om att sökandens rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet på grund av att den inte fick tillgång till handlingar som upprättades efter detta förfarande (domen av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 145 nämnda målet Baustahlgewebe mot kommissionen, punkt 30). Dessa handlingar är inte heller relevanta för förfarandet vid förstainstansrätten, eftersom kommissionens interna handlingar inte kan påverka innehållet i rätten till försvar, såsom det har definierats i rättspraxis och särskilt i domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, och T-36/91, ICI mot kommissionen.

429 Av detta följer att Blue Circles argument, att den omständigheten att bolaget inte fick tillgång till de åberopade interna handlingarna från kommissionen påverkade dess möjligheter att tillvarata sitt försvar, skall underkännas. Förstainstansrätten avslår därför sökandens begäran om att dessa handlingar skall lämnas ut.

7. Kommissionens svarsinlagor

430 Aalborg (T-44/95) har klandrat kommissionen för att den inte har bifallit bolagets begäran om att få tillgång till kommissionen svarsinlagor i de andra målen.

431 Förstainstansrätten finner dock att de handlingar som sökanden vill ha utlämnade är handlingar som kommissionen upprättade efter det att den hade fattat det ifrågasatta beslutet. Beslutets lagenlighet kan således inte på något vis påverkas av kommissionens vägran att bifalla begäran om att dessa handlingar skulle göras tillgängliga (domen i det ovan i punkt 145 nämnda målet Baustahlgewebe mot kommissionen, punkt 30).

432 Rätten konstaterar vidare att då de olika målen inte har varit förenade under det skriftliga och muntliga förfarandet, har kommissionen inte varit skyldig att till Aalborg lämna ut de svarsinlagor som ingivits i andra mål än målet mellan Aalborg och kommissionen. Under förfarandet vid förstainstansrätten har Aalborg för övrigt inte vid något tillfälle begärt att de olika anhängiga målen skall förenas. Sökanden har tvärtom, genom skrivelse av den 27 februari 1996, uttryckligen begärt att förstainstansrätten skall behandla målen separat. Slutligen har Aalborg, genom skrivelse av den 10 december 1998, insisterat på att dess egna grunder och argument skall beaktas av rätten. Aalborg kan därför inte klandra kommissionen för att den inte har givit bolaget tillgång till svarsinlagorna i de andra målen.

433 FIC (T-30/95) har påstått att kommissionen har tagit ställning till vissa av sammanslutningens argument inom ramen för mål T-26/95, Cembureau mot kommissionen, och att den i sistnämnda mål har framfört synpunkter som strider mot dem som har framförts i förevarande mål. Enligt FIC:s uppfattning kan kommissionens anmärkningar i mål T-26/95 inte användas mot sammanslutningen och förstainstansrätten kan inte beakta dem för att avgöra förevarande mål.

434 Även om det fanns grund för dessa påståenden, skulle de inte kunna användas för att styrka att sökandens rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet. De avser nämligen vad som har förevarit under förfarandet vid förstainstansrätten, vilket inte i sig kan påverka lagenligheten av det ifrågasatta beslutet (domen i det ovan i punkt 145 nämnda målet Baustahlgewebe mot kommissionen, punkt 30). Även om det antas att kommissionen har motsagt sig själv i några av sina svarsinlagor, är det endast det ifrågasatta beslutet som äger giltighet och inte den eventuella tolkning som kommissionen har gjort av beslutet i någon av svarsinlagorna.

8. Slutsatser

435 Förstainstansrätten finner att kommissionen har handlat rättsstridigt när den i det ifrågasatta beslutet har använt de utdrag ur svaren på meddelandet om anmärkningar som anges ovan i punkterna 401—403, eftersom den härigenom har åsidosatt de berörda sökandenas rätt till försvar. Följderna av detta åsidosättande av rätten till försvar kommer att bedömas i samband med prövningen av det ifrågasatta beslutets lagenlighet. Rätten underkänner de övriga argument som har framförts inom ramen för den grund som har prövats ovan.

Den andra, den tredje och den fjärde grunden: Rätten till försvar, likabehandlingsprincipen och artikel 190 i fördraget har åsidosatts som ett resultat av att kommissionen övergivit sina nationella anmärkningar och, beträffande vissa företag, sina internationella anmärkningar

436 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen den 23 september 1993 beslutade att överge de anmärkningar som hade framställts mot tolv tyska och sex spanska företag i den internationellt inriktade delen av meddelandet om anmärkningar. Samma dag beslutade kommissionen att, med avseende på tolv tyska och sex spanska företag, överge anmärkningarna om nationell samverkan i meddelandet och att avsluta det förfarande som inletts mot dessa företag (se ovan punkt 14).

437 Nedan angivna sökande har ifrågasatt detta tillvägagångssätt under åberopande av följande tre grunder: Åsidosättande av rätten till försvar, åsidosättande av likabehandlingsprincipen och åsidosättande av artikel 190 i fördraget. Vid genomgången av dessa grunder kommer rätten att göra åtskillnad mellan beslutet att överge de nationella anmärkningarna (A) och beslutet att överge vissa internationella anmärkningar (B).

A — Beslutet att överge de nationella anmärkningarna

438 FIC (T-30/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Ciments français (T-39/95), Lafarge (T-43/95), BDZ (T-48/95), Rugby (T-53/95), Asland (T-55/95), Castle (T-56/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Italcementi (T-65/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har anfört att kommissionen åsidosatte deras rätt till försvar under det administrativa förfarandet genom att underlåta att ge dem tillfälle att lämna synpunkter på beslutet av den 23 september 1993, i den mån som de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar övergavs i detta beslut. Sökandena har i detta hänseende hänvisat till artikel 19.1 i förordning nr 17 och till artiklarna 2 och 4 i förordning nr 99/63 samt till domen i det ovan i punkt 83 nämnda målet CB och Europay International mot kommissionen. Sökandena anser att den faktiska och rättsliga bakgrunden ändrades väsentligt genom beslutet av den 23 september 1993 och att kommissionen därför borde ha utfärdat ett nytt meddelande om anmärkningar under det administrativa förfarandet, vilket den inte gjorde. Enligt sökandena påverkar denna brist beslutets lagenlighet.

439 Rätten vill dock framhålla att ovannämnda företag och företagssammanslutningar inte kan göra gällande att deras rätt till försvar åsidosattes som ett resultat av att kommissionen övergav vissa anmärkningar under det administrativa förfarandet. Själva syftet med de svar som lämnas av mottagarna av meddelandet om anmärkningar är just att kommissionen skall överge sina anmärkningar mot dem. I rättspraxis anges det uttryckligen att kommissionen har befogenhet att överge anmärkningar (domstolens dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80,

101/80, 102/80 och 103/80, Musique Diffusion française m.fl mot kommissionen, REG 1983, s. 1825, punkt 14, kommissionen; svensk specialutgåva, volym 7, s. 133).

440 Förstainstansrätten underkänner argumentet om att den faktiska och rättsliga bakgrunden i meddelandet om anmärkningar fullständigt ändrades genom att de nationella anmärkningarna övergavs. Det har i fråga om meddelandet om anmärkningar redan fastslagits att de internationella anmärkningarna, som var riktade mot Cembureau-avtalet och åtgärderna för att genomföra detta avtal på det internationella planet, inte på något vis var beroende av förekomsten av en nationell samverkan. Den omständigheten att kommissionen inte utfärdade ett nytt meddelande om anmärkningar efter sitt beslut att överge de nationella anmärkningarna kan därför inte anses utgöra ett åsidosättande av artikel 19.1 i förordning nr 17 och av artiklarna 2 och 4 i förordning nr 99/63. De synpunkter som sökandena kunde ha framfört rörande beslutet att överge de nationella anmärkningarna skulle nämligen inte ha varit till någon nytta för deras försvar, eftersom de internationella anmärkningarna, som är de enda som framställs i det ifrågasatta beslutet, inte på något vis påverkades av att de nationella anmärkningarna övergavs.

441 Sökandena kan inte heller hämta stöd ur domen i det ovan i punkt 83 nämnda målet CB och Europay International mot kommissionen. I sagda mål hade kommissionen ändrat de ursprungliga anmärkningarna och utfärdat ett kompletterade meddelande om anmärkningar under det administrativa förfarandet, vilket inte hade delgivits en av sökandena på korrekt sätt. Förstainstansrätten fastslog därför att kommissionen hade åsidosatt denna sökandes rätt till försvar. I förevarande mål har kommissionens beslut att överge de nationella anmärkningarna inte medfört någon ändring av de internationella anmärkningarna. Kommissionen behövde således inte delge sökandena ett nytt meddelande om anmärkningar innan den fattade det ifrågasatta beslutet.

442 Unicem (T-50/95), Italcementi (T-65/95) och Cementir (T-87/95) har anfört att trots att kommissionen beslutat att överge de nationella anmärkningarna har den, i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, "blåst nytt liv" i en anmärkning som förekom i de nationella kapitlen om Italien i meddelandet om anmärkningar, och som avsåg avtalet beträffande de överenskommelser som ingåtts mellan Calcestruzzi och de italienska cementproducenterna.

443 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 och 10) klart har formulerat den anmärkning som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet. I punkt 61 h iv i meddelandet om anmärkningar (kapitel 10) har kommissionen således angivit att "de påtryckningar som utövats på Calcestruzzi och Calcestruzzis underlåtenhet att fullgöra kontraktet om köp av cement från Titan är verkan av avtal eller samordnade förfaranden mellan de italienska producenterna Italcementi, Unicem och Cementir...". Även om kapitlen om Italien i meddelandet om anmärkningar (kapitel 3 och 13) innehåller samma anmärkning, har kommissionen inte i det ifrågasatta beslutet "blåst nytt liv" i en övergiven nationell anmärkning, eftersom den överträdelse som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet är baserad på en anmärkning som under alla omständigheter var tydligt framställd i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar.

444 Unicem har hävdat att kommissionen i det ifrågasatta beslutet också har vidhållit en nationell invändning som avser Italien och SIPAC-avtalen (kapitel 3 punkt 35 a och kapitel 13 punkt 70 b första strecksatsen i meddelandet om anmärkningar).

445 Rätten påpekar att SIPAC är ett gemensamt dotterbolag som bildats av Cementir, Italcementi, Unicem och Calcestruzzi. I meddelandet om anmärkningar var kommissionen av den uppfattningen att bildandet av SIPAC utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget (kapitel 13 punkt 70 b första strecksatsen i meddelandet om anmärkningar). Såsom kommissionen har vidgått har denna anmärkning inte behållits i det ifrågasatta beslutet. I beslutet har kommissionen nämligen inte uttalat sig om huruvida SIPAC var förenligt med artikel 85.1 i fördraget. Unicems argument skall därför underkännas.

446 Italcementi har påstått att om bolaget hade kunnat framföra sina synpunkter på beslutet att överge de nationella anmärkningarna, skulle det inte ha underlåtit att påpeka att detta beslut borde ha föranlett kommissionen att överge anmärkningarna rörande det avtal som Italcementi påstods ha ingått med Unicem och Cementir, enligt artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, i syfte att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland, eftersom detta avtal omfattas av det nationella kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör den italienska marknaden (kapitel 3 punkt 35 i meddelandet om anmärkningar).

447 Ifrågavarande avtal behandlas visserligen i kapitlet om Italien i meddelandet om anmärkningar men det behandlas också i den internationella delen av meddelandet, inom ramen för anmärkningarna mot ETF och därtill knutna genomförandeåtgärder (punkterna 19 d och 60 h iv i meddelandet om anmärkningar). Det är därför uppenbart att de synpunkter som sökanden kunde ha framfört på beslutet att överge de nationella anmärkningarna inte skulle ha föranlett kommissionen att överge den internationella anmärkningen angående avtalet mellan de italienska cementproducenterna.

448 SFIC (T-36/95), Oficemen (T-59/95), Cimpor (T-61/95) och Secil (T-62/95) har gjort gällande att kommissionen, efter att ha övergivit anmärkningarna angående nationell samverkan, dessutom borde ha avlägsnat handlingarna rörande denna samverkan från akten. Enligt sökandena innehåller dock det ifrågasatta beslutet vissa hänvisningar till så kallade nationella handlingar. SFIC har i det hänseendet åberopat protokollet från SNFCC:s styrelsesammanträden den 8 juli, den 9 september och den 7 oktober 1986 (punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/14828—14860), vilken omnämns i kapitel 5 ("Frankrike") i meddelandet om anmärkningar. Cimpor och Secil har hänvisat till bevisningen i kapitel 9 ("Portugal") i meddelandet om anmärkningar, det vill säga dokument nr 33.322/79, 84, 85, 88, 89, 90, 92, 93, 95, 96, 162, 163—166, 170, 1314, 1406—1408, 1410—1412 och 2898—2903, vilka alla omnämns i punkt 21 i det ifrågasatta beslutet. Cimpor har hänvisat till de övriga dokument som kommissionen påstås ha använt med avseende på den iberiska samverkan (punkt 21 i det ifrågasatta beslutet) och som endast omnämns i ett nationellt kapitel i meddelandet om anmärkningar, nämligen kapitel 9 ("Portugal"). Det rör sig om dokument nr 33.322/59, 94, 155—157, 158, 159, 160, 161, 169, 171, 172, 177, 181, 252, 270—276, 1311 och 1397—1399. Slutligen har Oficemen kritiserat det faktum att Hispacements dokument

(dokument nr 33.322/2898—2903), som kommissionen har hänvisat till i punkt 21.2 och 21.11 i det ifrågasatta beslutet, inte omnämns i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar, även om det delvis återges i meddelandets kapitel om Spanien (punkt 55).

449 Förstainstansrätten har redan i samband med genomgången av den första grunden konstaterat att dokument nr 33.322/59, 94, 169 och 171, vilka åberopats av Cimpor, inte har använts av kommissionen i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 286 och 287). Det argument Cimpor påstår sig ha hämtat ur dessa dokument bygger således på oriktiga fakta. Däremot har rätten fastslagit att dokument nr 33.322/1399, vilket omnämns i punkt 21.6 i det ifrågasatta beslutet, inte utgör en handling som kan användas som bevis mot Cimpor (se ovan punkt 374). De övriga dokument som sökandena har åberopat i föregående punkt omnämns i det nationella kapitel i meddelandet om anmärkningar som delgavs SFIC, Oficemen, Cimpor och Secil under det administrativa förfarandet. Dessa dokument var fullt tillgängliga under sagda förfarande, med undantag för Hispacements dokument (dokument nr 33.322/2898—2903), som endast delvis var tillgängliga (se ovan punkterna 269—372). Vidare hade de berörda sökandena anledning att vänta sig att kommissionen i sitt beslut skulle komma att använda ifrågavarande dokument, som visserligen omnämns i meddelandets kapitel med nationella anmärkningar men som ändå innehåller bevis till stöd för de internationella anmärkningarna (beträffande dokument nr 33.322/155—157, se ovan punkt 331, beträffande dokument nr 33.322/2898—2903, se ovan punkterna 332 och 333, beträffande dokument nr 33.322/162, 163—166, 170, 172, 181, 252, 1311, 1314, 1406—1408 och 1410—1412, se ovan punkterna 334—337, beträffande dokument nr 33.322/1397 och 1398, se ovan punkt 340, beträffande dokument nr 33.322/79, 84, 85, 88, 89, 90, 92, 93, 95, 96, 158, 159, 160, 161, 177 och 270—276, se ovan punkterna 341—344, beträffande dokument nr 33.126/14828—14860, se ovan punkt 352). Det kan under dessa omständigheter inte vara fråga om ett åsidosättande av rätten till försvar. Vad däremot gäller de delar av Hispacements dokument (dokument nr 33.322/2898—2903) som inte fanns tillgängliga under det administrativa förfarandet, har förstainstansrätten redan konstaterat (se ovan punkt 372) att det i samband med prövningen av de materiella grunderna måste bedömas om den överträdelse som fastställs i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet är tillräckligt styrkt, med avseende på Oficemen, Cimpor och Secil, utan de avsnitt i dokument nr 33.322/2901 som förblev oåtkomliga under den skriftliga och muntliga delen av det administrativa förfarandet (se nedan punkterna 2041—2092 och 2136).

450 Cimpor och Secil har, med hänvisning till samma dokument som avses ovan i punkt 448, gjort gällande att kommissionen, genom att i det ifrågasatta beslutet åberopa bevis som ingick i kapitlet om Portugal i meddelandet om anmärkningar för att underbygga sin anmärkning angående den iberiska samverkan, själv medgav att innehållet i de nationella kapitlen i meddelandet var relevant för bedömningen av de överträdelser som avses i meddelandets internationella kapitel. På samma sätt har SFIC gjort gällande att kommissionens resonemang brister i logik, eftersom kommissionen å ena sidan har hävdat att handlingarna i akten inte utgör en odelbar eller oupplöslig helhet, vilket skulle motivera dess vägran att ge sökanden tillgång till handlingarna angående nationell samverkan, och å andra sidan har vägrat att från akten avlägsna sådana handlingar som rör delen om Frankrike, trots att anmärkningarna angående den franska samverkan har övergivits. Sökanden har i detta hänseende på nytt åberopat protokollen från SNFCC:s styrelsesammanträden den 8 juli, den 9 september och den 7 oktober 1986 (punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/14828—14860), vilka kommissionen har använt för att styrka de överträdelser som fastställs i artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet.

451 Rätten finner dock att eftersom kommissionen i meddelandet om anmärkningar klart har fastslagit sambandet mellan de dokument som åberopats av SFIC och de anmärkningar som framställts mot ETF, liksom sambandet mellan de dokument som åberopats av Cimpor och Secil och den iberiska samverkan, och eftersom SFIC, Cimpor och Secil fick tillfälle att lämna synpunkter på dessa dokument under det administrativa förfarandet, har kommissionen lagligen kunnat åberopa dessa handlingar i det ifrågasatta beslutet trots att den hade övergivit de nationella anmärkningarna. En enda handling kan nämligen ha anknytning till flera anmärkningar, i detta fall nationella och internationella anmärkningar. Den omständigheten att de nationella anmärkningarna hade övergivits hindrade inte kommissionen från att använda ett sådant dokument till stöd för de internationella anmärkningar som avses i det ifrågasatta beslutet.

452 SFIC har vidare påpekat att även om sammanslutningen faktiskt diskuterade betydelsen av handlingarna angående den franska samverkan under det administrativa förfarandet, framförde den sina synpunkter uteslutande med utgångspunkt i de nationella anmärkningarna utan att ta hänsyn till de internationella anmärkningarna. Enligt sökanden har kommissionen i det ifrågasatta beslutet bortsett från de synpunkter som sammanslutningen framfört som svar på de nationella anmärkningarna, och då särskilt dess synpunkter rörande protokollet från SNFCC:s styrelsesammanträden den 8 juli, den 9 september och den 7 oktober 1986 (punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/14828—14860).

453 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar klart har fastslagit sambandet mellan de dokument som åberopats av SFIC och de anmärkningar som framställts mot ETF (se ovan punkt 352). SFIC var fri att framföra synpunkter på dessa dokument, i den mån som de hade använts av kommissionen inte bara inom ramen för de nationella anmärkningarna utan också i fråga om de olika överträdelser som var knutna till ETF. Sökandens argument, att kommissionen underlät att beakta de synpunkter som framfördes av SFIC under det administrativa förfarandet, stöds inte av något bevis och skall således underkännas. Det kan i vilket fall som helst konstateras att kommissionen, i punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet, i detalj har behandlat de redogörelser som SFIC har lämnat för att förklara varför frågan om export från Grekland inte hade utvecklats närmare i SNFCC:s mötesprotokoll, trots att denna fråga fanns på mötenas dagordningar

454 Enligt Italcementi (T-65/95) åsidosatte kommissionen icke-diskrimineringsprincipen när den fastslog att bolaget var delaktigt i de avtal som ingåtts mellan å ena sidan Calcestruzzi och å andra sidan Unicem, Cementir och Italcementi utan att samtidigt fastslå att Calcestruzzi deltog i samma överträdelse. Unicem (T-50/95) har också gjort gällande att de överträdelser som fastställs i artikel 4.3 a och b i det ifrågasatta beslutet borde ha hänförts till Calcestruzzi. Unicem har tillagt att de avtal som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet också borde ha tillskrivits de övriga elva italienska producenter som i meddelandet om anmärkningar hade anmodats att bemöta denna anmärkning. Bolaget har vidare hävdat att detta åsidosättandet av likabehandlingsprincipen påverkade dess rätt till försvar genom att det blev tvunget att ensam försvara sig gentemot en anmärkning om ett agerande som också omfattade andra parter, vilka förfogade över uppgifter som var väsentliga för bolagets försvar.

455 Förstainstansrätten underkänner dessa argument. Det faktum att kommissionen inte har fastställt en överträdelse med avseende på näringsidkare som befann sig i en situation som liknade sökandens kan inte under några omständigheter motivera att den överträdelse som lagts sökanden till last lämnas utan avseende, om den är vederbörligen styrkt (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Rätten kommer längre fram att pröva om kommissionen faktiskt har styrkt de överträdelser som avses i artikel 4.3 a och b i det ifrågasatta beslutet samt Unicems och Italcementis delaktighet i dessa överträdelser (se nedan punkterna 3138—3189, 3245—3253, 3264—3270 och 3343—3386). Unicem har för övrigt inte förklarat hur de omständigheter som bolaget har åberopat till stöd för sin invändning om åsidosättande av likabehandlingsprincipen kunde hindra det från att få tillgång till sådana dokument som eventuellt var till nytta för dess försvar, och hur dessa omständigheter kunde påverka Unicems rätt till försvar.

456 ENCI (T-31/95) och VNC (T-32/95) har vidare hävdat att beslutet att lägga ned förfarandena mot den påstådda nationella samverkan som behandlats i meddelandet om anmärkningar innebar att de diskriminerades. Sökandena anser att de företag som berördes av denna påstådda nationella samverkan befann sig i en gynnsammare situation än de själva, eftersom undersökningen av den nederländska marknaden och marknaden i Benelux-länderna inte behandlades i meddelandet om anmärkningar och var till men för sökandena.

457 Detta argument skall underkännas. Meddelandet om anmärkningar innehåller nämligen inte något nationellt kapitel med avseende på Nederländerna. De berörda sökandena har inte heller visat att det faktiskt inleddes och genomfördes ett förfarande med avseende på en påstådd nederländsk samverkan. De företag och företagssammanslutningar som var föremål för ett nationellt kapitel i meddelandet om anmärkningar befann sig därför inte i samma situation som sökandena. Mot denna bakgrund kan den enda omständigheten att kommissionen övergav de nationella anmärkningarna gentemot de företag och företagssammanslutningar som ingick i meddelandet om anmärkningar inte anses utgöra en diskriminering av ENCI och VNC (domen i det ovan i punkt 123 nämnda målet Schumacker, punkt 30). Vad beträffar den belgisk-nederländsk-tyska samverkan som kommissionen i punkt 51 i det ifrågasatta beslutet har beslutat att inte ta ställning till, är det fråga om en internationell anmärkning. ENCI och VNC kan därför inte, genom att hänvisa till en utredning angående en internationell anmärkning, göra gällande att beslutet att överge de nationella anmärkningarna innebar ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen. Kommissionens beslut, att inte i det ifrågasatta beslutet ta ställning till den belgisk-nederländsk-tyska samverkan, har under alla omständigheter berört alla sökande som är föremål för denna anmärkning på samma sätt (se punkt 23 i det ifrågasatta beslutet), vilket i sig utesluter ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen.

458 FIC (T-30/95) har slutligen anfört att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget genom att i det ifrågasatta beslutet underlåta att motivera sitt beslut att överge de nationella anmärkningarna och sin uppfattning att detta handlande inte påverkade de anmärkningar som vidhölls, trots att den tidigare hade ansett att alla anmärkningar tillsammans utgjorde en odelbar helhet och styrkte förekomsten av ett enda och fortlöpande avtal. Enligt sökanden är detta åsidosättande särskilt allvarligt, eftersom det påverkar själva grunden för det ifrågasatta beslutet. FIC har tillagt att det faktum att meddelandet om anmärkningar är en förberedande handling inte räcker för att förklara kommissionens beslut att överge de nationella anmärkningarna och vidhålla de nationella anmärkningarna. BCA (T-54/95), Asland (T-55/95) och Italcementi har också anfört att kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte har motiverat sitt beslut att överge de nationella anmärkningarna. Italcementi (T-65/95) har därutöver gjort

gällande att det föreligger en motsägelse mellan principen om en enda och fortlöpande överträdelse och beslutet av den 23 september 1993 om att inte fullfölja utredningen av de nationella anmärkningarna.

459 Förstainstansrätten finner att det för att förstå kommissionens resonemang i fråga om de internationella anmärkningarna — i såväl meddelandet om anmärkningar som det ifrågasatta beslutet — inte var nödvändigt att undersöka de nationella anmärkningar som framställts i meddelandet om anmärkningar. Enligt synsättet i meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet är de internationella anmärkningarna, det vill säga Cembureau-avtalet och åtgärderna för att genomföra detta avtal på nationell nivå, på intet sätt beroende av förekomsten av nationella anmärkningar (se ovan punkterna 110—120). Eftersom beslutet att överge de nationella anmärkningarna inte påverkade de internationella anmärkningarna och således var ovidkommande för dessa anmärkningar, som ensamma ingår i det ifrågasatta beslutet, var kommissionen inte tvungen att i det ifrågasatta beslutet motivera varför den övergav dem. Vad angår Italcementis påstående om motsägelsefullhet, har det inte i vare sig meddelandet om anmärkningar eller det ifrågasatta beslutet gjorts gällande att de nationella anmärkningarna var avgörande beståndsdelar i ett enda och fortlöpande Cembureau-avtal. FIC:s, Aslands och Italcementis argument skall därför underkännas.

460 Av vad som ovan anförts följer att talan inte kan bifallas på den tredje, den andra och den fjärde grunden, i den mån de avser kommissionens beslut att överge de nationella anmärkningarna.

B — Beslutet att överge de internationella anmärkningarna med avseende på vissa företag

461 Förstainstansrätten erinrar om att sökandena genom skrivelse av den 27 september 1993 informerades om kommissionens beslut att överge de nationella anmärkningarna. De informerades dock inte om beslutet att överge de internationella anmärkningarna med avseende på vissa tyska och spanska företag.

462 Italcementi (T-65/95) har särskilt klandrat kommissionen för att den inte under det administrativa förfarandet delgav bolaget sitt beslut att avsluta det förfarande som hade inletts mot tolv tyska och sex spanska företag. Sökanden anser att den härigenom berövades möjligheten att lämna synpunkter på detta beslut under det administrativa förfarandet. Enligt sökanden kunde dess synpunkter ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, eftersom beslutet av den 23 september 1993 talar emot det kollektiva ansvar som kommissionen har ålagt alla de europeiska cementproducenterna.

463 BDZ (T-48/95) och Asland (T-55/95) har anfört att kommissionens beslut av den 23 september 1993 om att överge de anmärkningar som framställts av en rad spanska och tyska företag också medförde en grundläggande förändring av den faktiska och rättsliga bakgrunden till de

anklagelser som framställts i meddelandet om anmärkningar. Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har likaledes hävdat att kommissionen måste ha omformulerat sina anmärkningar, när den i september 1993 beslutade att avsluta förfarandet gentemot dessa företag, som var företrädda i Cembureau, samtidigt som den vidhöll de internationella anmärkningarna gentemot de övriga företag som hade mottagit meddelandet om anmärkningar. Under dessa omständigheter borde kommissionen ha givit sistnämnda företag tillfälle att framföra nya synpunkter till sitt försvar.

464 Förstainstansrätten finner att även om kommissionen i den skrivelse som den 27 september 1993 riktades till meddelandets mottagare inte hänvisade till sitt beslut av den 23 september 1993, att överge anmärkningarna mot tolv tyska och sex spanska företag, kan de skäl som nu åberopas av sökandena inte anses ge stöd för uppfattningen att de synpunkter som de vid den tidpunkten kunde ha gjort gällande beträffande det ifrågasatta beslutet skulle ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, vare sig ur allmän synvinkel eller med särskilt avseende på dem.

465 Rätten vill i det avseendet för det första påpeka att den omständigheten att kommissionen övergav de internationella anmärkningar som framställts mot en rad företag inte kan tolkas som att den ändrade sin bedömning i fråga om själva innehållet i de anmärkningar som framställts i den internationella delen av meddelandet och som i det ifrågasatta beslutet har vidhållits gentemot de berörda sökandena. De synpunkter som BDZ, Asland, Italcementi, Aker och Euroc kunde ha framfört beträffande kommissionens beslut av den 23 september 1993, att överge de internationella anmärkningar som framställts mot en rad av meddelandets mottagare, skulle inte ha givit anledning att betvivla de bevis som kommissionen åberopat till stöd för de internationella anmärkningar som framställs mot sökandena i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet.

466 Vad angår Italcementis, Akers och Eurocs argument rörande ett påstått kollektivt ansvar, finner rätten att de företag beträffande vilka förfarandet avslutades alla var indirekta medlemmar av Cembureau, det vill säga företag som inom Cembureau företräddes av sin respektive sammanslutning, BDZ och Oficemen. Kommissionen har dock aldrig påstått, vare sig i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet, att alla de företag som företräddes av en sammanslutning i Cembureau deltog i de överträdelser som avses i den internationella delen av meddelandet. När kommissionen avslutade förfarandet beträffande vissa indirekta medlemmar av Cembureau, ändrade den inte på något vis anmärkningarna.

467 Mot denna bakgrund underkänner rätten de argument som framförts av BDZ, Asland, Italcementi, Aker och Euroc.

468 Cembureau (T-26/95) och Italcementi har slutligen anfört att kommissionen underlät att i det ifrågasatta beslutet ange skälen till att den övergav de internationella anmärkningarna med avseende på vissa företag.

469 Enligt fast rättspraxis skall det av den motivering som fordras enligt artikel 190 i fördraget klart och tydligt framgå hur den gemenskapsmyndighet som antagit den omtvistade rättsakten har resonerat, så att gemenskapsdomstolarna kan utöva sin prövningsrätt och så att de som berörs därav får kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och kan tillvarata sina rättigheter (domstolens dom av den 14 februari 1990 i mål C-350/88, Delacre m.fl. mot kommissionen, REG 1990, s. I-395, punkt 15, och förstainstansrättens dom av den 25 juni 1998 i de förenade målen T-371/94 och T-394/94, British Airways m.fl. och British Midland Airways mot kommissionen, REG 1998, s. II-2405, punkt 89). Kravet på motivering skall bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, särskilt rättsaktens innehåll, de anförda motivens karaktär och det intresse som de till vilka beslutet är riktat eller andra personer som direkt och personligen berörs av rättsakten kan ha av att få förklaringar (domstolens dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 63).

470 För att förstå de anmärkningar som riktats mot dem behövde Cembureau och Italcementi inte känna till av vilka skäl kommissionen hade övergett de internationella anmärkningarna med avseende på vissa tyska och spanska företag. Förstainstansrätten behöver inte heller känna till dessa skäl för att kunna göra en prövning av det ifrågasatta beslutets lagenlighet. Sökandena kan i vilket fall som helst inte påstå att kommissionen i det ifrågasatta beslutet borde ha motiverat sitt beslut att överge de internationella anmärkningarna med avseende på vissa spanska och tyska företag, för att ge förstainstansrätten möjlighet att kontrollera att kommissionen inte har åsidosatt icke-diskrimineringsprincipen. Frågan om de företag som är föremål för beslutet av den 23 september 1993 har deltagit i de olika överträdelser som fastställs i det ifrågasatta beslutet är nämligen inte underkastad förstainstansrättens prövning. Det faktum att kommissionen inte har fastställt en överträdelse med avseende på näringsidkare som befann sig i en situation som liknade sökandens kan inte under några omständigheter motivera att den överträdelse som lagts sökanden till last lämnas utan avseende, om den vederbörligen fastställts (domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Under dessa omständigheter finns det inte heller någon anledning att bevilja Italcementis begäran om att kommissionen skall förete beslutet av den 23 september 1993.

471 Av vad som ovan anförts följer att talan inte heller kan bifallas på den andra och den fjärde grunden, i den mån de avser kommissionens beslut att överge de internationella anmärkningarna med avseende på vissa företag.

Den femte grunden: Kommissionen har gjort sig skyldig till oegentligheter under förfarandet genom att överge vissa av de internationella anmärkningar som framställts mot Irish Cement

472 Irish Cement (T-60/96) har dragit slutsatsen att det förekom oegentligheter under förfarandet, eftersom det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon uppgift om att bolaget deltog i den överträdelse som var knuten till bildandet av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet), trots att kommissionen vid förhöret påstod att så var fallet. Sökanden har för övrigt påpekat att försäljningen av klinker till Blue Circle, som kommissionen anmärkte på i punkt 15 i meddelandet, inte längre betecknas som åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet i det ifrågasatta beslutet.

473 Förstainstansrätten finner dock att sökanden inte till stöd för sin talan kan åberopa att det förekommit oegentligheter under det administrativa förfarandet på grund av att vissa anmärkningar som kommissionen framställt mot bolaget under förfarandet till sist har övergivits i det ifrågasatta beslutet. Det syfte som eftersträvas av mottagarna av ett meddelande om anmärkningar är just att kommissionen skall överge sina anmärkningar mot dem (se ovan punkt 439).

474 Talan kan således inte heller vinna bifall på den femte grunden.

Den sjätte grunden: Rätten till försvar har åsidosatts, eftersom meddelandet om anmärkningar är otydligt och ofullständigt

A — Inledande anmärkningar

475 Vissa sökande har inledningsvis anfört att meddelandet om anmärkningar innehåller luckor (B). Några sökande har därutöver hävdat att det inte tillräckligt klart framgår av meddelandet i vilken utsträckning de skulle ha deltagit i de olika ageranden som är föremål för anmärkningar (C). Flera sökande har dessutom anfört att vissa av de överträdelser eller aspekter av överträdelser som avses i det ifrågasatta beslutet inte överensstämmer med vad som anförts i meddelandet om anmärkningar. Bedömningen av huruvida det föreligger en brist på överensstämmelse mellan anmärkningarna i meddelandet och de överträdelser som fastställts i det ifrågasatta beslutet fordrar en bedömning av alla de grundläggande aspekterna av dessa överträdelser, och rätten kommer därför att företa en sådan bedömning i samband med att den i sak tar ställning till olika grunder och argument.

476 Förstainstansrätten erinrar om att meddelandet om anmärkningar skall innehålla en redogörelse som är tillräckligt klar, om än kortfattad, för att de som berörs verkligen skall kunna få kännedom om vilka beteenden kommissionen klandrar dem för. Det är nämligen endast under denna förutsättning som meddelandet om anmärkningar kan fylla den funktion som avses i gemenskapsförordningarna, och som består i att tillhandahålla samtliga uppgifter som företagen och företagssammanslutningarna behöver för att på ett ändamålsenligt sätt kunna försvara sig innan kommissionen fattar ett slutligt beslut (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 42, och Mo och Domsjö mot kommissionen, punkt 63). Det är mot bakgrund av dessa principer som rätten skall ta ställning till sökandenas påståenden inom ramen för den sjätte grunden.

B — Påståendet om att meddelandet om anmärkningar är ofullständigt

477 FIC (T-30/95), VNC (T-32/95) och Oficemen (T-59/95) har anfört att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte har klargjort sin avsikt att ålägga branschsammanslutningarna böter (1). FIC, ENCI T-31/95) och VNC har invänt mot det sätt på vilket CBS-avtalet, som ingåtts mellan tyska, belgiska och nederländska producenter i fråga om försörjningen av den nederländska marknaden, behandlas i meddelandet om anmärkningar (2). Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har hävdat att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte har angivit alla de faktiska och rättsliga omständigheter som den lagt till grund för sitt anspråk på att ha territoriell behörighet att tillämpa artikel 85.1 i fördraget på beteenden hos företag med säte utanför gemenskapen (3). Slutligen har Italcementi (T-65/95) och Hornos Ibéricos (T-69/95) anfört att meddelandet om anmärkningar varken innehåller en marknadsanalys eller en exakt definition av de relevanta marknaderna (4).

1. Påståendet om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte har klargjort sin avsikt att ålägga branschsammanslutningarna böter

478 Kommissionen har bötfällt inte bara de företag utan även de företagssammanslutningar som det ifrågasatta beslutet har riktats till på grund av deras delaktighet i Cembureau-avtalet (artikel 9 i det ifrågasatta beslutet). Den anser det nödvändigt att ställa även företagssammanslutningarna till svars "för att avhålla dem från att ta initiativ till eller underlätta sådan samverkan i framtiden" (punkt 65.8 första strecksatsen i det ifrågasatta beslutet).

479 FIC, VNC och Oficemen har anfört att de under det administrativa förfarandet inte informerades om kommissionens avsikt att ålägga dem böter. Enligt sökandena måste detta åsidosättande av deras rätt till försvar leda till att artikel 9 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras med avseende på dem.

480 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen inte har rätt att ålägga ett företag eller en företagssammanslutning böter utan att under det administrativa förfarandet först ha informerat den berörda parten om sin avsikt i detta hänseende. Meddelandet om anmärkningar skall nämligen ge företaget eller företagssammanslutningen tillfälle att försvara sig inte bara mot fastställelsen av en överträdelse utan även mot åläggandet av böter (domen i det ovan i punkt 150 nämnda målet Michelin mot kommissionen, punkt 20, generaladvokaten Nial Fennellys förslag till avgörande i de förenade målen C-395/96 P och C-396/96 P, CMB och Dafra-Lines mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen, punkt 178). Om kommissionen efter delgivningen av meddelandet om anmärkningar beslutar att ålägga böter som inte framgår av meddelandet, är den skyldig att delge det berörda företaget eller den berörda företagssammanslutningen sitt beslut genom ett tillägg till meddelandet, och måste därvid iaktta de handläggningsregler som är tillämpliga på alla meddelanden om anmärkningar.

481 I förevarande fall innehåller meddelandet om anmärkningar en enda punkt om böter, nämligen punkt 93. Kommissionen har i denna punkt hänvisat till bestämmelserna i artikel 15.2 i

förordning nr 17, enligt vilka den kan ålägga företag eller företagssammanslutningar böter (punkt 93 första stycket i meddelandet om anmärkningar). Artikeln i fråga är nästan ordagrant citerad. Punkt 93 i meddelandet om anmärkningar innehåller ingen annan hänvisning till företagssammanslutningar. Kommissionen har förklarat att "de berörda företagen uppsåtligen eller i varje fall av oaktsamhet har begått... de överträdelser som avses i detta meddelandet om anmärkningar" (punkt 93 andra stycket i meddelandet om anmärkningar). Längre ned har kommissionen, i sin bedömning av hur allvarliga överträdelserna var och hur länge de hade pågått (punkt 93 tredje stycket i meddelandet om anmärkningar), hänvisat till "vissa producenter" och "de berörda företagen", men den har inte nämnt någon av företagssammanslutningarna. Kommissionen har vidare framhållit företagens ovilja att samarbeta under utredningen.

482 Kommissionen har hävdat att eftersom det i meddelandet om anmärkningar tydligt beskrivs hur företagssammanslutningarna har deltagit i Cembureau-avtalet, borde det ha varit tillräckligt att i punkt 93 första stycket i meddelandet återge artikel 15.2 i förordning nr 17 för att under det administrativa förfarandet informera företagssammanslutningarna om att de kunde komma att åläggas böter för sin delaktighet i Cembureau-avtalet.

483 Förstainstansrätten underkänner detta argument. I meddelandet om anmärkningar riktas det visserligen otvetydig kritik mot företagssammanslutningarnas delaktighet i Cembureau-avtalet, men så är även fallet vad gäller företagen. Kommissionen har dock, i punkt 93 andra stycket i meddelandet om anmärkningar, förklarat att villkoren för att kunna ålägga böter (domstolens beslut av den 25 mars 1996 i mål T-137/95 P, SPO m.fl. mot kommissionen, REG 1996, s. I-1611, punkt 53) var uppfyllda beträffande företagen, när den har angivit att företagen "uppsåtligen eller av oaktsamhet" hade begått de överträdelser som avsågs i meddelandet. Den har däremot inte slagit fast något liknande i fråga om företagssammanslutningarna. På samma sätt har kommissionen, då den i punkt 93 tredje stycket uttalat sig om bestämningen av bötesbeloppet, endast hänvisat till företagens beteende. Om det hade varit tillräckligt att återge artikel 15.2 i förordning nr 17 för att informera företagssammanslutningarna om att de skulle åläggas böter, borde så ha varit fallet även i fråga om företagen. Av detta framgår att kommissionen, då den i meddelandet har uttalat sig om villkoren för att ålägga böter och om bestämningen av bötesbeloppet, inte har uttryckt sin avsikt att även ålägga företagssammanslutningarna böter.

484 Ett meddelande om anmärkningar skall dessutom förse sin mottagare med upplysningar om huruvida den överträdelse som läggs honom till last anses bero på uppsåt eller oaktsamhet samt om hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den anses ha pågått med avseende på bestämningen av bötesbeloppet, för att han skall kunna förutse att han kan komma att åläggas böter (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion Française m.fl mot kommissionen, punkt 21). Dessa båda skilda krav föreskrivs för övrigt uttryckligen i artikel 15.2 i förordning nr 17 (se beslutet i det ovan i punkt 483 nämnda målet SPO m.fl. mot kommissionen, punkt 53). I det aktuella målet hänvisas det dock enbart till företagen på alla de punkter i meddelandet om anmärkningar där kommissionen har uttalat sig om villkoren för att ålägga böter samt om hur allvarlig överträdelsen var och hur länge den ansågs ha pågått. Företagssammanslutningarna kunde således inte förutse att kommissionen skulle komma att bötfälla även dem.

485 Det är dessutom praxis att kommissionen, när den fastställer att en företagssammanslutning och dess medlemmar har deltagit i samma överträdelser, bötfäller antingen de företag som är medlemmar i företagssammanslutningen eller själva sammanslutningen. I det senare faller kan kommissionen grunda sin beräkning av böterna på årsomsättningen för sammanslutningens medlemmar, i varje fall när sammanslutningen kan binda medlemmarna enligt sina stadgar (förstainstansrättens dom i det ovan i punkt 83 nämnda målet CB och Europay mot kommissionen, punkterna 136 och 137, dom av den 21 februari 1995 i mål T-29/92, SPO m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-289, punkt 385, och dom av den 22 oktober 1997 i mål T-213/95, SCK och FNK mot kommissionen, REG 1997, s. II-1739, punkt 253). Om kommissionen av särskilda skäl, till exempel sådana skäl som angivits i punkt 65.8 i det ifrågasatta beslutet, har för avsikt att bötfälla både företagssammanslutningen och de företag som är medlemmar av denna sammanslutning, måste den klargöra sin avsikt i meddelandet om anmärkningar eller i ett tillägg till meddelandet. Inte heller ur denna aspekt var punkt 93 i meddelandet om anmärkningar tillräckligt tydlig för att göra företagssammanslutningarna medvetna om kommissionens avsikt att ålägga dem böter.

486 Kommissionen har inte heller bestritt det påstående i Oficemens ansökan (punkt 60) enligt vilket denna sammanslutning i sitt svar på meddelandet om anmärkningar uttryckligen gjorde gällande att den utgick från att kommissionen inte hade för avsikt att ålägga företagssammanslutningarna böter. Rätten konstaterar också att FIC:s svar på meddelandet om anmärkningar (bilaga 6 till ansökan) inte innehåller något argument i fråga om böter. Kommissionen ansåg det ändå inte nödvändigt att i ett tillägg till meddelandet om anmärkningar förvarna företagssammanslutningarna om de böter som kunde komma att åläggas dem.

487 Kommissionen har således åsidosatt väsentliga formföreskrifter genom att under det administrativa förfarandet underlåta att anmoda FIC, VNC och Oficemen att inkomma med synpunkter på att kommissionen eventuellt kunde komma att utöva sin befogenhet att ålägga böter enligt artikel 15.2 i förordning nr 17. Eftersom ett åsidosättande av väsentliga formföreskrifter kan prövas ex officio (domstolens dom av den 7 maj 1991 i mål C-291/89, Interhotel mot kommissionen, REG 1991, s. I-2257, punkt 14, och domen i det ovan i punkt 469 nämnda målet kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkt 67), fastställer rätten att ett sådant åsidosättande föreligger i de fall där talan väckts av de övriga företagssammanslutningar som det ifrågasatta beslutet är riktat till, och som under det administrativa förfarandet också har delgivits ett meddelande om anmärkningar som inte nämner kommissionens avsikt att ålägga dem böter.

488 Artikel 9 i det ifrågasatta beslutet skall följaktligen ogiltigförklaras i den mån som kommissionen däri har ålagt företagssammanslutningarna Cembureau, FIC, VNC, SFIC, BDZ, BCA, Oficemen, ATIC och AGCI böter.

2. Behandlingen av CBS-avtalet

489 FIC, ENCI och VNC har kritiserat behandlingen av CBS-avtalet, som ingåtts mellan tyska, belgiska och nederländska producenter i fråga om försörjningen av den nederländska marknaden och som anmälts till kommissionen år 1975.

490 ENCI och VNC har framhållit att det i meddelandet om anmärkningar, och särskilt i fotnot 10, hade angivits att CBS-avtalet skulle behandlas särskilt. Då det inte finns något kapitel om Nederländerna i meddelandet om anmärkningar, anser sökandena att meddelandet är ofullständigt. ENCI och VNC har påstått att den tyska versionen av meddelandet stöder deras argument, eftersom det i fotnot 10 i denna version uttryckligen anges att CBS-avtalet skall undersökas i ett annat, ännu inte sammanställt, kapitel i meddelandet om anmärkningar.

491 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Skälet till att det i meddelandet om anmärkningar inte finns något särskilt kapitel om Nederländerna beror, enligt kommissionen, på att det inte har framställts någon anmärkning med avseende på den nederländska marknaden. Eftersom ENCI och VNC inte har visat att en anmärkning som särskilt avser den nederländska marknaden har framställts gentemot dem i det ifrågasatta beslutet, kan de inte göra gällande att meddelandet om anmärkningar var ofullständigt på grund av att det saknade ett "nederländskt" kapitel. Bristen på ett sådant kapitel har nämligen inte påverkat deras försvar under det administrativa förfarandet. För övrigt har CBS-avtalet, som behandlas i fotnot 10 i meddelandet om anmärkningar och i punkterna 23.2 och 51 i det ifrågasatta beslutet, inte i sig givit upphov till någon anmärkning, vare sig i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet. Den omständigheten att kommissionen förbehöll sig rätten att inleda ett förfarande rörande CBS-avtalet kunde inte påverka ENCI:s och VNC:s försvar i ett förfarande i vilket det aldrig framställdes någon anmärkning mot CBS-avtalet. Slutligen finner rätten att sökandena inte kan hämta något argument ur den tyska versionen av meddelandet om anmärkningar. Sökandena var nämligen etablerade i Nederländerna och kommissionen delgav dem den nederländska versionen av meddelandet om anmärkningar, och denna version är den enda giltiga versionen i deras fall.

492 FIC har hävdat att kommissionen åsidosatt dess rätt till försvar genom att åberopa CBS-avtalet till stöd för sin uppfattning att det förelåg en belgisk-nederländsk-tysk samverkan (punkt 23.2 i det ifrågasatta beslutet), trots att den fortfarande inte hade reagerat på anmälan av detta avtal. Enligt sökanden har kommissionen i vilket fall som helst försökt skada FIC:s och övriga berörda parters trovärdighet.

493 I detta hänseende finner rätten att det är riktigt att kommissionen, i punkt 23.2 i det ifrågasatta beslutet, har hänvisat till CBS-avtalet då den redogjort för omständigheterna kring en belgisk-nederländsk-tysk samverkan. I punkt 51 har kommissionen dock beslutat att inte ta ställning till förekomsten av en sådan samverkan, efter att ha erinrat om att den "redan hade förklarat, i fotnot 10 i meddelandet om anmärkningar, att CBS-avtalet skulle behandlas inom ramen för ett särskilt förfarande". Kommissionen har således inte hänvisat till CBS i den anmärkning som har gjorts i det ifrågasatta beslutet. Rätten underkänner därför FIC:s argument.

3. Påståendet om kommissionens underlåtenhet att förklara varför den hade territoriell behörighet

494 Aker och Euroc har hävdat att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte angav alla de faktiska och rättsliga omständigheter som den lagt till grund för sitt anspråk på att ha territoriell behörighet att tillämpa artikel 85.1 i fördraget på beteenden hos företag med säte utanför gemenskapen. Sökandena anser sig därför inte ha fått tillfälle att uttala sig på denna punkt under det administrativa förfarandet, varför deras rätt till försvar har åsidosatts.

495 Förstainstansrätten finner att det är riktigt att meddelandet om anmärkningar inte innehåller någon närmare förklaring till kommissionens behörighet att tillämpa artikel 85.1 i fördraget på företag från tredje land. Sökandena borde dock, när de tog del av meddelandet, ha noterat de särskilda anmärkningar som kommissionen framställde mot dem (delaktighet i Cembureau-avtalet om respekt för hemmamarknader — punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar — och deltagande i ETF samt i därtill knutna genomförandeåtgärder — punkterna 16, 17, 18, 19 d, 20 f och 61 h i meddelandet om anmärkningar; se nedan punkterna 524 och 527). Genom skrivelse av den 16 juli 1992 informerade kommissionen dessutom de båda sökandena om att "meddelandet om anmärkningar hade skickats till dem på grund av deras deltagande i Cembureau Task Force eller European Task Force, vars syfte var att hindra att grekisk cement levererades inom gemenskapen, att köpa upp denna cement och att kanalisera det grekiska produktionsöverskottet till marknader utanför Europa" (punkt 53.11 i det ifrågasatta beslutet). Aker och Euroc kände till vilka beteenden som tillskrevs dem i meddelandet om anmärkningar, och de hade mot denna bakgrund tillfälle att under det administrativa förfarandet framhålla att de befann sig i en särskild situation, eftersom de hade sina säten utanför gemenskapen, samt föreslå vilka slutsatser som enligt dem borde dras i fråga om den territoriella tillämpningen av artikel 85.1 i fördraget.

496 Förstainstansrätten underkänner därför deras argument.

4. Påståendet om bristen på marknadsanalys och en exakt definition av de relevanta marknaderna

497 Hornos Ibéricos har påpekat att kommissionen borde ha gjort en ekonomisk analys av marknaden, för att försäkra sig om att det inte fanns någon annan förklaring till de klandrade beteendena än en otillåten samverkan (domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkterna 71 och 72). Sökanden menar att kommissionen antingen aldrig företog den fördjupade marknadsstudie som erfordrades, och därmed underlät att iaktta minimikraven på bevisning, eller aldrig delgav sökanden de dokument som hade använts för en sådan studie, i vilket fall den åsidosatte sökandens rätt till försvar.

498 Rätten påpekar att kommissionen inte behövde försöka förklara de klandrade beteendena på något annat sätt än att de utgjorde en otillåten samverkan. I såväl meddelandet om anmärkningar som i det ifrågasatta beslutet har överträdelserna nämligen fastslagits på

grundval av direkta skriftliga bevis och inte på grundval av ett antagande om företagens parallella agerande på marknaden (se ovan punkt 264). Det kan för övrigt konstateras att meddelandet om anmärkningar innehåller en marknadsanalys. Kapitel 1 i meddelandet om anmärkningar, som omfattar nio sidor, bär rubriken "Cementmarknaden". Kapitlet är uppdelat i fyra punkter: produkt, industri, utbud, och efterfrågan. Sökanden har inte förnekat att den har delgivits detta kapitel under det administrativa förfarandet. Argumentet skall därför underkännas.

499 Italcementi har påstått att kommissionen inte har definierat den geografiska marknaden i meddelandet om anmärkningar. Genom denna underlåtenhet sägs kommissionen ha berövat bolaget möjligheten att yttra sig över ett väsentligt inslag i bedömningen av dess beteende.

500 I detta hänseende konstaterar rätten att kapitel 1 i meddelandet om anmärkningar innehåller en punkt 5, med rubriken "Handeln inom gemenskapen", i vilken kommissionen har fastslagit att handelns ringa omfattning "inte beror så mycket på de kostnader som är förbundna med transporten av en tung produkt som på den långa traditionen av respekt för grannmarknaderna". Kommissionen har således informerat meddelandets mottagare om att den geografiska marknaden överskred de nationella gränserna, och att de förfaranden som avses i meddelandet därför kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna (punkterna 62, 65 och 68 i meddelandet om anmärkningar) och utgöra en överträdelse av bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget. Mot denna bakgrund underkänner rätten invändningen om att den geografiska marknaden inte har definierats (se i detta hänseende domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SPO m.fl. mot kommissionen, punkterna 74 och 75).

501 Italcementi har också gjort gällande att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte har gjort åtskillnad mellan marknaden för grå cement och marknaden för vit cement. Enligt sökanden har kommissionen, genom att i det ifrågasatta beslutet (punkt 11.1) ange att vit cement inte utgör samma marknad som grå cement, ändrat sin definition av marknaden, dock utan att ge parterna besked om nya anmärkningar.

502 Rätten underkänner även detta argument. Redan i meddelandet om anmärkningar görs det åtskillnad mellan grå cement och vit cement (punkt 1). För övrigt innehåller meddelandet ett särskilt resonemang beträffande samverkan på marknaden för vit cement (kapitel 2 avsnitt 3 och kapitel 11). All den övriga samverkan som behandlas i meddelandet om anmärkningar rör marknaden för grå cement. Redan på stadiet för meddelandet om anmärkningar var kommissionen således av den uppfattningen att vit cement inte utgör samma marknad som grå cement.

503 Av vad som ovan har anförts följer att talan kan bifallas på förevarande grund, för såvitt den avser kommissionens underlåtenhet att i meddelandet om anmärkningar uppge sin avsikt att ålägga företagssammanslutningarna böter (se ovan punkterna 478—488). Alla övriga argument enligt vilka meddelandet om anmärkningar är ofullständigt skall underkännas.

C — Påståendet om att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad avser vissa parters delaktighet i de olika ageranden som är föremål för anmärkningar

504 Flertalet sökande har hävdat att det inte tillräckligt klart framgår av meddelandet i vilken utsträckning de skulle ha deltagit i de olika ageranden som är föremål för anmärkningar. Det bör dock påpekas att ett sådant argument, om det visar sig vara välgrundat, inte kan medföra fastställelse av att rätten till försvar har åsidosatts, annat än om den anmärkning — mot den berörda sökanden — som inte är tillräckligt tydlig vidhålls i beslutet. Frågan om rätten till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet skall nämligen bedömas mot bakgrund av de anmärkningar som kommissionen har framställt i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet (se i detta hänseende domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 60, och T-36/91, ICI mot kommissionen, punkt 70). De argument som har framförts av Unicem (T-50/95) och Cementir (T-87/95), och som avser att det i meddelandet om anmärkningar inte anges varför dessa bolag omfattas av anmärkningen om lojal konkurrens, kan redan nu underkännas, eftersom den debatt om "lojal eller sund eller korrekt" konkurrens som berörs i punkt 17 i det ifrågasatta beslutet inte är föremål för någon anmärkning i det slutliga ställningstagandet i beslutet.

505 Förstainstansrätten kommer nedan att bedöma sökandenas övriga argument i samma ordning som kommissionen har fastställt överträdelserna i det ifrågasatta beslutet.

1. Sökandenas delaktighet i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör och varaktigheten av denna överträdelse

506 Enligt det ifrågasatta beslutet har Cembureau och dess medlemmar, i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, ingått ett avtal om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna (punkt 45.1 och 45.9 i det ifrågasatta beslutet). Detta avtal har kommissionen kallat Cembureau-avtalet. Parter i detta avtal är, enligt det ifrågasatta beslutet, Cembureau, Cembureaus medlemmar (nedan kallade direkta medlemmar av Cembureau) samt vissa företag som inte är medlemmar av Cembureau utan medlemmar av en nationell sammanslutning som i sin tur är medlem av Cembureau (nedan kallade Cembureaus indirekta medlemmar). Vad gäller Cembureaus indirekta medlemmar har dock "kommissionen..., med avseende på detta beslut..., endast tagit hänsyn till sådana företag som inom Cembureau företräds av en sammanslutning och som, utöver att de tillhör denna sammanslutning, har givit klart uttryck för att de anslutit sig till avtalet genom att delta" i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet (punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). De företag som är indirekta medlemmar av Cembureau och som har deltagit i en eller flera av de överträdelser som avses i artiklarna 3—6 i det ifrågasatta beslutet anses således, i beslutet, ha deltagit i Cembureau-avtalet. Buzzi, som varken är direkt eller indirekt medlem av Cembureau, påstås ha anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att delta i den fransk-italienska samverkan som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet (punkt 65.3 och 65.4 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen anser (punkt 46.1 första stycket) att "alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau samt de bilaterala och multilaterala mötena och kontakterna utgör ett 'enda och fortlöpande avtal'". Detta enda och fortlöpande Cembureau-avtal behandlas i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

507 CBR (T-25/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Ciments Luxembourgeois (T-34/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), Ciments Français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), Buzzi (T-51/95), Valenciana (T-52/95), Rugby (T-53/95), BCA (T-54/95), Asland (T-55/95), Castle (T-56/95), Uniland (T-58/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95) och Blue Circle (T-88/95) har anfört att de i meddelandet om anmärkningar inte har utpekats som parter i Cembureau-avtalet. Under det administrativa förfarandet kunde de därför inte försvara sig mot misstanken att de hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. De anser därför att sagda bestämmelse bör ogiltigförklaras med avseende på dem.

508 Inom ramen för denna grund har CBR, Vicat, Rugby och Castle också gjort gällande att kommissionen under det administrativa förfarandet inte informerade dem om att den tänkte lägga deras medlemskap i en nationell sammanslutning — som var direkt medlem av Cembureau — till grund för sitt antagande om att de hade anslutit sig till Cembureau-avtalet. FIC (T-30/95), Ciments Français, Aalborg, Lafarge, Unicem, Heracles, Uniland, Italcementi (T-65/95), Hornos Ibéricos, Aker, Euroc och AGCI (T-103/95) har för sin del gjort gällande att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad gäller varaktigheten av den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

509 Rätten kommer inledningsvis att undersöka om det, av kapitel 2 och 10 i meddelandet om anmärkningar, tillräckligt klart framgår att de ovannämnda sökandena har deltagit i det Cembureau-avtal som fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (1.1). Den kommer därefter att kontrollera om, och i vilken utsträckning, kommissionen har betraktat medlemskapet i en nationell sammanslutning som bevis för den överträdelse som fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, samt om detta framgår tillräckligt klart av meddelandet om anmärkningar (1.2). Det skall vidare undersökas huruvida det tillräckligt klart framgår av meddelandet om anmärkningar hur länge det Cembureau-avtal som fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet varade (1.3). Rätten kommer till sist att dra slutsatserna av vad som framkommit vid dessa undersökningar (1.4).

1.1 Delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

510 Det måste göras åtskillnad mellan å ena sidan de sökande som är medlemmar av Cembureau (1.1.1), och å andra sidan de sökande som inte är medlemmar av Cembureau eller som inte betraktas som sådana i meddelandet om anmärkningar (1.1.2).

1.1.1 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som är medlemmar av Cembureau

511 VNC, Ciments Luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, Unicem, BCA och ATIC är alla direkta medlemmar av Cembureau.

512 De anges uttryckligen vara sådana medlemmar i kapitel 2 punkt 6 andra stycket i meddelandet om anmärkningar.

513 I kapitel 10 punkt 61 tredje stycket anges följande:

"Såsom framgår av punkt 9 har 'Cembureau Agreement or Cembureau Principle of not transhipping to internal European markets' antagits av Cembureau och dess medlemmar."

514 I punkt 61 a första stycket lyder enligt följande:

"'Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European markets' (punkt 9) utgör ett avtal eller ett samordnat förfarande mellan Cembureau och dess medlemmar..."

515 De åtta ovannämnda sökandena, som är direkta medlemmar av Cembureau, kan därför inte göra gällande att de inte har utpekats som parter i Cembureau-avtalet.

1.1.2 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som inte är direkta medlemmar av Cembureau eller som inte betraktas som direkta medlemmar av Cembureau i meddelandet om anmärkningar

516 De övriga sökande som har framfört de här prövade argumenten är antingen inte direkta medlemmar av Cembureau (CBR, ENCI, Dyckerhoff, Vicat, Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Buzzi, Valenciana, Rugby, Asland, Castle, Uniland, Cimpor, Secil, Hornos Ibéricos och Blue Circle) eller är direkta medlemmar men betraktas inte som sådana i meddelandet om anmärkningar (Aker och Euroc). De har grundat sitt argument på punkt 61 tredje stycket i meddelandet om anmärkningar, enligt vilken Cembureau-avtalet har "antagits av Cembureau och dess medlemmar", för att visa att meddelandet om anmärkningar inte var tillräckligt tydligt i fråga om deras delaktighet i detta avtal.

517 Vad avser bedömningen av företagens ställning finner rätten det lämpligt att skilja mellan de företag som enligt meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet har deltagit i bilaterala eller multilaterala överenskommelser (kapitel 10 punkt 61 i meddelandet och artiklarna 3 och 4 i beslutet), nämligen CBR, Dyckerhoff, Vicat, Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Buzzi, Rugby, Asland, Castle, Uniland, Cimpor, Secil, Aker, Euroc och

Blue Circle (1.1.2.1), de företag som har deltagit i ECEC:s verksamhet (kapitel 12 punkt 66 i meddelandet och artikel 5 i beslutet), nämligen ENCI, Dyckerhoff och Castle (1.1.2.2), och de företag som har deltagit i EPC:s verksamhet (kapitel 12 punkt 67 i meddelandet och artikel 6 i beslutet), nämligen Ciments Français, Lafarge, Valenciana, Hornos Ibéricos och Blue Circle (1.1.2.3).

1.1.2.1 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som utan att vara direkta medlemmar av Cembureau har deltagit i bilaterala eller multilaterala överenskommelser

518 Vad angår frågan om meddelandet om anmärkningar kunde göra CBR, Dyckerhoff, Vicat, Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Buzzi, Rugby, Asland, Castle, Uniland, Cimpor, Secil, Aker, Euroc och Blue Circle medvetna om att de ansågs ha deltagit i Cembureau-avtalet, skall det först redogöras för strukturen i delen om "de faktiska omständigheterna" i meddelandet om anmärkningar, vad avser Cembureau-avtalet, och för de bilaterala eller multilaterala överenskommelserna (kapitel 2 avsnitt 1 och 2 i meddelandet om anmärkningar). Strukturen ser ut på följande sätt:

"Kapitel 2 — Internationella cementorganisationer

Avsnitt 1 — Cembureau

...

9. 'Cembureau Agreement or Cembureau Principle of not transhipping to internal European markets'

10. Genomförandet av 'Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European markets': Frankrike - Italien

11. Genomförandet av 'Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European markets': Spanien - Portugal

12. Genomförandet av 'Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European markets': Frankrike - Tyskland

...

Avsnitt 2 — 'Cembureau Task Force eller European Task Force'

..."

519 Även om "Cembureau Task Force eller European Task Force" behandlas i ett särskilt avsnitt i meddelandet om anmärkningar, anges följande i fotnoten till detta avsnitt:

"Logiskt sett borde denna Task Force behandlas i avsnitt 1, eftersom dess upprättande endast är en aspekt av genomförandet av 'Cembureau Agreement or Cembureau Principle of not transhipping to internal European markets'. Den behandlas i ett särskilt avsnitt endast av det skälet att den kräver en omfattande beskrivning."

520 I punkt 61 femte till elfte stycket i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen" (kapitel 10), under rubriken "Överenskommelser om hemmamarknadsprincipen", beskrivs de olika bilaterala och multilaterala överenskommelserna som en tillämpning av "Cembureau Agreement or Cembureau Principle of not transhipping to internal European markets". I elfte stycket anges följande, angående ETF: "Den mest flagranta och den allvarligaste tillämpningen av hemmamarknadsprincipen skedde i samband med det så kallade grekiska problemet (se punkterna 16—20 i avsnitt 2). Cembureau och de övriga medlemmarna försökte härvid angripa den medlem som hade vågat bryta mot hemmamarknadsprincipen. En Task Force upprättades och det antogs en rad åtgärder gentemot de grekiska producenterna, till exempel 'market regulations', 'stick actions' och 'carrot actions'".

521 I kapitel 10 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen" namnges deltagarna i de bilaterala och multilaterala överenskommelserna (Frankrike-Italien, Spanien-Portugal, Frankrike-Tyskland, ETF). Vicat, Ciments français, Lafarge och Buzzi sägs ha deltagit i den fransk-italienska samverkan (kapitel 10 punkt 61 b i meddelandet om anmärkningar). Cimpor och Secil sägs ha deltagit i den iberiska samverkan (kapitel 10 punkt 61 c i meddelandet om anmärkningar). Dyckerhoff, Ciments Français, Heidelberger och Lafarge sägs ha deltagit i den fransk-tyska samverkan (kapitel 10 punkt 61 d i meddelandet om anmärkningar). CBR, Dyckerhoff, Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Rugby, Asland, Castle, Uniland, Aker, Euroc och Blue Circle sägs ha deltagit i en eller flera överträdelser inom ramen för ETF (kapitel 10 punkt 61 h i meddelandet om anmärkningar).

522 Punkt 61 första och andra stycket i meddelandet om anmärkningar har följande lydelse:

"Förevarande fall kännetecknas av en rad avtal och samordnade förfaranden som har sitt ursprung och sina förutsättningar i det faktum att de berörda företagen har upprättat och anslutit sig till den gemensamma hemmamarknadsprincipen, och som därefter har varit beroende av bilaterala eller multilaterala överenskommelser som kompletterar eller bidrar till tillämpningen av denna princip.

Alla de dokument som har insamlats under utredningen visar att de europeiska cementproducenterna har antagit och godkänt 'hemmamarknadsprincipen' på en grundval av ömsesidigt samarbete som gör det möjligt att organisera denna sektor."

523 I punkt 61 tredje stycket i meddelandet om anmärkningar (kapitel 10) anges det visserligen att "'Cembureau Agreement or Cembureau Principle of not transhipping to internal European markets' har 'antagits' av Cembureau och dess medlemmar", men därutöver framgår det klart att de mottagare av meddelandet som är indirekta medlemmar av Cembureau anses ha anslutit sig till Cembureau-avtalet och deltagit i en eller flera bilaterala och multilaterala överenskommelser.

524 Mot denna bakgrund måste det vid läsningen av meddelandet om anmärkningar ha stått klart för CBR, Dyckerhoff, Vicat, Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Buzzi, Rugby, Asland, Castle, Uniland, Cimpor, Secil, Aker, Euroc och Blue Circle att kommissionen ansåg att de genom att delta i en eller flera bilaterala och multilaterala överenskommelser hade anslutit sig till Cembureau-avtalet, vilket hade antagits av Cembureau och dess medlemmar. Sökandena kan således inte påstå att de i meddelandet endast påstods ha deltagit i en eller flera av dessa överenskommelser och inte i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

525 Vicat har vidare hävdat att meddelandet om anmärkningar inte innehåller något bevis för att bolaget skulle ha varit part i Cembureau-avtalet. Detta argument måste underkännas. Av punkterna 10 och 61 b i meddelandet framgår det uttryckligen vilka bevis som kommissionen åberopat till stöd för sin anmärkning rörande den fransk-italienska samverkan mellan Vicat och Buzzi. Enligt meddelandet styrker dessa bevis Vicats anslutning till Cembureau-avtalet.

526 Slutligen har Aker och Euroc påpekat att de genom den skrivelse av den 16 juli 1992 som avses i det ifrågasatta beslutet (punkt 53.11) informerades om att meddelandet om anmärkningar hade riktats till dem på grund av deras delaktighet i ETF.

527 Även om sökandena genom denna skrivelse informerades om att meddelandet om anmärkningar hade riktats till dem på grund av deras delaktighet i ETF, kunde de vid läsningen av detta meddelande ha insett att kommissionen ansåg att de genom att delta i ETF också hade anslutit sig till Cembureau-avtalet.

1.1.2.2 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som utan att vara direkta medlemmar av Cembureau har deltagit i ECEC:s verksamhet

528 I punkt 66 femte stycket i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen" anges följande:

"Avtalet om upprättande av ECEC och de avtal och samordnade förfaranden som avser export till tredje land utgör överträdelser av artikel 85.1, som har begåtts av ECMEC och dess medlemmar sedan i vart fall år 1980...."

529 Bland de medlemmar i ECEC som namnges i punkt 25 i meddelandet om anmärkningar ingår ENCI, Dyckerhoff och Castle. Dessa företag, som inte är direkta medlemmar av Cembureau, har i ansökan anfört att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad gäller deras delaktighet i Cembureau-avtalet.

530 ENCI har med rätta påpekat att punkt 66 femte stycket i den nederländska version av meddelandet om anmärkningar som delgivits bolaget, och som är den enda giltiga versionen med avseende på ENCI, är avfattad på ett annat sätt i övriga språkversioner av meddelandet om anmärkningar.

531 Detta avsnitt i meddelandet om anmärkningar har nämligen följande lydelse:

"Avtalet om upprättande av ECEC och de avtal och samordnade förfaranden som avser export till tredje land utgör överträdelser av artikel 85.1, som har begåtts av ECMEC och *medlemmarna av ECMEC* sedan åtminstone år 1980...."

532 I punkt 25 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna" har dock kommissionen räknat upp medlemmarna i ECEC, däribland "ENCI, för Nederländerna". Vidare har kommissionen, i punkt 24 i samma del, kortfattat redogjort för uppkomsten av inte bara ECEC utan även EPC, varvid den har angivit följande: "Sedan åtminstone år 1980 har dessa båda kommittéer haft ett gemensamt kansli, och kanslitjänsterna har skötts av ECMEC".

533 Vid läsningen av dessa båda punkter kunde således en mottagare av meddelandet ha insett att en anmärkning som var riktad mot ECMEC:s medlemmar samtidigt var riktad mot ECEC:s och ECP:s medlemmar.

534 Av detta följer att ENCI, som i punkt 24 i meddelandet om anmärkningar uppges vara medlem av ECEC, inte kan göra gällande att meddelandet är otydligt vad gäller bolagets delaktighet i samverkan inom ramen för ECEC, även om denna anmärkning, i punkt 66 i den nederländska versionen av meddelandet om anmärkningar, var riktad mot ECMEC och dess medlemmar.

535 Det framgår dessutom av meddelandet om anmärkningar att medlemmarna av ECEC/ECMEC ansågs ha deltagit i Cembureau-avtalet genom sin delaktighet i de samordnade förfarandena inom ramen för ECEC. I punkt 66 första och fjärde stycket i meddelandet anges nämligen följande:

"För att bedöma ECEC:s verksamhet måste man betrakta den i sitt sammanhang. Som redan har nämnts i punkterna 9 och [61] har Cembureau antagit 'Cembureau Agreement or principle of not transhipping to internal European markets'. För att säkerställa respekten för detta avtal krävdes medel för att avsätta Cembureau-medlemmarnas överskottsproduktion och för att undgå att detta överskott avsattes på de europeiska marknaderna... Avtalet om upprättande av ECEC och avtalen och det samordnade förfarandet rörande vilken affärspolicy som skulle följas vid export till tredje land kan således inte betraktas isolerat utan har ett oupplöslig samband med överenskommelsen om respekt för de respektive hemmamarknaderna."

536 Av detta följer att ECEC:s medlemmar, däribland ENCI, Dyckerhoff och Castle, vid läsningen av meddelandet om anmärkningar kunde inse att deras delaktighet i ECEC:s verksamhet ansågs vara ett uttryck för deras anslutning till Cembureau-avtalet.

1.1.2.3 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som utan att vara direkta medlemmar av Cembureau har deltagit i EPC:s verksamhet

537 I punkt 67 i kapitel 12 i meddelandet om anmärkningar, angående "den rättsliga bedömningen" av ECP:s verksamhet, har kommissionen anfört att ECP:s medlemmar har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att upprätta denna kommitté och genom att delta i de avtal och samordnade förfaranden som avser samarbetet vid export till tredje land. Bland de av EPC:s medlemmar som namnges i punkt 27 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna" ingår Ciments français, Lafarge, Valenciana, Hornos Ibéricos och

Blue Circle. Dessa fem företag, som inte är direkta medlemmar av Cembureau, har i ansökan anfört att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad gäller deras delaktighet i Cembureau-avtalet.

538 Vad beträffar EPC:s verksamhet, har kommissionen dragit följande slutsats i punkt 28 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna":

"Även om det inte anges uttryckligen, framgår det klart [av olika dokument] att det finns en princip om respekt för de nationella marknaderna."

539 I punkt 67 andra och fjärde stycket i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen" anges följande:

"Samarbetet mellan medlemmarna, vilket består i en uppdelning av marknaderna, fastställelse av priser och utbyte av uppgifter i syfte att avsätta överskottsproduktionen i tredje land, är endast ett medel för kontroll av tillämpningen av hemmamarknadsprincipen och en följd därav. Det finns således ett nära samband mellan principen om 'home market' och exportsamarbetet.

...

[Avtalet om upprättande av EPC] har till syfte att genom en tillämpning av hemmamarknads-principen begränsa [EPC:s] medlemmars möjligheter till försäljning inom den gemensamma marknaden."

540 Eftersom kommissionen fann att samarbetet mellan EPC:s medlemmar var ett medel att kontrollera tillämpningen av hemmamarknadsprincipen, måste den ha gjort gällande att dessa medlemmar hade anslutit sig till principen i fråga.

541 ECP:s medlemmar, däribland Ciments Français, Lafarge, Valenciana, Hornos Ibéricos och Blue Circle, kunde således vid läsningen av meddelandet om anmärkningar inse att deras delaktighet i EPC:s verksamhet ansågs vara ett uttryck för deras anslutning till Cembureau-avtalet.

1.1.3 Slutsatser

542 Av det ovan anförda följer att alla de sökande som har åberopat att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad gäller deras delaktighet i Cembureau-avtalet (se ovan punkt 507) har, vid läsningen av detta meddelande, kunnat konstatera att kommissionen ansåg att de hade deltagit i Cembureau-avtalet. Enligt meddelandet om anmärkningar har nämligen Cembureau-avtalet antagits av Cembureau och dess medlemmar, och de sökande som anges ovan i punkt 511 och som alla är direkta medlemmar av Cembureau borde därför ha begripit att denna anmärkning var riktad mot dem. Vad beträffar de sökande som anges ovan i punkt 516 och som inte är direkta medlemmar av Cembureau, framgår det tillräckligt klart av meddelandet om anmärkningar att de ansågs ha anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att delta i en eller flera åtgärder för genomförande av detta avtal.

543 Rätten konstaterar vidare att kommissionen, i punkt 59 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen", har betecknat "alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau samt de bilaterala och multilaterala mötena och kontakterna... [som] ett enda och fortlöpande 'avtal'". Alla de sökande som har framställt förevarande invändning (se ovan punkt 507) blev således, under det administrativa förfarandet, informerade om den anmärkning som avsåg deras delaktighet i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet och som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. De kunde således ha framfört sina synpunkter på denna anmärkning under det administrativa förfarandet.

1.2 Medlemskap i en nationell sammanslutning, som är direkt medlem av Cembureau, som kriterium för delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

544 CBR, Vicat, Rugby och Castle har hävdat att kommissionen under det administrativa förfarandet underlät att informera dem om att den tänkte grunda sitt antagande om att ett företag hade begått den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet på det faktum att detta företag tillhörde en nationell sammanslutning som var direkt medlem av Cembureau.

545 Alla de indirekta medlemmar av Cembureau som i ansökan har gjort gällande att meddelandet om anmärkningar inte var tillräckligt tydligt för att de skulle kunna begripa att de ansågs vara delaktiga i Cembureau-avtalet — det vill säga CBR, ENCI, Dyckerhoff, Vicat, Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Valenciana, Rugby, Asland, Castle, Uniland, Cimpor, Secil, Hornos Ibéricos och Blue Circle — har även framfört det mer begränsade argumentet, att meddelandet om anmärkningar var otydligt i fråga om de slutsatser som kommissionen, i det ifrågasatta beslutet, skulle komma att dra av det faktum att en mottagare av meddelandet tillhörde en sammanslutning som var direkt medlem av Cembureau.

546 I det ifrågasatta beslutet (punkt 65.3 första stycket) har kommissionen fastslagit följande:

"Alla de företag och företagssammanslutningar till vilka detta beslut är riktat har anslutit sig till avtalet eller principen om respekt för hemmamarknaderna, vad gäller marknaden för grå cement, vilket ingicks den 14 januari 1983 mellan sammanslutningar och företag som är direkta medlemmar av Cembureau. Från och med denna dag var avtalet bindande för dessa företag och de företag som tillhörde de berörda nationella sammanslutningarna."

547 Kommissionen anser således att Cembureaus indirekta medlemmar företräddes av sina nationella sammanslutningar, som är direkta medlemmar av Cembureau, vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, och att de var därför var bundna av avtalet från och med denna dag.

548 Kommissionen är nämligen av följande uppfattning (punkt 44.5 i det ifrågasatta beslutet):

"... när sammanslutningarna gör åtaganden gör de detta i medlemmarnas intresse och å deras vägnar och inte i sitt eget intresse. Cementproducenterna är de egentliga aktörerna, och de agerar genom sina branschsammanslutningar."

549 Vad beträffar de direkta och indirekta medlemmar av Cembureau som den 14 januari 1983, då Cembureau-avtalet påstås ha ingåtts, var etablerade utanför gemenskapen, har kommissionen dock fastslagit, i det ifrågasatta beslutet (punkterna 45.11 och 65.4 och artikel 1), att deras delaktighet i Cembureau-avtalet utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget från och med den dag då kommissionen hade bevis på att denna delaktighet hade fått verkningar i gemenskapen.

550 Vad slutligen gäller Buzzi, har kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 65.4 första strecksatsen; se även punkt 65.3 första stycket) dragit slutsatsen att bolaget från och med den 11 maj 1983 deltog i den överträdelse som fastställts i artikel 1:

"Buzzi är inte, vare sig direkt eller indirekt, medlem av Cembureau. Därför skall påbörjandet av det samordnade förfarande som Buzzi deltog i anses vara beviset för bolagets delaktighet i Cembureaus avtal eller princip om respekt för hemmamarknaderna."

551 Av det ovan anförda följer att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har tagit medlemskap i en nationell sammanslutning, som i sin tur är medlem av Cembureau, till utgångspunkt för att fastslå att de indirekta medlemmar av Cembureau som avses i artiklarna 3—6 i det ifrågasatta beslut deltog i Cembureau-avtalet från och med den dag då avtalet ingicks, det vill säga den 14 januari 1983. I motsats till vad CBR och Vicat har påstått, har dock kommissionen inte lagt enbart detta medlemskap till grund för antagandet att Cembureaus indirekta medlemmar hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1. Denna överträdelse har nämligen endast fastställts med avseende på "företag som inom Cembureau företräds av en sammanslutning och som, utöver att de tillhör denna sammanslutning, har givit klart uttryck för att de anslutit sig till avtalet genom att delta" i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet (punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

552 Förstainstansrätten konstaterar dock att medlemskapet i en nationell sammanslutning, som var direkt medlem av Cembureau, har lagts till grund för bestämningen av den tidpunkt då Cembureaus indirekta medlemmar anses ha börjat delta i överträdelsen. Om Cembureaus indirekta medlemmar företräddes av en direkt medlem av Cembureau vid den tidpunkt då Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades, var, enligt det ifrågasatta beslutet, deras deltagande i en åtgärd för att genomföra detta avtal ett uttryck för deras delaktighet i själva avtalet sedan den 14 januari 1983.

553 De berörda mottagarna av meddelandet om anmärkningar borde ha informerats om att det togs hänsyn till denna omständighet under det administrativa förfarandet. För att rätten till försvar skall iakttas krävs nämligen att de berörda företagen under det administrativa förfarandet lämnas tillfälle att på ett tillfredsställande sätt få yttra sig om riktigheten och relevansen av de omständigheter och handlingar som kommissionen har åberopat och de anmärkningar som den har framställt (domarna i de ovan i punkt 106 nämnda målen Hoffman-La Roche mot kommissionen, punkt 11, och Pappersmassa II, punkterna 40—53, samt domen i det ovan i punkt 83 nämnda målet CB och Europay mot kommissionen, punkt 48). I meddelandet om anmärkningar måste kommissionen dessutom som ett väsentligt kriterium ange varaktigheten av den överträdelse som den avser att fastställa (domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion Française m.fl mot kommissionen, punkt 15), och därvid lämna alla relevanta uppgifter om vid vilken tidpunkt överträdelsen skall anses ha påbörjats.

554 Det bör därför undersökas om det framgick tillräckligt klart av meddelandet om anmärkningar att medlemskapet i en nationell sammanslutning, som var direkt medlem av Cembureau, var relevant för bestämningen av den tidpunkt då Cembureaus indirekta medlemmarna skulle anses ha börjat delta i överträdelsen.

555 Cembureaus indirekta medlemmar visste naturligtvis om att de var medlemmar av en nationell sammanslutning som i sin tur var medlem av Cembureau. Frågan är dock om meddelandet om anmärkningar gav dem en rimlig möjlighet att räkna ut vilka slutsatser kommissionen tänkte dra av deras medlemskap i en sammanslutning som var direkt medlem av Cembureau (domarna av den 10 mars 1992 i de ovan i punkt 323 nämnda målen Shell mot kommissionen, punkt 56, och ICI mot kommissionen, T-13/89, punkt 35).

556 Förstainstansrätten konstaterar först och främst att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte på något vis har åberopat att Cembureaus indirekta medlemmar tillhörde en nationell sammanslutning, när den har slagit fast deras delaktighet i Cembureau-avtalet. Inte på något ställe i meddelandet anges det att medlemskapet i en nationell sammanslutning, som är direkt medlem av Cembureau, är relevant för bestämningen av den tidpunkt då de indirekta medlemmarna av Cembureau skall anses ha börjat delta i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör (punkterna 9, 59 och 61 i meddelandet om anmärkningar). Vissa inslag i själva lydelsen av meddelandet om anmärkningar talar dessutom emot en sådan tolkning av meddelandet.

557 För det första anges det i meddelandet om anmärkningar (punkt 61 tredje stycket) att Cembureau-avtalet har "antagits" av Cembureau och dess medlemmar. Vidare har kommissionen hänvisat (punkt 59 första stycket) till de planer och åtgärder "[som beslutats] inom ramen för Cembureaus institutionella struktur".

558 Kommission har uttryckt sig i andra ordalag vad gäller de företag som inte är medlemmar av Cembureau, när den hänvisat (punkt 61 första stycket) till "det faktum att de berörda företagen har... anslutit sig till den gemensamma hemmamarknadsprincipen". Enligt kommissionen bar dessa således inget ansvar för antagandet av Cembureau-avtalet. De ansågs ha anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att delta i en eller flera åtgärder för genomförande av detta avtal (se nedan punkt 542).

559 De förhör som hölls under det administrativa förfarandet organiserades med utgångspunkt i samma inställning (se nedan punkterna 664—674). Endast Cembureau och de företag och företagssammanslutningar som i meddelandet hade ansetts vara direkta medlemmar av Cembureau fick möjlighet att yttra sig muntligen under de förhör som särskilt rörde Cembureau-avtalet, eftersom dessa parter ansågs ha antagit detta avtal. Cembureaus indirekta medlemmar, samt Buzzi, som ansågs ha anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för genomförande av detta avtal, fick således endast tillfälle att uttala sig i samband med de förhör som rörde genomförandet av detta avtal (se nedan punkterna 665 och 666).

560 Eftersom en anslutning till ett avtal äger rum med omedelbar verkan (ex nunc), är kommissionens resonemang under det administrativa förfarandet, om hur de företag som inte var medlemmar av Cembureau anslöt sig till avtalet, en bekräftelse på att kommissionen i detta skede inte hade för avsikt att grunda sig på Cembureaus indirekta medlemmars medlemskap i en nationell sammanslutning för att tillskriva dem den överträdelse som Cembureau-avtalet utgjorde, från och med den dag då avtalet antogs.

561 För det andra har kommissionen, i punkt 59 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen", uppgivit att "alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau samt de bilaterala och multilaterala mötena och kontakterna utgör ett enda och fortlöpande 'avtal'..., *från och med nedan angivna datum*". Om kommissionen då ansåg att den omständigheten att Cembureaus indirekta medlemmar deltog i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet var ett uttryck för deras delaktighet i detta avtal från och den dag då avtalet ingicks, på den grunden att de hade varit företrädda av sina nationella sammanslutningar vid

chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, skulle den inte i meddelandet om anmärkningar ha hänvisat till de "*datum*" då de blev delaktiga i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet utan till den 14 januari 1983, såsom den har gjort i punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 546).

562 Av detta följer att kommissionen, i meddelandet om anmärkningar, ansåg att de företag som inte var direkta medlemmar av Cembureau anslöt sig till Cembureau-avtalet den dag då de började delta i en åtgärd för genomförande av detta avtal. Den har i detta hänseende inte gjort någon åtskillnad mellan Cembureaus indirekta medlemmar och Buzzi, som varken är direkt eller indirekt medlem av sammanslutningen. Eftersom Cembureau-avtalet hade antagits av Cembureau och dess medlemmar, ansågs alla de andra företag som inte var medlemmar av Cembureau ha anslutit sig till Cembureau-avtalet med omedelbar verkan (ex nunc) den dag då de började delta i en genomförandeåtgärd. I det ifrågasatta beslutet är det dock endast med avseende på Buzzi som kommissionen har fastslagit att de företag som inte var medlemmar av Cembureau anslöt sig till Cembureau-avtalet den dag då "de" började delta i genomförandet av avtalet (punkt 65.4 och artikel 1). Till skillnad från Cembureaus indirekta medlemmar hade detta företag nämligen inte varit företrätt av en nationell sammanslutning vid chefsdelegaternas möten.

563 Förstainstansrätten fastslår därför att kommissionen, på grund av bristen på överensstämmelse mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet, saknade rätt att i beslutet använda det faktum att indirekta medlemmar av Cembureau tillhörde en nationell sammanslutning som ett kriterium för delaktighet i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör.

564 Detta konstaterande kan dock inte leda till en ogiltigförklaring av hela artikel 1 i det ifrågasatta beslutet med avseende på alla de indirekta medlemmar av Cembureau som beslutet är riktat till. Då en omständighet som inte kom i dagen under det administrativa förfarandet har föranlett kommissionen att i det ifrågasatta beslutet fastslå att de indirekta medlemmar av Cembureau som deltog i en eller flera av de genomförandeåtgärder som avses i artiklarna 3—6 i det ifrågasatta beslutet var delaktiga i Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkterna 551 och 552), har bristen på överensstämmelse mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet påverkat Cembureaus indirekta medlemmars försvar endast i den mån som det i beslutet har fastställts att de blev delaktiga i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet vid ett tidigare datum än den dag då de vidtog sin första åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet.

565 Denna slutsats får inga följder för de indirekta medlemmar av Cembureau som, enligt meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet, har deltagit i en överträdelse i form av en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet som inletts före eller vid det datum som i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har fastslagits som den tidpunkt då de började delta i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör. Dyckerhoff, Ciments Français, Heidelberger och Lafarge har, i meddelandet om anmärkningar (punkt 61 d) och i det ifrågasatta beslutet (punkt 50 och artikel 3.3 a), utpekats som delaktiga i den fransk-tyska samverkan som sägs ha påbörjats den 23 juni 1982. Av detta följer att även om kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte har fäst någon vikt vid dessa företags medlemskap i SFIC eller BDZ, har den fortfarande utgått från att de den 14 januari 1983 blev delaktiga i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. De berörda företagen anses ha anslutit sig till Cembureau-avtalet

genom att delta i den fransk-tyska samverkan. Förevarande argument måste också underkännas för såvitt det har framförts av Valenciana, Hornos Ibéricos och Blue Circle. Enligt meddelandet om anmärkningar (kapitel 12 punkt 67) och det ifrågasatta beslutet (punkt 59 och artikel 6) har dessa företag deltagit i ett samordnat förfarande inom ramen för EPC, med syftet att säkerställa respekten för de respektive nationella marknaderna inom gemenskapen, i varje fall från och med den 1 juli 1981 vad gäller Blue Circle och den 1 januari 1986 vad gäller Valenciana och Hornos Ibéricos (kapitel 12 punkt 67 i meddelandet om anmärkningar och artikel 6 i det ifrågasatta beslutet). Om kommissionen, utan att hänvisa till något som helst medlemskap i en nationell sammanslutning, hade ansett att dessa företag hade anslutit sig till Cembureau-avtalet enbart genom att delta i en åtgärd för genomförande av detta avtal, skulle den ha fastslagit den 14 januari 1983 för Blue Circle och den 1 januari 1986 för Valenciana och Hornos Ibéricos som de tidpunkter då nämnda företag blev delaktiga i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Dessa datum motsvarar dock de datum för överträdelsens början som med avseende på nämnda företag har fastslagits i artikel 1 i det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet. På samma grunder underkänner rätten de argument som framförts av Cimpor och Secil. Enligt meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet har dessa företag deltagit i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet, nämligen den iberiska samverkan som enligt meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet har påbörjats den 1 januari 1986 (kapitel 10 punkt 61 c i meddelandet om anmärkningar samt punkt 49 och artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet). Detta datum överensstämmer med det datum som med avseende på dessa företag har fastslagits i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

566 Beträffande CBR, ENCI, Vicat, Rugby, Asland, Castle och Uniland kan rätten däremot konstatera att kommissionen skulle ha fastslagit ett annat datum för när de blev delaktiga i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, om den — utan att grunda sig på dessa företags medlemskap i en nationell sammanslutning som var direkt medlem av Cembureau — hade funnit att dessa företag hade anslutit sig till Cembureau-avtalet enbart genom att delta i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet. Eftersom de genomförandeåtgärder som CBR, ENCI, Vicat, Rugby och Castle sägs ha deltagit i alla har ägt rum efter den 14 januari 1983, är det endast företagens medlemskap i en nationell sammanslutning, som är direkt medlem av Cembureau, som kan ha legat till grund för kommissionen uppfattning att sagda företag från och med detta datum har deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Genom att utgå från Aslands och Unilands medlemskap i Oficemen har kommissionen också fastslagit att den 1 januari 1986 var den dag då dessa företag började delta i ovannämnda överträdelse, eftersom de genomförandeåtgärder som företagen sägs ha deltagit i inleddes efter detta datum.

567 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att CBR, ENCI, Vicat, Rugby, Asland, Castle och Uniland blev delaktiga i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör vid ett tidigare datum än den dag då de vidtog sin första åtgärd för att genomföra detta avtal. Vad gäller Vicat finner rätten att företaget var i stånd att försvara sig mot anmärkningen att det hade anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att från och med den 11 maj 1983 delta i en påstådd fransk-italiensk samverkan tillsammans med Buzzi (artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet). CBR, Rugby, Asland och Uniland kunde försvara sig mot påståendet att de hade anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att från och med den 28 maj 1986, vad gäller CBR, Asland och Uniland (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet), och från och med den 16 juni 1986, vad gäller Rugby (artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet), delta i en eller flera av de åtgärder som påstås vidtagits inom ramen för ETF. Slutligen finner rätten att ENCI och Castle kunde försvara sig mot anmärkningen att de hade anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att från och med den 14 mars 1984 delta i det samordnade förfarande som påstås ha ägt rum inom ramen för ECEC (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet).

568 Av det ovan anförda följer att artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras på detta stadium, i den mån som det däri fastställs att Vicat började delta i överträdelsen före den 11 maj 1983, att ENCI och Castle började delta i överträdelsen före den 14 mars 1984, att CBR, Asland och Uniland började delta i överträdelsen före den 28 maj 1986 och att Rugby började delta i överträdelsen före den 16 juni 1986.

1.3 Varaktigheten av den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

569 FIC, Ciments français, Aalborg Portland, Unicem och Uniland (T-58/95) har i ansökan anfört att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad gäller den tidpunkt då de anses ha blivit delaktiga i Cembureau-avtalet. Åker och Euro har invänt mot att de i det ifrågasatta beslutet (punkterna 65.3 a, 4 och 9 a), till skillnad från i meddelandet om anmärkningar, från starten anses ha deltagit direkt i ingåendet i Cembureau-avtalet.

570 Dessa argument, för såvitt de har framförts av Cembureaus indirekta medlemmar, sammanfaller med argumentet att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte tillräckligt tydligt angav att den tänkte stödja sig på det faktum att de indirekta medlemmarna tillhörde en nationell sammanslutning för att fastställa att de var delaktiga i det Cembureau-avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, från och med ett tidigare datum än den dag då de påstås ha börjat genomföra detta avtal. Rätten underkänner därför det argument som framförts av Ciments Français (ovan i punkt 565), men godkänner det som framförts av Uniland (ovan i punkterna 566—568).

571 Det skall vidare prövas om FIC, Aalborg, Unicem, Aker och Euroc vid läsningen av meddelandet om anmärkningar borde ha insett att kommissionen ansåg att de hade deltagit i Cembureau-avtalet från och med det datum som fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

572 I meddelandet om anmärkningar (punkt 61 a) anges att "'Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European markets', som har gällt sedan åtminstone år 1983, utgör ett avtal eller ett samordnat förfarande mellan Cembureau och dess medlemmar". I punkt 9 i meddelandet, i vilken det uttryckligen hänvisas till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, anges att "flera av Cembureaus dokument angående mötena inom det organ som kallas 'Head Delegates' antyder att 'Cembureau Agreement or Principle' har utarbetats och fastslagits inom denna europeiska cementsammanslutning". Av dessa punkter i meddelandet framgår det således tillräckligt klart att Cembureau-avtalet, som åter nämns i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, innebar att Cembureau och dess medlemmar hade överträtt artikel 85.1 i fördraget sedan åtminstone den 14 januari 1983.

573 FIC, Aalborg och Unicem, som är direkta medlemmar i Cembureau och har utpekats som sådana i punkt 6 i meddelandet om anmärkningar, kan därför inte göra gällande att

meddelandet brister i klarhet vad gäller den tidpunkt då den överträdelse som fastställs i artikel 1 i beslutet påbörjades. Aker och Euroc har inte utpekats som direkta medlemmar av Cembureau i artikel 6 i meddelandet. De har dock själva förklarat, i sitt svar på meddelandet om anmärkningar, att de var direkta medlemmar (punkterna 2.1.10 och 2.2.8 i Akers och Eurocs gemensamma svar på meddelandet om anmärkningar, bilaga 2 till ansökningarna i målen T-70/95 och T-71/95). De kan därför inte påstå att deras rätt till försvar har åsidosatts på grund av att kommissionen har behandlat dem som direkta medlemmar av Cembureau i det ifrågasatta beslutet. Rätten underkänner således Akers och Eurocs argument.

574 Ciments français, Lafarge, Uniland, Italcementi och Hornos Ibéricos har framhållit att det i punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet anges att den överträdelse som fastställts i artikel 1 i beslutet upphörde den 26 mars 1993, det vill säga vid ett senare datum än den dag då meddelandet om anmärkningar delgavs. Enligt sökandena har kommissionen på så vis rättsstridigt utsträckt överträdelsens varaktighet utan att ge de berörda företagen tillfälle att uttrycka sina synpunkter i denna fråga. Unicem och AGCI har invänt mot att det i meddelandet om anmärkningar inte har specificerats när överträdelsen slutgiltigt upphörde vad avser Cembureau-avtalet, medan Heracles har hävdat att det inte framgår av meddelandet att kommissionen ansåg att Cembureau-avtalet hade upphört att gälla när den utarbetade meddelandet om anmärkningar.

575 Rätten vill påpeka att det i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet inte anges något datum för när överträdelsen har upphört. I punkt 65.4 i beslutet har kommissionen nämligen uppgivit att den ”inte [är] säker på att överträdelsen verkligen har upphört”. Vid beräkningen av böterna har kommissionen således utgått från att överträdelsen upphörde den 26 mars 1993.

576 Redan i det skede då anmärkningarna meddelades avstod kommissionen från att fastslå ett upphörandedatum för de flesta av de klandrade överträdelserna, inklusive Cembureau-avtalet. I det avseendet har kommissionen, i punkt 93 i meddelandet om anmärkningar, förklarat att ”... nästan all samverkan fortfarande pågår”. Detta konstaterande avsåg de överträdelser beträffande vilka det i meddelandet inte fastställdes ett exakt datum för när de hade upphört. Meddelandets mottagare var därför i stånd att inse att kommissionen i det ifrågasatta beslutet tänkte fastslå, i synnerhet beträffande Cembureau-avtalet, att överträdelsens varaktighet skulle räknas från ett datum som föregick dagen för meddelandet om anmärkningar. Av detta följer att företagens och sammanslutningarnas rätt till försvar inte har åsidosatts.

577 Hornos Ibéricos har vidare invänt mot att det i det ifrågasatta beslutet (punkt 65.4) har fastställts att den överträdelse som tillskrivs bolaget varade till och med den 26 mars 1993, vilket var den dag då Interciment upplöstes, trots att meddelandet om anmärkningar inte anger något samband mellan Hornos Ibéricos och Interciment.

578 Det framgår av meddelandet om anmärkningar (se ovan punkterna 537—541) att Hornos Ibéricos ansågs ha anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att delta i EPC:s otillåtna verksamhet. Eftersom det tillräckligt klart framgår av meddelandet om anmärkningar att kommissionen ansåg att den överträdelse som utgjordes av Cembureau-avtalet fortfarande pågick när meddelandet utarbetades, finner rätten att kommissionen inte har åsidosatt

sökandens rätt till försvar när den i det ifrågasatta beslutet har fastställt att överträdelsen upphörde den 26 mars 1993. Rätten vill understryka att det varken i det ifrågasatta beslutet eller i meddelandet om anmärkningar har påståtts att sökanden var delägare i Interciment. Kommissionen har endast utgått från dagen för Interciments upplösning för att beträffande samtliga mottagare av meddelandet om anmärkningar fastställa slutdatum för referensperioden för böterna, på den grunden att det var fråga om "den sista tydliga yttring av [Cembureau-avtalet] som kommissionen [kände] till" (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet). Hornos Ibéricos argument skall därför underkännas.

579 Slutligen har Heracles (T-57/95) hävdat att bolaget vid läsningen av punkt 37 andra stycket i meddelandet om anmärkningar (angående relationerna mellan Förenade kungariket och kontinenten) fick uppfattningen att kommissionen ansåg att dess delaktighet i Cembureau-avtalet upphörde år 1986, när bolaget bröt mot principen om respekt för hemmamarknaderna genom att exportera cement till Förenade kungariket.

580 Förstainstansrätten erinrar om att när kommissionen i meddelandet om anmärkningar undvek att ange ett exakt datum för när vissa överträdelser hade upphört, var det för att den ansåg att dessa överträdelser fortfarande pågick. Detta gäller särskilt Heracles delaktighet i Cembureau-avtalet. I meddelandet framställdes det dessutom anmärkningar mot att Heracles hade deltagit i åtgärderna för genomförande av Cembureau-avtalet långt senare än år 1986 (deltagande, inom ramen för ETF, i de "carrot actions" som avses i punkterna 27 och 67 i meddelandet om anmärkningar. Sökanden kan mot denna bakgrund inte påstå att punkt 37 i meddelandet om anmärkningar var vilseledande).

1.4 Slutsatser

581 De argument som framförts av CBR, ENCI, Vicat, Rugby, Asland, Castle och Uniland, enligt vilka meddelandet om anmärkningar är otydligt i fråga om deras delaktighet i Cembureau-avtalet, gör det befogat att delvis ogiltigförklara artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 568). Argumentationen i övrigt skall underkännas.

2. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas deltagande i utbytet av prisuppgifter och varaktigheten av denna överträdelse

582 VNC (T-32/95), Ciments Luxembourgeois (T-34/95), SFIC (T-36/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), BCA (T-54/95) och ATIC (T-63/95) har anfört att kommissionen inte tillräckligt klart angav i meddelandet att anmärkningen om utbyte av prisuppgifter gällde dem.

583 Förstainstansrätten konstaterar att punkt 8 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna" är rubricerad "Utbytet av prisuppgifter mellan Cembureaus medlemmar" och att det i punkt 60 i delen om "den rättsliga bedömningen", som hänvisar tillbaka till punkt 8, förklaras att "[d]et utbyte av prisuppgifter som har pågått sedan åtminstone år 1983 utgör ett samordnat förfarande mellan Cembureau och dess medlemmar". I punkt 6 i meddelandet om anmärkningar har VNC, Ciments Luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, Unicem, BCA och ATIC alla tydligt utpekats som medlemmar av Cembureau. Efter att ha läst meddelandet om anmärkningar var de därför i stånd att inse att kommissionen anklagade dem för att ha deltagit i detta informationsutbyte.

584 Unicem har dessutom anfört att dess rätt till försvar har åsidosatts, eftersom det i meddelandet om anmärkningar inte har preciserats vid vilket datum bolaget ansågs ha upphört att delta i informationsutbytet inom ramen för Cembureau. Rätten underkänner detta argument på samma grunder som de som anges ovan i punkt 576.

3. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas delaktighet i de bilaterala och multilaterala överenskommelser som avses i artikel 3 i det ifrågasatta beslutet, samt vad gäller den dag då den portugisiska samverkan upphörde

585 Cimpor (T-61/95) har hävdat att bolaget vid läsningen av meddelandet om anmärkningar inte kunde skilja mellan anmärkningen angående den portugisiska marknaden och anmärkningen angående den iberiska marknaden. Enligt sökanden behandlades den iberiska samverkan i de internationella kapitlen i meddelandet och de båda anmärkningarna upprepades i meddelandets kapitel om Portugal.

586 Detta argument skall underkännas. Cimpor har inte klagat över någon oklarhet i de avsnitt i de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar som rör den iberiska samverkan (kapitel 2 punkt 11 och kapitel 10 punkt 61 c), och som det hänvisas till i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Även om kommissionen i kapitel 9 och 19 i meddelandet om anmärkningar, angående Portugal, åter har tagit upp vissa inslag i den iberiska samverkan under rubriken "Cementleveranser mellan Portugal och Spanien" (punkterna 56 b och 90), kan denna upprepning och kompletterande förklaring inte ha skadat sökandens försvar.

587 Secil (T-62/95) har påstått att bolaget vid läsningen av meddelandet om anmärkningar inte kunde avgöra vid vilken tidpunkt det ansågs ha påbörjat den iberiska samverkan som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet eller vid vilken tidpunkt den portugisiska samverkan hade upphört.

588 Förstainstansrätten finner att kommissionen i punkt 61 c i meddelandet om anmärkningar, angående den "iberiska samverkan" har förklarat följande:

"De avtal som har ingåtts mellan den spanska producentsammanslutningen Oficemen, stödd av medlemsproducenterna Valenciana, Asland, Cosmos, [Hornos Ibéricos], Hisalba och Valderrivas, och de portugisiska producenterna Cimpor och Secil..., om att inte leverera till varandras traditionella marknader, utgör sedan den 1 januari 1986 en begränsning för handeln med cement och en uppdelning av marknaden i den mening som avses i artikel 85.1 c."

589 Av meddelandet om anmärkningar framgår det således klart vid vilken tidpunkt den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet påbörjades.

590 Invändningen om att det saknades uppgift om den tidpunkt då den portugisiska samverkan ansågs ha upphört är utan relevans, eftersom de nationella anmärkningarna inte har tagits upp i det ifrågasatta beslutet.

591 Vad beträffar den fransk-tyska samverkan har Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Heidelberger (T-42/95) och BDZ (T-48/95) anfört att det inte framgick tillräckligt klart av meddelandet om anmärkningar att de ansågs ha deltagit i de avtal och samordnade förfaranden som syftade till en reglering av cementleveranserna från Frankrike till Tyskland och från Tyskland till Frankrike, det vill säga den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet. SFIC och BDZ har vidare klandrat kommissionen för att den i meddelandet inte tillräckligt klart har formulerat den anmärkning som avses i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet, angående deras delaktighet i det samordnade förfarande som avsåg ett informationsutbyte i syfte att kontrollera respekten för de kvantitativa begränsningarna av exporten mellan Frankrike och Tyskland samt fördelningen av exporten mellan de tyska delstater dit den var destinerad. Dessa sökande anser sig således ha varit förhindrade att effektivt försvara sig mot påståendet om att de var delaktiga i den fransk-tyska samverkan.

592 Rätten underkänner även detta argument. Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger och BDZ har nämligen utpekats med namn i punkt 61 d i meddelandet om anmärkningar, under rubriken "Den fransk-tyska samverkan", såsom delaktiga i "de avtal och samordnade förfaranden... som avser franska leveranser i Tyskland och tyska leveranser i Frankrike".

593 I punkt 61 d (tredje stycket) i meddelandet om anmärkningar anges dessutom följande:

"Utbytet av statistiska uppgifter mellan Syndicat National des Fabricants de Ciments et de Chaux och Bundesverband der Deutschen Zementindustrie utgör ett samordnat förfarande som

begränsar konkurrensen i den mening som avses i artikel 85.1... Detta utbyte skall nämligen sättas i samband med de avtal och förfaranden som innebär en uppdelning av [den fransk-tyska] marknaden och som är avsedd att göra det möjligt för de båda berörda sammanslutningarna att kontrollera riktmängderna för export och deras destination i delstaterna."

4. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas delaktighet i upprättandet av ETF och i de åtgärder som vidtagits inom ramen för ETF och som avses i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet, samt vad gäller varaktigheten av dessa överträdelser

594 Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Heidelberger (T-42/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), Asland (T-55/95), Uniland (T-58/95) och Blue Circle (T-88/95) har gjort gällande att de i meddelandet om anmärkningar inte påstås ha deltagit i upprättandet av ETF, det vill säga den överträdelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

595 Detta argument skall underkännas. Punkt 17 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna" är rubricerad "Upprättandet av och verksamheten vid 'Cembureau Task Force or European Task Force'". I punkt 61 h första stycket i delen om "den rättsliga bedömningen" anges att "avtalen och de samordnade förfarandena inom 'Cembureau Task Force or European Task Force' (punkterna 16—20) måste anses utgöra genomförandet av en enda plan som upprättats av Blue Circle... Asland, Uniland, [... SFIC],..., BDZ, Heidelberger, Dyckerhoff,... Aalborg... och Unicem... gentemot de grekiska producenter som har brutit mot hemmamarknadsprincipen". Dessa företag och företagssammanslutningar borde således ha varit medvetna om att kommissionen gjorde gällande att de hade upprättat en enda plan mot den grekiska exporten. Av punkt 17 jämförd med punkt 16 i meddelandet om anmärkningar framgår det att denna plan bland annat avsåg avtalet om att upprätta ETF.

596 Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger, BDZ, Unicem, Asland, Uniland och Blue Circle har vidare hävdat att det inte framgick av meddelandet om anmärkningar att de ansågs ha deltagit vid bildandet av Interciment. Dessa sökande skulle därför inte ha kunnat försvara sig mot den anmärkning som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet.

597 Rätten underkänner även detta argument. De berörda sökandena har, i punkt 61 h i fjärde stycket i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen", utpekats som parter i avtalet om bildande av Interciment.

598 Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BDZ, Unicem, Asland, Uniland och Blue Circle har också gjort gällande att det inte framgick av meddelandet om anmärkningar att de ansågs ha deltagit i de samordnade förfaranden som hade till syfte att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och särskilt inte hos Titan. De skulle därför inte ha kunnat försvara sig mot den anmärkning som avses i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet. Unicem skulle inte heller ha fått tillfälle att försvara sig mot anmärkningen om att

bolaget deltagit i den överträdelse som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet och som är knuten till det avtal som ingåtts mellan Unicem, Italcementi och Cementir i syfte att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland.

599 Förstainstansrätten framhåller att kommissionen har påpekat följande, i punkt 19 d tredje stycket i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna", under rubriken "Åtgärder för att skydda de nationella marknaderna: Italien":

"Efter det att Titan och Calcestruzzi hade ingått avtal tog de italienska cementproducenterna, särskilt Italcementi, Unicem och Cementir, upp problemet inom Cembureau Task Force och bad sina europeiska kollegor om hjälp. Calcestruzzis import av cement blev således behandlad vid samtliga möten i Cembureau Task Force."

600 I punkt 61 h iv i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna" har kommissionen gjort följande förtydligande:

"De påtryckningar som utövats på Calcestruzzi och Calcestruzzis underlåtenhet att fullgöra kontraktet om köp av cement från Titan är verkan av avtal och samordnade förfaranden mellan de italienska producenterna Italcementi, Unicem och Cementir samt mellan dem och de övriga delaktiga i 'Cembureau Task Force', med syfte att frånta de grekiska producenterna en viktig kund, så att de inte tränger in på den italienska marknaden."

601 De anmärkningar som rör skyddsåtgärderna för den italienska marknaden var således uttryckligen riktade mot bland annat Unicem, som enligt kommissionen hade deltagit dels i avtal och samordnade förfaranden tillsammans med andra italienska producenter, dels i avtal och samordnade förfaranden tillsammans med ETF:s övriga medlemmar. Unicem kan således inte göra gällande att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad gäller bolagets delaktighet i de överträdelser som avses i artikel 4.3 a och b i det ifrågasatta beslutet.

602 Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BDZ, Asland, Uniland och Blue Circle har i meddelandet om anmärkningar (punkt 61 h första stycket) utpekats som delaktiga i en "enda plan som upprättats... gentemot de grekiska [producenterna]" eller, med andra ord, som delaktiga i "Cembureau Task Force eller European Task Force". Efter att ha läst meddelandet om anmärkningar var de därför i stånd att inse att kommissionens anmärkning angående påtryckningarna på Calcestruzzi var riktade mot dem lika väl som mot de övriga medlemmarna i ETF. De kunde således försvara sig mot den anmärkning som avses i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet och som rör de samordnade förfaranden som hade till syfte att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och särskilt inte hos Titan.

603 Titan (T-64/95) har anfört att det inte klart framgick av meddelandet om anmärkningar om bolaget var en av de europeiska cementproducenter som ansågs ha vidtagit otillåtna åtgärder gentemot de grekiska producenterna eller om dessa otillåtna åtgärder tvärtom var riktade mot bolaget.

604 Förstainstansrätten vill påpeka att det i meddelandet om anmärkningar på intet sätt görs gällande att Titan var part i avtalet om upprättande av ETF (punkt 61 h första stycket i meddelandet om anmärkningar) eller i avtalet om bildande av Interciment (punkt 61 h i i meddelandet om anmärkningar), eller att den deltog i skyddsåtgärderna för den italienska marknaden (punkt 61 h iv i meddelandet om anmärkningar).

605 Av punkt 61 h v i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen" framgår det tvärtom klart att:

"Alla de avtal som uppräknas i punkt 20 [däribland några som rör Titan] strider mot artikel 85.1. Såsom framgår av redogörelsen i punkterna 16—20 ingår dessa avtal i de 'carrot actions' som Cembureau Task Force vidtog för att kanalisera det grekiska produktionsöverskottet, och som var klart betingade av att de grekiska producenterna upphörde med sina direkta leveranser i Europa."

606 Efter att ha läst meddelandet om anmärkningar var Titan därför i stånd att inse att kommissionen gjorde gällande att bolaget, genom ingåendet av de avtal som berör det och som uppräknas i punkt 20 i meddelandet om anmärkningar, inom ramen för ETF hade deltagit i otillåtna avtal tillsammans med ETF:s medlemsproducenter, eftersom bolaget i utbyte mot ingåendet av dessa avtal lovade att upphöra med sina direkta leveranser i Europa. Titans argument skall därför underkännas.

607 Blue Circle kan inte heller påstå att det inte tillräckligt klart framgick av meddelandet om anmärkningar att bolaget ansågs ha deltagit i de "carrot actions" som avses i artikel 4 a och b i det ifrågasatta beslutet. De avtal som nämns i punkt 20 a i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna" gäller bland annat en överenskommelse mellan olika brittiska producenter, vilken avses i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet, och avtalet mellan Blue Circle och Titan, som omnämns i punkt 4.4 b i samma beslut.

608 Rätten erinrar om att kommissionen i punkt 61 h v i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen" har förklarat följande:

"Alla de avtal som uppräknas i punkt 20 strider mot artikel 85.1. Såsom framgår av redogörelsen i punkterna 16—20 ingår dessa avtal i de 'carrot actions' som Cembureau Task Force har vidtagit för att kanalisera det grekiska produktionsöverskottet, och som var klart betingade av att de grekiska producenterna upphörde med sina direkta leveranser i Europa."

609 Blue Circle var således i stånd att inse att kommissionen gjorde gällande att bolaget inom ramen för ETF hade deltagit i de "carrot actions" som har fastslagits i artikel 4.4 a och b i det ifrågasatta beslutet.

610 Unicem har anfört att dess rätt till försvar har åsidosatts, eftersom det i meddelandet om anmärkningar inte anges någon tidpunkt för när de överträdelser som avses i anmärkningen angående ETF har upphört.

611 Sökanden har tillagt att meddelandet inte ens anger tidpunkten för påbörjandet av den överträdelse som avses i anmärkningen angående bildandet av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) och skyddsåtgärderna för den italienska marknaden (artikel 4.3 a och b i det ifrågasatta beslutet).

612 Unicem har vidare hävdat att dess rätt till försvar har åsidosatts, eftersom det i det ifrågasatta beslutet görs gällande att bolaget var delägare i Interciment till och med den 26 mars 1993 när detta bolag upplöstes, vilket inföll efter delgivningen av meddelandet om anmärkningar.

613 Förstainstansrätten påpekar att det i meddelandet om anmärkningar (punkt 61 h) gjordes gällande att Unicem hade deltagit i "avtalen och de samordnade förfarandena inom 'Cembureau Task Force or European Task Force' från och med år 1986. Unicem hade således en tillfredsställande möjlighet att försvara sig mot anmärkningarna om att bolaget hade deltagit i bildandet av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) och i skyddsåtgärderna för den italienska marknaden (artikel 4.3 a och b i det ifrågasatta beslutet) från och med början av år 1986.

614 Sökandens argument om att dess rätt till försvar har åsidosatts, eftersom det i meddelandet om anmärkningar inte anges någon tidpunkt för när de överträdelser som avses i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet har upphört och eftersom kommissionen har fastslagit att den överträdelse som avses i artikel 4.2 har upphört vid en senare tidpunkt än delgivningen av meddelandet om anmärkningar, skall underkännas av de skäl som anförts ovan i punkt 576.

5. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas delaktighet i de samordnade förfaranden som ägt rum inom ramen för de exportkommittéer som avses i artiklarna 5 och 6 i det ifrågasatta beslutet, samt vad gäller varaktigheten av dessa överträdelser

615 ENCI (T-31/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95) och Unicem (T-50/95) har hävdat att de i meddelandet om anmärkningar inte påstods ha deltagit i de samordnade förfarandena inom ramen för ECEC. De anser således att de inte kunde försvara sig mot den anmärkning som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet.

616 Förstainstansrätten underkänner detta argument. I punkt 66 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen", under rubriken "Samverkan inom ramen för ECEC", gjorde kommissionen uttryckligen gällande att "ECMEC och medlemmarna av ECEC" var delaktiga i "avtalet om upprättande av ECEC och de avtal och samordnade förfaranden som avser export till tredje land" (punkt 66 femte stycket). ENCI, Dyckerhoff, SFIC, Aalborg, BDZ och Unicem namngavs i meddelandet (punkt 25) och utpekades som medlemmar av ECEC.

617 ENCI har dock understrukit att kommissionen, i det meddelande om anmärkningar som delgavs bolaget, endast förklarade att samverkan inom ramen för ECEC innebar att ECMEC och dess medlemmar åsidosatte artikel 85.1 i fördraget. ENCI har dock aldrig varit medlem av ECMEC. Sökanden erinrar om att kommissionen, i sitt svar på en begäran om förtydligande av de anmärkningar i meddelandet som särskilt riktades mot bolaget, uttryckligen påpekade att ENCI endast skulle bli föremål för de anmärkningar i vilka bolaget namngavs (skrivelse av den 12 februari 1992, bilaga 15 till ansökan). I det interimistiska förfarandet (i det ovannämnda målet T-14/92 R) bekräftade kommissionen dessutom att ENCI endast var föremål för de anmärkningar i meddelandet i vilka bolaget hade namngivits (kommissionens svaromål i mål T-14/92 R, punkt 24 i bilaga 17 till ansökan). ENCI har tillagt att bolaget under förhören upprepade gånger framhöll att dess försvar byggde på den förutsättningen att det endast var föremål för de anmärkningar i vilka det namngavs. Under dessa förhör var det dock ingen av kommissionens företrädare som påpekade för bolaget att det hade missförstått meddelandet om anmärkningar och kommissionens kommentarer i detta hänseende.

618 Detta argument skall underkännas av de skäl som anförts ovan i punkterna 530—534.

619 ENCI har för övrigt anfört att det är praktiskt taget omöjligt att exakt avgöra vilka faktiska anklagelser som riktas mot företagen i meddelandet om anmärkningar och vilka som anses ha begått överträdelserna, och att denna oklarhet även kännetecknar det ifrågasatta beslutet.

620 Även detta argument skall underkännas. Av de skäl som anförts ovan i punkterna 528—536 anser rätten att ENCI vid läsningen av meddelandet om anmärkningar kunde inse att kommissionen gjorde gällande att bolaget hade deltagit i Cembureau-avtalet och i samverkan inom ramen för ECEC. I det ifrågasatta beslutet har ENCI dessutom namngivits i anslutning till

dessa båda överträdelser (delaktighet i Cembureau-avtalet (punkterna 45.10, 65.3 och 65.9 samt artikel 1 i det ifrågasatta beslutet), samt delaktighet i ECEC (punkterna 31.3, 58.3 och 58.7 samt artikel 5 i det ifrågasatta beslutet)).

621 Unicem har hävdat att dess rätt till försvar har åsidosatts, eftersom det inte framgår av meddelandet om anmärkningar när samverkan inom ramen för ECEC upphörde.

622 Förstainstansrätten underkänner dessa argument av de skäl som anförts ovan i punkt 576.

623 Vad beträffar det samordnade förfarandet inom EPC har Valenciana (T-52/95) och Blue Circle (T-88/95) anfört att de på grund av oklarheten i meddelandet om anmärkningar inte blev medvetna om anmärkningen angående den samverkan som avses i punkt 6 i det ifrågasatta beslutet.

624 Förstainstansrätten konstaterar att det i punkt 67 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "den rättsliga bedömningen" anges att EPC:s medlemmar har överträtt artikel 85 1 i fördraget genom att upprätta EPC och genom att delta i de avtal och samordnade förfaranden som rör samarbetet vid export till tredje land.

625 Eftersom Valenciana och Blue Circle namnges i punkt 27 i den del av meddelandet om anmärkningar som rör "de faktiska omständigheterna" och utpekas som medlemmar av EPC, kan dessa sökande inte göra gällande att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad gäller anmärkningen rörande deras delaktighet i den överträdelse som avses i punkt 6 i det ifrågasatta beslutet.

626 Av det ovan anförda följer att de argument enligt vilka meddelandet om anmärkningar är otydligt skall underkännas. Detta gäller dock inte CBR, ENCI, Vicat, Rugby, Asland, Castle och Uniland, vars rätt till försvar åsidosattes genom att meddelandet om anmärkningar gjorde det klart för dem att kommissionen skulle fastställa att de blev delaktiga i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet vid ett tidigare datum än den dag då de började genomföra Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 566—568).

Den sjunde grunden: Rätten till försvar och artikel 3 i förordning nr 1 har åsidosatts genom att vissa dokument inte har översatts

627 CBR (T-25/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Dyckerhoff (T-35/95), Heidelberger (T-42/95), Aalborg (T-44/95), Unicem (T-50/95), Valenciana (T-52/95), Castle (T-56/95), Heracles (T-57/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Holderbank (T-68/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har anfört att kommissionen åsidosatte artikel 3 i förordning nr 1 och deras rätt till försvar genom att den under det administrativa förfarandet inte lät översätta vissa dokument till språket i den medlemsstat där företagen var etablerade.

628 Dyckerhoff, Heidelberger, Valenciana, Castle, Uniland, Secil, Hornos Ibéricos, Aker och Euroc har således klandrat kommissionen för att den har underlåtit att tillhandahålla en översättning av visst bevismaterial som lagts till grund för meddelandet om anmärkningar. CBR, Dyckerhoff, Heidelberger, Aalborg, Valenciana, Castle, Oficemen, Irish Cement, Cimpor, Aker och Euroc har klandrat kommissionen för att inte ha översatt vissa avsnitt i meddelandet om anmärkningar till språket i den medlemsstat där de är etablerade. Detta gäller särskilt citerade utdrag ur vissa dokument. Dyckerhoff, Aalborg, Valenciana, Oficemen, Cimpor och Secil har dessutom kritiserat att förhörsprotokollen inte har översatts.

629 Artikel 3 i förordning nr 1 har följande lydelse:

"Skriftliga handlingar som någon av gemenskapens institutioner ställer till en medlemsstat eller en person som lyder under en medlemsstats jurisdiktion skall avfattas på den statens språk."

630 De språkregler som föreskrivs i artikel 3 i förordning nr 1 är endast tillämpliga på de skriftliga handlingar som institutionerna riktar till bestämda mottagare (domen i det ovan i punkt 223 nämnda målet Tréfilion mot kommissionen, punkt 21).

631 Kommissionen är inte skyldig att tillhandahålla en översättning av bilagorna till meddelandet om anmärkningar (domen i det ovan i punkt 223 nämnda målet Tréfilion mot kommissionen, punkt 21). Det rör sig inte om "skriftliga handlingar" i den mening som avses i artikel 3 i förordning nr 1. Dessa dokument härrör nämligen inte från kommissionen utan är bevismaterial som kommissionen har åberopat.

632 Förstainstansrätten underkänner därför argumentet att kommissionen har åsidosatt artikel 3 i förordning nr 1 genom att inte tillhandahålla mottagarna av meddelandet om anmärkningar en översättning av det bevismaterial som låg till grund för meddelandet.

633 De dokument som kommissionen ordagrant har citerat i meddelandet till stöd för anmärkningarna kan inte heller anses härröra från denna institution, även om meddelandet om anmärkningar är en "skriftlig handling" från kommissionen i den mening som avses i artikel 3 i förordning nr 1 (domen i det ovan i punkt 223 nämnda målet Tréfilion mot kommissionen, punkt 21). De avsnitt i dessa dokument som har citerats i meddelandet om anmärkningar härrör inte från kommissionen utan från vissa cementproducenter eller deras branschsammanslutningar. Kommissionens eventuella översättning av ett dokument från ett företag eller en företagssammanslutning skulle för övrigt aldrig kunna anses vara en offentlig och giltig version.

634 Den omständigheten att meddelandet om anmärkningar innehåller diverse oöversatta citat ur dokument som härrör från företag och företagssammanslutningar kan således inte heller anses utgöra ett åsidosättande av artikel 3 i förordning nr 1.

635 Det kan tilläggas att det, för att värdera den bevisning som kommissionen har åberopat till stöd för meddelandet om anmärkningar och för att mot denna bakgrund bereda ett försvar mot meddelandet om anmärkningar, snarare behövs tillgång till bevisen i sig än till en icke-officiell översättning av dessa. Rätten till försvar kräver således att meddelandets mottagare under det administrativa förfarandet får tillgång till alla kompromet terande handlingar i originalversion (se även ovan i punkterna 323, 324 och 364). Denna princip medför dock inte skyldighet för kommissionen att översätta de handlingarna som har citerats i meddelandet om anmärkningar eller åberopats till stöd för detta till språket i den medlemsstat där meddelandets mottagare är etablerade. Rätten underkänner därför det argument som framförts av de sökande som uppräknas ovan i punkt 627, enligt vilket deras rätt har åsidosatts genom att kommissionen har underlåtit att tillhandahålla en översättning av visst bevismaterial som den har citerat i meddelandet om anmärkningar eller åberopat till stöd för detta meddelande.

636 Vad gäller den omständigheten att förhörsprotokollen inte översattes, erinrar rätten om att enligt artikel 9.4 i förordning nr 99/63 skall det väsentliga innehållet i de yttranden som avges av varje person som hörs antecknas i ett protokoll som skall läsas och godkännas av honom. Det enda syftet med förhörsprotokollen är att i skrift återge de muntliga inlägg som olika parter har gjort på det språk som de har använt, för att de skall kunna kontrollera att deras egna yttranden har blivit korrekt uppfattade (se i detta hänseende domstolens dom av den 14 juli 1972 i mål 48/69, ICI mot kommissionen, REG 1972, s. 619, punkt 29; svensk specialutgåva, volym 2, s. 25). Protokollen är således inte skriftliga handlingar från kommissionen i den mening som avses i artikel 3 i förordning nr 1. Mot denna bakgrund underkänner rätten de argument som har framställts av Dyckerhoff, Aalborg, Valenciana, Oficemen, Cimpor och Secil, enligt vilka kommissionen har åsidosatt artikel 3 i förordning nr 1 genom att underlåta att tillhandahålla en översättning av förhörsprotokollen. Under förhöret hade de berörda parterna dessutom tillfälle att lyssna till en simultantolkning av de olika uttalanden som gjordes. De kan därför inte göra gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts.

637 Aalborg har hävdat att när kommissionen översätter ett utdrag ur ett dokument i meddelandet om anmärkningar, måste den låta meddelandets mottagare få tillgång till en översättning av hela handlingen, för att göra det möjligt för dem att placera utdraget i ett sammanhang.

Sökanden har i detta hänseende hänvisat till det uttalande på grekiska som Kalogeropoulos gjorde vid Heracles styrelsesammanträde den 25 juni 1986 (dokument nr 33.126/19875—19877, se ovan punkt 816). Ett utdrag ur detta uttalande har återgivits i punkt 9 i meddelandet om anmärkningar, som har översatts till språket i den medlemsstat där sökanden — en av meddelandets mottagare — var etablerad, det vill säga danska. Resten av dokumentet finns enbart på grekiska.

638 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Eftersom kommissionen inte är skyldig att översätta de dokument som citeras i meddelandet om anmärkningar, kan den inte heller vara skyldig att översätta hela det dokument ur vilket den, på eget initiativ och utan förpliktelse, har hämtat ett utdrag och översatt detta till språket i den medlemsstat där meddelandets mottagare är etablerad.

639 Heracles anser att kommissionen borde ha översatt bolagets svar på meddelandet om anmärkningar och dess inlägg under förhören i mars 1993 till ett annat språk än grekiska. Genom att underlåta att göra detta skulle kommissionen ha berövat Heracles möjligheten att på ett tillfredsställande sätt göra sitt försvar känt för kommissionens ledamöter. Av samma skäl anser sökanden att den rådgivande kommittén inte har hörts på ett tillfredsställande sätt.

640 Detta argument skall underkännas. Heracles har nämligen inte visat, mot bakgrund av innehållet i det ifrågasatta beslutet, att bolagets uttalanden inte uppfattats korrekt. Kommissionen är under alla omständigheter en flerspråkig institution som måste anses kapabel att förstå de dokument som tillhandahålls den på ett av gemenskapens officiella språk. Det finns för övrigt inga uppgifter som gör det möjligt att fastslå att den rådgivande kommittén inte har kunnat avge sitt yttrande med full kännedom om det ärende i vilket den har hörts.

641 Cimpor, Secil och ATIC har anfört att listan (se ovan punkt 5) inte var avfattad på portugisiska utan delgavs dem på franska. Enligt sökandena var denna handling i ärendet av grundläggande betydelse för deras utövande av rätten till försvar. Cimpor och Secil har vidare gjort gällande att kommissionens skrivelse av den 17 februari 1992 — som innebar att fristen för att besvara meddelandet om anmärkningar förlängdes till och med den 23 mars 1992 eller till och med den 27 mars 1992 för de av meddelandets mottagare som hade åtagit sig att inge sina svarsinlagor i 20 exemplar — också var avfattad på franska. Secil har tillagt att kallelsen av den 5 februari 1993 till förhören inte heller den var avfattad på portugisiska. Dyckerhoff har anfört kommissionen inte tillställde bolaget listan (se ovan punkt 5) på tyska utan på franska.

642 Beträffande dessa dokument kan rätten faktiskt fastslå att det är fråga om ett åsidosättande av artikel 3 i förordning nr 1. Det rör sig om en skriftlig handling från kommissionen som borde ha avfattats på språket i den medlemsstat där meddelandets mottagare är etablerad.

643 Det förhåller sig dock så, att när en institution tillställer en person som lyder under en medlemsstats jurisdiktion en skriftlig handling som inte är avfattad på den statens språk, är det begångna felet visserligen beklagligt men betyder inte att förfarandet blir ogiltigt annat än om det får skadliga följder för denna person vad gäller det administrativa förfarandet (domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 41/69, ACF Chemiefarma mot kommissionen, REG 1970, s. 661, punkt 52; svensk specialutgåva, volym 1, s. 457, och förstainstansrättens dom av den 14 juli 1994 i mål T-77/92, Parker Pen mot kommissionen, REG 1994, s. II-549, punkt 74).

644 Det är uppenbart att så inte är fallet i förevarande mål. Listan (se ovan punkt 5) som på franska tillställdes Cimpor, Secil och ATIC — juridiska personer som lyder under portugisisk rätt — innehöll en fortlöpande numrering av dokumenten, en uppgift om dokumentens natur, en klassificering av dokumenten som "tillgängliga", "delvis tillgängliga" och "ej tillgängliga" samt en uppgift om den pärm i vilken dokumenten har katalogiserats (se ovan punkt 96). De berörda sökandena förnekar inte att de har fått tillgång till alla dokument som betecknats som tillgängliga på listan (se ovan punkt 5), Det faktum att listan (se ovan punkt 5) var avfattad på franska hindrade dem således inte från att få tillgång till dokumenten i akten i utredningen i enlighet med de villkor som uppställts i listan (se ovan punkt 5). Det faktum att listan inte var avfattad på portugisiska hindrade inte heller Cimpor och Secil från att få sina frister förlängda. Cimpor tillställde kommissionen sitt svar på meddelandet om anmärkningar den 24 mars 1992 (bilaga 29 till ansökan). Secil bekräftade, genom skrivelse av den 20 februari 1992, att bolaget hade mottagit kommissionens skrivelse av den 17 februari 1992, och erinrade om att kommissionen hade förlängt svarsfristen till och med den 27 mars 1992 (bilaga 12 till ansökan). Slutligen finner rätten att omständigheten att den kallelse till förhör som riktades till Secil inte var avfattad på portugisiska inte hindrade detta bolag från att inställa sig till sagda förhör.

645 Eftersom felet inte fick några skadliga följder under det administrativa förfarandet, underkänner rätten det argument som sökandena har riktat mot dessa handlingar. Av samma skäl skall argumentet om åsidosättande av rätten till försvar underkännas.

646 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på någon del av den sjunde grunden.

Den åttonde grunden: Rätten till försvar har åsidosatts, eftersom vissa dokument är felöversatta och innehåller oriktiga citat

647 Castle (T-56/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har hävdat att kommissionen har åsidosatt deras rätt till försvar genom att vissa dokument är felöversatta eller felciterade i meddelandet om anmärkningar.

648 För det första anser sökandena att det uttalande som Heracles verkställande direktör gjorde den 25 juni 1986 (punkt 9 i meddelandet om anmärkningar och punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877, se nedan punkt 816) och Italcementis anteckningar angående exekutivkommitténs möte den 14 april 1986 (punkt 7 in fine i meddelandet om anmärkningar och punkt 17.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3185) är felöversatta. Sökandena hävdar i synnerhet att den ursprungliga versionen av uttalandet från Heracles verkställande direktör, i motsats till kommissionens översättning, inte innehåller någon antydan om "förhandlingar" eller "brittisk samverkan". Vad beträffar Italcementis anteckningar har utdraget "trovare delle regole del gioco tra di noi per evitare concorrenza non corretta" fått följande översättning på engelska: "rules must be established between us to prevent improper competition" ("det måste fastställas regler oss emellan för att slippa otillbörlig konkurrens"). Den riktiga översättningen borde dock ha varit "to find rules of the gamle between us to prevent improper competition" ("att finna spelregler oss emellan för att slippa otillbörlig konkurrens").

649 Det är utrett att de båda dokumenten i fråga fanns i lådan (se ovan punkt 95). Castle, Aker och Euroc förfogade således över ursprungsversionerna under det administrativa förfarandet. Ingenting hindrade dem från att redan i detta skede göra kommissionen uppmärksam på eventuella översättningsfel i meddelandet om anmärkningar. Det kan därför inte vara fråga om ett åsidosättande av rätten till försvar.

650 Castle, Aker och Euroc har för det andra gjort gällande att kommissionen, på sidan 44 i den engelska versionen av meddelandet om anmärkningar (punkt 18), rörande tecknandet av aktiekapital i Interciment, har påstått att det vid chefsdelegaternas möte den 6 november 1986 "was agreed that non EEC-based compan[ies] would take up their shareholding for the present" ("man var överens om att bolag utanför gemenskapen skulle förvärva sina aktier nu"), medan det i det dokument ur vilket kommissionen gjort detta utdrag, det vill säga dokument nr 33.126/19007 och 19008, angavs att "no EEC-based company would take up their shareholding for the present" ("inget bolag i gemenskapen vill förvärva aktier för närvarande").

651 Förstainstansrätten finner att dokument nr 33.126/19007 och 19008 fanns i lådan (se ovan punkt 95). Sökandena förfogade således över dessa dokument i originalversion under det administrativa förfarandet, och de kunde därför ha upptäckt felciteringen redan under sagda förfarande och i detta skede framfört sina argument i frågan. Felciteringen har under alla omständigheter korrigerats i det ifrågasatta beslutet. I punkt 26.10 i beslutet har kommissionen, med hänvisning till de båda ifrågavarande dokumenten, påpekat att det vid chefsdelegaternas möte i Bryssel den 6 november 1986 beslutades att "inget bolag i gemenskapen skulle teckna aktiekapital i Interciment". Enligt sökandena medförde deras inlägg under förhören (ansökan i mål T-56/95, punkt 5.5.3, i mål T-70/95 och i mål T-71/95, punkt 4.5.3) att kommissionen var tvungen att medge att den hade begått ett fel. Eftersom det var just sökandenas utövande av rätten till försvar som föranledde kommissionen att rätta ett fel i meddelandet om anmärkningar, är det uppenbart att Castles, Akers och Eurocs argument om ett åsidosättande av rätten till försvar skall underkännas (se domstolens dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m.fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkterna 437

och 438, och förstainstansrättens dom av den 7 oktober 1999 i mål T-228/97, Irish Sugar Plc mot kommissionen, REG 1999, s. II-2969, punkt 34).

Den nionde grunden: Rätten till försvar och artikel 11.1 i förordning nr 99/63 åsidosattes genom att fristen för att besvara meddelandet om anmärkningar var otillräcklig

652 Dyckerhoff (T-35/95), Heidelberger (T-42/95), Buzzi (T-51/95) och Secil (T-62/95) har gjort gällande att kommissionen åsidosatte deras rätt till försvar och artikel 11.1 i förordning nr 99/63, genom att fastställa en otillräcklig frist för beredandet av ett svar på meddelandet om anmärkningar. De har erinrat om att de tilldelades en ursprunglig svarsfrist på två månader och att denna frist först förlängdes med en månad, strax innan den skulle gå ut, och sedan med ytterligare en månad. Sökandena har påstått att de kunde ha utvecklat sitt försvar djupare, om fristen redan från början hade fastställts till fyra månader. Heidelberger och Buzzi har tillagt att de blev tvungna att utarbeta sitt svar på meddelandet om anmärkningar under ständig tidsbrist på grund av fristerna, utan att de under själva arbetet någonsin kunde räkna med att fristerna skulle förlängas. Heidelberger säger sig ha avstått från översättningen av flera dokument, med hänsyn till att bolaget inte hade tillräckligt med tid på sig för att gå igenom ifrågavarande dokument före fristens utgång.

653 Förstainstansrätten erinrar om att det i artikel 11.1 i förordning nr 99/63, vars syfte är att garantera mottagarna av meddelandet om anmärkningar en tillräcklig frist för att de effektivt skall kunna utöva sin rätt till försvar, föreskrivs att kommissionen, när den fastställer fristen — som skall omfatta minst två veckor — skall beakta vilken tid som behövs för att förbereda yttranden och huruvida ärendet är av brådskande natur. Hur lång tid som skall anslås skall i praktiken bedömas mot bakgrund av vilka svårigheter som är förknippade med det aktuella fallet (domstolens dom i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl mot kommissionen, punkterna 94—99, och dom av den 14 februari 1978 i mål 27/76, United Brands mot kommissionen, REG 1978, s. 207, punkterna 272 och 273; svensk specialutgåva, volym 4, s. 9).

654 Under det administrativa förfarande som gav upphov till denna rättegång tilldelades meddelandets mottagare en ursprunglig frist på två månader för att besvara meddelandet. Denna frist förlängdes vid två tillfällen med en månad och kom således att totalt omfatta fyra månader som sträckte sig från slutet av november 1991 till slutet av mars 1992. Rätten anser att denna fyramånadersfrist var tillräcklig med hänsyn till de särskilda omständigheterna i förevarande ärenden. Vad gäller argumentet att endast den ursprungligen fastställda tvåmånadersfristen är relevant för bedömningen av denna grund, kan konstateras att domstolen, i fråga om det ärende som gav upphov till domen i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl mot kommissionen och som också var ett komplicerat fall, fastslog (punkterna 94—99 i nämnda dom) att en frist på två månader var skälig. Den ursprungligen beviljade fristen var, som kommissionen har påpekat, inte heller så överdrivet kort som de berörda sökandena vill få den till, om den jämförs med den tvåmånadersfrist för väckande av talan om ogiltigförklaring som föreskrivs i artikel 173 femte stycket i fördraget. Slutligen finner rätten att även om de berörda sökandena förberedde sina svar på meddelandet om anmärkningar i tron att de endast förfogade över en frist på två månader, fick de genom förlängningarna ytterligare två månader på sig för att anpassa och fördjupa sina svar.

655 Heidelbergers argument om att bolaget avstod från att låta översätta flera dokument skall också underkännas. Eftersom den berörda sökanden inte har definierat vilka dokument som kunde ha varit till nytta för dess försvar, om de hade varit översatta till tyska, har den inte lyckats visa på vilket sätt dess rätt till försvar har påverkats av fristens fastställelse.

656 Talan kan därför inte bifallas på den nionde grunden.

Den tionde grunden: Rätten till försvar, artikel 19.1 i förordning nr 17 samt artiklarna 7.1, 8.1 och 9 i förordning nr 99/63 åsidosattes genom att förhören var illa organiserade

A — Inledande anmärkningar

657 Förhören hölls den 1 mars och den 1 april 1993. Samtliga mottagare av meddelandet om anmärkningar kallades att den 1 och den 2 mars 1993 delta i ett "allmänt sammanträde", särskilt ägnat cementmarknaden. Den 3—18 mars 1993 hölls det förhör angående den internationella delen av meddelandet om anmärkningar. Alla de mottagare av meddelandet om anmärkningar som hade delgivits denna del av meddelandet fick delta i dessa förhör. Vid de förhör som hölls den 22 mars—den 1 april 1993 behandlades de olika nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar. Endast de företag och företagssammanslutningar till vilka dessa nationella kapitel i meddelandet hade riktats fick rätt att delta i nämnda förhör (se ovan punkterna 12 och 94).

658 Förevarande grund består av tre delar. Som första delgrund har åberopats att rätten till försvar, artikel 19.1 i förordning nr 17 och artikel 7.1 i förordning nr 99/63 har åsidosatts (B). Som andra delgrund har åberopats att artikel 8.1 i förordning nr 99/63 har åsidosatts (C). Som tredje delgrund har åberopats att artikel 9 i sistnämnda förordning har åsidosatts (D).

B — Den första delgrunden: Rätten till försvar, artikel 19.1 i förordning nr 17 och artikel 7.1 i förordning nr 99/63 har åsidosatts

659 ENCI (T-3195), VNC (T-32/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), Ciments Français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Valenciana (T-52/95), Asland

(T-55/95), Castle (T-56/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) anser att deras rätt till försvar åsidosattes i samband med att förhören under det administrativa förfarandet organiserades. Lafarge och Valenciana har vidare anfört att kommissionens agerande stred mot artikel 19.1 i förordning nr 17. Valenciana, Oficemen, Aker och Euroc har hävdat att även artikel 7.1 i förordning nr 99/63 åsidosattes.

660 I artikel 19.1 i förordning nr 17 föreskrivs att kommissionen skall lämna de företag och företagssammanslutningar som berörs av ett förfarande för tillämpning av artikel 85.1 eller artikel 86 i fördraget tillfälle att yttra sig över kommissionens anmärkningar. Enligt artikel 7.1 i förordning nr 99/63 skall kommissionen lämna "personer, som i sina skriftliga yttranden begärt att få framföra sina synpunkter muntligen, tillfälle att göra detta, om de kan påvisa ett tillräckligt intresse i saken eller om kommissionen avser att ålägga dem böter eller viten". Dessa båda bestämmelser ger uttryck för den grundläggande gemenskapsrättsliga principen om att rätten till försvar måste iakttas i varje förfarande som kan leda till påföljder. Sökandenas argument om att rätten till försvar har åsidosatts sammanfaller således med deras argument om att artikel 19.1 i förordning nr 17 och artikel 7.1 i förordning nr 99/63 har åsidosatts, och dessa båda argument skall därför prövas tillsammans.

661 De berörda sökandenas argument kan indelas i fyra kategorier. Förstainstansrätten ämnar först bedöma argumentet rörande förhörsombudets ensidiga schemaläggning av förhören (1). Den skall vidare undersöka påståendena om att det förekom oegentligheter under förhören angående de internationella anmärkningarna (2) och under förhören angående de nationella anmärkningarna (3). Rätten kommer slutligen att pröva påståendena om andra oegentligheter under dessa förhör (4).

1. Förhörsombudets schemaläggning av förhören

662 SFIC, Heidelberger, Lafarge, Valenciana och Castle har invänt mot att förhören organiserades enligt ett av förhörsombudet ensidigt fastlagt schema. De anser att kommissionens tillvägagångssätt hindrade dem från att fritt organisera sitt försvar.

663 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Förhören organiserades i enlighet med den ordning i vilken de olika anmärkningarna framställts i meddelandet. Iakttagandet av denna ordning gör det i princip lättare för de berörda parterna att bereda sitt försvar. I vilket fall som helst kan den enda omständigheten att kommissionen schemalade förhören inte i sig utgöra ett åsidosättande av rätten till försvar. Ett sådant åsidosättande kan endast fastställas om de berörda sökandena visar att förhören har organiserats på ett sådant sätt att de förhindrats att

delta i de förhör som rör anmärkningar riktade mot dem eller att muntligen framföra sina argument gentemot sådana invändningar. Dessa frågor kommer dock att prövas nedan i punkterna 664—701.

2. Påståendena om att det förekom oegentligheter under förhören angående de internationella anmärkningarna

664 Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Asland, Uniland, Aker och Euroc har hävdat att de inte fick möjlighet att yttra sig muntligen angående Cembureau-avtalet, trots att denna överträdelse har tillskrivits dem i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Aker och Euroc har tillagt att den enda del av förhören som de kallades till för att lämna synpunkter var den del som ägde rum den 11 och den 12 mars 1993 och som avsåg ETF.

665 Förstainstansrätten finner att de sökande som uppräknas i föregående punkt kunde delta i de förhör som rörde sådana kapitel i meddelandet om anmärkningar som hade delgivits dem. De kunde således alla delta i förhören angående internationell samverkan. Det var dock endast Cembureau och de företag och företagssammanslutningar som ansågs vara direkta medlemmar av Cembureau-avtalet som fick möjlighet att yttra sig muntligen vid de förhör som hölls den 3—5 mars 1993 och som särskilt rörde ingåendet av Cembureau-avtalet. Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Asland, Uniland, Aker och Euroc, som inte ansågs vara direkta medlemmar av Cembureau, liksom Aker och Euroc, som i meddelandet om anmärkningar inte ansågs vara direkta medlemmar av Cembureau (se ovan punkt 516), gavs således, under de förhör som hölls den 5—18 mars 1993, endast tillfälle att uttala sig under förhören angående de olika åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet som de hade deltagit i.

666 Förstainstansrätten erinrar om att det i meddelandet om anmärkningar ansågs att de företag som inte var direkta medlemmar av Cembureau hade anslutit sig till Cembureau-avtalet genom att delta i "åtgärderna för genomförande" av detta avtal, vilket antagits av Cembureau och dess medlemmar (se ovan punkterna 511—542). Ciments Français, Heidelberger, Lafarge, Asland, Uniland, Aker och Euroc hade således, i samband med förhören angående de åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet som de påstods ha deltagit i, möjlighet att muntligen yttra sig inte bara över riktigheten av de påstådda omständigheterna utan även över det påstådda sambandet mellan dessa omständigheter och Cembureau-avtalet. Ingenting hindrade dem för övrigt från att under förhören angående åtgärderna för genomförande av Cembureau-avtalet argumentera för att ifrågasätta själva existensen av detta avtal. Sökandenas argument, att de inte fick tillfälle att uttala sig muntligt angående Cembureau-avtalet eller sin delaktighet i detta avtal, är således oriktigt och skall underkännas.

667 Heidelberger påstår sig ha blivit vilseledd av förhörsschemat. Eftersom bolaget inte fick yttra sig över påståendet om att det hade deltagit i Cembureau-avtalet och i flera av

åtgärderna för genomförande av detta avtal, drog det slutsatsen att det inte berördes av dessa anmärkningar.

668 Av de skäl som anförts ovan i punkterna 516—542 finner rätten att Heidelberger, efter att ha läst meddelandet om anmärkningar, var i stånd att inse att kommissionen anklagade bolaget för att ha deltagit i Cembureau-avtalet. Vidare framgick det tillräckligt klart av meddelandet om anmärkningar att Heidelberger ansågs ha deltagit i den fransk-tyska samverkan och i de åtgärder som vidtagits inom ramen för ETF (se ovan punkterna 591—602), vilka är de enda genomförandeåtgärder som lagts denna sökande till last i det ifrågasatta beslutet. Förhörsschemat, som bolaget erhöll ungefär ett år efter det att det hade ingivit sitt svar på alla dessa anmärkningar i meddelandet, kan således inte ha varit vilseledande vad gäller de anmärkningar som riktades mot bolaget. Den 8 mars 1993 kunde Heidelberger i vilket fall som helst yttra sig muntligen över påståendet om dess delaktighet i den fransk-tyska samverkan, och den 11 och 12 mars 1993 kunde bolaget yttra sig över påståendet om att det hade deltagit i de åtgärder som vidtagits inom ramen för ETF. Under dessa förhör kunde Heidelberger ha utvecklat sin argumentation rörande Cembureau-avtalets existens och sin egen delaktighet i detta avtal. Mot denna bakgrund underkänner rätten Heidelbergers argument.

669 Heidelberger har vidare anfört att bolaget inte fick uttala sig under det allmänna sammanträdet den 1 och 2 mars 1993 — ett sammanträde som det inte förnekar att det deltog i — vid vilket cementmarknaden behandlades.

670 Förstainstansrätten underkänner även detta argument. Under de förhör vid vilka bolaget tilläts framföra synpunkter, det vill särskilt säga förhören den 8, 11 och 12 mars 1993, fanns det ingenting som hindrade Heidelberger från att ifrågasätta kommissionens analys av cementmarknaden i kapitel 1 i meddelandet om anmärkningar.

671 Heidelberger har slutligen anfört att eftersom kommissionen, enligt lydelsen av det ifrågasatta beslutet, ansåg att de olika påtalade bilaterala och multilaterala åtgärderna utgjorde ett enda och fortlöpande avtal, borde bolaget också ha fått möjlighet att uttala sig under de förhör som rörde alla de påstådda åtgärderna för genomförande av detta avtal.

672 Rätten konstaterar dock att kommissionen aldrig ansåg att Heidelberger deltog i alla de ageranden som tillsammans utgjorde det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet. Enligt beslutet deltog sökanden endast i två åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet, nämligen den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet) och ETF (artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet). Det är dock utrett att Heidelberger under förhören den 8, 11 och 12 mars 1993 kunde ha yttrat sig angående dessa åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet. Det faktum att bolaget inte kunde yttra sig muntligen över anmärkningar som inte riktats mot det kan inte anses ha skadat dess försvar.

673 Lafarge har för sin del anfört att bolaget inte hade tillräckligt med tid för att heltäckande yttra sig över den internationella delen av akten under förhören. Enligt sökanden föreligger det en uppenbar diskrepans mellan det utrymme som bolaget gavs under förhören och det totala ansvar som det slutligen ålades i det ifrågasatta beslutet.

674 Förstainstansrätten konstaterar att den tid som de olika företagen och företagssammanslutningarna anslogs för att yttra sig under förhören betingades av det antal anmärkningar som framställts mot dem i meddelandet om anmärkningar. Lafarge anslogs 30 minuters talartid för var och en av de åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet som har tillskrivits bolaget i det ifrågasatta beslutet. Sökanden kan mot denna bakgrund inte åberopa en diskrepans mellan det utrymme som den gavs under förhören och det totala ansvar som den slutligen ålades. Sökanden har för övrigt inte förebringat något faktiskt bevis på att den anslagna talartiden var otillräcklig. Bolaget har nämligen inte lyckats styrka att den påstådda bristen på talartid hindrade det från att formulera och utveckla ett argument som kunde ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet.

3. Påståendena om att det förekom oegentligheter under förhören angående de nationella anmärkningarna

675 SFIC, Vicat, Ciments Français, Lafarge, Valenciana, Castle, Uniland, Oficemen, ATIC, Aker och Euroc har invänt mot att de inte fick delta i förhören angående den samverkan som ägt rum i de övriga medlemsstaterna.

676 Det framgår att möjligheten att delta i förhören angående nationell samverkan var begränsad. Den var förbehållen företag och sammanslutningar i medlemsstaten i fråga, det vill säga företag och sammanslutningar som hade delgivits de nationella kapitel i meddelandet om anmärkningar som förhören gällde.

677 Den omständigheten att sökandena inte kunde delta i förhören angående annan nationell samverkan än den som ägt rum i den medlemsstat där de var etablerade kunde dock inte skada deras försvar. Rätten erinrar om att Cembureau-avtalet och därtill knutna åtgärder för genomförande på det internationella planet inte på något vis var beroende av förekomsten av nationell samverkan (se ovan punkterna 110—120), oaktat den omständigheten att det i punkt 93 b i meddelandet om anmärkningar talas om ett oupplösligt samband mellan nationell och internationell samverkan. De nationella anmärkningarna har för övrigt inte upprepats i det

ifrågasatta beslutet och de berörda sökandena har inte visat att det ifrågasatta beslutet är grundat på uppgifter som insamlats under förhören angående nationell samverkan.

678 Förstainstansrätten underkänner därför det argument som har framförts av de elva ovannämnda sökandena.

679 Heidelberger har kritiserat det faktum att de berörda företagen och företagssammanslutningarna inte tilläts yttra sig angående den internationella samverkan under de förhör som rörde nationell samverkan. Uniland har klandrat kommissionen för att den inte lät bolaget uttala sig angående de internationella anmärkningarna under det förhör som ägnades den spanska marknaden.

680 Förstainstansrätten erinrar om att Heidelberger, under förhören angående internationell samverkan, muntligen kunde framföra sina argument i fråga om alla de överträdelser som tillskrivits bolaget i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 668). Enligt det ifrågasatta beslutet har Uniland för sin del deltagit i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör (artikel 1) och i överträdelserna inom ramen för ETF (artikel 4.1—4.3 a). Uniland hade tillfälle att yttra sig över dessa anmärkningar under det förhör som ägnades åt ETF den 11 och 12 mars 1993. Mot denna bakgrund kan de berörda sökandenas försvar inte ha skadats av att de inte fick uttala sig om de internationella anmärkningarna under förhören angående de nationella anmärkningarna.

681 Lafarge har klagat över att bolaget endast fick 70 minuters talartid för att framföra sina synpunkter på den franska samverkan. Rätten finner att detta argument saknar relevans, eftersom anmärkningen rörande den franska samverkan inte har vidhållits i det ifrågasatta beslutet.

4. Påståendena om andra oegentligheter under förhören

682 Irish Cement, Cimpor, Secil och ATIC har anfört att de borde ha fått tillfälle att delta i samtliga förhör. Enligt dessa sökande är rätten att yttra sig också en rätt att höra andra yttra sig. Förstainstansrätten underkänner dock detta argument, eftersom det inte finns något bevis för att kommissionen grundade det ifrågasatta beslutet på uppgifter som inhämtats under de förhör som sökandena inte fick delta i, eller som bekräftar att det vid dessa förhör lämnades uppgifter som var till fördel för sökandena.

683 SFIC har hävdat att kommissionen har grundat sig på "självangivelser" i svaren från förhören, när den fastställt den överträdelse som består i ett utbyte av uppgifter mellan SFIC och BDZ

(artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet). Den punkt i det ifrågasatta beslutet som SFIC har hänvisat till (punkt 22.18) avser i själva verket förklaringar som under förhören inte lämnades av SFIC utan av BDZ. Det kan således inte vara fråga om en "självangivelse" från SFIC:s sida. Kommissionen har för övrigt inte grundat sig på BDZ:s uttalanden under förhören, när den fastställt den överträdelse som avses i artikel 3.3 b i det ifrågasatta besluten. Efter att ha hänvisat till BDZ:s svar under förhören har kommissionen fastslagit följande (punkt 22.18 i det ifrågasatta beslutet): "Trots de argument som skriftligen och muntligen har framförts av [BDZ], har kommissionen inte lyckats finna någon giltig förklaring till fördelningen av importkvoter på de olika delstaterna". Den har därefter förklarat (punkt 22.18 femte och sjätte stycket) varför BDZ:s argument måste underkännas. Kommissionen har således inte alls fastställt den överträdelse som avses i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet på uppgifter som lämnats av BDZ under förhören. I nämnda avsnitt i det ifrågasatta beslutet har kommissionen endast klarlagt varför den har förkastat de förklaringar som BDZ lämnade under förhören i fråga om utbytet av statistik mellan SFIC och BDZ. Rätten underkänner därför SFIC:s argument.

684 ENCI och VNC har klandrat kommissionen för att den inte var opartiskt inställd till dem under förhöret den 8 mars 1993, eftersom den vägrade ta hänsyn till deras argument. De har i detta hänseende hänvisat till ett uttalande som Guerrin gjorde under förhöret.

685 Vid detta tillfälle uttalade Guerrin mycket riktigt följande: "[K]ommissionen... kan inte instämma i somliga påpekanden som gjorts [av de företag som deltagit i förhören]". Det förhåller sig dock så, att även om kommissionen måste ge mottagarna av meddelandet om anmärkningar tillfälle att ta ställning och försvara sig mot de anmärkningar som riktas mot dem, är den inte skyldig att godta alla de argument som framförts. Följaktligen kan varken ENCI eller VNC åberopa att deras rätt till försvar har åsidosatts på grund av Guerrins uttalande.

686 Lafarge har anfört att bolaget under förhören inte tilläts förklara sin konkurrensstrategi, utöver vad som var föremål för kommissionens anmärkningar, trots att det uttryckligen hade begärt att få göra detta.

687 Förstainstansrätten vill understryka att Lafarge var fri att utnyttja den tilldelade talartiden helt enligt egna önskemål. Den underkänner därför även detta argument.

688 Aker och Euroc har slutligen invänt mot det faktum att kommissionen under förhören inte behandlade dem och deras brittiska dotterbolag Castle som skilda enheter.

689 Förstainstansrätten underkänner detta argument, beträffande vilket varken Aker eller Euroc har dragit några faktiska eller rättsliga slutsatser.

690 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på den första delen av den tionde grunden.

C — Den andra delgrunden: Artikel 8.1 i förordning nr 99/63 har åsidosatts

691 Valenciana (T-52/95) har gjort gällande att kommissionen åsidosatte artikel 8.1 i förordning nr 99/63 genom att tilldela bolaget otillräckligt med tid att förbereda sig inför förhören

692 I artikel 8.1 i förordning nr 99/63 föreskrivs att "kommissionen skall kalla de personer som skall höras att infinna sig vid den tidpunkt som den bestämmer", utan att det anges någon frist att iaktta.

693 Det är utrett att Valenciana kallades till de förhör som hölls den 1 mars 1993 genom en skrivelse av den 5 februari 1993 (bilaga 12 till ansökan). Kommissionen har inte bestritt att sökanden mottog denna skrivelse den 6 februari 1993. Valenciana förfogade således över en frist på 22 dagar från kallelsen fram till dagen för förhöret.

694 Valenciana har inte förebringat något bevis på att fristen på 22 dagar inte var tillräcklig för förberedelsen av förhören. Av det svar som Valenciana den 11 november 1997 har lämnat på förstainstansrättens skriftliga fråga framgår för övrigt att Valenciana inte ens bad kommissionen att skjuta upp förhören med anledning av att bolaget inte hade tillräckligt med tid att förbereda sitt muntliga anförande.

695 Av detta följer att talan inte kan bifallas på den andra delen av den tionde grunden.

D — Den tredje delgrunden: Artikel 9 i förordning nr 99/63 har åsidosatts

696 Lafarge (T-43/95) har gjort gällande att kommissionen åsidosatte artikel 9.3 i förordning nr 99/63 genom att neka bolaget rätt att höras enskilt i fråga om anmärkningarna rörande den fransk-tyska marknaden. Aalborg (T-44/95) har anfört att kommissionen åsidosatte samma bestämmelse genom att inte höra bolaget enskilt.

697 Dessa argument skall underkännas, eftersom de brister i precision. De berörda sökandena har inte förklarat på vad sätt deras rätt till försvar åsidosattes genom att de inte hördes enskilt. Enligt artikel 9.3 i förordning nr 99/63 kan kommissionen under alla omständigheter välja att höra personer enskilt eller i närvaro av andra personer som har kallats (generaladvokaten Darmons förslag till avgörande i det ovan i punkt 106 nämnda målet Pappersmassa II, REG 1993, s. I-1445, punkt 155).

698 Lafarge har vidare invänt mot det faktum att de dokument angående ETF som bolaget hade ingivit under förhören inte bifogades förhörsprotokollet.

699 I artikel 9.4 i förordning nr 99/63 föreskrivs att "[d]et väsentliga innehållet i de yttranden som avges av varje person som hörs skall antecknas i ett protokoll som skall läsas och godkännas av honom". Eftersom Lafarge varken har uppgivit vilka dokument som borde ha bifogats protokollet eller förklarat varför dessa dokument skall likställas med det väsentliga innehållet i ett yttrande, i den mening som avses i ovannämnda bestämmelse, skall argumentet underkännas.

700 Talan kan därför inte bifallas på den tredje delen av den tionde grunden.

701 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på den tredje grunden.

Den elfte grunden: Principen om att kommissionen skall undersöka saken på eget initiativ har åsidosatts

702 Dyckerhoff (T-35/95) har anfört att det ifrågasatta beslutet strider mot principen om att kommissionen skall undersöka saken på eget initiativ. Enligt sökanden har kommissionen för det första underlåtit att utreda frågan om grekiskt statligt stöd, trots att detta stöd var den enda anledningen till att Dyckerhoff deltog i de möten mellan europeiska cementproducenter som behandlas i det ifrågasatta beslutet. För det andra har kommissionen inte gått igenom de akter som rör diskussionerna om Basing Points System tillräckligt väl, trots att dessa akter förklarar

varför chefsdelegaterna möttes den 14 januari 1983. Sökanden anser därför att kommissionen inte har iakttagit sin skyldighet att omsorgsfullt och opartiskt undersöka all relevant bevisning.

703 Argumentet rörande grekiskt statsstöd skall underkännas. Kommissionen har tagit hänsyn till de stöd som den grekiska staten gav sin cementindustri under 1980-talet, såsom framgår av punkt 24.2, fotnot 115 samt, rent generellt, punkt 25 i det ifrågasatta beslutet. I punkt 53.8 i beslutet har kommissionen ingående förklarat av vilka skäl den har förkastat de påpekanden som gjorts av vissa företag under det administrativa förfarandet, och enligt vilka "artikel 85.1 inte var tillämplig på ETF:s medlemmar, eftersom de agerade i självförsvar mot exporten från de grekiska producenter som mottog otillåtet stöd från sitt lands myndigheter". I övrigt kommer Dyckerhoffs argumentation att prövas nedan i punkterna 2552—2561.

704 Argumentet rörande Basing Points System skall underkännas av de skäl som anförts ovan i punkterna 414 och 415.

705 Av detta följer att talan inte kan bifallas på den elfte grunden.

Den tolfte grunden: Principen om rätt till försvar åsidosattes genom ett alltför utdraget administrativt förfarande

706 Unicem (T-50/95) har gjort gällande att dess rätt till försvar åsidosattes genom ett alltför utdraget administrativt förfarandet. Sökanden har framhållit att en del av kommissionen anmärkningar rör ageranden som hade anmälts till kommissionen den 16 juli 1981. Till och med det senaste förfarandet, från de inledande undersökningarna (april 1989) till fattandet av det ifrågasatta beslutet (november 1994), pågick alltför länge enligt Unicems mening. Under denna tid hann flera händelser, liksom en god del av de relevanta dokumenten, falla bolaget ur minnet. I sin replik har Unicem dessutom gjort gällande att det i meddelandet om anmärkningar hänvisas till händelser som hade inträffat så långt tillbaka som juli 1981, medan kommissionens första undersökningar företogs i april 1989.

707 Rätten erinrar om att kravet på att kommissionen skall handla inom skälig tid då den fattar beslut efter administrativa förfaranden inom området för konkurrenspolitiken utgör en allmän gemenskapsrättslig princip (domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SCK och FNK mot kommissionen, punkt 56). Frågan om ett administrativt förfarande har pågått under skälig tid skall bedömas med hänsyn till de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall och då särskilt

dess sammanhang, de olika steg i förfarandet som kommissionen har vidtagit, parternas uppträdande under förfarandets gång, ärendets komplexa karaktär samt dess betydelse för de olika berörda parterna (domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SCK och FNK mot kommissionen, punkt 57).

708 I förevarande fall avsåg den av Unicem åberopade anmälan till kommissionen den 16 juli 1981 det belgisk-nederländska systemet för prisfastställelse på grundval av paritetspunkter (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet). Detta system har inte varit föremål för någon anmärkning, vare sig i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet. Det måste därför anses falla helt utanför det administrativa förfarande som inleddes av kommissionen. Inte heller den omständigheten att kommissionen i meddelandet om anmärkningar har hänvisat till händelser som inträffat så långt tillbaka som juli 1981 har någon som helst relevans för bedömningen av huruvida det administrativa förfarandet, som inleddes först i april 1989, pågick under skälig tid.

709 Det administrativa förfarandet pågick i fem år och åtta månader, från de inledande undersökningarna i april 1989 till fattandet av det ifrågasatta beslutet den 30 november 1994. Rätten finner att varje steg i detta förfarande varade en skälig tid. De 31 månader som förflöt från det att undersökningar inleddes i april 1989 fram till det att meddelandet om anmärkningar delgavs i november 1991 var således en skälig tid, med hänsyn till omfattningen av och de svårigheter som är förenade med en utredning som berör nästan hela den europeiska cementindustrin. Den nästan ettåriga tid som därefter förflöt från det att svaren på meddelandet om anmärkningar ingavs i mars 1992 fram till det att förhör hölls mellan den 1 mars och den 1 april 1993 var likaledes skälig. Det skall i detta hänseende erinras om att olika företag och företagssammanslutningar väckte talan vid förstainstansrätten i mars 1992 och yrkade ogiltigförklaring av kommissionens beslut att inte delge dem hela meddelandet om anmärkningar eller akten i utredningen, och att förstainstansrätten avgjorde detta mål den 18 december 1992 (se ovan punkterna 6—11). Det faktum att det tog kommissionen 20 månader att efter avslutade förhör fatta det ifrågasatta beslutet den 30 november 1994 innebär inte heller ett åsidosättande av principen om att beslut i administrativa förfaranden inom området för konkurrenspolitiken skall fattas inom skälig tid, eftersom det ifrågasatta beslutet skulle delges 42 olika företag och företagssammanslutningar, innebar fastställelse av 24 olika överträdelser och måste avfattas på gemenskapens nio officiella språk.

710 Rätten underkänner även Unicems argument om att det långvariga förfarandet innebar att flera händelser, liksom en god del av de relevanta dokumenten, hann falla bolaget ur minnet. Detta argument saknar nämligen relevans vad gäller de chefsdelegatsmöten under åren 1983 och 1984 vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades, eftersom Unicem alltid har förnekat att det deltog i dessa möten (punkt 45.13 i det ifrågasatta beslutet). De åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet som Unicem anses ha deltagit i är överträdelser som har begåtts inom ramen för ETF (artikel 4 i det ifrågasatta beslutet) och ECEC (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet). De företeelser som påtalats med avseende på ETF:s och ECEC: verksamhet pågick fortfarande vid tiden för undersökningarna i april 1989, och Unicem bör därför inte ha haft några problem att bereda sitt försvar på denna punkt.

711 Talan kan därför inte bifallas på den tolfte grunden.

Den trettonde grunden: Artikel 6 i Europakonventionen har åsidosatts

712 I artikel 6 i Europakonventionen föreskrivs följande:

"Envar... [skall] vara berättigad till opartisk och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag."

713 Förstainstansrätten erinrar om att de grundläggande rättigheterna utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciper vars upprätthållande domstolen skall säkerställa (domstolens dom av den 17 december 1970 i mål 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, REG 1970, s. 1125, punkt 4; svensk specialutgåva, volym 1, s. 503, dom av den 18 juni 1991 i mål C-260/89, ERT, REG 1991, s. I-2925, punkt 41; svensk specialutgåva, volym 11, samt domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Bosman, punkt 79). I detta hänseende har gemenskapsdomstolen tagit intryck av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner samt den vägledning som ges i de internationella dokument som rör skyddet för de mänskliga rättigheterna och som medlemsstaterna har medverkat eller anslutit sig till. I detta avseende är Europakonventionen av särskild betydelse (domstolens dom av den 15 maj 1986 i mål 222/84, Johnston, REG 1986, s. 1651, punkt 18; svensk specialutgåva, volym 8, och dom av den 29 maj 1997 i mål C-299/95, Kremzow, REG 1997, s. I-2629, punkt 14), samt domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SCK och FNK mot kommissionen, punkt 53). Enligt lydelsen av artikel F.2 i fördraget om Europeiska unionen (nu artikel 6 EU) skall "[u]nionen... som allmänna principer för gemenskapsrätten respektera de grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i [Europakonventionen] och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner".

714 Aalborg (T-44/95), Asland (T-55/95) och Blue Circle (T-88/95) anser att deras grundläggande rätt till rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol har åsidosatts. De krav på oavhängighet och opartiskhet som en domstol måste uppfylla enligt artikel 6 i Europakonventionen skulle hindra att kommissionen har till uppgift att både utreda och fatta beslut i konkurrensärenden. Sökandena har framhållit att de böter som kommissionen ålägger har straffrättslig karaktär.

715 Asland har anfört att dess grundläggande rättighet har åsidosatts i två avseenden. För det första anser sökandena att det förfarande där kommissionen tillämpar artikel 85.1 i fördraget är av sådan natur att den strider mot artikel 6 i Europakonventionen, såsom den har tolkats av Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna, och mot medlemsstaternas konstitutionella tradition, i och med att kommissionen har till uppgift att både utreda ärendet och fatta beslut i detta utan att dess beslut därefter kan överprövas av en domstol med full prövningsrätt, då gemenskapsdomstolen endast prövar beslutets lagenlighet. För det andra anser sökanden att skyldigheten att betala böter eller att upprätta en bankgaranti för bötesbeloppet innan

förstainstansrätten har uttalat sig om det ifrågasatta beslutets giltighet också kränker dess rätt till rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol. I detta hänseende borde artikel 185 i fördraget och artikel 192 i EG-fördraget (nu artikel 256 EG), i enlighet med artikel F i fördraget om Europeiska unionen, omtolkas mot bakgrund av Europakonventionen och medlemsstaternas konstitutionella tradition, så att böternas verkställbarhet blir avhängig förstainstansrättens beslut angående lagenligheten.

716 Blue Circle har också framhållit att det är omöjligt för förstainstansrätten att utreda ärendet på nytt.

717 Det framgår av fast rättspraxis att kommissionen inte är en "domstol" i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen (domstolens dom av den 29 oktober 1980 i de förenade målen 209/78—215/78 och 218/78, Van Landewyck mot kommissionen, REG 1980, s. 3125, punkt 81; svensk specialutgåva, volym 5, s. 345, samt domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion Française m.fl. mot kommissionen, punkt 7, och domen av den 10 mars i det ovan i punkt 323 nämnda målet Shell mot kommissionen, punkt 39). I artikel 15.4 i förordning nr 17 anges det dessutom uttryckligen att kommissionens beslut om böter för överträdelse av konkurrensrätten inte har straffrättslig karaktär (domstolens dom av den 6 oktober 1994 i mål T-83/91, Tetra Pak mot kommissionen, REG 1994, s. II-755, punkt 235; svensk specialutgåva, volym 16).

718 Även om kommissionen inte är en "domstol" i den mening som avses i artikel 6 i Europakonventionen, och även om de böter som kommissionen ålägger inte har straffrättslig karaktär, måste kommissionen ändå iaktta gemenskapsrättens allmänna principer under det administrativa förfarandet (domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion Française m.fl. mot kommissionen, punkt 8, och domen av den 10 mars 1992 i det ovan i punkt 323 nämnda målet Shell mot kommissionen, punkt 39). Det faktum att kommissionen har till uppgift att både utreda och fastställa överträdelser av artikel 85 eller artikel 86 i fördraget innebär dock inte i sig ett åsidosättande av en gemenskapsrättslig allmän princip (förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-348/94, Enso Española mot kommissionen, REG 1998, s. II-1875, punkt 56). Rätten underkänner därför Aalborgs, Aslands och Blue Circles argument om att det ifrågasatta beslutet är rättsstridigt på grund av att det har fattats inom ramen för ett system där kommissionen har till uppgift att både utreda och fatta beslut.

719 De argument som Asland och Blue Circle har baserat på påstådda gränser för gemenskapsdomstolens prövning av lagenligheten skall också underkännas. När förstainstansrätten prövar lagenligheten av ett beslut om fastställelse av en överträdelse av artikel 85.1 eller artikel 86 i fördraget kan den nämligen på parternas begäran göra en uttömmande prövning av såväl kommissionens slutsatser beträffande de faktiska omständigheterna som dess rättsliga bedömning. Vad gäller böterna har förstainstansrätten dessutom full prövningsrätt enligt artikel 172 i fördraget (nu artikel 229 EG) och artikel 17 i förordning nr 17 (domen i det ovan i punkt 718 nämnda målet Enso Española mot kommissionen, punkterna 62—64).

720 När Asland gör gällande att det faktum att de böter som ålagts bolaget är verkställbara utgör ett åsidosättande av rätten till rättegång inför en opartisk domstol, ifrågasätts lagenligheten av artiklarna 185 och 192 i fördraget, av vilka det uttryckligen framgår att beslut av kommissionen som medför betalningsskyldighet skall vara verkställbara. Detta argument kan inte tas upp till prövning, eftersom gemenskapsdomstolen inte är behörig att pröva fördragsbestämmelsernas lagenlighet (förstainstansrättens dom av den 14 juli 1994 i mål 584/93, Roujansky mot rådet, REG 1994, s. II-585, punkt 15).

721 SFIC (T-36/95) och Vicat (T-37/95) har vidare åberopat att principen om opartiskhet har åsidosatts genom att samma tjänsteman har utfört undersökningarna, handlagt utredningen, avfattat meddelandet om anmärkningar och utarbetat förslaget till beslut. Detta argument kan inte heller godtas, eftersom beslutet inte har fattats av den tjänsteman som har utpekats av SFIC och Vicat utan av kommissionsledamöternas kollegium. De processrättsliga skyddsregler som föreskrivs i gemenskapsrätten kräver dock inte att kommissionen håller sig med en intern organisation som hindrar att en och samma tjänsteman kan uppträda som både utredare och referent i samma ärende (domen av den 10 mars i det ovan i punkt 323 nämnda målet Shell mot kommissionen, punkt 40).

722 CBR (T-25/95) har slutligen anfört att det är uppenbart att kommissionen åsidosatte artikel 6 i Europakonventionen, när den under det administrativa förfarandet vägrade ge företagen tillgång till samtliga handlingar som var till fördel eller till nackdel för dem. Sökanden anser sig enligt denna bestämmelse ha rätt att få tillgång till alla uppgifter som insamlats av de behöriga myndigheterna och som kan rentvå bolaget eller mildra påföljden. Lafarge (T-43/95) och Blue Circle (T-88/95) anser också att artikel 6 i Europakonventionen åsidosattes genom att de inte fick tillgång till hela texten i akten och i meddelandet om anmärkningar.

723 Dessa argument sammanfaller i själva verket med de argument som CBR, Lafarge och Blue Circle har framfört inom ramen för den första grunden, som förstainstansrätten redan har behandlat och som avser att rätten till försvar åsidosattes genom att företagen under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar och i akten i utredningen (se ovan punkterna 87—435).

724 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på den trettonde grunden.

Den fjortonde grunden: Kommissionen har bortsett från presumtionen om att någon är oskyldig till dess att motsatsen har bevisats

725 ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Castle (T-56/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har påstått att kommissionen presumerade att hela den europeiska industrin agerade i strid med artikel 85.1 i fördraget. Kommissionen bortsåg härvid från presumtionen om att någon är oskyldig till dess att motsatsen har bevisats. ENCI, VNC

och Aalborg har inte framfört något särskilt argument till stöd för detta påstående. Lafarge, Castle, Aker och Euroc har för sin del åberopat utdrag ur tidningsartiklar som publicerades före antagandet av det ifrågasatta beslutet och som avslöjade innehållet i beslutet, samt det svar som kommissionsledamoten Karel Van Miert den 15 september 1993 lämnade på en skriftlig fråga från parlamentet (EGT C 320, 1993, s. 31 och 32), i vilket de överenskommelser som avses i det ifrågasatta beslutet beskrivs som "samverkan".

726 Det kan konstateras att sökandenas argumentation saknar relevans för tvistens lösning. Förekomsten av en överträdelse skall nämligen bedömas enbart med hänsyn till de bevis som förebringats av kommissionen. När det faktiskt har fastslagits en överträdelse i slutet av det administrativa förfarandet, kan ett bevis för att kommissionen under detta förfarande förhastat gav uttryck för sin övertygelse om att det förelåg en sådan överträdelse inte ändra det faktum att överträdelsen är bevisad. Den enda relevanta frågan är således om överträdelsen är bevisad i sak eller inte.

727 De omständigheter som åberopats av de olika sökande som anges ovan i punkt 725 är i vilket fall som helst inte av sådant slag att de visar att kommissionen har fattat ett förhastat beslut. Rätten vill i detta hänseende påpeka att kommissionen i kollegium håller överläggning på grundval av ett förslag till beslut. Det är i förevarande mål uppenbart att kommissionens tjänstemän inte kunde hindra att innehållet i beslutsförslaget läckte till pressen. I Karel Van Mierts svar av den 15 september 1993 på en skriftlig fråga från Europaparlamentet anges det att "kommissionen för närvarande överväger hur den skall handla i ärendet. När det blir dags kommer den att ta hänsyn till den specifika ståndpunkt som intagits av vart och ett av de berörda företagen, även vad gäller de mindre företagen, och till deras individuella beteende inom ramen för samverkan". Även om det kan förefalla olyckligt att kommissionsledamoten valde att använda ordet "samverkan" i sitt svar, står utdraget i sin helhet i direkt motsägelse till påståendet att kommissionen redan hade fattat sitt beslut vid denna tidpunkt.

728 Talan kan således inte bifallas på den fjortonde grunden, såsom den har anförts av de sju ovannämnda sökandena.

729 Italcementi (T-65/95) och Blue Circle (T-88/95) har därutöver påstått att kommissionen inte bortom alla rimliga tvivel har styrkt att anklagelserna mot dem var grundade. Enligt sökandena har kommissionen, på grundval av en ren skuldpresumtion, antagit att alla ageranden från de europeiska cementproducenternas sida var följden av en tillämpning av Cembureau-avtalet. Med utgångspunkt i resonemanget om ett enda och fortlöpande avtal har kommissionen, enligt sökandena, försökt slippa förebringa tillräcklig bevisning för att styrka vissa påståenden. Blue Circle har framhållit att kommissionen var av den oriktiga uppfattningen att bevisbördan övergick till sökanden efter det att meddelandet om anmärkningar hade delgivits. Det skulle framgå av flera utdrag ur det ifrågasatta beslutet (punkt 11.6, punkt 22.15, punkt 22.14 tredje stycket, punkt 28.12 c, punkt 28.21 fjärde stycket) att kommissionen ansåg att det åvilade företagen att visa att påståendena i meddelandet om anmärkningar var oriktiga. Blue Circle har

vidare hävdat att kommissionen inte tog ställning till — eller helt enkelt förkastade — de förklaringar som sökanden hade lämnat i sitt svar på meddelandet om anmärkningar, utan att ange varför dessa förklaringar inte var trovärdiga.

730 Det framgår i själva verket att de argument som framförts av Italcementi och Blue Circle avser frågan om bevisning av de överträdelser som har tillskrivits dem. De skall därför prövas i samband med bedömningen av de materiella grunderna, med vilka de sammanfaller.

Den femtonde grunden: Parternas rätt att inte behöva vittna mot sig själva har kränkts

731 Unicem (T-50/95) har hävdat att kommissionen har åsidosatt principen om att parterna under det administrativa förfarandet kan vägra att lämna svar som är kompromitterande för dem. De har i detta hänseende hänvisat till det svar som Cembureau lämnade i samband med en undersökning i enlighet med artikel 14.2 i förordning nr 17 (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11525) och till Cembureaus svar på ett meddelande om anmärkningar inom ramen för ett förfarande för tillämpning av artikel 15.1 i förordning nr 17 (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13568—13573). Även Castle (T-56/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har påpekat att kommissionen i stor utsträckning har grundat det ifrågasatta beslutet på bevis som hämtats ur svaren på begäran om upplysningar enligt artikel 11 i förordning nr 17, vilket strider mot företagens och företagssammanslutningarnas rätt att inte behöva vittna mot sig själva. Sökandena har på denna punkt hänvisat till rättspraxis från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna, och särskilt till den dom som meddelades den 25 februari 1993, Funke (serie A, nr 256-A, s. 22), i vilken det fastslås att artikel 6 i Europakonventionen medför rätt för anklagade personer att tiga och att inte kompromettera sig själva. Enligt sökandena finns det till och med en motsättning mellan de principer som följer av denna dom och rättspraxis från EG-domstolen och förstainstansrätten. Castle, Aker och Euroc har till sin ansökan (bilaga 5.20 i mål T-56/95, och bilaga 5.17 i målen T-70/95 och T-71/95) bifogat en lista över de svar på begäran om upplysningar som kommissionen påstås ha lagt till grund för det ifrågasatta beslutet.

732 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen inte kan kräva att en part i ett förfarande angående fastställelse av en överträdelse av artikel 85.1 eller artikel 86 i fördraget skall "tillhandahålla svar genom vilka företaget tvingas erkänna förekomsten av en överträdelse, som det ankommer på kommissionen att bevisa" (domstolens dom av den 18 oktober 1989 i mål 374/87, Orkem mot kommissionen, REG 1989, s. I-3283, punkt 35; svensk specialutgåva, volym 10, förstainstansrättens dom av den 8 mars 1995 i mål T-34/95, Société Générale mot kommissionen, REG 1995, s. II-545, punkt 74, se analogiskt den dom som Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna meddelade den 25 februari 1993, Funke (serie A, nr 256-A, s. 22)).

733 De svar som Unicem, Castle, Aker och Euroc har hänvisat till i förevarande mål härrör dock inte från sökandena. Dessa saknar därför grund för sina påståenden att kommis-

sionen under det administrativa förfarandet har kränkt deras rätt att inte behöva vittna mot sig själva.

734 För såvitt de berörda sökandena i denna grund har gjort gällande att kommissionen har använt de svar som andra företag och företagssammanslutningar har lämnat till sin egen nackdel, finner förstainstansrätten att alla de svar till vilka Castle (bilaga 5.20 till ansökan), Aker (bilaga 5.17 till ansökan) och Euroc (bilaga 5.17 till ansökan) har hänvisat utgör svar på en begäran om upplysningar enligt artikel 11.1 i förordning nr 17. Företag och företagssammanslutningar kan dock fritt välja om de vill besvara de frågor som ställs till dem med stöd av sagda bestämmelse (domstolens dom av den 20 april 1999 i de förenade målen T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94, T-314/94, T-315/94, T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 och T-335/94, LVM m.fl. mot kommissionen, REG 1999, s. II-931, punkt 456, nedan kallad domen i PVC-målen). Denna slutsats ändras inte av det faktum att det föreskrivs en påföljd i artikel 15.1 b första meningssatsen i förordning nr 17. En sådan påföljd tillämpas endast i det fall då ett företag, som har accepterat att svara, lämnar en oriktig upplysning. Det kan därför inte anses att kommissionen, genom att begära upplysningar med stöd av artikel 11.1 i förordning nr 17, kräver att företaget skall tillhandahålla svar genom vilka det tvingas att erkänna förekomsten av en överträdelse som det ankommer på kommissionen att bevisa (punkt 457 i ovannämnda dom).

735 Vad beträffar de svar som Unicem har hänvisat till (se ovan punkt 731), kunde Cembureau under det administrativa förfarandet fritt välja att besvara de frågor som ställts till sammanslutningen i samband med en undersökning som utfördes med stöd av artikel 14.2 i förordning nr 17. Cembureau kunde också fritt välja att svara på meddelandet om anmärkningar inom ramen för ett förfarande för tillämpning av artikel 15.1 i förordning nr 17.

736 Av detta följer att Unicem, Castle, Aker och Euroc inte har visat att kommissionen under det administrativa förfarandet kränkte vissa företags och företagssammanslutningars rätt att inte behöva vittna mot sig själva.

737 SFIC (T-36/96) har vidare hävdat att det inte framgår tillräckligt tydligt av meddelandet om anmärkningar vilka av de framställda anmärkningarna som var av sådant slag att de kunde få de berörda parterna att — samtidigt som de försökte utöva sin lagstadgade rätt till försvar — medge sin delaktighet i sådana överträdelser som kommissionen inte hade tänkt lägga dem till last. Secil (T-62/95) har likaledes anfört att otydligheten i anmärkningarna omvandlade det kontradiktoriska förfarandet till en förlängning av undersökningsstadiet, under vilket kommissionen endast försökte inhämta nya bevis mot de berörda företagen och företagssammanslutningarna. Blue Circle (T-88/95) har också gjort gällande att meddelandet om anmärkningar är otydligt.

738 Förstainstansrätten har redan konstaterat (se ovan punkterna 504—626) att det i meddelandet om anmärkningar tillräckligt klart hänvisas till SFIC:s, Secils och Blue Circles delaktighet i de olika överträdelser som läggs dem till last i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet. Dessa tre sökandes argument saknar därför grund och skall underkännas.

739 Talan kan således inte bifallas på den femtonde grunden.

Den sextonde grunden: Artikel 10 i förordning nr 17 åsidosattes genom att det förekom oegentligheter vid samrådet med rådgivande kommittén

740 ENCI (T-31/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), Ciments Français (T-39/95), Lafarge (T-43/95), BDZ (T-48/95), Buzzi (T-51/95), Valenciana (T-52/95), Asland (T-55/95), Uniland (T-58/95) och Oficemen (T-59/95) har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till oegentligheter vid samrådet med rådgivande kommittén. Vidare har ENCI, SFIC, Lafarge, BDZ, Valenciana, Asland, Uniland och Oficemen åberopat det faktum att rådgivande kommittén inte informerades om böternas exakta belopp. Enligt Vicat, Ciments Français och Buzzi gällde samrådet med rådgivande kommittén endast en procentandel av omsättningen och inte ett exakt bötesbelopp uttryckt i ecu.

741 SFIC säger sig inte ha varit i stånd att kontrollera om alla ledamöter av rådgivande kommittén kände till huvuddokumenten i akten och hade tillgång till samtliga förhörsprotokoll samt förhörsombudets rapport. Sökanden har anmodat förstainstansrätten att vidta åtgärder för processledning för att förvissa sig om att dessa handlingar har överlämnats till rådgivande kommittén.

742 Förstainstansrätten erinrar om att det samråd med rådgivande kommittén som föreskrivs i artikel 10.3 och 10.6 i förordning nr 17 utgör en grundläggande formföreskrift vars åsidosättande påverkar lagenligheten av kommissionens slutliga beslut, om det fastställs att det faktum att vissa grundläggande uppgifter inte har meddelats rådgivande kommittén har inneburit att den inte har kunnat avge sitt yttrande med full kännedom om ärendet, det vill säga utan att ha vilseletts på en väsentlig punkt genom att vissa uppgifter har saknats eller varit oriktiga (förstainstansrättens dom av den 10 juli 1991 i mål T-69/89, RTE mot kommissionen, REG 1991, s. II-485, punkt 23).

743 I förevarande fall har de berörda sökandena, utom SFIC, endast gjort gällande att rådgivande kommittén inte fick fullständig information om böterna. Under dessa omständigheter skulle grunden, om den hade stöd, endast kunna medföra en ogiltigförklaring av artikel 9 i det ifrågasatta beslutet, eftersom artikeln rör de böter som skall åläggas de berörda sökandena. Då

denna bestämmelse redan är ogiltigförklarad i den mån som företagssammanslutningarna har ålagts böter (se ovan punkterna 478—488), saknar förevarande grund föremål för såvitt den har åberopats av BDŽ och Oficemen. Den grund som har åberopats av SFIC saknar också föremål, i den mån som sökanden har gjort gällande att rådgivande kommittén inte fick fullständig information om böterna.

744 För såvitt den sextonde grunden har åberopats av ENCI, Vicat, Ciments Français, Lafarge, Buzzi, Valenciana, Asland och Uniland, skall det först och främst påpekas att kommissionen under förfarandet vid förstainstansrätten har förklarat att rådgivande kommittén sammanträdde den 23 november 1994 för att behandla bötesfrågan. Som svar på förstainstansrättens skriftliga fråga har kommissionen förklarat att kommittén inte underrättades om de exakta bötesbelopp som föreslagits, för att undvika läckor till pressen. Institutionen säger sig dock ha angivit ett ungefärligt totalbelopp i ecu, vilket representerade de böter som totalt skulle komma att åläggas. Ledamöterna av rådgivande kommittén informerades dessutom om att kommissionen tänkte ålägga de företag som avses i punkt 65.9 a i det ifrågasatta beslutet böter till ett belopp av 5 procent av omsättningen och de företag som avses i punkt 65.9 b i beslutet böter till ett belopp av 3,5 procent av omsättningen.

745 För att kontrollera att dessa uttalanden är sanningsenliga har förstainstansrätten, genom en åtgärd för processledning den 9 september 1998, anmodat kommissionen att förete kallelsen till rådgivande kommitténs sammanträde den 23 november 1994, samt utdrag ur de dokument angående böterna som förelades kommittén inför detta sammanträde och sammanträdesprotokollet.

746 I enlighet med denna åtgärd för processledning har kommissionen, den 14 september 1998, till förstainstansrättens kansli ingivit kallelsen till sammanträdet i fråga samt det vid sammanträdet presenterade utkastet till den del av beslutet som rör böterna. De överlämnade handlingarna är kopior av de handlingar som kommittéledamöterna faktiskt erhöll. De innehåller av denna anledning vissa anteckningar som gjorts under sammanträdet. Kommissionen har också tillställt förstainstansrätten det yttrande som rådgivande kommittén avgav i slutet av sammanträdet. Detta yttrande tjänar som sammanträdesprotokoll.

747 En genomgång av dessa handlingar visar att rådgivande kommittén, under sammanträdet den 23 november 1994, informerades om vilka kriterier som låg till grund för de böter som skulle åläggas (punkt 1 i yttrandet). Majoriteten av rådgivande kommitténs ledamöter ansåg att "kommissionen [hade] tillämpat [dessa] kriterier korrekt... i fråga om såväl allvaret som varaktigheten av de begångna överträdelserna" (punkt 2 i yttrandet). De anteckningar som en av rådgivande kommitténs ledamöter har gjort för hand i utkastet till den del av beslutet som rör böterna bekräftar kommissionens påstående om att kommittén var informerad om att den kategori av företag som anges i punkt 65.9 a i det ifrågasatta beslutet bar ett tyngre ansvar och skulle åläggas böter med 5 procent, medan de företag som anges i punkt 65.9 b i det ifrågasatta beslutet skulle åläggas böter med 3,5 procent, eftersom de bar ett något lindrigare ansvar.

748 Mot denna bakgrund finner rätten att även om rådgivande kommitténs ledamöter inte informerades om de exakta bötesbelopp uttryckta i ecu som kommissionen avsåg att ålägga ifrågavarande företag, lämnade kommissionen rådgivande kommittén all den väsentliga information som var nödvändig för att kommittén skulle kunna yttra sig över böterna (domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 45/69, Boehringer Mannheim mot kommissionen, REG 1970, s. 769, punkterna 19—21). Den omständigheten att kommissionen slutligen valde att basera böterna på lägre procentandelar i det ifrågasatta beslutet — det vill säga 4 procent för den kategori företag som anges i punkt 65.9 a i beslutet och 2,8 procent för den kategori företag som anges i punkt 65.9 b i beslutet — har uppenbarligen inte skadat något intresse för de sökande som har åberopat denna grund.

749 SFIC:s mer generella påstående om att ledamöter i rådgivande kommittén inte kände till huvuddokumenten i akten skall underkännas, eftersom det brister i precision. Beträffande förhörsprotokollen har SFIC inte förebringat något bevis för att rådgivande kommittén behövde få tillgång till dessa protokoll för att kunna avge sitt yttrande med full kännedom om ärendet (domen i det ovan i punkt 742 nämnda målet RTE mot kommissionen, punkt 23). Vad slutligen angår förhörsombudets rapport, erinrar rätten om att denna handling inte måste överlämnas till rådgivande kommittén (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-14/89, Montedipe mot kommissionen, REG 1992, s. II-1155, punkt 40). Det argument som framställts av SFIC och som återges ovan i punkt 741 skall underkännas, utan att det är nödvändigt att vidta de begärda åtgärderna för processledning.

750 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på den sextonde grunden.

Den sjuttonde, den artonde, den nittonde och den tjugonde grunden: Principerna om subsidiaritet, god förvaltning, rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar åsidosattes under det administrativa förfarandet

751 Ett antal sökande har hävdat att kommissionen under det administrativa förfarandet åsidosatte flera olika principer, nämligen principerna om subsidiaritet, god förvaltning rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar.

752 Enligt Ciments Français (T-39/95) har kommissionen, genom att i ett orimligt komplicerat och långvarigt förfarande senkommet hänskjuta utredningen till de nationella myndigheterna, åsidosatt principen om god förvaltning och förvärrat de berörda företagens ovisshet. Sökanden anser att beslutet att hänskjuta de nationella anmärkningarna till de nationella myndigheterna gör att syftet med förfarandet kan ifrågasättas. Lafarge (T-43/95) och Oficemen (T-59/95) anser att kommissionen enligt principen om god förvaltning borde ha avslutat utredningen angående de nationella anmärkningarna, i stället för att avskilja de nationella anmärkningarna från ärendet och överlåta åt de nationella myndigheternas att avgöra om ett nytt förfarande skall

inledas. Sökandena tvivlar på att det omotiverade beslutet att överge de nationella anmärkningarna är förenligt med subsidiaritetsprincipen, eftersom det är uppenbart att ärendet ingår i den kategori av ärenden som har gemenskapsintresse.

753 Lafarge har också gjort gällande att kommissionen försatte de företag som var föremål för utredning i en situation av bristande rättssäkerhet, genom att förbehålla sig rätten att vidarebefordra akten angående nationell samverkan till olika nationella myndigheter, dock utan att ange om den faktiskt hade gjort så eller inte. Sökanden har framhållit att om kommissionen faktiskt hade övergivit de nationella anmärkningarna, skulle den ha fattat ett formellt beslut om att lägga ned utredningen.

754 Denna argumentation är ogrundad. Rätten erinrar om att kommissionen iakttog principen om en skälig tidsfrist under det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 706—711). Det faktum att kommissionen övergav de nationella anmärkningarna ändrar för övrigt inte beskaffenheten av de internationella anmärkningarna, vilka slutligen ensamma ledde till att överträdelserna fastställdes och böter ålades (se ovan punkterna 439 och 440). I sin skrivelse av den 27 september 1993 uppgav kommissionen att den hade "informerat de behöriga nationella myndigheterna om detta beslut, och överlåtit åt dem att i förekommande fall vidta sådana åtgärder som de ansåg var lämpliga för att få agerandet i fråga att upphöra". Detta beslut, att överlåta åt de nationella myndigheterna att i förekommande fall vidta åtgärder mot de delaktiga i en eventuell nationell samverkan, är långt ifrån oförenligt med rättssäkerhetsprincipen eller principen om god förvaltning. De berörda parterna har tvärtom fått visshet om att kommissionen inte kommer att straffa sådana överträdelser på gemenskapsnivå. Vidare kan påståendet om bristande rättssäkerhet vad beträffar de nationella myndigheternas inställning inte påverka lagenligheten av beslutet att fastställa de överträdelser som avses i de internationella anmärkningarna, oberoende av de nationella anmärkningarna. Påståendet om bristande rättssäkerhet motsägs dessutom av artikel 9.3 i förordning nr 17, enligt vilken de nationella myndigheterna alltid är behöriga att tillämpa bestämmelserna i artikel 85.1 och artikel 86 i fördraget, oberoende av varje "beslut om hänskjutande", så länge som det inte pågår något förfarande vid kommissionen. Vad gäller åberopandet av subsidiaritetsprincipen, är det tillräckligt att påpeka att varken Lafarge eller Oficemen hade något intresse av att kommissionen fullbordade ett förfarande som också kunde ha utmynnat i en fastställelse av nationell samverkan. Slutligen finner rätten att företagen i fråga inte kunde göra anspråk på ett kommissionsbeslut om fastställelse av att "deras beteenden på nationell nivå" inte stred mot artikel 1 i fördraget, eftersom de inte hade anmält dessa beteenden i syfte att erhålla ett icke-ingripandebesked i enlighet med artikel 2 i förordning nr 17.

755 Ciments Français har vidare påstått att kommissionen åsidosatte principen om skydd för berättigade förväntningar, när den anklagade företagen i utredningen för att de genom chefsdelegaterna vid Cembureau hade samordnat sig i frågor som rörde dumpning och Basing Points System, trots att kommissionen själv i stor utsträckning hade framkallat och uppmuntrat en sådan samordning.

756 Också denna grund saknar stöd. I det ifrågasatta beslutet har kommissionen nämligen alls inte klandrat den europeiska cementindustrin för de diskussioner som under vissa av chefsdelegaternas möten fördes i fråga om dumpning och om Basing Points System. Det enda skälet till att

kommissionen har påtalat de möten mellan chefsdelegaterna som avses i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet är att den funnit att mötesdeltagarna — parallellt med dessa oantastliga diskussionsämnen — ingick och bekräftade ett konkurrensbegränsande avtal om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln med cement mellan länderna.

757 Av vad som ovan anförts följer att talan inte kan bifallas på den sjuttonde, den artonde, den nittonde och den tjugonde grunden.

Den tjugoförsta grunden: Kollegialitetsprincipen åsidosattes vid fattandet av det ifrågasatta beslutet

758 SFIC (T-36/95) tvivlar på att alla kommissionsledamöter faktiskt har fått tillgång till alla synpunkter som framförts av mottagarna av meddelandet om anmärkningar, till alla förhörsprotokoll samt till förhörsombudets rapport. Kollegialitetsprincipen skulle härigenom ha åsidosatts. SFIC har i sitt yttrande över förhandlingsrapporten anmodat förstainstansrätten att vidta åtgärder för processledning för att kontrollera om kommissionsledamöterna fick tillgång till dessa handlingar.

759 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionens verksamhet styrs av kollegialitetsprincipen (domstolens dom av den 29 september 1998 i mål C-191/95, kommissionen mot Tyskland, REG 1998, s. I-5449, punkt 33). Denna princip innebär dels att besluten skall fattas gemensamt, dels att alla kollegiets medlemmar på ett politiskt plan är kollektivt ansvariga för samtliga beslut som fattas (domstolens dom av den 23 september 1986 i mål 5/85, AKZO Chemie mot kommissionen, REG 1986, s. 2585, punkt 30; svensk specialutgåva, volym 8, och dom av den 15 juni 1994 i mål C-137/92 P, kommissionen mot BASF m.fl., REG 1994, s. I-2555, punkt 63; svensk specialutgåva, volym 15).

760 Enligt kollegialitetsprincipen skall de uppgifter på vilka kommissionen grundar sitt beslut vara tillgängliga för alla medlemmar av kollegiet (domen i det ovan i punkt 759 nämnda målet kommissionen mot Tyskland, punkterna 48 och 49). Eftersom SFIC inte har tillhandahållit något faktiskt indicium på att kollegialitetsprincipen har skadats, är det fråga om en ren hypotes när sammanslutningen påstår att kommissionens ledamöter inte fick tillgång till svaren på meddelandet om anmärkningar, förhörsprotokollen eller förhörsombudets rapport innan det ifrågasatta beslutet fattades.

761 Under dessa omständigheter skall den tjugoförsta grunden underkännas, utan att det är nödvändigt att vidta den begärda åtgärden för processledning (domen av den 1 april 1993 i det ovan i punkt 142 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 35, och domen av den 17 december 1998 i det ovan i punkt 144 nämnda målet Baustahlegewebe mot kommissionen, punkterna 91—94).

Den tjugoandra grunden: Förekomsten av oegentligheter vid bestyrkandet och delgivningen av det ifrågasatta beslutet

762 CBR (T-25/95), Heidelberger (T-42/95), Unicem (T-50/95), Valenciana (T-52/95) och Italcementi (T-65/95) anser att det förekom oegentligheter vid bestyrkandet och delgivningen av det ifrågasatta beslutet.

763 För det första har Heidelberger anfört att bolaget på det hela taget inte vet om kommissionen iakttog alla sina interna regler om handläggning och beslutsfattande. De problem som kommissionen har stött på vid bestyrkandet och delgivningen av det ifrågasatta beslutet förstärker sökandens misstankar om oegentligheter i handläggningen.

764 Heidelbergers argument stöds inte av något faktiskt bevis som gör det möjligt för rätten att bedöma dess riktighet. Det skall därför underkännas på grund av brist på precision.

765 För det andra har Unicem och Italcementi åberopat ett fel som begicks i samband med bestyrkandet av den italienska versionen av det ifrågasatta beslutet. Enligt sökandena härrör detta fel från det faktum att det ifrågasatta beslutet delgavs två gånger — första gången i december 1994 och andra gången i februari 1995 — och att det i följebrevet vid den andra delgivningen med de italienska företagen hänvisades till ett "fel i samband med bestyrkandet" ("un errore nella fase di autentificazione"). CBR ställer sig också frågande till den exakta beskaffenheten av det fel som begicks av kommissionen och som motiverade den andra delgivningen av det ifrågasatta beslutet, den 2 februari 1995. Sökanden har därför anmodat förstainstansrätten att kontrollera om det fel som kommissionen har hänvisat till verkligen påverkade bestyrkandet av den italienska versionen av beslutet.

766 Förstainstansrätten erinrar om att bestyrkandet av ett beslut om fastställelse av de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna utgör ett sådant väsentligt formkrav som avses i artikel 173 i EEG-fördraget (domen i det ovan i punkt 759 nämnda målet kommissionen mot BASF m.fl., punkt 76, och domen i det ovan i punkt 142 nämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 89).

767 I förevarande mål fann förstainstansrätten att de indicier på en kränkning av principen om att ändring inte fick ske i beslutet som har åberopats av de berörda sökandena (se ovan punkt 765), var tillräckligt allvarliga och övertygande för att det skulle finnas skäl att vidta en åtgärd för processledning (domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SPO m.fl. mot kommissionen, punkt 55). I skrivelse av den 11 november 1977 anmodade rätten därför kommissionen att förklara vad det fel bestod i som hade begåtts vid bestyrkandet, och som det hänvisats till i

följebrevet vid den andra delgivningen med de italienska företagen. Kommissionen anmodades också att förete den bestyrkta versionen av det ifrågasatta beslutet på italienska.

768 I skrivelse av den 22 december 1997 förklarade kommissionen att felet i fråga hade begåtts i samband med att det ifrågasatta beslutet trycktes för att kunna delges. Den version som först delgavs de italienska företagen innehöll således en sida numrerad 233 som var identisk med sidan 231, medan den egentliga sidan 233 saknades. Bestyrkandet av det ifrågasatta beslutet var dock inte felaktigt. Den italienska versionen av det ifrågasatta beslutet, vilken bifogades protokollet från kommissionens sammanträde den 30 november 1994, innehåller inte det fel som påverkade texten i det beslut som delgavs de italienska företagen. Till sin skrivelse av den 22 december 1997 bifogade kommissionen en kopia av den bestyrkta versionen av det ifrågasatta beslutet på italienska, och uppgav att den skulle ställa originalet till rättens förfogande, om rätten önskade kontrollera denna handling.

769 Under den förhandling som hölls den 30 september 1998 i mål T-65/95, begärde förstainstansrätten att kommissionen senast den 6 oktober 1998 skulle förete originalet av den bestyrkta versionen av det ifrågasatta beslutet på italienska. CBR och Unicem underrättades om denna åtgärd för processledning under de förhandlingar som hölls den 14 oktober respektive den 30 september 1998. Kommissionen efterkom förstainstansrättens begäran inom den fastställda fristen.

770 CBR, Unicem och Italcementi har inte bestritt kommissionens förklaring till att det ifrågasatta beslutet delgavs två gånger efter det att det hade fattats. Under förhandlingarna i målen T-25/95, T-50/95 respektive T-65/95 har sökandena dock begärt att förstainstansrätten skall kontrollera att kopian av den italienska versionen av det ifrågasatta beslutet, vilken bifogades kommissionens skrivelse av den 22 december 1997 och delgavs dem, överensstämmer med originalet av den bestyrkta italienska versionen av det ifrågasatta beslutet.

771 Förstainstansrätten finner att dessa båda handlingar helt och fullt överensstämmer med varandra. Granskningen av den bestyrkta versionen har inte heller avslöjat någon oegentlighet som kommissionen kunde ha begått vid bestyrkandet.

772 De argument som har framförts av CBR, Unicem och Italcementi skall därför underkännas.

773 För det tredje anser Valenciana att det förekom oegentligheter vid delgivningen av det ifrågasatta beslutet. Bolaget har gjort gällande att kommissionen, vid den andra delgivningen, inte klart angav om den talefrist som avses i artikel 173 i fördraget ansågs löpa från den första eller den andra delgivningen. Valenciana har hävdat att då de förklaringar som kommissionen

lämnade i sin skrivelse av den 13 februari 1995 (bilaga 6 till bolagets ansökan) inte minskade denna ovisshet, utgick bolaget från att talefristen löpte från den första delgivningen och att det därmed hade mindre tid på sig att väcka talan.

774 När Valenciana av rätten har tillfrågats om skillnaden mellan texten i det ifrågasatta beslutet såsom det delgavs första gången och texten i beslutet såsom det delgavs andra gången, har sökanden, i sin skrivelse av den 11 december 1997, endast gjort gällande att det i den sist delgivna texten, till skillnad från den först delgivna texten, inte ingick några siffror i de tabeller och andra beskrivningar som finns i punkt 23.3—23.5 i det ifrågasatta beslutet. Det är därför inte omtvistat att den text som delgavs andra gången är identisk, i sin spanska version, med den först delgivna texten, med undantag för vissa konfidentiella uppgifter som har strukits i den sist delgivna texten. Rätten finner således att även om fristen för att väcka talan mot det ifrågasatta beslutet började löpa från den första och inte från den andra delgivningen, som kommissionen har påstått, åtnjöt Valenciana en frist som motsvarade den frist som föreskrivs i artikel 173 i fördraget, jämte förlängning med hänsyn till avstånd, för att väcka talan mot det ifrågasatta beslutet i alla dess aspekter. Valencianas argument skall därför underkännas.

775 Av vad som ovan anförts följer att talan inte kan bifallas på den tjugoandra grunden.

II — *Den grund som avser maktmissbruk*

776 Ciments français (T-39/95), Lafarge (T-43/95), Oficemen (T-59/95) och Halkis (T-104/95) har åberopat maktmissbruk.

777 Halkis har hävdat att kommissionen har missbrukat sina befogenheter genom att ålägga bolaget böter för en överträdelse som det inte har deltagit i. Sålunda uttryckt sammanfaller denna grund med den grund enligt vilken kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning av Halkis delaktighet i Cembureau-avtalet. Den skall därmed behandlas inom ramen för prövningen av de materiella grunder som rör sökandens delaktighet i detta avtal (se nedan punkterna 4096—4101 och 4210—4213).

778 Enligt Ciments Français, Lafarge och Oficemen kan det faktum att kommissionen har övergivit de nationella anmärkningarna endast förklaras av att den önskat slippa ta konsekvenserna av domen i de ovan i punkt 11 nämnda målen Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, och undvika att det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras på grund av ett åsidosättande av rätten till försvar till följd av att företagen inte fick fullständig tillgång till meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen.

779 Rätten erinrar om att ett beslut är behäftat med maktmissbruk endast om det på grundval av objektiva, relevanta och samstämmiga indicier förefaller vara antaget enbart eller i avgörande grad för att uppnå andra mål än dem som har anförts (förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-143/89, Ferriere Nord mot kommissionen, REG 1995, s. II-917, punkt 68).

780 I förevarande mål finns det dock inte några sådana indicier. Ciments Français, Lafarge och Oficemen har nämligen inte förebringat något faktiskt bevis som kan ge anledning att betvivla kommissionen påstående om att dess beslut att överge utredningen av den nationella samverkan motiverades av de skriftliga svaren på meddelandet om anmärkningar och de muntliga förklaringar som hade lämnats under förhandlingarna.

781 Av detta följer talan inte kan bifallas på förevarande grund.

III — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, principen om likabehandling och rätten till försvar genom att i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att det förelåg ett avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta avtal*

Inledande anmärkningar

782 Enligt artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har samtliga personer till vilka beslutet är riktat "åsidosatt artikel 85.1 i EG-fördraget... genom att delta i ett avtal om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln med cement mellan länderna". Detta avtal kallas också Cembureau-avtalet.

783 Bland de grunder som här är i fråga har vissa sökande invänt mot den avgränsning av produktmarknad och geografisk marknad som har legat till grund för kommissionens fastställelse av överträdelsen. Vissa sökande har åberopat bristen på överensstämmelse mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet vad gäller Cembureau-avtalet. Flera sökande har bestritt att avtalet alls förelåg. Samtliga sökande har förnekat att de deltog i avtalet.

784 Innan rätten prövar huruvida de framförda argumenten är välgrundade, skall den presentera de olika faktiska och rättsliga omständigheter som i det ifrågasatta beslutet ligger till grund för kommissionens fastställelse av överträdelse.

Den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

785 Den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet består i ett avtal på marknaden för grå cement. Kommissionen anser nämligen att "[g]rå cement, vit cement och klinker utgör olika produktmarknader, eftersom de uppfyller olika behov" (punkt 11.1 i det ifrågasatta beslutet). I det ifrågasatta beslutet har kommissionen således fastställt att överträdelser begåtts inte bara på marknaden för grå cement (artiklarna 1—6) utan även på den för vit cement (artikel 7).

786 I geografiskt avseende har kommissionen fastslagit att "cementmarknaden kan betraktas som en rad parallella marknader som omfattar flera olika fabriker och täcker hela Europa" (punkt 11.2 i det ifrågasatta beslutet).

787 Kommissionen är av följande uppfattning (punkt 11.7 första och andra stycket i det ifrågasatta beslutet):

"Alla de marknader som överlappar varandra är inbördes avhängiga och allt agerande på en viss marknad riskerar att sprida sig som ringar på vattnet till de mest avlägsna marknader...

Av det ovan anförda följer att Europa utgör den relevanta marknaden, bestående av en rad parallella och inbördes avhängiga marknader."

788 Den omtvistade överträdelsen är ett avtal som, enligt kommissionen, har ingåtts inom ramen för Cembureau, vilket är en branschsammanslutning för europeiska cementproducenter (punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet). Avtalet sägs ha ingåtts i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 45.1 i det ifrågasatta beslutet), varvid "chefsdelegaterna" representerade Cembureaus medlemmar och utövade rätten att rösta i sammanslutningens stämma (punkt 15.4 i det ifrågasatta beslutet).

789 Enligt kommissionen är syftet med avtalet att skapa "respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 och artikel 1 i det ifrågasatta beslutet)

790 Det ifrågasatta beslutet är uteslutande grundat på direkta skriftliga bevis, vilka definieras och kommenteras i punkterna 18, 19 och 45.

791 Kommissionen har först och främst fastslagit att Cembureau-avtalets syfte och innehåll framgår av kallelsen till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, vilken undertecknades av Gil Braz de Oliveira (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553), samt av utkastet till ordförandens inledningsanförande vid detta möte (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585).

792 I kallelsen anges följande:

"Med hänsyn till den allmänna tillbakagången i den inhemska försäljningen kan handeln med cement mellan medlemsstaterna få skadliga konsekvenser för vår industri om det inte i tid vidtas vissa lämpliga åtgärder. Så är till exempel fallet med handeln mellan Belgien och Nederländerna, vilken kommer att regleras genom ett protokoll som snart offentliggörs i Europeiska gemenskapernas offentliga tidning."

793 Utkastet till ordförandens inledningsanförande har följande innehåll:

"— Vi skulle... kunna bedöma de risker som kan följa av en ökning av viss import tillsammans med en avsevärd sänkning av vissa prisnivåer, innan fenomenet med tiden ökar i omfattning och allvar.

— Vårt syfte är naturligtvis inte att här fatta beslut av kollektiv karaktär eller att fälla avgöranden rörande faktiska omständigheter, och inte heller att agera som skiljedomare, utan att med er hjälp finna möjliga lösningar som kan dämpa marknadernas utveckling och att åtminstone på ett principiellt plan föreslå vissa spelregler som vi alla har intresse av att iaktta.

— Vad vi sedan hoppas är att dessa meningsutbyten skall uppmuntra er alla att sprida väl valda ord omkring er, och att i varje enskilt fall organisera bilateralaeller multilaterala samtal var gång detta är nödvändigt."

794 Anförandet avslutas med följande ord:

"Det behöver knappast nämnas att det inte kommer att föras något protokoll över våra diskussioner."

795 I möteskompendiet anges dessutom följande (punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11578 och 11579):

"kl 13.15/13.30 — Mötet avslutas utan upprättande av protokoll"

796 Kommissionen anser att andra dokument med anknytning till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 också visar att de diskussioner som fördes vid detta möte var av otillåten karaktär.

797 Kommissionen har i det avseendet hänvisat till ändringarna i dagordningen för mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11558, 11559, 11565, 11580 och 11656).

798 Det ursprungliga förslaget till dagordning, daterat den 16 november 1982, innehöll bland annat följande punkt:

"2. Handeln inom Europa

A. Analys av situationen

1. Data

2. Prissituation — Nationella priser

3. Motivation och organisation av den gränsöverskridande handeln. Förväntad utveckling

B. Möjliga åtgärder för kontroll av handeln mellan länderna

..."

799 Genom ett telexmeddelande av den 17 november 1982 (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33126/11559) blev Van Hove, som var ordförande för EEG:s cementindustris kontaktkommitté (nedan kallad kontaktkommittén), informerad om att Cembureaus ordförande, Jean Bailly, önskade hans synpunkter på punkt 2 på dagordningen, som han ville avfatta "så tydligt som möjligt, men utan risk för att framkalla reaktioner".

800 I ett telexmeddelande samma dag (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11558) lämnade Van Hove följande svar:

"Följande ord i Ert telexmeddelande av den 17 november bör tas bort ur alla officiella dokument:... organisation av den gränsöverskridande handeln... kontroll av handeln mellan länderna...."

801 Vid exekutivkommitténs möte den 22 december 1982 antogs punkt 2 på dagordningen för mötet den 14 januari 1983 med följande lydelse (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11656):

"2. Handeln inom Europa

A. Analys av situationen

...

iii) Motivation och beskaffenhet av den gränsöverskridande handeln — Förväntad utveckling

B. Möjliga åtgärder för att bevara en lojal handel

...”

802 Kommissionen har hävdat att innehållet i Cembureau-avtalet bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet). Den har till stöd för sitt påstående åberopat det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) samt anteckningar från detta möte (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737).

803 I det memorandum som tillhandahölls ordföranden anges följande i punkt 2 under rubriken ”Situationen på den europeiska marknaden”:

”— Avståndet mellan [pris]extremerna, som alltjämt är förhållandet 1 till 2, utgör oundvikligen en frestelse.

— Det är således önskvärt att successivt minska detta avstånd, huvudsakligen genom att höja de lägsta priserna (2/3 av produktionen säljs till ett pris om mindre än 50 USD, det vill säga långt under japanska och amerikanska inhemska priser), och samtidigt dämpa utvecklingen av de högsta priserna.”

804 Vidare konstateras följande:

”— Ömtåliga frågor är alltjämt:

— Tysklands export till Storbritannien och Irland,

— Frankrikes export till Tyskland,

— Spaniens export till Irland och Storbritannien.

— En nyligen nämnd ömtålig fråga kan läggas till de övriga, nämligen Italiens export till Schweiz."

805 Anteckningarna från chefsdelegaternas möte av den 19 mars 1984 innehåller följande slutsats:

"[D]en visuella presentationen av prisspektrat var ett effektivt medel för att påvisa existerande potentiella konfliktorsaker..."

806 Vad beträffar mötesanteckningarna har kommissionen uttryckt följande uppfattning (punkt 45.2 första stycket i det ifrågasatta beslutet):

"Det framgår av [anteckningarna] att Cembureau och dess medlemmar tillsammans har behandlat de spänningar som skylls på den gränsöverskridande handeln, att de har eftersträvat en minskning av handeln med cement mellan de länder där Cembureaus medlemmar är etablerade och att detta syfte har uppnåtts..., att 'spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna har lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter. De exporterade kvantiteterna har snarast minskat, även om det ständiga hotet från utomstående består'."

807 Beträffande Cembureau-avtalet har kommissionen angivit följande (punkt 45.2 andra stycket):

"Innehållet i avtalet bekräftades på nytt vid chefsdelegaternas möte den 7 december 1984... vid vilket Cembureau och dess medlemmar stödde överenskommelsen om att avleda den grekiska och spanska överskottsproduktionen, för att undvika störningar på de europeiska marknaderna."

808 Kommissionen har till stöd för sitt påstående åberopat följande utdrag ur de "Summary notes" av den 12 november 1984 som rör mötet den 7 november 1984 (punkt 19.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11754 och 11755):

"Import från Österuropa

...

Utvecklingen på världsmarknaden

Situation

...

Det grekisk-spanska avtalet

Detta avtal betraktas enhälligt som en grundläggande förutsättning för att uppnå bättre exportpriser och undgå risken för störningar i Europa. Det har under flera månader förts förhandlingar mellan fyra spanska och tre grekiska företag, även om det inte har sagts någonting om dynamiken i dessa diskussioner. Vissa resultat har uppnåtts, men hittills har priserna inte påverkats. Det har också förts diskussioner med Japan och Korea. Det allmänna intrycket är dock att den väsentliga frågan är att uppnå ett fast avtal mellan de största europeiska exportörerna.

...

Allmänna slutsatser

Situationen var allvarlig och exportpriserna alltför låga. Det fanns en överskottskapacitet i Europa och Fjärran Östern som måste utnyttjas på ett ansvarigt sätt. Man kan glädja sig åt den grekiska och spanska cementindustrins strävan att uppnå ett avtal, och de andra medlemsländerna är redo att stödja denna strävan fullt ut, om så begärs av dem. De små kvantiteter som kan komma från andra länder bör inte kunna störa marknaden, så länge som det finns ett ömsesidigt förtroende."

809 I det ifrågasatta beslutet har kommissionen fastslagit att Cembureau-avtalets existens, liksom dess innehåll, bekräftas av vissa dokument som inte har direkt anknytning till ovannämnda

chefsdelegatsmöte. Den har på denna punkt hänvisat till två interna promemorior från Blue Circle, av vilka den ena är daterad den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334) och den andra är odaterad (punkt 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11335—11337).

810 I den första promemorian, med rubriken "Importbegränsande strategi och cementindustrins framtid i Förenade kungariket", behandlas problemet med överskottsproduktionen av cement i Västeuropa:

"För närvarande kan en överproduktion på 22 miljoner ton i Västeuropa kanaliseras till utomeuropeiska marknader, tack vare efterfrågan på produkten, men dessa kvantiteter kommer med stor sannolikhet att minska till 15 miljoner ton eller mindre i början av år 1985 och det är troligt att detta hot får Cembureaus princip om respekt för hemmamarknaderna att falla samman."

811 I promemorian föreslås bland annat följande åtgärd till skydd mot cementimport:

"Att faktiskt bygga silor på 'fiendeterritorium'. Ett alternativ som är trovärdigt, möjligt och effektivt till en viss gräns, men som a) kan visa sig vara tidsödande och dyrt och b) kan driva det land som är föremål för åtgärden att vidta ännu hårdare motåtgärder och därigenom leda till att Cembureau-avtalet fullständigt bryter samman, varvid Blue Circle oundvikligen har mest att förlora."

812 I den andra promemorian från Blue Circle, med rubriken "Importhoten", anges följande:

"Förutsatt att Cembureaus policy om respekt för hemmamarknaderna är hållbar och att vår gissning att importen från Västtyskland inte kan vara lönsam stämmer, återstår det endast tre hot...."

813 I samband med en undersökning utförd med stöd av artikel 14.2 i förordning nr 17 lämnade Cembureau följande förklaring (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11525):

"Det existerar inte något 'Cembureau Agreement or Principle' och än mindre något dokument med tillämpningsföreskrifter. När uttrycket förekommer i ett dokument avses inte något konkurrensbegränsande förfarande utan ett krav på respekt för de etiska regler och den sedvana

som efter hand har utvecklats genom företagens kontakter och den ekonomiska utvecklingen i olika länder."

814 Cembureau har, i sitt svar på det meddelande om anmärkningar som tillställdes sammanslutningen i enlighet med artikel 15.1 i förordning nr 17, gjort följande påstående apropå Blue Circles promemoria av den 1 december 1983 (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13568—13573:

"Detta dokument... anspelar endast på de regler om grannsämja som har uppmuntrats av Cembureau. Hänvisningen till 'Cembureau principle of not transhipping—internal European markets' avser endast en form av uppträdande som önskas av medlemmarna men som inte i sig innebär något tvång och än mindre någon påföljd.

Hänvisningen till ett 'Cembureau-avtal' avser ingenting annat än denna princip, och hänför sig till 'de etiska regler och den sedvana som utvecklats genom företagens kontakter och den ekonomiska utvecklingen i de olika länderna'."

815 Kommissionen anser att Cembureau själv indirekt har medgivit Cembureau-avtalets existens (punkt 45.4 i det ifrågasatta beslutet).

816 Kommissionen har vidare åberopat (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877) det uttalande som Heracles verkställande direktör, Kalogeropoulos, gjorde vid det sammanträde som bolagets styrelse höll den 25 juni 1986 (och inte den 15 juni 1986, såsom felaktigt anges i det ifrågasatta beslutet):

"... mellan samtliga europeiska cementproducenter har det funnits och finns fortfarande en överenskommelse om att inte träda in på andras nationella områden... Genom att under trettio år följa dessa tankegångar och denna taktik har européerna aldrig behövt ställas inför en aktiv konkurrens och fallande priser."

817 Slutligen har kommissionen fastslagit följande (punkt 45.5 i det ifrågasatta beslutet):

"... regeln om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna utgör ett avtal som företag har ingått direkt eller genom en sammanslutning, i strid med

artikel 85.1, och som är resultatet av deras gemensamma vilja att respektera varandras hemmamarknader och att reglera handeln med cement mellan länderna, och således att begränsa företagens kommersiella frihet."

818 Enligt kommissionen har avtalet också direkt påverkat handeln mellan medlemsstaterna (punkt 52 i det ifrågasatta beslutet).

819 Kommissionen anser att "alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau samt de bilaterala och multilaterala mötena och kontakterna utgör ett 'enda och fortlöpande avtal'" (punkt 46.1 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

820 Det är således inte bara den gemensamma vilja som växt fram hos Cembureau och dess medlemmar under chefsdelegaternas möten, utan även alla de beteenden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet, som utgör ett enda och fortlöpande avtal.

821 Det är detta enda och fortlöpande avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

822 Beträffande överträdelsens varaktighet har kommissionen hänvisat (punkt 45.6 i det ifrågasatta beslutet) till Kalogeropoulos uttalande:

"[Kalogeropoulos] bekräftar att avtalet om respekt för hemmamarknaderna har existerat i cirka trettio år.

Då kommissionen inte har något annat bevis än detta uttalande till stöd för att beteendet i fråga har varat under så lång tid, utgår den från att avtalet trädde i kraft den 14 februari 1983, vilket var dagen för det möte vid vilket det diskuterades 'vissa spelregler som vi alla har intresse av att iaktta'... Dessa regler bekräftades vid chefsdelegaternas efterföljande möten."

823 Vidare har kommissionen uppgivit att den inte förfogar över några faktauppgifter som gör det möjligt att fastslå vid vilken tidpunkt överträdelsen upphörde och att den inte ens är säker på att överträdelsen verkligen har upphört (punkterna 45.6 och 65.4 i det ifrågasatta beslutet).

824 På denna punkt har kommissionen dragit följande slutsats (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet):

"Den sista tydliga yttring av avtalet som kommissionen känner till är upplösningen av Interciment SA [vars bildande utgör den överträdelse som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet] den 26 mars 1993, och kommissionen har därför tagit fasta på denna dag för att fastställa referensperioden för böterna."

Definitionen av den relevanta marknaden

825 Dyckerhoff (T-35/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Unicem (T-50/95), Buzzi (T-51/95), Asland (T-55/95), Castle (T-56/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Italcementi (T-65/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Cementir (T-87/95) och Blue Circle (T-88/95) anser att kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning när den fastslagit att den relevanta marknaden utgörs av marknaden för grå cement och har europeisk dimension. Lafarge och Aalborg har bestritt påståendet att denna marknad utgör en särskild marknad (A). Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Buzzi, Asland, Castle, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle har gjort gällande att cementmarknaden är en mycket lokal marknad, och att Europa därför inte kan utgöra den relevanta geografiska marknaden (B).

826 CBR (T-25/95), Ciments français, Asland och Blue Circle anser att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget genom att inte tillräckligt klart definiera den relevanta produktmarknaden och den relevanta geografiska marknaden (C).

A — Den relevanta produktmarknaden

827 Lafarge och Aalborg har bestritt kommissionens definition av den relevanta produktmarknaden i punkt 11.1 i det ifrågasatta beslutet.

828 Lafarge har hävdat att denna definition bygger på ett absurt ekonomiskt resonemang, enligt vilket klinker och cement är två utbytbara produkter. Enligt sökanden har kommissionen inte heller tagit hänsyn till den befintliga skillnaden mellan grå och vit cement.

829 Förstainstansrätten påpekar att kommissionen aldrig har påstått att klinker, grå cement och vit cement är utbytbara produkter. I punkt 11.1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen tvärtom understrukit att "[g]rå cement, vit cement och klinker utgör olika produktmarknader, eftersom de uppfyller olika behov". Den har endast förtydligat (i samma punkt) att "det måste tas hänsyn till att klinker kan få inverkan på de två övriga marknaderna, eftersom klinker är en mellanprodukt som är nödvändig vid tillverkningen av grå och vit cement". Den omständigheten att kommissionen har förklarat att klinker används vid cementtillverkningen innebär inte att den anser att dessa båda produkter är utbytbara och omfattas av samma marknad.

830 Aalborg har framhållit att varje land inte bara har sina egna standarder för cement utan även egna specifika bruk och traditioner i fråga om tillverkning. Det skulle således vara fel att påstå, såsom kommissionen har gjort (punkt 6.9 i det ifrågasatta beslutet), att det finns en eller flera typer av standardcement som är gemensamma för alla nationella marknader. Aalborg har tillagt att om kommissionen valde att inte skilja mellan marknaderna för olika typer av grå cement, fanns det inte heller något skäl att skilja mellan marknaden för grå cement och marknaden för vit cement.

831 Rätten underkänner även detta argument. Aalborgs synpunkter, som endast består i att bolaget rent allmänt har invänt mot definitionen av marknaden utan att föreslå en alternativ definition av den relevanta marknaden eller de relevanta marknaderna, kullkastar inte den ingående bedömning som kommissionen har gjort — i punkterna 6 och 7 i det ifrågasatta beslutet — av "produkten grå cement" och "produkten vit cement". Av denna bedömning framgår det klart att "vit cement utgör en annan marknad än grå cement" (punkt 7.2 i det ifrågasatta beslutet), "eftersom de uppfyller olika behov" (punkt 11.1 i det ifrågasatta beslutet).

B — Den relevanta geografiska marknaden

832 Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Buzzi, Asland, Castle, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle har bestritt påståendet att Europa utgör den relevanta geografiska marknaden (punkt 11.1 och 11.7 i det ifrågasatta beslutet). De har hävdat att cementmarknaden är en mosaik av klart avgränsade regionala marknader, utan överlappning, vilka är helt oberoende av varandra.

833 Det skall dock påpekas att definitionen av den relevanta marknaden spelar olika stor roll, beroende på om artikel 85 eller artikel 86 i fördraget skall tillämpas. Vid tillämpningen av artikel 86 i fördraget är en adekvat definition av den relevanta marknaden en nödvändig förutsättning för bedömningen av ett beteende som påstås vara konkurrensbegränsande (förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i de förenade målen T-68/89, T-77/89 och T-78/89, SIV m.fl. mot kommissionen, REG 1992, s. II-1403, punkt 159; svensk specialutgåva, volym 12). Innan det går att fastslå förekomsten av missbruk av dominerande ställning är det nämligen nödvändigt att fastslå förekomsten av en dominerande ställning på en given marknad,

vilket förutsätter att marknaden först avgränsas. Vid tillämpningen av artikel 85 i fördraget är det för att avgöra om ett avtal, ett beslut av en företagssammanslutning eller samordnat förfarande kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och har till syfte eller resultat att begränsa, hindra eller snedvrida konkurrensen inom den gemensamma marknaden som den relevanta marknaden skall definieras (domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SPO m.fl. mot kommissionen, punkt 74).

834 Vad beträffar tillämpningen av artikel 85 i fördraget kan därför sökandenas invändningar mot kommissionens definition av marknaden inte bedömas fristående från de invändningar som rör inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och begränsningen av konkurrensen (domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SPO m.fl. mot kommissionen, punkt 75, domen i det ovan i punkt 718 nämnda målet Enso Española mot kommissionen, punkt 232, och dom av den 15 september 1998 i de förenade målen T-374/94, T-375/94, T-384/94 och T-388/94, European Night Services m.fl. mot kommissionen, REG 1998, s. II-3141, punkterna 90—105).

835 De olika argument enligt vilka kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning när den funnit att Europa utgör den relevanta marknaden skall därför prövas längre fram. Dessa argument kommer att bedömas i samband med prövningen av de argument som rör inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och begränsningen av konkurrensen, och som har framförts inom ramen för den grund som avser ett åsidosättande av artikel 85.1 i fördraget (se nedan punkterna 1085—1094).

C — Åsidosättande av artikel 190 i fördraget

836 Asland har påstått att det saknas en ekonomisk analys av marknaden och Cembureau-avtalets verkningar. Bolaget har erinrat om att en definition av den relevanta marknaden är en nödvändig förutsättning för varje bedömning av ett beteende som påstås vara konkurrensbegränsande (domen i det ovan i punkt 833 nämnda målet SIV m.fl. mot kommissionen, punkt 159).

837 Aslands argument skall underkännas. Rätten konstaterar att kommissionen i punkterna 6—14 i det ifrågasatta beslutet har gjort en ingående ekonomisk analys av cementmarknaden. I punkt 11 i beslutet har den relevanta marknaden definierats i såväl produkthänseende som geografiskt hänseende. Slutligen erinrar rätten om att de faktiska verkningarna av ett avtal inte behöver beaktas, om det framgår att avtalets syfte är att begränsa, hindra eller snedvrida konkurrensen (domstolens dom av den 13 juli 1966 i mål 56/64, Consten och Grundig mot kommissionen, REG 1966, s. 429, 496, svensk specialutgåva, volym 1, s. 277, och dom av den 11 januari 1990 i mål C-277/87, Sandoz prodotti farmaceutici mot kommissionen, REG 1990, s. I-45, publicerad i sammandrag, domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 99, domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 178, och domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Montecatini mot kommissionen, punkt 122, samt förstainstansrättens dom i det ovan i punkt 83 nämnda målet CB Europay mot kommissionen, punkterna 85 och 87, och dom av den 6 april 1995 i mål T-144/89, Cockerill

Sambre mot kommissionen, REG 1995, s. II-947, punkt 67). Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet anses vara en överträdelse på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte.

838 Enligt CBR har kommissionen i det ifrågasatta beslutet valt att betrakta den relevanta marknaden som europeisk utan att ta hänsyn till de argument och ekonomiska analyser som sökanden lade fram under det administrativa förfarandet för att visa att dess naturliga geografiska marknad begränsades av vissa omständigheter, till exempel förekomsten av nationell samverkan och hinder för handeln mellan Frankrike och Belgien, kostnaderna för transport och leverans över gränserna samt fruktan för att producenterna på eftertraktade grannmarknader skulle vidta motåtgärder. Sökanden har särskilt anklagat kommissionen för att ha förkastat de ekonomiska analyser som lades fram under det administrativa förfarandet, med den motiveringen att dessa analyser inte var samstämmiga i fråga om vilka transportsträckor som var ekonomiskt acceptabla (punkt 11.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet). Sökanden har tillagt att kommissionens argument angående spelteorins komplexitet (punkt 11.6 femte stycket i det ifrågasatta beslutet) och de varierande slutsatser som dragits av ovannämnda ekonomiska analyser ger klart uttryck för institutionens ovilja att göra en seriös bedömning av de ekonomiska argument som framförts av CBR. Bolaget har vidare anklagat kommissionen för att ha dragit generella slutsatser av vissa isolerade och avvikande exempel som anges i punkt 11.4 i det ifrågasatta beslutet. Vad slutligen beträffar prisskillnaderna mellan medlemsstaterna, som kommissionen i punkt 11.6 i det ifrågasatta beslutet beskriver som ett incitament till export, har CBR — efter att ha framhållit att prisskillnaderna mellan Belgien, Nederländerna och Tyskland var bland de lägsta och att priserna fluktuerade under årens lopp — anfört att de siffror rörande den belgiska marknaden som uppges i punkterna 9.6 och 11.6 i beslutet inte finner något stöd i tabellerna i bilaga 9 till beslutet, antingen på grund av att dessa tabeller bara täcker ett enda år eller på grund av att de inte innehåller några andra upplysningar om situationen i Belgien.

839 Förstainstansrätten finner att kommissionen, i punkt 11 i det ifrågasatta beslutet, på ett utförligt och sammanhängande sätt har redogjort för skälen till slutsatsen att den relevanta geografiska marknaden i detta fall var den europeiska marknaden, "bestående av en rad parallella och inbördes avhängiga marknader" (punkt 11.7 sista stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har därvid behandlat de olika synpunkter som framförts av mottagarna av meddelandet om anmärkningar under det administrativa förfarandet, däribland CBR:s synpunkter.

840 Beträffande frågan om vilka transportsträckor som var ekonomiskt acceptabla har kommissionen, efter att ha konstaterat att de europeiska cementproducenterna inte var eniga i denna fråga (punkt 11.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet), uppgivit att den "inte heller var i stånd att bestämma denna sträcka, eftersom den måste begränsa sig till att fastslå faktiska förhållanden" (punkt 11.3 andra stycket).

841 Vad gäller förekomsten av oligopol på de olika marknaderna har kommissionen fastslagit följande (punkt 11.6 femte stycket i det ifrågasatta beslutet):

"Den sista synpunkten rör förekomsten av oligopol på de olika marknaderna och följaktligen den omständigheten att varje företag, innan det beslutar sig för att träda in på någon annans marknad, måste ta hänsyn till konkurrenternas reaktioner och de motåtgärder som dessa kan vidta. Utan att gå närmare in på spelteorin och 'fångarnas dilemma' kan det konstateras att det inte är säkert att varje företag har mer att vinna på att hålla sig till sin egen marknad, eftersom spelteorin också visar att ett företag beslutar sig för att träda in på andras marknader med risk för att utsättas för motåtgärder, när det finner att det på lång sikt ger större fördelar att vara verksam på flera marknader än på en enda. Det är inte heller lätt att genomskåda spelet mellan oligopolföretagen, eftersom det finns många osäkerhetsmoment att beakta och inte enbart möjligheten att ett annat företag vidtar motåtgärder."

842 I motsats till vad CBR har påstått har kommissionen således inte helt enkelt förkastat spelteorin på grund av dess komplexitet. Den har endast relativiserat dess innebörd.

843 Vad beträffar de olika hindren för leverans över gränserna har kommissionen i punkt 11.4 i det ifrågasatta beslutet tagit hänsyn till synpunkterna från de belgiska producenterna, som "påstår sig ha mycket svårt att leverera till Frankrike på grund av kostnaderna för väntan i tullen, skillnaderna i tillåten vikt i de två länderna, olika standarder etc. (se protokollet från förhöret den 8 mars 1993, bilaga VII/B, sidorna 7—8 och bilaga VIII)".

844 Vad vidare gäller prisskillnaderna mellan den belgiska marknaden och de angränsande marknaderna har kommissionen påpekat följande (punkt 9.6 andra stycket i det ifrågasatta beslutet):

"Tabell 7, som den italienska industrin har företett vid förhöret den 2 mars 1993 och som har utarbetats på grundval av uppgifter från Cembureau (se bilaga 9), visar prisutvecklingen i EG-länderna under åren 1981—1991. Tabellen gör det möjligt att fastslå att det mellan priserna i Förenade kungariket och de tyska, franska och belgiska priserna fanns en skillnad på cirka 30 ECU per ton år 1981 (det brittiska priset var cirka 70 ECU) och på 15—20 ECU per ton år 1991, att prisskillnaderna mellan Frankrike, Belgien och Tyskland, som var nästan obefintliga år 1981, gradvis ökade från år 1982 och uppnådde cirka 12 ECU år 1986 för att sedan åter minska till cirka 7 ECU per ton år 1991...."

845 Förstainstansrätten vill först och främst påpeka att den blotta omständigheten att kommissionen inte har bifogat det ifrågasatta beslutet alla de olika tabeller och diagram som har legat till grund för sistnämnda iakttagelser — vilka inte har bestritts av sökanden — inte innebär att den har åsidosatt sin skyldighet att motivera beslutet.

846 Kommissionen är för övrigt inte skyldig att i beslutet lämna utförliga svar på alla de argument som de olika mottagarna av meddelandet om anmärkningar har framfört under det administrativa förfarandet. Det är tillräckligt att motiveringen gör det möjligt för gemenskapsdomstolen att pröva beslutets lagenlighet, och ger de berörda företagen och företagssammanslutningarna de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma om beslutet är välgrundat eller inte (domstolens dom av den 17 januari 1984 i de förenade målen 43/82 och 63/82, VBVB och VBBB mot kommissionen, REG 1984, s. 19, punkt 22, svensk specialutgåva, volym 7, s. 437, och dom av den 17 november 1987 i de förenade målen 142/84 och 156/84, BAT och Reynolds mot kommissionen, REG 1987, s. 4487, punkt 72, svensk specialutgåva, volym 9, samt förstainstansrättens dom av den 24 januari 1992 i mål T-44/90, La Cinq mot kommissionen, REG 1992, s. II-1, punkt 42).

847 I förevarande mål framgår det av vad som ovan anförts att kommissionen har lämnat de berörda företagen och förstainstansrätten alla de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma om definitionen av den relevanta marknaden var välgrundad eller inte. Talan kan således inte bifallas på den av CBR åberopade grunden att motiveringsskyldigheten har åsidosatts vad gäller definitionen av den geografiska marknaden.

848 Slutligen har Ciment français anfört att definitionen av den geografiska referensmarknaden är motsägelsefull. Enligt sökanden tycks kommissionen i punkt 11.2, 11.6 och 11.7 i det ifrågasatta beslutet ge uttryck för uppfattningen att det finns en europeisk cementmarknad samtidigt som det finns flera lokala marknader. Sökanden anser dock att cementmarknaden är regional. När kommissionen ger den relevanta marknaden en europeisk dimension innebär det, enligt sökanden, att den låter samma marknad omfatta företag som inte är faktiska eller potentiella konkurrenter, och att den därmed förnekar idén om en geografisk marknad. Därutöver anser sökanden att kommissionens val att ge den relevanta marknaden en europeisk dimension står i motsättning till dess beslut att skilja mellan nationell och internationell samverkan.

849 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i punkt 11.2 i det ifrågasatta beslutet har fastslagit att "cementmarknaden i geografiskt hänseende kan betraktas som en rad parallella marknader som omfattar flera olika fabriker och täcker hela Europa". Den har därefter förklarat varför den har dragit slutsatsen att cementmarknaden har europeisk dimension (punkt 11.3 och 11.4 i det ifrågasatta beslutet) och varför de olika omständigheter (naturliga hinder, transportkostnader och transportsträckor, svag export, lönsamhetshänsyn, marknadernas oligopolistiska struktur, den geografiska åtskillnaden av marknaderna) som åberopats av meddelandets mottagare under det administrativa förfarandet inte kan ändra dess uppfattning att den relevanta marknaden är av europeisk omfattning (punkt 11.5 och 11.6).

850 Av de fastslagna omständigheterna har kommissionen dragit följande slutsatser (punkt 11.7 i det ifrågasatta beslutet):

"Alla de marknader som överlappar varandra är inbördes avhängiga, och allt agerande på en viss marknad riskerar att sprida sig som ringar på vattnet till de mest avlägsna marknader. Detta framgår av följande omständigheter. Cembureaus chefsdelegater... och därmed hela den

europeiska industrin, även den industri som inte var direkt berörd vid den aktuella tidpunkten, har hållit möten för att förhindra att handeln inom gemenskapen växer i omfång och styrka, och för att rådslå om en minskning av prisskillnaderna mellan marknaderna i syfte att stävja lockelsen till export. Avtalen mellan de grekiska och de spanska producenterna inom ramen för Cement Marketing Association har betraktats som grundläggande för jämvikten i Europa. Den grekiska exporten till Förenade kungariket och Italien väckte en kollektiv reaktion hos den europeiska industrin, eftersom man ansåg att ett samarbete som omfattade hela den europeiska industrin var väsentligt för att trygga denna industris stabilitet och inte bara industrins stabilitet i de utsatta länderna.

Av det ovan anförda följer att Europa utgör den relevanta marknaden, bestående av en rad parallella och inbördes avhängiga marknader."

851 Förstainstansrätten kan inte finna att kommissionen har varit motsägelsefull i sitt sätt att motivera definitionen av den relevanta geografiska marknaden. Det finns inte heller någon motstridighet mellan den definition av en europeisk marknad som har gjorts i det ifrågasatta beslutet och kommissionens beslut, under det administrativa förfarandet, att skilja de nationella och de internationella anmärkningarna åt. Det skall i detta hänseende erinras om att de internationella anmärkningarna, som ensamma tagits upp i det ifrågasatta beslutet, inte på något vis är beroende av att det förelåg en sådan nationell samverkan som påtalas i meddelandet om anmärkningar (se ovan punkterna 110—120).

Huruvida meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet

852 CBR (T-25/95) har påstått att kommissionen — efter att i meddelandet om anmärkningar ha hävdat att de "spelregler" som Cembureaus medlemmar kom överens om vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 rörde systemet för prisfastställelse grundad på paritetspunkter (Basing Points System, nedan kallat BPS) — ändrade inställning. De påpekanden som CBR under det administrativa förfarandet gjorde angående lagenligheten av detta system och de diskussioner som i detta hänseende fördes vid chefsdelegaternas möte skulle till sist ha föranlett kommissionen att i det ifrågasatta beslutet fastslå att dessa "spelregler" avsåg ett avtal om respekt för hemmamarknaderna.

853 Aalborg (T-44/95) har gjort gällande att syftet med Cembureau-avtalet inte framgick tillräckligt tydligt av meddelandet om anmärkningar. Sökanden har dessutom anfört att den under det administrativa förfarandet var omedveten om att kommissionen skulle komma att fästa en avgörande vikt vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984.

854 Förstainstansrätten finner att kommissionen i meddelandet om anmärkningar fastslog att Cembureau-avtalet hade ingåtts och att regler om lojal konkurrens hade fastställts (punk-

terna 8, 9, 60 och 61) i samband med chefsdelegaternas möten. Sistnämnda regler har dock inte påtalats i det ifrågasatta beslutet.

855 Kommissionen har i punkt 61 i meddelandet om anmärkningar, under rubriken "Överenskommelser om hemmamarknadsprincipen", gjort följande bedömning av de omständigheter som redovisas i punkt 9 i meddelandet och som i huvudsak rör chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983:

"Såsom framgår av punkt 9 har Cembureau och dess medlemmar antagit 'Cembureau Agreement or Cembureau principle of not transhipping to internal European markets'. De har uppmuntrat avtal om export till tredje land för att undgå 'the risk of a destabilisation in Europe' genom att överskottsproduktionen avsätts i Cembureaus medlemsländer. De har främjat bilaterala och multilaterala kontakter mellan medlemmarna, avsedda att leda till lämpliga åtgärder för att förhindra att handeln med cement mellan medlemsländerna — utöver sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna, som till exempel Tysklands och Belgiens export till Nederländerna — 'får skadliga följder' för cementindustrin."

856 Av detta följer att kommissionen i meddelandet om anmärkningar klart redogjorde för sin uppfattning att Cembureau-avtalet avsåg respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, och att chefsdelegaterna hade enats om denna "spelregel" vid sitt mötet den 14 januari 1983. Meddelandet om anmärkningar angav således tillräckligt tydligt vad som var syftet med det Cembureau-avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

857 Beträffande Aalborgs argument om att bolaget under det administrativa förfarandet var omedvetet om den vikt som kommissionen skulle komma att fästa vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, finner rätten att de faktiska omständigheterna kring dessa möten framgår i detalj av meddelandet om anmärkningar, vad gäller såväl "utbytet av prisuppgifter mellan Cembureaus medlemmar" (punkt 8 i meddelandet) som "Cembureau Agreement or Cembureau principle of not transhipping to internal European markets" (punkt 9 a och b i meddelandet). Aalborg, som inte har bestritt att bolaget såsom direkt medlem av Cembureau deltog i båda mötena, måste således ha varit medvetet om den särskilda vikt som kommissionen fäste vid dessa möten.

858 FIC (T-30/95) och Aalborg har vidare anfört att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte uttalade sig om huruvida den regel om respekt för hemmamarknaderna som påstods ha antagits inom Cembureau skulle betecknas som ett avtal eller som ett samordnat förfarande.

859 Förstainstansrätten finner att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkt 61 a) har förklarat att "'Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European markets' [punkt 9] utgör ett avtal eller ett samordnat förfarande". De personer som delgavs de

internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar, däribland FIC och Aalborg, blev således under det administrativa förfarandet informerade om att "Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European markets" kunde komma att betecknas som ett avtal i beslutet. De hade således möjlighet att försvara sig mot denna juridiska bestämning av beteendena i fråga.

860 Förstainstansrätten underkänner därför de olika argument enligt vilka meddelandet om anmärkningar inte överensstämmer med det ifrågasatta beslutet vad gäller den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

Cembureau-avtalets existens

861 CBR (T-25/95), Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Ciments luxembourgeois (T-34/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), Cedest (T-38/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), Rugby (T-53/95), Castle (T-56/95), Heracles (T-57/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Titan (T-64/95), Italcementi (T-65/95), Holderbank (T-68/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Cementir (T-87/95), Blue Circle (T-88/95), AGCI (T-103/95) och Halkis (T-104/95) har hävdat att kommissionen har åsidosatt artikel 85.1 i fördraget genom att i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet fastställa Cembureau-avtalets existens (A). Cembureau, Dyckerhoff, SFIC och Heidelberger anser att den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har fastställts på grundval av en otillräcklig och motsägelsefull motivering, och att artikel 190 i fördraget därmed har åsidosatts (B). Slutligen har de sökande som berörts av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 (se ovan punkterna 164 och 168) åberopat, i de inlagor som ingavs till följd av sagda åtgärder, olika dokument som de anser skulle ha kunnat vara till nytta för deras försvar om de hade funnits tillgängliga under det administrativa förfarandet. Italcementi och Blue Circle har dessutom åberopat att deras rätt till försvar åsidosattes genom att de inte fick tillräcklig tillgång till de uppgifter i akten som var till deras nackdel (C).

A — Åsidosättande av artikel 85.1 i fördraget

862 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen uteslutande har grundat sig på de direkta skriftliga bevis som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, när den har fastställt Cembureau-avtalets existens.

863 Med en första grupp argument har de berörda sökandena bestritt bevisvärdet av de dokument som i punkt 18 i det ifrågasatta beslutet har åberopats till stöd att det inom Cembureau har

funnits ett avtal eller en princip om respekt för de europeiska hemmamarknaderna (Blue Circles interna promemorior (punkt 18.2 och 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334 och 33.126/11335—11337)) eller att det har förekommit samverkan mellan de europeiska cementproducenterna (Kalogeropoulos uttalande vid Heracles styrelsesammanträde den 25 juni 1986 (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877)). Sökandena har föreslagit en alternativ tolkning av ifrågavarande dokument, vilken de anser vara förenlig med artikel 85.1. Enligt sökandena har Cembureau aldrig medgivit att det förelåg ett Cembureau-avtal eller en Cembureau-princip (1). En andra grupp argument har framförts med särskilt avseende på de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet påstås ha ingåtts och bekräftats. Sökande har understrukit att chefsdelegaterna saknade behörighet att ingå ett sådant avtal och de har bestritt bevisvärdet av flera dokument som åberopas i punkterna 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet. Att de diskussioner som fördes under chefsdelegaternas möten var tillåtna skulle framgå inte bara av de dokument som omnämns i dessa båda punkter, utan även av vissa dokument som kommissionen har underlåtit att undersöka. Flera sökande har dessutom åberopat specifika dokument för att bevisa att det inte förelåg något Cembureau-avtal (2). Med en tredje grupp argument vill sökandena visa att det påstådda Cembureau-avtalet inte utgjorde en överträdelse och att kommissionen borde ha letat efter en annan förklaring till att handeln med cement mellan länderna minskade i volym (3). Dessa olika argument kommer att prövas i tur och ordning. Rätten kommer sedan dra slutsatserna av resultatet av denna prövning (4).

864 För det första finner rätten att vissa sökande har framfört argument angående bevisvärdet av dokument som rör beteenden som inte är föremål för anmärkning i det ifrågasatta beslutet.

865 Cembureau, Blue Circle, FIC och Italcementi har sålunda ifrågasatt bevisvärdet av Italcementis anteckningar angående exekutivkommitténs möte den 14 april 1986 (punkt 17.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3185). Blue Circle har också hänvisat till förslaget till protokoll från exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 (punkt 17.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/286—294).

866 Irish Cement har anfört att varken förslaget till protokoll från exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 (punkt 17.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/286—294) eller Bertráns och Van Hoves inlägg under detta möte gjorde det möjligt för kommissionen att dra slutsatsen att Cembureau-avtalet bekräftades vid detta möte.

867 Förstainstansrätten konstaterar dock att kommissionen inte har stött sig på något av de åberopade dokumenten för att styrka förekomsten, ingåendet och bekräftandet av Cembureau-avtalet. Dessa dokument har endast omnämnts i artikel 17.5 och 17.9 i det ifrågasatta beslutet som exempel på de diskussioner som under den aktuella perioden fördes mellan de europeiska cementproducenterna angående "lojal eller sund eller korrekt konkurrens". Dessa diskussioner har dock inte varit föremål för anmärkning i det ifrågasatta beslutet. Argumenten angående dokumentens bevisvärde saknar således all relevans för bedömningen av huruvida artikel 1 eller någon annan artikel i det ifrågasatta beslutet är lagenlig.

868 Heidelberger har anfört att de anteckningar som kommissionen har åberopat i punkt 19.6 in fine i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/11587—11592) inte innehåller någon uppgift om vem som är deras upphovsman och till stor del är oläsliga, vilket fråntar dem allt bevisvärde. Enligt sökanden hänför sig dessa anteckningar dessutom till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1982. De skulle således inte ha något som helst samband med det möte mellan chefsdelegaterna som har påtalats i punkt 19 a i det ifrågasatta beslutet.

869 Förstainstansrätten finner dock att dessa anteckningar inte ingår bland de skriftliga bevis som kommissionen har åberopat, i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 790—817), för att styrka Cembureau-avtalets existens, och att det därför saknas skäl att pröva deras bevisvärde med avseende på den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

870 Heidelberger har vidare anfört att de slutsatser som kommissionen har dragit i meddelandet om anmärkningar (s. 20, fotnot 5) av anteckningarna med rubriken "Preparation Meeting Head Delegates 7.11.84" (punkt 19.15 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11758), angående förekomsten av en samverkan inom Cembureau för "omstrukturering och minskning av produktionskapaciteten i vissa länder med överskott", inte på något vis finner stöd i de "Summary notes" av den 12 november 1984 som rör chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (punkt 19.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11754 och 11755).

871 Förstainstansrätten finner att kommissionen, i meddelandet om anmärkningar, först har fastslagit att det av ifrågavarande anteckningar "klart framgår att det inom Cembureau har ingåtts en överenskommelse om omstrukturering och minskning av produktionskapaciteten i vissa länder med överskott", och därefter har tillagt att den dock, "utöver dessa och vissa andra indicier, inte har några bevis för denna samordning" (s. 10, fotnot 5, i meddelandet om anmärkningar). Rätten konstaterar vidare att anmärkningen angående en samordning inom Cembureau för omstrukturering och minskning av produktionskapaciteten inte har behållits i det ifrågasatta beslutet. Av detta följer att Heidelbergers argument saknar relevans.

1. De dokument som anges i punkt 18 i det ifrågasatta beslutet

872 I punkt 18.2 och 18.3 i det ifrågasatta beslutet, under rubriken "Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna", har kommissionen först åberopat Blue Circles båda interna promemorior, av vilka den ena är daterad den 1 december 1983 (dokument nr 33.126/11332—11334) och den andra är odaterad (dokument nr 33.126/11335—11337), vilka är de enda av de i beslutet åberopade handlingarna som uttryckligen anger att det inom Cembureau fanns ett avtal eller en princip om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. I punkt 18.5 hänvisas det även till det uttalande som Heracles verkställande direktör, Kalogeropoulos, gjorde vid bolagets styrelsesammanträde den 25 juni

1986 (dokument nr 33.126/19875—19877). Detta uttalande styrker förekomsten av "en överenskommelse om att inte träda in på andras nationella områden". Kommissionen har dessutom (punkt 4) hänvisat till Cembureaus egna uttalanden angående Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen (dokument nr 33.126/11525 och 13568—13573).

873 Kommissionen har, i sin rättsliga bedömning av de beteenden som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, grundat sig direkt på ovannämnda dokument (punkt 45 i det ifrågasatta beslutet). Enligt kommissionen är dessa dokument nämligen nyckelbevis som styrker Cembureau-avtalets existens.

874 Förstainstansrätten kommer i det följande pröva de olika argument som sökandena har framfört rörande dokumenten i fråga.

1.1 Blue Circles interna promemorior

875 Italcementi har för det första bestritt bevisvärdet av Blue Circles interna promemorior (dokument nr 33.126/11332—11334 och 11335—11337). Enligt sökanden rör dessa promemorior en producents ensidiga förklaringar, utan något samband med vare sig anledningen till eller syftet med den påstådda samverkan. Enligt Cembureau finns det i Blue Circles promemorior ingenting som tyder på att det fanns något Cembureau-avtal, eftersom promemoriornas upphovsman tycks ha sökt lösningar på vissa svårigheter av kommersiellt slag. Även Lafarge har bestritt promemoriornas bevisvärde, eftersom Blue Circle inte är medlem av Cembureau och deras upphovsman inte har deltagit i chefsdelegaternas möten. Aalborg, Uniland och Oficemen har också åberopat att promemoriornas upphovsman inte deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

876 I motsats till vad Italcementi och Cembureau har påstått, finner rätten att de båda promemoriorna styrker att det förelåg ett avtal, en princip eller en policy om respekt för de europeiska hemmamarknaderna som kunde knytas till Cembureau.

877 Det skall för övrigt understrykas att även om Blue Circle inte är direkt medlem av Cembureau, har bolaget haft en roll att spela inom sammanslutningen. Det är således obestritt att bolagets verkställande direktör, Sir John Milne, under åren 1975—1985 var den brittiska cementindustrins chefsdelegat i Cembureau, innan han själv blev ordförande för Cembureau. I egenskap av chefsdelegat deltog han i tre av de möten mellan chefsdelegaterna vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades. G. Marshall, som var Blue Circles vice styrelseordförande, efterträdde J. Milne som brittisk chefsdelegat när denne senare blev ordförande för Cembureau. Vidare framgår det av det svar som Blue Circle har lämnat på förstainstansrätten förstain-

stansrättens skriftliga fråga, och som ingivits till förstainstansrättens kansli den 12 december 1997, att promemoriornas upphovsman, Reiss, innehade posten som regional direktör vid Blue Circles exportavdelning vid den tidpunkt då promemoriorna avfattades. Det står dessutom klart att han har deltagit i flera av EPC:s möten (punkt 45.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11339, 11417—11440, 11442—11455, 13845—13850, 14035—14042, 14062—14085, 14094—14097, 14148—14154 och 14401—14418), ofta tillsammans med vice verkställande direktören Marshall (dokument nr 33.126/11365, 11447 och 14062). Även om det skulle finnas grund för Blue Circles påstående att dokument nr 33.126/11417—11440 och 13845—13850 inte kan åberopas mot bolaget, eftersom det inte fick tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet, framgår det tillräckligt klart av andra dokument som anges i artikel 45.3 i det ifrågasatta beslutet att Reiss deltog i olika möten i EPC.

878 Kommissionen hade därför grund för sin uppfattning att "bevisvärdet av Blue Circles promemorior [framgick] av Blue Circles roll inom Cembureau och av Reiss roll inom Blue Circle" (punkt 45.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Med hänsyn till den nyckelroll som Blue Circles ledande hade inom Cembureau och de uppgifter som Reiss fullgjorde i Blue Circle, är det berättigat att dra slutsatsen att promemoriornas upphovsman med full kännedom om saken hade tagit fasta på förekomsten av ett avtal, en princip eller en policy om respekt för de europeiska hemmamarknaderna och satt detta avtal, denna princip eller denna policy i förbindelse med den europeiska sammanslutningen Cembureau.

879 Italcementi har dock rätt i sitt påstående att det inte framgår av Blue Circles promemorior vilka parter som har anslutit sig till Cembureaus avtal, princip eller policy om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Det skall senare undersökas om kommissionen faktiskt har styrkt att de olika företagen och företagssammanslutningarna har deltagit i den samverkan som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

880 CBR, FIC, Ciments français, Oficemen och Blue Circle har hävdat att när de båda promemoriornas upphovsman har använt uttrycken "Cembureau-principen" och "Cembureau-avtalet" kan detta i själva verket ha varit en "jargong" som beskrev de ekonomiska förhållanden som naturligt begränsar cementens möjligheter att passera gränserna mellan producentländerna. Ciments français har tillagt att den omständigheten att handeln inom gemenskapen var av marginell karaktär berodde på den europeiska cementindustrins faktiska beskaffenhet och inte på ett avtal mellan de europeiska producenterna.

881 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Ord eller uttryck som "Cembureaus avtal", "princip" eller "policy" kan inte beteckna ett ekonomiskt förhållande. Om promemoriornas upphovsman faktiskt hade avsett ett ekonomiskt förhållande som naturligt begränsar cementens möjligheter att passera gränserna, skulle han inte ha hänvisat till risken för att "Cembureau-avtalet" fullständigt skulle bryta samman på grund av de motåtgärder som ett land som Blue Circle "siktat in sig på" kunde tänkas vidta med anledning av Blue Circles närvaro på dess territorium (promemorian av den 1 december 1983, punkt 4) eller att "Cembureaus policy om respekt för hemmamarknaderna" inte skulle hålla (den odaterade promemorian, se ovan punkterna 809—812).

882 För det tredje har Cementir påstått att de båda promemoriorna rörde dumpad import från Östeuropa och Spanien. Blue Circle har gjort gällande att de rör dumpad import från länder som subventionerar sin cementproduktion.

883 Förstainstansrätten konstaterar att Blue Circles interna promemoria av den 1 december 1983 i synnerhet rör dumpad import från Spanien. I punkt 1 i promemorian hänvisas det till en åtgärd som redan vidtagits mot denna import: "ett antidumpningsklagomål som, även om det kröns med framgång under år 1984, kan bli ändamålslöst på lång sikt om Spanien ansluter sig till EEG".

884 Den odaterade promemorian rör import från Östtyskland och Polen. Det kan inte uteslutas att denna import var föremål för dumpning.

885 Förstainstansrätten finner dock att ovannämnda konstateranden inte är av sådant slag att de påverkar kommissionens slutsats att det, inom ramen för Cembureau, hade ingåtts ett avtal om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. De utesluter inte heller möjligheten att Blue Circle hänförde sig till detta avtal. De båda promemoriorna — med rubrikerna "Importbegränsande strategi och cementindustrins framtid i Förenade kungariket" och "Importhoten" — rör nämligen den allmänna frågan om import av cement till Förenade kungariket. Det är således normalt att de samtidigt behandlar frågan om import från Cembureau-länderna och frågan om import från andra länder. Importen från länder utanför Cembureau utgjorde under alla omständigheter ett hot mot principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna, såsom den beskrivs i Blue Circles promemorior. Det fanns nämligen risk för att den dumpade exporten skulle leda till ett ökat europeiskt produktionsöverskott, vilket i så fall måste kanaliseras till utomeuropeiska marknader för att trygga Cembureau-principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. I detta hänseende framgår det klart av promemorian av den 1 december 1983 att omöjligheten att avsätta det västeuropeiska produktionsöverskottet på utomeuropeiska marknader satte denna princip på spel. Slutligen finner rätten att även dumpad import från länder som vid den tidpunkten inte var medlemmar av gemenskapen kunde utgöra en kränkning av Cembureau-principen om respekt för de *europeiska* hemmamarknaderna. Hela den europeiska cementindustrin fanns nämligen presenterad i Cembureau. Den spanska chefsdelegaten deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581) och den 19 mars 1984 (punkt 19.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699 och 11700). Av denna anledning ansåg kommissionen att de spanska producenterna var bundna av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983, även om deras delaktighet inte vid den tiden utgjorde ett åsidosättande av artikel 85.1 i fördraget (punkt 45.11 i det ifrågasatta beslutet), eftersom deras beteende inte hade några verkningar av betydelse inom gemenskapen.

886 Av detta följer att även om problemen med dumpad import av cement från Spanien och Östeuropa behandlas i Blue Circles promemorior, kan denna omständighet inte på något sätt påverka lagenligheten av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, eftersom bolaget i dessa

promemorior har satt cementimporten i samband med frågan huruvida Cembureaus avtal, princip eller policy om respekt för de europeiska hemmamarknaderna skulle bestå.

887 Blue Circles argument, att promemoriorna rörde dumpad import av cement från länder som subventionerar sin cementproduktion, har inget stöd i faktiska omständigheter. Möjligheten att producenter i andra länder beviljas statligt stöd har berörts vid ett enda tillfälle, i promemorian av den 1 december 1983 (punkt 4), och endast i förbindelse med den eventuella reaktionen hos ett land som Blue Circle har "siktat in sig på" och beslutat bygga silor i såsom en åtgärd mot importen av cement från sagda land.

888 För det fjärde har FIC och Blue Circle vid förhöret framhållit att promemoriornas upphovsman, Reiss, sysslade med Blue Circles export. I sina promemorior skulle han således ha hänvisat till ett avtal som rörde den utomeuropeiska marknaden och som hade till syfte att hindra att europeisk cement som exporterats till tredje länder återimporterades till Europa. FIC har vidare påstått att användningen av uttrycket "transhipment" i promemoriorna bekräftar denna tolkning. Uttrycket "transhipping" skulle syfta på "transitländer", det vill säga länder utanför Europa. Hänvisningen till "latinska ekonomier utan oljeproduktion" avser, enligt sökanden, ekonomier i Sydamerika och bekräftar att Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen inte rörde gemenskapsmarknaden.

889 Rätten noterar först och främst att sökandena inte lämnade någon sådan förklaring till Blue Circles promemorior innan det muntliga förfarandet i målen T-30/95 och T-88/95 inleddes.

890 Det är dock inte nödvändigt att ta ställning till om argumenten kan prövas, då de i vilket fall som helst skall underkännas.

891 Det avtal rörande den utomeuropeiska marknaden som sökandena har hänvisat till skulle ha krävt samtycke från de aktörer i tredje land som köper cement i Europa. När cement som producerats i Europa säljs på en utomeuropeisk marknad är köparen fri att återexportera den till gemenskapen. Ett sådant avtal som det som åberopats av Blue Circle och FIC skulle ha krävt samtycke från parter utanför Cembureau, och skulle därför inte ha kallats "Cembureaus" avtal, princip eller policy av promemoriornas upphovsman.

892 För övrigt finner rätten, oberoende av hänvisningen till Cembureau, att om FIC:s och Blue Circles tolkning vore riktig, skulle promemoriornas upphovsman normalt ha beskrivit avtalets

föremål som respekten för den europeiska marknaden, genom att avtalet var avsett att hindra att cement som producerats i Europa och exporterats till tredje länder återimporterades till Europa. Det faktum att det i plural hänvisas till respekten för de europeiska marknaderna i promemorian av den 1 december 1983 bekräftar kommissionen tolkning att Cembureaus avtal, princip eller policy rörde handeln inom Europa.

893 FIC:s och Blue Circles tolkning motsägs dessutom av följande utdrag ur promemorian av den 1 december 1983:

"För närvarande kan en överproduktion på 22 miljoner ton i Västeuropa kanaliseras till utomeuropeiska marknader, tack vare efterfrågan på produkten, men dessa kvantiteter kommer med stor sannolikhet att minska till 15 miljoner ton eller mindre i början av år 1985 och det är troligt att detta hot får Cembureaus princip om respekt för hemmamarknaderna att falla samman."

894 Om FIC:s och Blue Circles tolkning vore riktig, skulle en minskning av efterfrågan på den utomeuropeiska marknaden inte ha skapat något problem för Cembureau-avtalet. Ju mindre kvantiteter cement som exporteras, desto mindre är risken för att den exporterade cementen återimporteras till den europeiska marknaden. FIC har inte heller visat att cementimporten från sydamerikanska länder utgjorde ett hot mot den europeiska cementindustrin vid denna tidpunkt. Hänvisningen till "latinska ekonomier utan oljeproduktion" måste därför tolkas som en hänvisning till latinska ekonomier i Europa. Denna tolkning bekräftas av hänvisningen till cementimport från Spanien i punkt 1 i promemorian av den 1 december 1983.

895 De olika tolkningar som har föreslagits av Blue Circle och FIC är under alla omständigheter motstridiga, eftersom de "ekonomiska förhållanden som naturligt begränsar möjligheten för cement att passera gränserna" (se ovan punkt 880) inte hindrar att den cement som säljs av europeiska cementproducenter på utomeuropeiska marknader, och särskilt på den sydamerikanska marknaden, återimporteras till Europa.

896 För det femte anser Irish cement och Cementir att hänvisningen till östtysk import, i Blue Circles odaterade interna promemoria (punkt 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11335—11337), visar att det inte fanns något Cembureau-avtal.

897 Förstainstansrätten finner dock att förekomsten av östtysk export inte kastar nytt ljus över den uttryckliga och entydiga hänvisningen till "Cembureaus policy om respekt för hemmamarknaderna". Det kan vidare noteras att exporten från Tyskland till Storbritannien och Irland ansågs vara problematisk och betecknades som "en oroshärd" i det memorandum som tillhandahölls

Cembureaus ordförande inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) (se ovan punkt 804). Rätten drar därför slutsatsen att Cembureaus avtal, princip eller policy om respekt för de europeiska hemmamarknaderna, som det hänvisas till i Blue Circles båda interna promemorior, inte har krönts med fullständig framgång. Den omständigheten att en överenskommelse inte respekteras av alla betyder inte att den inte existerar (förstainstansrättens dom av den 14 maj 1998 i mål T-347/94, Mayr-Melnhof mot kommissionen, REG 1998, s. II-1751, punkt 135).

898 För det sjätte har FIC anfört att upphovsmannen till Blue Circles promemoria av den 1 december 1983 uttryckte en mycket pessimistisk syn på situationen, trots att denna promemoria avfattades endast fyra månader före mötet den 19 mars 1984, vid vilket det påstådda Cembureau-avtalet konstaterades vara en framgång enligt FIC:s tolkning av det ifrågasatta beslutet. Sökanden anser att detta konstaterande påverkar bevisvärdet av dokumenten i fråga.

899 Inte heller detta argument kan godtas. Innehållet i dokumenten angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 har samma inriktning som Blue Circles båda promemorior. I anteckningarna från detta möte (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737) anges det visserligen att "spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna har lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter och [och att de] exporterade kvantiteterna [snarast har] minskat", men det påpekas också att "det ständiga hotet från utomstående består" (se ovan punkt 806). I det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) hänvisas det dessutom till olika "oroshärdar", däribland den tyska export som också omnämns i Blue Circles odaterade promemoria (se ovan punkt 897). I samma dokument anges dessutom följande (se ovan punkt 803): "Avståndet mellan [pris]extremerna, som alltjämt är förhållandet 1 till 2, utgör oundvikligen en frestelse. Det är således önskvärt att... minska detta avstånd". I första stycket i Blue Circles promemoria av den 1 december 1983 erinras det dock om problemet med den höga brittiska prisnivån i följande ordalag: "Det enda skälet till att vi utsätts för import är vårt pris.... orsaken är i stort sett vårt pris fritt fabriken på cirka 40 GBP i förhållande till ett stort europeiskt överskott som finns tillgängligt till ett pris av 17 GBP fob eller 25 GBP levererat till silo i Förenade kungariket". Det är således inte förvånande att Blue Circles syn på situationen var snarast pessimistisk några månader före chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984.

900 För det sjunde har Cementir bestritt bevisvärdet av den odaterade promemorian från Blue Circle, särskilt på den grunden att handlingen inte är daterad.

901 Även detta argument skall underkännas. Det blotta faktum att ett dokument inte är daterat betyder inte att det inte kan innehålla indicier på förekomsten av en överträdelse. Blue Circles andra promemoria, som är daterad den 1 december 1983, och dokumenten rörande chefsdelegaternas möten (se ovan punkterna 790—808) gör det dessutom möjligt att tidsbestämma "Cembureaus policy om respekt för hemmamarknaderna", till vilken det hänvisas i den odaterade promemorian.

1.2 Kalogeropoulos uttalande vid bolagets styrelsesammanträde den 25 juni 1986

902 CBR, FIC, Ciments français, Lafarge, Aalborg, Heracles, Uniland, Oficemen, Irish Cement och Blue Circle har för det första gjort gällande att det uttalande som Heracles verkställande direktör, Kalogeropoulos, gjorde vid bolagets styrelsesammanträde den 25 juni 1986 (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877) inte styrker, utan tvärtom vederlägger, påståendet om Cembureau-avtalets existens. Enligt sökandena avser detta uttalande ett avtal som påstås ha existerat sedan trettio år tillbaka. Det kan således inte vara fråga om det avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet och som sägs ha existerat sedan den 14 januari 1983. De berörda sökandena har framhållit att uttalandet inte innehåller någon hänvisning till Cembureau. De har förklarat att Kalogeropoulos var en politiker som nyligen hade tillträtt posten som verkställande direktör för Heracles, och som därför hade ringa erfarenhet av förhållandena inom cementindustrin. Enligt sökandena försökte Heracles verkställande direktör finna yttre förklaringar till företagets interna svårigheter, vilka i själva verket berodde på vissa strategiska misstag, för att utverka beviljande av statligt stöd till bolaget.

903 Förstainstansrätten finner att även om Kalogeropoulos inte hänvisade till Cembureau i sitt uttalande, innehåller detta ett otvetydigt indicium på förekomsten av en överenskommelse mellan de europeiska cementproducenterna, vars syfte var att skapa respekt för hemmamarknaderna. Heracles ordförande framhöll nämligen att det "mellan samtliga europeiska cementproducenter har... funnits och [fortfarande finns] en överenskommelse om att inte träda in på andras nationella områden".

904 Det skall vidare påpekas att kommissionens slutsats att den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet påbörjades den 14 januari 1983 och inte vid ett tidigare datum, med hänsyn till det trettioåriga avtal som Kalogeropoulos har hänvisat till, på intet sätt är till men för sökandena och den påverkar inte heller uttalandets bevisvärde vad gäller själva förekomsten av en överenskommelse mellan de europeiska cementproducenterna.

905 I det ifrågasatta beslutet har kommissionen förklarat att då Kalogeropoulos uttalande var det enda bevis den hade på att Cembureau-avtalet hade varat under så lång tid, "[utgick] den från att avtalet [hade trätt] i kraft den 14 februari 1983, vilket var dagen för det möte vid vilket det diskuterats 'vissa spelregler som [alla hade] intresse av att iaktta'" (punkt 45.6 i det ifrågasatta beslutet).

906 I det avseendet finns ingenting att invända mot kommissionens tillvägagångssätt. Den omständigheten att det år 1986 fanns en cirka trettio år gammal överenskommelse mellan de europeiska cementproducenterna om respekt för hemmamarknaderna utesluter inte att det vid

chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 fanns en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och att reglera handeln mellan länderna.

907 Argumentet att Kalogeropoulos inte hade någon erfarenhet av cementindustrin saknar trovärdighet, eftersom vederbörande knappast skulle ha uttalat sig inför bolagsstyrelsen utan att ha varit informerad om den industriella och kommersiella miljö där företaget var verksamt. Det undersökta dokumentet innehåller inte heller någon uppgift om att Heracles skulle ha mottagit statligt stöd eller något indicium på att den kritik som Kalogeropoulos riktade mot brittiska och europeiska producenter var avsedd att skyla över tidigare begångna strategiska misstag. Uttalandet från Heracles verkställande direktör innehåller i vilket fall som helst inte något försvar för bolagets tidigare beteende. Kalogeropoulos beskrev bolagets aktuella strategi i fråga om exporten till den brittiska marknaden och förklarade varför denna handel över gränserna hade väckt livliga reaktioner hos andra europeiska producenter.

908 För det andra har Lafarge vid sammanträdet ånyo åberopat dokumentet "Exports of Greek cement to England" (dokument nr 33.126/11116) av den 3 oktober 1986, vilket undertecknats av Kalogeropoulos å Heracles vägnar och av Canellopoulos å Titans vägnar. Enligt sökanden förnekade Kalogeropoulos i detta dokument att cementexporten från Grekland var subventionerad. Lafarge anser att detta var en "grov lögn" och att dokumentet därför ger orsak till ett minskat förtroende för Heracles verkställande direktör. Av detta skulle följa att Kalogeropoulos uttalande av den 25 juni 1986 saknar bevisvärde.

909 I dokumentet "Exports of Greek cement to England" (dokument nr 33.126/11116), som var riktat till brittiska producenter och myndigheter, försökte de grekiska producenterna att relativisera det hot som deras export ansågs utgöra för de brittiska producenterna. Rätten konstaterar att dokumentet inte ger något svar på frågan om de grekiska producenterna hade mottagit statligt stöd. I detta hänseende uppgavs endast följande: "Det finns inget tvivel om att den grekiska cementindustrin enligt internationella normer förfogar över anläggningar som är moderna och högpresterande, medan den brittiska industrin är i hög grad föråldrad i tekniskt hänseende, förbrukar cirka 30 procent mer bränsle per ton cement och sysselsätter dubbelt så mycket personal. Den grekiska konkurrenskraften bygger således på en modern teknologi och effektivitet som har uppnåtts tack vare avsevärda investeringar och stora ansträngningar". Av dokumentet framgår det dock inte om den grekiska industrin hade mottagit statligt stöd för att göra dessa viktiga investeringar. Lafarges argument har således inget stöd i faktiska omständigheter och skall underkännas.

910 För det tredje har Cementir betonat att Heracles verkställande direktör gjorde sitt uttalande mer än tre år efter det att Cembureau-avtalet påstås ha ingåtts. Enligt sökanden kan uttalandet därför inte utgöra ett bevis för den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

911 Förstainstansrätten underkänner även detta argument. Det förhållande som åberopats av Cementir påverkar inte uttalandets bevisvärde vad beträffar förekomsten av en överenskommelse mellan samtliga europeiska cementproducenter om respekt för hemmamarknaderna. Det faktum att Heracles verkställande direktör, i juni 1986, uppgav att det "mellan samtliga europeiska cementproducenter har... funnits och [fortfarande finns] en överenskommelse om att inte träda in på varandras nationella områden" överensstämmer tvärtom fullkomligt med kommissionens slutsatser om att chefsdelegaternas möten under åren 1983 och 1984 hade ett otillåtet syfte.

912 För det fjärde har Aalborg hävdat att Heracles verkställande direktör i sitt uttalande måste ha hänvisat till en överenskommelse som inte var bindande för alla utan bara för vissa europeiska cementproducenter.

913 Förstainstansrätten konstaterar att uttalandet från Heracles verkställande direktör i själva verket påvisar förekomsten av två nära överenskommelser, det vill säga dels den tillfälliga överenskommelse som år 1986 ingicks mellan de brittiska producenterna och en rad andra europeiska cementproducenter i syfte att avvärja det hot som den grekiska exporten utgjorde från år 1986, dels den allmänna och sedan länge gällande överenskommelsen mellan "samtliga europeiska cementproducenter" om att "inte träda in på andras nationella områden". Det är just den sistnämnda överenskommelsen som förklarar det stöd som de brittiska producenterna erhöll från övriga producenter i Västeuropa i sin kamp mot cementimporten från Grekland. Aalborgs argument skall därför underkännas.

1.3 Cembureaus medgivande

914 Cembureau säger sig aldrig ha medgivit Cembureau-avtalets existens. I motsats till vad kommissionen har påstått i punkt 45.4 i det ifrågasatta beslutet skulle Cembureau under hela det administrativa förfarandet ha vidhållit att "[det inte existerar] något 'Cembureau Agreement or Principle' och än mindre något dokument med tillämpningsföreskrifter" (Cembureaus svar vid en undersökning enligt artikel 14 i förordning nr 17 (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11525)). Varje annat uttalande från Cembureaus sida angående det påstådda Cembureau-avtalet skulle vara rena antaganden. Ciments français, Uniland, Oficemen och Cementir har också hävdat att Cembureau alltid har förnekat Cembureau-avtalets existens.

915 Cembureau har visserligen alltid formellt förnekat Cembureau-avtalets existens, men rätten erinrar om att sammanslutningen i samband med en undersökning enligt artikel 14 i förordning nr 17 lämnade följande förklaring (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11525):

"Det existerar inte något 'Cembureau Agreement or principle' och än mindre något dokument med tillämpningsföreskrifter. När uttrycket förekommer i ett dokument avses inte något konkurrensbegränsande förfarande utan det krav på respekt för de etiska regler och den sedvana som efter hand har utvecklats genom företagens kontakter och den ekonomiska utvecklingen i olika länder."

916 Vidare har Cembureau, i sitt svar på meddelande om anmärkningar enligt artikel 15.1 i förordning nr 17, gjort följande påstående apropå Blue Circles promemoria av den 1 december 1983 (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13568—13573):

"[Detta dokument] anspelar endast på de regler om grannsämja som har uppmuntrats av Cembureau. Hänvisningen till 'Cembureau Principle of not transhipping—internal European markets' avser endast en form av uppträdande som önskas av medlemmarna men som inte i sig innebär något tvång och än mindre någon påföljd.

Hänvisningen till ett 'Cembureau-avtal' avser ingenting annat än denna princip, och hänför sig till de etiska regler och den sedvana som utvecklats genom företagens kontakter och den ekonomiska utvecklingen i de olika länderna."

917 Av det ovan anförda framgår det att Cembureau endast har förnekat förekomsten av ett formellt Cembureau-avtal och inte den gemensamma vilja som fanns hos Cembureau och dess medlemmar. Under det administrativa förfarandet medgav sammanslutningen således att Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen avsåg "de regler om grannsämja som [hade] uppmuntrats av Cembureau" själv och som för övrigt "önska[des] av medlemmarna" (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13568—13573). Den omständigheten att det hos en sammanslutning och dess medlemmar finns en gemensam vilja i fråga om regler om grannsämja eller etiska regler och sedvana innebär att det finns ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, även om avtalet inte har bindande verkan (domen i de ovan i punkt 717 nämnda målen Van Landewyck m.fl. mot kommissionen, punkterna 85 och 86).

918 Cembureau kan inte påstå att dess beskrivning av Cembureau-avtalet enbart är rena antaganden från sammanslutningens sida. När den har beskrivit innehållet i de regler om grannsämja som den själv har "uppmuntrat", har den gjort det med kännedom om saken. Mot bakgrund av redan genomgångna dokument (se ovan punkterna 875—913) och dokumenten

angående chefsdelegaternas möten (se nedan punkterna 929—1095) kan Cembureau inte göra gällande att reglerna om grannsämja eller de etiska reglerna och sedvanan rörde någonting annat än respekten för hemmamarknaderna.

919 Förstainstansrätten finner därför att kommissionen hade grund för att i det ifrågasatta beslutet fastslå att Cembureau, genom de omskrivningar som användes vid en undersökning enligt artikel 14 i förordning nr 17 och i svaret på ett meddelande om anmärkningar enligt artikel 15.1 i förordning nr 17, inte har gjort något annat än att "medge att det förelåg ett avtal om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln" (punkt 45.4 i det ifrågasatta beslutet).

1.4 Slutsatser

920 Av vad som ovan anförts följer att ingen av de omständigheter som sökanden har åberopat kan påverka bevisvärdet av Blue Circles båda ovannämnda promemorior, det uttalande som Heracles verkställande direktör, Kalogeropoulos, gjorde den 25 juni 1986 eller Cembureaus förklaringar under det administrativa förfarandet. Det kan däremot fastslås att dessa dokument utgör objektiva och samstämmiga indicier på att det mellan de europeiska cementproducenterna förekom en samverkan, vars syfte var att skapa respekt för hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna.

2. Ingåendet av Cembureau-avtalet vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och bekräftandet av detta avtal vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984

921 Enligt kommissionen ingicks Cembureau-avtalet av Cembureau och dess medlemmar i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 45.1 i det ifrågasatta beslutet). Det rör sig om ett avtal som begränsar konkurrensen och påverkar handeln mellan medlemsstaterna, i strid med bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget (punkterna 45.5 och 52 samt artikel 1 i det ifrågasatta beslutet). Avtalets innehåll bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984 (punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet).

922 Innan rätten undersöker argumenten angående den skriftliga bevisning som ligger till grund för kommissionens slutsatser samt alla de övriga argumenten angående ifrågavarande chefsdelegatsmöten, skall den undersöka det argument som framförts av vissa sökande och som går ut på att chefsdelegaterna saknade behörighet att ingå ett kommersiellt avtal.

2.1 Chefsdelegaternas behörighet att ingå Cembureau-avtalet

923 CBR, Cembureau, FIC, VNC, Dyckerhoff, SFIC, Vicat, Heidelberger, Lafarge, BDZ, Rugby, Castle, ATIC, Italcementi, Aker, Euroc och Cementir har framhållit att Cembureaus syfte, struktur och verksamhet var fullt tillåtna och har gjort gällande att chefsdelegaterna saknade behörighet att ingå ett avtal i strid med artikel 85.1 i fördraget. Enligt Cembureaus stadgar är det endast stämmans beslut som kan binda sammanslutningens medlemmar. Lafarge har preciserat att inget av Cembureaus organ, vare sig stämman eller chefsdelegaterna, var behörigt att fatta handels- eller industripolitiska beslut som kunde vara bindande för cementindustrin. VNC har understrukit att chefsdelegaternas möten inte utgjorde ett organ inom Cembureau. Under dessa möten fördes enbart informella diskussioner.

924 Förstainstansrätten påpekar att artikel 6 första stycket i Cembureaus stadgar, som var i kraft under den period som var relevant för det ifrågasatta beslutet, har följande lydelse:

"Medlemmarnas befogenheter att besluta om sammanslutningens verksamhet utövas inom ramen för stämman, som består av medlemmarnas företrädare. Inför varje stämma utser medlemmarna de företrädare för det egna landet som skall utöva rösträtten."

925 De företrädare för Cembureaus medlemmar som utövar rösträtt i stämman kallas chefsdelegater.

926 Cembureau har bekräftat denna benämning i sitt svar på meddelandet om anmärkningar, sidan 7 (punkt 15.4 i det ifrågasatta beslutet):

"I likhet med vad som är fallet med regeringsföreträdare i internationella organisationer, och trots att titeln 'Head Delegates' inte har fastslagits i stadgarna..., skall en person utses till 'chefsdelegat' ('Head Delegate') för att utöva rätten att rösta i stämman. Cembureau skall ha en aktuell förteckning över dessa 'chefsdelegater'."

927 Även om chefsdelegaterna inte som sådana utgjorde ett stadgeenligt organ inom Cembureau, hade de — under den period som beaktats i det ifrågasatta beslutet — ett stort och till och med avgörande inflytande på Cembureau, eftersom de utövade rösträtten i sammanslutningens stämma. Vidare representerade chefsdelegaterna *de facto* cementindustrin i Cembureaus

medlemsländer. Chefsdelegaternas möten utgjorde således i praktiken ett forum som kunde ingå ett sådant avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

928 Förstainstansrätten underkänner därför argumentet om att Cembureau eller chefsdelegaterna enligt stadgan saknade behörighet att ingå Cembureau-avtalet. Under dessa omständigheter skall det endast undersökas huruvida chefsdelegaterna vid mötet den 14 januari 1983 faktiskt ingick ett avtal i strid med artikel 85.1 i fördraget, och huruvida detta avtal bekräftades vid mötena den 19 mars 1984 och den 7 november 1984. Att godkänna de berörda sökandenas argument skulle leda till att fränta artikel 85.1 i fördraget all dess ändamålsenliga verkan, eftersom ett företags eller en företagssammanslutnings stadgar aldrig kan tillåta ingåendet av avtal med ett förbjudet syfte.

2.2 Ingåendet av Cembureau-avtalet i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983

929 CBR, Cembureau, FIC, ENCI, VNC, Ciments luxembourgeois, Dyckerhoff, SFIC, Vicat, Cedest, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Rugby, Castle, Heracles, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Cimpor, Secil, ATIC, Titan, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc, Cementir, Blue Circle och AGCI har anfört att de dokument som ligger till grund för kommissionens beslut inte bevisar att Cembureau-avtalet ingicks i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. De har dragit denna slutsats efter att separat ha undersökt de olika dokument som omnämns i punkterna 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet och som rör detta möte

2.2.1 Kallelsen till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983

930 Cembureau, Ciments français, Lafarge, Irish Cement och Cementir har gjort gällande att kommissionen bland bevisen för ingåendet av Cembureau-avtalet oriktigt har använt Gil Braz de Oliveiras kallelse till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Sagda skrivelse är daterad den 16 november 1982 (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553).

931 I punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen återgivit följande utdrag ur denna skrivelse:

"Vid det senaste mötet i exekutivkommittén den 5 november uppkom en fråga som enligt medlemmarnas enhälliga uppfattning förtjänar särskild uppmärksamhet och bör behandlas vid ett extra möte mellan Cembureaus chefsdelegater. Med hänsyn till den inhemska försäljningens allmänna avmattning kan handeln med cement mellan medlemsstaterna få skadliga konsekvenser för vår industri om det inte i tid vidtas lämpliga åtgärder, såsom till exempel var fallet med handeln mellan Belgien och Nederländerna, vilken behandlas i det protokoll som snart kommer att offentliggöras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning..."

932 Enligt kommissionen framgår det av denna skrivelse att det förutsattes att de problem som var knutna till handeln inom Europa skulle behandlas vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1993, och att det måste upprättas "spelregler" för att begränsa och reglera denna handel (punkterna 45.1, 45.9 och 46.2 i det ifrågasatta beslutet)

933 Cembureau, Ciments français, Lafarge, Irish Cement och Cementir har dock gjort gällande att kallelsens upphovsman skickade sin skrivelse å sina egna vägnar till enbart den danska chefsdelegaten (Larsen) och den irländska chefsdelegaten (Dempsey). Den "officiella" kallelsen, som också är daterad den 16 november 1982, till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (dokument nr 33.126/11554—11557), och som Cembureau har företett i bilaga 3.3 till ansökan, innehåller inte det avsnitt som återges i punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet och visar, enligt sökandena, att syftet med mötet den 14 januari 1983 var tillåtet.

934 Som de berörda sökandena har framhållit finns det faktiskt två versioner av kallelsen. Den citerade versionen är undertecknad av Gil Braz de Oliveira, som var befullmäktigad medlem av Cembureaus exekutivkommitté (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553). Det står klart att denna kallelse skickades till Aalborg och Irish Cement. I skrivelsen informerade Gil Braz de Oliveira dem om den föreslagna tidpunkten för chefsdelegaternas nästa möte, nämligen den 14 januari 1983, "på anmodan av Cembureaus förman, Jean Bailly". Sökandena har därför inget fog för sitt påstående att Gil Braz de Oliveira vände sig till dem å sina egna vägnar.

935 Den "officiella" kallelsen motsäger på intet sätt innehållet i Gil Braz de Oliveiras skrivelse.

936 Även om "handeln med cement mellan medlemsstaterna" inte nämns uttryckligen i den "officiella" kallelsen, anges det dock att det "vid de möten som exekutivkommittén och

samordningsgruppen höll förra veckan... stod klart att de europeiska cementproducenterna står inför allvarliga problem" och att "det därför måste vidtas lämpliga åtgärder för att se till att cementindustrin inte råkar lika illa ut som andra tunga och traditionella industrier i Europa".

937 Det faktum att mötet den 14 januari 1983 särskilt skulle behandla cementhandeln mellan Cembureaus medlemsländer bekräftas dessutom av det telexmeddelande som Cembureaus direktörer H. Collis och P. Dutron skickade till Van Hove (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559) den 17 november 1982, det vill säga dagen efter det att Gil Braz de Oliveiras skickade sin kallelse.

938 I detta telexmeddelande anmodades Van Hove särskilt att lämna synpunkter på artikel 2 i dagordningen, vilken borde avfattas "så tydligt som möjligt, men utan risk för att framkalla reaktioner".

939 I punkt 2 på den ursprungliga dagordningen hänvisas det uttryckligen till "handeln inom Europa" och en av underrubrikerna hänför sig till möjliga åtgärder för att kontrollera handeln mellan länderna (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559 och 11580; se nedan punkterna 942—954).

940 Det framgår av det ovan anförda att de argument som framförts för att bestrida bevisvärdet av Gil Braz de Oliveiras kallelse inte kan godkännas. Det kan tvärtom konstateras att kallelsen är ett relevant bevis, eftersom den visar att medlemmarna av Cembureaus exekutivkommitté ansåg att handeln med cement inom Europa kunde få "skadliga konsekvenser" för cementindustrin och att det måste sammankallas ett extra möte mellan chefsdelegaterna, den 14 januari 1983, för att besluta om "lämpliga åtgärder".

941 Vissa sökande påstår dock att de "lämpliga åtgärder" som planerades inte avsåg principen om respekt för hemmamarknaderna utan Basing Points System. Denna argumentation kommer att behandlas nedan i punkterna 977—987.

2.2.2 Ändringar i dagordningen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983

942 Förstainstansrätten erinrar om att punkt 2 på den ursprungliga dagordningen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 ändrades efter det att Van Hove hade ingripit på begäran av Cembureaus ordförande, J. Bailly (se ovan punkterna 797—801).

943 Cembureau, FIC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Lafarge, Aalborg och Irish Cement har hävdat att de ändringar som föreslogs av Van Hove med avseende på punkt 2 ("Handeln inom Europa") på dagordningen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 var rent formella och utan betydelse. Enligt sökandena var dessa ändringar inte avsedda att överskyla mötets egentliga innehåll. FIC har vidare förklarat att ändringarna endast var ett försök att göra dagordningen för mötet den 14 januari 1983 tydligare, så att det korrekt framgick vilket ämne Van Hove skulle behandla under mötet. Önskan att undvika att "framkalla reaktioner", såsom anges i den anmodan som riktades till Van Hove (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559), berodde, enligt FIC och Irish Cement, på att det fanns betydande spänningar mellan vissa medlemmar av Cembureau, i synnerhet mellan de spanska och de irländska medlemmarna. Irish Cement har tillagt att Cembureaus ordförande vid den tidpunkten fruktade de spanska medlemmarnas reaktion på det antidumpningsklagomål som inlämnats av den irländska cementindustrin med stöd av kontaktkommittén, i vilken Van Hove var ordförande.

944 Rätten erinrar om att det telexmeddelande som Cembureaus direktörer, H. Collis och P. Dutron, den 17 november 1982 skickade till Van Hove anger att "J. Bailly [Cembureaus ordförande] gärna vill ha era synpunkter på formuleringen av punkt 2 som vi vill avfatta så tydligt som möjligt, men utan risk för att framkalla reaktioner" (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559).

945 I det ursprungliga förslaget till dagordning av den 16 november 1982 (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559 och 11580) var denna punkt avfattad på följande sätt:

"2. Handeln inom Europa

A. Analys av situationen

1. Data

2. Prissituation — Nationella priser

3. Motivation och organisation av den gränsöverskridande handeln. Förväntad utveckling

B. Möjliga åtgärder för kontroll av handeln mellan länderna

1. Regeringarnas stöd mot dumpning

2. Grunder för rimliga prisavtal. Ingripande av kontaktkommittén

3. Studier och seminarier — Dumpning, lönsamhet

4. Andra åtgärder"

946 Det är uppenbart att sådana diskussioner rörande åtgärder för att "kontrollera" och "organisera" handeln i Europa, inom en sammanslutning som omfattade direkta konkurrenter från alla medlemsstater, riskerade att strida mot artikel 85.1 i fördraget. Det skall i detta hänseende påpekas att Cembureau själv har medgivit (punkt 3.1 i mål T-26/95) att Van Hove i denna sammanslutning var expert på gemenskapernas konkurrensrätt.

947 Det skall dessutom understrykas att den anmodan som riktats till Van Hove endast avsåg punkt 2 i förslaget till dagordning (se ovan punkt 944). Övriga punkter i förslaget till dagordning, nämligen "1. Importen till Östeuropa", "3. Villkoren på världsmarknaden" och "4. Slutsatser och beslut", var vaga i jämförelse med punkt 2 och gav inte upphov till några problem med avseende på artikel 85.1 i fördraget.

948 Förstainstansrätten finner att de av Van Hove föreslagna ändringarna i punkt 2 på dagordningen endast avsåg formuleringar som kunde visa att deltagarna i mötet den 14 januari 1983 eftersträvade ett konkurrensbegränsande syfte.

949 I telexmeddelandet av den 17 november 1982 (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11558) har Van Hove nämligen lämnat följande förslag:

"Följande ord i Ert telexmeddelande av den 17 november bör tas bort ur alla officiella dokument:

... Organisation av den gränsöverskridande handeln

... Kontroll av handeln mellan länderna

... Grunder för rimliga prisavtal..."

950 De ändringar som Van Hove föreslog och som togs med i den slutliga dagordningen (se ovan punkterna 797—801) var således avsedda att eliminera risken för att dagordningen skulle göra det möjligt att dra slutledningar om det verkliga innehållet i de diskussioner som skulle komma att föras mellan chefsdelegaterna.

951 Härtill kommer att andra dokument påvisar samma önskan från Cembureaus sida att dölja det faktiska innehållet i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. I utkastet till ordförandens inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585) framhålls det således att "[det knappast behöver] nämnas att det inte kommer att föras något protokoll över dessa diskussioner", medan kompendiet för detta möte (punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11578 och 11579) innehåller följande förtydligande: "kl. 13.15/13.30 — Mötet avslutas utan upprättande av protokoll" (se nedan punkterna 962—976).

952 Det argument enligt vilket det fanns spänningar mellan de spanska och de irländska producenterna, bland annat på grund av den påstådda dumpningen i Spanien, måste underkännas. Alla hänvisningar till dumpning i det ursprungliga förslaget behölls i den dagordning som godkändes efter Van Hoves ändringar. Sistnämnda ändringar var inte heller av sådant slag att de hade en gynnsammare inverkan på relationerna mellan de spanska och de irländska producenterna än det ursprungliga förslaget till dagordning.

953 Rätten underkänner även FIC:s argument om att de ändringar som företogs i punkt 2 med hänsyn till Van Hoves synpunkter var avsedda att säkerställa att det ämne som Van Hove skulle behandla blev korrekt angivet. Varken det ursprungliga förslaget, de föreslagna ändringarna eller den slutliga dagordningen angav rubrikerna på de inlägg som skulle göras på mötet och än mindre namnen på de olika talarna.

954 Det följer av det ovan anförda att kommissionen hade fog för sin uppfattning att de ändringar som vidtogs i förslaget till dagordning för mötet den 14 januari 1983 hade till syfte att dölja det faktiska innehållet i de diskussioner som skulle föras på mötet, och som särskilt rörde åtgärder för kontroll av handeln med cement inom Europa (punkterna 19.3, 45.1 och 65.5 i det ifrågasatta beslutet).

2.2.3 Innehållet i de dokument som rör förloppet av chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983

955 CBR, Cembureau, FIC, Ciments luxembourgeois, Dyckerhoff, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Castle, Heracles, Aker, Euroc, Cementir och AGCI har för det första anfört att det framgår av utkastet till ordförandens inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585) att syftet med detta möte inte var att besluta ålägga de direkta och indirekta medlemmarna av Cembureau ett visst kollektivt beteende på marknaden. Utkastet till inledningsanförande skulle på intet sätt styrka Cembureau-avtalets existens utan tvärtom visa att det inte fanns något sådant avtal. Sökandena har på denna punkt hänvisat till följande utdrag ur ifrågavarande dokument: "Vårt syfte är naturligtvis inte att här fatta beslut av kollektiv karaktär."

956 Cembureau har vidare hänvisat till ett dokument med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11630—11633), särskilt punkt 4, som bär rubriken "Frågor som skall behandlas av exekutivkommittén" och som bekräftar att det inte fattades något konkret beslut eller vidtogs någon konkret åtgärd under mötet den 14 januari 1983.

957 FIC har därutöver anfört att det i de dokument som rör chefsdelegaternas möten varken hänvisas till eller omnämns att det skulle ha ingåtts ett avtal om respekt för hemmamarknaderna.

958 Rätten erinrar om att det, för att det skall kunna anses föreligga ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, är tillräckligt att företagen i fråga har förklarat sin gemensamma vilja att bete sig på ett visst sätt på marknaden (domarna i de ovan i punkt 270 nämnda målen kommissionen mot Anic, punkt 130, och Montecatini mot kommissionen, punkt 162, samt

förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-141/89, Tréfileurope mot kommissionen, REG 1995, s. II-791, punkt 95). Gemenskapsdomstolen fann således att ett "gentlemen's agreement" utgjorde ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (se domen i det ovan i punkt 643 nämnda målet ACF Chemiefarma mot kommissionen, punkterna 106—114, samt ovannämnda dom i målet Tréfileurope mot kommissionen, punkt 96). Det är således inte överenskommelsens bindande karaktär som avgör om det är fråga om ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.

959 I förevarande fall har ordföranden, i sitt utkast till inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, gjort följande påpekande:

"Vårt syfte är... [att] finna möjliga lösningar som kan dämpa utvecklingen på marknaderna och att åtminstone på ett principiellt plan föreslå vissa spelregler som vi alla har intresse av att iaktta."

960 Även om ordföranden inte härigenom föreslog att det skulle fattas formella beslut eller ingås ett formellt avtal inom ramen för Cembureau, uttryckte han en önskan om att deltagarna i mötet skulle enas om vissa "spelregler". När näringsidkare fastställer "spelregler" för sitt beteende på marknaden är det — med hänsyn till den rättspraxis som anges ovan i punkt 958 — obestridligen fråga om ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.

961 Vad beträffar det argument som Cembureau har framfört med stöd av punkt 4 i dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden", finner rätten att de frågor som skulle behandlas av exekutivkommittén rörde "import till Östeuropa" och "förhållandena på världsmarknaden", vilka motsvarade den första respektive den tredje punkten på dagordningen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Det utdrag ur dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" som sökanden har åberopat innehåller dock inte någon hänvisning till exekutivkommittén vad beträffar punkt 2 på dagordningen, med rubriken "Handeln inom Europa", vilket visar att chefsdelegaterna vid sitt möte den 14 januari 1983 själva vidtog "lämpliga åtgärder" för att lösa de problem som var knutna till handeln med cement mellan Cembureaus medlemsländer.

962 För det andra har CBR, Cembureau, FIC, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Irish Cement, Cementir och Blue Circle anfört att kommissionen inte av det avsnitt i inledningsanförandet vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 i vilket ordföranden uppgav att det inte skulle föras något protokoll över diskussionen kunde dra slutsatsen att deltagarna önskade hemlighålla sina åtgärder och beslut och därmed fastslå att mötet hade ett otillåtet syfte.

963 CBR, Cembureau och Irish Cement har anfört att utkastet till ordförandens inledningsanförande var ett förberedande dokument och att det därför saknar bevisvärde.

964 Det är ostridigt (punkt 2.5 i Cembureaus ansökan i mål T-26/95) att detta utkast till inledningsanförande hade utarbetats av Cembureaus direktörer, P. Dutron och H. Collis. Det finns inget skäl att anta att utkastet inte avspeglar Cembureaus ordförandes, J. Baillys, åsikter. Det framgår tvärtom av det telexmeddelande som Cembureaus direktörer, H. Collis och P. Dutron, skickade den 17 november 1989 till Van Hove (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559) att det i samband med förberedelsen av mötet den 14 januari 1983 förelåg ett nära samarbete mellan Cembureaus ordförande och de personer som författade utkastet till ordförandens inledningsanförande. I telexmeddelande anges nämligen följande: "J. Bailly gärna vill ha era synpunkter på formuleringen av punkt 2 som vi vill avfatta så tydligt som möjligt, men utan risk för att framkalla reaktioner" (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559). Eftersom Dutron och Collis i regel upprättade protokollen från de möten som organiserades inom Cembureau, och särskilt exekutivkommitténs möten (punkt 2.5 och 2.15 i Cembureaus ansökan i mål T-26/95), måste det antas att den del av inledningsanförandet i vilket det uppges att det inte skulle föras något protokoll över diskussionen avspeglade Cembureaus ordförandes inställning. Eftersom det inte är bevisat att det ändå upprättades ett formellt mötesprotokoll (se nedan punkterna 970—976), drar rätten slutsatsen att Cembureaus ordförande vid mötet den 14 januari 1983 faktiskt uppgav att det inte skulle föras något protokoll och att mötesdeltagarna gav sitt samtycke, i vart fall sitt tysta samtycke.

965 Heidelberger och Aalborg har gjort gällande att ordförandens omtvistade uttalande kan förklaras med att det inte fanns några planer på att fatta beslut.

966 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Det framgår nämligen av olika dokument (kallelsen från Gil Braz de Oliveira (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553), den "officiella" kallelsen till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (dokument nr 33.126/11554—11557), utkastet till ordförandens inledningsanförande (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585) att chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 var ett extra möte, som var avsett att lösa problem av största betydelse, bland annat de problem som var knutna till cementhandeln mellan Cembureaus medlemsländer. Syftet med mötet var att fastställa "spelregler" som kunde "dämpa utvecklingen på marknaderna" (utkastet till ordförandens inledningsanförande). Även om det antas att det inte fanns några planer på att fatta beslut under mötet, kan detta inte förklara intresset av att låta bli att upprätta ett mötesprotokoll. Ett mötesprotokoll består ju inte bara av en redogörelse för de beslut som har fattats vid mötet utan återger i regel de olika inlägg som gjorts under detta.

967 Cembureau och Irish Cement har förklarat att chefsdelegaternas möten var av informell karaktär, till skillnad från exekutivkommitténs möten, efter vilka det alltid upprättades ett formellt och utförligt protokoll på grundval av bandupptagningar. När ordföranden uppgav att

det inte skulle upprättas något protokoll vid mötet den 14 januari 1983 ville han således endast framhålla att detta möte skilde sig från ett möte i exekutivkommittén. Lafarge har anfört att ordförandens uttalande var uttryck för en önskan att undanröja de spänningar som fanns inom Cembureau på grund av problemen med dumpning i samband med bland annat import från Spanien och Östtyskland, dock utan att uttryckligen medge att det förekom sådana spänningar.

968 Förstainstansrätten kan dock inte heller godkänna de förklaringar som grundats på det faktum att mötet den 14 januari 1983 var av informell karaktär, eftersom det vid de övriga chefsdelegatsmöten som avses i det ifrågasatta beslutet upprättades "mötesanteckningar" eller "Summary notes" (mötesanteckningar från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), "Summary notes" av den 12 november 1984 angående mötet den 7 november 1984 (punkt 19.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11754 och 11755)).

969 Även beträffande den förklaring som Lafarge har lämnat i fråga om spänningarna inom Cembureau, finner rätten att det faktum att de spänningar som följde av exporten från Spanien och Östtyskland togs upp vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984 inte hindrade att det upprättades "mötesanteckningar" eller "Summary notes".

970 Vidare har Cembureau, FIC, Aalborg, Irish Cement, Cementir och Blue Circle gjort gällande att det, i motsats till vad kommissionen har anfört, finns ett eller flera protokoll från chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Detta skulle visa att ordförandens uttalande i utkastet till inledningsanförande inte följdes av handling.

971 Cembureau, FIC, Irish Cement och Blue Circle har i detta hänseende hänvisat till dokumentet "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11630—11633), vilket utarbetades den 18 januari 1983 av Cembureaus direktör Collis. Cembureau, FIC, Ciments français och Irish Cement har vidare hänvisat till ett femsidigt dokument som i det ifrågasatta beslutet kallas "Cimpors handskrivna promemoria" och som delades ut till deltagarna i exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983 (punkt 17.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/308—312). Aalborg har anfört att det finns ett protokoll från chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, och har härvid hänvisat till ett namnlöst dokument (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11617—11629). Cembureau har hävdat att mötet den 14 januari 1983 omnämns i protokollet från kontaktkommitténs möte den 17 mars 1983 (bilaga 3.17 till ansökan i mål T-26/95). Cementir har endast åberopat förekomsten av ett protokoll utan att hänvisa till ett visst dokument.

972 Rätten finner att det finns två dokument som visar att det var med avsikt som det inte upprättades något protokoll vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. I likhet med det omtvistade utdraget ur ordförandens inledningsanförande (se ovan punkt 962), innehåller kompendiet för mötet den 14 januari 1983 följande uppgift: "kl 13.15/13.30 — Mötet avslutas utan upprättande av protokoll".

973 För övrigt finner rätten att inget av de dokument som anges ovan i punkt 971 kan anses vara ett officiellt mötesprotokoll. Vad för det första beträffar dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" innehåller denna handling, såsom framgår av rubriken, anteckningar avsedda att användas av Cembureaus ordförande. Det är således inte fråga om ett protokoll från chefsdelegaternas möte som är avsett för mötesdeltagarna. I motsats till vad Cembureau har påstått innehåller protokollet från kontaktkommitténs möte den 17 mars 1983 inte den minsta antydan om de diskussioner som fördes vid mötet den 14 januari 1983. Visserligen består det huvudsakliga innehållet i det namnlösa dokument som Aalborg har åberopat av "anteckningar till ordföranden", men däri finns det ingen uttrycklig hänvisning till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och kan därför inte anses vara ett officiellt protokoll från detta möte. "Cimpors handskrivna promemoria" innehåller endast en handskriven hänvisning till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, och det framgår att denna handling delades ut vid exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983. Om det hade funnits ett officiellt protokoll från chefsdelegaternas möte, skulle det ha delats ut på ett annat sätt, nämligen till chefsdelegaterna själva, och Cembureau eller en av sammanslutningens medlemmar skulle i så fall ha kunnat förete ett dokument som hade delats ut på detta möte.

974 CBR har medgivit att det inte finns något formellt protokoll från chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Enligt sökanden finns det dock flera dokument i vilka det hänvisas till inläggen vid detta möte. Även om det inte finns en trogen avskrift av den redogörelse för Basing Points System som lämnades vid mötet den 14 januari 1983, har det dokument som låg till grund för redogörelsen, det vill säga Van Hoves anteckningar (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11602—11613) cirkulerat bland Cembureaus medlemmar. Kommissionen skulle för övrigt ha gått till väga på samma sätt vid sina förhör, till exempel vid förhören i mars 1993, under vilka den lät dokument angående professor Encaouas och experten Bensaids utlåtanden cirkulera under beteckningen "förhörsprotokoll".

975 Rätten finner att CBR själv har medgivit att Basing Points System inte var det enda diskussionsämnet vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19 i repliken i mål T-25/95). Van Hoves anteckningar kan därför inte anses vara ett mötesprotokoll, inte ens ett informellt sådant.

976 På grundval av det ovan anförda fastslår rätten att uttalandet om att det inte skulle upprättas något protokoll vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 — vilket framgår av utkastet till inledningsanförande vid detta möte och av möteskompendiet — gjordes under chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, varvid mötesdeltagarna gav sitt samtycke, i vart fall sitt tysta samtycke. Då det vid de övriga chefsdelegatsmöten som avses i det ifrågasatta beslutet, det

vill säga mötena den 19 mars 1984 och den 7 november 1984, fördes "mötesanteckningar" eller "Summary notes" och då det gjordes ändringar i förslaget till dagordning för mötet den 14 januari 1983 för att dölja diskussionernas faktiska innehåll (se ovan punkt 954), hade kommissionen stöd för sin uppfattning att avsaknaden av protokoll vid mötet den 14 januari 1983 avspeglade deltagarnas önskan att hemlighålla sina åtgärder och beslut och att mötet därmed hade ett otillåtet syfte (punkterna 19.3, 45.1 och 65.5 i det ifrågasatta beslutet).

977 För det tredje har CBR, Cembureau, FIC, Dyckerhoff, Ciments luxembourgeois, SFIC, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Castle, Heracles, Oficemen, Irish Cement, Cimpor, Secil, Titan, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir, Blue Circle och AGCI hävdat att de diskussioner som fördes vid mötet den 14 januari 1983 hade ett tillåtet syfte. CBR, Cembureau, FIC, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Castle, Heracles, Oficemen, Irish Cement, Cimpor, Secil, Titan, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och AGCI har härvid anfört att deltagarna i detta möte sökte finna lösningar med avseende på tillbakagången i europeisk cementindustri, för att trygga förutsättningarna för en sund konkurrens i överensstämmelse med reglerna i fördraget, till exempel Basing Points System. Diskussionen rörde bland annat införandet av ett allmänt paritetspunktssystem, vilket skulle motsvara det system som de belgiska och nederländska cementproducenterna hade anmält till kommissionen den 16 juli 1981 och som hade mottagits positivt. CBR, Cembureau, FIC, Dyckerhoff, SFIC, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Castle, Heracles, Irish Cement, Cimpor, Secil, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle har vidare förklarat att överläggningarna vid mötet den 14 januari 1983 rörde dels de problem som förorsakades av import, ofta dumpad import, av cement från länder som inte tillhörde gemenskapen, särskilt Spanien och Östeuropa, dels utarbetandet av ett antidumpningsklagomål. SFIC och Unicem har dessutom hävdat att det vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 även diskuterades hur producenterna kunde skyddas mot den subventionerade exporten från en medlemsstat.

978 Till stöd för sin argumentation har följande sökande åberopat — utöver kallelsen från Gil Braz de Oliveira (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553) och kompendiet till mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11578 och 11579) — nedan angivna dokument:

— Ciments français, Heracles, Irish Cement, Cementir och Blue Circle: "Cimpors handskrivna promemoria", som delades ut till deltagarna i exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983 (punkt 17.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/308—312).

— Cembureau, Lafarge, Irish Cement och Unicem: dokument med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11630—11633).

— Cembureau (bilaga 3.17 till sammanslutningens ansökan) och Aalborg (bilaga 13 till bolagets ansökan): utkast till protokoll från kontaktkommitténs möte den 17 mars 1983.

— Aalborg och Unicem: namnlöst dokument rörande chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11617—11629).

— Cembureau (bilaga 3.1 till sammanslutningens ansökan), Irish Cement (bilaga 3.2.5.2.1 till bolagets ansökan) och Cementir (bilaga 14 till bolagets ansökan): utkast till protokoll från exekutivkommitténs möte den 5 november 1982.

— Cembureau (bilaga 3.16 till sammanslutningens ansökan) och Irish Cement (bilaga 3.2.5.2.2 till bolagets ansökan): utkast till protokoll från exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983.

— Cembureau och Irish Cement: Irish Cements skrivelse av den 5 januari 1983 till Cembureau, i vilken ingivandet av ett antidumpningsklagomål omnämns (punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr. 33.126/11572).

— Cembureau, Unicem, Cementir och Blue Circle: uppgifter som lämnades vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (prisuppgifter, produktion och exportvolymer i en rad länder i Östeuropa och Mellanöstern, tabeller angående "Import från Östeuropa", "Domestic Prices" och "Member trade data: imports [intra-trade]"; punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11593—11601).

— Unicem: dokument med rubriken "Förberedelse av chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983" (punkt 16.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11590), och Van Hoves anteckningar inför chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11602—11613).

— Cembureau: Cembureaus skrivelse av den 7 januari 1983 till chefsdelegaterna angående mötet den 14 januari 1983 (bilaga 3.9 till sammanslutningens ansökan), och Cembureaus skrivelse av den 28 december 1982 angående chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (bilaga 3.7 till sammanslutningens ansökan), vilken var bifogad förslaget till slutlig dagordning för mötet den 14 januari 1983.

— FIC (bilaga 15 till sammanslutningens ansökan): skrivelse av den 18 februari 1983 från kontaktkommitténs och FIC:s ordförande, i samband med FIC:s 88:e styrelsemöte.

979 Det framgår av Gil Braz de Oliveiras kallelse och de ändringar som gjordes i förslaget till dagordning för mötet den 14 januari 1983 att detta möte sammankallades för diskussion av bland annat vilken handel med cement inom Europa som kunde få "skadliga konsekvenser" för cementindustrin och varför det måste vidtas "lämpliga åtgärder" (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553) för att kontrollera "handeln inom Europa" (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11559).

980 Utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585) bekräftar att det var tänkt att "handeln mellan medlemmarna" skulle behandlas under mötet. Enligt utkastet var det nödvändigt att bedöma "de risker som [kunde] följa av en ökning av viss import tillsammans med en avsevärd sänkning av vissa prisnivåer... innan fenomenet med tiden ökar i omfattning och allvar". Syftet med mötet var att "finna möjliga lösningar som [kunde] dämpa marknadernas utveckling och att åtminstone på ett principiellt plan föreslå vissa spelregler som [alla deltagarna hade] intresse av att iaktta". I utkastet till inledningsanförande framhölls dessutom följande: "Vad vi sedan hoppas är att dessa meningsutbyten skall uppmuntra er alla att sprida väl valda ord omkring er, och att i varje enskilt fall organisera bilateralaeller multilaterala samtal var gång detta är nödvändigt."

981 De "spelregler" som cementproducenterna hade "intresse av att iaktta" bestod, enligt kommissionen, i att skapa respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna (punkt 45.1—45.6 och 45.9 i det ifrågasatta beslutet).

982 Riktigheten av denna tolkning bekräftas av alla de bevis om omnämns i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, och då särskilt Blue Circles promemorior (punkt 18.2 och 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334 och 33.126/11335—11337, se ovan punkterna 875—901), uttalandet från Heracles verkställande direktör, Kalogeropoulos, den 25 juni 1986 (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877, se ovan punkterna 902—913), Cembureaus medgivande (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11525 och 13658—13573, se ovan punkterna 914—919), det faktum att deltagarna i mötet den 14 januari 1983 önskade hemlighålla sina åtgärder och beslut, vilket framgår av utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585, se ovan punkterna 962—976) och de ändringar som gjordes i förslaget till dagordning för detta möte (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11558, 11559 och 11656, se ovan punkterna 942—954), samt dokumenten angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (se nedan punkterna 1004—1027).

983 Rätten finner nämligen att även sistnämnda möte bland annat rörde situationen på den europeiska marknaden.

984 I det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) och i anteckningarna från detta möte (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737) anges nämligen att "[s]ituationen på den europeiska marknaden" skall behandlas som punkt 2 på dagordningen. I memorandumet till ordföranden omnämns vissa "ömtåliga frågor", nämligen "Tysklands export till Storbritannien och Irland, Frankrikes export till Tyskland, Spaniens export till Irland och Storbritannien och... Italiens export till Schweiz". I samma dokument påpekas följande: "Avståndet mellan [priserna i olika länder] som alltjämt är förhållandet 1 till 2 utgör oundvikligen en frestelse. Det är således önskvärt att successivt minska detta avstånd, huvudsakligen genom att höja de lägsta priserna, och samtidigt dämpa utvecklingen av de högsta priserna." Mötesanteckningarna innehåller följande slutsats: "Spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna har lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter. De exporterade kvantiteterna har snarast minskat, även om det ständiga hotet från utomstående består." Dessförinnan hade det framhållits att "den visuella presentationen av prisspektrat var ett effektivt medel för att påvisa existerande potentiella konfliktorsaker".

985 Det framgår således klart av ovannämnda handlingar att chefsdelegaternas syfte var att fastställa "spelregler" för att "kontrollera handeln inom Europa". Utbytet av prisuppgifter var avsett att påvisa "potentiella konfliktorsaker". Den export som ändå ägde rum betecknades som en "ömtålig fråga", med undantag för "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna, som till exempel Tysklands och Belgiens export till Nederländerna" (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729), eller med andra ord med undantag för den kontrollerade handeln. Målet att begränsa cementexporten mellan Cembureaus medlemsländer skulle uppnås genom "förbättrade bilaterala kontakter" (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737). Sistnämnda åtgärd hade föreslagits av Cembureaus ordförande i utkastet till inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983, för att upprätthålla respekten för "spelreglerna".

986 De dokument som sökandena har åberopat (se ovan punkt 978) visar endast att Basing Points System och problemen med import från Östeuropa och Spanien också diskuterades under mötet den 14 januari 1983, vilket kommissionen aldrig har bestritt (punkt 19.2—19.15 i det ifrågasatta beslutet). Dokumenten visar inte att diskussionen inskränktes till dessa båda punkter. De kastar således inte nytt ljus över den skriftliga bevisning som har bedömts ovan i punkterna 979—985, och av vilken det framgår att deltagarna i mötet den 14 januari 1983 enades om att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna.

987 Slutligen finner rätten att SFIC och Unicem inte har förebringat något bevis till stöd för sitt argument att det vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 även diskuterades hur

producenterna kunde skyddas mot den subventionerade exporten från en medlemsstat. I vilket fall som helst kan den omständigheten att diskussionerna också rörde den subventionerade importen inte kasta nytt ljus över den skriftliga bevisning som har bedömts ovan i punkterna 979—985.

988 För det fjärde har Dyckerhoff, Irish Cement och Blue Circle hävdat att det framgår av "Cimpors handskrivna promemoria", som delades ut till deltagarna i exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983, att deltagarna i mötet 14 januari 1983 var uppenbart angelägna om att respektera artiklarna 85 och 86 i fördraget. I detta hänseende har Dyckerhoff och Irish Cement samt FIC även hänvisat till dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden", vilket utarbetades den 18 januari 1983 av Cembureaus direktör Collis. SFIC har hävdat att Van Hoves närvaro vid mötet den 14 januari 1983 bekräftar att deltagarna i detta möte var angelägna om att respektera gemenskapens konkurrensregler.

989 Förstainstansrätten finner att det i de båda berörda dokumenten anges att "artiklarna 85 och 86 angående konkurrenspolitiken är klara" och att "man inte kan tänka sig någon åtgärd i strid med dessa artiklar". Inget av dokumenten kan dock betraktas som ett officiellt protokoll från mötet den 14 januari 1983. Även om det fastslogs att sådana överväganden förekom vid mötet, skulle detta inte innebära att man kan bortse från de direkta skriftliga bevis som åberopas i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 979—985), och av vilka det framgår att chefsdelegaterna under mötet enades om att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna, och att de följaktligen ingick ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, det vill säga ett avtal med konkurrensbegränsande syfte. De åberopade dokumenten ger därför långt ifrån stöd för att de diskussioner som fördes under chefsdelegaternas möte var tillåtna. De visar tvärtom att överträdelsen skedde uppsåtligen.

990 För det femte har Cembureau och Lafarge anfört att Cembureaus roll, enligt ordförandens utkast till inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983, skulle begränsas till att särskilt bistå vid sökningen efter nödvändig dokumentation.

991 Förstainstansrätten noterar att utkastet till inledningsanförande är tydligare än dessa båda sökande vill göra gällande, då det av handlingen framgår att Cembureaus roll "för tillfället" endast bestod i att handha dokumentation, det vill säga var gång som deltagarna fann det nödvändigt att föra bilateralaeller multilaterala samtal för att säkerställa respekten för de avtalade spelreglerna. Denna anspelning på Cembureaus framtida roll i de bilateralaeller multilaterala diskussioner som senare skulle komma att föras kan inte överskyla vare sig den roll som Cembureau spelade vid anordnandet av mötet den 14 januari 1983 eller att det vid detta möte gavs uttryck för en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och att reglera handeln mellan länderna.

992 För det sjätte har FIC och SFIC framhållit att handeln mellan Cembureaus medlemmar skiljer sig från handeln inom gemenskapen. De dokument som kommissionen i det ifrågasatta beslutet har åberopat för att styrka det påstådda Cembureau-avtalets existens rör, enligt sökanden, handeln mellan Cembureaus medlemmar och inte handeln i gemenskapen.

993 Förstainstansrätten finner att de dokument som omnämns i punkterna 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon uppgift som kan visa att diskussionerna om handeln mellan medlemmarna inte berörde handeln inom gemenskapen. Det framgår tvärtom tydligt av de "ömtåliga frågor" som omnämns i det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, samt av mötesanteckningarna från detta möte, att diskussionerna faktiskt rörde handeln inom gemenskapen (se ovan punkt 984).

994 För det sjunde har Cembureau, Aalborg, Irish Cement och Cementir framhållit att kommissionen inte ansåg att diskussionerna vid chefsdelegaternas möte den 30 maj 1983 var otillåtna, trots att detta möte hade samma syfte som mötet den 14 januari 1983. Cembureau och Aalborg har i detta hänseende hänvisat till kallelsen av den 5 april 1983 till mötet den 30 maj 1983 (dokument nr 33.126/11643). Irish Cement har hänvisat till protokollet från detta möte (bilaga 3.20 till sammanslutningens ansökan). Enligt sökandena borde därför de diskussioner som fördes den 14 januari 1983 också anses tillåtna.

995 Rätten konstaterar att kallelsen till mötet den 30 maj 1983 innehöll följande påpekande: "Exekutivkommittén har beslutat att det bör hållas ett särskilt chefsdelegatsmöte under stämman i Kerkyra, för att följa upp situationen med avseende på de frågor som behandlades vid mötet den 14 januari 1983." Förslaget till dagordning för detta möte (dokument nr 33.126/11655) innehöll tre punkter: "1. Import från Östeuropa, 2. Världsmarknaden för cement, 3. Övriga frågor."

996 Det faktum att ingenting visar att principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna diskuterades vid chefsdelegaternas möte den 30 maj 1983, behöver inte innebära att sådana diskussioner inte ägde rum. Med hänsyn till chefsdelegaternas önskan att hemlighålla sina åtgärder och beslut på detta område (se ovan punkt 976) kan det inte uteslutas att diskussionerna om handeln inom gemenskapen ägde rum i samband med diskussionerna rörande punkt "3. Övriga frågor" på dagordningen. Även om några sådana diskussioner inte ägde rum, innebär denna omständighet inte att man kan bortse från de direkta skriftliga bevis som bedöms ovan i punkterna 979—985 och som omnämns i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, och av vilka det framgår att det vid mötet den 14 januari 1983 gavs uttryck för en gemensam vilja i fråga om principen om respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna.

997 För det åttonde har Dyckerhoff, Heracles och Titan hävdat att de olika dokument som åberopats av kommissionen i fråga om chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984 inte innehöll någon hänvisning till ett avtal ingånget den 14 januari 1983, och att detta talar emot slutsatsen att Cembureau-avtalet ingicks vid mötet den 14 januari 1983. CBR, FIC, Heidelberger, Lafarge och AGCI har anfört att diskussionen av "ömtåliga frågor" under chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984) också talar emot denna slutsats.

998 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Kommissionen har aldrig påstått att det ingicks ett formellt Cembureau-avtal vid mötet den 14 januari 1983. Det Cembureau-avtal som kommissionen hänvisar till är en informell gemensam vilja som utgör ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 958), och som har till syfte att skapa "respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet). Det framgår klart av de direkta skriftliga bevis som anges ovan i punkterna 979—985, och som behandlas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, att en sådan gemensam vilja kom till uttryck under mötet den 14 januari 1983. Den omständigheten att det inte hänvisas till denna gemensamma vilja i dokumenten angående mötena den 19 mars och den 7 november 1984 är inte av sådant slag att den kastar nytt ljus över sagda direkta skriftliga bevis.

999 Vad beträffar hänvisningen till "ömtåliga frågor", visar det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 att handeln med cement mellan Cembureaus medlemsländer, med undantag för sedvanlig eller strukturell mellanstatlig handel, ansågs vara en sådan fråga. Som "ömtåliga frågor" betraktades också "Tysklands export till Storbritannien och Irland, Frankrikes export till Tyskland, Spaniens export till Irland och Storbritannien och... Italiens export till Schweiz". Dessa "ömtåliga frågor" kastar inte något nytt ljus över den skriftliga bevisning som ger vid handen att Cembureau-avtalet ingicks i samband med mötet den 14 januari 1983. De visar nämligen inte att Cembureau-avtalet inte existerade utan endast att spelreglerna om respekt för de inhemska marknaderna och om reglering av handeln mellan länderna inte alltid kröntes med framgång. Den omständigheten att en överenskommelse inte respekteras av alla betyder inte att den inte existerar (domen i det ovan i punkt 897 nämnda målet Mayr-Melnhof, punkt 135).

1000 För det nionde har Dyckerhoff åberopat två omständigheter som enligt bolaget vederlägger slutsatsen att det den 14 januari 1983 ingicks ett avtal om respekt för hemmamarknaderna:

— Den omständigheten att Cembureaus ordförande, vid mötet den 19 mars 1984, fann det "önskvärt att successivt minska" avståndet mellan extremerna i fråga om de priser som gällde i Cembureaus olika medlemsländer (memorandum till ordföranden).

— Den omständigheten att vissa deltagare i detta möte ansåg det vara "onödigt att föra en motsvarande diskussion inom Cembureau" (mötesanteckningarna av den 2 april 1984).

1001 I likhet med Dyckerhoff har Aalborg anfört att vissa deltagare i mötet den 19 mars 1984 ansåg det vara onödigt att diskutera handeln inom Europa i detta forum (mötesanteckningarna av den 2 april 1984).

1002 Rätten finner att Dyckerhoff inte kan göra gällande att ordföranden inte längre behövde uttrycka en önskan om en successiv minskning av prisskillnaderna, om Cembureau-avtalet faktiskt hade ingåtts den 14 januari 1983. Detta avtal består nämligen inte i en överenskommelse om fastställelse av priser mellan europeiska cementproducenter. Det skall i detta hänseende erinras om att de diskussioner som under den aktuella perioden fördes mellan de europeiska cementproducenterna angående "lojal eller sund eller korrekt konkurrens" (punkt 17 i det ifrågasatta beslutet) inte har fastställts som en överträdelse i det ifrågasatta beslutet. Syftet med avtalet var att "skapa respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet). Eftersom avståndet mellan extremerna, som alltjämt var förhållandet 1 till 2, oundvikligen utgjorde en "frestelse" (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, memorandum till ordföranden) för handeln i Europa och således var ett direkt hot mot Cembureau-avtalet, bekräftar ordförandens önskan om en minskning av detta avstånd den slutsatsen att Cembureau-avtalet ingicks vid mötet den 14 januari 1983. Vad gäller anmärkningen i mötesanteckningarna av den 2 april 1984, om det onödiga i att "föra en motsvarande diskussion inom Cembureau", rör den — enligt sagda anteckningar — uteslutande frågan om "ytterligare 'vild' export [från Tyskland] till Nederländerna och Belgien", beträffande vilken "de tidigare diskussionerna mellan chefsdelegaterna inte hade lett till ändrade förhållanden". Denna anmärkning visar på sin höjd att principen om respekt för hemmamarknaderna åsidosattes, och att detta problem inte kunde lösas vid chefsdelegaternas möten. Denna omständighet gör det inte möjligt att bortse från den skriftliga bevisning som kommissionen har insamlat (se ovan punkterna 979—985).

2.2.4 Slutsatser rörande chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983

1003 Kommissionen kunde, på grundval av de uppgifter som redovisats i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, med fog fastslå att det i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 hade ingåtts ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, i syfte att skapa "respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet).

2.3 Bekräftandet av Cembureau-avtalet vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984

1004 Kommissionen anser att Cembureau-avtalet bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet). Den har i detta hänseende grundat sig på det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) samt mötesanteckningarna från detta möte (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737).

1005 Cembureau, FIC, Aalborg, Irish Cement och Cementir har för det första gjort gällande att det framgår av utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 (punkt 17.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/286—294) att mötet den 19 mars 1984 hade sammankallats för att behandla problem som tagits upp på chefsdelegaternas föregående möte den 30 maj 1983, det vill säga den dumpade importen från Östeuropa och Spanien på världsmarknaden för cement. Enligt sökanden kan det därför inte vara fråga om en bekräftelse av ett avtal ingånget vid mötet den 14 januari 1983. CBR, Cembureau, Ciments luxembourgeois, Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Unicem, Heracles, Oficemen, ATIC, Titan, Italcementi och AGCI har anfört att det inte vidtogs någon åtgärd eller fattades något beslut vid mötet den 19 mars 1984. De bestrider således att det påstådda Cembureau-avtalet bekräftades vid detta möte. Sökandena anser att dokumenten angående mötet på sin höjd bevisar att det förekom bilaterala kontakter mellan vissa producenter men inte att det förelåg ett avtal som omfattade hela den europeiska cementindustrin.

1006 Rätten konstaterar att utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 innehåller följande uppgift:

"Det fattades beslut om att sammankalla ett extra chefsdelegatsmöte, förmiddagen före det fjärde mötet angående marknadsutvecklingen (den 19 mars 1984), för en fortsatt diskussion av de frågor som har behandlats vid tidigare möten."

1007 Användningen av uttrycket "tidigare möten" i plural visar att mötet den 19 mars 1984 också omfattade punkter som varit föremål för diskussion inte bara vid mötet den 30 maj 1983 utan även vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

1008 Vad beträffar frågan huruvida det framgår av det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984, samt av mötesanteckningarna från detta möte, att den gemensamma vilja som uppstod den 14 januari 1983 bekräftades vid mötet den 19 mars 1984, vill rätten understryka att det faktum att Tysklands export till Storbritannien och Irland,

Frankrikes export till Tyskland, Spaniens export till Irland och Storbritannien och Italiens export till Schweiz betecknades som "ömtåliga frågor" i memorandumet till ordföranden i sig visar att denna export, till skillnad från den sedvanliga eller strukturella mellanstatliga handeln — eller med andra ord den kontrollerade mellanstatliga handeln —, ansågs strida mot en av mötesdeltagarna önskad förhållningsregel. I mötesanteckningarna från detta möte kallades för övrigt den handel som inte var sedvanlig eller strukturell för "'vild' export". Den förklaring som lämnades i memorandumet till ordföranden lyder enligt följande: "Avståndet [mellan priserna i Cembureaus olika medlemsländer], som alltjämt är förhållandet 1 till 2, utgör oundvikligen en frestelse. Det är således önskvärt att successivt minska detta avstånd, huvudsakligen genom att höja de lägsta priserna, och samtidigt dämpa utvecklingen av de högsta priserna". Enligt mötesanteckningarna enades man om att utbytet av prisuppgifter skulle klarlägga "de potentiella konfliktorsakerna".

1009 Av detta följer att deltagarna i mötet den 19 mars 1984, i likhet med deltagarna i mötet den 14 januari 1983, önskade begränsa och kontrollera de cementkvantiteter som exporterades mellan Cembureaus medlemsländer. Även om det fortfarande fanns vissa "ömtåliga frågor", framgår det av de allmänna slutsatserna i anteckningarna från mötet den 19 mars 1984 att mötesdeltagarna kunde konstatera följande: "Spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna har lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter. De exporterade kvantiteterna har snarast minskat, även om det ständiga hotet från utomstående består". Målet att begränsa cementexporten mellan Cembureaus medlemsländer uppnåddes således genom "förbättrade bilaterala kontakter", vilket var en av de åtgärder som hade föreslagits av Cembureaus ordförande i utkastet till inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983, för att upprätthålla respekten för "spelreglerna".

1010 Det framgår således klart av utdragen av det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984, samt av mötesanteckningarna från detta möte, att den gemensamma vilja som uppstod den 14 januari 1983 bekräftades vid mötet den 19 mars 1984. Även om det, som vissa sökande har hävdat, inte fattades något formellt beslut under mötet i fråga, utgjorde denna gemensamma vilja ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (domen i det ovan i punkt 643 nämnda målet ACF Chemiefarma mot kommissionen, punkt 112, domen i de ovan i punkt 717 nämnda målen Van Landewyck m.fl. mot kommissionen, punkt 86, domarna i de ovan i punkt 270 nämnda målen kommissionen mot Anic, punkt 130, och Montecatini mot kommissionen, punkt 162, och domen i det ovan i punkt 958 nämnda målet Tréfileurope mot kommissionen, punkt 95).

1011 För det andra har CBR anfört att det inte finns något bevis som stöder kommissionens påstående om att det, vid tillämpningen av Cembureau-avtalet, endast var de företag som berördes av en "ömtålig fråga" som skulle agera (punkt 45.8 femte stycket i det ifrågasatta beslutet).

1012 Förstainstansrätten erinrar om att det i utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 föreslogs att deltagarna i detta möte skulle fastställa vissa spelregler,

sprida "väl valda ord" omkring sig och organisera bilaterala eller multilaterala samtal var gång detta var nödvändigt. I mötesanteckningarna av den 2 april 1984, angående mötet den 19 mars 1984, framhålls det att "[s]pänningen på grund av handeln mellan medlemmarna [hade] lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter".

1013 Mot bakgrund av dessa olika skriftliga bevis var det på goda grunder som kommissionen fastslog följande i punkt 45.8 femte stycket i det ifrågasatta beslutet:

"Det följer av det förslag som framställdes under mötet den 14 januari 1983 att det endast var de företag som berördes av en 'ömtålig fråga', det vill säga underlåtenhet att iaktta hemmamarknadsprincipen, som skulle agera, och att sådana källor till misshällighet skulle bli föremål för bilaterala diskussioner..."

1014 För det tredje har Cembureau hävdat, att om det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 jämförs med mötesanteckningarna av den 2 april 1984, kan det fastslås att diskussionerna om bland annat prisfastställelse inte ägde rum på mötet, såsom hade planerats i memorandumet till ordföranden.

1015 Förstainstansrätten finner dock att det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon särskild punkt angående prisfastställelse (se ovan punkt 1002). Sökandens påpekanden kastar därför inte något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som har åberopats av kommissionen (se ovan punkterna 1008—1010), vilka klart visar att det vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 förelåg en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna.

1016 För det fjärde har Cembureau åberopat de uppgifter som lämnades vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 för att söka styrka oriktigheten av kommissionens påstående om att Cembureau-avtalet bekräftades vid detta möte. Enligt Cembureau kan dessa uppgifter indelas i tre kategorier, nämligen uppgifter om cementpriser, uppgifter om produktion och de europeiska producenternas import och export samt uppgifter om import från Östeuropa. Den första kategorin omfattar allmänna uppgifter som inte kunde påverka handeln eller snedvrida konkurrensen. Den andra gruppen omfattar uppgifter som redan var allmänt kända och som för övrigt insamlats av en särskild avdelning inom Cembureau, vilken hade till uppgift att insamla statistiska uppgifter från tullmyndigheter i medlemsstaterna och andra europeiska länder. Dessa uppgifter kan jämföras med dem som lämnades vid mötet den 14 januari 1983 och visar, enligt

sökanden, på en ökad handel mellan Cembureaus medlemsstater, vilket talar emot innehållet i det påstådda Cembureau-avtalet. Den tredje kategorin av uppgifter skulle motsvara de uppgifter som lämnades vid mötet den 14 januari 1983.

1017 Förstainstansrätten finner dock att de dokument som bekräftar att olika upplysningar lämnades vid mötet den 19 mars 1984 inte kastar något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som styrker att chefsdelegaterna, samtidigt som de utbytte eventuellt tillåtna upplysningar, vid mötet också bekräftade sin gemensamma vilja att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna (se ovan punkterna 1008—1010).

1018 Rätten underkänner även det argument som bygger på påståendet om en ökad handel med cement inom gemenskapen, eftersom denna handel skulle ha kunnat utvecklas annorlunda, om inte det konkurrensbegränsande avtalet hade funnits (domen i det ovan i punkt 837 nämnda målet Consten och Grundig mot kommissionen).

1019 För det femte har Cembureau och Irish Cement hävdat att när det i mötesanteckningarna av den 2 april 1984 hänvisades till "potentiella konfliktorsaker" och "spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna" avsågs huvudsakligen den fara och de problem som var knutna till den spanska cementindustrins beteende vid denna tidpunkt. Ciments français har likaledes anfört att när handeln mellan medlemsländerna behandlades i mötesanteckningarna, var det i första hand med tanke på exporten av cement från Spanien till Irland och Belgien.

1020 Vad för det första beträffar hänvisningarna till "potentiella konfliktorsaker" och "spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna" i mötesanteckningarna av den 2 april 1984, konstaterar rätten att de återkommande nämns i de generella slutsatser som rör inte bara importen från Spanien utan den allmänna situationen på den europeiska marknaden (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737). Av dessa anteckningar framgår det nämligen att bland de frågor som behandlades vid mötet ingick, utöver importen från Spanien till vissa länder i gemenskapen, den "'vilda' exporten" från Tyskland till Nederländerna och Belgien, samt "motsättningen mellan Schweiz och Italien". Den tolkning som föreslagits av Cembureau, Ciments français och Irish Cement kan i vilket fall som helst inte kasta nytt ljus över de olika utdragen ur det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet eller mötesanteckningarna, vilka klart visar att Cembureau-avtalet bekräftades under överläggningarna (se ovan punkterna 1008—1010).

1021 För det sjätte har Lafarge anfört att kommissionen i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet särskilt har fastslagit en överträdelse i form av det utbyte av prisuppgifter som det hänvisas till i memorandumet till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 och i anteck-

ningarna angående detta möte. Enligt sökanden kan dessa dokument därför inte hänföras till det påstådda avtalet om respekt för hemmamarknaderna.

1022 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Ett och samma bevis kan nämligen ha samband med flera överträdelser. Kommissionen har i vilket fall som helst inte enbart åberopat de utdrag ur möteshandlingarna som rör utbytet av prisuppgifter för att styrka att Cembureau-avtalet bekräftades vid mötet den 19 mars 1984. Det framgår av punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen framför allt har tagit hänsyn till diskussionerna angående spänningen på grund av den gränsöverskridande handeln, de "ömtåliga frågor" som omnämns i memorandumet till ordföranden samt slutsatserna i mötesanteckningarna av den 2 april 1984, enligt vilka spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna hade lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter, och att exporterade kvantiteterna snarast hade minskat, även om det ständiga hotet från utomstående bestod.

1023 För det sjunde har Lafarge anfört att mötesanteckningarna av den 2 april 1984 visar att man var angelägen om att inte införa ett informationsutbyte som stred mot gemenskapsrättens konkurrensregler.

1024 Detta argument saknar relevans för målet. Den anmärkning som framställs i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet rör inte informationsutbytet utan ett avtal om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna (se ovan punkt 1017).

1025 Slutligen har Unicem anfört att syftet med de upplysningar som bifogades kallelsen till mötet den 19 mars 1984 var att eventuellt vidta en antidumpningsåtgärd för att stoppa importen från östländerna.

1026 Rätten finner att den första punkten på dagordningen för mötet den 19 mars 1984 hade rubriken "Import från Östeuropa" (dokument nr 33.126/11716). Även om de dokument som Unicem har åberopat kan ha varit avsedda att förbereda en antidumpningsåtgärd för att hålla stånd mot denna import, kvarstår att Cembureau-avtalet bekräftades i samband med de diskussioner som hänförde sig till den andra punkten på dagordningen, som rörde "situationen" på den europeiska marknaden (dokument nr 33.126/11716).

1027 Förstainstansrätten fastställer därför att kommissionen handlade riktigt när den lade den bevisning som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet till grund för sin slutsats att den gemensamma viljan att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet).

2.4 Bekräftandet av Cembureau-avtalet vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984

1028 Enligt kommissionen bekräftades Cembureau-avtalet ännu en gång vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (punkt 45.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har i detta hänseende grundat sig på de "Summary notes" av den 12 november 1984 som behandlar detta möte (punkt 19.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11754 och 11755).

1029 För det första har CBR, Cembureau, FIC, Ciments luxembourgeois, Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Heracles, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Titan, Cementir och AGCI anfört att kommissionens påstående saknar grund. Enligt sökandena framgår det av de dokument som nämns i punkt 19.12—19.14 i det ifrågasatta beslutet att mötet rörde dels importen från Östeuropa, dels utvecklingen på världsmarknaden för cement. Det grekisk-spanska avtal som omnämns i de "Summary notes" av den 12 november 1984 som rör chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (punkt 19.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11754 och 11755) var, enligt sökandena, ett avtal vars enda syfte var att stabilisera priserna vid export utanför Europa. Utöver de dokument som anges i punkt 19.12—19.14 i det ifrågasatta beslutet, har Cembureau åberopat olika tabeller som delades ut vid mötet den 7 november 1984 (punkt 19.15 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11774—11789) och utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 8 november 1984 (bilaga 4.11 till Cembureaus ansökan). FIC har även åberopat det meddelande av den 12 november 1984 som Van Hove skickade till sammanslutningens styrelse (punkt 44.3 in fine i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2063—2069 och 2436—2447). I detta meddelande anges, med avseende på exekutivkommitténs och chefsdelegaternas möten den 7 och 8 november 1984, att "inga interna EEG-problem behandlades eller ens nämndes".

1030 Förstainstansrätten konstaterar att handeln inom Europa inte utgjorde en särskild punkt på dagordningen för mötet den 7 november 1984, till skillnad från vad som var fallet vid mötena den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984. Dagordningen för mötet den 7 november 1984 innehöll följande två punkter: "1. Import från Östeuropa... 2. Utvecklingen på världsmarknaden". I utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 8 november 1984 anges likaså att mötet den 7 november 1984 var "ägnat åt importen från Östeuropa och den ständiga faran för en ökning av denna import samt den förvärrade situationen på världsmarknaden". I det av FIC åberopade meddelandet av den 12 november 1984 anges för övrigt att "inga interna EEG-problem behandlades eller ens nämndes" vid mötet den 7 november 1984.

1031 Det framgår dock av "Summary notes" av den 12 november 1984 att deltagarna i mötet den 7 november 1984 stödde ingåendet av ett avtal mellan grekiska och spanska exportörer.

1032 Dessa "Summary notes" innehåller följande förtydligande beträffande sistnämnda avtal:

"Detta avtal betraktas enhälligt som en grundläggande förutsättning för att uppnå bättre exportpriser och undgå risken för störningar i Europa."

1033 Därefter dras följande slutsats:

"Situationen var allvarlig och exportpriserna alltför låga. Det fanns en överskottskapacitet i Europa och Fjärran Östern som måste utnyttjas på ett ansvarsfullt sätt. Man kan glädja sig åt den grekiska och spanska cementindustrins strävan att uppnå ett avtal och de andra medlemsländerna är redo att stödja denna strävan fullt ut, om så begärs av dem. De små kvantiteter som kan komma från andra länder bör inte kunna störa marknaden, så länge som det finns ett ömsesidigt förtroende."

1034 Genom att stödja det grekisk-spanska avtalet försökte chefsdelegaterna således uppnå två mål.

1035 De försökte för det första uppnå bättre exportpriser. Världsmarknadspriset på cement ansågs vara för lågt. De låga exportpriserna förorsakades inte bara av överskottskapaciteten i Europa och Fjärran Östern utan även av priskriget mellan greker och spanjorer på exportmarknaderna. I detta hänseende uppgav Van Hove i meddelandet av den 12 november 1984 att priskriget mellan greker och spanjorer "påverkade priserna på de externa marknaderna". Det rådde därför enighet om att det grekisk-spanska avtalet var en förutsättning för att uppnå bättre exportpriser. I utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 8 november 1984 anges det likaså att "ordföranden underströk betydelsen av de spanska och grekiska exportörernas strävan att återföra priserna till en acceptabel nivå, och det påfallande sätt på vilket de övriga medlemmarna vid detta möte gav uttryck för sin vilja att stödja detta initiativ".

1036 Genom att stödja det grekisk-spanska avtalet ville chefsdelegaterna för det andra "undgå risken för störningar i Europa". I sina generella slutsatser satte de risken för störningar i Europa i samband med förekomsten av en "överskottskapacitet", som de ansåg måste utnyttjas "på ett ansvarsfullt sätt". Vid en tidpunkt då priserna på världsmarknaden föll kraftigt, fanns det en verklig risk för att de europeiska producenter som normalt exporterade till länder utanför Europa skulle frestas att försöka avsätta i vart fall sin överskottsproduktion i Europa. Syftet med chefsdelegaternas möte var således att återföra priserna på världsmarknaden till en "acceptabel nivå" (utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 8 november 1983) för att undgå en sådan omläggning av handeln. Såsom för övrigt framgår av Blue Circles

promemoria av den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334), gick respekten för hemmamarknaderna och kanaliseringen av exporten hand i hand.

1037 Även om problemet med cementhandeln mellan medlemsstaterna inte fanns med på dagordningen för mötet den 7 november 1984, var det på goda grunder som kommissionen — med utgångspunkt i en korrekt värdering av de bevis som hänförde sig till detta möte — drog följande slutsats i fråga om Cembureau-avtalet (punkt 45.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet):

"Innehållet i avtalet bekräftades på nytt vid chefsdelegaternas möte den 7 december 1984... vid vilket Cembureau och dess medlemmar stödde överenskommelsen om att avleda den grekiska och spanska överskottsproduktionen för att undvika störningar på de europeiska marknaderna."

1038 För det andra har Heidelberger och Unicem anfört att hänsyftningarna på nödvändigheten att "uppnå ett fast avtal mellan de största europeiska exportörerna" och på "förhandlingar[na] mellan fyra spanska och tre grekiska företag" (se ovan punkt 808) talar emot Cembureau-avtalets existens.

1039 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Ifrågavarande avtal och förhandlingar rörde de stora exportmarknaderna och talar därför på intet vis emot den omständigheten att det redan hade ingåtts och existerade ett avtal om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Det framgår tvärtom av ovanstående bedömning (se ovan punkterna 1030—1037), angående mötet den 7 november 1984, att chefsdelegaterna genom att stödja ingåendet av ett avtal mellan grekiska och spanska exportörer ville förhindra att Cembureau-avtalet sattes på spel.

1040 För det tredje har AGCI gjort gällande att kommissionen inte kunde grunda sig på det faktum att det vid mötet den 7 november 1984 utväxlades upplysningar angående det grekisk-spanska avtalet angående Cement Marketing Association (nedan kallad CMA), för att fastslå förekomsten av ett otillåtet avtal om respekt för hemmamarknaderna. Enligt sökanden har greker och spanjorer konkurrerat med varandra på de stora exportmarknaderna sedan början av 1970-talet, vilket innebär att den omständigheten att de var verksamma på sagda marknader inte kan ses som ett bevis för att de genomförde Cembureau-avtalet genom att avsätta sin produktion i tredje land. Vidare har sökanden hävdat att CMA-avtalet inte omfattas av det ifrågasatta beslutet, och att kommissionen inte kan åberopa förekomsten av ett tillåtet avtal för att styrka förekomsten av ett annat, otillåtet, avtal. Titan har dessutom anfört att kommissionen "gav intryck av" att ett tillåtet avtal kunde utgöra bevis för att det fanns ett otillåtet avtal. AGCI har, med hänvisning till det inlägg som sammanslutningens representant gjorde i samband med exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 (punkt 17.6 i det ifrågasatta beslutet), tillagt att uppmuntran till samarbete på de utomeuropeiska marknaderna inte kunde anses förkastligt enligt artikel 85.1 i fördraget.

1041 Rätten finner att argumentet att grekiska och spanska producenter har konkurrerat med varandra sedan 1970-talet inte kan kasta nytt ljus över "Summary notes" av den 12 november 1984, av vilka det framgår att chefsdelegaterna stödde det grekisk-spanska avtalet för att "undgå risken för störningar i Europa" och därmed bekräftade Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 1030—1037).

1042 Vad gäller argumentet att kommissionen har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av CMA-avtalet, skall det påpekas att kommissionen inte har åberopat de diskussioner som fördes vid mötet den 7 november 1984 för att styrka att Cembureau-avtalet existerade. I det ifrågasatta beslutet har kommissionen endast påstått att innehållet i Cembureau-avtalet bekräftades vid detta möte. Kommissionen har således hävdat att den gemensamma viljan att skapa "respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet), vilken redan hade kommit till uttryck den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, återigen bekräftades den 7 november 1984. Detta berodde inte på att de diskussioner som ägde rum under sistnämnda möte rörde CMA utan på att deras syfte var att "undgå störningar i Europa" (punkterna 19.14 och 45.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

1043 Slutligen finner rätten att AGCI:s påpekanden om att företagssamarbetet på de stora exportmarknaderna utanför gemenskapen inte strider mot artikel 85.1 i fördraget saknar relevans, eftersom CMA-avtalet inte är föremål för någon specifik anmärkning i det ifrågasatta beslutet.

1044 Till sist har Halkis anfört att kommissionen inte heller kunde åberopa det grekisk-spanska avtalet för att fastslå att Cembureau-avtalet hade bekräftats vid mötet den 7 november 1984, då detta avtal aldrig hade existerat och inte heller ansågs vara ett uttryck för principen om respekt för hemmamarknaderna i det ifrågasatta beslutet.

1045 Rätten underkänner även detta argument. Det kan erinras om att kommissionen inte har åberopat det grekisk-spanska avtalets förekomst och tillämpning för att fastslå att Cembureau-avtalet bekräftades vid mötet den 7 november 1984, utan endast har grundat sig på det faktum att deltagarna i detta möte enhälligt betraktade det grekisk-spanska avtalet som en grundläggande förutsättning för att "undgå risken för störningar i Europa", enligt "Summary notes" av den 12 november 1984.

1046 Förstainstansrätten fastställer därför att kommissionen handlade riktigt när den lade den bevisning som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet till grund för sin slutsats att den gemensamma viljan att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet).

2.5 Underlåtenheten att ta hänsyn till chefsdelegaternas övriga möten

1047 Cembureau, FIC, Irish Cement och Cementir har beklagat att kommissionen inte har tagit hänsyn till chefsdelegaternas möten den 30 maj 1983 och den 10 juni 1985 och det faktum att handeln inom gemenskapen inte alls diskuterades under dessa möten, trots att dess argumentation bygger på att chefsdelegaternas möten spelade en avgörande roll vid ingåendet och genomförandet av det påstådda Cembureau-avtalet. Denna inställning visar, enligt sökandena, att kommissionen handlade godtyckligt och partiskt när den valde ut och bedömde de bevis som den förfogade över. Titan har anklagat kommissionen för att med tystnad ha förbigått chefsdelegaternas möte den 30 maj 1983, där ingen av de omtvistade frågorna diskuterades.

1048 Till stöd för sitt påstående att handeln i gemenskapen inte diskuterades vid mötena den 30 maj 1983 och den 10 juni 1985 har sökandena åberopat, beträffande det första mötet, kallelsen av den 5 april 1983 (dokument nr 33.126/11643), förslaget till dagordning av den 17 maj 1983 (dokument nr 33.126/11654 och 11655) samt den rapport om detta möte som lämnades vid exekutivkommitténs möte samma dag (bilaga 3.20 till Cembureaus ansökan) och, beträffande det andra mötet, den kallelse med bilagor (dokument nr 33.126/11793—11796) samt de dokument som delades ut vid detta möte (dokument nr 33.126/11799 och 11800).

1049 Förstainstansrätten anser dock att kommissionen inte kan förebrås för att den avstod från att ta hänsyn till fakta som inte bidrog med ytterligare uppgifter som kunde underbygga de direkta skriftliga bevis som den hade till buds för att styrka att Cembureau-avtalet hade ingåtts och bekräftats vid mötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984. Även om det antas att handeln inom gemenskapen inte diskuterades vid mötena den 30 maj 1983 och den 10 juni 1985, kan detta inte under några omständigheter kasta nytt ljus över den skriftliga bevisning av vilken det framgår att avtalet om respekt för hemmamarknaderna ingicks och sedan bekräftades vid mötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 872—1046).

2.6 Allmänna argument rörande bevisvärdet av de dokument som omnämns i punkterna 18 och 19 i det ifrågasatta beslutet

1050 För det första har sökandena ifrågasatt bevisvärdet av vissa bevis, under åberopande av att de inte hade fått kännedom om dem före det administrativa förfarandet.

1051 Vicat har härvid gjort gällande att kommissionen inte har försökt visa att bolaget kände till de olika dokumenten angående chefsdelegaternas möten. Cementir och AGCI har anfört att Blue

Circles båda promemorior (punkt 18.2 och 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334 och 11335—11337) inte härrör från dem, och att varken de eller Cembureaus andra medlemmar kände till promemoriorna vid tiden för omständigheterna i målet. AGCI har tillagt att sammanslutningen, vid tiden för omständigheterna i målet, varken kände till skriftväxlingen mellan Cembureaus ordförande och Van Hove (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11558 och 11559) eller förekomsten av och innehållet i det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729).

1052 I detta sammanhang har VNC gjort gällande att de dokument och uttalanden som kommissionen har åberopat inte kan göras gällande mot VNC, antingen på grund av att det rör sig om dokument från cementproducenter som inte har någon anknytning till sammanslutningen, eller på grund av att de inte härrör från Cembureau, eller på grund av att VNC inte finns namngiven i dokumenten. BDZ har anfört att bolagets egna handlingar varken innehåller något protokoll från de chefsdelegatsmöten som kommissionen har påtalat eller någon uppgift om innehållet i det påstådda Cembureau-avtalet. Ciments français har gjort gällande att den franske chefsdelegaten inte kände till vare sig Gil Braz de Oliveiras kallelse till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553) eller de telexmeddelanden som utväxlades mellan Cembureaus generalsekretariat och Van Hove den 17 november 1982 (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11558 och 11559) eller utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585). Titan har likaledes anfört att bolaget på den tiden inte kände till Gil Braz de Oliveiras kallelse till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och utkastet till ordförandens inledningsanförande vid detta möte.

1053 Rätten finner dock att de omständigheter som åberopas ovan i punkterna 1050—1052 inte påverkar bevisvärdet av de dokument som omnämns i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, vad beträffar fastställelsen av att det faktiskt förelåg en överträdelse. Ett dokuments bevisvärde beror nämligen på dess ursprung, omständigheterna kring dess uppkomst, dess mottagare och dess innehåll (se det förslag till avgörande som domare B. Vesterdorf, tillförordnad generaladvokat, avgav inför förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-1/89, Rhône-Poulenc mot kommissionen, REG 1991, s. II-867, II-869, II-956, förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-3/89, Atochem mot kommissionen, REG 1991, s. II-1177, punkterna 31—38, och dom av den 11 mars 1999 i mål T-157/94, Empresa Nacional Siderúrgica mot kommissionen, REG 1999, s. II-707, punkt 312). De omständigheter som har åberopats av de berörda sökandena kan på sin höjd beaktas i samband med bedömningen av huruvida de har deltagit i överträdelsen. Det skall längre fram undersökas om kommissionen i det ifrågasatta beslutet har bevisat de berörda sökandenas delaktighet i Cembureau-avtalet med tillräckligt stor säkerhet i faktiskt och rättsligt hänseende.

1054 För det andra har Blue Circle gjort gällande att kommissionen, genom att i det ifrågasatta beslutet åberopa delar av dokument, har förvanskat vissa av dessa dokument.

1055 Blue Circles argument stöds inte av någon konkret uppgift som gör det möjligt att bedöma om det är välgrundat. Det skall därför underkännas på grund av bristande precision.

1056 För det tredje har Cembureau, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Unicem, Heracles, Uniland, Oficemen och Irish Cement hävdat att kommissionen, för att styrka att Cembureau-avtalet hade ingåtts vid mötet den 14 januari 1983, har åberopat förberedande handlingar, till exempel kallelsen till detta möte (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553), utkastet till dagordning (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11580) och utkastet till inledningsanförande (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585). Enligt sökanden saknar dock förberedande handlingar bevisvärde, eftersom de på sin höjd ger uttryck för upphovsmannens åsikt utan att avslöja vad som faktiskt ägde rum vid mötet i fråga. Heidelberger har tillagt att den omständigheten att en av deltagarna i mötet den 14 januari 1983 uttryckte sin önskan om att föreslå vissa spelregler utgör bevis för vare sig ett avtal eller innehållet i dessa spelregler. På samma grunder har Ciments français och Unicem bestritt bevisvärdet av det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729).

1057 Cembureau har vidare anfört att utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 och det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984, särskilt anspelningen på "ömtåliga frågor" i det andra dokumentet, knappast visar vad ordföranden och deltagarna i sagda möten hade för åsikter utan endast avspeglar sina upphovsmäns — det vill säga Cembureaus direktörer, H. Collis och P. Dutron — personliga uppfattning.

1058 Italcementi har anfört att dokumenten angående de tre chefsdelegatsmöten som ifrågasätts i det ifrågasatta beslutet inte gör det möjligt att fastslå att det fanns en gemensam vilja hos deltagarna i dessa olika möten, eftersom det rör sig om förberedande handlingar, anteckningar och memorandum, beträffande vilka bolaget inte ens är övertygad om att de i sin helhet förelades chefsdelegaterna.

1059 Förstainstansrätten anser för det första att det resonemang som förts av huvuddelen av de berörda sökandena är motsägelsefullt. Sökandena frånkänner de förberedande handlingarna till chefsdelegaternas möten allt bevisvärde, men åberopar själva samma handlingar för att bevisa att de diskussioner som fördes under mötena var tillåtna (se ovan punkterna 955—1026).

1060 I vilket fall som helst har kommissionen inte enbart grundat det ifrågasatta beslutet på förberedande handlingar till chefsdelegaternas möten. Kommissionen har bland annat åberopat mötesanteckningarna av den 2 april 1984 (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737) och "Summary notes" av den 12 november 1984 angående mötet den 7 november 1984 (punkt 19.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11754 och 11755). Det framgår dock av dessa dokument, samt av Blue Circles interna promemorior (dokument nr 33.126/11332—11334 och 11335—11337), uttalandet från Heracles verkställande direktör och Cembureaus medgivande (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11525 och 13658—13573), att förslagen från Cembureaus ordförande, vilka följer av de förberedande handlingarna till chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och

den 19 mars 1984, framlades under dessa möten och dessutom fick mötesdeltagarnas bifall. Beviset för att det fanns en gemensam vilja att respektera marknaderna och reglera handeln mellan länderna består således i den samstämmiga bevisning som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet.

2.7 Faktorer som har inträtt efter chefsdelegaternas möte och som påstås visa att Cembureau-avtalet inte ingicks vid mötet den 14 januari 1983 eller bekräftades vid mötena den 19 mars och den 7 november 1984

1061 Flera sökande har anfört att en rad dokument visar att Cembureau-avtalet inte kan ha ingåtts vid mötet den 14 januari 1983 eller bekräftats vid mötena den 19 mars och den 7 november 1984.

1062 För det första har Cembureau, FIC, Dyckerhoff, Aalborg, Irish Cement, Titan och AGCI hänvisat till Italcementis anteckningar angående exekutivkommitténs möte i Paris den 14 april 1986 (punkt 17.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3185), i vilka det anges att "vi måste fastställa spelregler för att förhindra otillbörlig konkurrens". Den omständigheten att man behövde "fastställa spelregler" den 14 april 1986 visar, enligt sökanden, att sådana regler inte hade fastställts vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

1063 Detta argument skall underkännas. Rätten konstaterar att den ovan citerade meningen i Italcementis anteckningar föregås av överväganden i fråga om dumpad import. De anmärkningar som följer omedelbart efter denna mening rör också dumpning. Det framgår för övrigt av samma dokument att det var den spanska delegaten, J. Bertrán från företaget Asland, som förklarade att "vi måste fastställa spelregler för att förhindra otillbörlig konkurrens". Rätten noterar att gemenskapsindustrin hade ingivit ett antidumpningsklagomål mot de spanska cementproducenterna i april 1985 (EGT C 84, 1985, s. 5).

1064 Av vad som ovan anförts framgår det således, i motsats till vad kommissionen har påstått (punkt 17.10 i det ifrågasatta beslutet), att J. Bertrán gjorde sitt uttalande i samband med en diskussion av de problem som förorsakats av dumpad import. Även om den omständigheten att det förekom sådan import från Spanien till andra medlemsstater visar att de spanska producenterna inte alltid respekterade Cembureau-avtalet, kan detta konstaterande inte kasta nytt ljus över den bevisning som kommissionen har åberopat i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, och av vilken det framgår att det vid mötet den 14 januari 1983 gavs uttryck för en gemensam vilja i fråga om principen om respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna (se särskilt punkterna 979—985 ovan). Den omständigheten att J. Bertrán, som företrädde en industri mot vilken det hade riktats antidumpningsklagomål, försäkrade de övriga mötesdeltagarna om att han ansåg det nödvändigt att förhindra

otillbörlig konkurrens överensstämmer fullt ut med uppfattningen att det redan fanns ett Cembureau-avtal.

1065 För det andra har Titan påpekat att J. Bertrán vid exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 uppmanade till samarbete mellan Cembureaus medlemmar, men därvid inte nämnde att de samarbetsregler som fastställts vid mötet den 14 januari 1983 möjligen inte hade iakttagits.

1066 Rätten underkänner även detta argument. Det dokument som Titan har åberopat rör problemet med de låga priserna på de stora exportmarknaderna och nödvändigheten av ett samarbete mellan Cembureaus medlemmar för att komma till rätta med detta problem. Eftersom det samarbete som J. Bertrán nämnde vid exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 avsåg marknaden utanför Europa, kan uttalandet i fråga inte kasta nytt ljus över den bevisning som kommissionen har åberopat i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet (se särskilt punkterna 979—985 ovan).

1067 För det tredje anser Ciments français att kommissionens uppfattning om att Cembureau-avtalet ingicks av Cembureau och dess medlemmar vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, och därefter bekräftades vid mötet den 19 mars 1984, är oförenlig med kommissionens utsaga att den, vad beträffar Holderbank och den spanska, den portugisiska och den norska industrin — som deltog i detta möte — inte har bevis för att deras delaktighet i Cembureau-avtalet fick några verkningar inom gemenskapen före 1986 (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet).

1068 Detta argument saknar relevans. Även om det antas att kommissionen begick ett misstag eller var inkonsekvent när den fastställde att Holderbank, Aker och de spanska och portugisiska företagen och företagssammanslutningarna hade gjort sig skyldiga till den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, kan denna omständighet inte påverka bevisvärdet av den bevisning som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, och av vilken det framgår att det vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984 gavs uttryck för en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna (se särskilt punkterna 979—985, 1008—1010 och 1030—1037 ovan).

1069 Slutligen har Aalborg anfört att kommissionens påstående om att den inte är säker på att överträdelsen verkligen har upphört och därför inte kan fastslå vid vilken tidpunkt den upphörde (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet) bekräftar att det inte existerade något Cembureau-avtal. Om Cembureau-avtalet hade varit en verklig företeelse som påverkade företagens beteende, skulle kommissionen ha varit i stånd att fastslå om det hade upphört att gälla eller inte.

1070 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Det faktum att kommissionen inte har något bevis på att det avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har upphört att gälla påverkar inte bevisvärdet av den bevisning som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, och av vilken det framgår att det vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars och den 7 november 1984 gavs uttryck för en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna (se särskilt punkterna 979—985, 1008—1010 och 1030—1037 ovan).

2.8 Huruvida det är fråga om ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget

1071 För det första har CBR, FIC, Dyckerhoff, Heidelberger och Italcementi uttryckligen hävdat att kommissionen inte kunde beteckna Cembureau-avtalet som ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget. CBR anser att kommissionen inte har visat att det fanns en sådan viljeförklaring som skiljer ett avtal från ett samordnat förfarande. CBR har tillagt att det blotta faktum att Cembureau uppmuntrade antagandet av vissa regler om grannsämja inte visar att Cembureaus medlemmar anslöt sig till detta förslag, och att det saknas bevis för att så var fallet. Dyckerhoff, Heidelberger och Italcementi har hävdat att kommissionen inte har bevisat att deltagarna i chefsdelegaternas möte var eniga om föremålet för diskussionerna. FIC har gjort gällande att det vaga och osammanhängande ordval som upphovsmannen till Blue Circles promemorior har använt för att beskriva det påstådda Cembureau-avtalet visar att det är osäkert hur man korrekt skall beteckna detta avtal.

1072 Det framgår av den skriftliga bevisning som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet att det vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 uttrycktes en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna, och att denna gemensamma vilja bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984. En sådan gemensam vilja utgör ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (domen i det ovan i punkt 643 nämnda målet ACF Chemiefarma mot kommissionen, punkt 112, domen i de ovan i punkt 717 nämnda målen Van Landewyck m.fl. mot kommissionen, punkt 86, domarna i de ovan i punkt 270 nämnda målen kommissionen mot Anic, punkt 130, och Montecatini mot kommissionen, punkt 162, och domen i det ovan i punkt 958 nämnda målet Tréfileurope mot kommissionen, punkt 95). När uttrycken "Cembureau-avtalet", "Cembureau-principen" och "Cembureau-politiken" används med avseende på de europeiska hemmamarknaderna i Blue Circles promemorior, visar det endast att det förelåg en sådan gemensam vilja och därmed ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget. Det skall dock längre fram undersökas om alla sökande kan anses ha deltagit i det berörda avtalet.

1073 För det andra har Cembureau, Lafarge och Castle påstått att kommissionen inte har bevisat att Cembureaus indirekta medlemmar faktiskt gavs en sådan allmän förhållningsorder som åsyftas i punkt 45.8 i det ifrågasatta beslutet. Enligt Aker och Euroc finns det inget bevis för att chefsdelegaterna, de nationella branschorganisationerna eller Cembureau själv gav instruktioner eller rekommendationer till de företag och företagssammanslutningar som inte hade deltagit i mötet.

1074 Rätten erinrar om att det i utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 fanns en uppmaning till deltagarna i detta möte att "sprida väl valda ord omkring sig". I detta hänseende var den gemensamma vilja som uttrycktes under chefsdelegaternas möte oberoende av den eventualiteten att chefsdelegaterna efter mötet skulle vidarebefordra dessa "väl valda ord" till Cembureaus indirekta medlemmar. Den omständigheten att Cembureaus indirekta medlemmar kan ha varit ovetande om de "spelregler" som hade avtalats vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 är dock relevant för frågan huruvida dessa företag anslöt sig till Cembureau-avtalet. Denna fråga skall prövas längre fram.

1075 För det tredje har Italcementi anfört att de bilaterala åtgärder som har påtalats i det ifrågasatta beslutet inte är av sådant slag att de visar att det förelåg ett otillåtet avtal som omfattade hela den europeiska cementindustrin. Enligt sökanden kan förekomsten av en gemensam vilja inte bevisas med hänvisning till att en sådan vilja har förverkligats.

1076 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Det är tillräckligt att erinra om att Cembureau-avtalets existens med rätta har fastslagits i det ifrågasatta beslutet, på grundval av de direkta skriftliga bevis som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 (se särskilt punkterna 979—985, 1008—1010 och 1030—1037 ovan). Kommissionen har således inte grundat sin fastställelse av Cembureau-avtalets existens på de genomförandeåtgärder som anses ha vidtagits av olika personer till vilka beslutet är riktat, även om dessa åtgärder enligt beslutet bekräftar att det förelåg en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln med cement mellan länderna (punkt 45.5 i det ifrågasatta beslutet).

1077 För det fjärde har Italcementi gjort gällande att de uppgifter som kommissionen har åberopat i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet inte heller är av sådant slag att de bevisar att det förelåg ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget.

1078 Detta argument saknar relevans. I artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen nämligen med rätta fastslagit att det förelåg ett avtal och inte ett samordnat förfarande.

2.9 Cembureau-avtalets syfte och karaktär

1079 ENCI och VNC har anfört att kommissionen har underlåtit att visa att det påstådda Cembureau-avtalet också tillämpades på den nederländska marknaden. Ett sådant bevis kan i vilket fall som helst inte härledas ur det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729). I detta memorandum anges det uttryckligen att diskussionerna

inte avsåg export från Tyskland och Belgien till Nederländerna. Situationen på den nederländska marknaden omnämns inte i något annat dokument rörande chefsdelegaternas möten.

1080 Förstainstansrätten finner dock att akten inte innehåller någon uppgift som visar att en av de nationella marknader som fanns representerad inom Cembureau undantogs från tillämpningen av det avtal som ingicks den 14 januari 1983 och bekräftades den 19 mars och den 7 november 1984.

1081 Vad särskilt beträffar den nederländska marknaden, konstaterar rätten att den nederländska chefsdelegaten, M. Platschorre, deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581) och den 19 mars 1984 (punkt 19.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699 och 11700). Ingenting visar att Platschorre öppet tog avstånd från vad som diskuterades på mötena. Det framgår tvärtom av dokumenten rörande chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 att Cembureau-avtalet också var tillämpligt på den nederländska marknaden. Efter att deltagarna i detta möte först hade informerats om att diskussionerna inte skulle omfatta "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna... till exempel... Tysklands och Belgiens export till Nederländerna" (det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför mötet den 19 mars 1984), kunde de under mötet konstatera att det utöver sådan export förekom "ytterligare 'vild' export till Nederländerna" (mötesanteckningarna av den 2 april 1984). Det skall på denna punkt påpekas att det faktum att viss export till Nederländerna redan betecknades som "vild" i sig visar att denna export, till skillnad från sedvanlig eller strukturell export till samma land — det vill säga kontrollerad export — uppfattades som oförenlig med den förhållningsregel som gällde på den nederländska marknaden, och som föreskrev respekt för hemmamarknaderna och reglering av handeln mellan länderna.

1082 ENCI:s och VNC:s argument skall därför underkännas.

1083 AGCI har anfört att Cembureau-avtalet i själva verket gav uttryck för en gemensam ståndpunkt som intogs av en mindre grupp företag, nämligen "the group of eight", som utgjorde ETF:s "inre krets" (punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18848). Dessa åtta företag, som endast handlade i eget intresse och utan de övriga Cembureau-medlemmarnas vetskap, försökte sluta sig samman för att hålla stånd mot import från andra medlemsstater, till exempel Grekland. AGCI har på denna punkt åberopat olika omständigheter (såsom att Cembureaus direktörers deltog i ETF:s förberedande möten den 28 maj 1986 i Rom och den 3 och 5 juni 1986 i Zürich/Céligny, att EPC översände en konfidentiell kopia av mötesprotokollen till Blue Circle, samt att ordförandena för Cembureau och EPC tillhörde Blue Circle) som enligt sökanden bekräftar att de ledande personerna i Cembureau arbetade enligt riktlinjer från denna mindre grupp av storproducenter och å deras vägnar utan de övriga Cembureau-medlemmarnas vetskap och i strid med deras intressen. Titan har anfört att kommissionen underlät att undersöka innebörden av benämningen "the group of eight".

1084 Denna argumentation gör det inte möjligt att bortse från de direkta skriftliga bevis som anges ovan i punkterna 979—985, och som entydigt visar att Cembureau-avtalet ingicks i januari 1983, det vill säga långt före uppkomsten av "det grekiska hotet" som blev verkligt först år 1986. Cembureau-avtalet ingicks inte heller inom ramen för en mindre grupp företag, utan vid ett möte mellan Cembureaus chefsdelegater där hela den europeiska cementindustrin var församlad och där det bland annat ingick en representant för AGCI. AGCI:s argument skall därför underkännas.

3. Cembureau-avtalets karaktär av överträdelse: begränsning av konkurrensen och inverkan på handeln mellan medlemsstaterna

1085 Av vad som ovan anförts framgår att kommissionen, på grundval av den bevisning som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, med fog kunde fastställa att Cembureau-avtalet hade ingåtts i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 45.1 i det ifrågasatta beslutet), och att avtalets innehåll hade bekräftats vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984 (punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet). Samma bevis styrker att Cembureau-avtalets syfte var att skapa "respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet).

1086 Cembureau-avtalet hade således ett syfte som var konkurrensbegränsande i sig. Det tillhörde den kategori av avtal som är uttryckligen förbjuden enligt artikel 85.1 c i fördraget. Då chefsdelegaterna företrädde hela den europeiska cementindustrin (se ovan punkterna 924—927) var det uppenbart att avtalet kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna på ett märkbart sätt.

1087 Ciments luxembourgeois, Dyckerhoff, Lafarge, Aalborg, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Unicem, Castle, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Cimpor, Secil, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle har gjort gällande att frågan om det föreligger ett avtal skall bedömas med hänsyn till det ekonomiska sammanhang som avtalet ingår i. Enligt sökandena kunde cementhandelns ringa omfattningen inte förklaras av att det fanns ett avtal om respekt för hemmamarknaderna, utan berodde på en rad ekonomiska orsaker, till exempel höga exportkostnader och hamnavgifter, specifikationsregler, administrativa hinder och kostnader för exportinvesteringar. Det framgår dessutom av de faktiska ekonomiska förhållandena att sökandena inte hade något intresse av att ingå Cembureau-avtalet, och att om sådant avtal hade ingåtts, skulle det inte märkbart ha kunnat påverka konkurrensen. Vad gäller marknaden i Förenade kungariket har Blue Circle dessutom anfört att kommissionen själv har uppgivit, i meddelandet om anmärkningar (punkt 74 sjätte stycket), att de begränsningar som infördes genom CPMA (se ovan punkt 91) fick till verkan att den nationella marknaden isolerades och delades upp, och att det blev svårt, eller omöjligt, för producenterna på kontinenten att tränga in på denna marknad. Aalborg och Blue Circle har slutligen anfört att kommissionen vid bevisvärderingen underlät att ta hänsyn till att den gränsöverskridande handeln med cement hade ökat under den relevanta perioden.

1088 Förstainstansrätten erinrar om att frågan om ett beteende är förenligt med artikel 85.1 i fördraget skall bedömas med hänsyn till dess ekonomiska sammanhang (domstolens dom av den 30 juni 1966 i mål 56/65, Société technique minière, REG 1966, s. 337, 358; svensk specialutgåva, volym 1, s. 251, och förstainstansrättens dom av den 14 maj 1997 i mål T-77/94, VGB m.fl. mot kommissionen, REG 1997, s. II-759, punkt 140). Även om det antas att sökandenas påståenden är grundade, kan de inte bevisa att det ekonomiska sammanhanget uteslöt alla möjligheter till effektiv konkurrens (se, i detta hänseende, domstolens dom i de ovan i punkt 717 nämnda målen Van Landewyck m.fl. mot kommissionen, punkt 153, dom av den 10 december 1985 i de förenade målen 240/82—242/82, 261/82, 262/82, 268/82 och 269/82, Stichting Sigarettenindustrie m.fl. mot kommissionen, REG 1985, s. 3831, punkterna 24—29, och domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Montecatini mot kommissionen, punkt 127). En bedömning av det ekonomiska sammanhang som överenskommelsen ingår i betyder heller inte att man kan bortse från det i sig konkurrensbegränsande syfte som utmärker ingåendet av ett avtal om ömsesidig respekt för hemmamarknaderna, och som är uttryckligen förbjudet enligt artikel 85.1 c i fördraget (se, i detta hänseende, domen i det ovan i punkt 223 nämnda målet Tréfilunion mot kommissionen, punkt 109, och domen i det ovan i punkt 834 nämnda målet European Night Services m.fl. mot kommissionen, punkt 136). En ekonomisk bedömning kan nämligen inte överskugga det ofrånkomliga faktum att det finns sådan skriftliga bevisning som den i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet. Det förhåller sig under alla omständigheter så, att om den ekonomiska bedömning som föreslagits av sökandena vore riktig, skulle den i själva verket understryka allvaret av den begångna överträdelsen, eftersom chefsdelegaterna genom att ingå Cembureau-avtalet försökte undanröja det lilla mått av faktisk konkurrens som fanns kvar på marknaden.

1089 Vidare underkänner rätten det argument som Aalborg och Blue Circle har grundat på påståendet om en ökad handel med cement inom gemenskapen, av de skäl som anförts ovan i punkt 1018.

1090 Heidelberger, Titan och Italcementi har hävdat att kommissionen underlät att undersöka om företagens beteende på marknaden kunde bero på någonting annat än en samordning.

1091 Eftersom kommissionen inte har fastslagit att det förekom en samverkan på grundval av ett konstaterande av parallella ageranden på marknaden utan på skriftlig bevisning som styrker att det fanns ett avtal (se ovan punkterna 979—985, 1008—1010 och 1030—1037), hade den ingen skyldighet att undersöka om företagens beteende på marknaden kunde bero på någonting annat än denna samverkan.

1092 Slutligen har Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Unicem, Buzzi, Asland, Castle, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle påstått att Europa, i motsats till vad som anges i det ifrågasatta beslutet (punkt 11.1 och 11.7), inte utgjorde den relevanta geografiska marknaden. Sökandena har hävdat att cementmarknaden vid den tidpunkten bestod av en mosaik av klart avgränsade och icke överlappande regionala marknader, som var helt oberoende av varandra.

1093 Rätten erinrar om (se ovan punkt 384) att vid tillämpningen av artikel 85 i fördraget kan sökandenas invändningar mot kommissionens definition av marknaden inte bedömas fristående från de invändningar som rör inverkan på handeln mellan medlemsstaterna och begränsningen av konkurrensen (domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SPO m.fl. mot kommissionen, punkt 75, domen i det ovan i punkt 718 nämnda målet Enso Española mot kommissionen, punkt 232, och domen i det ovan i punkt 834 nämnda målet European Night Services m.fl. mot kommissionen, punkterna 90—105).

1094 Sökandenas invändning mot definitionen av den relevanta marknaden saknar därför all relevans för avgörandet av detta mål, eftersom kommissionen med fog har fastslagit, på grundval av de dokument som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, att Cembureau-avtalet snedvred konkurrensen och påverkade handeln mellan medlemsstaterna på ett märkbart sätt (se ovan punkterna 1085 och 1086). Den omständigheten att Cembureau-avtalet förelåg på paneuropeisk nivå vederlägger för övrigt direkt sökandenas påstående om att den relevanta geografiska marknaden inte var Europa.

4. Slutsatser

1095 Det framgår av vad som ovan anförts att kommissionen, på grundval av den bevisning som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, med fog kunde fastställa dels att Cembureau-avtalet hade ingåtts i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 45.1 i det ifrågasatta beslutet), och sedan bekräftats vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984 (punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet), dels att avtalet stred mot artikel 85.1 i fördraget (punkt 45.5 och artikel 1 i det ifrågasatta beslutet).

B — Åsidosättande av artikel 190 i fördraget

1096 Cembureau (T-26/95) har gjort gällande att kommissionen varken i redogörelsen för de faktiska omständigheterna eller den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet har förklarat i vilken utsträckning de olika bevisen för ingåendet och bekräftandet av det påstådda Cembureau-avtalet var betingade av varandra. Sökanden misstänker att kommissionen ville avhjälpa denna brist i motiveringen, och att den därför ändrade sin argumentation och i sitt svaromål för första gången satte bevisen i samband med varandra.

1097 Förstainstansrätten finner att kommissionen i punkt 45 i det ifrågasatta beslutet, som bär rubriken "Respekten för hemmamarknaderna" och som innehåller den rättsliga bedömningen, har fastslagit följande:

"Cembureau och dess medlemmar har, i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, ingått ett avtal om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna...."

1098 I punkt 45.2 har kommissionen förklarat att innehållet i detta avtal bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984.

1099 Det framgår således redan av punkt 45.1 och 45.2 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen har grundat sin rättsliga bedömning av Cembureau-avtalet på de faktiska omständigheter som anges i punkterna 18 och 19, under rubriken "Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna" respektive "Mötena mellan Cembureaus chefsdelegater".

1100 I punkt 45 har kommissionen dessutom åberopat diverse bevis till stöd för sin argumentation. Kommissionen har i punkt 45.1 särskilt förklarat att Cembureau-avtalets syfte och innehåll framgår av kallelsen till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553) och av utkastet till ordförandens inledningsanförande vid detta möte (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585). Vidare har kommissionen i punkt 45.2 åberopat mötesanteckningarna av den 2 april 1984 (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737) till stöd för att Cembureau-avtalet bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, och "Summary notes" av den 12 november 1984 (punkt 19.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11754 och 11755) till stöd för att avtalet återigen bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984. Därefter har kommissionen i punkt 45.3 anfört att Blue Circles båda promemorior, till vilka det hänvisas i punkt 18.2 och punkt 18.3 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/11332—11334 och 11335—11337), styrker Cembureau-avtalets själva existens samt dess innehåll. I punkt 45.4 har kommissionen hävdat att Cembureau själv indirekt har medgivit Cembureau-avtalets existens i den förklaring som lämnades i samband med en undersökning utförd med stöd av artikel 14 i förordning nr 17 och i sitt svar på ett meddelande om anmärkningar enligt artikel 15.1 i förordning nr 17 (punkt 18.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11525 och 13568—13573). Kommissionen har i punkt 45.6 tillagt att det framgår av det uttalande som Heracles verkställande direktör, Kalogeropoulos, gjorde den 25 juni 1986 (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877) att avtalet om respekt för hemmamarknaderna hade funnits i cirka trettio år. Eftersom kommissionen inte har några andra bevis för att beteendet i fråga varade så länge, har den fastslagit att Cembureau-avtalet trädde i kraft först den 14 januari 1983, då chefsdelegaterna höll sitt möte.

1101 Förstainstansrätten underkänner därför Cembureaus argument om att kommissionens motivering brister vad gäller sambanden mellan de olika bevis som har åberopats för att styrka att Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades.

1102 Heidelberger (T-42/95) har gjort gällande att kommissionen har underlåtit att i sin motivering ange huruvida den anmärkning som framställts med avseende på chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 gäller ingåendet av eller enbart förslaget till ett avtal om respekt för hemmamarknaderna. Heidelberger och Dyckerhoff (T-35/95) har anfört att motiveringen till det ifrågasatta beslutet är motsägelsefull, eftersom det däri används uttryck som "allmän förhållningsorder" och "förslag" (punkt 45.8 i det ifrågasatta beslutet) för att beskriva vad som påstås vara ett fast beslut som fattats vid mötet den 14 januari 1983.

1103 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Det framgår nämligen klart av punkt 45.1 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen anser att deltagarna i mötet den 14 januari 1983 ingick ett avtal om respekt för hemmamarknaderna, och inte bara föreslog ett sådant avtal. När det i punkt 45.8 fjärde och femte stycket i det ifrågasatta beslutet hänvisas till en "allmän förhållningsorder" och "det förslag som framlades vid mötet den 14 januari 1983", avses innehållet i utkastet till ordförandens inledningsanförande vid detta möte, i vilket det föreslås att "spelregler" skall fastställas. Kommissionen har i det ifrågasatta beslutet klart angivit att det vid mötet den 14 januari 1983 uppnåddes en gemensam vilja beträffande dessa "spelregler" som bestod i att respektera hemmamarknaderna och att reglera handeln mellan länderna.

1104 Dyckerhoff anser vidare att det utgör en självmotsägelse att å ena sidan anse att Cembureau-avtalet trädde i kraft för alla Cembureaus direkta och indirekta medlemmar den 14 januari 1983 och å andra sidan fastslå att detta avtal bekräftades vid chefsdelegaternas senare möten.

1105 Rätten konstaterar dock att kommissionen inte har motsagt sig själv när den fastslagit att den gemensamma vilja som uppnåddes vid mötet den 14 januari 1983 bekräftades vid mötena den 19 mars och den 7 november 1984. Bekräftandet av ett avtal förutsätter med nödvändighet att ett avtal dessförinnan har ingåtts.

1106 SFIC (T-36/95) har anfört att motiveringen av det ifrågasatta beslutet bygger på cirkelbevis. Enligt sökanden har kommissionen, för att styrka Cembureau-avtalets existens, framställt decentraliserade åtgärder — som i själva verket inte var konkurrensbegränsande — som åtgärder för att genomföra avtalet. SFIC har vidare gjort gällande att kommissionen redan i meddelandet om anmärkningar förde ett pyramidresonemang för att angripa Cembureau-avtalet med utgångspunkt i förekomsten av nationell samverkan, och att detta resonemang tömdes på innebörd när kommissionen lade ned förfarandet vad avsåg de nationella anmärkningarna.

1107 Inte heller detta argument kan godtas. Det framgår nämligen klart av såväl meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61 a) som det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) att kommissionen från början har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av samstämmiga, direkta och skriftliga bevis, och inte på förekomsten av lokal, bilateral eller multilateral, decentraliserad samverkan.

1108 Slutligen har Heracles (T-57/95) anfört att kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte tillräckligt väl har undersökt de argument som bolaget framförde i meddelandet om anmärkningar.

1109 Detta argument stöds inte av någon konkret uppgift som gör det möjligt att bedöma om det är välgrundat. Det skall därför underkännas på grund av bristande precision. Kommissionen är i vilket fall som helst inte skyldig att i beslutet lämna utförliga svar på alla de argument som de olika mottagarna av meddelandet om anmärkningar har framfört under det administrativa förfarandet. Det är tillräckligt att motiveringen gör det möjligt för gemenskapsdomstolen att pröva beslutets lagenlighet, och ger de berörda företagen och företagssammanslutningarna de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma om beslutet är välgrundat eller inte (domarna i de ovan i punkt 846 nämnda målen VBVB och VBBB mot kommissionen, punkt 22, BAT och Reynolds mot kommissionen, punkt 72, och La Cinq mot kommissionen, punkt 42). Punkterna 18, 19, 28, 35, 36, 45, 46, 56 och 59 i det ifrågasatta beslutet ger dock både Heracles och förstainstansrätten tillräckliga upplysningar om de grundläggande faktiska och rättsliga omständigheter som har föranlett kommissionen att fastslå Heracles ansvar för de överträdelser som avses i artiklarna 1, 4.4 d, f, g och 6 i det ifrågasatta beslutet.

C — Huruvida rätten till försvar åsidosattes i samband med att insyn gavs i akten

1110 Italcementi (T-65/95) och Blue Circle (T-88/95) har anfört att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till vissa dokument som var till deras nackdel och som i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet har åberopats för att styrka den överträdelse som avses i artikel 1 i beslutet (1). CBR (T-25/95), Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), ENCI (T-31/95), VNC (T-32/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), Buzzi (T-51/95), Rugby (T-53/95), Asland (T-55/95), Castle (T-56/95), Heracles (T-57/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Titan (T-64/95), Italcementi (T-65/95), Holderbank (T-68/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Cementir (T-87/95) och Blue Circle har, i de yttranden som ingivits efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997, hävdat att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till vissa uppgifter som var till deras fördel vad gäller den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (2).

1. Uppgifter som var till sökandenas nackdel

1111 Italcementi och Blue Circle har gjort gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet, genom att de inte har fått tillgång till en rad dokument som rör chefsdelegaternas möten och som omnämns i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 366). Sökandena har i det hänseendet hänvisat till dokument nr 33.126/11560—11577 och 11587—11633 angående chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet), dokument nr 33.126/11697, 11698, 11701—11713 och 11732 angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.11 i det ifrågasatta beslutet) och dokument nr 33.126/11739—11747, 11750, 11756—11773 och 11774—11789 angående chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (punkt 19.15 i det ifrågasatta beslutet).

1112 Det framgår dock av rättens bedömning ovan i punkterna 861—1095 att kommissionen i tillräcklig utsträckning har bevisat Cembureau-avtalets existens, även om man undantar de dokument som har åberopats av Italcementi och Blue Circle.

2. Uppgifter som var till sökandenas fördel

1113 Förstainstansrätten skall först pröva vissa argument avseende en rad uppgifter som flera sökande samstämmigt har åberopat till sin fördel, efter de åtgärder för processledning som vidtogs den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997. Eftersom de övriga argument som framförts, och de dokument som dessa argument avser, är av olikartad karaktär, kommer de att successivt undersökas var för sig inom ramen för ett eller flera mål.

2.1 Uppgifter som samstämmigt har åberopats av flera sökande

1114 För det första har CBR, Cembureau, ENCI, VNC, SFIC, Vicat, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, Asland, Castle, Heracles, Irish Cement, Titan, Italcementi, Åker, Euroc, Cementir och Blue Circle, i de yttranden som ingivits efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, hävdat att de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och de dokument som hänför sig till dessa kapitel tillsammans utgjorde uppgifter som var till sökandenas fördel. De har i det avseendet påpekat att Cembureau-avtalet inte omnämns i något av de dokument som kommissionen gav tillgång till efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996. Sökandena anser att om ett sådant avtal var förklaringen eller den utlösande faktorn till de berörda företagens beteende, borde det upprepade gånger ha hänvisats till avtalet.

1115 På samma sätt har Dyckerhoff, Aalborg, Unicem, Heracles, Italcementi, Cementir och Blue Circle, i de yttranden som ingivits efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, framhållit att "återstoden" av akten i utredningen inte heller innehöll några hänvisningar till Cembureau-avtalet.

1116 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. Det argument som återges ovan i punkterna 1114 och 1115 skall underkännas, eftersom de berörda sökandena inte har förklarat hur avsaknaden av en direkt eller indirekt hänvisning till Cembureau-avtalet i de handlingar som inte har varit tillgängliga för dem under det administrativa förfarandet skulle kunna kasta nytt ljus över dessa direkta skriftliga bevis.

1117 För det andra har CBR, Cembureau, FIC, ENCI, VNC, Dyckerhoff, Aalborg, Irish Cement, Italcementi, Cementir och Blue Circle, i de yttranden som har ingivits efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, gjort gällande att de dokument som rör bolaget Norcim och som ingår i akten angående Frankrike skulle ha kunnat vara till nytta för deras försvar. Sökandena har påpekat att Norcim under den period som har lagts till grund för det ifrågasatta beslutet planerade att exportera cement till Förenade kungariket, Nederländerna och Danmark. De svårigheter som uppstod för Norcim i samband med exporten till dessa marknader berodde inte på ett påstått avtal om respekt för hemmamarknaderna utan på andra faktorer, såsom bristen på konkurrenskraftiga priser och skillnaden mellan de nationella normerna för kvalitetscertifiering av cement. Vidare har sökandena anfört att när Norcim ställdes inför export från Benelux-exportörer, gjorde bolaget inte gällande att det var fråga om ett brott mot Cembureau-avtalet utan sökte istället komma underfund med vilken hållning det skulle inta mot kunder som gick över till utländska konkurrenter. Enligt sökanden betedde sig Norcim på ett sätt som inte stämmer överens med påståendet om att det fanns ett Cembureau-avtal.

1118 Till stöd för sin argumentation har sökandena åberopat följande dokument: CBR har åberopat dokument nr 33.126/5626—5636, 5641—5644, 5648—5663, 5682—5694, 5699—5702, 5705—5724 och 13484—13486. Cembureau har åberopat dokument nr 33.126/5626, 5627, 5638, 5644, 5653, 5658, 5661, 5668, 5673, 5674, 5678, 5689, 5690, 5695, 5696, 5699, 5700, 5712, 5713, 5718, 5722, 5727, 5728, 5746, 5748, 13485, 13495, 13545 och 13557. FIC har åberopat dokument nr 33.126/5660—5674, 5677—5679, 5680, 5681 och 13495—13497. ENCI och VNC har åberopat dokument nr 33.126/5626—5634, 5651—5656, 5660—5663, 5671—5674, 5682—5687, 5705—5708, 5712 och 5713, Dyckerhoff har åberopat dokument nr 33.126/5637—5644, 5651—5669, 5671—5674, 5676—5681, 5695—5698, 5709—5724, 5734—5737, 5741—5746, 13484—13486, 13511 och 13512. Aalborg har åberopat dokument nr 33.126/5626—5637, 5641, 5644, 5657—5659, 5671, 5674 och 13484—13486. Irish Cement har åberopat dokument nr 33.126/5626, 5627, 5638, 5644, 5653, 5658, 5661, 5668, 5673, 5674, 5678, 5684, 5689, 5690, 5695, 5696, 5699, 5700, 5712, 5713, 5718, 5722, 5727, 5728, 5746, 5748, 13485, 13495, 13545 och 13557. Italcementi har åberopat dokument nr 33.126/5651, 5653, 5680, 5681, 5705, 5706, 13484, 13485, 13487, 13500, 13503 och 13506. Cementir har åberopat dokument nr 33.126/5626—5634 och 5682—5687 och Blue Circle har åberopat dokument nr 33.126/5671—5724, 13498—13509, 13532 och 13542.

1119 CBR har vidare anfört att om bolaget hade känt till Norcims aktieägaröverenskommelse (dokument nr 33.126/5626—5634), kunde det ha bestridit det argument som kommissionen framfört mot bakgrund av exporten från Nordfrankrike till Nederländerna för att visa att den relevanta geografiska marknad som fastslagits i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet var Europa.

1120 Rätten erinrar dock om att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte. Vidare framgår det av de dokument som anges ovan i punkterna 1118 och 1119 att Norcim, som inte ingår bland de personer till vilka det ifrågasatta beslutet är riktat, inte alltid har respekterat Cembureau-avtalet.

1121 Cembureau-avtalet förbjöd för övrigt inte "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) men hindrade däremot "vild" export (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Förekomsten av import eller export i ett visst konkret fall kan därför inte heller kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevisen för Cembureau-avtalets existens (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet). Norcims beteende bekräftar endast att den relevanta geografiska marknaden hade europeisk dimension.

1122 För det tredje har CBR, Cembureau, FIC, Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BDZ, Unicem, Heracles, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Secil, ATIC, Italcementi och Cementir, i de yttranden som ingavs efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, anfört att de i sitt försvar kunde haft nytta av den promemoria angående chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 som J. Toscano jr (från Cimpor) hade utarbetat den 17 februari 1983 (dokument nr 33.126/314—344), eftersom den underbygger deras argument att hemmamarknadsprincipen inte diskuterades vid detta möte. Enligt sökandena bekräftar detta dokument deras påstående om att mötet rörde problem med dumpning. Eftersom det är fråga om en intern promemoria, finns det inga skäl att anta att den inte i detalj redogör för hela det meningsutbyte som ägde rum under mötet den 14 januari 1983. Ciments luxembourgeois, som inte har inkommit med yttrande efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 (se ovan punkt 170), har vid förhandlingen åberopat J. Toscano jr:s promemoria till stöd för argumentet om att bolagets rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

1123 Som kommissionen har tillstått vid förhandlingen (se ovan punkt 153), har J. Toscano jr:s promemoria av den 17 februari 1983 samband med den överträdelse som har fastslagits i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Dokumentet rör nämligen chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

1124 Det bör därför undersökas om det, mot bakgrund av de bevis som kommissionen åberopat till stöd för den anmärkning som framställs i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, fanns minsta möjlighet att det administrativa förfarandet skulle ha fått en annan utgång, om de berörda sökandena hade kunnat åberopa dokumentet under detta förfarande (se ovan punkt 247).

1125 Förstainstansrätten finner att kommissionen hade fog för sin uppfattning att de handlingar som nämns i punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar och punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, och särskilt de som behandlas ovan i punkterna 979—985, visar att det vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 fanns en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna, och att det Cembureau-avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ingicks i samband med detta möte. Samma dokument, särskilt de som anges ovan i punkterna 1008—1010 och 1030—1037, visar dessutom att detta avtal bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984.

1126 J. Toscano jr:s promemoria kan i praktiken inte kasta något nytt ljus över de bevis som kommissionen har åberopat i punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar och punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1127 Ifrågavarande dokument omfattar de anteckningar som J. Toscano jr gjort under mötet (dokument nr 33.322/314—317) samt åtta bilagor (dokument nr 33.322/318—344), vilka utgörs av de dokument som delades ut under mötet.

1128 Om J. Toscano jr hade velat upprätta ett uttömmande mötesprotokoll, skulle han i sina anteckningar ha tagit upp alla de frågor som diskuterats, och skulle beträffande vissa frågor eventuellt ha hänvisat till en eller flera av de åtta ovannämnda bilagorna.

1129 Förstainstansrätten finner att sagda anteckningar inte innehåller någon hänvisning till diskussionerna angående prisbildningen. Det framgår dock av den slutliga förslaget till dagordning för mötet (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11656), de dokument som omnämns i punkt 17.2 och 17.3 i det ifrågasatta beslutet och de förklaringar som olika sökande har framfört under förfarandet vid förstainstansrätten (se ovan punkt 977) att sådana diskussioner förts under mötet. Även om Van Hoves förslag i fråga om lojal

konkurrens ingår i bilaga 8 (dokument nr 33.322/344), avser den i anteckningarna gjorda hänvisningen till denna bilaga endast de problem med dumpning som diskuterade under mötet: "Van Hove från EEG:s cementindustris kontaktkommitté gav en kortfattad redogörelse för den gemensamma marknadens regler om skydd mot dumpning, och anförde att alla EEG:s medlemsstater ingick i Cembureau. Redogörelsen återfinns i bilaga 8."

1130 Mot denna bakgrund kan J. Toscano jr:s promemoria inte anses ge en trogen och uttömmande beskrivning av de diskussioner som fördes vid mötet den 14 januari 1983. Ifrågavarande dokument bevisar på sin höjd att problemet med dumpad import diskuterades, vilket kommissionen aldrig har bestridit (se ovan punkt 986). Det visar dock inte att diskussionerna skulle ha stannat härvid. Ifrågavarande promemoria kan således inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), och som visar att det vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 gavs uttryck för en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och att reglera handeln mellan länderna, och att det Cembureau-avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ingicks i samband med detta möte. Samma dokument, särskilt de som anges ovan i punkterna 1008—1010 och 1034—1037, visar dessutom att detta avtal bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984.

1131 Rätten vill dessutom understryka att kommissionen har, i såväl meddelandet om anmärkningar (punkterna 7 och 8) som i det ifrågasatta beslutet (punkterna 17.2 och 17.3), hänvisat till två andra dokument rörande chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, nämligen "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11630—11633) och "Cimpors meddelande" till exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983 (dokument nr 33.322/308—312), som i likhet med J. Toscano Jr:s promemoria (dokument nr 33.322/314—344) inte bär något spår av en diskussion angående regeln om respekt för hemmamarknaderna och regleringen av handeln mellan länderna. Flera av sökandena anser att endera av dessa dokument utgör det officiella protokollet från chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (se ovan punkterna 970 och 971). I det ifrågasatta beslutet har kommissionen dock inte fäst någon betydelse vid att flera sökande i sitt försvar under det administrativa förfarandet anförde att det framgick av dessa dokument att enbart tillåtna förslag framlades vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen fann det nämligen svårt att förstå varför det i så fall inte "fick finnas något protokoll från chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983" (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet). Dokumenten i fråga har med andra ord inte fått kommissionen att avvika från sin slutsats att det vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 uttrycktes en gemensam vilja beträffande Cembureau-principen om respekt för hemmamarknaderna och reglering av handeln mellan länderna, och att denna gemensamma vilja bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 19 mars och den 7 november 1984.

1132 Förstainstansrätten drar således slutsatsen att om de berörda sökandena hade haft tillgång till J. Toscano jr:s promemoria under det administrativa förfarandet, fanns det inte minsta möjlighet att de synpunkter som de berörda sökandena kunde ha framfört mot bakgrund av denna promemoria skulle ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet. Det faktum att dessa dokument inte har funnits tillgängliga för de berörda sökandena under det administrativa förfarandet har således inte påverkat deras försvar (se ovan punkt 247).

2.2 Mål T-25/95, CBR mot kommissionen

1133 För det första har CBR i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar, och de dokument som hänför sig till dessa kapitel, skulle ha gjort det möjligt för bolaget att under det administrativa förfarandet bestrida påståendet om att den relevanta geografiska marknaden bestod av Europa. Sökanden har i detta hänseende först och främst åberopat dokument nr 33.126/17160—17172 och 17635—17637 i akten angående Förenade kungariket, av vilka det skulle framgå att de brittiska cementproducenterna försökte utnyttja CPMA (se ovan punkt 91) för att göra importen mindre attraktiv. För det andra har CBR åberopat de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Italien (kapitel 13), Förenade kungariket (kapitel 14), Frankrike (kapitel 15), Spanien (kapitel 18) och Portugal (kapitel 19), och av vilka det skulle framgå att den nationella samverkan utgjorde hinder för importen till dessa territorier. För det tredje har sökanden åberopat Ciment français meddelande av den 11 september 1986 (dokument nr 33.126/4115—4122), som skulle tala mot kommissionens slutsats att det under en lång period fanns stora prisskillnader som kunde uppfylla exportörernas förväntningar om långvariga vinster (punkterna 9 och 11.6 i det ifrågasatta beslutet).

1134 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av de direkta skriftliga bevis som anges i punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar och i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet. Även om sökanden under det administrativa förfarandet hade kunnat framföra synpunkter beträffande den relevanta marknaden mot bakgrund av de dokument som nämns i föregående punkt, skulle förfarandet inte ha fått en annan utgång. Den omständigheten att Cembureau-avtalet ingicks på paneuropeisk nivå, vilket framgår av ovannämnda skriftliga bevis, vederlägger nämligen direkt sökandenas påstående om att den relevanta geografiska marknaden inte var Europa.

1135 Därutöver skall det framhållas att de dokument som CBR har åberopat på intet vis underbygger sökandens resonemang, utan tvärtom visar att det handlas med cement över gränserna och att import inom gemenskapen medför konkurrenstryck. Även om det skulle visa sig att det inte fanns någon "betydande skillnad" mellan försäljningspriserna i Belgien och Frankrike under åren 1983, 1984 och 1985 (det ovan i punkt 1133 nämnda dokumentet nr 33.126/4115), kan detta förhållande inte ändra den definition av en relevant geografisk marknad som har fastslagits i det ifrågasatta beslutet.

1136 Vad för det andra gäller frågan om Cembureau-avtalets existens, har CBR i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att dateringen av de påstådda nationella överenskommelserna på intet sätt överensstämmer med dateringen av det påstådda Cembureau-avtalet. Sökanden har i detta hänseende hänvisat till Norcims aktieägaröverenskommelse (dokument nr 33.126/5626—5634) och olika dokument rörande den påstådda brittiska samverkan (dokument nr 33.126/17017—17051).

1137 Rätten finner dock att den bristande överensstämmelsen mellan dateringen av ingåendet de nationella överenskommelserna och dateringen av Cembureau-avtalet inte kan kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på i meddelandet om

anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45). Även om det antas att sökandena genom en sådan argumentation kunde ha påvisat bristen på samband mellan de nationella överenskommelserna och Cembureau-avtalet, kan deras försvar inte ha påverkats av att ifrågavarande dokument inte fanns tillgängliga, eftersom de nationella anmärkningarna till sist inte togs med i det ifrågasatta beslutet och eftersom kommissionen inte har grundat sin fastställelse av Cembureau-avtalets existens på förekomsten av sådana överenskommelser.

1138 CBR har i sitt yttrande av den 12 november 1997 hänvisat till flera dokument som enligt bolaget visar att de inlägg som dess representanter gjorde under mötet den 14 januari 1983 föll inom ramen för en allmän vilja att finna en sådan lösning på cementindustrins problem som var förenlig med gemenskapsrätten på konkurrensområdet. I detta hänseende har sökanden åberopat två interna promemorior från Lafarge, nämligen en promemoria av den 16 juni 1982 (dokument nr 33.126/6962) och en promemoria av den 1 december 1982 (dokument nr 33.126/6966).

1139 Dessa promemorior gör det dock inte heller möjligt för rätten att fastställa att CBR:s rätt till försvar har åsidosatts.

1140 Vad angår promemorian av den 16 juni 1982 har CBR åberopat följande formulering i denna handling: "Indép. All forte pression et CBR a refusé de leur tordre le cou comme demandait D" ("Oavs. kraftig tysk påtryckning och CBR har vägrat vrida halsen av dem, som D. krävde"). Rätten erinrar dock om att Cembureau-avtalet inte hindrade all cementexport till ett annat av Cembureaus medlemsländer. Hemmamarknadsprincipen hindrade nämligen inte "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728—11729) men hindrade däremot "vild" export, det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Vid mötet den 19 mars 1984 hänvisades det uttryckligen till den "vilda" exporten från Tyskland till Belgien (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737). Förekomsten av tysk import till Belgien i ett visst konkret fall kunde därför inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevisen för Cembureau-avtalets existens.

1141 Från Lafarges promemoria av den 1 december 1982 har CBR hämtat ett utdrag enligt vilket Van Hove "tycks lägga överdriven vikt vid vad EEG säger". Detta utdrag måste dock placeras i sitt sammanhang, det vill säga det avsnitt i promemorian som innehåller följande utsaga: "Han (Van Hove) tycks lägga överdriven vikt vid vad EEG säger, antingen det beror på närheten eller på att han har en baktanke, nämligen att undanröja gränsspärrarna utan att bli stämplad som en orosstiftare av branschen". Rätten finner således att den av CBR åberopade promemorian alls inte motbevisar Cembureau-avtalets existens, utan tvärtom bekräftar att "gränsspärrarna" var en realitet och att det var nödvändigt att undvika "oro" på marknaden.

1142 Ingen av de båda promemorior från Lafarge som åberopats av CBR kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) ligger till grund för kommissionens fastställelse av Cembureau-avtalets existens. Rätten kommer dock längre fram att undersöka om dessa dokument kastar nytt ljus över frågan om CBR:s delaktighet i Cembureau-avtalet (se nedan punkterna 4479—4483).

2.3 Mål T-26/95, Cembureau mot kommissionen

1143 För det första har Cembureau i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att marknadsanalysen i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och i de relevanta nationella akterna (närmare bestämt analysen av den tyska, den franska, den brittiska, den italienska, den spanska, den portugisiska och den grekiska marknaden) har ett uppenbart samband med analysen av den europeiska cementmarknaden i de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar. Bolaget anser därför att det under det administrativa förfarandet borde ha fått tillgång till de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och till de dokument som hänför sig till dessa kapitel.

1144 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av de direkta skriftliga bevis som åberopas i punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar och i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet. Även om sökanden under det administrativa förfarandet hade kunnat framföra synpunkter beträffande den relevanta marknaden mot bakgrund av den marknadsanalys som presenteras i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och i de relevanta nationella akterna, skulle förfarandet inte ha fått en annan utgång. Den omständigheten att Cembureau-avtalet ingicks på paneuropeisk nivå, vilket framgår av de skriftliga bevis som avses ovan och inte av en analys av cementproducenternas beteende på marknaden, bekräftar nämligen den definition av den relevanta geografisk marknaden som fastslagits i det ifrågasatta beslutet (punkt 11).

1145 För det andra har Cembureau i sitt yttrande av den 10 februari 1997 hävdat att olika dokument angående de nationella anmärkningarna innehåller uppgifter som gör det berättigat att tillbakavisa kommissionens påståenden om att den europeiska cementmarknaden var artificiellt uppdelad genom internationell samverkan. Cembureau har för det första hänvisat till två avsnitt om Tyskland, hämtade från punkt 49 i kapitel 6 i meddelandet om anmärkningar, och till en rad dokument i akten rörande detta land, vilka avser de påföljder som Bundeskartellamt ådömde olika nationella producenter för delaktighet i otillåten samverkan under 1980-talet. Dessa uppgifter skulle bevisa att det förekom nationell samverkan men däremot inte att det förekom samverkan på europeisk nivå. Vad gäller akten angående Förenade kungariket finns det, enligt sökanden, ingenting som visar att cementindustrin oroade sig för import innan det grekiska problemet uppstod år 1986. Denna akt skulle således förstärka osäkerheten beträffande huruvida importen från Tyskland utgjorde ett hot som kunde ha diskuterats vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984. Cembureau hävdar vidare att det av flera handlingar i akten angående Förenade kungariket (dokument nr 33.126/17073—17075, 17080—17091, 17160—17174, 17178, 17179, 17203—17205, 17624, 17625, 17631—17633 och 17641—17654) framgår att CMF och dess medlemmar vid denna tidpunkt var mycket angelägna om att iaktta konkurrensrättens bestämmelser och därför inhämtade utförliga rättsliga utlåtanden och höll regelbunden kontakt med brittiska och

europeiska myndigheter. Om Cembureau hade fått insyn i den akt som rör Italien, skulle sammanslutningen ha kunnat göra gällande att den ringa importen till denna marknad inte berodde på det påstådda Cembureau-avtalet utan på överkapaciteten på den nationella marknaden och de lagstiftningsåtgärder som vidtagits för att komma till rätta med verkningarna av detta förhållande (dokument nr 33.126/12485—12505). Sökanden anser vidare att den spanska akten visar att det inte fanns något samband mellan avtalen om "Hispacement" (ett spanskt gemensamt exportbolag) och det påstådda Cembureau-avtalet (punkt 88 i meddelandet om anmärkningar). Den ringa importen på denna marknad beror enligt sökanden på marknadens oligopolistiska struktur, som utmärks av vertikal integration (dokument nr 33.322/1372—1382, 1391, 1392, 1523, 1524, 1724, 1727, 1728, 1730, 1732, 1791 och 1819).

1146 Rätten finner dock att ingen av de synpunkter som Cembureau anser sig kunna ha framfört med utgångspunkt i de åberopade dokumenten kunde ha kastat något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) ligger till grund för kommissionens fastställelse av Cembureau-avtalets existens. Den omständigheten att akten angående Förenade kungariket inte visar att det före år 1986 fanns oro för import bland producenterna på marknaden i detta land kan inte ha påverkat bevisvärdet av det memorandum som utarbetades åt ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 (punkt 9 b i meddelandet om anmärkningar, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729), enligt vilket "exporten från Tyskland till Förenade kungariket" var en av de "ömtåliga frågorna" vid denna tidpunkt.

1147 För det tredje har Cembureau i sitt yttrande av den 10 februari 1997 hävdat att dokumenten i de nationella akterna angående cementimport stöder den argumentation enligt vilken det inte fanns något Cembureau-avtal. Utöver de dokument som rör Norcim (se ovan punkt 1118) har sökanden åberopat dokument nr 33.126/14798, 14806 och 14807 i akten angående Frankrike, av vilken det skulle framgå att den uttryckta oron gällde dumpning i samband med export från Centraleuropa och inte handeln inom gemenskapen. Enligt sökanden finns det endast ett dokument i akten angående Frankrike som anger att skyddsåtgärder mot import har diskuterats, och det är utdraget ur protokollet från SFIC:s möte den 7 juli 1987 (dokument nr 33.126/14879). I detta dokument behandlas dock endast de importerade varornas undermåliga kvalitet och den risk som konsumenterna löper om inte cementindustrin fastställer specifikationer för importerad cement. Dokumentet skulle således inte ha något samband med ett påstått Cembureau-avtal. Enligt sökanden framgår det dessutom av dokumenten i akten angående Förenade kungariket (dokument nr 33.126/17631—17633) att Office of Fair Trading (nedan kallat OFT) ansåg att den import som inleddes år 1986 utgjorde en ny omständighet som gjorde det befogat att omarbeta CPMA (se ovan punkt 91). Kommissionen skulle för övrigt själv ha uttryckt samma uppfattning av den brittiska marknaden i punkt 37 första stycket i kapitel 4 i meddelandet om anmärkningar, då den anmärkte att detta land fram till år 1985 hade en överskottsproduktion som, enligt Cembureau, sannolikt verkade hämmande på import. Enligt sökanden finns det därför ingen kronologisk överensstämmelse mellan det bevis i akten angående Förenade kungariket enligt vilket sagda medlemsstat inte var hotat av import fram till år 1986 och kommissionens påstående om att Cembureau-avtalet ingicks år 1983 för att komma till rätta med handeln mellan Cembureaus medlemmar. Vidare skulle det framgå av akten angående Spanien (dokument nr 33.322/1318 och 1412) att hänvisningen till "spelregler" i Italcementis anteckningar angående exekutivkommitténs möte i Paris den 14 april 1986 (punkt 17.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3185) avsåg frågan om

antidumpningsåtgärder och inte det påstådda Cembureau-avtalet. Slutligen har Cembureau hävdat att även om akten angående Portugal innehåller ett visst antal hänvisningar till Cembureaus möten (dokument nr 33.322/88, 89, 92 och 96), finns det ingen anledning att förutsätta att dess möten skulle ha något samband med Cembureau-avtalet.

1148 Rätten finner dock att diskussionerna om nödvändigheten att i konsumenternas intresse införa tekniska specifikationer för importerad cement inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) ligger till grund för kommissionens fastställelse av Cembureau-avtalets existens. Samma sak gäller påståendet om att en överskottsproduktion på den brittiska marknaden medförde begränsad import fram till år 1986.

1149 Vad gäller dokumenten angående Spanien erinrar rätten om att J. Bertráns hänsyftning på "spelregler", som nämns i Italcementis anteckningar angående Cembureaus exekutivkommittés möte den 14 april 1986, gjordes — i motsats till vad kommissionen har påstått det ifrågasatta beslutet (punkt 17.10) — i samband med en diskussion av de problem som förorsakats av dumpad import (se ovan punkt 1064). Denna felaktiga tolkning av anteckningarna påverkar dock inte lagenligheten av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 1064). Det skall vidare understrykas att dokumentet i fråga inte finns med bland de direkta skriftliga bevis som kommissionen har lagt till grund för sin slutsats om Cembureau-avtalets existens. Kommissionen har i det ifrågasatta beslutet (punkt 17.9) endast åberopat Italcementis anteckningar för att belysa de diskussioner som under den aktuella perioden fördes mellan de europeiska cementproducenterna angående "lojal eller sund eller korrekt" konkurrens, vilket för övrigt också är rubriken på punkt 17. Dessa diskussioner har dock inte föranlett någon fastställelse av överträdelse i det ifrågasatta beslutet. Även om det antas att Cembureau genom sina påpekanden kunde ha fått kommissionen att frångå sin felaktiga tolkning av Italcementis anteckningar, skulle dessa påpekanden inte ha lett till en gynnsammare utgång i det administrativa förfarandet med avseende på den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

1150 För det fjärde har Cembureau i sitt yttrande av den 28 november 1997 gjort gällande att huvudfrågan vid mötet den 14 januari 1983 var dumpning, och att denna fråga har granskats och diskuterats inte bara som punkt 1 ("Import från Östeuropa") utan även som punkt 2 ("handeln inom Europa") på dagordningen för detta möte (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11656). Denna andra punkt på dagordningen ägnade för övrigt åt en rad juridiska frågor med anknytning till konkurrens och handel inom gemenskapen, vari ingick en presentation av Basing Points System (som anmälts till kommissionen år 1981) i förhållande till artiklarna 85 och 86 i fördraget. Enligt Cembureau finns det flera dokument som inte var tillgängliga för sammanslutningen under det administrativa förfarandet men som styrker skälen att ifrågasätta kommissionens uppfattning att punkt 2 på dagordningen hänförde sig till de diskussioner som tidigare hade lett till ingåendet av Cembureau-avtalet. Cembureau har i detta hänseende åberopat dokument nr 33.126/15443—15528 (dokument angående ett

franskt-tyskt möte den 6 och 7 december 1983), dokument nr 33.126/8164—8166 (förslag till protokoll från mötet i CBR:s styrelse den 15 september 1983) och dokument nr 33.126/5295 och 5296 (B. Steinbachs promemoria av den 13 maj 1983 angående antidumpningsåtgärder mot Tyska demokratiska republiken, Polen, Tjeckoslovakien, Jugoslavien och Spanien).

1151 Förstainstansrätten finner att kommissionen aldrig har förnekat att det vid mötet den 14 januari 1983 fördes diskussioner beträffande vissa cementindustriers oro för dumpad import och beträffande prisbildningssystem (särskilt BPS) (punkt 19.2—19.15 i det ifrågasatta beslutet). De synpunkter som Cembureau kunde ha framfört, på grundval av de dokument som sammanslutningen skulle ha åberopat om de hade gjorts tillgängliga under det administrativa förfarandet, för att visa att mötesdeltagarna hade diskuterat dumpning och system för prisbildning skulle således endast ha bekräftat sådana uppgifter som kommissionen redan fullt ut hade beaktat. Dylika synpunkter kan inte överskugga de faktiska förhållanden som framgår av de direkta skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), när den fastslagit att deltagarna i mötet den 14 januari 1983 inte bara diskuterade eventuellt tillåtna ämnen utan även enades om en otillåten princip om respekt för hemmamarknaderna och reglering av handeln mellan länderna.

2.4 Mål T-30/95, FIC mot kommissionen

1152 För det första har FIC i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar motsäger det resonemang som kommissionen i de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet har fört beträffande Cembureau-avtalets existens. Enligt sökanden har kommissionen i de nationella kapitlen påstått att de nationella marknaderna var isolerade genom nationella eller regionala karteller som försvårade eller omöjliggjorde all import (punkt 72 i kapitel 13 (den italienska marknaden), punkterna 74 och 77 i kapitel 14 (den brittiska marknaden), punkt 81 i kapitel 15 (den franska marknaden), punkt 84 i kapitel 16 (den tyska marknaden), punkt 89 i kapitel 18 (den spanska marknaden) och punkt 91 i kapitel 19 (den portugisiska marknaden) i meddelandet om anmärkningar), och undanröjde all stimulans till export (punkt 81 i kapitel 15 (den franska marknaden) och punkt 84 i kapitel 16 (den tyska marknaden) i meddelandet om anmärkningar).

1153 FIC har vidare anfört att en genomgång av de nationella kapitlen visar att det fanns "naturliga hinder" för import, vilka följde av det faktum att flera cementproducenter i de berörda staterna hade dotterbolag i såväl det land där moderbolaget var etablerat som i andra länder i gemenskapen (koncentration av utbudet inom stora multinationella koncerner), och att de flesta av dessa producenter hade fabriker som framställde färdigblandad betong och därför kontrollerade en betydande del av efterfrågan på cement i sina respektive länder (vertikal integrationspolitik) (punkt 32 i kapitel 3 (den italienska marknaden), punkt 37 i kapitel 4 (den brittiska marknaden), punkt 42 i kapitel 5 (den franska marknaden), punkterna 47 och 48 i kapitel 6 (den tyska marknaden) och punkt 54 i kapitel 8 (den spanska marknaden)). FIC anser att om sammanslutningen hade haft tillgång till dessa upplysningar under det administrativa

förfarandet, kunde den till sitt försvar ha anfört att företagen hade ekonomiska skäl att inte exportera och därför inte behövde anta en rättsstridig princip för att gardera sig mot en så uppenbart liten risk.

1154 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. De alternativa förklaringar — grundade på en ekonomisk analys av marknaden, förekomsten av nationella eller regionala avtal och naturliga hinder för handeln mellan staterna — som sökanden kunde ha framfört med avseende på det faktum att cementhandeln inom gemenskapen var av ringa omfattning, skulle inte ha kunnat kasta nytt ljus över dessa direkta skriftliga bevis (se ovan punkterna 263 och 264). Förklaringarna angående "naturliga hinder" för handeln med cement mellan staterna (ett starkt koncentrerat utbud och vertikal integrationspolitik) skulle tvärtom ha understrukit allvaret av den begångna överträdelsen, eftersom chefsdelegaterna genom att ingå Cembureau-avtalet försökte undanröja det lilla mått av faktisk konkurrens som alltjämt fanns kvar på marknaden (se ovan punkt 1088).

1155 För det andra har FIC i sitt yttrande av den 10 februari 1997 framhållit att de påstådda nationella kartellerna bildades före ingåendet av det så kallade Cembureau-avtalet. Sökanden har betonat att det inte fanns något samband mellan denna nationella samverkan och Cembureau-avtalet.

1156 Detta argument skulle inte ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1137.

1157 För det tredje har FIC i sitt yttrande av den 20 januari 1998 åberopat en skrivelse av den 23 december 1981 från kontaktkommitténs ordförande Van Hove till kommitténs medlemmar, med rubriken "EEG — Prisbildningssystem" (dokument nr 33.126/3242 och 3243). En jämförelse mellan innehållet i denna skrivelse och dokument nr 33.322/344, som ingår bland bilagorna till J. Toscano jr:s promemoria angående mötet den 14 januari 1983 (se ovan punkt 1122) skulle tydligt visa att de "förslag för en lojal konkurrens" som Van Hove framlade vid detta möte (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet) avsåg BPS (se ovan punkt 852).

1158 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har förkastat argumentet att "'de förslag som framlades i syfte att säkerställa lojal konkurrens' inte var några andra än de förslag som framfördes till kommissionen i samband med de belgiska och nederländska cementföretagens anmälan den 16 juli 1981" (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet). Vidare finner rätten att "förslag[en] för en lojal konkurrens" inte ingår bland de omständigheter som kommissionen har åberopat för att styrka Cembureau-avtalets existens. När det i punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet hänvisas till dessa förslag, är det endast för att belysa diskussionerna om "lojal eller sund eller korrekt" konkurrens, vilka slutligen inte föranledde någon fastställelse av överträdelse i det ifrågasatta beslutet. De synpunkter som FIC

kunde ha framfört, om sammanslutningen hade haft tillgång till de dokument som åberopats på denna punkt, kunde inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet.

1159 För det fjärde har FIC i sitt yttrande av den 20 januari 1998 åberopat ett meddelande från Heidelberger angående chefsdelegaternas och exekutivkommitténs möten den 7 och 8 november 1984 (dokument nr 33.126/5312—5315), av vilket det skulle framgå att diskussionerna vid mötet den 7 november 1984 endast rörde priserna på de stora exportmarknaderna och den dumpade importen från Östländerna. Cembureau-avtalet om respekt för hemmamarknaderna blev, enligt sökanden, inte vid något tillfälle bekräftat under detta möte.

1160 Rätten noterar att Heidelbergers meddelande, som är ett kortfattat referat från chefsdelegaternas och exekutivkommitténs möten den 7 och 8 november 1984, innehåller följande utsaga: "Konkurrensvillkoren på exportmarknaden upphör inte att förvärras. Grekland och Spanien är de hårdaste konkurrenter och i detta priskrig drar de in allt fler Stillahavsländer med överskottsproduktion". De synpunkter som FIC kunde ha framfört med utgångspunkt i detta dokument, om det hade funnits tillgängligt för sammanslutningen under det administrativa förfarandet, kunde inte ha kastat något nytt ljus över de "Summary notes" av den 12 november 1984 (dokument nr 33.126/11754 och 11755), av vilka kommissionen med rätta har dragit slutsatsen att Cembureau-avtalet bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984, eftersom dessa "Summary notes" visar att Cembureau och dess medlemmar stödde överenskommelsen om att avleda den grekiska och spanska överskottsproduktionen, för att undvika störningar på de europeiska marknaderna (punkt 9 c i meddelandet om anmärkningar, och punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet). Dessa synpunkter skulle i vilket fall som helst inte ha kastat något nytt ljus över de skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på, i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), när den fastslagit att Cembureau-avtalet ingicks i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

1161 För det femte har FIC i sitt yttrande av den 10 februari 1997 hävdat att dokumenten i de nationella akterna innehåller nya uppgifter vad gäller Cembureau-medlemmarnas vilja att respektera konkurrensrättens regler. Enligt sökanden framgår det nämligen av dokumenten angående det kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Förenade kungariket, att den brittiska cementindustrin alltid samvetsgrant har strävat efter att iaktta gällande rätt och då särskilt konkurrensreglerna. FIC har i detta hänseende hänvisat till protokollen från CMF:s möten den 4 september 1985 (dokument nr 33.126/17086—17091), den 2 oktober 1985 (dokument nr 33.126/17092—17098), den 16 oktober 1985 (dokument nr 33.126/17099—17102), den 6 augusti 1986 (dokument nr 33.126/17160—17165), den 3 september 1986 (dokument nr 33.126/17166—17172), den 16 september 1986 (dokument nr 33.126/17173 och 17174), den 5 november 1986 (dokument nr 33.126/17180—17184), den 11 februari 1987 (dokument nr 33.126/17203—17205, se också pressmeddelandet av den 12 februari 1987 angående detta möte (dokument nr 33.126/17858)) och den 4 mars 1987 (dokument nr 33.126/17206—17209). Med hänsyn till att CMF alltid har försökt undvika att handla i strid med konkurrensrättens regler är det, enligt sökanden, svårt att föreställa sig att CMF skulle ha accepterat att bryta mot dessa regler genom att ingå Cembureau-avtalet. I sina synpunkter av den 20 januari 1998 har FIC åberopat en rad dokument, som enligt sammanslutningen ger klart uttryck för de europeiska cementindustriernas vilja att iaktta konkurrensrätten och som därför skulle ha kunnat vara till nytta för FIC:s försvar under det

administrativa förfarandet. FIC har för det första åberopat ett dokument från Hispacement från augusti 1984 (dokument nr 33.322/3081—3087), angående en diskussion om det förväntade avtalet mellan spanska och grekiska producenter i fråga om CMA (se ovan punkt 1040), vilket skulle visa att parterna i detta avtal tog hänsyn till "möjliga överträdelser av (spansk och europeisk) lagstiftning om konkurrensbegränsande verksamhet". Sökanden har vidare åberopat ett protokoll från Cembureaus exekutivkommittés möte den 5 och 6 december 1985 (dokument nr 33.126/3190—3196). I protokollet återges ett uttalande av J. Bertrán, som föreslog att kontaktkommittén vid sitt nästa möte skulle undersöka "möjligheten att genom överenskommelse med GD IV fastställa regler för 'lojal konkurrens' för att om nödvändigt kunna vidta åtgärder". Slutligen har FIC på nytt åberopat det protokoll från chefsdelegaternas och exekutivkommitténs möte den 7 och 8 november 1984 som hittats hos Heidelberger (dokument nr 33.126/5312—5315), och som ger uttryck för en vilja att "behandla ämnet i enlighet med reglerna om konkurrensbegränsande samverkan".

1162 Rätten finner dock att även om FIC hade haft tillgång till de handlingar som åberopats, och som ger uttryck för den vilja som fanns hos de olika parterna (CMF, parterna i avtalet om CMA, J. Bertrán från Asland, och Heidelberger) att iaktta konkurrensrätten, skulle sammanslutningen inte på något vis ha kunnat övertyga kommissionen om sin egen vilja att alltid handla lagenligt. Bland dessa handlingar — som rör frågor av nationell karaktär (dokument nr 33.126/17086—17102, 17160—17174, 17180—17184, 17203—17209 och 17858), exportpolitik (dokument nr 33.322/3081—3087), antidumpningsåtgärder (dokument nr 33.126/3190—3196) och företagskoncentrationer (dokument nr 33.126/5312—5315), snarare än handeln inom gemenskapen — fanns det dock inget dokument som kunde ha kastat nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1163 För det sjätte har FIC i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att de nationella akterna inte innehåller något dokument som gör det möjligt att fastslå att Cembureau spelade någon som helst roll för importövervakningen. De dokument som rör de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar visar, enligt sökanden, att de som främst berördes av importen från Grekland, det vill säga de brittiska och italienska producenterna, försökte komma till rätta med problemet på egen hand. De brittiska cementproducenternas enda kollektiva reaktion på importen från Grekland bestod i kontakter med den brittiska regeringen och parlamentet samt med kommissionen, utan någon inblandning av Cembureau. FIC har i detta hänseende åberopat protokollen från CMF:s möten den 6 augusti 1986 (dokument nr 33.126/17160—17165), den 3 september 1986 (dokument nr 33.126/17166—17172), den 8 oktober 1986 (dokument nr 33.126/17178 och 17179) och den 5 november 1986 (dokument nr 33.126/17180—17184). Att det förelåg sådana direkta kontakter — utan någon inblandning av Cembureau — mellan europeiska producenter och offentliga myndigheter, eller mellan myndigheterna i de olika medlemsstater som hotades av import från Grekland, skulle också bekräftas av protokollet från Oficemens möte den 18 september 1986 (dokument nr 33.322/1319—1323) och av protokollen från CMF:s möten den 8 oktober 1986 (dokument nr 33.126/17178 och 17179) och den 3 juni 1987 (dokument nr 33.126/17219—17225). Vad beträffar de italienska producenterna, skulle dessa för att komma till rätta med exporten från Grekland ha inriktat sig på att kontrollera den inhemska efterfrågan på cement genom att förvärva bolag som framställde färdigblandad betong eller genom att ingå avtal med sådana bolag. Av allt att döma ingick de också avtal med jugoslaviska cementproducenter i syfte att direkt köpa en del av deras produktion för att förhindra import från Jugoslavien. Enligt sökanden finns det i akten angående Italien inget dokument som anger att Cembureau var

inblandad (dokument nr 33.126/2945—2948, 2949—2951, 15990—15997, 12145—12341 och 16235—16282). Sammanfattningsvis anser FIC att alla dessa åberopade dokument kunde ha gjort det möjligt för sammanslutningen att hävda att den omständigheten att Cembureau inte på något vis fungerade som samordnare eller initiativtagare i kampen mot importen från Grekland var ytterligare en bekräftelse på att det påstådda Cembureau-avtalet inte existerade.

1164 Rätten erinrar om att kommissionen, för att styrka Cembureau-avtalets existens, inte har åberopat att Cembureau deltog i åtgärder för övervakning av import, i synnerhet vad gäller åtgärder för att lösa problemet med import från grekland, utan på en samlad direkt och skriftlig bevisning. De olika handlingar som åberopats av FIC skulle inte på något sätt ha kunnat kasta nytt ljus över denna direkta och skriftliga bevisning.

1165 Slutligen har FIC i sitt yttrande av den 10 februari 1997 åberopat protokollet från mötet i Oficemens styrelse den 13 februari 1986 (dokument nr 33.322/1311—1318), som skulle bekräfta att den enda rimliga förklaringen till att det i Italcementis anteckningar angående Cembureaus exekutivkommittés möte i Paris den 14 april 1986 (punkt 17.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3185) hänvisas till nödvändigheten av att fastställa "spelregler" för att förhindra "otillbörlig konkurrens" fanns att söka i kampen mot dumpad import från Östländerna och inte i en princip om respekt för hemmamarknaderna i gemenskaperna, i motsats till vad kommissionen hela tiden har vägrat erkänna.

1166 Detta argument skulle dock inte ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1149.

2.5 Målen T-31/95, ENCI mot kommissionen och T-32/95, VNC mot kommissionen

1167 ENCI och VNC har, i de inlagor som ingavs efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, framhållit att de påstådda nationella kartellerna låg före det påstådda Cembureau-avtalet i tiden.

1168 Detta argument skulle dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1137.

1169 ENCI och VNC har, i de inlagor som ingavs efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, åberopat fyra dokument som skulle tala mot att det fanns ett Cembureau-avtal.

De har för det första åberopat protokollet från det belgiska bolaget Obourgs styrelsemöte den 26 juni 1987 (dokument nr 33.126/375—379), i vilket det talas om import till Nederländerna av cement från Spanien och Frankrike. I punkt 2 i protokollet anges dessutom följande: "Det är svårt att föreställa sig motåtgärder mot de spanska cementtillverkarna, medan åtgärder mot fransmännen diskuterades med avseende på ett senare beslut". För det andra har ENCI och VNC åberopat ett dokument från Compagnie des ciments belges (nedan kallat CCB) med rubriken "Basinformation 1987" (dokument nr 33.126/1629 och 1634—1641), i vilket följande anges beträffande cementmarknaden: "[I Nederländerna] skapar vissa tyska cementtyper fortfarande livlig konkurrens på marknaden. I Zeeland har vi stött på fransk cement i säckar" (punkt 1.1.2). I samma handling anges dessutom följande (punkterna 2.1.1 och 2.1.2): "Den fortsatta krisen i bygg- och anläggningsbranschen skärper konkurrensen, särskilt från tysk sida (på den belgiska och den nederländska marknaden)." Därutöver nämns exporten av cement från CCB till Nederländerna (punkt 4.1). För det tredje har sökandena åberopat ett dokument från CCB med rubriken "Information angående år 1989" (dokument nr 33.126/1768—1783), som innehåller följande bekräftelse i fråga om Nederländerna (punkt 1.1.2): "Vissa tyska cementtyper skapar fortfarande livlig konkurrens på marknaden. I Zeeland har vi stött på fransk cement i säckar och lösvikt. Man har också uppmärksammat import av spansk och grekisk cement och, i mindre kvantiteter, import av cement från DDR, Polen och Jugoslavien." I detta dokument preciseras (punkt 2.1.1 och 2.1.2) att det "trots en märkbar återhämtning i byggbranschen under år 1988 fortfarande förekommer konkurrens från tysk sida" på den belgiska och den nederländska marknaden, och att man i Nederländerna "också har uppmärksammat förekomsten av spansk och grekisk cement". Slutligen har ovannämnda sökande åberopat ett dokument från Heidelberger (dokument nr 33.126/3447), i vilket det konstateras att denna producent ökade sin cementförsäljning på den nederländska marknaden med 36,6 procent under år 1987.

1170 Rätten erinrar om att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte. Avtalet förbjöd heller inte "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna... till exempel Tysklands och Belgiens export till Nederländerna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729), men hindrade däremot "vild" export, det vill säga okontrollerad eller oreglerad export, och den "vilda" export till Nederländerna och Belgien som det uttryckligen hänvisades till vid mötet den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737). Den omständigheten att de dokument som nämns i föregående punkt styrker förekomsten av en viss "vild" export till Nederländerna och Belgien, som chefsdelegaterna kände till, visar på sin höjd att Cembureau-avtalet inte alltid iakttogs av vissa producenter i gemenskapen, men bidrar inte till att kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

2.6 Mål T-35/95, Dyckerhoff mot kommissionen

1171 Dyckerhoff har för det första påstått dels att en genomgång av de nationella akterna och de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar visar att kommissionen själv har utgått från principen att marknaderna är nationellt avgränsade, dels att akten i utredningen innehåller en rad ytterligare uppgifter som tyder på att marknaderna har naturliga gränser. I detta hänseende har Dyckerhoff, i sitt yttrande av den 7 februari 1997, åberopat ett utdrag ur de nationella kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Italien (kapitel 3, punkterna 32—35), Förenade kungariket (kapitel 4, punkterna 37—41), Frankrike (kapitel 5, punkterna 42—46) och Grekland (kapitel 7, punkterna 50—53), samt dokument nr 33.126/2985, 3017—3032, 3099—3105, 3158—3166, 5626—5634, 5789, 5791, 11993, 12083—12087, 12136—12140, 12142 och 12143, 14496, 14528, 14530, 17035—17051, 17863—17865, 19398—19401 och 19394 och dokument nr 27.997/1—7, vilka enligt sökanden visar att den utbredda avgränsningen av cementmarknaderna följer av nationella avtal och gemensamma företag, statlig prisreglering och vertikal integration av de nationella marknaderna, vilket ger många lokala producenter möjlighet att kontrollera efterfrågan på den egna marknaden. Dyckerhoff har i sitt yttrande av den 5 januari 1998 påpekat att resten av akten i utredningen innehåller en rad ytterligare uppgifter som bekräftar att det faktiskt finns naturliga gränser för cementmarknaderna. Sökanden har understrukit att dokument nr 33.126/299, 2105—2113, 4132—4139 och 5677—5679 visar vilka administrativa och ekonomiska hinder som fanns för handeln mellan staterna, att dokument nr 33.126/5883, 8139, 10279—10283, 12139—12141 och 13297—13319 visar att det fanns nationella marknadsregleringar och nationella marknadsorganisationer som nästan omöjliggjorde ett tillträde till de nationella marknaderna, att dokument nr 33.126/6112—6128 och 6746—6765 visar att de nationella prisregleringarna förstärkte verkan av marknadernas avskärmning, att dokument nr 33.126/8630—8639, 14691—14711, 16931—18140, 18296—18311, 18338—18340, 18359—18361, 18379, 18380, 18398—18400 och 18417—18419 gör det möjligt att fastställa att det mellan de europeiska producenterna fanns ett korsvist ägande som gav bättre möjligheter till avsättning på de regionala och nationella marknaderna än tillfälliga gränsöverskridande transaktioner.

1172 Dessa argument skulle dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1154.

1173 För det andra har Dyckerhoff i sitt yttrande av den 5 januari 1998 åberopat dokument nr 33.126/272—275, 719, 1852, 4125—4127, 5926, 5938, 6888, 6897, 7129, 14627, 14630, 14637, 14661, 14663, 14691, 14711 och 18173, som skulle visa att det förekom viss exportverksamhet trots att det fanns naturliga hinder för tillträdet till andra marknader. Enligt sökanden har dock denna verksamhet inte kritiserats eller beivrats inom ramen för Cembureau, vilket talar mot förekomsten av ett Cembureau-avtal.

1174 Rätten erinrar om att hemmamarknadsprincipen inte förbjöd "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna... till exempel Tysklands och Belgiens export till Nederländerna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984) men däremot hindrade "vild" export (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19

mars 1984), det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Förekomsten av export i ett visst konkret fall kan därför inte heller kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1175 För det tredje har Dyckerhoff i sitt yttrande av den 7 februari 1997 hävdat att Cembureau-avtalet inte existerade, som en slutsats av den omständigheten att det inte fanns något orsakssamband mellan detta avtal och den nationella samordningen, och den omständigheten att dokumenten rörande den påstådda nationella samverkan inte har något samband med det påstådda Cembureau-avtalet. Den första omständigheten framgår, enligt sökanden, av innehållet i vissa avsnitt i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 37 och 38 i kapitel 4) och av dokument nr 33.126/5726, som visar att CPMA (se ovan punkt 91) och vissa nationella överenskommelser existerade långt före mötet den 14 januari 1983. Den andra omständigheten skulle följa av att det i dokumenten angående den påstådda nationella samverkan inte hänvisas till ett europeiskt avtal, och att nationella sammanslutningar och organisationer oroades av importen från andra medlemsstater. I detta hänseende har Dyckerhoff hänvisat till uppgifter avseende Frankrike, Portugal och Spanien samt Grekland. Beträffande Frankrike har sökanden åberopat dokumenten angående Norcim (se ovan punkt 1118). Vad gäller Portugal och Spanien har sökanden hänvisat till punkterna 54—56 i meddelandet om anmärkningar och till dokument som, enligt sökanden, visar att det mellan Spanien och Portugal fanns en princip om ömsesidigt avstående från att leverera (dokument nr 33.322/513, 575, 996—1010, 1037, 1038, 1400, 1406, 1407 och 2901). Dyckerhoff har därutöver hävdat att de dokument som rör denna bilaterala samordning inte innehåller någon som helst hänvisning till ett avtal på europeisk nivå. Det skulle dessutom framgå att ett telexmeddelande från år 1988 (dokument nr 33.322/527—529), att Cimpor vägrade leverera cement till Benelux-länderna, utan att denna vägran berodde på respekt för det påstådda Cembureau-avtalet. Vad gäller Grekland har Dyckerhoff anfört att akten angående detta land innehåller handlingar som rör den påstådda Cembureau-principen, och som bolaget inte har fått tillgång till under det administrativa förfarandet (dokument nr 33.126/19875—19887).

1176 Rätten finner dock att innehållet i de olika dokument som har åberopats av Dyckerhoff inte visar att bolagets rätt till försvar har åsidosatts. Den omständigheten att det inte hänvisas till Cembureau-avtalet, att vissa nationella överenskommelser existerade före detta avtal och att nationella sammanslutningar och organisationer oroades av importen från andra medlemsstater kan inte kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1177 Rätten finner vidare att även om sökanden, på grundval av de dokument som nämns ovan i punkt 1175, under det administrativa förfarandet hade kunnat visa att det inte fanns något samband mellan den nationella samverkan och Cembureau-avtalet, skulle detta inte ha ändrat utgången i förfarandet, eftersom beviset för Cembureau-avtalets existens inte är avhängigt förekomsten av nationell samverkan.

1178 Slutligen anser rätten att Dyckerhoff inte kan göra gällande att dess rätt till försvar åsidosattes genom att kommissionen inte gav bolaget tillgång till dokumenten i akten om Grekland (dokument nr 33.126/19875, 19876 och 19877). Dessa dokument motsvarar Kalogeropoulos uttalanden under Heracles styrelsemöte den 25 juni 1986. Den passus från detta uttalande som återges i punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet finns ordagrant citerad i punkt 9 i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar. Ifrågavarande dokument fanns dessutom i lådan (se ovan punkt 95). Dokumenten skall därför anses vara bevisning som kan göras gällande mot Dyckerhoff. Vad beträffar dokument nr 33.126/19878—19887 är det tillräckligt att påpeka att kommissionen inte har använt dem, vare sig i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet, för att bevisa Cembureau-avtalets existens. Dyckerhoff har inte heller förebringat något bevis på att dessa dokument kan ha innehållit uppgifter till bolagets fördel.

1179 För det fjärde har Dyckerhoff i sitt yttrande av den 5 januari 1998 hänvisat till olika dokument, av vilka det skulle framgå att skyddet mot dumpad import av cement från Östeuropa var det centrala föremålet för cementsektorns gemensamma överväganden och för de diskussioner som rapporterats under åren 1983 och 1984. Sökanden har i detta hänseende åberopat kallelsen av den 16 november 1982 till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (dokument nr 33.322/346), protokollet från FIC:s möte den 8 december 1982 (dokument nr 33.126/2026—2033), protokollet från det fransk-tyska mötet den 6 och 7 december 1983 (dokument nr 33.126/15494—15496), ett protokoll från FIC:s styrelsemöte den 10 oktober 1984 (dokument nr 33.126/2056—2062), protokollet från exekutivkommitténs möte den 8 november 1984 (dokument nr 33.126/10485 och 10486), dokument från BDZ (dokument nr 33.126/5198—5208 och 5243—5251), en intern promemoria från Blue Circle (dokument nr 33.126/10840 och 10841) och en skrivelse från Heidelberger till Cembureau av den 1 december 1987 (dokument nr 33.126/3604 och 3605).

1180 Rätten finner dock att dessa dokument inte kastar något nytt ljus över de olika direkta skriftliga bevis som åberopas i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), och av vilka det framgår att chefsdelegaterna vid sitt möte den 14 januari 1983 enades om principen om respekt för hemmamarknaderna och reglering av försäljningen mellan länderna. De åberopade dokumenten visar på sin höjd att problemen med dumpning och import av cement från Östeuropa också diskuterades under mötet den 14 januari 1983, vilket kommissionen för övrigt aldrig har bestritt (punkt 19.2—19.15 i det ifrågasatta beslutet). De synpunkter som sökanden skulle ha kunnat göra gällande, om den hade haft tillgång till de åberopade dokumenten, skulle således inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet.

2.7 Mål T-36/95, SFIC mot kommissionen

1181 För det första har SFIC i sitt yttrande av den 10 februari 1997 åberopat de handlingar i akten om Förenade kungariket som rör CPMA (se ovan punkt 91) (ärende IV/27.997 och dokument

nr 33.126/17017—17034, 17863—17865 och 17867—17873). Sökanden anser att detta prissystem, som anmälts till kommissionen och godkänts av de brittiska konkurrensmyndigheterna, uppvisar likheter med BPS (se ovan punkt 852), som också anmäldes till kommissionen år 1981 och som omnämndes vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Enligt SFIC kunde sammanslutningen ha använt dessa dokument för att visa att BPS var av tillåten karaktär, och att så också mer generellt var fallet med de diskussioner som fördes vid Cembureaus möte den 14 januari 1983. Samma sak gäller det italienska dokumentet angående systemet för utjämning av cementpriser, det så kallade "Incontro Nolo"-systemet (dokument nr 33.126/11913—119199), som också har en viss likhet med BPS.

1182 Vidare har SFIC i sitt yttrande av den 7 januari 1998 åberopat en rad handlingar som gjorts tillgängliga för sökanden som en följd av åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 (dokument nr 33.126/623—632, 673, 674, 730, 1175—1178, 1219—1221, 1552—1554, 1960, 1961, 2026—2028, 2050, 2051, 2058, 2066, 2084, 2545—2553, 2591—2609, 2682, 2683, 5038—5051, 5105—5119, 8098—8104, 8131, 8132, 8146—8148, 8151, 9031—9048, 9050—9053, 9068—9074 och 9103—9112), och som skulle visa att de diskussioner som fördes under mötet den 14 januari 1983 beträffande prisbildningssystemen, och i synnerhet det BPS som inrättats av den belgiska, den nederländska och den tyska industrin, var av tillåten karaktär. Enligt SFIC finns det dessutom bland dokument nr 33.126/2545—2553, 2591—2609, 2682, 2683, 9050—9053, 9068—9074 och 9103—9112 en eller flera handlingar som visar att undersökningen av möjligheten att tillämpa BPS och kommissionens bedömning av systemets förenlighet med de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna inte var begränsad till den belgiska, den nederländska och den tyska marknaden utan omfattade alla marknaderna i gemenskapen. SFIC borde därför ha fått tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet, och de skulle ha gjort det möjligt för sammanslutningen att åberopa konkreta omständigheter till stöd för sin uppfattning att kommissionen var informerad om de europeiska producenternas överväganden i fråga om BPS och att det var fullt tillåtet att ta upp detta prisbildningssystem vid mötet den 14 januari 1983, eftersom det vid denna tidpunkt inte fanns något som gjorde det möjligt att förutsäga kommissionens officiella ställningstagande till detta system. Andra dokument i kommissionens akt i utredningen (dokument nr 33.126/2047, 2413 och 16410—16413) bekräftar att de europeiska cementproducenterna vid denna tidpunkt oroades av den dumpade importen från Östeuropa.

1183 Rätten finner dock att de åberopade dokumenten inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som åberopas i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), och av vilka det framgår att chefsdelegaterna vid sitt möte den 14 januari 1983 enades om principen om respekt för hemmamarknaderna och reglering av försäljningen mellan länderna. Dessa dokument visar på sin höjd att dumpningsproblem och BPS också diskuterades vid mötet den 14 januari 1983. Det skall tilläggas att kommissionen aldrig har bestritt vare sig att prisbildningssystem, i synnerhet BPS, och antidumpningsåtgärder diskuterades vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.2—19.15 i det ifrågasatta beslutet) eller att vissa delar av den europeiska cementindustrin hade varit i kontakt med kommissionens tjänstemän i fråga om paritetspunktssystemet (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet).

1184 För det andra har SFIC i sitt yttrande av den 7 januari 1998 åberopat protokollet från FIC:s styrelsemöte den 27 juni 1982 (dokument nr 33.126/1890, 1896 och 1897), som sökanden

anser bekräftar dess påståenden om att chefsdelegaternas möte föll utanför ramen för stadgan.

1185 Det är inte nödvändigt att i detalj gå igenom innehållet detta protokoll, utan det är tillräckligt att påpeka att protokollet har anknytning till ett argument som framförts i vissa svar på meddelandet om anmärkningar, däribland SFIC:s svar, och som fullt ut har behandlats i det ifrågasatta beslutet. De ytterligare synpunkter som SFIC kunde ha framfört på denna punkt skulle därför inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet.

1186 För det tredje har SFIC i sitt yttrande av den 7 januari 1998 gjort gällande att olika handlingar som sammanslutningen inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet (dokument nr 33.126/2575—2585 och 2591—2609) — i synnerhet en universitetsstudie från år 1977 angående metoder för prisfastställelse inom cementindustrin, i vilken det riktas kritik mot Phlips-studien, som är den enda studie kommissionen har hänvisat till i det ifrågasatta beslutet (punkt 10) — skulle ha gjort det möjligt för SFIC att i sitt försvar underbygga den argumentation som var grundad på en ekonomisk analys av cementmarknaden.

1187 Rätten finner dock att de alternativa förklaringar som SFIC kunde ha grundat på en ekonomisk analys av cementmarknaden inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens (se ovan punkterna 263 och 264).

1188 För det fjärde har SFIC i sitt yttrande av den 7 januari 1998 åberopat den promemoria som sammanställdes av Secil efter Cembureaus stämma den 11—13 juni 1985 (dokument nr 33.126/119—123), och som visar att Cembureaus medlemmar var upptagna av behovet att omstrukturera industrin och regeringarnas inställning till prisliberaliseringen.

1189 SFIC har dock inte närmare angivit på vad sätt tillgången till dessa handlingar skulle ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet. Dessa handlingar har i vilket fall som helst inte kunnat kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevisen för Cembureau-avtalet. SFIC:s försvar har således inte påverkats av den omständigheten att sammanslutningen inte fick tillgång till sagda handlingar under det administrativa förfarandet.

2.8 Mål T-37/95, Vicat mot kommissionen

1190 För det första har Vicat anfört att kommissionen, i varje kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör nationell samverkan i ett visst land, har fastslagit att det förelåg nationell samverkan som försvårade eller omöjliggjorde import från andra medlemsstater. Sökanden har härvid hänvisat till utdrag ur de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Italien (kapitel 3 och 13), Spanien (kapitel 8 och 18), Förenade kungariket (kapitel 4 och 14), Portugal (kapitel 9 och 19) och Tyskland (kapitel 6 och 16). Vicat anser att den omständigheten att bolaget inte fick tillgång till dessa avsnitt i meddelandet om anmärkningar berövade det möjligheten att lämna en alternativ förklaring till den ringa graden av handel med cement över gränserna, vilken kommissionen upprepade gånger har åberopat för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1191 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. De eventuella alternativa förklaringar som Vicat kunde ha framfört i fråga om den ringa graden av handel mellan Cembureaus medlemsländer, om bolaget under det administrativa förfarandet hade haft tillgång till meddelandet om anmärkningar i dess helhet, skulle inte ha kunnat kasta något nytt ljus över dessa skriftliga bevis (se ovan punkterna 263 och 264).

1192 För det andra har Vicat i sitt yttrande av den 7 februari 1997 åberopat dokument som skulle visa att den påstådda nationella samverkan var oberoende av Cembureau och av den roll som kommissionen har velat tillskriva Cembureau. Sökanden har framhållit att de dokument som den har kunnat ta del av efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 inte innehåller någon hänvisning till Cembureau eller Cembureau-avtalet, eller någon uppgift om att de påstådda nationella kartellerna bildades före ingåendet av det påstådda Cembureau-avtalet. Vicat har härvid hänvisat till de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Italien (kapitel 3 och 13) och Portugal (kapitel 9 och 19), till dokument nr 33.126/2921—2931, 3017—3032, 3053—3059, 3099—3108, 3110—3126, 3150—3154, 3158—3160, 3163—3166, 3365, 11990, 11991, 12081—12096, 12136—12140, 12142 och 12143 angående de anmärkningar som avser Italien, till dokument nr 33.322/1226—1228, 1300—1310, 1329—1332 och 1365—1368 angående de anmärkningar som avser Spanien, till dokument nr 33.322/905, 1019 och 1020, 1072, 1406—1408, 1410—1412, 2897—2903 och 2905 angående de anmärkningar som avser Portugal samt till dokument nr 33.126/17017—17053, 17202—17205, 17620—17623 och 17863—17865 angående de anmärkningar som avser Förenade kungariket.

1193 Detta argument skulle inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkterna 1176 och 1177.

1194 För det tredje har Vicat i sitt yttrande av den 8 januari 1998 åberopat en intern promemoria från Ciments français av den 22 september 1988 angående Cembureaus organisation

(dokument nr 33.126/4037, 4038 och 4039), vars innehåll visar att Cembureau och chefsdelegaterna inte kunde spela någon roll på de områden som kommissionen har behandlat i det ifrågasatta beslutet.

1195 Förstainstansrätten kan inte godkänna den av Vicat föreslagna tolkningen av Ciments français promemoria. Ett dokument daterat den 22 september 1988, vilket rörde de strukturella förändringar av Cembureau som var tänkta att äga rum i slutet av år 1987 och de förhållanden som rådde vid denna tidpunkt, kan inte läggas till grund för slutsatsen att Cembureau och chefsdelegaterna inte kunde spela någon roll på de områden som avses i det ifrågasatta beslutet vid tiden för omständigheterna i målet, som var åren 1983 och 1984, det vill säga flera år innan promemorian avfattades. Vicats rätt till försvar har således inte påverkats av den omständigheten att bolaget inte har fått tillgång till sagda dokument.

2.9 Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen

1196 Ciments français har i sitt yttrande av den 21 oktober 1997 åberopat innehållet i vissa dokument som påstås bekräfta att de diskussioner som fördes vid Cembureaus möte den 14 januari 1983 och exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983 rörde planerna på ett nytt prissystem för cement och inte en påstådd regel om respekt för hemmamarknaderna. Sökanden har i detta hänseende hänvisat till ett utdrag ur protokollet från kontaktkommitténs möte den 7 juli 1977 (dokument nr 33.126/2545—2548), en skrivelse av den 21 november 1977 från den nederländska chefsdelegaten till kontaktkommitténs huvudrepresentant (dokument nr 33.126/2569—2571), en skrivelse av den 22 februari 1978 från Van Hove (dokument nr 33.126/9049—9058), en skrivelse av den 15 juni 1978 från de tyska, belgiska och nederländska producenterna till Witlox vid kommissionen (dokument nr 33.126/7858—7860), ett memorandum av den 21 december 1978 angående ett nytt prissystem för cement (dokument nr 33.126/7861—7875), en skrivelse av den 23 december 1981 från Van Hove (dokument nr 33.126/3242 och 3243), ett utkast till skrivelse till Kommissionen av den 21 juni 1983 (dokument nr 33.126/5038—5051), en rapport av den 5 juli 1983 från FIC:s styrelse (dokument nr 33.126/2050—2053) och en odaterad redogörelse för bakgrunden till kontakterna mellan kommissionen och de belgiska cementtillverkarna, vilken hittades hos bolaget Ciments d'Obourg (dokument nr 33.126/630—632). Ciments français har av alla dessa dokument dragit slutsatsen att kommissionen inte på något vis kunde anse att de diskussioner angående prisbildningssystem som fördes inom Cembureau under år 1983, bland annat vid mötena den 14 januari och 25 mars 1983, utgjorde bevis för ett allmänt avtal om respekt för hemmamarknaderna.

1197 Rätten finner dock att de anmärkningar som Ciments français har framfört på grundval av de åberopade handlingarna inte gör det möjligt att fastslå att bolagets rätt till försvar har åsidosatts. Kommissionen menade inte på något vis att diskussionerna om ett nytt prisbildningssystem ledde till att Cembureau-avtalet ingicks. Kommissionen har hela tiden uppgivit att chefsdelegaterna, utöver eventuella diskussioner om ett sådant prisbildningsystem, vid mötet den 14 januari 1983 ingick ett avtal om uppdelning av marknaderna, kallat Cembureau-

avtalet. De dokument som nu har åberopats av Ciments français kastar inte något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens. Det prövade argumentet skall därför underkännas.

2.10 Mål T-42/95, Heidelberger mot kommissionen

1198 Heidelberger har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 för det första förklarat att de dokument som hänför sig till de nationella anmärkningarna i meddelandet om anmärkningar visar att de nationella sammanslutningarna och företagen i en viss medlemsstat endast var berörda av förhållandena på marknaden i denna medlemsstat. Sökanden har vidare anfört att de dokument som hänför sig till de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar anger att det förekom nationell och bilateral samverkan men inte att det fanns ett paneuropeiskt avtal. Enligt sökanden är det därför inte möjligt att på grundval de nationella akterna fastslå att det förekom en samverkan på europeisk nivå som ledde till att de nationella marknaderna avskärmades genom tillämpningen av den påstådda Cembureau-principen. Till stöd för sin argumentation har Heidelberger åberopat dokument nr 33.126/2921—2925, 3017—3036, 3081—3083, 12508, 12509, 19188, 19194 och 19218.

1199 Rätten finner dock att innehållet i dessa dokument inte visar att Heidelbergers rätt till försvar har åsidosatts. Den omständigheten att det inte hänvisas till Cembureau-avtalet i de handlingar som sökanden inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet, och den omständigheten att det finns dokument som rör åtgärder som företag och företagssammanslutningar skulle ha vidtagit på rent nationell nivå, kan inte — inte ens om det antas att de av Heidelberger åberopade dokumenten styrker uppgiften om sådana åtgärder — kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1200 För det andra har Heidelberger i sitt yttrande av den 20 februari 1998 åberopat flera dokument vars innehåll skulle visa att deltagarna i mötet den 14 januari 1983 inte ingick Cembureau-avtalet. Bolaget har hänvisat till ett protokoll från FIC:s möte den 8 december 1982 (dokument nr 33.126/2027) och en intern promemoria från CBR som rör förberedelsen av mötet den 14 januari 1983, och som visar att de problem med gemenskapsanknytning som skulle diskuteras vid detta möte rörde BPS (se ovan punkt 852) och exportstöd (dokument nr 33.126/8132). Bolaget har därutöver hänvisat till dokument som härrör från Obourg, CBR, Schwenk, BDZ, SFIC och FIC, och som visar att det var den dumpade importen som var föremål för oro vid denna tidpunkt (dokument nr 33.126/186, 2059, 2067, 2102, 15443—15446, 8166, 5295, 5212 och 5213).

1201 De åberopade dokumenten kan dock inte kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som åberopas i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), och av vilka det framgår att chefsdelegaterna vid sitt möte

den 14 januari 1983 enades om principen om respekt för hemmamarknaderna och reglering av försäljningen mellan länderna. Dessa dokument visar på sin höjd att dumpningsproblem, BPS och exportstöd också diskuterades vid mötet den 14 januari 1983. Det skall tilläggas att kommissionen aldrig har bestritt att prisbildningssystem, i synnerhet BPS, och antidumpningsåtgärder diskuterades vid detta möte (punkt 19.2—19.15 i det ifrågasatta beslutet).

1202 För det tredje har Heidelberg i sitt yttrande av den 20 februari 1998 åberopat dokument vars innehåll skulle visa att det på den europeiska cementmarknaden inte fanns något nät av bilaterala och multilaterala avtal. Sökanden har hänvisat till den skriftliga versionen av ett föredrag som hölls i Vancouver år 1987, och av vilket det skulle framgå att alla europeiska cementproducenter önskade vinna större marknadsandelar i Europa (dokument nr 33.126/8618), och till en skrivelse från Ciments français som beskriver konkurrensförhållandena på den internationella cementmarknaden och som enligt sökanden visar att flera europeiska cementproducenter ville träda in på grannmarknaderna i Europa (dokument nr 33.126/4380).

1203 Den av Heidelberger föreslagna tolkningen av dokument nr 33.156/8616 kan inte godkännas. Även om det är riktigt att det i denna handling bland annat anges att alla europeiska cementproducenter önskade vinna en större marknadsandel, ingår denna utsaga i ett sammanhang som visar att påståendet inte har den räckvidd som Heidelberger vill göra gällande. Det rör sig i realiteten om den andra meningssatsen i punkt 22 i denna skrivelse, vilken lyder enligt följande "Alla europeiska cementproducenter arbetar för en mer långtgående integration inom sektorn för färdigblandad betong och ballastmaterial, strävar efter att vinna en större marknadsandel för denna verksamhet". Det är uppenbart att detta uttalande avser "färdigblandad betong och ballastmaterial" och inte cement. Heidelberger kan inte heller på grundval av innehållet i Ciments français skrivelse (dokument nr 33.126/4380) bevisa att dess rätt till försvar har åsidosatts. Denna skrivelse innehåller inte något datum, och det är därför svårt att veta vilken tidpunkt som avses i Ciments français anmärkningar. Heidelberger har inte heller lämnat några upplysningar i detta hänseende. Vidare finner rätten att det inte framgår av dokumentet om den berörda exporten utgjordes av export mellan Cembureaus medlemmar eller utomeuropeiska producenters export. Även om det var fråga om export mellan Cembureaus medlemmar, bör man under alla omständigheter komma ihåg att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte. Hemmamarknadsprincipen förbjöd inte heller "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) men hindrade däremot "vild" export (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Dokument nr 33.126/4380 kan därför inte kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

2.11 Mål T-43/95, Lafarge mot kommissionen

1204 Lafarge har i sitt yttrande av den 28 januari 1998 framhållit att referatet från en intern diskussion i CBR den 3 november 1982 (dokument nr 33.126/8132) visar att kontaktkommitténs ordförande, Van Hove, inte tog initiativ till ändringen i dagordningen för mötet den 14 januari 1983, i motsats till vad kommissionen har påstått (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet).

1205 Förstainstansrätten underkänner detta dokument. Det åberopade dokumentet föregick antagandet av dagordningen och de transaktioner som den gav upphov till. Det interna möte i CBR som refereras i dokumentet hölls den 3 november 1982, medan utkastet till dagordning och de ändringar som Van Hove föreslog härrör från den 16 och 17 november 1982 (se ovan punkterna 798—800). I det av Lafarge åberopade dokumentet anges dessutom följande: "[F]örberedelse av Cembureaus möte den 14 januari 1983: Dagordningen skall fastställas den 22 december 1982. Frågan om det finns skäl att hålla ett DGR-möte för att förbereda Cembureau-mötet skall avgöras mot bakgrund av dagordningen...". I motsats till vad Lafarge har anfört, bekräftar handlingens innehåll det tidsmässiga förloppet av de händelser som föregick kallelsen till mötet den 14 januari 1983, såsom det har redovisats i det ifrågasatta beslutet. De argument som sökanden kunde ha framfört under det administrativa förfarandet skulle därför inte ha ändrat utgången i detta förfarande.

1206 I de inlagor som Lafarge har ingivit den 10 februari 1997 och den 28 januari 1998, har bolaget dessutom åberopat dokument som det anser stöder dess uppfattning att chefsdelegaternas oro rörde dumpning och import från tredje land. Det skulle därför inte ha ingåtts något Cembureau-avtal vid chefsdelegaternas möten. Lafarge har i detta hänseende åberopat ett dokument som rör chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (dokument nr 33.126/5312—5315) och olika dokument som i huvudsak härrör från de tyska cementproducenterna (dokument nr 33.126/3854, 5156, 5200, 5203, 5215, 5230, 5231, 5233, 5234—5265, 5295, 5301, 5312 och 8164).

1207 Lafarge har vidare åberopat en rad dokument som bolaget anser stöder dess uppfattning att de tillåtna medel för att säkerställa lojal konkurrens som diskuterades av chefsdelegaterna omfattade PBS (se ovan punkt 852), som hade anmälts till kommissionen och som inte bara omfattade belgiska och nederländska producenter utan även alla de övriga europeiska producenterna. Enligt Lafarge är det oacceptabelt att kommissionen förvägrade bolaget möjligheten att få kännedom om alla dokument rörande de förhandlingar som fördes mellan kommissionen och cementindustrin. Sökanden har i detta hänseende åberopat dokument nr 33.126/1219—1221, 1552—1554, 2050, 2051, 2545—2553, 5038—5051, 5105—5119, 7858—7860, 8146—8148, 8151, 8170, 8171, 9050—9053, 9068—9073, 9078—9080 och 9103—9112.

1208 De av Lafarge åberopade dokumenten kan dock inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-

avtalets existens. De visar på sin höjd att BPS, dumpningsproblemen och importen från tredje land också diskuterades vid mötet den 14 januari 1983, vilket aldrig har bestritts av kommissionen (punkt 19.2—19.15 i det ifrågasatta beslutet). De synpunkter som Lafarge skulle ha kunnat göra gällande kunde därför inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet.

2.12 Mål T-44/95, Aalborg mot kommissionen

1209 Aalborg har för det första förklarat att de dokument som bolaget har kunnat ta del av efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 ger en alternativ förklaring till vad som var syftet med de europeiska cementproducenternas möten under den relevanta perioden. Enligt sökanden framgår det av ett flertal dokument att de europeiska cementindustrierna vid dessa möten inte lät sig styras av en princip om respekt för hemmamarknaderna, utan begrundade hur man lagenligt skulle kunna reglera prisbildningen och förebygga "vild" eller dumpad import. I det avseendet har Aalborg i sitt yttrande av den 10 februari 1997 hänvisat till ärendet rörande CMF:s anmälan till kommissionen år 1973 angående det brittiska CPMA-avtalet (ärende IV/27.997, se ovan punkterna 91 och 93), vilket var grundat på Basing Points System. Detta ärende lades till slut ned, efter det att avtalet hade hävts år 1987. Aalborg anser att om bolaget hade kunnat hänvisa till detta ärende under det administrativa förfarandet, skulle det ha kunnat visa att inget kompromet terande bevis kunde härledas ur den beskrivning som Van Hove gav i samband med detta möte. Aalborg har i sitt yttrande den 12 januari 1998 framlagt en hel rad dokument (dokument nr 33.126/1078—1088, 1147—1163, 2569—2578, 2591—2597 och 5038—5051, 9010—9075 och 9078—9082), som skulle bekräfta att den europeiska cementindustrin, i synnerhet den belgiska industrin, och kommissionen under många år upprätthöll nära kontakter med avseende på införandet av ett prisbildningssystem, BPS (se ovan punkt 852), som skulle omfatta marknaderna i Belgien, Nederländerna, en del av Västtyskland och eventuellt Nordfrankrike. Enligt Aalborg skulle bolaget med hjälp av dessa dokument ha kunnat bevisa att det egentliga föremålet för de diskussioner som fördes under mötet den 14 januari 1983 var frågan huruvida det var möjligt att på europeisk nivå införa ett prisbildningssystem som motsvarade BPS — vilket hade anmälts till kommissionen år 1981 — och som var förenligt med de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna. Aalborg har understrukit att kommissionen den 14 januari 1983 ännu inte officiellt hade tagit ställning till denna anmälan

1210 Aalborg har i sitt yttrande av den 12 januari 1998 hänvisat till en skrivelse av den 18 februari 1983 från Van Hove till kontaktkommitténs medlemmar (dokument nr 33.126/2412—2415), i vilken det, under rubriken "B. Import — Export av cement mellan länderna i EEG", uttryckligen anges att "all samordning i fråga om priser, uppdelning av leveranser mellan bolag, etc. är förbjuden". Vidare uppräknas en rad medel som sökanden anser vara tillåtna och som kan bidra till lojal konkurrens (rättsliga förfaranden med stöd av artikel 86 i fördraget, införande av ett prisbildningssystem som övervakas av kommissionen, temporär anpassning av priser till konkurrenternas priser), men det nämns ingenting om en lösning grundad på hemmamarknadsprincipen. Aalborg har dessutom hänvisat till en rad dokument (dokument nr 33.126/4982/54 och 66, 5295, 5296 och 6160—6165) som skulle visa att det var den dumpade importen från Östeuropa och Spanien som bekymrade den europeiska cementindustrin under åren 1983 och 1984. Sökanden har särskilt sökt visa, mot bakgrund av ett

utdrag ur dokument nr 33.126/6162 enligt vilket "de ekonomiska spelreglerna inte tillämpades av Östländerna och särskilt inte av Österskland", att de "spelregler" som nämndes i utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585) i realiteten rörde dumpning och inte handeln inom gemenskapen. Aalborg har dessutom hänvisat till SFIC:s meddelande av den 4 januari 1988 med rubriken "Plan för ärendet 'cementimport till dumpade priser'" (dokument nr 33.126/14806) och till en skrivelse av den 19 januari 1989 från Lafarge till direktoratet för yttre ekonomiska förbindelser (dokument nr 33.126/14799 och 14800).

1211 Detta argument skulle inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1183. Därutöver kan det tilläggas att den omständigheten att det i dokument nr 33.126/6162 anges att "de ekonomiska spelreglerna inte tillämpades av Östländerna och särskilt inte av Österskland" inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens. Det är nämligen utrett att de österuropeiska producenterna inte respekterade deras hemmamarknad utan exporterade cement till gemenskapsmarknaden. Det framgår för övrigt direkt av dokument nr 33.126/6162 att Östländerna "i vissa fall är djupt skuldsatta..., och är därför tvungna att exportera för att kunna återbetala utlandslån". Den omständigheten att producenterna i Österuropa inte tillämpade de "ekonomiska spelreglerna" kan inte kasta något nytt ljus över den skriftliga bevisning som styrker att Cembureaus chefsdelegater antog och bekräftade sådana spelregler.

1212 För det andra har Aalborg i sitt yttrande av den 10 februari 1997 åberopat SFIC:s meddelande av den 4 januari 1988 med rubriken "Plan för ärendet 'cementimport till dumpade priser'" (dokument nr 33.126/14806), som enligt sökanden kunde ha använts för att visa att J. Bertráns uttalande vid mötet i Cembureaus exekutivkommitté i Paris den 14 april 1986, vilket återges i Italcementis anteckningar, om nödvändigheten att fastställa "spelregler... för att förhindra otillbörlig konkurrens" (punkt 17.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3185), avser problemen med dumpad import från marknader utanför gemenskapen och inte handeln inom gemenskapen.

1213 Detta argument skulle dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1149.

1214 För det tredje har Aalborg i sitt yttrande av den 10 februari 1997 hänvisat till kapitel 6 och 16 i meddelandet om anmärkningar, angående den tyska marknaden, i vilka kommissionen först beskriver (punkt 47) och sedan fastställer (punkterna 82—84) förekomsten av ett avtal av den 15 februari 1980 angående utbytet av statistik, samt ett visst antal påstådda avtal om uppdelning av den tyska marknaden, vilka enligt kommissionen skulle ha varit helt verkningslösa om de inte hade förenats med Cembureaus hemmamarknadsprincip. Enligt sökanden

skulle dessa dokument ha gjort det möjligt att åskådliggöra de förändringar som skedde i kommissionens rättsliga bedömning under tiden från det att anmärkningarna meddelades fram till dess att det ifrågasatta beslutet fattades. Bolaget kunde därmed ha visat att dess rätt till försvar därmed oundvikligen åsidosattes. Sökanden har i detta hänseende anfört att kommissionen i meddelandet om anmärkningar fann att de tyska avtalen från år 1980 redan då föll inom ramen för en allmän princip om respekt för hemmamarknaderna på europeisk nivå, medan den i det ifrågasatta beslutet har fastslagit att Cembureau-avtalet ingicks år 1983.

1215 Detta argument skall förkastas. För det första kunde Aalborg inte under det administrativa förfarandet förutse de förändringar som påstås ha skett i det ifrågasatta beslutet. Det förhåller sig under alla omständigheter så, att kommissionen i såväl meddelandet om anmärkningar som det ifrågasatta beslutet har fastslagit att Cembureau-avtalet trädde i kraft år 1983, även om den har förklarat sig ha indicier på att avtalet om respekt för hemmamarknaderna kan ha existerat långt före år 1983 (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, och punkt 45.1 och 45.6 i det ifrågasatta beslutet). Aalborgs argument om att kommissionen har ändrat sin rättsliga bedömning och därigenom åsidosatt bolagets rätt till försvar är således under alla omständigheter utan relevans för målets avgörande.

1216 Slutligen har Aalborg i sitt yttrande av den 12 januari 1998 åberopat dokument nr 33.126/1692, 1693, 2301, 2313, 2335, 2336, 2356, 3452—3463, 14809, 14810 och 14817 och dokument nr 33.322/1235, 2313 och 2335, som skulle visa att export och import har ägt rum inom gemenskapen efter den 14 januari 1983, vilket talar mot Cembureau-avtalets existens.

1217 Rätten erinrar om att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte. Cembureau-avtalet förbjöd inte heller "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) men hindrade däremot "vild" export (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Den omständigheten att det i vissa fall har förekommit import och export kan därför inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som styrker Cembureau-avtalets existens (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, och punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet).

2.13 Mål T-48/95, BDZ mot kommissionen

1218 BDZ har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att de dokument som bolaget fick ta del av efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 skulle ha gjort det möjligt att visa att den nationella samverkan som påstås ha förelegat enligt de nationella anmärkningarna inte hade något samband med Cembureau-avtalet. Sökanden har framhållit det svaga bevisvärdet av dokumenten i akten om Grekland, vilken avser en europeisk samverkan, dock utan att det redogörs för innehållet i denna samverkan. BDZ har i detta hänseende åberopat dokument nr 33.126/19875—19887.

1219 Rätten finner dock att även om BDZ under det administrativa förfarandet hade kunnat visa att det inte fanns något samband mellan den nationella samverkan och Cembureau-avtalet, skulle detta inte ha kunna ändra utgången i förfarandet, eftersom Cembureau-avtalets existens inte på något vis är avhängigt förekomsten av nationell samverkan. BDZ:s argument skall underkännas i den mån det är grundat på dokument nr 33.126/19875—19887, av samma skäl som de som anförs ovan i punkt 1178.

2.14 Mål T-50/95, Unicem mot kommissionen

1220 Unicem har i sitt yttrande av den 28 november 1997 åberopat dokument nr 33.126/8167, 8168 och 15494—15496. Enligt sökanden ger dessa dokument en klar bekräftelse på att diskussionerna under mötet den 14 januari 1983, i vilket sökanden inte deltog, inbegripet de diskussioner som fördes under punkt 2 på dagordningen med rubriken "Handeln inom Europa" enbart rörde dumpning och vilka åtgärder som kunde vidtas mot dumpning.

1221 Detta argument skulle dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1180.

1222 För det andra har Unicem i sitt yttrande av den 28 november 1997 åberopat nr 33.126/299, 300, 304, 721, 2554, 6206—6208, 6244, 7440, 13399—13402, 13434—13484, 14549, 14621, 14627, 14630, 14636, 14637, 14640, 14646, 14661—14663, 14694, 14709—14711 och 16209. Enligt sökanden framgår det av dessa dokument att kommissionens uppfattning, att Cembureau spelade en central roll i konkurrensdynamiken på cementmarknaden, var helt utan relevans. Den information som spreds av Cembureau under den period då den påstådda Cembureau-principen sägs ha tillämpats, och som bland annat rörde volym, ursprung, bestämmelseort och exportpriser, var av allmän och historisk karaktär och saknade allt kommersiellt värde, eftersom den inte gjorde det möjligt vare sig att utläsa vilka företag som berördes eller att hålla handeln med cement över gränserna under permanent kontroll.

1223 Rätten finner dock att de synpunkter som Unicem kunde ha framfört med utgångspunkt i dessa olika dokument, för att visa att de upplysningar som utväxlades genom Cembureau angående export och import inom gemenskapen under den relevanta perioden brast i precision och att dessa upplysningar inte gjorde det möjligt att hålla handeln med cement över gränserna under permanent kontroll, inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1224 Slutligen har Unicem i sitt yttrande av den 28 november 1997 hävdat att det framgår klart av de nationella akterna att de olika hemmamarknadernas särdrag, tillsammans med de enskilda avtal och autonoma bilaterala kontakter som fanns på dessa marknader, i sig förklarar avsaknaden av handel med cement inom gemenskapen. Dessa särdrag gjorde det svårt, eller omöjligt, att importera till dessa marknader och undanröjde all stimulans till export. De skulle således vederlägga kommissionen uppfattning, som bygger på att det fanns ett Cembureau-avtal. Vad gäller just den franska marknaden har Unicem hänvisat till dokument nr 33.126/1394, 1395, 5648, 5674, 5688, 5695, 5696, 5747, 5748, 5751, 14806, 14807, 14809—14826, 14938—14976, 15025, 15026 och 15040 och punkterna 78 och 81 i meddelandet om anmärkningar. Beträffande den brittiska marknaden har Unicem hänvisat till punkterna 74 och 77 i meddelandet om anmärkningar samt dokument nr 33.126/17461—17654. I fråga om den spanska och den portugisiska marknaden har sökanden hänvisat till punkt 89 i meddelandet om anmärkningar. Slutligen har sökanden, beträffande de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör den tyska marknaden, åberopat punkterna 47 och 84, medan den i fråga om kapitlen om den grekiska marknaden har åberopat punkt 86.

1225 Detta argument skulle dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1191.

2.15 Mål T-51/95, Buzzi mot kommissionen

1226 Buzzi har i sitt yttrande av den 27 november 1997 gjort gällande att vissa dokument tydligt visar den avgörande roll som transportvillkor och transportkostnader har på cementmarknaden. Den betydelse som transportkostnaderna har för bedömningen av cementexportens lönsamhet bekräftas, enligt sökanden, av ett dokument från SNFCC av den 2 december 1986 (dokument nr 33.126/6048—6050). Buzzi anser sig därför ha kunnat använda detta dokument för att visa att den relevanta geografiska marknaden inte kunde ha gemenskapsdimension.

1227 Rätten konstaterar att Buzzi redan har framhållit transportkostnadernas betydelse för exporten till Sydfrankrike (punkt 4.3 i Buzzis svar på meddelandet om anmärkningar). Kommissionen har dock i det ifrågasatta beslutet (punkt 20.7) angivit att Buzzi, trots detta hinder, sade sig ha "exporterat betydande kvantiteter ('interessanti quantità') cement till Sydfrankrike". Den

omständigheten att Buzzi inte fick tillgång till SNFCC:s dokument av den 2 december 1986 påverkade därför inte bolagets rätt till försvar. Rätten finner vidare att dokumentet i fråga bekräftar den avgränsning av den relevanta marknaden som har gjorts i det ifrågasatta beslutet (punkt 11.7). Det framgår nämligen att den omfattande importen till Antwerpen-Rotterdam-Amsterdam-området "inte var utan betydelse för Frankrike, på grund av den störande inverkan som importen hade på marknaden i Benelux-länderna och Västtyskland och som kunde sprida sig ytterligare". Av detta följer att dokumentet inte skulle ha varit till nytta för Buzzis försvar, även om det hade funnits tillgängligt för bolaget under det administrativa förfarandet.

2.16 Mål T-57/95, Heracles mot kommissionen

1228 För det första har Heracles i sitt yttrande av den 10 januari 1997 anfört att det framgår av en rad dokument i de nationella akterna att det påstådda avtalet, som skulle hindra import till marknaderna, i realiteten inte var Cembureau-avtalet utan resultatet av en rad nationella avtal som gällde i ett stort antal medlemsstater, med undantag för Grekland. Heracles har hävdat att om de dokument som kommissionen har åberopat för att styrka Cembureau-avtalets existens betraktas mot bakgrund av de nationella akterna, förefaller det som att det fanns olika nationella avtal (Förenade kungariket, Frankrike, Italien), regionala avtal (Sydtyskland), bilaterala avtal (Frankrike/Tyskland, Frankrike/Italien, Spanien/Portugal) och multilaterala avtal (Belgien/Nederländerna/Tyskland), som alla hade ingåtts av berörda parter för att befästa deras respektive lokala avtal och inte för att genomföra det påstådda Cembureau-avtalet, och som i sig var tillräckliga för att isolera de nationella marknaderna genom att försvåra eller omöjliggöra import. Vidare anser sökanden att de nationella akterna visar att de nationella åtgärder som skulle förhindra import i flera fall ägde rum före det påstådda Cembureau-avtalet, att dessa åtgärder genomfördes helt oberoende av och utan någon hänvisning till detta påstådda avtal, att åtgärderna var avsevärt mer komplicerade än avtalen, eftersom de var resultatet av ett mycket nära samarbete mellan producenter som var sammansvetsade genom sin aktieägarstruktur, och att karaktären av de olika samarbetsformer som skulle hindra import varierade från en stat till en annan, vilket visar att de inte kunde vara en följd av enbart den påstådda Cembureau-principen. Vad beträffar den brittiska marknaden har Hercules hänvisat till punkt 74 i meddelandet om anmärkningar och till dokument nr 33.126/17017—17051, angående CPMA (se ovan punkt 91), som antogs av CNF år 1934 och anmäldes till kommissionen år 1973. Vidare har sökanden gjort gällande att om den hade fått tillgång till dokumenten angående nationell samverkan, särskilt de som rör den brittiska samverkan, skulle den ha kunnat visa att det uttalande som gjordes av Kalogeropoulos vid bolagets styrelsemöte den 25 juni 1986, och som kommissionen hänvisat till i punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/19875—19877), inte rörde Cembureau-avtalet utan olika nationella, bilaterala och multilaterala överenskommelser som vid denna tidpunkt ingicks av de europeiska producenterna för att hindra import. Sökanden har närmare hänvisat till punkt 84 i akten angående Tyskland och till punkterna 48 och 49 i meddelandet om anmärkningar, vilka åskådliggör de strukturella förbindelser som finns mellan de största producenterna i Tyskland, Frankrike, Schweiz, Belgien, Nederländerna och Luxemburg. Enligt sökanden kan dessa förbindelser bättre än Cembureau-avtalet förklara de bilaterala avtal som ingicks på dessa marknader för att begränsa importen. Heracles har också hänvisat till de kapitel i meddelandet om anmärkningar som berör den regionala tyska samverkan, och särskilt den samverkan som består i en tilldelning av kvoter i Sydtyskland. Beträffande den franska marknaden har sökanden hänvisat till punkterna 42 och 44 i meddelandet om anmärkningar, som bekräftar att det vid denna tidpunkt fanns förbindelser mellan de största nationella producenterna, samt till punkterna 78 och 79 i meddelandet om anmärkningar, i vilka kommissionen uppgav att de

olika former av samarbete som försiggick på denna marknad hade till syfte eller resultat att märkbart snedvrida konkurrensen. I akten angående Italien har sökanden tagit fasta på punkterna 32—34, som ger en sammanfattning av avtalen om marknadsuppdelning och av det samarbete som vid denna tidpunkt ägde rum på marknaden. Vad gäller akten angående Spanien har sökanden hänvisat till punkt 55 i meddelandet om anmärkningar, som påvisar de bilaterala förbindelser som fanns mellan de spanska och de portugisiska producenterna.

1229 Rätten finner att de alternativa anmärkningar och förklaringar som Heracles kunde ha framfört i fråga om den ringa importvolymen inom gemenskapen vid den aktuella tidpunkten, genom att åberopa förekomsten av nationella, bilaterala och multilaterala avtal på vissa marknader och de europeiska producenternas aktieägarstruktur, inte kunde ha kastat något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens (se ovan punkterna 263 och 264).

1230 Argumentet om att den nationella samverkan ägde rum före Cembureau-avtalet och genomfördes helt oberoende av detta avtal skulle inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1137.

1231 För det andra har Heracles i sitt yttrande av den 24 november 1997 hävdat att det av flera dokument framgår att det inte ingicks något Cembureau-avtal vid mötet den 14 januari 1983. Sökanden har åberopat dokument nr 33.126/5295, 5296, 15443—15518 och 16410—16416, som skulle visa att den europeiska cementindustrins största oro vid denna tidpunkt gällde importen från länder utanför gemenskapen och inte handeln inom gemenskapen.

1232 Detta argument skulle dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1180.

1233 För det tredje har Heracles i sitt yttrande av den 24 november 1997 åberopat ett antal dokument som skulle visa att det påstådda Cembureau-avtalet, i motsats till vad kommissionen har hävdat, aldrig bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984. Sökanden har härvid hänvisat till Van Hoves skrivelse av den 12 november 1984 till FIC:s styrelse (dokument nr 33.126/2436—2447), i vilken det med avseende på mötet den 7 november 1984 uttryckligen anges att "man inte behandlade eller ens nämnde något problem som var internt för EEG" (utdrag ur dokument nr 33.126/2436). Att det endast var tillåtna frågor som upptog Cembureaus medlemmar skulle dessutom framgå av dokument nr 33.322/119—123 angående Cembureaus stämma i juni 1985, som visar att handeln inom gemenskapen inte ens diskuterades vid denna stämma.

1234 Rätten finner det uppenbart att de synpunkter som Heracles skulle ha kunnat göra gällande med utgångspunkt i dessa olika dokument inte kunde ha kastat något nytt ljus över det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729), eller anteckningarna av den 2 april 1984 angående detta möte (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), vilka klart visar att Cembureau-avtalet bekräftades vid sagda möte (se ovan punkterna 1008—1010).

1235 Vad beträffar mötet den 7 november 1984 har kommissionen betraktat diskussionerna vid detta möte som ett bevis för att Cembureau-avtalet ännu en gång bekräftades, genom att Cembureau och dess medlemmar stödde kanaliseringen av det grekiska och spanska produktionsöverskottet till länder utanför gemenskapen för att undvika störningar på de europeiska marknaderna (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, och punkterna 19.14 och 45.2 i det ifrågasatta beslutet). Vid förhöret den 3 mars 1993 åberopade FIC dessutom dokument nr 33.126/2436—2447, varvid sammanslutningen särskilt underströk att det i dessa handlingar uttryckligen anges att man vid mötet den 7 november 1984 inte tog upp något problem som var internt för gemenskapen. Kommissionen fann dock, på de grunder som anges i punkt 44.3 i det ifrågasatta beslutet, att dessa dokument och detta specifika uttalande inte kunde kasta något annat ljus över innehållet i de diskussioner som förts vid detta möte. De synpunkter som Heracles under det administrativa förfarandet kunde ha framfört för att visa att handeln med cement inom gemenskapen inte hade behandlats vid mötet den 7 november 1984 skulle således inte ha kunnat ändra utgången i förfarandet på denna punkt.

1236 Slutligen finner rätten att kommissionen aldrig har påstått att handeln inom gemenskapen diskuterades vid Cembureaus stämma i juni 1985.

1237 De synpunkter som Heracles kunde ha gjort gällande, om bolaget hade haft tillgång till de dokument som anges ovan i punkt 1233, skulle därför inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet.

2.17 Målen T-53/95, Rugby mot kommissionen, T-56/95, Castle mot kommissionen, T-70/95, Aker mot kommissionen, och T-71/95, Euroc mot kommissionen

1238 För det första har Castle, Aker och Euroc i sina yttranden av den 10 februari 1997 gjort gällande att det av de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar framgår att den ringa graden av handel med cement inom gemenskapen berodde på transportkostnader och andra faktorer, såsom graden av koncentration på de nationella och regionala marknaderna, den vertikala integrationen, de korsvisa leveransavtalen, minoritetsandelar och andra former av samarbete. Handelns ringa omfattning berodde också på förekomsten av nationell samverkan.

1239 Detta argument skulle dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1154.

1240 För det andra har Rugby, Castle, Aker och Euroc gjort gällande, i de inlagor som de har ingivit efter åtgärderna för processledning den 18 och 19 juni 1997, att de dokument som de inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet visar att de diskussioner som fördes vid mötet den 14 januari 1983 inte rörde införandet av en regel om respekt för hemmamarknaderna, utan avsåg upprättandet av ett paritetspunktssystem för cement samt problemen med dumpning, särskilt dumpning från Östeuropa. Sökandena har i detta hänseende åberopat ett utdrag ur protokollet från ett möte i CBR:s styrelse i slutet av år 1982 (dokument nr 33.126/8132), av vilket det framgår att det belgisk-nederländska paritetspunktssystemet skulle behandlas vid mötet den 14 januari 1983. Vidare har sökandena åberopat en skrivelse från Van Hove, angående ett samtal som denne hade haft den 16 februari 1978 med en tjänsteman i kommissionen och som rörde de prissystem som tillämpades i Belgien och Nederländerna (dokument nr 33.126/9049—9053). Av detta dokument framgår det att vissa cementproducenter med kommissionen diskuterade ett paritetspunktssystem som skulle främja lojal konkurrens. Enligt sökandena kullkastar denna handling kommissionens uppfattning att hänvisningen till "lojal konkurrens" i vissa dokument, som nämns i punkt 7 i meddelandet om anmärkningar, visar att Cembureaus verksamhet hade ett otillåtet syfte. Rugby, Castle, Aker och Euroc har också hänvisat till en studie rörande tillämpningen av ett paritetspunktssystem i cementsektorn som den 21 december 1978 tillställdes kommissionen av företrädare för de tyska, belgiska och nederländska cementproducenterna (dokument nr 33.126/7861—7875). Enligt sökandena förklarar denna studie varför frågeställningarna och slutsatserna i Phlips-studien från år 1976 inte kunde överföras på cementsektorn, medan kommissionen i det ifrågasatta beslutet åberopade denna studie till stöd för sin slutsats att ett paritetspunktssystem var konkurrensbegränsande (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet, fotnot 53). Vidare anser sökandena att de argument som Van Hove använde i sin redogörelse för paritetspunktssystemet vid Cembureaus mötet den 14 januari 1983 (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet) överensstämde med slutsatserna i den ovannämnda studie som tillställdes kommissionen den 21 december 1978. Sökandena har, till stöd för sitt påstående att diskussionerna vid mötet den 14 januari 1983 rörde ett paritetspunktssystem för cementsektorn och problemet med dumpad import, än en gång hänvisat till följande dokument angående anmälan till kommissionen av det belgisk-nederländska paritetspunktssystemet: Ett utdrag ur protokollen från vissa möten i CBR:s styrelse i januari—mars 1981 (dokument nr 33.126/8098—8104). En skrivelse av den 23 december 1981 från Van Hove till medlemmarna i den kontaktkommitté som var knuten till Cembureau (dokument nr 33.126/3242 och 3243), av vilken det skulle framgå att Cembureaus övriga medlemmar nära följde utvecklingen i förhandlingarna mellan kommissionen och de cementproducenter som omfattades av det anmälda paritetspunktssystemet. Förslaget till protokoll från mötet i CBR:s styrelsekommitté den 15 december 1983 (dokument nr 33.126/8170—8173). Ett utdrag ur protokollet från CBR:s styrelsemöte den 20 december 1983, angående utarbetandet av ett svar på kommissionens skrivelse från augusti 1983, i vilken kommissionen meddelat att den ännu inte formellt hade tagit ställning till anmälan av paritetspunktssystemet (dokument nr 33.126/8146—8148). Ett memorandum med rubriken "Bakgrunden till kontakterna mellan kommissionen och de belgiska cementtillverkarna" (dokument nr 33.126/9078—9080). Enligt sökandena visar detta memorandum att kommissionens första officiella reaktion på anmälan av paritetspunktssystemet kom den 1 augusti 1983, det vill säga efter mötet den 14 januari 1983. Rugby har hävdat att denna uppgift skulle ha gjort det möjligt för bolaget att förstå varför kommissionen inte opartiskt kunde kritisera diskussionerna inom Cembureau beträffande ett paritetspunktssystem för Europa. Rugby har också hänvisat till en skrivelse från CBR av den 12 mars 1986 angående anmälan av paritetspunktssystemet till kommissionen (dokument nr 33.126/9114). Castle, Aker och Euroc har åberopat en skrivelse av den 15 juni 1978 som företrädarna för de tyska,

belgiska och nederländska cementproducenterna tillställde en tjänsteman i kommissionen och som rörde prisbildningssystem för cement (dokument nr 33.126/7858—7860). Slutligen har Rugby anfört att det av ovannämnda dokument också framgår att paritetspunktssystemet diskuterades vid mötet i Cembureaus exekutivkommitté den 25 mars 1983.

1241 Rätten finner dock att de dokument som åberopats av Rugby, Castle, Aker och Euroc inte kan kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har åberopats för att styrka Cembureau-avtalets existens. Dessa dokument visar på sin höjd att dumpningsproblemen och BPS (se ovan punkt 852) också diskuterades vid mötet den 14 januari 1983. Det skall tilläggas att kommissionen aldrig har bestritt att prisbildningssystemen, i synnerhet BPS, och antidumpningsåtgärder också diskuterades vid detta möte (punkt 19.2—19.15 i det ifrågasatta beslutet) eller att det hade förekommit kontakter mellan kommissionens tjänstemän och vissa delar av den europeiska industrin vad beträffade paritetspunktssystemet (punkt 17.4 i det ifrågasatta beslutet). Den omständigheten att Van Hove, i sin skrivelse angående det samtal som han den 16 februari 1978 hade haft med en tjänsteman i kommissionen (dokument nr 33.126/9049—9053), uttryckte uppfattningen att paritetspunktssystemet kunde främja lojal konkurrens skulle inte heller ha varit till nytta för sökandenas försvar, då skrivelsen inte avslöjar någonting om de diskussioner som fördes vid mötet den 14 januari 1983, och då de avsnitt i meddelandet om anmärkningar (punkterna 7, 8 och 60) och i det ifrågasatta beslutet (punkt 17) som rör lojal konkurrens inte har utmynnat i en anmärkning i det ifrågasatta beslutet. Av samma skäl finner rätten att den omständigheten att de berörda sökandena inte under det administrativa förfarandet fick tillgång till den studie rörande tillämpningen av ett paritetspunktssystem i cementsektorn som den 21 december 1978 tillställdes kommissionen inte innebar ett åsidosättande av deras försvar. Vidare finner rätten att det förhållandet att kommissionens första reaktion på anmälan av det belgisk-nederländska systemet kom först den 1 augusti 1983 inte har något samband med de diskussioner som fördes vid mötet den 14 januari 1983.

1242 Vad beträffar Rugbys argument, att det framgår av de dokument som nämns ovan i punkt 1240 att paritetspunktssystemet diskuterades vid mötet i Cembureaus exekutivkommitté den 25 mars 1983, konstaterar rätten dels att kommissionen på intet vis har bestritt att man vid detta möte bland annat diskuterade ett paritetspunktssystem (punkt 17.2 och 17.4 i det ifrågasatta beslutet), dels att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet ingicks eller bekräftades vid detta möte. Enligt meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet hade mötet i Cembureaus exekutivkommitté den 25 mars 1983 samband med diskussionerna om "lojal eller sund eller korrekt" konkurrens. Rätten erinrar om att de avsnitt i meddelandet om anmärkningar (punkterna 7, 8 och 60) och i det ifrågasatta beslutet (punkt 17) som rör lojal konkurrens till sist inte har utmynnat i en fastställelse av en överträdelse i det ifrågasatta beslutet. Även om Rugby under det administrativa förfarandet hade kunnat visa att det framgick av de åberopade dokumenten att ett paritetspunktssystem hade diskuterats vid mötet i Cembureaus exekutivkommitté den 25 mars 1983, skulle detta inte ha ändrat utgången i detta förfarande.

2.18 Mål T-60/95, Irish Cement mot kommissionen

1243 För det första har Irish Cement i sitt yttrande av den 10 februari 1997 framhållit att kommissionen i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar själv har medgivit att den nationella eller regionala samverkan som förekom i vissa medlemsstater var tillräcklig för att isolera dessa medlemsstater från handeln inom gemenskapen, eftersom denna samverkan försvårade, eller omöjliggjorde, import från andra länder i gemenskapen och undanröjde all stimulans till export. Irish Cement anser därför att om bolaget hade fått tillgång till de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar under det administrativa förfarandet, skulle det ha kunnat visa att den egentliga förklaringen till att handeln med cement mellan staterna var av ringa omfattning inte var ingåendet av ett Cembureau-avtal, såsom kommissionen påstått, utan förekomsten av en rad sinsemellan oberoende nationella överenskommelser. Irish Cement har närmare bestämt hänvisat till punkterna 47—49 och 82—84 i meddelandet om anmärkningar beträffande den tyska marknaden, punkterna 44—46 och 78—81 i meddelandet om anmärkningar beträffande det franska marknaden, punkterna 38—40 och 73—77 i meddelandet om anmärkningar beträffande den brittiska marknaden, punkt 72 i meddelandet om anmärkningar beträffande den italienska marknaden, punkt 89 i meddelandet om anmärkningar beträffande den spanska marknaden och punkt 86 i meddelandet om anmärkningar beträffande den grekiska marknaden.

1244 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. De eventuella alternativa förklaringar till den ringa graden av handel mellan Cembureaus medlemsstater som Irish Cement kunde ha framfört, om bolaget hade haft tillgång till hela meddelandet om anmärkningar under det administrativa förfarandet, skulle inte ha kunnat kasta något nytt ljus över dessa direkta skriftliga bevis (se ovan punkterna 263 och 264). Även om det antas att sökanden med hjälp av de åberopade dokumenten kunde ha påvisat bristen på samband mellan de nationella överenskommelserna och Cembureau-avtalet, kan dess försvar inte ha påverkats av att dokumenten i fråga inte fanns tillgängliga, eftersom de nationella anmärkningarna inte togs med i det ifrågasatta beslutet av de skäl som anges ovan i punkt 1137.

1245 För det andra har Irish Cement i sitt yttrande av den 5 januari 1998 hävdat att en rad protokoll från mötena i Cembureaus exekutivkommitté under perioden mars 1983—november 1984 (dokument nr 33.322/1423—1444 och dokument nr 33.126/7882—7886) också bekräftar att de diskussioner som fördes vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och 7 november 1984 var tillåtna. Enligt sökanden framgår det klart av dessa protokoll att diskussionerna i fråga rörde den dumpade importen från Östtyskland och Spanien. Enligt Irish Cement skulle dessa dokument dessutom ha kunnat användas för att visa att de uttalanden som gjorts av vissa chefsdelegater vid mötet den 19 mars 1984 — uttalanden enligt vilka "Spaniens export till Irland och Storbritannien [var ömtåliga frågor]" och "Cembureaus framtid skulle hotas om man inte inom sammanslutningen lyckades lösa och reglera problemen med handeln mellan medlemsstaterna" (punkt 9 b i meddelandet om anmärkningar) — i realiteten rörde den oro Cembureaus medlemmar hyste för en större tvist (antidumpningsklagomål) mellan dem, försöken att finna en fredlig lösning och risken för att sammanslutningen på lång sikt skulle komma att splittras om dumpning inte kunde förhindras. Irish Cement har tillagt att bolaget med hjälp av dessa dokument även kunde ha visat att det enda syftet med det utbyte av prisuppgifter som ägde rum under

chefsdelegaternas möten (punkt 16 a i det ifrågasatta beslutet) var att bedöma risken för dumpning och underbygga de antidumpningsklagomål som ingivits till kommissionen.

1246 Rätten finner dock att de åberopade dokumenten inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har åberopats för att styrka Cembureau-avtalets existens. Dessa dokument visar på sin höjd att problemen med dumpad import också diskuterades på ifrågavarande möten, något som kommissionen för övrigt aldrig har bestritt (se ovan punkt 1180). De anmärkningar som sökanden kunde ha framställt om den hade haft tillgång till sagda dokument skulle därför inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet. Vad särskilt beträffar mötet den 19 mars 1984, kan det tilläggas att de dokument som Irish Cement har företett inte kan kasta något nytt ljus över det faktum att "Tysklands export till Storbritannien och Irland" och "Frankrikes export till Tyskland" tillhörde de "ömtåliga frågor" som nämns i det memorandum som tillhandahölls ordföranden för detta möte (punkt 9 b i meddelandet om anmärkningar, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729), det vill säga den oro som direkt rörde handeln med cement inom gemenskapen och som Cembureau-avtalet skulle stilla.

1247 Vad beträffar syftet med det utbyte av prisuppgifter som ägde rum vid chefsdelegaternas möten, finner rätten att de synpunkter som Irish Cement kunde ha gjort gällande på grundval av de åberopade dokumenten inte skulle ha kunnat kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som styrker att utbytet, vid mötena, av sådan information skedde för att "bedöma de risker som [kunde] följa av en ökning av viss import tillsammans med en avsevärd sänkning av vissa prisnivåer" (utkastet till ordförandens inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585)), "påvisa existerande potentiella konfliktorsaker" (mötesanteckningarna av den 2 april 1984, vilka hänförde sig till chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737)) och "successivt minska detta avstånd" mellan priserna för att undanröja "frestelsen" att exportera (memorandum till ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729)).

1248 För det tredje har Irish Cement i sitt yttrande av den 10 februari 1997 åberopat protokollet från CMF:s möte den 16 oktober 1985 (dokument nr 33.126/17099—17102), av vilket det framgår att två brittiska producenter, RTZ och Rugby, uttryckte farhågor för att en ändring i avtalen på den brittiska marknaden skulle locka import av cement till denna marknad. Enligt sökanden bevisar detta att det inte fanns något internationellt avtal om importbegränsning.

1249 Rätten finner dock att de synpunkter som Irish Cement skulle ha kunnat göra gällande med utgångspunkt i denna handling, om den hade funnits tillgänglig för bolaget under det administrativa förfarandet, inte på något vis kunde kasta nytt ljus över de direkta skriftliga

bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens. Kommissionen har nämligen aldrig påstått att Cembureau-avtalet resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte.

1250 För det fjärde har Irish Cement i sitt yttrande av den 5 januari 1998 åberopat en gemensam förklaring av den 3 oktober 1986 från Cannellopoulos, å Titans vägnar, och Kalogeropoulos, å Heracles vägnar, angående "Exports of Greek cement to England" (dokument nr 33.126/11116 och 11117), enligt vilken "det har förekommit hot om och gjorts försök att bilda en sluten front med andra europeiska producenter i syfte att så långt det är möjligt hindra grekisk export, även i tredje land, att undergräva den grekiska cementindustrin och att bringa oordning på den grekiska hemmamarknaden genom att förvärva grekiska bolag". Enligt Irish Cement framgår det klart av denna förklaring att det inte fanns något Cembureau-avtal vid denna tidpunkt. Om ett sådant avtal hade existerat, skulle den "slut[na] front med andra europeiska producenter" som nämns i den gemensamma förklaringen redan ha varit ett faktum och det skulle inte ha varit nödvändigt att försöka åstadkomma en sådan. Irish Cement anser det vara uppenbart att denna förklaring vederlägger det uttalande Kalogeropoulos påstås ha gjort vid Heracles styrelsemöte den 25 juni 1986 (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877).

1251 Rätten finner dock att utdraget ur det dokument som åberopats av sökanden inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens. Organiserandet av kollektiva skyddsåtgärder mot det specifika hot som den grekiska importen utgjorde för de västeuropeiska marknaderna från och med år 1986 utesluter på intet vis att det dessförinnan fanns ett allmänt avtal om respekt för hemmamarknaderna på europeisk nivå (se ovan punkt 913).

2.19 Målen T-61/95, Cimpor mot kommissionen, T-62/95, Secil mot kommissionen och T-63/95, ATIC mot kommissionen

1252 För det första har Cimpor och ATIC i sina respektive inlagor av den 21 januari och den 7 februari 1998 gjort gällande att det av vissa dokument framgår att det år 1983 var den dumpade exporten från länder i Östeuropa till Västeuropa som främst oroade den europeiska cementindustrin. ATIC har i detta hänseende åberopat Vicats promemorior av den 21 och 22 december 1987 (dokument nr 33.126/6160—6175), och Cimpor har åberopat bolaget Ciments d'Obourgs "årsberättelse för 1988" (dokument nr 33.126/186). Enligt sökandena skulle dessa dokument ha gjort det möjligt för dem att vederlägga kommissionens påstående om att Cembureau-avtalet hade ingåtts vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

1253 Rätten finner dock att de båda åberopade dokumenten inte har något samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och inte avslöjar någonting om de diskussioner som fördes under detta möte. Även om det antogs att de hade ett samband med ifrågavarande möte, skulle de inte ha kunnat kasta ett ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat för att styrka att chefsdelegaterna, parallellt med diskussionerna om dumpning, vid sitt möte den 14 januari 1983 ingick ett avtal om att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna, samt att detta avtal bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984 (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet).

1254 För det andra har Cimpor och Secil i sina inlagor av den 21 januari 1998 hänvisat till en intern skriftväxling inom FIC, angående exekutivkommitténs och chefsdelegaternas möten den 7 och 8 november 1984 (dokument nr 33.126/862 och 863), som inte bara visar att importen av cement från Östeuropa oroade företrädarna för den europeiska cementindustrin utan framför allt att Cembureau höll sig helt utanför de frågor som rörde konkurrensen mellan dess medlemmar. Sökandena har i detta hänseende uppmärksammat den fotnot i dokumentet, enligt vilken man vid dessa möten inte nämnde eller behandlade några problem som var interna för gemenskapen.

1255 Rätten erinrar om att bevisningen avseende Cembureau-avtalet inte på något vis är avhängig de diskussioner som sägs ha ägt rum vid exekutivkommitténs möte den 8 november 1984. Beträffande chefsdelegaternas möte den 7 november 1984, anges det i dokument nr 33.126/862, att "man inte behandlade eller ens nämnde något problem som var internt för EEG". Det rör sig om samma dokument som dokument nr 33.126/2436 (se ovan punkt 1233). Det argument som Cimpor och Secil har grundat på denna utsaga kunde inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet. Dokument nr 33.126/862 kan nämligen inte kasta annat ljus över de dokument som anges i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) och som visar att Cembureau-avtalet ingicks vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och bekräftades vid mötena den 19 mars och 7 november 1984 (se ovan punkterna 979—985, 1008—1010, 1030—1037 och 1235).

2.20 Mål T-65/95, Italcementi mot kommissionen

1256 För det första har Italcementi i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att de dokument som bolaget fick tillgång till efter åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 visar att det ekonomiska sammanhang i vilket den påstådda europeiska samverkan ingick var betydligt mer komplicerat än vad kommissionen har beskrivit i den internationella delen av meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet. Den omständigheten att den gränsöverskridande handeln med cement i gemenskapen var av begränsad omfattning kunde, enligt sökanden, mycket väl förklaras av att marknaden hade en rad särdrag, såsom strukturell överkapacitet (punkterna 37, 42, 47, 54 och 56 i meddelandet om anmärkningar, vad gäller den brittiska, den franska, den tyska, den spanska och den portugisiska marknaden) och korsvist ägande mellan bolagen i olika medlemsstater (punkterna 42, 54, 56 och 82 i meddelandet om anmärkningar,

vad gäller den franska, den spanska, den portugisiska och den tyska marknaden), utan att man behövde ta till en teori som bygger på påståendet om att det fanns en princip om respekt för hemmamarknaderna.

1257 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. De alternativa förklaringar — grundade på ett ekonomiskt sammanhang — som sökanden kunde ha framfört med avseende på det faktum att cementhandeln inom gemenskapen var av ringa omfattning skulle inte ha kunnat kasta nytt ljus över dessa direkta skriftliga bevis (se ovan punkterna 263 och 264). De förklaringar angående "naturliga hinder" för handeln med cement mellan staterna som sökanden kunde ha framfört, om den hade haft tillgång till hela meddelandet om anmärkningar, skulle tvärtom ha understrukit allvaret av den begångna överträdelsen, eftersom chefsdelegaterna genom att ingå Cembureau-avtalet försökte undanröja det lilla mått av faktisk konkurrens som alltjämt fanns kvar på marknaden (se ovan punkt 1088).

1258 För det andra har Italcementi i sitt yttrande av den 10 februari 1997 hävdat att uppgifterna i de nationella akterna sätter den centrala roll som kommissionen har tillskrivit Cembureau i fråga om de förändrade konkurrensförhållandena i Europa under den aktuella perioden i rätt proportion. Det framgår nämligen av dessa uppgifter att de olika överenskommelser som, enligt vad kommissionen uppgav i meddelandet om anmärkningar, existerade på det nationella planet och i gränsregionerna på vissa marknader (den brittiska, den franska, den tyska, den grekiska, den spanska och den portugisiska marknaden) var helt oberoende av Cembureaus verksamhetsområde. I meddelandet om anmärkningar framhålls det för övrigt att de olika nationella och regionala överenskommelserna i sig räckte för att förhindra eller begränsa den ekonomiska integration som är fördragens syfte och att hindra den naturliga handeln över gränserna, utan att det behövdes någon kontroll i form av en hemmamarknadsprincip på det europeiska planet (punkterna 77, 81, 84, 86, 89 och 91 i meddelandet om anmärkningar, vad gäller den brittiska, den franska, den tyska, den grekiska, den spanska och den portugisiska marknaden). Logisk sett är det därför otänkbart att de europeiska cementproducenterna skulle ha funnit det nödvändigt att som skyddsnät inrätta en paneuropeisk samverkan för att begränsa konkurrensen på en marknad som redan var strukturellt hämmad av en mosaik av påstådda nationella och regionala avtal, bland vilka några hade ingåtts långt före år 1983 (dokument nr 33.126/17863 och 17864 och punkterna 46 och 82 i meddelandet om anmärkningar, angående den franska respektive den tyska marknaden), en tidpunkt vid vilken kommissionen säger sig ha haft säkra bevis på Cembureau-avtalets existens. Enligt Italcementi framgår det särskilt av den tyska akten att kommissionens resonemang var ologiskt och godtyckligt, när den ansåg att Cembureau var ett "obligatoriskt forum" för de olika överenskommelser som fanns på lokal nivå eller i gemenskapens gränsregioner. I detta hänseende har Italcementi påpekat att kommissionen — efter att först ha förklarat varför den ansåg att det påstådda informationsutbytet mellan de tyska producenterna via BDZ samt mellan BDZ och SFIC och de påstådda avtalen om uppdelning av den sydtyska marknaden i sig kunde påverka handeln inom gemenskapen, trots att de hade rent nationell räckvidd — uppgav att de tyska producenternas beslut att inte exportera berodde på deras önskan att inte åsidosätta Cembureau-avtalet. Kommissionen skulle härvid ha underlåtit att ta hänsyn till att de påstådda tyska avtalen härrörde från år 1956, vilket var långt innan den påstådda Cembureau-principen sägs ha kommit till (punkterna 82 och 84 i meddelandet om anmärkningar). Framförallt skulle kommissionen ha stått fast vid sin bedömning, trots att det i redogörelsen för de faktiska omständigheterna inte fanns någonting (punkterna 47—49) som gjorde det möjligt att förbinda sådana lokala och regionala avtal med Cembureau-avtalet.

1259 Vidare har Italcementi i sitt yttrande av den 26 november 1997 hänvisat till en rad dokument angående den belgiska marknaden (dokument nr 33.126/851, 853—856, 874, 1135—1138, 1204—1206, 1543—1547, 1804 och 1805, 1823, 1824, 2661—2664, 2691, 2692, 7784, 8055, 8154, 8155, 8207—8209, 8557, 8562, 9039, 9751, 10052, 10330, 10351, 10352, 10439, 10440, 18056—18061, 18067, 18081, 18082, 18100, 18101 och 18110—18113), av vilka det skulle framgå att det även på denna marknad förekom lokala överenskommelser i fråga om marknadsandelar, priser, export till andra medlemsstater i gemenskapen eller till tredje land, leverans av klinker, tidigare omsättningsled (utvinning av kalkavlagringar), leverans av cement till betongframställning och transport. Enligt Italcementi var dessa överenskommelser helt oberoende av Cembureau, Cembureaus verksamhet och den princip som sammanslutningen påstås ha tagit initiativet till, och de var av sådant slag att de i sig kunde undanröja all konkurrens. Meddelandet av den 24 januari 1989, angående kontakterna mellan Cimpor, Secil, Asland och Ready-Mix (dokument nr 33.322/178) skulle för sin del innehålla närmare uppgifter om lokala överenskommelser mellan de två portugisiska producenterna, som också omfattade senare omsättningsled på marknaden och som därmed bidrog till att avskärmningen av denna marknad fick en förstärkt verkan gentemot konkurrensen utifrån.

1260 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. Även om det antas att sökanden med hjälp av de åberopade dokumenten kunde ha påvisat bristen på samband mellan de nationella överenskommelserna och Cembureau-avtalet, kan dess försvar inte ha påverkats av att dokumenten i fråga inte fanns tillgängliga, eftersom de nationella anmärkningarna inte togs med i det ifrågasatta beslutet och eftersom beviset på Cembureau-avtalets existens inte på något vis är beroende av att det bevisas att det förekom nationell samverkan. Inte heller de synpunkter som Italcementi kunde ha framfört på grundval av de uppräknade dokumenten, och som påstås visa att den nationella samverkan minskade handeln mellan medlemsstaterna, skulle ha kunnat kasta annat ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet för att styrka Cembureau-avtalets existens (se ovan punkterna 263 och 264). Dessa förklaringar skulle tvärtom ha understrukit allvaret av den begångna överträdelsen, eftersom chefsdelegaterna genom att ingå Cembureau-avtalet försökte undanröja det lilla mått av faktisk konkurrens som alltjämt fanns kvar på marknaden (se ovan punkt 1088).

1261 För det tredje har Italcementi i sitt yttrande av den 10 februari 1997 framhållit att det bland de dokument som bolaget har fått ta del av inte finns någon hänvisning till en ”makrosamordning” på det europeiska planet. De enda anspelningarna på Cembureau i dessa dokument (dokument nr 33.126/14855, 14858, 14859, 14861, 14870, 14871, 14889 och 14893) skulle tvärtom göra det klart att sammanslutningen enbart var ett forum för diskussion av rent tekniska och ekonomiska frågor, medan frågor om handel aldrig diskuterades.

1262 Rätten finner dock att de synpunkter som Italcementi kunde ha gjort gällande med utgångspunkt i dessa olika dokument, för att visa att Cembureau hade en sådan roll, inte kan kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1263 För det fjärde har Italcementi i sitt yttrande av den 10 februari 1997 påstått att utdraget ur protokollet från Heracles styrelsemöte den 23 juli 1986 (dokument nr 33.126/19879 och 19880) kunde ha kastat ett annat ljus över Kalogeropoulos uttalande vid sagda bolags styrelsemöte den 25 juni 1986, ett uttalande som kommissionen har åberopat för att styrka Cembureau-avtalets existens (punkt 9 i meddelandet om anmärkningar, punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877). Dokumentet av den 23 juli 1986 innehåller nämligen, parallellt med hänvisningen till den brittiska kartell och den europeiska överenskommelse som omnämndes redan i uttalandet den 25 juni 1986, en uttrycklig hänvisning till Cembureau, dock utan att det framgår att det fanns ett samband mellan denna överenskommelse och Cembureau. Enligt Italcementi nämnde Kalogeropoulos i sitt uttalande endast en "överenskommelse mellan alla europeiska cementproducenter", utan att kalla den "Cembureau-överenskommelsen eller Cembureau-principen". Sökanden anser att detta klart visar att den överenskommelse som avses i protokollet saknade allt samband med Cembureau, och att den person som gjorde uttalandet, Heracles VD, sannolikt avsåg att med en något förenklad formulering hänvisa till alla de lokala och regionala överenskommelser som fanns på gemenskapens olika nationella marknader.

1264 Rätten vill dock påpeka att den omständigheten att det i protokollet från Heracles styrelsemöte den 23 juli 1986 (dokument nr 33.126/19879 och 19880) inte fastslås något uttryckligt samband mellan Cembureau och den europeiska överenskommelsen inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis, exempelvis Blue Circles interna promemorior (punkt 18.2 och 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334 och 11335—11337) och de dokument angående Cembureaus chefsdelegatsmöten som nämns i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet, och som klart visar att det fanns ett samband mellan den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet och Cembureau.

1265 För det femte har Italcementi, i sitt yttrande av den 10 februari 1997, anfört att en rad dokument klart visar att de europeiska cementproducenterna i sina dagliga affärsförbindelser agerade i absolut ovetskap om att det skulle finnas en mer övergripande princip om respekt för hemmamarknaderna. Enligt sökanden vittnar dessutom olika dokument om att det förekom viss export inom gemenskapen eller att det fanns en vilja till sådan export, vilket skulle tala mot påståendet om att det fanns ett Cembureau-avtal. Italcementi har i detta hänseende åberopat flera spanska dokument (dokument nr 33.322/406—408, 1607, 1608 och 2898—2901) och portugisiska dokument (dokument nr 33.322/155—157, 470—481, 483, 484, 575, 1021 och 1022). Protokollet från Aslands styrelsemöte den 24 september 1986 (dokument nr 33.322/1607 och 1608), i vilket det hänvisas till de pågående ansträngningarna att "främja såväl den internationella som den nationella medvetenheten om nödvändigheten av att uppmuntra till solidaritet mellan producenterna, vilket är det enda verkliga, om än svåra, sättet att utjämna importens verkningar", visar enligt sökanden att det vid denna tidpunkt ännu inte fanns någon sådan internationell medvetenhet och att det påstådda Cembureau-avtalets konkreta inverkan på de nationella cementindustriernas verksamhet hade gått helt obemärkt förbi. Dokument nr 33.322/470—481, 483 och 484 skulle för sin del visa att de portugisiska producenterna fritt kunde exportera till Cembureaus andra medlemsländer, trots de påstådda nationella och iberiska kartellerna. Italcementi säger sig också ha funnit flera dokument (dokument nr 33.126/14956—14976 (SFIC:s interna dokument med uppgifter om cementimporten till Frankrike under åren 1984—1988) och dokument nr 13487, 5680 och 5681 (protokoll från möten mellan försäljningscheferna i det franska bolaget Norcim)) som visar att även om det antas att Cembureau-avtalet hade funnits sedan år 1983 (vilket inte är fallet),

tillämpades det inte i praktiken, vilket framgår av den gränsöverskridande cementhandelns utveckling under ifrågavarande period. Italcementi har i sitt yttrande av den 26 november 1997 åberopat ytterligare en serie dokument som bekräftar bolagets uppfattning på denna punkt. Flera dokument (dokument nr 33.126/732—735, 1963, 1991, 2058 och 10193—10195) visar således den belgiska industrins oro över den farliga inverkan som en alltför stor ökning av de inhemska priserna skulle kunna ha på importen, och särskilt importen från Tyskland, vilket i sin tur skulle tyda på att en sådan import inte var förbjuden till följd av en påstådd hemmamarknadsprincip. En rad dokument som rör export från Tyskland och Frankrike till Belgien och export från Belgien till Förenade kungariket (dokument nr 33.126/375, 885, 886, 1404—1406, 1425, 6916, 6947, 6954, 7552, 7558, 7760, 7761, 8110, 8112—8118, 8131, 8132, 8382, 8519, 8540, 10193—10195 och 18099 a) visar att den påstådda Cembureau-principen inte hade någon praktisk betydelse och att de företag som var eller kände sig hotade av import skyddade sig, genom att bland annat bevilja sin kundkrets rabatter, vidta motåtgärder på de marknader varifrån importen härrörde och planera eller genomföra sammanslagningar, företagsförvärv eller köp av aktieposter i andra länder. Slutligen har Italcementi anfört att flera andra dokument (dokument nr 33.126/3973, 3974, 10837—10839 och 10857—10872) underbygger dess uppfattning att exporthindren hade rent affärsmässiga orsaker. När det var möjligt att exportera skedde detta däremot utan hänsyn till ett påstått avtal om respekt för hemmamarknaderna. Sammanfattningsvis har Italcementi anfört att alla de åberopade dokumenten bevisar att den internationella handeln med cement fullt ut motsvarade marknadsförhållandena (de nationella marknadernas struktur, skillnaderna i prisnivå, bristande produktionskapacitet, naturliga och tekniska handelshinder) och inte påverkades av några påstådda principer med syfte att minska handelsvolymen.

1266 Rätten erinrar om att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte. Detta avtal förbjöd inte heller "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) men hindrade däremot "vild" export (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Den omständigheten att det i vissa fall har förekommit import och export kan därför inte kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens.

1267 Aslands dokument av den 24 september 1986 (dokument nr 33.322/1607 och 1608) måste ses i sitt sammanhang, det vill säga mot bakgrund av det specifika hot som importen från Grekland utgjorde vid denna tidpunkt. De synpunkter som Italcementi kunde ha framfört på grundval av sagda dokument, om det hade funnits tillgängligt under det administrativa förfarandet, skulle därför inte ha kunnat kasta annat ljus över de direkta skriftliga bevis som styrker att det redan hade ingåtts ett allmänt avtal på europeisk nivå om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna.

2.21 Mål T-68/95, Holderbank mot kommissionen

1268 Holderbank har i sitt yttrande av den 8 februari 1997 gjort gällande att om bolaget under det administrativa förfarandet hade haft tillgång till de kapitel i meddelandet om anmärkningar som avser den brittiska samverkan (kapitel 4 och 14) samt till de dokument som rör denna samverkan, skulle det ha kunnat visa att avsaknaden av export till andra medlemsstater förklarades av omständigheter som inte hade något samband med det påstådda Cembureau-avtalet. Holderbank har i detta hänseende hänvisat till att kommissionen själv har uppgivit, i punkterna 38, 73 och 74 i meddelandet om anmärkningar, att den brittiska marknaden var fullständigt uppdelad, avskärmad och därmed stängd för utländska konkurrenter, på grund av CPMA (se ovan punkt 91). Ovannämnda punkter i meddelandet om anmärkningar skulle därför tala mot påståendet att det fanns ett Cembureau-avtal.

1269 Vidare har Holderbank hänvisat till en rad dokument i akten om Förenade kungariket — huvudsakligen en skriftväxling från perioden 1986—1987, mellan CMF:s medlemmar samt med OFT (se ovan punkt 1147) — som, om den hade funnits tillgänglig för bolaget under det administrativa förfarandet, kunde ha åberopats till stöd för dess uppfattning att den brittiska marknaden i realiteten var stängd för producenter på kontinenten. Holderbank har särskilt åberopat skrivelsen från CMF:s ordförande till OFT (dokument nr 33.126/17624 och 17625), enligt vilken systemet med "priser fritt leverans" ("delivered-price-system") — som skilde den brittiska marknaden från de flesta andra marknader i Västeuropa — krävde att cement som var avsedd för brittiska kunder levererades till byggplatsen, vilket medförde betydande praktiska svårigheter för potentiella utländska konkurrenter. Sökanden anser vidare att det av dokument nr 33.126/17625 och 17641—17653 framgår att de brittiska priserna, i motsats till vad kommissionen har påstått, i realiteten var lägre än priserna på marknaderna på kontinenten, exempelvis i Västtyskland, när hänsyn togs till transportkostnaderna, vilket bidrog till att bromsa importen till Förenade kungariket. Dessa dokument kunde således ha gjort det möjligt för Holderbank att redan under det administrativa förfarandet tillbakavisa anmärkningen om att avsaknaden av exportverksamhet berodde på internationell samverkan. Enligt sökanden visar dokument nr 33.126/17642 och 17643 att den nationella efterfrågan i Förenade kungariket minskade vid den aktuella tidpunkten. Detta förhållande var också ett bevis till Holderbanks fördel, eftersom den växande överkapaciteten på den brittiska marknaden ökade kostnadstrycket på de lokala producenterna och stärkte deras önskan att hindra import. Dokument nr 33.126/17646, angående import från Grekland, det tidigare Östtyskland och Polen, visar att det, bland annat på grund av de motåtgärder i prishänseende som de lokala producenterna hade vidtagit, inte fanns någon annan möjlighet för utländska producenter att importera till Förenade kungariket än genom dumpning. Holderbank har i detta hänseende avslutat med att som bilaga till yttrandet av den 8 februari 1997 lägga fram en rad protokoll från CMF:s möten (dokument nr 33.126/17062, 17090, 17099, 17100, 17134, 17141, 17142, 17147, 17149, 17158, 17163—17168, 17171, 17183, 17193, 17200, 17211, 17215, 17220, 17227, 17262, 17280, 17623, 17624, 17666, 17667 och 17696—17699), som enligt sökanden utgör ett slående exempel på uppdelningen och avskärmningen av den brittiska marknaden.

1270 Slutligen har Holderbank i akten om Grekland funnit en promemoria från Heracles styrelse av den 29 september 1986 (dokument nr 33.126/19881 och 19882) av vilken skulle framgå att kommissionen skilde Kalogeropoulos uttalande den 25 juni 1986 (punkt 9 i meddelandet om anmärkningar, punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877) från

sitt rätta sammanhang. Denna promemoria skulle nämligen otvetydigt visa att exporten från Grekland till Förenade kungariket endast hindrades av den brittiska samverkan och inte av en internationell samverkan.

1271 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. Varken de alternativa förklaringarna till avsaknaden av handel med cement inom gemenskapen, som bygger på att det i Förenade kungariket fanns avtal om uppdelning och avskärmning av marknaden, eller de synpunkter som Holderbank kunde ha framfört angående promemorian från Heracles styrelse av den 29 september 1986 (dokument nr 33.126/19881 och 19882), kunde ha kastat något nytt ljus över de direkta skriftliga bevisen för Cembureau-avtalets existens. Det kan tilläggas att i Heracles promemoria av den 29 september 1986 anges endast följande: "[H]ittills har den konkurrensbegränsande samverkan 'terroriserat' marknaden i England och har avhållit storföretagen i betongbranschen från att köpa grekisk cement på grund av risken för negativa följder". Det finns därför ingen grund för att fastslå att denna promemoria hänför sig till den brittiska samverkan och inte den europeiska samverkan. Även om det antogs att promemorians upphovsman ville utpeka den brittiska samverkan, såsom Holderbank har påstått, utesluter detta inte på något vis att det redan dessförinnan fanns en mer omfattande europeisk samverkan som "stödde" en sådan lokal samverkan. Den kritik som Holderbank mot bakgrund av Heracles promemoria av den 29 september 1986 har riktat mot det uttalande som Heracles VD, Kalogeropoulos, gjorde den 25 juni 1986, och i vilket det just talas om ett brittiskt och europeiskt "samspel" (se ovan punkt 913) i förhållande till det grekiska problemet, kan således inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har lagt till grund för sin slutsats att det fanns ett Cembureau-avtal.

2.22 Mål T-69/95, Hornos Ibéricos mot kommissionen

1272 Hornos Ibéricos har för det första hävdat, i sitt yttrande av den 10 februari 1997, att det var förekomsten av en brittisk samverkan, och inte det påstådda Cembureau-avtalet, som gjorde det omöjligt för andra producenter att komma in på den brittiska marknaden. Detta förhållande skulle framgå av de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Förenade kungariket (kapitel 4 och 14) samt av promemorian från Heracles styrelse av den 29 september 1986 (dokument nr 33.126/19881 och 19882). Sökanden anser därför att dess rätt till försvar åsidosattes genom att den inte fick tillgång till dessa uppgifter under det administrativa förfarandet.

1273 Detta argument skall underkännas, av de skäl som anförs ovan i punkt 1271.

1274 För det andra har sökanden i sitt yttrande av den 10 februari 1997 hänvisat till en intern promemoria från november 1994 som härrör från GD III vid kommissionen, och av vilket det skulle framgå att kommissionens marknadsanalys i det ifrågasatta beslutet är felaktig.

1275 Rätten erinrar om att sökandena i princip inte har rätt att få tillgång till kommissionens interna handlingar (domen av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 140 nämnda målet BPB Industries och British Gypsum mot kommissionen, punkt 25, domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 54, och beslutet i de ovan i punkt 196 nämnda målen NMH Stahlwerke m.fl. mot kommissionen, punkt 35). Denna begränsning av rätten att ta del av interna handlingar motiveras av nödvändigheten att säkerställa att den berörda institutionen på ett väl fungerande sätt kan beivra överträdelser av fördragets konkurrensregler (beslutet i de ovan i punkt 196 nämnda målen NMH Stahlwerke m.fl. mot kommissionen, punkt 36).

1276 Förstainstansrätten konstaterar att den av Hornos Ibéricos åberopade promemorian inte har gjorts tillgänglig efter de åtgärder för processledning som beslutats av förstainstansrätten. Sökanden, som inte kan bevisa att den på lagligt sätt har kommit i besittning av promemorian från GD III, har ingen rätt att åberopa innehållet i denna till stöd för sin argumentation. Även om Hornos Ibéricos hade kommit i besittning av denna promemoria på lagligt sätt under det administrativa förfarandet, skulle detta inte ha ändrat utgången i förfarandet. Det rör sig nämligen om en promemoria som i november 1994 riktades till generaldirektören för GD IV vid kommissionen och som innehöll vissa förslag från GD III med avseende på det omedelbart förestående fattandet av det ifrågasatta beslutet. Även om sökanden hade kunnat dra kommissionens uppmärksamhet till vissa uppgifter i promemorian innan det ifrågasatta beslutet fattades, skulle detta inte ha kunnat påverka beslutet, eftersom det var med full kännedom om innehållet i ifrågavarande promemoria som kommissionen den 30 november 1994 fattade det ifrågasatta beslutet. Dessutom har kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) grundat sig på direkta skriftliga bevis för att fastställa den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Även om sökanden under det administrativa förfarandet på grundval av promemorian från GD III kunde ha gjort gällande att den relevanta marknaden inte hade europeisk dimension, skulle detta inte ha kastat något annat ljus över dessa direkta skriftliga bevis. Bevisen styrker Cembureau-avtalets existens och visar samtidigt att den relevanta marknaden hade europeisk dimension, med hänsyn till samverkans europeiska karaktär.

2.23 Mål T-87/95, Cementir mot kommissionen

1277 För det första har Cementir i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att bolaget i de nationella akterna har funnit en rad dokument som visar att den europeiska cementmarknaden var naturligt uppdelad i särskilda geografiska områden, att handeln med cement inom gemenskapen oundvikligen var begränsad till gränszoner och, i den utsträckning det var möjligt, till sjö- eller flodtranporter, och att denna handel på sin höjd kunde beröra vissa företag men inte Cementir som inte ägnade sig åt export. Sökanden anser att kommissionen mot bakgrund av dessa faktiska omständigheter borde ha erkänt att dess uppfattning av cementmarknaden som "europeisk" var en förvanskning av de reella förhållandena, och att det därför var godtyckligt att anta att det förelåg en enda allmän samordning, vars konkurrensbegränsande verkningar utbredde sig från den ena ändan av Europa till den andra.

1278 Därutöver har Cementir hävdat att om kommissionen hade koncentrerat sig på de enskilda företagens beteende på de nationella marknaderna, skulle den kanske ha upptäckt de överträdelser som begåtts av ett eller annat företag inom vissa klart avgränsade delar av dessa marknader, men den skulle aldrig ha dragit slutsatsen att det fanns ett avtal av europeisk omfattning, vars syfte var att säkerställa respekten för hemmamarknaderna — ett avtal som för övrigt inte kan spåras i de genomgångna dokumenten. Till stöd för sina påståenden har Cementir åberopat ett dokument angående det grekisk-spanska avtalet om upprättande av CMA (se ovan punkt 1040) (dokument nr 33.126/19220—19223), ett protokoll från CMF:s möte den 17 juli 1986 (dokument nr 33.126/17157, 17158 och 17159), som nämner de åtgärder som de brittiska producenterna genomförde för att bekämpa importen av cement från Grekland, SFIC:s interna dokument angående importen under åren 1985, 1987 och 1988 (dokument nr 33.126/14956—14976), protokollet från Heracles styrelsemöte den 23 juli 1986 (dokument nr 33.126/19878—19880) och en rad dokument som skulle visa att de åtgärder som olika italienska producenter hade vidtagit för att skydda den italienska marknaden mot grekisk import inte hade något samband med det påstådda Cembureau-avtalet (dokument nr 33.126/2945—2951, 2934, 2935, 2954—2966 och 3065—3068). Cementir har vidare hänvisat till Bundeskartellamts beslut från år 1972, i vilket en lokal överenskommelse fastställdes vara rättsstridig. Sökanden har också utan närmare angivning åberopat utdrag ur meddelandet om anmärkningar som visar att Lafarge kontrollerade Wössinger Zement (Tyskland) och Asland (Spanien). Enligt sökanden visar dessa utdrag att dessa bolags exportpolitik ingick i en koncernstrategi och inte följde av tillämpningen av en påstådd hemmamarknadsprincip. Slutligen har Cementir hänvisat till kapitel 8 och 9 i meddelandet om anmärkningar, av vilka det skulle framgå att Oficemen, Secil och Cimpor hade ingått avtal i fråga om den portugisiska och den spanska marknaden, avtal som enligt kommissionens egen utsaga närmast omöjliggjorde import av cement från utlandet.

1279 Vidare har Cementir i sitt yttrande av den 29 december 1997 åberopat ett visst antal dokument som visar att det redan år 1965 fanns avtal på den belgiska marknaden (33.126/860, 861 och 1543—1551) samt bilaterala och multilaterala kontakter, gränsöverskridande avtal eller planer på sådana avtal på den tyska, den nederländska och den belgiska marknaden (dokument nr 33.126/1119—1134, 1175—1179 och 1574—1577), på den franska och den belgiska marknaden (dokument nr 33.126/837, 838 och 985—1009), på den franska och den spanska marknaden (dokument nr 33.126/4066—4069) samt på den franska, den tyska och den luxemburgska marknaden (dokument nr 33.126/4251—4253 och 4263—4269). Enligt sökanden bekräftar alla dessa dokument att de avtal, de samordnade förfaranden och de andra former av samarbete som kan ha förekommit i vissa avgränsade geografiska områden hade uppstått rent lokalt och av rent lokala orsaker, utan något samband med en påstådd europeisk samverkan, som för övrigt inte nämns i dessa dokument. Slutligen åberopas ett dokument från FIC (dokument nr 33.126/2105—2113) som, enligt Cementir, återspeglar den belgiska sammanslutningens uppfattning av Cembureaus roll och visar att denna sammanslutning var återhållsam med vissa upplysningar till Cembureau. Cementir anser att detta dokument fullständigt bekräftar bolaget påståenden om Cembureaus roll och befogenheter och om det förhållandet att det inte fanns någon allmän samordning mellan de europeiska producenterna på Cembureaus nivå.

1280 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. Det framgår av dessa skriftliga bevis att chefsdelegaterna vid sitt möte den 14 januari 1983 ingick ett avtal om respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, vilket senare

bekräftades vid mötena den 19 mars och den 7 november 1984. Även om sökanden under det administrativa förfarandet hade kunnat framföra synpunkter beträffande den relevanta marknaden mot bakgrund av de åberopade dokumenten, skulle detta förfarande inte ha fått en annan utgång. Blotta förekomsten av ett Cembureau-avtal, ingånget på paneuropeisk nivå, vederlägger direkt Cementirs påstående att den geografiskt relevanta marknaden inte var Europa. Vidare finner rätten att den omständigheten att Cembureau-avtalet inte nämns i de av Cementir åberopade dokumenten, de alternativa orsaker — i form av naturliga och tekniska hinder för den gränsöverskridande cementhandeln och de lokala och regionala samarbetsformer som i vissa fall existerade långt före år 1983 och som uppges sakna allt samband med ett europeiskt avtal om uppdelning av marknader — som Cementir kunde ha åberopat för att förklara den ringa graden av handel med cement inom gemenskapen under den aktuella perioden, och de synpunkter som bolaget kunde ha framfört angående Cembureaus roll och befogenheter samt vissa sammanslutningars återhållsamhet när det gällde att lämna upplysningar till Cembureau, inte kunde ha kastat något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat för att styrka Cembureau-avtalets existens. De förklaringar angående "naturliga hinder" för handeln med cement mellan staterna som Cementir kunde ha framfört, om bolaget hade haft tillgång till hela meddelandet om anmärkningar under det administrativa förfarandet, skulle tvärtom ha understrukit allvaret av den begångna överträdelsen, eftersom chefsdelegaterna genom att ingå Cembureau-avtalet försökte undanröja det lilla mått av faktisk konkurrens som alltjämt fanns kvar på marknaden (se ovan punkt 1088).

1281 För det andra har Cementir i sitt yttrande av den 29 december 1997 åberopat en rad dokument (dokument nr 33.126/2056—2062), som skulle visa att de lokala kunderna efter en prishöjning på den belgiska marknaden år 1984 började efterfråga cement från Tyskland, vilken var billigare. Cementir har dessutom åberopat ett dokument från CBR av den 17 januari 1986 (dokument nr 33.126/10193—10198) som nämner import till Belgien av cement från Tyskland, vilket skulle tala mot Cembureau-avtalets existens.

1282 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte. För övrigt finner rätten att den "vilda" exporten till Belgien uttryckligen omnämndes vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (anteckningarna från mötet den 2 april 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737). Den omständigheten att dokumentet från CBR av den 17 januari 1986 bekräftar förekomsten av en viss "vild" export till Nederländerna och Belgien, som chefsdelegaterna kände till, visar på sin höjd att Cembureau-avtalet inte alltid iakttogs av vissa producenter i gemenskapen, men bidrar inte till att kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens. Innehållet i dokumentet är tvärtom av sådant slag att det visar att Cembureau-avtalet fungerade effektivt. I denna handling anges nämligen följande: "Importen av tysk cement till Belgien tycks ha stabiliserats, även om den fortfarande ligger på en relativt hög nivå. År 1983 låg importen på 250 000 ton, år 1984 låg den på 220 000 ton och år 1985 kommer den sannolikt att uppgå till 203 000 ton."

1283 För det tredje har Cementir till sitt yttrande av den 29 december 1997 bifogat en rad dokument som skulle visa att det var tillåtna ämnen som diskuterades vid de två chefsdelegatsmöten som bolaget deltog i, det vill säga mötena den 14 januari 1983 och den 7 november 1984. Andra dokument (dokument nr 33.126/1175—1179, 2026—2049, 2050—2053, 2056—2062 och 5295) skulle styrka att ändamålet med dessa båda möten var att undersöka utvecklingen av den dumpade importen från Östeuropa och vilka tillåtna åtgärder som kunde vidtas mot denna import (klagomål till kommissionen). Det var också i det hänseendet som det vid mötet den 14 januari 1983 hänvisades till det belgisk-nederländska paritetspunktssystem som hade anmälts till kommissionen år 1981, men som kommissionen vid denna tidpunkt ännu inte officiellt hade tagit ställning till. Cementir anser att om alla dessa dokument hade funnits tillgängliga för bolaget under det administrativa förfarandet, skulle det ha kunnat visa att de handlingar som kommissionen har grundat sig på för att fastställa Cembureau-avtalets existens kunde tolkas på ett helt annat sätt än vad kommissionen har gjort i det ifrågasatta beslutet.

1284 Detta argument skulle dock inte ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet, av de skäl som anförs ovan i punkt 1208.

2.24 Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen

1285 För det första har Blue Circle i sin inlaga av den 10 februari 1997 anfört att det i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och därtill knutna dokument visar att det fanns lokala överenskommelser (nationella, bilaterala och multilaterala) som ledde till en uppdelning av de berörda marknaderna eller i vart fall påverkade handeln mellan staterna på ett märkbart sätt, vilket kommissionen för övrigt också medgav i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar. Dessa lokala avtal skulle dock inte ha haft något som helst samband med en paneuropeisk samverkan. Enligt Blue Circle hade kommissionen därför fel i sin uppfattning att dessa lokala avtal var bevis för att Cembureau-avtalet existerade eller att det hade genomförts. Då de överenskommelser som beskrivs i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar hindrade handeln med cement mellan medlemsstaterna, skulle de nationella akterna ha kunnas underbygga de påpekanden som Blue Circles ekonomiska expert, Dr Williamson, gjorde å bolagets vägnar samt den argumentation som bolaget förde till sitt försvar och som gick ut på att det mönster för cementhandeln som hade noterats på marknaden under den aktuella perioden, i synnerhet vad gällde exporten från Grekland, berodde på andra faktorer än den påstådda europeiska samverkan. Blue Circle har vidare gjort gällande att en rad bevis i de nationella akterna styrker att de bilaterala avtal, till exempel det grekisk-spanska och det spansk-portugisiska avtalet, som kommissionen inledningsvis och med rätta gjorde till föremål för nationella anmärkningar, som sedan övergavs, slutligen utan grund ”återanvändes” av kommissionen som bevis för att det fanns en Cembureau-kartell.

1286 Till stöd för dessa argument har Blue Circle åberopat uppgifter och dokument från akterna rörande Grekland, Tyskland, Frankrike, Italien, Spanien och Portugal. Bolaget har identifierat dessa handlingar genom numret överst till höger på sidan, titeln eller placeringen i meddelandet om anmärkningar, men har inte ingivit något av dokumenten som bilaga till yttrandet.

1287 Rätten finner att då Blue Circle inte till sitt yttrande har bifogat de däri åberopade dokumenten, i strid med de tydliga anvisningar som gavs i samband med åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, har bolaget försatt förstainstansrätten i en situation där den omöjligt kan identifiera dessa dokument med den noggrannhet som är nödvändig för att bedöma handlingarnas relevans för Blue Circles försvar under det administrativa förfarandet. Det kan tilläggas att bolaget hade möjlighet att avhjälpa denna brist efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, genom vilken det fick tillgång till alla kommissionens akter, däribland de dokument som redan omfattades av åtgärden för processledning den 2 oktober 1996, med undantag för de dokument som ingick i ärende IV/27.997 (CMF-ärendet angående CPMA) (se ovan punkterna 91 och 93). Sistnämnda dokument har dock inte åberopats i Blue Circles yttrande av den 10 februari 1997.

1288 De alternativa förklaringar, grundade på en ekonomisk marknadsanalys eller på förekomsten av ett stort antal lokala avtal (nationella, bilaterala och multilaterala), som Blue Circle kunde ha framfört i fråga om dynamiken i handeln med cement mellan staterna under den aktuella perioden kan inte kasta något nytt ljus över de direkta och skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens. Den omständigheten att det förekom nationella avtal och andra lokala avtal, som till exempel det grekisk-spanska avtalet eller den iberiska samverkan, beaktades inte heller av kommissionen då den sökte bevisa Cembureau-avtalets existens, vilket skedde uteslutande på grundval av de skriftliga bevis som anges i punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar och i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet. De synpunkter som Blue Circle kunde ha gjort gällande för att visa att det inte fanns något samband mellan de lokala avtalen och Cembureau-avtalet skulle inte ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet vad beträffar frågan om det avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet faktiskt existerade.

1289 För det andra har Blue Circle i sin inlaga av den 12 december 1997 anfört att bolaget, efter att ha gått igenom den dokumentation som det har kunnat ta del av efter åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997, är stärkt i sin uppfattning att den europeiska cementmarknaden var översållad av lokala, bilaterala och multilaterala avtal. Blue Circle anser att om bolaget hade haft tillgång till hela akten och hela meddelandet om anmärkningar under det administrativa förfarandet, skulle det ha kunnat uppmärksamma kommissionen på förekomsten av dessa avtal och deras totala oavhängighet av ett påstått Cembureau-avtal om respekt för hemmamarknaderna, och därigenom förmå kommissionen att, i förevarande fall, ingripa enbart mot dessa lokala avtal och endast ställa de däri inblandade producenterna till ansvar. En rad skriftliga bevis (dokument nr 33.126/4226, 4227, 4379—4392, 6858—6865, 6908, 6912, 6913, 6920, 6921, 6923—6976, 7041, 7046, 7047, 7048, 7766—7772, 8124—8138, 8152 och 16936—16938) skulle för övrigt klart tala mot kommissionens bedömning i meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet. Enligt sökanden visar dessa dokument att de olika europeiska cementproducenterna förde en aktiv, konkurrensinriktad och expansiv politik för att genom aktieköp skaffa sig bestämmande inflytande i utländska bolag. Blue Circle anser att detta ger uttryck för en praxis som är raka motsatsen till genomförandet av ett påstått avtal om respekt för hemmamarknaderna. Dokumenten visar dessutom att många bolag var delägare — i vissa fall korsvist — i andra europeiska cementföretag. De skulle därför ha gjort det möjligt för Blue Circle att ge en annan rimlig förklaring till den ringa graden av handel med cement under ifrågavarande period. Vissa av dokumenten (dokument nr 33.126/6914, 6959, 8124—8138 och 8152), som innehåller närmare uppgifter om en del av dessa aktieförvärv, avslöjar enligt sökanden att det under de

månader som föregick en sådan transaktion var normalt att köparen och säljaren diskuterade priser, import och export, möjligheterna till ett gemensamt agerande, etc. När dokumenten ses i sitt rätta sammanhang visar de klart att köparen önskade informera sig om den eftertraktade marknaden för att kunna bedöma värdet av de aktier som var föremål för köp och inte för att genomföra Cembureau-avtalet. Sökanden har understrukit att inget av dessa dokument nämner Cembureau-avtalet eller förekomsten av något som helst avtal om respekt för hemmamarknaderna, och att de inte heller innehåller några tecken på att ett sådant avtal förelåg. Blue Circle har slutligen anfört att om bolaget hade fått tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet, skulle det ha kunnat fördjupa sin analys av den europeiska marknaden och det nät av betydelsefulla förbindelser och bestämmande aktieinnehav som fanns på denna marknad. Sökanden anser att den därmed kunde ha kullkastat kommissionens uppfattning att det fanns ett enda och fortlöpande europeiskt avtal om respekt för hemmamarknaderna, och lämnat en annan förklaring till hur marknaden fungerade än kommissionens.

1290 Vidare har Blue Circle gjort gällande att det av en annan samling skriftliga dokument (dokument nr 33.126/270, 781—807, 839—843, 847—849, 853—859, 1175—1245, 4066, 4067, 4068, 4073, 5671—5724, 6883, 8124—8138, 8131, 8138, 8186, 13498—13509, 13532, 13542, 18517, 18533 och 18534, och dokument nr 33.322/923—929) klart framgår att cementmarknaden av tradition var uppdelad i många olika lokala, nationella, bilaterala (bland annat mellan Frankrike och Belgien, mellan Frankrike och Portugal samt mellan Belgien och Nederländerna) och multilaterala avtal (bland annat mellan Benelux-länderna, Tyskland och Frankrike), som i vissa fall härrörde från år 1964. Den dokumentation som rör alla dessa avtal talar i sig mot kommissionens slutsats att det fanns ett avtal av europeisk dimension, eftersom den tillhandahåller en rimlig alternativ förklaring till att handeln med cement inom gemenskapen var av ringa omfattning. Blue Circle har framhållit att vissa av de lokala avtal som nämns i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och därtill knutna dokument hade ett uttryckligt exportfrämjande syfte (till exempel dokumenten angående de fransk-portugisiska samarbetsavtalen och avtalen mellan Benelux-länderna, Frankrike och Tyskland samt dokumenten angående det franska bolaget Norcim).

1291 Andra dokument visar enligt Blue Circle att ett stort antal ekonomiska, handelsmässiga, tekniska och juridiska faktorer, till exempel de olika nationella mekanismerna för priskontroll (dokument nr 33.126/3333, 3336—3338 och 3342—3345), skillnaderna i transportkostnader (dokument nr 33.126/1224—1238, 3524—3526 och 3536—3542), skillnaderna i kvalitets- och specifikationsnormer (33.126/3556, 5678 och 5699), skillnaderna i skattelagstiftning och miljökontroll (dokument nr 33.126/3589) samt de subsidier och särskilda förmåner för den lokala industrin som förekom på vissa marknader (dokument nr 33.126/5673), påverkade handeln med cement mellan staterna och förklarade den uppdelning av marknaderna som kunde noteras under ifrågavarande period.

1292 Slutligen har Blue Circle hävdat att den lokala samverkan, det nät av korsvist ägande samt de övriga ovannämnda faktorer som kunde begränsa handeln mellan medlemsstaterna också visar att de europeiska cementproducenterna inte hade något intresse av att fastslå en princip om respekt för hemmamarknaderna inom ramen för Cembureau.

1293 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. Blue Circle har inte anfört någonting som kan kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat för att styrka Cembureau-avtalets existens, vare sig påståendet om att de dokument som sökanden har åberopat i sitt yttrande av den 12 december 1997 inte innehåller någon uppgift om Cembureau, Cembureau-avtalet eller någon annan europeisk överenskommelse om respekt för hemmamarknaderna, eller de alternativa förklaringar som bolaget kunde ha framfört i fråga om den ringa importvolymen inom gemenskapen vid den aktuella tidpunkten genom att åberopa förekomsten i Europa, i vissa fall före år 1983, av ett stort antal olika nationella, bilaterala och multilaterala avtal, de europeiska cementbolagens aktieägarstruktur och förekomsten av ekonomiska, handelsmässiga, juridiska och tekniska hinder för handeln med cement mellan staterna, eller de synpunkter som Blue Circle kunde ha gjort gällande med utgångspunkt i de dokument som beskriver den expansionistiska politik som fördes i olika europeiska koncerner i cementbranschen och de olika europeiska cementproducenternas individuella eller gemensamma exportverksamhet. De synpunkter, angående faktorer av alla slag som medverkade till marknadsuppdelningen, som Blue Circle hade kunnat framföra om bolaget hade haft tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och i akten i utredningen under det administrativa förfarandet skulle tvärtom ha understrukit allvaret av den begångna överträdelsen, eftersom chefsdelegaterna genom att ingå Cembureau-avtalet försökte undanröja det lilla mått av faktisk konkurrens som alltjämt fanns kvar på marknaden (se ovan punkt 1088).

1294 Det skall tilläggas att kommissionen aldrig har påstått att Cembureau-avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder resulterade i att all handel med cement inom gemenskapen och alla försök till handel mellan staterna upphörde. Det framgår av lydelsen av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet har beivrats på grund av sitt konkurrensbegränsande syfte. Cembureau-avtalet förbjöd inte heller "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) men hindrade däremot "vild" export (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Den omständigheten att det i vissa fall har förekommit import och export kan därför inte kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet för att styrka Cembureau-avtalets existens (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, och punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet). Argumentet att det inte fanns något samband mellan de lokala avtalen och Cembureau-avtalet kommer att behandlas ovan i punkt 1288.

3. Slutsatser

1295 Italcementi och Blue Circle har inte visat att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet genom att de inte fick tillgång till de dokument som sedan använts för att fastställa den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Vad beträffar de för sökandena fördelaktiga uppgifter som påstås ha funnits i meddelandet om anmärkningar och i akten i utredningen, och som sökandena inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet, konstaterar rätten att de 39 sökande som omfattades av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 (se ovan punkterna 124

och 158—172) inte har lyckats bevisa att det fanns minsta möjlighet att de synpunkter som de kunde ha gjort gällande på grundval av de oåtkomliga dokumenten skulle ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet vad gäller den överträdelse som fastslagits i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 247). Förstainstansrätten finner därför att den omständigheten att sökandena fick begränsad tillgång till meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen under det administrativa förfarandet inte har kunnat skada deras rätt till försvar mot anmärkningen om Cembureau-avtalets existens.

Sökandenas delaktighet i Cembureau-avtalet

A — Inledande anmärkningar

1296 Kommissionen har bevisat Cembureau-avtalets existens (se ovan punkt 1095).

1297 Det skall påpekas att kommissionen har fastslagit att en rad företag och företagssammanslutningar har vidtagit olika åtgärder med hänsyn till de villkor och regler som gäller enligt Cembureau-avtalet (punkt 46.1 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har således funnit att det tillfälliga och det regelbundna utbytet av prisuppgifter inom ramen för Cembureau (artikel 2 i det ifrågasatta beslutet), den fransk-italienska samverkan (artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet), den iberiska samverkan (artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet), den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet), de åtgärder som vidtagits inom ramen för ETF (artikel 4 i det ifrågasatta beslutet), ECEC (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet) och EPC (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet) alla utgjorde åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet. Den har understrukit följande (punkt 46.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet): "Målet är detsamma för alla överträdelserna, det vill säga en gemensam regel om respekt för hemmamarknaderna, eftersom det övriga agerandet endast består i åtgärder för tillämpning eller komplettering av denna regel. Parterna är också desamma, eftersom situationen kännetecknas av att den europeiska cementindustrin direkt eller genom nationella branschsammanslutningar har anslutit sig till en allmän regel, och att de mest direkt berörda parterna i olika fall har tillämpat denna regel." Kommissionen har därför fastslagit (punkt 46.1 första stycket i det ifrågasatta beslutet) att "alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau samt de bilaterala och multilaterala mötena och kontakterna [utgjorde] ett 'enda och fortlöpande avtal'".

1298 Den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet hänför sig till detta enda och fortlöpande avtal.

1299 Samtliga sökanden har hävdat att kommissionen gjorde sig skyldig till en uppenbart oriktig bedömning eller ett åsidosättande av bestämmelserna i artikel 85.1 och artikel 190 i fördraget,

när den fastslog att de hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Rätten skall därför pröva om kommissionen handlade riktigt när den fastställde sökandenas delaktighet i Cembureau-avtalet på grundval av det bevismaterial som anges i det ifrågasatta beslutet.

1300 Vid denna prövning måste situationen för Cembureau och dess medlemmar skiljas från situationen för de övriga personer som det ifrågasatta beslutet var riktat till.

1301 Vad beträffar Cembureau och sammanslutningens direkta medlemmar anges det i det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet ingicks av "Cembureau och dess medlemmar" "i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983" (punkt 45.1 i det ifrågasatta beslutet) och att samma parter bekräftade innehållet i detta avtal under chefsdelegaternas möte den 19 mars och den 7 november 1984 (punkt 45.2 i det ifrågasatta beslutet). Cembureau och dess direkta medlemmar ansågs därför vara "direkt delaktiga i avtalet om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna" (punkterna 45.10 och 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

1302 Även om det är kommissionens uppfattning att Cembureau och sammanslutningens alla direkta medlemmar har deltagit i en eller flera av de genomförandeåtgärder som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet, är beviset för deras delaktighet i Cembureau-avtalet inte knutet till det faktum att de har deltagit i dessa åtgärder. Detta bevis bygger på deras deltagande i chefsdelegaternas möten och även, vad gäller de direkta medlemmarna, deras medlemskap i Cembureau (punkterna 44.4, 45.1, 45.2 och 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

1303 Vad beträffar de direkta och indirekta medlemmar av Cembureau som var etablerade utanför gemenskapen vid tiden för chefsdelegaternas möten, har kommissionen fastslagit att de började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet vid den tidpunkt då de deltog i en åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet inom gemenskapen (punkterna 45.11 och 65.4 i det ifrågasatta beslutet).

1304 Vad beträffar de övriga personer till vilka det ifrågasatta beslutet är riktat, omfattar artikel 1 flera av Cembureaus indirekta medlemmar samt Buzzi.

1305 Beträffande Cembureaus indirekta medlemmar, har kommissionen fastslagit att de chefsdelegater som utsetts av de nationella sammanslutningarna företrädde dessa sammanslutningars medlemmar vid de möten under vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades. Kommissionen har i detta hänseende påpekat (punkt 44.5 i det ifrågasatta beslutet) att "... när sammanslutningarna gör åtaganden gör de detta i sina medlemmars intresse och å deras

vägnar och inte i sitt eget intresse. Cementproducenterna är de egentliga aktörerna, och de agerar genom sina branschsammanslutningar". Kommissionen har dock tillagt (punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet) att den "med avseende på [det ifrågasatta beslutet] endast tagit hänsyn till sådana företag som inom Cembureau företräds av en sammanslutning och som, utöver att de tillhör denna sammanslutning, har givit klart uttryck för att de anslutit sig till avtalet genom att delta" i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet. Beviset för att Cembureaus indirekta medlemmar var delaktiga i Cembureau-avtalet följer således av deras deltagande i den eller flera åtgärder för att genomföra detta avtal. De indirekta medlemmarna anses därför vara "indirekt delaktiga i Cembureau-avtalet genom sitt deltagande i olika ageranden och åtgärder som beslutats som ett komplement till avtalet eller som ett led i dess tillämpning" (punkt 45.10 i det ifrågasatta beslutet).

1306 I det ifrågasatta beslutet har slutligen Buzzi, som varken är direkt eller indirekt medlem av Cembureau, ansetts ha anslutit sig till Cembureau-avtalet genom sin delaktighet i den fransk-italienska samverkan som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet (punkt 65.3 första och tredje stycket c samt punkt 4 tredje stycket första strecksatsen i det ifrågasatta beslutet).

B — Medlemskap i en nationell sammanslutning, som är medlem av Cembureau, som ett kriterium för delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

1307 CBR (T-25/95), ENCI (T-31/95), Dyckerhoff (T-35/95), Vicat (T-37/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Alsen-Breitenburg (T-45/95), Nordcement (T-46/95), Rugby (T-53/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95) och Hornos Ibéricos (T-69/95) har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning, när den fastslog att de var delaktiga i Cembureau-avtalet på grund av sitt medlemskap i en nationell sammanslutning som var direkt medlem av Cembureau.

1308 Förstainstansrätten erinrar om att enligt meddelandet om anmärkningar hade Cembureau-avtalet antagits av Cembureau och dess medlemmar, och de indirekta medlemmarna hade anslutit sig till Cembureau-avtalet med omedelbar verkan (*ex nunc*) den dag då de började delta i en åtgärd för genomförande av detta avtal. Kommissionen grundade sig dock inte enbart på den omständigheten att Cembureaus indirekta medlemmar tillhörde en nationell sammanslutning, när den i meddelandet om anmärkningar fastställde deras delaktighet i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgjorde (se ovan punkterna 554—562).

1309 Av detta följer att kommissionen inte hade rätt att i det ifrågasatta beslutet använda medlemskapet i en nationell sammanslutning, som är medlem av Cembureau, som ett kriterium för delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Det enda kriterium som kommissionen lagenligt kunde använda för att ställa de indirekta Cembureau-medlemmarna till svars var, som redan har påpekats, deras anslutning till Cembureau-avtalet genom deltagandet i en åtgärd för att genomföra detta avtal (se punkterna 45.10 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet, se ovan punkterna 563 och 564). Det var också detta kriterium som användes i meddelandet om anmärkningar.

1310 Förstainstansrätten skall därför undersöka huruvida den omständigheten att de indirekta Cembureau-medlemmarna deltog i en eller flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet är ett tillräckligt bevis för att de var delaktiga i detta avtal (punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet)

1311 De prövade argumenten är således utan föremål och skall underkännas.

C — Huruvida chefsdelegaterna och företagssammanslutningarna var behöriga att ingå Cembureau-avtalet

1312 CBR (T-25/95), Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), VNC (T-32/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Alsen-Breitenburg (T-45/95), Nordcement (T-46/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), Rugby (T-53/95), BCA (T-54/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95), Italcementi (T-65/95), Cementir (T-87/95) och AGCI (T-103/95) har för det första gjort gällande att ett sådant avtal som Cembureau-avtalet varken omfattas av den verksamhet som är fastslagen i Cembureaus stadgar eller den som föreskrivs i för de olika berörda nationella branschsammanslutningarnas stadgar. Chefsdelegaterna utgör inte, vare sig enligt Cembureaus eller de nationella sammanslutningarnas stadgar, ett behörigt organ som giltigt kan binda Cembureaus medlemmar. Sökandena har vidare hävdat att Cembureaus direkta medlemmar aldrig gav chefsdelegaterna fullmakt att ingå Cembureau-avtalet.

1313 Argumentet att Cembureau och Cembureaus chefsdelegater enligt stadgarna saknade behörighet att ingå Cembureau-avtalet har redan underkänts (se ovan punkterna 923—928). Av samma skäl underkänner rätten argumenten om att de direkta medlemmarna av Cembureau saknade behörighet. Eftersom kommissionen med rätta har fastslagit, på grundval av de bevis som uppräknas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, att Cembureau-avtalet ingicks i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och bekräftades vid chefsdelegaternas möte den 19 mars och den 7 november 1984 (se ovan punkt 1095), återstår endast frågan om dessa chefsdelegater handlade i de indirekta Cembureau-medlemmarnas namn och å deras vägnar

1314 Det framgår av artikel 6 första stycket i Cembureaus stadgar, såsom de gällde vid den tidpunkt som beaktats i det ifrågasatta beslutet, att Cembureaus medlemmar före sammanslutningens stämma utsåg varsin företrädare som skulle utöva deras rösträtt. De härigenom utsedda företrädarna för Cembureaus direkta medlemmar kallades "chefsdelegater". Cembureau bekräftade detta i sitt svar på meddelandet om anmärkningar, sidan 7 (punkt 15.4 i det ifrågasatta beslutet): "I likhet med vad som är fallet med regeringsföreträdare i internationella

organisationer, och trots att titeln 'Head Delegates' inte har fastslagits i stadgarna..., skall en person utses till 'chefsdelegat' ('head delegate') för att utöva rätten att rösta i stämman. Cembureau skall ha en aktuell förteckning över dessa 'chefsdelegater'."

1315 Av detta följer att de direkta medlemmarna hade givit chefsdelegaterna fullmakt att fatta beslut i samband med Cembureaus stämma. Deras faktiska representationsbefogenheter var dock inte begränsade till Cembureaus stämmor.

1316 Det framgår nämligen av Van Hoves telexmeddelande av den 17 november 1982 (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11558) till Cembureaus direktörer, H. Collis och P. Dutron, att chefsdelegaterna även företrädde Cembureaus direkta medlemmar vid de chefsdelegatsmöten som anordnades av Cembureau. Van Hove, som var belgisk chefsdelegat, har i sitt telexmeddelande föreslagit att han skulle "inbjudas [till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983] i [sin] egenskap av ordförande för kontaktkommittén med avseende på sådana problem som rörde EEG, och att Belgien [skulle] utse en annan person till Head Delegate".

1317 Detta konstaterande har stöd i den "officiella" kallelse till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (dokument nr 33.126/11554) som skickades till alla direkta medlemmar av Cembureau. Det framgår klart av denna skrivelse att chefsdelegaterna inte inbjöds till mötet den 14 januari 1983 i eget namn utan i egenskap av företrädare för en direkt medlem av Cembureau. I kallelsen anges nämligen följande: "Den enda chansen att uppnå positiva resultat är att alla medlemmar känner ansvar och deltar i en gemensam diskussion. Det är i den andan som jag inbjuder er att delta i [chefsdelegaternas] möte, som kommer att hållas i Cembureaus lokaler i Paris den 14 januari kl. 9."

1318 Mot denna bakgrund finner rätten att kommissionen hade fog för att anse att chefsdelegaterna hade ingått och senare bekräftat Cembureau-avtalet under sina möten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984.

1319 För det andra har FIC anfört att en branschsammanslutning inte kan ingå ett konkurrensbegränsande avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, eftersom den inte utövar någon affärs- eller produktionsverksamhet. Cembureau har likaledes gjort gällande att en sammanslutning måste utöva affärsverksamhet för att kunna bli föremål för tillämpning av artikel 85.1 i fördraget. ATIC har för sin del anfört att sammanslutningen enligt sina stadgar inte kunde utöva någon som helst affärssverksamhet.

1320 Som kommissionen med rätta har påpekat i det ifrågasatta beslutet (punkt 44.2) är det inte en nödvändig förutsättning att branschsammanslutningar utövar affärs- eller produktionsverksamhet för att artikel 85.1 i fördraget skall tillämpas (domstolens dom av den 15 maj 1975 i mål 71/74, Fruit- en Groentenimporthandel och Frubo mot kommissionen, REG 1975, s. 563,

punkterna 28—32 (nedan kallad domen i Frubo-målet, domen i de ovan i punkt 717 nämnda målen Van Landewyck m.fl. mot kommissionen, punkterna 87 och 88, dom av den 8 november 1983 i de förenade målen 96/82—102/82, 104/82, 105/82, 108/82 och 110/82, IAZ m.fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 3369, punkt 19, domen av den 30 januari 1985 i mål 123/83, BNIC, REG 1985, s. 391, punkterna 20 och 26, och domen i det ovan i punkt 83 nämnda målet Europay CB mot kommissionen, punkterna 76 och 77). Artikel 85.1 i fördraget är nämligen tillämplig på sammanslutningar i den mån som deras egen verksamhet eller den verksamhet som utövas av anslutna företag kan ha en sådan verkan som bestämmelsen är avsedd att förhindra. En annan tolkning skulle fränta artikel 85.1 i fördraget dess sanna innebörd (domen i det ovannämnda Frubo-målet, punkterna 30 och 31).

1321 Argumentet skall därför underkännas.

D — Huruvida företag och sammanslutningar samtidigt kan ställas till svars för samma överträdelse

1322 Cembureau (T-26/95), SFIC (T-36/95), Vicat (T-37/95), BDZ (T-48/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), ATIC (T-63/95) och Italcementi (T-65/95) har gjort gällande att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fastslog att såväl sammanslutningarna som medlemmarna i dessa sammanslutningar hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Secil har förklarat att en och samma överträdelse inte kan anses vara ett både ett avtal och ett beslut i den mening som avses i artikel 85.1, eftersom det första begreppet rör företag och det andra begreppet rör sammanslutningar. En viss överträdelse måste därför anses vara antingen ett avtal mellan företag eller ett beslut av företagssammanslutningar. Cembureau, SFIC, Vicat, BDZ, Cimpor, Secil och ATIC har anfört att kommissionen inte har iakttagit de förutsättningar som enligt rättspraxis måste föreligga för att en sammanslutning och dess medlemmar skall kunna ställas till svars för samma överträdelse. Detta kan, enligt sökandena, bara ske om kommissionen visar att sammanslutningens beteende är fristående och självständigt i förhållande till medlemmarnas beteende. Kommissionen skulle därför genom sitt tillvägagångssätt även ha åsidosatt principen *non bis in idem*. Enligt Italcementi är det för övrigt en logisk följd av beskrivningen i det ifrågasatta beslutet att överträdelsen skall anses vara ett beslut av en företagssammanslutning och inte ett avtal mellan företag. Kommissionen borde därför ha visat att Italcementi hade förklarat sig samtycka till det beslut som fattats inom ramen för sammanslutningen och att bolaget hade anslutit sig till detta. Italcementi skulle därför inte kunna anses vara delaktigt i Cembureau-avtalet enbart på grund av sitt medlemskap i Cembureau.

1323 Förstainstansrätten finner att kommissionen, i motsats till vad Secil har påstått, inte ansåg att Cembureau-avtalet utgjorde såväl ett avtal som ett beslut av företagssammanslutningar. I det ifrågasatta beslutet (punkt 45.5) har den nämligen fastslagit att "regeln om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna utgör ett avtal".

1324 I artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen fastslagit att det inte bara var företag som var delaktiga i det konstaterade avtalet utan även flera företagssammanslutningar och en sammanslutning bestående av företagssammanslutningar och företag, det vill säga Cembureau.

1325 I detta hänseende finner rätten att lydelsen av artikel 85.1 inte utesluter avtal mellan företagssammanslutningar och företag från tillämpningsområdet för förbudet i denna artikel. För att kommissionen samtidigt skall kunna fastslå att en anslutning och dess medlemmar har deltagit i en och samma överträdelse, måste den bevisa att sammanslutningens beteende är oavhängigt medlemmarnas beteende (domstolens dom av den 27 september 1988 i de förenade målen 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 och 125/85—129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mot kommissionen, REG 1988, s. 5193; svensk specialutgåva, volym 9, s. 651, nedan kallad domen i målen Pappersmassa I).

1326 I förevarande fall är det ingen tvekan om att sammanslutningarna hade en självständig roll i samband med den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Cembureaus roll bestod i att ta initiativ till chefsdelegaternas möten, under vilka Cembureau-avtalet ingicks och senare bekräftades, och att förbereda dessa möten (punkt 19 i det ifrågasatta beslutet). Den självständiga roll som spelades av de nationella sammanslutningar som är medlemmar i Cembureau bestod i att tillsammans med Cembureau ingå och senare bekräfta Cembureau-avtalet. Cembureaus indirekta medlemmar anslöt sig för sin del till avtalet genom de åtgärder som vidtogs för att genomföra detta avtal. Denna anslutning var möjlig av den anledningen att de nationella sammanslutningarna anmodades att "sprida väl valda ord" omkring sig (utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585)), vilket också framhäver att de nationella sammanslutningarna hade en självständig roll. Slutligen hade Cembureau och de nationella sammanslutningarna en självständig roll i förhållande till Cembureaus indirekta medlemmar vid genomförandet av Cembureau-avtalet. Det är nämligen endast Cembureau och sammanslutningens direkta medlemmar som anses ha begått de i artikel 2.1 och 2.2 fastslagna överträdelser som bestod i ett utbyte av prisuppgifter (se nedan punkterna 1450—1452).

1327 Kommissionen ansåg däremot inte att de företag som var medlemmar i de sammanslutningar som avses i det ifrågasatta beslutet ingick Cembureau-avtalet. Enligt det ifrågasatta beslutet (punkterna 45.10 och 65.3 första stycket) anslöt sig dessa företag till Cembureau-avtalet genom att delta i en eller flera av de genomförandeåtgärder som avses i artiklarna 3—6 i det ifrågasatta beslutet.

1328 Vad gäller den självständiga roll som sammanslutningarna och företagen spelade vid genomförandet av det avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, kunde kommissionen på goda grunder ställa såväl sammanslutningarna som deras medlemmar till svars för denna överträdelse. Av samma skäl kan det inte vara fråga om ett åsidosättande av principen *non bis in idem*.

1329 Vad slutligen beträffar Italcementis argument, finner rätten att oavsett om Cembureau-"avtalet" också kunde anses vara ett beslut av företagssammanslutningar, hade kommissionen fog för att anse att det beteende som behandlas i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet var ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, eftersom den hade fastslagit att det fanns en gemensam vilja hos deltagarna i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, samt den 19 mars och den 7 november 1984 (se ovan punkt 1072). Det kan tilläggas att Italcementis delaktighet i Cembureau-avtalet har fastställts inte enbart med hänsyn till företagets medlemskap i Cembureau utan även på grund av att det deltog i chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984. vid vilket Cembureau-avtalet bekräftades (punkterna 19.8, 45.1, 45.2, 45.10 och punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Italcementi kan därför inte göra gällande att bolaget ansågs ha deltagit i Cembureau-avtalet enbart på grund av sitt medlemskap i Cembureau.

1330 De prövade argumenten skall därför underkännas.

E — Huruvida Cembureau och dess direkta medlemmar har deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

1331 Det skall först undersökas om kommissionen har bevisat att Cembureau och dess direkta medlemmar har deltagit i den överträdelse som avses i artikel i det ifrågasatta beslutet (1). Därefter skall rätten pröva det av vissa Cembureau-medlemmar framförda argumentet att principen om icke-diskriminering har åsidosatts (2). Vidare skall rätten pröva Cembureaus och dess direkta medlemmars argument om att det ifrågasatta beslutet är otillräckligt motiverat (3) och att rätten till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet på grund av att det inte gavs tillräcklig insyn i vissa delar av meddelandet om anmärkningar och i vissa dokument i akten i utredningen (4).

1. Beviset för att Cembureau och dess direkta medlemmar deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

1332 Cembureaus direkta medlemmar finns angivna i punkt 15.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet. Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet avser följande direkta medlemmar: FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, Unicem, BCA, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och AGCI.

1333 Förstainstansrätten skall först pröva Aalborgs och BCA:s argument om att de har hållits ansvariga för handlingar som begåtts av en annan rättslig enhet (1.1). Därefter skall det göras

en separat bedömning av situationen för de sökande som deltog i ett eller flera chefsdelegatsmöten (1.2), och situationen för Unicem som inte deltog i något av dessa möten (1.3).

1.1 Den omständigheten att vissa direkta Cembureau-medlemmar har efterträtt andra medlemmar

1334 Aalborg (T-44/95) har för det första invänt mot att kommissionen har hållit bolaget ansvarigt för Aktieselskabet Aalborg Cement Fabriks handlingar. Sistnämnda bolag överlät sin anläggning för cementtillverkning till Aalborg den 1 januari 1990. Bolaget upphörde inte att existera juridiskt, eftersom det blev ett holdingbolag som under nytt namn äger 50 procent av aktierna i Aalborg. Då Cembureau-avtalet inte finns på pränt, hade Aalborg ingen möjlighet att få kännedom om avtalet i samband med överlåtelsen. Sökanden har vidare gjort gällande att det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon motivering till varför bolaget skall anses vara ansvarigt för handlingar som har begåtts av ett annat företag.

1335 Förstainstansrätten finner att Aalborg vid förhandlingen har medgivit att bolagets bildande den 26 juni 1990 och dess övertagande av Aktieselskabet Aalborg Cement Fabriks cementtillverkning med retroaktiv verkan den 1 januari 1990 var ett led i en omorganisering av den koncern som det ingår i. Sökanden och Aktieselskabet Aalborg Cement Fabrik skall därför anses utgöra samma ekonomiska enhet med avseende på tillämpningen av artikel 85.1 i fördraget (dom av den 28 mars 1984 i de förenade målen 29/83 och 30/83, CRAM och Rheinzink mot kommissionen, REG 1984, s. 1679, punkt 9). Av detta följer att kommissionen hade fog för att hålla Aalborg ansvarigt för Aktieselskabet Aalborg Portland Cement Fabriks handlingar.

1336 Vad beträffar den påstådda bristen på motivering, konstaterar rätten att meddelandet om anmärkningar (bilaga 5 till ansökan) var riktat till Aalborg. Bolaget har vid förhandlingen medgivit att det, i sitt svar på meddelandet om anmärkningar, inte inför kommissionen gjorde gällande att det inte kunde hållas ansvarigt för Aktieselskabet Aalborg Portland Cement Fabriks handlingar. Med hänsyn till dessa omständigheter och till att sistnämnda företag och sökanden utgjorde samma ekonomiska enhet vad avser tillämpningen av artikel 85.1 i fördraget, var kommissionen inte skyldig att i det ifrågasatta beslutet lämna ytterligare förklaringar till varför den höll sökanden ansvarig för Aktieselskabet Aalborg Cement Fabriks beteende.

1337 BCA (T-54/95) har för det andra invänt mot att kommissionen har hållit sammanslutningen ansvarig för de påstått rättsstridiga handlingar som begicks av en annan organisation, nämligen CMF (se ovan punkt 91), som fram till den 1 juni 1988 företrädde den brittiska cementin-

dustrins intressen vid Cembureau. BCA har framhållit att dess sammantagna verksamhet i allt väsentligt skilde sig från CMF:s verksamhet.

1338 Förstainstansrätten finner att kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 45.12) har redovisat skälen till att BCA måste anses ansvarig för CMF:s beteende. Kommissionen har härvid anfört att medlemmarna av CMF var medlemmar av Cement and Concrete Association (nedan kallad CCA), att CMF upplöstes den 1 juni 1988, och att dess verksamhet liksom uppgiften att företräda de brittiska cementproducenternas intressen överfördes till CCA, som samtidigt ändrade stadgarna och bytte namn till BCA. Enligt kommissionen fortsatte BCA därmed att driva den verksamhet som tidigare drevs av CMF, och medlemmarna av de två sammanslutningarna var desamma.

1339 Det är ostridigt att BCA fram till den 1 juni 1988, när sammanslutningen blev medlem av Cembureau, bar namnet CCA och att CMF fram till denna dag företrädde den brittiska cementindustrins intressen inom Cembureau. Det framgår av en förklaring från CMF den 1 juni 1988 (dokument nr 33.126/17259 och 17260) att CMF faktiskt upplöstes denna dag och att sökanden övertog dess aktier. Slutligen finner rätten att det är ostridigt att medlemmarna av de två sammanslutningarna var desamma, att CMF:s sista ordförande blev ordförande för BCA och att den chefsdelegat som företrädde CMF vid Cembureau (G. Marshall), blev chefsdelegat för BCA.

1340 Även om CMF:s verksamhet, såsom sökanden har påstått, särskilt rörde CPMA (se ovan punkt 91) som avskaffades år 1987 före bildandet av BCA, och även om BCA utövar vissa uppgifter som aldrig utövades av CMF, fanns det en uppenbar motsvarighet mellan CMF och BCA vad gäller den verksamhet som bedrevs inom Cembureau, och följaktligen vad gäller det beteende som har tillskrivits BCA i det ifrågasatta beslutet (domen i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl. mot kommissionen, och domen i de ovan i punkt 1335 nämnda målen CRAM och Rheinzink mot kommissionen, punkt 9). BCA efterträdde således CMF som medlem av Cembureau, och samma person blev kvar på posten som brittisk chefsdelegat.

1341 Mot denna bakgrund kunde kommissionen kunde med fog fastslå att BCA skulle hållas ansvarig för CMF:s beteende inom Cembureau. Rätten underkänner därför BCA:s argument.

1.2 Sökande som har deltagit i ett eller flera chefsdelegatsmöten

1.2.1 Deltagande i de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och senare bekräftades

1342 Det är ostridigt att Cembureau företrädde av sin ordförande, J. Bailly, biträdd av två direktörer, H. Collis och P. Dutron, vid de tre chefsdelegatsmöten som behandlas i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet. Dessa personers närvaro framgår för övrigt av dokumenten med rubrikerna "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581), "Chefsdelegaternas möte i Noordwijk den 19 mars 1984" (punkt 19.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699 och 11700) och "Chefsdelegaternas möte i Paris den 7 november 1984" (punkt 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11752).

1343 För övrigt har alla Cembureaus direkta medlemmar, utom Unicem (se nedan punkterna 1404—1417), deltagit i ett eller flera av de chefsdelegatsmöten som avses i det ifrågasatta beslutet.

1344 Vad beträffar mötet den 14 januari 1983, framgår det av dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" att den belgiske chefsdelegaten, (A. Pestalozzi), den nederländske chefsdelegaten (M. Platschorre), den luxemburgske chefsdelegaten (J.C. Tesch), den franske chefsdelegaten (R. Poitrat), den danske chefsdelegaten (O. Stevens Larsen), den tyske chefsdelegaten (P. Schuhmacher), den brittiske chefsdelegaten (Sir J. Milne), den spanske chefsdelegaten (J. Bertrán), den irländske chefsdelegaten (D. Quirke), den portugisiske chefsdelegaten (J. Toscano Jr.), den norske chefsdelegaten (Heiberg), den svenske chefsdelegaten (Borelius) och den grekiske chefsdelegaten (A. Canellopoulos) deltog i mötet. Vidare framgår det av dokumentet att Cementir hade utsett en anställd (C. Cesareni) att som chefsdelegat företräda bolaget vid detta möte. Det har för övrigt inte vid något tillfälle under förfarandet vid förstainstansrätten bestritts att dessa chefsdelegater deltog i mötet.

1345 Då chefsdelegaterna företrädde Cembureaus direkta medlemmar (se ovan punkterna 1314—1318), kan det redan nu fastlås att FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, CMF/BCA (se ovan punkterna 1337—1341), Oficemen, Irish Cement, ATIC, Aker, Euroc, Cementir och AGCI, som är direkta medlemmar, deltog i mötet.

1346 Italcementi (T-65/95) har påstått att dess chefsdelegat, C. Pesenti, inte deltog i mötet på grund av sjukdom. Bolaget har i detta hänseende anfört att dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" är odaterat. Dokumentet visar endast att C. Pesenti hade glömt att informera Cembureau om att han inte skulle närvara vid mötet. Italcementi har till stöd för sitt argument åberopat utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 22 december 1982 (punkt 19.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument

nr 33.126/11565), utkastet till protokoll från exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 (punkt 17.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/286—294) och referatet av ett telefonsamtal mellan P. Dutron och A. d'Agostino (punkt 19.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11698).

1347 Förstainstansrätten konstaterar att det var avsett att C. Pesenti skulle delta i mötet den 14 januari 1983. I dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" finner man nämligen hans namn bland de chefsdelegater som skulle delta i mötet.

1348 De av Italcementi åberopade dokumenten väcker dock tvivel i fråga om Pesentis faktiska närvaro vid mötet. De visar nämligen att Pesenti av hälsoskäl var frånvarande vid flera möten under den period som sträckte sig från slutet av år 1982 till början av år 1984. Även om det av protokollet från exekutivkommitténs möte den 22 december 1982 bara framgår att Pesenti var frånvarande vid just detta möte, förklaras det i protokollet från exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 att Pesenti hade varit förhindrad att delta i de föregående mötena på grund av hälsoskäl, och det konstateras att Pesenti var frånvarande även vid detta möte. Referatet av telefonsamtalet mellan P. Dutron och A. d'Agostino visar att d'Agostino skulle delta i mötet den 19 mars 1984, eftersom Pesesenti var förhindrad att delta på grund av hälsoskäl. Slutligen anges det i protokollet från exekutivkommitténs möte den 8 november 1984 (bilaga 4.11 till Cembureaus ansökan) att Pesenti var avliden.

1349 Mot denna bakgrund finner rätten att kommissionen inte har bevisat att C. Pesenti, och därmed Italcementi, deltog i mötet den 14 januari 1983.

1350 Vad beträffar chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 konstaterar rätten att chefsdelegaterna för FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, CMF/BCA (se ovan punkterna 1137—1341), Oficemen, Irish Cement, ATIC, Aker, Euroc och AGCI deltog i häri (se även dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Noordwijk den 19 mars 1984").

1351 Italcementi har medgivit att bolaget vid detta möte företrädde av sin VD, A. d'Agostino. Även om han, då han ersatte Pesenti (se ovan punkt 1348), inte var chefsdelegat vid Cembureau, företrädde han ändå Italcementi med bindande verkan för bolaget.

1352 Det kan slutligen också fastslås att det är obestritt att chefsdelegaterna för FIC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, CMF/BCA (se ovan punkterna 1337—1341), Irish Cement, ATIC, Euroc, Cementir och AGCI (se även dokumentet med rubriken "Chefs-

delegaternas möte i Paris den 7 november 1984"), och därmed dessa direkta medlemmar av Cembureau, deltog i chefsdelegaternas möte den 7 november 1984.

1353 Av det ovan anförda följer att Cembureau, FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, BCA, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och AGCI alla deltog i ett eller flera chefsdelegatsmöten, vid vilka det uttrycktes eller bekräftades en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna och att reglera handeln mellan länderna. Genom sin närvaro samtyckte parterna till innehållet i det vid dessa möten ingångna och senare bekräftade Cembureau-avtalet, eller gav åtminstone de andra deltagarna ett sådant intryck (domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 232, och domen i det ovan i punkt 958 nämnda målet Tréfileurope mot kommissionen, punkt 85). Eftersom dessa sökande inte tog avstånd från innehållet, skall de anses vara delaktiga i det Cembureau-avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 155, domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Montecatini mot kommissionen, punkt 181, förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 232, dom av den 6 april 1995 i mål T-142/89, Boël mot kommissionen, REG 1995, s. II-867, punkt 60, och domen i det ovan i punkt 897 nämnda målet Mayr-Melnhof mot kommissionen, punkt 135). Rätten kommer längre fram att undersöka hur länge sökandena deltog i Cembureau-avtalet.

1.2.2 Avståndstagande och andra omständigheter som sökandena har åberopat för att bestrida att de var delaktiga i Cembureau-avtalet

1354 FIC (T-30/95) och Ciments luxembourgeois (T-34/95) har anfört att bristen på avståndstagande från deras sida inte kan utgöra bevis för att de anslöt sig till ett avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget.

1355 Detta argument saknar relevans för målets avgörande. De direkta Cembureau-medlemmarnas delaktighet i Cembureau-avtalet har inte bevisats på grundval av deras brist på avståndstagande. Denna delaktighet har bevisats på grundval av de var medlemmar i Cembureau och hade deltagit i ett eller flera av de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet hade ingåtts och senare bekräftats (se ovan punkt 1302).

1356 FIC, VNC (T-32/95), Ciments luxembourgeois, SFIC (T-36/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95), BCA (T-54/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), ATIC (T-63/95), Italcementi (T-65/95), Cementir (T-87/95) och AGCI (T-103/95) har gjort gällande att de tog avstånd från Cembureau-avtalet, eller att det föreligger andra särskilda omständigheter som utesluter deras delaktighet i avtalet.

1357 FIC, Aalborg, BDZ, BCA och AGCI har för det första påstått att de inte kände till Cembureau-avtalet innan kommissionen inledde sitt förfarande. De kan därför inte ha deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

1358 FIC har vidare förklarat att sammanslutningen endast informerades om innehållet i mötet den 7 november 1984 genom en skrivelse från sin VD, Van Hove, av den 12 november 1984 (punkt 44.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2063—2069 och 2436—2447), av vilken det uttryckligen framgick att inga interna EEG-problem behandlades eller ens nämndes vid detta möte (se ovan punkt 1029). Sökanden hävdar att detta, i motsats till vad kommissionen har påstått, inte motsägs av protokoll nr 88 från mötet i FIC:s styrelse den 23 februari 1983 (punkt 44.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2035—2043, i det ifrågasatta beslutet anges felaktigt den 23 mars 1983), i vilket Cembureau bara nämns i förbindelse med ett möte i FIC den 11 januari 1983 avsett att förbereda chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Slutligen har FIC bestritt kommissionens påstående att FIC:s "protokoll inte alltid återger vad som verkligen har diskuterats i styrelsen" (punkt 44.3 i det ifrågasatta beslutet).

1359 BCA har tillagt att sammanslutningens påstådda vetskap om Cembureau-avtalet bygger på en juridisk fiktion. Även om CMF hade känt till detta avtal, vilket bestrides, blev BCA aldrig informerad om avtalet innan det administrativa förfarandet inleddes.

1360 Dessa argument skall underkännas. Det är nämligen utrett att den belgiske, den danske, den tyske, den brittiske och den grekiske chefsdelegaten deltog i de tre chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och senare bekräftades (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Eftersom dessa chefsdelegater med bindande verkan företrädde en direkt medlem av Cembureau vid dessa tillfällen (se ovan punkt 1314—1318), måste den vetskap som den belgiske, den danske, den tyske, den brittiske och den grekiske chefsdelegaten hade om Cembureau-avtalet direkt tillskrivas FIC, Aalborg, BDZ, BCA som efterträdare till CMF (se ovan punkt 1337—1341) och AGCI.

1361 Därutöver kan det påpekas att det protokoll som FIC:s ordförande, Van Hove, den 12 november 1984 tillställde sammanslutningens styrelse inte gör det möjligt att dra några slutsatser om beskaffenheten av de upplysningar som kan ha lämnats till FIC efter mötena den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984. Det är slutligen utan relevans för målets avgörande att FIC bestrider kommissionens påstående om att FIC:s protokoll inte alltid återgav vad som verkligen hade diskuterats i styrelsen. I det ifrågasatta beslutet har denna omständighet inte använts som ett led i bevisningen om FIC:s delaktighet i Cembureau-avtalet. Denna delaktighet har fastslagits på grundval av att sammanslutningen var medlem av Cembureau och hade deltagit i ett eller flera av de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet hade ingåtts och senare bekräftats (punkterna 19.4, 19.8, 19.13, 45.1, 45.2, 45.10 och 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

1362 För det andra har FIC anfört att även om det måste antas att Cembureau och dess medlemmar har ingått ett konkurrensbegränsande avtal, borde flera inlägg från den belgiska cementindustrins representanter betraktas som uttryck för ett avståndstagande till det påstådda Cembureau-avtalet. Som ett exempel har FIC hänvisat till det så kallade möteskompendium som utarbetades efter det möte som sammanslutningen höll den 11 januari 1983 för att förbereda chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (bilaga 14 till sammanslutningens ansökan), de dokument som nämns i punkt 18 i protokoll nr 88 från mötet i FIC:s styrelse den 23 februari 1983 (bilagorna 15, 16 och 17 till sammanslutningens ansökan), den belgiske chefsdelegatens inlägg vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737) och protokoll nr 112 från mötet i FIC:s styrelse den 1 september 1987 (bilaga 20 till sammanslutningens ansökan).

1363 Förstainstansrätten finner dock att inget av dessa dokument visar att FIC öppet tog avstånd från innehållet i de tre chefsdelegatsmöten som behandlas i det ifrågasatta beslutet och som sammanslutningen deltog i.

1364 Vad beträffar det möteskompendium som utarbetades efter det möte som FIC anordnade den 11 januari 1983, för att förbereda chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, finner rätten att detta dokument, som "skickades till FIC:s språkrör, A. Pestalozzi, med kopia till kontaktkommitténs ordförande J. Van Hove", har rubriken "Möte mellan Cembureaus chefsdelegater den 14 januari 1983 i Paris, i syfte att undersöka vilka faktorer som har inflytande på cementmarknaden. Möteskompendium från FIC:s förberedande möte den 11 januari 1983". Den omständigheten att det inte i detta dokument hänvisas till hemmamarknadsprincipen utesluter inte att det några dagar senare, vid mötet den 14 januari 1983, ingicks ett avtal om en sådan princip. Sagda möteskompendium innehåller inte heller någon uppgift som visar att den belgiske chefsdelegaten, A. Pestalozzi, och FIC:s ordförande, Van Hove, som deltog i mötet (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581) hade för avsikt att ta avstånd från innehållet i detta möte.

1365 Det framgår inte heller av något av de dokument som anges i punkt 18 i protokoll nr 88 från FIC:s styrelsemöte den 23 februari 1983 att FIC på något vis tog avstånd från innehållet i Cembureau-avtalet. Rätten vill i detta hänseende understryka att den omständigheten att Cembureau-avtalet inte omnämns i ett dokument — vilket inte är tillräcklig för att kasta nytt ljus över de dokument som i övrigt visar att avtalet ingicks vid mötet den 14 januari 1983 (se ovan punkt 1116) — inte heller kan visa att dokumentets upphovsman tog avstånd från avtalet.

1366 Den belgiske chefsdelegatens inlägg vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 återges på följande sätt i anteckningarna angående detta möte: "Belgien: Det skall noteras att även om en del av cementexporten från Tyskland till Nederländerna är av strukturell eller sedvanlig karaktär, har det under senare år förekommit ytterligare 'vild' export till Nederländerna och Belgien. De tidigare diskussionerna mellan chefsdelegaterna har inte lett till ändrade förhållanden, och det är därför onödigt att föra en motsvarande diskussion inom Cembureau".

Det faktum att den belgiske chefsdelegaten fann det nödvändigt att delge de övriga deltagarna sin oro över en sådan "ytterligare 'vild' export" visar klart hans önskan att dra Cembureau-medlemmarnas uppmärksamhet till en "ömtålig fråga" som kunde sätta på spel den hemmamarknadsprincip som hade antagits vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Den belgiske chefsdelegatens inlägg kan därför inte anses vara ett avståndstagande från Cembureau-avtalet, utan ger tvärtom uttryck för en önskan om att avtalet skall iakttas. Anmärkningen att en diskussion mellan chefsdelegaterna var onödig rör endast problemet med "vild" export till Belgien och Nederländerna och inte de övriga "ömtåliga frågor" som anges i det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) samt i anteckningarna från detta möte (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737). Slutligen finner rätten att FIC, genom att delta i chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984, då Cembureau-avtalet bekräftades, i vilket fall som helst gav de övriga mötesdeltagarna intryck av att den fortfarande samtyckte till innehållet i Cembureau-avtalet.

1367 Protokoll nr 112 från mötet i FIC:s styrelse den 1 september 1987 innehåller slutligen vissa uppgifter om den roll som Cembureau skulle spela.

1368 Förstainstansrätten erinrar om att det vid denna tidpunkt pågick diskussioner om Cembureaus roll och framtid (se ovan punkterna 1194 och 1195). Protokoll nr 112 av den 1 september 1987 redogör för FIC:s ståndpunkt i dessa diskussioner. Protokollet har dock inget samband med diskussionerna vid de chefsdelegatsmöten som behandlas i det ifrågasatta beslutet och visar inte att FIC öppet skulle ha tagit avstånd från innehållet i dessa möten.

1369 Vidare har FIC anfört att det möteskompendium som utarbetades efter FIC:s möte den 11 januari 1983, för att förbereda chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, och flera andra dokument åskådliggör den belgiska cementindustrins ständiga strävan att handla i enlighet med gemenskapsrättens konkurrensregler, efter samråd med kommissionen.

1370 Rätten finner dock att hänvisningarna till de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna i de dokument som FIC har åberopat inte kastar något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis av vilka det framgår dels att chefsdelegaterna vid mötet den 14 januari 1983 enades om att respektera hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna (se ovan punkterna 979—985), dels att den belgiske chefsdelegaten, Pestalozzi, och kontaktkommitténs ordförande, Van Hove, deltog i detta möte utan att öppet ta avstånd från innehållet i detta. De av FIC åberopade dokumenten fritar därför inte på något sätt sammanslutningen från ansvar, utan visar tvärtom att överträdelsen var uppsåtlig.

1371 Slutligen har FIC hävdat att sammanslutningen varken anslöt sig i efterhand till det avtal som påstås ha ingåtts vid mötet den 14 januari 1983 eller bekräftade det vid mötena den 19 mars och den 7 november 1984.

1372 Detta argument saknar relevans. I det ifrågasatta beslutet påstås det inte att FIC i efterhand anslöt sig till det avtal som ingicks den 14 januari 1983 och bekräftades den 19 mars och den 7 november 1984. Kommissionen har gjort gällande att FIC ingick och bekräftade avtalet vid sagda datum (punkt 45.1 och 45.2 i det ifrågasatta beslutet). FIC har dock aldrig bestritt att den belgiske chefsdelegaten närvarade vid de tre mötena i fråga. Då den belgiske chefsdelegaten vid dessa möten företrädde sökanden med bindande verkan (se ovan punkterna 1314—1318) och då de direkta skriftliga bevis som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet styrker Cembureau-avtalets existens (se ovan punkt 1095), är det också bevisat att FIC deltog i mötena.

1373 För det tredje har VNC, Ciments luxembourgeois, BCA, Irish Cement, Italcementi, Cementir och AGCI hävdat att de inte hade något intresse av att delta i Cembureau-avtalet, att de hade en blygsam roll på cementmarknaden och att de hade särskilda skäl för att delta i chefsdelegaternas möten.

1374 De omständigheter som åberopats av de berörda sökandena kan dock inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, vilka styrker Cembureau-avtalets existens (se ovan punkt 1095). Då det är bevisat att Ciments luxembourgeois, CMF/BCA (se ovan punkterna 1337—1341, Irish Cement, Italcementi, Cementir och AGCI deltog i de tre mötena i fråga, att VNC deltog i mötet den 14 januari 1983, att Cementir deltog i mötena den 14 januari 1983 och den 7 november 1984, och att Italcementi deltog i mötet den 19 mars 1984, måste dessa sökande, som inte ens har gjort gällande att de öppet tog avstånd från innehållet i dessa möten, genom sin blotta närvaro vid mötena anses ha samtyckt till Cembureau-avtalets innehåll eller åtminstone givit de andra deltagarna ett sådant intryck. Det är således bevisat att de var delaktiga i Cembureau-avtalet.

1375 VNC och Cementir har åberopat att de var frånvarande vid ett av de tre chefsdelegatsmötena, den 7 november 1984 respektive den 19 mars 1984, för att bestrida all delaktighet i överträdelsen.

1376 Detta argument skall underkännas. Det är tillräckligt att VNC och Cementir deltog i ett av de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks eller bekräftades för att fastslå att de anslöt sig till den gemensamma vilja som uppstått.

1377 För det fjärde har Ciments luxembourgeois bestritt sin delaktighet i Cembureau-avtalet genom att göra gällande att bolaget inte i det ifrågasatta beslutet utpekas som en av parterna i de bilaterala kontakter som diskuterades under dessa möten. Sökanden har framhållit att, i motsats till vad som var fallet med meddelandet om anmärkningar (punkt 13), de kvantitativa begränsningarna av cementleveranser från Luxemburg till Belgien inte heller behandlas i det ifrågasatta beslutet. Italcementi anser för sin del att det ifrågasatta beslutet är motsägelsefullt, eftersom det däri fastslås att bolaget deltog i Cembureau-avtalet men inte att det deltog i den bilaterala samverkan som avses i artikel 3 i det ifrågasatta beslutet, och som skulle vara de enda åtgärderna för genomförande av sagda avtal. AGCI anser också att det memorandum som tillhandahölls ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 måste sättas i samband med de överträdelser som avses i artikel 3 i det ifrågasatta beslutet och som varken AGCI:s medlemmar eller sammanslutningen själv har deltagit i.

1378 Rätten finner dock att Ciments luxembourgeois, Italcementis och AGCI:s delaktighet i Cembureau-avtalet har fastställts med hänsyn till företagets direkta medlemskap i Cembureau och deras deltagande i ett eller flera av chefsdelegatsmötena i fråga (punkterna 19.4, 19.8, 19.13, 45.1, 45.2, 45.10 och punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Den omständigheten att det i det ifrågasatta beslutet har fastslagits att dessa sökande var delaktiga i Cembureau-avtalet, trots att de inte deltog i de överträdelser som avses i artikel 3 i det ifrågasatta beslutet, utgör således ingen motsägelse.

1379 Då det är bevisat att Ciments luxembourgeois och AGCI deltog i de tre mötena i fråga och att Italcementi deltog i mötet den 19 mars 1984, måste dessa sökande, som inte ens har gjort gällande att de öppet tog avstånd från innehållet i dessa möten, genom sin blotta närvaro vid mötena anses ha samtyckt till Cembureau-avtalets innehåll eller åtminstone givit de andra deltagarna ett sådant intryck. Det är således bevisat att de var delaktiga i Cembureau-avtalet, trots att de inte deltog i bilaterala kontakter eller överenskommelser.

1380 För det femte har SFIC anfört att dess ordförandes deltagande i Cembureaus chefsdelegatsmöten föll inom ramen för sammanslutningens verksamhet som branschorganisation och att denna verksamhet skall presumeras vara tillåten, till dess att motsatsen bevisas. Sökanden anser att de bevis som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet inte kan kullkasta denna presumtion. Enligt SFIC har kommissionen därför åsidosatt denna presumtion genom att fastslå att sammanslutningens deltagande i mötena i sig innebar att den anslöt sig till Cembureau-avtalet.

1381 Det är obestritt att SFIC deltog i de tre chefsdelegatsmötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). SFIC, som inte ens har gjort gällande att sammanslutningen öppet tog avstånd från innehållet i dessa möten, måste genom sin närvaro vid mötena anses ha samtyckt till Cembureau-avtalets innehåll eller åtminstone givit de andra deltagarna ett sådant intryck. Kommissionen hade därför fog för att i det ifrågasatta beslutet fastställa att SFIC var delaktig i Cembureau-avtalet.

1382 SFIC har vidare anfört att handeln mellan Cembureaus medlemmar måste hållas åtskild från handeln inom gemenskapen. Sökanden anser att då hälften av deltagarna i Cembureaus chefsdelegatsmöten kom från länder utanför gemenskapen, kunde kommissionen inte på grundval av omständigheter som hänförde sig till Spanien och Portugal ifrågasätta beteendet hos företag som var etablerade i gemenskapens medlemsstater.

1383 Detta argument saknar relevans, eftersom SFIC är en företagssammanslutning. SFIC:s delaktighet i Cembureau-avtalet har i vilket fall som helst fastställts med hänsyn till företagets direkta medlemskap i Cembureau och dess deltagande i de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och senare bekräftades (punkterna 19.4, 19.8, 19.13, 45.1, 45.2, 45.10 och punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har således inte beaktat sådana omständigheter som hänför sig till tredje land.

1384 För det sjätte har Aalborg anfört att bolaget inte kan anses vara part i Cembureau-avtalet, eftersom meningsutbytet vid mötet den 19 mars 1984 skedde på franska, ett språk som bolagets representant, O. Stevens Larsen, inte behärskade. Han yttrade sig för övrigt inte under mötet och blev inte anmodad att uttala sig om något av de beslut som eventuellt fattades, vare sig genom omröstning, skriftligt samtycke, godkännande av protokollet eller motsvarande dokument. Därutöver har Aalborg vid förhandlingen inför förstainstansrätten gjort gällande att diskussionerna under mötet den 14 januari 1983 också hölls på franska.

1385 Detta argument skall underkännas. Det är nämligen inte sannolikt att den danske chefsdelegaten vid två tillfällen skulle ha rest till möten där allt avhandlades på ett språk som han inte förstod. Vidare finner rätten att Aalborgs argument, såsom kommissionen har påpekat vid förhandlingen, vederläggs av innehållet i dokument nr 33.126/11582, av vilket det klart framgår att det förberetts en simultantolkning från franska till engelska och vice versa inför mötet den 14 januari 1983. Vad beträffar argumentet att Aalborg uppträdde passivt, är det fastslaget att Aalborg deltog i de tre chefsdelegatsmötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Aalborg, som inte ens har gjort gällande att det öppet tog avstånd från innehållet i dessa möten, måste genom sin blotta närvaro vid mötena anses ha samtyckt till Cembureau-avtalets innehåll eller åtminstone givit de andra deltagarna ett sådant intryck. Kommissionen hade därför fog för att i det ifrågasatta beslutet fastställa att Aalborg var delaktigt i Cembureau-avtalet.

1386 För det sjunde har Oficemen gjort gällande att även om det antas att Cembureau-avtalet har ingåtts, finns det övertygande bevis på att sammanslutningen aldrig har anslutit sig till detta. Sökanden har i detta hänseende hänvisat till den oro som de irländska producenterna (utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585)) och de brittiska producenterna (Blue Circles promemoria av den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334)) hade uttryckt i fråga om dumpad import från Spanien, samt till de antidumpningsklagomål som kontaktkommittén ingav till kommissionen åren 1983

och 1985 beträffande denna import. Slutligen har sökanden understrukit att det i memorandumet till ordföranden vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 preciseras att exporten från Spanien till Irland och Förenade kungariket ännu vid denna tidpunkt utgjorde en "ömtålig fråga".

1387 Förstainstansrätten noterar att de olika uppgifter som lämnats av Oficemen, och som snarare visar hur Oficemens medlemmar har uppträtt än hur sammanslutningen själv har uppträtt, inte kan överskyla det faktum att Oficemen deltog i mötena den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345 och 1350). Oficemen, som inte ens har gjort gällande att den öppet tog avstånd från innehållet i dessa möten, måste genom sin närvaro vid mötena anses ha fortlöpande samtyckt till Cembureau-avtalets innehåll eller åtminstone givit de andra deltagarna ett sådant intryck. Det är således bevisat att sammanslutningen deltog i Cembureau-avtalet vid tiden för chefsdelegaternas möten. I det ifrågasatta beslutet har dock Oficemens delaktighet i Cembureau-avtalet endast ansetts ha utgjort en överträdelse från och med den 1 januari 1986 (se ovan punkt 1303). Rätten skall därför längre fram undersöka om Oficemen fortfarande deltog i avtalet den 1 januari 1986 (se nedan punkterna 4226—4232).

1388 För det åttonde har Aalborg, Irish Cement och Italcementi gjort gällande att deras beteende visar att de inte samtyckte till Cembureau-avtalet. Aalborg har anfört att bolaget organiserade sin försäljning, och i synnerhet sin export, på grundval av självständiga kommersiella överväganden. Irish Cement har under åberopande av att bolaget ökade sin export till Förenade kungariket under 1980-talet förnekat att det har anslutit sig till något som helst avtal om respekt för hemmamarknaderna. Italcementi har för sin del påstått att kommissionen inte har styrkt att bolagets beteende påverkades av de upplysningar som utväxlades vid de chefsdelegatsmöten som avses i det ifrågasatta beslutet.

1389 Förstainstansrätten underkänner dessa argument. Det är nämligen fastslaget att Aalborg och Irish Cement deltog i de tre chefsdelegatsmötena i fråga och att Italcementi deltog i mötet den 19 mars 1984 (se ovan punkt 351). Aalborg, Irish Cement och Italcementi, som inte ens har gjort gällande att de öppet tog avstånd från innehållet i chefsdelegaternas möten, måste genom sin närvaro vid dessa möten anses ha samtyckt till Cembureau-avtalets innehåll eller åtminstone givit de andra deltagarna ett sådant intryck. Enligt fast rättspraxis skall dock det faktum att ett företag inte rättar sig efter resultatet av möten som haft ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte inte betyda att dess ansvar för att ha deltagit i överenskommelsen bortfaller, så länge som det inte offentligt har tagit avstånd från mötenas innehåll (domen i det ovan i punkt 897 nämnda målet Mayr-Melnhof mot kommissionen, punkt 135, och domen i det ovan i punkt 958 nämnda målet Tréfileurope mot kommissionen, punkt 85). Även om det antas att sökandens beteende på marknaden inte anpassades till "spelreglerna", påverkar detta inte på något sätt deras ansvar för delaktighet i Cembureau-avtalet.

1390 För det nionde har Aalborg, BDZ och Cementir gjort gällande att de inte omnämns i de dokument som styrker Cembureau-avtalets existens. De anser därför att kommissionen inte hade grund för att fastslå att de var delaktiga i avtalet.

1391 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Den omständigheten att sökandena inte nämns vid namn i dokumentationen angående Cembureau-avtalet kan inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som åberopas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet och som visar att deltagarna i mötet den 14 januari 1983, däribland de chefsdelegater som utsetts av Aalborg, BDZ och Cementir, ingick Cembureau-avtalet (se ovan punkt 1095), och ger ingen antydan om att dessa sökande öppet tog avstånd från mötets innehåll.

1392 För det tionde har BDZ gjort gällande att sammanslutningen har 37 medlemmar, och att det inte finns någon omständighet som kan läggas till grund för slutsatsen att den informerade sina medlemmar om det påstådda Cembureau-avtalet. Oficemen och ATIC har likaledes anfört att de aldrig har vare sig informerat sina medlemmar om det påstådda Cembureau-avtalet eller ålagt dem någon regel, anvisning eller instruktion för genomförande av sagda avtal.

1393 Även om detta påstående vore riktigt, kan det inte överskyla det faktum att BDZ, Oficemen och ATIC deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, och att de därmed direkt deltog i Cembureau-avtalet (se ovan punkt 1095, 1344 och 1345).

1394 Slutligen har AGCI anfört att kommissionen inte har bevisat att sammanslutningen vid deltagandet i ifrågavarande chefsdelegatsmöten gav de övriga deltagarna det intrycket att den anslöt sig till deras eventuella otillåtna syften. AGCI har i detta hänseende åberopat en intern promemoria från Blue Circle av den 24 oktober 1986, sammanställt av J. Horner (dokument nr 33.126/11132), i vilken det förklaras att de grekiska producenterna inte var bundna av samma handelsregler som de övriga europeiska producenterna. Enligt sökanden visar detta klart att de grekiska producenterna alltid har ansetts vara ovälkomna utomstående, eftersom de inte böjde sig för de regler som antagits av de europeiska storproducenterna.

1395 I detta hänseende finner rätten att den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet tillskrivs såväl AGCI som de grekiska producenterna Heracles, Titan och Halkis. Även om sökanden hade rätt i sitt påstående att Blue Circles promemoria av den 24 oktober 1986, sammanställd av J. Horner, visar att de grekiska producenterna tog avstånd från Cembureau-avtalets innehåll, kan en sådan omständighet inte beaktas vid bedömningen av huruvida AGCI faktiskt deltog i den ifrågavarande överträdelsen. Det är utrett att AGCI deltog i de tre chefsdelegatsmötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Sammanslutningen, som inte ens har gjort gällande att den öppet tog avstånd från innehållet i dessa möten, måste genom sin närvaro vid mötena anses ha samtyckt till Cembureau-avtalets innehåll eller åtminstone givit de andra deltagarna intrycket av att den samtyckte och skulle fortsätta samtycka till detta avtal. Det är således

bevisat att AGCI deltog i Cembureau-avtalet. Rätten skall nedan i punkterna 4074—4077, 4096—4101 och 4210—4213 pröva om Heracles, Titan och Halkis var delaktiga i Cembureau-avtalet.

1.2.3 Påståendet att vissa dokument inte kan åberopas mot Cembureaus direkta medlemmar

1396 Vissa sökande som är direkta medlemmar av Cembureau, nämligen VNC (T-32/95), BDZ (T-48/95), Cementir (T-87/95) och AGCI (T-103/95), har gjort gällande att vissa av de dokument som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet inte kan användas som bevis för att de deltog i Cembureau-avtalet, eftersom dokumenten inte härrör från sökandena och sökandena inte kände till dem före inledandet av det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 1050—1053). Aalborg (T-44/95) och Irish Cement (T-60/95) har vid förhandlingen framfört ett liknande argument.

1397 Förstainstansrätten underkänner detta argument, och finner det inte nödvändigt att ta ställning till om det kan upptas till sakprövning, i den mån det har framförts av Aalborg och Irish Cement. Den omständigheten att de berörda sökandena inte deltog i utarbetandet av ett eller flera av dessa dokument, och att de inte kände till dokumenten före inledandet av det administrativa förfarandet, medför inte att sagda handlingar inte kan åberopas mot dem som bevis för den överträdelse som de anses ha gjort sig skyldiga till (domen i det ovan i punkt 1053 nämnda målet Empresa Nacional Siderúrgica mot kommissionen, punkt 312). Rätten erinrar om att samtliga bevis som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet visar att kommissionen med fog har fastslagit Cembureau-avtalets existens (se ovan punkt 1095). Det är utrett att alla de sökande som anges i föregående punkt deltog i mötet den 14 januari 1983 och i åtminstone ett av de båda möten som hölls den 19 mars och den 7 november 1984, och att de inte öppet tog avstånd från innehållet i dessa möten. Det är således bevisat att de deltog i Cembureau-avtalet.

1398 Irish Cement har vid förhandlingen gjort gällande att Blue Circles promemorior (punkt 18.2 och 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11337) och Kalogeropoulos uttalande den 25 juni 1986 (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877) inte kan åberopas mot bolaget, eftersom det inte har fått tillfälle att korsförhöra ("cross-examine") upphovsmännen till dessa dokument.

1399 Rätten underkänner detta argument och finner det inte nödvändigt att ta ställning till om argumentet, som för första gången framfördes under förhandlingen, kan upptas till sakprövning. I förevarande fall är det administrativa förfarandet reglerat i förordningarna nr 17 och 99/63, som inte föreskriver någon form av "cross-examination". Irish Cements argument avser i vilket fall som helst inte de dokument angående chefsdelegaternas möten som anges i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet, och som styrker att Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades under dessa möten och att Irish Cement deltog häri (se ovan punkterna 921—1095, 1344, 1345, 1350 och 1352).

1.2.4 Slutsatsen att Cembureau och sammanslutningens direkta medlemmar, med undantag för Unicem, deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

1400 Det är styrkt att Cembureau, FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, BCA, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Aker, Euroc, Cementir och AGCI deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (se ovan punkt 1344 och 1345). Kommissionen har mot denna bakgrund fastslagit att de från och med denna dag var delaktiga i Cembureau-avtalet, med hänsyn till de bevis som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet och som styrker att avtalet ingicks i samband med detta möte, samt i avsaknad av uppgifter som visar att någon av deltagarna öppet tog avstånd från innehållet i detta möte.

1401 Kommissionen kunde därför med fog fastställa att Cembureau, FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, BCA, Irish Cement, Cementir och AGCI från och med den 14 januari 1983 deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Rätten skall längre fram undersöka hur länge de deltog i denna överträdelse.

1402 Vad gäller de direkta medlemmarna Oficemen och ATIC å ena sidan och Euroc å andra sidan, vilka vid den aktuella tidpunkten var etablerade utanför gemenskapens geografiska område, har kommissionen fastslagit att de deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet från och med den 1 januari 1986 respektive den 9 juni 1986. Beträffande Aker, som fortfarande är etablerat utanför gemenskapens geografiska område, har kommissionen fastslagit att bolaget deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet från och med den 9 juni 1986. Kommissionen har förklarat att den "beträffande Oficemen och ATIC... skulle kunna utgå från verkningarna i gemenskapen av deras anslutning till det aktuella avtalet från och med den dag då de faktiskt anslöt sig. Kommissionen har dock tagit den 1 januari 1986 till utgångspunkt för överträdelsens varaktighet, eftersom det av kommissionens uppgifter framgår att de spanska och portugisiska företagens deltagande fick märkbara verkningar i gemenskapen först efter det att de berörda länderna anslöt sig till gemenskapen" (punkt 45.11 i det ifrågasatta beslutet). Vad beträffar Aker och Euroc har kommissionen gjort gällande att den inte har "bevis för att deras delaktighet i Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen har haft verkningar inom gemenskapen före [den 9 juni 1986]" (punkt 65.4 fjärde strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Av detta följer att även om det är bevisat att dessa fyra parter var delaktiga i Cembureau-avtalet, måste det nedan undersökas hur länge de var delaktiga och huruvida delaktigheten utgjorde en överträdelse från och med de båda datum som fastslagits i det ifrågasatta beslutet (se nedan punkterna 4226—4242).

1403 Vad slutligen beträffar Italcementi, är det fastslaget att bolagets deltagande i mötet den 19 mars 1984 utgör bevis för att det deltog i Cembureau-avtalet och därmed i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 1351). Det är under alla omständigheter bevisat att Italcementi deltog i denna överträdelse från och med den 19 mars 1984. Det skall längre fram undersökas om kommissionen hade fog för att fastställa att Italcementi började delta i överträdelsen den 14 januari 1983, på grundval av att bolaget deltog i en eller flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet (se nedan punkterna 4224 och 4225).

1.3 Situationen för Unicem, som är direkt medlem av Cembureau men som inte deltog i något av chefsdelegaternas möten

1404 Unicem har framhållit att bolaget inte deltog i något av de chefsdelegatsmöten som avses i det ifrågasatta beslutet. Unicem har vidare hävdat att det aldrig informerades om innehållet i dessa möten. Enligt bolaget är det därför inte bevisat att det deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

1405 Kommissionen har i det ifrågasatta beslutet (punkt 44.4) gjort följande bedömning: "Den omständigheten att en medlem inte har närvarat vid de av organens möten som medlemmarna har rätt att delta i betyder inte att de beslut som fattas och de avtal som ingås inom ramen för dessa organ inte binder den frånvarande medlemmen. Medlemskap i en sammanslutning innebär generellt att man accepterar gällande regler och praxis, och att man är medveten om att sammanslutningen eller organisationen agerat med varje medlems direkta eller indirekta stöd och tack vare det faktum att den kan räkna med medlemmarnas samtycke och stöd. Såvida inte en medlem gör ett klart avståndstagande, gäller dess samtycke inte bara den verksamhet som fastställts i sammanslutningens stadgar, utan även sammanslutningens verksamhet *de facto*". Vidare anges följande (punkt 45.13 in fine i det ifrågasatta beslutet): "Det faktum att [Unicem] inte var närvarande vid mötena, betyder inte att [bolaget] inte deltog i avtalet om respekt för hemmamarknaderna och reglering av handeln mellan länderna, då andra italienska chefsdelegater var närvarande och företrädde sitt land, och då sammanslutningen agerade med stöd av alla sina medlemmar, både närvarande och frånvarande, samt då Unicem, vid den tidpunkt då [bolaget] tillsammans med de övriga italienska producenterna utsattes för verkningarna av den grekiska importen, fick stöd av Cembureaus övriga medlemmar (se ovan punkt 27) och således drog fördel av den solidaritet som är förenad med hemmamarknadsprincipen."

1406 Förstainstansrätten finner det inte nödvändigt att undersöka om Unicem informerades om innehållet i chefsdelegaternas möten. Det är utrett att varken den chefsdelegat som bolaget hade utsett till sin representant i Cembureau, Nasi (Unicems svar av den 5 juni 1998 på en skriftlig fråga från förstainstansrätten) eller någon annan av Unicems anställda deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984. Detta framgår av förteckningen över de deltagare som förväntades delta i dessa möten (punkt 19.4, 19.8 och 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581, 11699, 11700 och 11752). Kommissionen har för övrigt vidgått detta i det ifrågasatta beslutet (punkt 45.13) och under förfarandet vid förstainstansrätten (svaromålet i mål T-50/95, punkt 49).

1407 Förstainstansrätten skall således pröva om det finns grund för kommissionens påstående att Unicem företräddes av en annan italiensk chefsdelegat vid de tre möten där bolagets chefsdelegat var frånvarande.

1408 Kommissionen har gjort gällande att chefsdelegaterna skall likställas med regeringsföreträdare i internationella organisationer. Den har, för att bevisa att den närvarande italienske chefsdelegaten företrädde de tre italienska medlemmarna av Cembureau, åberopat följande referat av ett telefonsamtal mellan P. Dutron och A. d'Agostino (punkt 19.11 i det ifrågasatta beslutet,

dokument nr 33.126/11698): "G. Pesenti, som är sjuk, kommer inte till Noordwijk, men d'Agostino kommer att företräda Italien vid mötet för Head Delegates." Kommissionen har därutöver hänvisat till att det i dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581) anges vilken medlemsstat och inte vilket företag chefsdelegaterna kommer från.

1409 Förstainstansrätten konstaterar att Cembureau vid tiden för chefsdelegaternas möten under åren 1983 och 1984 hade tre italienska medlemmar, nämligen Unicem, Italcementi och Cementir, som var och en utsåg sin egen chefsdelegat. Den omständigheten att de tre italienska företag som var direkta medlemmar av Cembureau var och en hade en chefsdelegat talar i sig emot kommissionens påstående om att en ensam chefsdelegat hade befogenhet att företräda alla tre företagen.

1410 Den omständigheten att två italienska chefsdelegater, nämligen G. Pesenti från Italcementi och C. Cesareni från Cementir, förväntades närvara vid mötet den 14 januari 1983, såsom framgår av dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" talar också emot antagandet att de tre italienska medlemmarna hade givit en ensam italiensk chefsdelegat fullmakt att företräda dem.

1411 Slutligen finner rätten att om det förhöll sig så som kommissionen har påstått, att var och en av de tre italienska chefsdelegaterna företrädde samtliga italienska Cembureau-medlemmar, skulle G. Pesenti från Italcementi, som var förhindrad att delta i mötet den 19 mars 1984, inte ha låtit sig ersättas av en annan av Italcementis anställda, det vill säga A. d'Agostino, utan av Cementirs eller Unicems chefsdelegat.

1412 Förstainstansrätten fastslår därför att Unicem inte var företrätt vid mötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984. Av detta följer att Unicem inte direkt anslöt sig till den gemensamma vilja som uppstod vid dessa möten.

1413 Även om en sammanslutning, såsom kommissionen har hävdat, agerar med stöd av alla sina medlemmar, både närvarande och frånvarande, och även om medlemskap i en sammanslutning innebär att man accepterar gällande regler och praxis, kan Unicems delaktighet i den överträdelse som avses i det ifrågasatta beslutet fastslås endast om det är styrkt att detta företag uttryckligen eller underförstått samtyckte till innehållet i Cembureau-avtalet. Unicems medlemskap i Cembureau är nämligen inte i sig tillräckligt för att göra bolaget ansvarigt för de uppenbart rättsstridiga beslut som chefsdelegaterna fattat i dess frånvaro. Rätten vill i detta hänseende understryka att kommissionen inte har bemött Cembureaus påstående om att chefsdelegaterna som organ inte hade några befogenheter enligt sammanslutningens stadgar (punkt 15.4 i det ifrågasatta beslutet).

1414 Då det inte finns något skriftligt bevis för att Unicem samtyckte till de diskussioner som ägde rum vid de tre mötena, måste det undersökas om företagets beteende avslöjar ett sådant samtycke.

1415 På denna punkt har kommissionen framhållit att Unicem genomförde Cembureau-avtalet inom ramen för ETF (punkt 45.13, samt artikel 4.1, 4.2 och 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) och genom att delta i ECEC:s verksamhet (punkt 58 och artikel 5 i det ifrågasatta beslutet).

1416 Vad gäller bevisningen om delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, kan Unicems situation likställas med situationen för en indirekt medlem av Cembureau. I likhet med vad som är fallet för en indirekt medlem, kan det fastslås att Unicem var delaktigt i Cembureau-avtalet endast om det är styrkt att bolaget deltog i en åtgärd för att genomföra detta avtal (se ovan punkterna 1307—1311).

1417 Rätten kommer längre fram att pröva om Unicems påstådda deltagande i de ageranden som avses i artiklarna 4 och 5 i det ifrågasatta beslutet kan anses utgöra ett genomförande av Cembureau-avtalet från bolagets sida (se nedan punkterna 4102—4107). Bedömningen av om bolaget deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall således prövas i ett senare skede.

2. Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

1418 VNC (T-32/95) anser sig diskriminerad genom det ifrågasatta beslutet, eftersom inte alla medlemmar av Cembureau anses ha begått en överträdelse enligt beslutet. Som ett exempel har VNC hänvisat till Cembureau-medlemmar från länder utanför gemenskapen. ATIC (T-63/95) har likaledes hävdat att en enhetlig tillämpning av den princip som behandlas i punkt 44.4 i det ifrågasatta beslutet borde ha föranlett kommissionen att ställa alla Cembureaus direkta medlemmar till svars för de överträdelser som begåtts inom ramen för denna sammanslutning.

1419 Förstainstansrätten konstaterar att de enda direkta medlemmar av Cembureau som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet, det vill säga den österrikiska, den finska, den isländska, den schweiziska och den turkiska medlemmen, samtliga var etablerade i länder som inte var medlemsstater i gemenskapen vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet fattades. Vidare finns det i det ifrågasatta beslutet ingen uppgift som visar att dessa direkta medlemmar hade deltagit i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet (se ovan punkt 1303). Situationen för de direkta Cembureau-medlemmar som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet skiljer sig således från situationen för VNC och ATIC, som vid den tidpunkt då de anses ha börjat delta i överträdelsen var etablerade i gemenskapen och hade deltagit i en eller flera åtgärder för

genomförande av Cembureau-avtalet. Rätten underkänner därför argumentet att likabehandlingsprincipen har åsidosatts.

1420 Det förhåller sig under alla omständigheter så, att även om det fastslås att vissa direkta medlemmar av Cembureau som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet befann sig i en situation som liknade de berörda sökandenas, kan ett sådant konstaterande under inga omständigheter motivera att den överträdelse som lagts VNC och ATC till last lämnas utan avseende, om den vederbörligen fastställts (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

1421 Aalborg (T-44/95) har vidare anfört att kommissionen enligt principen om likabehandling borde ha undersökt om bolagets delaktighet i Cembureau-avtalet hade verkningar i gemenskapen, på samma sätt som den gjorde i fråga om de spanska och portugisiska företagen.

1422 Förstainstansrätten underkänner dessa argument av de skäl som anges ovan i punkt 1420.

3. Åsidosättande av artikel 190 i fördraget

1423 SFIC (T-36/95) har klandrat kommissionen för att inte tillräckligt väl ha motiverat varför artikel 85.1 i fördraget kunde tillämpas på bolaget. Enligt sökanden har kommissionen blandat samman olika begrepp, utan att någonsin redogöra för på vilket sätt gemenskapens rättspraxis kunde läggas till grund för uppfattningen att en sammanslutning förbundit sig att ingå och genomföra ett sådant avtal som Cembureau-avtalet. Den överträdelse som har fastslagits med avseende på företagssammanslutningar består av faktiska handlingar som utförts av personer med uppgifter inom dessa sammanslutningar, och SFIC anser därför att kommissionen enligt rättspraxis var skyldig att särskilt motivera sitt beslut på denna punkt, eftersom frågeställningen var ny.

1424 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Kommissionen har i punkt 44.1 i det ifrågasatta beslutet inlett sin rättsliga bedömning med att behandla frågan om artikel 85.1 i fördraget kan tillämpas på företagssammanslutningar, och har därvid understrukit att då detta problem återkommer, fanns det skäl att redan från början fastställa huvudprinciperna för i vilka situationer sammanslutningar kan anses ha deltagit i ageranden som faller under artikel 85.1 i fördraget. I punkt 44.2 och 44.3 har kommissionen gått igenom sådan gemenskapsrättspraxis som är tillämplig på denna fråga och har förkastat de synpunkter som i detta hänseende framförts av en rad sammanslutningar, däribland SFIC, under det administrativa förfarandet. Slutligen innehåller det ifrågasatta beslutet en redogörelse för varför vissa företagssammanslutningar har ställts till ansvar för handlingar som utförts av personer som utövade uppgifter inom dessa sammanslutningar (punkt 44.3 andra stycket och punkt 4 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

1425 Aalborg (T-44/95) har klandrat kommissionen för att den inte i sin rättsliga bedömning har förklarat grunderna för den, enligt sökanden, nya uppfattning som framförs i punkt 44 i det ifrågasatta beslutet, och som går ut på att underlåtenhet att ta avstånd från överträdelsen medför ansvar.

1426 Kommissionen har dock bevisat att Aalborg var närvarande vid mötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984 (punkt 19.4, 19.8 och 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581, 11699, 11700 och 11752), och att Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades vid dessa möten. Den kunde därför med fog fastslå att Aalborg hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, eftersom bolaget inte hade tagit avstånd från denna. Det behövdes därför ingen särskild motivering av kommissionens tillvägagångssätt, som för övrigt var förenligt med rättspraxis (se till exempel domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 232).

1427 Slutligen har BCA (T-54/95) hävdat att kommissionen inte tydligt har förklarat varför den drog slutsatsen att sammanslutningen måste anses vara ansvarig för den rättsstridiga verksamhet som ägt rum inom ramen för Cembureau.

1428 Kommissionen har dock, i punkterna 44 och 45, särskilt 45.1, 45.2, 45.7, 45.10 och 45.12 samt punkterna 46 och 65, särskilt 65.3 och 65.8 i det ifrågasatta beslutet, tydligt redogjort för skälen till att BCA skall anses ansvarig för den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Rätten underkänner därför även BCA:s argument.

4. Huruvida rätten till försvar åsidosattes i samband med att insyn gavs i akten

4.1 Uppgifter till sökandenas nackdel

1429 Unicem (T-50/95) har anfört att kommissionen under det administrativa förfarandet inte gav bolaget tillgång till Cembureaus "Members Directory". Enligt Unicem är det fråga om en handling som i det ifrågasatta beslutet (punkt 45.13) har använts som bevis mot bolaget, varför bolagets rätt till försvar har åsidosatts.

1430 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 45.13) har hänvisat till "Members Directory" för att bemöta Unicems påstående om att ingen av bolagets representanter hade ställning som chefsdelegat. Enligt kommissionen "[överensstämmer detta] inte med verkligheten, eftersom Nasi från Unicem var chefsdelegat vid tiden för omständigheterna och i vart fall fram till år 1988 (se Cembureaus 'Members Directory' från juli 1988, s. 56)".

1431 Argumentet om att rätten till försvar har åsidosatts är i förevarande fall grundlöst, eftersom Unicem själv har medgivit, i sitt svar av den 5 juni 1998 på en skriftlig fråga från förstainstansrätten, att bolaget hade utsett Nasi till chefsdelegat under den period som beaktats i det ifrågasatta beslutet. Argumentet har i vilket fall som helst förlorat sitt föremål. Det är nämligen redan fastslaget att kommissionen inte kunde åberopa den omständigheten att Nasi utsetts till chefsdelegat för att styrka Unicems ansvar för den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, eftersom Nasi inte hade deltagit i något av de möten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och senare bekräftades (se ovan punkterna 1404—1417).

4.2 Uppgifter till sökandenas fördel

1432 Cembureau (T-26/95) och Cementir (T-87/95) har, i de yttranden som ingavs efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997, anfört att de inte under det administrativa förfarandet fick tillgång till uppgifter som var till deras fördel vad gäller deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4.2.1 Mål T-26/95, Cembureau mot kommissionen

1433 Cembureau har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att inget av dokumenten i de nationella akter som sammanslutningen har fått ta del av visar att den hyste oro för handeln med cement inom gemenskapen. De dokument som rör import skulle tvärtom underbygga sökandens argumentation, som går ut på dels att Cembureau inte var bundet av ett påstått internationellt avtal om marknadsuppdelning, dels att det inte fanns något sådant avtal. Akten angående Frankrike skulle således inte innehålla något bevis för att Cembureau i något avseende var inblandad i den övervakning av importens omfattning som utövades från fransk sida (dokument nr 33.126/14809—14827 och dokument nr 33.126/14941—14976).

1434 Cembureaus argumentation kunde dock inte ha ändrat utgången i det administrativa förfarandet. De synpunkter som sammanslutningen kunde ha framfört på grundval av de dokument som anges i föregående punkt skulle nämligen inte ha kunnat kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) för att styrka Cembureau-avtalets existens. Dessa synpunkter skulle inte heller ha kunnat kasta nytt ljus över dokumenten med rubrikerna "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581), "Chefsdelegaternas möte i Noordwijk den 19 mars 1984" (punkt 19.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699 och 11700) och "Chefsdelegaternas möte i Paris den 7 november 1984"

(punkt 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11752), av vilka det framgår att Cembureau deltog i de tre chefsdelegatsmöten som avses i det ifrågasatta beslutet och följaktligen i ingåendet och bekräftandet av Cembureau-avtalet.

4.2.2 Mål T-87/95, Cementir mot kommissionen

1435 Cementir har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att bolaget i de nationella akterna har funnit en rad dokument som visar att den europeiska cementmarknaden var naturligt uppdelad i särskilda geografiska områden, att handeln med cement inom gemenskapen oundvikligen var begränsad till gränszoner och, i den utsträckning det var möjligt, till sjö- eller flodtransporter, och att denna handel på sin höjd kunde beröra vissa företag, men inte Cementir som inte ägnade sig åt export. Bolaget kunde därför inte vara berört av det påstådda Cembureau-avtalet.

1436 Förstainstansrätten finner att de tre italienska cementproducenterna, däribland Cementir, redan i sitt svar på meddelandet om anmärkningar gjorde gällande att Italien inte kunde vara berört av avtalet om respekt för hemmamarknaderna, eftersom landet varken importerade eller exporterade (punkt 45.14 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har dock i det ifrågasatta beslutet (punkt 45.14) redogjort för varför den ansåg att "detta påstående [var] oriktigt", och har tillagt att "det [likväl är] ett faktum att företagen i dessa länder, som är medlemmar av Cembureau, har deltagit i ett avtal med konkurrensbegränsande syfte". Det är således uppenbart att de ytterligare synpunkter som Cementir kunde ha framfört för att visa att bolaget inte ägnade sig åt export inte skulle ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet.

1437 Vidare har Cementir i sitt yttrande av 29 december 1997 åberopat vissa dokument som skulle visa att det förelåg lokala avtal mellan olika cementproducenter. Bolaget har i detta hänseende hänvisat till dokument nr 33.126/837, 838, 860, 861, 985—1009, 1119—1134, 1175—1179, 1543—1551, 1574—1577, 2934, 2935, 2945—2951, 2954—2966, 3065—3068, 4066—4069, 4251—4253, 4263—4269 och 5682—5687. Enligt Cementir bevisar dessa dokument att bolaget på intet vis deltog i dessa lokala överenskommelser.

1438 Rätten erinrar om att det i det ifrågasatta beslutet (artiklarna 1, 2, 4.1 och 4.3 a och b samt artikel 5) endast har fastslagits att Cementir deltog i internationella överenskommelser. De synpunkter som Cementir kunde ha framfört för att visa att bolaget på intet vis deltog i några lokala överenskommelser skulle inte ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet. Det förhåller sig under alla omständigheter så, att även om de åberopade dokumenten skulle visa att Cementir inte deltog i några internationella överenskommelser, kan ett sådant konstaterande inte kasta nytt ljus över vare sig den bevisning som åberopats i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), och

som visar att Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades vid mötet den 14 januari 1983 (se ovan punkt 1095), eller dokumentet med rubriken "Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983" (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581), som kan åberopas mot Cementir (se ovan punkt 329 och 330) och som visar att bolagets chefsdelegat, C. Cesareni, deltog i mötet och därmed i ingåendet av Cembureau-avtalet.

F — Unicems, de indirekta Cembureau-medlemmarnas och Buzzis delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet

1439 Unicem var inte representerat vid något av de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades. Cembureaus indirekta medlemmar blev vid dessa möten endast indirekt företrädda av sin nationella sammanslutning. Buzzi står helt utanför Cembureau.

1440 Bortsett från Hispacement, som inte har väckt talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet, är det följande indirekta Cembureau-medlemmar som omfattas av artikel 1 i det ifrågasatta beslutet: CBR, ENCI, Dyckerhoff, Vicat, Cedest, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Valenciana, Rugby, Asland, Castle, Heracles, Uniland, Cimpor, Secil, Titan, Holderbank, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis. I det ifrågasatta beslutet är beviset för dessa företags delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet knutet till deras deltagande i en eller flera av åtgärderna för genomförande av Cembureau-avtalet. Beträffande dessa sökande anges det i det ifrågasatta beslutet (punkt 65.3 första stycket) att "kommissionen har... med avseende på detta beslut, endast tagit hänsyn till sådana företag som inom Cembureau företräds av en sammanslutning och som, utöver att de tillhör en sammanslutning, har givit klart uttryck för att de anslutit sig till avtalet genom att delta" i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet.

1441 Rätten finner dock att kommissionen också har grundat sig på den omständigheten att chefsdelegater som var anställda hos vissa av Cembureaus indirekta medlemmar, nämligen Blue Circle, CBR, Ciments français, Lafarge, Dyckerhoff, Heidelberger, Titan, ENCI, Asland och Cimpor, var närvarande vid de möten som avses i det ifrågasatta beslutet, när den har fastslagit att det "råder... inget tvivel om att dessa företag var delaktiga i avtalet" (punkt 65.3 b i det ifrågasatta beslutet). Även om detta utdrag ur punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet kan verka förvirrande, framgår det klart av beslutet att den omständigheten att en anställd hos ett företag som är indirekt medlem av Cembureau var närvarande vid ett chefsdelegatsmöte inte var ett tillräckligt bevis att detta företag hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Beviset för att en indirekt medlem var delaktig i Cembureau-avtalet är således inte att medlemmen har närvarat vid mötena, utan att den har deltagit i en eller flera åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet. Av detta följer att när en person som är anställd hos en indirekt medlem av Cembureau har deltagit i ett eller flera chefsdelegatsmöten, har medlemmen — i likhet med övriga indirekta medlemmar och till skillnad från de direkta medlemmarna — ansetts vara "indirekt delaktig i Cembureau-avtalet genom sitt deltagande i olika ageranden och åtgärder som beslutats som ett komplement till avtalet eller som ett led i dess tillämpning" (punkt 45.10 i det ifrågasatta beslutet). Av samma skäl är Ciments d'Obourg,

som är direkt medlem av Cembureau och som företräddes av en anställd, A. Pestalozzi, vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet), inte föremål för artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, eftersom kommissionen inte har fastslagit att detta företag deltog i en åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet.

1442 Vad beträffar bevisningen om att Unicem, som är direkt medlem av Cembureau, deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, är det fastslaget att bolagets situation är att likställa med situationen för en indirekt medlem av Cembureau (se ovan punkt 1416). Unicem kan därför endast anses vara delaktigt i Cembureau-avtalet, om det bevisas att bolaget deltog i en åtgärd för att genomföra detta avtal.

1443 Vad slutligen angår Buzzi, som varken är direkt eller indirekt medlem av Cembureau, har kommissionen funnit att detta bolag *de facto* "tillämpade avtalet eller principen om respekt för hemmamarknaderna genom att tillsammans med Ciments français, Lafarge och Vicat, som var knutna till Cembureau, delta i de samordnade förfarandena [som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet]" (punkt 65.3 i det ifrågasatta beslutet, se även punkt 48.2). I fråga om detta företag är det således deltagandet i en genomförandeåtgärd, det vill säga den överträdelse som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet, "som skall anses vara beviset för bolagets delaktighet i Cembureaus avtal eller princip om respekt för hemmamarknaderna" (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet).

1444 Av det ovan anförda framgår det att beviset för delaktighet i Cembureau-avtalet är, beträffande såväl de indirekta medlemmarna av Cembureau som Unicem och Buzzi, knutet till deras deltagande i en eller flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet, det vill säga deras anslutning till detta avtal

1445 Förstainstansrätten underkänner därför Ciments français och Unicems argument om att beviset för deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ansågs bestå i att de inte tog avstånd från denna överträdelse.

1446 Åtgärderna för genomförande av Cembureau-avtalet behandlas i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet. Dessa åtgärder har inte bara ansetts vara avgörande beståndsdelar i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet, utan har också betraktats som "överträdelser i sig" (punkt 46.1 i det ifrågasatta beslutet).

1447 Vid prövningen av om Unicem, Cembureaus indirekta medlemmar och Buzzi har deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, måste det därför först undersökas om de har deltagit i de ageranden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet (se nedan

punkterna 1450—4015), och sedan om deras deltagande i dessa ageranden kan utgöra överträdelser som i sig skall anses vara ett genomförande av Cembureau-avtalet från deras sida (se nedan punkterna 4016—4114).

1448 Av detta följer att rätten längre fram skall pröva om CBR, ENCI, Dyckerhoff, Vicat, Cedest, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Unicem, Buzzi, Valenciana, Rugby, Asland, Castle, Heracles, Uniland, Titan, Cimpor, Secil, Holderbank, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis har varit delaktiga i Cembureau-avtalet.

G — Slutsatser

1449 Utan att det påverkar prövningen av den fråga som skall bedömas längre fram, finner rätten att talan inte kan bifallas på de grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, principen om likabehandling och rätten till försvar genom att i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att det förelåg ett avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta avtal.

IV — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, likabehandlingsprincipen och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg två överträdelser av artikel 85.1 i fördraget, vilka bestod i ett utbyte av prisuppgifter som beslutats inom Cembureau, samt att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa överträdelser (artikel 2.1 och 2.2 i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

1450 I artikel 2 i det ifrågasatta beslutet fastslår kommissionen att det har förelegat två överträdelser av artikel 85.1 i fördraget, som båda har samband med det utbyte av prisuppgifter som har ägt rum inom Cembureau.

1451 I artikel 2.1 fastslår kommissionen att Cembureau och en rad av sammanslutningens direkta medlemmar, vid chefsdelegaternas möten och i Cembureaus exekutivkommitté, har deltagit i ett utbyte av prisuppgifter, vilket var avsett att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1452 I artikel 2.2 fastslår kommissionen att Cembureau och dess direkta medlemmar har varit delaktiga i samordnade förfaranden för regelbundet utbyte av prisuppgifter, vilka också syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1453 Samtliga de sökande som avses i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet har anfört argument för att beslutet skall ogiltigförklaras i denna del. Somliga argument avser bristande överensstämmelse mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet. Vissa sökande har bestritt påståendet att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten och i Cembureaus exekutivkommitté. Andra har gjort gällande att vissa upplysningar om priser som avses i artikel 2.2 inte har urskilts på ett korrekt sätt av kommissionen. Ett antal argument syftar till att bestrida att det utbyte av prisuppgifter som i artikel 2 fastställs ha förelegat skulle utgöra en överträdelse. Avslutningsvis har vissa sökande förnekat att de deltagit i en eller flera av de fastställda överträdelserna eller, åtminstone, att dessa haft den påstådda varaktigheten. Vid prövningen av dessa olika argument kommer rätten att närmare ange vilka sökande som är berörda.

1454 Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), VNC (T-32/95), SFIC (T-36/95), Aalborg (T-44/95), Unicem (T-50/95), Irish Cement (T-60/95), ATIC (T-63/95), Italcementi (T-65/95) och Cementir (T-87/95) har anfört att kommissionen, vid fastställandet av de överträdelser som avses i artikel 2, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen, och därmed undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

1455 Lafarge (T-43/95), Rugby (T-53/95), Castle (T-56/95), Heracles (T-57/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Blue Circle (T-88/95) och Halkis (T-104/95) har också anfört ett antal argument för att artikel 2 skulle vara rättsstridig i materiellt hänseende. Emellertid har dessa sökande inte påstått vara delaktiga i de överträdelser som avses i denna artikel. Deras argument saknar därför relevans och skall direkt underkännas.

1456 Rugby (T-53/95), Castle (T-56/95), Titan (T-64/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har, till följd av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997, anfört ett antal omständigheter för att visa att det administrativa förfarandet hade kunnat få ett annat resultat vad beträffar de överträdelser som avser utbyte av prisuppgifter inom Cembureau om sökandena hade förfogat över meddelandet om anmärkningar och i kommissionens akt i utredningen i sin helhet för att kunna förbereda sitt försvar med anledning av meddelandet om anmärkningar. Av de skäl som anförs ovan (för närvarande i punkt 257 i avsnittet "Insyn i akten") skall även dessa argument underkännas.

1457 För att kunna bedöma lagenligheten av artikel 2 i det ifrågasatta beslutet skall det kontrolleras om kommissionen har haft fog för att fastslå att avtalen och de samordnade förfarandena har förekommit såsom den fastslagit i nämnda artikel, samt om kommissionen i samband härmed

har åsidosatt de omnämnda sökandenas rätt till försvar (se ovan punkt 1454) genom att inte bevilja dem fullständig insyn i akten under det administrativa förfarandet.

Avtalen om utbyte av prisuppgifter vid möten inom Cembureau (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet)

1458 Enligt artikel 2.1 har Cembureau, FIC, Aalborg, SFIC, BDZ, AGCI, Irish Cement, Italcementi, Unicem, Cementir, Ciments luxembourgeois, VNC, och BCA, från och med den 14 januari 1983 till och med den 14 april 1986, och ATIC och Oficemen, från och med den 1 januari 1986 till och med den 14 april 1986, "överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i avtalet om utbyte av prisuppgifter för att underlätta genomförandet av det avtal som avses i artikel 1, vid chefsdelegaternas möten och i Cembureaus exekutivkommitté".

1459 Med hänsyn till de argument som sökandena anfört för att bestrida lagenligheten av artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skall rätten pröva om den fastställda överträdelsen behandlades redan i meddelandet om anmärkningar (A), om det har visats att avtalen om utbyte av prisuppgifter ingåtts vid chefsdelegaternas möten eller i Cembureaus exekutivkommitté (B), om dessa avtal var rättsstridiga (C) samt om det visats att de olika sammanslutningar och företag som nämns i artikel 2 (D) har varit delaktiga däri.

A — Huruvida meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet

1460 VNC (T-32/95), SFIC (T-36/95) och Unicem (T-50/95) har hävdat att den överträdelse som läggs dem till last i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet är en ny anmärkning som inte förekom i meddelandet om anmärkningar. SFIC har anfört att den enda anmärkning i meddelandet om anmärkningar som avser informationsutbyte inom Cembureau avsåg ett samordnat förfarande för utbyte av upplysningar om priser (punkt 60, s. 169 i meddelandet om anmärkningar). Dessa sökande har hävdat att kommissionen, för att beakta det ifrågasatta informationsutbytet, i det ifrågasatta beslutet skiljer på avtal om utbyte av prisuppgifter vid möten inom Cembureau (artikel 2.1) och samordnade förfaranden om utbyte av upplysningar om priser (artikel 2.2). SFIC har tillagt att även om det medges att de två typerna av informationsutbyte hade presenterats oberoende av varandra i bakgrundsavsnittet i meddelandet om anmärkningar, saknas en överensstämmelse mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet, eftersom den rättsliga bedömningen i meddelandet om anmärkningar inte innehåller någon slutsats om denna skiljelinje (domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 153).

1461 På denna punkt påpekar rätten att det i punkt 8 i meddelandet om anmärkningar, som innehåller en beskrivning av bakgrunden till "utbyte av prisuppgifter mellan Cembureaus medlemmar" (kapitel 2), görs en uppdelning mellan å ena sidan det tillfälliga utbytet av prisuppgifter vid Cembureaus möten — genom omfattande hänvisning till de dokument som därefter citeras i punkt 16.2—16.7 i det ifrågasatta beslutet — (punkterna 13 och 14 i meddelandet om anmärkningar) och å andra sidan det system för regelbundet utbyte av prisuppgifter som inrättats inom Cembureau (punkterna 14 och 15 i meddelandet om anmärkningar). I den rättsliga bedömningen i punkt 60 i meddelandet om anmärkningar (kapitel 10) av "'reglerna om lojal konkurrens' och utbyte av prisuppgifter" hänvisar kommissionen till punkt 8 i meddelandet om anmärkningar (se punkt 60 första meningen i meddelandet om anmärkningar, s. 168) och således otvetydigt till skillnaden mellan den ena och den andra typen av utbyte. Den anmärkning som avser det tillfälliga utbytet av prisuppgifter vid Cembureaus möten var således i såväl faktiskt som rättsligt avseende föremål för meddelandet om anmärkningar. VNC, SFIC och Unicem, som nämns vid namn i punkt 6 i meddelandet om anmärkningar såsom "medlemmar i Cembureau" kunde således inse att denna anmärkning, som riktades till "Cembureau och dess medlemmar" (punkt 60, s. 169 i meddelandet om anmärkningar) berörde dem.

1462 Det återstår att pröva SFIC:s argument om den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet av det tillfälliga utbytet av prisuppgifter.

1463 I meddelandet om anmärkningar skall tydligt anges vilka fakta kommissionen grundar sig på och vilken rättslig rubricering de ges (domen i det ovan i punkt 323 nämnda målet AKZO mot kommissionen, punkt 29, och domen i de ovan i punkt 11 nämnda målen Cimenteries CBR m.fl. mot kommissionen, punkt 33).

1464 I förevarande fall angavs det tillfälliga utbytet av prisuppgifter i meddelandet om anmärkningar (punk 60, s. 169) vara föremål för ett "samordnat förfarande" medan kommissionen i det ifrågasatta beslutet slutgiltigt anser att det tillfälliga utbytet varit föremål för "avtal" (artikel 2.1).

1465 En sådan rättslig omrubricering innebär inte att sökandenas rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet. Dels anges i punkt 60 att det tillfälliga utbytet av prisuppgifter strider mot artikel 85.1 i fördraget. Dels fastställdes överträdelsen, samt rubricerades som samordnat förfarande, med stöd av de direkta skriftliga bevis som avses i punkt 8 i meddelandet om anmärkningar — bevis som översänts till SFIC samtidigt med meddelandet om anmärkningar — och inte med stöd av ett fastställande av att det förekommit ett parallellt agerande på marknaden. I ett sådan fall bestod SFIC:s enda möjliga försvar under det administrativa förfarandet av att bestrida de dokument som kommissionen stött sig på i punkt 8 i meddelandet om anmärkningar för att i punkt 60 fastställa att det förekommit en samordning i strid med artikel 85.1 i fördraget. Den exakta rubricering som kommissionen gjort i meddelandet om anmärkningar för att urskilja den påstått rättsstridiga samordningen hade således ingen betydelse för sökandens försvar.

1466 Av det anförda följer att det argument som anförts av VNC, SFIC och Unicem, enligt vilket överensstämmelsen av meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet varit otillräcklig, skall underkännas.

B — Huruvida det förekommit avtal om utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten och i Cembureaus exekutivkommitté

1467 I artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet fastslår kommissionen att det har avtalats om utbyte av prisuppgifter vid "chefsdelegaternas möten och i Cembureaus exekutivkommitté", mellan Cembureau och de av dess direkta medlemmar som avses i bestämmelsen.

1468 I punkt 47.1, som hänvisar till den bakgrundsbeskrivning som i punkt 16 ges av "utbytet av upplysningar vid möten", anger kommissionen följande:

"Vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 30 maj 1983 och den 19 mars 1984... undersöktes prissituationen i de olika Cembureau-länderna. Undersökningen genomfördes vid möten där problemet med ökad handel mellan medlemsländerna diskuterades och lösningar föreslogs."

1469 Det skall prövas om kommissionen verkligen har visat att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten (1) och i Cembureaus exekutivkommitté (2).

1. Cembureaus chefsdelegatsmöten

1470 Ingen av sökandena har bestritt att det skett ett utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, med undantag för Ciments luxembourgeois (T-34/95), som har gjort gällande att diskussionerna vid dessa möten uteslutande rörde den ekonomiska situationen för cementindustrin, och BDZ (T-48/95) som gjort gällande att kommissionen inte har visat att det förekommit något informationsutbyte vid chefsdelegaternas möten.

1471 Ciments luxembourgeois och BDZ:s argument skall underkännas. Den bevisning som kommissionen hänvisar till i punkterna 16.2—16.7, 17.2 och 17.3 samt 19.3, 19.5—19.7 och 19.9—19.10 i det ifrågasatta beslutet visar otvetydigt att det i samband med diskussionerna om handeln inom gemenskapen (chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983) eller om situationen på den europeiska marknaden (chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984) gjordes en jämförande granskning av prisnivån för cement i de olika medlemsländerna i Cembureau.

1472 Utan att förneka att det skedde ett utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 har Cembureau (T-26/95), Aalborg (T-44/95) och Irish Cement (T-60/95) gjort gällande att de uppgifter som utbyttes huvudsakligen avsåg import och dumpning, särskilt från Östeuropa.

1473 Även om det faktiskt framgår av vissa av de dokument som kommissionen hänvisar till i punkterna 16.2—16.4, 16.6 och 16.7 i det ifrågasatta beslutet att det vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 utbyttes uppgifter om priser vid import från Östeuropa, har det också, vid det första av dessa möten, förekommit ett utbyte av prisuppgifter avseende handeln mellan medlemsstaterna (se handskrivet meddelande med rubriken "Förberedelse för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983" (punkt 16.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11590), dokument nr 33.126/11592 som nämns i punkt 16.3 i det ifrågasatta beslutet och som återfunnits bland de dokument som avser chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, samt dokument av den 18 januari 1983 med rubriken "chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11630—11633)). Vid det andra av dessa möten har det vidare förekommit ett informationsutbyte om prisnivåerna för cement i medlemsländerna (se förklarande anmärkningar till det diagram som Cembureau den 22 februari 1984 tillställde chefsdelegaterna som bilaga till dagordningen för mötet den 19 mars 1984 (punkt 16.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11714, 11715 och 11717) samt anteckningar från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkterna 16.7 och 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11735)).

1474 Cembureau, FIC (T-30/95), Irish Cement, ATIC (T-63/95) och Cementir (T-87/95) har gjort gällande att tabellen "Inhemska priser (utan skatt)" (dokument nr 33.126/11599), vilket är det enda dokument som kommissionen grundar sig på i punkt 16.5 i det ifrågasatta beslutet för att fastställa att det cirkulerat uppgifter om priser vid chefsdelegaternas möte den 30 maj 1983, i själva verket spreds redan vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

1475 Inget hindrar faktiskt att dokumentet i fråga hänförs till chefsdelegaternas möte den 30 maj 1983. I punkt 19.6 i det ifrågasatta beslutet hänför kommissionen själv detta dokument till de dokument som avsett chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. Kommissionen har således inte visat att det vid chefsdelegaternas möte den 30 maj 1983 skett, eller hade beslutats om, ett utbyte av prisuppgifter. Denna slutsats avser inte bara de sökande som anfört det argument som

prövats utan också övriga sökande som berörs av artikel 2.1, eftersom samtliga i princip har bestritt denna bestämmelses lagenlighet.

1476 Cembureau, Oficemen (T-59/95), ATIC och Cementir har gjort gällande att kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte har åberopat någon bevisning eller givit någon förklaring som gör det möjligt att dra slutsatsen att det förekommit ett utbyte av prisuppgifter i något annat sammanhang än vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984.

1477 Det är riktigt att kommissionen inte i beskrivningen, i punkterna 16.2—16.7 i det ifrågasatta beslutet, av "utbytet av information vid möten" åberopar något dokument eller någon omständighet för att visa att det vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 eller vid något ytterligare möte mellan chefsdelegaterna skett något utbyte av prisuppgifter. Den rättsliga bedömningen i punkterna 47.1—47.5 av de sakomständigheter som anförs i punkt 16.2—16.7 behandlar uteslutande chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 30 maj 1983 och den 19 mars 1984. Rätten fastslår därför att kommissionen inte heller har visat att det vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 eller vid deras senare möten har förekommit, eller beslutats om, något utbyte av prisuppgifter. Denna slutsats avser inte bara de sökande som anfört det argument som prövats utan också övriga sökande som berörs av artikel 2.1, eftersom samtliga i princip har bestritt denna bestämmelses lagenlighet.

2. Cembureaus exekutivkommittés möten

1478 Cembureau, FIC, Aalborg, BDZ, BCA (T-54/95), Oficemen och Cementir har gjort gällande att det inte förekommit något utbyte av prisuppgifter vid Cembureaus exekutivkommittés möten, särskilt inte vid mötet den 14 april 1986 — som är den tidpunkt då överträdelsen i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet ansetts ha upphört — eller åtminstone att kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte har visat att det förekommit ett informationsutbyte vid dessa möten. VNC (T-32/95), BCA och Cementir har vidare anfört att kommissionen i punkt 47.1—47.5 inte har givit någon förklaring till de omständigheter och skäl som föranlett den att anse att det förekom ett utbyte av prisuppgifter vid exekutivkommitténs möten och att fastställa att den överträdelse som fastslås i artikel 2.1 upphörde vid Cembureaus exekutivkommittés möte den 14 april 1986.

1479 Kommissionen gör inte minsta anspelning på Cembureaus exekutivkommittés möten vare sig i beskrivningen av de faktiska omständigheterna i punkt 16.2—16.7 med avseende på det tillfälliga utbytet av prisuppgifter eller i den efterföljande rättsliga bedömningen av dessa omständigheter i punkt 47.1—47.5. Den bevisning som kommissionen åberopar i punkt 16.2—16.7 är uteslutande hänförlig till chefsdelegaternas möten, närmare bestämt

deras möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (se ovan punkterna 1470—1477). I punkt 47.1 anför kommissionen helt enkelt följande: "Vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 30 maj 1983 och den 19 mars 1984 (se punkt 16 ovan) utreddes prissituationen i de olika Cembureau-länderna."

1480 Ett av de handskrivna meddelanden som återfunnits bland de dokument som hänför sig till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 innehåller, vad beträffar "priserna i handeln inom gemenskapen", på sin höjd uppgifter om att "vissa informella prisuppgifter emellertid [kunde] erhållas med exekutivkommitténs medgivande" (punkt 16.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11592). Denna omständighet medger emellertid inte i sig slutsatsen att det ingåtts "avtal om utbyte av prisuppgifter" "i Cembureaus exekutivkommitté" (artikel 2.1).

1481 I punkt 47.1 tillägger kommissionen att "utredningen [av prissituationen i de olika Cembureau-länderna] genomfördes vid möten där problemet med ökande handel mellan medlemsländerna diskuterades och lösningar föreslogs". Utbytet av prisuppgifter var således en naturlig pendang till diskussionerna om problemen med utvecklingen av handeln mellan medlemsländerna i Cembureau.

1482 Det skall prövas om de sakomständigheter som i punkt 17 i det ifrågasatta beslutet omnämns i samband med Cembureaus exekutivkommittés möten medger slutsatsen att sådana diskussioner eller ett sådant utbyte av prisuppgifter har förekommit vid dessa möten.

1483 Vad beträffar exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983 (punkt 17 a i det ifrågasatta beslutet) har kommissionen anfört att "enligt ett handskrivet meddelande med Cimpors brevhuvud distribuerades ett dokument om fem sidor (dokument nr 33.322/308—312)" vid nämnda möte (punkt 17.2 i det ifrågasatta beslutet). Som kommissionen själv anför i punkt 17.3 är detta dokument om fem sidor, som innehåller uppgifter om utvecklingen av "handeln inom Europa", särskilt avseende "prisjämförelser" (punkt 17.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/311), "samma dokument som det som i engelsk och fransk version återfunnits bland de handlingar som hänför sig till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (dokument nr 33.126/11617—11629), och utgör största delen av ett dokument på engelska som återfunnits bland de handlingar som hänför sig till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (dokument nr 33.126/11630—11633), vilket bär rubriken 'Chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden' och är daterat den 18.1.83-HC/no...".

1484 Även om detta dokument kan bekräfta att det gjorts en prisjämförelse avseende handeln inom Europa vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, går det inte att därav sluta sig till att

det förekommit, eller beslutats om, ett utbyte av prisuppgifter vid exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983 vid vilket dokumentet delades ut.

1485 Vad beträffar exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 anför kommissionen följande (punkt 17 b i det ifrågasatta beslutet):

"I förslaget till protokoll från exekutivkommitténs möte den 9 november 1983 (dokument nr 33.322/286—294), punkt 2, föreskrivs under 'Pågående verksamhet', b) 'Andra frågor som för närvarande följs upp av kommittén — Samarbete kring export', efter att Canellopoulos ställningstagande i fråga om sjunkande priser vid export redovisats: 'J. Bertrán anger att han personligen är optimist när det gäller upprätthållandet av volymen på de utomeuropeiska marknaderna men att problemet med vikande priser förblir kritiskt. Han bedömer att det är dags att se över möjligheterna att förbättra samarbetet inte bara mellan stora exportländer utan också mellan samtliga medlemmar av Cembureau. En av Cembureaus funktioner borde vara att bidra till upprättandet av en sund men realistisk konkurrens.' Därefter införs i protokollet det inlägg som Heiberg gjorde med anledning av förslaget att den japanska och den sydkoreanska cementindustrin självmant skulle begränsa sin export och Sir J. Milnes inlägg om nödvändigheten att upprätta närmare förbindelser mellan Export Policy Committee, som bildats utanför Cembureau, och exekutivkommittén, efter det att Van Hove uttalat åsikten att 'inte några EG-rättsliga bestämmelser hindrar samråd och samverkan på de utomeuropeiska marknaderna'."

1486 Rätten fastslår att detta utdrag inte gör det möjligt att sluta sig till att det under mötet i fråga, vilket uppenbarligen ägnades åt samverkan kring storexport, förekom diskussioner kring frågan om ökningen av handeln mellan medlemsstaterna och att prissituationen i de olika Cembureau-länderna utreddes.

1487 Vad beträffar exekutivkommitténs möte den 14 april 1986 skall det uttalande som gjordes av J. Bertrán, företrädare för Asland, och som återges i Italcementis anteckningar angående mötet noteras: "Vi måste fastställa spelregler för att undvika en otillbörlig konkurrens" (punkt 17.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3185).

1488 Oavsett vilken betydelse dessa uttalanden skall ges, medger emellertid inte detta ensidiga uttalande i sig slutsatsen att deltagarna i detta möte företagit, eller enats om att företa, en utredning av prissituationen i de olika Cembureau-länderna.

1489 Det framgår av prövningen ovan att kommissionen inte har visat att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid Cembureaus exekutivkommittés möten. Denna slutsats avser inte bara de

sökande som anfört det argument som prövats utan också övriga sökande som berörs av artikel 2.1, eftersom samtliga i princip har bestritt denna bestämmelses lagenlighet.

1490 Följaktligen hade kommissionen inte fog för att fastslå att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid andra möten inom Cembureau än chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984.

1491 Det varaktiga förhållandet mellan det tillfälliga utbytet av prisuppgifter vid de två mötena kan som sådant fastställas med stöd av olika handlingar som nämns i det ifrågasatta beslutet. I den förklaring till diagrammet om priser som Cembureau den 22 februari 1984 tillställde chefsdelegaterna med avseende på deras möte den 19 mars 1984 ("Prisnivån på cement i medlemsländerna per den 31.12.83", punkt 16.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11715) anges följande: "Liksom föregående år presenteras denna information i den vidhäftade uppställningen, vilken fordrar följande förklaringar...." Den slutsats som deltagarna i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 kom till efter att ha gjort en prisjämförelse avseende handeln inom gemenskapen, nämligen att "prisskillnaden, som [kunde] vara upp till det dubbla inom Europa, förklara[de] delvis de nya handelsströmmarna inom gemenskapen" (se det femsidiga dokument som distribuerades vid exekutivkommitténs möte den 25 mars 1983 (punkt 17.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/311), samt det dokument som bär rubriken "chefsdelegaternas möte i Paris den 14 januari 1983 — Anteckningar till ordföranden" (punkt 17.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11632)), befästes vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 vid vilket det framhölls att "avståndet mellan extremerna, som alltjämt var förhållandet 1 till 2, oundvikligen ut[gjorde] en frestelse" (memorandum för ordföranden avseende chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkterna 16.7 och 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728).

1492 Av det anförda följer att artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i förhållande till samtliga företag och företagssammanslutningar som avses i beslutet, i den del det däri fastslås att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten utöver mötet den 19 mars 1984, samt vid Cembureaus exekutivkommittés möten.

1493 BCA har vidare anfört att kommissionen har feltolkat artikel 190 i fördraget genom att inte förklara vad som föranlett den att förutsätta att det ingåtts ett avtal om utbyte av prisuppgifter (punkt 2.1 i det ifrågasatta beslutet) oberoende av förekomsten av ett samordnat förfarande för cirkulation av samma uppgifter (artikel 2.2).

1494 Rätten fastslår emellertid att kommissionen klart och tydligt i punkt 16 a ("Utbytet av upplysningar vid möten") och i punkt 16 b ("Utbytet av periodiska uppgifter") i det ifrågasatta beslutet har angivit de faktiska omständigheter och de handlingar den stött sig på för att i punkt 47 a ("Utbyte av prisuppgifter vid möten") och punkt 47 b ("Regelbunden information om priser") fastslå dels att det förekommit konkurrensbegränsande avtal om utbyte av prisuppgifter vid Cembureaus möten (punkt 2.1), dels att det förekommit konkurrensbegränsande samordnade förfaranden för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter (artikel 2.2).

1495 Av en enkel genomläsning av de handlingar som kommissionen avser i punkt 16 a och i punkt 16 b framgår att det förelåg avsevärda skillnader mellan de prisuppgifter som cirkulerat "vid möten" (punkt 16 a i det ifrågasatta beslutet) och den information som regelbundet utväxlats mellan Cembureau och dess medlemmar (punkt 16 b i det ifrågasatta beslutet).

1496 BCA:s argument skall därför underkännas.

1497 Italcementi (T-65/95) har för sin del gjort gällande att kommissionen inte har visat att det förelegat något "avtal" eller någon "gemensam vilja" kring utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984. De uppgifter som utväxlats vid dessa möten var enligt Italcementi jämförbara med de uppgifter som regelbundet utväxlades genom CPRF (se ovan punkt 401) i Cembureaus medlemsländer, uppgifter vilka kommissionen har påstått är föremål för ett samordnat förfarande (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet).

1498 Den omständigheten att utbytet i fråga skett vid möten innebär i sig att de varit föremål för en gemensam vilja hos deltagarna i dessa möten och således utgör ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1010). Denna slutsats vinner stöd i ett avsnitt i anteckningarna från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkterna 16.7 och 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11735), där det anges att deltagarna i detta möte "kom överens om att en visuell presentation av prisspektrat var ett effektivt medel för att påvisa existerande potentiella konfliktorsaker".

1499 Det har redan framhållits (se ovan punkt 1495) att de prisuppgifter som var föremål för jämförelse vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 samt de uppgifter som regelbundet utväxlats genom CPRF skilde sig åt i avsevärd utsträckning, trots vissa likheter som framgår av exempelvis det dokument som kommissionen hänvisar till i punkt 16.5 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/11599). Under dessa förhållanden och med hänsyn till den bedömning som kommer att göras av huruvida det tillfälliga eller

regelbundna informationsutbytet inom Cembureau var rättsstridigt (se ovan punkterna 1501—1537 och 1620—1682) fastslår rätten att kommissionen utan att motsäga sig själv, kunde anse att de förstnämnda var föremål för avtal (punkt 2.1) medan de sistnämnda var föremål för samordnade förfaranden (punkt 2.2).

1500 Italcementis argument skall således underkännas.

C — Huruvida utbytet av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 mars 1983 och den 19 mars 1984 var rättsstridigt

1501 Enligt artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet har det tillfälliga utbytet av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 varit föremål för avtal i strid med artikel 85.1 i fördraget genom att de syftade till att "underlätta genomförandet av det avtal som avses i artikel 1", nämligen Cembureau-avtalet.

1502 I punkt 47.1 ger kommissionen följande förklaring:

"... Enligt kallelsen och utkastet till mötesordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (se punkt 19.2 och 19.5 ovan) samt memorandumet och anteckningar från mötet den 19 mars 1984 (se punkt 19.9 och 19.10 ovan), var syftet med utbytet att 'bedöma de risker som skulle kunna leda till en ökning av viss import samtidigt med en klar sänkning av vissa prisnivåer' (se punkt 19.5 ovan), och även att 'påvisa existerande potentiella konfliktorsaker' (se punkt 19.10 ovan) samt att 'successivt minska' prisskillnaderna för att undanröja frestelsen att exportera (se punkt 19.9 ovan)."

1503 Kommissionen tillägger (i punkt 2 andra stycket) att "Cembureau och dess medlemmar avsåg med utbytet av prisuppgifter, att uppnå ett annat mål, nämligen att införa regler dem emellan om lojal konkurrens vid export mellan medlemmar och utåt", regler vars lydelse och syfte kommissionen sedan behandlar (andra och tredje styckena).

1504 Avslutningsvis framhåller kommissionen följande (punkt 47.4):

"Det framgår även av de dokument som anges i punkterna 16 och 17 ovan och särskilt av de dokument som rör chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 att syftet med informationsutbytet var att förstärka det allmänna avtalet om respekt för hemmamarknader och således att bromsa handeln med cement inom gemenskapen."

1505 De sökande som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet har i huvudsak anfört fem argument för att bestrida att detta tillfälliga utbyte av prisuppgifter skulle vara rättsstridigt.

1506 För det första har alla dessa sökande bestritt att det informationsutbyte som ägt rum vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 skulle vara rättsstridigt och har framhållit att de uppgifter som utväxlats vid dessa möten, eller åtminstone de uppgifter som cirkulerats vid dessa med avseende på respektive marknad, inte på något sätt var konfidentiella eller hade något kommersiellt eller strategiskt värde.

1507 Sökandena har anfört att de uppgifter som utväxlades vid dessa möten var officiella och fanns tillgängliga hos det allmänna, eller åtminstone vid andra källor, och till största delen avsåg priser vilka var underkastade statlig kontroll och, under alla omständigheter, var gällande priser. Dessa uppgifter var enligt sökandena av historisk och rent statistisk beskaffenhet och ingick i branschorganisationers och godkända statistikbyråers normala, lagenliga verksamhet. Enligt sökandena skilde sig uppgifterna inte väsentligt från de uppgifter som cirkulerades genom CPRF. De var ungefärliga, avsåg genomsnittliga eller teoretiska priser och återspeglade således inte de priser som verkligen tillämpades av företagen. De var enligt sökandena i själva verket endast "indikatorer på tendenser". Deltagarna själva har medgivit (se memorandum för ordföranden vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkterna 16.7 och 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728) samt anteckningar från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkterna 16.7 och 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11735)) att de uppgifter som utväxlades var svåra att jämföra, eftersom prismekanismerna var så heterogena och penningvärden ändras, vilket oundgängligen påverkar varje internationell bedömning, samt att de inte avsåg samma cementsortiment i alla länder. Enligt sökandena förekom inga konfidentiella uppgifter om rabatter och provisioner, transportkostnader eller mervärdesskattesatser, och heller inte några uppgifter om enskilda företag.

1508 Sökandena har dragit slutsatsen att det tillfälliga utbytet av prisuppgifter som sådant inte bara var förenligt med artikel 85.1 i fördraget utan också att det varken var lämpat eller avsett för något av de konkurrensbegränsande syften som kommissionen tillskrivit det i punkt 47.1—47.4, nämligen att förstärka Cembureau-avtalet och införa regler om lojal

konkurrens vid export inom gemenskapen och till tredje länder. Kommissionen har enligt sökandena åtminstone inte förebringat eller sökt förebringa sådan bevisning. Cembureau, SFIC, Aalborg, Oficemen och Irish Cement har anfört att detta utbyte av prisuppgifter i själva verket skedde uteslutande i samband med diskussioner som under den aktuella tidsperioden avsåg dels en eventuell utvidgning på europeisk nivå av BPS (se ovan punkt 852), vilket hade anmälts till kommissionen i juli 1981, dels problemen i samband med import från Östeuropa och Spanien, vilken påstods utgöra dumpning (förberedelse av antidumpningsförfaranden, insamling av uppgifter för att motivera och visa den lidna skadans storlek). De olika dokument som kommissionen stött sin rättsliga bedömning i punkt 47.1 på (se ovan punkt 1502) skall således tolkas mot bakgrund av detta. Oficemen och AGCI har tillagt att detta informationsutbyte också gjorde det möjligt för nationella sammanslutningar i ett land där man tillämpade ett system för offentlig priskontroll att dokumentera de krav på prishöjningar som de avsåg att göra gällande hos respektive myndighet. FIC har för sin del anfört att det enda syftet med utbytet var att belysa förhållandena inom cementsektorn under en period av recession.

1509 FIC och Cementir har vidare anfört att det ifrågasatta beslutet är bristfälligt motiverat vad beträffar påståendet att det tillfälliga utbytet av prisuppgifter inom Cembureau var rättsstridigt. FIC har gjort gällande att de omständigheter som avses i artikel 17 i det ifrågasatta beslutet med avseende på "diskussioner om 'lojal eller sund eller korrekt' konkurrens" inte riktats mot FIC och att kommissionen inte har avsett att dra någon rättslig slutsats därav. Under dessa förhållanden hade kommissionen inte med rätta kunnat lägga de nämnda omständigheterna till grund för sin argumentation om att det tillfälliga utbytet av prisuppgifter var rättsstridigt. Cementir har anfört att kommissionen har nöjt sig med att hänvisa till de dokument som anges i punkt 16.2—16.7 utan att precisera skälen för att det utpekade informationsutbytet skulle vara av konkurrensbegränsande beskaffenhet.

1510 På denna punkt erinrar rätten inledningsvis om att kommissionen enligt artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet, ifrågasätter det utbyte av prisuppgifter som skett vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, eftersom de avtal som omfattat informationsutbytet "syftade till att underlätta genomförandet av [Cembureau]-avtalet ". Informationsutbytet ansågs således rättsstridigt, inte bara som sådant, utan också för att det varit ett stöd för, eller åtminstone ett av flera stöd för, Cembureau-avtalet.

1511 Härefter skall det enbart kontrolleras om avtalet har genomförts i det konkurrensbegränsande syfte som kommissionen påstår i det ifrågasatta beslutet, utan att det skall prövas om de uppgifter som utväxlats är av sådan beskaffenhet att de i sig kan föranleda att utbytet skall anses vara rättsstridigt.

1512 Det skall inledningsvis påpekas att det ifrågasatta beslutet uppvisar en bristande överensstämmelse mellan själva beslutsdelen och det avsnitt som innehåller den rättsliga bedömningen vad beträffar det påstådda syftet med det tillfälliga utbytet av prisuppgifter.

1513 Medan kommissionen i artikel 2.1 fastslår att informationsutbytet strider mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom det syftade till att "underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]" tillskriver den informationsutbytet ett dubbelt syfte i den rättsliga bedömningen i punkt 47 a: dels (punkt 2) att "införa regler dem emellan om lojal konkurrens vid export mellan medlemmar och utåt", dels (punkt 4) att "förstärka det allmänna avtalet om respekt för hemmamarknader och således att bromsa handeln med cement inom gemenskapen". Denna bristande överensstämmelse får emellertid inga särskilda följder, eftersom de avsnitt i det ifrågasatta beslutet (punkt 17) som ägnas åt "diskussioner om 'lojal eller sund eller korrekt' konkurrens" inte slutligt har utmynnat i någon anmärkning i själva det ifrågasatta beslutet, såsom kommissionen också har bekräftat vid åtskilliga tillfällen under det skriftliga och det muntliga förfarandet.

1514 Det är således endast relevant om kommissionen hade fog för att i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att det utbyte av prisuppgifter som skedde vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 stod i strid med artikel 85.1 i fördraget, på grund av att de hade till syfte att "underlätta genomförandet av [Cembureau-]avtalet". Det är ändamålslöst att pröva de av sökandens argument som avser att visa att informationsutbytet varken var av sådan beskaffenhet eller syftade till införandet av regler om lojal konkurrens för export mellan medlemmarna och till tredje länder.

1515 Vad beträffar chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 innehåller utkastet till mötesordförandens inledningsanförande — som kommissionen hänvisar till i punkt 47.1 — följande uppgifter (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11584):

"Jag skulle nu mycket klart vilja ange syftet med och räckvidden för våra diskussioner:

— Det är inledningsvis fråga om att med er hjälp och i tydligaste mån presentera de uppgifter vi har tillgång till inom de tre aktuella områdena [nämligen de tre punkter som var upptagna på dagordningen för mötet, bland annat handeln inom Europa och särskilt situationen med avseende på nationella priser].

— Vi skulle på så sätt kunna bedöma de risker som kan följa av en ökning av viss import tillsammans med en avsevärd sänkning av vissa prisnivåer, innan fenomenet med tiden ökar i omfattning och allvar.

— Vårt syfte [... är] att med er hjälp finna möjliga lösningar som kan dämpa marknadernas utveckling och att åtminstone på ett principiellt plan föreslå vissa spelregler som vi alla har intresse av att iaktta.

..."

1516 Vad beträffar chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 innehåller det memorandum som upprättades den 15 mars 1984 för ordförandens räkning — och som även citeras i punkt 47.1 — följande uppgifter, i punkt 2 som ägnas åt "[s]ituationen på den europeiska marknaden" (punkterna 16.7 och 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728):

"Presentation av en kommentar till den uppställning som sammanfattar prissituationen:

— De angivna prisnivåerna är ungefärliga men inte desto mindre av betydelse.

...

— Avståndet mellan extremerna, som alltjämt är förhållandet 1 till 2, utgör oundvikligen en frestelse.

— Det är således önskvärt att successivt minska detta avstånd, huvudsakligen genom att höja de lägsta priserna (2/3 av produktionen säljs till ett pris om mindre än 50 USD, det vill säga långt under japanska och amerikanska inhemska priser), och samtidigt dämpa utvecklingen av de högsta priserna."

1517 Anteckningarna från detta möte — som kommissionen också har nämnt i punkt 47.1 — innehåller för sin del följande slutsatser av de iakttagelser som gjorts utifrån "uppställning[en]

över priserna på cement i storleksordning (fritt fabriken) i medlemsländerna samt Japan och USA" (punkterna 16.7 och 19.10, i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11735):

"Även om de sammanställda uppgifterna inte är fullständigt jämförbara med hänsyn till skillnader avseende priskvotering, har det beslutats att den visuella presentationen av prisspektrat var ett effektivt medel för att påvisa existerande potentiella konfliktorsaker...."

1518 Det framgår av dessa olika utdrag att kommissionen hade fog för att fastställa att syftet med utbytet av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 var (punkt 47.1 i det ifrågasatta beslutet) "'att bedöma de risker som skulle kunna leda till en ökning av viss import samtidigt med en klar sänkning av vissa prisnivåer'... och även att 'påvisa existerande potentiella konfliktorsaker'... samt att 'successivt minska' prisskillnaderna för att undanröja frestelsen att exportera". Kommissionen har således med rätta och med tillräcklig motivering fastslagit att det utbyte av prisuppgifter mellan medlemsländerna i Cembureau som skedde i samband med diskussioner om handeln inom gemenskapen eller om situationen på den europeiska marknaden vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (punkt 47.4 i det ifrågasatta beslutet) syftade till att "förstärka det allmänna avtalet om respekt för hemmamarknader" som hade ingåtts och sedan bekräftats vid dessa möten, och "således att bromsa handeln med cement inom gemenskapen", eller att slutgiltigt (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) "underlätta genomförandet av [Cembureau-]avtalet".

1519 Tvärtemot vad Cembureau har vidhållit var kommissionen, för att göra detta, inte tvingad att visa att utbytet skett i avsikt att minska prisskillnaderna inom Europa.

1520 Irish Cement har anfört att kommissionen, med avseende på av chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, endast har åberopat tre handskrivna meddelanden (punkt 16.2—16.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11590, 11592 och 11614), varav två endast var av förberedande beskaffenhet (dokument nr 33.126/11590 och 11592), till stöd för sitt påstående att utbytet av prisuppgifter vid detta möte syftade till att stödja tillämpningen av Cembureau-avtalet.

1521 Detta argument skall underkännas. De tre handskrivna meddelandena i fråga har åberopats av kommissionen framför allt för att visa att "[vi]d chefsdelegaternas möte... undersöktes prissituationen i de olika Cembureau-länderna" (punkt 47.1 första meningen i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har av en samlad bedömning av utdrag ur de dokument som anges i punkt 47.1 tredje meningen slutit sig till att informationsutbytet haft ett konkurrensbegränsande syfte. Dessa utdrag innehåller just, vad avser chefsdelegaternas möten den 14 januari

1983 och den 19 mars 1984, ett avsnitt ur utkastet till mötesordförandens inledningsanförande som visar att syftet med mötet var att "bedöma de risker som skulle kunna leda till en ökning av viss import samtidigt med en klar sänkning av vissa prisnivåer" (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11584). Satta i sitt sammanhang (se ovan punkt 1515) framgår det klart och tydligt av det där angivna syftet med utbyte av prisuppgifter i Cembureaus medlemsländer som skedde vid detta möte var att minska befintliga skillnader mellan de olika inhemska priserna, varav vissa hade sänkts avsevärt, för att "finna möjliga lösningar som kan dämpa marknadernas utveckling" innan "fenomenet" med ökad import och betydande sänkning av vissa priser "med tiden ökar i omfattning och allvar" (ovannämnda förslag till ordförandens inledningsanförande). Kommissionen har således med rätta ansett att det ifrågavarande informationsutbytet syftade till att stödja tillämpningen av Cembureau-avtalet, vilket ingicks i samband med detta möte (se ovan punkterna 979—985).

1522 Aalborg, Irish Cement, Italcementi, Cementir och AGCI har framhållit att ett stort antal av de uppgifter som utväxlades vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, åtminstone de som cirkulerade med anledning av deras marknader, avsåg offentligt kontrollerade priser, varför det informationsutbyte som i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet fastslagits ha förekommit, åtminstone i deras fall inte har kunnat ha ett konkurrensbegränsande intresse och syfte.

1523 BCA har gjort gällande, att enligt den vid den aktuella tidpunkten på dess marknad gällande CPMA (se ovan punkt 91) kunde CMF vid chefsdelegaternas möten inte bidra till de avtal som avsåg att åstadkomma enhetliga priser i Europa. BCA har förklarat att på grund av CPMA, som hade anförtrott Independent Costs Committee ansvaret för beräkningen av prisvariationer utifrån ett antal precisa kriterier, hade ingen yttre omständighet — inte ens prisutvecklingen i utlandet — kunnat påverka prisnivån i Förenade kungariket.

1524 En sådan argumentation skall underkännas. De uppgifter om olika priser i Cembureaus medlemsländer som utväxlades vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 ingick i jämförande analyser som syftade till att "bedöma de risker som skulle kunna leda till en ökning av viss import samtidigt med en klar sänkning av vissa prisnivåer" (utkast till mötesordförandens inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11584) och att "påvisa existerande potentiella konfliktorsaker" (anteckningar från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkterna 16.7 och 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11735), mot bakgrund av vilka det för att undvika "frestelsen" att exportera ansågs "önskvärt" att "successivt minska detta avstånd [skillnaden mellan extremerna], huvudsakligen genom att höja de lägsta priserna... och samtidigt dämpa utvecklingen av de högsta priserna" (memorandum för ordföranden avseende chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkterna 16.7 och 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728). I övrigt hindrade de mekanismer för kontroll och fastställelse av priser i vissa länder inte berörda industrier från att beakta de allmänna tendenser som framgick av en prisjämförelse, antingen — på de marknader som kännetecknades av en hög prisnivå — genom att "dämpa" de krav på prishöjningar som

riktats till offentliga myndigheter eller behöriga inrättningar, eller — på de marknader där prisnivån var låg — genom att ställa krav på prishöjningar i syfte att successivt minska avståndet mellan extremerna, i enlighet med det önskemål som framförts vid chefsdelegaternas möten.

1525 Cembureau och Irish Cement har, tvärtemot vad de anför i punkt 47.3 i det ifrågasatta beslutet, gjort gällande att kommissionen inte har visat att det vare sig beslutats eller tillämpats några "riktlinjer avseende priser" vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

1526 Även om det inte har visats att det upprättats eller tillämpats riktlinjer i fråga om priser vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, förefaller det emellertid som om det vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 ansågs "önskvärt att successivt minska detta avstånd [skillnaden mellan extremerna, som alltjämt utgjordes av förhållandet 1 till 2], huvudsakligen genom att höja de lägsta priserna... och samtidigt genom en dämpning av utvecklingen för de högsta priserna" (memorandum för ordföranden avseende chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkterna 16.7 och 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728).

1527 Under alla förhållanden kan de invändningar som framförts av Cembureau och Irish Cement inte kullkasta de objektiva slutsatser som kommissionen i punkt 47.1 i det ifrågasatta beslutet "stött sig på då den i artikel 2.1 fastställde att utbytet av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 syftade till att underlätta genomförandet av [Cembureau-]avtalet", en slutsats som mot bakgrund av ovanstående prövning i punkterna 1515—1519 har visat sig vara välgrundad.

1528 Cembureaus och Irish Cements argument skall således underkännas.

1529 Några sökande har anfört ett antal argument som syftar till att bestrida att det tillfälliga utbytet av prisuppgifter som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skulle vara av konkurrensbegränsande beskaffenhet.

1530 Italcementi har anfört att kommissionen i det ifrågasatta beslutet varken har visat eller fastslagit att priserna på italiensk cement, till följd av informationsutbytet, hade anpassats till de priser som tillämpades på övriga marknader. AGCI har anfört att detta utbyte av prisuppgifter inte hindrade utvecklingen av handeln med grekisk cement inom gemenskapen under andra hälften av 1980-talet.

1531 Denna argumentation skall underkännas. Rätten erinrar om att det vid tillämpningen av artikel 85.1 i fördraget är överflödigt att beakta ett avtals konkreta verkningar om det framgår att detta har kunnat ha som syfte att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom den gemensamma marknaden (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837). I ett sådant fall innebär den omständigheten att det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon prövning av ett avtals konkreta verkningar i konkurrenshänseende inte att beslutet är behäftat med ett sådant fel som kan medföra att det skall ogiltigförklaras. I förevarande fall har kommissionen visat att de avtal om utbyte av prisuppgifter som ingicks vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet. Då kommissionen har fastställt att dessa avtal hade ett konkurrensbegränsande syfte, behövde den inte dessutom visa att utbytet av prisuppgifter hade konkreta verkningar i form av begränsningar av konkurrensen på den gemensamma marknaden.

1532 FIC har anfört att kommissionen inte i utdraget ur anteckningar från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, där det anförs att "[ä]ven om de sammanställda uppgifterna inte är fullständigt jämförbara med hänsyn till skillnader avseende priskvotering, har det beslutats att den visuella presentationen av prisspektrat var ett effektivt medel för att påvisa existerande potentiella konfliktorsaker..." (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11735), kan finna bevis för "att de riktlinjer i fråga om priser som upprättades vid mötena den 14 januari 1983 och den 30 maj 1983 [hade] haft någon verkan" (punkt 47.3 i det ifrågasatta beslutet).

1533 Det är riktigt att utdraget i fråga inte bara visar på de konkurrensbegränsande verkningarna av det tillfälliga utbytet av prisuppgifter, utan också hur lämpade dessa är för ett sådant syfte, trots den omständigheten att de sammanställda uppgifterna inte var fullständigt jämförbara.

1534 Att kommissionens bedömning på denna punkt är oklar får emellertid inga särskilda följder, eftersom avtalen om utbyte av prisuppgifter uteslutande kritiserats, i punkt 2.1 i det ifrågasatta beslutet, för att ha ett konkurrensbegränsande syfte på det sätt som kommissionen har visat (se ovan punkterna 1515—1519).

1535 Avslutningsvis har Aalborg anfört att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget genom att inte förklara på vilket sätt de avtal som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet avsevärt skulle ha påverkat handeln mellan medlemsstaterna.

1536 Eftersom kommissionen i artikel 2.1 har anfört att avtalen om utbyte av prisuppgifter, på grund av att de endast hade ett, konkurrensbegränsande, syfte, nämligen att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet, kunde kommissionen begränsa sig till att i punkt 52 i det ifrågasatta beslutet förklara på vilket sätt dessa avtal syftade till att påverka handeln mellan medlemsstaterna.

1537 Aalborgs argument skall således underkännas.

D — Sökandenas delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet

1538 Den överträdelse som avses i artikel 2.1 har fastställts med avseende på Cembureau och dess direkta medlemmar, nämligen FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, Unicem, BCA, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Cementir och AGCI.

1539 VNC (T-32/95) har anfört att det endast indirekt berördes av chefsdelegaternas möten vilka inledningsvis var helt och hållet informella. VNC har tillagt att det på grund av särskilda omständigheter som berör den nederländska industrin, inte hade något intresse av att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet genom något som helst avtal.

1540 Dessa argument kullkastar emellertid inte det faktum att VNC deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, vilka ledde till utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet. Då VNC inte har åberopat någon omständighet till stöd för att bolaget vid dessa möten öppet tagit avstånd från det konkurrensbegränsande syftet med detta utbyte, eller underrättat övriga deltagare om att det deltog i ett annat syfte än dessa, skall sammanslutningen anses ha samtyckt till eller åtminstone ha låtit övriga deltagare tro att den samtyckte till det otillåtna syftet med ett sådant utbyte. Kommissionen har därför med rätta fastslagit att VNC varit delaktigt i den överträdelse som avtalen utgör (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

1541 VNC:s argument skall således underkännas.

1542 SFIC (T-36/95) har anfört att kommissionen inte har visat att bolaget har tillhandahållit uppgifter om priser för chefsdelegaternas möten.

1543 Rätten erinrar emellertid om att det i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet påstås att Cembureau och dess direkta medlemmar, däribland SFIC, vid de nämnda mötena har deltagit i avtal om utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet, inte att de har tillhandahållit uppgifter om priser under eller inför de omtvistade mötena. Eftersom SFIC varken har bestritt att det deltagit i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 eller anfört någon omständighet för att visa att det reserverat sig eller tagit avstånd från det konkurrensbegränsande syftet med det utbyte av prisuppgifter som ägde rum

vid dessa möten, har kommissionen med rätta fastställt att SFIC deltog i den överträdelse som utgjordes av de avtal om utbyte av prisuppgifter som ägde rum vid dessa båda möten, skall sammanslutningen anses ha samtyckt till eller åtminstone ha låtit övriga deltagare tro att den samtyckte till det otillåtna syftet med ett sådant utbyte. Kommissionen hade därför grund för att fastslå att SFIC deltog i den överträdelse som bestod i att ett utbyte av prisuppgifter avtalades vid dessa möten (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

1544 SFIC:s argument skall således underkännas.

1545 BDZ (T-48/95) har anmärkt att inte något av de dokument som föranlett kommissionen att fastställa den överträdelse som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet återfinns bland BDZ handlingar. BDZ har bestritt att det varit delaktigt i överträdelsen och har anfört att det inte i något av de dokument som rör de omtvistade mötena förekommer uppgifter om att BDZ skulle ha gjort uttalanden eller handlat på något särskilt sätt vad beträffar utbytet av prisuppgifter vid mötena, och vidare att den bevisning som kommissionen har åberopat inte visar att BDZ av sina medlemmar skulle ha erhållit uppgifter om priser eller att BDZ självt skulle ha tillställt medlemmarna sådana uppgifter. BDZ har tillagt att det aldrig har ansett det vara ändamålsenligt att tillställa sina medlemmar de uppgifter som utväxlats vid mötena i Cembureau, eftersom uppgifterna saknade värde.

1546 Rätten påpekar att den omständigheten att inte någon av de handlingar som anförts som bevisning om den överträdelse som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet återfinns i BDZ:s handlingar inte påverkar deras bevisvärde och inte heller kullkastar det faktum (se ovan punkt 1397) att BDZ deltagit i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, eller fastställandet av att den tyska sammanslutningen har varit delaktig i överträdelsen.

1547 BDZ har inte åberopat någon omständighet till stöd för att den vid dessa möten öppet tagit avstånd från det konkurrensbegränsande syftet med utbyte av prisuppgifter. Sammanslutningen skall därför anses ha samtyckt till eller åtminstone ha låtit övriga deltagare tro att den samtyckte till det otillåtna syftet med ett sådant utbyte. Under dessa förhållanden och med hänsyn till vad som påpekas ovan i punkt 1543 beträffande den överträdelse som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet, har kommissionen med rätta fastslagit att BDZ deltagit i den överträdelse som utgörs av de avtal om utbyte av prisuppgifter som ingicks vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353), utan att kommissionen behöver visa att BDZ hade samlat in upplysningar bland sina medlemmar med avseende på dessa möten och avseende priser, eller att BDZ efter dessa möten hade spritt de upplysningar som utväxlats vid mötena bland sina medlemmar.

1548 BDZ:s argument skall underkännas.

1549 Unicem (T-50/95) har gjort gällande att eftersom detta bolag inte har deltagit i något av de möten som givit upphov till det informationsutbyte om priser som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet, skall det inte hållas ansvarigt för dessa. Unicem har tillagt att det blotta faktum att bolaget är direkt medlem av Cembureau inte innebär att det deltagit i överträdelsen.

1550 I förevarande fall är det utrett att Unicem inte deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (se ovan punkt 1406).

1551 Kommissionen stödjer (svaromål i mål T-50/95, punkt 49) sitt påstående om att Unicem deltagit i den överträdelse som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet, på den omständigheten att bolaget vid dessa två möten var företrätt av de italienska chefsdelegaterna som var närvarande, nämligen Cementir (mötet den 14 januari 1983) och Italcementi (mötet den 19 mars 1984).

1552 Av de skäl som anförs ovan i punkt 1407—1412 skall denna bedömning inte godtas.

1553 Den omständighet som kommissionen åberopar i sitt svaromål i mål T-50/95, (punkt 50), nämligen att Unicem var en direkt medlem av Cembureau, medger inte heller att det fastslås att bolaget deltagit i de rättsstridiga avtal som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet. Medlemskap i en branschorganisation, i förevarande fall Cembureau, kan inte automatiskt ålägga den berörda medlemmen ansvar för det rättsstridiga uppträdande som organisationen gör sig skyldig till, utan att det visas på vilket sätt den enskilde medlemmen agerat rättsstridigt.

1554 Kommissionen saknade således fog för att fastslå att Unicem var delaktigt i den överträdelse som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet.

1555 Härav följer att denna bestämmelse skall ogiltigförklaras i den del det däri fastslås att Unicem, från och med den 14 januari 1983 till och med den 14 april 1986, varit delaktigt i avtal om utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1556 BCA (T-54/95) har i sin replik sagt sig inte känna till vilka uppgifter som utväxlats vid chefsdelegaternas möten och inte kunna uttala sig om syftet eller följderna av informationsutbytet.

1557 BCA kan emellertid inte påstå sig sakna kännedom om vilken sorts uppgifter som utväxlats vid chefsdelegaternas möten och påstå (ansökan, punkt 36) att dessa uppgifter inte var avsevärt skiljde sig i från de prisuppgifter som redan regelbundet cirkulerades genom CPRF.

1558 Under alla förhållanden är det utrett att Sir John Milne, som av CMF utsetts till chefsdelegat för Förenade kungariket, var närvarande vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (punkt 19.4 och 19.8). CMF kunde således inte sakna kännedom om att det skedde ett utbyte av prisuppgifter vid dessa möten, samt att det tillfälliga utbytet hade ett konkurrensbegränsande syfte. Kommissionen har således med rätta fastställt att BCA, såsom CMF:s efterträdare (se ovan punkterna 1337—1341), deltog i den överträdelse som utgjordes av de avtal om utbyte av prisuppgifter som ingicks vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984.

1559 Oficemen (T-59/95) och ATIC (T-63/95) har anfört att det, vad beträffar hela den tidsperiod som dessa bolag påstås ha deltagit i överträdelsen i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet, nämligen från och med den 1 januari till och med den 14 april 1986, inte finns någon bevisning om att de deltagit i Cembureaus möten, där det skulle ha ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1560 Det har ovan i punkterna 1489, 1490 och 1492 fastslagits att kommissionen faktiskt inte har visat att det har förekommit avtal om utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet utöver avtalet vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984.

1561 Härav följer att artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den del det däri fastslås att Oficemen och ATIC, från och med den 1 januari till och med den 14 april 1986, varit delaktiga i avtal om utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1562 Irish Cement (T-60/95) har framhållit att det i dess svar av den 5 januari 1983 (bilaga 18 till dess ansökan, dokument nr 33.126/11576 och 11577) på rundskrivelse nr 104 Hc/gm från Cembureau av den 28 december 1982 endast förekommer uppgifter om import från Österuropa.

1563 Detta argument skall underkännas. Även om det antas att de upplysningar som lämnats med avseende på chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 var begränsade till att gälla import från Österuropa, har Irish Cement inte desto mindre deltagit i detta möte, liksom i mötet den 19 mars 1984. Eftersom sökanden inte har visat att den vid dessa två möten reserverat sig eller

tagit avstånd från det konkurrensbegränsande syftet med utbytet av prisuppgifter i Cembureaus medlemsstater, skall den anses ha samtyckt till eller åtminstone ha låtit övriga deltagare tro att den samtyckte till det otillåtna syftet med ett sådant utbyte. Kommissionen har därför med rätta fastställt att Irish Cement deltog i den överträdelse som bestod i de avtal om utbyte av prisuppgifter som ingicks vid dessa möten (se i detta hänseende den rättspraxis som anges ovan i punkt 1353).

1564 Det skall erinras om att kommissionen inte har styrkt att Italcementi deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (se ovan punkterna 1346—1349). Denna sökande kan således inte ställas till svars för att ha deltagit i det rättsstridiga avtal om utbyte av prisuppgifter som ingicks vid detta möte. Italcementi var däremot företrätt vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (se ovan punkt 1351). Eftersom motsatsen inte har bevisats, hade kommissionen fog för att anse att denna sökande var delaktig i det avtal om utbyte av prisuppgifter som förelåg vid detta möte.

1565 Följaktligen, och i brist på uppgifter som visar att Italcementi deltog i ifrågavarande överträdelse före den 19 mars 1984, skall artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den del det däri fastslås att Italcementi deltagit i avtal om utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet före denna dag.

1566 Cementir (T-87/95) har anfört att bolaget endast deltagit i ett enda av chefsdelegaternas möten där det skedde ett utbyte av prisuppgifter, nämligen mötet den 14 januari 1983.

1567 Det är utrett att Cementir endast har deltagit i ett av de två möten vid vilka det skett ett utbyte av prisuppgifter, nämligen mötet den 14 januari 1983.

1568 Kommissionen har anfört (svaromål i mål T-87/95, punkt 25) att Cementir företräddes av Italcementi vid mötet den 19 mars 1984.

1569 Rätten påpekar dock att Cementir, i egenskap av direkt medlem i Cembureau, förfogade över en egen chefsdelegat (se ovan punkt 1409). Under dessa förhållanden, och då det saknas bevisning om att Cementir hade uppdragit åt Italcementi att företräda bolaget vid mötet den 19 mars 1984, hade kommissionen inte fog för att av den omständigheten att Italcementi var närvarande vid mötet dra slutsatsen att Cementir hade varit företrätt vid detsamma och att det följaktligen hade anslutit sig till det avtal om utbyte av prisuppgifter som förelåg vid denna tidpunkt.

1570 Av samma skäl som anges ovan i punkt 1553 medger inte heller den omständigheten att Cementir var direkt medlem av Cembureau att detta företag hålls ansvarigt för den avtal om utbyte av prisuppgifter som ingicks vid ett möte där detta inte var representerat.

1571 I brist på uppgifter som visar att Italcementi deltog i ifrågavarande överträdelse efter den 14 januari 1983, skall artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den del det däri fastslås att Cementir deltagit i avtal om utbyte av prisuppgifter i syfte att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet efter det möte som hölls denna dag.

1572 Italcementi (T-65/95), Cementir (T-87/95) och AGCI (T-103/95) har framhållit att dessa bolag — eller, vad AGCI beträffar, dessa medlemsbolag — varken hade intresse av eller hyste någon oro för handeln inom gemenskapen under den tidsperiod som de omtvistade mötena hölls, varför utbytet av prisuppgifter vid dessa möten inte för deras del kunde ha ett konkurrensbegränsande syfte.

1573 Det skall emellertid påpekas att oavsett vilken inställning de italienska och grekiska företagen hade till handeln inom gemenskapen vid den aktuella tidsperioden, har Italcementi inte desto mindre deltagit i chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, Cementi i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och AGCI i båda dessa möten.

1574 Eftersom inte någon av dessa sökande har visat att de vid dessa möten reserverat sig eller tagit avstånd från det konkurrensbegränsande syftet med utbytet av prisuppgifter, skall de anses ha samtyckt till eller åtminstone ha låtit övriga deltagare tro att den samtyckte till det otillåtna syftet med ett sådant utbyte. Kommissionen har därför med rätta fastställt att de deltog i den överträdelse som utgjordes av ett eller flera av de avtal om utbyte av prisuppgifter som tillkom vid dessa möten (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

1575 Den argumentation som framförts av Italcementi, Cementir och AGCI skall följaktligen underkännas.

Samordnat förfarande för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter (artikel 2.2 a och 2.2 b i det ifrågasatta beslutet)

1576 Enligt artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet har Cembureau, FIC, Aalborg, SFIC, BDZ, AGCI, Irish Cement, Italcementi, Unicem, Cementir, Ciments luxembourgeois, VNC och BCA, från

och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988, och ATIC och Oficemen, från och med den 1 januari 1986 till och med den 31 december 1988, "överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget genom att delta i samordnade förfaranden som syftade till att underlätta genomförandet av det avtal som avses i artikel 1 och som avsåg:

a) utbyte av uppgifter om de belgiska och nederländska producenternas minimipriser för leverans av cement i lastbil samt om den luxemburgska producentens priser och rabatter,

b) utbyte av uppgifter om danska och irländska producenters enskilda prislistor samt om gällande prislistor inom cementindustrin i Grekland, Italien och Portugal samt om genomsnittspriser i Tyskland, Frankrike, Spanien och Förenade kungariket".

1577 Det är utrett att det, åtminstone under den period som beaktas i artikel 2.2, inom Cembureau fanns ett system för ett regelbundet informationsutbyte inom ramen för vilket "Cembureau mott[og] och vidarebefordra[de] uppgifter om gällande priser i de olika länderna från sina medlemmar" (punkt 16.8 i det ifrågasatta beslutet). I punkt 16.8—16.22 granskar kommissionen den dokumentation som den använt som grund för sin slutsats att uppgifter med hjälp av detta system cirkulerat mellan Cembureau och dess medlemmar, åtminstone om belgiska, danska, franska, tyska, grekiska, irländska, italienska, luxemburgska, nederländska, portugisiska, spanska och brittiska priser.

1578 Med hänsyn till de argument som sökandena anfört för att bestrida lagenligheten av artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet skall det prövas om den anmärkning som avses i denna bestämmelse förekom även i meddelandet om anmärkningar (A), om kommissionen på ett riktigt sätt har identifierat de prisuppgifter som avses där (B), om det visats att detta regelbundna informationsutbyte utgjorde en överträdelse (C), och om det visats vilka av de berörda företagen som varit delaktiga däri (D), samt om kommissionen gjort en korrekt bedömning av överträdelsens varaktighet med avseende på vart och ett av dessa företag och sammanslutningar (E).

A — Överensstämmelsen mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet

1579 VNC (T-32/95), SFIC (T-36/95), Aalborg (T-44/95) och Irish Cement (T-60/95) har gjort gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet, antingen genom att den anmärkning som avser "utbyte av uppgifter om de belgiska och nederländska producenternas minimipriser för leverans av cement i lastbil samt om den luxemburgska producentens priser och rabatter" (artikel 2.2 a i det ifrågasatta beslutet) inte förekom i

meddelandet om anmärkningar eller genom att denna anmärkning förekom i det ifrågasatta beslutet och grundades på bevisning som inte nämns i meddelandet om anmärkningar och som inte översänts till sökandena under det administrativa förfarandet.

1580 VNC har framhållit att dokument nr 33.126/15136—15157, som kommissionen i punkterna 16.18 och 47.9 använder som stöd för sitt påstående att det mellan Cembureau och dess direkta medlemmar, däribland VNC, har cirkulerat "upplysningar om... de nederländska producenternas minimipriser för leverans av cement i lastbil" (artikel 2.2 a i det ifrågasatta beslutet), inte omnämns i meddelandet om anmärkningar.

1581 SFIC har framhållit att kommissionen inte i meddelandet om anmärkningar anför något som ens i sammanfattning kunde anses motsvara den anmärkning som avses i artikel 2.2 a — en anmärkning som i praktiken skulle följa av en fråga vid förhandlingen i mars 1993.

1582 Aalborg har anfört att dokument nr 33.126/15099—15114 och 15136—15157, som kommissionen i punkterna 16.10, 16.18 och 47.7 och 47.9 använder som stöd för sitt påstående att det mellan Cembureau och dess direkta medlemmar, däribland Aalborg, har cirkulerat "upplysningar om... de nederländska producenternas minimipriser för leverans av cement i lastbil" (artikel 2.2 a i det ifrågasatta beslutet) inte omnämns i meddelandet om anmärkningar och inte fanns med i den låda (se ovan punkt 95) som lämnades ut samtidigt som meddelandet om anmärkningar.

1583 Avslutningsvis har Aalborg och Irish Cement anfört att kommissionen, för att kunna dra slutsatsen att det cirkulerat "upplysningar om... den luxemburgska producentens priser och rabatter" (artikel 2.2 a), i punkterna 16.17 och 47.8 har stött sig på ett dokument som dessa företag inte givits tillgång till under det administrativa förfarandet, nämligen bilaga 2 a till Cembureaus svar på meddelandet om anmärkningar.

1584 Innan rätten prövar om dessa argument är välgrundade skall det framhållas att även om, vilket kommer att visas nedan (se nedan punkterna 1633—1638), det regelbundna utbyte av prisuppgifter som avses i artikel 2.2 lagts sökandena till last på grund av att dess syfte var att "underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]" och inte på grund av innehållet i den information som utväxlades, framhåller kommissionen, förutom att den fördömer det gemensamma konkurrensbegränsande syftet, i punkt 47 b i, att det regelbundna utbytet av prisuppgifter i Beneluxländerna varit av särskilt grav beskaffenhet, och har framhållit att "Cembureau och därigenom dess samtliga medlemmar [har erhållit] upplysningar som särskilt lätt kunnat inverka på deras beteende i konkurrenshänseende gentemot belgiska, nederländska och luxemburgska producenter" (punkt 47.10 och 47.12 i det ifrågasatta beslutet). Det särskilda resonemang om dessa upplysningar som utvecklas i punkt 47 b i, och som ligger till grund för fastställandet i artikel 2.2 a, utgör inte på långt när en opåkallad precisering av klassificeringen av de upplysningar om priserna i Beneluxländerna som utväxlats, utan ger en

extra tyngd åt allvaret i det regelbundna utbytet av denna information och åt den överträdelse av artikel 85.1 i fördraget som utbytet innebär. Under alla förhållanden berättigar resonemanget det strängare avgörande som kommissionen förbehållit detta i det ifrågasatta beslutet med avseende på det regelbundna utbytet av prisuppgifterna i Cembureaus övriga medlemsländer (se i detta hänseende punkt 47.13 andra stycket).

1585 Då detta påpekats skall det anföras att kommissionen i punkt 8 i meddelandet om anmärkningar (s. 14 och 15), vilken ägnas åt "utbytet av prisuppgifter mellan Cembureaus medlemmar" beskriver "systemet för cirkulation av de prislistor som gäller åtminstone sedan år 1980" på följande sätt:

"[V]arje medlem skall, oftast innan priserna börjar tillämpas till Cembureau insända uppgift om den nya prislistan eller ändringar i prislistorna och om när dessa träder i kraft. Cembureau skall till sina medlemmar, efter det att den mottagit uppgifterna från varje medlem, utsända en uppställning, benämnd 'Cement Price Reference File', med uppgift om den medlem som har inkommit med uppgiften och om de nya priserna (normalt fritt fabriken) för varje kategori cement samt om leveransvillkoren (fritt fabriken, leveransvillkor med avseende på avstånd, minimikvantiteter för leverans) och en uppställning benämnd 'Price development for cement' med uppgift om tidpunkt för ändring av de sedan 1980 gällande priserna samt priserna fritt fabrik och uppgift om hur stor varje prisökning är i procentuellt hänseende.

Det följebrev från Cembureau som bifogats de dokument om cirkulation av prislistor mellan medlemmarna som översänts till kommissionen innehåller vissa anmärkningar av vilka vissa återges nedan: 'Belgien'... sedan år 1986 'Bekräftelse på priser givits per telefon en gång per år'. 'Frankrike... Från år 1987 vill Frankrike inte se sina priser publiceras i Cembureaus handlingar. Dessa kan meddelas medlemmarna per telefon'. 'Spanien... Vi offentliggör inte längre cementpriserna sedan år 1984 och prisernas medeltal meddelas oss en gång per år, för kännedom, per telefon'. 'Förenade kungariket... Vi har sedan år 1985 inte längre mottagit någon offentlig uppgift om priser'. Vi erhåller prisuppgifter från olika källor (det vill säga byggnadsföretag) som vi översänder som en ungefärlig uppskattning per telefon.

I följebrevet anges vidare: 'Vi meddelar i allmänhet endast våra medlemmar uppgifter om priser... Tyvärr har varje land valt olika strukturer för priser och typer av cement som referens, varför varje jämförelse visat sig få ett felaktigt resultat'.

Så dras i följebrevet följande slutsats: 'En cementproducent som känner väl till reglerna och transportkostnaderna kan naturligtvis använda dessa priser. Men vi gör aldrig detta arbete för våra medlemmar'."

1586 I den del meddelandet om anmärkningar behandlar systemet för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter förekommer således inget påstående om att de uppgifter om priser i Beneluxländerna som skulle ha cirkulerat mellan Cembureau och dess medlemmar skulle vara av någon särskild beskaffenhet. I den rättsliga bedömningen i punkt 60 i meddelandet om anmärkningar, avseende de omständigheter som beskrivs i punkt 8, invände kommissionen rent allmänt mot "cirkulationen av prislistor" (s. 168 i meddelandet om anmärkningar) eller "cirkulation av uppgifter om prislistor" (s. 169 i meddelandet om anmärkningar) mellan Cembureau och dess medlemmar, utan att framhålla att uppgifterna om priser i Beneluxländerna var av mer känslig beskaffenhet i konkurrenshänseende.

1587 Det har för övrigt redan fastslagits (se ovan punkterna 367 och 368) att dokument nr 33.126/15099—15114 och 15136—15157, som kommissionen stödjer sig på i punkterna 16.10, 16.18, 47.7 och 47.9 i det ifrågasatta beslutet för att i artikel 2.2 a fastslå att de upplysningar som regelbundet cirkulerade mellan Cembureau och dess direkta medlemmar, för Belgiens och Nederländernas vidkommande, avsåg "minimipriser för leverans av cement per lastbil" inte förekom i meddelandet om anmärkningar eller i lådan (se ovan punkt 95).

1588 Bland dokumenten i denna låda som rör anmärkningen om regelbunden cirkulation av prislistor, förekom enbart följande uppgifter om belgiska och nederländska priser i dokument nr 33.126/15096, vilket bland annat citeras i punkt 16.8 i det ifrågasatta beslutet:

"De priser som meddelats Cembureau är priser utan mervärdesskatt och utan rabatter. Varje land har sin prisstruktur — priserna kan vara fritt fabriken, levereras till byggarbetsplatsen eller levereras till järnvägsstation, per lastbil, via vattenvägar etc.

— Belgien

Fotokopior av priserna från år 1984 till år 1986 — större prishöjning efter år 1986

Prissystem (total kontroll till år 1986, officiell prislista som meddelades Cembureau)

Priserna bekräftades per telefon en gång per år

...

— Nederländerna

Fotokopior av priserna från år 1984 till år 1988

Prissystem (i det närmaste fritt sedan år 1985)

Officiell prislista för bolaget ENCI."

1589 Det är avslutningsvis utrett att bilaga 2 a till Cembureaus svar på meddelandet om anmärkningar, som kommissionen använder som grund i punkterna 16.17 och 47.8 i det ifrågasatta beslutet för att i artikel 2.2 a slå fast att de uppgifter som regelbundet cirkulerade mellan Cembureau och dess medlemmar, vad beträffar Luxemburg avsåg "priser, inklusive rabatter, från den luxemburgska producenten" inte hade översänts till mottagarna av meddelandet om anmärkningar från kommissionen under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 401).

1590 Bland dokumenten i lådan (se ovan punkt 95) som avsåg anmärkningen om regelbunden cirkulation av prislistor förekom i dokument nr 33.126/15096, som nämns ovan i punkt 1588, endast följande uppgifter avseende luxemburgska priser:

"De priser som meddelats Cembureau är priser utan mervärdesskatt och utan rabatter. Varje land har sin prisstruktur — priserna kan vara fritt fabriken, levereras till byggarbetsplatsen eller levereras till järnvägsstation, per lastbil, via vattenvägar etc.

— Luxemburg

Fotokopior av priserna från år 1984 till år 1988 (då senaste uppgift om prisändring erhölls)

Prissystem (kontroll)

Pris som meddelats av Ciments luxembourgeois, ensam cementproducent."

1591 Rätten godtar således de argument som framförts av VNC, SFIC, Aalborg och Irish Cement, om att deras rätt till försvar åsidosatts genom att det i artikel 2.2 a i det ifrågasatta beslutet fastslås att den regelbundna cirkulationen av upplysningar mellan Cembureau och dess medlemmar, vad beträffar belgiska och nederländska priser, avsåg "minimipriser för leverans av cement från producenterna [i dessa två länder] per lastbil" och, vad beträffar Luxemburg, avsåg "priser, inklusive rabatter, från producenten [i detta land]".

1592 Eftersom det är fråga om ett åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, fastslår rätten ex officio (se domen i det ovan i punkt 487 nämnda målet Interhotel mot kommissionen, punkt 14) att samma överträdelse av rätten till försvar har begåtts även gentemot övriga sökande som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet.

1593 Av detta följer att artikel 2.2 a i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den del det däri fastslås att den regelbundna cirkulationen av uppgifter mellan Cembureau och dess medlemmar, vad beträffar belgiska och nederländska priser, avsåg "minimipriser för leverans av cement från producenterna [i dessa två länder] per lastbil" och, vad beträffar Luxemburg, avsåg "priser, inklusive rabatter, från producenten [i detta land]". Ogiltigförklaringen påverkar emellertid inte det påstående — som för övrigt inte bestritts av sökandena — att det cirkulerat uppgifter om belgiska, nederländska och luxemburgska priser mellan Cembureau och dess medlemmar under den beaktade tidsperioden.

1594 Cembureau (T-26/95) har rent allmänt invänt att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte på ett tillräcklig detaljerat sätt har redovisat sina resonemang kring det regelbundna utbytet av prisuppgifter. Cembureau har framhållit att den mycket detaljerade analysen av utbytet av prisuppgifter i punkt 16.8—16.22 i det ifrågasatta beslutet inte förekommer i meddelandet om anmärkningar, vilket endast innehåller en allmän sammanfattning av Cembureaus verksamhet med avseende på cirkulation av uppgifter om prislistor.

1595 VNC (T-32/95) och BCA (T-54/95) har anfört att anmärkningen i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet är en helt ny anmärkning. BCA har gjort gällande att bakgrundsavsnittet i meddelandet om anmärkningar endast innehöll en summarisk beskrivning av systemet för regelbunden cirkulation av uppgifter om de priser som gällde inom Cembureau (s. 14 och 15 i meddelandet om anmärkningar) och att den rättsliga bedömningen i meddelandet om anmärkningar endast innehöll allmänna hänvisningar till cirkulationen av prislistor (s. 168—170 i meddelandet om anmärkningar).

1596 På denna punkt påpekar rätten att även om meddelandet om anmärkningar klart måste ange alla viktiga faktorer på vilka kommissionen stöder sig samt den rättsliga klassificering dessa ges, kan detta göras kortfattat, och beslutet behöver inte nödvändigtvis vara en kopia av redogörelsen för anmärkningarna (domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen, Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 14).

1597 I förevarande fall har det redan (se ovan punkt 1585) framhållits att kommissionen i punkt 8 i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2, s. 14 och 15), på ett allmänt sätt beskriver systemet för cirkulation av gällande prislistor inom Cembureau genom att återge enskilda yttranden och slutliga kommentarer som förekom i det följebrev som Cembureau, efter en begäran om upplysningar, tillställde kommissionen tillsammans med dokumentationen om den regelbundna cirkulationen av prislistor (dokument nr 33.126/15096 och 15097). Följebrevet, som återfanns i lådan (se ovan punkt 95), innehåller (se dokument nr 33.126/15096) en kortfattad beskrivning, land för land, av det slags information om priser som tillhandahållits Cembureau för spridning bland medlemmarna under den beaktade tidsperioden.

1598 I punkt 60 i meddelandet om anmärkningar (s. 168 och 169) förklarar kommissionen på vilket sätt den anser att "Cembureau och dess medlemmar" åsidosatte artikel 85.1 i fördraget, "åtminstone från och med år 1983" genom att delta i systemet för utbyte av prisuppgifter. Dels skulle det nämnda systemet ha syftat till att "informera om hur Cembureaus medlemmar uppträdde i olika länder och således till att möjliggöra iakttagandet av 'regler för lojal konkurrens.'" Dels skulle systemet syfta till att "uppmana Cembureaus medlemmar till att minska skillnaderna i pris mellan de olika länderna för att undanröja eller minska frestelsen att exportera till övriga medlemmars marknader".

1599 Med förbehåll för de förutsättningar som uppställts ovan i punkt 1593 i fråga om de påståenden som återfinns i artikel 2.2 a rörande den regelbundna cirkulationen av uppgifter om priser i Beneluxländerna har Cembureau, VNC och BCA således, mot bakgrund av dessa olika avsnitt i meddelandet om anmärkningar, kunnat inse att kommissionen ställde dem till svars för att ha deltagit i den överträdelse som slutligen anges i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet. De ytterligare uppgifter som kommissionen tillägger i punkt 16.11—16.16 och 16.19—16.21, vilka har föranlett den att i artikel 2.2 b gruppera de cirkulerande uppgifterna om priser i "icke Beneluxländer" i tre kategorier — nämligen "individuella priser" (för Danmark och Irland, vilka vid den aktuella tidpunkten kännetecknades av en enda nationell producent), "branschpriser" (för Grekland, Italien och Portugal) samt "genomsnittspriser" (för Tyskland, Frankrike, Spanien och Förenade kungariket) — kan inte i detta avseende anses ge vid handen att kommissionen gjort sig skyldig till en överträdelse av rätten till försvar under det administrativa förfarandet. Dessa uppgifter stödjer tvärtom endast de uppgifter som till största delen redan framgick av dokument nr 33.126/15096, vilket redan nämnts ovan i punkt 1588. För övrigt har de inte skärpt lydelsen av den anmärkning i meddelandet som avser den regelbundna cirkulationen av prislistor inom Cembureau, tvärtemot de förtydliganden som kommissionen gjort i det ifrågasatta beslutet rörande upplysningar om priser i de olika Beneluxländerna (se ovan punkt 1584).

1600 Cembureaus, VNC:s och BCA:s argument skall således underkännas.

1601 I sin replik har Aalborg hävdat att anmärkningen om ett regelbundet utbyte av prisuppgifter omformulerats i det ifrågasatta beslutet, genom att kommissionen i det senare påstår att det regelbundna utbytet avsåg att möjliggöra en anpassning av priserna vid export som skulle ha skett oberoende av Cembureau-avtalet, medan kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkt 60) anförde att utbytet utgjorde en överträdelse som var nära förbunden med reglerna om lojal konkurrens. Unicem (T-50/95) har å sin sida gjort gällande att i meddelandet om anmärkningar (punkt 60 tredje stycket) ansågs cirkulationen av prislistor vara föremål för ett oberoende avtal eller samordnat förfarande i syfte att upprätta en samordning mellan deltagarna och upprätta andra villkor än normala marknadsvillkor, medan kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 47) klassificerar informationsutbytet som ett kompletterande avtal som syftade till att underlätta Cembureau-avtalet. Unicem anser sig inte under det administrativa förfarandet ha givits möjlighet att bestrida denna aspekt avseende "underlättande" av Cembureau-avtalet.

1602 Rätten erinrar om att enligt artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet ansågs det regelbundna informationsutbytet strida mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom det skulle ha syftat till att "underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]". Det skall således kontrolleras om det av meddelandet om anmärkningar med tillräcklig klarhet framgick att påståendet om detta konkurrensbegränsande syfte hade bestritts.

1603 I punkt 59 i meddelandet om anmärkningar (kapitel 10, s. 168) anför kommissionen med avseende på olika "avtal och... förfaranden som beskrivs i kapitel 2 avdelning 1 och 2 [i meddelandet om anmärkningar]" följande:

"De europeiska cementproducenterna har beslutat om planer och åtgärder, dels inom ramen för Cembureaus institutionella struktur, dels genom ett system av fortlöpande bilaterala och multilaterala möten och kontakter förmedlade av Cembureaus institutioner. Syftet är att upprätthålla respekten för de respektive hemmamarknaderna, att dela upp marknader i enlighet med kvoter, riktmängder eller tillfälliga åtgärder för att reglera eller kontrollera säljvolymer, samt att utbyta uppgifter om export- och importpriser för att producenterna bättre skall kunna samordna sin verksamhet."

1604 I den rättsliga bedömningen av "'regler[na] för lojal konkurrens' och om cirkulation av prislistor" förtydligade kommissionen — såsom redan har framhållits (se ovan punkt 1598) — att cirkulationen av prislistor enligt kommissionen, förutom att syfta till att informera om hur Cembureaus medlemmar uppträdde i olika länder och således till att möjliggöra iakttagandet av regler för lojal konkurrens också syftade till att "uppmana Cembureaus medlemmar att minska skillnaderna i pris mellan de olika länderna för att undanröja eller minska frestelsen att exportera till övriga medlemmars marknader" (punkt 60 första stycket, s. 168 i meddelandet om anmärkningar).

1605 Av dessa olika avsnitt av meddelandet om anmärkningar sammantagna har Aalborg och Unicem kunnat få kännedom om att kommissionen inte ansåg att systemet för regelbundet utbyte av prisuppgifter mellan medlemmarna i Cembureau var tillåtet, inte bara för att det syftade till att förändra konkurrensvillkoren på marknaden på ett konstgjort sätt eller till att införa regler om lojal konkurrens, utan också för att det syftade till att uppmana medlemmarna i Cembureau att minska skillnaderna i pris och följaktligen också frestelsen att exportera och därmed definitivt säkerställa respekten för Cembureau-avtalet.

1606 Aalborgs och Unicems argument skall följaktligen underkännas.

B — Hur noga de upplysningar som avses i artikel 2.2 b i det ifrågasatta beslutet har angivits

1607 Cembureau (T-26/95) och Italcementi (T-65/95) har gjort gällande att cementpriserna i Italien var underkastade statsmakternas godkännande fram till år 1993, och inte fram till år 1985 som kommissionen påstår i punkt 16 i det ifrågasatta beslutet.

1608 Rätten fastslår emellertid att kommissionen inte i det ifrågasatta beslutet påstår att priserna på italiensk cement släppts fria från och med år 1985. Kommissionen påpekar endast (punkt 16.16) att systemet för priskontroll från och med december 1985 ersattes med ett "övervakningssystem enligt vilket varje företag, på grundval av en undersökning som CIP genomfört hos ett antal producenter avseende kostnadsutvecklingen, skulle tillhandahålla behörigt ministerium den prislista som det avsåg att tillämpa, och ministeriet skulle yttra sig däröver inom 30 dagar".

1609 Under alla förhållanden kan de påståenden som framförts av Cembureau och Italcementi inte kullkasta kommissionens slutsats i artikel 2.2 b i det ifrågasatta beslutet som följer av dess analys i punkt 16.16 i samma beslut, nämligen att systemet för regelbundet informationsutbyte om gällande priser inom Cembureau, för de italienska prisernas vidkommande, avsåg "branschpriser".

1610 SFIC (T-36/95) har gjort gällande att den till Cembureau endast har översänt uppgifter om genomsnittliga priser och inte uppgifter om vilka priser enskilda franska producenter tillämpar. Genomsnitten har räknats fram med stöd av de prislistor som dess medlemmar tillhandahållit, varför de, tvärtemot vad kommissionen gör gällande i artikel 2.2 b i det ifrågasatta beslutet, inte skall klassificeras som "genomsnittspriser".

1611 Rätten fastslår emellertid alltjämt att kommissionen inte i det ifrågasatta beslutet påstår att de uppgifter om franska priser som cirkulerat mellan Cembureaus medlemmar var uppgifter om enskilda priser. I artikel 2.2 b fastslår kommissionen enbart att det förekommit cirkulation av upplysningar "om genomsnittspriser i... Frankrike". I punkt 47.14 tredje strecksatsen anför kommissionen att "de uppgifter om genomsnittspriser som insänts avseende... Frankrike innehöll ingen närmare uppgift om producenterna". Kommissionen hävdar inte heller att upplysningarna om den franska marknaden avsåg verkliga priser, vilka verkligen tillämpades av inhemska producenter.

1612 Det skall också fastslås att de olika dokument som kommissionen hänvisar till i punkt 16.12 för att visa vilken sorts uppgifter som utväxlats inom Cembureau med avseende på den franska marknaden (dokument nr 33.126/15096, 15170—15182 och 15230—15243) samtliga nämner "priser", vilket innebär att det av SFIC:s argument att kommissionen i förevarande fall borde ha gjort skillnad på "priser" och "prislistor" förlorar allt innehåll.

1613 Kommissionen har således med rätta i artikel 2.2 b fastslagit att systemet för regelbunden cirkulation av uppgifter om gällande priser inom Cembureau, vad beträffar Frankrike, avsåg "genomsnittspriser" på denna marknad.

1614 Irish Cement (T-60/95) anser att de upplysningar om Irland som beskrivs i punkt 16.15 i det ifrågasatta beslutet inte överensstämmer med de uppgifter som bolaget verkligen insänt till Cembureau, eftersom de förstnämnda innehåller termerna "minimi" och "maximi", vilka inte förekommer i de sistnämnda (se dokument nr 33.126/15122, vilket nämns i punkt 16.15).

1615 Rätten fastslår emellertid att enligt dokument nr 33.126/15122, vilket nämns i föregående punkt, har följande upplysningar den 8 juli 1985 översänts av Irish Cement till Cembureau:

"Här följer priserna på cement per den 8 juli 1985:

...

I säck:

ordinär portland-cement — från...
— till...

..."

1616 Kommissionen kan inte rimligen anklagas för att ha förvrängt de upplysningar som verkligen lämnats av Irish Cement till Cembureau, på grund av att kommissionen i punkt 16.15 anför följande: "enligt det exempel på underrättelse som Cembureau tillhandahållit, har Irish Cement Ltd inkommit med uppgift om priser för:... ordinär portland-cement i säck om (lägst)... till (högst)...".

1617 Under alla förhållanden kan Irish Cements argument inte kullkasta den analys som föranlett kommissionen att i artikel 2.2 b i det ifrågasatta beslutet dra slutsatsen att den regelbundna cirkulationen av prisuppgifter inom Cembureau, för Irlands vidkommande, hade avsett "irländska producenters enskilda prislistor".

1618 AGCI (T-103/95) har bestritt att bolaget har utsänt "officiella prislistor" eller "prislistor" såsom kommissionen gör gällande i punkt 47.13 och 47.15 i det ifrågasatta beslutet. Vid förhandlingen framhöll bolaget att de prisuppgifter som bolaget tillhandahållit Cembureau under den aktuella tidsperioden aldrig hade varit konfidentiella eller kommersiella.

1619 Detta argument, enligt vilket samtliga uppgifter som har cirkulerat genom på Cembureaus nivå och som avser grekiska priser fullständigt skulle sakna värde, skall prövas nedan i punkterna 1622—1647. Vid denna tidpunkt skall det endast fastslås att kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte påstår att den regelbundna cirkulationen av gällande priser inom Cembureau, vad beträffar den grekiska marknaden, avsåg konfidentiella kommersiella uppgifter. Kommissionen fastslår (i punkt 47.14 andra strecksatsen) att "vad beträffar... Grekland... hade de insända prislistorna godkänts av offentliga myndigheter och avsåg hela branschen", vilket föranleder kommissionen att i artikel 2.2 b i det ifrågasatta beslutet dra slutsatsen de prisuppgifter som regelbundet cirkulerade mellan Cembureaus medlemmar omfattade, för Greklands vidkommande, "prislistorna i branschen". AGCI:s argument kan inte kullkasta denna objektiva slutsats.

C — Huruvida det regelbundna utbytet av prisuppgifter var rättsstridigt

1620 I artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet fastslår kommissionen att det system för regelbundet utbyte av prisuppgifter som inrättats inom Cembureau var rättsstridigt, eftersom det var föremål för "samordnade förfaranden som syftade till att underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]".

1621 De sökande som nämns i artikel 2.2 har i huvudsak anfört åtta argument till stöd för sitt bestridande av att detta regelbundna utbyte av prisuppgifter var rättsstridigt.

1622 Inledningsvis har samtliga sökande anfört ett antal argument för att visa att de uppgifter som cirkulerat mellan dem under den aktuella tidsperioden, eller åtminstone de upplysningar som avsåg gällande priser på den egna marknaden, fullständigt saknade kommersiellt, konfidentiellt och strategiskt värde.

1623 Sökandena har anfört att uppgifterna i fråga var officiella uppgifter som härrörde från officiella källor, eller som åtminstone var tillgängliga från andra källor, och som alltid utsändes av Cembureau till dess medlemmar efter det att de meddelade priserna trätt i kraft efter att årligen ha uppdaterats. Såsom skulle framgå av beskrivningen i punkt 16.8—16.22 i det ifrågasatta beslutet, avsåg ett stort antal av dessa uppgifter priser som var statligt kontrollerade eller övervakade eller, som i Förenade kungariket, fasta priser enligt avtal på marknaden, vilka befunnits vara lagenliga. Uppgifterna i CPRF (se ovan punkt 401) skulle vara historiska och statistiska, och insamlingen av dessa ingick i branschorganisationers och godkända statistikbyråers normala verksamhet. Upplysningarna skulle vara föga tillförlitliga, ungefärliga och rudimentära, eftersom de avsåg "prislistor" eller "genomsnitt" av prislistor och inte avsåg något begränsat sortiment av cement. Uppgifterna skulle vara svåra att jämföra, på grund av att prismekanismerna var så heterogena, och då penningvärden ändras, vilket oundgängligen påverkar varje internationell bedömning. Det var, enligt sökandena, endast fråga om "indikatorer på tendenser", vilka helt saknade närmare uppgifter om mervärdesskattesatser, rabatter, transportkostnader eller försäljningsvillkor, och heller inte innehöll någon uppgift om enskilda företag eller om fördelning efter olika regionala marknader i det berörda landet eller olika inhemska producenters produktionsanläggningar. Inte i något fall avsåg det utbyte av uppgifter som kommissionen funnit rättsstridigt de priser som verkligen tillämpades på marknaden. AGCI utesluter för sin del inte att de uppgifter som funnits i CPRF var felaktiga. AGCI har anfört att det var stora skillnader mellan de officiella uppgifterna om exportvolymer som Cembureau tillhandahöll sina medlemmar och de dokument som utfärdades av Eurostat.

1624 Sökandena har dragit slutsatsen att det tillfälliga utbytet av prisuppgifter som sådant inte bara var förenligt med artikel 85.1 i fördraget utan också att det varken var lämpat eller avsett för något av de konkurrensbegränsande syften som kommissionen tillskrivit det, nämligen att genomföra Cembureau-avtalet och införa regler om lojal konkurrens vid export inom gemenskapen. Kommissionen har enligt sökandena åtminstone inte förebringat eller sökt

förebringa någon bevisning till stöd för sina påståenden. Cembureau har tillagt att CPRF:s uppgifter inte kunde ge tillräckligt stöd för att något företag hade för avsikt att åsidosätta regeln om respekt för hemmamarknader annat än om de åtföljdes av ett antal detaljerade uppgifter om sådana faktorer som transportkostnader, eventuell överkapacitet, förmåga att positionera sig på exportmarknaderna, förmåga att anpassa sig efter lokala bestämmelser, utvärdering av sannolika effekter av eventuella motåtgärder. AGCI har särskilt invänt mot kommissionens ståndpunkt att den regelbundna cirkulationen av priser inom Cembureau skulle göra det möjligt för producenterna att anpassa sina exportpriser till de priser som tillämpades av lokala, så kallade "price leaders", och har påpekat att exportpriserna också fastställdes med hänsyn till de särskilda metoderna för internationell maritim handel och av att det vid den aktuella tidpunkten utövades kontroll över handeln.

1625 Cembureau, FIC, SFIC, BCA, Oficemen och ATIC har, vilket kommissionen också anfört i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet, framhållit att det omtvistade informationssystemet existerade långt innan Cembureau-avtalet ingicks, vilket innebär att det inte är möjligt att anse att det regelbundna informationsutbyte som avses i artikel 2.2 syftade till att förstärka eller underlätta tillämpningen av detta avtal. BCA anser att kommissionen åtminstone skulle ha visat att det från och med år 1984, då kommissionen påstått att överträdelsen i artikel 2.2 inleddes, skedde en förändring i detta systems funktionssätt, innan den drog slutsatsen att systemet var avsett att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1626 Cembureau, BCA, Oficemen, Irish Cement, ATIC och AGCI har gjort gällande att det regelbundna informationsutbytet i själva verket fyllde ett antal fullkomligt lagenliga syften, såsom att sprida statistikstudier till allmänheten, statliga myndigheter och tillverkare, att genomföra tekniska, vetenskapliga och ekonomiska analyser i syfte exempelvis att bedöma cementindustrins ställning i konkurrenshänseende i förhållande till andra industrier för tillverkning av byggnadsmateriel, eller att undersöka de allmänna tendenserna avseende priset på cement i Europa för att dokumentera de krav på prishöjningar som riktats till offentliga myndigheter från industrier på en kontrollerad marknad och en marknad med priskontroll.

1627 Cembureau, FIC och Cementir har vidare anfört att det ifrågasatta beslutet är bristfälligt motiverat vad beträffar påståendet att det regelbundna utbytet av prisuppgifter i artikel 2.2 skulle vara rättsstridigt. Cembureau och Cementir har anfört att kommissionen inte har förklarat på vilket sätt ett regelbundet utbyte av allmänna och historiska upplysningar skulle kunna utgöra en kompletterande åtgärd till Cembureau-avtalet. FIC har å sin sida framhållit att eftersom de omständigheter som anges i punkt 17 med avseende på "diskussioner om 'lojal eller sund eller korrekt' konkurrens inte har varit föremål för någon anmärkning gentemot FIC, och eftersom kommissionen inte har avsett att tillskriva dem några rättsverkningar, kunde kommissionen inte med rätta åberopa dessa till stöd för sin argumentation om att det regelbundna utbytet av prisuppgifter skulle vara rättsstridigt.

1628 På denna punkt fastslår rätten inledningsvis att de prisuppgifter som cirkulerat genom CPRF var mindre neutrala än vad sökandena försöker göra gällande.

1629 Således anför kommissionen följande i punkt 47.14 första strecksatsen i det ifrågasatta beslutet följande:

"Prislistorna för Danmark och Irland avser enskilda företag [Aalborg respektive Irish Cement, vilka är de enda inhemska producenterna på marknaden under den beaktade tidsperioden]. Påståendet att uppgifterna inte skulle avse enskilda företag faller således av sig självt."

1630 Även om uppgifterna inom CPRF verkligen bara avsåg gällande prislistor, översände trots det, som kommissionen med rätta fastslår i punkt 16.8 i det ifrågasatta beslutet, vissa medlemmar till Cembureau ibland meddelanden om ändringar i prislistor innan dessa började gälla. Under dessa förhållanden, och med hänsyn till den regelbundenhet med vilken prisuppgifterna uppdaterades (se den dokumentation som ställts till kommissionens förfogande av Cembureau, dokument nr 33.126/15098—15305), skall sökandenas argument om att de utväxlade upplysningarna endast var av statistiskt eller historiskt intresse underkännas.

1631 Enligt en skrivelse från Cembureau till kommissionen (punkt 16.22 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15097) kunde "en cementproducent som känner väl till reglerna och transportkostnaderna... naturligtvis tillämpa dessa priser", även om "varje land valt olika strukturer för priser och typer av cement som referens, varför varje jämförelse visat sig få ett felaktigt resultat". Således var de upplysningar som återfanns i CPRF möjliga att använda för yrkesfolk, även om de, enligt Cembureau, var olämpliga för internationella jämförelser.

1632 Det argument som AGCI utvecklat på grundval av jämförelsen mellan Cembureaus dokument och Eurostats dokument (se ovan punkt 1623) skall underkännas, eftersom det enbart utgör misstankar grundade på en jämförelse av informationskällor som inte avser priser utan exportvolymer, utan att stödjas av någon som helst konkret uppgift.

1633 Under alla förhållanden skall det erinras om att även om kommissionen i den rättsliga bedömningen gör en skillnad mellan utbytet av uppgifter om priser i Benelux-länderna (punkt 47 b i det ifrågasatta beslutet) — ett informationsutbyte som enligt kommissionen (punkt 47.10 i det ifrågasatta beslutet) avsåg "upplysningar som särskilt lätt kunnat inverka på deras beteende i konkurrenshänseende gentemot belgiska, nederländska och luxemburgska

producenter" — och utväxlingen av uppgifter om priser i övriga länder (punkt 47 b ii i det ifrågasatta beslutet) — ett informationsutbyte som enligt kommissionen (punkt 47.13) var "mindre allvarligt" — återfinns samtliga fall av regelbundet informationsutbyte slutgiltigt i artikel 2.2, på grund av att de utgjorde stöd för Cembureau-avtalet, som de var avsedda att underlätta genomförandet av.

1634 Det skall således kontrolleras om det regelbundna informationsutbytet haft det konkurrensbegränsande syfte som kommissionen påstått i det ifrågasatta beslutet, oavsett frågan huruvida själva innehållet i de utväxlade uppgifterna i sig innebär att den regelbundna cirkulationen av dessa uppgifter skall anses vara rättsstridig.

1635 Vad beträffar det syfte som kommissionen påstått att utbytet av prisuppgifter hade, uppvisar en jämförelse av beslutet och den rättsliga bedömningen samma bristande överensstämmelse som påvisas ovan i punkterna 1512 och 1513 med avseende på det tillfälliga utbytet av prisuppgifter vid Cembureaus möten.

1636 Medan kommissionen i artikel 2.2 fastslår att det regelbundna informationsutbytet strider mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom det syftade till att "underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]", tillskriver den informationsutbytet ett dubbelt syfte i den rättsliga bedömningen i punkt 47 b:

— "genomföra avtalet om respekt för hemmamarknader och om reglering av försäljning mellan länder" (punkt 47.13 och 47.15),

— "uppmana till (eller tillse) att reglerna om lojal konkurrens iakttas vid (eller för) export inom Cembureau" (punkt 47.10 och 47.13).

1637 Av de skäl som anförs ovan i punkt 1513 saknar denna bristande överensstämmelse emellertid relevans.

1638 Det skall således, i enlighet med lydelsen av artikel 2.2, kontrolleras om kommissionen hade fog för att fastslå att de samordnade förfarandena avseende regelbundet informationsutbyte avseende priser i de olika medlemsländerna i Cembureau var av konkurrensbegränsande beskaffenhet på grund av att de syftade till att "underlätta genomförandet av [Cembureau-

avtalet]". Det är ändamålslöst att pröva sökandenas argument om att det regelbundna informationsutbytet inte skulle vara vare sig lämpat eller avsett för att inskärpa respekt för reglerna om lojal konkurrens i samband med export mellan medlemsländerna i Cembureau.

1639 I punkt 47.13 andra och tredje stycket i det ifrågasatta beslutet anför kommissionen skälen för att den anser att det regelbundna utbytet av prisuppgifter från och med år 1984 syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet:

"...Även om detta utbyte inleddes år 1981 kan kommissionen inte från sin bedömning utesluta den omständigheten att det fortsatt efter diskussioner vid chefsdelegaternas möten (se punkterna 16, 17 och 19 ovan) och att det anpassats för att genomföra avtalet om respekt för hemmamarknader och om reglering av försäljningen mellan länderna...

Som har erinrats om i punkt 1 ovan, avsåg diskussionerna vid chefsdelegaternas möten huvudsakligen nödvändigheten att undvika riskerna för minskad import, kontroll av konfliktorsaker samt minskning av prisskillnader för att undvika frestelsen att exportera."

1640 Den omständigheten att det regelbundna utbytet av prisuppgifter fortsatt efter chefsdelegaternas möten under vilka Cembureau-avtalet ingåtts och prisskillnaderna mellan de olika länderna diskuterats, och att informationsutbytet inte var lämpat för att garantera tillämpningen av avtalet innebär med nödvändighet, enligt kommissionen, att utbytet från och med denna tidpunkt syftade till genomförandet av avtalet.

1641 Vad beträffar tidsaspekten är det ostridigt att det regelbundna utbytet av prisuppgifter fortsatt efter chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984, åtminstone till utgången av år 1988 (se bland annat dokument nr 33.126/15066 och 15096, vilka nämns i punkt 16.8 och 16.9 i det ifrågasatta beslutet).

1642 Vad beträffar frågan huruvida informationsutbytet var lämpat för att stödja Cembureau-avtalet, gjorde CPRF det faktiskt möjligt för det företag som ställdes inför en begäran från en potentiell kund med säte i ett annat medlemsland att få veta vilken den gällande allmänna prisnivån var i det landet och att anpassa sina exportpriser härefter, för att avvärja att kunden införskaffade cement utanför sitt land, och således undvika att konkurrera med de lokala producenterna. Enbart kunskap om gällande officiella eller genomsnittliga priser på marknaden i fråga, som varje medlemsland i Cembureau gavs tillgång till genom det regelbundna utbytet av prisuppgifter genom CPRF, var i själva verket tillräckligt för att branschkunniga skulle kunna anpassa sina exportpriser till en tillräckligt avvärjande nivå, med hänsyn till respekten för

Cembureau-avtalet, utan att det var nödvändigt att ha detaljkunskap om de priser som lokala producenter verkligen tillämpade på de olika marknaderna.

1643 Även om, enligt Cembureau, "varje land valt olika strukturer för priser och typer av cement som referens, varför varje jämförelse visat sig få ett felaktigt resultat" (punkt 16.22 i det ifrågasatta beslutet), utgjorde CPRF obestridligen en bra indikation på tendensen till prisskillnader mellan de olika medlemsländerna i Cembureau, vilka chefsdelegaternas vid sina möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, hade ansett det "önskvärt att successivt minska" för att undanröja "frestelsen" att exportera (memorandum för ordföranden avseende chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkterna 19.9 och 47.1, dokument nr 33.126/11728).

1644 Under dessa förhållanden har kommissionen med rätta fastslagit att från och med de av chefsdelegaternas möten som anges i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet var ett av syftena med systemet för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter att understödja tillämpningen av Cembureau-avtalet, vilket ingåtts vid dessa möten. Den omständigheten att sagda system hade inrättats långt före Cembureau-avtalet hindrade inte kommissionen från att anse — utan att den var skyldig att visa att det skett någon förändring i systemets funktionssätt — att från och med den tidpunkt då Cembureau-avtalet ingicks hade dessa regelbundna informationsutbyten bland annat till uppgift att underlätta genomförandet av detta avtal. Kommissionen hade således fog för att anse att CPRF från och med denna tidpunkt hade anpassats till, och därefter förlängt, det konkurrensbegränsande syftet med diskussionerna vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 om "de risker som skulle kunna leda till en ökning av viss import samtidigt med en klar sänkning av vissa prisnivåer" (utkast till mötesordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983, punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11584) eller om "påtryckningarna till följd av handeln mellan medlemmar" (anteckningar från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11736), samt om det regelbundna utbyte av prisuppgifter som skedde vid dessa två möten.

1645 Att denna bedömning är välgrundad vinner stöd av en handling som ingår i den dokumentation som kommissionen nämner i punkt 16 i det ifrågasatta beslutet för att visa att det förekom ett informationsutbyte mellan medlemmarna i Cembureau.

1646 Uppställningen "Inhemska priser (utan skatt)", som spreds vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 16.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11599) innehåller en hänvisning till "Prices listed Cement Price Reference File". De uppgifter som förekommer i CPRF har således använts vid upprättandet av detta dokument, vilket i sin tur använts som underlag för diskussioner som vid detta möte syftade till att "bedöma de risker som kan följa av en ökning av viss import tillsammans med en avsevärd sänkning av vissa prisnivåer, innan fenomenet med tiden ökar i omfattning och allvar" (utkast till mötesordförandens inlednings-

anförande vid mötet den 14 januari 1983, punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11585). Det framgår av uppställningen att uppgifterna i CPRF använts i detta konkurrensbegränsande syfte i de diskussioner som särskilt avsåg priser och som ägde rum vid chefsdelegaternas möten inom Cembureau med anledning av villkoren för handeln inom Europa.

1647 Följaktligen har kommissionen med rätta och efter en tillräcklig motivering i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet fastslagit att det regelbundna utbytet av prisuppgifterna i de olika medlemsländerna inom Cembureau syftade till att "underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]".

1648 Aalborg har vidare invänt mot att kommissionen inte har tagit ställning till effekterna av den dubbla omständighet som Aalborg framhöll vid det administrativa förfarandet, nämligen att dess priser var underkastade de danska konkurrensmyndigheternas kontroll fram till år 1989, och att de prisuppgifter som insänts till Cembureau redan hade godkänts av dessa myndigheter samt offentliggjorts.

1649 Inledningsvis påpekar rätten att kommissionen i punkt 16.11 i det ifrågasatta beslutet återger ett utdrag ur Aalborgs svaromål på meddelandet om anmärkningar (s. 13, fotnot 2), där det danska företaget ger följande förklaring:

"Aalborgs priser var fram till år 1989 underkastade godkännande på förhand av myndigheterna för kontroll av monopol, och ändringar i prislistor översändes till Cembureau efter godkännandet och offentliggörande i Danmark."

1650 I punkt 47.14 andra strecksatsen i det ifrågasatta beslutet tar kommissionen ställning till de påpekanden som gjorts av "vissa företag" under det administrativa förfarandet, enligt vilka "spridningen av dessa prisuppgifter inte hade kunnat påverka marknaden, eftersom det var fråga om uppgifter... som ibland avsåg prislistor som godkänts av myndigheterna".

1651 Kommissionen ger följande förklaring vad beträffar italienska, grekiska och portugisiska prislistor, vilka också var underkastade statlig kontroll vid den aktuella tidpunkten:

"... trots att de kunde betraktas som allmänna ansåg [företagen] det nödvändigt att tillhandahålla och cirkulera dem. Om företagen hade ansett det vara nödvändigt att cirkulera

prislistorna för branschen i deras land, var det för att denna cirkulation hade samband med de diskussioner som fördes vid chefsdelegaternas möten, diskussioner som, i enlighet med vad som anförs ovan i punkt 1, avsåg nödvändigheten att undvika risken för minskad import, kontroll av konfliktorsaker samt minskning av prisskillnader för att undvika frestelsen att exportera".

1652 Detta ställningstagande gäller med nödvändigtvis också för Aalborgs prislistor, vilka uppenbarligen inte har nämnts vid sidan om de italienska, grekiska och portugisiska prislistorna, eftersom de till skillnad från de sistnämnda inte innehöll prislistor för "hela branschen i detta land" (punkt 47.14 andra strecksatsen) utan enskilda prislistor för det enda danska företaget, vilket har beaktats av kommissionen i ett annat sammanhang (punkt 47.14 första strecksatsen).

1653 Aalborgs argument skall följaktligen underkännas.

1654 BCA har anfört att även om den ändring i prislistorna som CMF den 8 maj 1985 meddelade Cembureau förvisso tillkännagavs innan denna höjning började gälla den 1 juni 1985 (punkt 16.8 i och punkt 21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15117), hade meddelandet publicerats i pressen den 6 mars 1985, såsom framgår av dokument nr 33.126/15118 och 15119, vilka nämns i punkt 16.8 i det ifrågasatta beslutet). BCA har gjort gällande att kommissionen har underlåtit att uppfylla sin motiveringsskyldighet genom att inte förklara varför den inte beaktat omständigheter som BCA hade åberopat under det administrativa förfarandet, nämligen att de prisuppgifter som BCA tillställde Cembureau redan var offentliggjorda och lättillgängliga.

1655 Rätten fastslår att det av dokument 33.126/15118 och 15119 faktiskt framgår att den ändring av prislistorna som gjordes i Förenade kungariket den 1 juni 1985, och som CMF den 8 maj 1985 meddelade Cembureau hade varit föremål för CMF:s annonsering i pressen den 6 mars 1985.

1656 I sitt svaromål på meddelandet om anmärkningar (punkt 53, s. 35) framhöll BCA följande:

"Sedan Common Price and Marketing Agreement (CPMA) registrerades i enlighet med Restrictive Trade Practices ACT (och underkastades en bedömning av den brittiska Restrictive Practices Court) var gällande priser enligt CPMA (utöver genom CPMA i sig) tillgängliga för allmänheten under den tid som Office of Fair Trading, som är den brittiska konkurrensmyndigheten, hade öppet. Alla ändringar av prislistor som antagits i enlighet med CPMA ingavs omedelbart till Office of Fair Trading och var också tillgängliga för allmänheten."

1657 Om kommissionen hade beaktat dessa omständigheter skulle den ha gjort en annan bedömning i punkt 47.14 tredje strecksatsen i det ifrågasatta beslutet av kännetecknen för de "genomsnittspriser som insändes för... Förenade kungariket". Den hade emellertid inte frångått sina objektiva slutsatser i punkt 47.13, vilka i sin tur lett till slutsatsen (se ovan punkterna 1639—1647) i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att det regelbundna utbytet av prisuppgifter i de olika medlemsländerna i Cembureau från och med år 1984 syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1658 Cembureau och Irish Cement har gjort gällande att kommissionen har gjort en felaktig bedömning av den anmärkning som återfinns i dokument nr 33.126/15097 och som återges i punkt 16.22 i det ifrågasatta beslutet, och som Cembureau hade infört i sitt följebrev till den dokumentation avseende det regelbundna utbytet av prisuppgifter som den översände till kommissionen. Cembureau har gjort gällande att den därigenom endast hade velat påpeka att en producent som kände till sin marknad i detalj kunde ha större nytta av uppgifterna i CPRF än ett företag som var verksamt på en annan marknad och inte hade någon särskild kunskap om marknaden i fråga, såsom alltid är fallet avseende statistikuppgifter. För Irish Cement innebär det faktum att Cembureau i följebrevet i fråga skulle ha påstått att "en cementproducent som känner väl till reglerna och transportkostnaderna kan naturligtvis använda dessa priser", tvärtemot vad kommissionen hävdar i punkt 47.15 andra stycket i det ifrågasatta beslutet, inte att de utväxlade prislistorna ofta möjliggjorde en fullständig jämförelse mellan priserna i de olika länderna. I själva verket hade Cembureau snarare försökt förklara att de jämförelser som gjorts var felaktiga på grund av den stora skillnaden mellan prisstrukturer och de produkter som valts som referens av olika medlemmar i Cembureau.

1659 Det skall emellertid fastslås att varken Cembureau eller Irish Cement har bestritt att cementproducenterna i de olika medlemsländerna i Cembureau med hjälp av det ifrågavarande meddelandet kunde använda de prisuppgifter som tillhandahölls av CPRF för varje marknad. De tolkningar av följebrevet som åberopats av dessa två sökande kan således inte kullkasta den prövning som gjorts ovan i punkterna 1639—1647 av huruvida kommissionens bedömning i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet av det konkurrensbegränsande syfte som tillskrivits det regelbundna utbudet av prisuppgifter efter chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984 var välgrundad.

1660 Vad beträffar detta meddelande har BDZ vidare gjort gällande att kommissionen inte mot BDZ kan använda Cembureaus påstående att "[e]n cementproducent som känner väl till reglerna och transportkostnaderna kan naturligtvis använda dessa priser" (punkterna 16.22 och 47.15 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15097). I själva verket avsåg meddelandet, enligt BDZ, inte genomsnittliga tyska priser, vilka räknades ut och regelbundet publicerades av det statliga tyska statistikkontoret.

1661 Rätten påpekar dock att utdraget i fråga utan åtskillnad avser alla de prisuppgifter som beskrivs i ett föregående dokument (dokument nr 33.126/15096), däribland uppgifterna om genomsnittliga tyska priser.

1662 Under alla förhållanden kan BDZ:s påstående inte kullkasta den analys som redovisas ovan i punkterna 1639—1647 vad beträffar frågan huruvida kommissionens slutsats i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet är välgrundad, nämligen att det regelbundna utbytet av prisuppgifter i Cembureaus medlemsländer, inklusive spridningen av tyska genomsnittliga priser, vilket skedde vid chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984, hade ett konkurrensbegränsande syfte.

1663 BDZ:s argument skall följaktligen underkännas.

1664 Cembureau har i sin replik gjort gällande att kommissionen, genom att i sitt svaromål ange att den utrett informationsutbytet inom Cembureau, inte för att det skulle ha avsett hemliga affärsuppgifter utan för att det skulle ha syftat till att underlätta Cembureau-avtalet, motsäger föreläggandet i artikel 8 i det ifrågasatta beslutet. ATIC anser för sin del att artikel 8, genom att den uppmanar företagen att omedelbart upphöra med "varje utbyte av hemliga affärsuppgifter som avser att kontrollera efterlevnaden av varje uttrycklig eller outtalat avtal eller samordnat förfarande som avser en uppdelning av marknaderna i gemenskapen", visar att kommissionen gjort en felaktig bedömning av beskaffenheten av den information om priser som avses i artikel 2.2.

1665 Rätten framhåller att kommissionen i artikel 8 uppmanar de "i artiklarna 1—7 nämnda företagen [att] omedelbart upphöra med de överträdelser som avses i dessa artiklar (om detta inte redan gjorts) och... i framtiden, på marknaderna för vit och grå cement, avstå från varje form av avtal eller samordnat förfarande som kan ha samma eller ett liknande syfte, inklusive varje utbyte av hemliga affärsuppgifter som avser att kontrollera efterlevnaden av varje uttryckligt eller outtalat avtal eller varje samordnat förfarande som avser en uppdelning av marknaderna i gemenskapen". Denna uppmaning är rent allmänt tillämplig på alla former av handlande som fastslås i artiklarna 1—7 i det ifrågasatta beslutet. Någon slutgiltig slutsats skall därför inte dras av artikel 8 vad beträffar kommissionens bedömning av beskaffenheten av den information om priser som avses i artikel 2.2.

1666 Oavsett vilka tolkningar som kunnat göras och vilken argumentation som kunnat utvecklas med utgångspunkt i artikel 8, har under alla förhållanden det regelbundna utbytet av prisuppgifter påtalats i artikel 2.2 därför att det syftade till att underlätta Cembureau-avtalet, ett konkurrensbegränsande syfte som kommissionen visat föreligga (se ovan punkterna 1639—1647).

1667 Cembureaus och AITC:s argument skall underkännas.

1668 Vidare har Cembureau anfört att kommissionen inte har lämnat något exempel som visar att det regelbundna utbytet av prisuppgifter har använts för att få till stånd en prisanpassning eller säkerställa genomförandet av Cembureau-avtalet. Italcementi har anfört att kommissionen inte har visat att bolagets uppträdande verkligen hade påverkats av det regelbundna utbytet av prisuppgifter inom Cembureau, och därför inte har påvisat den materiella omständighet som är nödvändig för att skilja det samordnade förfarandet från avtalet, nämligen att det berörda företaget uppträdde på ett konkurrensbegränsande sätt. AGCI har anfört att det regelbundna utbytet av prisuppgifter i de olika medlemsländerna i Cembureau aldrig har hindrat handeln med grekisk cement inom gemenskapen ens då den grekiska industrin avsevärt ökade sin export till gemenskapsmarknaderna till följd av att dess sedvanliga exportmarknader krympt.

1669 Dessa olika argument, enligt vilka det saknas bevis på ett marknadsbeteende som svarar mot den samordningsom förekommit och inte har förekommit några konkurrensbegränsande verkningar, bygger på en felaktig uppfattning av vilka krav som gäller för bevisningen av ett samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget.

1670 För det första förutsätter begreppet samordnat förfarande, såsom framgår av ordalydelsen av artikel 85.1 i fördraget, förutom samförstånd mellan företagen även ett beteende på marknaden som svarar mot detta samförstånd och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 118, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 161).

1671 Det måste emellertid, såvida motsatsen inte bevisas vilket det åvilar de berörda aktörerna att göra, antas att de prisuppgifter som regelbundet har utbytts inom ramen för Cembureau direkt eller indirekt har påverkat Cembureau-medlemmarnas beteende på marknaden. Detta gäller i än högre grad då samordningen har skett regelbundet under en lång period, och då de företag som är direkta eller indirekta medlemmar av Cembureau har fortsatt att vara verksamma på marknaden under denna period (se i detta hänseende domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162).

1672 För det andra omfattas sådana samordnade förfaranden som de som fastställts i detta fall av artikel 85.1 i fördraget, även om det inte förekommer några konkurrensbegränsande verkningar på marknaden.

1673 Det framgår för det första av själva lydelsen av sagda bestämmelse att samordnade förfaranden är förbjudna om de har ett konkurrensstridigt syfte, oberoende av vilket resultat de har (se ovan punkterna 1639—1647).

1674 Även om begreppet samordnat förfarande förutsätter ett beteende på marknaden, innebär det dock inte nödvändigtvis att detta beteende leder till det konkreta resultatet att konkurrensen begränsas, hindras eller snedvrids (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkterna 122—124, domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkterna 163—165, och domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Montecatini mot kommissionen, punkterna 123—125).

1675 Vad beträffar de konkurrensbegränsande följderna av det regelbundna utbytet av prisuppgifter har Aalborg gjort gällande att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget genom att inte förklara på vilket sätt de samordnade förfaranden som fastställs i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet på ett avsevärt sätt skulle ha påverkat handeln mellan medlemsstaterna.

1676 Rätten underkänner detta argument, av samma skäl som de som anförts ovan i punkt 1536.

1677 SFIC har gjort gällande att kommissionen säger emot sig själv då den å ena sidan påstår att informationsutbytet om minimipriser mellan belgiska, nederländska och luxemburgska producenter skett i form av samordnade förfaranden som syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet (punkt 47 b och artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) och å den andra sidan gör gällande att Ciments luxembourgeois inte har vidtagit någon åtgärd för genomförande av avtalet (punkt 65.9 b i det ifrågasatta beslutet).

1678 Rätten framhåller att SFIC:s iakttagelse dock inte kan kullkasta de objektiva slutsatser som kommissionen i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet lagt till grund för fastställandet i artikel 2.2 i samma beslut att det regelbundna utbytet av prisuppgifter i Beneluxländerna, vilket ägde rum från och med år 1984 mellan Cembureau och dess medlemmar, däribland SFIC, precis som det regelbundna utbytet av prisuppgifter på andra europeiska marknader i länder som var medlemmar i Cembureau syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1679 SFIC:s argument skall således underkännas.

1680 Unicem har hänvisat till förstainstansrättens dom av den 27 oktober 1994 i mål T-34/92, Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen (REG 1994, s. II-905, punkt 91), och gjort

gällande att på en icke oligopolistisk marknad som cementmarknaden hade det informationsutbyte som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet i själva verket en gynnsam inverkan på konkurrensen.

1681 Rätten påpekar dock att den beskrivning av cementmarknaden som Unicem ger utan någon som helst motivering, motsägs av den analys, som det italienska företaget inte ens har bestritt, som kommissionen gör i punkt 12, särskilt punkterna 3 och 5, i det ifrågasatta beslutet, av karaktären på utbudet på cementmarknaden.

1682 Unicems påstående kan under alla förhållanden inte kullkasta den prövning som gjorts ovan i punkterna 1639—1647 av huruvida kommissionens bedömning i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet, att det regelbundna utbytet av prisuppgifter från och med år 1984 hade ett konkurrensbegränsande syfte, var välgrundad.

D — Sökandenas delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet

1683 Den överträdelse som avses i artikel 2.2 tillskrivs Cembureau och dess direkta medlemmar, nämligen följande: FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, Unicem, BCA, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Cementir och AGCI.

1684 Vad beträffar Aalborg (T-44/95) erinrar rätten om att dokument nr 33.126/15096—15305, vilka nämns av kommissionen i punkt 16.8—16.22 i det ifrågasatta beslutet, av skäl som anges ovan i punkt 368 utgör bevisning som inte kan användas mot denna sökande, med undantag för dokument nr 33.126/15096 och 15097. Som framhållits ovan i punkt 401 utgör inte heller de utdrag ur FIC:s och Irish Cements svar på meddelandet om anmärkningar, som nämns i punkt 16.10 och 16.15, bevisning som kan användas mot Aalborg. Det skall därför kontrolleras om det utan denna bevisning skall anses visat att Aalborg deltagit i den överträdelse som avses i artikel 2.2.

1685 Som redan framhållits (se ovan punkt 1597) innehåller dokument nr 33.126/15096, vilket nämns i meddelandet om anmärkningar, och som tillställdes parterna under det administrativa förfarandet, den sammanfattande beskrivning som Cembureau i sitt följebrev till kommissionen gav av dokumentationen angående systemet för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter, samt de prisuppgifter som tillhandahållits av de europeiska medlemmarna av Cembureau (Belgien, Danmark, Frankrike, Tyskland, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien och Förenade kungariket) under tidsperioden från år 1984—1989, med en kortfattad uppgift om det prissystem som gällde vid denna tidpunkt i varje enskilt berört land.

1686 Vad beträffar just Danmark — det land där Aalborg hade sitt säte — samt Belgien och Irland — där FIC respektive Irish Cement hade sina säten — innehåller dokumentet följande uppgifter:

"— Belgien

Fotokopior av priserna från år 1984 till år 1986 — större prishöjning efter år 1986

Prissystem (total kontroll till år 1986, officiell prislista som meddelades Cembureau)

Priserna bekräftades per telefon en gång per år

— Danmark

Fotokopior av priserna från år 1984 till år 1989 — Prisuppgifter översändes av Aalborg, den enda producenten

Prissystem (kontroll)

Ändringar av priserna ungefär en gång om året, underrättelse till Cembureau om priserna på ordinär cement

— Irland

Fotokopior av priserna år 1985 (ingen prisändring efter denna tidpunkt, och inget år 1984)

Prissystem (i det närmaste fritt sedan år 1986)."

1687 Dokument nr 33.126/15097 som i form av omfattande utdrag återges i meddelandet om anmärkningar (se ovan punkt 1585) och som även översändes till parterna under det administrativa förfarandet, innehåller följande upplysningar från Cembureau:

"Vi utsänder i allmänhet prisuppgifterna till våra medlemmar. Förfrågningar om upplysningar kommer alltid från bolag eller konsultbyråer som önskar göra prisjämförelser. Tyvärr har varje land valt olika strukturer för priser och typer av cement som referens, varför varje jämförelse visat sig få ett felaktigt resultat. En cementproducent som känner väl till reglerna och transportkostnaderna kan naturligtvis använda dessa priser. Men vi gör aldrig detta arbete åt våra medlemmar."

1688 I samband med anmärkningen om det regelbundna utbytet av prisuppgifter inom Cembureau förekom bland dokumenten i lådan (se ovan punkt 95) till mottagarna av meddelandet om anmärkningar dokument nr 33.126/15066 som nämns i punkt 16.9 i det ifrågasatta beslutet. Av detta dokument, som fanns bland den dokumentation om bland annat det regelbundna utbytet av prisuppgifter som Cembureau översände till kommissionen med anledning av en begäran om upplysningar från denna, framgår följande: "Härmed översändes, som bilaga 3, samtliga dokument som vi kunnat finna, som rör inhemska priser på cement, och som mottagits av våra samarbetspartners och som återutsänts till dessa från år 1984 till och med år 1989."

1689 De tre ovannämnda dokumenten 33.126/15096, 15097 och 15066 visar således att Aalborg deltagit såväl aktivt (genom att översända uppgifter) som passivt (genom att motta uppgifter) i det regelbundna utbyte av prisuppgifter som pågick mellan medlemsländerna i Cembureau under hela den tidsperiod som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet.

1690 Att informationsutbytet hade ett konkurrensbegränsande syfte har kommissionen visat med stöd av de objektiva slutsatser som redovisas i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 1639). Eftersom Aalborg i egenskap av dansk chefsdelegat deltagit i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 kan dessa uppgifter läggas dem till last.

1691 Av det anförda följer, med undantag för de slutsatser som redovisas ovan i punkt 1593 avseende påståendena i artikel 2.2 a med anledning av det regelbundna utbytet av prisuppgifter i Benelux-länderna, att det har visats att Aalborg varit delaktigt i den överträdelse som avses i artikel 2.2, trots att den bevisning som avses ovan i punkt 1684 inte kan åberopas mot företaget.

1692 BDZ (T-48/95) har påstått sig aldrig till sina medlemmar — som heller aldrig bett om det — ha översänt mottagna uppgifter om gällande priser på marknaderna i övriga medlemsländer i Cembureau, på grund av att uppgifterna fullständigt saknade kommersiellt intresse.

1693 Rätten påpekar dock att även om det antas att detta påstående är korrekt, påverkar detta inte frågan om BDZ:s delaktighet, vare sig i aktivt hänseende (utsändande av uppgifter om tyska genomsnittspriser (punkt 16.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15096 och 15161—15167)) eller i passivt hänseende (mottagande av uppgifter om de priser som gäller i övriga medlemsländer i Cembureau), i det regelbundna utbytet av prisuppgifter.

1694 BDZ:s argument skall följaktligen underkännas.

1695 Unicem (T-50/95) har anfört att eftersom det inte har deltagit i Cembureau-avtalet, skall det inte anklagas för att ha sökt "underlätta" genomförandet av detta avtal genom ett utbyte av information.

1696 Rätten erinrar om att enligt artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet skall det faktum att Cembureau och dess direkta medlemmar och mottagare av beslutet har deltagit i de samordnade förfaranden som utgör ett regelbundet utbyte av prisuppgifter anses strida mot artikel 85.1 i fördraget på grund av att det syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1697 Det är utrett att Unicem inte var närvarande vid chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984, där Cembureau-avtalet ingicks (se ovan punkt 1406). Det är således inte fastslaget att Unicem den 1 januari 1984, som är den tidpunkt då överträdelsen i artikel 2.2 anses börja, redan hade anslutit sig till avtalet.

1698 Som kommer att slås fast nedan i punkterna 4243—4247, har det däremot visats att Unicem var anslutet till Cembureau-avtalet från och med den 9 september 1986. Från och med denna tidpunkt deltog Unicem med nödvändighet i det regelbundna utbyte av prisuppgifter som avses i artikel 2.2 och hyste en vilja att se Cembureau-avtalet tillämpas. Bolaget var således delaktigt i överträdelsen från och med den 9 september 1986.

1699 Följaktligen skall artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den del det däri fastslås att Unicem har deltagit i samordnade förfaranden bestående i ett regelbundet utbyte av

prisuppgifter i medlemsländerna i Cembureau, vilka syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1700 Unicem har vidare påpekat att kommissionen inte har riktat någon anmärkning mot Associazione Italiana Tecnico Economica del Cemento (nedan kallad AITEC), som samlade in och till Cembureau översände uppgifter om den italienska marknaden, för att den deltagit i överträdelsen bestående i ett regelbundet utbyte av prisuppgifter. Följaktligen saknas skäl att ställa Unicem till svars för denna överträdelse. Unicem har tillagt att denna överträdelse av principen om likabehandling även har påverkat dess rätt till försvar, genom att bolaget var tvunget att försvara sig självständigt vad beträffar ett handlande som inbegrep andra parter, vilka inkommit med uppgifter som var av väsentlig betydelse för bolagets försvar.

1701 Den omständigheten att någon anmärkning inte riktats mot AITEC avseende överträdelsen i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet utesluter inte att Unicem bär ett ansvar för överträdelsen, då det i vederbörlig ordning visats att Unicem har just ett sådant ansvar (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

1702 Den omständigheten att AITEC inte ställts till svars för överträdelsen avseende det regelbundna utbytet av prisuppgifter hindrar inte att Unicem, exempelvis från denna sammanslutning, kunde tillgå dokument som på ett ändamålsenligt sätt kunde underbygga dess försvar under det administrativa förfarandet.

1703 Unicems argumentation skall således underkännas.

1704 BCA (T-54/95) har gjort gällande att det inte har visats att den från sina medlemmar har infordrat eller mottagit prisuppgifter eller att den översänt sådana uppgifter till Cembureau.

1705 Rätten påpekar att den dokumentation som hänför sig till det omtvistade systemet för informationsutbyte inbegriper bland annat en skrivelse av den 8 maj 1985, genom vilken CMF meddelar Cembureau de ändringar i prislistan som skulle träda i kraft i Förenade kungariket den 1 juni 1985 (punkt 16.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15115 och 15116). Vidare framhöll Cembureau följande i sitt följebrev till den ovan angivna dokumentation som den översände till kommissionen med avseende på Förenade kungariket: "Vi har inte erhållit någon officiell uppgift om priser sedan år 1985" (punkt 16.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15096). E contrario innebär denna uppgift att den brittiska medlemmen av Cembureau, som vid den tidpunkten var CMF, fram till år 1985 officiellt hade tillställt Cembureau information om gällande priser på sin marknad.

1706 Dessa olika uppgifter visar att CMF aktivt deltagit i det regelbundna utbyte av prisuppgifter som samordnades på Cembureaus nivå. Om inte annat följer av prövningen av de argument som BCA anfört för att bestrida att den deltagit i den överträdelse som läggs den till last i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet (se nedan punkterna 1743—1747), skall det fastslås att kommissionen hade fog för att fastställa att BCA, såsom CMF:s efterträdare (se ovan punkterna 1337—1341), var delaktig i överträdelsen.

1707 Oficemen (T-59/95) har anfört att det faktum att de belgiska, nederländska och luxemburgska producenterna översänt uppgifter om sina priser till Oficemen och, genom Oficemen, till de spanska producenterna, inte skall anses utgöra ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, eftersom de spanska producenterna inte var vare sig aktuella eller potentiella konkurrenter till producenterna i Benelux-länderna. Irish Cement (T-60/95) och Italcementi (T-65/95) har framhållit att uppgifterna om priserna i Benelux-länderna aldrig har haft något särskilt värde i konkurrenshänseende för dessa bolag, eftersom de aldrig hade exporterat till dessa länder eller ens haft för avsikt att göra det. Irish Cement har i detta hänseende invänt mot att kommissionen i fotnot 215 i det ifrågasatta beslutet hänvisar till förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål (T-6/89, Enichem Anic mot kommissionen, REG 1991, s. II-1623, punkterna 213—220) för att stödja sitt påstående att Irish Cement tillsammans med andra företag och företagssammanslutningar har deltagit i ett samordnat förfarande för regelbundet utbyte av prisuppgifter i Benelux-länderna (punkt 47.12). Irish Cement har anfört att kommissionen inte har sökt utreda om dess delaktighet i den påstådda överträdelsen hade kunnat begränsa konkurrensen.

1708 Rätten understryker inledningsvis att även om sökandena gör gällande att de — eller vad beträffar Oficemen, dess medlemmar — varken aktuellt eller potentiellt var konkurrenter till producenterna i Benelux-länderna, har de inte påstått att de inte var verkliga eller potentiella konkurrenter till någon producent från övriga marknader om vilka det cirkulerade prisuppgifter genom CPRF. De uppgifter som utväxlades inom CPRF har således varit av nytta för Oficemen och dess medlemmar och för Irish Cement och Italcementi, när det gäller iakttagandet av Cembureau-avtalet i förhållande till dessa övriga marknader.

1709 Under alla förhållanden kan de omständigheter som åberopats av Oficemen, Irish Cement och Italcementi inte kullkasta vare sig det faktum att dessa deltagit, aktivt eller passivt, i det regelbundna utbytet av prisuppgifter, eller de objektiva slutsatser som kommissionen i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet har åberopat för att styrka att det regelbundna utbytet av prisuppgifter inom Cembureau, till följd av chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984, för Cembureau och dess medlemmar, däribland Oficemen, Irish Cement och Italcementi, syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet. Att dessa slutsatser är välgrundade framgår av den prövning som redovisas ovan i punkterna 1639—1647.

1710 Oficemens, Irish Cements och Italcementis argument skall således underkännas.

1711 Rätten erinrar vidare om att vad beträffar Irish Cement (T-60/95) utgör — av de skäl som anförs ovan i punkt 401 — bilaga 2 b till Cembureaus svar på meddelandet om anmärkningar som citeras i punkt 16.11 i det ifrågasatta beslutet, samt utdragen ur FIC:s, Aalborgs och BDZ:s svar på meddelandet om anmärkningar, vilka citeras i punkt 16.10, 16.11 och 16.13 i det ifrågasatta beslutet, sådan bevisning som inte kan användas mot denna sökande. Det skall därför kontrolleras om det utan denna bevisning kan anses visat att Irish Cement deltagit i den överträdelse som avses i artikel 2.2.

1712 Utdraget ur FIC:s svar på till meddelandet om anmärkningar, som citeras i punkt 16.10 i det ifrågasatta beslutet, förtydligar bara det avsnitt i meddelandet från Cembureau som avses ovan i punkt 1588 (dokument nr 33.126/15096). Meddelandet hade översänts till dem som meddelandet om anmärkningar var riktat till under det administrativa förfarandet och utgör således bevisning som kan användas mot Irish Cement. I nämnda avsnitt uttalas för Belgiens vidkommande att "[p]riserna bekräftades per telefon en gång per år".

1713 Kommissionen använder i punkt 16.11 i det ifrågasatta beslutet bilaga 2 b till Cembureaus svar på till meddelandet om anmärkningar för att framhålla att Cembureau därefter, genom CPRF, spred de prisuppgifter som det danska företaget Aalborg tillställde Cembureau (dokument nr 33.126/15183—15188 och 15244—15249) till samtliga sina medlemmar. I utdraget ur Aalborgs svar på meddelandet om anmärkningar, vilket citeras på samma ställe i det ifrågasatta beslutet, förklaras följande: att "Aalborgs priser var fram till år 1989 underkastade godkännande på förhand av myndigheterna för kontroll av monopol, och ändringar i prislistor översändes till Cembureau efter godkännandet och offentliggörande i Danmark". Den omständigheten att denna bevisning inte kan användas mot Irish Cement kullkastar inte den slutsats som följer av en läsning av dokument nr 33.126/15066, 15096 och 15097 tillsammans — vilka samtliga, av de skäl som anförs ovan i punkterna 1685, 1687 och 1688, utgör bevisning som kan användas mot detta irländska företag. Vad beträffar Danmark hade Cembureau nämligen av Aalborg, "den enda producenten", mottagit (dokument nr 33.126/15096), och därefter bland sina "medlemmar"/"delägare" (dokument nr 33.126/15066 och 15097), däribland Irish Cement, spritt uppgifter om "priserna på ordinär cement" från "år 1984 till år 1989" (dokument nr 33.126/15096).

1714 Utdraget ur BDZ:s svar på meddelandet om anmärkningar som citeras i punkt 16.13 i det ifrågasatta beslutet bekräftar helt enkelt uppgifterna i det meddelande från Cembureau som avses ovan i punkt 1588, enligt vilket "genomsnittet av de priser som tillhandahållits Cembureau av den tyska sammanslutningen var ett genomsnitt av de priser som räknats ut av det statliga tyska statistikkontoret" (dokument nr 33.126/15096).

1715 Av det anförda följer (punkterna 1712—1714) att det faktum att den bevisning som avses ovan i punkt 1593, med undantag för de slutsatser som redovisas ovan i punkt 1711 beträffande påståendena i artikel 2.2 a avseende det regelbundna utbytet av prisuppgifter i Beneluxländerna, inte hindrar att det fastställs att det irländska företaget varit delaktigt i systemet för

regelbundet utbyte av prisuppgifter, inklusive belgiska priser, avseende såväl "den danska producentens enskilda prislistor" som "genomsnittspriser i Tyskland" (artikel 2.2 b).

1716 Italcementi (T-65/95) har anfört att AITEC inte hade fått något mandat från sina medlemmar att översända uppgifterna om italienska priser till Cembureau.

1717 Det skall emellertid påpekas att AITEC inte var medlem av Cembureau. Den kunde således inte på eget initiativ besluta att översända uppgifter om italienska priser till Cembureau. Som kommissionen med rätta har framhållit i punkt 16.16 i det ifrågasatta beslutet tog AITEC på sig att översända uppgifterna till Cembureau "för Cembureaus italienska medlemmars räkning". Bland dessa fanns Italcementi. Italcementi har vidare inte bestritt att det i egenskap av direkt medlem i Cembureau regelbundet har mottagit uppgifter om de priser som gällde i övriga medlemsländer i Cembureau under den aktuella tidsperioden. Det skall således anses visat att Italcementi varit såväl aktivt som passivt delaktigt i det regelbundna utbytet av prisuppgifter inom Cembureau.

1718 Italcementis argument skall följaktligen underkännas.

1719 Italcementi (T-65/95) och Cementir (T-87/95) har bestritt att de skulle ha deltagit i de samordnade förfaranden som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet, och anfört att eftersom priserna var underkastade kontroll på deras marknad, kunde uppgifterna om priser i övriga Cembureaus medlemsstater inte påverka deras affärspolitik. AGCI (T-103/95) har framhållit att dess medlemmar, på grund av det system för priskontroll som gällde i Grekland vid den aktuella tidpunkten, inte kunde anpassa sina priser till lokala producenters för att säkerställa respekten för hemmamarknaderna.

1720 Denna argumentation skall underkännas.

1721 Det är inledningsvis utrett att de system för priskontroll som gällde i Grekland och Italien under den beaktade tidsperioden avsåg enbart inhemska priser och inte exportpriser. De uppgifter om priser som inkom från de olika länder som var medlemmar i Cembureau var således av intresse även för de grekiska och italienska företag som, för det fall efterfrågan uppstod från utländska kunder, genom CPRF förfogade över ett ändamålsenligt referensinstrument för att kunna anpassa sina exportpriser inom gränserna för Cembureau-avtalet.

1722 Att det förekom system för statlig priskontroll i Grekland och Italien hindrade inte att cementindustrin i dessa länder, i enlighet med det önskemål som uttrycktes vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, bidrog till en successiv minskning av skillnaderna mellan priserna i de olika länder som var medlemmar i Cembureau, genom att beakta de allmänna tendenser som framgick av CPRF i samband med de ansökningar om prishöjningar som ingavs till behöriga myndigheter.

1723 De tre italienska producenterna Unicem (T-50/95), Italcementi (T-65/95) och Cementir (T-87/95) har förnekat att deras delaktighet i det regelbundna utbytet av prisuppgifter hade kunnat ha någon som helst konkurrensbegränsande dimension med anknytning till iakttagandet av Cembureau-avtalet, eftersom de inte sysslade med export till övriga gemenskapsmarknader.

1724 Denna argumentation skall underkännas.

1725 Påståendet att de italienska cementproducenterna inte sysslade med export till övriga gemenskapsmarknader kan åtminstone delvis förklaras av att de önskade respektera övriga Cembureau-medlemmars hemmamarknader i enlighet med vad som avtalats vid chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984. De uppgifter om vilka priser som gällde i olika Cembureau-medlemsländer som utväxlats kunde således vara av intresse för de italienska producenterna som, för det fall efterfrågan uppstod från kunder på andra gemenskapsmarknader, genom denna information förfogade över nödvändiga upplysningar för att kunna anpassa sina exportpriser inom gränserna för Cembureau-avtalet.

1726 Även om det antas att de italienska cementproducenterna inte sysslade med export under den aktuella tidsperioden, hade de, oavsett skälen för detta beslut, under alla förhållanden ett intresse av att meddela övriga medlemmar i Cembureau de priser som gällde på deras marknad, för att eventuella utländska konkurrenter skulle kunna beakta dessa uppgifter och därigenom respektera Cembureau-avtalet med avseende på den italienska marknaden.

1727 Den omständigheten att vissa företag under en viss tidsperiod har uppträtt på ett konkurrensbegränsande sätt som inte påverkade på handeln inom gemenskapen gör det inte möjligt att sluta sig till att uppträdandet i fråga inte kunde påverka handeln mellan staterna, eftersom situationen kan ändras på grund av ändringar i marknadsvillkoren eller marknadsstrukturen, såväl på den gemensamma marknaden i dess helhet som på de olika inhemska marknaderna (domstolens dom av den 1 februari 1978 i mål 19/77, Miller mot kommissionen, REG 1978, s. 131, punkt 14, och domen i det ovan i punkt 364 nämnda målet AEG mot kommissionen, punkt 60).

1728 AGCI (T-103/95) har förklarat att den grekiska industrin, till följd av den onormalt låga prisnivån på dess marknad, inte kände något behov av att skydda sig mot eventuell import eller att iaktta någon som helst regel om uppdelning av marknader. AGCI har tillagt att dess medlemmars uppträdande under hela den omstridda tidsperioden inte kan visa att det regelbundna utbytet av prisuppgifter i deras fall har syftat till att gynna tillämpningen av hemmamarknadsprincipen. Före år 1985 intresserade sig den grekiska industrin inte för gemenskapsmarknaderna. Från och med år 1985, då dess ekonomiska intressen fordrade det, hade den exporterat stora mängder till dessa gemenskapsmarknader, i strid med regeln om respekt för hemmamarknader.

1729 Rätten erinrar om att överträdelsen i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet endast läggs de direkta medlemmar i Cembureau till last till vilka nämnda beslut är riktat. Vad beträffar den grekiska marknaden har endast AGCI ställts till svars för överträdelsen, inte de företag som är dess medlemmar.

1730 Under dessa förhållanden skall de grekiska företagens uppträdande med avseende på gemenskapsmarknaderna, under den tidsperiod som avses i artikel 2.2, inte beaktas vid bedömningen av huruvida AGCI varit delaktig i överträdelsen i fråga.

1731 Vad beträffar denna delaktighet påpekar rätten att AGCI, efter det att den deltagit i chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984, fortsatte att under hela denna tidsperiod aktivt delta i det regelbundna utbytet av prisuppgifter genom att meddela "samtliga prisändringar för tre sorters cement" (punkt 16.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15291—15305). Se även det följebrev som Cembureau tillställde kommissionen tillsammans med dokumentationen om detta regelbundna utbyte, varav det med avseende på Grekland framgår följande: "Fotokopior av priserna för åren 1984—1989" (punkt 16.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15096). Genom att göra så bidrog AGCI till att förtydliga skillnaderna mellan priserna i de olika medlemsländerna. Det hade vid chefsdelegaternas möten uttryckts önskemål om att dessa skillnader successivt skulle minskas för att omintetgöra frestelsen att exportera. Det har således visats att AGCI varit delaktig i den överträdelse som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet.

1732 AGCI:s argumentation skall följaktligen underkännas.

1733 AGCI har vidare anfört att kommissionen i det ifrågasatta beslutet (artikel 2.2) inte har gjort skillnad mellan de olika sammanslutningar som var medlemmar av Cembureau efter hur allvarligt det regelbundna utbyte av prisuppgifter var som dessa deltagit i (Benelux-länderna — andra marknader), medan en sådan skillnad skulle ha gjorts i den rättsliga bedömningen (punkt 47.6—47.15 i det ifrågasatta beslutet).

1734 Det finns till följd av de slutsatser som redovisas ovan i punkt 1593, inte skäl att pröva detta argument.

1735 Avslutningsvis har AGCI anfört att kommissionen inte har beaktat på vilket sätt de olika medlemmarna i Cembureau översänt prisuppgifter. AGCI har gjort gällande att SFIC från och med år 1987 översände sina uppgifter till Cembureau enbart per telefon och följaktligen vägrade tillåta att de publicerades i Cembureaus officiella dokument (punkt 16.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15096). Enligt AGCI visar ett sådant beslut att SFIC inte längre avsåg att översända uppgifter om de priser som gällde på dess marknad till vissa medlemmar av Cembureau, däribland AGCI, med beaktande av deras, eller deras dotterbolags, verksamheter på den franska marknaden.

1736 Rätten fastslår att AGCI:s argumentation motsägs av uppgifterna i den handling den själv hänvisat till. Även om det är riktigt att "Frankrike från och med år 1987 inte längre önskade se sina prisuppgifter publicerade i Cembureaus dokument", "kunde dessa [emellertid] meddelas medlemmarna per telefon" (punkt 16.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15096).

1737 Den omständigheten att SFIC från och med år 1987 inte medgav att de uppgifter om franska prislistor spriddes genom Cembureaus dokumentation innebär under alla förhållanden inte att AGCI inte under hela den beaktade tidsperioden skall anses ha varit vare sig aktivt eller passivt delaktig i det regelbundna utbytet av prisuppgifter. Inte heller kullkastar denna omständighet den prövning som redovisas ovan i punkterna 1639—1647 avseende huruvida kommissionens bedömning i punkt 47.13 i det ifrågasatta beslutet att Cembureau och dess medlemmar, däribland AGCI, hade ett konkurrensbegränsande syfte med det regelbundna utbytet av prisuppgifter till följd av chefsdelegaternas möten år 1983 och år 1984.

E — Varaktigheten av den i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet fastställda överträdelsen

1738 Kommissionen har på grundval av den dokumentation som den erhållit från Cembureau rörande det regelbundna utbytet av prisuppgifter bedömt att utbytet varade "åtminstone från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988" (punkt 47.12 och 47.15 i det ifrågasatta beslutet). I artikel 2.2 fastslår kommissionen således att det mellan dessa tidpunkter har förekommit en överträdelse i form av ett regelbundet utbyte av prisuppgifter, för vilken Cembureau och dess direkta medlemmar — till vilka det ifrågasatta beslutet är riktat — är ansvariga, med undantag för Oficemen och ATIC, de direkta spanska och portugisiska medlemmarna. Av de skäl som anges i punkterna 45.11 och 46.3 i det ifrågasatta beslutet anser kommissionen att dessa inte varit delaktiga i överträdelsen förrän från och med den 1 januari 1986.

1739 Unicem (T-50/95) har påpekat att Cembureau i sitt ovan i punkt 1588 nämnda meddelande bekräftar att den inte erhållit någon uppgift från Italien för åren 1987 och 1988 (dokument nr 33.126/15096). Den överträdelse som fastställs i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet skulle således i Unicems fall inte ha kunnat fortsätta till och med den 31 december 1988.

1740 Rätten fastslår att meddelandet i fråga, vilket bland annat nämns i punkt 16.8 i det ifrågasatta beslutet, innehåller följande uppgifter med avseende på Italien: "Fotokopior av priserna från år 1984 till år 1986 (ingen prisändring fram till år 1989, 1989 års priser meddelades per telefon)". Härav framgår att de italienska priserna alltjämt meddelades Cembureau efter den tidpunkt då kommissionen angivit att överträdelsen i artikel 2.2 upphörde.

1741 Unicem har inte bestritt att bolaget i egenskap av direkt medlem av Cembureau mottagit uppgifter om gällande priser i övriga medlemsländer i Cembureau, åtminstone fram till och med den 31 december 1988.

1742 Av dessa skäl skall Unicems argument underkännas.

1743 BCA (T-54/95) har framhållit, vilket också framgår av det meddelande från Cembureau som avses ovan i punkt 1588, att varken CMF eller BCA insänt uppgifter till Cembureau efter år 1985. BCA anser att kommissionen inte har uppfyllt sin motiveringsskyldighet enligt artikel 190 i fördraget genom att underlåta att i det ifrågasatta beslutet förklara hur den kunde dra slutsatsen att CMF och BCA hade deltagit i rättsstridiga samordnade förfaranden avseende informationsutbyten utan uppehåll under hela den beaktade tidsperioden, efter att ha noterat att CMF inte hade översänt uppgifter till Cembureau efter år 1985, och utan att ha bevisning om att BCA vid någon som helst tidpunkt skulle ha översänt sådana uppgifter till Cembureau.

1744 Vad beträffar den påstått bristande motiveringen framgår det emellertid av artikel 47 b i det ifrågasatta beslutet, vilka rör den rättsliga bedömningen av bakgrunden till det regelbundna utbytet av prisuppgifter, att kommissionen i artikel 2.2 avser att vidta åtgärder mot de berörda parterna, inte enbart på grund av att dessa aktivt deltagit i det regelbundna informationsutbytet genom att tillhandahålla Cembureau prisuppgifter, utan mer allmänt på grund av att de varit anslutna till det system för regelbundet informationsutbyte som inrättats på Cembureaus nivå, även om detta deltagande var begränsat till att den berörda parten mottog uppgifter om andra marknader.

1745 Rätten bedömer i sak att den omständigheten att en berörd part fortsatt att vara ansluten till systemet för regelbundet utbyte av prisuppgifter under den beaktade tidsperioden var tillräcklig

för att fastställa att parten varit delaktig i överträdelsen i artikel 2.2 under hela tidsperioden. Ett regelbundet mottagande av uppgifter om de priser som gäller i övriga medlemsländer i Cembureau gav tillgång till uppgifter som på ett ändamålsenligt sätt kunde användas för att säkerställa tillämpningen av Cembureau-avtalet om potentiella utländska kunder skulle uttrycka önskemål om köp och för att söka successivt minska skillnaderna mellan de olika prisnivåerna på den europeiska marknaden, i enlighet med chefsdelegaternas önskan vid mötena den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984.

1746 Även om Cembureau, i det meddelande som avses ovan i punkt 1588, beträffande Förenade kungariket uppgav att sammanslutningen "inte [hade] erhållit någon officiell uppgift om priser sedan år 1985" (punkt 16.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/15096), har CMF, liksom BCA, fortsatt att i egenskap av medlemmar i Cembureau vara anslutna till systemet för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter under hela den tid som överträdelsen i artikel 2.2 varade. De fortsatte således, åtminstone till och med den 31 december 1988, att dra nytta av, och att låta de företag som var dess medlemmar dra nytta av, uppgifterna om gällande priser på olika marknader i medlemsländerna i Cembureau, uppgifter som var ändamålsenliga för iakttagandet av Cembureau-avtalet.

1747 BCA:s argument skall således underkännas.

1748 Vad beträffar Italcementi (T-65/95) har det inte visats att detta bolag deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (se ovan punkterna 1347—1349). Såsom konstateras nedan (se punkt 4224) finns det inte heller någon uppgift, motsvarande beviset för att detta företag har deltagit i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet, som visar att företaget hade anslutit sig till avtalet innan det deltog i chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, där avtalet bekräftades.

1749 Då kommissionen i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet har fastställt att det regelbundna utbytet av prisuppgifter syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet, har kommissionen inte haft fog för att fastslå att Italcementi var delaktigt i överträdelsen före den 19 mars 1984.

1750 Av detta följer att artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den del det däri fastslås att Italcementi har deltagit i samordnade förfaranden bestående i ett regelbundet utbyte av prisuppgifter före den 19 mars 1984.

1751 Cementir (T-87/95) har invänt mot att det i det ifrågasatta beslutet fullständigt saknas motivering till bedömningen av varaktigheten av den överträdelse som utgörs av det regelbundna utbytet av prisuppgifter.

1752 Rätten påpekar emellertid att kommissionen, vad beträffar det regelbundna utbytet av prisuppgifter i Benelux-länderna (punkt 47.12 i det ifrågasatta beslutet), gör följande förtydligande:

"Enligt de prisuppgifter som tillhandahållits av Cembureau och som rör dessa länder, från år 1984 till år 1988 (dokument nr 33.126/15096), varade överträdelsen åtminstone från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988."

1753 Kommissionen framhåller följande i fråga om det regelbundna utbytet av prisuppgifter i övriga medlemsländer i Cembureau (punkt 47.15 i det ifrågasatta beslutet):

"I det ovan angivna sammanhanget utgjorde cirkulationen av uppgifter om de prislistor som enligt tillgängliga dokument var gällande åtminstone från år 1984 till år 1988, från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988, ett samordnat förfarande mellan Cembureau och dess ovan i punkt 47.5 nämnda medlemmar."

1754 Dessa uppgifter utgör en tillräcklig motivering vad beträffar varaktigheten av de samordnade förfaranden som fastställs i artikel 2.2.

1755 Cementirs argument skall således underkännas.

Insyn i akten

1756 Cembureau (T-26/95), FIC (T-30/95), VNC (T-32/95), SFIC (T-36/95), Aalborg (T-44/95), Unicem (T-50/95), Irish Cement (T-60/95), ATIC (T-63/95), Italcementi (T-65/95) och Cementir (T-87/95) har framfört ett antal synpunkter med utgångspunkt i de dokument som de fått tillgång till efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 avseende möjligheter till insyn i akten (se ovan punkterna 164 och 168). De har sökt visa att kommissionen, genom att endast i begränsad utsträckning ge dem tillgång till meddelandet om anmärkningar och genom sin utredning under det administrativa förfarandet, har åsidosatt deras rätt till försvar då den fastställde överträdelserna i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet, eftersom de inte fått ta del av de omständigheter som talade till företagens fördel.

1757 Dessa sökande har anfört åtta argument med denna innebörd.

1758 Samtliga har gjort gällande att av de dokument som de fått tillgång till genom rättens ovannämnda åtgärder för processledning hade flera kunnat visa att de uppgifter som tillfälligt eller regelbundet utväxlats inom Cembureau, på grund av sin allmänna och ungefärliga beskaffenhet varken hade ett kommersiellt värde eller var kommersiellt användbara, och att de inte hade kunnat medverka till det konkurrensbegränsande syfte som fastslås i det ifrågasatta beslutet.

1759 Cembureau har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att de dokument som avser prisuppgifter och som förekommer i de nationella akterna stödjer dess argumentation om att de uppgifter som spriddes genom CPRF var av rent statistisk beskaffenhet, baserade på genomsnitt och således inte kunde bidra till en prisutjämning eller till iakttagandet av avtal om uppdelning av marknader. Dessa dokument gav också stöd åt dess ståndpunkt att det var svårt att göra jämförelser mellan priserna på de olika europeiska marknaderna, på grund av skillnaderna mellan olika sorter och kvaliteter av cement liksom mellan leveranssätten.

1760 Cembureau har i detta hänseende hänvisat till en skrivelse i akten om Frankrike, som SFIC sänt till Cembureau den 27 november 1986, och som innehåller uppgifter om priser för fyra kategorier cement efter de höjningar som tillämpades mellan den 1 juli och den 1 november 1986 (dokument nr 33.126/14938). Enligt Cembureau utgjorde priserna i detta dokument, liksom de priser som förekom i dokument nr 33.126/15026, 15029, 15040—15051, genomsnittspriser. Om dess eget syfte med att sprida dessa uppgifter hade varit att göra det möjligt för producenterna i de olika länderna att anpassa sina priser till varandra, hade det varit nödvändigt att meddela dem uppgifter om olika priser i sortimentet snarare än ett beräknat genomsnittspris. Cembureau har återigen fäst uppmärksamheten på det faktum att SFIC i fråga om priser förfogade över långt mer detaljerade uppgifter än dem som den insände till Cembureau, men att dessa uppgifter endast tillställdes franska myndigheter för att dessa skulle kunna övervaka den ekonomiska utvecklingen i landet. Cembureau har även anfört att det av en skrivelse av den 25 november 1986 från CMF till OFT (se ovan punkt 1147), som fanns i akten om Förenade kungariket, framgår att det var svårt att göra jämförelser i fråga om priser mellan medlemsstaterna (dokument nr 33.126/17641—17654).

1761 I sitt yttrande av den 28 november 1997 framhåller Cembureau att de dokument som Cembureau fick tillgång till genom åtgärderna för processledning den 18 och 19 juni 1997 visar att ett stort antal olika faktorer, såsom transportkostnader, rabatter, produktspecifikationer och försäljningsvillkor, avsevärt har varierat mellan medlemsstaterna och till och med mellan olika producenter i en medlemsstat, vid fastställandet av cementpriser. För att illustrera de stora variationerna vad gäller transportkostnader har Cembureau hänvisat till dokument nr 33.126/14536 (förteckning över en fransk producents olika transportkostnader) och 17905—17917 ("Typical example of internal hauglage rates per tonne from Castle Ketton works for 1989 by various load sizes"). Cembureau har till stöd för sina påståenden om de stora variationerna i företagens affärspolicy avseende rabatter och avdrag åberopat dokument nr 33.126/4982/54—70 (meddelande från en fransk producent om dess "affärspolicy"), dokument nr 17881—17886 ("Castle Cement Limited specific terms — 1990"), dokument nr 11221—11223 (Blue Circles interna promemoria av den 12 april 1989 med rubriken "Cement Pricing", och skrivelse av den 15 december 1988 från Blue Circle till RMC rörande "BCC price & rebate proposals to RMC 1 January 1989 to 31 December 1989") samt dokument nr 17436—17438 (dokument från Rugby avseende "Quantity rebate scales 1990", "Merchant rebates" och "Off-invoice discounts"). Till stöd för sina påståenden om

skillnaderna mellan tekniska specifikationer har Cembureau hänvisat till dokument nr 33.322/1410—1412 (promemoria angående mötet den 6 mars 1987 mellan spanska och portugisiska cementproducenter) och dokument nr 33.126/17623—17625 (förslag till skrivelse av den 6 september 1985 från CMF till OFT). Som exempel på den stora variationen av försäljningsvillkor har Cembureau ingivit dokument nr 33.126/17368—17431 (dokument från Rubgy från perioden mellan år 1985 och år 1990, där dess priser för en serie cementprodukter framgår), dokument nr 17888 och 17889 (skrivelse av den 10 maj 1985 från Ribble Cement, vilken innehåller ett antal "cement prices in Great-Britain") samt dokument nr 4853 ("priser fritt fabriken i februari 1988" från en fransk producent). Cembureau har gjort gällande att om den hade haft tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet hade den kunnat förstärka sin försvarsargumentation, nämligen att de uppgifter som tillfälligt och med sammanslutningens medverkan utväxlats av dess medlemmar (vid chefsdelegaternas möten) men även regelbundet (genom CPRF), inte rimligen har kunnat syfta till eller ha till följd att gynna de konkurrensbegränsande syften som kommissionen tillskriver dem i meddelandet om anmärkningar och i punkt 47 i det ifrågasatta beslutet, eftersom de många faktorer som ingår i fastställandet av de priser som verkligen föreslås kundkretsen inte återfinns i de utväxlade uppgifterna.

1762 FIC har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 uttalat att vissa dokument i akten om Förenade kungariket bekräftar att utväxlingen av statistiska uppgifter inom Cembureau var av allmän beskaffenhet, utan affärsmässig giltighet eller värde, och att det således inte fanns något att anmärka på. FIC stödjer sig i detta sammanhang på protokollet från CMF:s möte den 2 oktober 1985 (dokument nr 33.126/17092—17098), som återger de förebråelser som ordföranden för Cembureau riktade till sina medlemmar för att dessa i så olika utsträckning bidrog till utbytet av statistiska uppgifter med avseende på "Cembureau European Annual Review". FIC har vidare åberopat dokument nr 33.126/17623—17625 och 17641—17653, vilka nämns ovan i punkterna 1760 och 1761, och en skrivelse av den 22 september 1986 från OFT till CMF (dokument nr 33.126/17635—17638). Enligt FIC framgår det av dessa olika handlingar att de olika uppgifter som utväxlats inom Cembureau var av oförarglig och ungefärlig beskaffenhet. De dokument som rör det kapitel i meddelandet om anmärkningar som avser Frankrike (se särskilt dokument nr 33.126/14938, vilket nämns ovan i punkt 1760) bekräftar enligt FIC också att det utbyte av statistiska uppgifter som skedde inom ramen för Cembureau saknade affärsmässigt intresse och att de uppgifter som tillhandahölls av dess medlemmar, som SFIC, var av ungefärlig beskaffenhet.

1763 VNC har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 belyst sin argumentation på denna punkt genom att åberopa dokument nr 33.126/14938, 17623, 17635—17637 och 17641—17653, vilka nämns ovan i punkterna 1760, 1761 och 1762.

1764 SFIC åberopar i sitt yttrande av den 7 januari 1998 protokollet från kontaktkommitténs sjätte möte av den 7 juli 1977 (dokument nr 33.126/2545—2548) samt protokollet från mötet med "Pricing Working Party" den 26 juli 1987 (dokument nr 33.126/2591—2609), varav det enligt SFIC framgår att det fanns stora skillnader mellan cementpriserna i de då nio medlemsländerna i gemenskapen.

1765 Aalborg har i sitt yttrande av den 12 januari 1998 pekat ut ett antal dokument som enligt bolaget visar att ett antal faktorer av stor betydelse för fastställandet av priser på cement inte

ingick i de prisuppgifter som spriddes genom Cembureau. Bolaget har därvid, förutom dokument nr 33.126/4853, 11221—11223, 17436—17438 och 17881—17886, som nämns ovan i punkt 1761, åberopat Lafarges dokument (dokument nr 33.126/4850—4852) samt skriftväxlingen mellan Blue Circle och dess kund RMC (dokument nr 33.126/11224—11241) för att visa vikten av rabatter vid fastställandet av priser, samt att dessa är av konfidentiell beskaffenhet och relaterade till varje enskild kund. Aalborg har vidare, förutom dokument nr 33.126/17905—17917, vilka nämns ovan i punkt 1761, åberopat en promemoria från CBR från år 1981 (dokument nr 33.126/7555 och 7556), ett förslag till skrivelse av den 21 juni 1983 från bolaget NCH till kommissionen (dokument nr 33.126/5038—5051) samt en skrivelse av den 6 oktober 1986 från Blue Circle till OFT (dokument nr 33.126/11119—11121) för att visa vilken betydelse transportkostnaderna har vid sammansättningen av priserna på cement. Avslutningsvis har bolaget åberopat dokument nr 33.126/17624, 17625 och 17641—17653, vilka nämns ovan i punkterna 1760 och 1761, och den ovannämnda skrivelsen av den 6 oktober 1986 från Blue Circle till OFT, för att belysa den omständigheten att skillnaderna mellan de tekniska specifikationerna gjorde att jämförelser mellan priserna i de olika medlemsländerna inte var tillförlitliga. Aalborg har vidare framhållit att enligt dokument nr 33.126/15170 var uppgifterna om franska priser ungefärliga, avsåg priser "fritt fabriken" och åtföljdes av följande varning: "Eftersom det är fråga om genomsnittliga, ungefärliga värden är varje jämförelse med priser som tidigare offentliggjorts inte tillförlitlig och prisskillnaderna mellan olika kategorier saknar betydelse."

1766 Unicem har i sitt yttrande av den 28 november 1997 åberopat ett antal dokument för att visa att de prisuppgifter som spriddes genom Cembureau varken var tillförlitliga, jämförbara eller brukbara för kommersiella konkurrensbegränsande ändamål, eftersom de inte innehöll, och heller inte kunde innehålla, någon uppgift om transportkostnader, rabatter, produktens kvalitet eller försäljnings- och leveransvillkor, vilka alla är faktorer av grundläggande betydelse för bedömningen av de priser som verkligen tillämpades vid försäljning.

1767 Unicem har anfört att följande faktorer är av betydelse och varierar enligt följande:

— transportkostnaderna, i samband med fastställandet av priserna på cement, mot bakgrund av dokument nr 33.126/5038—5051, 11119, 17905—17917 och 4869—4910, vilka nämns ovan i punkterna 1761 och 1765, dokument nr 33.126/9659, 8155, 9672, 9673 och 4994—5000,

— rabatterna, mot bakgrund av dokument nr 33.126/4982, 11221—11241 och 17437, vilka nämns ovan i punkterna 1761 och 1765,

— produktens kvalitet, mot bakgrund av dokument nr 33.126/17624, 17625 och 17641—17646, vilka nämns ovan i punkterna 1760 och 1761,

— försäljnings- och leveransvillkor, mot bakgrund av dokument nr 33.126/4850 och 4853, vilka nämns ovan i punkterna 1761 och 1765.

1768 Irish Cement åberopar i sitt yttrande av den 5 januari 1998 dokument nr 33.126/14536, 17905—17917, 17881—17886, 11221—11223, 17436—17438, 17888 och 17889 för att visa att ett stort antal faktorer såsom produktspecifikationer, kreditvillkor, leveranskostnader och återbetalningar har en avsevärd inverkan på fastställandet av priserna på cement i de olika länderna.

1769 ATIC framhåller i sitt yttrande av den 10 februari 1997 att de fåtaliga hänvisningarna till informationsutbytet i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och i dokumenten i de nationella akterna ger vid handen att de uppgifter som utväxlats av de nationella sammanslutningarna och Cembureau var tämligen innehållslösa. ATIC har i samband härmed hänvisat till punkt 52 i meddelandet om anmärkningar, vilken återfinns i kapitlet om Grekland, till en skrivelse av den 10 juli 1990 från AGCI till Cembureau (dokument nr 33.126/19395—19397), till en skrivelse av den 12 oktober 1989 från AITEC till dess medlemmar (dokument nr 33.126/12051 och 12052) och till skrivelsen av den 27 november 1986 från SFIC till Cembureau (dokument nr 33.126/14938), vilken nämns ovan i punkt 1760.

1770 Italcementi gör i sitt yttrande av den 10 februari 1997 gällande att det i de nationella akterna förekom ett visst antal dokument som hade gjort det möjligt för bolaget att under det administrativa förfarandet åberopa dessa till stöd för sin ståndpunkt att de statistiska uppgifter som spriddes genom Cembureau var allomfattande upplysningar av allmän karaktär och som i alla fall var hänförliga till förfluten tid och inte uppgifter rörande enskilda företag. I synnerhet hade bolaget på ett bättre sätt kunnat visa att de uppgifter bolaget hade tillgång till inom Cembureau var fullständigt obrukbara i kommersiellt hänseende, eftersom de inte innehöll någon uppgift om rabatter eller betalningsvillkor. Italcementi har framför allt stött sig på dokument nr 33.126/15026 och 15040—15051, vilka nämns ovan i punkt 1760, på dokument nr 33.126/15025, samt på skrivelsen av den 27 november 1986 från SFIC till Cembureau (dokument nr 33.126/14938), som nämns ovan i punkt 1760 och som visar att de uppgifter som tillhandahölls avseende den franska marknaden var ungefärliga sifferuppgifter, vilka översändes till Cembureau tillsammans med en propå om att "varje jämförelse med tidigare offentliggjorda prisuppgifter inte [kunde] anses vara tillförlitlig och prisskillnaderna mellan olika kategorier [saknade] betydelse". Därefter har Italcementi åberopat förslaget till skrivelse från CMF till OFT (dokument nr 33.126/17624 och 17625), vilket nämns ovan i punkt 1761, och som enligt bolaget innehåller en uttömmande förklaring till de olika faktorer som gör det omöjligt att jämföra priserna på cement i olika medlemsländer. Bolaget har åberopat utdraget ur protokollet från CMF:s möte den 2 oktober 1985 (dokument nr 33.126/17097), vilket nämns ovan i punkt 1762, avseende Cembureaus ordförandes påpekande att medlemmarna bidrog i mycket olika utsträckning till utbytet av statistiska uppgifter för "Cembureau European Annual Review".

1771 I sitt yttrande av den 26 november 1997 hänför sig Italcementi inledningsvis till en promemoria från Lafarge av den 7 oktober 1986 (dokument nr 33.126/4919—4921), som enligt bolaget

visar i hur liten utsträckning de uppgifter om priser som erhållits genom Cembureau var användbara: "Syfte: Priser på cement i Europa. Bifogade uppställning är en sammanställning över de uppgifter om varje land som inhämtats på det mest tillförlitliga sättet. I avsaknad av mer detaljerade uppgifter är detta de sifferuppgifter som offentliggjorts av Cembureau." Av dokument nr 33.126/17370—17374, som nämns ovan i punkt 1761, framgår enligt bolaget att priserna, av olika skäl, kunde variera avsevärt inom ett och samma bolag, allt efter kund eller försäljningsområde. Av dokument nr 33.126/3826 framgår enligt bolaget att det ibland fordrades hundratals sidor för att beskriva ett enda bolags prispolitik, vilket skulle bevisa att de prisuppgifter som spreds genom Cembureau inte hade kunnat ligga till grund för kommersiella jämförelser med konkurrensbegränsande syfte. Avslutningsvis framgår det enligt bolaget av dokument nr 33.126/17396—17399, 14536 och 4853, vilka nämns ovan i punkt 1761, att det faktum att de uppgifter som tillhandahölls av Cembureau var förenklade till det yttersta (genom att de saknade uppgift om grundläggande faktorer såsom mervärdesskatt, transportkostnader, avdrag och försäljningsvillkor) i allra högsta grad avvek i från den komplexa strukturen hos de priser som verkligen tillämpades av varje enskilt företag.

1772 Cementir har i sitt yttrande av den 29 december 1997 åberopat dokument nr 33.126/4982/54—70, 4869—4910, 14536, 4850—4853 och 17905—17917, vilka nämns ovan i punkterna 1761 och 1765, dokument nr 33.126/17918 samt dokument nr 33.126/4919, 4920, 4954—4982 och 3826, av vilka det enligt Cementir framgår att de priser som tillämpas av ett och samma bolag kunde variera starkt allt efter var anläggningen var belägen, vilken kunden var, tillämpliga rabatter, transportkostnader, hur betalningen skulle erläggas, vilken typ av emballage som användes, vilka tjänster som tillhandahölls för olika typer av produkter, tillämpligt distributionssystem, nationella och lokala skatter och avgifter med mera. De uppgifter som tillhandahölls av Cembureau, vilka inte innehöll dessa olika faktorer, var således inte alls ändamålsenliga för att i detalj avgöra vilket pris som verkligen tillämpades av olika cementproducenter.

1773 Rätten erinrar emellertid om att de olika faktorer som åberopats av sökandena samtliga har samband med bedömningar som kommissionen redan har beaktat i det ifrågasatta beslutet. I punkt 16.22 återger kommissionen ett utdrag ur följebrevet till den dokumentation som Cembureau översände till kommissionen och som avsåg det regelbundna utbytet av prisuppgifter: "Tyvärr har varje land valt olika strukturer för priser och typer av cement som referens, varför varje jämförelse visat sig få ett felaktigt resultat" (dokument nr 33.126/15097). I punkt 47 b ii tar kommissionen ställning till de yttranden som under det administrativa förfarandet inkommit från mottagarna av meddelandet om anmärkningar, vilka hade gjort gällande att "spridningen av... officiella prislistor, vilka i allmänhet av[såg] gällande priser och inte framtida priser, [hade] ingen påverkan på konkurrensen, eller i vart fall mindre än det direkta informationsutbytet mellan företagen avseende priser" (punkt 47.13) samt att "spridningen av dessa prisuppgifter [hade inte] kunnat påverka marknaden, eftersom det var fråga om individualiserade uppgifter som ibland avsåg prislistor som godkänts av myndigheterna och ibland genomsnittspriser" (punkt 47.14 i det ifrågasatta beslutet).

1774 Med avseende på Aalborg och Italcementi tillägger rätten att uppgifterna i dokument nr 33.126/14938 och 15170 rörande franska priser — dokument som nämns ovan i punkterna 1765 och 1770 — återges i sin helhet i punkt 16.12 i det ifrågasatta beslutet.

1775 Trots dessa olika överväganden har kommissionen med rätta dragit slutsatsen (se ovan punkterna 1515—1519 och 1639—1647), med stöd av de objektiva slutsatser som redovisas i punkt 47.1, 47.4 och 47.13 i det ifrågasatta beslutet, att det tillfälliga eller regelbundna utbyte av prisuppgifter som avses i artikel 2.1 och 2.2, i strid med artikel 85.1 i fördraget, syftade till att "underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]" (artikel 2 i det ifrågasatta beslutet).

1776 De ytterligare kommentarer som sökandena hade kunnat framföra vid den relevanta tidpunkten för att understryka att de uppgifter som tillfälligt eller regelbundet utväxlades inom Cembureau var av allmän och ungefärlig beskaffenhet, hade således inte alls kunnat förändra utgången av det administrativa förfarandet.

1777 Rätten framhåller slutligen att dokument nr 33.126/15170, som åberopats av Aalborg, var tillgängligt under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250). Aalborg hade således kunnat använda det till stöd för sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Under dessa förhållanden kan bolaget inte inför rätten åberopa dokumentet för att visa att dess rätt till försvar åsidosatts under det administrativa förfarandet.

1778 Cembureau har i sitt yttrande av den 19 februari 1997 anfört att protokollet från CMF:s möte den 11 februari 1987 (dokument nr 33.126/17203—17205) visar att CMF:s överföring av uppgifter om priser till Cembureau, med anledning av att CPMA avskaffades (se ovan punkt 91) tillfälligt upphörde i avvaktan på en rättslig bedömning. Cembureau anser att om den hade fått kännedom om detta dokument under det administrativa förfarandet hade den med fog kunnat göra gällande att det var fullständigt osannolikt att CMF (och dess medlemmar) medvetet skulle delta i ett rättsstridigt avtal på europeisk nivå, eftersom de var mycket noga med att rätta sig efter konkurrenslagstiftningen, såväl på gemenskapsrättslig som på nationell nivå.

1779 Rätten påpekar dock inledningsvis att kommissionen i punkt 16.21 i det ifrågasatta beslutet fastslår att Cembureau efter år 1985 inte längre har erhöll någon officiell underrättelse om priser från CMF och att Cembureau erhöll uppgifter om priser från olika källor, uppgifter som Cembureau sedan vidarebefordrade per telefon i form av ungefärliga uppskattningar.

1780 De kommentarer som Cembureau vidare hade kunnat ge uttryck för under det administrativa förfarandet vad beträffar den brittiska sammanslutningens påstådda ansträngningar att rätta sig efter konkurrenslagstiftningen hade inte kunnat kullkasta vare sig den omständigheten att Cembureau varit aktiv i det tillfälliga eller regelbundna utbytet av prisuppgifter, vilket skedde inom Cembureau, eller den omständigheten att den brittiska sammanslutningen förblev ansluten till systemet för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter under hela den tidsperiod som överträdelsen varade enligt artikel 2.2.

1781 De kommentarer som Cembureau hade kunnat framföra med stöd av de dokument som nämns ovan i punkt 1778 hade således inte alls kunnat förändra utgången av det administrativa förfarandet.

1782 Cembureau åberopar i sitt yttrande av den 10 februari 1997 vidare dokument från år 1990 i akten om Grekland (dokument nr 33.126/19394—19401) avseende uppgifter om att Titan skulle ha översänt statistiska uppgifter till sin nationella branschorganisation, och denna till Cembureau, uppgifter som inte skulle innehålla någon information om priser.

1783 Om Cembureau hade kunnat anföra denna omständighet under det administrativa förfarandet hade denna emellertid inte kunnat kullkasta den samlade bevisning som avses i punkt 16 i det ifrågasatta beslutet, av vilken framgår att det förekommit ett regelbundet utbyte av prisuppgifter, däribland grekiska priser, inom Cembureau och under den beaktade tidsperioden.

1784 SFIC har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att det hade varit av betydelse för dess försvar att SFIC under det administrativa förfarandet hade förfogat över olika handlingar i akterna om Portugal (dokument nr 33.322/1019 och 1020, 1406—1408 och 1410—1412) och Italien (dokument nr 33.126/11919, 11990, 11991, 11993 och 11994 och 11995), handlingar som avser det system för kontroll av cementpriser som var gällande i dessa två länder under den beaktade tidsperioden. Dessa handlingar hade gjort det möjligt för SFIC att visa att till skillnad från de uppgifter som SFIC översände till Cembureau, innehöll de uppgifter om prislistor som SFIC själv mottog från dessa två marknader inte någon som helst känslig information. I sitt yttrande av den 7 januari 1998 hänvisar SFIC vidare till en handling i akten om Blue Circle (dokument nr 33.126/11007 och 11008), vilka rör CPMA, och vilka hade gjort det möjligt för SFIC att underbygga sin argumentation om att priserna i Europa var rigida på grund av den statliga kontroll de var underkastade i ett visst antal medlemsstater under den beaktade tidsperioden.

1785 I sitt yttrande av den 12 januari 1998 åberopar Aalborg dokument nr 33.126/15134 och 15135 till stöd för att de italienska priser som spriddes genom Cembureau redan hade offentliggjorts. Aalborg har också givit in dokument nr 33.126/15201 för att påpeka att de portugisiska priserna fastställdes av staten, och att de således var fullständigt offentliga.

1786 Det framgår emellertid att de omständigheter som anförts av SFIC och Aalborg avser överväganden som redan i behörig ordning har beaktats av kommissionen i det ifrågasatta beslutet.

1787 Således förklarar kommissionen i punkt 16.16 i det ifrågasatta beslutet att priserna i Italien under den beaktade tidsperioden först var underkastade ett system för statlig kontroll och

därefter, från och med 1985 års utgång, ett övervakningssystem. Kommissionen anför att fram till den 30 november 1985 översände AITEC till Cembureau uppgifter om italienska priser "såsom dessa [hade] godkänts för hela landet av den officiella myndigheten och publicerats i [motsvarigheten till] post och inrikes tidningar" och att priserna från och med december 1985 inte längre offentliggjordes i post och inrikes tidningar, "[skulle] varje producent offentliggöra sina priser" samt att "en promemoria från AITEC publicerades i branschpressen".

1788 I punkt 16.19 anför kommissionen att priserna i Portugal har varit underkastade systemet med fastställda priser till år 1987 och att de därefter varit underkastade ett system för "avtalade priser".

1789 I punkt 16.21 framhåller kommissionen att det till i februari 1987 fanns ett avtal om gemensamma priser och villkor mellan de brittiska producenterna. Enligt detta avtal skulle "priser och försäljningsvillkor beslutas gemensamt och meddelas brittiska myndigheter".

1790 I punkt 47 b ii tar kommissionen ställning till de yttranden som inkommit från vissa mottagare av meddelandet under det administrativa förfarandet, enligt vilka "spridningen av dessa prisuppgifter inte hade kunnat ha någon inverkan på marknaden, eftersom det var fråga om individualiserade uppgifter som ibland avsåg prislistor som godkänts av myndigheterna och ibland genomsnittspriser" (punkt 47.14 i det ifrågasatta beslutet). I detta sammanhang anför kommissionen på nytt att "vad beträffar Italien... och Portugal hade de insända prislistorna godkänts av offentliga myndigheter och avsåg hela branschen i varje land" (punkt 47.14 andra strecksatsen), och att "de uppgifter om genomsnittspriser som insänts avseende... Förenade kungariket innehöll ingen närmare uppgift om producenterna" (punkt 47.14 tredje strecksatsen i det ifrågasatta beslutet).

1791 Rätten har redan framhållit (se ovan punkt 1775) att kommissionen, dessa överväganden till trots, med rätta (se ovan punkterna 1515—1519 och 1639—1647) och mot bakgrund av de objektiva slutsatser som redovisas i punkt 47.1, 47.4 och 47.13 i det ifrågasatta beslutet, har slutit sig till att det tillfälliga eller regelbundna utbytet av prisuppgifter som avses i artikel 2.1 och 2.2 syftade, i strid med artikel 85.1 i fördraget, till att "underlätta genomförandet av [Cembureau-avtalet]" (artikel 2 i det ifrågasatta beslutet).

1792 De kommentarer som SFIC och Aalborg hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att visa att de system för priskontroll och fastställelse av priser som gällde i vissa av Cembureaus medlemsländer vid den beaktade tidsperioden var rigida, hade således inte alls kunnat förändra utgången av det administrativa förfarandet.

1793 Vad beträffar Aalborg tillägger rätten att dokument nr 33.126/15134, 15135 och 15201, som detta bolag åberopar i sitt yttrande av den 12 januari 1998 (se ovan punkt 1785), var

tillgängliga för bolaget under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250). Aalborg kunde således använda dem till stöd för sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Under dessa förhållanden kan bolaget inte vid nuvarande tidpunkt åberopa dem för att visa att dess rätt till försvar åsidosatts under det administrativa förfarandet.

1794 ATIC har å sin sida i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att om de dokument som avses ovan i punkt 1769 hade gjorts tillgängliga för ATIC under det administrativa förfarandet, hade de också gjort det möjligt för ATIC att förstärka sin argumentation enligt vilken de uppgifter ATIC hade tillställt Cembureau inte hade varit av konfidentiell beskaffenhet och att de således inte hade kunnat underlätta för konkurrensbegränsande beteenden.

1795 Emellertid avser inget av de dokument som ATIC har åberopat de prisuppgifter som ATIC tillställde Cembureau under den beaktade tidsperioden. Följaktligen hade inte något av dessa dokument gjort det möjligt för ATIC att visa hur innehållslösa de uppgifter var som ATIC själv tillhandahöll Cembureau under den aktuella tidsperioden.

1796 Cementir erinrar för sin del, utan att åberopa några särskilda dokument till stöd för sina påståenden, i sitt yttrande av den 29 december 1997 om att priserna i ett stort antal länder var underkastade offentlig kontroll.

1797 Detta argument, som inte stöds av någon konkret uppgift i de handlingar som Cementir har fått tillgång till genom de åtgärder för processledning som beslutades den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997, kan inte godtas i samband med bedömningen av en grund som avser åsidosättande av rätten till försvar på grund av att en part inte har fått tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och till kommissionens akt i utredningen under det administrativa förfarandet. Under alla förhållanden skall detta argument underkännas av de skäl som anförs ovan i punkterna 1787—1792.

1798 SFIC, Aalborg, Unicem och Cementir har gjort gällande att om de hade haft full tillgång till meddelandet om anmärkningar och till kommissionens akt i utredningen under det administrativa förfarandet, hade de kunnat kasta ett annat ljus över syftet med det regelbundna utbytet av prisuppgifter i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet.

1799 I sitt yttrande av den 7 januari 1998 anför SFIC att de två dokument som avses ovan i punkt 1764 visar att den dokumentation om priser som införskaffats vid Cembureau var avsedd för kommissionen och efterfrågad av densamma.

1800 I sitt yttrande av den 12 januari 1998 anför Aalborg, som särskilt hänför sig till dokument nr 33.126/516, att de dokument som bolaget fått tillgång till efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 visar att utbytet av prisuppgifter inom Cembureau bidrog till att utföra en klassisk uppgift för en branschorganisation, nämligen framställandet av allmänna statistiska uppgifter för att möjliggöra beräkningar av kostnaderna för byggnationer eller för att använda som stöd för propåer om prishöjningar från industrins sida gentemot de myndigheter som kontrollerar priserna.

1801 Unicem gör i sitt yttrande av den 28 november 1997 gällande att det av en fullständig genomgång av kommissionens akt i utredningen framkommer att det regelbundna utbytet av prisuppgifter var mer intensivt vid tiden runt år 1983, en tidsperiod då de europeiska cementproducenterna under kommissionens ledning undersökte möjligheterna att införa ett paritetspunktssystem, vilket skulle visa att det regelbundna utbytet av prisuppgifter inom Cembureau var lagenligt. Unicem har särskilt hänvisat till dokument nr 33.126/814 och 815.

1802 Cementir åberopar i sitt yttrande av den 29 december 1997 dokument nr 33.126/2167, 18081 och 18082, av vilka bolaget anser det framgå att det på vissa marknader förekom mekanismer för utbyte av uppgifter om priser som gjorde att det system för utbyte av uppgifter om priser som inrättades inom Cembureau kom att förlora sin ändamålsenlighet, eller åtminstone inte längre hade någon konkurrensbegränsande påverkan.

1803 Rätten påpekar emellertid att de olika överväganden som dessa fyra sökande har framfört inte har kullkastat de objektiva slutsatser som kommissionen med rätta stött sig på (se ovan punkterna 1515—1519 och 1639—1647) i punkt 47.1, 47.4 och 47.13 i det ifrågasatta beslutet, då den fastställde dels att syftet med det tillfälliga utbytet av prisuppgifter mellan Cembureaus medlemsländer under chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 var att bidra till tillämpningen av Cembureau-avtalet, dels att systemet med ett regelbundet utbyte av prisuppgifter som från och med den 1 januari 1984 förekom inom Cembureau också syftade till att underlätta genomförandet av detta avtal.

1804 Rätten tillägger att SFIC:s och Unicems påståenden inte har underbyggts av något relevant dokument, eftersom dokument nr 33.126/2545—2548 och 2591—2609 samt dokument nr 33.126/814 och 815, vilka åberopats av SFIC (se ovan punkt 1799) respektive Unicem (se ovan punkt 1801) i praktiken avser perioden 1977—1978, och således en tidsperiod som inföll långt före den tidpunkt då överträdelserna i det ifrågasatta beslutet, i artikel 2.1 (den 14 januari 1983) och artikel 2.2 (den 1 januari 1984), inleddes.

1805 SFIC åberopar i sitt yttrande av den 7 januari 1998 en handling i akten om Ciments français (dokument nr 33.126/4125—4127), av vilket det enligt SFIC framgår att de källor som detta bolag använde för att få information om den belgiska marknaden inte hade samband med utbytet mellan FIC och SFIC, utan härrörde från tullmyndigheterna. SFIC anser att detta dokument hade varit användbart vid dess försvar avseende anmärkningen om dess utbyte av statistiska uppgifter med FIC.

1806 Rätten fastslår dock att detta dokument inte hade kunnat kullkasta den samlade bevisning som avses i punkt 16 i det ifrågasatta beslutet, vilken visar att det inom Cembureau förekommit ett regelbundet utbyte av prisuppgifter mellan Cembureau och dess medlemmar, däribland FIC och SFIC, ett utbyte som syftade till att underlätta Cembureau-avtalet.

1807 ATIC gör å sin sida i sitt yttrande av den 10 februari 1997 gällande att det inte i något av de dokument som ATIC fått tillgång till genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 förekommer någon uppgift om att ATIC skulle ha haft kontakter med andra nationella sammanslutningar i samband med utbyten av prisuppgifter.

1808 En sådan uppgift skulle, även om ATIC hade kunnat framhålla den under det administrativa förfarandet, inte ha gjort det möjligt att kullkasta den samlade bevisning som avses i punkt 16 i det ifrågasatta beslutet, vilken visar att ATIC deltagit i systemet för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter inom Cembureau.

1809 Italcementi stödjer sig för sin del i sitt yttrande av den 10 februari 1997 på ett antal dokument (dokument nr 33.126/14810, 14811, 14814, 14818—14821, 14823, 14825, 14827, 14894, 14941—14955, 16383, 16386, 16548, 16601—16604, 16605—16608, 16618—16623, 14896 och 14897 samt dokument nr 33.322/1410—1412, 314 och 315), vilka enligt bolaget visar att det mellan cementproducenterna i de olika länderna förekom ett omfattande utbyte av information om import och export samt om priser och försäljningsvillkor, utan att Cembureau var på minsta vis inblandat.

1810 Även om denna omständighet hade åberopats av Italcementi under det administrativa förfarandet, hade den inte kunnat kullkasta den omständigheten att bolaget deltagit aktivt inom Cembureau i utbytet av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 samt inom CPRF. Italcementis kommentarer hade inte heller kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som kommissionen med rätta stött sig på (se ovan punkterna 1515—1519 och 1639—1647), i punkt 47.1, 47.4 och 47.13 i det ifrågasatta beslutet, för att fastslå att nämnda utbyte syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet.

1811 Aalborg gör i sitt yttrande av den 10 februari 1997 gällande att om bolaget hade fått tillgång till akten om CPMA (akt nr IV/27.997), hade det kunnat förklara att det handskrivna dokumentet med rubriken "Priser i Förenade kungariket" (dokument nr 33.126/11614), som kommissionen återger i punkt 16.4 i det ifrågasatta beslutet i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, i själva verket endast var en beskrivning av beräkningsmodellen för det gällande paritetspunktssystemet i detta land, och innehöll inte någon hemlig information om priser.

1812 Rätten påpekar emellertid att det regelbundna utbytet av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 har upptagits i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet, inte på grund av graden av känslighet hos de uppgifter som skulle ha utväxlats, utan på grund av att det syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet. De kommentarer som Aalborg hade kunnat göra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i akten om CPMA hade inte gjort det möjligt att kullkasta de objektiva slutsatser som kommissionen med rätta stött sig på (se ovan punkterna 1515—1519) i punkt 47.1 och 47.4, för att fastställa att informationsutbytet vid mötet den 14 januari 1983, där det utväxlats detaljerade uppgifter om brittiska priser, syftade till att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet. Dessa kommentarer hade således inte på minsta vis kunnat förändra utgången av det administrativa förfarandet.

1813 ATIC gör i sitt yttrande av den 10 februari 1997 gällande att det av de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar och de nationella akterna framgår att de andra branschorganisationerna i långt större utsträckning än ATIC gjort sig skyldiga till det handlande som avses i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet. Om ATIC hade fått tillgång till dessa uppgifter om nationella förhållanden under det administrativa förfarandet, skulle sammanslutningen ha kunnat förhindra att den behandlades lika strängt som övriga nationella sammanslutningar i det ifrågasatta beslutet.

1814 Detta argument behöver preciseras och stöds enbart av en obestämd och allmän hänvisning till de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar samt de akter som hänför sig dit, utan någon som helst konkret hänvisning. Enbart av detta skäl skall argumentet underkännas.

1815 Härutöver skall argumentets motstridiga karaktär framhållas. ATIC stödjer sig å ena sidan på dokument från övriga sammanslutningar som är medlemmar i Cembureau, närmare bestämt från SFIC och AGCI, för att underbygga sin argumentation om att de prisuppgifter som utväxlades inom Cembureau saknade innehåll av betydelse (se ovan punkt 1769), och har å andra sidan gjort gällande att övriga branschorganisationer som är medlemmar av Cembureau, däribland SFIC och AGCI, var betydligt mer inblandade i de överträdelser som avses i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet än ATIC själv.

1816 Följaktligen framgår det av det anförda (se ovan punkterna 1758—1815) att ingen sökande, vad beträffar överträdelserna i artikel 2, har visat att dess rätt till försvar har åsidosatts under

det administrativa förfarandet på grund av att de endast haft tillgång till delar av meddelandet om anmärkningar och av kommissionens akt i utredningen.

Slutsatser

1817 Av det anförda (se ovan punkterna 1450—1816) drar rätten följande slutsatser:

— Artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skall i sin helhet ogiltigförklaras med avseende på Unicem, Oficemen och ATIC.

— Artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på Italcementi, i den del det däri fastslås att bolaget har deltagit i den aktuella överträdelsen före och efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på Cementir, i den del det däri fastslås att bolaget har deltagit i den aktuella överträdelsen efter den 14 januari 1983.

— Artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, BCA, Irish Cement och AGCI, i den del det däri fastslås att dessa sökande har deltagit i avtal om utbyte av prisuppgifter som syftade till att underlätta genomförandet av det avtal som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, vid chefsdelegaternas möten efter mötet den 19 mars 1984 och vid Cembureaus exekutivkommittés möten.

— Artikel 2.2 a i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på samtliga berörda sökande, i den del det däri fastslås att de upplysningar som utväxlades mellan dem avsåg de belgiska och nederländska priserna, de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement per lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på Unicem, i den del det däri fastslås att bolaget har deltagit i den aktuella överträdelsen före den 9 september 1986.

— Artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras med avseende på Italcementi, i den del det däri fastslås att bolaget har deltagit i den aktuella överträdelsen före den 19 mars 1984.

1818 Talan kan i övrigt inte bifallas på de här prövade grunderna.

V — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 85.1 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg tre fransk-italienska samordnade förfaranden som stred mot artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa samordnade förfaranden (artikel 3.1 a, 3.1 b och 3.1 c i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

1819 I artikel 3.1 a, 3.1 b och 3.1 c i det ifrågasatta beslutet fastställer kommissionen förekomsten av tre samordnade förfaranden i form av ett motsvarande antal bilaterala förbindelser som påstås vara rättsstridiga och som skulle ha förelegat mellan å ena sidan den italienska cementproducenten Buzzi och å andra sidan de tre franska cementproducenterna Lafarge, Ciments français och Vicat.

1820 I artikel 3.1 a gör kommissionen gällande att Lafarge och Buzzi från och med den 26 november till och med den 31 december 1988 överträdde bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget genom att delta i ett samordnat förfarande som bestod i en uppdelning av den sydfranska marknaden och en begränsning av företagens självständighet i valet av produktionskällor.

1821 I artikel 3.1 b gör kommissionen gällande att Ciments français och Buzzi från och med den 17 mars till och med den 31 december 1988 överträdde bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget genom att delta i ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av uppgifter om gällande priser och väntade prishöjningar, i syfte att begränsa företagens självständighet.

1822 I artikel 3.1 c gör kommissionen gällande att Vicat och Buzzi från och med den 11 maj 1983 till och med den 31 december 1988 överträdde bestämmelserna i artikel 85.1 i EG-fördraget

genom att delta i ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av uppgifter om priser och väntade prishöjningar, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike.

1823 Lafarge (T-43/95) har anfört att kommissionen har åsidosatt artikel 85.1 i fördraget genom att fastställa att Lafarge tillsammans med Buzzi har deltagit i ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande. Under förfarandet vid förstainstansrätten har Lafarge — vad bland annat avser de inlagor som sökanden den 10 februari 1997 och den 28 januari 1998 tillställde förstainstansrätten med anledning av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 (se ovan punkterna 164 och 168) — inte gjort gällande att kommissionen åsidosatte bolagets rätt till försvar i samband med att den fastställde överträdelsen.

1824 Ciments français (T-39/95) har hävdat att kommissionen upprepade gånger har gjort en uppenbart oriktig bedömning samt åsidosatt bolagets rätt till försvar genom att fastslå att Ciments français har deltagit i ett samordnat förfarande tillsammans med Buzzi.

1825 Vicat (T-37/95) har hävdat att kommissionen har gjort en oriktig bedömning samt åsidosatt artikel 85.1 i fördraget och bolagets rätt till försvar genom att fastslå att Vicat har deltagit i ett samordnat förfarande tillsammans med Buzzi.

1826 Buzzi (T-51/95) har anfört att kommissionen upprepade gånger har gjort en uppenbart oriktig bedömning samt åsidosatt artikel 85.1 i fördraget och bolagets rätt till försvar genom att fastslå att Buzzi har deltagit i tre samordnade förfaranden tillsammans med — var för sig — de franska företagen Lafarge, Ciments français och Vicat.

1827 Kommissionen har visserligen fastslagit att "det fanns en kontinuitet i Buzzis beteende" och att "Buzzis upplysningar, även om de lämnades separat till var och en av de franska producenterna, till slut kom att gagna alla tre" (punkt 48.7 i det ifrågasatta beslutet) men fastställer ändå, såsom redan har framhållits (se ovan punkterna 1819—1822), i separata stycken i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet förekomsten av tre samordnade förfaranden. För varje överträdelse riktar kommissionen sitt beslut till olika företag och för vart och ett av dessa samordnade förfaranden fastställer den olika tidsrymder för överträdelsens varaktighet. Den enda gemensamma slutsats som kommissionen drar, med beaktande av vad den har fastslagit i fråga om Buzzis beteende, avser den tidpunkt då överträdelserna upphörde, vilken i samtliga tre fall fastställs till den 31 december 1988 (punkt 48.7 i det ifrågasatta beslutet).

1828 Vid bedömningen av huruvida artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet är lagenlig måste det således kontrolleras huruvida kommissionens fastställelse av de tre samordnade förfarandena var välgrundad, och huruvida kommissionen åsidosatte Vicats, Ciments français och Buzzis rätt till försvar i samband med att den fastställde överträdelsen.

Det samordnade förfarande mellan Lafarge och Buzzi som fastställs i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet

A — Inledning

1829 Som grund för den överträdelse som tillskrivs Lafarge och Buzzi (se ovan punkt 1820) hänvisar kommissionen till följande utdrag ur det referat som Pierre Saint-Hillier från Lafarge hade utarbetat efter ett möte som han hade haft med Emmanuello Buzzi från Buzzi den 26 november 1988 (punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet och dokument nr 33.126/6857/bis):

"Flera frågor behandlades vid mötet:

1. Sydfrankrike

Emmanuello förstod (efter att ha talat med G. Liduena), att det fanns tre möjligheter:

— Uppföra en ny klinkerfabrik i närheten av havet.

— Uppföra en ny krossanläggning.

— Stänga fabriken. Förhandla om marknaden. Etablera ett bolag för att leverera antingen från La Malle eller från Robilante eller via import (från Grekland till exempel).

Jag sade att det inte förelåg någon brådska, eftersom vi har reserver för 15—20 år framöver. Problemet rör framför allt frågan om driftstillstånd.

Buzzis ståndpunkt:

— Marknaden tillhör Ciments Lafarge.

— Buzzi har ingen önskan att gå in och störa marknaden på Côte d'Azur. De har endast två eller tre kunder där sedan 20 år tillbaka.

— Krig är meningslöst.

— Avtal bör ingås för att undvika konflikter.

— Bolaget är berett att överväga ett gemensamt affärsprojekt."

1830 Enligt kommissionen ger detta utdrag "uttryck för en vilja att dela upp marknaden på Côte d'Azur och att på medellång och lång sikt dela upp försörjningskällorna för cement" (punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har härav dragit slutsatsen att det mellan Lafarge och Buzzi förelåg ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, och uttrycker detta på följande sätt: "Trots att bestämmelserna i denna artikel förbjuder all sådan direkt eller indirekt kontakt som är avsedd att för en konkurrent avslöja det beteende som man har beslutat eller överväger att ha på marknaden, har Buzzi och Lafarge vid sitt möte den 26 november 1998 samarbetat... för att begränsa företagens självständiga beteende, i synnerhet Buzzis, och slutligen för att dela upp den sydfranska marknaden mellan sig och begränsa sin framtida självständighet vad avser försörjningskällorna i de regioner som ligger längs med den fransk-italienska gränsen" (punkt 48.3 i det ifrågasatta beslutet).

B — Den skriftväxling som ägde rum under tiden från meddelandet om anmärkningar till det ifrågasatta beslutet

1831 Buzzi förvånas över påståendet att bolaget tillsammans med Lafarge skulle ha deltagit i ett samordnat förfarande i syfte att begränsa företagens självständighet vid styrningen av källor och produktion, eftersom meddelandet om anmärkningar inte innehöll något sådant påstående.

1832 Inledningsvis vill rätten påpeka att i avsnittet "faktiska omständigheter" i meddelandet om anmärkningar — angående "genomförandet av 'The Cembureau Agreement or Principle of not transhipping to internal European Markets': Frankrike-Italien", med särskilt avseende på "förbindelserna mellan Buzzi och Lafarge" — har kommissionen endast tagit hänsyn till ett utdrag ur det ovannämnda referatet från mötet den 26 november 1988 mellan Lafarge och Buzzi, nämligen det utdrag i vilket "Buzzis ståndpunkt" återgavs (se ovan punkt 1829). Vidare uppger kommissionen följande: "I referatet anges det att 'detta möte var en uppföljare till det möte som vi hade med Sandro och Emanuello Buzzi i Paris i september, då vi diskuterade möjligheten att avtala om betongaffärerna'" (meddelandet om anmärkningar, punkt 10, s. 21). I den del av meddelandet om anmärkningar som rörde de faktiska omständigheterna berörde kommissionen dock inte det utdrag ur mötesreferatet som handlade om de "tre möjligheter" som Buzzi övervägde "efter att ha talat med G. Liduena" — det vill säga att uppföra en ny klinkerfabrik i närheten av havet, att uppföra en ny krossanläggning eller att stänga fabriken, förhandla om marknaden och etablera ett bolag för att leverera antingen från La Malle eller från Robilante eller via import (från Grekland till exempel) — en diskussion som utmynnade i att Lafarge försäkrade Buzzi om att det inte förelåg någon brådska, eftersom det fanns reserver för 15—20 år framöver.

1833 I punkt 61 b i meddelandet om anmärkningar (s. 173), som innehåller den rättsliga bedömningen av den fransk-italienska samverkan, gör kommissionen gällande att i synnerhet Lafarge och Buzzi hade deltagit i avtal och/eller samordnade förfaranden som syftade till att "dela upp marknaden mellan dessa producenter, att utesluta all ovisshet i fråga om deras inbördes agerande och att undanröja brukarnas möjlighet att göra ett ekonomiskt val av försörjningskälla". Medan kommissionen hävdar att Lafarge och Buzzi genom avtal och/eller samordnade förfaranden hade delat upp marknaden och därigenom undanröjt brukarnas möjlighet att göra ett ekonomiskt val av försörjningskälla, framställer den däremot ingen anmärkning om att företagen hade samarbetat för att begränsa sin självständighet vid valet av produktionskällor.

1834 Det finns således anledning att godta Buzzis invändning om att meddelandet om anmärkningar inte överensstämmer med det ifrågasatta beslutet, vad avser den punkt i beslutet i vilken kommissionen har fastslagit att Buzzi och Lafarge har deltagit i ett samordnat förfarande som syftade till en sådan begränsning.

1835 Av detta följer att i den mån som artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet är grundad på ovannämnda anmärkning, skall artikeln ogiltigförklaras med avseende på Buzzi, och följaktligen även med avseende på Lafarge. Sistnämnda företag kan nämligen inte ställas till svars för att ha deltagit i ett påstått samordnat förfarande för en uppdelning av produktionskällor inom den fransk-italienska gränsregionen, när anmärkningen inte kan anses välgrundad i fråga om den enda tänkbara motparten i en sådan samordning.

C — Huruvida det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande mellan Lafarge och Buzzi i syfte att dela upp den sydfranska marknaden

1836 Med hänsyn till vad som har konstaterats i föregående punkt skall det här endast prövas om kommissionen hade laglig grund för att fastslå att Lafarge och Buzzi vid sitt möte den 26 november 1988 hade gjort sig skyldiga till ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, eftersom dess syfte var "en uppdelning av den sydfranska marknaden" (artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet).

1837 Lafarge har inledningsvis anfört att kommissionen grundade sig på ett enda dokument, som inte stöds av några andra uppgifter eller indicier, när den fastställde överträdelsen i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet. Buzzi anser för sin del att kommissionen har åsidosatt det bevisbördekrav som följer av rättspraxis genom att fastställa att det förelåg en överträdelse uteslutande på grundval av Lafarges interna promemoria angående mötet den 26 november 1988.

1838 Rätten påpekar dock att det inte finns någon gemenskapsrättslig princip som hindrar att kommissionen stöder sig på en enda handling när den fastställer en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, förutsatt att det inte råder något tvivel om denna handlings bevisvärde och att handlingen i sig med säkerhet styrker en sådan överträdelse. Vid bedömningen av ett dokuments bevisvärde skall det först och främst bedömas om dokumentet innehåller sannolika uppgifter. Det skall därvid tas hänsyn till dokumentets ursprung, omständigheterna kring dess tillkomst, till vem det är riktat och huruvida dess innehåll verkar förnuftigt och trovärdigt (se det förslag till avgörande som domare B. Vesterdorf, tillförordnad generaladvokat, avgav i det ovan i punkt 1053 nämnda målet T-1/89, Rhône-Poulenc mot kommissionen, s. II-956).

1839 I det aktuella fallet har referatet från mötet den 26 november 1988 mellan Lafarge och Buzzi utarbetats av P. Saint-Hillier, som var Lafarges representant vid detta möte. Detta måste ha skett kort tid efter det att mötet ägde rum, eftersom referatet spreds inom bolaget Lafarge den 1 december 1988. Sökandena har inte påvisat någon omständighet som gör det möjligt att dra slutsatsen att uppgifterna i dokumentet inte avspeglar innehållet i de diskussioner som hölls vid detta möte.

1840 Utan att det påverkar prövningen av frågan huruvida utdraget ur det omtvistade referatet, vilket återges i punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet, i sig styrker den fastslagna överträdelsen — en fråga som kommer att prövas nedan i punkterna 1843—1876 — kan det här fastslås att det inte råder något tvivel om bevisvärdet av detta dokument och att kommissionen hade rätt att lägga det till grund för sitt beslut. Det saknar i det avseendet betydelse att referatet — enligt vad Buzzi har framhållit vid förhandlingen — spreds inom bolaget Lafarge av G. Liduena och inte av sin upphovsman P. Saint-Hillier.

1841 Buzzi har vidare klandrat kommissionen för att ha grundat sin anmärkning om att det förelåg en samordning med Lafarge på uppgifter om de kontakter som Buzzi skulle ha haft med andra franska producenter, och har hävdat att de bilaterala förbindelser som bolaget hade med sistnämnda producenter var av enstaka karaktär.

1842 Det framgår dock klart av punkterna 20.3 och 20.7 samt 48.3 och 48.7 i det ifrågasatta beslutet, att kommissionen har fastslagit de olika leden i den överträdelse som begåtts av Lafarge och Buzzi (förekomsten av en samordning, det konkurrensbegränsande syftet och överträdelsens varaktighet) enbart med stöd av det utdrag ur referatet från mötet den 26 november 1988 som återgavs i punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet. Buzzis argument skall därför underkännas.

1843 Lafarge och Buzzi har dessutom framfört i huvudsak åtta argument i avsikt att bestrida att det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande med syfte att dela upp den sydfranska marknaden.

1844 Buzzi har för det första anfört att kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning i punkt 20.2 i det ifrågasatta beslutet, där det anförs att "de italienska producenternas priser under den ifrågavarande perioden var cirka 20 procent lägre än de franska producenternas priser". I själva verket skulle de italienska producenternas priser under hela perioden 1983—1988, med undantag för 1988 års priser, ha varit högre än de franska producenternas, vilket framgår av en jämförelse mellan bolagets egna priser för cement 425 och Vicats priser för cement CPJ 45 (bilaga 17 till bolagets ansökan).

1845 Rätten konstaterar således att de uppgifter som lämnades av de italienska cementproducenterna vid förhöret den 2 mars 1993 visar, vad dem angår, att de franska priserna i genomsnitt konstant var 20 procent högre än de italienska priserna under perioden 1981—1991 (punkt 9.6 i det ifrågasatta beslutet, och tabellerna i bilagorna 9-3 och 9-4).

1846 Vidare är den verkliga avsikten med Buzzis resonemang att bestrida kommissionens slutsatser beträffande perioden före den period som beaktades vid fastställelsen av den omtvistade överträdelsen.

1847 Buzzis resonemang gör det i vilket fall som helst inte möjligt att bortse från de redan citerade uttalanden som bolaget gjorde inför Lafarge vid mötet den 26 november 1988, det vill säga:

"— Buzzi har ingen önskan att gå in och störa marknaden på Côte d'Azur...

— Krig är meningslöst.

— Bolaget är berett att överväga ett gemensamt affärsprojekt."

1848 Buzzi har för det andra anfört att kommissionen endast har fastslagit att Buzzi hade informerat Lafarge om hur bolaget ämnade agera på den relevanta marknaden, utan att ange att Lafarge hade handlat på samma sätt gentemot Buzzi, och att kommissionen därför inte har påvisat det inslag av ömsesidighet som är en nödvändig förutsättning för att det skall anses föreligga ett samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget. Lafarge har för egen del anfört att den omständigheten att en part inför en annan part ger uttryck för sin personliga uppfattning inte rimligen kan leda till slutsatsen att det föreligger ett samordnat förfarande.

1849 Beträffande denna fråga anser rätten att begreppet samordnat förfarande faktiskt förutsätter kontakter som kännetecknas av ömsesidighet (se generaladvokaten Darmons ovan i punkt 697 nämnda förslag till avgörande i målet Pappersmassa II, punkterna 170—175). Detta villkor är uppfyllt när en konkurrent på begäran av en annan konkurrent, eller i vart fall med dennes samtycke, avslöjar sina avsikter eller sitt framtida beteende på marknaden. Det framgår av det följebrev genom vilket G. Liduena från Lafarge spred referatet från mötet den 26 november 1988 inom bolaget att detta möte hade framprovocerats av Lafarge. Det finns heller ingenting i det av Lafarge sammanställda referatet som visar att bolagets representant alls visade sig förbehållsam eller motsatte sig att Buzzi upplyste honom om sin inställning till den sydfranska marknaden. Sökandena kan inte under dessa omständigheter förminska Lafarges roll vid sagda möte till att rent passivt ha mottagit upplysningar som Buzzi ensidigt hade beslutat att meddela Lafarge, utan att Lafarge hade begärt det.

1850 Av detta följer att kontakterna mellan Lafarge och Buzzi hade det inslag av ömsesidighet som är nödvändigt för att det skall anses föreligga ett samordnat förfarande. Sökandenas argument skall därför underkännas.

1851 Buzzi har för det tredje bestritt att det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande, och har därvid gjort gällande dels att den ståndpunkt som bolaget gav uttryck för under mötet med Lafarge endast avsåg aktuella eller tidigare gällande förhållanden och inte berörde Buzzis framtida agerande, dels att bolaget inte åtog sig några förpliktelser gentemot Lafarge med avseende på sitt framtida beteende på marknaden på Côte d'Azur.

1852 I detta hänseende erinrar rätten om att varje direkt eller indirekt kontakt mellan näringsidkare, som för en konkurrent kan avslöja det beteende som man har beslutat eller som man överväger att själv tillämpa på marknaden, utgör ett samordnat förfarande som är förbjudet enligt

artikel 85.1 i fördraget, när dessa kontakter syftar till eller resulterar i konkurrensvillkor som inte motsvarar de normala villkoren på marknaden (se domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 117, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 160). För att fastslå att det föreligger ett samordnat förfarande är det således inte nödvändigt att visa att en viss konkurrent formellt har åtagit sig, gentemot en eller flera andra konkurrenter, att agera på ett visst sätt, eller att konkurrenterna gemensamt har fastlagt sitt framtida beteende på marknaden (generaladvokaten Darmons ovan i punkt 697 nämnda förslag till avgörande i målet Pappersmassa II, punkt 172). Det är tillräckligt att konkurrenten genom sin viljeförklaring undanröjer, eller i vart fall väsentligt minskar, ovissheten om hur den kan förväntas agera på marknaden (förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-4/89, BASF mot kommissionen, REG 1991, s. II-1523, punkt 242, svensk specialutgåva, volym 11, och domen i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 260). I förevarande fall förklarade Buzzi — efter att vid mötet med Lafarge den 26 november 1988 ha medgivit att marknaden tillhörde Lafarge — att bolaget inte hade någon önskan att gå in och störa marknaden på Côte d'Azur, där det endast hade två eller tre kunder sedan 20 år tillbaka, att ett krig var meningslöst och att avtal bör ingås för att undvika konflikter. Buzzi gav härigenom Lafarge en försäkran om att bolaget, i detta fall, kunde förväntas inta en fredlig hållning på den sydfranska marknaden.

1853 För det fjärde har Lafarge och Buzzi anfört att kommissionen borde ha bedömt deras möte den 26 november 1988 i dess ekonomiska sammanhang. Sökandena har först och främst gjort gällande att kommissionen felbedömde de geografiska förhållandena (den naturliga barriär som Alperna utgör) och vägförhållandena (den dåliga infrastrukturen vad gäller vägar och motorvägar) i det fransk-italienska gränsområdet. Buzzi har bland annat anmärkt att kommissionen i punkt 11.5 i det ifrågasatta beslutet förklarar att "naturliga hinder, till exempel berg, inte hindrar cementleveranserna..., eftersom de italienska producenterna har kunnat leverera över Alperna till Schweiz", medan de berörda leveranserna var begränsade till kantonen Ticino, som för en transportör som kommer från Italien ligger före Alperna. Sökandena, i synnerhet Buzzi (se bilagorna 18—29 till ansökan), har dessutom åberopat en lång rad faktorer som enligt dem visar att de verkliga förhållandena på marknaden i det fransk-italienska gränsområdet inte lämpade sig för gränsöverskridande cementhandel, i vart fall inte under den period som har beaktats i det ifrågasatta beslutet, och att företagen därför vid denna tidpunkt inte var faktiska eller potentiella konkurrenter på den sydfranska marknaden. Dessa faktorer utgjordes bland annat av den geografiska placeringen av företagens produktionsanläggningar, prisnivån i Italien, kostnaderna och villkoren för transporter och förtullning, problem i samband med strejker, de tidsmässiga begränsningarna för leveranser och transporter inom cementsektorn, de särskilda villkoren för användning av cement i fråga om anbudsförfaranden i den franska offentliga sektorn och diverse privata projekt, samt de franska konsumenternas naturliga preferens för lokala producenter. Sökandena har hävdat att Buzzi vid mötet den 26 november 1988 inskränkte sig till att erinra om de ekonomiska begränsningarna för exportverksamheten på marknaden i det fransk-italienska gränsområdet.

1854 I referatet från mötet den 26 november 1988 nämns dock ingenting om de olika förhållanden som enligt sökandena förklarar den faktiska bakgrunden till och betydelsen av Buzzis uttalanden inför Lafarge. Sådana uttalanden som "[k]rig är onödigt" och "[a]vtal bör ingås för att undvika konflikter" kullkastar tvärtom sökandenas resonemang. De visar att de olika typer av svårigheter och hinder som sökandena har beskrivit inte har hindrat parterna från att tränga in på varandras marknader i det fransk-italienska gränsområdet. Enligt mötesreferatet förklarade sig Buzzi för övrigt ha två eller tre kunder på Côte d'Azur sedan 20 år tillbaka. Under det administrativa förfarandet hävdade Buzzi att "bolaget — trots de hinder (trans-

portkostnader, tullar, kvalitetsskillnaden mellan italiensk och fransk cement) som det har måst övervinna, och trots att det har möjlighet att få avsättning för sin produktion på mer närliggande och mer lönsamma marknader — sedan slutet av 60-talet har exporterat betydande kvantiteter ('interessanti quantità') cement till Sydfrankrike", och det "till lägre priser än priserna i de prislistor som de franska producenterna har översänt" (punkt 4.3 i Buzzis svar på meddelandet om anmärkningar och punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet). Lafarge och Buzzi var därför i vart fall potentiella konkurrenter på den sydfranska marknaden.

1855 Det är således på goda grunder som kommissionen har sett mötet av den 26 november 1988, angående den sydfranska marknaden, "som uttryck för en vilja att dela upp marknaden på Côte d'Azur" (punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet), och har fastställt att det förelåg ett samordnat förfarande mellan Lafarge och Buzzi, vars syfte var att "begränsa företagens självständiga beteende, i synnerhet Buzzis, och slutligen att dela upp den sydfranska marknaden" (punkt 48.3 i det ifrågasatta beslutet).

1856 Mot denna bakgrund tycks sökandenas förklaringar, angående de olika former av begränsningar som påverkar den gränsöverskridande handeln mellan Sydfrankrike och Norditalien, snarare understryka allvaret i den överträdelse som de anses ha gjort sig skyldiga till, eftersom de genom sin samordning försökte undanröja eller i vart fall begränsa den lilla konkurrens som återstod på marknaden.

1857 För det femte har Lafarge och Buzzi anfört att deras möte den 26 november 1988 hade det — tillåtna — syftet att diskutera ett gemensamt industriprojekt i regionen i fråga. Detta projekt blev aldrig genomfört.

1858 Även om det mycket väl kan tänkas att Lafarge och Buzzi diskuterade ett gemensamt industriprojekt vid sitt möte den 26 november 1988, kvarstår ändå det faktum att Buzzi vid detta tillfälle försäkrade Lafarge om att marknaden tillhörde sistnämnda bolag, att Buzzi inte önskade gå in och störa marknaden på Côte d'Azur, att krig var meningslöst och att avtal borde ingås för att undvika konflikter. Parternas argument kan således inte skyla över det faktum att mötet den 26 november 1988 innebar en otillåten samordning vad beträffar uppdelningen av den sydfranska marknaden.

1859 För det sjätte har Buzzi hävdat att även om dess uttalanden hade kunnat förstås som att de var avsedda att försäkra de franska konkurrenterna om en uppdelning av den sydfranska marknaden, skulle det ha stämt illa överens med det faktum att samma konkurrenter därefter lade ned avsevärda summor på att köpa upp vissa av Buzzis kunder i denna region.

1860 Rätten erinrar om att Buzzi vid mötet den 26 november 1988 uppgav för sin franska motpart att bolaget sedan 20 år tillbaka hade två eller tre kunder på Côte d'Azur, och att denna upplysning till synes inte framkallade någon reaktion eller invändning från det franska

företagets sida. Den samordning som kom till stånd beträffande den sydfranska marknaden uteslöt således inte att Buzzi behöll de "två eller tre" isolerade affärsförbindelser som bolaget sedan lång tid tillbaka hade med vissa kunder i denna region, eftersom dessa få handelsförbindelser inte var av sådant slag att de störde marknaden på Côte d'Azur. Den omständigheten att de franska producenterna därefter beslutade att köpa upp en av Buzzis kunder kan därmed inte vederlägga vad kommissionen på grundval av mötesreferatet har fastslagit i punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att det vid slutet av år 1988 förelåg en otillåten samordning mellan Lafarge och Buzzi.

1861 För det sjunde har Buzzi framhållit att bolaget, trots det påstådda åtagandet att inte intervenera på den sydfranska marknaden, har haft en stadigt ökande försäljning på denna marknad, med undantag för år 1988 (se bilaga 16 till ansökan). Buzzi, som på denna punkt stöds av Lafarge (T-43/95), har tillagt att det faktum att dess försäljning föll i Frankrike under år 1988 endast kan förklaras av att vissa franska producenter köpte upp två av bolagets största kunder i denna region, och att det inte berodde på en samordning med de franska producenterna, däribland Lafarge, såsom kommissionen påstår i punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet.

1862 Rätten påpekar att de uppgifter som Buzzi har lämnat för att åskådliggöra bolagets stadigt ökande försäljning på den sydfranska marknaden till och med år 1987 inte har någon relevans för bestridandet av den fastställda överträdelsen, eftersom fastställelsen av en otillåten samordning mellan Buzzi och Lafarge endast gäller tiden efter den 26 november 1988.

1863 Vad beträffar Buzzis vikande försäljning i Frankrike år 1988, är det inte uteslutet att detta förhållande i vart fall till viss del kunde ha samband med förlusten av två viktiga kunder i den sydfranska regionen, men detta medför inte att man kan bortse från Buzzis viljeförklaring vid mötet med Lafarge den 26 november 1988.

1864 För det åttonde har Lafarge och Buzzi anfört, att kommissionen inte har visat att den påstådda samordningen påverkade parternas senare beteende genom att få dem att anpassa sin respektive policy på den relevanta marknaden, eller att samordningen i vart fall var ägnad att åstadkomma en sådan anpassning. Buzzi har tillagt att en sådan påverkan under alla omständigheter var utesluten, med hänsyn till de särdrag som kännetecknar marknaden i det fransk-italienska gränsområdet.

1865 Det förhåller sig dock så, att även om det framgår av ordalydelsen av artikel 85.1 i fördraget att begreppet samordnat förfarande förutom samordningen mellan företagen även förutsätter ett beteende på marknaden som svarar mot denna samordning och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit, kan det antas — såvida motsatsen inte bevisas, vilket det åvilar berörda aktörer att göra — att samordningen i fråga har påverkat aktörernas beteende på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkterna 118 och 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkterna 161 och 162).

1866 Lafarge har just påpekat att Buzzi efter mötet den 26 november 1988 fortsatte att leverera till sina kunder i Sydfrankrike.

1867 Rätten erinrar dock om att Buzzi vid detta möte upplyste Lafarge om att bolaget sedan tjugo år tillbaka hade två eller tre kunder på Côte d'Azur. Lafarge gjorde inga invändningar på denna punkt, eftersom man uppenbarligen ansåg att detta förhållande inte kunde störa sagda marknad. Den av Lafarge åberopade omständigheten bevisar därför inte att samordningen mellan detta bolag och Buzzi inte påverkade deras beteende på marknaden.

1868 Av det ovan anförda följer att det var på goda grunder som kommissionen i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att det mellan Lafarge och Buzzi förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande som bestod i "en uppdelning av den sydfranska marknaden". Det är uppenbart att ett sådant samordnat förfarande strider mot artikel 85.1 c i fördraget, som uttryckligen förbjuder alla avtal och samordnade förfaranden som innebär att "marknader... delas upp".

D — Överträdelsens varaktighet

1869 Kommissionen anser att det samordnade förfarande som har fastställts i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet varade från och med den 26 november till och med den 31 december 1988.

1870 Buzzi har för det första klandrat kommissionen för att ha fastslagit att överträdelsen inleddes i maj 1983.

1871 Det har redan påpekats (se ovan punkt 1869) att kommissionen i det ifrågasatta beslutet faktiskt har fastslagit att samordningen inleddes den 26 november 1988. Det finns således inget stöd för Buzzis argument.

1872 Buzzi har för det andra framhållit att det till och med den 26 november 1988 rådde "krig" på den sydfranska marknaden och att det framgår av referatet från mötet denna dag, att det inte förelåg något "avtal ... för att undvika konflikter".

1873 Det faktum att Lafarge och Buzzi under mötet enades om att krig var meningslöst behöver dock inte betyda att parterna fram till dess låg i krig med varandra på den sydfranska marknaden. En sådan uppgift kan lika väl förstås som att de inte hade för avsikt att inleda ett krig. I vilket fall som helst har det endast fastställts att Lafarge och Buzzi inledde sitt samordnade förfarande den 26 november 1988. Kommissionen har således inte påstått att det redan före denna tidpunkt förelåg en samordning mellan parterna i form av avtal om att undvika "krig" eller "konflikter".

1874 Buzzi har för det tredje anfört att kommissionen utan motivering har fastslagit att det samordnade förfarandet upphörde den 31 december 1988, trots att den har medgivit (punkt 48.7 i det ifrågasatta beslutet) att den inte förfogade över några särskilda uppgifter om saken.

1875 Kommissionen förklarar i punkt 48.7 i det ifrågasatta beslutet att "då det inte finns några precisa uppgifter om vid vilken tidpunkt överträdelsen upphörde, kan det antas att överträdelsen varade åtminstone fram till och med slutet av år 1988, eftersom den sista samordningen med Lafarge är hänförlig till den 26 november 1988, då Buzzi upplyste Lafarge om sitt framtida beteende på marknaden".

1876 Med hänsyn till denna omständighet, och då de berörda företagen inte har förebringat någon bevisning om motsatsen, hade kommissionen faktiskt fog för att anta att den otillåtna samordningen mellan Lafarge och Buzzi varade "åtminstone fram till och med slutet av år 1988".

Det samordnade förfarande mellan Ciments français och Buzzi som fastställs i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet

A — Inledning

1877 Kommissionen har grundat sin slutsats, att Ciments français och Buzzi var skyldiga till den överträdelse som fastslås i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 1821), på ett telefaxmeddelande av den 17 mars 1988, genom vilket Ciments français översände sina prislistor, vilka gällde sedan den 2 mars 1987, till Buzzi. Till dessa listor var fogat ett meddelande med följande innehåll: "Som svar på dagens telexmeddelande översändes bifogade prislistor för cement i säck och i lösvikt från fabriken. Det är ännu inte bestämt när prisändringar kommer att ske. Det förutspås dock en genomsnittlig prishöjning med 1—1,5 procent under innevarande år" (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11982—11987). Kommissionen anser att "när Ciments français översände sina

prislistor och uppgav att en prishöjning var att vänta... var det i syfte att ge Buzzi möjlighet att anpassa sina cementpriser till Ciments français priser vid försäljning i Frankrike" (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet). Den har fastslagit att "den omständigheten att Ciments français den 17 mars 1988 på Buzzis begäran översände prislistan för fabriken i Beaucaire, och uppgav att en genomsnittlig prishöjning var att vänta under det innevarande året, utgör ett samordnat förfarande enligt artikel 85.1" (punkt 48.4 i det ifrågasatta beslutet), eftersom "alla upplysningar som ett företag lämnar till en konkurrent i fråga om det beteende som det avser att inta på marknaden, och som kan påverka mottagarens konkurrensbeteende, utgör en överträdelse av artikel 85.1" (punkt 48.5 sista stycket i det ifrågasatta beslutet).

B — Huruvida det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande mellan Ciments français och Buzzi

1878 Ciments français har inledningsvis gjort gällande att kommissionen i punkt 20.1 i det ifrågasatta beslutet stöder sig på oriktiga fakta när den beskriver hur de anläggningar som tillhör de fyra företag som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet är geografiskt placerade på bägge sidor om den fransk-italienska gränsen, eftersom kommissionen påstår att fabriken i Ranville ligger i Bouche-du-Rhône trots att Ranville ligger i Normandie.

1879 Detta fel — som kommissionen har medgivit (se svarsinlagan i mål T-39/95, s. 30) — saknar dock betydelse. Som redan har framhållits (se ovan punkt 1877) inskränker sig kommissionen, i sin rättsliga bedömning i punkt 48.4 i det ifrågasatta beslutet, till att ange att Ciments français hade avslöjat priserna vid fabriken i Beaucaire för Buzzi och samtidigt uppgivit att genomsnittliga prishöjningar var att vänta under det innevarande året.

1880 Buzzi har för sin del gjort gällande att kommissionen åsidosatte de bevisbördekrav som följer av rättspraxis, när den fastställde en överträdelse enbart på grundval av det telefaxmeddelande av den 17 mars 1988 genom vilket Ciments français hade översänt sina prislistor till Buzzi.

1881 På denna punkt har rätten redan understrukit (se ovan punkt 1838) att det inte finns någon gemenskapsrättslig princip som hindrar att kommissionen stöder sig på en enda handling när den fastställer en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, förutsatt att det inte råder något tvivel om denna handlings bevisvärde och att handlingen i sig med säkerhet styrker en sådan överträdelse. Eftersom Buzzi inte har påvisat någon omständighet som vederlägger bevisvärdet av det dokument som anges i punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, skall det på detta stadium anses att kommissionen kunde använda detta dokument som grund för att fastställa en överträdelse i form av samordning mellan Ciments français och Buzzi. Detta påverkar dock inte frågan om det berörda dokumentet ensamt styrkte att det förelåg en sådan överträdelse. Denna fråga kommer att prövas nedan i punkterna 1883—1921.

1882 Vidare har Ciments français och Buzzi i huvudsak framfört nio argument i avsikt att bestrida att de skulle ha gjort sig skyldiga till ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande.

1883 För det första har Buzzi, såsom redan har framhållits ovan (se ovan punkt 1844), bestritt kommissionens påstående att "de italienska producenternas priser under den ifrågavarande perioden var cirka 20 procent lägre än de franska producenternas priser" (punkt 20.2 i det ifrågasatta beslutet). Enligt Buzzi var de italienska priserna högre än de franska priserna under hela denna period, med undantag för år 1988.

1884 Det skall erinras om att de uppgifter som lämnades av de italienska cementproducenterna vid förhöret den 2 mars 1993 för sin del visar att de franska priserna i genomsnitt konstant var 20 procent högre än de italienska priserna under perioden 1981—1991 (punkt 9.6 i det ifrågasatta beslutet, och tabellerna i bilagorna 9-3 och 9-4).

1885 Buzzis kritik, som i själva verket är en invändning mot kommissionens bedömning av perioden före den period under vilken den fastslagna överträdelsen anses ha ägt rum, kan under inga omständigheter ändra det faktum att Ciments français den 17 mars 1988 översände sina prislistor till Buzzi, på sistnämnda bolags begäran, samt förutspådde en prishöjning under det innevarande året (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11982—11987).

1886 Buzzi har för det andra hävdat att kommissionen endast har påvisat ett ensidigt uppgiftslämnande från Ciments français sida och därför inte har bevisat det inslag av ömsesidighet som är nödvändigt för att det skall anses föreligga ett samordnat förfarande.

1887 Detta argument skall underkännas. Som redan har framhållits (se ovan punkt 1849) är villkoret om ömsesidighet, som är ett nödvändigt rekvisit för fastställelse av ett samordnat förfarande, uppfyllt när en konkurrent på begäran av en annan konkurrent avslöjar uppgifter som rör hans framtida beteende på marknaden. Det framgår av ordalydelsen av det telefaxmeddelande som avses i punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet att de prislistor som Ciments français översände till Buzzi var ett "svar på dagens telexmeddelande" (dokument nr 33.126/11983). De sändes med andra ord "på Buzzis begäran", såsom kommissionen mycket riktigt har fastslagit (punkt 48.4 i det ifrågasatta beslutet). I förevarande fall är det således styrkt att det fanns inslag av ömsesidighet.

1888 Ciments français har för det tredje anfört att Buzzi och Ciments français inte är faktiska eller potentiella konkurrenter av olika skäl som bland annat hänger samman med de höga kostnaderna vid gränsöverskridande transport mellan Italien och Frankrike och med det faktum att deras respektive naturliga marknader inte överlappar varandra. Ciments français har i detta hänseende gjort gällande att kommissionen har utgått från ett avstånd mellan Buzzis fabrik och den närmaste av Ciments français fabriker som är väsentligt kortare än det verkliga avståndet via landsväg eller motorväg (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet). Sökanden har i sin ansökan

(bilagorna 4 och 5) hänvisat till mätningar, som gjorts under offentlig kontroll, av den faktiska tid som krävdes och det avstånd som tillryggalades då bolaget lät en lastbil med cement köra från en fabrik som är belägen i närheten av Buzzis fabrik i Italien till Nîmes, som är kärnpunkten i marknaden för Ciments français fabrik i Beaucaire i sydöstra Frankrike. Enligt sökanden är de båda faktorerna tid och avstånd av sådan betydelse att de omöjliggör denna typ av leverans. Sammanfattningsvis har sökanden anfört att utbytet av upplysningar mellan Buzzi och Ciments français inte hade till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, eftersom den främsta förutsättningen för en sådan samordning, nämligen att det råder konkurrens mellan de berörda parterna, inte var uppfylld.

1889 Buzzi har för sin del på nytt klandrat kommissionen för att inte ha gjort någon ekonomisk bedömning av marknaden i det fransk-italienska gränsområdet, och har betonat de olika faktorer som enligt bolaget förklarar varför denna marknad inte lämpar sig för gränsöverskridande cementhandel (se ovan punkt 1853).

1890 Denna argumentation kan inte godtas. Kommissionen har med rätta påpekat att "Buzzi exporterar till Frankrike" (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet). Under det administrativa förfarandet hävdade Buzzi att "bolaget — trots de hinder (transportkostnader, tullar, kvalitetsskillnaden mellan italiensk och fransk cement) som det har måst övervinna och trots att det har möjlighet att få avsättning för sin produktion på mer närliggande och mer lönsamma marknader — sedan slutet av 60-talet har exporterat betydande kvantiteter ('interessanti quantità') cement till Sydfrankrike" (punkt 4.3 i Buzzis svar på meddelandet om anmärkningar och punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet).

1891 Eftersom det inte kan bestridas att Buzzi exporterade till den sydfranska marknaden, hade kommissionen laglig grund för att fastslå att Buzzi och Ciments français, som i Beaucaire har en produktionsanläggning på denna marknad (punkt 20.1 i det ifrågasatta beslutet), var "faktiska eller i vart fall potentiella konkurrenter" (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet).

1892 För det fjärde har Ciments français och Buzzi invänt mot slutsatsen att översändandet av prislistor, till exempel dem som översändes genom telefaxmeddelandet den 17 mars 1988, kunde anses ha ett konkurrensbegränsande syfte. De har framfört en rad argument som rör karaktären av de uppgifter som lämnades i detta telefaxmeddelande. Ciments français har hävdat att dessa uppgifter redan hade offentliggjorts, dels i fackpressen och i allmänna ekonomiska tidskrifter, dels med anledning av den skyldighet som följer av det franska beslutet 86/1243 av den 1 december 1986 om fri prissättning och konkurrens. Buzzi har påstått att det dokument som det mottog från Ciments français innehöll officiella prislistor som upprättats av den franska staten och som var lätt tillgängliga för alla intresserade, samt att de väntade prishöjningarna kunde beräknas genom en analys av sådana ekonomiska faktorer som myndigheterna beaktar vid begäran om höjning. Ciments français lämnade dessa upplysningar som en ren artighetsgest näringsidkare emellan. Sökandena har förtydligat att de meddelade priserna gällde sedan mer än ett år (från början av mars 1987) och att de stod inför en ändring. Prisuppgifterna var därför av rent historiskt intresse och kunde på sin höjd belysa Ciments

français beteende i det förflutna men avslöjade ingenting om bolagets framtida beteende. Den väntade prishöjningen under det innevarande året angavs som ett rent ungefärligt intervall, som för övrigt visade sig vara felaktigt (2,5 procent i stället för de 1—1,5 procent som först hade uppgivits av Ciments français). Inte heller nämndes det vilken typ av cement eller vilken region som skulle omfattas av den angivna prishöjningen. Buzzi har dessutom understrukit att upplysningarna endast omfattade prisuppgifter och inte några andra uppgifter om till exempel Ciments français marknadsandel eller försäljningsnivå i den berörda regionen.

1893 Denna argumentation skall underkännas. Den skyldighet till öppenhet, bland annat i prishänseende, som åligger franska producenter enligt det i föregående punkt nämnda beslut 86/1243 av den 1 december 1986 gäller endast med avseende på "varans köpare" (artikel 33 i sagda beslut), och Buzzi var i detta fall inte någon köpare. Det framgår för övrigt av telefaxmeddelandet av den 17 mars 1988 att de upplysningar som Ciments français hade lämnat Buzzi inte rörde de officiella prislistorna utan "prislistor för cement i säck och i lösvikt från fabriken", bland annat från fabriken i regionen Beaucaire, vilken var Ciments français naturliga marknad i Sydfrankrike (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11983, 11985 och 11987). Även om priserna redan hade tillämpats i mer än ett år och snart skulle komma att ändras, rörde det sig inte desto mindre om priser som (fortfarande) gällde vid tidpunkten i fråga. De upplysningar som Ciments français hade lämnat Buzzi var således långt ifrån av enbart historiskt eller statistiskt intresse utan hade ett "aktuellt värde" (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet). Buzzi skulle säkerligen ha kunnat få dessa prisuppgifter av Ciments français kunder, men begärde ändå uppgifterna av Ciments français som översände dem samma dag.

1894 Vad beträffar den förutspådda prishöjningen under det innevarande året, kan Buzzi inte rimligen påstå att denna uppgift lätt kunde beräknas genom en enkel bedömning av de ekonomiska faktorer som beaktas av myndigheterna, inte minst som den statliga cementpris-kontrollen hade avskaffats i Frankrike år 1986 (punkt 16.12 i det ifrågasatta beslutet). Upplysningen rörde i själva verket en affärshemlighet och var därmed av särskilt känslig natur.

1895 Genom detta informationsutbyte deltog sökandena således i en samordning som är förbjuden enligt artikel 85.1 i fördraget, vilket följer av den rättspraxis som anges ovan i punkt 1852.

1896 Genom att på Buzzis begäran lämna uppgifter om gällande priser och förutspå en prishöjning under det innevarande året, avslöjade Ciments français sitt aktuella och framtida kommersiella beteende och undanröjde — eller minskade i vart fall väsentligt — ovissheten om företagets prispolitik, särskilt på den sydfranska marknaden.

1897 Den omständigheten att de lämnade uppgifterna endast rörde priser och inga andra kommersiella angelägenheter ändrar inte det faktum att bolaget gjorde sig skyldig till en överträdelse när det lämnade uppgifterna i fråga.

1898 Även om Ciments français förutsägelse om en prishöjning senare visade sig vara oriktig, innebar upplysningen om att en höjning kunde väntas att Buzzi "med stor säkerhet kunde förutse Ciments français prispolitik, även efter de väntade prisjusteringarna" (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet).

1899 För det femte har Ciments français gjort gällande att kommissionen tolkade lydelsen av telefaxmeddelandet av den 17 mars 1988 på ett konstlat sätt, när den såg uppgiften om att "det förutspås... en genomsnittlig prishöjning med 1—1,5 procent under innevarande år" (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11983) som ett bevis för att Ciments français hade uppgivit att "en prishöjning [var] att vänta" (punkt 48.4 i det ifrågasatta beslutet). Enligt sökanden gav kommissionen härigenom intryck av att det redan hade fattats ett slutgiltigt beslut om att priserna skulle höjas.

1900 Detta argument skall underkännas. Användningen av ordet "förutspå" i stället för ordet "förvänta" kan inte anses tyda på att kommissionen avsiktligt har vantolkat lydelsen av telefaxmeddelandet av den 17 mars 1988. Kommissionen har inte heller på något ställe i det ifrågasatta beslutet påstått att den förutspådda genomsnittliga höjningen av Ciments français priser under det innevarande året skulle vara resultatet av ett slutgiltigt beslut.

1901 För det sjätte har Buzzi gjort gällande att Ciments français avslöjande av bolagets priser inte kunde tjäna det konkurrensbegränsande syfte som kommissionen har åberopat, nämligen att "ge Buzzi möjlighet att anpassa sina cementpriser till Ciments français priser vid försäljning i Frankrike" (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet). De priser som Ciments français faktiskt har tillämpat på den sydfranska marknaden skulle nämligen inte motsvara priserna i prislistorna. Buzzi har på denna punkt hänvisat till de uppgifter om franska priser som bolaget har lämnat i bilagorna 18—23 till sin ansökan, med avseende på åren 1983—1988.

1902 Detta argument skall underkännas.

1903 En jämförelse av å ena sidan uppgifterna i Ciment français telefaxmeddelande av den 17 mars 1988 och å andra sidan de prisuppgifter för år 1987 som Buzzi har lämnat i bilaga 22 till sin ansökan visar att det franska pris som Buzzi har angivit för detta år uppgick till 365 FRF/ton, det vill säga exakt samma pris som Ciments français meddelade Buzzi den 17 mars 1988 i fråga om bolagets fabrik i Beaucaire.

1904 Förstainstansrätten har i en skriftlig fråga av den 27 maj 1998 bett Buzzi förklara sig på denna punkt, och Buzzi har den 25 juni 1998 svarat att de uppgifter som har lämnats i bilagorna 18—23 i själva verket var avsedda att visa att de priser som bolaget självt tillämpade på den sydfranska marknaden under perioden 1983—1988 var betydligt lägre än de franska producenternas, särskilt Ciments français, priser. Detta argument kommer att behandlas nedan i punkterna 1909—1913.

1905 Även om det antas att de priser som Ciments français meddelade Buzzi inte motsvarade de priser som den franska producenten faktiskt tillämpade på marknaden — priser som berodde av en rad ytterligare faktorer, vilka varierade från fall till fall — var prisuppgifterna i telefaxmeddelandet av sådan art att de gav Buzzi möjlighet att "anpassa sina cementpriser till Ciments français priser vid försäljning i Frankrike" (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet), genom att höja sina priser till en sådan nivå att de kunde avhålla Ciments français aktuella eller potentiella kunder från att importera Buzzis produkter till Sydfrankrike, och/eller genom att låta utveckligen av de "lokala" priserna — i detta fall Ciments français priser — återverka på de egna kunderna i denna region, för att inte störa Ciments français naturliga marknad. En näringsidkare som känner till de priser som en konkurrent tillämpar vid en viss tidpunkt, samt de prishöjningar som konkurrenten förutspår för det innevarande året, har nämligen möjlighet att anpassa sina egna priser härefter — i synnerhet om uppgifterna, som i detta fall, omfattar en precis angivelse av den gällande mervärdesskattesatsen (se dokument nr 33.126/11984—11987) — utan att behöva några närmare uppgifter om de verkliga priser som konkurrenten tillämpar på marknaden och som varierar från kund till kund.

1906 Buzzi anser för det sjunde att även om kommissionens påstående vore riktigt, det vill säga att Buzzis "lägre priser förklaras av det faktum att den portlandcement som Buzzi säljer i Frankrike har lägre hållfasthet (klasserna 325 och 425) än den motsvarande cement som tillverkas och säljs av de franska producenterna (klasserna 350 och 450)" (punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet), kan Buzzi inte skyllas för att ha handlat efter den prislista som bolaget fick från Ciments français den 17 mars 1988, eftersom denna lista rörde en annan typ av produkter än dem som Buzzi marknadsförde.

1907 Rätten konstaterar att Buzzi i sin ansökan har bestritt just den förklaring som kommissionen lämnat i punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet (se föregående punkt) och att Buzzi i det avseendet har gjort gällande att de produkter som bolaget sålde i Frankrike och de franska cementprodukterna var av samma kvalitet och att de därför ur konsumenternas synvinkel var fullt utbytbara och konkurrerade med varandra.

1908 Oavsett i vilken utsträckning de produkter som tillverkas av Buzzi kan jämföras med den franska cementen vad gäller kvalitet och hållfasthet förhåller det sig ändå så, att Buzzi den 17 mars 1998 begärde att få tillgång till Ciments français prislistor, varvid Ciments français redan samma dag översände dessa listor och dessutom upplyste Buzzi om en förutspådd prishöjning under det innevarande året. Eftersom det inte har givits någon annan, övertygande förklaring till varför dessa upplysningar lämnades, har kommissionen, med hänsyn till vad som anförts ovan i punkt 1905, grund för sin slutsats att "när Ciments français översände sina

prislistor och uppgav att en prishöjning var att vänta... var det i syfte att ge Buzzi möjlighet att anpassa sina cementpriser till Ciments français priser vid försäljning i Frankrike" (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen hade således fog för sin slutsats att denna bilaterala kontakt, vars syfte var att åstadkomma konkurrensvillkor som inte motsvarade de normala villkoren på marknaden (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1852), var otillåten.

1909 För det åttonde har Buzzi gjort gällande att bolaget, såväl före som efter det att Ciments français hade översänt prislistorna, i denna region konstant tillämpade priser som var betydligt lägre än de franska producenternas, särskilt Ciments français, priser. Buzzi har på denna punkt hänvisat till bilagorna 18—23 till ansökan, i vilka bolaget har gjort en jämförelse av de franska och de italienska priserna under perioden 1983—1988. Till stöd för sin argumentation har Buzzi för övrigt — som svar på förstainstansrättens skriftliga fråga av den 27 maj 1998 — ingivit kopior av fakturor avseende bolagets försäljning i Sydfrankrike, till vilka Buzzi har hänvisat i sin ansökan (s. 41, punkt 11) för att stödja sin argumentation på denna punkt. Enligt Buzzi styrker dessa fakturor att de priser som bolaget, från februari 1987 till december 1988, tillämpade till förmån för vissa kunder i Sydfrankrike faktiskt var konstant lägre (290—300 FRF/ton) än de priser som Ciments français i sitt telefaxmeddelande av den 17 mars 1988 hade sagt sig tillämpa för sin fabrik i Beaucaire (365 FRF/ton) (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11982—11987). Som angivits ovan (punkt 1907) har Buzzi tillbakavisat kommissionens förklaring, i punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet, till att bolagets priser vid försäljning i Frankrike var lägre än de franska producenternas priser.

1910 I detta hänseende skall det dock understrykas att även om det framgår av ordalydelsen av artikel 85.1 i fördraget att begreppet samordnat förfarande förutom samordningen mellan företagen även förutsätter ett beteende på marknaden som svarar mot denna samordning och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit, kan det antas — såvida motsatsen inte bevisas, vilket det åvilar de berörda aktörerna att göra — att de företag som deltar i det samordnade förfarandet och som fortsätter att vara aktiva på marknaden tar hänsyn till de uppgifter som de har lämnat till varandra när de bestämmer sitt beteende på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkterna 118 och 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkterna 161 och 162).

1911 I förevarande fall kan det erinras om att Buzzi aldrig har förnekat att bolaget, under den period som har beaktats i det ifrågasatta beslutet, hade ett par kunder i Sydfrankrike, närmare bestämt på den marknad som utgjordes av Côte d'Azur. Buzzi hade ändå inte för avsikt att föra "krig" mot de franska producenterna (se referatet från mötet mellan Lafarge och Buzzi den 26 november 1988, punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet och dokument nr 33.126/6857/bis). Buzzi kunde således mycket väl ha haft en självständig affärspolicy med avseende på dessa kunder — som, enligt vad som framgår av de uppgifter som lämnats vid förhandlingen, huvudsakligen var frukten av bröderna Buzzis personliga kontakter — samtidigt som bolaget använde de prisuppgifter som Ciments français hade lämnat i sitt telefaxmeddelande av den 17 mars 1988 för att ta emot eventuella exportorder från den franska producentens aktuella eller potentiella kunder i den sydfranska regionen.

1912 Rätten påpekar för övrigt att kommissionen ingenstans i det ifrågasatta beslutet påstår att den omständigheten att Ciments français översände sina prislistor till Buzzi föranledde det senare bolaget att tillämpa samma priser som den franska producenten. Kommissionen konstaterar på sin höjd att "när Ciments français översände sina prislistor och uppgav att en prishöjning var att vänta... var det i syfte att ge Buzzi möjlighet att anpassa sina cementpriser till Ciments français priser vid försäljning i Frankrike" (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet). Det faktum att Buzzi slutligen valde att i Sydfrankrike tillämpa lägre priser än de priser som hade meddelats av Ciments français utesluter dock inte att det italienska företaget trots allt hade kunnat låta de upplysningar som lämnats den 17 mars 1988 återverka på sina exportpriser.

1913 Rätten drar därför slutsatsen att de uppgifter från Buzzi som redovisas ovan i punkt 1909 inte visar att den information som bolaget på begäran erhöll från Ciments français inte påverkade dess beteende på marknaden.

1914 För det nionde har Buzzi åberopat den omständigheten att franska producenter har köpt upp vissa av bolagets franska kunder.

1915 Denna omständighet gör det dock inte möjligt att bortse från att det faktiskt var fråga om en otillåten samordning mellan Ciments français och Buzzi när Ciments français på Buzzis begäran översände sina prislistor och förutspådde en prishöjning under år 1988.

1916 Av det anförda följer att det är på goda grunder som kommissionen i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet har fastställt att det förelåg ett samordnat förfarande.

C — Överträdelsens varaktighet

1917 Kommissionen har bedömt att det samordnade förfarande som fastställs i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet varade från och med den 17 mars till och med den 31 december 1988.

1918 Ciments français påstår sig för det första inte ha fått tillfälle att under det administrativa förfarandet uttala sig om den tidpunkt då överträdelsen i fråga upphörde, eftersom denna tidpunkt inte nämndes i meddelandet om anmärkningar.

1919 Rätten vill här påpeka att kommissionen i punkt 61 b i meddelandet om anmärkningar, angående den rättsliga bedömningen av omständigheterna kring den fransk-italienska samverkan, fann att "utväxlingen av prislistor mellan de franska producenterna Lafarge, Ciments français och Vicat och den italienska producenten Buzzi utgjorde ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.[1 i fördraget], i varje fall från år 1983 till år 1988" (meddelandet om anmärkningar, s. 173). Vid läsningen av detta avsnitt måste det ha stått klart för Ciments français att kommissionen avsåg att vidhålla anmärkningen om att bolaget hade deltagit i ett samordnat förfarande med Buzzi och att detta varade åtminstone fram till och med år 1988. Sökandens argument, att meddelandet om anmärkningar inte överensstämmer med det ifrågasatta beslutet, kan därför inte beaktas.

1920 Ciments français har för det andra anfört att det informationsutbyte som har lagts bolaget till last inskränkte sig till ett enda telefaxmeddelande, som översändes till Buzzi den 17 mars 1988 (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11982—11987). I likhet med Buzzi har Ciments français också invänt mot att kommissionen, i punkt 48.7 i det ifrågasatta beslutet, har lagt samordningen mellan Lafarge och Buzzi till grund för sin slutsats att den överträdelse som har lagts Ciments français till last varade till och med den 31 december 1988, trots att det inte har visats att de olika kontakterna mellan Buzzi och de franska producenterna utgjorde en och samma överträdelse. Buzzi (T-51/95) har vidare gjort gällande att kommissionen inte lämnade någon särskild motivering då den fastslog hur lång tid Buzzis och Ciments français otillåtna samordning skulle anses ha varat. Bolaget har betonat att de prislistor som hade översänts av Ciments français den 17 mars 1988 inte längre gällde den 1 september 1988, det vill säga fyra månader efter den dag då överträdelsen upphörde enligt det ifrågasatta beslutet.

1921 Rätten vill dock påpeka att när Ciments français den 17 mars 1988 på Buzzis begäran lämnade uppgifter om sina gällande priser samt förutspådde en prishöjning under "det innevarande året", medförde det att Buzzi rimligtvis kunde vara säker på Ciments français prispolitik under hela år 1988. Den otillåtna samordningen var således ägnad att bära frukt fram till och med slutet av år 1988. Det var således på goda grunder som kommissionen fastslog att överträdelsen hade varat från och med den 17 mars till och med den 31 december 1988.

Det samordnade förfarande mellan Vicat och Buzzi som fastställs i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet

A — Inledning

1922 Kommissionen har till stöd för sin slutsats i punkt 3.1 c i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 1822), att det har förelegat ett samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi, hänvisat till olika telexmeddelanden rörande utväxlingen av prislistor mellan dessa båda företag under perioden den 11—16 maj 1983 (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, samt dokument nr 33.126/11974, 11973 och 11975—11977). Därutöver har kommissionen stött sin fast-

ställelse på ett telexmeddelande av den 23 april 1986 som Buzzi hade skickat till Vicat. I detta telexmeddelande uttryckte sig Buzzi på följande sätt: "Vi har fått cementorder inte bara från Nice utan även från Toulon. Vi har avvisat alla dessa order och har för avsikt att göra så även i fortsättningen. Vi har fått veta att era priser nyligen har höjts. Skulle ni vilja upplysa oss om era fabrikspriser för cement i lösvikt och i säck, om prishöjningen i procent och om huruvida nya prishöjningar kan väntas under året. Våra priser kommer från mars 1986 att vara följande:.... Den procentuella prishöjningen har varit cirka 4,5 procent. Vi förväntar oss/hoppas på en ny prishöjning på 3 procent i september" (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/6144). Slutligen har kommissionen åberopat ett dokument rörande Vicats prislista, som var tillämplig från och med den 1 juli 1986 och som hade översänts till Buzzi av Vicat. Överst på denna lista finns följande anteckningar på italienska: "+ 6,3 procent på cement i lösvikt i förhållande till mars 1986, + 18,79 för cement i säck" (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11971).

1923 Kommissionen anser att "när Vicat översände sina prislistor var det i syfte att ge Buzzi möjlighet att anpassa sina cementpriser till... Vicats priser vid försäljning i Frankrike" och att "det meddelande genom vilket Buzzi upplyste Vicat om att cementorder från Sydfrankrike hade avvisats och att bolaget avsåg att göra så även i fortsättningen ingick i en strategi för att dela upp den sydfranska marknaden" (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet). I punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen i följande ordalag fastslagit att det mellan Vicat och Buzzi förelåg ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget: "Buzzi har försäkrat Vicat om att man inte ville störa marknaden i Sydfrankrike, och de båda företagen har genom att utväxla prislistor och upplysningar om prishöjningar velat skapa sig en rimlig säkerhet för att den fortsatta exporten kommer att äga rum enligt en prispolitik som överensstämmer med Vicats prispolitik. På så vis har man undanröjt en stor del av den risk som normalt är förenad med varje självständig ändring i företagens beteende på marknaden" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet sista stycket).

B — Huruvida det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi

1924 Buzzi har inledningsvis anmärkt, att då bolaget för Vicat klargjorde sin avsikt att avvisa alla cementorder som inkom från Nice och Toulon, uppfattade kommissionen detta som ett uttalande som ingick i "en strategi för att dela upp den sydfranska marknaden" (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet) eller som ett uttryck för att "man inte vill[e] störa marknaden i Sydfrankrike" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet). Enligt Buzzi har dock varken det egna bolaget eller Vicat ställts till ansvar för överträdelse på denna grund i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet. Buzzi har dessutom framhållit att kommissionen inte har påstått att bolaget handlade otillåtet när det den 23 april 1986 underrättade Vicat om en väntad prishöjning (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/6144), trots att den har fastslagit att det var fråga om en överträdelse då Ciment français den 17 mars 1988 översände samma typ av uppgifter (punkterna 20.4, 48.4 och 48.5 samt artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11982—11987).

1925 Vad gäller denna fråga är det riktigt att kommissionen i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet inte uttryckligen har fastslagit vare sig att Vicat och Buzzi har deltagit i ett samordnat

förfarande i syfte att dela upp den sydfranska marknaden, i motsats till vad som i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet görs gällande med avseende på Lafarge och Buzzi, eller att de har utbytt upplysningar om en väntad prishöjning, i motsats till vad som görs gällande med avseende på Ciments français och Buzzi i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet.

1926 Kommissionens rättsliga bedömning av de omständigheter som anges i punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet föranledde den att i artikel 3.1 c i beslutet fastslå att det mellan Vicat och Buzzi förelåg ett samordnat förfarande "som bestod i ett utbyte av uppgifter om priser och väntade prishöjningar, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike". När kommissionen fastställde överträdelsen lämnade den dock följande motivering: "Utväxlingen av prislistor den 11—16 maj 1983 samt i april och juli 1986, liksom den omständigheten att Buzzi den 23 april 1986 underrättade Vicat om sin avsikt att inte ta emot order från Nice och Toulon, utgör ett samordnat förfarande enligt artikel 85.1. Även om det är möjligt att skaffa prislistor via sina kunder, är detta tillvägagångssätt mer komplicerat och kräver mera tid. För det andra har de utbytta uppgifterna inte endast rört priser utan även, vid ett tillfälle, väntade prishöjningar. Genom detta samordnade förfarande [har Buzzi] försäkrat Vicat om att man inte ville störa den sydfranska marknaden, och de båda företagen har genom att utväxla prislistor och upplysningar om prishöjningar velat skapa sig en rimlig säkerhet för att den fortsatta exporten kommer att äga rum enligt en prispolitik som överensstämmer med Vicats prispolitik. På så vis har man undanröjt en stor del av den risk som normalt är förenad med varje självständig ändring i företagens beteende på marknaden" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet).

1927 Denna rättsliga bedömning visar att kommissionen, då den fastslog att det förelåg ett samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi, i själva verket avsåg att påtala företagens utbyte av uppgifter om priser och prishöjningar. Enligt kommissionen hade detta utbyte till syfte att begränsa företagens självständiga beteende, särskilt Buzzis, genom att det gav detta företag möjlighet att på den sydfranska marknaden tillämpa en exportprispolitik som motsvarade Vicats prispolitik, för att undvika att störa denna marknad, i enlighet med de avsikter som Buzzi hade uttryckt i sitt telexmeddelande till Vicat den 23 april 1986. Därav följer att även om det i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet inte uttryckligen anges att Vicat och Buzzi hade deltagit i ett samordnat förfarande som syftade till en uppdelning av den sydfranska marknaden, var det ändå kommissionens uppfattning att syftet med det klandrade informationsutbytet var att undvika att störa marknaden i fråga.

1928 Vicat och Buzzi har i huvudsak framfört ytterligare sex argument i avsikt att bestrida att de skulle ha gjort sig skyldiga till ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande.

1929 Såsom redan har påpekats (se ovan punkterna 1844 och 1883), har Buzzi för det första anfört att kommissionen har gjort en uppenbart oriktig bedömning då den i punkt 20.2 i det ifrågasatta beslutet påstår att "de italienska producenternas priser under den ifrågavarande perioden var cirka 20 procent lägre än de franska producenternas". I själva verket skulle de italienska producenternas priser under hela perioden 1983—1988, med undantag för 1988 års

priser, ha varit högre än de franska producenternas, vilket framgår av en jämförelse mellan bolagets egna priser på cement 425 och Vicats priser på cement CPJ 45 (bilaga 17 till bolagets ansökan).

1930 Rätten vill än en gång erinra om att de uppgifter som lämnades av de italienska cementproducenterna vid förhöret den 2 mars 1993 tvärtom visar att de franska priserna i genomsnitt var konstant 20 procent högre än de italienska priserna under perioden 1981—1991 (punkt 9.6 i det ifrågasatta beslutet, och tabellerna i bilagorna 9-3 och 9-4). Det förhåller sig under alla omständigheter så, att Buzzi den 23 april 1986 upplyste Vicat om att det hade kommit in cementorder till bolaget inte bara från Nice utan även från Toulon — vilket tycks vittna om de italienska prisernas dragningskraft och således bekräfta kommissionens resonemang — men att det hade avvisat alla dessa order och hade för avsikt att göra så även i fortsättningen (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/6144).

1931 Buzzi har för det andra hävdat att inget tyder på att det dokument som innehöll den av Vicats prislistor som gällde från och med den 1 juli 1986 (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11971) tillhandahölls Buzzi av Vicat.

1932 Det måste faktiskt medges att även om dokumentet i fråga har återfunnits hos Buzzi, innebär detta inte nödvändigtvis att det är Vicat som har översänt det till Buzzi. Buzzi kan ha fått det av en kund till Vicat, vilket inte är otillåtet. Mot denna bakgrund kan kommissionen inte anses ha visat att dokumentet i fråga har översänts till Buzzi från Vicat. Av detta följer att handlingen inte kan användas som bevis för att det förekommit ett samordnat förfarandet.

1933 För det tredje har Vicat klandrat kommissionen för att ha dragit slutsatsen att Vicats kontakter med Buzzi hade karaktären av en överträdelse med den motiveringen att kontakterna var ett resultat av Cembureau-avtalet om respekt för inhemska marknader, till vilket det hänvisas i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

1934 Detta argument skall underkännas. Det framgår nämligen av punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen i sin rättsliga bedömning av förbindelserna mellan Vicat och Buzzi har dragit slutsatsen att det var fråga om en överträdelse enbart på grund av de handlingar som avses i punkt 20.5 och inte på något sätt har hänvisat till Cembureau-avtalet.

1935 För det fjärde har båda sökandena förnekat att de påtalade meddelandena skulle ha haft ett konkurrensbegränsande syfte, och har härvid framfört en rad argument som grundats på de utväxlade upplysningarnas karaktär. Enligt Vicat (T-37/95) medförde de regler om priskontroll som gällde i Frankrike fram till och med år 1986 att de prislistor som bolaget översände till Buzzi inte innehöll någon uppgift om Vicats kommersiella beteende (rabatter, betalningsvillkor, etc.). Därutöver har sökanden till stöd för sin ståndpunkt åberopat domen i det ovan i

punkt 1680 nämnda målet Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen (punkt 91) och domen i det ovan i punkt 420 nämnda målet Deere mot kommissionen (punkt 81). Buzzi har för sin del hävdat att alla de utväxlade prislistorna var tillgängliga för allmänheten. Sökandena har tillagt att de utväxlade upplysningarna inte ledde till att deras kommersiella beteende på den relevanta marknaden vare sig avslöjades eller påverkades, tvärtemot vad som enligt rättspraxis krävs för att ett regelstridigt samordnat förfarande skall kunna fastställas.

1936 Rätten konstaterar att det utbyte av prislistor mellan Vicat och Buzzi som avses i punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet oftast avsåg gällande, det vill säga aktuella, priser. Det var förvisso möjligt för parterna att införskaffa dessa prislistor via kunderna, men "detta tillvägagångssätt är mer komplicerat och kräver mera tid" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet), och parterna har föredragit att vända sig direkt till varandra för att få dem. Den 11 maj 1983 upplyste Vicat dessutom Buzzi om en kommande prisändring genom att lämna uppgifter om priser som skulle gälla för fabriken i La Grave de Peille från och med den 1 juni 1983 (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11973). Det var till och med så, att Buzzi den 23 april 1986 upplyste Vicat om sina förväntningar på/förhoppningar om en prishöjning på 3 procent i september och i sin tur bad Vicat att uppge sina fabrikspriser för cement i lösvikt och i säck samt prishöjningen— som Buzzi kände till — i procent. Därutöver önskade Buzzi få uppgift om huruvida "nya prishöjningar [kunde] väntas under året" (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/6144). Kontakterna mellan Vicat och Buzzi rörde således känsliga, och ibland också konfidentiella, kommersiella uppgifter.

1937 Det skall tilläggas att Vicat och Buzzi i maj 1983 och april 1986 utbytte uppgifter om sina respektive fabrikspriser för cement i lösvikt och i säck, samt, vid ett tillfälle, om en förväntad prishöjning. Den 23 april 1986 informerade dessutom Buzzi Vicat om att bolaget hade avvisat order från Nice och Toulon och att det hade för avsikt att göra så även i fortsättningen. På så vis gjorde företagen ömsesidiga avslöjanden om sitt aktuella och framtida kommersiella beteende, varigenom ovissheten om deras respektive prispolitik på marknaden undanröjdes eller i vart fall minskade väsentligt. Vad beträffar den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 1852, var det således på goda grunder som kommissionen fann att företagen, genom utbytet av dessa uppgifter, hade "undanröjt en stor del av den risk som normalt är förenad med varje självständig ändring i företagens beteende på marknaden" (punkt 48.6 sista stycket i det ifrågasatta beslutet).

1938 Även om det framgår av ordalydelsen av artikel 85.1 i fördraget att begreppet samordnat förfarande förutom samordningen mellan företagen även förutsätter ett beteende på marknaden som svarar mot denna samordning och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit, kan det antas — såvida motsatsen inte bevisas, vilket det åvilar berörda aktörer att göra — att samordningen i fråga har påverkat aktörernas beteende på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkterna 118 och 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkterna 161 och 162). Det skall vidare prövas (se ovan punkterna 1952—1956) om de uppgifter som de berörda aktörerna i förevarande fall har åberopat utgör ett sådant bevis på motsatsen.

1939 Vicat kan slutligen inte åberopa domarna i det ovan i punkt 1680 nämnda målet Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen, och det ovan i punkt 420 nämnda målet Deere mot kommissionen. För det första rörde det utbyte av upplysningar som gav upphov till de målen inte priser. För det andra framgår det av domen i det ovan i punkt 1680 nämnda målet Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen (punkt 91) att villkoret för att näringsidkares insyn i varandras verksamhet skall anses ha ett tillåtet syfte enligt artikel 85.1 i fördraget är att denna insyn, på en marknad där det råder verklig konkurrens på grund av ett splittrat utbud, bidrar till en ökad konkurrens mellan leverantörerna. Det är uppenbart att detta villkor inte var uppfyllt när Vicat och Buzzi lämnade varandra prisuppgifter, om inte annat så på grund av det relativt koncentrerade utbud som kännetecknar marknaden i fråga.

1940 För det femte har Buzzi anfört att kommissionen motsäger sig själv när den påstår dels att utväxlingen av prislistor och uppgifter om höjda priser gav bolaget möjlighet att utforma en prispolitik som överensstämde med Vicats prispolitik på den sydfranska marknaden, dels att Buzzis produkter inte hade samma hållfasthet som den franska producentens.

1941 Buzzi har i sin ansökan bestritt just kommissionens förklaring, i punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet, till varför bolagets priser var lägre än de franska producenternas. Buzzi har härvid understrukit att dess produkters kvalitet var jämförbar med den franska cementen (se ovan punkt 1907).

1942 Oavsett i vilken grad de produkter som saluförs av Buzzi kan jämföras med den franska cementen i fråga om kvalitet och hållfasthet, har det visats att Buzzi vid upprepade tillfällen begärde att Vicat skulle meddela vilka priser som tillämpades vid fabriken i La Grave de Peille, med eventuell uppgift om förutspådda prishöjningar. Eftersom Buzzi inte har givit någon annan övertygande förklaring till att dessa priser meddelades, hade kommissionen fog för sin uppfattning att Vicat och Buzzi "genom att utväxla prislistor och upplysningar om prishöjningar [ville] skapa sig en rimlig säkerhet för att den fortsatta exporten [kom] att äga rum enligt en prispolitik som överensstäm[de] med Vicats prispolitik" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet).

1943 För det sjätte har Vicat lämnat flera alternativa förklaringar till de förbindelser som bolaget upprätthöll med Buzzi under den relevanta perioden. Enligt Vicat gjorde utväxlingen av ovannämnda prislistor det möjligt för Buzzi att erbjuda lägre priser än Vicat, vilket ledde till en ökad försäljning för det italienska bolaget. Vicat skulle härigenom ha förebyggt försök från Buzzis sida att stjäla kunder från Vicat i Sydfrankrike.

1944 Denna förklaring kan inte godtas. Det företag som vill undvika att få sina kunder stulna av en konkurrent försöker säkerställa eller återupprätta sin konkurrenskraft snarare än det meddelar

denna konkurrent sina priser i förhoppning om att dessa uppgifter skall få konkurrenten att tappa intresset för företagets kunder. Vicats förklaringar avslöjar den konkurrensbegränsande avsikt som genomsyrade informationsutbytet, nämligen att säkerställa att bolagets naturliga marknad i Sydfrankrike upprätthölls.

1945 Vidare har Vicat framhållit att det vid den tidpunkten rådde priskontroll i Italien och att man därför inte såg något otillåtet i Buzzis begäran om att få tillgång till Vicats prislistor för att med hjälp av dessa försöka få de italienska myndigheterna att acceptera en prishöjning.

1946 Det kan dock konstateras att de olika dokument som rör utväxlingen av prislistor mellan Vicat och Buzzi (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, samt dokument nr 33.126/11974, 11973, 11975—11977 och 6144) inte innehåller minsta uppgift som bekräftar detta påstående. De skäl som åberopats av Vicat förklarar inte varför detta bolag vid upprepade tillfällen fick Buzzi att meddela de priser som tillämpades vid fabriken i Robilante (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, samt dokument nr 33.126/11975—11977 och 6144).

1947 För det sjunde har Vicat anfört att den viljeförklaring som Buzzi gjorde i sitt telexmeddelande av den 23 april 1986 (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/6144) på sin höjd avslöjade att det var tekniskt omöjligt att ta emot beställningar, i vart fall från Toulon, på grund av avståndet mellan denna region och fabriken i Robilante. Buzzi har för sin del (T-51/95) på nytt gjort gällande att kommissionen inte har gjort någon analys av den relevanta marknaden. Den verkliga orsaken till att Buzzi meddelade Vicat sin avsikt att inte ta emot order från Nice och Toulon skulle vara de många objektiva begränsningarna för exportverksamheten i den fransk-italienska gränsregionen (se ovan punkt 1853).

1948 Rätten anser emellertid att Buzzis telexmeddelande av den 23 april 1986 inte innehåller någon uppgift till stöd för de förklaringar som sökandena har givit vid förstainstansrätten. Sökandena kan för övrigt inte hävda att Buzzis vägran att ta emot order från Sydfrankrike förklaras av de svårigheter och olägenheter som är förenade med handeln över den fransk-italienska gränsen, med tanke på att Buzzi själv, under det administrativa förfarandet, uppgav att dessa olika hinder inte hade avhållit bolaget från att exportera "betydande kvantiteter cement till Sydfrankrike", och det till "lägre priser än de som följer av de franska producenternas prislistor" (punkt 4.3 i Buzzis svar på meddelandet om anmärkningar och punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet).

1949 För det åttonde har Vicat framhållit att Buzzis förklaring, att man avvisade och avsåg att fortsätta avvisa order från Nice, inte stämmer med verkligheten, eftersom Buzzi alltid har sålt till Nice. Att det skulle ha förelegat ett avtal rörande de inhemska marknaderna, i detta fall den sydfranska marknaden, mellan det italienska företaget och de franska producenterna, särskilt

Vicat, motsägs för övrigt av referatet från mötet mellan Lafarge och Buzzi den 26 november 1988 (punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/6857/bis), vilket återger Buzzis förklaring om att bolaget sedan 20 år tillbaka har två eller tre kunder i Sydfrankrike.

1950 Det är på denna punkt klarlagt, och det framgår också av det avsnitt i referatet från mötet mellan Lafarge och Buzzi den 26 november 1988 som har åberopats av Vicat, att Buzzi på marknaden på Côte d'Azur upprätthöll ett par affärsförbindelser som grundats på bröderna Buzzis personliga kontakter. I det telexmeddelande som Buzzi sände till Vicat den 23 april 1986 uppgavs det dock att bolaget faktiskt hade avvisat de cementorder som inkommit från såväl Nice som Toulon, och att det hade för avsikt att göra så även i fortsättningen. Det påpekande som Vicat har gjort tyder därför på att Buzzi kunde behålla de två, tre kunder som bolaget haft på marknaden på Côte d'Azur sedan 20 år tillbaka (se referatet från mötet den 26 november 1988 mellan Lafarge och Buzzi), förutsatt att det italienska företaget avstod från att utöka sin exportverksamhet på denna marknad, för att inte störa de franska producenternas — och i synnerhet Vicats — naturliga marknad.

1951 Det var således på goda grunder som kommissionen fastslog att Buzzis viljeförklaring av den 23 april 1986 gav uttryck för att bolaget "inte ville störa den sydfranska marknaden" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet). Det var också på goda grunder som kommissionen fastslog (samma punkt) att Vicat och Buzzi genom sitt utbyte av prisuppgifter ville skapa sig en rimlig säkerhet för att den fortsatta exporten kom att äga rum enligt en prispolitik som överensstämde med Vicats prispolitik. Kommissionen hade således fog för sin slutsats att dessa bilaterala kontakter, vars syfte var att åstadkomma konkurrensvillkor som inte motsvarade de normala villkoren på marknaden (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1852), var otillåtna.

1952 För det nionde har Buzzi hävdat att kommissionens påstående att Buzzi och Vicat har gjort sig skyldiga till en otillåten samordning motsägs av det faktum att Buzzi under åren 1983—1986 har haft en stadigt ökande försäljning i Frankrike (bilaga 16 till ansökan). Buzzi har tillagt att kommissionen inte, i punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet, kan åberopa minskningen i bolagets försäljning i Frankrike sedan år 1987 för att styrka att samordningen faktiskt hade påverkat de berörda parterna på den sydfranska marknaden, eftersom detta försäljningsfall berodde på att franska producenter hade köpt upp vissa av bolagets kunder på Côte d'Azur.

1953 Buzzi har vidare understrukit att de priser som bolaget under hela perioden 1983—1988 tillämpade på den sydfranska marknaden var betydligt lägre än de franska producenternas, särskilt Vicats, priser (bilagorna 18—23 till ansökan). Buzzi har tillbakavisat kommissionens förklaring i punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 1907 och 1941). Vicat har för sin del gjort en jämförande analys av Buzzis och Vicats respektive försäljningspriser på den sydfranska marknaden under perioden i fråga. Det framgår av denna jämförelse att Buzzis priser i Frankrike i slutet av år 1985 underskred Vicats priser med cirka 100 FRF/ton.

1954 Som redan har framhållits (se ovan punkt 1911), har Buzzi aldrig förnekat att bolaget, under den period som beaktas i det ifrågasatta beslutet, hade några kunder i Sydfrankrike, närmare bestämt på Côte d'Azur. Buzzi hade ändå inte för avsikt att föra "krig" mot de franska producenterna (se referatet från mötet mellan Lafarge och Buzzi den 26 november 1988, punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet och dokument nr 33.126/6857/bis). Vad försäljningsvolymen beträffar, kunde bolaget således mycket väl ha ett självständigt kommersiellt beteende med avseende på dessa kunder — som var frukten av bröderna Buzzis personliga kontakter — samtidigt som det gentemot alla andra kunder begränsade sin självständighet med hjälp av de uppgifter som lämnats av Vicat, för att inte störa Vicats naturliga marknad i denna region.

1955 Kommissionen påstår inte heller någonstans i det ifrågasatta beslutet att utväxlingen av prislistor mellan Vicat och Buzzi föranledde det sistnämnda bolaget att tillämpa samma priser som den franska producenten. Kommissionen har på sin höjd gjort gällande att Vicat och Buzzi "genom att utväxla prislistor och upplysningar om prishöjningar [ville] skapa sig en rimlig säkerhet för att den fortsatta exporten [kom] att äga rum enligt en prispolitik som överensstäm[de] med Vicats prispolitik" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet). Det faktum att Buzzi slutligen valde att i Sydfrankrike tillämpa lägre priser än de priser som hade meddelats av Vicat utesluter dock inte att det italienska företaget trots allt kunde tillämpa "en prispolitik som överensstäm[de] med Vicats prispolitik" genom att låta utvecklingen av de "lokala" priserna på denna marknad — i detta fall Vicats priser — återverka på de egna exportpriserna.

1956 De olika omständigheter som sökandena har åberopat för att dels belysa Buzzis kommersiella beteende under ifrågavarande period, dels tillbakavisa kommissionens förklaringar i punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet visar således inte att de bilaterala kontakter mellan Vicat och Buzzi som beskrivs i punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet inte har påverkat parternas beteende på marknaden. Dessa uppgifter gör det således inte möjligt att bortse från att ifrågavarande överträdelse faktiskt har förelegat.

1957 För det tionde har Vicat i sin replik hävdat att kommissionen inte utan att säga emot sig själv kunde påstå att Vicat tillsammans med Buzzi hade deltagit i ett samordnat förfarande som bestod i både ett utbyte av prisuppgifter för att säkerställa en ömsesidig prisanpassning och en systematisk vägran, från Buzzis sida, att leverera till Sydfrankrike.

1958 I det ifrågasatta beslutet har kommissionen inte påstått att Vicat och Buzzi hade kommit överens om att Buzzi systematiskt skulle vägra att leverera till Sydfrankrike, eller med andra ord att Buzzi inte skulle företa några som helst cementleveranser på denna marknad. Kommissionen har endast gjort gällande att Vicat och Buzzi deltog i ett samordnat förfarande som bestod i "ett utbyte av uppgifter om priser och väntade prishöjningar, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike" (artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet), efter att ha funnit att "de båda företagen... genom att utväxla prislistor och upplysningar om prishöjningar [hade] velat skapa sig en rimlig säkerhet för att den fortsatta exporten [kom] att äga rum enligt en prispolitik som överensstäm[de] med Vicats prispolitik"

utan att detta påverkade Buzzis avsikt, vilken meddelades Vicat, att inte störa den sydfranska marknaden genom att ta emot de order som inkom till bolaget från Nice och Toulon. Av detta följer att Vicats argument, att kommissionen skulle ha varit motsägelsefull på denna punkt, skall underkännas.

1959 Av det ovan anförda följer att det är på goda grunder som kommissionen i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet har fastställt att det förelåg ett samordnat förfarande.

C — Överträdelsens varaktighet

1960 Kommissionen anser att det samordnade förfarandet mellan Vicat och Buzzi varade från och med den 11 maj 1983 till och med den 31 december 1988.

1961 Buzzi har för det första invänt mot att kommissionen utsträckte den tid som det samordnade förfarandet mellan Buzzi och Vicat ansågs ha varat, genom att bestämma den tidpunkt då samordningen skulle ha inletts till maj 1983 och inte till april 1986 som i meddelandet om anmärkningar.

1962 I meddelandet om anmärkningar uppger kommissionen faktiskt följande: "Avtalen och/eller de samordnade förfarandena mellan de franska producenterna Lafarge och Vicat och den italienska producenten Buzzi, angående Buzzis export till Frankrike, utgör en konkurrensbegränsning i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, i vart fall från år 1986, eftersom sagda avtal och/eller samordnade förfaranden har till syfte att dela upp marknaden mellan dessa producenter" (meddelandet om anmärkningar, kapitel 10, punkt 61 b första stycket, s. 173). Kommissionen har dock gjort följande tillägg: "Utväxlingen av prislistor mellan de franska producenterna Lafarge, Ciments français och Vicat och den italienska producenten Buzzi utgjorde ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, i vart fall från år 1983 till år 1988. Såsom framgår av redogörelsen [i punkt 10 i meddelandet om anmärkningar] har detta informationsutbyte skett för att skapa rimlig visshet om att den som vill exportera levererar enligt en prispolitik som är jämförbar med den som förs av producenterna i destinationslandet. På så vis undanröjs möjligheterna till oväntade eller oförutsägbara reaktioner från konkurrenternas sida och därmed en stor del av den risk som normalt är förenad med varje självständig förändring av beteendet på marknaden" (meddelandet om anmärkningar, kapitel 10, punkt 61 b andra stycket, s. 173). Av detta avsnitt i meddelandet om anmärkningar borde Buzzi med nödvändighet ha förstått att kommissionen ansåg att Buzzi och Vicat från år 1983 hade deltagit i ett samordnat förfarande som bestod i "ett utbyte av prisuppgifter, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike" (artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet).

1963 För det andra har Vicat och Buzzi anfört att kommissionen endast har företett bevis för utväxlingen av prislistor i maj 1983, april 1986 och juli 1986 och att den därför har underlåtit att uppfylla sin skyldighet enligt rättspraxis (se särskilt domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 79), att förebringa bevisning om omständigheter som ligger varandra tillräckligt nära i tiden för att det med rimlig säkerhet skall kunna fastslås att överträdelsen fortskred utan avbrott mellan den 11 maj 1983 och den 31 december 1988. Vicat har särskilt framhållit att kommissionen inte har bevisat att Buzzi och Vicat fortsatte att utväxla prislistor efter år 1986.

1964 Sökandena har vidare anfört att det utbyte av prislistor som skedde i maj 1983 är preskriberat i enlighet med artikel 1.1 b i rådets förordning (EEG) nr 2988/74 av den 26 november 1974 om preskriptionstider i fråga om förfaranden och verkställande av påföljder enligt Europeiska ekonomiska gemenskapens transport- och konkurrensregler (EGT L 319, s. 1; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 48) (nedan kallad förordning 2988/74), eftersom kommissionen inledde sin undersökning i april 1989, det vill säga mer än fem år efter det att händelserna ägde rum. Buzzi har tillagt att det omtvistade informationsutbytet år 1983 också är preskriberat enligt artikel 2.3 i sagda förordning, eftersom kommissionen belade denna handling med påföljd i sitt beslut av den 30 november 1994, vilket var tio år efter det att den hade ägt rum. Enligt sökandenas uppfattning kan den överträdelse som tillskrivs dem endast resultera i en påföljd som på sin höjd omfattar perioden april—juni 1986.

1965 Även om de telexmeddelanden som kommissionen åberopar i punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet uteslutande vittnar om en utväxling av prislistor i maj 1983 och i april 1986, anser rätten att den direkta ton som Vicat och Buzzi använder och den spontanitet med vilken de meddelar varandra sina priser, utan att någonsin förklara eller begära att motparten skall förklara varför dessa prisuppgifter begärs, visar att detta informationsutbyte var gängse praxis.

1966 Det kan tilläggas att Buzzi den 23 april 1986 upplyste Vicat om att man hade avvisat de cementorder som inkommit till bolaget från såväl Nice som Toulon. Buzzi gav på så vis Vicat en lugnande försäkran beträffande sitt tidigare beteende på den sydfranska marknaden.

1967 Det är således styrkt att den överträdelse som tillskrivits Vicat och Buzzi varade från och med den 11 maj 1983 till och med den 23 april 1986. Med hänsyn till artiklarna 1 och 2 i förordning nr 2988/74 finner rätten att sökandenas argument, att det utbyte av prislistor som ägde rum i maj 1983 är preskriberat, inte skall beaktas.

1968 Däremot finns det inga bevis för att Vicat och Buzzi utväxlade prislistor under perioden efter den 23 april 1986. När kommissionen fastslog att den överträdelse som fastställts i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet hade varat till och med den 31 december 1988, angav den att "den sista samordningen med Lafarge [var] hänförlig till den 26 november 1988, då Buzzi upplyste Lafarge om sitt framtida beteende på marknaden" (punkt 48.7 tredje stycket i det ifrågasatta

beslutet). Kommissionen drog härav följande slutsats: "December 1988 skall anses vara den tidpunkt då överträdelsen upphörde också vad beträffar de tre franska producenterna. Det förhåller sig nämligen så, att Buzzis upplysningar, även om de lämnades separat till var och en av de franska producenterna, till slut kom att gagna alla tre" (punkt 48.7 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet).

1969 Den omständigheten att Buzzi vid mötet med Lafarge den 26 november 1988 förklarade för sistnämnda bolag att man inte önskade gå in och störa marknaden på Côte d'Azur och att krig var meningslöst utgör dock inte något bevis för att "utbyt[et] av prisuppgifter" — som utgör just den överträdelse som fastställs i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet — pågick fram till och med den 31 december 1988.

1970 Av detta följer att artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras till den del det däri fastställs att Vicat och Buzzi efter den 23 april 1986 deltog i ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av uppgifter om priser och väntade prishöjningar, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike.

Insyn i akten

1971 Ingen av de sökande som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet har gjort gällande att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till de uppgifter som var till deras nackdel och som anges i punkt 20 i det ifrågasatta beslutet.

1972 Vad beträffar de uppgifter som var till fördel för sökandena, har Vicat, Ciments français och Buzzi yttrat sig på en rad punkter, mot bakgrund av de dokument som företagen har kunnat ta del av efter åtgärderna angående processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997. Sökandena har bemödat sig om att visa att kommissionen, genom att endast ge dem begränsad insyn i meddelandet om anmärkningar och i akten i utredningen under det administrativa förfarandet, har åsidosatt deras rätt till försvar när den, beträffande vart och ett av företagen, har fastställt de överträdelser som avses i artikel 3.1 a, 3.1 b och/eller 3.1 c i det ifrågasatta beslutet. Såsom redan har påpekats (se ovan punkt 1823) har Lafarge för sin del inte i yttrande påstått att bolagets rätt till försvar har åsidosatts i samband med fastställelsen av den överträdelse som tillskrivs Lafarge i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet.

A — Mål T-37/95, Vicat mot kommissionen

1973 Vicat har åberopat ett antal dokument och hävdat att om bolaget hade haft tillgång till dessa handlingar under det administrativa förfarandet, skulle det framgångsrikt ha kunnat använda dem till stöd för sitt försvar mot kommissionens anmärkning, i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet, om att Vicat hade deltagit i ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande tillsammans med Buzzi.

1974 Vicat har, i sitt yttrande av den 10 februari 1997, hävdat dels att de dokument som bolaget tagit del av bekräftar att det finns ekonomiska och historiska hinder för ett fransk-italienskt samordnat förfarande. Dokument nr 33.126/12485—12492, 12493—12509, 12463—12484, 12452—12462, 2921—2928, 2929—2931, 3158—3160, 3163—3166, 3150—3154, 3017 och 3018, 3019—3032, 3053—3059, 3099—3108, 3110—3126, 12083—12096, 12081 och 12082, 12136—12138, 3365, 12139 och 12140, 12142 och 12143 visar, enligt Vicat, att den italienska marknaden var kraftigt avskärmad sedan början av 80-talet på grund av att de tre ledande cementproducenterna hade ingått en rad avtal, till vilka Buzzi alltid förhållit sig avvisande. Ovannämnda dokument skulle således ha gjort det möjligt för Vicat att visa att Buzzi var föga benäget att delta i en konkurrensbegränsande samverkan och att ett samordnat förfarande med detta bolag skulle ha varit fullständigt ineffektivt, med tanke på att Buzzi saknade disciplin och inte hade någon större betydelse på den italienska marknaden.

1975 Vicat har därutöver åberopat dokument nr 33.126/11990 och 11991 som rör en höjning av priset på italiensk cement, vilken godkändes av den interministeriella priskommittén (CIP) i september 1989 och som AITEC skulle offentliggöra i italiensk press. Enligt Vicat visar dessa dokument att de prisuppgifter som tillfälligtvis översändes av Buzzi inte på något sätt var av konfidentiell natur och att de hade begränsat kommersiellt intresse.

1976 Därutöver har Vicat påpekat att de förfaranden som ansetts vara regelstridiga är förvånansvärt olika, eftersom de som beskrivs i handlingarna rörande det spanska ärendet går betydligt längre än de förfaranden som hänför sig till de italienska och franska cementproducenterna. De uppgifter som utväxlats med Buzzi i de telexmeddelanden som anges i det ifrågasatta beslutet är enligt Vicat harmlösa i jämförelse med dem som har utväxlats mellan de portugisiska och spanska marknaderna, att döma av akten i det iberiska ärendet. Vicat har på denna punkt särskilt hänvisat till dokument nr 33.322/1410—1412 och 1406—1408. Sökanden är förvånad över att det tillfälliga utbytet av uppgifter med Buzzi kunde bli föremål för samma åtgärder som dem som vidtagits beträffande ett mer ihållande och framför allt känsligare informationsutbyte, eftersom det bland annat omfattade namn på kunder och uppgifter om exportvolymer.

1977 Det kan dock konstateras, i motsats till vad Buzzi har hävdat, att de argument som bolaget skulle ha kunnat göra gällande med utgångspunkt i de uppräknade dokumenten inte ger vid handen att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

1978 De dokument som åberopats för att belysa kartellbildningen på den italienska marknaden sedan början av 80-talet och den avvisande hållning som Buzzi påstås ha intagit i det avseendet (se de dokument som anges ovan i punkt 1974) kan för det första inte kasta ett annat ljus över de handlingar som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 10 och kapitel 10 punkt 61 b) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 20.5—20.7 samt 48.6 och 48.7), har lagt till grund för sin slutsats att det förelåg ett samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi, såsom fastställs i punkt 3.1 c i det ifrågasatta beslutet.

1979 Inte heller av dokument nr 33.126/11990 och 11991 framgår det att Vicats rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet. De argument som Vicat kunde ha hämtat ur dessa dokument skulle inte ha hindrat kommissionen från att, mot bakgrund av de telexmeddelanden som avses i punkt 10 i meddelandet om anmärkningar och i punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/11974, 11973, 11975—11977 och 6144), objektivt och ovedersägligt fastslå att de uppgifter som utbytts mellan Vicat och Buzzi under den relevanta perioden inte avsåg prislistor eller prishöjningar som godkänts av myndigheterna utan rörde bolagens egna priser, som tillämpades vid deras respektive fabriker i La Grave de Peille (Vicat) och Robilante (Buzzi), samt "vid ett tillfälle, förväntade [höjningar av dessa priser]" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet). Dessa upplysningar var obestridligen av känslig eller till och med konfidentiell natur. Vicats argument skulle således inte ha ändrat det faktum att de kontakter mellan Vicat och Buzzi som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet var av otillåten karaktär.

1980 Det skall slutligen påpekas att omfattningen och arten av samt innehållet i de dokument som kommissionen har använt för att bevisa förekomsten av en viss överträdelse inte i sig kan påverka bevisvärdet av det mindre antal dokument som har lagts till grund för fastställelsen av en annan överträdelse. Dokument nr 33.322/1406—1408 och 1410—1412, angående den spansk-portugisiska samverkan som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet, kan således inte ändra bevisvärdet av de handlingar som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet för att styrka det samordnade förfarande mellan Vicat och Buzzi som fastställs i punkt 3.1 c i det ifrågasatta beslutet.

1981 Vicat har i sitt yttrande av den 8 januari 1998 för det första hänvisat till utdrag ur en intern promemoria från Ciments français av den 20 juni 1988 (dokument nr 33.126/4366, 4372 och 4387) som skulle visa att det franska företaget var villigt att ingå samarbetsavtal med Buzzi. Ett sådant samarbete vore dock otänkbart om det, såsom kommissionen hävdar i det ifrågasatta beslutet, fanns en förbindelse mellan Buzzi och Vicat, eftersom Vicat var konkurrent till Ciments français. Dessa utdrag skulle således visa att det inte har förelegat konkurrensbegränsande samverkan mellan Vicat och Buzzi. Enligt Vicat förhåller det sig på samma sätt med Lafarges protokoll från ett möte den 20 december 1988 (dokument nr 33.126/7357—7362), som särskilt var ägnat det franska företagets framtidsutsikter i Italien, i vilket frågan om en eventuell allians mellan Lafarge och bland annat Buzzi behandlas.

1982 De dokument som Vicat har åberopat — och i vilka det faktiskt hänvisas till eventuella allianser med Buzzi — innehåller en redogörelse för Ciments français och Lafarges strategier för en

expansion i Italien. Dessa dokument kastar dock inget nytt ljus över de handlingar som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, har lagt till grund för sin slutsats att det förelåg ett samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi, såsom har fastställts i punkt 3.1 c i det ifrågasatta beslutet. Den omständigheten att de båda franska cementproducenterna år 1988 kan ha övervägt att ingå strategiska allianser med Buzzi varken utesluter eller motsäger det faktum att det under åren 1983—1986 pågick en otillåten samordning mellan Vicat och Buzzi.

1983 Vicat har för det andra framhållit att dokument nr 33.126/4395—4399 och 4406—4414, som av allt att döma är från den 9 mars 1989 och som rör samarbetsavtal mellan Ciments français och Unicem, hade kunnat användas vid Vicats försvar under det administrativa förfarandet, eftersom de skulle ha givit bolaget möjlighet att visa att kommissionens handlingar i ärendet inte bevisade att det fanns ett avtal eller förslag till avtal av denna typ mellan Vicat och Buzzi.

1984 Av den omständigheten att det finns bevis för ett avtal mellan två parter går det dock inte att *e contrario* dra slutsatsen att det saknas bevis för en samordning mellan två andra parter. I förevarande fall har kommissionen dessutom, i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, faktiskt hänvisat till handlingar som bevisar att det mellan Vicat och Buzzi fanns en otillåten samordning som bestod i "ett utbyte av prisuppgifter, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike" (artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet). De argument som Vicat kunde ha framfört skulle således inte ha hindrat kommissionen från att fastställa en sådan samordning.

1985 För det tredje har Vicat åberopat dokument nr 33.126/4421 och 4422, som innehåller en kortfattad beskrivning av den italienska cementindustrin under år 1986, för att understryka att det samordnade förfarande som tillskrivits bolaget inte påverkade den gemensamma marknaden, med tanke på att Buzzi intar en mycket blygsam ställning på den italienska marknaden (en marknadsandel på 3 procent).

1986 Denna argumentation föranleder dock inte slutsatsen att Vicats rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet. Artikel 85.1 i fördraget, om förbud mot sådan samverkan som har till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen och som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna, fordrar nämligen inte att denna konkurrensbegränsande samverkan faktiskt har påverkat handeln mellan medlemsstaterna på ett märkbart sätt, vilket för övrigt i de flesta fall skulle vara svårt att bevisa med tillräcklig säkerhet, utan endast att det fastslås att dessa avtal är av sådan beskaffenhet att de kan ha denna verkan (domstolens dom i det ovan i punkt 1727 nämnda målet Miller mot kommissionen, punkt 15, och dom av den 17 juli 1997 i mål C-219/95 P, Ferriere Nord mot kommissionen, REG 1997, s. I-4411, punkt 19). Villkoret att handeln mellan medlemsstaterna skall påverkas är således uppfyllt när det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att den fastslagna samverkan kan ha en direkt eller indirekt, faktisk eller potentiell inverkan på handelsflödet mellan medlemsstaterna (se bland annat domstolens dom av den 10 juli 1980 i mål 99/79, Lancôme, REG 1980, s. 2511, punkt 23, och domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Montecatini mot kommissionen, punkt 170). I förevarande fall framgår det av de

handlingar som bedömts ovan i punkterna 1922—1970 att samverkan mellan Vicat och Buzzi kunde påverka den normala handeln med cement i den fransk-italienska regionen, vad gäller såväl kvantiteter som priser. De anmärkningar som Vicat kunde ha framställt under det administrativa förfarandet, för att visa att Buzzi intog en blygsam ställning på den italienska marknaden, skulle således inte ha fått det administrativa förfarandet att utmynna i ett annat resultat.

1987 För det fjärde har Vicat åberopat en intern handling från Lafarge, som är odaterad men som troligen härrör från år 1987, med rubriken "Riskerna med import via landvägen över franska gränsen och följderna härav" (dokument nr 33.126/4869—4873). Detta dokument rör just den italienska exporten till området Nice-Côte d'Azur och bekräftar, enligt Vicat, att avsevärda svårigheter låg i vägen för Buzzis export av cement till Frankrike. Denna handling skulle med andra ord visa att den ringa handeln med cement mellan Frankrike och Italien förklarades av rent objektiva hänsyn, som var förbundna med de olika exporthinder som förekom i det fransk-italienska området, och inte berodde på en lokal samverkan mellan Buzzi och de franska producenterna, i detta fall Vicat, såsom kommissionen har påstått. Beträffande marknaden "Italien/Nice-Côte d'Azur" anger dokumentet följande: "Den närmast belägna italienska fabriken (Buzzi) har inga kostnadsfördelar... trots en rörlig kostnad på 90 FRF/ton i stället för de franska fabrikernas 100 FRF/ton. Vad gäller transportkostnaderna kan man räkna med byggandet av en tunnel genom Tende-passet (ett projekt som övervägs seriöst) med direkt leverans. Ett lager i Ventimiglia av kommersiella skäl skulle endast öka leveranskostnaderna. De franska fabriksanläggningarna har genom sitt läge vid den italienska gränsen goda möjligheter att, om nödvändigt, utöva repressalier. Slutligen har den italienska fabriken för närvarande ingen överkapacitet. Den skulle därför behöva investera i en krossanläggning. Alla dessa omständigheter tyder på att det inte finns någon påtaglig fara för import via landvägen."

1988 Detta dokument visar att även om Lafarge ansåg att det inte fanns någon "påtaglig fara för import via landvägen" — från Italien i allmänhet och från Buzzi i synnerhet — fanns det ändå en latent "risk" för sådan import.

1989 De argument som Vicat under det administrativa förfarandet kunde framföra med avseende på detta dokument, för att visa att den ringa handeln med cement över gränsen mellan Frankrike och Italien berodde på att exporten mellan dessa båda marknader stötte på betydande hinder och svårigheter, skulle inte heller ha gjort det möjligt att bortse från Buzzis uttalanden under detta administrativa förfarande, vilka har återgivits på följande sätt i det ifrågasatta beslutet (punkt 20.7): "[Bolaget har] — trots de hinder (transportkostnader)... som det hade måst övervinna och trots att det hade möjlighet att få avsättning för sin produktion på mer närliggande och mer lönsamma marknader — sedan slutet av 60-talet... exporterat betydande kvantiteter ('interessanti quantità') cement till Sydfrankrike... till lägre priser än priserna i de prislistor som de franska producenterna har översänt."

1990 Slutligen kan sägas att Vicats argument inte skulle ha hindrat kommissionen från att fastslå att Buzzi, genom att den 23 april 1986 upplysa Vicat om sitt beslut att avvisa order på cementleveranser från Sydfrankrike och om sin avsikt att agera på samma sätt i fortsättningen

(punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/6144), hade "försäkrat Vicat om att man inte ville störa den sydfranska marknaden" (punkt 48.6 i det ifrågasatta beslutet).

1991 Vad beträffar den överträdelse som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet, framgår det av ovanstående bedömning att inte någon av de uppgifter som Vicat har lämnat i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 8 januari 1998 ger vid handen att sökandens rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

B — Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen

1992 Ciments français har hänvisat till ett antal dokument och hävdat att om bolaget hade haft tillgång till dessa handlingar under det administrativa förfarandet, skulle det framgångsrikt ha kunnat använda dem i sitt försvar mot kommissionens anmärkning, i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet, om att Ciments français hade deltagit i ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande tillsammans med Buzzi.

1993 I sitt yttrande av den 10 februari 1997 har Ciments français hävdat att de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Italien samt därmed förbundna handlingar (särskilt dokument nr 33.126/2945—2948, 2949—2951 och 19871—19873) skulle ha gjort det möjligt för bolaget att visa att Buzzi inte hade deltagit i de italienska producenternas åtgärder mot de grekiska exportörerna. Dessa åtgärder hade inte något samband med Cembureau. Ciments français anser att, eftersom det inte fanns någon sådan förbindelse mellan Buzzi och Cembureau, den omständigheten att Ciments français den 17 mars 1988 skickade en officiell prislista till Buzzi (dokument nr 33.126/11982—11987, och punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet) inte borde ha ansetts vara bevis för en otillåten samordning och än mindre bevis för en tillämpning av Cembureau-avtalet. Ciments français har slutligen anfört att de avsnitt i meddelandet om anmärkningar som rör den italienska marknaden inte hänför sig till något dokument som anger att det förekommit förbindelser mellan de franska och de italienska producenterna och än mindre mellan Ciments français och Buzzi.

1994 Rätten till försvar har dock inte åsidosatts vid det administrativa förfarandet med avseende på de dokument som har åberopats av Ciments français. Kommissionen har nämligen aldrig påstått att Buzzi hade förbindelser med Cembureau. Den har tvärtom, i punkt 48.2 i det ifrågasatta beslutet, framhållit att det inte förelåg någon strukturerad förbindelse mellan Buzzi och Cembureau. De argument som Ciments français kunde ha framfört för att bestrida en sådan förbindelse skulle därför inte ha fått det administrativa förfarandet att utmynna i ett annat resultat på denna punkt.

1995 De argument som Ciments français kunde ha framfört för att visa att det inte fanns någon förbindelse mellan Buzzi och Cembureau, att det italienska företaget inte hade deltagit i de

åtgärder som producenterna på hemmamarknaden hade vidtagit mot de grekiska exportörerna, och slutligen att de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Italien fullständigt saknar hänvisning till dokument som rör kontakter mellan de italienska och de franska producenterna, i detta fall Ciments français och Buzzi, skulle i vilket fall som helst varken ha gjort det möjligt att bortse från eller kunnat kasta nytt ljus över innehållet i det telefaxmeddelande av den 17 mars 1988 genom vilket Ciments français, på Buzzis begäran, översände sina prislistor och uppgav att en prishöjning var att vänta under det innevarande året (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11982—11987). Kommissionen har åberopat nämnda telefaxmeddelande i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 10 och kapitel 10 punkt 61 b) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 20.4, 20.6 och 20.7 samt 48.4, 48.5 och 48.7) för att styrka förekomsten av det omtvistade samordnade förfarandet.

1996 I likhet med Vicat har Ciments français i sitt yttrande av den 21 november 1997 hänvisat till Lafarges analys med rubriken "Riskerna med import via landvägen över franska gränsen och följderna härav" (dokument nr 33.126/4869—4910), och har lagt vikt vid samma utdrag som det som åberopats av Vicat (se ovan punkt 1987). Sökanden anser att om den hade haft tillgång till denna analys under det administrativa förfarandet, skulle den ha kunnat visa att resonemanget i dess svar på meddelandet om anmärkningar var välgrundat. Enligt detta resonemang fanns det ingen förutsättning för konkurrens mellan Ciments français och Buzzi, och översändandet av en prislista kunde därför inte betraktas som bevis för en konkurrensbegränsande samverkan. Detta dokument skulle nämligen visa att Buzzi, vars fabrik ligger närmast den franska gränsen, inte befann sig i faktisk eller potentiell konkurrens med Vicat och Lafarge på den sydfranska marknaden. Denna slutsats skulle *a fortiori* vara tillämplig på Ciments français, då den av Ciments français fabriker som ligger närmast den italienska gränsen ligger längre bort från denna gräns än Vicats och Lafarges fabriker. Ciments français anser att detta dokument var till bolagets fördel och skulle ha fått det administrativa förfarandet att utmynna i ett annat resultat, om kommissionen hade ansett dokumentet värt att ta hänsyn till under sagda förfarande.

1997 Såsom redan har framhållits ovan i punkt 1988, visar Lafarges dokument att även om det franska företaget vid denna tidpunkt inte såg någon "påtaglig fara för import via landvägen" — från Italien i allmänhet och från Buzzi i synnerhet — fanns det ändå en latent "risk" för import. Av samma skäl som har angivits ovan i punkt 1989 skulle de argument som Ciments français kunde ha framfört under det administrativa förfarandet, med stöd av Lafarges dokument, inte ha hindrat kommissionen från att fastslå att Buzzi exporterade till Frankrike (punkt 48.5 andra stycket i det ifrågasatta beslutet). Slutligen skulle Ciments français eventuella anmärkningar inte ha gjort det möjligt för kommissionen att dra några andra än följande slutsatser i punkt 48.5 andra och fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet: "Ciments français och Buzzi är faktiska eller i vart fall potentiella konkurrenter, och... alla upplysningar som ett företag lämnar till en konkurrent i fråga om det beteende som man avser att inta på marknaden, och som kan påverka mottagarens konkurrensbeteende, utgör en överträdelse av artikel 85.1."

1998 Vad beträffar den överträdelse som avses i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet, framgår det av ovanstående bedömning att ingen av de uppgifter som Ciments français har lämnat i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 21 november 1997 kan visa att sökandens rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

C — Mål T-51/95, Buzzi mot kommissionen

1999 Buzzi har hänvisat till olika grupper av dokument och hävdat att om bolaget hade haft tillgång till dessa handlingar under det administrativa förfarandet, skulle det framgångsrikt ha kunnat använda dem till stöd för sitt försvar mot kommissionens anmärkningar, i artikel 3.1 a, 3.1 b och 3.1 c i det ifrågasatta beslutet, om att Ciments français hade deltagit i tre konkurrensbegränsande samordnade förfaranden tillsammans med Buzzi, Ciments français respektive Vicat.

2000 Buzzi har först gjort den allmänna anmärkningen att det bland kommissionens handlingar, som bolaget har fått tillgång till genom rättens åtgärder för processledning, inte finns något dokument som föranleder slutsatsen att Buzzi har deltagit i en otillåten samverkan med de ledande franska producenterna.

2001 Den omständigheten att inget av de dokument som Buzzi har kunnat ta del av under domstolsförfarandet vittnar om något otillåtet beteende från bolagets sida kastar dock inte i sig något nytt ljus över de handlingar som fanns tillgängliga under det administrativa förfarandet och som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 10 och kapitel 10 punkt 61 b) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 20 och 48), har lagt till grund för sin slutsats att det förelåg samordnade förfaranden mellan Buzzi och de franska producenterna Lafarge, Ciments français och Vicat.

2002 Buzzi har vidare åberopat ett antal dokument som sökanden anser sig ha kunnat ha användning av under det administrativa förfarandet för att klargöra villkoren på marknaden och härigenom visa att det inte förelåg något som helst konkurrensförhållande mellan de franska producenterna och det egna bolaget.

2003 För det första har sökanden, i en inlaga av den 9 januari 1997, hänvisat till en intern promemoria från Lafarge av den 21 april 1989 (dokument nr 33.126/4709 och 4710), av vilken det skulle framgå att det franska företaget inte uppfattade Buzzi som en konkurrent på marknaden i sydöstra Frankrike. Bolaget har i sitt yttrande av den 28 november 1997 åberopat en annat intern promemoria från Lafarge, vilken är från den 28 februari 1988 och rör "Brysselkommissionens undersökningar" (dokument nr 33.126/16838—16840). Denna promemoria skulle visa att Buzzis fabrik i Robilante inte ansågs kunna bidra till en ökad konkurrens i sydöstra Frankrike, där Lafarge, Ciments français och Vicat slogs om marknaden. Därutöver har Buzzi, i sitt yttrande av den 28 november 1997, åberopat en intern promemoria från Vicat av den 18 juli 1988 (dokument nr 33.126/6245—6247), som skulle styrka att Buzzi inte heller sågs som en konkurrent till Vicat på den sydfranska marknaden.

2004 Rätten vill inledningsvis påpeka att Buzzi inte omnämns i de tre promemoriorna. De rör uteslutande konkurrensförhållandena mellan de tre franska producenterna Lafarge, Ciments français och Vicat på den sydfranska marknaden. Den omständigheten att Buzzi inte omnämns i

dessa dokument betyder inte i sig att det italienska företaget inte sågs som en faktisk eller potentiell konkurrent på denna marknad.

2005 Vidare erinrar rätten än en gång om att Buzzi självt, under det administrativa förfarandet, har förklarat att "bolaget — trots de hinder (transportkostnader, tullar, kvalitetsskillnaden mellan italiensk och fransk cement) som det har måst övervinna och trots att det har möjlighet att få avsättning för sin produktion på mer närliggande och mer lönsamma marknader — sedan slutet av 60-talet har exporterat betydande kvantiteter ('interessanti quantità') cement till Syd-Frankrike". Detta för att visa att bolaget har "handlat fullt självständigt och uteslutande i enlighet med vad som är logiskt för en företagare som söker nya marknader" (punkt 4.3 i svaret på meddelandet om anmärkningar, och punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet), och för att på så vis tillbakavisa de påståenden i meddelandet om anmärkningar enligt vilka Buzzi skulle ha deltagit i otillåtna samordnade förfaranden tillsammans med de franska producenterna.

2006 De argument som Buzzi kunde ha framfört för att mot bakgrund av de tre åberopade promemoriorna visa att bolaget inte sågs som en konkurrent av de franska producenter som, enligt kommissionen, hade deltagit i otillåtna samordnade förfaranden tillsammans med Buzzi, skulle följaktligen inte ha hindrat kommissionen från att fastslå att Buzzi exporterade till Frankrike (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet) och att de franska producenterna och Buzzi därför var faktiska eller i vart fall potentiella konkurrenter på den sydfranska marknaden (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet). Slutligen skulle dessa argument inte ha gjort det möjligt att bortse från de handlingar som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, har lagt till grund för sin slutsats att Buzzi hade gjort sig skyldigt till tre samordnade förfaranden.

2007 För det andra har Buzzi, i en inlaga av den 28 november 1997, åberopat en analys av marknaden i sydöstra Frankrike som gjordes av Lafarges försäljningsavdelning den 10 december 1987 (dokument nr 33.126/14549—14604). Av detta dokument skulle det framgå att Lafarges marknadsanalys enbart byggde på företagets interna uppgifter. Buzzi anser att om de andra franska producenter som verkar i sydöstra Frankrike och Buzzi själv hade försett Lafarge med tillräckliga uppgifter för att kartlägga och kontrollera den ifrågavarande marknaden, skulle Lafarge inte ha behövt göra en intern analys. Av sagda analys skulle det dessutom framgå att Lafarge år 1984 hade övergivit just sina planer på att kartlägga marknaden i fråga. Buzzi finner det slående att detta övergivna projekt inte ersattes av nya initiativ, till exempel ett utbyte av upplysningar mellan konkurrenterna. Lafarges kännedom om marknaden försämrades tvärtom påtagligt från och med år 1984. Dessa olika omständigheter skulle således motbevisa kommissionens slutsats att Buzzi, genom ett ömsesidigt informationsutbyte, har samverkat med de franska producenterna Lafarge, Ciments français och Vicat i syfte att dela upp den sydfranska marknaden.

2008 Inledningsvis skall det erinras om att det ifrågasatta beslutet inte gäller ett ensamt fall av konkurrensbegränsande samverkan mellan å ena sidan de tre franska producenterna Lafarge, Ciments français och Vicat och å andra sidan den italienska producenten Buzzi. Enligt kommissionen har Buzzi gjort sig skyldigt till tre olika samordnade förfaranden i form av ett

motsvarande antal bilaterala förbindelser, som har befunnits vara rättsstridiga, mellan den italienska producenten och ett av de tre franska företagen. Då den interna analys som Buzzi har uppmärksammat härrör från Lafarge och då Buzzi har påstått att analysen avslöjar Lafarges svårigheter att samla uppgifter om den sydfranska marknaden vid denna tidpunkt, skall det endast prövas om det ifrågavarande dokumentet, om det hade gjorts tillgängligt för Buzzi under det administrativa förfarandet, hade kunnat användas till stöd för bolagets försvar mot anmärkningen i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet om att Buzzi tillsammans med Lafarge hade deltagit i ett samordnat förfarande i syfte att dela upp den sydfranska marknaden.

2009 Lafarges interna analys rör uteslutande det egna bolagets försäljningsvolym och marknadsandelar i Frankrike. När kommissionen har fastslagit att Lafarge och Buzzi gjort sig skyldiga till den överträdelse som avses i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet, har den aldrig, vare sig i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet, påstått att deras samverkan omfattade ett utbyte av upplysningar angående bolagens respektive försäljningsvolym och marknadsandelar i den sydfranska regionen.

2010 Av detta följer att de argument som Buzzi, med stöd av Lafarges interna analys, kunde ha framfört under det administrativa förfarandet, för att belysa Lafarges svårigheter att inhämta uppgifter om den sydfranska marknaden och på så vis försöka tillbakavisa påståendet om en otillåten samordning mellan Lafarge och det egna bolaget, inte skulle ha gjort det möjligt att bortse från det möte som Lafarge och Buzzi hade hållit den 26 november 1988, och som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 10 och kapitel 10 punkt 61 b) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 20.3 och 20.7 samt 48.3 och 48.7), har lagt till grund för sin slutsats att det förelåg ett samordnat förfarande mellan dessa båda företag, såsom fastställs i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet.

2011 För det tredje har Buzzi, i en inlaga av den 9 januari 1997, fäst uppmärksamheten vid det faktum att statistik från SFIC (dokument nr 33.126/14809—14824) visar att importen av cement från Benelux-länderna, Tyskland och Schweiz alltid har varit föremål för noggranna bedömningar, medan importen från andra länder, däribland Italien, har behandlats i ett enda kapitel under rubriken "Övrig import". Dessa dokument skulle således visa att importen från Italien var mycket liten. Det skulle vidare framgå av dessa dokument, sedda mot bakgrund av en intern promemoria som SFIC den 5 januari 1988 utarbetade för sitt huvudkontors räkning (dokument nr 33.126/14806 och 14807), att den italienska importen till Frankrike inte ansågs vara en sådan "normal import från... de europeiska grannländerna" som sker enligt marknadsekonomiska villkor. Endast import från Benelux-länderna, Tyskland och Schweiz ansågs vara av sådan beskaffenhet, och den var därför föremål för noggrann kontroll. Buzzi har tillagt att det var just cementproducenter från länder som var föremål för SFIC:s noggranna kontroll som upprätthöll sådana "strukturerade förbindelser" som gjorde det möjligt att utbyta upplysningar (meddelandet om anmärkningar, kapitel 16, punkt 82, s. 211). Buzzi har dessutom jämfört annan statistik från SFIC (dokument nr 33.126/14956—14976) med ovannämnda statistik (dokument nr 33.126/14809—14824), och har framhållit att denna jämförelse bekräftar att den italienska importen till Frankrike var av en helt annan beskaffenhet än den från Tyskland, Benelux-länderna och Schweiz. Därutöver har Buzzi gjort gällande att det av ett dokument av den 10 november 1987 från SFIC (dokument nr 33.126/14894) och en promemoria av den 9 mars 1989 från FIC (dokument nr 33.126/14898 och 14899) framgår att

Cembureaus medlemmar hade för vana att upprätthålla förbindelser för att kontrollera importen. Kommissionens handlingar visar dock inte att bolaget delade denna vana.

2012 Enligt Buzzi framgår det av samtliga ovannämnda dokument att importen från Italien var tillfällig och kom i andra hand och att de franska producenterna inte såg den som ett hot. Den skulle till och med ha likställts med tillfällig import från länder som Japan. Av det ovan anförda skulle följa att det inte kunde ha skett någon konkurrensbegränsande samverkan mellan de franska producenterna och Buzzi med avseende på marknaden på Côte d'Azur, eftersom den främsta förutsättningen för att det skall anses föreligga en sådan samverkan, nämligen att de berörda parterna är — om så endast potentiellt — verksamma på samma marknad, inte var uppfylld.

2013 Vad gäller SFIC:s statistik (dokument nr 33.126/14809—14824), erinrar rätten inledningsvis om att dokument nr 33.126/14809, 14812, 14813, 14815, 14817, 14820, 14822 och 14824 fanns tillgängliga för Buzzi under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250). Buzzi hade således tillfälle att använda dessa dokument till stöd för sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Sökanden kan därför inte nu åberopa dokumenten som bevis för att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

2014 I den interna promemoria som SFIC den 5 januari 1988 utarbetade för sitt huvudkontors räkning (dokument nr 33.126/14806 och 14807) hänvisas till "normal import från... de europeiska grannländerna [och] det avvikande inslaget av cementimport från [Östtyskland]". Promemorian innehåller, mot bakgrund av SFIC:s statistik (dokument nr 33.126/14809—14824), ingenting som kan föranleda slutsatsen att importen från Italien ansågs vara avvikande. Endast importen från Östtyskland betecknades på detta sätt.

2015 De argument som Buzzi kunde ha framfört under det muntliga förfarandet för att med utgångspunkt i de åberopade dokumenten, och särskilt i jämförelsen av dessa dokument med olika statistiska uppgifter från SFIC (dokument nr 33.126/14956—14976 och 14809—14824), visa att den italienska importen till Frankrike var av en annan natur än den från Tyskland, Benelux-länderna och Schweiz, skulle i vilket fall som helst inte ha gjort det möjligt att bortse från bolagets egna uttalanden under detta förfarande. Enligt dessa uttalanden hade Buzzi exporterat "betydande kvantiteter" till den sydfranska marknaden (punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet). Buzzis argument skulle därför inte heller ha kunnat vederlägga slutsatsen att bolaget och de franska producenterna var faktiska, eller i vart fall potentiella, konkurrenter på denna marknad (punkt 48.5 i det ifrågasatta beslutet). Avslutningsvis skulle dessa argument inte ha gjort det möjligt att bortse från de handlingar som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, har lagt till grund för sin slutsats att Buzzi i tre fall gjort sig skyldigt till otillåten samordning.

2016 Vad slutligen rör SFIC:s dokument av den 10 december 1987 (dokument nr 33.126/14894) och FIC:s promemoria av den 9 mars 1989 (dokument nr 33.126/14898 och 14899), skall det erinras om att dokument nr 33.126/14898 fanns tillgängligt för Buzzi under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250). Beträffande detta dokument har FIC riktat följande uttalande till SFIC: "Se bifogade uppdatering vad gäller vår export till Frankrike vid slutet av februari. När vi får tillgång till officiell statistik för år 1988, skall vi försöka upprätta en jämförelse med det statistiska läge som vi rapporterade till er helt nyligen." Under det muntliga förfarandet hade Buzzi således tillfälle att med utgångspunkt i detta dokument argumentera för att visa att även om Cembureaus medlemmar hade för vana att utbyta upplysningar för att kunna kontrollera importen, fanns det inget dokument bland kommissionens handlingar som styrkte att Buzzi — som varken direkt eller indirekt var medlem av Cembureau — ägnade sig åt sådana förfaranden. Buzzi kan därför inte i detta läge åberopa sagda dokument till stöd för påståendet att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet. Den argumentation som Buzzi kunde ha utvecklat med utgångspunkt i ovannämnda dokument från SFIC och FIC skulle i vilket fall som helst inte ha gjort det möjligt att bortse från de handlingar som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, har lagt till grund för sin slutsats att Buzzi i tre fall hade gjort sig skyldigt till otillåten samordning.

2017 Av det ovan anförda följer att den omständigheten att Buzzi inte hade tillgång till dokument nr 33.126/14806, 14807, 14810, 14811, 14814, 14816, 14818, 14819, 14821, 14823, 14956—14976, 14894 och 14899 under det administrativa förfarandet, inte kunde inverka menligt på bolagets försvar under sagda förfarande.

2018 För det fjärde har Buzzi, i en inlaga av den 28 november 1997, åberopat ett antal dokument av vilka det skulle framgå att transportvillkor och transportkostnader har en viktig inverkan på cementmarknaden. Sökanden har i det avseendet hänvisat till ett dokument från Lafarge med rubriken "Affärspolicy" (dokument nr 33.126/4982), i vilket det framhålls att det "inte finns någon enhetlig nationell cementmarknad, men däremot regionala marknader med specifika särdrag", vilket bland annat beror på "transportkostnaderna". Att transportkostnaderna är avgörande vid bedömningen av huruvida exporten är lönsam skulle för övrigt bekräftas av ett dokument från SNFCC av den 2 december 1986 (dokument nr 33.126/6048—6050).

2019 Rätten vill erinra om att Buzzi under det administrativa förfarandet har framhållit transportkostnadernas betydelse för exporten till Sydfrankrike (punkt 4.3 i Buzzis svar på meddelandet om anmärkningar). Buzzi har dock tillagt att "bolaget — trots de hinder (transportkostnader)... som det har måst övervinna och trots att det har möjlighet att få avsättning för sin produktion på mer närliggande och mer lönsamma marknader — sedan slutet av 60-talet har exporterat betydande kvantiteter ('interessanti quantità') cement till Syd-Frankrike" (punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet). De ytterligare argument som Buzzi kunde ha framfört under det administrativa förfarandet, för att med utgångspunkt i ovannämnda dokument understryka den betydelse som transportvillkor och transportkostnader har för företagens exportpolicy, skulle därför inte ha fått det administrativa förfarandet att utmynna i ett annat resultat på denna punkt.

2020 Dokumentet från Lafarge med rubriken "Affärspolicy" (dokument nr 33.126/4982) fanns tillgängligt för Buzzi under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250). Det fanns dessutom med i lådan (se ovan punkt 95). Buzzi hade således tillfälle att använda detta dokument till stöd för sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Sökanden kan därför inte i detta läge åberopa dokumenten till stöd för att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

2021 Det finns ingenting i SNFCC:s dokument av den 2 december 1986 (dokument nr 33.126/6048—6050) som visar att transportkostnaderna ansågs vara ett exporthinder. Det faktum att detta dokument innehåller en analys av risken för ökad import av cement till Frankrike tyder snarare på motsatsen.

2022 I likhet med Vicat och Ciments français har Buzzi (T-51/95), i sitt yttrande av den 28 november 1997, hänvisat till Lafarges analys med rubriken "Riskerna med import landvägen över franska gränsen och följderna härav" (dokument nr 33.126/4869—4909) och lagt särskild vikt vid samma utdrag som det som åberopats av Vicat och Ciments français (se ovan punkterna 1987 och 1996). Enligt sökanden framgår det av detta dokument att bolagets import till Frankrike inte sågs som ett hot av Lafarge, bland annat därför att de transportkostnader som är förenade med cementhandeln mellan Italien och Frankrike utgör ett hinder för sådan import. Sammanfattningsvis har sökanden anfört att eftersom dess verksamhet inte uppfattades som ett hot, hade Lafarge inget intresse av att sluta avtal med Buzzi i syfte att begränsa det sistnämnda bolagets självständiga beteende på den sydfranska marknaden.

2023 Faktum är dock, vilket redan upprepade gånger har framhållits, att Buzzi självt under det administrativa förfarandet har medgivit att transportkostnaderna, liksom de övriga hinder och svårigheter som är förenade med cementhandeln mellan Italien och Frankrike, inte var så avskräckande att de avhöll bolaget från all exportverksamhet inom den sydfranska regionen (punkt 20.7 i det ifrågasatta beslutet). De argument som Buzzi kunde ha framfört under det administrativa förfarandet med avseende på Lafarges promemoria (dokument nr 33.126/4869—4909), för att visa att Lafarge inte såg Buzzis import som något hot, skulle inte ha hindrat kommissionen från att objektivt fastslå att Buzzi exporterade till Sydfrankrike vid tiden för omständigheterna i det ifrågasatta beslutet, och att Buzzi därför var en faktisk, eller i vart fall potentiell, konkurrent till de franska producenterna i denna region. Slutligen skulle dessa argument inte ha gjort det möjligt att bortse från innehållet i utdraget ur det referat från mötet mellan Lafarge och Buzzi den 16 november 1988 som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, har lagt till grund för sin slutsats att det mellan dessa båda företag förelåg en otillåten samordning med syfte att dela upp den sydfranska marknaden, såsom har fastställts i punkt 3.1 a i det ifrågasatta beslutet.

2024 Vidare har Buzzi åberopat ytterligare ett antal dokument som skulle visa att det förelåg en samverkan mellan de franska producenterna, i vilken Buzzi självt inte deltog. I det avseendet har bolaget, i en inlaga av den 9 januari 1997, hänvisat till Vicats interna promemorior av den 18 och 30 september samt den 2 och 22 oktober 1987 (dokument nr 33.126/5824—5830)

samt till en skrivelse som Vicat den 28 februari 1983 skickade till Ciments français (dokument nr 33.126/5844 och 5845). En genomgång av dessa olika dokument skulle dessutom visa att vissa av de uppgifter som Buzzi lämnat till Vicat och Ciments français varken kunde cirkulera mellan de båda franska företagen eller meddelas Lafarge av dessa företag i sin tur. Enligt Buzzi utgör dessa dokument ett ytterligare bevis för att bolaget aldrig ingick i en ensam samverkan med de tre franska producenter som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet.

2025 Inledningsvis skall det erinras om att det inte var en enstaka fransk-italiensk konkurrensbegränsande samverkan som kommissionen fastslog i det ifrågasatta beslutet, utan tre skilda fall av samverkan. De argument som Buzzi kunde ha framfört under det administrativa förfarandet för att bestrida förekomsten av en enstaka fransk-italiensk samverkan skulle därför inte ha fått det administrativa förfarandet att utmynna i ett annat resultat på denna punkt.

2026 De anmärkningar som Buzzi kunde ha gjort gällande för att med utgångspunkt i Vicats olika dokument (se ovan punkt 2024) visa att det egna bolaget inte på något sätt var inblandat i den samverkan som vid den tidpunkten förelåg mellan de franska producenterna, skulle inte gjort det möjligt för Buzzi att bortförklara innehållet i de handlingar som kommissionen, i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, åberopade för att styrka förekomsten av de tre otillåtna samordnade förfaranden som har fastställts i artikel 3.1 a, 3.1 b och 3.1 c i det ifrågasatta beslutet.

2027 Slutligen har Buzzi åberopat en tredje omgång dokument, vilka rör de priser som bolaget tog ut av sina franska kunder under den period som har beaktats i det ifrågasatta beslutet.

2028 Sökanden har, i en inlaga av den 9 januari 1997, först och främst gjort gällande att det pris som den under år 1986 tog ut av de franska kunderna för cement 425 pendlade mellan 240 och 290 FRF/ton, medan det framgår av den skrivelse som SFIC riktade till Cembureau den 27 november 1986 (dokument nr 33.126/14938) att det pris som vid den tidpunkten tillämpades i Frankrike för den konkurrerande produkten cement CPJ 45 var 357 FRF/ton. Andra dokument som har hittats hos SNFCC (dokument nr 33.126/15040—15051) skulle för övrigt bekräfta att de priser som de franska producenterna tog ut för olika typer av cement vid olika tidpunkter under åren 1987—1989 var betydligt högre än dem som Buzzi tog ut av sina franska kunder under samma period.

2029 Buzzi har, i en inlaga av den 28 november 1997, förklarat att det av en skrivelse som hittats hos Vicat (dokument nr 33.126/6166—6175) framgår att de priser som tillämpades i Frankrike år 1987 uppgick till 370 FRF/ton, och att den cement som importerades från Östtyskland till ett pris av 320 FRF/ton ansågs vara föremål för dumpning. Detta påstående skulle bekräftas av det interna dokument från Lafarge som bär rubriken "Affärspolicy" (se ovan punkt 2018). Buzzi har av detta dragit slutsatsen att om det pris på 320 FRF/ton som tillämpades av de östtyska producenterna ansågs utgöra dumpning, måste det förhålla sig på samma sätt med de ännu lägre priser (263,5 FRF/ton i genomsnitt) som Buzzi tog ut av sina franska kunder under år 1987. Detta beteende skulle vara fullständigt oförenligt med en samverkan vars syfte är en

uppdelning av marknaden, eftersom en sådan samverkan till sin natur skulle vara inriktad på vinstmaximering som en följd av frånvaron av konkurrens på marknaden. Buzzi har vidare anmärkt att det franska företagets pris uppgick till 427 FRF/ton i januari 1987, enligt ett dokument från Vicat med rubriken "Det genomsnittliga försäljningspriset under åren 1987 och 1988" (dokument nr 33.126/5476).

2030 Buzzi har, på grundval av de olika dokument som omnämns i de båda föregående punkterna samt ett dokument som bär rubriken "France Price Development For Cement" (dokument nr 33.126/15174), gjort en uppställning som visar att de genomsnittliga priser som de franska producenterna tillämpade i Frankrike steg stadigt under perioden 1983—1987, medan de priser som Buzzi tillämpade i Frankrike under samma period steg och dalade, med mycket begränsad anpassning till prisstegringen, och följdes av kraftiga sänkningar. Sökanden har av detta dragit slutsatsen att prisutvecklingen under denna period var typisk för en relativt liten producent som försöker vinna andelar av en viss marknad genom att erbjuda kraftigt sänkta priser, samtidigt som han, i den mån det är möjligt, försiktigt anpassar sig till eventuella prishöjningar på marknaden.

2031 Det bör dock understrykas att Buzzi under det administrativa förfarandet, med stöd av dokumenten (se punkt 4.4 a i Buzzis svar på meddelandet om anmärkningar, samt bilagorna 12—14 till detta svar), har förklarat att "bolaget hade tillämpat lägre priser än priserna i de prislistor som de franska producenterna har översänt" för att visa att man "tagit sig an den svåra uppgiften att exportera... helt självständigt, och uteslutande i enlighet med vad som är logiskt för en företagare som söker nya marknader" (punkt 20.7 andra stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har således, i punkt 20.7 sista stycket i det ifrågasatta beslutet, uttryckligen tagit ställning till denna argumentation genom att klargöra sin uppfattning att dessa "lägre priser förklaras av det faktum att den portlandcement som Buzzi säljer i Frankrike har lägre hållfasthet (klasserna 325 och 425) än den motsvarande cement som tillverkas och säljs av de franska producenterna (klasserna 350 och 450)". De ytterligare argument som Buzzi kunde ha framfört under det administrativa förfarandet, för att med utgångspunkt i de dokument som avses ovan i punkterna 2028—2030 visa att de priser som bolaget tillämpade på den sydfranska marknaden var betydligt lägre än de franska producenternas priser, skulle således inte ha fått det administrativa förfarandet att utmynna i ett annat resultat på denna punkt.

2032 Det skall dessutom erinras om att dokumentet med rubriken "France Price Development For Cement" (dokument nr 33.126/15174) fanns tillgängligt för Buzzi under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250), i likhet med det dokument från Lafarge som bär rubriken "Affärspolicy" (dokument nr 33.126/4982). Buzzi hade således tillfälle att använda dessa dokument till stöd för sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Sökanden kan därför inte i detta läge åberopa dokumenten till stöd för att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

2033 Vad beträffar den överträdelse som avses i artikel 3.1 a, 3.1 b och 3.1 c i det ifrågasatta beslutet, framgår det av ovanstående bedömning att inget av vad Ciments français har anfört i

sina yttranden av den 9 januari och den 28 november 1997 kan styrka att sökandens rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

Slutsatser

2034 Av det ovan anförda (se punkterna 1819—2033) följer att artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras,

— i den del som det där, under a, fastställs att Lafarge och Buzzi från och med den 26 november till och med den 31 december 1988 överträdde bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget genom att delta i ett samordnat förfarande med syfte att begränsa företagens självständighet i valet av produktionskällor, och

— i den del som det där, under c, fastställs att Vicat och Buzzi efter den 23 april 1986 överträdde bestämmelserna i artikel 85.1 i EG-fördraget genom att delta i ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av prisuppgifter, i syfte att begränsa företagens självständighet i fråga om leveranser av cement i Sydfrankrike.

2035 Talan kan i övrigt inte bifallas på de här prövade grunderna.

VI — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 85.1 i fördraget, likabehandlingsprincipen och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg ett iberiskt avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta avtal (artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

2036 Oficemen (T-59/95), Cimpor (T-61/95) och Secil (T-62/95) har bestritt den överträdelse som konstaterats i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet, att de skulle ha deltagit i denna och den tid som överträdelsen skulle ha pågått. Cimpor och Secil har dessutom gjort gällande att

kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att fastställa att de deltog i denna överträdelse men inte fastställa att de spanska företagen deltog i den.

2037 Oficemen, Cimpor och Secil har även gjort gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts, eftersom de inte i tillräcklig grad har haft tillgång till handlingarna i kommissionens akt, vare sig de som talar till deras fördel eller de som talar till deras nackdel, under det administrativa förfarandet.

2038 Förstainstansrätten erinrar om att till följd av att det förekom oegentligheter under det administrativa förfarandet, kan viss bevisning som kommissionen åberopat i det ifrågasatta beslutet inte göras gällande mot de berörda sökandena.

2039 Förstainstansrätten bortser därför från denna bevisning vid bedömningen av om överträdelsen och parternas deltagande i denna har styrkts.

2040 Följaktligen bortser förstainstansrätten från följande:

— Vad avser de tre sökandena, de tre sista meningarna i dokument nr 33.322/2901, vilket använts som bevis i punkterna 21.2 andra stycket och 49.2 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 369—372).

— Vad avser Oficemen, dokument nr 33.322/512, 513, 549, 550, 566 och 567 samt telexmeddelanden som Cimpor skickat eller erhållit under åren 1988 och 1989, vilka använts som bevis i punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 373).

— Vad avser Cimpor, dokument nr 33.322/1399 angående ett möte den 27 juli 1988, vilket använts som bevis i punkt 21.6 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 374).

Den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet

A — Kommissionens bedömning

2041 I artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet anges att Oficemen, Cimpor och Secil har överträtt artikel 85.1 i fördraget "från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989... genom att delta i ett avtal om kontroll av handeln med cement mellan Spanien och Portugal och om respekt för varandras hemmamarknader".

2042 I punkterna 21 och 49 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen närmare redogjort för bevisen för denna överträdelse.

2043 Kommissionen har till att börja med förklarat (punkt 21.1) att "[d]e portugisiska producenterna Cimpor och Secil och sammanslutningen av spanska producenter, Oficemen, hade flera möten mellan åren 1985 och 1989 angående exporten av cement, i synnerhet från Portugal till Spanien, på grund av prisskillnaden mellan de två länderna...".

2044 Därefter (punkt 21.2) har kommissionen åberopat dokument som avser två möten i juli och december 1985, under vilka det beslutades att det inte skulle ske några leveranser av cement mellan Spanien och Portugal.

2045 Kommissionen har således hänvisat till Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 (punkt 21.2 första stycket i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/155—157):

"1. De parter som är närvarande, vilka kan anses företräda de spanska och de portugisiska cementproducenterna, har visat att de klart ansluter sig till den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien, förutsatt att cementindustrin i dessa två länder inte önskar sådan handel eller kontrollerar den.

2. Parterna är dock införstådda med att denna klara enighet inte utesluter att 'utomstående' (distributörer, detaljhandlare, konsumenter, speditörer med flera) kan ifrågasätta de två parternas avsikter utan att de sistnämnda kan kontrollera detta. I så fall skall de två parterna öppet utbyta information för att finna en lösning på problemet."

2046 Kommissionen har även hänvisat till ett utdrag från dokument nr 33.322/2901 (se ovan punkt 2040), det vill säga en rapport från ett besök hos Secil av två Hispacementanställda den 28 och den 29 maj 1986 (nedan kallat Hispacementdokumentet). Den del som kan åberopas mot de berörda sökandena (se ovan punkterna 369—372) är följande:

"... de portugisiska och de spanska cementbolagens verkställande direktörer möttes i Oficemens lokaler i december förra året [det vill säga december 1985], och... vid detta tillfälle beslutade [de] att förbjuda all export mellan de båda länderna".

2047 Kommissionen har dessutom konstaterat (punkt 21.3—21.7) att det hölls flera möten mellan Oficemen, Cimpor och Secil mellan den 20 januari 1986 och den 24 april 1989, under vilka exporten av cement mellan Portugal och Spanien granskades.

2048 Slutligen har kommissionen på grundval av andra dokument (punkt 21.8) uppgivit att Cimpor vägrade att tillgodose efterfrågan på cement från Spanien.

2049 Kommissionen har dragit följande slutsats av sin bedömning (punkt 21.9):

"... det mål som de portugisiska och spanska producenterna genom sin sammanslutning har eftersträvat har varit att kontrollera exporten av cement mellan de två iberiska länderna för att därigenom åstadkomma en uppdelning av marknaderna".

2050 Kommissionen har därefter avvisat de förklaringar som sökandena lämnat under det administrativa förfarandet (punkt 21.10 och 21.11).

2051 I den del av det ifrågasatta beslutet som avser den rättsliga bedömningen av handlandet i fråga (punkt 49.1) har kommissionen konstaterat följande:

"De begränsningar som man kom överens om vid mötena mellan den 22 juli 1985 och den 24 april 1989 mellan Oficemen, Cimpor och Secil utgör ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1. Genom detta avtal valde [Oficemen, Cimpor och Secil] uppsåtligen och väl medvetna om att de därmed överträdde lagarna i sina länder och gemenskapens konkurrens-

regler... en samarbetsform som syftade till att begränsa, och eventuellt förhindra, handeln med cement mellan de två länderna för att på så sätt säkra sina traditionella försäljningsmarknader och befästa avskärmningen av de spanska och portugisiska marknaderna.

Avtalet i fråga utgjorde en överträdelse från och med den 1 januari 1986, när Spanien och Portugal anslöts till gemenskapen, till och med åtminstone den 24 april 1989."

2052 Kommissionen har tillagt (punkt 49.2—49.5) att detta avtal faktiskt tillämpades och att de argument som de berörda parterna anförde under det administrativa förfarandet inte alls kunde legitimera deras handlande.

B — Avtalet mellan Oficemen, Cimpor och Secil om kontroll av cementleveranser mellan Spanien och Portugal och om respekt för varandras hemmamarknader

2053 Vid denna bedömning skall det göras åtskillnad mellan slutandet av det avtal som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet (1) och genomförandet av nämnda avtal (2). Därefter skall förstainstansrätten pröva de berörda parternas argument avseende de särskilda omständigheter som är oförenliga med att ett avtal skulle ha förelegat (3). Slutligen skall förstainstansrätten pröva Secils särställning (4).

1. Slutandet av avtalet

2054 I det ifrågasatta beslutet utgörs beviset för att det slutits ett avtal mellan Oficemen, Cimpor och Secil om kontroll av cementleveranser mellan Spanien och Portugal och om respekt för varandras hemmamarknader av två av de ovannämnda dokumenten (se ovan punkterna 2045 och 2046), det vill säga Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 och Hispacementdokumentet.

2055 Oficemen, Cimpor och Secil har gjort gällande att dessa dokument inte bevisar att det förelåg ett avtal mellan dem.

2056 Enligt Secil och Cimpor ger protokollet från mötet den 22 juli 1985 endast uttryck för författarens uppfattning. Det visar inte att det föreligger något avtal utan att parterna har

anslutit sig till en princip. Hänvisningen till "den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien" avser en avsiktsförklaring som skulle anpassas till gemenskapliga och nationella konkurrensregler.

2057 De tre sökandena har även bestritt bevisvärdet av det utdrag från Hispacementdokumentet som gjorts gällande mot dem. Det finns nämligen inga bevis för att det möte i december 1985 som nämns i utdraget verkligen hölls.

2058 Förstainstansrätten konstaterar att det är ostridigt att Oficemen, Cimpor och Secil deltog i mötet den 22 juli 1985. Detta bekräftas även av Cimpors protokoll från detta möte.

2059 Detta protokoll visar att det fanns en gemensam vilja hos de parter som närvarade vid mötet, det vill säga de sökande som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet, att "klart anslut[a] sig till den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien, förutsatt att cementindustrin i dessa två länder inte önskar sådan handel eller kontrollerar den".

2060 Vad beträffar Hispacedokumentet bekräftar den del som kan göras gällande mot de berörda sökandena (se ovan punkterna 369—372) att de verkligen hade slutit ett avtal några månader tidigare. I dokumentet anges nämligen att "de portugisiska och de spanska cementbolagens verkställande direktörer möttes i Oficemens lokaler i december förra året [det vill säga december 1985], och... vid detta tillfälle beslutade [de] att förbjuda all export mellan de båda länderna".

2061 Cimpors och Secils argument att protokollet från mötet den 22 juli 1985 vittnar om anslutningen till en princip och inte om ett avtal måste underkännas. Ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget förutsätter nämligen inte nödvändigtvis att det föreligger ett formellt avtal (se exempelvis dom av den 20 juni 1978 i mål 28/77, Tepea mot kommissionen, REG 1978, s. 1391, punkt 41). För att ett avtal i bestämmelsens mening skall anses föreligga, är det tillräckligt att deltagarna i mötet i fråga har en gemensam vilja att bete sig på ett visst sätt på marknaden (se den rättspraxis som anges ovan i punkt 1010). I förevarande fall anges det klart i protokollet från den 22 juli 1985 att det finns en gemensam vilja, och följaktligen ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, avseende de två delar av överträdelsen som nämns i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga kontrollen av cementleveranser mellan Spanien och Portugal och respekten för hemmamarknaderna.

2062 De andra argument som anförts för att bestrida bevisvärdet av samma dokument och Hispacementdokumentet måste också underkännas. Förstainstansrätten erinrar om att bevis-

ningen skall bedömas som en helhet och inte i skilda delar (domen i det ovan i punkt 636 nämnda målet 48/69, ICI mot kommissionen, punkt 68, och förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i mål T-141/94, Thyssen Stahl mot kommissionen, REG 1999, s. II-347, punkt 175). Dokumenten i fråga härrör från Cimpor och Hispacement, två bolag som har fullständig kännedom om cementmarknaden och dess aktörer. I och med att de således härrör från två olika tillförlitliga källor, bekräftar de förekomsten av den omtvistade samverkan.

2063 För övrigt bekräftar även det faktum att det hölls flera möten mellan Oficemen, Cimpor och Secil mellan den 20 januari 1986 och den 24 april 1989, under vilka exporten av cement mellan Portugal och Spanien granskades (punkt 21.3—21.7 i det ifrågasatta beslutet), att de berörda parterna försökte begränsa och kontrollera cementhandeln mellan Portugal och Spanien. Följaktligen bekräftar detta att ett avtal förelåg (se nedan punkterna 2070—2082).

2064 Cimpor och Secil har även gjort gällande att det framgår av Hispacementdokumentet att Hispacement snarare försökte få reda på om det kunde köpa klinker av Secil, till förmånligare villkor än dem som de spanska konkurrenterna erbjöd, än det försökte erhålla garantier om att cement inte skulle exporteras till Spanien.

2065 Också detta argument skall underkännas. Även om det antas att Hispacement önskade importera portugisiska klinker, framgår det av Hispacementdokumentet att "de portugisiska och de spanska cementbolagens verkställande direktörer möttes i Oficemens lokaler i december förra året [det vill säga december 1985], och... vid detta tillfälle beslutade [de] att förbjuda all export mellan de båda länderna". Det framgår av protokollet från mötet den 22 juli 1985 att det avtal som industrierna i de två länderna hade slutit avsåg cement och inte klinker och att leveranser som cementindustrin i de två länderna önskade och kontrollerade var tillåtna.

2066 På grundval av dokumentet och utdraget från det bedömda dokumentet kunde således kommissionen med rätta fastställa att det fanns ett avtal mellan Oficemen, Cimpor och Secil om kontroll av cementleveranser mellan Spanien och Portugal och om respekt för varandras hemmamarknader. Förstainstansrätten skall dock senare undersöka om kommissionen gjorde en riktig bedömning när den fastställde att de berörda sökandenas deltagande i avtalet utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget från och med den 1 januari 1986 och att denna överträdelse varade till och med den 24 april 1989.

2. Genomförandet av avtalet

2067 I punkt 49.2 första stycket i det ifrågasatta beslutet har kommissionen framhållit följande:

"Detta avtal [mellan Oficemen, Cimpor och Secil] har verkligen tillämpats. Secils företrädare förklarade nämligen för Hispacement... att företaget var fast beslutet att respektera avtalet med spanjorerna och att Cimpor hade motstått frestelsen att exportera trots att det kom order från Spanien. Parterna i avtalet har utbytt all information som är nödvändig för att kontrollera och bromsa utomståendes export... Cimpor vägrade att sälja i Spanien under förevändningen att 'vi har inte kapacitet för export', trots att det fanns bevis för att företaget under samma tid hade tillgodosett viss efterfrågan på cement från tredje land..."

2068 Såsom Oficemen, Cimpor och Secil har framhållit kan dock flera dokument som kommissionen har åberopat i punkterna 21 och 49 i det ifrågasatta beslutet, för att fastställa att avtalet mellan dem har tillämpats, inte göras gällande mot de tre sökandena (de tre sista meningarna i Hispacementdokumentet), mot Oficemen (dokument nr 33.322/512, 513, 549, 550, 566 och 567, nämnda i punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet), och mot Cimpor (dokument nr 33.322/1399, nämnt i punkt 21.6 i det ifrågasatta beslutet), på grund av att kommissionen har gjort sig skyldig till oegentligheter under det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 369—374 och 2038—2040).

2069 Förstainstansrätten skall därför undersöka om det av de andra dokument som kommissionen har åberopat framgår att avtalet verkligen har tillämpats.

2.1 Möten mellan Oficemen, Cimpor och Secil

2070 Det framgår av flera dokument som kan göras gällande mot de berörda sökandena att de träffades flera gånger för att noggrant följa utvecklingen av exporten mellan Portugal och Spanien, eftersom de ville kontrollera cementleveranserna mellan de två länderna, i enlighet med de principer som beslutats vid mötet den 22 juli 1985.

2071 I protokollet från det sistnämnda mötet framhölls härvid följande:

"[De parter som är närvarande] är... införstådda med att denna klara enighet [om principen att det inte skall ske några cementleveranser] inte utesluter att 'utomstående' (distributörer, detaljhandlare, konsumenter, speditörer med flera) kan ifrågasätta de två parternas avsikter utan att de sistnämnda kan kontrollera detta. I så fall skall de två parterna öppet utbyta information för att finna en lösning på problemet."

2072 Således hölls ett möte mellan Oficemen, Cimpor och Secil den 20 januari 1986, såsom framgår av protokollet från Oficemens styrelsemöte den 13 februari 1986 (punkt 21.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/1311 och 1314). Syftet med detta var att "utbyta information om utvecklingen av exporten av cement mellan de två länderna". Vid detta möte kom de närvarande parterna överens om att "fortsätta att utbyta information om den export som de hade kännedom om".

2073 Ett annat möte hölls den 23 januari 1987 mellan Cimpor, Secil och företrädare för de spanska producenterna, däribland Andía som företrädde Oficemen, såsom framgår av dokument nr 33.322/163—166 och 1406—1408 (punkt 21.4 i det ifrågasatta beslutet), det vill säga protokollet från nämnda möte. Mot bakgrund av dessa dokument ansågs importen till Spanien av cement från Portugal vara problematisk, och mötesdeltagarna föreslog därför en medellångsiktig lösning, som gick ut på att höja priset på portugisisk cement, och en kortsiktig lösning, som gick ut på att motarbeta de portugisiska aktörer som exporterade.

2074 Vidare hölls det möten den 5 och den 6 mars 1987 mellan Cimpor, Secil och företrädare för de spanska producenterna, däribland Andía som företrädde Oficemen. Secil har inte uttryckligen erkänt att företaget var närvarande vid dessa möten. Det framgår dock klart av dokument nr 33.322/169—172 (punkt 21.5 i det ifrågasatta beslutet) att detta företag, liksom Oficemen och Cimpor, deltog i mötena. Vid dessa möten överlämnade de portugisiska producenterna en förteckning över spanska aktörer som hade bett att få uppgifter om cementpriser till de spanska producenterna (dokument nr 33.322/172). Exporten av cement från Portugal till Spanien, med sådana destinationsorter som Valencia de Alcántara, Badajoz och Tuy, granskades varje månad år 1986 samt i januari och februari 1987 (dokument nr 33.322/170). I protokollet från mötet den 6 mars 1987 (punkt 21.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/1410—1412) anges att mötesdeltagarna hade konstaterat "en snabb ökning av importen [från Portugal till Spanien] sedan mitten av oktober [föregående år]". Vidare uppges att de spanska företrädarna vid detta tillfälle "insisterade på att priset på portugisisk cement borde justeras".

2075 Oficemen, Cimpor och Secil har inte bestritt att man vid de ovannämnda mötena med särskilt intresse följde exporten av cement från Portugal till Spanien. De menar emellertid att syftet med mötena var lagligt. De försökte i själva verket begränsa risken för export av cement P-300 från Portugal till Spanien, eftersom användningen av denna produkt, som var förbjuden i Spanien, kunde medföra skadeståndsansvar för de spanska cementproducenterna. Av protokollet från mötet den 6 mars 1987 framgår att mötena i fråga således syftade till en kontroll av att de spanska reglerna följdes, för att undvika att talan väcktes mot de spanska cementproducenterna i tvistemål och brottmål. Oficemen insisterade på att de portugisiska producenterna skulle förhandla fram en ändring av systemet med maximipriser med sin regering.

2076 Förstainstansrätten konstaterar att även om kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 21.11) har uttryckt tvivel om tillämpningsområdet för den spanska kungliga förordningen nr 1964/1975 av den 23 maj 1975, har det under förfarandet vid förstainstansrätten inte längre bestritts att denna kungliga förordning, som gällde mellan åren 1975 och 1988, innehöll ett generellt förbud mot att i Spanien använda portlandcement med lägre hållfasthet än 350 kg per cm^2 (cement P-350). För övrigt har kommissionen inte bestritt de berörda sökandenas förklaringar, att två cementklasser vid denna tidpunkt var tillåtna i Portugal, det vill säga klass 30 (eller P-300) och klass 40 (eller P-400). Secil har påstått att detta företag fram till och med år 1989 endast producerade cement av klass 30. Cimpor började inte producera cement av klass 40 förrän år 1985 och då i begränsade mängder som gick åt till den inhemska förbrukningen. Det har inte heller bestritts att förordning nr 1964/1975 upphävdes år 1988 och ersattes med kunglig förordning nr 1313/1988 av den 28 oktober 1988, som uttryckligen förbjöd import till Spanien av cement som inte motsvarade de sorter som de spanska myndigheterna hade godkänt eller som motsvarade dessa sorter men som saknade intyg om produktionsöverensstämmelse.

2077 De berörda sökandenas argument kan emellertid inte godtas.

2078 Förstainstansrätten påpekar att enligt Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 hade mötesdeltagarna "visat att de klart ansluter sig till den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien, förutsatt att cementindustrin i dessa två länder inte önskar sådan handel eller kontrollerar den". På samma sätt framgår det av den del av Hispacementdokumentet som kan göras gällande mot sökandena att syftet med avtalet var att förbjuda "all export mellan de båda länderna". I det avtal som ingicks angavs inte att den cement som exporterades skulle överensstämma med gällande regler i importlandet.

2079 Det framgår även av protokollet från mötet den 22 juli 1985 att eftersom den samverkan som var i fråga avsåg cementproducenterna men inte utomstående (exempelvis distributörer och detaljhandlare), hade parterna kommit överens om att för det fall att utomstående äventyrade denna samverkan skulle man "öppet utbyta information för att finna en lösning på problemet".

2080 Det är riktigt att Oficemens bekymmer med användningen i Spanien av cement av klass 30 från Portugal uttryckligen nämns i protokollet från mötet den 6 mars 1987. Detta dokument visar emellertid att man sökte lösa problemet med export från Portugal genom en höjning av de portugisiska priserna. Vidare bekräftar flera andra dokument att denna åtgärd hela tiden föreslogs, såsom Oficemen har framhållit under förfarandet vid förstainstansrätten (se protokoll från möten den 23 januari 1987 (punkt 21.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/163—166 och 1406—1408) och den 6 mars 1987 (punkt 21.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/1410—1412)). Sökandena kan emellertid inte hävda att en eventuell höjning av priserna på portugisisk cement skulle ha kunnat lösa problemet med att den portugisiska cementen inte överensstämde med de spanska reglerna.

2081 Följaktligen var syftet med de portugisiska och spanska producenternas olika möten att begränsa exporten mellan Portugal och Spanien och inte att få den portugisiska exporten att överensstämma med de spanska reglerna.

2082 Även om det antas att mötena syftade till en kontroll av att de spanska reglerna följdes, har sökandena inte förklarat varför de inte uppmärksammade de behöriga myndigheterna på att det fanns en risk för att portugisisk cement som inte överensstämde med de spanska reglerna användes. Det ankommer nämligen på de offentliga myndigheterna och inte på privata organ att säkerställa efterlevnaden av rättsregler (förstainstansrättens dom av den 12 december 1991 i mål T-30/89, Hilti mot kommissionen, REG 1991, s. II-1439, punkt 118, och domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SCK och FNK mot kommissionen, punkt 194). Dessutom konstaterar förstainstansrätten att avtalet mellan Oficemen, Cimpor och Secil även förbjöd "[cementleveranser] från Spanien till Portugal" (Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985, punkt 21.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/155—157) och att de berörda sökandena "[utbytte] information om utvecklingen av exporten av cement mellan de två länderna" (protokoll från Oficemens styrelsemöte den 13 februari 1986, punkt 21.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/1311 och 1314) och inte enbart om exporten från Portugal till Spanien. Argumentet avseende skillnaden mellan de portugisiska och de spanska reglerna kan i alla fall inte motivera en kontroll av exporten från Spanien till Portugal. Den spanska cementen, som vid denna tidpunkt åtminstone var av klass 35, var nämligen av högre kvalitet än den portugisiska produkten av klass 30.

2.2 Cimpors säljvägran

2083 Det framgår av flera dokument som kan göras gällande mot de berörda sökandena, och i synnerhet dokument nr 33.322/485, 486, 493—495, 530—532, 537 och 538, vilka nämns i punkt 21.8 första stycket i det ifrågasatta beslutet, att Cimpor åren 1988 och 1989 vägrade att tillgodose efterfrågan från Spanien med följande standardformulering "vi har inte kapacitet för export".

2084 Oficemen och Cimpor har gjort gällande att det fanns sakliga skäl för denna säljvägran. Det är således inte fråga om att Cimpor har genomfört ett konkurrensbegränsande avtal. Sökandena har förklarat att Cimpors exportkapacitet var begränsad vid denna tidpunkt. Bolaget var därför mycket känsligt för svängningar i den inhemska efterfrågan och för tekniska förändringar i produktionen. Det var under sådana omständigheter normalt att vissa order accepterades medan andra avvisades. Vidare kunde Cimpor, på grund av sin begränsade exportkapacitet, inte fastställa någon strategi för utvecklingen av exportmarknaderna. Företaget ansåg därför att det var viktigt att upprätthålla förbindelserna med marknader med underskott, i synnerhet med afrikanska länder med portugisiska som officiellt språk, dock utan att försumma de möjligheter som ibland kunde uppkomma på andra marknader, som marknaderna i Cembureauländerna, däribland Spanien, i den utsträckning som företaget hade tekniska och materiella förutsättningar att tillgodose efterfrågan. Den cement av klass 40 som Cimpor producerade hade helt och hållet avsatts på den portugisiska marknaden. Cementen av klass 30 var förbjuden i Spanien. De order som inte hade accepterats avsåg uttryckligen eller underförstått cement av en sort som Cimpor inte tillverkade eller inte exporterade.

2085 De telexmeddelanden som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet (punkt 21.8, dokument nr 33.322/485, 486, 493—495, 530—532, 537 och 538) måste placeras i sitt rätta sammanhang för att Cimpors säljvägran skall bli begriplig. Det framgår redan klart av Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 att företaget deltog i det avtal om kontroll av handeln med cement mellan Spanien och Portugal och om respekt för hemmamarknaderna som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. I detta dokument anges nämligen att parterna "klart ansluter sig till den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien, förutsatt att cementindustrin i dessa två länder inte önskar sådan handel eller kontrollerar den". Det framgår även av det utdrag från Hispacementdokumentet som kan göras gällande mot de tre sökandena (dokument nr 33.322/2901) att Cimpor deltog i avtalet (se ovan punkt 2060). Detta faktum bekräftas också av att det hölls olika möten mellan de spanska och portugisiska producenterna åren 1986 och 1987, under vilka man analyserade utvecklingen av exporten mellan de två länderna och föreslog lösningar (punkt 21.3—21.5 i det ifrågasatta beslutet).

2086 I ett sådant sammanhang tyder Cimpors vägran att leverera cement till Spanien åren 1988 och 1989 på att Cimpor fortfarande deltog i avtalet. Det skall emellertid undersökas om Oficemens och Cimpors argumentation fråntar detta indicium dess bevisvärde.

2087 De skäl som Cimpor anfört i de ovannämnda telexmeddelandena angående företagets vägran att sälja till Spanien, det vill säga att företaget inte hade kapacitet för export, kan inte godtas. Det har nämligen inte bestritts att Cimpor, samtidigt som företaget vägrade att sälja cement till Spanien, accepterade att tillgodose viss efterfrågan på cement från följande länder: Guinea, Senegal, Libyen, Madagaskar, Porto Rico, USA och Antillerna (punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/490—492, 496—511, 514—517, 523—526, 533—536, 539—541, 543—548, 551—556 och 571—574).

2088 Även det skäl som Cimpor anfört angående skillnaderna mellan reglerna i Spanien och Portugal skall förkastas. Den spanska kungliga förordningen nr 1964/1975 innehöll ett förbud mot att i Spanien använda, men inte importera, portlandcement med lägre hållfasthet än 350 kg per cm^2. Förbudet mot att importera denna produkt infördes först i samband med den spanska kungliga förordningen nr 1313/1988 (se ovan punkt 2076). Under dessa omständigheter var det inget som hindrade Cimpor från att sälja cement av klass 30, som företaget faktiskt producerade, till Spanien fram till ikraftträdandet av kunglig förordning nr 1313/1988. I synnerhet fanns det inget som hindrade Cimpor från att till Spanien sälja cement av klass 40, som det inte var förbjudet att importera eller använda och som företaget, enligt sina inlagor, hade börjat producera år 1985 "i begränsade mängder". Det kan vidare konstateras att Cimpor inte motiverade något av de omtvistade fallen av säljvägran med att dess produkt inte överensstämde med gällande spanska regler. Företaget använde alltid formuleringen "vi har inte kapacitet för export", trots att det samtidigt accepterade order från Guinea, Senegal, Libyen, Madagaskar, Porto Rico, USA och Antillerna. Dessutom uppgav det som svar på den "spanska efterfrågan" att det inte hade någon cement, även då den efterfrågade cementsorten inte specificerades i ordern (se dokument nr 33.322/538, nämnt i punkt 21.8 första stycket i det ifrågasatta beslutet). När företaget däremot i augusti 1988 erhöll en order från "Jcc Imp Exp" på cement av klass 35 som skulle levereras till Senegal, det vill säga utanför gemenskapen, föreslog Cimpor detta företag cement av klass 30 (se dokument nr 33.322/551 och 553, nämnda i punkt 21.8 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet).

2089 Med hänsyn till den automatik med vilken försäljning vägrades och den standardformulering som användes för detta, vilken inte överensstämde med verkligheten, har kommissionen gjort en riktig bedömning när den konstaterat (punkt 49.2 i det ifrågasatta beslutet) att företaget genom sin säljvägran genomförde avtalet mellan de portugisiska producenterna och Oficemen. Detta konstaterande bekräftas även av följande telexmeddelande som Traicosa, en spansk näringsidkare, sände till Cimpor den 13 mars 1989 (punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/575): "... Om export till Spanien är otänkbar på grund av det bilaterala avtalet mellan de spanska och de portugisiska producenterna, kan Ni väl meddela hur situationen ser ut för andra marknader". Även om detta telexmeddelande, såsom Oficemen har gjort gällande, endast ger uttryck för spekulationer av ett företag som inte kunde ha någon direkt kännedom om det påstådda spansk-portugisiska avtalet, är det ändå ett indicium som helt överensstämmer med andra indicier, vilka sammantagna visar att avtalet mellan de portugisiska och de spanska producenterna har genomförts.

2090 Cimpor har även gjort gällande att alla dokument som kommissionen har åberopat hänför sig till tiden efter antagandet av den spanska kungliga förordningen nr 1313/1988. Företaget kunde således varken rättsligt eller tekniskt tillgodose den "spanska efterfrågan".

2091 Den tidpunkt som skall beaktas är emellertid inte när den spanska kungliga förordningen nr 1313/1988 antogs, det vill säga den 28 oktober 1988, utan när denna trädde i kraft, det vill säga den 4 januari 1989. Förstainstansrätten konstaterar att bland de dokument som kommissionen har åberopat i punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet förekommer flera fall av säljvägran i fråga om spanska order som hänför sig till tiden före den kungliga förordningens ikraftträdande (Cimpors telexmeddelande av den 24 augusti 1988 (dokument nr 33.322/549), av den 11 november 1988 (dokument nr 33.322/532) och av den 20 december 1988 (dokument

nr 33.322/537 och 538)). Vad beträffar order som hänför sig till tiden efter den kungliga förordningens ikraftträdande, skall det i vart fall framhållas att Cimpors säljvägran inte innehåller någon hänvisning till rättsliga hinder (se ovan punkt 2088).

2.3 Slutsatser

2092 Av det ovan anförda följer att kommissionen, på grundval av enbart de dokument som kan göras gällande mot de berörda sökandena, i punkt 49.2 första stycket i det ifrågasatta beslutet kunde fastställa att det avtal som avses i artikel 3.2 verkligen har tillämpats.

3. Särskilda omständigheter i detta fall som utesluter att ett avtal förelegat

2093 För det första anser Oficemen att rapporten om cementsektorn i Spanien, offentliggjord den 31 juli 1991 av Tribunal de Defensa de la Competencia (bilaga O till företagets ansökan), utesluter att något spansk-portugisiskt avtal skulle ha förelegat. I rapporten konstaterades nämligen att det inte fanns några tecken på avtal eller samordnade förfaranden mellan spanska och utländska producenter.

2094 Den omständigheten att Tribunal de Defensa de la Competencia inte har funnit några sådana tecken kan emellertid inte kasta något nytt ljus över de skriftliga bevis som analyserats ovan i punkterna 2054—2092. Den nationella domstolens bedömning i juli 1991 avsåg nämligen inte dessa direkta skriftliga bevis.

2095 För det andra har Oficemen gjort gällande att utvecklingen av exporten av cement från Portugal till Spanien talar mot att det skulle ha förelegat ett sådant avtal som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Denna export steg från 2 439 till 75 427 ton mellan åren 1986 och 1988, det vill säga en ökning med 2 993 procent, medan den portugisiska exporten till andra länder minskade från 52,6 miljoner ton år 1986 till 39,6 miljoner år 1988, det vill säga en minskning med 33 procent. Det faktum att den portugisiska exporten till Spanien endast uppgick till 2 715 ton år 1989 och till 83 ton år 1990 berodde på antagandet av den kungliga förordningen nr 1313/1988.

2096 Förstainstansrätten påpekar dock att kommissionen inte har grundat sin bedömning att det föreligger en överträdelse på en marknadsanalys utan på skriftliga bevis för en direkt samverkan

mellan de berörda sökandena. En eventuell ökning av exporten från Portugal till Spanien kan inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som prövats ovan i punkterna 2054—2092, vilka klart visar inte endast att ett avtal förelåg utan även att detta har genomförts. Såsom kommissionen med rätta har framhållit (punkt 49.4 i det ifrågasatta beslutet) kunde i vart fall exporten till Spanien ha utvecklats under andra villkor om det inte hade förelegat något konkurrensbegränsande avtal (se i detta hänseende domen i det ovan i punkt 837 nämnda målet Consten och Grundig mot kommissionen, s. 495). Argumentet skall därför underkännas.

2097 För det tredje har Cimpor och Secil åberopat följande utdrag från protokollet från mötet den 6 mars 1987 (punkt 21.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/1410—1412): "Portugiserna... tänker inte göra något, vilket innebär att det blir nödvändigt att insistera vid andra möten." Detta utdrag visar att det inte förelåg något avtal mellan de spanska och de portugisiska producenterna.

2098 Detta argument måste underkännas. Om man granskar det åberopade utdraget mot bakgrund av all information i protokollet i fråga, visar det endast att Oficemen hyste vissa tvivel om vilka ansträngningar som de portugisiska producenterna skulle göra hos de portugisiska myndigheterna, närmare bestämt hos generaldirektoratet för konkurrens och priser, för att främja en höjning av cementpriset i Portugal. Sådana ansträngningar passar utmärkt med ett avtal som reglerar cementhandeln mellan Portugal och Spanien och som syftar till att främja respekten för de två ländernas hemmamarknader.

2099 För det fjärde har Oficemen, Cimpor och Secil anfört flera argument för att förklara att minskningen i exporten av portugisisk cement till Spanien mellan den 1 januari 1986 och den 24 april 1989 berodde på tekniska och strukturella hinder och inte på ett avtal mellan de spanska och de portugisiska producenterna. Med hänsyn till de tekniska föreskrifter som gällde i Spanien, till prisnivån i Spanien, till systemet med maximipriser som gällde i Portugal och till det höga utnyttjandet av produktionskapaciteten, föreföll det inte vara något realistiskt alternativ att exportera cement från Portugal till Spanien.

2100 Således hävdar Secil att företaget endast har producerat cement av klass 30, som inte har fått säljas i eller importeras till Spanien (se ovan punkt 2076). Cimpor har också producerat nästan bara cement av klass 30. Det var först år 1985 som Cimpor började producera cement av klass 40 i begränsade mängder som alltid avsattes på den inhemska marknaden. Då de portugisiska fabrikerna låg på gränsen av sin produktionskapacitet under den aktuella perioden (cirka 90 procent), skulle det inte ha varit möjligt att utnyttja befintliga produktionslinjer för att tillverka och lagra cement P-350 eller cement av högre hållfasthet för export utan att orsaka ett stort underskott på den portugisiska marknaden.

2101 Vidare var priserna ungefär desamma i Spanien och Portugal. Cimpor och Secil har härvid hänvisat till stycken i Hispacementdokumentet (dokument nr 33.322/2898—2903) som hemlighölls vid genomgången av akten i utredningen under det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 369—372). Den spanska marknaden var därför inte intressant, inte ens i de sällsynta fall då Cimpor och Secil hade ett produktionsöverskott. Med hänsyn till transportkostnaderna skulle slutpriset för deras produkt i Spanien inte ha varit konkurrenskraftigt. Dessutom fanns det en risk för repressalier från de spanska producenternas sida som ingen rationell näringsidkare kunde bortse från med hänsyn till den spanska industrins överskott. Det var därför normalt att sökandena prioriterade marknader med strukturellt underskott, såsom de afrikanska marknaderna, och inte den spanska marknaden som strukturellt hade ett överskott, för att avsätta det begränsade överskott som de ibland hade. Sökandena har betonat att det inte fanns några portugisiska cementfabriker i närheten av den spanska gränsen.

2102 Enligt sökandena berodde den ökade importen till Spanien av cement från Portugal mellan åren 1986 och 1988 på att den kungliga förordningen nr 1964/1975 förbjöd användning av cement P-300 i byggen på spansk mark men inte import av produkten. Vissa mellanhänder och skrupelfria företag hade fram till år 1988 dragit nytta av det faktum att tullmyndigheterna inte kontrollerade att den importerade cementen överensstämde med de tekniska föreskrifterna i den spanska kungliga förordningen och hade importerat och i Spanien använt portugisisk cement av sorten P-300.

2103 En annan faktor som bidrog till att avskräcka portugisiska producenter från att sälja sin cement i Spanien var det system med maximipriser som tillämpades i Portugal. Enligt Oficemen, Cimpor och Secil gav de föreskrivna priserna inte någon realistisk bild av produktionskostnaderna, och prisnivån i Portugal var därför konstlat låg. Vidare hade det tillåtna maximala försäljningspriset sedan år 1986 varit detsamma oavsett om cementen levererades till köparen från fabriker som var belägna på den portugisiska kusten eller från lagerlokaler i landet. Följaktligen återspeglade försäljningspriset "från lager" inte de kostnader som cementtillverkarna hade för att transportera produkten från fabriken till lagret. År 1986 blev det därför intressant för spanska mellanhänder och konsumenter att köpa portugisisk cement från portugisiska lager som var belägna nära gränsen till konstlat låga priser, vilket utlöste exporten till Spanien. På grund av det portugisiska prissystemet, som innebar att långväga försäljning (däribland försäljning för export till Spanien) subventionerades genom försäljning i närheten av fabrikerna, hade de portugisiska producenterna inte något intresse av att främja sin export till Spanien på bekostnad av den lönsammare försäljningen på den portugisiska kusten.

2104 Förstainstansrätten påpekar dock att kommissionen inte har grundat sin bedömning att det föreligger en överträdelse på den begränsade exporten av cement från Portugal till Spanien utan på skriftliga bevis för en direkt samverkan mellan de berörda sökandena och för att det slutna avtalet genomförts (se ovan punkterna 2054—2092).

2105 De berörda sökandenas argument att tekniska och strukturella hinder skulle förklara den låga nivån på handelsutbytet mellan Portugal och Spanien kan inte kasta något nytt ljus över dessa direkta skriftliga bevis. Sökandena har således inte förklarat varför de vid påstådda svårigheter att exportera cement från Portugal till Spanien åtog sig att respektera varandras hemmamarknader. I stället understryker deras argumentation allvaret i den begångna överträdelsen, eftersom de genom att sluta och genomföra det avtal som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet försökte undanröja den ringa konkurrens som faktiskt förekom på marknaden.

2106 Förstainstansrätten konstaterar vidare att argumentet avseende skillnaden mellan de portugisiska och de spanska reglerna i alla fall inte kunde motivera en kontroll av exporten från Spanien till Portugal. Den spanska cementen, som vid denna tidpunkt åtminstone var av klass 35, var nämligen av högre kvalitet än den portugisiska produkten av klass 30 (se ovan punkt 2082). Vad beträffar systemet med maximipriser i Portugal, kunde detta inte hämma Cimpors och Secils försäljning "från fabrik" till spanska kunder som var villiga att betala transportkostnaderna. Argumentationen avseende de påstått hämmande transportkostnaderna och det geografiska avståndet motsägs av det faktum att de portugisiska producenterna mottog ett stort antal spanska order (punkt 21.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/485, 486, 493—495, 530—532, 537 och 538). Slutligen är de berörda sökandenas olika argument motsägelsefulla, eftersom de påstår dels att prisnivåerna nästan var desamma i Spanien och Portugal, dels att den portugisiska cementen intresserade spanska mellanhänder och konsumenter på grund av de konstlat låga priserna i Portugal.

4. Secils särställning

2107 Secil har gjort gällande att företaget inte har vidtagit några åtgärder för att sluta ett avtal med de spanska producenterna. Företaget skulle för övrigt inte ha något intresse av ett sådant avtal, med hänsyn till att det utnyttjar hela sin produktionskapacitet för den inhemska konsumtionen och till att det fruktar motåtgärder av de spanska producenterna. Secil har framhållit att nästan inga av de dokument avseende den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet har påträffats i dess arkiv och att inga av dokumenten härrör från företaget. Företaget har tillagt att de spanska problemen inte orsakades av dess kommersiella beteende och att Cimpors säljvägran inte alls visar att företaget deltog i ett avtal om respekt för hemmamarknaderna.

2108 Förstainstansrätten konstaterar att den omständigheten att Secil inte deltog i utarbetandet av några av de dokument som nämns i punkt 21 i det ifrågasatta beslutet och att merparten av dokumenten inte har påträffats i dess arkiv, inte innebär att dessa inte kan göras gällande mot företaget som bevis för den överträdelse som det anklagas för (domen i det ovan i punkt 1053 nämnda målet Empresa Nacional Siderúrgica mot kommissionen, punkt 312).

2109 Förstainstansrätten erinrar om att det framgår av Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 att Secil åtog sig att tillämpa det avtal som deltagarna i detta möte slutit (se ovan punkterna 2058 och 2059). Dessutom nämns i den del av Hispacementdokumentet som kan göras gällande mot sökandena, och som bekräftar att det förelåg ett avtal (se ovan punkt 2060), att två Hispacementanställda besökte just Secil. Vidare finns det direkta skriftliga bevis som styrker att avtalet genomfördes i samband med de möten som Secil deltog i (se ovan punkterna 2070—2082). Secils påstådda bristande intresse för export till Spanien kan således inte kasta något nytt ljus över dessa direkta skriftliga bevis.

2110 Slutligen har kommissionen inte åberopat Cimpors vägran att sälja till spanska kunder under åren 1988 och 1989 som bevis för att Secil deltog i slutandet av avtalet. Såsom just har påpekats bevisas detta i stället av Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 och av Hispacementdokumentet. Vad beträffar genomförandet av avtalet har kommissionen anfört Cimpors vägran att tillgodose efterfrågan på export av cement från Portugal till Spanien åren 1988 och 1989 som ett exempel. Beviset för att Secil genomfört avtalet är dock inte grundat på Cimpors säljvägran utan på att Secil deltog i olika möten som de portugisiska och de spanska producenterna höll för att begränsa exporten av cement mellan Portugal och Spanien (se ovan punkterna 2070—2082).

5. Slutsats

2111 Av det ovan anförda följer att inga av de omständigheter som sökandena har åberopat gör det möjligt att konstatera annat än att det omtvistade avtalet har slutits och genomförts (se ovan punkterna 2066 och 2092).

C — Frågan om huruvida sökandenas beteende utgör en överträdelse

2112 Eftersom Cimpor och Secil har erkänt att de under den aktuella perioden i det ifrågasatta beslutet var de enda portugisiska cementproducenterna och Oficemen var branschförbund för de spanska cementproducenterna, är det uppenbart att avtalet mellan dessa parter begränsade konkurrensen mellan de portugisiska och de spanska producenterna och påtagligt kunde påverka handeln mellan de två berörda medlemsstaterna. Ett sådant konkurrensbegränsande avtal är uttryckligen förbjudet enligt artikel 85.1 c i fördraget.

2113 Även om det första bevisdokumentet avser ett möte som hölls den 22 juli 1985, kunde kommissionen med rätta dra slutsatsen att ”[a]vtalet i fråga utgjorde en överträdelse från och

med den 1 januari 1986, när Spanien och Portugal anslöts till gemenskapen" (punkt 49.1 andra stycket i det ifrågasatta beslutet). Från och med den 1 januari 1986 omfattades nämligen avtalet, som fortfarande tillämpades (se ovan punkterna 2070—2082) av parter som då var etablerade i gemenskapen, av tillämpningsområdet för artikel 85.1 i fördraget.

2114 Oficemen har gjort gällande att kommissionen inte har bevisat att avtalet upprätthölls efter Spaniens och Portugals anslutning till gemenskapen. Sammanslutningen har uppgivit att dokumenten avseende mötena efter den 1 januari 1986 inte innehåller några hänvisningar till det påstådda spansk-portugisiska avtalet. De spanska företrädarna inskränkte sig under dessa möten till att uttrycka sin oro över den ökade importen av cement av klass 30 från Portugal och till att be de portugisiska producenterna att förhandla med sin regering om en ändring av de faktorer i systemet med maximipriser som stimulerade denna export. Cimpor har även klandrat kommissionen för att den grundat sitt konstaterande av en överträdelse på bevisuppgifter som hänför sig till tiden före år 1986. Secil har påpekat att i Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 nämns endast en avsikt att ingå ett avtal (se ovan punkt 2056). Kommissionen kan inte utgå ifrån att Secil från och med den 1 januari 1986 började åsidosätta artikel 85 i fördraget genom att genomföra denna avsikt. Ett sådant antagande strider mot presumtionen om att någon är oskyldig till dess motsatsen har bevisats.

2115 Dessa argument skall underkännas. Även om det är riktigt att Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 hänför sig till tiden före Spaniens och Portugals anslutning till gemenskapen och att det fyller en viktig funktion i det ifrågasatta beslutet när det gäller att styrka förekomsten av den konstaterade överträdelsen, måste det konstateras att det av punkt 6 i detta dokument framgår att avtalsparterna bedömde att deras avsikt att inte utsätta varandra för konkurrens kunde skapa konkurrensrättsliga problem såväl inom gemenskapen som nationellt i de två länderna i fråga. Detta avslöjar att Oficemen, Cimpor och Secil hade för avsikt att tillämpa avtalet efter den 1 januari 1986. Vidare framgår det av första meningen i utdraget från Hispacementdokumentet, angående den resa som två av dess anställda gjorde till Lissabon i maj 1986, att samma parter möttes i december 1985 och att de "vid detta tillfälle beslutade att förbjuda all export mellan de båda länderna". När detta dokument skrevs, det vill säga i slutet av maj 1986, beskrevs således det spansk-portugisiska avtalet inte som ett avtal som hade upphört att gälla utan som ett gällande avtal. Det har redan konstaterats att det avtal som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet hade genomförts i samband med olika möten som Oficemen, Cimpor och Secil höll efter den 1 januari 1986 (se ovan punkterna 2070—2082).

2116 Vidare skall förstainstansrätten pröva sökandenas argument att deras beteende inte föll under artikel 85.1 i fördraget.

2117 För det första menar Oficemen, Cimpor och Secil att Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 visar att parterna önskade följa konkurrensrätten. Det är därför uteslutet att sökandena skulle ha slutit ett konkurrensbegränsande avtal i strid med artikel 85.1 i fördraget.

2118 Förstainstansrätten konstaterar att det av punkt 6 i protokollet från detta möte framgår att parterna bedömde att deras avsikt att inte utsätta varandra för konkurrens kunde skapa konkurrensrättsliga problem såväl inom gemenskapen som nationellt i de två länderna i fråga. Medvetandet om detta befriar emellertid inte de berörda sökandena från allt ansvar utan visar, såsom kommissionen med rätta har framhållit (punkt 49.1 i det ifrågasatta beslutet), att överträdelsen begåtts uppsåtligen.

2119 För det andra har Secil och Cimpor framhållit att cementsektorn i Portugal nationaliserades år 1975. Prioriteringen av försörjningen på den portugisiska marknaden var en följd av denna nationalisering. Avvägningen mellan den inhemska konsumtionen och den nationella produktionen var således resultatet av en medveten politik som den portugisiska staten förde, vilket medför att de två företagens beteende faller utanför tillämpningsområdet för artikel 85.1 i fördraget.

2120 Detta argument skall underkännas. Varken Cimpor eller Secil har visat att de portugisiska myndigheternas handlande har berövat dem den självbestämmanderätt som artikel 85.1 i fördraget förutsätter (se i detta hänseende domstolens dom av den 11 november 1997 i de förenade målen C-359/95 P och C-379/95 P, kommissionen och Frankrike mot Ladbroke Racing, REG 1997, s. I-6265, punkterna 33 och 34, och förstainstansrättens dom av den 18 september 1996 i mål T-387/94, Asia Motor France m.fl. mot kommissionen, REG 1996, s. II-961, punkterna 61 och 65). Det finns inga uppgifter i målet om att den portugisiska staten skulle ha förbjudit export av cement eller utövat påtryckningar på Cimpor och Secil för att de skulle begränsa sin export till Spanien. De två företagen hade således tillräcklig självbestämmanderätt vid sitt val av handelspolitik, bland annat i fråga om exporten. Vidare förklarar inte de omständigheter som Cimpor och Secil har hänvisat till varför de portugisiska producenterna ansåg det vara nödvändigt att gentemot de spanska producenterna åta sig att inte exportera till Spanien.

2121 För det tredje har Oficemen, Cimpor och Secil gjort gällande att deras beteende inte kunde vara konkurrensbegränsande, med hänsyn till skillnaden mellan de portugisiska och de spanska reglerna. De anser att även om de portugisiska producenterna och Oficemen hade slutit ett avtal, skulle detta ha saknat föremål från och med ikraftträdandet av den kungliga förordningen nr 1313/1988 (se ovan punkt 2076).

2122 Också detta argument skall underkännas. Även om det var förbjudet att använda cement med lägre hållfasthet än 350 kg per cm^2 i Spanien, vittnar de olika fall av säljvägran som har konstaterats om att det fanns en verklig efterfrågan i Spanien på cement från Portugal (se ovan punkterna 2083—2091). Vidare motiverades ingen vägran att sälja till spanska kunder med att de portugisiska producenterna inte tillverkade cement av samma kvalitet som eller av högre kvalitet än den spanska cementen med en hållfasthet på 350. För övrigt ankom det inte på de portugisiska och spanska cementproducenterna att stoppa denna efterfrågan. Det kan nämligen inte uteslutas att potentiella spanska importörer av cement från Portugal hade för avsikt att återexportera cementen till andra stater där det inte var förbjudet att använda cement av klass 30. Slutligen skall det framhållas att avtalet i fråga också förbjöd export från Spanien till Portugal och att sökandena inte ens har påstått att det fanns tekniska och strukturella hinder för

denna export. Under dessa omständigheter kunde avtalet i vart fall påtagligt påverka handeln mellan Spanien och Portugal.

2123 Det omtvistade avtalet förlorade inte heller sitt föremål när den kungliga förordningen nr 1313/1988 trädde i kraft den 4 januari 1989, eftersom de portugisiska producenterna fortfarande hade ett intresse av att skydda sin nationella marknad och de spanska producenterna hade ett intresse av att de portugisiska producenterna inte skyndsamt ansökte hos de spanska myndigheterna om godkännande av cement som överensstämde med dessa föreskrifter. Således har Secil erkänt att företaget ingav sin första ansökan om godkännande den 3 februari 1992 (punkt 2.2.6 i ansökan).

D — Överträdelsens varaktighet

2124 Oficemen, Cimpor och Secil har gjort gällande att om förstainstansrätten skulle fastställa att kommissionen har styrkt att det har skett en överträdelse, kan överträdelsen inte anses ha pågått fram till och med den 24 april 1989.

2125 Förstainstansrätten har redan konstaterat att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den fastställde att överträdelsen började i januari 1986 (se ovan punkt 2113).

2126 Det finns inga uppgifter i målet om att avtalet skulle ha träffats för en begränsad tid. Av protokollet från mötet den 22 juli 1985 framgår att det i avtalet angavs att möten skulle anordnas mellan parterna när "'utomstående' (distributörer, detaljhandlare, konsumenter, speditörer med flera) [ifrågasatte] de två parternas avsikter". Det angavs även att de spanska och de portugisiska producenterna vid sådana möten "öppet [skulle] utbyta information för att finna en lösning på problemet".

2127 Under sådana omständigheter, och då ingenting tydde på motsatsen, gjorde kommissionen en riktig bedömning när den ansåg att det spansk-portugisiska avtalet varade under hela den tid som omfattas av kommissionens dokument som bekräftar att det hållits möten mellan de portugisiska och de spanska producenterna under vilka deltagarna granskade information om exporten mellan de två länderna.

2128 Det framgår klart av protokollen från mötena mellan de portugisiska och de spanska producenterna den 20 januari 1986, den 23 januari, den 5 och den 6 mars 1987 att man under

dessa möten diskuterade problemet med den portugisiska importen och att det föreslogs lösningar som gick ut på att höja priset på portugisisk cement och motarbeta de portugisiska aktörer som exporterade (se ovan punkterna 2070—2082).

2129 Det framgår vidare av de dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet att även om man bortser från dokument nr 33.322/1399 (se ovan punkterna 374 och 2040) hölls det andra möten mellan de spanska och de portugisiska producenterna, bland annat den 25 juni och den 10 november 1987, den 5 februari, den 21 april, den 10 maj, den 27 juli och den 28 oktober 1988, den 12 januari och den 24 april 1989, såsom framgår av Cimpors dokument "Programa de Acção Conjunta" och av olika promemorior och telexmeddelanden (punkt 21.6 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen hade emellertid inte tillgång till protokollen från dessa möten.

2130 Sökandena har av den sistnämnda omständigheten dragit slutsatsen att kommissionen inte har framlagt några bevis som styrker att de ifrågavarande mötena hade ett syfte som stred mot artikel 85 i fördraget.

2131 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att några möten med de spanska producenterna anordnades inom ramen för Cimpors "Programa de Acção Conjunta" och att Secil har erkänt att företaget deltog i några av dessa möten. Även om man, i motsats till vad kommissionen har anfört i det ifrågasatta beslutet (punkt 21.7), inte av dokument nr 33.322/162, 177, 181 och 252, vilka är tabeller över importen till Spanien av cement från Portugal som Oficemen upprättat, kan sluta sig till att de utarbetades på grundval av uppgifter som insamlades hos portugisiska producenter och att de diskuterades under de möten som anordnades inom ramen för "Programa de Acção Conjunta", utgör den omständigheten att det hölls möten mellan spanska och portugisiska producenter i sig ett objektivt och relevant indicium som visar att avtalet varade åtminstone mellan juni 1987 och den 24 april 1989, när det sista möte som kommissionen har kännedom om hölls. Andra objektiva och relevanta indicier bekräftar att avtalet gällde under denna tid. Det framgår av de dokument som kommissionen har samlat ihop att Cimpor under denna tid vägrade att tillgodose efterfrågan på cement från Spanien samtidigt som det tillgodosåg efterfrågan från länder utanför gemenskapen (se ovan punkterna 2083—2091). Vidare nämndes "det bilaterala avtalet mellan de spanska och de portugisiska producenterna" i Traicosas telexmeddelande av den 13 mars 1989 (se ovan punkt 2089).

2132 Eftersom dessa olika objektiva och samstämmiga uppgifter visar att avtalet gällde fram till och med den 24 april 1989, kunde kommissionen med rätta dra slutsatsen att överträdelsen hade pågått mellan den 1 januari 1986 och den 24 april 1989.

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

2133 Cimpor och Secil menar att kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom att inte fastställa att samtliga spanska företag som var medlemmar i Oficemen, eller åtminstone de som deltog i de möten som nämns i punkt 21 i det ifrågasatta beslutet, hade deltagit i överträdelsen. Det stämmer inte att det spansk-portugisiska avtalet slöts mellan å ena sidan Cimpor och Secil och å andra sidan Oficemen. Det framgår nämligen av de dokument som kommissionen har samlat ihop att olika spanska producenter, närmare bestämt Portland Mallorca, Cementos del Mar, Cementos del Atlantico, Portland Valderrivas, Cementos Portland Hispania, Asland, Hornos Ibéricos, Hispacement, Cementos Cosmos, Tudela Veguin och Cementos Alba, deltog i mötena mellan spanska och portugisiska producenter. Cimpor och Secil har härvid åberopat Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 (dokument nr 33.322/155—157), ett internt dokument hos Secil som rör samma möte (dokument nr 33.322/167), Cimpors promemoria angående mötet den 23 januari 1987 (dokument nr 33.322/163—166), Oficemens interna promemoria angående samma möte (dokument nr 33.322/1406—1408) och promemorior angående mötena den 5 mars 1987 (dokument nr 33.322/171), den 6 mars 1987 (dokument nr 33.322/1410—1412), den 5 februari 1988 (dokument nr 33.322/161) och den 12 januari 1989 (dokument nr 33.322/997).

2134 Kommissionen har genmält att de företrädare för de spanska producenterna som deltog i de möten som nämns i punkt 21 i det ifrågasatta beslutet tillhörde Oficemens styrelse och i denna egenskap deltog i de aktuella mötena.

2135 Även om det inte finns stöd för kommissionens förklaring, åtminstone vad gäller mötena den 23 januari 1987 (då Viñolas från Asland närvarade), den 5 mars 1987 (då Quemeda från Portland Valderrivas, Asunción från Asland och Fresno från Cementos Portland Hispania närvarade), den 5 februari 1988 (då Suana från Hornos Ibéricos närvarade) och den 21 april 1988 (då Magan från Hornos Ibéricos närvarade), skall det påpekas att den omständigheten att aktörer som befann sig i en liknande situation som Cimpor och Secil inte har befunnits vara skyldiga till någon överträdelse under inga omständigheter kan motivera att den överträdelse som lagts Cimpor och Secil till last lämnas utan avseende, om den vederbörligen fastställts (domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Av ovan anförda skäl kan det konstateras att kommissionen har gjort en riktig bedömning när den i det ifrågasatta beslutet fastslagit att Cimpor och Secil deltog i överträdelsen mellan den 1 januari 1986 och den 24 april 1989. Under dessa omständigheter kan talan inte vinna bifall på den grund som Cimpor och Secil har anfört.

Åsidosättande av rätten till försvar i samband med insynen i akten

A — Dokument till sökandenas nackdel

2136 Vad beträffar de dokument till sökandenas nackdel som de inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet, skall det återigen framhållas att även om man bortser från utdragen från dokumentet angående den resa som två Hispacementanställda gjorde till Lissabon i maj 1986 (dokument nr 33.322/2901) och de andra dokument som sökandena inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 369—374 och 2038—2040), har kommissionen i det ifrågasatta beslutet bevisat att den aktuella överträdelsen hade begåtts och att Oficemen, Cimpor och Secil deltog i denna.

B — Dokument till sökandenas fördel

2137 I sin ansökan har Cimpor och Secil gjort gällande att de delar av Hispacementdokumentet (dokument nr 33.322/2898—2903) som hemlighölls vid genomgången av akten i utredningen under det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 369—372) innehåller uppgifter som är fördelaktiga för dem.

2138 Cimpor och Secil kan dock inte först i ansökan göra gällande att stycken som till att börja med utelämnades i dokumentet i fråga innehåller uppgifter som är fördelaktiga för dem, när de erhöll dokumentet i dess helhet under det administrativa förfarandet, ett och ett halvt år innan det ifrågasatta beslutet fattades, det vill säga den 3 maj 1993. Om Cimpor och Secil ansåg att detta dokument innehöll uppgifter som var fördelaktiga för dem, hade de möjlighet att uppmärksamma kommissionen på detta innan det ifrågasatta beslutet fattades. I vart fall kan inga av uppgifterna i de stycken som till att börja med utelämnades kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen grundade sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 49) för att fastställa överträdelsen (se ovan punkterna 2101 och 2104—2106).

2139 Vidare har Oficemen, Cimpor och Secil gjort flera påpekanden beträffande dokument som de har fått tillgång till efter processledande åtgärder angående tillgången till akten den 2 oktober 1996 samt den 18 och den 19 juni 1997. De menar att de skulle ha haft användning för dessa dokument under det administrativa förfarandet för att försvara sig mot anmärkningen mot dem. Hornos Ibéricos och Blue Circle har också åberopat några dokument som avser samma anmärkning (Hornos Ibéricos: dokument nr 33.322/124—133, 170, 905, 966—973, 1019, 1020, 1027, 1080—1089, 1319—1322, 1395, 1396 och 1409, samt kapitel 9, "Portugal", i meddelandet om anmärkningar; Blue Circle: dokument nr 33.322/2898—2903). De syn-

punkter som sökandena hade kunnat framföra på grundval av dessa dokument skulle emellertid inte ha kunnat leda till att det administrativa förfarandet fick en annan utgång för dem, eftersom de inte omfattas av artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 256).

1. Mål T-59/95, Oficemen mot kommissionen

2140 Oficemen har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 nämnt flera dokument i akten angående Portugal som vittnar om att det skulle ha varit omöjligt för de portugisiska producenterna att exportera cement till den spanska marknaden, eftersom den interna portugisiska konsumtionen praktiskt taget motsvarade producenternas totala produktion och producenterna var bundna av längesedan ingångna åtaganden gentemot marknader som tidigare varit portugisiska kolonier. Således framgår det av Cimpors verksamhetsberättelse för år 1987 (dokument nr 33.322/905) och av Secils verksamhetsberättelse för år 1988 (dokument nr 33.322/1072) att den portugisiska produktionen mellan åren 1983 och 1987 uppbådades för att tillgodose den inhemska efterfrågan. En skrivelse av den 17 november 1987 från Cimpor till Secil (dokument nr 33.322/1021), i vilken Secils avsikter att importera cement nämns, visar att de portugisiska producenterna inte hade kapacitet för export. På samma sätt vittnar uppgifterna i den telefax som Cimpor skickade till Secil den 7 mars 1987 (dokument nr 33.322/1025 och 1026), angående exporten till Spanien, om att exporten var sporadisk, och dessa uppgifter bekräftar de svårigheter som de portugisiska producenterna hade när det gällde att försörja den angränsande marknaden. Slutligen visar ATIC:s uppgifter om Portugals import och export år 1989 (dokument nr 33.322/197) att den portugisiska cementindustrin endast exporterade till länder med vilka den hade traditionella förbindelser (före detta portugisiska kolonier såsom Guinea-Bissau och Sao Tomé). Dess uppgifter styrker följaktligen att det begränsade överskott som möjligen kunde exporteras huvudsakligen avsattes för handeln med dessa marknader, vilket omöjliggjorde export till Spanien.

2141 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att Oficemens alternativa förklaringar, på grundval av de olika dokument som företaget har åberopat, för att motivera den svaga cementhandeln mellan Spanien och Portugal under den aktuella tidsperioden inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen grundade sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 29) och som klart styrker inte endast att ett avtal förelåg utan även att detta har genomförts (se ovan punkterna 2054—2092).

2. Målen T-61/95, Cimpor mot kommissionen, och T-62/95, Secil mot kommissionen

2142 I sina inlagor av den 7 och den 10 februari 1997 har Cimpor och Secil för det första framfört flera argument beträffande att de inte fick ta del av kapitlen om Spanien i meddelandet om anmärkningar (kapitlen 8 och 18) under det administrativa förfarandet. De har särskilt hänvisat till punkt 55 i meddelandet om anmärkningar (s. 155), som stödjer deras argument att den minskade cementexporten till Spanien förklarades av de tekniska reglerna i Spanien. Vidare

framgår det enligt Secil av samma punkt (s. 151) att företaget inte hade något intresse av att underteckna ett avtal som garanterade de spanska producenterna att företaget inte exporterade sin cement till Spanien.

2143 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 49) har grundat sig på direkta skriftliga bevis, och inte på de ifrågavarande företagens beteende på marknaden, för att fastställa att ett avtal förelåg och att Cimpor och Secil deltog i detta. Även om Cimpor och Secil under det administrativa förfarandet hade haft tillgång till utdrag från kapitlen om Spanien i meddelandet om anmärkningar för att stödja sina argument, skulle dessa utdrag följaktligen inte ha kunnat kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen åberopade (se ovan punkterna 2054—2092).

2144 För det andra har Cimpor och Secil i sina inlagor av den 7 och den 10 februari 1997 gjort gällande att punkterna 55 och 87 i meddelandet om anmärkningar (s. 153, 155—157 och 220) visar att om bristen på export faktiskt var resultatet av ett avtal, var inte endast Oficemen ansvarig för denna överträdelse utan de spanska cementproducenterna var också ansvariga. Sökandena hävdar att om de hade fått tillgång till de ifrågavarande sidorna i meddelandet om anmärkningar, skulle det ha kunnat undvikas att det ifrågasatta beslutet blev klart diskriminerande. Till stöd för detta argument har de hänvisat till flera dokument i akten i utredningen. Således menar de att det framgår av Oficemens stadgar (dokument nr 33.322/1216—1219) att ett avtal endast hade kunnat träffas mellan de portugisiska och de spanska tillverkarna, inte mellan de portugisiska tillverkarna och Oficemen. Detta framgår även av protokoll från Oficemens styrelsemöten den 13 februari 1986 (dokument nr 33.322/1311—1318), den 18 september 1986 (dokument nr 33.322/1319—1323), den 12 mars 1987 (dokument nr 33.322/1329—1333) och den 10 mars 1988 (dokument nr 33.322/1334—1340), av olika telexmeddelanden och promemorior från Cimpor, Secil och Oficemen (dokument nr 33.322/1035—1038) samt av Åslands (dokument nr 33.322/1801, 1802 och 1805) och Hispacements (dokument nr 33.322/2597) svar på en fråga som kommissionen ställde under det administrativa förfarandet.

2145 Förstainstansrätten konstaterar att om Cimpor och Secil under det administrativa förfarandet hade haft möjlighet att påpeka att det i flera stycken i meddelandet om anmärkningar uppgavs att spanska företag deltog i det spansk-portugisiska avtalet, skulle kommissionen ha kunnat fastställa att dessa företag deltog i den aktuella överträdelsen tillsammans med eller i stället för Oficemen. Det skulle däremot aldrig ha blivit fråga om att frita Cimpor och Secil från ansvar, eftersom en sådan bedömning inte skulle ha kunnat kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevisen för Cimpors och Secils deltagande i avtalet (se ovan punkterna 2054—2092).

2146 För det tredje har Cimpor och Secil i sina inlagor av den 21 januari 1998 gjort gällande att under den tid som det ifrågasatta beslutet avser berördes deras naturliga marknad, det vill säga den portugisiska marknaden, av en expansiv konjunktur. Under sådana omständigheter var det omöjligt för dem att utveckla en exportpolitik. Cimpor och Secil har härvid nämnt en rapport

från Ciments d'Obourgs styrelse av den 29 september 1988 (dokument nr 33.322/215). De har även åberopat olika protokoll från Comite de Programación, en kommitté som inrättats av flera spanska företag (dokument nr 33.322/2816, 2820, 2829, 2830, 2833 och 2837). Dessa dokument bekräftar att de portugisiska företagen inte hade någon möjlighet att på lång sikt utnyttja den spanska marknaden. De visar att när produktionsöverskottet var betydande, såsom var fallet i Spanien, skulle det endast ha varit meningsfullt att fastställa en exportpolitik i fråga om länder som normalt hade underskott och förutsatt att det fortlöpande fanns kapacitet att leverera cement och klinker. Därför tvingades företag som Asland, Molins, Sanson, Uniland, Portcemen och Hispacement att gå samman för att mildra de olägenheter som variationerna i exportöverskottet medförde. Till stöd för samma argument har Secil även åberopat ett dokument benämnt "Peter Schuhmacher" av den 22 maj 1980 (dokument nr 33.126/6007). Företaget har också hänvisat till Hispacements rapport från Torrelas resa till Lissabon den 3—5 juni 1987 (dokument nr 33.322/2954), av vilken det framgår att Secil under åren 1986 och 1987 inte hade någon kapacitet för export och att företaget till och med hade importerat klinker. Vidare visar promemorian att Hispacement var medvetet om att Secils exportkapacitet enbart var teoretisk.

2147 Förstainstansrätten erinrar återigen om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 49) har grundat sig på direkta skriftliga bevis för att fastställa att ett avtal förelåg och att Cimpor och Secil deltog i detta. I synnerhet framgår det av Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 mellan företrädare för cementproducenterna i Spanien och Portugal att de parter som närvarade vid mötet "visat att de klart ansluter sig till den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien, förutsatt att cementindustrin i dessa två länder inte önskar sådan handel eller kontrollerar den". Det förhållandet att olika dokument bekräftar att de portugisiska företagen inte hade något intresse av eller någon möjlighet att på lång sikt utnyttja den spanska marknaden kan därför inte kasta något nytt ljus över de skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på. Vidare nämner Cimpor och Secil inte de portugisiska producenternas intresse av att de spanska producenterna inte exporterade sitt överskott till Portugal.

2148 För det fjärde anser Cimpor och Secil att innehållet i vissa dokument inte är förenligt med att ett spansk-portugisiskt avtal skulle föreligga eller att de skulle ha deltagit i ett sådant avtal. De har förklarat att deras deltagande i olika möten med de spanska producenterna skall förstås som ett klokt svar på de spanska producenternas problem. I sina inlagor av den 21 januari 1998 har Cimpor och Secil gjort gällande att flera dokument understryker de spanska företagens starka exportkapacitet. Det rör sig om två av Cim-Bels strategiska planer (dokument nr 33.126/8382 och 8406) och Lafarges interna promemorior från den 20 och den 25 april 1988 (dokument nr 33.126/4631 och 4621—4624). Cimpor har även åberopat ett dokument från CCB som benämns "Basinformation 1987" (se ovan punkt 1169) (dokument nr 33.126/1634 och 1636). Det var naturligt att de portugisiska företagen kände viss oro inför de spanska företagens problem, eftersom de spanska företagen hade ett överskott som motsvarade eller översteg den portugisiska marknaden och beklagade sig över de ojämlika konkurrensvillkoren. Cimpor och Secil menar att om de hade fått tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet, skulle de haft möjlighet att bättre förklara bakgrunden till mötena med de spanska producenterna.

2149 Detta argument skall underkännas. De spanska och de portugisiska producenterna, däribland Cimpor och Secil, kände naturligtvis till bakgrunden till sina möten. Ingenting hindrade därför dessa företag från att framföra detta argument under det administrativa förfarandet. Vidare konstaterar förstainstansrätten att de nämnda dokumenten, av vilka det framgår att det förekom spansk export till den tyska, den belgiska, den nederländska och den franska marknaden, inte innehåller några uppgifter som har ett direkt eller indirekt samband med de möten som ägde rum mellan spanska och portugisiska producenter och som behandlas i punkt 21 i det ifrågasatta beslutet. Cimpor och Secil har således inte lyckats visa att de, om de under det administrativa förfarandet hade fått tillgång till de dokument som de har åberopat, skulle ha kunnat anföra något som kastade nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 49).

2150 Cimpor och Secil har i sina inlagor av den 7 februari 1997 anfört att det i vissa dokument från Oficemen (dokument nr 33.322/1225 och 1372—1374) anges att det förekom viss import av spansk cement och klinker i Portugal under åren 1986 och 1989. Vidare har de uppgivit att i den information för år 1988 som utarbetats av generaldirektoratet för gruvor och byggande (dokument nr 33.322/1245—1289), saknas sidorna om import och export av cement. I sina inlagor av den 21 januari 1998 har Cimpor och Secil uppgivit att Hispacements Informe General al Consejo de Administración (allmänna rapport till styrelsen) i mars 1987 (dokument nr 33.322/2941) styrker att cementhandeln mellan Portugal och Spanien inte slutade växa mellan åren 1986 och 1989, då de nya tekniska reglerna i Spanien hindrade den portugisiska cementen att nå den spanska marknaden. Dokumentet bekräftar att det hållits möten mellan de spanska företagen, i synnerhet mellan Hispacement och Expocemsa, om samordningen av exporten av cementsäckar och klinker till Portugal.

2151 Förstainstansrätten konstaterar att sökandena fick tillgång till sidorna om importen och exporten av cement i rapporten från generaldirektoratet för gruvor och byggande efter processledande åtgärder den 18 och den 19 juni 1997. Det rör sig om sidorna 57—67, vilka återfinns i akten som dokument nr 33.322/1273—1278. I vart fall har Cimpor och Secil inte i sina inlagor av den 21 januari 1998 påstått att den omständigheten att de inte hade fått tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet skulle ha varit till skada för deras försvar.

2152 Vad beträffar argumentet att cementexporten skulle ha ökat mellan de två berörda länderna, framgår det av Cimpors protokoll från mötet den 22 juli 1985 att avtalet mellan de portugisiska och de spanska producenterna inte förbjöd alla leveranser av cement mellan länderna utan enbart sådana leveranser som cementindustrin i dessa två länder inte önskade eller inte kontrollerade (se ovan punkt 2045). Vidare konstaterar förstainstansrätten att de berörda parterna framförde detta argument redan under det administrativa förfarandet. Det har emellertid underkänts i det ifrågasatta beslutet. Kommissionen ansåg nämligen att "ökningen av exporten inte [var] tillräcklig för att motbevisa det som [hade] konstaterats i dessa dokument" (punkt 21.11 sista stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen ansåg även följande (punkt 49.4 i det ifrågasatta beslutet): "Parternas argument att avtalet inte har förhindrat leveranser av cement mellan de två parterna... är oviktigt. Såsom domstolen konstaterade redan år 1966 utesluter inte den omständigheten att ett avtal inte alls hindrar, utan till och med främjar, en ökning av handelsvolymen mellan stater vare sig en konkurrensbe-

gränsning eller att avtalet kan påverka handeln mellan stater, eftersom handeln hade kunnat utvecklas under andra villkor utan det konkurrensbegränsande avtalet." Eftersom Oficemens dokument (dokument nr 33.322/1225 och 1372—1374) och Hispacements rapport från mars 1987 (dokument nr 33.322/2941) stödjer ett argument som framfördes redan under det administrativa förfarandet och parterna inte har förklarat vad dessa dokument skulle tillföra argumentet, konstaterar förstainstansrätten att Cimpor och Secil inte har kunnat visa att den omständigheten att de inte hade tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet skulle ha medfört att deras rätt till försvar har åsidosatts.

2153 Vidare har Cimpor i sin inlaga av den 7 februari 1997 hänvisat till ett utdrag från Valencianas årsrapport för år 1988 (dokument nr 33.322/1818), där ett 30-procentigt underutnyttjande av produktionskapaciteten i Spanien nämns. Företaget menar att det kunde ha använt detta dokument till stöd för argumentet att det skulle ha varit vansinnigt av företaget, som inte hade någon betydande exportkapacitet, att främja exporten till marknader på vilka det potentiella utbudet från den etablerade kapaciteten väsentligt översteg efterfrågan.

2154 Förstainstansrätten konstaterar att den omständigheten att ett spanskt företag, det vill säga Valenciana, upplevde ett 30-procentigt underutnyttjande av sin produktionskapacitet inte har något direkt samband med det iberiska avtal som kommissionen konstaterade i meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet. I vart fall kan det åberopade dokumentet inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen grundade sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 29) för att fastställa att en överträdelse förelåg och att Cimpor deltog i denna. Det skall påpekas att det just är i en promemoria från Cimpor angående ett möte den 22 juli 1985 som det anges att de närvarande parterna "har visat att de klart ansluter sig till den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien, förutsatt att cementindustrin i dessa två länder inte önskar sådan handel eller kontrollerar den".

2155 I sin inlaga av den 21 januari 1998 har Secil hänvisat till en intern promemoria från Cimpor av den 12 februari 1987 (dokument nr 33.322/108), som vittnar om att cement från Cimpor år 1987 importerades till gränsområdena i Spanien i sådana mängder att de spanska företagen kände sig hotade. Secil har även nämnt ett dokument från Cimpor av den 12 april 1988 angående Cementos del Norte (dokument nr 33.322/185), där det anges att det fanns allvarliga hot om att det spanska överskottet skulle exporteras till Portugal och att de avskräckande åtgärder som Cimpor hade vidtagit var nödvändiga. Secil menar att företaget kunde ha använt dessa dokument för att förklara att de iberiska företagen inte hade några otillåtna förbindelser. Företaget har förklarat att den spanska marknaden var hotad av de lägre priser som tillämpades i Portugal och att den portugisiska marknaden var hotad av det spanska överskottet. Konkurrens förelåg, även om den var försiktig och begränsad av omständigheterna, och tanken på att inskränka den genom ett konkurrensbegränsande avtal skulle ha varit bedräglig. Denna bedömning stöds av den som Cimpor gjorde den 17 maj 1988 av förslaget att företaget Cementos del Norte skulle köpa Souselas fabrik (dokument nr 33.322/256—269). Vid den tidpunkten kände sig Cementos del Norte hotat av Souselafabrikens exportkapacitet och dess köpstrategi sågs som ett sätt att undanröja en konkurrent. Cimpor var medvetet om att de spanska cementproducenterna var aggressiva och ansåg verkligen att marknaden i norra Spanien var en naturlig marknad med stor potential. Såväl Cementos del Nortes strategi som

Cimpors reaktion är oförenliga med antagandet att cementindustrierna i de två länderna skulle ha slutit ett avtal för att skydda sina respektive nationella marknader och hindra handeln med cement.

2156 Kommissionen har i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 49) grundat sig på direkta skriftliga bevis för att fastställa att ett spansk-portugisiskt avtal förelåg och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta. De dokument som nämns i den föregående punkten skulle inte ha varit till nytta för Secils försvar. Kommissionen har nämligen aldrig påstått att avtalet skulle ha stoppat all export eller hotat cementexporten mellan de två berörda länderna. Meddelandet om anmärkningar (punkt 11 andra stycket) och det ifrågasatta beslutet (punkt 21.3—21.7) avser nämligen olika möten mellan portugisiska producenter och Oficemen för att "utbyta information om utvecklingen av exporten av cement mellan de två länderna". Vidare medförde inte det spanska produktionsöverskottet att artikel 85.1 i fördraget inte var tillämplig på de portugisiska producenternas konkurrensbegränsande beteende, vilket klart framgår av olika direkta skriftliga bevis (se ovan punkterna 2054—2092). Slutligen visar de omständigheter som sökanden har åberopat att de portugisiska och de spanska producenterna hade ett verkligt intresse av att sluta det omtvistade avtalet. Följaktligen skulle det administrativa förfarandet inte ha kunnat leda till något annat resultat, även om Secil under förfarandet på grundval av dokument nr 33.322/108, 185 och 256—269 hade kunnat visa att det år 1988 fanns ett produktionsöverskott i Spanien och hot om cementexport mellan de två länderna. Det kan även tilläggas att de dokument som Secil har åberopat endast avser Cimpors eventuella beteende på marknaden och därför inte på något sätt kan frita Secil från ansvar.

2157 För det femte har Cimpor och Secil i sina inlagor av den 21 januari 1998 gjort gällande att olika dokument hade kunnat stödja deras argument att de centrala frågorna under de möten mellan spanska och portugisiska producenter som ägde rum under den tid som är aktuell i det ifrågasatta beslutet var de tekniska specifikationerna och kontrollen av den importerade cementens kvalitet. De har hänvisat till protokollen från Oficemens styrelsemöten den 18 september 1986 (dokument nr 33.322/1319—1323), den 12 februari 1987 (dokument nr 33.322/1329—1333) och den 10 mars 1988 (dokument nr 33.322/1334—1340). Om de hade kunnat använda dessa dokument under det administrativa förfarandet, skulle de ha kunnat stödja argumentet att de spanska företagen framför allt var bekymrade över de ojämlika konkurrensvillkoren och över att cementhandeln mellan de två länderna förutsatte att länderna hade liknande tekniska föreskrifter och regler om kvalitet. Protokollet från Aslands styrelsemöte den 24 september 1986 (dokument nr 33.322/1607 och 1608) skulle också ha varit användbart för att stödja detta argument. Av det dokumentet framgår att Asland var bekymrad över importen av cement utan ursprungsbeteckning och ansåg att det var nödvändigt att vidta åtgärder för att motarbeta denna import. Asland hade inga planer på något avtal om uppdelning av marknaden, utan övervägde att införa statistiska kontroller och kvalitetsintyg.

2158 Cimpor har åberopat andra dokument som företaget anser hade kunnat stödja dess argument att de centrala frågorna under de möten mellan spanska och portugisiska producenter som ägde rum under den tid som är aktuell i det ifrågasatta beslutet var de tekniska specifikationerna som gällde i de två länderna och deras betydelse för den bilaterala handeln. I sin inlaga av den 7 februari 1997 har företaget hänvisat till ett utdrag från dagordningen för Oficemens

styrelsemöte den 15 februari 1990 (dokument nr 33.322/1362 och 1363), och i sin inlaga av den 21 januari 1998 har företaget åberopat protokoll nr 11/88 från Secils styrelsemöte den 12 maj 1988, angående mötet med de spanska cementproducenterna (dokument nr 33.322/1048 och 1049), och en intern promemoria från Secil från den 10 maj 1988 (dokument nr 33.322/1051 och 1052). De två sistnämnda dokumenten visar att företagen i de två länderna noggrant följde utvecklingen av tekniska specifikationer "för att undvika ömsesidiga hinder för import av cement till de två länderna".

2159 Förstainstansrätten konstaterar att sökandena åberopade detta argument redan under det administrativa förfarandet (punkt 21.10 i det ifrågasatta beslutet) och att det underkändes i det ifrågasatta beslutet. Kommissionen ansåg således följande (punkt 49.3 i det ifrågasatta beslutet): "... om parterna verkligen önskade undvika leveranser av cement som inte överensstämde med reglerna i ett land, förklarar inte denna önskan hur producenternas egna kontroller av cementleveranserna mellan de två länderna skulle kunna få den exporterade cementen att överensstämma med reglerna i destinationslandet. Vidare... ankommer det inte på ett företag (eller en företagssammanslutning) att på eget bevåg ersätta de offentliga myndigheter som ansvarar för lagtillämpningen i länderna...." Kommissionen ansåg även (punkt 21.11 i det ifrågasatta beslutet) att argumentet inte var tillräckligt för att "motivera en kontroll av eventuell export från Spanien till Portugal, när den spanska cementen åtminstone [var] av klass 35 och därmed av högre klass än den portugisiska cementen av klass 30". Eftersom dokument nr 33.322/1048, 1049, 1051, 1052, 1319—1323, 1329—1333, 1334—1340, 1362, 1363, 1607 och 1608 stödjer ett argument som åberopades redan under det administrativa förfarandet och sökandena inte har förklarat vad dessa dokument skulle tillföra argumentet, konstaterar förstainstansrätten att Cimpor och Secil inte har kunnat styrka att det administrativa förfarandet skulle ha kunnat få en annan utgång, om de hade haft tillgång till dessa dokument under förfarandet.

2160 Cimpor har i sin inlaga av den 21 januari 1998 tillagt att olika dokument bevisar att producenter i andra medlemsstater och Cembureau ansåg att det var viktigt att genomföra en harmonisering och att konkurrensen skedde på lika villkor och utan dumpning (protokoll från FIC:s styrelsemöten den 29 juni 1977 (dokument nr 33.126/1953—1965), den 12 juli 1978 (dokument nr 33.126/1967—1974), den 17 oktober 1979 (dokument nr 33.126/1976—1988), den 12 december 1979 (dokument nr 33.126/1990—1999), den 9 juli 1980 (dokument nr 33.126/2009), den 8 december 1982 (dokument nr 33.126/2026—2033), den 23 februari 1983 (dokument nr 33.126/2035—2043) och den 13 juli 1983 (dokument nr 33.126/2044—2049)). Om Cimpor hade fått tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet, skulle företaget ha kunnat framhålla de tekniska specifikationernas och kvalitetskontrollens betydelse för förbindelserna mellan den spanska och den portugisiska industrin.

2161 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att de åsyftade dokumenten inte har något samband med den fastställda överträdelsen. Vidare innehåller de inga uppgifter om marknaderna eller om de spanska och portugisiska producenterna. Det är således uteslutet att deras innehåll skulle ha kunnat kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har grundat sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 49).

2162 För det sjätte har Cimpor och Secil i sina inlagor av den 21 januari 1998 nämnt ett stort antal dokument angående avtal mellan italienska företag och mellan italienska och schweiziska företag (dokument nr 33.126/2902, 2916, 2919—2921, 2943, 2976, 2985—3013, 3014—3032, 3033—3036, 3042, 3043, 3053—3059, 3110—3126, 3127—3131, 11878—11966, 12083—12113 och 12116—12135). De menar att om de hade fått tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet, skulle de ha haft möjlighet att klarare och kraftfullare åskådliggöra att de bevis som framlades mot dem var osäkra, framför allt med hänsyn till den till synes institutionaliserade och organiserade uppdelning av marknaden som cementföretag i olika medlemsstater berördes av.

2163 Förstainstansrätten anser att det är tillräckligt att konstatera att den eventuella förekomsten av institutionaliserade avtal mellan italienska och schweiziska producenter inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen grundade sig på i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 21 och 49) för att fastställa att en överträdelse förelåg och att de portugisiska producenterna deltog i denna.

2164 Av det ovan anförda följer att Oficemens, Cimpors och Secils rätt till försvar inte har påverkats av att de inte fick tillgång till de delar av meddelandet om anmärkningar och de dokument som de har åberopat till stöd för sin talan under detta förfarande.

Slutsats

2165 Av det ovan anförda (se ovan punkterna 2036—2164) följer att talan inte kan vinna bifall på de grunder som här har prövats.

VII — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, likabehandlingsprincipen och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg ett franskt-tyskt avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta avtal (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

2166 Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Cedest (T-38/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95) och BDZ (T-48/95), vilka i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet fastslås ha överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att delta i en fransk-tysk samverkan,

har bestritt såväl att det förekom någon samverkan som att de skulle ha deltagit i någon överträdelse. Ciments français och Heidelberger har bestritt de omständigheter som har åberopats för att styrka överträdelsen, nämligen att det skulle ha förelegat ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, olika samordnade förfaranden och ett avtal om allmänna regler för cementleveranser mellan Frankrike och Tyskland. Åtminstone har de bestritt att de deltog i dessa. Dyckerhoff, SFIC, Cedest, Lafarge och BDZ har bestritt att vissa av dessa ageranden existerade, eller åtminstone att de deltog i dem. Ciments français, Heidelberger och Lafarge har närmare bestämt invänt mot kommissionens bedömning av hur länge dessa bolag anses ha deltagit i överträdelsen. Ciments français har också invänt mot det konstlade samband som kommissionen fastställt mellan de tre omständigheter som anses utgöra överträdelsen. Sökandenas invändningar avser såväl kommissionens bedömning av de ekonomiska omständigheterna kring den fransk-tyska samverkan som tolkningen av den bevisning som kommissionen åberopar i det ifrågasatta beslutet.

2167 Innan rätten gör en bedömning av huruvida de framförda argumenten är välgrundade skall den ifrågavarande överträdelsen, såsom den framgår av det ifrågasatta beslutet, prövas.

2168 Kommissionen fastslår följande i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet: SFIC, Lafarge, Ciments français, Cedest, BDZ, Dyckerhoff och Heidelberger "har från och med den 23 juni 1982 till åtminstone den 30 september 1989 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i avtal och samordnade förfaranden om reglering av handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland." Kommissionens resonemang om denna överträdelse återfinns i punkt 22.1—22.11 och 22.13—22.18 första stycket samt i avsnittet rättslig bedömning i punkt 50.1—50.4 i det ifrågasatta beslutet.

2169 Av det anförda följer att kommissionen med stöd av innehållet i flera dokument steg för steg har styrkt att det från och med år 1982 förelåg ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland och samordnade förfaranden mellan olika franska och tyska producenter och sammanslutningar, samt att det från och med år 1984 förelåg ett avtal om allmänna regler för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland.

2170 I artikel 50.4 första och tredje styckena i beslutet anför kommissionen följande:

"Med hänsyn till att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, de samordnade förfaranden som gick ut på att försöka begränsa Cedests försäljning i Tyskland utom Saarland och det avtal från år 1984 som avses i skrivelsen av den 22 september 1986 alla syftade till en

uppdelning av marknader och en begränsning av den gränsöverskridande handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland, anser kommissionen att dessa avtal och samordnade förfaranden skall anses utgöra en enda och fortlöpande överträdelse.

...

Denna enda och fortlöpande överträdelse avseende begränsningen av den gränsöverskridande handeln mellan Frankrike och Tyskland har från och med den 23 juni 1982 till och med den 30 september 1989 begåtts av SFIC, Cedest, Ciments français, Lafarge, BDZ, Dyckerhoff och Heidelberger."

2171 Kommissionen fastslår således att dessa sökande deltog i en överträdelse som utgörs av olika omständigheter, vilka kommissionen påstår sig ha bevisat förekomsten av genom skriftlig bevisning. Sökandena söker med sina argument visa att kommissionen inte har stöd för sina påståenden. Dessa argument skall prövas allt efter som de förekommer i samband med de olika omständigheter som utgör överträdelsen.

Avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland

2172 Av det ifrågasatta beslutet framgår att kommissionen, precis som den har bekräftat i sina inlagor och explicit i sitt svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten i mål T-35/95, T-36/95, T-38/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95 och T-48/95, anser att den avgörande beståndsdelen i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet är ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland.

2173 Utan att ange exakt vid vilken tidpunkt avtalet skulle ha ingåtts eller från vilken tidpunkt det skulle ha tillämpats, anför kommissionen följande i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet (punkt 50.2 första och andra stycket):

"Av skrivelserna av den 23 juni 1982, den 22 juli 1982 och den 17 november 1982... framgår att uppdelningen av handeln på marknaden i Saarland mellan Ciments français, Cedest, Heidelberger och Dyckerhoff var ett vedertaget faktum som inte bestritts av något av de berörda företagen, eftersom bestridandet avsåg andra marknader ('förutom Saarland').

Förekomsten av avtalet bekräftas av den förklaring som Dyckerhoff riktade till Ciment français under mötet den 9 och den 10 maj 1983... enligt vilken Dyckerhoff inte avsåg att i Saarland och Frankrike försälja den cement bolaget erhållit genom krossning av 100 000 ton klinker vid Ciments luxembourgeois fabrik."

2174 Kommissionen har gjort bedömningen att avtalet förelåg inte bara före den omtvistade perioden utan även under denna. Kommissionen framhåller i punkt 22.17 andra stycket att "... avtalet om Saarland framgår av två olika producenters skrivelser; avtalet omnämns i de båda skrivelserna, inte bara som en historisk utan även som en aktuell omständighet...".

2175 Enligt kommissionen gör de tre dokument som omnämns i punkt 50.2 första stycket i det ifrågasatta beslutet det möjligt att fastslå att Cedest hade börjat sälja cement i andra tyska delstater än Saarland, vilket enligt kommissionen föranledde de tyska producenterna att reagera genom att "attackera" marknaden i östra Frankrike, till men för de franska producenter som var verksamma där. Cedests handlande påverkade enligt kommissionen inte tillämpningen av avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, varför det befintliga avtalet fortsatte att gälla, och de andra parter som berördes av de allmänna reglerna för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland deltog till följd av Cedests beteende i avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland och införde denna på så vis i ett mer omfattande samarbete.

2176 Kommissionen förklarar därför följande (punkterna 50.2 tredje stycket och 50.3 första stycket):

"Avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland ingicks inledningsvis av Ciments français, Cedest, Heidelberger och Dyckerhoff. Mot bakgrund av innehållet i punkterna 50.3, 50.4 och 50.5 nedan anser kommissionen att avtalet är en del av ett mer omfattande samarbete som omfattar samtliga kontakter mellan de tyska och franska producenterna, vilka inte längre endast var fyra producenter.

Till följd av att Cedest exporterat till andra tyska delstater än Saarland och de tyska producenternas reaktioner i Frankrike, förekom det bilateral samordning i syfte att begränsa den gränsöverskridande handeln med cement."

2177 Nämnda bilaterala samordning motsvarar, enligt systematiken i det ifrågasatta beslutet, de samordnade förfaranden som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet.

2178 Kommissionen gör vidare följande förtydligande i punkt 50.4 andra stycket:

"Även om SFIC, BDZ och Lafarge inte ursprungligen var parter i avtalet om Saarland, har de godtagit detta avtal från och med den 23 juni 1982, det vill säga den tidpunkt då de agerade för att utsträcka avtalet om Saarland till att omfatta även andra tyska delstater och för att införa avtalet i en mer omfattande reglering av den fransk-tyska handeln."

2179 Kommissionen anger vidare (punkt 50.4 första stycket) att syftet med "avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, de samordnade förfarandena som avsåg att lösa problemet med Cedests begränsning av handeln i Tyskland utom Saarland och det avtal från år 1989 som avses i skrivelsen av den 22 september 1986" gör det möjligt för kommissionen att fastslå att dessa avtal och samordnade förfaranden skall anses utgöra en enda och fortlöpande överträdelse.

2180 Även om kommissionen i det ifrågasatta beslutet endast gör gällande att de samordnade förfaranden som ägde rum från år 1982 till år 1984 och det avtal som ingicks år 1984 utgör en överträdelse då den anger (punkt 50.3 sista stycket) att "de samordnade förfaranden som beskrivs i denna punkt, och som har ägde rum från år 1982 till år 1984, och det avtal från år 1984 som avses i skrivelsen av den 22 september 1986 utgör överträdelser av artikel 85.1, vilka begicks av SFIC, Cedest, Ciments français, Lafarge, BDZ, Dyckerhoff och Heidelberger", ger det faktum att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland inte är uttryckligen nämnt, under dessa förhållanden inte utrymme för tveksamhet om hur kommissionen har klassificerat avtalet i det ifrågasatta beslutet, tvärtemot vad som anförts av BDZ. För det första återges i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet namnen på de parter som ingick avtalet och deltog i de samordnade förfarandena. Bruket av pluralformen bekräftar att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland är en av de avgörande beståndsdelarna i överträdelsen.

2181 Vad beträffar bevisning har Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger och BDZ gjort gällande att kommissionen inte har styrkt att det förelåg ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland under åren 1982 och 1983. Cedest (T-38/95) har bestritt att det skulle ha ingåtts ett sådant avtal under denna tidsperiod.

2182 För att styrka att nämnda avtal förelåg åberopar kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkterna 22.2, 50.1 och 50.2) dels fyra dokument, dels den omständigheten att ett transportbolag bildades, nämligen Saarländische Silo-Transport GmbH (nedan kallat SST).

2183 De fyra åberopade dokumenten har föranlett kommissionen att anse att Ciments français, Cedest, Heidelberger och Dyckerhoff under åren 1982 och 1983 ansåg att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland var ett vedertaget och oomstritt faktum (punkt 50.2 i det ifrågasatta beslutet).

2184 Den analys som kommissionen gjort av dessa omständigheter i det ifrågasatta beslutet och i detta förfarande kan emellertid inte godtas.

2185 Det framgår faktiskt av två av de dokument som omnämns i det ifrågasatta beslutet att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, till vilket dokumenten hänvisar, åtminstone fram till dess att Cedest började bete sig mer aggressivt i Tyskland, ingick i ett mer omfattande sammanhang som bestod av regler för handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland.

2186 Det förtydligas för det första i en intern promemoria från Vicat av den 22 juli 1982 (dokument nr 33.126/6055—6057), som det hänvisas till i punkt 22.1 i det ifrågasatta beslutet och som har rubriken "Leverans av tysk cement till östra Frankrike", att handeln på marknaden i Saarland åtminstone fram till år 1977 hade skett efter en avsiktlig uppdelning mellan Cedest, Ciments français, Dyckerhoff och Heidelberger.

2187 I första punkten i promemorian, som rör leverans av tysk cement till östra Frankrike i ett historiskt perspektiv, anförs följande:

"Utgångspunkten för ärendet är historiskt sett den omständigheten att Saarland år 1959 ekonomiskt knöts till Förbundsrepubliken Tyskland.

... Under perioden år 1947—1959 utfördes cementleveranserna — enligt en avsiktlig uppdelning — via franska (Thionville och Hagondange) och tyska stålverk.

Leveranserna gick således till på följande vis fram till helt nyligen:

— SCF (Ciments français) = 120 000 ton per år via Saarländische Zement Gesellschaft (SCF [Ciments français] närstående bolag),

— Cedest = 90 000 ton per år,

— Tyska producenter (Dyckerhoff från fabriken i Gommel och Heidelberg [Heidelberger]) = 250 000 ton per år,

...

Dessa förhållanden, vilka var kända för alla, ändrades i grunden för omkring fem år sedan av Cedest, som inte nöjde sig med att leverera till marknaden i Saarland, och i stället för en årlig andel om cirka 100 000 till 120 000 ton per år lade beslag på ett helt skikt tyska användare. Denna nyordning medförde livliga protester från de tyska producenter som, trötta på ofruktbara diskussioner, själva tog initiativ och gick in på marknaden i östra Frankrike för att kompensera förlusterna på den franska marknaden, varvid de särskilt siktade in sig på Cedests kunder."

2188 Upphovsmannen till skrivelsen anser således att den tidigare situationen, då det förelåg ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, i grunden har ändrats till följd av Cedests beteende. Cedest var inte tillfreds med sin andel av marknaden i Saarland och började sälja en kvantitet om ungefär 120 000 ton till tyska kunder utanför Saarland. Denna grundläggande förändring av situationen föranledde de tyska producenterna att reagera och att börja sälja sin cement i Frankrike, närmare bestämt i östra Frankrike. Enligt skrivelsens upphovsman ingår avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland således i ett mer omfattande samarbete som även avser handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland i andra regioner än Saarland.

2189 Dokumentets övriga delar bekräftar att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, som i vart fall förelåg från år 1959 till år 1977, därefter inte har tillämpats.

2190 Dokumentet innehåller följande passage:

"Trots devalveringen av den franska francen och åtgärder för låsning av priser (11/06/1982) har de tyska producenterna intensifierat sin verksamhet i de östra delarna.

...

Dessutom förstör Cedest samarbetsklimatet, vilket endast kan leda till en konfliktsituation — som riskerar att spridas som ringar på vattnet den dag då vi söker värdera våra andelar.

Problemet består alltjämt med avseende på de andelar som tyska producenter tagit på den franska marknaden — till följd av Cedests inställning."

2191 Av skrivelsen är det således inte möjligt att, som kommissionen har gjort (punkt 50.2 i det ifrågasatta beslutet), dra slutsatsen att det år 1982 förelåg ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland.

2192 Det framgår för det andra av en handskriven intern promemoria från Lafarge av den 23 juni 1982 (dokument nr 33.126/6592—6596), vilket omnämns i punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, som hade förelegat sedan 1970-talet, var en reaktion från de berörda producenternas sida på den första störningen av relationerna mellan de franska och tyska producenterna. I samband med reaktionen beslutades om en uppdelning av marknaden i Saarland, enligt vilken hälften av handeln tillkom de franska producenterna och den andra hälften de tyska producenterna, en uppgift som stämmer med innehållet i Vicats skrivelse av den 22 juli 1982, enligt vilken Cedest och Ciments français hade en andel om 250 000 ton (se ovan punkt 2187). Den interna promemorian från Lafarge av den 23 juni 1982 bekräftar faktiskt att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland ingick i en mer omfattande reglering av handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland.

2193 I nämnda skrivelse återges diskussionerna mellan Lafarge och Dyckerhoff. Även om den tyska producenten i fråga inte uttryckligen omnämns i dokumentet, framgår dess identitet dels av att initialerna "GR" används i texten för att beteckna de förslag som framförts av H. Grüner, anställd vid Dyckerhoff, dels av uppgifter i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.4) och de argument som parterna utbytt i målen T-35/95 och T-43/95.

2194 Upphovsmannen till skrivelsen återger H. Grüners förslag i följande ordalag:

"Gr 1) Bakgrund

För två år sedan, tillfälle att tala med G från T om affärerna

— Laf.[Lafarge] i Tyskl.

— Förbindelser med Cedest — Sydtyskl.

Den första störningen skedde i Saarland. Spelreglerna frångåtts. franc med följd
Tysk l
prishöjning med 15 DM eller %. Klausul
katastrof 5 000 t för mycket -> nödv.
10 000 vi reagerar

Det fungerade
Omkring 1970 börjar Thionville att leverera 20—30 000...
efter -) [Wössingen]
..."

2195 Kommissionen förtydligar i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.4), utan att det har bestritts av sökandena, att "Thionville" egentligen avsåg Cedest.

2196 Innehållet i den granskade skrivelsen visar att Cedest sedan början av 1970-talet underlät att iaktta avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland genom att uppenbart överskrida sin andel. Eftersom det framgår av den interna promemorian från Vicat av den 22 juli 1982 att Cedest sedan slutet av 1970-talet även har sålt cement i andra tyska regioner än Saarland, vilket i grunden ändrade den situation som då förelåg mellan Frankrike och Tyskland (se ovan punkt 2187), bekräftar Lafarges skrivelse att Cedests beteende och de tyska producenternas reaktion avsåg såväl Saarland som andra regioner på ömse sidor gränsen.

2197 Upphovsmannen till Lafarges skrivelse anger för övrigt i ett annat avsnitt att "...Cedest ville spränga det franska syst....", vilket även visar att Cedests inställning uppfattades som ett ifrågasättande av situationen som helhet.

2198 Skrivelsens upphovsman förtydligar även att "BC" frågar sig "med vilken rätt Cedest handlar som det gör, eftersom det hela pågår sedan tio år". Synpunkten anförs av B. Collomb från Lafarge, som vid mötet företräder Wössingens intressen (tidigare Portland Zementwerk Wössingen, förkortat till PZW), ett tyskt dotterbolag till Lafarge i vars styrelse B. Collomb ingår (punkt 22.11 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet). Sådana påpekanden visar att den störning som Cedests beteende orsakade alltjämt pågick tio år senare, då skrivelsen författades.

2199 Av Lafarges interna promemoria av den 23 juni 1982 kan således inte anses framgå att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland alltjämt tillämpades åren 1982 och 1983.

2200 Denna handling, liksom den föregående, ger vid handen att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland utgjorde ett samarbete som tillämpades utanför Saarland och omfattade samtliga förbindelser mellan Frankrike och Tyskland. Den konkurrensbegränsande samverkan bestod i att cement inte skulle försäljas utanför dessa gränser, och om handel skedde skulle detta ske inom överenskomna gränser, som för marknaden i Saarland, där undantagsregler gällde med anledning av denna delstats historiska bakgrund. Däremot framgår det inte av de två dokumenten att avtalet ännu existerade åren 1982 och 1983, eftersom de erinrar om att såväl Cedest som de tyska producenterna ifrågasätter avtalet.

2201 Kommissionen hänvisar till ytterligare två dokument till stöd för sitt ställningstagande: En odaterad intern promemoria från Lafarge (dokument nr 33.126/6582 och 6583), vilken nämns i punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet och återger innehållet i diskussionerna vid ett möte den 17 november 1982 mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger, och ett referat från Ciments français av den 17 maj 1983 (dokument nr 33.126/4251—4253), vilket nämns i punkt 22.9 i det ifrågasatta beslutet och återger ett möte mellan Ciments français och Dyckerhoff den 9 och den 10 maj 1983.

2202 Dessa två dokument strider emellertid inte mot slutsatsen av granskningen av Vicats interna promemoria av den 22 juli 1982 och Lafarges interna promemoria av den 23 juni 1982.

2203 För det första innehåller den odaterade interna promemorian från Lafarge med rubriken "Toppmöte mellan CEDEST/DYCK/HEI 17/11" orden "JM till B. Collomb" i brevhuvudet. Dess första stycke har följande lydelse: "Knut BFB ringde mig i eftermiddags för att ge mig en kortfattad redogörelse för mötet igår morse, vilket förlängdes med en lunch — allt i 'mycket

god stämning' — deltagare: Seillière + Renard Lose-Gruner Brenke." Initialerna "JM" står för J. Marichal, som företräder Lafarge. de Seillière och Renard företräder Cedest. Förkortningen "Knut BFB" motsvarar namnet på en av bolagsmännen i Lafarges dotterbolag Wössingen, Knut Bücker-Flürenbrock. J. Lose och H. Grüner företräder Dyckerhoff. T. Brenke företräder Heidelberger.

2204 Det framgår således av första stycket i promemorian, vilket inte återges i det ifrågasatta beslutet, att uppgifterna i promemorian härrör från en person, Knut Bücker-Flürenbrock, som inte deltog i mötet i fråga den 17 november 1982.

2205 Cedest har i sitt yttrande av den 7 januari 1998 om insyn i kommissionens akt, vilket beviljades bolaget till följd av den åtgärd för processledning den 18 och den 19 juni 1997, särskilt åberopat innehållet i en intern promemoria från Lafarge av den 7 januari 1983 (dokument nr 33.126/7514—7516), som Cedest inte hade fått tillgång till under det administrativa förfarandet, för att bestrida att den promemoria från Lafarge som anges i punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet skulle ha något bevisvärde och för att visa att dess beteende i Tyskland under den aktuella tidsperioden förblev självständigt.

2206 Rätten fastslår att promemorian av den 7 januari 1983, vars objektiva samband med en anmärkning riktad mot Cedest inte bestreds av kommissionen under förhandlingen i mål T-38/95, inte bara hade kunnat vara användbart för Cedest i dess försvar under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 247 och nedan punkterna 2284—2290), utan också sprider nytt ljus över innehållet i Lafarges interna promemoria som nämns i punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet, vad beträffar de uttalanden som företrädarna för Cedest verkligen gjorde under mötet den 17 november 1982 med företrädare för Dyckerhoff och Heidelberger.

2207 Promemorian av den 7 januari 1983 är ett internt referat av uppgifter som insamlades av två företrädare för Lafarge, B. Collomb och J. Marichal, vid ett möte den 10 december 1982 med bland andra företrädare för Dyckerhoff och Heidelberger, med anledning av att bröderna E. och K. Bücker-Flürenbrock, Lafarges bolagsmän i Wössingen, firade jubileum. I denna promemoria anges, under rubriken "J. Lose och Bremke": "Inget särskilt, mycket trevliga. — Den sedvanliga refrängen: 'ni borde bli verksamma i FRT' men inget nytt kom fram. — 'ja, vi har haft en diskussion med Cedest. Formellt var den mycket dämpad, behaglig, men i grunden har ingenting ändrats'. De har däremot inte gjort någon anspelning på det som Knut Bücker-Flürenbrock påstår att Cedest sagt till honom under detta möte, nämligen: 'Vi är beredda att låta RMC ta ytterligare kvantiteter cement i Wössingen. I så fall kommer dock RMC att köpa mindre cement i Rheinland-Westfalen, det vill säga i Dyckerhoff'."

2208 Det framgår av flera omständigheter att detta avsnitt i promemorian hänvisar till mötet den 17 november 1982 mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger. J. Lose företräder Dyckerhoff

och namnet "Bremke" avser T. Brenke som företräder Heidelberger. Det möte som avsågs med promemorian av den 7 januari 1983 ägde rum den 10 december 1982, eller minst en månad efter mötet den 17 november 1982 mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger. Dessa promemorior, såväl den av den 7 januari 1983 som den som anges i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.7) är interna promemorior från Lafarge och har författats av samma person, nämligen J. Marichal. Av de formuleringar som används i promemorian av den 7 januari 1983 framgår att det fanns ett samband mellan denna promemoria och den odaterade promemoria som nämns i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.7). Således anges i första stycket i denna odaterade promemoria att den är det referat av mötet den 17 november 1982 som K. Bücker-Flürenbrock gav J. Marichal per telefon den 18 november 1982 (se ovan punkt 2203). Promemorian av den 7 januari 1983 innehåller således inte bara uppgift om att det var god stämning under det möte som J. Lose från Dyckerhoff och T. Brenke från Heidelberger hade med företrädare från Cedest, utan hänvisar också uttryckligen till de förslag som Bücker-Flürenbrock gör Cedest under samma möte (se föregående punkt).

2209 De formuleringar som används i promemorian av den 7 januari 1983 och källan till de uppgifter det innehåller berövar således det dokument som kommissionen har använt i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.7) allt bevisvärde avseende de förslag som företrädare för Cedest skulle ha gjort under mötet den 17 november 1982 avseende marknaden i Saarland.

2210 De nämnda formuleringarna står i direkt motsatsförhållande till formuleringarna i den promemoria som kommissionen i det ifrågasatta beslutet åberopar till stöd för sin slutsats att Cedest var berett att begränsa sin handel i Tyskland och att anpassa den till utvecklingen på marknaden (punkterna 22.7 och 50.3 andra stycket). Vidare innehåller de nämnda formuleringarna upplysningar som lämnats av J. Lose och T. Brenke, som verkligen var närvarande vid mötet mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger den 17 november 1982.

2211 Av promemorians innehåll framgår det således att kommissionen, utöver att den åsidosatte Cedests rätt till försvar när den inte gav bolaget tillgång till promemorian av den 7 januari 1983 under det administrativa förfarandet (se nedan punkterna 2284—2290), gjorde en oriktig bedömning när den grundade sig på de avsnitt i den odaterade promemoria som nämns i det ifrågasatta beslutet och som har följande lydelse: "... 1. Sellière har för första gången uppgivit följande siffror (export. i BRD, utom Saarland):... 3. Cedest har åter bekräftat sin avsikt att inte sälja i BRD utom till RMC... och PZW (Wössingen). Cedest är också införstått med att i framtiden anpassa sina leveranser i BRD (alltjämt utom Saarland) till hur leveranserna utvecklas, såväl uppåt som nedåt...". Kommissionen anser att "Cedest var berett att begränsa sin handel i Tyskland och anpassa den till utvecklingen på marknaden" (punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet) och att Cedest hade "förklarat för Dyckerhoff och Heidelberger att bolaget inte avsåg att sälja i Förbundsrepubliken Tyskland annat än med RMC och PZW samt att bolaget var införstått med att 'i framtiden anpassa sina leveranser till BRD (alltjämt utom Saarland) till hur leveranserna utvecklas i detta land, såväl uppåt som nedåt' (se promemorian av den 17.11.1982, punkt 22.7 ovan)" (punkt 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

2212 Under dessa förhållanden kan kommissionen inte göra gällande att det förelåg ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland under åren 1982 och 1983, genom att med stöd av de förslag som Knut Bücker-Flürenbrock, enligt vad som anges i Lafarges promemoria, hade gjort Cedests företrädare.

2213 Kommissionen kan inte heller anses ha styrkt att det förelåg ett allmänt avtal om uppdelning av marknaden i Saarland enbart på grundval av Ciments français referat av den 17 maj 1983 (punkt 22.9, dokument nr 33.126/4251—4253 i det ifrågasatta beslutet). Dess innehåll medger på sin höjd slutsatsen att det förekom ett meningsutbyte mellan Dyckerhoff och Ciments français avseende marknaden i Saarland.

2214 Av de använda begreppen framgår att situationen i Saarland är avsiktlig, åtminstone från Ciments français sida, till skillnad från situationen i det "område" där Ciments français sköter sin industriella verksamhet genom det luxemburgska bolaget Intermoselle, genom vilket det är förbundet med Ciments luxembourgeois och Dyckerhoff.

2215 Sålunda anför upphovsmannen till referatet i punkt 1 andra stycket avseende en företrädare för Dyckerhoff, nämligen H. Grüner, som står i begrepp att gå i pension, att: "Han fortsatte emellertid att vara verksam, särskilt vad avser relationerna med grannländerna. Det är således troligt att han kommer att fortsätta att på ett eller annat sätt syssla med Intermoselle, Ciments luxembourgeois och eventuellt situationen i Saarland."

2216 I punkt 5 andra och tredje stycket anför han följande: "Herr Doumenc som i stor omfattning har utformat våra projekt med CL [Ciments luxembourgeois] låter förstå att vi ser vår ställning hos IM [Intermoselle] som utgångspunkt för varje policy i området, att vi utifrån denna grund, där vi är jämnstarka med DYZ [Dyckerhoff], tillsammans bör fundera över förändringar i framtiden, med avseende på vilka vi bör samarbeta. På samma sätt vore det önskvärt att spela ett gemensamt industrispel i Saarland där det inte kommer att saknas förändringar". Han säger således implicit att under denna tidsperiod spelar de två producenterna inte, eller inte längre, ett gemensamt industrispel på marknaden i Saarland, och att förändringar i marknadssituationen väntas.

2217 I punkt 6 påpekar upphovsmannen slutligen följande: "DYZ [Dyckerhoff] har bekräftat att överläggningarna var färdiga att avslutas med CL [Ciments luxembourgeois] för att tillförsäkra DYZ [Dyckerhoff] en krosskvot om 100 000 ton vid CL:s [Ciments luxembourgeois] krossanläggningar och avseende leveranser av cement i området runt Trier och Eifelområdet. Dessa kvantiteter var inte i första hand avsedda för Saarland, utom om det gav en säker ekonomisk fördel i jämförelse med fabriken i Goelheim som för tillfället levererar till Saarland. Dessa kvantiteter kommer aldrig att nå Frankrike."

2218 Kommissionens tolkning av referatet kan inte godtas. Även om det antas att de begrepp som används i punkt 6 tyder på Dyckerhoffs önskan att visa Ciments français att bolaget inte skulle ändra sina respektive ställningstaganden på marknaden i Saarland, ger referatet inte vid handen att det förekom ett allmänt avtal om fördelning av marknaden i Saarland mellan franska och tyska producenter.

2219 Det kan inte förnekas att det av de två första dokument som kommissionen har åberopat (Vicats skrivelse av den 22 juli 1982 och Lafarges interna promemoria av den 23 juni 1982, se ovan punkterna 2186—2200) framgår att det förelåg ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland och att det fungerade åtminstone fram till år 1970, eventuellt år 1977. Detta avtals räckvidd har emellertid inte visat sig vara mer omfattande än vad kommissionen har fastslagit i det ifrågasatta beslutet, och de fyra dokument som den hänvisar till i beslutet ger inte vid handen att avtalet skall anses utgöra ett vedertaget och oomstritt faktum åren 1982 och 1983.

2220 Endast förekomsten av avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, såsom det beskrivs i det ifrågasatta beslutet, kan beröra lagenligheten av artikel 3.3 a i beslutet, eftersom kommissionen anser det vara en av de avgörande beståndsdelarna i den överträdelse som inleddes den 23 juni 1982 (se ovan punkterna 2172—2180).

2221 Vad beträffar avtalet om att inrätta SST, som kommissionen nämner i punkt 22.2 i det ifrågasatta beslutet, har ingen av sökandena bestritt dess förekomst eller de tidpunkter då bolaget, enligt det ifrågasatta beslutet, bildades och upplöstes (punkt 22.2). Dyckerhoff har gjort gällande att SST saknar samband med allt som rör leveranser och att dess verksamhet var begränsad till transport av cement i silos. Heidelberger har för sin del anfört att det inte hade något inflytande på SST, eftersom dess kapitalinsats i SST var så liten och att Heidelberger aldrig har använt sig av SST för transport av sin cement.

2222 Kommissionen förtydligar inte i det ifrågasatta beslutet vilken roll avtalet om bildandet av SST skulle ha spelat för genomförandet av det påstådda avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland. Kommissionen anför i redogörelsen för de faktiska omständigheterna (punkt 22.2) att "avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland understöddes av ett annat avtal om bildandet av ett gemensamt bolag för transport av cement, benämnt 'Saarländische Silo-Transport GmbH', vilket var det enda bolag som de närstående bolagen (ARBED, Ciments français, Cedest, Wülfrather, Heidelberger och Dyckerhoff) skulle använda för transport av sin cement till Saarland". Inte heller hänvisar kommissionen i sin rättsliga bedömning till SST för att påvisa förekomsten av ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland. I sitt svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten i målen T-35/95, T-38/95, T-39/95 och T-42/95 har kommissionen klargjort att den har nämnt avtalet om bildandet av SST i samband med beskrivningen av de bakomliggande omständigheterna utan att därav dra någon slutsats i rättsligt hänseende. Kommissionen har tillagt att artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet avseende reglerna för leveranser av cement mellan Tyskland och Frankrike inte avser detta avtal och att detta inte förefaller ha tillämpats under den period som den överträdelse som avses i artikel 3.3 a försiggick.

2223 Följaktligen skall inte nämnda avtal betraktas som en avgörande beståndsdel i den överträdelse som fastställts i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet vid bedömningen av huruvida det förekom ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland.

2224 Av det anförda följer att kommissionen inte har styrkt att det åren 1982 och 1983 förelåg ett sådant avtal om uppdelning av marknaden i Saarland som den gör gällande i det ifrågasatta beslutet. Det finns därför ingen anledning att ta ställning till om olika sökande eventuellt deltog i ett sådant avtal eller om ifrågavarande ageranden är preskriberade, såsom Ciments français och Heidelberger har gjort gällande.

2225 Avslutningsvis skall artikel 3.3 a delvis ogiltigförklaras, i den del den innehåller påståenden om att Dyckerhoff, SFIC, Cedest, Ciments français, Heidelberger, Lafarge och BDZ deltog i ett sådant avtal om uppdelning av marknaden i Saarland från och med den 23 juni 1982.

Samordnade förfaranden mellan olika franska och tyska producenter och sammanslutningar från år 1982 till år 1984

2226 Dyckerhoff, SFIC, Cedest, Ciments français, Heidelberger och Lafarge förnekar varje deltagande i de samordnade förfaranden som kommissionen fastslagit i det ifrågasatta beslutet. BDZ har däremot inte uttalat sig särskilt om nämnda samordnade förfaranden.

2227 Innan rätten bedömer huruvida sökandenas olika argument är välgrundade skall det erinras om hur kommissionen beskriver de samordnade förfarandena som behandlas i det ifrågasatta beslutet.

2228 I punkt 50.3 första stycket anför kommissionen följande:

"Till följd av att Cedest exporterat till andra tyska delstater än Saarland och de tyska producenternas reaktioner i Frankrike, förekom det bilateral samordning i syfte att begränsa den gränsöverskridande handeln med cement."

2229 Kommissionen anför därefter (punkt 50.3 andra och tredje stycket) att det förekom samtal mellan SFIC och BDZ, att Cedest utövade påtryckningar på SFIC och berörda franska

producenter, att det förekom samordning mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger, mellan Lafarge och Dyckerhoff samt mellan Dyckerhoff och Ciments français.

2230 Kommissionen anför (fjärde stycket) att "problemet med de fransk-tyska kontakterna har diskuterats som 'en ömtålig fråga' vid mötet den 19 mars 1984 mellan chefsdelegaterna (se punkt 19.9 ovan)".

2231 Kommissionen påstår (femte stycket) att de olika fallen av samordning utgör "samordnade förfaranden som lett fram till ett avtal mellan de berörda franska och tyska företagen och sammanslutningarna" och framhåller (sjunde stycket) att dessa samordnade förfaranden, som har ägde rum från år 1982 till år 1984 utgör överträdelser av artikel 85.1 i fördraget.

2232 I artikel 3.3 a i beslutet fastställer kommissionen att det förelåg en överträdelse bestående av bland annat samordnade förfaranden.

2233 Till stöd för slutsatserna i det ifrågasatta beslutet har kommissionen åberopat innehållet i flera dokument för att fastställa de fem samordnade förfaranden som avses i punkt 50.3 andra och tredje stycket (se ovan punkt 2229), som ägde rum under åren 1982 till 1984 och som skulle "syfta till en uppdelning av marknaderna och en begränsning av den gränsöverskridande handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland" och närmare bestämt till att "utsträcka avtalet om Saarland till att omfatta även andra tyska delstater och införa avtalet i de mer omfattande reglerna för handeln mellan Frankrike och Tyskland" (punkt 50.4 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

2234 Dyckerhoff har inte bestritt att bolaget deltog i diskussioner under åren 1982 och 1983 med tyska och franska producenter och att bolaget oroade sig för Cedests ökande verksamhet på dess naturliga marknad. Även Heidelberger har medgivit att det är möjligt att det år 1982 förekom kontakter mellan franska och tyska producenter i syfte att i möjligaste mån bringa ett slut på de gränsöverskridande leveranser som utvecklades under denna tidsperiod. Bolaget har emellertid anfört att något avtal inte ingicks.

2235 Vart och ett av de samordnade förfaranden som kommissionen fastställt skall prövas i den ordning de nämns i punkt 50.2 och 50.3 i det ifrågasatta beslutet.

A — Samtal mellan SFIC och BDZ

2236 I punkt 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet anför kommissionen med hänvisning till Lafarges handskrivna promemoria av den 23 juni 1982 (dokument nr 33.126/6592—6596), vilket nämns i punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, att det förekom samtal mellan SFIC och BDZ, utan att närmare ange vilka avsnitt i promemorian som är relevanta.

2237 SFIC har bestritt den tolkning av skrivelsen som kommissionen ger uttryck för i det ifrågasatta beslutet, närmare bestämt av följande stycke, vilket förekommer på första sidan av dokumentet och rör de förslag som framlagts av H. Grüner vid Dyckerhoff:

"1) Bakgrund":

"... därefter Gemalen Schläbnen -> BRD för intern reaktion
i Frankrike. Verband [BDZ] var mycket negativ
i synnerhet som det fanns
Inte behärska partnern (dotterbolag)?
Samtal med fr.fackf [SFIC] och låt oss anta att
kvantiteterna har växt till en sådan omfattning att
marknaden har störts
CLK 25/HOZ 25 och PZ 35 blandat
av RMC. Reklam
Har väntat mycket länge utan att göra något..."

2238 SFIC anser att det inte går att anse att samtalen i fråga var samtal med BDZ, och har framhållit att det ifrågasatta beslutet under alla förhållanden avser händelser som ligger före år 1982 i tiden.

2239 Om detta stycke i skrivelsen verkligen avser BDZ ("Verband") och samtal med SFIC ingår det, som SFIC har framhållit, i den bakgrundsbeskrivning som H. Grüner gjort av de händelser som präglat förhållandena mellan den franska och den tyska industrin till följd av Cedests beteende under 1970-talet. Även om det antas att det av sådana uttalanden framgår att det förekom samtal mellan SFIC och BDZ, finner rätten att de är hänförliga till tiden före upprättandet av skrivelsen i fråga.

2240 Det framgår således inte av skrivelsen att det förekom samtal mellan SFIC och BDZ under åren 1982—1984.

2241 Även om kommissionen uttryckligen hänvisar endast till denna skrivelse då den fastslår att SFIC och BDZ har gjort sig skyldiga till ett samordnat förfarande (punkt 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet), har den också anfört två andra omständigheter som styrker att det förelåg sådana samtal mellan SFIC och BDZ, åtminstone år 1984, då den visar vilket resultat kommissionen anser att de olika samordnade förfarandena lett till, nämligen ingåendet av ett avtal år 1984.

2242 I punkt 50.3 femte stycket i det ifrågasatta beslutet förtydligar kommissionen att skrivelsen av den 22 september 1986 från ordföranden för Ciments français och SFIC, B. Laplace, ordföranden för Heidelberger och BDZ, P. Schuhmacher, (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet) "[bland annat] avser de framsteg som gjorts i förhållande till år 1984 under de regelbundna mötena mellan Laplace, J. Lose och T. Brenke".

2243 Således återger åtminstone ett stycke av denna skrivelse (första och andra styckena) innehållet i mötena mellan de två sammanslutningarna år 1984, där de problem som uppkommit i förhållandena mellan den franska och den tyska industrin skulle behandlas: "Som ni vet har jag regelbundna möten med Jürgen Lose [från Dyckerhoff] och Ted Brenke [från Heidelberger]. Jag tror, om vi betraktar den situation vi befann oss i år 1984, att det vi har diskuterat under dessa möten faktiskt har fungerat bra." Dessutom skall det fastslås att även om skrivelsen sammanställts på papper med Ciments français brevhuvud, hänvisar Laplace särskilt till sin egenskap av ordförande för SFIC (femte stycket) och använder benämningen "de franska parterna" ("French parties"). Inte heller hänvisar han vid något tillfälle i sin skrivelse till just Heidelbergers, som företräds av P. Schuhmacher, inställning, utan talar i stället om "den tyska sidan" ("German side") och "franska och tyska intressen" ("French and German interests"). Avslutningsvis omfattas de ämnen som avhandlas i skrivelsen av en nationell branschsammanslutnings behörighet, eftersom de avser förhållandet mellan industrin i två olika länder.

2244 Kommissionen har för övrigt hänvisat till diskussionerna vid mötet med chefsdelegaterna i Cembureau den 19 mars 1984 i fotnot 100 och i punkt 50.3 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet.

2245 Som anges i fotnot 100 framgår det av det memorandum av den 15 mars 1984 som tillhandahölls ordföranden inför mötet mellan chefsdelegaterna i Cembureau den 19 mars 1984 (dokument nr 33.126/11728 och 11729), vilket återges i punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, att exporten från Frankrike till Tyskland före nämnda möte uppfattades som en "ömtålig fråga". Således deltog såväl SFIC som BDZ vid mötet, där SFIC företräddes av B. Collomb och BDZ av E. von Engelhardt (punkt 19.8).

2246 Av memorandumet av den 15 mars 1984 framgår att det planerades diskussioner om exporten från Frankrike till Tyskland och att de inte avsåg handel i sedvanlig eller strukturell mening, mellan två medlemsstater.

2247 Således anförs i punkt 2 med rubriken "Situationen på den europeiska marknaden" följande:

"— Presentation av en kommentar till den tabell som visar medlemsstaternas import och export.

— Det erinras om att diskussionerna inte avser sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna, såsom är fallet exempelvis med exporten från Tyskland och Belgien till Nederländerna.

— Ömtåliga frågor är alltjämt:

— Tysklands export till Storbritannien och Irland,

— Frankrikes export till Tyskland,

— Spaniens export till Irland och Storbritannien.

— En nyligen nämnd ömtålig fråga kan läggas till de övriga, nämligen Italiens export till Schweiz.

— Därefter uppmanas deltagarna i tur och ordning att intervenera."

2248 Det faktum att det inte nämns några diskussioner rörande de fransk-tyska förhållandena vid mötet den 19 mars 1984 i mötesanteckningarna av den 2 april 1984 (dokument

nr 33.126/11733—11737), vilket återges i punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, berövar inte uppgifterna i memorandumet av den 15 mars 1984 deras bevisvärde vad avser förekomsten av samtal mellan SFIC och BDZ under år 1984.

2249 Sammanfattningen av anteckningarna, enligt vilken "det tryck som har sin grund i handel mellan medlemmarna har minskat tydligt tack vare att de bilaterala förbindelserna förbättrats", bekräftar faktiskt, vilket framgår av de ovannämnda två första styckena i Laplaces skrivelse till P. Schuhmacher den 22 september 1986 (se ovan punkt 2243), att den franska och den tyska industrin under alla förhållanden hade bilaterala kontakter under år 1984. Det faktum att exporten från Frankrike till Tyskland omnämns i memorandumet av den 15 mars 1984 samt att SFIC och BDZ var närvarande vid mötet den 19 mars 1984 visar därmed att det förekom samtal mellan de två sammanslutningarna under den aktuella tidsperioden.

2250 Avslutningsvis gör innehållet i de dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet det inte bara möjligt att dra slutsatsen att det fördes samtal mellan de två nationella sammanslutningarna, SFIC och BDZ, åtminstone under år 1984, utan visar också att syftet med samtalen var de speciella förhållandena mellan industrierna i de två berörda länderna, och särskilt försök till begränsning eller reglering av exporten från ett land till ett annat. Det har således fastställts att samtalen mellan de två sammanslutningarna hade ett konkurrensbegränsande syfte. Det kan vidare fastslås — då motsatsen inte bevisats, vilket det åvilade de berörda sammanslutningarna att göra (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162) — att förhandlingarna mellan SFIC och BDZ påverkade deras beteende samt beteendet hos de av deras medlemmar som berördes av handeln mellan Frankrike och Tyskland.

2251 Av vad som ovan anförts (punkterna 2236—2250) följer att kommissionen hade grund för att fastslå att det mellan SFIC och BDZ förelåg ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget. Det ifrågasatta beslutet innehåller dock ingen uppgift som visar att detta samordnade förfarande existerade före år 1984. Av detta följer att artikel 3.3 a skall ogiltigförklaras i den mån som det däri anges att det förekom otillåtna förhandlingar mellan SFIC och BDZ före år 1984.

B — De påtryckningar som Cedest utövade på SFIC och övriga berörda franska producenter

2252 Av Lafarges interna promemoria av den 23 juni 1982 (punkterna 22.4 och 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596) har kommissionen dragit slutsatsen att den samordning vars syfte var att begränsa handeln med cement över gränserna ledde till att SFIC och övriga berörda franska producenter utövade påtryckningar på Cedest för att detta bolag skulle hålla igen sin export till Tyskland.

2253 I punkt 50.3 i det ifrågasatta beslutet anger kommissionen inte i detalj vilket avsnitt i nämnda promemoria som ligger till grund för dess slutsats.

2254 I punkt 22.16 citerar kommissionen emellertid följande utdrag (sidan 3 i promemorian):

"Ind. (fack) och särskilt Laf. [Lafarge] har med all sin tyngd
mot ohämmad konk. (Kerpen)
mald slagg farlig för blandningar."

2255 Om detta utdrag sätts i samband med de diskussioner som avses i promemorian, visar det att Cedest verkligen utsattes för påtryckningar. Dessa påtryckningar var konkurrenshämmande till sin innebörd. Av de stycken som föregår det som återges i föregående punkt återgivna framgår faktiskt att påtryckningarna syftade till att förmå Cedest att upphöra med sin aggressiva affärspolicy i Tyskland och att respektera "hemmamarknadsprincipen" (ett uttryck som förekommer på sidan 2 i promemorian).

2256 Som upphovsman till dessa påtryckningar anger kommissionen SFIC och "övriga berörda franska producenter" (punkt 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet), det vill säga Lafarge och Ciments français.

2257 SFIC har gjort gällande att kommissionen i meddelandet om anmärkningar med stöd av ett utdrag ur Lafarges interna promemoria av den 23 juni 1982 enbart har anmärkt att SFIC skulle ha haft samtal med BDZ. I det dokumentet nämns enligt SFIC inte att Cedest skulle ha varit utsatt för påtryckningar.

2258 Rätten fastslår att uppgifterna i meddelandet om anmärkningar inte pekar ut SFIC som en av dem som utövat påtryckningar på Cedest. Efter att ha citerat utdraget ur Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 om samtalen mellan SFIC och BDZ förtydligar kommissionen att "promemorian vidare innehåller uppgifter om de påtryckningar som Lafarge och Ciment français har utövat på Cedest" (punkt 12, s. 25 i meddelandet om anmärkningar). Det har inte heller i övrigt i meddelandet om anmärkningar påståtts att SFIC var med och utövade påtryckningar på Cedest, såsom påstås i Lafarges promemoria av den 23 juni 1982. Denna anmärkning har följaktligen inte framställts i meddelandet om anmärkningar på ett sådant sätt att SFIC har kunnat få klart för sig för vilket handlande sammanslutningen ställs till svars. Dess rätt till försvar har således påverkats. I enlighet härmed skall artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att SFIC deltog i ett samordnat förfarande som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest.

2259 Vad beträffar Lafarge är det tillräckligt att fastslå att det utdrag ur den interna promemorian av den 23 juni 1982, se ovan punkt 2254, där det anförs att "Ind. (fack) och särskilt Laf. [Lafarge] har med all sin tyngd...", återger påståenden som gjorts av B. Collomb, som just företräder Lafarges intressen. Han anger klart och tydligt att Lafarge har utövat påtryckningar på Cedest, oavsett vilka följder detta verkligen haft för Cedests beteende. Av detta följer att det i punkt 50.3 i det ifrågasatta beslutet har fastställts att Lafarge deltog i det handlande som beskrivs i samma punkt.

2260 Lafarge har inte närmare berört ovannämnda utdrag. Bolaget har faktiskt begränsat sig till att klargöra att det av dess promemoria enbart framgår att en stor majoritet av företagen önskade att Lafarge skulle medla i den konflikt som Cedest orsakat och att det, som framgår av de övriga dokument som nämns i punkt 22 i det ifrågasatta beslutet, fanns en bestående oenighet mellan olika berörda parter, vilket uteslöt varje samordning eller samarbete som skulle kunna anses vara ett samordnat förfarande i den mening som avses i rättspraxis (domen i det ovan i punkt 636 nämnda målet 48/69, ICI mot kommissionen, punkt 64, och förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1991 i mål T-2/89, Petrofina mot kommissionen, REG 1991, s. II-1087, punkterna 214 och 215). I detta sammanhang har Lafarge även åberopat innehållet i sin interna promemoria rörande ett möte mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger av den 17 november 1982 (punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet) och Ciments français referat av den 17 maj 1983 (punkt 22.9 i det ifrågasatta beslutet) — handlingar som skulle visa att Cedest varken har ändrat sitt beteende eller avstått från den tyska marknaden.

2261 Rätten fastslår emellertid att Lafarges tolkning av den interna promemorian av den 23 juni 1982, även om den skulle anses vara korrekt, inte kan anses vara fullständig. Den omständigheten att Lafarge ombads lösa den konflikt som orsakats av Cedest ändrar inte det faktum att kommissionen har bevisat förekomsten av en samordning med bland annat Ciments français. Detta utesluter inte heller att Lafarge vid detta tillfälle utövade vissa påtryckningar. Det förhållandet att Lafarge äger en andel av Cedest bekräftar snarast att det förekom sådana påtryckningar som uttryckligen framgår av dess egen promemoria av den 23 juni 1982. Det är således fastställt att den samordning som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest utgjorde en överträdelse (se ovan punkt 2255).

2262 Kommissionen har för övrigt inte påstått att Cedest har ändrat sin affärspolicy till följd av påtryckningar från SFIC och andra berörda franska producenter. På denna punkt har kommissionen nöjt sig med att visa att utövandet av dessa påtryckningar, till följd av en samordning, syftade till att tvinga Cedest att ändra sitt beteende (se ovan punkt 2255), vilket är tillräckligt för att de skall anses vara förbjudna enligt artikel 85.1 i fördraget (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1674). Det argument som Lafarge grundar på Cedests beteende till följd av påtryckningarna saknar således relevans.

2263 Under alla förhållanden skall Lafarges argument om att detta bolag inte hade något intresse av att utöva några som helst påtryckningar på Cedest, med hänsyn till de särskilda omständigheterna kring dess egen situation på marknaden och situationen för dess tyska dotterbolag Wössingen, samt dess argument om den ekonomiska teorin om "ringar på vattnet" som kommissionen skulle ha använt för att fastställa en tysk-fransk konkurrensbegränsande samverkan, inte godtas, och teorin kan inte anses förklara dess konkurrensbegränsande

beteende i Tyskland, där Wössingens handel hade ökat mellan 1976 och 1991, och kan för övrigt inte tillämpas på enstaka regionala marknader i landet.

2264 Rätten erinrar om att det, tvärtemot vad Lafarge har gjort gällande, är styrkt att det förekom en samordning som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest på grundval av skriftligt bevismaterial som hämtats direkt från Lafarge självt, och inte på grundval av en ekonomisk analys av marknaden mot bakgrund av den teori om "ringar på vattnet" som påstås ha använts. Frågan om Lafarge haft ett eventuellt "intresse" av att utöva påtryckningar på Cedest saknar således relevans, eftersom det är vederbörligen fastställt att sådana påtryckningar förekom. Dessutom finns det ingen motsättning i att ett företag deltar i en bilateral samverkan som syftar till att upprätthålla respekten för hemmamarknaderna medan det försöker stärka sitt lokala dotterbolag i ett land som berörs av samma samverkan. Detta påstående gäller för övrigt all samordning som Lafarge påstås ha deltagit i (se nedan punkterna 2295—2315 och 2331—2442).

2265 Flera omständigheter motsäger emellertid Lafarges ståndpunkt. Det visar sig för det första att Lafarge oroade sig över de fransk-tyska förbindelserna, eftersom det av flera dokument framgår att Lafarge deltog i diskussioner rörande denna fråga: Intern promemoria av den 23 juni 1982 (punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596), där dess företrädare, B. Collomb, bland annat nämner "hemmamarknadsprincipen", en odaterad intern promemoria om ett möte mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger den 17 november 1982 (punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6582 och 6583), en skrivelse från C. Hummel vid Dyckerhoff, till B. Collomb vid Lafarge av den 28 juli 1982 (punkt 22.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6597—6599) samt en intern promemoria från Lafarge av den 2 september 1982, sammanställt av J. Marichal för B. Collomb (punkt 22.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6584). Som kommissionen anför i det ifrågasatta beslutet hade Lafarge vidare ett särskilt intresse av att delta i diskussionerna om de fransk-tyska förbindelserna med beaktande av den ställning som dess tyska dotterbolag Wössingen hade (punkt 22.13 tredje och fjärde stycket). Slutligen kan det påpekas, vilket kommissionen också har gjort i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.13 andra stycket), att även om Lafarges situation inte var helt jämförbar med andra franska producenter med hänsyn till placeringen av dess fabriker, var bolaget inte skyddat från verkningarna av konkurrensen mellan de franska och tyska producenterna i dess eget handelsområde, eftersom konflikt som förorsakats av Cedests beteende på den tyska marknaden riskerade att sprida sig för det fall att de tyska producenterna skulle vidta repressalier.

2266 Lafarge är för övrigt, enligt artikel 48.2 i rättegångsreglerna, förhindrat att åberopa sina egna promemorior av den 6 augusti 1982 (dokument nr 33.126/7522—7524) och av den 7 januari 1983 (dokument nr 33.126/7514—7516), eftersom bolaget har åberopat dem först under förhandlingen.

2267 Under alla förhållanden bekräftar själva förekomsten av och innehållet i dessa båda promemorior i själva verket att Lafarge uttryckte ett intresse för de problem som uppkom till följd av Cedests handlande i Tyskland, närmare bestämt på grund av bolagets verksamhet i Wössingen.

2268 Promemorian av den 6 augusti 1982, vilket var sammanställt av J. Marichal och hade rubriken "Strategi LC [Lafarge] i BRD 'Cedest-ärendet'", innehåller tre separata avsnitt: A. Befintliga krafter, B. Förutsebara drag samt C. Förslag till handling.

2269 I punkt 3 i avsnitt A påpekar upphovsmannen att Wössingen "liksom de övriga är berört av C:s [Cedests] attacker".

2270 Även de fem punkterna i avsnitt C visar att Lafarge berördes av Cedests handlande i Tyskland:

"1. Vägra att godta en så kallad samordning med de två stora BRD utan Cedest som inte kan tillföra LC [Lafarge] annat än problem.

2. Vidmakthålla inställningen 'vi kommer bara om vi blir inbjudna av Cedest. I Frankrike behandlar man minoritetsaktieägare på det sättet'.

3. Inte godta ens idén om 'kompensation' till PZW [Wössingen] mot att Cedest förbinder sig att inte ytterligare attackera, vilket sannolikt inte kommer att iakttas (lurendrejeri) och följaktligen undvika att komma in på snärjande diskussioner om kvantiteter (på så sätt slår vi två flugor i en smäll).

4. Utöva en sorts utpressning mot Cedest: Mer av CK om inte RMC/Ludwig bromsas — varför avstå från att använda det enda påtryckningsmedel man förefaller förfoga över?

i praktiken — JM [J. Marichal] tf [står sannolikt för per telefon] skriver till B.R [B. Renard vid Cedest] för att fordra att få de undersökningsresultat som han utlovat hos L.M. och säga att vi räknar noga med att han intervenerar hos RMC

— inget... CK till Cedest, om resultat uteblir

Annars — går vi en 'fiende' (snarare konkurrent) till W [Wössingen] till mötes

— genom att säga nej till dem som vi borde försöka hålla oss väl med, utan att det kostar oss någonting

5. Meddela Cedest (muntligen) att vi inte är inkvisitorer i den process som inletts mot dem i BRD."

2271 Den interna promemorian av den 7 januari 1983 visar vilka problem ledningen för Lafarge haft med att få kunskap om det verkliga innehållet i de diskussioner som ägde rum i dess frånvaro mellan Cedest och de tyska producenterna Dyckerhoff och Heidelberger vid ett möte den 17 november 1982.

2272 Rätten konstaterar slutligen att Ciments français inte nämns vid namn i det utdrag ur Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 som citeras ovan punkt 2254, medan kommissionen i meddelandet om anmärkningar uttryckligen anklagar bolaget (punkt 12, s. 25) för att ha utövat påtryckningar på Cedest.

2273 Ciments français har gjort gällande att det inte av det omtvistade meddelandet är möjligt att sluta sig till att detta bolag deltog i diskussioner om Cedests handel i Tyskland, och än mindre utövat påtryckningar på det sistnämnda bolaget.

2274 Inte desto mindre framgår det av innehållet i meddelandet, om detta studeras mot bakgrund av den interna promemorian från Ciments français av den 25 januari 1983 (dokument nr 33.126/4254—4256) vilket omtalas i punkt 22.8 i det ifrågasatta beslutet och i Ciments français referat av den 17 maj 1983 (punkt 22.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4251—4253), att kommissionen med fog har fastställt att Ciments français har utövat påtryckningar på Cedest, inom ramen för en samordning vars syfte var att begränsa handeln med cement över gränserna.

2275 Rätten fastslår inledningsvis att även om Ciments français inte uttryckligen utpekas i det utdrag ur Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 som avser påtryckningar på Cedest (se ovan punkt 2254) och även om promemorian, enligt kommissionens egna ord, återger en diskussion mellan företrädare för Lafarge och Dyckerhoff (punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet), hänför sig upphovsmannen till "Ind. (fack)", det vill säga till den franska industrin, där Ciments français obestridligen ingick vid den aktuella tidpunkten. Dessutom nämns Ciments français längre ned i promemorian, då det talas om dess inflytande på Cedest i följande ordalag: "CF [Ciments français] — vi vet att dess inflytande på Cedest är mindre än L:s [Lafarges] — dessutom är

leveranspriserna till RMC < franska priser BC passar bollen tillbaka till Ci fr. [Ciments français]". Som kommissionen har påpekat i sitt svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten i mål T-39/95 kan det faktum att Ciments français nämns i detta sammanhang inte förklaras annat än genom att bolaget deltog i de föregående diskussioner som åberopas i meddelandet.

2276 Det framgår vidare av Ciments français promemoria av den 25 januari 1983 och dess referat av den 17 maj 1983 att detta företag alltjämt år 1983 deltog i diskussioner om Cedests agerande i Tyskland. Av de två dokumenten framgår således att bolaget deltog i diskussioner med Dyckerhoff om begränsning av Cedests handel i Tyskland och de motåtgärder som Dyckerhoff avsåg att vidta gentemot Cedest. Även om dessa dokument åberopas i det ifrågasatta beslutet till stöd för att det förelåg ett annat samordnat förfarande mellan Ciments français och Dyckerhoff (se nedan punkterna 2316—2330) bekräftar de att Ciments français var inblandat i den samordning som genomfördes genom att den franska industrin utövade påtryckningar på Cedest, såsom framgår av Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 (se föregående punkt). Det kan fastslås — då motsatsen inte bevisats, vilket det åvilade Ciments français att göra (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162) — att samordningen i fråga påverkade detta företags beteende i handeln mellan Frankrike och Tyskland.

2277 Ciments français kan inte göra gällande att det saknar egenintresse av Cedests handel i det aktuella området, eftersom det inte hade verksamhet i detta, inte kontrollerade någon tysk producent, inte ägde någon andel i Cedest och inte var inblandat i det förfarande som Bundeskartellamt inlett i fråga om Sydtyskland. Ciments français har anfört att det under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till handlingarna i akten rörande denna nationella samverkan.

2278 Som kommissionen med rätta har framhållit i sina inlagor i mål T-39/95 saknar denna argumentation relevans, eftersom det inte är fråga om ett avtal om uppdelning av handeln på marknaden i området, utan om påtryckningar för att undvika att de tyska producenterna som irriterat sig på Cedests handlande, vidtar motåtgärder i de franska områden där Ciments français är verksamt, exempelvis de östra delarna av Frankrike och det enda tyska område där Ciments français är verksamt, nämligen Saarland. Inte heller har kommissionen vare sig i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet fastställt att Ciments français deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i beslutet på någon som helst slutsats om att bolaget deltog i en nationell samverkan avseende Sydtyskland, vilket skulle ha fastslagits av Bundeskartellamt eller någon annan myndighet.

2279 Ciments français kan inte heller stödja sig på Lafarges promemoria rörande ett möte mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger den 17 november 1982 (punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6582 och 6583) för att bestrida att det utövade påtryckningar på Cedest. Även om det antogs att promemorian återger diskussioner som enbart rör Cedests agerande i området, såsom Ciments français påstår, påverkar handlingens innehåll inte på något sätt det faktum att det är styrkt att Ciments français utövade påtryckningar på Cedest, eftersom

detta följer av ett annat dokument, nämligen Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 (punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596). Ciments français nämns inte heller någonstans i promemorian rörande mötet den 17 november 1982.

2280 Av detta följer att kommissionen verkligen har visat att Lafarge och Ciments français utövade påtryckningar på Cedest för att detta bolag skulle minska sin handel på den tyska marknaden. Det kan däremot inte anses vara vederbörligen fastställt att SFIC utövade sådana påtryckningar, eftersom sammanslutningens rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet (se ovan punkterna 2257 och 2258).

2281 Det är vidare styrkt att påtryckningarna i fråga var konkurrensbegränsande (se ovan punkt 2255).

C — Samordningen mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger

2282 Kommissionen har dragit slutsatsen att det förekom en sådan samordning av en handskriven promemoria från Lafarge, vilket återger ett möte den 17 november 1982 mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger, under vilket de berörda företagen skulle ha diskuterat Cedests handel i Tyskland (punkterna 22.7 och 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6582 och 6583).

2283 Ingen av de tre sökandena har bestritt att detta möte ägde rum den 17 november 1982 och att de deltog däri. Även om de inte har bestritt syftet med diskussionerna under mötet har de emellertid alla tre gjort gällande att det, trots detta särskilda syfte, inte var fråga om ett beteende som strider mot artikel 85.1 i fördraget — antingen på grund av att diskussionerna endast bestod i att Cedest underrättade Dyckerhoff och Heidelberger om ett åtagande, på grund av att de inte fick någon fortsättning, eller på grund av att den ovannämnda handskrivna promemorian skulle visa att Cedest inte ställde sig positivt till den begäran om åtagande som riktats mot det, eller slutligen för att försöket på sin höjd var ensidigt, eftersom Cedest inte gick med producenternas begäran om att det skulle sluta med sin aggressiva handel i Tyskland, eller ens gick med på att handla i enlighet med denna begäran, och att försöket därför inte under några omständigheter kunde anses utgöra ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, vilket åtminstone fordrat en samordning mellan två personer.

2284 Som anförts ovan i punkt 2205 har Cedest i sitt yttrande av den 7 januari 1998 om insyn i kommissionens akt, vilket beviljades bolaget till följd av åtgärden för processledning den 18 och

den 19 juni 1997, särskilt åberopat innehållet i en intern promemoria från Lafarge av den 7 januari 1983 (dokument nr 33.126/7514—7516), som Cedest inte hade fått tillgång till under det administrativa förfarandet, för att visa att dess beteende i Tyskland förblev självständigt.

2285 Denna interna promemoria talar mot innehållet i Lafarges promemoria om mötet den 17 november 1982 som omnämns i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.7) med avseende på de förslag som Cedests företrädare skulle ha lagt fram under mötet (se ovan punkterna 2203—2210).

2286 Rätten fastslår således att denna promemoria hade kunnat vara användbart för Cedest vid utövandet av dess rätt till försvar under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 247). Detta hade sålunda, med hänsyn till bevisvärdet av promemorian rörande mötet den 17 november 1982, kunnat utmynna i ett annat resultat om Cedest hade haft tillgång till detta dokument innan det ifrågasatta beslutet fattades.

2287 Promemorian av den 7 januari 1983 motsäger nämligen lydelsen av det enda beviset för Cedests deltagande i det samordnade förfarande med Dyckerhoff och Heidelberger som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet.

2288 Eftersom Cedest endast påstås ha deltagit i det samordnade förfarande med Dyckerhoff och Heidelberger som nämns i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet skall denna bestämmelse ogiltigförklaras med avseende på Cedest, i den mån som det däri fastställts att bolaget deltog i samordnade förfaranden avseende regleringen av leveranser av cement från Frankrike till Tyskland och i motsatt riktning.

2289 Under alla omständigheter erinrar rätten om att det av innehållet i promemorian av den 7 januari 1983 framgår att kommissionen gjorde en oriktig bedömning då den ansåg att "Cedest var berett att begränsa sin försäljning i Tyskland och anpassa den till utvecklingen på marknaden" (punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet) och att "Cedest hade förklarat för Dyckerhoff och Heidelberger att bolaget inte avsåg att sälja i Förbundsrepubliken Tyskland annat än till RMC och PZW samt att bolaget var införstått med att 'i framtiden anpassa sina leveranser till BRD (alltjämt utom Saarland) till hur leveranserna utvecklas i detta land, såväl uppåt som nedåt' (se promemoria av den 17 november 1982, punkt 22.7 ovan)" (punkt 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet) (se ovan punkt 2211).

2290 Kommissionen kan inte, som den har gjort vid förhandlingen i mål T-38/95, påstå att den i detta sammanhang även har grundat sig på vissa avsnitt i Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 (punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596). Av den interna

promemorian framgår inte på något sätt att det förekom särskilda möten eller det att Cedest i samband med dessa gjort åtaganden gentemot tyska producenter. Inte heller går det att av följande utdrag — "...H: N. har sagt sig ständigt sedan år 1980 inte godta samtal med — franska kollegor — Cedest (81)..." — dra slutsatsen att den person hos Dyckerhoff som gjorde dessa påståenden avsåg kontakter mellan Dyckerhoff och Cedest år 1981. Förutom den omständigheten att det är fråga om händelser som, om de verkligen ägde rum, inträffade före den period då den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet påstås ha skett, har kommissionen i beslutet inte åberopat vare sig förekomsten av kontakter mellan Dyckerhoff och Cedest eller innehållet i dessa kontakter.

2291 Det faktum att Cedests rätt till försvar har åsidosatts — genom bolaget inte fick tillgång till kommissionens akt under det administrativa förfarandet och genom att det saknas bevis för att Cedest deltog i ett samordnat förfarande tillsammans med Dyckerhoff och Heidelberger den 17 november 1982 samt på grund av de följder som detta har fått — innebär dock inte att de slutsatser som kommissionen har dragit på grundval av den promemoria från Lafarge som åberopas i punkt 22.7 i det ifrågasatta beslutet skall anses vara rättsstridiga vad avser de båda andra berörda sökandena, Dyckerhoff och Heidelberger.

2292 Förutom den omständigheten att ingen av dessa båda sökande har gjort gällande att Lafarges promemoria av den 7 januari 1983 var relevant för deras yttranden om den insyn i kommissionens akt som beviljades till följd av rättens åtgärder för processledning (se nedan punkterna 2446, 2447, 2461 och 2462), konstaterar rätten att parterna inte har bestritt att de försökte genomföra en samordning vid mötet den 17 november 1982 i syfte att förmå Cedest att göra vissa åtaganden. För sökandena hade således detta möte ett konkurrensbegränsande syfte, eftersom denna kontakt mellan två konkurrenter på marknaden, Dyckerhoff och Heidelberger, syftade till att genom ett gemensamt avtal påverka en aktuell eller potentiell konkurrents beteende på marknaden, nämligen Cedests (se i detta hänseende, domen i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl. mot kommissionen, punkt 174, domen i det ovan i punkt 1053 nämnda målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, punkt 121, domen i det ovan i punkt 1852 nämnda målet BASF mot kommissionen, punkt 240, och domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 258). Det kan vidare fastslås — då motsatsen inte bevisats, vilket det åvilade Dyckerhoff och Heidelberger att göra (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162) — att samordningen mellan dessa båda företag vad gäller Cedests beteende i Tyskland påverkade deras beteende i handeln mellan Frankrike och Tyskland.

2293 Heidelberger kan inte förneka att det deltog i detta samordnade förfarande genom att stödja sig på Lafarges promemoria av den 23 juni och den 2 september 1982 (punkt 22.4 och 22.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596 och 6584), vilka återger diskussionerna mellan Lafarge och Dyckerhoff. Förutom den omständigheten att Heidelberger har åberopat dessa båda promemorior för att söka visa att bolaget inte deltog i något avtal eller samordning med Lafarge och Dyckerhoff, vilket kommissionen inte heller har gjort gällande i det ifrågasatta beslutet, innehåller de båda promemoriorna från Lafarge inte något förtydligande i fråga om mötet den 17 november 1982, under vilket Heidelberger och Dyckerhoff försökte övertala Cedest att ändra sitt handlande i Tyskland.

2294 Av detta följer att de omständigheter som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.7) gav den fog för slutsatsen att Dyckerhoff och Heidelberger överträdde artikel 85.1 i fördraget vid mötet med Cedest den 17 november 1982 (punkt 50.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet). Innehållet i Lafarges promemoria av den 7 januari 1983, vilket i de delar det berör enbart Cedests beteende motsäger lydelsen av den promemoria som återges i det ifrågasatta beslutet, ändrar inget i detta hänseende.

D — Samordningen mellan Lafarge och Dyckerhoff

2295 Kommissionen har fastställt att det förelåg en samordning mellan Lafarge och Dyckerhoff och har därvid stött sig på tre dokument: en handskriven promemoria från Lafarge av den 23 juni 1982 (dokument nr 33.126/6592—6596), som omnämns i punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, en skrivelse av den 28 juli 1982 från C. Hummel vid Dyckerhoff till B. Collomb vid Lafarge (dokument nr 33.126/6597—6599), som omnämns i punkt 22.5, och en handskriven intern promemoria från Lafarge av den 2 september 1982 (dokument nr 33.126/6584), som omnämns i punkt 22.6. Dessa tre dokument har föranlett kommissionen att anse att "Lafarge och Dyckerhoff har arbetat för att undvika varje aggressivt beteende och för att inrätta ett harmoniskt klimat mellan de franska och tyska producenter som sysslar med export" (punkt 50.3 i det ifrågasatta beslutet).

2296 Som anförts ovan i punkt 2234 har Dyckerhoff tillstått att det under åren 1982 och 1983 förekom diskussioner mellan tyska och franska producenter och har inte särskilt kommenterat de tre dokument som framlagts av kommissionen. Dyckerhoff har nöjt sig med att anföra att även om diskussionerna i fråga syftade till att uppmana Cedest att frångå sin aggressiva affärspolicy i Tyskland, skall de inte anses utgöra samordnade förfaranden, eftersom Cedest aldrig rättade sig efter önskemålet.

2297 Detta påstående kan inte godtas. Om diskussionerna mellan Dyckerhoff och Lafarge verkligen syftade till att på ett eller annat sätt få Cedest att upphöra med sitt speciella beteende i Tyskland, hade de ett konkurrensbegränsande syfte. Det kan fastslås — då motsatsen inte bevisats, vilket det åvilar Dyckerhoff och Lafarge att göra (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162) — att samordningen mellan dessa båda företag påverkade deras beteende i handeln mellan Frankrike och Tyskland. En sådan samordning utgör en överträdelse av förbudet i artikel 85.1 i fördraget (se den rättspraxis som anges ovan i punkt 2292).

2298 I förevarande fall följer det just av de tre dokument som kommissionen har nämnt i det ifrågasatta beslutet att diskussionerna mellan Dyckerhoff och Lafarge var konkurrensbegränsande.

2299 Således återger den Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 ett möte mellan företrädare för Lafarge och Dyckerhoff, under vilket Cedests beteende och dess följder för de fransk-tyska förbindelserna behandlades. I promemorian nämns för övrigt uttryckligen principen om respekt för hemmamarknaderna i följande ordalag: "Principen om home market ok men är den lätt att respektera. I Belg.? Kanske skall ifrågasättas i fråga om gränser men utan avtal. Var är vi i fråga om Cedest?"

2300 Likaså uttalar C. Hummel vid Dyckerhoff följande i sin skrivelse av den 28 juli 1982: "Och eftersom vi öppet utbyter idéer skulle jag idag även vilja tillägga att enligt oss skulle ett verkligt samarbete kunna ha en positiv inverkan inte bara på vårt majoritetsinnehav av Wössingen utan även på Cedest. Befintliga problem borde kunna lösas genom ett grundläggande positivt förhållningssätt hos alla deltagare, med tanke på sammansättningen av Cedests och Lafarges styrelser."

2301 Avslutningsvis har upphovsmannen till Lafarges promemoria av den 2 september 1982, J. Marichal, återgivit ett telefonsamtal från samma dag med H. Grüner vid Dyckerhoff, med bland annat följande innehåll: "Jag svarade honom att det framför allt var nödvändigt att uttömma alla möjligheter till direkta förhandlingar med Cedest och att följaktligen, som ni redan har sagt, begära ett möte med ordföranden för Cedest vid vilket ni skulle kunna delta om ordföranden för Cedest uppmanar er till det. Jag tillade att det föreföll vara för tidigt att sammankalla ett möte med de tyska producenter som utsatts för Cedests aggressiva beteende för att diskutera vad var och en kan tolerera innan diskussionen med Cedest äger rum... Avslutningsvis, och alltjämt på tyska, sammanfattade han mycket väl vår inställning: 1) Inget [allmänt] möte men ett nödvändigt möte med DY [Dyckerhoff] (med eller utan HEI [Heidelberger]) med ordföranden för Cedest före något annat möte, 2) Ett möte med berörda tyska producenter efter det första mötet, för att på ett eller annat sätt dela uppoffringarna, om avtalet ingås."

2302 Lafarge har för sin del gjort gällande att innehållet i dessa tre dokument ger vid handen att det fanns en bestående oenighet mellan de olika berörda parterna.

2303 Allt medan Lafarge medger att dess promemoria av den 23 juni 1982 återger de diskussioner som bolaget haft med Dyckerhoff, har det anfört att promemorian inte innehåller någon uppgift om något avtal som skulle ha ingåtts mellan Lafarge och Dyckerhoff. Av promemorian framgår endast att en övervägande majoritet önskade att Lafarge skulle ingripa i en konflikt som orsakats av Cedests beteende i Tyskland.

2304 Rätten påpekar att den blotta omständigheten att Lafarge medger att dess promemoria av den 23 juni 1982 troget återger de diskussioner som bolaget haft med Dyckerhoff och att dessa diskussioner rörde Cedests beteende i Tyskland, vilket tydligt framgår av dokumentets innehåll, visar att bolaget därvid deltog i en samordning i strid med artikel 85.1 i fördraget. Det har föga

betydelse om Lafarge faktiskt efterkom Dyckerhoffs begäran, eftersom det av promemorians innehåll framgår att dessa två producenter upplyste varandra om hur de avsåg att uppträda på marknaden som svar på Cedests särskilda beteende. Det kan nämligen fastslås, då motsatsen inte bevisats, att diskussionerna påverkade dessa näringsidkares beteende i handeln mellan Frankrike och Tyskland, och att deras förhållningssätt därför utgör ett samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (se den rättspraxis som anges ovan i punkt 2292).

2305 Rätten underkänner även Lafarges argument om att frasen "principen om home market ok" i promemorian av den 23 juni 1982 hänför sig till teorin om naturliga marknader till följd av den stora betydelse som är förknippad med cement. Som kommissionen med rätta har framhållit skulle en sådan regel om naturlig organisation av marknaden inte behöva iakttas, om cementmarknaden verkligen bestämdes på ett naturligt sätt på grund av den ifrågavarande produktens stora betydelse.

2306 Lafarge har även gjort gällande att skrivelsen från C. Hummel vid Dyckerhoff av den 28 juli 1982 på sin höjd utgjorde en uppmaning att delta i samtal, vilket inte kan anses strida mot artikel 85.1 i fördraget.

2307 Rätten fastslår dock att det av skrivelsen i fråga framgår att denna följer på en skrivelse från Lafarge av den 8 juli året dessförinnan. I skrivelsen nämns dessutom ett möte mellan företrädare för Dyckerhoff och Lafarge. Redan dessa omständigheter utesluter således att Dyckerhoff ensidigt skulle ha tagit iniativ, varvid Lafarge skulle ha varit helt oskyldigt, eftersom det bara var fråga om en enkel förfrågan om att delta i samtal. Det framgår också av Dyckerhoffs skrivelse att de två producenterna i fråga "öppet [utbytte] idéer" (se utdrag som återges ovan i punkt 2300). Under dessa förhållanden står det klart att även om C. Hummels syfte verkligen var att förmå Lafarge att ta kontakt med Cedests styrelse, förde Lafarge diskussioner med Dyckerhoff om läget i Tyskland till följd av Cedests beteende. Denna slutsats bekräftas av Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 som återger ett möte mellan de båda producenterna en månad tidigare.

2308 Slutligen har Lafarge gjort gällande att det av bolagets promemoria av den 2 september 1982 framgår att det inte kunde utöva något som helst inflytande på Cedest och att det vägrade att delta i ett allmänt möte.

2309 Även denna argumentation skall underkännas.

2310 Tvärtemot vad Lafarge har påstått framgår det inte av innehållet i dess promemoria att bolaget inte kunde utöva något inflytande på Cedest. Upphovsmannen, J. Marichal, uppger i själva

verket följande: "L. [Lafarge] kunde inte på något sätt påtvinga Cedest sitt synsätt". Skillnaden mellan att påtvinga någon ett synsätt och att utöva inflytande på någon ger Lafarge utrymme för beteenden som är konkurrensbegränsande, eftersom de syftar till att påverka en annan näringsidkares beteende på marknaden, nämligen Cedests. Tvärtemot vad Lafarge vill låta förstå, ansåg J. Marichal inte att samtliga åtgärder som Lafarge kunde vidta gentemot Cedest vid den aktuella tidpunkten var dömda att misslyckas. Tvärtom framgår det av promemorian att Lafarge under vissa omständigheter var berett att agera för att de åtgärder som vidtogs gentemot Cedest skulle lyckas. Detta förtydligas på följande sätt: "Jag svarade honom att det framför allt var nödvändigt att uttömma alla möjligheter till direkta förhandlingar med Cedest och att följaktligen, som ni [B. Collomb vid Lafarge] redan har sagt, begära ett möte med ordföranden för Cedest vid vilket ni skulle kunna delta, om ordföranden för Cedest uppmanar er till det."

2311 Lafarge underrättade således Dyckerhoff om att det var berett att ingripa — om än under vissa förutsättningar — trots att det hade sagt sig inte kunna påtvinga Cedest sitt synsätt.

2312 Lafarge kan inte heller påstå att det av innehållet i bolagets skrivelse av den 2 september 1982 framgår att bolaget vägrade att delta i ett allmänt möte. Förutom vad som fastställts i föregående punkt framgår det av promemorian att J. Marichal under det telefonsamtal som återges i promemorian angav varför Lafarge ansåg att det var för tidigt att ordna ett sådant möte och varför det var nödvändigt att först uttömma alla möjligheter till direkta förhandlingar med Cedest. Det står således klart att Lafarge och Dyckerhoff diskuterade det lämpligaste sättet att bilägga den konflikt som orsakats av Cedests beteende. Det förslag som framfördes av Lafarges företrädare kan således inte jämställas med en kategorisk vägran att delta i ett allmänt möte mellan de olika parter som berörts av Cedests beteende i Tyskland.

2313 För övrigt underkänner rätten ånyo Lafarges argument om att bolaget självt och dess dotterbolag Wössingen hade en särskild ställning på marknaden, av de skäl som anförts ovan i punkterna 2263—2265.

2314 Av detta följer att även om, som Lafarge har påstått, goda relationer mellan franska och tyska företagsledare inte i sig strider mot artikel 85.1 i fördraget, skall det av innehållet i de tre dokument som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet anses styrkt att Dyckerhoff och Lafarge samordnade sina beteenden i syfte att undvika ett aggressivt agerande och att inrätta ett harmoniskt klimat mellan franska och tyska producenter (punkt 50.3 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet).

2315 Det anförda bekräftar dessutom att kommissionen inte, på grundval av Lafarges promemorian av den 23 juni och den 2 september 1982 (se ovan punkt 2293), har ställt Heidelberger till svars för att ha deltagit i ett avtal eller samordnat förfarande tillsammans med Dyckerhoff och Lafarge.

E — Samordningen mellan Dyckerhoff och Ciments français

2316 Kommissionen stöder sin slutsats om att det förelåg en samordning mellan Dyckerhoff och Ciments français på två dokument, nämligen en intern promemoria från Ciments français av den 25 januari 1983 (punkt 22.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4254—4256) och ett referat från Ciments français av den 9 och den 10 maj 1983 (punkt 22.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4251—4253). Dessa två dokument ger vid handen att "Dyckerhoff har underrättat Ciments français om sina förslag om hur konkurrensen från Cedest skulle bemästras och sin avsikt att inte sälja i Frankrike" (punkt 50.3 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet).

2317 Dyckerhoff har återigen medgivit att det under åren 1982 och 1983 förekom diskussioner mellan tyska och franska producenter, men har inte yttrat sig särskilt om de två dokument som kommissionen hänvisar till (se ovan punkt 2234). Dyckerhoff har nöjt sig med att anföra att diskussionerna i fråga inte skall anses utgöra ett samordnat förfarande, eftersom de inte har fått något särskilt resultat. Bolaget har enbart granskat referatet från Ciments français av den 17 maj 1983 i samband med den anmärkning som rör förekomsten av ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland. I samband med detta har bolaget understrukit att det inte av detta dokument kan anses framgå att det uttryckt avsikten att inte i Frankrike sälja den cement som krossats i Ciments français luxemburgska fabrik. I punkt 6 i meddelandet anges endast att bolaget har förklarat att det avsåg att leverera sin krosskvot till sina kunder i regionerna Trier och Eifel.

2318 Ciments français anser att den omständigheten att Dyckerhoff har tagit upp Cedests beteende vid de möten som det hänvisas till i de båda dokument som anges i det ifrågasatta beslutet, och av vilka ett avser det luxemburgska bolaget Intermoselle, inte kan anses utgöra bevis för att det förekom ett samordnat förfarande. Av de nämnda dokumenten framgår inte att Ciments français gjorde någon som helst viljeförklaring, utan de visar tvärtom att bolaget förhöll sig passivt i sammanhanget. Enligt de krav som uppställs i rättspraxis (domen i det ovan i punkt 2260 nämnda målet Petrofina mot kommissionen, punkterna 214 och 215) skall det inte av en sådan passivitet anses följa att de uppgifter som översänts till bolaget har ingått i ett informationsutbyte. Ciments français har återigen framhållit att bolaget till följd av särskilda omständigheter kring dess industriella kapacitet inte var närvarande på den marknad där Cedest var verksamt.

2319 De argument som framförts av Dyckerhoff och Ciments français skall underkännas.

2320 För det första har inget av de två företagen gjort gällande att innehållet i Ciments français referat av den 17 maj 1983 inte troget återger de diskussioner som verkligen fördes mellan den 9 och den 10 maj 1983.

2321 För det andra har punkterna 6 och 7 i referatet följande lydelse:

"6. DYZ [Dyckerhoff] har bekräftat att överläggningarna var färdiga att avslutas med CL [Ciments luxembourgeois] för att tillförsäkra DYZ [Dyckerhoff] en krosskvot om 100 000 ton vid CL:s [Ciments luxembourgeois] krossanläggningar och avseende leveranser av cement i regionerna Trier och Eifel. A priori var dessa kvantiteter inte avsedda för Saarland, förutom om det gav en säker ekonomisk fördel i jämförelse med fabriken i Goelheim som för tillfället levererar till Saarland. Dessa kvantiteter kommer aldrig att nå Frankrike.

7. DYZ [Dyckerhoff] uppger sig ha svårigheter på den tyska marknaden till följd av Cedests aggressiva affärsbeteende och upplyser om den verksamhet och de planer bolaget har för att möta denna konkurrens."

2322 Det framgår av punkt 6 att Dyckerhoff under sina diskussioner med Ciments français har förtydligat att leveranserna av cement i regionerna Trier och Eifel, vilka vid tidpunkten för omständigheterna var föremål för diskussioner med Ciments luxembourgeois, aldrig gick till Saarland och aldrig till Frankrike. Eftersom Ciments français självt har framhållit att det var verksamt i Saarland och i de östra delarna av Frankrike, underrättade Dyckerhoff således Ciments français om sitt planerade framtida beteende på marknaden, genom att nogsamt ange att det skulle undvika de områden där Ciments français var verksamt. Ciments français å sin sida, godtog att diskutera saken. Således utgör en diskussion rörande åtminstone en av de berörda näringsidkarnas framtida beteende ett sådant samordnat förfarande som är förbjudet enligt artikel 85.1 i fördraget. Det kan nämligen fastslås — då motsatsen inte bevisats, vilket det åvilade de berörda näringsidkarna att göra — att samordningen dem emellan påverkade deras beteende i handeln mellan Frankrike och Tyskland (se den fasta rättspraxis som anges ovan i punkt 2292).

2323 Tvärtemot vad Ciments français har gjort gällande rörde diskussionerna om bestämmelseorten för de kvantiteter kross som framställts vid Ciments luxembourgeois anläggningar inte enbart avsättning för Intermoselles klinkerproduktion, eftersom, som kommissionen understryker i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.15 tredje stycket), det av referatet framgår att det är fråga om cement avsedd för regionerna Trier och Eifel.

2324 Det konkurrensbegränsande draget i diskussionerna den 9 och den 10 maj 1983 mellan Dyckerhoff och Ciments français bekräftas av innehållet i punkt 7 i referatet, varav framgår att Dyckerhoff upplyste Ciments français om hur bolaget planerade att hantera konkurrensen från Cedest i Tyskland.

2325 För det tredje framgår det av Ciments français promemoria av den 25 januari 1983, i vilket beskrivs ett besök hos Dyckerhoff den 21 januari föregående år, att producenterna diskuterade

Cedests handel i Tyskland och Dyckerhoffs handel i Frankrike. Det anges närmare i punkt 3, som återger kommentarerna till de ämnen som förts upp på dagordningen för ett möte som skulle äga rum den 15 februari samma år, att punkt 7 i denna dagordning, med rubriken "fransk-tyska förbindelser" (dokument nr 33.126/4259), avser Cedests handel i Tyskland och Dyckerhoffs handel i Frankrike ["Punkt 7 Det gäller i praktiken Cedests handel i Tyskland och DYZ [Dyckerhoffs] handel i Frankrike (fråga från H. Grüner)"]. Som kommissionen har anfört i sina inlagor har det föga betydelse att Dyckerhoff tog initiativ till att diskutera Cedests beteende i Tyskland med Ciments français, eftersom denna fråga i enlighet med ett gemensamt avtal hade förts upp på dagordningen för ett möte mellan de båda producenterna.

2326 Innehållet i skrivelsen av den 25 januari 1983 bekräftar åtminstone att Dyckerhoff och Ciments français var villiga att diskutera Cedests beteende i Tyskland och Dyckerhoffs beteende i Frankrike som en följd av Cedests beteende. Den bekräftar också att diskussionerna var konkurrensbegränsande.

2327 Av detta följer att kommissionen har visat att Dyckerhoff och Ciments français deltog i den samordning som kommissionen har fastställt i punkt 50.3 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet.

2328 Det skall vidare framhållas att Ciments français, trots att bolaget tillbakavisat vad som lagts det till last, hade ett särskilt intresse av att diskutera Cedests beteende i Tyskland med Dyckerhoff, mot bakgrund av de eventuella repressalier i östra Frankrike som var att frukta från de tyska producenternas sida. De ämnen som behandlades under de båda mötena mellan Dyckerhoff och Ciments français och som återges i de två dokumenten i fråga utgör i detta hänseende indicier av särskilt stort bevisvärde. Det intresse som Ciments français visade för Cedests beteende i Tyskland bekräftas för övrigt, som kommissionen anför i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.15 andra stycket), av innehållet i en intern promemoria från Vicat av den 22 juli 1982 (punkt 22.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6055—6057), där följande anförs: "Det har således uppstått mycket allvarliga spänningar mellan Cedest och SCF [Ciments français] och läget har förvärrats genom de stridigheter som de båda konkurrenterna ägnar sig åt i Niederrhein och Mosel." Av detta utdrag framgår inte bara att det rådde intensiv konkurrens mellan Cedest och Ciments français, som det sistnämnda bolaget har gjort gällande, utan också att det fanns mycket allvarliga spänningar mellan dem, vilket förvärrades av att de båda producenterna konkurrerade inom vissa områden. Spänningarna var således, enligt upphovsmannen till skrivelsen, inte följden av att de konkurrerade i Niederrhein och Mosel.

2329 Av det anförda följer att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har visat att det "[t]ill följd av att Cedest exporterat till andra tyska delstater än Saarland och de tyska producenternas reaktioner i Frankrike, förekom... bilateral samordning i syfte att begränsa den gränsöverskridande handeln med cement" (punkt 50.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). I denna bilaterala samordning deltog Dyckerhoff (se ovan punkterna 2282—2328), SFIC (se ovan punkterna 2236—2251), Ciments français (se ovan punkterna 2252—2281 och 2316—2328), Heidelberger (se ovan punkterna 2282—2294), Lafarge (se ovan punkterna 2252—2281 och 2295—2315) och BDZ (se ovan punkterna 2236—2251).

2330 Rätten underkänner i vilket fall som helst argumenten om att kommissionen gjorde en oriktig bedömning i samband med den ekonomiska analysen av den fransk-tyska marknaden, som Ciments français, Heidelberger och Lafarge har anfört för att bestrida att de deltog i de samordnade förfaranden som fastställts i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, eftersom de olika samordnade förfarandena i fråga och de olika sökandenas deltagande är styrkta av dokument vars bevisvärde inte påverkas av en ekonomisk analys av marknaden i fråga (se ovan punkterna 263 och 264).

Allmänna regler om leverans av cement mellan Frankrike och Tyskland

2331 Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Cedest (T-38/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95) och BDZ (T-48/95) har bestritt såväl att det ingicks ett avtal om allmänna regler om leverans av cement mellan Frankrike och Tyskland, såsom kommissionen gör gällande i det ifrågasatta beslutet (punkterna 22.10 och 50.3 femte stycket), som att de var delaktiga i nämnda avtal.

2332 Innan rätten prövar om deras argument är välgrundade skall det erinras om vad kommissionen lägger dem till last i det ifrågasatta beslutet.

2333 I punkt 50.3 femte stycket gör kommissionen följande förtydligande:

"Alla dessa samordnade förfaranden har lett till att ett avtal ingåtts mellan de berörda franska och tyska företagen och företagssammanslutningarna. Skrivelsen av den 22 september 1986 behandlar de framsteg som gjorts i jämförelse med år 1984 under regelbundna möten mellan Laplace, J. Lose och T. Brenke, avtalet som ingicks år 1984, möjligheterna att förnya avtalet och skillnaderna mellan de franska och tyska leveranserna. Av skrivelsen av den 12 augusti 1987 framgår att diskussionerna fortgått för att lösa de problem som omtalas i skrivelsen av den 22 september 1986...."

2334 Kommissionen anför vidare (punkt 22.10 tredje stycket) följande: "Kommissionen har inte bevis för att avtalet har förnyats, men statistiska uppgifter om de franska leveranserna till Tyskland och de tyska leveranserna till Frankrike [se punkt 12 nedan] visar att avtalet mellan å ena sidan SFIC, Lafarge, Ciments français och Cedest och å andra sidan BDZ, Heidelberger, Dyckerhoff fortsatte att gälla efter år 1986."

2335 Kommissionen fastslår således för det första att det år 1984 ingicks ett avtal om allmänna regler för leveranser mellan Frankrike och Tyskland, därefter att det förelåg en möjlighet att förnya avtalet år 1986 och slutligen att avtalet var giltigt efter år 1986. I det ifrågasatta beslutet (artikel 3.3 a) förtydligar kommissionen helt enkelt att de berörda parterna har överträtt artikel 85.1 i fördraget "åtminstone från och med den 23 juni 1982 till den 30 september 1989, genom att ingå avtal och delta i samordnade förfaranden avseende regleringen av leveranser av cement från Frankrike till Tyskland och omvänt".

A — 1984 års avtal

2336 Samtliga berörda sökande har bestritt att de ingick ett avtal år 1984. Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger och Lafarge har bland annat invänt mot att kommissionen har använt ett dokument, nämligen skrivelsen från Laplace till P. Schuhmacher av den 22 september 1986 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet), av vilket det, enligt dem, inte framgick vare sig vad det avtal som påstås ha ingåtts år 1984 hade för innehåll eller vilka parter som ingick det.

2337 Domstolen erinrar om att Laplace, som avfattade skrivelsen, samtidigt var ordförande för Ciments français och SFIC, medan mottagaren, P. Schuhmacher, samtidigt var ordförande för Heidelberger och BDZ (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet). I det ifrågasatta beslutet prövar kommissionen skrivelsen mot bakgrund av det allmänna sammanhang som övriga dokument som omnämns i punkterna 22—50 relaterar till.

2338 Efter att ha redogjort för innehållet drar kommissionen (punkt 22.10 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet) följande slutsats:

"De väsentliga punkterna i skrivelsen kan återges enligt följande: Det förelåg ett avtal mellan vissa franska och tyska företag (SFIC, Lafarge, Ciments français och Cedest å ena sidan och BDZ, Heidelberger, Dyckerhoff å den andra). Genomförandet eller tolkningen av avtalet gav upphov till meningsskiljaktigheter som fördes till skiljenämnd. Det förekom diskussioner om att förnya avtalet. Skillnaden mellan de franska och de tyska leveranserna var inte följden av bilaterala diskussioner... mellan de franska och tyska företagen utan av skillnader mellan de franska företagen. Ordförandena för den franska och den tyska sammanslutningen talade den 11 oktober 1986 om de två problem som tas upp i skrivelsen och kom, vad beträffar kvantiteterna, överens om att officiellt hantera problemet vid det fransk-tyska möte som hölls i Paris 27—28 oktober 1986 (enligt dokument nr 33.126/14764—14768)."

2339 Kommissionen anför vidare följande (punkt 50.3 sjunde stycket):

"... 1984 års avtal som framgår av skrivelsen av den 22 september 1986 utgör [en] överträdelse av artikel 85.1, vilk[en] skulle ha begåtts av SFIC, Cedest, Ciments français, Lafarge, BDZ, Dyckerhoff och Heidelberger."

2340 De invändningar som framförts av de fyra sökande som anges ovan i punkt 2336 kullkastar inte kommissionens påstående. I det ifrågasatta beslutet fastställer kommissionen dels att det förelåg ett avtal om allmänna regler för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland, dels vilka som ingick avtalet.

2341 Rätten framhåller för det första att även om det inte förekommer vare sig något dokument som formellt benämns "avtal om allmänna regler för leveranser mellan Frankrike och Tyskland" eller någon specifik bevisning om att det anordnats ett särskilt möte mellan de berörda parterna, skall bevisvärdet av den skriftliga bevisning som kommissionen åberopar i det ifrågasatta beslutet bedömas mot bakgrund av de händelser som präglat förhållandet mellan den franska och den tyska industrin före år 1984. Det har redan fastställts att dessa handlingar var konkurrensbegränsande (se ovan punkterna 2226—2330). Det framgår av fast rättspraxis att ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget inte nödvändigtvis förutsätter att detta givits i skriftlig form (domen i det ovan i punkt 2061 nämnda målet Tepea mot kommissionen, punkt 41). För att det skall kunna anses föreligga ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, är det tillräckligt att företagen i fråga har förklarat sin gemensamma vilja att agera på ett visst sätt på marknaden (se den rättspraxis som anges ovan i punkt 1010). Den exakta tidpunkten för ingåendet av ett sådant avtal behöver således inte bestämmas så snart det med stöd av skriftlig bevisning har fastställts att det förelåg en gemensam vilja att agera på ett visst sätt.

2342 Åtskilliga av de omständigheter som kommissionen åberopar i det ifrågasatta beslutet ger vid handen att det förelåg ett avtal om allmänna regler för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland såväl år 1984 som år 1986.

2343 Det framgår av flera avsnitt i skrivelsen från ordföranden för Ciments français och SFIC, B. Laplace, till ordföranden för Heidelberger och BDZ, P. Schuhmacher, av den 22 september 1986, vilken sammanställdes några veckor före mötet mellan den tyska industrin och den franska industrin i Paris den 27 och den 28 oktober 1986, att det under år 1984 hade ingåtts ett avtal mellan dessa båda industrier, vilket avsåg de franska och tyska leveranserna, och att detta avtal alltjämt förelåg år 1986, eftersom det förekom diskussioner om att förnya det.

2344 Laplace skriver således (första, andra och sjätte stycket):

"Som ni vet har jag regelbundna möten med Jürgen Lose och Ted Brenke.

Jag tror, om vi betraktar den situation vi befann oss i år 1984, att det vi har diskuterat under dessa möten faktiskt har fungerat bra.

...

Det andra problemet rör framtiden. Vid vårt senaste möte uttryckte Ted Brenke den åsikten att om vi skulle förnya vårt avtal, finns det från tysk sida ett önskemål om att minska den skillnad som föreligger sedan år 1984 mellan de franska och tyska leveranserna. Jag svarade honom att om han vidhöll detta önskemål, ansåg jag utsikterna till ett nytt avtal vara små. Som ni vet finns det ingen logisk, än mindre etisk, motivering till denna skillnad, som faktiskt inte var resultatet av bilaterala diskussioner mellan franska och tyska intressen utan resultatet av en långt mer komplicerad diskussion som sannolikt hade bringat ett slut på konflikterna på den tyska sidan, om man då inte hade varit överens om att för tillfället bortse från Wössingen. Jag tror inte att något större antal personer kan komma överens om något på nytt, om de inte utsätts för påtryckningar, och det verkliga syftet med ett förnyande är att inte tillåta sådana påtryckningar...."

2345 Mot bakgrund av dessa omständigheter hade kommissionen fog för att fastslå att det vid den aktuella tidpunkten alltjämt förelåg ett avtal som hade ingåtts år 1984 mellan den berörda franska och tyska industrin, som innehöll allmänna regler för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland och som skulle förnyas vid den tidpunkt då skrivelsen avfattades. Rätten underkänner därför Dyckerhoffs och Heidelbergers argument att det av skrivelsens innehåll framgår att det avtal som ingicks år 1984 inte längre existerade den 22 september 1986.

2346 Det memorandum som den 15 mars 1984 sammanställdes för Cembureaus ordföranden visar att denne avsåg att chefsdelegaterna vid mötet den 19 mars 1984 skulle diskutera fransk export till Tyskland som en av de "ömtåliga frågor" som alltjämt förelåg vid denna tidpunkt. Även om anteckningarna från detta möte inte innehåller någon uppgift om fransk export till Tyskland, fastslog deltagarna i mötet av den 19 mars 1984 att påtryckningarna till följd av handeln mellan medlemmarna tydligt hade försvagats tack vare förbättrade bilaterala kontakter (se punkterna 19.9, 19.10 och 50.3 fjärde stycket samt fotnot 100 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728, 11729 och 11733—11737) (se ovan punkterna 2245—2250). Den omständigheten att den "ömtåliga fråga" som avses i ovannämnda memorandum uteslutande

rörde fransk export till Tyskland — och inte tysk export till Frankrike — bekräftar att de parter som var inblandade i de fransk-tyska förbindelserna ingick ett avtal som åtminstone avhjälpte en stor del av de problem som givit upphov till de samordnade förfaranden som förekom under åren 1982 och 1983, däribland Cedests beteende på den tyska marknaden och de tyska producenternas repressalier. Att det alltjämt var problem med fransk export till Tyskland bekräftar, såsom framgår av innehållet i skrivelsen av den 22 september 1986, att den berörda tyska industrin ("the German side") önskade uppnå en minskning av skillnaden mellan omfattningen av den franska exporten till Tyskland och den tyska exporten till Frankrike, i samband med att avtalet från 1984 förnyades.

2347 SFIC har emellertid gjort gällande att memorandumet av den 15 mars 1984, vilket bara nämns i en fotnot i de avsnitt i det ifrågasatta beslutet som avser den fransk-tyska samverkan, saknar anknytning till Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 (punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596) och till den fransk-tyska samverkan i allmänhet. SFIC har dragit slutsatsen att anknytning saknas av det faktum att det finns en motsägelse mellan slutsatserna av mötet den 19 mars 1984 som nämns i mötesanteckningarna av den 2 april 1984 (punkt 19.10, dokument nr 33.126/11733—11737), enligt vilka "de exporterade kvantiteterna snarare minska[de]", och den tendens som framgår av de statistiska uppgifter som kommissionen för övrigt har använt för att beskriva den fransk-tyska samverkan (punkt 22.10 in fine), enligt vilka exporten av cement från Tyskland till Frankrike skulle ha ökat mellan åren 1985 och 1989.

2348 SFIC:s tolkning av lydelsen av det ifrågasatta beslutet kan inte godtas. Det hänvisas i själva verket till memorandumet av den 15 mars 1984 inte bara i fotnot 100 utan även i punkt 50.3 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet.

2349 Vidare fastslår domstolen att den motsägelsefullhet som SFIC har åberopat beror på en nedkortad redogörelse för omständigheterna i det ifrågasatta beslutet. Även om enbart exporten från Frankrike till Tyskland anges vara problematisk i memorandumet till ordföranden av den 15 mars 1984, med avseende på den regel om respekt för hemmamarknaden som fastslogs i Cembureau-avtalet, kan slutsatserna i mötesanteckningarna av den 2 april 1984 enligt vilka "de exporterade kvantiteterna snarare minska[de]", endast avse export från Frankrike till Tyskland. Denna slutsats motsäger följaktligen inte på något sätt den tendens som kommissionen funnit föreligga enligt de statistiska uppgifter som nämns i punkt 22.12 i det ifrågasatta beslutet, och som innebar att exporten från Tyskland till Frankrike ökade mellan åren 1985 och 1989.

2350 Slutsatserna i mötesanteckningarna är för övrigt mer nyanserade än vad SFIC har gjort gällande, eftersom de innehåller följande förtydligande: "Spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna har lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter. De exporterade kvantiteterna har snarast minskat, även om det ständiga hotet från utomstående består."

2351 Avslutningsvis har SFIC genom att jämföra två omständigheter som hänför sig till olika tidsperioder, den första före den 19 mars 1984 och den andra efter detta datum, dragit slutsatsen att det föreligger en självmotsägelse.

2352 Den omständigheten att den franska exporten till Tyskland inte omtalas som en "ömtålig fråga" i mötesanteckningarna av den 2 april 1984 från chefsdelegaternas möte i Cembureau den 19 mars 1984 (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet), medan denna export anses vara det i memorandumet till ordföranden av den 15 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet) innebär inte, som Ciments français (T-39/95) har gjort gällande, att chefsdelegaternas slutsats vid mötet den 19 mars 1984 i Cembureau om att påtryckningarna till följd av handeln mellan medlemmarna hade försvagats tack vare förbättrade bilaterala kontakter inte rörde de fransk-tyska förbindelserna. Med hänsyn till de befintliga kontakterna mellan den franska och tyska industrin, vilka otvetydigt framgår av skrivelsen av den 22 september 1986 (se ovan punkterna 2242 och 2243) och av det faktum att den franska exporten till Tyskland omnämns i memorandumet av den 15 mars 1984, kan den omständigheten att de fransk-tyska förbindelserna inte omnämns i mötesanteckningarna tvärtom vara ett bevis för att chefsdelegaterna i Cembureau ansåg att dessa förbindelser inte längre var ett problem och således inte längre utgjorde en "ömtålig fråga".

2353 Av det faktum att den franska exporten till Tyskland omnämns i memorandumet till ordföranden av den 15 mars 1984 kan Lafarge inte dra slutsatsen att det rådde en oenighet som innebar att det inte förelåg något sådant avtal som det som påstås ha ingåtts år 1984. Det kan inte uteslutas att avtalet ingicks år 1984, efter chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984. Om det vidare antas att avtalet ingicks redan före detta möte, kan det inte uteslutas att oenigheten eller problemet mellan den franska och tyska industrin var en följd av tyskarnas önskan att minska skillnaden mellan de volymer cement som exporterades av de franska respektive de tyska producenterna.

2354 I förevarande fall har det följaktligen föga betydelse att den exakta tidpunkt då avtalet ingicks inte har kunnat fastställas, eftersom det av den bevisning som kommissionen åberopat framgår att ingåendet av ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget, går tillbaka till år 1984.

2355 Dyckerhoff och Heidelberger har gjort gällande att det innebär en motsägelse att fastställa att avtalet härrör från år 1984, när det av skrivelsen av den 22 september 1986 framgår att de tyska producenterna önskade en minskning av den skillnad som förelåg just från och med år 1984 mellan franska och tyska leveranser. Dyckerhoff har tillagt att denna motsägelse också följer av den omständigheten att de fransk-tyska leveranserna utgjorde en av de "ömtåliga frågor" som behandlades vid chefsdelegaternas möte i Cembureau den 19 mars 1984 och av den omständigheten att de avtal och samordnade förfaranden som avsåg leveranserna mellan Frankrike och Tyskland, och som fastställs i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, påstås ha ingåtts den 23 juni 1982.

2356 I själva verket ligger det ingen motsägelse i de omständigheter som, enligt Dyckerhoff och Heidelberger, utesluter att det ingicks ett avtal år 1984. Det framgår först och främst av skrivelsen av den 22 september 1986 att det var de tyska producenternas önskan att minska skillnaden mellan den franska importen till Tyskland och den tyska importen till Frankrike som föranledde Laplace att tala om förnyande av avtalet. Som anförs ovan i punkterna 2347—2353, är den omständigheten att de fransk-tyska leveranserna var föremål för diskussioner vid chefsdelegaternas möte i Cembureau den 19 mars 1984 ett ytterligare indicium på att det förekom förhandlingar mellan industrierna i de två länderna och att dessa ingick ett avtal, eftersom dessa leveranser, enligt den skriftliga bevisning som parterna förebringat, inte därefter var föremål för ytterligare diskussioner inom Cembureau. Avslutningsvis har Dyckerhoff sammanblandat två skilda företeelser: Dels den enda och fortlöpande överträdelse som bestod i en reglering av leveranserna av cement från Frankrike till Tyskland och från Tyskland till Frankrike, av den 23 juni 1982 till och med den 30 september 1989, och som omfattar alla de samordnade förfaranden och avtal som kommissionen behandlar i punkt 50.1—50.4 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 2170), dels det avtal med samma syfte som ingicks år 1984 och som beskrivs närmare i punkt 50.3 femte stycket i det ifrågasatta beslutet. Då sistnämnda avtal endast var en av de omständigheter som utgjorde den enda och fortlöpande överträdelsen, är det följaktligen inte motstridigt att ange att denna inleddes vid en annan tidpunkt än 1984 års avtal.

2357 Vidare framgår det av de utdrag ur skrivelsen av den 22 september 1986 som citeras ovan i punkt 2344 — närmare bestämt det avsnitt som återger Ted Brenkes åsikt att även om avtalet skulle förnyas, borde det från tysk sida uttryckas önskemål om en minskning av den skillnad som förelåg sedan år 1984 mellan fransk och tysk export — att syftet med nämnda avtal, som alltjämt gällde år 1986, var att reglera leveranserna av cement mellan Frankrike och Tyskland.

2358 Ingen av de omständigheter som sökandena har åberopat ger vid handen att syftet med avtalet enbart omfattade andra regioner än Saarland. I detta sammanhang kan Ciments français inte göra gällande att syftet skilde sig mellan de ageranden som utgör den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, det påstådda avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, de samordnade förfarandena avseende Cedests handel i området och avtalet i allmän bemärkelse. Det räcker att fastslå att alla dessa ageranden avsåg en uppdelning av marknaden och att lydelsen av skrivelsen av den 22 september 1986 inte antyder att det fanns en skiljelinje mellan Saarland och de övriga gränsområdena i fråga. Påståendet att det skulle finnas en skillnad i geografiskt hänseende mellan det första agerandet, nämligen det påstådda avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, och det andra agerandet, nämligen de samordnade förfaranden som rör Cedests affärsbeteende i Tyskland, saknar stöd i bevisningen om ett avtal om allmänna regler för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland, med hänsyn till lydelsen av skrivelsen av den 22 september 1986.

2359 Behandlingen av Saarland och av övriga områden enligt avtalet om allmänna regler skall således skiljas åt. Av detta följer att kommissionen med rätta ansåg att 1984 års avtal syftade till en uppdelning av marknaderna och en begränsning av den gränsöverskridande handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland (punkt 50.4 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Under alla förhållanden, och även om påståendena om att avtalet inte avsåg Saarland skulle visa sig vara riktiga, avser ett sådant avtal emellertid alltjämt en reglering av handeln mellan Frankrike och Tyskland.

2360 I detta sammanhang kan Ciments français inte göra gällande att en skrivelse avfattad den 22 september 1986, i vilken det utan närmare detaljer anges att det finns ett avtal, inte kan styrka innehållet i 1984 års avtal och än mindre dess konkurrensbegränsande beskaffenhet. Det faktum att det saknas ett formellt dokument där innehållet i den gemensamma viljan hos flera näringsidkare på en marknad återspeglas i detalj, innebär inte nödvändigtvis att det är omöjligt att beakta de omständigheter som utgör en samverkan som strider mot artikel 85.1 i fördraget. I förevarande fall har kommissionen således, efter att ha studerat skrivelsen av den 22 september 1986 mot bakgrund av de övriga handlingar som nämns i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 2226—2330), fastställt att 1984 års avtal syftade till att reglera handeln av cement mellan Frankrike och Tyskland. Den omständigheten att kommissionen har fastställt förekomsten av avtalet huvudsakligen på grundval av en skrivelse som upprättades år 1986, efter det att avtalet i fråga ingicks, visar såväl att avtalet ingicks som att det genomfördes.

2361 I förevarande fall räcker syftet med 1984 års avtal som alltjämt gällde år 1986, vilket var att reglera leveranserna av cement mellan Frankrike och Tyskland, för att fastställa att avtalet var konkurrensbegränsande.

2362 Rätten skall även fastställa vilka parter som ingick avtalet.

2363 Vad först beträffar de två nationella sammanslutningarna, SFIC och BDZ har rätten redan fastslagit att skrivelsen av den 22 september 1986 innehåller flera indicier på att dessa deltog i avtalet (se ovan punkterna 2242 och 2243).

2364 För övrigt har SFIC inte särskilt kommenterat skrivelsen från sin ordförande till ordföranden för BDZ.

2365 BDZ har däremot anfört flera argument för att visa att den inte deltagit i 1984 års avtal. BDZ har därvid stött sig på att det inte förekom någon kopia av skrivelsen ibland dess egna handlingar och att dess egen verkställande direktör, B. Steinbach, fick kännedom om skrivelsen först genom meddelandet om anmärkningar.

2366 Som kommissionen med rätta anför i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.18) behöver det inte avgöras om en kopia av skrivelsen fanns ibland dess handlingar vid den tidpunkt då B. Steinbach faktiskt fick kännedom om den, eftersom skrivelsen var adresserad till P. Schuhmacher, ordförande för BDZ. Det räcker att fastslå att skrivelsens upphovsman, som säger sig vara ordförande för SFIC, ansåg att P. Schuhmacher företrädde den tyska cementindustrins intressen i förbindelserna med den franska cementindustrin, vilket enbart kan följa av de arbetsuppgifter som P. Schuhmacher hade i ledningen för BDZ vid den aktuella tidpunkten.

Vidare skall användningen av begrepp som "franska och tyska intressen" ("French and German interests"), "de franska parterna" ("French parties") och "den tyska sidan" ("German side") noteras (se ovan punkt 2243).

2367 BDZ kan till sitt försvar inte grunda något argument på sitt påstående om att det av anteckningarna på tyska i skrivelsen av den 22 september 1986 skulle framgå att P. Schuhmacher inte hade för avsikt att diskutera de ämnen som togs upp i skrivelsen vid mötet mellan industrierna i de två länderna i Paris i oktober 1986. Anteckningarna bekräftar tvärtom att skrivelsens mottagare, P. Schuhmacher, ansåg denna vara ett meddelande som härrörde från hans verksamhet inom den nationella sammanslutningen för cementproducenter i hans land, nämligen BDZ. Anteckningarna har följande lydelse:

"Samtal den 11.10

a) principöverenskommelse om hur skiljenämnden skall fungera

b) inte om kvantitetsförhållandena, skall inte diskuteras officiellt förrän efter Paris."

2368 Memorandumet av den 15 mars 1984 till ordföranden (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) rörande export från Frankrike till Tyskland syftade till att förbereda ett möte mellan chefsdelegaterna i Cembureau i vilket SFIC och BDZ skulle delta i egenskap av medlemmar i Cembureau och företrädare för respektive lands cementindustris intressen. Kommissionen har således med rätta i det ifrågasatta beslutet fastslagit att SFIC och BDZ deltog i det avtal som ingicks år 1984 och som alltjämt gällde år 1986.

2369 BDZ har frågat sig hur den skulle ha kunnat delta i ett avtal från och med den 23 juni 1982, medan kommissionen i det ifrågasatta beslutet gör gällande att det förekom samordnade förfaranden från år 1982 till år 1984 men fastslår att det förelåg ett avtal först från och med år 1984.

2370 I likhet med Dyckerhoff (se ovan punkt 2356) har BDZ blandat samman den enda och fortlöpande överträdelse som består av en reglering av cementleveranserna från Frankrike till Tyskland och tvärtom, mellan den 23 juni 1982 och den 30 september 1989, där samtliga samordnade förfaranden och avtal som kommissionen återgivit i punkt 50.1—50.4 i det ifrågasatta beslutet, med det avtal med samma syfte som ingicks år 1984, som behandlas närmare i punkt 50.3 femte stycket i det ifrågasatta beslutet och som inte ingår bland de omständigheter som utgör den enda och fortlöpande överträdelsen.

2371 BDZ har också gjort gällande att Lafarges promemoria av den 23 juni 1982 (punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596) inte skall anses innehålla någon uppgift om att BDZ anslutit sig till ett avtal om uppdelning av marknaden, eftersom promemorian återger en diskussion mellan producenter som BDZ inte deltog i. BDZ har också ifrågasatt det samband som kommissionen påstås försöka finna mellan P. Schuhmachers verksamhet under sommaren 1985 och BDZ:s deltagande i avtal om uppdelning av de franska och tyska marknaderna.

2372 Rätten fastslår att kommissionen inte alls har gjort gällande att BDZ med stöd av Lafarges interna promemoria av den 23 juni 1982 skall anses ha deltagit i ett avtal om uppdelning av marknaden. Promemorian nämns i det ifrågasatta beslutet (punkterna 22.4 och 50.3 andra stycket) för att visa att det fördes samtal mellan SFIC och BDZ (se ovan punkterna 2236—2251). Såsom kommissionen med rätta har anfört har det inte heller fastslagits något samband mellan P. Schuhmachers verksamhet under sommaren 1985 och BDZ:s deltagande i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet. BDZ:s argument är således ändamålslöst.

2373 Det visar sig beträffande Ciments français att detta bolag, förutom att vara anslutet till SFIC, leddes av upphovsmannen till skrivelsen av den 22 september 1986, nämligen Laplace. Genom att hänvisa till sin ställning som ordförande för SFIC uttalade denne sig å denna branschorganisations vägnar och, i första hand, å sitt eget företags, Ciments français, vägnar. I skrivelsens femte stycke skriver han för övrigt: "Skälet till att jag föreslår detta är att om vi kan överföra denna befogenhet på skiljenämnden skulle jag, i egenskap av ordförande för sammanslutningen, endast ha de befogenheter som mitt eget företag ger mig för att fatta enkla beslut om mina medlemmars rättigheter, och jag skulle behöva hänvända mig till er alla, på högsta nivå, vilket vore mycket besvärligt."

2374 Att Ciments français deltog i avtalet om allmänna regler framgår också av att det fortsatt att agera som under tiden före år 1984, nämligen att utöva påtryckningar på Cedest och delta i en bilateral samordning med Dyckerhoff (se ovan punkterna 2252—2281 och 2316—2328).

2375 Beträffande Lafarge fastslår rätten att detta bolag är medlem i SFIC och att ordföranden för SFIC, Laplace, uttryckligen i sin skrivelse av den 22 september 1986 har anfört att han, för att fatta minsta beslut rörande rättigheter för medlemmarna i SFIC, måste hänvända sig till de ansvariga (skrivelsens femte stycke, ovan nämnd i punkt 2373). Denna omständighet visar att Lafarge, med hänsyn till det interna beslutsförfarandet i SFIC, var direkt inblandat i ingåendet av avtalet år 1984. Lafarge har för övrigt inte förebringat någon handling som visar att bolaget frångått 1984 års avtal. Tvärtemot vad Lafarge har gjort gällande skall den omständigheten att Wössingen omnämns i skrivelsen av den 22 september 1986 inte anses utgöra bevis för att Lafarge inte deltog i 1984 års avtal. Det framgår tvärtom av sjätte stycket i skrivelsen att det vid tidpunkten då avtalet ingicks hade beslutats att några uttalanden om fallet Wössingen inte skulle göras, vilket emellertid inte innebär att Lafarge inte deltog i avtalet. Härav kan endast den slutsatsen dras att Wössingens ställning i Tyskland fortsatte att medföra problem år 1984. Lafarge har självt i sina inlagor uppgivit att Wössingen endast hade nämnts i det beslut som

Bundeskartellamt fattade den 12 september 1988 avseende en konkurrensbegränsande samverkan i södra Tyskland beträffande dess förbindelser med övriga tyska cementproducenter efter maj 1986, vilket bekräftar att Wössingen hade en särskild ställning fram till denna tidpunkt. Inget tyder däremot på att de övriga deltagarna i avtalet, franska såväl som tyska, ansåg att Wössingens särskilda ställning i Tyskland innebar att Lafarge inte deltog däri.

2376 Det framgår vidare av handlingarna nr 33.126/6976—6979 och 33.126/16556 (punkt 22.11 i det ifrågasatta beslutet) att Lafarges representanter i Wössingens styrelse den 27 september 1985 uttryckte en önskan om att företaget skulle ansluta sig till kvoteringssystemet i södra Tyskland. Det framgår således av den undersökning och det beslut som Bundeskartellamt offentliggjorde den 12 september 1988 om just kvoteringssystemet i södra Tyskland att Lafarge hade sammanträffat med P. Schuhmacher, ordförande för BDZ och Heidelberger, för att Wössingen skulle kunna få ingå i denna samverkan (punkt 22.11 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6720—6745).

2377 Lafarge har gjort gällande att det faktum att kommissionen åberopar Bundeskartellamts beslut av den 12 september 1988 i det ifrågasatta beslutet innebär att bolagets rätt till försvar har åsidosatts, eftersom detta beslut ingick bland handlingarna avseende nationella anmärkningar om den tyska marknaden, vilka inte vidare prövats, och eftersom beslutet endast var ett kompletterande bevis i meddelandet om anmärkningar. Lafarge har vidare anfört att i Bundeskartellamts beslut nämns Wössingen bara med avseende på dess förbindelser med andra tyska cementproducenter efter maj 1986, varför kommissionen inte med stöd av detta beslut före maj 1986 kunde dra slutsatsen att Lafarge deltog i en fransk-tysk konkurrensbegränsande samverkan som påståtts. Bolaget har gjort gällande att kommissionen har förvanskat innehållet i Bundeskartellamts beslut i de delar detta avser Wössingen.

2378 Lafarges samtliga argument skall underkännas.

2379 Vad beträffar påståendet om att bolagets rätt till har försvar åsidosatts, är det tillräckligt att anföra att kommissionen i det kapitel i meddelandet om anmärkningar som avser den fransk-tyska samverkan (punkt 12, s. 28) uttryckligen har återgivit alla de omständigheter som återges i det ifrågasatta beslutet, punkt 22.11, och att samtliga dokument som nämns i sammanhanget förekom i lådan (se ovan punkt 95).

2380 Rätten konstaterar att innehållet i Bundeskartellamts beslut åberopas i punkt 22.11 i det ifrågasatta beslutet. I fotnot 104 till denna punkt anges det emellertid att de omständigheter som beskrivs "inte anses ligga de berörda företagen till last [och] enbart nämns] som exempel på alla de förbindelser som fanns mellan olika aktörer". Oberoende av frågan om kommissionen har utnyttjat innehållet i Bundeskartellamts beslut för att fastställa att Lafarge deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a, finner rätten att de omständigheter som beskrivs i punkt 22.11 i det ifrågasatta beslutet uttryckligen omnämndes i punkt 12 i

meddelandet om anmärkningar (kapitel 2) och att de dokument som kommissionen hänvisat till i sin beskrivning alla fanns i lådan (se ovan punkt 95). Det kan därför inte vara fråga om något åsidosättande av Lafarges rätt till försvar på denna punkt.

2381 Det skall visare påpekas att Lafarge inte på något vis har åberopat de handlingar som nämns i det ifrågasatta beslutet och bestritt att dess företrädare i Wössingens styrelse den 27 september 1985 skulle ha uttryckt ett önskemål om att företaget skulle ansluta sig till kvoteringssystemet i södra Tyskland och att Lafarge hade sammanträffat med P. Schuhmacher, ordförande för BDZ och Heidelberger, för att Wössingen skulle kunna få ingå i denna samverkan (se ovan punkt 2376).

2382 Den omständigheten att den tidpunkt då avtalet om allmänna regler för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland slöts, det vill säga år 1984, den tidpunkt då Wössingen anslöt sig till samverkan avseende södra Tyskland, det vill säga år 1985, samt den tidpunkt då P. Schuhmacher, ordförande för BDZ och mottagare av skrivelsen av den 22 september 1986 samt Lafarges samtalspartner i fråga om samverkan avseende södra Tyskland, ingrep, utgör kompletterande bevisning om Lafarges deltagande i det avtal som ingicks år 1984.

2383 Precis som är fallet med Ciments français (se ovan punkt 2374), framgår det att Lafarge genom sin delaktighet i avtalet om allmänna regler fortsatte agera som under tiden före år 1984, ett agerande som bland annat bestod i att utöva påtryckningar på Cedest och att delta i en bilateral samordning med Dyckerhoff (se ovan punkterna 2252—2281 och 2295—2315).

2384 Beträffande Cedest fastslår rätten att artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet hädanefter skall anses ogiltigförklarad i de delar den innehåller uppgifter om att Cedest skulle ha deltagit i de två första omständigheter som utgör överträdelsen, nämligen det påstådda avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland och samordnade förfaranden från år 1982 till år 1984 (se ovan punkterna 2225 och 2288). Enligt det ifrågasatta beslutet (punkt 50.1—50.3) är detta de två första omständigheter som ledde fram till ett avtal år 1984, vilket är den tredje omständighet som utgör den i artikel 3.3 a nämnda överträdelsen. Kommissionen kan således inte påstå att Cedest deltog i den tredje överträdelsen, då det av såväl formella som materiella skäl inte kan anses fastställt att bolaget deltog i de två förstnämnda överträdelserna (se ovan punkterna 2211 och 2284—2290), och då det inte finns något direkt bevis för att Cedest deltog i det avtal som ingicks år 1984. Endast det faktum att Cedest var anslutet till SFIC är inte tillräckligt i detta hänseende, eftersom denna nationella sammanslutning även har andra medlemmar som kommissionen inte har pekat ut som anslutna till det avtal som ingicks år 1984.

2385 Av detta följer att kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte med tillräckligt stor säkerhet i vare sig faktiskt eller rättsligt hänseende har visat att Cedest deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a. Denna bestämmelse skall således ogiltigförklaras i den del den avser Cedest.

2386 Det framgår av skrivelsen av den 22 september 1986 att en av Dyckerhoff företrädare, J. Lose, sedan år 1984 deltog i regelbundna möten med ordföranden för SFIC, Laplace, och T. Brenke från Heidelberger (punkt 22.10 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Precis som är fallet med Ciments français och Lafarge (se ovan punkterna 2374 och 2383) framgår det också för Dyckerhoffs vidkommande att detta bolag genom sin delaktighet i avtalet om allmänna regler fortsatte agera som under tiden före år 1984, ett agerande som bland annat bestod i att utöva påtryckningar på Cedest och att delta i en bilateral samordning med Dyckerhoff (se ovan punkterna 2282—2328).

2387 Rätten fastslår att mottagaren av skrivelsen av den 22 september 1986 inte bara var ordföranden för BDZ utan också ordföranden för Heidelberger. I samma skrivelse talar ordföranden för SFIC, Laplace, också om regelbundna möten med J. Lose från Dyckerhoff och T. Brenke från Heidelberger sedan år 1984. Precis som är fallet med de övriga franska och tyska producenterna i fråga (se föregående punkt) framgår det också för Dyckerhoffs vidkommande att detta bolag genom sin delaktighet i avtalet om allmänna regler fortsatte agera som under tiden före år 1984, ett agerande som bland annat bestod i att utöva påtryckningar på Cedest och att delta i en bilateral samordning med Dyckerhoff (se ovan punkterna 2282—2294).

2388 Precis som är fallet med de samordnade förfaranden som granskats ovan (se ovan punkt 2330) skall den argumentation som framförts av Ciments français, Heidelberger och Lafarge, där dessa anfört att kommissionen gjort en oriktig bedömning i samband med den ekonomiska analysen av den fransk-tyska marknaden i samband med sina bestridanden av att de deltog i de samordnade förfaranden som kommissionen fastslår i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, underkännas, eftersom de olika samordnade förfarandena i fråga och de olika sökandenas deltagande har fastslagits med stöd av dokument vars bevisvärde inte behöver uppskattas mot bakgrund av en ekonomisk analys av den relevanta marknaden.

2389 Av det anförda följer att kommissionen hade fog för att, med undantag för Cedest (se ovan punkterna 2384 och 2385), anse att samtliga franska och tyska aktörer som sysslade med leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland hade deltagit i ett avtal om allmänna regler för leveranser av cement mellan dessa två medlemsländer.

B — Huruvida den konkurrensbegränsande samverkan fortgick efter år 1986

2390 Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger och BDZ har gjort gällande att kommissionen saknar bevis för att avtalet förnyades. Enligt företagen anför kommissionen i det ifrågasatta beslutet att den saknar dessa bevis (punkt 22.10 tredje stycket): "Kommissionen har inte bevis för att avtalet har förnyats...". Sökandena anser att kommissionen, då den inte har bevis för att avtalet förnyades, inte därefter (samma rad) kan stödja sig på enbart en analys av statistiska uppgifter som utbytts av de nationella sammanslutningarna i fråga för att fastslå att avtalet

förnyades. Sökandena har i själva verket gjort gällande att det finns åtminstone en alternativ ekonomisk förklaring till de slutsatser som dragits av de statistiska uppgifterna.

2391 Även om det framgår av det ifrågasatta beslutet att kommissionen, för att fastställa att de parter som ingick avtalet år 1984 ville förnya detta, på nytt nämner skrivelsen av den 22 september 1986 (se punkt 50.3 femte stycket: "Skrivelsen av den 22 september 1986 behandlar... möjligheterna att förnya avtalet") fastslår rätten att kommissionen, tvärtemot vad sökandena har anfört, inte har gjort gällande att det förelåg ett avtal som förnyades år 1986 eller senare, eller att detta ingick i den överträdelse av artikel 85.1 i fördraget som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet.

2392 I själva verket använde kommissionen de statistiska uppgifter som de två nationella sammanslutningarna utbytt för att bekräfta att den gemensamma vilja som förelegat sedan år 1984 mellan den franska och den tyska industrin alltjämt förelåg, och inte för att visa att 1984 års avtal förnyats. Således anför kommissionen följande i punkt 22.10 tredje stycket in fine i det ifrågasatta beslutet: "Kommissionen har inte bevis för att avtalet har förnyats, men statistiska uppgifter om de franska leveranserna till Tyskland och de tyska leveranserna till Frankrike [...] visar att avtalet mellan SFIC, Lafarge, Ciments français och Cedest å ena sidan samt BDZ, Heidelberger, Dyckerhoff å den andra fortsatte efter år 1986."

2393 Även om kommissionen inte har bevis för att det år 1984 ingångna avtalet förnyats, och medger detta i det ifrågasatta beslutet, framgår parternas vilja att förbättra 1984 års avtal tydligt av de utdrag ur skrivelsen av den 22 september 1986 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3574—3576) som anges ovan i punkt 2344. Såväl mötena mellan Laplace, J. Lose och T. Brenke som nödvändigheten att anlita skiljenämnd (Schiedsrichter) samt den tyska industrins ("German side") önskemål om att minska den skillnad som sedan år 1984 existerade mellan de franska och de tyska leveranserna visar att parterna under den aktuella tidsperioden önskade fortsätta sin konkurrensbegränsande samverkan för att reglera handeln mellan Frankrike och Tyskland, vid behov genom att utsträcka räckvidden för sin gemensamma vilja för att på så sätt kunna lösa alla problem som uppkom i samband med den fransk-tyska gränshandeln.

2394 Dyckerhoff kan inte göra gällande att skrivelsen av den 22 september 1986 inte avser någon som helst diskussion med syfte att förnya ett avtal. Sjätte stycket i skrivelsen syftar vid upprepade tillfällen på förnyandet av ett avtal ("för det fall vi skulle komma att förnya vårt avtal", "mycket litet hopp om att nå ett nytt avtal" och "det verkliga syftet med ett förnyande är att inte låta sådana påtryckningar uppkomma").

2395 Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge och BDZ har, med hänsyn till domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II (punkt 71), gjort gällande att analysen av statistiska uppgifter avseende leveranser mellan Frankrike och Tyskland inte kan användas för

att visa att 1984 års avtal fortsatte att gälla, eftersom det fanns en alternativ ekonomisk förklaring till det hemliga samförstånd som kommissionen i det ifrågasatta beslutet gör gällande förelåg mellan företagen.

2396 Dyckerhoff, SFIC, Ciments français och Heidelberger har bestritt att innehållet i Heidelbergers interna promemoria av den 12 augusti 1987 (dokument nr 33.126/3573), vilken nämns i punkt 22.10 fjärde och femte stycket, skulle ha något bevisvärde. De har även gjort gällande att detta dokument, som för övrigt inte alls nämns i meddelandet om anmärkningar, inte kan läggas till grund för påståenden om överträdelser i det ifrågasatta beslutet.

2397 Rätten erinrar om att argumentet om ett åsidosättande av rätten till försvar redan har underkänts ovan i punkt 345.

2398 Innan det prövas huruvida övriga argument är välgrundade skall rätten på nytt granska de avsnitt i det ifrågasatta beslutet som är relevanta i detta sammanhang. I det ifrågasatta beslutet har kommissionen, efter att ha fastslagit att den inte har bevis för att avtalet förnyades, stött sig på statistiska uppgifter om franska leveranser i Tyskland och tyska leveranser i Frankrike från och med den 1 januari 1985 till och med den 30 september 1989, uppgifter som skulle visa att avtalet fortsatte att gälla efter år 1986 (punkt 22.10 tredje stycket in fine). Kommissionen tillägger att enligt en intern promemoria från Heidelberger av den 12 augusti 1987 fortsatte de fransk-tyska diskussionerna år 1987. I punkt 22.12 tredje stycket anför kommissionen att en jämförelse av dessa uppgifter "visar att 'den skillnad som existerat sedan år 1984 mellan franska och tyska leveranser' (skrivelse av den 22 september 1986...) har minskat".

2399 I sina inlagor i mål T-48/95 har kommissionen bekräftat att den lagt utvecklingen av de statistiska uppgifterna till grund för sin slutsats att avtalet fortsatte att gälla även efter år 1986.

2400 Kommissionen åberopar två olika företeelser för att visa att den gemensamma vilja som kom till uttryck år 1984 och som alltjämt förelåg år 1986, i syfte att reglera handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland, förelåg åtminstone fram till den 30 september 1989, nämligen dels de slutsatser som följer av de statistiska uppgifter som återges i punkt 22.12, dels Heidelbergers promemoria av den 12 augusti 1987 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet).

2401 Det skall inledningsvis göras en prövning av bevisvärdet av promemorian av den 12 augusti 1987.

2402 Heidelberger kan inte göra gällande att den anmärkning som innebär att avtalet alltjämt gällde år 1987 inte har riktats mot bolaget självt i meddelandet om anmärkningar. I själva verket innehåller meddelandet om anmärkningar inte någon uppgift av vilken det är möjligt att dra slutsatsen att kommissionen ansåg att den gemensamma vilja som befunnits föreligga år 1984

inte längre var för handen år 1987 (se även ovan punkt 576). Det framgår tvärtom att kommissionen, i de avsnitt i meddelandet om anmärkningar som avser den fransk-tyska samverkan, har varit noga med att ange att den gemensamma viljan inte längre var för handen. Kommissionen har till och med angivit att anteckningarna i skrivelsen av den 22 september 1986 innebar att problemet med de kvantiteter som exporterades till Frankrike och Tyskland hade varit föremål för diskussion efter de fransk-tyska mötena den 27 och den 28 oktober 1986 (punkt 12, s. 27 i meddelandet om anmärkningar).

2403 Dyckerhoff och Heidelberger har gjort gällande att det av innehållet i promemorian av den 12 augusti 1987 framgår att det inte förelåg något avtal. Ciments français har för sin del framhållit att denna promemoria inte innehåller någon uppgift om innehåll eller förnyande av 1984 års avtal.

2404 Dessa argument skall underkännas.

2405 Kommissionen har inte använt promemorian av den 12 augusti 1987 för att visa att 1984 års avtal förelåg, fortsatte att gälla eller förnyades, utan för att visa att det förekom fortsatta fransk-tyska diskussioner, som framgår av skrivelsen av den 22 september 1986. Kommissionen förklarar således i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.10 tredje och fjärde stycket) följande: "Enligt en intern promemoria från Heidelberger av den 12 augusti 1987 (dokument nr 33.126/3573) fortsatte de fransk-tyska diskussionerna år 1987: 'Jag hade kommit överens med Laplace om att, innan hans förordnande vid den franska cementindustrin gick ut, diskutera öppna och välkända frågor. Ni kommer att träffa honom tillsammans med den Cembureau-delegation som skall resa till Ryssland. Innan ni träffar honom skulle jag vilja att vi tillsammans kommer överens om vad ni skall prata med honom om. Bilaga'. Bilagan utgörs av den ovannämnda skrivelsen av den 22 september 1986." Hänvisningen till "välkända frågor" som skulle förblivit "öppna" och förekomsten av skrivelsen av den 22 september 1986 i bilaga visar att "frågorna" avser ett eventuell förnyande av det avtal som behandlas i skrivelsen. Enligt skrivelsens lydelse önskade parterna i avtalet förbättra detta genom att utöka reglernas räckvidd till att omfatta även vissa frågor som då avtalet ingicks hade lämnats olösta, såsom minskningen av skillnaden mellan leveransvolymerna i de två länderna. Att sådana frågor alltjämt existerade visar således att den gemensamma vilja som kom till uttryck år 1984 och som därtill framgick av skrivelsen av den 22 september 1986, alltjämt var aktuell i augusti år 1987.

2406 Att den gemensamma vilja, som fastställdes föreligga år 1984 och år 1986 hos Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge och BDZ (se ovan punkterna 2363—2389) upprätthölls, framgår även av den omständigheten att skrivelsen från ordföranden för SFIC och Ciments français till ordföranden för BDZ och Heidelberger av den 22 september 1986 förekommer som bilaga till promemorian från Heidelberger av den 12 augusti 1987.

2407 För det första har Lafarge och BDZ inte vare sig kritiserat eller kommit med invändningar mot Heidelbergers promemoria eller det faktum att kommissionen använt det i det ifrågasatta beslutet.

2408 Det skall vidare bedömas vilket bevisvärde de slutsatser som dragits av de statistiska uppgifter som återges i punkt 22.12 i det ifrågasatta beslutet har.

2409 I punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet anför kommissionen att ovannämnda statistiska uppgifter visar att avtalet fortsatte att gälla efter år 1986. I punkt 22.12 tredje stycket anger kommissionen att en jämförelse av dessa uppgifter visar att den skillnad som existerat sedan år 1984 mellan franska och tyska leveranser, vilken omtalas i skrivelsen av den 22 september 1986, har minskat. I punkt 50.3 sjätte stycket förklarar kommissionen att de statistiska uppgifter som de två sammanslutningarna utbytt med varandra ger vid handen att skillnaden mellan franska och tyska leveranser har kunnat minskas, som önskats.

2410 Det är förvisso riktigt att exporten från Frankrike till Tyskland i mars 1984 alltjämt uppfattades som en "ömtålig fråga" (se det memorandum av den 15 mars 1984 som tillhandahölls ordföranden (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729)), att skrivelsen från ordföranden för SFIC och Ciments français till ordföranden för BDZ och Heidelberger av den 22 september 1986 (se ovan punkterna 2343 och 2344) anger att den berörda tyska industrin hade uttryckt ett önskemål om att minska skillnaden mellan den franska exportvolymen till Tyskland och den tyska exportvolymen till Frankrike, samt att ingen av de berörda sökandena har bestritt att det verkligen fanns en tendens till minskning av skillnaden mellan den 1 januari 1985 och den 30 september 1989 till följd av ökningen av tysk export till Frankrike, såsom bekräftas av de uppgifter som återges i punkt 22.12 i det ifrågasatta beslutet. Rätten fastslår emellertid att Ciments français (T-39/95) vid förhöret framförde en alternativ ekonomisk förklaring som kommissionen inte har kunnat vederlägga, i motsats till vad den anför i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.15) och i sina inlagor.

2411 Ciments français har förklarat tendensen till minskning av skillnaden med att den franska regionala marknaden hade expanderat starkt och att de franska priserna var högre än de tyska.

2412 För att vederlägga förklaringen om att de franska priserna var mer attraktiva för cementproducenterna under åren 1986, 1987 och 1988, har kommissionen presenterat en tabell utifrån dokument som återger de priser som BDZ (dokument nr 33.126/15161—15163) och SFIC (dokument nr 33.126/15168—15170) meddelade Cembureau. Av dessa dokument framgår det enligt kommissionen att de tyska priserna var högre än de franska priserna. Härav drar kommissionen följande slutsats (punkt 22.15 sjätte stycket i det ifrågasatta beslutet): "... de franska priserna var inte alls mer attraktiva än de tyska priserna under åren 1986—1988. Tvärtom var prisskillnaden ännu större, eftersom den tyska cementen PZ 35 har lägre hållfasthet än de franska cementsorterna CPJ 45 och CPA 55 R." Kommissionen drog då följande slutsats (punkt 22.15 sista stycket): "Härav följer att Ciments français förklaringar inte vinner stöd av de faktiska omständigheterna."

2413 Ciments français har i samband med detta förfarande meddelat kommissionen att denna gjorde en oriktig bedömning då den jämförde de tyska priser som BDZ meddelade Cembureau med de franska priser som SFIC meddelade Cembureau, eftersom den framställer dessa som "priser fritt fabriken utan mervärdesskatt" (punkt 22.15 i det ifrågasatta beslutet), trots att de priser som BDZ hade meddelat Cembureau var priser fritt leverans och de priser som hade SFIC meddelat Cembureau var priser "fritt fabriken".

2414 Av dokument nr 33.126/15161—15163 och 15168—15170, vilka anges i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.15), framgår det, såsom Ciments français har framhållit, att de priser som meddelats Cembureau av BDZ respektive SFIC inte är jämförbara som sådana, eftersom de förstnämnda är priser fritt leverans ("frei site" eller "frei station bundesgebiet") och de sistnämnda är "priser fritt fabriken". Det framgår även av en tabell som gjorts av Ciments français (bilaga 30 till ansökan i mål T-39/95) att uttrycket "frei station bundesgebiet" inte inbegriper priser fritt fabriken. I tabellen, som är baserad på ett dataregister i Cembureau och daterad i maj 1994, återges de priser som var aktuella i Tyskland under åren 1979 till 1993. Där anges priser "delivered on site" eller "delivered to site" vilka, för de månader och år som avses i dokument nr 33.126/15161—15163, motsvarar de priser som förekommer i tabellen i punkt 22.15 i det ifrågasatta beslutet. Rätten konstaterar att sagda tabell innehåller ett fel, eftersom den anger att de priser som förekommer i dokument nr 33.126/15161—15163 motsvarar "genomsnittliga tyska priser fritt fabriken utan mervärdesskatt vilka meddelats av BDZ uteslutande avseende PZ 35". Följaktligen saknar denna tabell som sådan allt bevisvärde.

2415 Ciments français har vidare ingivit andra dokument för att på grundval av en jämförelse mellan priserna fritt leverans och övriga priser, visa att de franska priserna var betydligt högre än de tyska priserna under åren 1986, 1987, 1988 och 1989 (bilaga 30 till ansökan i mål T-39/95). Kommissionen har emellertid inte behandlat innehållet i dessa handlingar utan nöjt sig med att hänvisa till dem i det ifrågasatta beslutet.

2416 Under dessa förhållanden kunde kommissionen inte stödja sig på en analys av de uppgifter som återges i punkt 22.12 i det ifrågasatta beslutet för att fastställa att den franska och den tyska industrin fortsatte sin konkurrensbegränsande samverkan vad gäller regleringen av handeln mellan de två länderna. Kommissionen har inte visat att den enda rimliga förklaringen till att skillnaden mellan den franska exportvolymen och den tyska exportvolymen minskade, vilket främst var följden av att den tyska exporten ökat, var att det alltjämt förelåg en konkurrensbegränsande samverkan (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 71), eftersom denna minskning likaväl kunde vara följden av att de berörda företagen befann sig i en konkurrenssituation, och särskilt av att de franska priserna under åren 1986, 1987, 1988 och 1989 var särskilt attraktiva för cementproducenterna, såsom Ciments français hävdade under det administrativa förfarandet.

2417 Det saknas således skäl att pröva de övriga argument som sökandena anfört till stöd för sitt bestridande av att de statistiska uppgifter som kommissionen åberopat skulle ha något

bevisvärde, eftersom blotta förekomsten av rimlig alternativ ekonomisk förklaring berövar dessa uppgifter allt bevisvärde med avseende på de sökande som berörs av artikel 3.3 a.

2418 Av det anförda (se ovan punkterna 2390—2417) följer att den bevisning som anges i det ifrågasatta beslutet inte är tillräcklig för att det skall anses styrkt att den konkurrensbegränsande samverkan som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet fortsatte längre än till den 12 augusti 1987, då Heidelbergers skrivelse avfattades (punkt 22.10 fjärde stycket). Av detta följer att bestämmelsen skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987, samt att Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger och BDZ deltog i en sådan överträdelse efter denna tidpunkt.

2419 Heidelberger kan inte göra gällande att kommissionen har kastat om bevisbördan genom att ålägga bolaget att visa att det inte deltog i någon av de delar av den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet. Heidelberger kan inte heller stödja sig på ett påstående om att endast ett fåtal av de dokument som kommissionen nämner i det ifrågasatta beslutet berör just Heidelberger. Kommissionen har, med stöd av dessa dokument, visat att Heidelberger deltog i överträdelsen i fråga. Den omständigheten att Heidelberger anser att endast skrivelsen av den 22 september 1986 och dess promemoria av den 12 augusti 1987 berör bolaget innebär inte att det inte skall anses visat att bolaget deltog i överträdelsen. Det exakta antalet dokument som använts i detta syfte är inte avgörande, enbart deras bevisvärde skall beaktas. Dessutom framgår det av andra dokument såsom exempelvis Lafarges promemoria som återger mötet av den 17 november 1982 mellan Dyckerhoff, Heidelberger och Cedest (se ovan punkterna 2282—2294), att Heidelberger deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a.

2420 Efter denna bedömning av de argument som framförts av de sökande som berörs av artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, har det avgjorts huruvida var och en av de avgörande beståndsdelarna i den överträdelse som avses i nämnda bestämmelse skall anses fastställd i förhållande till dessa parter. Vissa av dessa har emellertid särskilt bestritt varaktigheten av sin påstådda delaktighet i överträdelsen.

Varaktigheten av vissa sökandes delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a

2421 Ciments français har invänt mot att kommissionens grund för att fastställa ett samband mellan de olika beståndsdelarna i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet är artificiell, eftersom dessa delar omfattar olika aktörer och skilda syften, vilket kommissionen för övrigt medger i det ifrågasatta beslutet.

2422 Heidelberger har påstått att kommissionen inte har bevisat att avtalen och de samordnade förfarandena i fråga fortsatte till och med den 30 september 1989.

2423 Lafarge har ifrågasatt kommissionens slutsats om att detta bolag upphörde med överträdelsen just kring den 30 september 1989, utan att förebringa bevisning om att bolaget deltog i överträdelsen intill denna dag.

2424 Innan rätten prövar om dessa olika argument är välgrundade skall de avsnitt i det ifrågasatta beslutet som är relevanta i detta sammanhang studeras.

2425 Det framgår av det ifrågasatta beslutet att frågan om hur länge den överträdelse som avses i artikel 3.3 a varade är förbunden med omständigheten att det är fråga om en enda och fortlöpande överträdelse. Kommissionen anför följande (punkt 50.4): "Med hänsyn till att avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland, de samordnade förfaranden som gick ut på att försöka begränsa Cedests försäljning i Tyskland utom Saarland och det avtal från år 1984 som avses i skrivelsen av den 22 september 1986 alla syftade till en uppdelning av marknader och en begränsning av den gränsöverskridande handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland, anser kommissionen att dessa avtal och samordnade förfaranden skall anses utgöra en enda och fortlöpande överträdelse. Även om SFIC, BDZ och Lafarge inte ursprungligen var parter i avtalet om Saarland, har de godtagit de detta avtal från och med den 23 juni 1982, det vill säga den tidpunkt då de agerade för att utsträcka avtalet om Saarland till att omfatta även andra tyska delstater och för att införa avtalet i en mer omfattande reglering av den fransk-tyska handeln. Denna enda och fortlöpande överträdelse avseende begränsningen av den gränsöverskridande handeln mellan Frankrike och Tyskland har från och med den 23 juni 1982 till och med den 30 september 1989 begåtts av SFIC, Cedest, Ciments français, Lafarge, BDZ, Dyckerhoff och Heidelberger."

2426 Rätten vill understryka att uttrycket "en enda överträdelse" motsvarar de samlade beteenden som de olika parterna har antagit i ett och samma ekonomiska och konkurrensbegränsande syfte (se särskilt domen i det ovan i punkt 1053 nämnda målet Rhône-Poulenc, punkterna 125 och 126).

2427 I förevarande fall skall det således kontrolleras om de olika beteenden som anges i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet tillsammans utgör en enda överträdelse.

2428 I detta sammanhang har rätten redan fastställt att kommissionen inte har visat att en av beståndsdelarna i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a förelåg under den aktuella tidsperioden, nämligen det påstådda avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland (se ovan punkterna 2172—2225). Det skall således prövas huruvida det i avsaknad av denna beståndsdel alltjämt kan fastställas att det förelåg en enda överträdelse.

2429 Det kan inte bestridas att syftena med de olika beståndsdelar i överträdelsen som vederbörligen fastställts är av enhetlig beskaffenhet. Såväl de olika samordnade förfaranden som ägde rum från år 1982 till år 1984 som 1984 års avtal, vilket gällde fram till och med den 12 augusti 1987, syftade till att reglera den gränsöverskridande handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland, eller till en uppdelning av marknaden (se ovan punkterna 2226—2420).

2430 Deltagarna i dessa otillåtna beteenden var dessutom medvetna om, eller borde ha varit medvetna om, att dessa beteenden ingick i en övergripande plan som hade ett gemensamt, otillåtet syfte.

2431 Ciments français invändningar skall således underkännas. Även om den enda omständighet som åberopats av detta bolag, nämligen att de olika beståndsdelarna i den enda överträdelsen inte hade exakt samma geografiska omfattning, skulle anses vara riktig, innebär detta inte att dessa beståndsdelar inte hade ett enhetligt syfte, nämligen att reglera cementhandeln mellan Frankrike och Tyskland.

2432 Det har är styrkt att Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge och BDZ deltog i denna enda överträdelse, eftersom samtliga sökande deltog i något av de samordnade förfaranden som kommissionen har fastställt, liksom i den överträdelse som ägde rum år 1984. Att artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att Cedest deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget påverkar inte denna bedömning.

2433 Under dessa förhållanden har kommissionen visat att de otillåtna beteenden som avses i artikel 3.3 a, och som kommissionen vederbörligen har styrkt förekomsten av, var tillräckligt samstämmiga i fråga om syfte och vilka som deltog för att kunna anses utgöra en enda överträdelse.

2434 Bedömningen av huruvida Ciments français, Heidelberg och Lafarge fortlöpande deltog i överträdelsen fordrar att hänsyn tas till de olika ageranden som med rätta tillskrivits dem samt därmed förbundna datum.

2435 Ciments français har tillsammans med Lafarge deltagit i ett samordnat förfarande som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest och som inrättades med stöd av ett dokument av den 23 juni 1982 (se ovan punkterna 2252—2281). Ciments français har också tillsammans med Dyckerhoff deltagit i ett samordnat förfarande som inrättades med stöd av två dokument av den 25 januari och den 17 maj 1983 (se ovan punkterna 2316—2328). Från år 1984 till och med den 12 augusti 1987 deltog Ciments français i avtalet om allmänna regler för leveranser av cement mellan Frankrike och Tyskland (se ovan punkterna 2332—2418). Det är således styrkt att Ciments français fortlöpande deltog i den enda överträdelsen från och med den 23 juni 1982 till och med den 12 augusti 1987.

2436 Heidelberger har tillsammans med Dyckerhoff deltog i ett samordnat förfarande som inrättades med stöd av ett dokument avseende ett möte den 17 november 1982 (se ovan punkterna 2282—2294), och från år 1984 till och med den 12 augusti 1987 i avtalet om allmänna regler för leverans av cement mellan Frankrike och Tyskland (se ovan punkterna 2332—2418). Det är således styrkt att Heidelberger fortlöpande deltog i den enda överträdelsen från och med den 17 november 1982 till och med den 12 augusti 1987. Artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet skall följaktligen ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att Heidelberger deltog i överträdelsen från och med den 23 juni till och med den 16 november 1982.

2437 Lafarge har tillsammans med Ciments français deltog i ett samordnat förfarande som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest och som inrättades med stöd av ett dokument av den 23 juni 1982 (se ovan punkterna 2252—2281). Lafarge har också tillsammans med Dyckerhoff deltog i ett samordnat förfarande som inrättades med stöd av tre dokument av den 23 juni, den 28 juli och den 2 september 1982 (se ovan punkterna 2295—2315). Från år 1984 till och med den 12 augusti 1987 deltog Lafarge i avtalet om allmänna regler för leverans av cement mellan Frankrike och Tyskland (se ovan punkterna 2332—2418). Det är således styrkt att Lafarge fortlöpande deltog i den enda överträdelsen från och med den 23 juni 1982 till och med den 12 augusti 1987.

2438 Dyckerhoff har därtill gjort gällande att artikel 190 i fördraget har åsidosatts. Bolaget har emellertid inte gjort gällande att något av de avsnitt i det ifrågasatta beslutet som behandlar den fransk-tyska samverkan skulle vara oriktigt eller bristfälligt motiverat. Härav följer att denna grund skall underkännas.

2439 Av det anförda följer att kommissionen inte har åsidosatt vare sig artikel 85.1 i fördraget eller artikel 190 genom att på det sätt som beskrivits ovan i punkterna 2172—2438 fastställa att Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge och BDZ deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet.

2440 Ciments français har vidare gjort gällande att kommissionen, när den av rubriken på den spansk-portugisiska anmärkningen drog slutsatsen att endast en branschorganisation var ansvarig och därvid uteslöt de spanska producenterna, gjorde sig skyldig till en omotiverad diskriminering i förhållande till den fransk-tyska anmärkningen, i vilken enskilda producenter, däribland Ciments français, utpekas som ansvariga vid sidan om branschorganisationerna. Ciments français har tillagt att det faktum att de spanska företagen inte deltog direkt i förhandlingarna inte kan motivera denna diskriminering, eftersom dessa företag, som kommissionen själv har medgivit, berördes av det aktuella avtalet och eftersom det av vissa dokument klart framgår att de spelade en viktig roll i sammanhanget. Det förhållningssätt som kommissionen intog gentemot medlemmarna i den spanska branschorganisationen i samband med sina anmärkningar de iberiska förhållandena skulle således strida mot vad den har åberopat mot Cembureaus indirekta medlemmar när den ställt dem till svars för Cembureau-avtalet.

2441 Denna argumentation skall underkännas. Även om det antas att Ciments français situation på alla punkter är jämförbar med situationen för de spanska producenter som avses, framgår det

av rättspraxis (domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146) att den omständigheten att en aktör som befann sig i en liknande situation som Ciments français inte av kommissionen har befunnits vara skyldig till någon överträdelse under inga omständigheter kan motivera att den överträdelse som lagts sökanden till last lämnas utan avseende, om den vederbörligen har fastställts. Ovan anförda skäl ger vid handen att kommissionen det ifrågasatta beslutet har styrkt att både Ciments français och den nationella branschorganisation till vilken bolaget hör, nämligen SFIC, deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a.

2442 SFIC och Ciments français har, i de argument som särskilt rör lagenligheten av artikel 3.3 a, även invänt mot påståendet att det fanns ett samband mellan överträdelsen och Cembureau-avtalet. Dessa invändningar kommer att behandlas vid prövningen av huruvida den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall anses vara en enda och fortlöpande sådan (se nedan punkterna 4045—4048 och 4152—4154).

2443 Utöver att de bestritt att det förelåg en fransk-tysk samverkan har Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge och BDZ gjort gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts till följd av att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till sådana handlingar i kommissionens akt som kunde ha varit till nytta för dem i deras försvar.

Insyn i akten

2444 Enbart Lafarge (T-43/95) har anfört att bolaget, innan det ifrågasatta beslutet fattades, inte fick kännedom om de omständigheter som låg till grund för anmärkningen om den överträdelse som avses i artikel 3.3 a. Följaktligen har bolaget i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att kommissionen har använt de dokument som härrör från den tyska Bundeskartellamts akt och som avser dess beslut av den 12 december 1988 (dokument nr 33.126/20481, 20418—20443, 20416, 20417, 20492—20495, 20497—20499 och 20384—20394) för att fastställa att det förelåg en överträdelse. Vid förhandlingen i mål T-43/95 har Lafarge, som svar på en fråga från rätten, preciserat att överträdelsen i fråga utgjordes av den samverkan avseende cementmarknaden i sydöstra Tyskland som avses i de kapitel i meddelandet om anmärkningar som behandlar den tyska marknaden (kapitel 6 och 16).

2445 Detta argument skall underkännas av de skäl som anförs ovan i punkt 296.

2446 Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger och BDZ har, avseende tillgången till dokument som stärker deras försvar, anfört ett antal synpunkter med utgångspunkt i de dokument som de fick tillgång till genom de åtgärder för processledning som rätten vidtog den

2 oktober 1996 och den 18 och den 19 juni 1997 (se ovan punkterna 164 och 168). Lafarge (T-43/95) har inte uttalat någon särskild kritik på denna punkt. Vid förhandlingen Lafarge vidare bekräftat, som svar på en fråga från rätten, att den inte åberopar sina promemorior av den 6 augusti 1982 och den 7 januari 1983 till stöd för att dess rätt att få tillgång till handlingarna i målet åsidosatts.

2447 Dyckerhoff har således gjort gällande att de dokument som bolaget fick tillgång till genom de åtgärder för processledning som rätten vidtog den 2 oktober 1996 samt den 18 och den 19 juni 1997 bekräftar att det i juridiskt hänseende inte finns något att invända mot förbindelserna mellan de tyska och de franska producenterna samt deras nationella branschorganisationer, BDZ och SFIC. I sitt yttrande av den 7 februari 1997 har Dyckerhoff anfört att dokument nr 33.126/14861—14874, 14883, 14802—14804, 19264 och 14801, vilka utgörs av protokoll från interna möten i den franska sammanslutningen och bilagor till dessa, inte har något samband med de anmärkningar som riktats mot bolaget, utan tvärtom visar att de fransk-tyska förbindelserna i juridiskt hänseende bestod av oförvitliga kontakter, varför det hade kunnat vara till nytta för bolaget att känna till innehållet i dem för att kunna försvara sina intressen under det administrativa förfarandet. I sitt yttrande av den 5 januari 1998 har Dyckerhoff ännu en gång åberopat dokument nr 33.126/15443—15453 (referat från möten mellan de tyska och franska cementdelegationerna den 6 och den 7 december 1983), dokument nr 6044—6047 (skrivelse från SNFCC av den 17 april 1989 med uppgifter om import av cement från Förbundsrepubliken Tyskland år 1988 och de två första månaderna av år 1989) samt dokument nr 14623 (tabell över import av cement från samma medlemsstat för år 1989), vars innehåll skulle bekräfta att de tyska och franska cementtillverkarna endast förde ett allmänt meningsutbyte.

2448 Innehållet i dessa dokument kan, enligt Dyckerhoffs tolkning, inte grunda slutsatsen att bolagets rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet. Det kastar nämligen inget nytt ljus över de skriftliga bevis som, på det sätt som beskrivs ovan, har lagts till grund för av de anmärkningar som riktats mot Dyckerhoff i såväl meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 12 och kapitel 10 punkt 61 d) som det ifrågasatta beslutet (punkterna 22 och 50 och artikel 3.3 a). Vidare motsvarar dokument nr 33.126/19264 (dokument nr 128 i den franska akten), som bilagts dess yttrande av den 7 februari 1997, inte den beskrivning av innehållet som Dyckerhoff ger, eftersom det är fråga om en förteckning som innehåller hänvisningar till tre grekiska och fyra spanska företag. Förutom det faktum att de statistiska uppgifterna i dokument nr 33.126/6044—6047 bekräftar vad kommissionen fastställt i punkt 12 in fine i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2), och i punkt 22.12 i det ifrågasatta beslutet konstaterar rätten att det inte längre finns någon anledning att ta ställning till huruvida Dyckerhoffs rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt, eftersom föregående bedömning har lett till att artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det i denna bestämmelse fastställts en överträdelse på grundval av de statistiska uppgifterna i tabellen i punkt 22.12 (se ovan punkterna 2408—2418).

2449 Ciments français har påstått att de dokument som bolaget fick tillgång till genom rättens åtgärder för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och den 19 juni 1997 hade kunnat vara användbara för dess försvar. I sitt yttrande av den 10 februari 1997 har bolaget framfört fyra av varandra oberoende argument med stöd av de utvalda dokument bolaget haft tillgång till.

2450 Ciments français har för det första anfört att de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Tyskland skulle göra det möjligt för bolaget att visa att kommissionen drog motstridiga slutsatser beträffande förekomsten av en tysk-fransk samverkan och de parter som deltog i denna, allt efter som denna placerades på nationell eller internationell nivå. Bolaget har därigenom gjort gällande att det av ifrågavarande kapitel i meddelandet om anmärkningar framgår att det förekom tre karteller avseende Sydtyskland utan att därmed nämna sitt eget eller sitt dotterbolag SZG:s namn. Bolaget har i sammanhanget framhållit att det är den enda franska cementproducent som berörs av anmärkningen om den fransk-tyska samverkan som inte omnämns i de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Tyskland. Bolaget har gjort gällande att dessa avsnitt i meddelandet om anmärkningar särskilt strider mot den bevisning som kommissionen har åberopat mot bolaget med anledning av den påstådda fransk-tyska samverkan, närmare bestämt anteckningarna från Vicat av den 22 juli 1982 (punkt 22.1 i det ifrågasatta beslutet) och från Lafarge av den 23 juni 1982 (punkt 22.4i det ifrågasatta beslutet). Under alla förhållanden tyder det blotta faktum att det i meddelandet om anmärkningar finns ett kapitel om Tyskland, där det görs gällande att det förelåg en fransk-tysk samverkan, på att det var av avgörande betydelse att Ciments français fick kännedom om samtliga anmärkningar och allt bevismaterial avseende den påstådda samverkan.

2451 Rätten fastslår att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 12 och kapitel 10 punkt 61 d) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 22 och 50) har åberopat direkta skriftliga bevis för att styrka att det förelåg en fransk-tysk samverkan och att Ciments français deltog i densamma. Den omständigheten att bolaget inte omnämns i de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Tyskland (kapitel 6 och 16) kastar inte något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som styrker att det förelåg en sådan överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet och att Ciments français deltog däri, i den utsträckning som konstaterats ovan. I motsats till vad Ciments français har påstått, har kommissionen inte heller presenterat de anmärkningar som särskilt avser tyska producenter i de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Tyskland som om de vore nära förbundna med anmärkningarna om en fransk-tysk samverkan. De fall av samverkan som rör enbart Sydtyskland blandas vid en läsning av de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Tyskland inte ihop med den fransk-tyska samverkan som Ciments français påstås ha deltagit i. De punkter i kapitlet om Tyskland i meddelandet om anmärkningar som berör den fransk-tyska samverkan innehåller inte fler anmärkningar än det internationella kapitlet (se ovan punkt 114). Härav följer att den omständigheten att Ciments français inte fick kännedom om de kapitel i meddelandet om anmärkningar som rör Tyskland (kapitel 6 och 16) under det administrativa förfarandet inte kunde skada dess försvar.

2452 Ciments français har för det andra gjort gällande att inte heller Bundeskartellamts beslut av den 1 juni 1989 om tre fall av samverkan i södra Tyskland (bilaga 2 till dess yttrande och s. 176—209 i "den tyska akten") nämner bolaget självt eller dess dotterbolag SZG vid namn, eller anger att det förelåg en fransk-tysk samverkan som syftade till ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland eller ett avtal om att begränsa Cedests export.

2453 Detta argument skall underkännas av de skäl som anförs ovan i punkt 2451.

2454 Ciments français har för det tredje gjort gällande att flera dokument gör det möjligt att sätta skrivelsen från Laplace, ordförande för SFIC och Ciments français, till P. Schuhmacher,

ordförande för BDZ och Heidelberger, av den 22 september 1986 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet) i sitt rätta sammanhang, nämligen de sedvanliga och lagenliga förbindelser som de franska och tyska sammanslutningarna upprätthöll, oberoende av sina medlemmar. Av skrivelsen framgår det således inte på något sätt att det från år 1984 förelåg ett avtal om uppdelning av marknaden i vilket Ciments français skulle ha deltagit. Ciments français har nämnt det vittnesmål som B. Steinbach, ordförande för BDZ, angav inför kommissionen den 6 mars 1990 (dokument nr 33.126/16386), skrivelser av den 21 november 1989 och den 6 februari 1990 från SNFCC till BDZ (dokument nr 33.126/16603—16608), samt skrivelser av den 31 januari och den 16 februari 1990 från BDZ till SNFCC (dokument nr 33.126/16601 och 16602). Bolaget har tillagt att det faktum att det fanns oberoende och sedvanliga förbindelser mellan de båda sammanslutningarna framgår redan av den tyska sammanslutningens skrivelse till sin franska motsvarighet av den 20 december 1983, vilken ingår i den franska akten (dokument nr 33.126/14762). Bolaget har även, som exempel, nämnt dokument nr 33.126/14894 som ingår i den franska akten och av vilket det skulle framgå vilka uppgifter som BDZ meddelat den franska sammanslutningen sedan flera år, samt dokument nr 33.126/14814, 14816, 14818 och 14820, varav skulle framgå att BDZ regelmässigt har tillsänt den franska sammanslutningen generell statistik.

2455 Inledningsvis skall det erinras om att Ciments français inte kan stödja något argument på skrivelsen av den 20 december 1983 (dokument nr 33.126/14762) i samband med den grund som avser ett åsidosättande av dess rätt till försvar, eftersom det är fråga om ett dokument som bolaget fick tillgång till under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 266).

2456 Inte heller de övriga dokument som åberopats visar att Ciments français rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet. För det första kastar de inte något nytt ljus över innehållet i skrivelsen av den 22 september 1986 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet) i förhållande till det sammanhang i vilket skrivelsen upprättades, vilket behandlas i nämnda dokument. Det är fråga om dokument som samtliga har upprättats flera månader, till och med år, efter skrivelsen av den 22 september 1986. Vidare framgår det av meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 12) att kommissionen redan har fastställt att det i flera år förekom utbyte av statistiska uppgifter mellan den franska och den tyska sammanslutningen. Slutligen finner rätten att innehållet i dessa dokument inte kastar något nytt ljus över de dokument som åberopas i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 12) och i det ifrågasatta beslutet (punkt 22), vilket visar att förbindelserna mellan den franska och den tyska industrin inte begränsades till ett enkelt och oskyldigt utbyte av statistiska uppgifter mellan de båda nationella branschorganisationerna, såsom enligt Ciments français skulle framgå av de dokument som bolaget fick tillgång till genom åtgärderna för processledning av den 2 oktober 1996. Av detta följer att även Ciments français tredje argument skall underkännas.

2457 Ciments français har för det fjärde gjort gällande att dokumenten om den spansk-portugisiska samverkan bekräftar dess uppfattning om att anklagelserna om att bolaget skulle ha deltagit i åtgärder för att begränsa exporten mellan Frankrike och Tyskland inte stämmer överens med hur det spansk-portugisiska fallet har behandlats och utgör en diskriminering i samband med förfarandet. Bolaget har i sammanhanget erinrat om att det i fråga om den spansk-portugisiska samverkan enbart har riktats anklagelser mot den spanska branschorganisationen i det ifrågasatta beslutet, även om kommissionen i meddelandet om anmärkningar gör gällande att den spanska branschorganisationen och företrädarna för vissa spanska producenter deltog i möten som syftade till att kompensera de olägenheter som orsakades av den portugisiska exporten av cement till Spanien. Som exempel har bolaget åberopat dokument

nr 33.322/1410—1412 och 1400, som också nämns i punkt 21.5 i det ifrågasatta beslutet men som inte lämnats ut under det administrativa förfarandet.

2458 Ciments français kan inte påstå att det på denna grund skall anses fastställt att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet. Det är i sammanhanget tillräckligt att påpeka, vilket bolaget självt gör i sina inlagor, att uppgifterna i meddelandet om anmärkningar (punkterna 11 och 61 c) inte möjliggör slutsatsen att kommissionen inte beaktade de spanska företagens delaktighet i den spansk-portugisiska samverkan vid detta tillfälle. Att Ciments français hade fått tillgång till dessa dokument under det administrativa förfarandet hade således inte gjort det möjligt för bolaget att påverka kommissionen att fatta ett annat beslut på denna punkt. Dess fjärde argument skall således underkännas.

2459 I sitt yttrande av den 21 november 1997 har Ciments français hänvisat till åtta dokument av vilka det skulle framgå att bolaget inte deltog i den fransk-tyska samverkan som ansetts utgöra en enda och fortlöpande överträdelse enligt artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet. Ciments français har i sammanhanget hänvisat till följande dokument: En skrivelse från Cedest till Lafarge av den 4 januari 1979, av vilken det skulle framgå att det förekom svårigheter i relationerna mellan Cedest och Wössingen och mellan Cedest och Lafarge (dokument nr 33.126/7505—7507), en intern promemoria från Lafarge av den 30 juni 1982, av vilken det också skulle framgå att relationerna mellan Cedest och Wössingen och mellan Cedest och Lafarge försämrades samt att de stora tyska cementproducenterna var oroliga (dokument nr 33.126/7038—7040), en intern promemoria från Lafarge av den 6 augusti 1982 som rör Lafarges strategi i Tyskland och fallet Cedest, varvid Lafarge nämner de krafter som är i rörelse och olika förslag till åtgärder (dokument nr 33.126/7522—7524), en intern promemoria från Lafarge av den 7 september 1982, av vilken det skulle framgå att de problem som skapats av Cedests leveranser till Tyskland hela tiden har berört samma parter i Frankrike och Tyskland (dokument nr 33.126/6686 och 6687), ett telexmeddelande från Lafarge av den 26 oktober 1982 av vilket det framgår vilka åtaganden Cedest gjort gentemot Wössingen i det förflutna (dokument nr 33.126/7110), samt en intern promemoria från Lafarge av den 7 januari 1983 som behandlar diskussionerna mellan Heidelberger och Dyckerhoff om läget i Rheinland-Pfalz och som återger ett möte mellan dessa båda tyska cementproducenter och Cedest (dokument nr 33.126/7514—7516). Av det faktum att dess namn överhuvudtaget inte förekommer i dessa olika dokument har Ciments français dragit slutsatsen att bolaget inte berördes av den situation som skapades genom Cedests beteende i Tyskland. Bolaget har tillagt att det i en promemoria av den 23 maj 1985, som sannolikt härrör från Lafarge, alltjämt framställs som en obetydlig aktör i det fransk-tyska området, eftersom Lafarge betraktade Ciments français som en konkurrent i Frankrike men inte i Tyskland (dokument nr 33.126/7408—7412). Ciments français har också gjort gällande att en intern promemoria från Heidelberger av den 22 februari 1983 beskriver Heidelbergs planer på att intervenera mot Cedest i Frankrike, vilket skulle visa att de diskussioner som bolaget påstås ha haft med Cedest skulle ha misslyckats och att konkurrensen mellan de franska och de tyska producenterna var mycket stark vid den tidpunkt då kommissionen påstår att dessa producenter träffades för att dela upp marknaden sinsemellan (dokument nr 33.126/3477). Dessa dokument stöder inte på långt när innehållet i de dokument som kommissionen förebringat, särskilt inte promemorian från Vicat av den 22 juli 1982 (punkt 22.1 i det ifrågasatta beslutet), vilket för övrigt härrör från ett företag som enligt kommissionen inte ens berörs av situationen. Av dokumenten drar Ciments français också slutsatsen att den fransk-tyska samverkan som avses i de internationella anmärkningarna och den fransk-tyska kartell som bildats runt Wössingen och som avses i de nationella tyska anmärkningarna, var oupplösligt förbundna med varandra, eftersom Wössingens affärspolicy i Tyskland och Cedests export till Tyskland framkallade de åtgärder som återges i de

internationella anmärkningarna. Det skulle också på grundval av dokumenten vara möjligt att ifrågasätta det samband som kommissionen har fastställt mellan det påstådda avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland och de övriga åtgärder som påtalats med avseende på den fransk-tyska samverkan. Dokumenten skulle således utesluta förekomsten av en enda och fortlöpande överträdelse.

2460 Rätten fastslår emellertid att det av ovannämnda dokument inte framgår att Ciments français rätt till försvar har åsidosatts. De kommentarer som bolaget framfört på grundval av innehållet i dokumenten kastar inte nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen åberopat för att styrka att Ciments français deltog i det samordnade förfarande som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest (kapitel 2 punkt 12 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 22.4 och 50.3 i det ifrågasatta beslutet), i det samordnade förfarandet med Dyckerhoff (kapitel 2 punkt 12 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 22.8, 22.9 och 50.3 i det ifrågasatta beslutet) och i det avtal om uppdelning av marknaden som ingicks år 1984 (kapitel 2 punkt 12 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 22.10 och 50.3 i det ifrågasatta beslutet). Vad beträffar sistnämnda avtal erinrar rätten om att dess förekomst framför allt framgår av skrivelsen av den 22 september 1986 från Laplace, ordförande för SFIC och för Ciments français, till P. Schuhmacher, ordförande för BDZ och för Heidelberger (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet).

2461 Heidelberger har påstått att de dokument som bolaget fick tillgång till genom åtgärderna för processledning av den 2 oktober 1996 samt den 18 och den 19 juni 1997 bekräftar att det inte är styrkt att det förelåg en fransk-tysk samverkan, och att Heidelberger under alla förhållanden inte deltog i någon sådan. I sitt yttrande av den 10 februari 1997 har bolaget åtskilliga gånger framhållit att dokumenten i den franska akten enbart gör det möjligt att sluta sig till att de franska företagen endast brydde sig om förhållandena på den franska marknaden. Heidelberger har också nämnt dokument nr 33.126/14809, 14810, 14826, 14827, 14894, 5626—5634, 5637—5640, 5641—5644, 5645—5647, 5651—5656, 5664—5670, 5675, 13529, 5705—5708 och 5718, som till sitt innehåll skulle bekräfta att de franska företagen lagt sig vinn om att begränsa importvolymen på sin nationella marknad, men som inte innehåller någon uppgift som gör det möjligt att dra slutsatsen att det förelåg en konkurrensbegränsande samverkan mellan franska och tyska producenter och absolut inte mellan Heidelberger och de franska producenterna.

2462 I sitt yttrande av den 20 februari 1998 har Heidelberger även åberopat dokument nr 33.126/4135 och 4383, vars innehåll skulle bekräfta att det inte förekom någon fransk-tysk konkurrensbegränsande samverkan. Det första dokumentet är en intern promemoria från Ciments français av den 15 maj 1986, av vars innehåll det skulle framgå att detta franska bolag vid den tidpunkten funderade på att utöka sin verksamhet på den tyska marknaden, vilket talar mot att det förekom en fransk-tysk samverkan. Heidelberger har framhållit att kommissionen huvudsakligen har stött sig på innehållet i en skrivelse från ordföranden för Ciments français till Heidelbergers egen ordförande den 22 september 1986, för att visa att det förekom en sådan samverkan (punkt 50.3 i det ifrågasatta beslutet). Även det andra dokumentet är en intern promemoria från Ciments français som återger dess bedömningar avseende vilken strategi som skulle kunna göra det möjligt för bolaget att inträda på de europeiska marknaderna, vilket bidrar till att bevisa att det inte fanns någon som helst Cembureau-princip om respekt för hemmamarknader och än mindre någon fransk-tysk samverkan.

2463 Det kan med stöd av innehållet i de dokument som avses i ovanstående punkter, i Heidelbergers tolkning, inte fastställas att dess rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet. Dokumenten kastar inte något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar (kapitel 2 punkt 12 och kapitel 10 punkt 61 d) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 22 och 50) för att styrka att det förelåg en fransk-tysk samverkan och att Heidelberger deltog i densamma. Vidare var, enligt uppgifter i listan (se ovan punkt 5), dokument nr 33.126/14809 och 14826 tillgängliga under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250). Heidelberger hade således redan då kunnat framföra det argument som det nu har framfört inför rätten. Det framgår avslutningsvis av Ciments français interna promemoria av den 15 maj 1986 (dokument nr 33.126/4135) att den form för expansion som avses i promemorian är ett närmande till andra företag som är verksamma på den europeiska marknaden. Utöver att denna promemoria inte kastar nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat, utesluter de olika fallen av samverkan och de olika företagens expansionsstrategier inte varandra, vilket kommissionen också med rätta har framhållit i sitt yttrande av den 30 mars 1998.

2464 BDZ har i sitt yttrande av den 16 januari 1998 gjort gällande att SFIC:s statistiska uppgifter visar att de franska producenternas export mellan år 1978 och år 1988 var omfattande (dokument nr 33.126/1427, 14630, 14637, 14661 och 14663), vilket skulle bekräfta att det inte förelåg någon samverkan mellan de franska och de tyska producenterna.

2465 Således kan inte heller de dokument som åberopats av BDZ ligga till grund för en fastställelse av att dess rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

2466 Dokument nr 33.126/1427 har inget samband med BDZ:s argumentation, eftersom det rör CCB:s (se ovan punkt 1169) allmänna försäljningsvillkor. Innehållet i denna handling skall därför inte beaktas.

2467 Även om det är riktigt att dokument nr 33.126/14630 och 14637, som utgörs av utdrag ur "Courrier d'information" från SNFCC av den 10 oktober 1989, innehåller uppgifter om fransk export under åren 1978—1988, kan BDZ av två skäl inte därav dra några särskilda slutsatser om bevisvärdet av volymen av fransk export till Tyskland mellan år 1978 och år 1988. För det första rör tabellerna i de två dokumenten leveranser för export av "alla elasticitetsklasser" samt av klinker, utan åtskillnad vad avser bestämmelseort utanför Frankrike, vilket hindrar slutsatser om hur stor den franska exporten av cement till Frankrike var. Även om det för det andra antas att dess siffror avser endast fransk export av cement till Tyskland minskade de "leveranser av alla elasticitetsklasser som var avsedda för export", och som granskas i dokument nr 33.126/14630, från 1 198 000 ton år 1978 till 1 153 000 ton år 1988. Likaså framgår det av uppgifterna om export av klinker mellan år 1978 och år 1988 i dokument nr 33.126/14637 att dessa leveranser minskade från 2 310 000 ton år 1978 till 878 000 ton år 1988. En enkel genomläsning av dessa dokument ger vid handen att de strider mot själva grunden för BDZ:s argument. Dokument nr 33.126/14661 och 14663, som består av utdrag ur SNFCC:s månatliga informationsmeddelande från december 1987, kan således av två skäl inte åberopas till stöd för detta argument. I likhet med dokument nr 33.126/14630 och 14637 anges

i dokument nr 33.126/14661 och 14663 inte närmare bestämmelseorten för den export som behandlas där. Vidare innehåller uppgifterna i dokument nr 33.126/14661 och 14663 inte någon jämförelse av åren 1986 och 1987. Under alla förhållanden anges i de föregående skälen att kommissionen med stöd av direkta skriftliga bevis har styrkt att BDZ deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet.

2468 Av det anförda följer att Dyckerhoffs, SFIC:s, Ciments français, Heidelbergers, Lafarges och BDZ:s rätt till försvar vad avser deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet inte, till skillnad från Cedest (se ovan punkterna 2284—2289), har påverkats av att de inte haft tillgång till de dokument som de åberopat under detta förfarande.

Slutsats

2469 Artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet skall slutligt ogiltigförklaras i följande delar:

— med avseende på Cedest, i sin helhet,

— med avseende på Dyckerhoff, Ciments français och Lafarge, i den mån som det fastställts att de deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland samt i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987,

— med avseende på SFIC, i den mån som det fastställts att SFIC deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, i ett samordnat förfarande med BDZ före år 1984, i ett samordnat förfarande som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest och i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987,

— med avseende på Heidelberger, i den mån som det fastställts att detta bolag deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland och i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget från den 23 juni till den 16 november 1982 samt efter den 12 augusti 1987,

— med avseende på BDZ, i den mån som det fastställts att detta bolag deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, i ett samordnat förfarande med SFIC före år 1984 och i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987.

2470 Talan kan i övriga delar inte vinna bifall på de anförda grunderna

VIII — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar, genom att fastställa att det förelåg ett samordnat förfarande mellan SFIC och BDZ i strid med artikel 85.1 i fördraget (artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet)*

Det samordnade förfarandet mellan SFIC och BDZ

2471 Även om SFIC (T-36/95) och BDZ (T-48/95) inte har förnekat att de utbytt statistiska uppgifter om storleken på exporten mellan Frankrike och Tyskland, har de bestritt att utbytet var konkurrensbegränsande och följaktligen rättsstridigt. De har gjort gällande att utbytet skedde före de ageranden som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet och har åberopat det verkliga syftet med utbytet, det faktum att de sålunda utbytta statistiska uppgifterna var lagenliga mot bakgrund av kommissionens beslutspraxis och domstolens rättspraxis samt det faktum att det inte översändes några mer exakta och individualiserade uppgifter eller upplysningar om franska leveranser till Tyskland sorterade efter i vilken delstat bestämmelseorten var belägen.

2472 Innan rätten prövar om dessa argument är välgrundade, skall den överträdelse som avses i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet rekapituleras.

2473 I denna bestämmelse fastslår kommissionen följande: "[SFIC och BDZ] har från och med den 1 januari 1985 till och med den 30 september 1989 överträtt artikel 85.1 i fördraget, genom att delta i ett samordnat förfarande om utbyte av upplysningar för att kontrollera respekten för kvantitativa begränsningar av exporten mellan Frankrike och Tyskland samt leveransernas bestämmelseort i olika tyska delstater."

2474 I skälen till det ifrågasatta beslutet behandlar kommissionen överträdelsen i fråga i bakgrundsavsnittet i punkt 22.12 och 22.18 och den rättsliga bedömningen i punkt 50.5.

2475 I punkt 22.12 anför kommissionen följande:

"SFIC och BDZ utbyter varje månad sedan flera år uppgifter om fransk export till Tyskland och vice versa. Det uttryckliga syftet med detta informationsutbyte är att kunna jämföra de uppgifter som sammanslutningarna har med dem som offentliggörs av de nationella statistikinstituten. Även om utbytet är av generell karaktär och inte innehåller uppgifter om bestämmelseort region för region och varken de uppgifter som offentliggörs av olika statistikinstitut eller de uppgifter som offentliggörs av Statistisches Bundesamt innehåller uppgifter om bestämmelseort region för region, kan BDZ varje kvartal fastställa att importen från olika länder är riktad till bestämda delstater och offentliggöra dessa resultat. BDZ kan särskilt fastställa att den franska importen av cement alltid, med angivelser om kvantitet för varje delstat, var avsedd för delstaterna Rheinland-Pfalz, Saarland och Baden-Württemberg, såsom framgår av de siffror som var tillgängliga vid tidpunkten för kontroll av de fem senaste åren [tabell].

Detta system för utbyte av uppgifter är ett sätt att kontrollera att avtalet om allmänna regler för handeln mellan franska och tyska företag genomförs [se punkt 10 ovan].

En jämförelse av dessa uppgifter visar att den skillnad som existerat sedan år 1984 mellan franska och tyska leveranser [skrivelse av den 22 september 1986 som nämns i punkt 10 ovan] har minskat."

2476 Uppgifterna i den tabell som kommissionen infört i punkt 22.12 i det ifrågasatta beslutet visar dels den årliga storleken på alla fall av fransk export till delstaterna Rheinland-Pfalz, Saarland och Baden-Württemberg, liksom exportens sammanlagda volym, dels den årliga volymen av tysk export till Frankrike.

2477 I punkt 22.18 i det ifrågasatta beslutet besvarar kommissionen de argument som BDZ framfört för att med stöd av matematiska uppskattningar motivera förekomsten av uppgifter om fransk export för enskilda delstater.

2478 I punkt 50.5 gör kommissionen följande analys:

"Utbytet av statistiska uppgifter mellan SFIC och BDZ utgör, med utgångspunkt i tillgängliga uppgifter [se punkt 22.12 ovan] från och med den 1 januari 1985 till och med den

30 september 1989 ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget. Informationsutbytet skall sättas i samband med de avtal om uppdelning av marknaden som nämns ovan och som syftar till att göra det möjligt för de två berörda sammanslutningarna att kontrollera respekten för kvantitativa exportbegränsningar och bestämmelseorten i respektive delstat [se punkt 22.12 ovan]. Som anförs ovan i punkt 22.12 och 22.18 kan det faktum att exporten delas upp efter i vilken delstat bestämmelseorten befinner sig, inte förklaras på annat sätt än att det förekommer en samordning grundad på informationsutbyte. Detta handlingsmönster skapar en konstgjord situation på marknaden där bristen på insyn och stabilitet i handeln mellan medlemsstater lamslår näringsidkarnas beteende och de risker som följer av konkurrens undanröjs."

2479 Av kommissionens formuleringar i det ifrågasatta beslutet framgår det således att den anser att det samordnade förfarande i fråga är underordnat den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet. I punkt 22.12 andra stycket framhåller kommissionen att "[d]etta system för utbyte av uppgifter är ett sätt att kontrollera att avtalet om allmänna regler för handeln mellan franska och tyska företag genomförs" och hänvisar till punkt 22.10. I punkt 50.5 fastställer kommissionen på nytt, genom att hänvisa bland annat till punkt 22.12, att "[i]nformationsutbytet skall sättas i samband med de avtal om uppdelning av marknaden som nämns ovan".

2480 Det framgår även av hur kommissionen uttryckt sig i det ifrågasatta beslutet att den anser att det samordnade förfarandet i artikel 3.3 b har ett dubbelt syfte: Dels att kontrollera att de kvantitativa begränsningarna av handeln mellan Frankrike och Tyskland respekteras, dels att kontrollera bestämmelseorten för export till olika tyska delstater. Den tyska versionen av det ifrågasatta beslutet visar ännu tydligare det dubbla syfte som kommissionen tillskriver detta samordnade förfarande. Således har artikel 3.3 b följande innehåll: "SFIC und BDZ haben vom 1. Januar 1985 bis 30. September 1988 gegen Artikel 85 Absatz 1 EG-Vertrag verstoßen, indem sie an einer abgestimmten Verhaltensweise betreffend den Austausch von Informationen zwecks Kontrolle der Einhaltung der mengenmäßigen Ausfuhrbegrenzungen zwischen Frankreich und Deutschland sowie zur Kontrolle der für die verschiedenen Bundesländer bestimmten Lieferungen teilgenommen haben." Kommissionen kan således inte, som den gjorde vid förhandlingen i mål T-48/95, göra gällande att den har återgivit fördelningen av fransk export delstat för delstat för att besvara ett argument som de berörda sökandena anfört under det administrativa förfarandet. Det är tillräckligt att fastställa att kommissionen redan i meddelandet om anmärkningar [punkt 12, s. 29 och punkt 61 d, s. 174 och 175] fastställer att den överträdelse som avses i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet hade detta dubbla syfte.

2481 Kommissionen anser således, vilket den också har bekräftat i sin inlaga i mål T-48/95, att det blotta utbytet av generell statistik gjorde det möjligt att kontrollera genomförandet av avtalet om allmänna regler för handeln mellan Frankrike och Tyskland, även om ett sådant utbyte av generell statistik mellan branschorganisationer i sig inte är rättsstridigt. Denna ståndpunkt stämmer överens med vad kommissionen i det ifrågasatta beslutet har angivit som första syfte med den överträdelse som avses i artikel 3.3 b.

2482 Först och främst gjorde utbytet av statistiska uppgifter det möjligt för SFIC och BDZ att i samband med de dåtida fransk-tyska förbindelserna, där de båda sammanslutningarna deltog aktivt (se ovan punkterna 2236—2251 och 2332—2418), kontrollera efterlevnaden av 1984 års avtal. Det är tillräckligt att här erinra om att vid den tidpunkt då ordföranden för SFIC, Laplace, tillställde ordföranden för BDZ, P. Schuhmacher sin skrivelse av den 22 september 1986 (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3574—3576), diskuterade de närvarande parterna skillnaden mellan de franska leveranserna i Tyskland och de tyska leveranserna i Frankrike med avseende på ett förnyande av 1984 års avtal (se ovan punkt 2344). Kommissionen har således kunnat fastställa att de utbytta statistiska uppgifterna användes för att kontrollera de kvantitativa begränsningar som redan hade beslutats och förutse eventuella förbättringar i framtiden i samband med diskussionerna om ett förnyande av 1984 års avtal.

2483 Under alla förhållanden skall argumentet om att nämnda utbyte av uppgifter skedde före det beteende som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet underkännas. En sedvana mellan två nationella sammanslutningar kan, under den tid den föreligger, spela en ny och annan roll än tidigare. Enbart det faktum att en sådan sedvana förelegat före ett annat agerande är således inte ett tillräckligt kriterium för att den skall anses vara tillåten i alla de skepnader som den kan anta.

2484 Det är därtill obestridligen så, att ett samordnat förfarande som syftar till att kontrollera ett avtal om reglering av handeln med cement mellan två medlemsstater är konkurrensbegränsande. Det kan vidare fastslås — då motsatsen inte bevisats, vilket det åvilade de båda sammanslutningarna att göra (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162) — att utbytet av uppgifter mellan sammanslutningarna har påverkat deras beteende samt beteendet hos de av deras medlemmar som berördes av handeln mellan Frankrike och Tyskland.

2485 Slutligen finner rätten att även om det första syftet med det samordnade förfarande mellan SFIC och BDZ som avses i artikel 3.3 b skall anses vara styrkt, eftersom SFIC och BDZ inte har bestritt att det skett ett uppgiftsutbyte, skall det ändå understrykas att utbytet av uppgifter mellan SFIC och BDZ, med hänsyn till det samband som kommissionen själv har fastslagit mellan det beteende som avses i artikel 3.3 b och det som avses i artikel 3.3 a (se ovan punkt 2479), inte längre skall anses utgöra en överträdelse efter den tidpunkt då den överträdelse som avses i artikel 3.3 a anses ha upphört. Följaktligen skall artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987 (se ovan punkt 2418).

2486 Vad vidare beträffar det andra syftet med det samordnade förfarande som bestod i att, delstat för delstat, kontrollera bestämmelseorten för fransk export till Tyskland, fastslår rätten att kommissionen inte har företett någon handling som visar att de uppgifter om fransk export per delstat som återfunnits hos BDZ (dokument nr 33.126/16709, 16702, 16694, 16686, 16609, 16706, 16698 och 16683) härrörde direkt från uppgifter som översänts av SFIC. Kommissionen

har ansett att förekomsten av exakta uppgifter om fransk export per delstat, med hänsyn till att det kvartalsvis skett ett utbyte av generell statistik mellan SFIC och BDZ, endast kan förklaras med en samordning mellan de två sammanslutningarna i fråga.

2487 Det kan inte utifrån ett sådant resonemang med säkerhet fastställas att SFIC intervenerat eller ingått i en samordning med BDZ. BDZ har för övrigt såväl under det administrativa förfarandet (punkt 22.18 andra och tredje stycket i det ifrågasatta beslutet) som under förevarande förfarande, förklarat att de statistiska uppgifterna härrör från BDZ:s egna beräkningar utifrån officiell statistik rörande franska fabrikers läge och transportkostnader, uppgifter som BDZ sedan jämfört med uppgifter från respektive delstat. De motargument som kommissionen har anfört i det ifrågasatta beslutet (punkt 22.18 fjärde, femte och sjätte stycket) och i sin inlaga medför inte att BDZ:s förklaringar förlorar sin relevans.

2488 Utan att motsägas av kommissionen förtydligade SFIC under förhandlingen i mål T-36/95 att de generella statistiska uppgifter om fransk export till Tyskland som SFIC översänt till BDZ inte motsvarade dem som BDZ kom fram till i sina egna beräkningar på grundval av uppskattningar gjorda per delstat.

2489 Kommissionen kan således inte lägga SFIC och BDZ till last att de samverkat för att kontrollera den franska exporten till Tyskland per delstat.

2490 Artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet skall således ogiltigförklaras i den mån det däri fastställts att det från och med den 1 januari 1985 till och med den 12 augusti 1987 förelåg ett samordnat förfarande mellan SFIC och BDZ vars syfte var att kontrollera exporten från Frankrike till Tyskland per delstat.

2491 Däremot har kommissionen, trots att artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet till vissa delar befunnits vara rättsstridig (se ovan punkterna 2485 och 2490) och tvärtemot vad BDZ påstått, inte åsidosatt artikel 85.1 i fördraget genom att anföra att "[d]etta handlingsmönster skapar en konstgjord situation på marknaden där bristen på insyn och stabilitet i handeln mellan medlemsstater lamslår näringsidkarnas beteende och de risker som följer av konkurrens undanröjs" (punkt 50.5 in fine i det ifrågasatta beslutet).

2492 SFIC och BDZ har bestritt att det förekom ett sådant samordnat förfarande som fastställts i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet, och har dessutom gjort gällande att deras rätt till försvar åsidosattes genom att de under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till handlingar i kommissionens akt vilka hade kunnat vara till nytta för deras försvar.

Insyn i akten

2493 SFIC har anfört att kommissionen inte under det administrativa förfarandet lät sammanslutningen uttala sig över den statistiska modell som den hade tillställts av BDZ den 4 maj 1993 och som kommissionen nämner i punkt 22.18 i det ifrågasatta beslutet förstainstansrätten (se ovan punkt 375). Artikel 3.3 b skall dock ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att det mellan SFIC och BDZ förelåg ett samordnat förfarande vars syfte var att kontrollera exporten från Frankrike till Tyskland per delstat (se ovan punkt 2490). SFIC:s argument har därför inte längre något ändamål.

2494 Vad beträffar omständigheter som stärker deras försvar har SFIC och BDZ inkommit med ett antal yttranden med utgångspunkt i de dokument som de fick tillgång till genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och den 19 juni 1997.

2495 I sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 7 januari 1998 påstår SFIC att samtliga handlingar i den tyska akten var av väsentlig betydelse för dess försvar genom att de hade gjort det möjligt att fastställa att BDZ för sin del inte förfogade över någon information med stöd av vilken sammanslutningen hade kunnat få fram exakta sifferuppgifter per delstat över fransk import ur den statistik som den spred till sina medlemmar. Till stöd för sin argumentation har BDZ särskilt angivit vissa dokument som den anser sig ha bort få tillgång till.

2496 Rätten fastslår emellertid att denna argumentation, mot bakgrund av vad rätten har fastställt i fråga om lagenligheten av artikel 3.3 b (se ovan punkterna 2486—2490), har blivit ändamålslös, eftersom kommissionen inte har visat att SFIC och BDZ har utbytt upplysningar som gjorde det möjligt att kontrollera fördelningen av fransk export mellan olika tyska delstater.

2497 I sitt yttrande av den 10 februari 1997 anför BDZ att de dokument som sammanslutningen fick tillgång till genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 inte innehöll någon uppgift om informationsutbyte utöver obetydliga generella sifferuppgifter. Dokumenten i den franska akten innehöll enligt BDZ inte någon uppgift om att siffrorna om den franska importen fördelad mellan olika delstater skulle ha översänts till sammanslutningen. BDZ har åberopat den skrivelse som dess ordförande den 20 december 1983 (dokument nr 33.126/14762) tillställde ordföranden för SFIC samt olika protokoll från möten mellan de olika sammanslutningarna och mellan deras medlemmar.

2498 Det skall erinras om att BDZ inte kan anföra något argument med stöd av skrivelsen från sin ordförande av den 20 december 1983 i samband med den grund som avser ett åsidosättande av dess rätt till försvar under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 266).

2499 Rätten fastslår återigen att BDZ:s argumentation, mot bakgrund av vad rätten uttalat om lagenligheten av artikel 3.3 b (se ovan punkterna 2486—2490), har blivit ändamålslös, eftersom kommissionen inte har visat att SFIC och BDZ har utbytt upplysningar som gjorde det möjligt att kontrollera fördelningen av fransk export mellan olika tyska delstater.

2500 I sitt yttrande av den 16 januari 1998 gör BDZ återigen gällande att det av dokument nr 33.126/14809—14827 framgår att utbytet av generella statistiska uppgifter mellan de två nationella sammanslutningarna uteslutande syftade till att kontrollera de generella sifferuppgifter om importen som tillhandahölls av de franska tullmyndigheterna och som var tillgängliga för alla och envar.

2501 Det framgår inte av detta argument att BDZ:s rätt till försvar har åsidosatts. Innehållet i dokumenten i fråga kastar inte något nytt ljus över innehållet i de handlingar som kommissionen har åberopat för att styrka att BDZ tillsammans med SFIC deltog i ett samordnat förfarande vars syfte var att kontrollera respekten för de kvantitativa begränsningarna av exporten mellan Frankrike och Tyskland. Enbart den omständigheten att utbytet av uppgifter mellan SFIC och BDZ syftade till att kontrollera de sifferuppgifter som tillhandahölls av de franska tullmyndigheterna utesluter inte heller på något sätt att samma uppgifter användes för att kontrollera de kvantitativa begränsningar som den franska och den tyska industrin kommit överens om sinsemellan.

2502 Av det anförda följer att SFIC:s och BDZ:s rätt till försvar med avseende på deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet, såsom denna anses vederbörligen fastställd enligt ovanstående bedömning (se ovan punkterna 2471—2491), inte skall anses ha påverkats av att de inte haft tillgång till de dokument som de åberopat under domstolsförfarandet.

2503 Av detta följer att artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att informationsutbytet mellan SFIC och BDZ innehöll uppgifter om fransk export till Tyskland uppdelad efter i vilken delstat bestämmelseorten var belägen. Denna slutsats hindrar dock inte att samma informationsutbyte skall anses ha syftat till att kontrollera respekten för de kvantitativa begränsningarna av exporten mellan Frankrike och Tyskland. Däremot skall artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställts att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987. Talan i övrigt kan inte bifallas på de här prövade grunderna.

IX — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, likabehandlingsprincipen, rätten till försvar och olika handläggningsregler samt gjort sig skyldig till maktmissbruk genom att fastställa att det inom ramen för ETF förelåg avtal och samordnade förfaranden som stred mot artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa avtal och förfaranden (artikel 4.1, 4.2, 4.3 a och b samt 4.4 a—h i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

2504 I slutet av år 1985 och i början av år 1986 vände sig de grekiska cementproducenterna, som mellan andra hälften av 1970-talet och början av 1980-talet avsevärt hade ökat sin produktionskapacitet för att uppfylla den stora efterfrågan från Mellanöstern, till Västeuropa för att söka lösa sina problem med överkapacitet till följd av att marknaderna i Mellanöstern krympte mot mitten av år 1985 (punkt 24.1 i det ifrågasatta beslutet).

2505 I artikel 4 i det ifrågasatta beslutet fastställer kommissionen ett antal överträdelser av artikel 85.1 i fördraget, vilka uppstått som en följd av det "grekiska problemet", nämligen följande:

— "ett avtal om att upprätta Cembureau Task Force eller European Task Force" (artikel 4.1),

— "ett avtal om att bilda Joint Trading Company, Interciment S.A., för att genomföra stödåtgärder eller avskräckande åtgärder gentemot dem som hotade stabiliteten på marknaderna i medlemsländerna" (artikel 4.2),

— "ett samordnat förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund" (artikel 4.3 a),

— "ett avtal om de kontrakt och konventioner som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade grekisk cement" (artikel 4.3 b),

— ”avtal och samordnade förfaranden som syftade till att omdirigera det grekiska produktionsöverskottet och bromsa importen av grekisk cement till medlemsstaterna” (artikel 4.4 a—h).

2506 Kommissionen har anfört att dessa olika fall av konkurrensbegränsande samverkan har haft sin grund i ett enda och fortlöpande avtal med syfte att undanröja import av cement från Grekland till Västeuropa och, särskilt, att hindra sådan import till medlemsstaterna (särskilt punkt 53.2, 53.3, 53.9 och 53.14 i det ifrågasatta beslutet).

2507 I det ifrågasatta beslutet anmärker kommissionen emellertid inte på förekomsten av det enda och fortlöpande avtalet som sådant. Således avser artikel 4.1 ”ett avtal om att upprätta Cembureau Task Force eller European Task Force” och inte ”det enda och fortlöpande avtalet om att upprätta Cembureau Task Force eller European Task Force samt om de olika åtgärder som antagits vid dessa möten för att undanröja import till Västeuropa och, särskilt, för att hindra import av grekisk cement till medlemsstaterna” (punkt 53.9 i det ifrågasatta beslutet).

2508 Kommissionen har bekräftat denna tolkning i ett svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten mellan den 15 maj och den 15 juni 1998 i samband med ärenden avseende de företag och företagssammanslutningar som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet:

”Enligt kommissionens uppfattning avser artikel 4.1... enbart upprättandet eller bildandet av ETF (det gäller alltjämt att delaktighet i upprättandet av en organisation motsvarar samtycke till den verksamhet som organisationen avses bedriva).”

2509 I artikel 4 i det ifrågasatta beslutet fastställer kommissionen i praktiken i särskild ordning de olika delar som påstås utgöra det enda och fortlöpande avtalet om ”Cembureau Task Force eller European Task Force” utan att vid varje tillfälle avse samma företag eller företagssammanslutning men fastställa olika varaktighet för var och en av dessa.

2510 I sin duplik i mål T-43/95 (s. 41) har kommissionen givit följande förklaring:

”En grundlig tolkning av artikel 4 i beslutet ger vid handen att de olika punkterna i artikeln inte alla avser samma företag, inte heller samma datum, och att de således inte överlappar varandra. Skälet till detta är att kommissionen har anmärkt på dels blotta upprättandet av ETF

(artikel 4.1), dels olika praktiska åtgärder som genomförts på rekommendation av ETF, eftersom dessa åtgärder inte berör alla aktörer samtidigt."

2511 I sitt svar på den skriftliga fråga från förstainstansrätten som avses ovan i punkt 2508 har kommissionen tillagt följande:

"Kommissionen har i slutet [i det ifrågasatta beslutet] sökt skilja mellan upprättandet, eller själva förekomsten, av ETF (artikel 4.1), vilket redan i sig utgör en överträdelse oavsett verkställighetsåtgärder, och de olika åtgärder som genomförts och tillämpats i detta sammanhang (artikel 4.2—4.4)."

2512 För att bedöma lagenligheten av artikel 4 i det ifrågasatta beslutet skall det kontrolleras om kommissionen haft fog för att anmärka på de olika avtal och samordnade förfaranden som anges i denna bestämmelse. Likaså skall det göras en prövning av de argument som vissa av sökandena använt för att bestrida kommissionens klassificering av de olika samordnade förfarandena i artikel 4 som en enda och fortlöpande överträdelse, vilket görs i artikel 53 i det ifrågasatta beslutet.

Avtal om att upprätta ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet)

2513 Enligt artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet har Cembureau, Holderbank, Blue Circle, Oficemen, Asland, Uniland, Hispacement, SFIC, Lafarge, Ciments français, BDZ, Dyckerhoff, Heidelberger, CBR, Aker, Euroc, Aalborg, Irish Cement, Italcementi, Unicem och Cementir "från och med den 28 maj 1986 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett avtal om att upprätta Cembureau Task Force eller European Task Force".

2514 Med undantag för Hispacement, som inte har väckt talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet, har samtliga företag och företagssammanslutningar som avses i artikel 4.1 anfört argument för att denna bestämmelse skall ogiltigförklaras. Två sökande har anfört att meddelandet om anmärkningar inte fullständigt överensstämmer med det ifrågasatta beslutet. Ett antal argument har anförts för att bestrida att avtalet om att upprätta ETF utgjorde en överträdelse. Merparten av sökandena har förnekat varje rättsstridig inblandning i avtalet. Avslutningsvis har vissa sökande invänt mot den påstådda varaktigheten av överträdelsen eller, åtminstone, hur länge de själva skulle varit delaktiga i överträdelsen. Vid prövningen av dessa olika argument kommer berörda sökande att anges.

2515 Cembureau, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BDZ, Unicem, Asland, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle har vidare anfört att kommissionen, då den fastställde den överträdelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till meddelandet om anmärkningar i dess helhet samt till akten i utredningen, och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

2516 Halkis (T-104/95) har anfört ett antal argument för att bolaget inte alls skulle ha varit inblandat i de överträdelser som anges i artikel 4, särskilt artikel 4.1, i det ifrågasatta beslutet. Dessa argument skall inte prövas, eftersom de anförts av en sökande som inte påståtts ha deltagit i överträdelserna.

2517 Vicat (T-37/95) har för sin del, efter de åtgärder för processledning som rätten beslutade om den 18 och den 19 juni 1997, åberopat ett antal dokument som bolaget självt anser sig kunnat ha nytta av i dess försvar under det administrativa förfarandet, för att visa att bolaget varken direkt eller indirekt — genom SFIC — varit delaktigt i ETF och dess rättsstridiga verksamhet. Av de skäl som anförs ovan i punkt 255 skall inte heller denna argumentation prövas.

A — Frågan om meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet

2518 Aalborg har anfört att meddelandet om anmärkningar presenterade sakomständigheterna såsom bevis för förekomsten av dels avtal eller samordnade förfaranden om utbyte av uppgifter om priser från och med en obestämd tidpunkt år 1983, dels fortlöpande avtal om regeln om hemmamarknaden och/eller samordnade förfaranden "har sitt ursprung och sina förutsättningar i det faktum att de berörda företagen har upprättat och anslutit sig till den gemensamma hemmamarknadsprincipen" och som förelegat sedan ett tiotal år (punkt 61 i meddelandet om anmärkningar). I det ifrågasatta beslutet skulle kommissionen ha ändrat denna klassificering för att den skulle kunna omfatta bland annat ett avtal om ETF, som ingicks den 28 maj 1986.

2519 Rätten erinrar emellertid om att kommissionen ägnade avdelning 2 i kapitel 2 i meddelandet om anmärkningar (punkterna 16—20) åt att återge sakomständigheterna rörande "Cembureau Task Force eller European Task Force".

2520 I punkt 17 presenteras de sakomständigheter som särskilt rör "upprättandet av och verksamheten vid Cembureau Task Force eller European Task Force".

2521 Kommissionen har inledningsvis erinrat om mötet den 28 maj 1986 i Rom:

"a) Möte i Rom. Den 28 maj 1986 höll företrädare för bolagen Blue Circle, Ciments français och Lafarge, Holderbank, Heidelberger och Dyckerhoff, Italcementi, Asland och Cembureau ett möte i Rom för att studera och förbereda avskräckande åtgärder (the stick) och stödåtgärder (the carrot) gentemot grekiska producenter som exporterade cement till europeiska länder. Deltagarna beslutade att bilda en arbetsgrupp bestående av företrädare för industrin i Förenade kungariket, Spanien, Frankrike och Italien med stöd av Cembureau."

2522 Punkt 61 i meddelandet om anmärkningar har följande innehåll:

"Den mest flagranta och den allvarligaste tillämpningen av hemmamarknadsprincipen skedde i samband med det så kallade 'grekiska problemet' (punkterna 16—20 i avsnitt 2). Cembureau och de övriga medlemmarna försökte härvid angripa den medlem som hade vågat bryta mot hemmamarknadsprincipen: man bildade en task-force...."

2523 I punkt 61 h, som ägnas åt en rättslig bedömning av de sakomständigheter som presenterats i samband med "Cembureau Task Force eller European Task Force", förtydligas att de avtal och samordnade förfaranden som tillkommit inom ETF, däribland avtalet om att upprätta densamma, borde anses utgöra genomförandet av en enda plan som redan upprättats av Cembureau och ett antal företag och företagssammanslutningar, däribland Aalborg, gentemot de grekiska producenterna, vilka anklagades för att ha åsidosatt hemmamarknadsprincipen. Avtalen och de samordnade förfarandena i fråga ansågs utgöra "överträdelser hänförliga till artikel 85.1" i fördraget. Överträdelserna fastslogs ha pågått "sedan slutet av år 1986".

2524 Den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, för vilken bland andra Aalborg ställs till svars i samband med överenskommelsen om att upprätta ETF, förekom således med tydlighet i meddelandet om anmärkningar, såväl i bakgrundsavsnittet som i den rättsliga bedömningen.

2525 Aalborgs argument skall således underkännas.

2526 Unicem har anfört att i meddelandet om anmärkningar sattes ETF endast i samband med konflikten med de grekiska producenterna på grund av deras vägran att ansluta sig till hemmamarknadsprincipen. I det ifrågasatta beslutet ansåg kommissionen däremot att syftet med ETF var mer omfattande än kampen mot import från Grekland.

2527 I detta sammanhang är det riktigt att kommissionen i det ifrågasatta beslutet slår fast (punkt 53.7) att "syftet (med ETF) (var)... allmänt, och inte bara begränsat till problemet med grekiska export", vilket kommissionen inte uttryckligen nämner i den del av meddelandet om anmärkningar som rör ETF.

2528 Det dokument som kommissionen stödjer sig på för att i detta avsnitt av det ifrågasatta beslutet fastställa att syftet med ETF var av allmän beskaffenhet utgörs emellertid av protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 i Genève (punkt 25.15 i det ifrågasatta beslutet). Detta dokument, som ingavs av Aker och Euroc i deras svar på meddelandet om anmärkningar, utsändes den 9 juli 1992 av kommissionen till berörda mottagare av meddelandet om anmärkningar, däribland Unicem, vilka uppmanades att yttra sig om saken (punkt 2.3 i det ifrågasatta beslutet). Unicem hade således möjlighet att under det administrativa förfarandet yttra sig över hur ETF:s syfte skulle definieras i detta dokument.

2529 Sökandens argument skall följaktligen underkännas.

B — Huruvida avtalet om att upprätta ETF var rättsstridigt

2530 I punkt 53.7 i det ifrågasatta beslutet anger kommissionen skälen för att den anser att avtalet om att upprätta ETF strider mot artikel 85.1 i fördraget:

"Det enda syftet framgår av protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 (se punkt 25.15 ovan): 'ETF:s syfte är att studera möjliga åtgärder för att förhindra import till Västeuropa, för närvarande import från Grekland. ETF rekommenderar åtgärder som chefsdelegaterna kan vidta.' Syftet är således allmänt och inte enbart begränsat till problemet med grekisk export. Det omfattas således fullständigt av Cembureau-avtalet om respekt för hemmamarknaderna."

2531 Berörda sökande har huvudsakligen anfört nio argument då de bestritt att upprättandet av ETF var rättsstridigt.

2532 CBR, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Lafarge, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle har anfört att ETF:s huvudsakliga uppgift var lagenlig, eftersom den avsåg kampanjer för att uppmärksamma nationella och europeiska behöriga myndigheter på de problem som den västeuropeiska cementindustrin förorsakades genom lågprisimporten från Grekland. Uniland (T-58/95) har för sin del invänt mot att kommissionen inte i det ifrågasatta

beslutet har nämnt den lagenliga ansträngning som vissa medlemmar av den europeiska cementindustrin gjorde för att skapa en dialog med gemenskapsmyndigheterna.

2533 CBR har till stöd för sin argumentation hänvisat till dokument nr 33.126/18761, i vilket Holderbank, som svar på en begäran om upplysningar från kommissionen år 1990 med avseende på ETF, förklarar att avsikten med ETF huvudsakligen var att stödja den intensiva lobbying som den europeiska cementindustrin sysslade med mellan slutet av år 1986 och början av år 1987, för att förmå de europeiska myndigheterna att vidta åtgärder mot det konkurrensbegränsande handlande som Republiken Grekland och dess cementproducenter gjorde sig skyldiga till. Uniland, Italcementi och Holderbank har hänvisat till det möte som företrädarna för den europeiska cementindustrin hade med kommissionsledamoten P. Sutherland i november 1986 i syfte att delge honom, och genom honom hela kommissionskollegiet, de problem som uppkommit till följd av systemet med statligt stöd åt de grekiska producenterna. Holderbank har dessutom ingivit olika dokument som visar vilka politiska åtgärder som vidtagits i detta syfte av de europeiska cementproducenterna, bland annat gentemot ledamöter av Europaparlamentet och kommissionsledamöter. Italcementi har vidare anfört att kommissionen i sin bedömning av lagenligheten av ETF:s syften enbart har hänfört sig till de åtgärder som beskrivs i det dokument som nämns i punkt 25.3—25.7 i det ifrågasatta beslutet, medan detta dokument varit aktuellt vid ett tidigare möte än det den 9 juni 1986, då det formella beslutet att bilda ETF fattades (punkt 25.8 och 25.10).

2534 För att illustrera det konkreta resultatet av dessa politiska åtgärder har Uniland och Italcementi anfört att det var till följd av dessa som kommissionen omprövade sitt beslut från år 1985 att tillåta Grekland att utge exportstöd till sina producenter (se kommissionens beslut 86/614/EEG av den 16 december 1986 om ändring av beslut 85/594/EEG om tillstånd till Grekland att vidta vissa skyddsåtgärder enligt artikel 108.3 i EEG-fördraget (EGT L 357, s. 28)). Holderbank har åberopat de frågor som vissa ledamöter av Europaparlamentet ställde till kommissionen med avseende på det "grekiska problemet" och svaren i mars 1987 och i maj 1988 från kommissionsledamoten P. Sutherland.

2535 Aker och Euroc har vidare anfört att det informationsutbyte som skedde inom ETF också syftade till att bedöma huruvida riskerna med importen av cement till Västeuropa från Grekland hade minskat genom att de grekiska cementproducenterna fick möjlighet att i stället avsätta sina produkter på marknader i tredje länder.

2536 Rätten fastslår att flera av de handlingar som avses i presentationen av sakomständigheterna kring upprättandet av ETF och dess verksamhet (punkt 25 i det ifrågasatta beslutet) faktiskt ger vid handen att de europeiska cementproducenterna, för att lösa det "grekiska problemet", vidtog åtgärder för att uppmärksamma nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheterna på situationen.

2537 Emellertid definieras i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 i Genève, vilket kommissionen hänvisar till i punkt 53.7 i det ifrågasatta beslutet, ETF:s syfte på följande sätt:

"ETF:s syfte är att studera möjliga åtgärder för att förhindra import till Västeuropa, för närvarande import från Grekland. ETF rekommenderar åtgärder som chefsdelegaterna kan vidta."

2538 Att detta var dess syfte bekräftas av protokollet från mötet den 9 september 1986 mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF i Baden-Baden (punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18858):

"ETF har inrättats för att undersöka vilka 'avskräckande' åtgärder och 'stödåtgärder' som kan vara möjliga att vidta mot inflödet av billig cement på de europeiska marknaderna (i första hand mot den grekiska importen till Förenade kungariket) och meddela chefsdelegaterna sina rekommendationer."

2539 Användandet av termerna "avskräckande åtgärder" och "stödåtgärder" i det andra utdraget avser oundgängligen dokumentet "En kollektiv lösning på de problem som orsakas av att balansen rubbats av vissa cementproducenter", vilket sammanställdes av en arbetsgrupp bestående av några företrädare för den europeiska cementindustrin från den 3—5 juni 1986 i Zürich, därefter i Céligny (punkt 25.2—25.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18772—18779, nedan kallat "Zürich/Céligny-dokumentet"), och som huvudsakligen innehåller följande uttalanden om åtgärderna i fråga:

"— Avskräckande åtgärder ('stick actions').

— Försvar av europeiska inhemska marknader genom olika åtgärder såsom exempelvis administrativa hinder, kvalitetskrav, fackliga åtgärder, sanktioner gentemot de kunder som köper importerad cement.

— Ingripande på exportmarknaderna mot de producenter som rubbar balansen på marknaden genom att på olika marknader (Algeriet, USA, Västafrika, Egypten och Saudiarabien) ersätta de grekiska producenterna som leverantörer eller genom att göra den grekiska exporten olönsam.

— Bojkott av de marina transportföretag som kontrolleras av de producenter som rubbar balansen på marknaden.

— Studera möjligheten att exportera cement till Grekland och, om priset inte är intressant, studera möjligheten att vidta 'gerillaåtgärder' och möjligheten att exportera andra produkter som tillverkas av dotterbolag till europeiska cementproducenter.

— Studera förutsättningarna för flytande silos och mellanhänder.

— Begära hjälp av internationella banker för att 'övertyga' de producenter som rubbar balansen på marknaden, mellanhänder och rederier att samarbeta.

— Stödåtgärder ('carrot actions')

Uppköp av de kvantiteter som är tillgängliga hos de producenter som rubbar balansen på marknaden för att kanalisera dessa mot USA (Blue Circle, Holderbank, Lafarge, Cementa/Norcem bland andra skulle kunna ta hand om det) och andra länder (i förekommande fall finns komplicerade lösningar förberedda)."

2540 Mot bakgrund av det anförda hade kommissionen fog för att anse att syftet med ETF var att "hindra handeln med cement inom gemenskapen och att dela upp de nationella marknaderna till förmån för lokala producenter och till nackdel för användarna" (punkt 53.14 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har således med rätta fastslagit (i samma punkt) att en sådan begränsning av konkurrensen utgjorde en "överträdelse av artikel 85.1 i fördraget".

2541 Sökandenas ovan i punkt 2532 återgivna argumentation skall följaktligen underkännas.

2542 Holderbank har vidare anfört att diskussionerna inom ETF förts i närvaro av parlamentsledamöter, regeringsföreträdare och kommissionens tjänstemän. Bolaget har i detta sammanhang nämnt den dokumentation som översänts till de ledamöter av Europaparlamentet som var närvarande vid mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden, samt det pressmeddelande som

sammanställdes av ordföranden för det parlamentariska utskott som ansvarar för ekonomisk och monetär politik samt industripolitik (bilagorna 11d och 11e i dess ansökan).

2543 Rätten erinrar emellertid om att de dokument som ingivits av Holderbank på sin höjd visar att företrädarna för den europeiska cementindustrin har sammanträffat med ledamöter i Europaparlamentet den 10 september 1986 i Strasbourg, för att upplysa dem om problemen med import av cement från Grekland till de europeiska marknaderna. De ger inte stöd för slutsatsen att mötena inom, eller avseende, ETF, som beskrivs i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet — särskilt det möte som hölls av chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.22—25.33 i det ifrågasatta beslutet) — hölls i närvaro av företrädare för gemenskapsmyndigheterna.

2544 Under alla förhållanden skall Holderbanks påståenden inte anses kullkasta den bevisning som utgörs av de handlingar som diskuterats ovan i punkterna 2537—2540, vilka ger vid handen att ETF tilldelades ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte, nämligen att i syfte att upprätta rekommendationer åt chefsdelegaterna undersöka vilka avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna undanröja importen av lågpriscement till marknaderna i Västeuropa.

2545 Av detta följer att Holderbanks argument skall underkännas.

2546 Blue Circle har anfört att överenskommelsen om att upprätta ETF var en rent förberedande handling, utan konkurrensbegränsande syfte. Den gemensamma viljan hos grundarna av ETF avsåg aldrig mer än just bildandet av ETF.

2547 Återigen konstaterar rätten emellertid att dessa påståenden uppenbart motsägs av den bevisning som prövas ovan i punkterna 2537—2540, av vilken det framgår att ETF redan från början tilldelades ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte.

2548 Blue Circle har tillagt att det aldrig funnits något gemensamt konkurrensbegränsande syfte bland ETF:s medlemmar. Bolaget har anfört att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att i punkt 53.5 i det ifrågasatta beslutet fastslå att det inte var nödvändigt att visa att parterna hade en gemensam vilja att uppträda på ett konkurrensbegränsande sätt på marknaden för att kunna fastslå att det förelegat en överenskommelse i strid med artikel 85.1 i fördraget.

2549 Rätten framhåller emellertid att de överväganden som Blue Circle har påstått att kommissionen gjort inte framgår av punkt 53.5 i det ifrågasatta beslutet. I detta avsnitt av övervägandena uttalar kommissionen enbart, med stöd av domen i det ovan i punkt 2260 nämnda målet

Petrofina mot kommissionen, punkt 210, att "det, på grund av en konkurrensbegränsande samverkans komplexa beskaffenhet, inte är nödvändigt att samtliga företag uttryckt sitt formella medgivande till övrigas handlande, eftersom det för vissa av dessa är tillräckligt att de givit sitt allmänna samtycke och handlat därefter".

2550 Under alla förhållanden, och utan att det påverkar prövningen nedan i punkterna 2592—2782 av huruvida kommissionens beslut var välgrundat i den del det fastslås att de olika företag och företagssammanslutningar som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet varit delaktiga i överenskommelsen om upprättande av ETF, framgår det redan av bedömningen ovan i punkterna 2537—2540 att det bakom upprättandet av ETF fanns ett gemensamt och uppenbart konkurrensbegränsande syfte.

2551 Blue Circles argumentation skall följaktligen underkännas.

2552 CBR, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Lafarge, BDZ, Uniland, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle har anfört att kommissionen har gjort en felaktig eller otillräcklig bedömning av det ekonomiska och rättsliga sammanhang som ETF upprättades i. ETF upprättades på grund av ett behov av att försvara sig mot import från Grekland, vilken rättsstridigt understöddes av offentliga myndigheter. Lafarge och Holderbank har i detta sammanhang invänt att kommissionens uppräkning i fotnot 113 i det ifrågasatta beslutet av de statliga stöd som den grekiska cementindustrin erhöll vid den aktuella tidpunkten är ofullständig.

2553 SFIC anser att kommissionen i ett sådant sammanhang inte skulle nöja sig med att bevisa vem som deltagit i mötena. Kommissionen skulle också ha visat att det vidtagits åtgärder i strid med artikel 85.1 i fördraget, särskilt av SFIC, mot de grekiska cementproducenterna. Lafarge har för sin del anfört att enligt domstolens rättspraxis (domen i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl. mot kommissionen) skall artikel 85.1 i fördraget inte längre vara tillämplig om regeringen vidtar åtgärder som allvarligt snedvrider konkurrensen och därigenom hindrar näringsidkare att upprätthålla en normal konkurrenssituation. Aker och Euroc har, efter att de erinrat om att ett av syftena med fördraget är att inrätta "en ordning som säkerställer att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids" (artikel 3 g), med stöd av domstolens dom av den 21 februari 1973 i mål 6/72, Europemballage Corporation och Continental Can Company mot kommissionen (REG 1973, s. 215, punkt 24; svensk specialutgåva, volym 2, s. 89) anfört att då företag och medlemsstater uppträder på ett sätt eller vidtar åtgärder som snedvrider konkurrensen, skall artikel 85.1 i fördraget inte vara tillämplig på handlingar som endast syftar till att minska följderna av de snedvridande åtgärderna.

2554 Lafarge, BDZ, Uniland, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle har anfört att kommissionen inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att dämpa de snedvridningar av konkurrensen som uppstått till följd av det statliga stöd som rättsstridigt beviljats de grekiska

producenterna. Till stöd för sin argumentation har Lafarge, Uniland, Italcementi, Holderbank och Blue Circle åberopat förstainstansrättens dom av den 6 juli 1995 i de förenade målen T-447/93, T-448/93 och T-449/93, AITEC m.fl. mot kommissionen (REG 1995, s. II-1971), om ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen, av den 1 augusti 1991, vilket återfinns i kommissionens meddelande 92/C1/03, i enlighet med artikel 93.2 i EEG-fördraget, till andra medlemsstater och berörda, om stöd som beviljats Heracles General Cement Company, Grekland (EGT C 1, 1992, s. 4). Genom detta beslut hade nämnda stöd som beviljades av Republiken Grekland förklarats förenligt med den gemensamma marknaden.

2555 Dessa argument skall underkännas.

2556 Dessa sökande har i huvudsak yrkat att de skall omfattas av ett undantag från förbudet i artikel 85.1 i fördraget, med anledning av de särskilda omständigheterna kring upprättandet av ETF. Villkoren för ett sådant undantag återfinns i en uttrycklig och uttömmande uppräkning i artikel 85.3 i fördraget. Ett sådant undantag förutsätter i förevarande fall dessutom att överenskommelsen om att upprätta ETF formellt hade delgivits kommissionen (domen i det ovan i punkt 150 nämnda målet Distillers Company mot kommissionen, punkterna 19—24, och domen i de ovan i punkt 717 nämnda målen Van Landewyck m.fl. mot kommissionen, punkterna 61 och 62).

2557 Vidare kan företagen inte motivera en överträdelse av konkurrensreglerna genom att påstå att de tvingats därtill av andra näringsidkares beteende (se bland annat domstolens dom av den 12 juli 1962 i mål 16/61, Acciaierie Ferriere e Fonderie di Modena mot Höga myndigheten, REG 1962, s. 547, 576 och 581, och domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkterna 90 och 100).

2558 Den omständigheten att dessa näringsidkare i förevarande fall har erhållit statligt stöd motiverar inte heller enskilda konkurrensbegränsande initiativ, även om stödet i fråga vore rättsstridigt. Som kommissionen med rätta framhåller i punkt 53.8 i det ifrågasatta beslutet har företagen, även om de har rätt "inte bara att underrätta behöriga myndigheter — inklusive kommissionen själv — om eventuella överträdelser av nationella bestämmelser eller gemenskapsbestämmelser, utan också att... kollektivt inta en ståndpunkt i detta syfte, vilket nödvändigtvis förutsätter att det finns möjlighet för förberedande diskussioner dem emellan", däremot inte fog för att själva skipa rättvisa genom att sätta sig i behöriga myndigheters ställe för att beivra eventuella överträdelser av nationell rätt och/eller gemenskapsrätten, och genom att vidta åtgärder på eget initiativ hindra den fria rörligheten av varor på den inre marknaden (se bland annat domen i det ovan i punkt 2082 nämnda målet Hilti mot kommissionen, punkterna 115—119, och domen i det ovan i punkt 485 nämnda målet SCK och FNK mot kommissionen, punkt 194). Den rättspraxis som har åberopats av Lafarge respektive Aker och Euroc (se ovan punkt 2553) saknar i detta sammanhang relevans.

2559 Vad beträffar påståendet att kommissionen skulle ha varit mindre nogräknad i samband med ärendet om grekiskt statligt stöd, kan inte heller detta motivera de rättsstridiga åtgärder som

företagen vidtagit för att lösa det "grekiska problemet". Inte ens om det antas att kommissionen skulle ha underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 155 i EG-fördraget (nu artikel 211 EG) skulle denna omständighet kunna motivera eventuella överträdelser av gemenskapsrätten (se bland annat domen i de ovan i punkt 717 nämnda målen Van Landewyck m.fl. mot kommissionen, punkt 84, och domen i det ovan i punkt 223 nämnda målet Tréfilunion mot kommissionen, punkt 127). Det framgår för övrigt av Zürich/Céligny-dokumentet (punkt 25.3—25.7, dokument nr 33.126/18772—18779) att företagen först valt att själva vidta rättsstridiga åtgärder, utan att invänta resultatet av ett lagenligt förfarande, vilket inletts parallellt. Följaktligen kan inte de olägenheter som är förenade med sistnämnda förfarande ens anges som förklaring till att företagen själva vidtagit konkurrensbegränsande åtgärder.

2560 Som kommissionen med rätta framhåller i punkt 53.8 i det ifrågasatta beslutet, framgår det av de olika handlingar som studerats ovan i punkterna 2537—2540 att ETF, även om denna först och främst givits i uppgift att studera möjliga åtgärder för att hindra lågprisimport av cement från Grekland till de västeuropeiska marknaderna, hade ett mer omfattande syfte, nämligen att förhindra varje införsel av lågpriscement som skulle kunna bringa de europeiska marknaderna i obalans. Det enda skäl som ETF anfört som motivering, nämligen hotet från påstått otillåten import från Grekland, kan följaktligen inte godtas.

2561 Följaktligen kan sökandenas förklaringar om att deras agerande var nödvändigt till följd av det grekiska importhotet inte kullkasta det faktum att artikel 85.1 i fördraget skall tillämpas på den överenskommelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2562 Lafarge har vidare anfört att kommissionen har åsidosatt handläggningsregler och gjort sig skyldig till maktmissbruk genom att ge företräde åt artikel 85 i fördraget utan att dessförinnan eller samtidigt tillämpa artikel 93 i sagda fördrag (nu artikel 88 EG) på det grekiska förfaringssättet.

2563 Ett beslut kan emellertid inte sägas utgöra ett åsidosättande av handläggningsregler annat än om det på grundval av objektiva, relevanta och samstämmiga omständigheter har fattats i ett enda, eller åtminstone avgörande, syfte som inte överensstämmer med det angivna syftet (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 779).

2564 I förevarande fall har kommissionen, särskilt i punkt 53.7 i det ifrågasatta beslutet, förklarat att den anser att överenskommelsen om upprättande av ETF strider mot artikel 85.1 i fördraget, på grund av att syftet med överenskommelsen inte var att "studera möjliga åtgärder för att förhindra import till Västeuropa, för närvarande import från Grekland". Eftersom det framgår av den prövning som återges ovan i punkterna 2537—2540 att denna bedömning var välgrundad, skall Lafarges argument om att kommissionen gjort sig skyldig till maktmissbruk underkännas.

2565 Italcementi har vidare åberopat kommissionens beslut 92/444/EEG av den 30 juli 1992 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/33.494 — Scottish Salmon Board) (EGT L 246, s. 37) och gjort gällande att i den mån som den europeiska industrin sökt skydda sig mot turbulensen på marknaden genom ETF, då det var möjligt för gemenskapsmyndigheterna att vidta skyddsåtgärder, borde kommissionen, som i det mål som gav upphov till beslutet, begränsa sig till att fastställa överträdelsen av fördraget utan att påföra de berörda företagen böter, om inte detta medgivits av domstolen (dom av den 2 mars 1983 i mål 7/82, GLV mot kommissionen, REG 1983, s. 483, punkt 25).

2566 Rätten påpekar emellertid att, såsom framgår direkt av artikel 9 i det ifrågasatta beslutet (se även punkt 65.8), överträdelserna i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet inte som sådana var skälet till att det utfärdades böter, då enbart den överträdelse som fastställts i artikel 1, avseende delaktigheten i Cembureau-avtalet, har beivrats.

2567 Under alla förhållanden skiljer sig omständigheterna i förevarande fall från omständigheterna i mål som gav upphov till ovannämnda beslut 92/444 av den 30 juli 1992, varför Italcementi inte kan åberopa kommissionens inställning i det fallet. I det fallet var det fråga om dumpning som formellt hade godkänts av kommissionen, vilket inte är fallet här. Dessutom var syftet med att upprätta ETF, vilket avsåg att allmänt undanröja import av cement till Västeuropa, långt vidare än syftet med Scottish Salmon Board, och gick långt utöver de försvarsåtgärder mot "turbulens" som gemenskapsmyndigheterna kunde ingripa mot.

2568 Av dessa olika skäl skall Italcementis argument underkännas.

2569 CBR, Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Italcementi, Holderbank och Blue Circle anser att upprättandet av ETF inte skall anses vara rättsstridigt, eftersom dess medlemmar alltid varit måna om att följa gemenskapsrätten genom att medge att de planerade åtgärderna underkastades en rättslig prövning för att säkerställa att de var lagenliga och att gemenskapsmyndigheterna meddelades. De har i sammanhanget hänvisat till olika handlingar som avses i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet (protokoll från mötet den 28 maj 1986 i Rom (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771), Zürich/Céligny-dokumentet, protokoll från ETF:s möte den 21 oktober 1986 (punkt 25.34—25.38, särskilt punkt 25.35, dokument nr 33.126/18895—18900, särskilt 18895 och 18896), "anteckningar från mötet mellan företrädare för cementindustrin i EEG på Hotell Hilton, Bryssel, den 6 november 1986, kl. 09.00" (punkt 25.39—25.43, särskilt punkt 25.40, i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007 och 19008)).

2570 Rätten fastslår att det av de olika handlingar som sökandena har åberopat framgår att medlemmarna i ETF var måna om att säkerställa att gemenskapsrätten iakttogs. Inte desto

mindre har ETF upprättats i syfte att med hänsyn till chefsdelegaternas rekommendationer undersöka möjliga avskräckande åtgärder och stödåtgärder avsedda att undanröja importen (i första hand från Grekland) till de västeuropeiska marknaderna, vilket skulle ske utan att invänta resultatet av planerade kontakter och juridiska utlåtanden. I vilket fall som helst har ingen sökande kunnat visa att gemenskapsmyndigheterna hade informerats om upprättandet av ETF. Inte heller kan sökandenas argumentation kullkasta det faktum att kommissionen inte i enlighet med artikel 85.3 i fördraget formellt underrättats om avtalet om att upprätta ETF, vilket är det enda lagenliga tillvägagångssättet i fråga om ett avtal vars syfte uppenbart strider mot artikel 85.1 i nämnda fördrag (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 2556).

2571 Härav följer att sökandenas argument skall underkännas.

2572 Lafarge, Italcementi och Holderbank har anfört att de europeiska cementproducenterna vid sitt möte den 6 november 1986 med kommissionsledamoten P. Sutherland, upplyste denne om förekomsten av och syftet med ETF. Enligt Italcementi skulle P. Sutherland vid detta tillfälle ha godkänt ETF:s verksamhet.

2573 Den handling som sökandena har åberopat med avseende härpå ("Anteckningar från mötet med kommissionsledamoten Peter Sutherland i Bryssel den 6 november 1986 kl. 11", dokument nr 33.126/19009 och 19010) stödjer inte dessa påståenden. Därav framgår på sin höjd att företrädarna för den europeiska cementindustrin meddelat kommissionen den oro de delade med avseende på de grekiska förhållandena och sin vilja att finna en lösning som förenar samtliga intressen. Denna handling visar inte att P. Sutherland underrättades om upprättandet av ETF, dess syfte och de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som den givits i uppdrag att studera för att hotet i form av import från Grekland skulle kunna hanteras, och att P. Sutherland hade godkänt dessa. Under alla förhållanden kan den här prövade argumentationen inte kullkasta det faktum att kommissionen inte i formell ordning underrättats om avtalet om att upprätta ETF och följaktligen inte heller om att detta var rättsstridigt.

2574 De argument som framförts av Lafarge, Italcementi och Holderbank skall följaktligen underkännas.

2575 Aalborg har gjort gällande att inget av dokumenten rörande ETF innehåller någon uppgift om Cembureau-avtalet. Blue Circle har anfört att det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon uppgift om att deltagarna i ETF hade en gemensam vilja att genomföra Cembureau-avtalet.

2576 Det skall fastslås att dessa påståenden inte kan kullkasta den bevisning som prövas ovan i punkterna 2537—2540, av vilken det framgår att ETF hade ett konkurrensbegränsande syfte.

2577 Aker och Euroc har anfört att kommissionen ansåg att ETF var oförenlig med artikel 85.1 i fördraget enbart på grund av att ETF hade samband med det enda och fortlöpande avtalet om respekt för hemmamarknaderna.

2578 Detta argument skall underkännas. Enligt artikel 53.7 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen dragit slutsatsen att ETF var oförenlig med artikel 85.1 i fördraget, inte på grundval av dess samband med Cembureau-avtalet utan på grund av uppgifter i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 i Genève, se ovan punkt 2537. Dylika uppgifter har för övrigt föranlett kommissionen att fastslå att syftet med ETF "[fullständigt omfattades] av Cembureau-avtalet om respekt för hemmamarknaderna" (samma punkt). Huruvida denna bedömning är välgrundad kommer att prövas nedan i punkterna 4050—4052).

2579 Lafarge anser att kommissionen har gjort en felaktig bedömning av den relevanta geografiska marknaden i fråga om Grekland. Denna marknad består enligt Lafarge enbart av hamnområden i Europa och ett mindre område inåt landet, där det förekom ringa vertikal integration och fanns stora oberoende uppköpare.

2580 Rätten påpekar att detta påstående motsägs av olika handlingar som visar att den geografiska marknad som berörs av avtalet i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet hade den europeiska dimension som kommissionen beskriver i punkt 11. Det framgår av protokollet från ETF:s möte den 28 maj 1986 i Rom — det första möte som beskrivs i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet i samband med den grekiska frågan — att "samtliga länder (i Västeuropa)" berördes av den grekiska industrins beslut att exportera ytterligare två miljoner ton om året, vilket var det beslut som gav upphov till de europeiska producenternas "samstämmiga" reaktion, vilken bestod av avskräckande åtgärder och stödåtgärder (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771). I Zürich/Céligny-dokumentet anbefalls vidare "samarbete mellan producenterna på den gemensamma/västeuropeiska marknaden" för att hantera hotet från import som skapade obalans och som rörde "hela Europa och inte bara... de länder som mer direkt var måltavla". Avslutningsvis har det redan framhållits (se ovan punkterna 2537 och 2538) att det av protokollen från ETF:s möte den 19 augusti 1986 i Genève (punkt 25.15 i det ifrågasatta beslutet, bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar), och från chefsdelegaterna och ETF:s företrädares möte den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18849—18862) framgår att syftet med ETF var att undersöka möjliga avskräckande åtgärder och stödåtgärder att vidta för att undanröja importen av cement till de europeiska marknaderna.

2581 Under alla förhållanden kan Lafarges argumentation inte kullkasta den analys som redovisas ovan i punkterna 2537—2540, varav framgår att kommissionen hade fog för att anse att överenskommelsen om att upprätta ETF stred emot artikel 85.1 i fördraget.

2582 Lafarges argument skall således underkännas.

2583 Åtskilliga sökande har anfört ett antal argument till stöd för att upprättandet av ETF inte hade lett till någon följdverkan, åtgärd, aktion eller beslut som skulle kunna begränsa konkurrensen på den gemensamma marknaden.

2584 Lafarge har anfört att ETF var ett diskussionsforum som enbart hade befogenhet att avge förslag. Upprättandet av ETF i sig var således inte en åtgärd som omfattas av artikel 85.1 i fördraget. Denna diskussionsgrupp hade inte kunnat leda till en gemensam vilja, eftersom den saknade beslutanderätt — vilket endast tillkom chefsdelegaterna — och den hade inte kunnat frambringa konkurrensbegränsande åtgärder, eftersom dess behörighet var begränsad till att enbart lägga fram förslag. Lafarge har tillagt att de enda två åtgärder som ETF föreslagit för att lösa det "grekiska problemet" var åtgärder för att upplysa behöriga nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheter samt bildandet av bolaget Interciment. Ingen av dessa åtgärder var emellertid rättsstridig. Artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, där upprättandet av ETF fastslås utgöra en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, skall enligt Lafarge avslutningsvis anses sakna ändamål, eftersom skapandet av Interciment, som är den enda åtgärd som följt av upprättandet av ETF, i artikel 4.2 har fastslagits vara rättsstridig.

2585 Aalborg har anfört att ETF, med undantag för det vilande bolaget Interciment, aldrig har omsatt sina avsikter i praktiken.

2586 Holderbank har påpekat att inte någon av de repressalieåtgärder som diskuterats inom ETF har omsatts i praktiken.

2587 Aker och Euroc har anfört att ETF var en diskussionsgrupp vars grundande medlemmar inte på något sätt har vidtagit någon rättsstridig kollektiv åtgärd. Sökandena har tillagt att avtalet om att upprätta ETF inte har haft någon märkbar inverkan på konkurrensen.

2588 Blue Circle har gjort gällande att ETF och dess arbetsgrupper utgjorde fora för diskussioner och utbyte av information, vilka aldrig ledde till kollektiva beslut. ETF sammankallades vidare inte längre efter mars 1987, eftersom det inte ledde till några användbara förslag.

2589 Alla dessa argument kan emellertid inte kullkasta de objektiva slutsatser som framgår av de handlingar som avses i artikel 25 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att olika företrädare för den europeiska cementindustrin, då problemet med import av grekisk cement uppstod, kom överens om att inrätta ETF och ge denna i uppdrag att undersöka möjliga avskräckande åtgärder och stödåtgärder avsedda att undanröja importen av cement till de europeiska marknaderna, i första hand från Grekland, och att rekommendera chefsdelegaterna lämpliga åtgärder i detta syfte. En gemensam vilja, vilket utgör ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1010), uppstod således kring detta initiativ, vars syfte kommissionen med rätta (se ovan punkterna 2537—2540) har bedömt vara av konkurrensbegränsande beskaffenhet. Vid tillämpningen av artikel 85.1 behöver de faktiska verkningarna av ett avtal inte beaktas om avtalets syfte är att begränsa, hindra eller snedvrida konkurrensen (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837). Det kan därför fastställas — utan att det är nödvändigt att pröva de olika argument som framförts av sökandena för att visa att upprättandet av ETF inte medförde någon verkan, något resultat, någon åtgärd eller något beslut som begränsade konkurrensen — att kommissionen hade fog för att fastslå att avtalet om att upprätta ETF, som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.

2590 Aker och Euroc har hävdat att avtalet om att upprätta ETF inte har haft någon märkbar inverkan på handeln mellan medlemsstaterna.

2591 Det skall emellertid erinras om att artikel 85.1 i fördraget, även om den förbjuder all konkurrensbegränsande samverkan som kan påverka handeln mellan medlemsstater, inte fordrar att det skall fastställas att samverkan i fråga verkligen på ett avsevärt sätt har påverkat denna handel, vilket i flertalet fall kan vara svårt att bevisa. Det fordras att det visas att denna konkurrensbegränsande samverkan hade kunnat ha en sådan inverkan. Villkoret att handeln mellan medlemsstaterna skall påverkas är således uppfyllt när det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att den fastslagna samverkan kan ha en direkt eller indirekt, faktisk eller potentiell inverkan på handelsflödet mellan medlemsstaterna (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1986). Genom sitt enda syfte, nämligen att undanröja importen till Västeuropa, hade avtalet om att upprätta ETF märkbart kunnat påverka handeln med cement på den gemensamma marknaden (se de handlingar som bedömts ovan i punkterna 2537—2540). Det argument som framförts av Aker och Euroc skall följaktligen underkännas.

C — I vad mån de i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet nämnda sökandena varit delaktiga i avtalet om att upprätta ETF

1. Inledande anmärkningar

2592 Följande sökande ställs till svars för den överträdelse som utgörs av avtalet om att upprätta ETF: CBR, Cembureau, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BDZ, Unicem, Asland, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle.

2593 I punkt 53.2 i det ifrågasatta beslutet ger kommissionen följande förklaring:

"Varje deltagare gav uttryck för den gemensamma viljan genom att delta i olika möten, särskilt i chefsdelegaternas möten, och genom att delta i olika åtgärder."

2594 Det är utrett att det "grekiska problemet" år 1986 och år 1987 gav upphov till ett antal möten mellan företrädare för den europeiska cementindustrin, bland annat dessa som kommissionen nämner i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet:

— möte den 28 maj 1986 i Rom (punkt 25.1),

— en arbetsgrupps möten mellan den 3—5 juni 1986 i Zürich och därefter i Céligny (punkt 25.2—25.7),

— möte den 9 juni 1986 i Stockholm (punkterna 25.8—25.10),

— åtta möten inom ETF: den 17 juni 1986 i London (punkt 25.11), den 2 juli 1986 i Milano (punkt 25.12), den 8 juli 1986 i Genève (punkt 25.13), den 19 augusti 1986 i Genève (punkterna 25.14—25.20), den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.21), den 21 oktober 1986 i Genève (punkterna 25.34—25.38), den 9 januari 1987 i Milano (punkt 25.44) och den 11 februari 1987 i Genève (punkterna 25.45 och 25.46),

— möte i ETF:s arbetsgrupp "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 (punkt 25.47),

— möte mellan "chefsdelegaterna och företrädarna för task force" den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkterna 25.22—25.33),

— möte mellan "företrädarna för cementindustrin inom EEG" den 6 november 1986 i Bryssel (punkterna 25.39—25.43),

— möte i slutet av maj 1987, i samband med Cembureaus stämma (punkt 25.48).

2595 Med undantag för Holderbank och Blue Circle, som enbart har bestritt rättsstridigheten i upprättandet av ETF, och i andra hand överträdelsens varaktighet — argument som prövas ovan i punkterna 2532—2561, 2569—2576 och 2583—2589 och som kommer att prövas nedan i punkterna 2791—2808 — har samtliga sökande som nämns i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet bestritt att de skulle ha deltagit i den överträdelse som fastställs i samma bestämmelse.

2. Situationen för CBR

2596 CBR har anfört att det inte varit företrätt i ETF och att det inte har deltagit i något av de möten som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet. Bolaget har medgivit att chefen för den belgiska chefsdelegationen var närvarande vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm. Vid det mötet beslutades emellertid enbart att Interciment skulle bildas. CBR har tillstått att den belgiska chefsdelegationen deltog i mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden, vilket nämns i punkterna 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet. Det mötet var emellertid av rent informativ karaktär; det gjorde det möjligt för medlemmarna i ETF att presentera slutsatserna av sitt arbete och att förbereda morgondagens möte i Strasbourg med ledamöterna av Europaparlamentet. Enligt CBR beslutades det vid detta möte att Interciment skulle fortsätta att hållas vilande. CBR har medgivit att den belgiska industrin var företrädd vid mötet den 6 november 1986. Emellertid var detta möte uteslutande avsett för förberedelser av det möte som var utsatt till samma dag med kommissionsledamoten P. Sutherland, där ärendet Grekland skulle diskuteras. Vid detta möte bekräftades enligt CBR också att Interciment skulle förbli vilande. CBR har understrukit att bolaget, till dess att ETF upplöstes, inte deltog i något ytterligare av dess möten, och att det inte heller ingått i någon av dess arbetsgrupper.

2597 Rätten framhåller att chefen för den belgiska delegationen vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm var Van Hove, som vid den tidpunkten var ordförande och direktör för CBR (svar från CBR av den 16 juni 1998 på förstainstansrättens skriftliga fråga av den 15 maj 1998). Vid detta möte företrädde Van Hove den belgiska industrins intressen i dess helhet, således inbegripet CBR:s intressen, vilka inte kunde särskiljas mot bakgrund av att bolaget vid denna tidpunkt var det största i branschen i Belgien.

2598 Enligt Holderbanks svar 7/b av den 7 maj 1990 på en begäran om upplysningar från kommissionen (punkt 25.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18755) beslöt deltagarna i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm "formellt att inrätta ETF". Det framgår dessutom av protokollet från mötet den 28 maj 1986 i Rom ("Informellt möte om de problem som orsakas av Grekland, Rom den 28 maj 1986", punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771) att deltagarna i detta möte kom överens om att samlas på nytt den 9 juni 1986 i Stockholm, och att de med avseende på mötet i Stockholm utsåg en arbetsgrupp som skulle träffas i Zürich påföljande vecka för att "förbereda en detaljerad dokumentation om samtliga aspekter på eventuella skyddsåtgärder". Holderbank föreslog för sin del att det omedelbart efter mötet i Rom skulle sammanställas ett "position paper" med ett antal förslag till stödåtgärder. Dessa uppgifter, tillsammans med uppgifterna i protokollen från ETF:s möte den 19 augusti 1986 och chefsdelegaterna och företrädare för ETF:s möte den 9 september 1986 om vilket syfte ETF skulle tilldelas (se ovan punkterna 2537 och 2538), lades till slutsatsen att deltagarna vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm gav sitt stöd åt Zürich/Céligny-dokumentet och uppdrog åt ETF att undersöka de möjliga avskräckande åtgärder och stödåtgärder som föreslogs i nämnda dokument.

2599 Det framgår för övrigt av protokollet från mötet den 9 september 1986 mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF i Baden-Baden att "P. Sytor, Cimenteries CBR, Belgien" deltog i det mötet (punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857). För övriga deltagare framstod P. Sytor som företrädare för CBR.

2600 Det framgår av protokollet från mötet (punkterna 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18849—18862) att det då mötet inleddes erinrades om syftet med ETF enligt följande: "ETF har bildats för att undersöka möjliga 'avskräckande' åtgärder och 'stödåtgärder' gentemot den billiga cementens inträde på de europeiska marknaderna (i första hand gentemot import från Grekland och Förenade kungariket), och för att ge chefsdelegaterna rekommendationer." Därefter nämns ett antal områden som ETF utpekat som föremål för en fördjupad undersökning: Avtal med den grekiska industrin, motåtgärder på den grekiska industrins traditionella exportmarknader, export till Grekland, hot från andra länder, cementhandlare. Eftersom ETF är överhopat med arbete och inte har föreslagit någon konkret åtgärd sedan det bildades, beslutades det att det skulle bildas olika arbetsgrupper (en övergångsarbetsgrupp, gruppen "Greklands exportmarknader", gruppen "Export till Grekland", gruppen "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder", gruppen "Hot från andra länder"), vilka skulle samordnas av ETF och vars arbete regelbundet skulle redovisas för chefsdelegaterna. Flera av de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som nämns i Zürich/Céligny-dokumentet utforskades på detta sätt. Beslut eller riktlinjer antogs i en eller annan form: Således beslutades det att förhandlingarna skulle fortsätta för att ett avtal skulle kunna nås om att absorbera det grekiska överskottet, och ETF gavs i uppdrag att i slutet av september för chefsdelegaterna lägga fram rekommendationer avseende möjligheten att exportera till

Grekland såsom repressalieåtgärd, och det beslutades att ytterligare upplysningar skulle inhämtas med anledning av att Blue Circle förgäves begärt att bankerna Worms och Crédit suisse France skulle strypa krediterna till Bouri, som var de grekiska producenternas mellanhand i Förenade kungariket. Man enade även om att det gemensamma affärsdrivande bolaget Interciment, vilket tillfälligt var vilande och som hade bildats i enlighet med ett beslut av den 9 juni 1986 i Stockholm, var färdigt för att vidta både avskräckande åtgärder och stödåtgärder.

2601 Avslutningsvis nämns i anteckningarna från mötet den 6 november 1986 i Bryssel att Van Hove var närvarande vid detta möte mellan "företrädare för cementindustrin i EEG" (punkt 25.39 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007). Vid nämnda möte företrädde Van Hove således den belgiska industrin och särskilt CBR, för vilket han då var verkställande direktör.

2602 Enligt de anteckningar som är hänförliga till det nämnda mötet (punkterna 25.39—25.43 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007 och 19008) fördes, såsom CBR har gjort gällande, verkligen diskussioner om det möte som var planerat med den kommissionsledamot som var ansvarig för konkurrenspolitiken. Det beslutades emellertid också vid detta möte att "ETF borde fortsätta att hålla möten och att noga följa utvecklingen" av den grekiska importen till de europeiska marknaderna.

2603 Då ingenting visar på motsatsen kan det konstateras att CBR, genom att delta i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden samt i mötet den 6 november 1986 i Bryssel, godkände eller åtminstone lät övriga deltagare tro att bolaget godkände bildandet av ETF och att ETF skulle undersöka vilka avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna vidtas för att hindra destabiliserande import till Västeuropa. Kommissionen har således med rätta i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastslagit att CBR var delaktigt i överenskommelsen om att upprätta ETF (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2604 Eftersom det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon uppgift som gör det möjligt att sluta sig till att CBR hade anslutit sig till avtalet om att upprätta ETF innan det deltog i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, skall artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den del det däri anges att CBR deltagit i avtalet före denna tidpunkt.

2605 CBR har vidare invänt mot de olika omständigheter som kommissionen stödjer sig på i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet då den gör gällande att det samarbete som syftade till att hantera "det grekiska hotet" uppstod inom Cembureau.

2606 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna argumentation är välgrundad är det tillräckligt att fastslå att den inte tillåter att de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkterna 2597—2602 lämnas därhän vad beträffar CBR:s deltagande i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, samt i mötet den 6 november 1986 i Bryssel. Den är följaktligen inte heller tillräcklig för att kullkasta den slutsats som anges ovan i punkt 2603, nämligen att kommissionens beslut att fastslå att CBR var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF var välgrundat.

3. Situationen för Cembureau

2607 Cembureau har förnekat att det alls varit inblandat i upprättandet och styrningen av ETF. Det har anfört att dess två direktörer, P. Dutron och H. Collis, vilka var närvarande vid mötet den 28 maj 1986 i Rom respektive den 3 juni 1986 i Zürich, endast utförde sekreteraruppgifter (P. Dutron) och lagenligt bistånd (H. Collis), vilket inte skall föranleda att de två mötena i fråga anses utgöra Cembureau-möten. Cembureau har tillagt att som framgår av det svar 7/b av den 7 maj 1990 som Holderbank avgav på en begäran om upplysningar från kommissionen (punkt 25.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756) närvarade H. Collis endast i början av mötet den 3 juni 1986 i Zürich. Han skulle därefter ha lämnat mötet på grund av den intressekonflikt som uppstod i hans fall då frågan om statligt stöd till de grekiska producenterna uppkom.

2608 Rätten erinrar emellertid om att enligt protokollet från mötet den 28 maj 1986 i Rom, vilket sammanställts av P. Dutron ("Informellt möte om de problem som orsakas av Grekland, Rom den 28 maj 1986", punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771), var syftet med mötet att snabbt och samlat reagera på den grekiska cementindustrins beslut att exportera cement (2 miljoner ton per år) till Västeuropa, och att i samband därmed vidta såväl avskräckande åtgärder ("the stick") och stödåtgärder ("the carrot"). Mötesdeltagarna kom överens om att åter träffas den 9 juni 1986 i Stockholm. Inför det sistnämnda mötet tillsattes en arbetsgrupp bestående av fyra medlemmar vilka fick till uppgift att under den påföljande veckan i Zürich med hjälp av H. Collis förbereda en "detaljerad dokumentation om alla aspekter på eventuella avskräckande åtgärder". Vid mötet enades man även om att Holderbank skulle förbereda ett "position paper" med några förslag till stödåtgärder. Under mötet den 28 maj 1986 i Rom uppkom således idén om gemensamma motåtgärder mot den import som rubbade balansen, i synnerhet importen från Grekland, i form av avskräckande åtgärder och stödåtgärder. Det var vid detta möte som initiativet "ETF" togs.

2609 Cembureau har genom att låta P. Dutron delta i mötet den 28 maj 1986, genom att tillse att det sammanställdes ett protokoll från mötet samt genom att erbjuda H. Collis bistånd till framställningen av en detaljerad dokumentation om möjliga avskräckande åtgärder och stödåtgärder inför mötet den 9 juni 1986 i Stockholm från första början givit sitt stöd till upprättandet av ETF, samt till att ETF undersökte möjliga avskräckande åtgärder och stödåtgärder.

2610 Att Cembureau deltagit i överenskommelsen om att upprätta ETF bekräftas också av att H. Collis, om än helt kort, närvarade vid mötet den 3 juni 1986, under vilket Zürich/Céligny-dokumentet aktualiserades, vilket var "ramdokumentet" för ETF:s arbete med att undersöka avskräckande åtgärder och stödåtgärder. Cembureaus argument avseende orsaken till att H. Collis lämnat mötet den 3 juni 1986 så tidigt, vilket för övrigt inte vinner stöd av någon konkret omständighet, skall inte godtas. P. Dutron var i själva verket för sin del närvarande vid hela mötet den 28 maj 1986 i Rom utan att vid något tillfälle ha sett någon faktisk eller potentiell intressekonflikt för Cembureaus del, även om detta möte uteslutande ägnades åt nödvändigheten av en gemensam reaktion mot import till Västeuropa av cement från Grekland.

2611 Följaktligen hade kommissionen fog för att i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att Cembureau var delaktigt i överenskommelsen om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986.

2612 CBR har vidare invänt mot de olika omständigheter som kommissionen stödjer sig på i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet då den gör gällande att ETF uppstod inom ramen för Cembureau.

2613 Utan att det är nödvändigt att pröva om invändningarna är välgrundade kan det fastslås att de inte tillåter att de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkterna 2608—2610 lämnas därhän vad beträffar Cembureaus deltagande i mötena den 28 maj 1986 i Rom och den 3 juni 1986 i Zürich. De är följaktligen inte heller tillräckliga för att kullkasta den slutsats som anges ovan i punkt 2611 att kommissionens beslut att fastslå att Cembureau var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF var välgrundat.

4. Situationen för Dyckerhoff

2614 Dyckerhoff har understrukit att bolaget av alla de möten som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet endast har deltagit i mötena den 28 maj 1986 i Rom, den 9 juni 1986 i Stockholm, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden samt i mötet mellan företrädare för den europeiska cementindustrin den 6 november 1986 i Bryssel.

2615 Dyckerhoff har framhållit att bolaget endast deltagit i fyra möten och uteslutande i syfte att informera nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheter om de problem som uppkom till följd av det statliga stöd som beviljades grekiska cementproducenter, vilket motsvarade ett av ETF:s två syften. Bolaget visade att det saknade intresse för och inte stödde ETF:s rättsstridiga verksamhet genom att inte utse någon företrädare för sig i ETF, genom att sluta att

delta i möten efter sammanträffandet med kommissionsledamoten P. Sutherland den 6 november 1986 i Bryssel samt genom att inte delta i någon avskräckande åtgärd. Dessa olika inslag i dess uppträdande, menar bolaget, visade tydligt för andra berörda producenter att det endast hade intresse av att förmå kommissionen att ingripa mot Republiken Greklands överträdelser av gemenskapsrätten.

2616 Dyckerhoff har avslutningsvis anfört att det av de handlingar som kommissionen åberopar i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet framgår att bolaget har ställt kravet att samtliga diskussioner det har deltagit i skulle vara förenliga med konkurrensbestämmelserna i fördraget. Bolaget har således förutsatt att de beslut som fattats och åtgärder som beslutats vid dessa möten inte stred mot gemenskapsrätten.

2617 Denna argumentation skall underkännas.

2618 Dyckerhoff har, som bolaget också medgivit, deltagit i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, samt i mötet den 6 november 1986 i Bryssel.

2619 Med hänsyn till vad som anförts ovan i punkterna 2598, 2600, 2602 och 2608, och att Dyckerhoff inte har visat att bolaget vid dessa möten öppet tog avstånd från det uppenbart konkurrensbegränsande syftet med upprättandet av ETF, eller att bolaget klart underrättade övriga deltagare om att det bevistade dessa möten i ett annat syfte än de, nämligen enbart för att förbereda åtgärder för att informera nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheterna om det "grekiska problemet", finner rätten att Dyckerhoff anslöt sig till eller åtminstone lät övriga deltagare tro att bolaget anslöt sig till avtalet om att upprätta ETF och till dess konkurrensbegränsande syfte (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2620 Utan att det, mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 2507—2511, är nödvändigt att här bedöma huruvida Dyckerhoffs argument om att bolaget inte deltagit i några avskräckande åtgärder gentemot de grekiska producenterna, skall det fastslås att kommissionen med rätta har fastställt att Dyckerhoff från och med den 28 maj 1986 har deltagit i avtalet om att upprätta ETF.

5. Situationen för SFIC

2621 SFIC har gjort gällande att det inte med stöd av de omständigheter som kommissionen anfört går att fastställa att SFIC varit inblandat i överenskommelsen om att upprätta ETF. Enligt SFIC

finns inget bevis för att företagssammanslutningen fattat något beslut, och kommissionen har inte visat på vilket sätt personer verksamma inom SFIC kan anses ha uppträtt i ett konkurrensbegränsande syfte.

2622 Rätten erinrar i detta sammanhang inledningsvis om att för att det skall kunna fastställas att en branschorganisation har varit delaktig i en överenskommelse i strid med artikel 85.1 i fördraget, vid sidan om de företag som är medlemmar i organisationen, måste kommissionen visa att organisationen i samband med överträdelsen i fråga har handlat självständigt och oberoende av sina medlemmar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1325).

2623 I förevarande fall är det utrett att B. Laplace närvarade vid mötena den 28 maj 1986 i Rom, den 9 juni 1986 i Stockholm och i mötet den 6 november 1986 i Bryssel (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet) och att B. Kasriel deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857). B. Laplace, som var ordförande för Ciments français (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet), var vid denna tidpunkt också ordförande för SFIC (se dokument nr 33.126/14834, 14846 och 14855, vilka nämns i punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet) och B. Kasriel, som var anställd vid Lafarge (punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857) var vid denna tidpunkt också medlem av SFIC:s styrelse (se ovannämnda dokument nr 33.126/14834, 14846 och 14855).

2624 Som kommissionen anför i punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet har "problemet med export av cement från Grekland [visat sig] vara uppfört under punkt 3 på dagordningen för [SFIC:s] styrelsemöten den 8 juli 1986, den 9 september 1986 [och] den 7 oktober 1986", och "bland de styrelsemedlemmar som närvarade [vid dessa möten] fanns alltid ordföranden B. Laplace samt vid ett möte [den 7 oktober 1986] B. Kasriel...".

2625 Det framgår således att B. Laplace och B. Kasriel närvarat vid de fyra ovan i punkt 2623 nämnda mötena, åtminstone i egenskap av företrädare för SFIC, och att det under dessa möten varje gång har uttryckts en gemensam vilja att upprätta ETF (se ovan punkterna 2598, 2600, 2602 och 2608), samt att SFIC, genom att på sin marknad sprida de överväganden som gjorts under mötena avseende frågan om export från Grekland, inom ramen för det avtal som fastslås i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, har handlat självständigt och oberoende av de franska företag som avses med bestämmelsen. Kommissionen har således med rätta fastställt att SFIC från och med den 28 maj 1986 har deltagit i avtalet om att upprätta ETF i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

6. Situationen för Ciments français

2626 Ciments français har påpekat att B. Laplace, dess ordförande, endast var närvarande vid tre av de 14 omstridda möten som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, nämligen mötena den 28 maj 1986 i Rom, den 9 juni 1986 i Stockholm och den 6 november 1986 i Bryssel. B. Laplace deltog enligt Ciments français i mötena enbart i egenskap av ordförande för SFIC och medlem i kontaktkommittén, och endast med avseende på åtgärder för att informera nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheter om det "grekiska problemet". Bolaget har framhållit att varken B. Laplace eller bolaget självt har deltagit i ETF:s möten, att bolaget inte deltagit i förvaltningen av Interciment eller dess styrelse, att bolaget inte berörts av uppköpen av cement och klinker hos de grekiska producenterna och att bolaget inte förfogade över nödvändiga anläggningar för att medverka i de påstådda avskräckande åtgärderna och stödåtgärderna. Ciments français har tillagt att bolaget på grund av sin ringa exportverksamhet och trading samt då det saknar en fabrik vid kusten inte hade något intresse av att delta.

2627 Ciments français anser att bolaget, eftersom det inte varit företrätt vid ETF:s möten och inte har deltagit i någon konkret åtgärd, inte kan anses ha varit delaktigt i den nämnda överenskommelsen om illojal import från Grekland. Bolaget har vidare framhållit att ETF:s verksamhet bestod i att förbereda chefsdelegaternas beslut i det grekiska ärendet. Eftersom chefsdelegaterna inte var bundna av ETF:s slutsatser kunde dessa inte anses vara ansvariga för dess arbete.

2628 Det skall emellertid fastslås att en företrädare för Ciments français, enligt protokollet från mötet den 28 maj 1986 i Rom (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771), var närvarande vid detta möte. Enligt samma protokoll beslutade företrädarna för de "bolag" som sammanträdde i Rom att åter träffas i Stockholm den 9 juni 1986. Genom skrivelse av den 22 september 1986 (punkt 25.33 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19022) uppmanade Holderbank Lafarge att tillställa Ciments français en kopia av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s medlemmar den 9 september 1986 i Baden-Baden.

2629 Även om mötena den 28 maj 1986 i Rom, den 9 juni 1986 i Stockholm och den 6 november 1986 i Bryssel var officiella möten mellan chefsdelegaterna i Cembureau, framgår att B. Laplace var närvarande vid dessa möten i egenskap av företrädare för SFIC samt för Ciments français.

2630 Kommissionen har i detta sammanhang med rätta i det ifrågasatta beslutet framhållit följande (punkt 53.13):

"Även om B. Laplace, som övriga företrädare, deltog [i dessa möten] i egenskap av ordförande för en sammanslutning eller en kommitté, kunde han inte bortse från sin egenskap av

ordförande för Ciments français... Hans närvaro bekräftade således [SFIC:s och SLC:s] roll inom [ETF], liksom den roll det företag han var ordförande för spelade."

2631 Mot bakgrund av det ovan i punkterna 2598, 2602 och 2608 anförda och på grund av att Ciments français inte har visat att bolaget vid dessa möten hade klargjort för övriga deltagare att bolaget endast deltog med avseende på åtgärder för att informera offentliga myndigheter om det "grekiska problemet", finner rätten att Ciments français godkände eller åtminstone lät övriga deltagare tro att bolaget godkände upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2632 Utan att det, mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 2507—2511, är nödvändigt att här bedöma huruvida Ciments français argument om att bolaget inte deltagit i ledningen av Interciment och i några avskräckande åtgärder eller stödåtgärder, skall det fastslås att kommissionen med rätta har fastställt att Ciments français från och med den 28 maj 1986 har deltagit i avtalet om att upprätta ETF.

7. Situationen för Heidelberger

2633 Heidelberger har inledningsvis påpekat att bolaget inte varit medlem av ETF. Bolaget anser att det ställs till svars för att ha deltagit i ett enda av de möten som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet i samband med ETF, nämligen mötet den 28 maj 1986 i Rom. Detta möte skulle ha ägt rum före upprättandet av ETF. Vidare var Heidelberger inte ens inbjudet till mötet. T. Brenke, som befann sig i Rom av andra skäl, ombads spontant att delta. Bolaget deltog emellertid inte aktivt.

2634 Enligt Heidelberger framgår det av protokollet från mötet att syftet med mötet enbart var att utbyta allmänna reflexioner kring möjliga åtgärder gentemot lågprisimporten från Grekland. Mötet ledde endast till att det bildades en mindre arbetsgrupp bestående av de producenter som berördes av importen (Förenade kungariket, Spanien, Frankrike och Italien). Gruppen hade enligt Heidelberger i uppdrag att förbereda en dokumentation om de rättsliga aspekterna på eventuella försvarsåtgärder. Vid mötet studerades endast de rättsliga följderna. Det varken planerades eller beslutades om någon rättsstridig åtgärd.

2635 Heidelberger har gjort gällande att det inte deltog i arbetsgruppen Zürich/Céligny mellan den 3 och den 5 juni 1986 då det under alla förhållanden inte fattades något beslut om åtgärder. Bolaget varken godkände eller stödde bildandet av ETF. Det tog i själva verket avstånd från de åtgärder som planerades gentemot de grekiska producenterna vid en tidpunkt då bolaget ännu inte kunde förutsäga om konkurrensreglerna skulle kunna komma att överträdas. Bolaget

deltog inte heller i genomförandet av de åtgärder som beslutades inom ramen för ETF. Det har medgivit att namnet Brenke förekommer i protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, bland medlemmarna i arbetsgruppen "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder" som bildades vid detta möte (punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18862). Bolaget har emellertid anfört att det först genom meddelandet om anmärkningar har underrättats om att denna arbetsgrupp existerade och att bolaget aldrig har deltagit i dess möten. Bolaget har inte heller deltagit i chefsdelegaternas möten där ETF:s förslag antagits.

2636 Heidelberger har anfört att kommissionen har baserat sin slutsats, att det inom ETF fanns en gemensam vilja, på protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 i Genève (punkt 25.15 i det ifrågasatta beslutet). Bolaget var inte närvarande vid det mötet och deltog därför inte i fastställandet av det gemensamma syftet i fråga.

2637 Heidelberger har vidare anfört att det inte hade något som helst intresse av att delta i ETF, eftersom bolaget inte hade berörts av importen från Grekland på sin marknad i Sydtyskland.

2638 Denna argumentation skall underkännas.

2639 Heidelberger har medgivit att bolaget deltog i mötet den 28 maj 1986 i Rom. Vid detta möte beslutades att deltagarna snabbt och samlat genom avskräckande åtgärder och stödåtgärder skulle reagera på den grekiska industrins beslut att exportera cement till Västeuropa, ett beslut som hotade stabiliteten på samtliga europeiska marknader (se ovan punkt 2608). Det var således vid detta möte som det fattades beslut om initiativet "ETF".

2640 Eftersom Heidelberger inte har visat att bolaget vid dessa möten öppet tog avstånd från det uppenbart konkurrensbegränsande syftet med mötet, kan det fastslås att det tyska företaget redan från början gav sitt stöd åt avtalet om att upprätta ETF och till dess konkurrensbegränsande syfte eller åtminstone lät övriga deltagare tro att det stödde detta otillåtna initiativ (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2641 Den omständigheten att namnet Brenke, vid Heidelberger, denne ovetande vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden föreslogs ingå i den arbetsgrupp inom ETF som benämndes "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder", och att Holderbank hade begärt att Dyckerhoff skulle översända en kopia av protokollet från detta möte den 9 september 1986 till Schuhmacher, som då var ordförande för Heidelberger (punkt 25.33 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19020) visar att Heidelberger, tvärtemot vad bolaget nu försöker ge sken av, aldrig gav övriga deltagare intryck

av att sakna intresse för problemet med import av cement från Grekland till de europeiska marknaderna.

2642 Under dessa förhållanden saknar det intresse att kommissionen, för att visa att bildandet av ETF hade ett rättsstridigt syfte, bland annat stött sig på ett dokument som är hänförligt till ett möte som ägt rum efter mötet den 28 maj 1986 i Rom, nämligen ETF:s möte den 19 augusti 1986 i Genève, vid vilket Heidelberger inte var närvarande.

2643 Utan att det, mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 2507—2511, är nödvändigt att här bedöma huruvida Heidelbergers argument om att bolaget inte på något sätt deltagit i genomförandet av de åtgärder som beslutats inom ETF är välgrundat, skall det fastslås att kommissionen med rätta har fastställt att Heidelberger från och med den 28 maj 1986 har deltagit i avtalet om att upprätta ETF.

2644 Heidelberger har vidare gjort gällande att de omständigheter som kommissionen åberopar i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet för att fastställa att det fanns ett nära samband mellan Cembureau och ETF saknar relevans. Bolaget har tillagt att mot förekomsten av ett sådant samband talar den omständigheten att Cembureau är den europeiska cementindustrins branschorganisation, till vilken de grekiska producenternas sammanslutning hör, och således indirekt de grekiska producenterna själva. Det är således uteslutet att Cembureau hade kunnat vidtaga åtgärder gentemot den grekiska industrin. Följaktligen kunde Heidelberger inte hållas indirekt ansvarig för ETF genom Cembureau.

2645 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna argumentation är välgrundad är det tillräckligt att fastslå att den inte tillåter att de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkt 2639 lämnas därhän vad beträffar Heidelbergs deltagande i mötet den 28 maj 1986 i Rom. Den är följaktligen inte heller tillräcklig för att kullkasta den slutsats som anges ovan i punkt 2643, nämligen att kommissionens beslut att fastslå att Heidelberger var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF var välgrundat.

2646 Avslutningsvis har Heidelberger påpekat att det spanska företaget Hornos Ibéricos, som kommissionen i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet fastslår har deltagit i olika möten med eller avseende ETF, inte ställts till svars för den överträdelse som avses i artikel 4.1.

2647 Detta argument skall underkännas. Den omständigheten att Hornos Ibéricos inte har ställts till svars för den överträdelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet kan under inga omständigheter motivera att den överträdelse som lagts Heidelberger till last lämnas utan avseende, om den vederbörligen fastställts (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Med hänsyn till ovanstående domskäl kan det konstateras att kommissionen i det ifrågasatta beslutet med rätta har fastställt att Heidelberger var delaktigt i avtalet om upprättande av ETF.

8. Situationen för Lafarge

2648 Lafarge har gjort gällande att kommissionen inte har visat att det förekommit ett samband mellan ETF och Cembureau. Bolaget har bestritt de omständigheter som åberopas i punkterna 24.3 och 53.1 i det ifrågasatta beslutet. Den omständigheten att ETF bildades efter Cembureau skulle i detta sammanhang inte kunna vara avgörande för om det skulle anses ha förelegat ett samband mellan de två organisationerna. Att Cembureau höll sin stämma vid samma tidpunkt och på samma plats som ETF höll ett möte, nämligen den 9 juni 1986, förklaras av praktiska överväganden. Enligt bolaget framgår det inte därav att det funnits ett samband mellan de två organen. Cembureaus dokument visar i själva verket att de två organen varit fullständigt självständiga, eftersom ETF inte nämns under åren 1986 och 1987. Avslutningsvis kunde ETF enligt Lafarge inte arbeta efter sin målsättning inom Cembureau, vars målsättning är mer allmän, och till sina medlemmar räknar de grekiska cementproducenterna.

2649 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna argumentation är välgrundad är det tillräckligt att fastslå att den inte tillåter att de objektiva slutsatser som kommissionen redovisar i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, vilka Lafarge heller inte har bestritt, lämnas därhän, nämligen att detta franska företag har deltagit i följande möten:

— mötet i Rom den 28 maj 1986 (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771),

— mötena i arbetsgruppen Zürich/Céligny den 3—5 juni 1986 (punkt 25.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756),

— mötet i Stockholm den 9 juni 1986 (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet),

— mötet inom ETF i London den 17 juni 1986 (punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756),

— mötet inom ETF i Milano den 2 juli 1986 (punkt 25.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756, 18757 och 18793),

— mötet inom ETF i Genève den 8 juli 1986 (punkt 25.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18757 och 18795),

— mötet inom ETF i Genève den 19 augusti 1986 (punkt 25.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18757 och 18758 samt bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar),

— mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18848),

— mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857),

— mötet inom EFT i Genève den 21 oktober 1986 (punkt 25.34 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18758, 18895, 18896 och 18899),

— mötet inom ETF i Milano den 9 januari 1987 (punkt 25.44 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18759),

— mötet inom ETF i Genève den 11 februari 1987 (punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760 och 18929, 18930, 18934 och 18936),

— mötet den 17 mars 1987 i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" (punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858—4861).

2650 Mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 2598, 2600 och 2608 och med hänsyn till Lafarges deltagande i mötena den 28 maj 1986 i Rom och den 9 juni 1986 i Stockholm, samt i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, i kombination med dels att bolaget hjälpte till att aktualisera Zürich/Céligny-dokumentet, dels att bolaget var direkt medlem av ETF, har kommissionen med rätta fastslagit att Lafarge redan från början hade samtyckt till upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte. Kommissionen hade således fog för att i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att Lafarge från och med den 28 maj 1986 var delaktigt i överenskommelsen om att upprätta ETF.

9. Situationen för Aalborg

2651 Aalborg har anfört att bolaget inte i meddelandet om anmärkningar upplysts om vilken vikt kommissionen, för Aalborgs vidkommande, lagt vid mötet den 28 maj 1986 i Rom, där bolaget inte närvarade. Vidare har bolaget anfört att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget genom att inte i det ifrågasatta beslutet förklara hur Aalborg kunde ställas till svars för upprättandet av ETF, när detta skett vid ett möte till vilket bolaget inte kallats och om vilket det inte haft någon kännedom.

2652 Aalborg har anfört att ETF upprättades av åtta europeiska cementproducenter vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, vid vilket Aalborg inte närvarade.

2653 Aalborg har anfört att dess deltagande i mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden avsåg de lobbyansträngningar som den europeiska cementindustrin företog vid gemenskapsinstitutionerna för att lämpliga åtgärder skulle vidtas för att bringa det statliga stöd som den grekiska industrin rättsstridigt uppburit att upphöra. För Aalborg var således det enda syftet med detta möte att förbereda det möte som planerades till morgondagen med ledamöter från Europaparlamentet. Aalborg har anfört att bolaget den 3 september 1986 mottog ett telexmeddelande med en upplysning om att ETF skulle sammanställa en rapport om sin verksamhet i samband med mötet i Baden-Baden. Bolaget antog att rapporten kunde vara användbar för lobbysammanträdena med gemenskapsinstitutionerna. Under alla förhållanden uppfördes denna punkt på dagordningen först efter det att denna sammanställts. Det var således rena slumpen att Aalborg informerades om ETF:s verksamhet. Under mötet delgav dess medlemmar övriga deltagare sin syn på de planerade åtgärderna. Inte någon av dessa framställdes emellertid som lämplig, beslutad eller genomförd. Inte heller förbereddes eller fattades vid mötet i Baden-Baden något beslut som Aalborg hade kunnat anse sig delaktigt i. Aalborg förstod även, mot bakgrund av de uppgifter bolaget fick tillgång till vid mötet, att ingen av de åtgärder som planerades av ETF skulle genomföras utan att först ha godkänts efter en juridisk granskning.

2654 Aalborg har medgivit att bolaget deltog i ett möte i Bryssel den 5 november 1986, vilket avsåg morgondagens möte med kommissionsledamoten P. Sutherland. Bolaget har inte deltagit i något annat möte inom ramen för ETF.

2655 Rätten framhåller att Aalborg har medgivit att bolaget deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden.

2656 Med hänsyn till vad som anförts ovan i punkt 2600, och då Aalborg inte har visat att bolaget vid dessa möten, exempelvis då bolaget i början av mötet upplystes om det konkurrensbegränsande syfte som givits ETF eller om det rättsstridiga innehållet i de diskussioner som hölls vid mötet, tog avstånd från detta, eller att det uppgav för övriga deltagare att det avsåg att

bevista mötet i ett annat syfte än de, nämligen för att förbereda det möte som var planerat till morgondagen med ledamöter från Europaparlamentet, kan det fastslås att Aalborg uttryckte sitt stöd för upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte, eller åtminstone lät övriga deltagare tro att bolaget stödde en sådan åtgärd. Kommissionen har således med rätta i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställt att Aalborg var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2657 Det ifrågasatta beslutet innehåller dock inte någon uppgift som gör det möjligt att sluta sig till att Aalborg hade anslutit sig till avtalet om att upprätta ETF innan det deltog i mötet i Baden-Baden. Även om det antas att det är riktigt vad kommissionen har åberopat i sina inlagor, nämligen att upprättandet av ETF planerades och genomfördes inom ramen för Cembureau, som Aalborg var direkt medlem i, kan denna omständighet inte åberopas till stöd för slutsatsen att Aalborg hade anslutit sig till avtalet om upprättande av ETF från och med den 28 maj 1986, det vill säga dagen för det Rom-möte som avses i punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet och som Cembureau deltog i. Artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den del det däri anges att Aalborg deltog i avtalet före den 9 september 1986.

2658 Under dessa förhållanden saknas skäl att pröva Aalborgs argument om att meddelandet om anmärkningar inte är tillräckligt detaljerat och att det ifrågasatta beslutet är otillräckligt motiverat vad avser kommissionens beslut att fastslå Aalborgs delaktighet i överträdelsen av artikel 4.1, från och med den 28 maj 1986 då mötet i Rom hölls.

2659 Aalborg har vidare förnekat att det förelegat ett samband mellan Cembureau och ETF. Bolaget har framhållit att i merparten av de dokument som hänför sig till ETF förekommer uttrycket "de åttas grupp" som beteckning på ETF. Aalborg har också bestritt att de chefsdelegater som hade till uppgift att fatta beslut om ETF:s förslag var Cembureaus officiella chefsdelegater.

2660 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna argumentation är välgrundad är det tillräckligt att fastslå att den inte tillåter att de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkt 2655 lämnas därhän vad beträffar Aalborgs deltagande i mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden, såsom beskrivs i punkt 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet. Den är följaktligen inte heller tillräcklig för att kullkasta den slutsats som anges ovan i punkt 2656, att kommissionens beslut att fastslå att Aalborg var delaktigt i överenskommelsen om att upprätta ETF var välgrundat.

10. Situationen för BDZ

2661 BDZ har framhållit att enligt det ifrågasatta beslutet berördes Tyskland endast sekundärt av den export från Grekland som utlöste de åtgärder som kommissionen anmärkt på. BDZ skulle för övrigt inte ha varit företrädd i ETF, som var ett forum för vissa producenter. BDZ har vidare

anfört att inte något av de dokument som kommissionen nämnt i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet härrör från dess akter.

2662 Mötena den 28 maj 1986 i Rom och den 3—5 juni 1986 i Zürich/Céligny var enligt BDZ möten mellan företrädare för företag som inte kunde tänkas tillhöra en branschorganisation. BDZ kunde inte heller delta i det påstådda chefsdelegatsmötet den 9 juni 1986 i Stockholm. Dyckerhoff skulle för övrigt ha informerat kommissionen om att dess företrädare vid detta möte inte hade agerat i egenskap av chefsdelegat för BDZ. Även om B. Steinbach, ordförande för BDZ, var närvarande vid mötet i Baden-Baden den 9 september 1986, deltog han emellertid inte i ETF:s möte och inte heller i mötet mellan Cembureaus chefsdelegater, vilket anordnades vid samma tidpunkt och på samma plats. Han deltog enbart i ett möte som anordnades vid sidan om chefsdelegaternas möte och som syftade till att förbereda det möte som var planerat till påföljande dag i Strasbourg med ledamöterna för Europaparlamentet, vilket var ägnat att erhålla ledamöternas stöd för de klagomål som avsåg det statliga stöd som vissa grekiska cementproducenter uppbar. Protokollet från chefsdelegaternas möte den 9 september 1986 i Baden-Baden, vilket inte har översänts till BDZ, innehöll således felaktigt en uppgift om att B. Steinbach var närvarande vid detta möte. B. Steinbach var också närvarande vid ett möte den 17 mars 1987, alltjämt inom ramen för lagenliga åtgärder, för att informera gemenskapsmyndigheterna om det "grekiska problemet". BDZ:s åtgärder i samband med detta problem har således varit lagenliga och legitima med hänsyn till domen i de ovan i punkt 2554 nämnda målen AITEC m.fl. mot kommissionen.

2663 Inte något av de dokument som kommissionen nämnt i samband med ETF visar enligt BDZ att denna skulle informerat sina medlemmar om att det vidtagits rättsstridiga åtgärder inom ramen för dess verksamhet.

2664 Det skall framhållas att BDZ vid förhandlingen medgav att en person anställd vid bolaget Dyckerhoff deltog i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm.

2665 Detta möte beskrivs som ett "chefsdelegaternas möte" i ett protokoll från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden. Det är för övrigt utrett att mötet hölls i anslutning till Cembureaus årliga stämma (punkt 25.8 i det ifrågasatta beslutet).

2666 Mot bakgrund av dessa uppgifter fastslår rätten att de deltagare i mötet i Stockholm som företrädde ett företag som var medlem i en branschorganisation hade befogenhet, om inte annat så i egenskap av officiell chefsdelegat i den mening som avses inom Cembureau, att företräda den ifrågavarande branschorganisationen. Kommissionen hade således fog för att anse att den tyska deltagaren i mötet också hade deltagit i detta i egenskap av företrädare för BDZ, där Dyckerhoff var medlem.

2667 Även om Steinbach, som vid den aktuella tidpunkten var ordförande för BDZ, kunde delta i ett möte den 9 september 1986 i Baden-Baden, vilket var ägnat åt förberedelser av det politiska möte som planerades för påföljande dag med ledamöterna av Europaparlamentet i Strasbourg, omnämns emellertid i protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, bland deltagarna, "Dr. B. Steinbach, Bdv Deutschen Zementindustrie, W. Germany" samt att Holderbank i en skrivelse av den 22 september 1986 begärde att J. Lose, vid Dyckerhoff, som i ovannämnda protokoll anges som närvarande vid sidan av B. Steinbach, skulle översända en kopia av detta protokoll till B. Steinbach (punkt 25.33 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19020).

2668 Mot bakgrund av dessa uppgifter, och med tanke på att BDZ inte har inkommit med någon bevisning till stöd för sitt argument att den omständigheten att omnämnandet av B. Steinbach som närvarande vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden utgjorde ett fel, skall det fastställas att kommissionen hade fog för att anse att BDZ, genom B. Steinbach, hade deltagit i mötet.

2669 Med hänsyn till vad som anförts ovan i punkterna 2598 och 2600, och då BDZ inte har företett några uppgifter som visar att den, vid de möten som avses ovan i punkterna 2664-2668, skulle ha tagit avstånd från avtalet om upprättande av ETF, finner rätten att den tyska sammanslutningen gav sitt stöd åt detta avtal eller åtminstone lät övriga deltagare tro att den stödde avtalet (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2670 Det faktum att BDZ anslutit sig till överenskommelsen om att upprätta ETF bekräftas vidare av det faktum att B. Steinbach deltog i mötet den 17 mars 1987 i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" (se protokoll från detta möte som sammanställts av J. Marichal (Lafarge) med rubriken "Invasionshot mot de europeiska cementproducenterna: lägesrapport per den 15 mars 1987", punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858—4861), en arbetsgrupp som chefsdelegaterna och företrädare för ETF beslutat bilda vid mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden och vars syfte var att biträda ETF, som inte själv kunde studera de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som avsågs för att bekämpa inträdet av lågpriscement på de europeiska marknaderna (punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18858 och 18862).

2671 Under dessa förhållanden saknar det betydelse att inte något av de dokument som i det ifrågasatta beslutet omnämns i samband med ETF har återfunnits hos BDZ. Det saknar också betydelse att inget av dessa dokument visar att sammanslutningen upplyst sina medlemmar om de rättsstridiga åtgärder som vidtagits inom ETF.

2672 Följaktligen hade kommissionen fog för att i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att BDZ var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF.

2673 Eftersom det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon uppgift som gör det möjligt att sluta sig till att BDZ hade anslutit sig till avtalet om att upprätta ETF innan den deltog i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, skall artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den del det däri anges att BDZ deltagit i avtalet före denna tidpunkt.

11. Situationen för Unicem

2674 Unicem har anfört att bolaget endast har deltagit i det möte som arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" höll den 17 mars 1987. Enbart dess deltagande i detta möte, vid vilket bolaget endast spelade en marginell roll, gör det inte möjligt att hålla det ansvarigt för upprättandet av ETF och dess verksamhet. Under alla förhållanden var syftet med mötet, vars dagordning bolaget inte fått sig tillsänd, lagenligt, såsom framgår av det protokoll som sammanställts av J. Marichal vid Lafarge. De cementproducenter som deltog i ETF:s möte den 11 februari 1987, vid vilket relationerna mellan de italienska producenterna och gruppen Ferruzzi/Calcestruzzi behandlades, drog helt enkelt fördel av Unicems närvaro för att begära att Unicem skulle underrätta dem om situationen. Unicem hade begränsat sig till att upplysa dem dels om att avtalet i fråga ännu inte hade ingåtts, dels om att de italienska cementproducenterna avsåg att överklaga bestämmelserna i rådets förordning (EEG) nr 288/82 av den 5 februari 1982 om gemensamma bestämmelser för import (EGT L 35, s. 1). Sådana upplysningar skall enligt Unicem inte anses utgöra en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.

2675 Unicem anser att det faktum att bolaget ingår i Cembureau inte i högre grad gör det ansvarigt för upprättandet av ETF och dess verksamhet, eftersom de olika kommittéer som sammanträder inom ramen för ETF inte utgör Cembureau-organ. Deltagarna i mötena den 28 maj 1986 i Rom och den 3—5 juni 1986 i Zürich/Céligny utgjordes huvudsakligen av stora företag som enbart hävdat sina särskilda intressen och vars eventuellt rättsstridiga uppträdande inte kan belasta Unicem. De påstådda möten med chefsdelegaterna som anordnats inom ETF föll utanför Cembureaus officiella chefsdelegaters institutionella verksamhet.

2676 Unicem har anfört att de inte kände till innehållet i mötet den 28 maj 1986 i Rom och att det inte känt till vad som utarbetades och beslutades vid det mötet, vid Zürich/Céligny-mötet eller vid de påstådda mötena med chefsdelegaterna som beskrivs i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet. Zürich/Céligny-dokumentet, som föreskrev ett solidariskt handlande mellan cementproducenterna, uppdaterades vid ett möte där Unicem inte deltog, med avseende på ett annat möte, nämligen mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, där Unicem inte heller deltog. Under dessa förhållanden skulle detta dokument inte kunna utgöra bevisning gentemot Unicem.

2677 Unicem har avslutningsvis anfört att det inte deltagit i någon av de åtgärder som vidtagits inom ramen för ETF.

2678 Rätten framhåller emellertid att, enligt protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, det hade beslutats att Albert vid Unicem skulle vara medlem av två av de fem arbetsgrupper som bildades vid detta möte för att bistå ETF i dess konkurrensbegränsande målsättning, nämligen arbetsgrupperna "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder" och "Hot från andra länder".

2679 Albert deltog därefter i mötet inom arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987. I protokollet från detta möte står följande att läsa (punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4860):

"[Albert] har återgivit vad som redan sagts vid mötena inom task-force (jfr anteckning från JM av den 12/2/87) men har förtydligat att överenskommelsen med Ferruzzi inte ännu avslutats."

2680 Enligt "anteckning från JM av den 12/2/87" som avses i detta utdrag av protokollet (punkt 25.46 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4911—4913, särskilt nr 4912) och som avser mötet inom ETF den 11 februari 1987 i Genève, hade den italienska deltagaren vid detta möte särskilt anfört att "överenskommelsen mellan cementproducenterna och Ferruzzi hade undertecknats [och således gjort det möjligt att] undvika ett hot om import från sistnämnda koncerns sida av 1,5 [miljoner ton] till ett tiotal hamnar, vilket hade varit katastrofalt för priserna".

2681 Mot bakgrund av dessa olika uppgifter hade kommissionen fog för att anse att Unicem hade stött upprättandet av ETF och det konkurrensbegränsande syfte som detta tilldelades med beaktande av Italiens intressen "där små sammanslutningar bestående av användare och små import/exportföretag hade tagit initiativ till att importera grekisk cement" (punkt 24.1 i det ifrågasatta beslutet).

2682 Utan att det, med hänsyn till vad som anförts ovan i punkterna 2507—2511, är nödvändigt att här pröva om Unicems argumentation till stöd för dess förnekande av varje inblandning i verksamheten inom ETF är välgrundad, fastslår rätten att kommissionen hade fog för att fastslå att Unicem var delaktigt i överenskommelsen om att upprätta ETF.

2683 Det ifrågasatta beslutet innehåller inte någon uppgift som gör det möjligt att sluta sig till att Unicem hade anslutit sig till avtalet innan det deltog i mötet den 9 september 1986, då ett möte mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF ägde rum i Baden-Baden, vid vilket Albert utsågs till medlem i de två arbetsgrupperna inom ETF, en utnämning som han godtagit åtminstone vad beträffar arbetsgruppen "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder". Att han godtog denna utnämning bekräftas av det faktum att han deltog i mötet den 17 mars

1987 i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder". Även om det antas att det är riktigt vad kommissionen har åberopat i sina inlagor, nämligen att upprättandet av ETF planerades och genomfördes inom ramen för Cembureau, som Unicem var direkt medlem i, kan denna omständighet inte kompensera bristen på bevis för att bolaget självt anslöt sig före den 9 september 1986. Rätten underkänner kommissionens argument om att Unicem före denna dag företräddes vid möten i ETF, eller i anslutning till ETF, genom den italienska chefsdelegat som deltog i dessa möten, det vill säga Italcementi. Rätten finner nämligen dels att Unicem hade en egen chefsdelegat (se ovan punkt 1409), dels att kommissionen inte kan förete någon uppgift som visar att Unicem gav Italcementi i uppgift att företräda bolaget vid dessa möten. Artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den del det däri anges att Unicem deltog i avtalet före den 9 september 1986.

12. Situationen för Asland

2684 Asland har gjort gällande att bolaget inte deltagit vare sig vid upprättandet av ETF eller i de åtgärder som påstås ha beslutats inom dess ram. Det enda bevis för att bolaget haft med ETF att göra som kommissionen företett i det ifrågasatta beslutet skulle vara att bolaget deltagit i mötet den 28 maj 1986 i Rom. Asland menar sig emellertid inte ha överträtt artikel 85.1 i fördraget enbart genom att ha närvarat vid nämnda möte, eftersom detta enbart var ett enkelt preliminärt möte för information och allmänna reflexioner kring de konkreta problem som skulle kunna vara av intresse för samtliga europeiska producenter, i förevarande fall det artificiella stöd som Republiken Grekland beviljat sina cementproducenter.

2685 Tvärtemot vad kommissionen gör gällande i punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet var Asland inte företrätt vid chefsdelegaternas möte den 9 juni 1986 i Stockholm. Kommissionen har för övrigt enligt Asland inte i meddelandet om anmärkningar, under förhandlingen eller i det ifrågasatta beslutet förebringat något bevis för att bolaget varit närvarande vid detta möte. Asland har anfört att protokollet från dess styrelse av den 26 juni 1986 (dokument nr 33.322/1562), vilket kommissionen åberopar i sitt svaromål till stöd för sitt påstående att bolaget var närvarande vid mötet i Stockholm, är bevisning som skall avvisas, eftersom den inte har nämnts av kommissionen vare sig under det administrativa förfarandet eller i det ifrågasatta beslutet. Under alla förhållanden skulle det inte av detta protokoll framgå att Asland deltog i ETF. Asland har också invänt mot kommissionens olika bedömningar i det ifrågasatta beslutet till stöd för att bolaget närvarade vid mötet i Stockholm.

2686 Avslutningsvis har bolaget gjort gällande att inte någon i dess personal förekommer på listan över de ledare som var medlemmar i de olika arbetsgrupperna inom ETF och att två av de personer av spansk nationalitet som förekommer i nämnda lista företräder företag mot vilka det inte riktats några anmärkningar i det ifrågasatta beslutet.

2687 Rätten påpekar att Asland medgivit att det deltagit i mötet den 28 maj 1986 i Rom.

2688 Som framhållits (ovan i punkt 2608) syftade detta möte till att uppmana till en solidarisk reaktion mot den grekiska cementindustrins beslut att exportera cement till Västeuropa. Det var således under detta möte som idén att upprätta ETF uppkom.

2689 Utan att det är nödvändigt att bedöma huruvida Aslands argumentation för att bolaget inte deltagit i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm är välgrundad och utan att det mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 2507—2511 behöver prövas om dess argument för att neka till att alls ha varit inblandat i de åtgärder som beslutats inom ETF var relevanta, fastslår rätten — med hänsyn till att Asland inte har förebringat något bevis på att bolaget gav uttryck för en annan hållning vid mötet i Rom den 28 maj 1986 — att det spanska företaget redan från början uttryckte sitt stöd för upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte, eller åtminstone lät övriga deltagare tro att det stödde en sådan åtgärd.

2690 Kommissionen har således med rätta, i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, fastslagit att Asland varit delaktigt i avtalet om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986 (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2691 Det förhållandet att kommissionen i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet inte har ställt de företag som företräddes i ETF:s arbetsgrupper, vilka bildades under mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, till svars för överträdelser kan under inga omständigheter motivera att den överträdelse som lagts Asland till last lämnas utan avseende, om den vederbörligen fastställts (domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Med hänsyn till ovanstående domskäl finner rätten att kommissionen i det ifrågasatta beslutet med rätta har fastställt att Asland var delaktigt i avtalet om upprättande av ETF.

13. Situationen för Uniland

2692 Uniland har bestritt att det deltagit i ETF:s chefsdelegatsmöten. Bolaget har anfört att — vilket det förklarat för kommissionen under det administrativa förfarandet — P. Rumeu personligen, i egenskap av expert och inte såsom företrädare för Uniland, närvarade vid mötena den 9 september 1986 i Baden-Baden och den 6 november 1986 i Bryssel. Bolaget har följaktligen bestritt att anteckningen "Rumeu, Cementos Uniland" i protokollet från mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden visar att bolaget deltog i detta möte.

2693 Rumeus närvaro vid dessa två möten var enligt Uniland under alla förhållanden av marginell betydelse och sporadisk beskaffenhet. De uttalanden som gjordes i Spaniens namn vid mötet den 9 september 1986 härrörde från två spanska medlemmar av ETF som var närvarande, J. Félix och J. Bruguera. Under alla förhållanden inskränkte sig dessa uttalanden till en kortfattad anspelning på importen till Spanien av cement från Tunisien. P. Rumeu varken begärde eller erhöll något protokoll från detta möte. Vad beträffar mötet den 6 november 1986 i Bryssel inskränkte sig Rumeus deltagande till en allmän anmärkning om situationen i Spanien.

2694 Enligt Uniland deltog P. Rumeu inte i något av ETF:s möten efter mötet den 6 november 1986. Inte heller deltog han i ETF:s möte den 21 oktober 1986 i Genève. Följaktligen kan de påståenden som förekommer i protokollet från detta möte med avseende på en diskussion som påstås ha ägt rum mellan J. Félix och P. Rumeu inte läggas den sistnämnde, än mindre Uniland, till last.

2695 Rätten framhåller emellertid att protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden innehåller en uppgift om att "P. Rumeu, Cementos Uniland, Spanien" deltagit i mötet. Med hänsyn till denna uppgift och i avsaknad av någon omständighet som visar att P. Rumeu hade meddelat övriga deltagare att han deltog i detta möte som privatperson, hade kommissionen fog för att anse att den berörde, då han deltagit i mötet med anledning av sin särskilda erfarenhet på området, hade företrätt Uniland.

2696 Vad beträffar mötet den 6 november 1986 framgår av anteckningar därom att det var fråga om ett möte mellan "företrädare för cementindustrin inom EEG" (punkt 25.39 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007). Kommissionen hade således fog för att fastställa att P. Rumeu deltagit i mötet i egenskap av företrädare för den europeiska cementindustrin och då särskilt Uniland, där han var anställd, och inte i egenskap av privatperson.

2697 Med hänsyn till vad som anförts ovan i punkterna 2600 och 2602 och då Uniland har inskränkt sig till att anföra att P. Rumeu vid de två ifrågavarande mötena spelade en marginell roll utan att åberopa någon omständighet till stöd för att denne öppet tagit avstånd från det förhärskande konkurrensbegränsande syftet, hade kommissionen fog för att anse att Uniland hade givit sitt stöd åt upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte eller åtminstone hade låtit övriga deltagare tro att bolaget stödde en sådan åtgärd.

2698 Kommissionen har således med rätta, i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, fastslagit att Uniland varit delaktigt i avtalet om att upprätta ETF (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2699 Det ifrågasatta beslutet innehåller dock inte någon uppgift som gör det möjligt att sluta sig till att Uniland hade anslutit sig till avtalet om att upprätta ETF innan det deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden. Beträffande det faktum att Uniland, såsom kommissionen har hävdat i sina inlagor, kan ha företrätts av de spanska deltagarna i tidigare möten i ETF eller i anslutning till ETF, förhåller det sig ändå så, att det första påtagliga uttrycket för Unilands anslutning till avtalet om upprättande av ETF kom till stånd den 9 september 1986, då bolaget deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF i Baden-Baden. Artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den del det däri anges att Uniland deltagit i avtalet före denna dag.

2700 Uniland har vidare anfört att P. Rumeu också företrädde Hispacement och Oficemen och har påpekat att kommissionen fört ett osammanhängande och motstridigt resonemang genom att den flera gånger använt samma sakomständighet, nämligen det faktum att P. Rumeu närvarade vid de två möten som avsåg ETF, för att ålägga olika företag sanktioner.

2701 Rätten påpekar dock att kommissionen, vad beträffar Hispacement, har anfört att Fernandez, styrelsemedlem i detta bolag, var närvarande vid mötena den 3—5 juni 1986, där Zürich/Céligny-dokumentet behandlades. Denna uppgift var uppenbarligen avgörande vid bedömningen av huruvida Hispacement varit delaktigt i den överträdelse som fastslås i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet. I fråga om Oficemen grundar sig kommissionen inte enbart på det faktum att P. Rumeu var närvarande "vid chefsdelegaternas möten... den 9 september och den 6 november 1986", utan också på att en "spansk chefsdelegat" var närvarande vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm samt på "den omständigheten att Andia [vid Oficemen] hade utsetts till medlem i arbetsgruppen ['Skyddsåtgärder'] vid chefsdelegaternas möte den 9 september 1986... och särskilt på den omständigheten att protokollet från mötet [den 17 mars 1987 i denna arbetsgrupp] anger Andia som närvarande..." (punkt 29.3 i det ifrågasatta beslutet).

2702 Under alla förhållanden kan Unilands påståenden inte kullkasta den bedömning som redovisas ovan i punkterna 2695—2698 att kommissionens beslut att fastslå att Uniland var delaktigt i avtalet i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet var välgrundat.

2703 Uniland har avslutningsvis anfört att kommissionen har särbehandlat bolaget genom att fastslå att P. Rumeu vid mötena den 9 september och den 6 november 1986 företrädde Uniland samtidigt som Oficemen medan den, då den granskade kontakterna mellan företrädarna för den spanska och den portugisiska industrin (punkt 49.1 i det ifrågasatta beslutet), behandlade enbart Oficemen som företrädare för den spanska industrin i dess helhet, utan att beakta att vissa företag deltog till vilka de personer var knutna som hade varit delaktiga i dessa kontakter.

2704 Denna argumentation från Unilands sida innebär dock inte att anmärkningen om att detta bolag varit delaktigt i överträdelsen av artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet inte skall beaktas, eftersom kommissionen i vederbörlig ordning har visat att så var fallet (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

14. Situationen för Oficemen

2705 Oficemen har anfört att kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 29.3) har grundat sin slutsats att Oficemen deltagit i ETF dels på den omständigheten att den spanska chefsdelegaten deltog i mötena den 9 juni, den 9 september och den 6 november 1986, dels på att Andia, som vid den tidpunkten var ordförande för Oficemen, deltog i det möte som arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" höll den 17 mars 1987.

2706 Oficemen har dock bestritt att det varit närvarande eller företrätts av någon vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm. Bolaget har framhållit att Rumeu, som var närvarande vid mötena den 9 september och den 6 november 1986, inte utsågs till chef för den spanska delegationen vid Cembureau förrän i november 1988.

2707 Vad beträffar mötet den 17 mars 1987 i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" har Oficemen gjort gällande att — enligt ett uttalande som Andia gjort under ed — förslaget att utse denne till medlem i nämnda arbetsgrupp vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden hade lagts honom ovetande och mot hans vilja. Vidare kände Andia inte till att mötet den 17 mars 1987 ingick i ETF:s verksamhet, vilken han för övrigt inte heller kände till. Han deltog slutligen inte i mötet, eftersom hans plan var försenat. Varken han eller Oficemen kunde således haft kännedom om de frågor som behandlades vid detta möte eller, indirekt, om ETF:s existens. Den omständigheten att Andia nämns bland mötesdeltagarna skulle kunna bero på en sammanblandning av deltagarnas och de inbjudna gästernas namn. Inte heller är den omständigheten att protokollet från mötet innehåller vissa uppgifter om import av cement till Spanien tillräcklig för att bevisa att Andia deltog i detta möte, eftersom dessa uppgifter i princip är identiska med uppgifterna i en handskriven promemoria från samma upphovsman (J. Marichal) med anledning av ETF:s möte den 11 februari 1987. Vidare innehåller protokollet från mötet den 17 mars 1987 ingen uppgift om att Andia hållit något muntligt anförande, medan detta är fallet beträffande övriga deltagare.

2708 Det skall påpekas att Oficemen, på dessa olika punkter, inte har förnekat att en spansk deltagare var närvarande vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm.

2709 Mot bakgrund av vad som fastställts ovan i punkt 2665 fastslår rätten att de deltagare som företrädde ett företag som var medlem i en branschorganisation åtminstone hade befogenhet, om inte annat så i egenskap av officiell chefsdelegat i den mening som avses inom Cembureau, att företräda den ifrågavarande branschorganisationen.

2710 Kommissionen hade således fog för att fastslå att den spanska deltagaren, vem denne än var, även företrädde Oficemen (punkt 29.3 i det ifrågasatta beslutet). Med hänsyn till vad som redovisats ovan i punkt 2598 har kommissionen således kunnat fastställa att Oficemen, genom den spanska företrädarens deltagande i mötet i Stockholm, uttryckte sitt samtycke till upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte eller åtminstone gav övriga deltagare ett sådant intryck, eftersom det inte fanns något tecken på motsatsen (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2711 Vad beträffar mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, framgår det av protokollet från detta möte att tre spanska företrädare (P. Rumeu, J. Félix och J. Bruguera) var närvarande vid detta och att Andia som, enligt vad Oficemen uppgav vid förhandlingen, var ordförande för sammanslutningen, hade föreslagits för att upprätta en av arbetsgrupperna, nämligen "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder", vars syfte var att bistå ETF i dess konkurrensbegränsande målsättning.

2712 Förslaget att utse Andia kunde läggas enbart på grund av att det bland de tre spanska deltagarna i mötet fanns åtminstone en som inom den spanska sammanslutningen hade uppgifter som enligt hans mening gav honom befogenhet att föreslå ordföranden för Oficemen vid inrättandet av arbetsgrupper under ETF. Att inte någon av de spanska deltagarna vid denna tidpunkt innehade den officiella titeln spansk chefsdelegat vid Cembureau, var Oficemen representerat vid det möte där ETF upprättades och dess konkurrensbegränsande syfte, dess sammansättning, dess verksamhet samt de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle prövas behandlades (se ovan punkt 2600). Eftersom ingenting visade på motsatsen, hade kommissionen grund för sin uppfattning att Oficemen på nytt hade uttryckt sitt stöd för upprättandet av ETF, eller åtminstone hade givit övriga deltagare ett sådant intryck (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2713 Mötet den 6 november 1986 i Bryssel var ett möte mellan "företrädare för cementindustrin i EEG", under vilket "P. Rumeu informerade om utvecklingen i Spanien" (se anteckningar om detta möte, punkt 25.39 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007). Kommissionen hade således fog för att fastslå att Rumeu, även om han inte deltog i mötet i egenskap av spansk chefsdelegat i officiell bemärkelse, där företrädde, utöver Uniland som vid den aktuella tidpunkten var hans arbetsgivare, hela den spanska marknaden och således även Oficemen. Med hänsyn till vad som redovisats ovan i punkt 2602 har kommissionen således med rätta fastställt att Oficemen, genom att P. Rumeu deltog i detta möte, ännu en gång hade uttryckt sitt stöd för upprättandet av ETF eller åtminstone hade givit övriga deltagare ett sådant intryck (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2714 De olika argument som Oficemen framfört för att bestrida att Andia deltog i mötet den 17 mars 1987 i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" skall underkännas.

2715 I det protokoll som upprättats den 25 mars 1987 av J. Marichal, samordnare för denna arbetsgrupp, anges "Andia (Spanien)" som den enda spanska företrädaren, och han tillskrivs mycket detaljerade uttalanden, särskilt i fråga om grekisk export ("Invasionshot mot de europeiska cementproducenterna: lägesrapport per den 15 mars 1987", punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858—4860):

"Nytt hot från den minsta grekiska producenten, Xalips. Övriga grekiska producenter har fram till nu inte gjort någon ansats att vända sig mot Spanien. Det är tänkbart att de på detta sätt vill undvika att provocera de enda cementproducenter som kan ställa till problem för dem i Mellanöstern och Nordafrika (deras främsta marknader)...."

2716 Tvärtemot vad Oficemen har gjort gällande skiljer sig dessa uttalanden fundamentalt från de uppgifter som med avseende på importen till Spanien återfinns i den handskrivna promemorian från J. Marichal avseende ETF:s möte den 11 februari 1987 (punkt 25.46 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4911).

2717 Mot bakgrund av dessa olika uppgifter har kommissionen således med rätta i punkt 29.3 i det ifrågasatta beslutet fastslagit att Andia deltagit i mötet den 17 mars 1987 i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder".

2718 De förslag som Andia lade vid detta möte med avseende på den grekiska exporten visar att han hade fullständig kunskap om arbetsgruppens syfte och om den allmänna strategin för kampen mot import som riskerade att rubba balansen i Västeuropa — i första hand import från Grekland.

2719 Följaktligen hade kommissionen fog för att i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att Oficemen var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF.

2720 Då det emellertid inte har visats att Oficemen anslöt sig till avtalet förrän den 9 juni 1986, då mötet i Stockholm ägde rum, skall artikel 4.1 ogiltigförklaras i den del det däri anges att Oficemen deltagit i avtalet före denna tidpunkt.

2721 Oficemen har vidare påpekat att kommissionen inte har bedömt att det faktum att någon förekommer på deltagarlistan vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden var tillräckligt bevis för att de företag som räknas upp i dokumentet om ETF:s verksamhet deltagit däri, eftersom en stor andel av dessa inte omnämns i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2722 Det faktum att kommissionen inte har ställt vissa utpekade företag bland deltagarna i mötet i fråga till svars för den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet kan under inga omständigheter motivera att den överträdelse som lagts Oficemen till last lämnas utan avseende, då den vederbörligen fastställts av kommissionen (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Med hänsyn till ovanstående domskäl kan det konstateras att kommissionen i det ifrågasatta beslutet med rätta har fastställt att Oficemen var delaktigt i avtalet om upprättande av ETF.

2723 Avslutningsvis har Oficemen gjort gällande att endast tre nationella sammanslutningar har ställts till ansvar för att ha deltagit i avtalet om att upprätta ETF, nämligen SFIC, BDZ och Oficemen. Till skillnad från Oficemen var den franska och den tyska sammanslutningen företrädda vid ETF:s möten, den första av sin ordförande, den andra av sin direktör. Påståendet om Oficemens deltagande grundar sig i själva verket på det faktum att en spansk chefsdelegat var närvarande vid mötena den 9 juni 1986 i Stockholm, den 9 september 1986 i Baden-Baden och den 6 november 1986 i Bryssel. Den belgiska och den brittiska chefsdelegatens närvaro skulle inte ha ansetts tillräcklig för att fastställa FIC:s och BCA:s ansvar för ETF. Oficemen anser sig således vara offer för en överträdelse av icke-diskrimineringsprincipen.

2724 Rätten erinrar emellertid om att Oficemens ordförande, Andia, deltog i det möte som arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" höll den 17 mars 1987 (se ovan punkterna 2715 och 2716). Liksom SFIC genom sin ordförande, B. Laplace, och BDZ genom sin ordförande, B. Steinbach, spelade Oficemen således en direkt roll i den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2725 Det faktum att kommissionen inte har ställt den belgiska och den brittiska sammanslutningen till svars för överträdelsen kan inte motivera att Oficemens ansvar för överträdelsen lämnas utan avseende, eftersom det i vederbörlig ordning har fastställts att den spanska sammanslutningen varit delaktig i överenskommelsen om att upprätta ETF (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146), vilket också framgår av ovanstående domskäl.

15. Situationen för Irish Cement

2726 Irish Cement (T-60/95) har förnekat att bolaget på något sätt skulle vara direkt inblandat i ETF:s rättsstridiga verksamhet. Bolaget har erinrat om att enligt kommissionens uppgifter i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet upprättades och styrdes ETF av en grupp bestående av åtta stora europeiska cementproducenter. Irish Cement skulle inte ha deltagit i något av deras möten. Det faktum att dess företrädare, D. Quirke, var närvarande vid mötena den 9 september 1986 i Baden-Baden, den 10 september 1986 i Strasbourg och den 6 november 1986 i Bryssel, skulle vara berättigat av de lagenliga åtgärder för lobbying som vidtogs gentemot medlemmar av gemenskapsinstitutionerna.

2727 Syftet med mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden skulle ha varit att planera det politiska möte som under morgondagen skulle hållas i Strasbourg med ledamöter av Europaparlamentet rörande frågan om statligt stöd till export som beviljats av Republiken Grekland, ett möte som Irish Cement var särskilt berört av. Irish Cement hade inte erhållit den dagordning för detta möte som granskas i punkt 25.24—25.32 i det ifrågasatta beslutet.

2728 Vid mötet den 6 november 1986 i Bryssel förbereddes ett möte med kommissionsledamoten P. Sutherland, som var ansvarig för konkurrenspolitiken, ett möte som syftade till att kommissionen skulle ändra sitt beslut att tillåta de stöd till export som den grekiska regeringen betalat ut till sina cementproducenter. Irish Cement hade en företrädare närvarande vid detta möte enbart för att P. Sutherland var irländare. Irish Cement hade inte någon anledning att misstänka att detta möte hade ett rättsstridigt syfte, med hänsyn till uttalandet från Sir John Milne, enligt vilket "varje omstrukturering av den europeiska cementindustrin som [var drabbad av] permanent överkapacitet [skulle] göras med iakttagande av konkurrensreglerna" (punkt 25.40 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007).

2729 Irish Cement har vidare framhållit att bolaget inte deltog i ETF:s möte den 9 juni 1986, vilket hölls i anslutning till Cembureaus årliga stämma. Vidare skulle det framgå av olika dokument (Holderbanks kallelse till ETF:s sjätte möte den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18848), skrivelsen av den 22 september 1986 från Holderbank till Blue Circle (punkt 25.33 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19024)) att Irish Cement inte alls ingick bland "de åttas gäng" som utgjorde ETF.

2730 Rätten fastslår dock att Irish Cement har medgivit att bolaget företräddes av D. Quirke vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden. Även om de förberedande diskussionerna inför det politiska möte som planerades för påföljande dag med ledamöterna av Europaparlamentet i Strasbourg kunde hållas inom ramen för, eller i anslutning till, detta möte, återger protokollet från mötet uteslutande de diskussioner som ägnats upprättandet och sammansättningen av ETF, dess verksamhet samt de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som ETF var avsedd att genomföra (se ovan punkt 2600).

2731 Irish Cement var vidare företrätt vid mötet den 6 november 1986 i Bryssel. Även om det av anteckningarna från detta möte faktiskt framgår att diskussionerna då avsåg det planerade mötet med P. Sutherland, framgår det också att det överenskoms att ETF skulle fortsätta att hålla möten och att granska utvecklingen av importen av cement från Grekland till de västeuropeiska marknaderna (se ovan punkt 2602).

2732 Som redan har framhållits (se ovan punkt 2600) återgavs ETF:s syfte enligt följande vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden:

"ETF har inrättats för att undersöka vilka 'avskräckande' åtgärder och 'stödåtgärder' som kan vara möjliga att vidta mot inflödet av billig cement på de europeiska marknaderna (i första hand mot den grekiska importen till Förenade kungariket) och meddela chefsdelegaterna sina rekommendationer."

2733 Irish Cement kunde således inte undgå att förstå att de debatter om ETF och dess verksamhet som bolaget deltog i, vid de två möten där det närvarade, hade ett konkurrensbegränsande syfte i strid med artikel 85.1 i fördraget.

2734 Irish Cement har för övrigt inte åberopat någon omständighet till stöd för att bolaget vid dessa möten öppet tagit avstånd från ETF:s konkurrensbegränsande syfte, eller att bolaget uppgivit för övriga deltagare att det avsåg att bevista mötet i ett annat syfte än de, nämligen för att förbereda de åtgärder som skulle vidtas gentemot gemenskapsmyndigheterna.

2735 Under dessa förhållanden hade kommissionen fog för att anse att Irish Cement hade givit sitt stöd för upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte eller åtminstone hade givit övriga deltagare ett sådant intryck.

2736 Kommissionen har således med rätta, i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, fastslagit att Irish Cement varit delaktigt i avtalet om att upprätta ETF (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2737 Det ifrågasatta beslutet innehåller inte någon uppgift som gör det möjligt att sluta sig till att Irish Cement hade anslutit sig till avtalet om att upprätta ETF innan det deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden. Även om det antas att det är riktigt vad kommissionen har åberopat i sina inlagor, nämligen att upprättandet

av ETF planerades och genomfördes inom ramen för Cembureau, som Irish Cement var direkt medlem i, kan denna omständighet inte åberopas till stöd för slutsatsen att Irish Cement hade anslutit sig till avtalet om upprättande av ETF från och med den 28 maj 1986, det vill säga dagen för det Rom-möte som avses i punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet och som Cembureau deltog i. Artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den del det däri anges att Irish Cement deltagit i avtalet före den 9 september 1986.

2738 Irish Cement har vidare invänt mot de olika omständigheter som kommissionen åberopar i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet till stöd för att ETF skulle vara ett Cembureau-organ. Bolaget har också invänt att kommissionen felaktigt har jämställt mötet mellan chefsdelegater inom ETF med mötet mellan chefsdelegater inom Cembureau.

2739 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna argumentation är välgrundad är det tillräckligt att fastslå att den inte tillåter att de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkterna 2730—2735 lämnas därhän vad beträffar Irish Cements deltagande i de möten som nämns i punkt 25.22—25.33 och 25.39—25.43 i det ifrågasatta beslutet. Denna argumentation är följaktligen inte tillräcklig för att kullkasta den slutsats som anges ovan i punkt 2736, nämligen att kommissionens beslut att fastslå att Irish Cement var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF var välgrundat.

2740 Avslutningsvis har Irish Cement anfört att det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon motivering vad avser dess direkta deltagande i ETF.

2741 I bakgrundsavsnittet om ETF fastslår kommissionen att D. Quirke var närvarande vid "chefsdelegaternas möte" den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet) samt vid mötet den 6 november 1986 i Bryssel (punkt 25.39 i det ifrågasatta beslutet).

2742 Kommissionen beaktar i sin rättsliga bedömning av de faktiska omständigheter den beskrivit med avseende på ETF "vissa företags och företagssammanslutningars påståenden att dessa inte kunde ställas till svars för de åtgärder som undersökts, eftersom de inte deltagit i de möten som hållits inom task-force eller arbetsgrupperna utan enbart i chefsdelegaternas möten" (punkt 53.4).

2743 I samma punkt anför kommissionen följande:

"Även om de inte har deltagit i mötena inom task-force, vilka var begränsade till en inre krets, har [dessa företag och företagssammanslutningar] deltagit i chefsdelegaternas möten där förslag

från task-force har behandlats och åtgärder vidtagits. Såsom uttalas i punkt 44 ovan innebär det faktum att sammansättningen av de olika grupperna kan variera inbördes inte att inte alla medlemmar kan anses ansvariga för all verksamhet som utövas av de parter som ingår i denna struktur, eftersom strukturen fungerar och har upprättats med samtycke av alla medlemmarna."

2744 Kommissionens beslut att fastställa att Irish Cement deltagit i det rättsstridiga avtalet om att upprätta ETF har således motiverats i tillräcklig mån i det ifrågasatta beslutet.

16. Situationen för Italcementi

2745 Italcementi har framhållit att ETF var av självständig och tillfällig beskaffenhet. Bolaget har invänt mot de olika omständigheter som kommissionen i punkterna 24.3 och 53.1, 53.3 och 53.7 i det ifrågasatta beslutet använder för att visa att det förelegat ett samband mellan ETF och Cembureau(-avtalet). Italcementi har tillagt att ett stort antal av de parter som påstås ha ingått Cembureau-avtalet enligt det ifrågasatta beslutet inte har varit delaktiga i det avtal om att upprätta ETF som kommissionen anmärker på i artikel 4.

2746 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna argumentation är välgrundad är det tillräckligt att fastslå att den inte tillåter att de objektiva slutsatser kullkastas som kommissionen redovisar i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, vilka Italcementi heller inte har bestritt, nämligen att detta italienska företag har deltagit i följande möten:

— mötet i Rom den 28 maj 1986 (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771),

— mötena med arbetsgruppen Zürich/Céligny den 4 juni 1986 (punkt 25.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756),

— mötet i Stockholm den 9 juni 1986 (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet),

— mötet inom ETF i London den 17 juni 1986 (punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756),

— mötet inom ETF i Milano den 2 juli 1986 (punkt 25.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756, 18757 och 18791—18793),

— mötet inom ETF i Genève den 8 juli 1986 (punkt 25.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18757 och 18795),

— mötet inom ETF i Genève den 19 augusti 1986 (punkt 25.17 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18757 och 18758 samt bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar),

— mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF i Baden-Baden den 9 september 1986 (punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18848),

— mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF i Baden-Baden den 9 september 1986 (punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857),

— mötet inom EFT i Genève den 21 oktober 1986 (punkt 25.34 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18758, 18895, 18896 och 18900),

— mötet mellan företrädare för den europeiska cementindustrin i Bryssel den 6 november 1986 (punkt 25.39 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007),

— mötet inom ETF den 9 januari 1987 (punkt 25.44 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18759),

— mötet inom ETF i Genève den 11 februari 1987 (punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760, 18929 och 18934).

2747 Mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 2598, 2600, 2602 och 2608 och med hänsyn till Italcementis deltagande i mötena den 28 maj 1986 i Rom och den 9 juni 1986 i Stockholm, samt i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september

1986 i Baden-Baden och i mötet den 6 november 1986 i Bryssel, i kombination med dels att bolaget hjälpte till att aktualisera Zürich/Céligny-dokumentet, dels att bolaget var direkt medlem av ETF, har kommissionen med rätta fastslagit att Italcementi redan från början hade samtyckt till upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte. Kommissionen hade således fog för att i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att Italcementi från och med den 28 maj 1986 var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF.

2748 Italcementi har vidare hävdat att det spelat en marginell roll inom ETF. Bolaget har gjort gällande att det aldrig varit inblandat i de omnämnda avskräckande åtgärderna och stödåtgärderna. Eftersom bolaget är fullständigt regionalt inriktat på den italienska marknaden, har det för övrigt inte något som helst intresse av att delta i sådana åtgärder, och heller inte någon konkret möjlighet därtill. Bolaget förfogade varken över hamnutrustning, transportmedel eller avsättningsmöjligheter för att kanalisera de kvantiteter det skulle ha kunnat köpa upp av de grekiska producenterna. Kommissionen kan eventuellt endast lägga bolaget till last att det utarbetat en rapport om möjligheterna för export till Grekland, och att Interciment vidmakthållit åtgärder under 21 månader. Inte någon av dessa åtgärder skulle emellertid ha inneburit en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget. Italcementi har även förnekat att det skulle ha deltagit i något samordnat förfarande eller i ett avtal med syfte att hindra Calcestruzzi, en stor italiensk kund, från att göra inköp hos de grekiska producenterna.

2749 Utan att det, med hänsyn till vad som anförts ovan i punkterna 2507—2511, finns skäl att här bedöma huruvida Italcementis argument om att bolaget inte på något sätt varit inblandat i ETF:s planerade rättsstridiga verksamhet eller att precisera räckvidden av dess engagemang i bolaget Interciment, skall det påpekas att Italcementi enligt vad som anförts ovan i punkt 2746, förekommer bland de företag som ursprungligen stod bakom initiativet med "ETF" och programmet för avskräckande åtgärder och stödåtgärder avsedda att bekämpa import som rubbade balansen i Västeuropa, och det framgår att bolaget, i sin dubbla roll av direkt medlem i ETF och chefsdelegat, deltagit i samtliga möten inom, eller avseende, ETF, vilka anordnades mellan den 17 juni 1986 och den 11 februari 1987. Det italienska företagets argumentation om att dess roll enbart varit marginell skall således underkännas.

2750 Italcementi, som inte har bestritt att "[d]e grekiska producenterna i slutet av år 1985 och i början av år 1986 [vände sig] mot... Italien, där små sammanslutningar bestående av användare och små import/exportföretag hade tagit initiativ till att importera grekisk cement" (punkt 24.1 i det ifrågasatta beslutet), kan inte skäligen göra gällande att det saknar intresse av att delta i ETF.

2751 Italcementi har även gjort gällande att kommissionen i otillräcklig mån har motiverat varför den fastslagit att Italcementi börjat delta i det enda och fortlöpande avtalet om ETF den 28 maj 1986. Kommissionen skulle själv i punkt 25.10 i det ifrågasatta beslutet ha fastslagit att beslutet om att upprätta ETF fattades vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm.

2752 På denna punkt skall det inledningsvis erinras om att (se ovan punkterna 2506—2511) även om kommissionen (punkt 53 i det ifrågasatta beslutet) presenterar de olika omständigheter som beskrivs i punkterna 25—28 i det ifrågasatta beslutet så, som att dessa utgör syftet med ett enda och fortlöpande avtal som avser att undanröja import till Västeuropa (huvudsakligen import från Grekland), nämns detta avtal i artikel 4 inte som sådant utan i sina olika beståndsdelar. I detta sammanhang har den 28 maj 1986 fastställts som utgångspunkt för den fastslagna överträdelsen i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet med avseende på avtalet om att upprätta ETF.

2753 Den 28 maj 1986 motsvarar tidpunkten för mötet i Rom, med avseende på vilket kommissionen i punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet fastslår att företrädarna för åtta stora europeiska cementtillverkare, däribland Italcementi, bland annat kom överens om att "snarast överväga skydds- och stödåtgärder med anledning av den grekiska cementindustrins beslut att exportera cement till Västeuropa" samt att skapa en arbetsgrupp "för att förbereda... en dokumentation om möjliga skyddsåtgärder". Dessa omständigheter innehåller en tillräcklig motivering av kommissionens beslut i artikel 4.1 att Italcementi varit delaktigt i avtalet om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986. Det faktum att kommissionen i punkt 25.10 i det ifrågasatta beslutet fastslår att upprättandet av ETF "formellt" hade beslutats vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm skall i detta avseende inte anses innebära att det föreligger en bristfällig eller motstridig motivering på denna punkt.

2754 Italcementis argument skall således underkännas.

17. Situationen för Aker och Euroc

2755 Aker och Euroc har anfört att de inte deltagit i något möte inom ETF och att Scancem deltagit i några möten inom, eller avseende, ETF för att bevaka sina egna intressen, och inte för att företräda dessa två företag.

2756 Aker och Euroc har tillagt att Scancem inte under några omständigheter deltog i diskussionerna inom ETF för att skydda sina intressen inom gemenskapen, eftersom bolaget inte hade några sådana intressen. Enligt sökandena hade Scancem en lagenlig avsikt då det deltog i diskussionerna, nämligen att stödja dess internationella verksamhet utanför gemenskapen. Tillgången på överskott av cement och klinker från Grekland var för Scancem en affärsmässig möjlighet och inte ett hot. Scancem behövde i själva verket fylla en ökande efterfrågan i sin utomeuropeiska handel. Det verkliga hotet för Scancem var faktiskt en följd av de åtgärder som ETF planerade att genomföra mot import från Grekland, och särskilt av bildandet av Interciment, vars inträde på den internationella scenen riskerade att medföra en prishöjning på de internationella marknaderna för cement och klinker och att därigenom beröva Scancem en intressant försörjningskälla. Scancem deltog således inte i ETF:s möten i syfte att snedvrida

konkurrensen och handeln på marknaden utan för att säkerställa en försörjning till intressanta priser och övervaka den situation som skapats genom bildandet av Interciment.

2757 Denna argumentation skall underkännas.

2758 Det är utrett att Aker och Euroc vid den aktuella tidpunkten kontrollerade Norcem respektive Cementa. I maj 1986 beslutade de två grupperna att samordna sin internationella verksamhet genom att bilda Scancem, ett gemensamt dotterbolag, till lika delar ägt av de båda bolagen (punkt 5.2 i det ifrågasatta beslutet).

2759 Vid förhandlingen medgav Aker och Euroc att Cementa, Norcem och Scancem företrädde dem vid de möten där de deltagit under den beaktade tidsperioden. Således närvarade Cementa, genom Linderoth, vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet). Norcem deltog, genom P. Rabl, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857). Scancem deltog, genom Ulestig, i ETF:s möten den 19 augusti 1986 (punkt 25.14 i det ifrågasatta beslutet, bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar), den 21 oktober 1986 (punkt 25.34 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18895) och den 11 februari 1987 (punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18933).

2760 Som visats ovan i punkterna 2598 och 2600 uttalades en gemensam vilja att bilda ETF vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm och vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden. Företrädare för Aker och Euroc deltog dessutom i ETF:s möten den 19 augusti 1986, den 21 oktober 1986 och den 11 februari 1987 (se punkten ovan). Eftersom de båda bolagen inte har visat att dess företrädare vid dessa olika möten öppet tagit avstånd från ETF:s konkurrensbegränsande syfte, trots att de uttryckligen erinrades om detta vid mötet den 19 augusti 1986 i Genève och därefter vid mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden, eller har underrättat övriga deltagare om att de bevistade mötena i ett annat syfte än de, hade kommissionen fog för att fastslå att Aker och Euroc hade uttryckt sitt stöd för upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte eller åtminstone hade givit övriga deltagare ett sådant intryck (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

2761 De förklaringar som Aker och Euroc anfört till de påstått rättsstridiga skäl dessa bolag hade för att låta Scancem delta i ETF:s möten har inte bekräftats av någon omständighet som visar att Scancem vid den aktuella tidpunkten hade upplyst övriga deltagare om de särskilda skäl som berättigade dess närvaro vid dessa möten.

2762 Tvärtom motsägs de av det utdrag ur protokollet från mötet den 13 maj 1987 med APC, vilket sammanställts av G. Marshall vid Blue Circle och som citeras i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/11344 et 11345):

"Cembureau Task Force. Man har vid två tillfällen uppmanat mig att försöka säkerställa att Cembureau Task Force fortsätter att vara operationellt för att fortsätta att pressa grekerna. Scancem... har uttalat att eftersom 80 procent av den cement som var avsedd för USA såldes av fyra europeiska grupper — Blue Circle, Lafarge, Holderbank och Scancem — borde det finnas möjligheter att pressa grekerna."

2763 För övrigt hade Aker och Euroc, såsom fastslås nedan i punkt 3013, samtyckt till att teckna aktieandelar i Interciment, vilket innebär att sökandenas argument, enligt vilka deras närvaro vid de möten som behandlas ovan i punkt 2759 berodde på den oro som de kände beträffande Interciments inträde på den internationella scenen, töms på all relevans.

2764 Följaktligen hade kommissionen fog för att i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att Aker och Euroc var delaktiga i avtalet om att upprätta ETF. Eftersom det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon uppgift som gör det möjligt att sluta sig till att Aker och Euroc hade anslutit sig till avtalet om att upprätta ETF före mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, skall artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den del det däri anges att Aker och Euroc deltagit i avtalet före denna tidpunkt.

2765 Aker och Euroc har därefter gjort gällande att det inte finns något samband mellan ETF och Cembureau. De har invänt mot de omständigheter som kommissionen anfört i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet och har framhållit att det nästan helt saknas samband mellan ETF:s möten och Cembureaus möten samt mellan deltagarna i ETF:s möten och mötena med Cembureaus chefsdelegater. Aker och Euroc har tillagt att om ETF var ett utflöde av Cembureau i strid med artikel 85.1 i fördraget, såsom kommissionen gör gällande, skulle samtliga bolag som företräddes inom Cembureau ställas till svars för denna överträdelse.

2766 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna argumentation är välgrundad är det tillräckligt att fastslå att den inte tillåter att de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkterna 2759—2763 lämnas därhän vad beträffar Akers och Eurocs deltagande i flera möten inom eller avseende ETF. Denna argumentation är följaktligen inte tillräcklig för att kullkasta den slutsats som anges ovan i punkt 2764, nämligen att kommissionens beslut att fastslå att Aker och Euroc var delaktiga i avtalet om att upprätta ETF var välgrundat.

18. Situationen för Cementir

2767 Cementir har anfört att bolaget inte känt till upprättandet av ETF och dess verksamhet. Bolaget kallades aldrig till de möten som beskrivs i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, deltog aldrig i dessa och fick aldrig veta vad som behandlades vid dessa.

2768 Rätten fastslår att Cementir faktiskt inte har deltagit i något av de möten om eller avseende ETF som kommissionen nämner i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet.

2769 Kommissionen har i punkt 53.12 i det ifrågasatta beslutet samt i sitt svaromål i mål T-87/95 anfört att Cementir har givit sitt stöd till den allmänna överenskommelsen om ETF genom att delta i "en av de viktigaste åtgärder som beslutats av [ETF], nämligen skyddsåtgärder för den italienska marknaden".

2770 Som förtydligats (se ovan punkterna 2507—2511) åsyftar artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet enbart avtalet om att upprätta ETF och inte "det enda och fortlöpande avtalet om att upprätta Cembureau Task Force eller European Task Force samt om de olika åtgärder som antagits vid dessa möten för att undanröja import till Västeuropa och, särskilt, för att hindra import av grekisk cement till medlemsstaterna" (punkt 53.9 i det ifrågasatta beslutet). Rätten påpekar vidare att kommissionen inte har ställt Rugby, Castle, Titan och Heracles till svars för detta avtal, medan den i artikel 4.4 har fastslagit att dessa "inom ramen för [ETF]" (punkt 65.3 c i det ifrågasatta beslutet) deltagit i stödåtgärder (carrot actions) i strid med artikel 85.1 i fördraget. I detta sammanhang har kommissionen (svar av den 22 juni 1998 på förstainstansrättens skriftliga fråga av den 27 maj 1998 i mål T-87/95) förklarat att dessa fyra företag inte har deltagit i något av de möten som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, varför kommissionen "inte anser sig förfoga över tillräcklig bevisning för att de samtyckt till upprättandet eller själva förekomsten av ETF".

2771 Mot denna bakgrund hade kommissionen inte heller fog för att låta Cementirs påstådda delaktighet i åtgärderna till skydd för den italienska marknaden mot import från Grekland utgöra bevis för att det italienska företaget hade deltagit i den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2772 Kommissionen anför vidare, i sitt svaromål i mål T-87/95, olika argument.

2773 Kommissionen stödjer sig inledningsvis på det faktum att en italiensk chefsdelegat, nämligen Italcementi, var närvarande vid ett av chefsdelegaternas möten där de viktiga besluten rörande ETF fattades.

2774 Som redan framhållits (se ovan punkt 1409) hade Cementir i egenskap av direkt medlem i Cembureau tillgång till en egen chefsdelegat. Under dessa förhållanden och i avsaknad av bevis för att Cementir hade givit Italcementi i uppdrag att företräda bolaget vid något eller några av de möten som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, saknar kommissionen fog för att av det faktum att Italcementi var närvarande vid mötena dra slutsatsen att Cementir var företrätt vid dessa, och att Cementir därmed följaktligen skulle ha stött överenskommelsen om att upprätta ETF.

2775 Kommissionen har också åberopat det faktum att Cementir var direkt medlem av Cembureau.

2776 Även om det antas att ETF, som kommissionen har gjort gällande (punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet) var ett utflöde av Cembureau, medger inte denna omständighet slutsatsen att Cementir hade samtyckt till upprättandet av ETF. Som redovisas ovan i punkt 1553 innebär ett medlemskap i en branschorganisation, i förevarande fall Cembureau, inte att medlemmen automatiskt skall anses ansvarig för olika rättsstridiga handlingar som begåtts inom organisationen, utan att det visas att medlemmen själv varit delaktig i de rättsstridiga handlingarna.

2777 Kommissionen har vidare stött sig på den omständigheten att ETF, enligt kommissionen, utgjorde en tillämpning av Cembureau-avtalet, vilket Cementir hade undertecknat.

2778 Även om det antas att denna bedömning är välgrundad, fråntar den inte kommissionen skyldigheten att förete bevisning om att Cementir självt deltagit i den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet. Om kommissionens ståndpunkt skulle vinna genomslag skulle samtliga företag och företagssammanslutningar som verkligen hade skrivit under Cembureau-avtalet med nödvändighet ställas till svars för den överträdelse som avser avtalet om att upprätta ETF, utan att det vore nödvändigt att undersöka i vad mån de vart och ett varit delaktiga i överträdelsen.

2779 Avslutningsvis har kommissionen gjort gällande att Cementir deltog i det möte som chefsdelegaterna höll i samband med Cembureau från och med den 25 till och med den 28 maj 1987 i Luxemburg, där ETF:s målsättning och framtida roll skulle ha diskuterats (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet).

2780 Rätten fastslår att, även om det av ett telexmeddelande av den 28 maj 1987 från det italienska företaget Calcestruzzi till den grekiska producenten Titan (punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19201), framgår att Cementir, som bolaget också har medgivit, sammanträffade med Titan den 27 maj 1987 i Luxemburg tillsammans med de två italienska cementproducenterna Italcementi och Unicem, innehåller det ifrågasatta beslutet inte något bevis för att Cementir skulle ha deltagit i det möte som åsyftas i ovanstående punkt.

2781 Av det anförda följer således (punkterna 2767—2780) att kommissionen inte har visat att Cementir har deltagit i avtalet om att upprätta ETF.

2782 Härav följer att artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den del det däri fastställs att Cementir varit delaktigt i avtalet om att upprätta ETF.

D — Varaktigheten av den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet

2783 I artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställer kommissionen den överträdelse som avser överenskommelsen om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986 utan att ange när överträdelsen upphör.

2784 Det har redan fastslagits att kommissionen, genom att fastställa att överträdelsen inleddes den 28 maj 1986 i fråga om CBR, Aalborg, BDZ, Unicem, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Aker och Euroc, har gjort en felaktig bedömning av när den började delta i överträdelsen. Denna tidpunkt skall således ändras till den 9 juni 1986 för CBR (se ovan punkt 2604), BDZ (se ovan punkt 2673), Oficemen (se ovan punkt 2720), Aker och Euroc (se ovan punkt 2764), och till den 9 september 1986 för Aalborg (se ovan punkt 2657), Unicem (se ovan punkt 2683), Uniland (se ovan punkt 2699) och Irish Cement (se ovan punkt 2737).

2785 Det finns i detta sammanhang skäl att pröva de argument som framförts av vissa av de sökande som berörs av artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet för att bestrida kommissionens beslut att ställa dem till svars för den överträdelse som fastställs i samma artikel och som rör en obestämd tidsperiod.

2786 Aalborg har anfört att kommissionen i strid med artikel 190 i fördraget har underlåtit att förklara varför den ställt Aalborg till ansvar för ETF efter den 9 september 1986 då mötet "mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF" ägde rum i Baden-Baden, vilket var det sista

tillfälle då Aalborg hörde talas om ETF. Italcementi har anfört att kommissionen har gjort sig skyldig till en bristande motivering i fråga om den tidpunkt då överträdelsen påstods upphöra, nämligen den 26 mars 1993.

2787 På denna punkt skall särskilt Italcementi erinras om att kommissionen inte fastställt någon tidpunkt då överträdelsen i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet upphörde (se ovan punkt 2783). Den 26 mars 1993 motsvarar i praktiken den tidpunkt då den överträdelse som fastställs i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet, och som avser avtalet om att upprätta Interciment, upphörde.

2788 Vad beträffar motiveringen skall det påpekas att kommissionen i punkt 53.14 i det ifrågasatta beslutet ger följande förklaring:

"Överträdelsen försvåras av att den pågått lång tid, och kommissionen har rätt att förutsätta att den alltjämt pågår. Trots Holderbanks uttalande om att task force hade upplösts i slutet av maj 1987 anges i Lafarges promemoria av den 1 juni 1987 att 'målsättningen för den grupp som bildades för precis ett år sedan kommer hädanefter att vara strängt begränsad till ett utbyte av information på noga definierade områden. Engelsmännen ville avsluta arbetet men schweizarna lyckades till slut övertala sina kolleger om att detta skulle vara ett misstag, eftersom man nu skapat sig ett verktyg som var färdigt att använda'. Det förefaller således som om 'verktyget' var 'färdigt att använda' efter maj 1987. Detta är för övrigt mer sannolikt då de åtgärder som syftade till att absorbera den cement som var 'destabiliserande' genomfördes fram till år 1991 (se punkt 28 ovan) och då Joint Trading Company upplöstes först den 26 mars 1993 (se punkt 26.16 ovan)."

2789 Utan att det påverkar prövningen av de argument som framförts för att i sak bestrida denna kommissionens bedömning (se nedan punkterna 2791—2815) utgör dessa uppgifter en tillräcklig motivering av kommissionens beslut att i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att överträdelsen avseende avtalet om att upprätta ETF förelegat under en obegränsad tid, särskilt vad avser bolagen Aalborg och Italcementi.

2790 Aalborgs och Italcementis argument om att beslutet är otillräckligt motiverat skall således underkännas.

2791 CBR, Lafarge, Unicem, Uniland, Oficemen, Italcementi och Holderbank har anfört att ETF upplöstes vid ett möte i slutet av maj 1987 i anslutning till en stämma i Cembureau, såsom Holderbank år 1990 uppgav i sitt svar på en begäran om upplysningar från kommissionen (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760). CBR och Holderbank har

framhållit att det var berättigat att upplösa ETF på grund av att ETF:s lobbyverksamhet hade givit väntat resultat. Holderbank har vidare framhållit att eftersom ETF var en informell sammanslutning kunde kommissionen inte dra någon slutsats av den omständigheten att det saknades bevis för ett formellt beslut om att upplösa ETF. Blue Circle har å sin sida bekräftat att ETF aldrig kom med några användbara idéer och att dess verksamhet därför rann ut i sanden i mars eller april 1987.

2792 Oficemen och Holderbank har tillagt att den uppgift som det senare företaget gav kommissionen (se ovanstående punkt) inte motsägs av den promemoria av den 1 juni 1987 som sammanställdes av J. Marichal, vid Lafarge, avseende det ifrågavarande mötet i maj 1987 (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4487—4490). Av denna promemoria skulle framgå att ETF, eftersom det inte uppnått sin inledande målsättning, upplöstes av sina medlemmar för att i stället hålla sig till ett enkelt informationsutbyte. Italcementi har anfört att Lafarges uttalande, vilket återfinns i denna promemoria, att "verktyget har skapats och är färdigt att användas", skall sättas i sitt sammanhang: Det hade i slutet av maj 1987 beslutats att ETF skulle upplösas, vilket skulle förklara att J. Marichal ännu inte hade informerats om detta beslut då han sammanställde promemorian den 1 juni 1987.

2793 Lafarge, Unicem, Uniland och Italcementi har vidare invänt mot att kommissionen förutsatt att överträdelsen pågått efter maj 1987 utan att förebringa minsta konkreta bevis till stöd för sin bedömning. Dessa sökande samt Oficemen och Holderbank har bestritt att kommissionen har rätt att stödja sig på påståendet att ETF fortsatt att vidta tillämpningsåtgärder fram till år 1993 för att fastslå att överträdelsen i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet pågått under obegränsad tid.

2794 Rätten fastslår att det av den dokumentation som kommissionen nämner i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet framgår att ETF sammanträdde fram till februari 1987 särskilt för att undersöka möjliga avskräckande åtgärder och stödåtgärder avsedda att undanröja importen till Västeuropa från Grekland (punkt 25.45 och 25.46 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18937—18944 och 4911—4913). Dess arbetsgrupp "Skyddsåtgärder" höll ett möte den 17 mars 1987 vid vilket deltagarna tog upp frågan om invasionshot, särskilt från Grekland, avseende cement på deras respektive marknad och i förevarande fall uppgav vilka åtgärder som vidtagits eller planerats för att motverka sådana hot (punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858—4861).

2795 Det framgår av de uppgifter som Holderbank lämnat med anledning av en begäran om upplysningar från kommissionen (svar 7/b av den 7 maj 1990, punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760) samt av en intern promemoria från Lafarge av den 1 juni 1987 (samma punkt, dokument nr 33.126/4487—4490) att ETF:s framtid hade diskuterats vid ett möte i slutet av maj 1987 i Luxemburg.

2796 Dessa olika omständigheter visar att den gemensamma vilja som ledde fram till upprättandet av ETF bestod fram till maj månad år 1987. Det skall dock inte anses att en sådan gemensam vilja förelåg efter denna tidpunkt.

2797 Förvisso sägs följande i Lafarges interna promemoria av den 1 juni 1987, vilket kommissionen återger i punkt 53.14 i det ifrågasatta beslutet:

"Task-force Européenne (TFE) — Målsättningen för den grupp som bildades för precis ett år sedan skall hädanefter vara strikt begränsad till ett utbyte av information på noga definierade områden. Engelsmännen ville avsluta arbetet men schweizarna lyckades till slut övertyga sina kolleger om att detta skulle vara ett misstag, eftersom man nu skapat sig ett verktyg som var färdigt att använda."

2798 Kommissionen har emellertid inte förebringat minsta bevisning om att ETF, efter mötet i slutet av maj 1987 i Luxemburg, hållit ytterligare möten för att granska vidtagna eller planerade avskräckande åtgärder eller stödåtgärder.

2799 Varaktigheten av de olika åtgärder som avses i artikel 4.2—4.4 i det ifrågasatta beslutet skall under alla förhållanden inte ligga till grund för en bedömning av varaktigheten av den överträdelse som fastställs i artikel 4.1. Denna hänför sig, som också angivits närmare i punkterna 2507—2511, till avtalet om att upprätta ETF och inte till det enda och fortlöpande avtalet om att upprätta ETF och om de olika åtgärder som vidtogs efter det att det "grekiska problemet" uppkom.

2800 Kommissionen hänvisade under det skriftliga förfarandet till generaladvokaten Sir Gordon Slynns förslag till avgörande i målet Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen (se ovan punkt 439, REG 1983, s. 1914, s. 1941), där denne uttalade att "från och med den tidpunkt då det är styrkt att det föreligger en samverkan skall denna anses fortgå fram till dess att motsatsen bevisas". Enligt kommissionen ålåg det parterna att visa att de formellt hade upplöst ETF.

2801 Rätten framhåller i detta sammanhang att det mål som gav upphov till det åberopade förslaget till avgörande hade karaktären av ett samordnat förfarande mellan distributörer, vilket avsåg att hindra importen till Frankrike av märkesprodukter från Tyskland och Förenade kungariket för att upprätthålla en högre prisnivå i medlemsstaten i fråga. Sir Gordon Slynn anför följande i sitt förslag till avgörande (s. 1941): "... Ett samordnat förfarande kan fortsätta att föreligga även i avsaknad av konkreta åtgärder för tillämpning av detsamma. Om förfarandet är tillräckligt effektivt och känt för en bredare krets, blir det inte nödvändigt att agera för att säkerställa att det tillämpas. Det kan uppstå situationer då det faktum att det inte finns någon bevisning om att det vidtagits några åtgärder för att tillämpa ett samordnat förfarande skulle kunna innebära att förfarandet inte längre föreligger. I sådana fall är det emellertid en fråga om

bevisning, som skall bedömas mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet... Det är kanhända intressant att hänvisa till ett avgörande från Court of Appeals i USA i målet US/ Stromberg m.fl. (268 F 2d.256) där den domstolen uttalade att från och med den tidpunkt då det är styrkt att det föreligger ett samordnat förfarande förutsätts detta fortsätta att existera fram till dess att motsatsen bevisas."

2802 Sir Gordon Slynn menar således inte att det, när kommissionen har visat förekomsten av en konkurrensbegränsande samverkan i strid med artikel 85.1 i fördraget, automatiskt ankommer på de inblandade parterna att bevisa att samverkan har upphört. En sådan omkastning av bevisbördan skulle endast kunna genomföras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Under alla förhållanden framgår det av rättspraxis att det ankommer på kommissionen att visa inte bara att det förelegat en samverkan utan också hur länge den pågått (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 79).

2803 I förevarande fall har kommissionen med rätta fastslagit att det förekommit ett avtal om att upprätta ETF. Detta avtal skiljer sig till sin beskaffenhet avsevärt från det samordnade förfarande som Sir Gordon Slynn granskade i sitt ovannämnda förslag till avgörande. Medan detta samordnade förfarande inte fordrade några särskilda konkreta genomförandeåtgärder, avsåg det avtal som är aktuellt i detta fall upprättandet av en arbetsgrupp som skulle arbeta med att granska avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att hindra import till Västeuropa.

2804 I ett sådant sammanhang kan kommissionen inte på nuvarande stadium förutsätta att avtalet inte hade upphört, eftersom kommissionen inte har kunnat bevisa att ETF efter maj månads utgång år 1987 sammanträffat för att pröva sådana avskräckande åtgärder och stödåtgärder.

2805 Eftersom ETF var en informell arbetsgrupp, utan stadgar eller stiftelseurkund, kan kommissionen inte stödja sig på det faktum att det saknas bevisning om att gruppen formellt upplösts för att fastslå att gruppen inte upphävt det avtal som avsåg dess upprättande.

2806 Följaktligen hade kommissionen inte fog för att fastslå att överträdelsen avseende avtalet om att upprätta ETF pågick efter maj månads utgång år 1987. Härav följer att artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den del det däri fastställs att överträdelsen pågick efter den 31 maj 1987. Denna slutsats gäller inte enbart gentemot de sökande som nämns ovan i punkterna 2791—2793 utan också gentemot de sökande som berörs av artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet (med undantag för Cementir (se ovan punkt 2782)), då samtliga har bestritt denna bestämmelses lagenlighet.

2807 Vad beträffar Uniland, Oficemen, Italcementi och Blue Circle skall det vidare förtydligas att det faktum att dokument nr 33.126/18950, som kommissionen åberopar i punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet för att visa att det förekommit försök att sammankalla ETF mellan mars och

maj månad år 1987, inte kan göras gällande gentemot dessa företag (se ovan punkt 376) inte kullkastar den analys som redovisas ovan i punkterna 2794—2806 vad beträffar varaktigheten av den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet. Som anförts ovan i punkt 2795, framgår det av dokument nr 33.126/18760 och 4487—4490 att ETF:s framtid diskuterades vid det möte som hölls i slutet av maj månad i Luxemburg, vilket visar att den gemensamma viljan att upprätta ETF hade bestått fram till detta möte.

2808 Det faktum att Lafarges interna promemoria av den 1 juni 1987 (dokument nr 33.126/4487—4490), se ovan punkt 2795, inte kan göras gällande gentemot Holderbank (se ovan punkt 377) innebär inte heller att den analys som redovisas ovan i punkterna 2794—2806 beträffande varaktigheten av den i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet fastställda överträdelsen inte skall anses gälla gentemot detta bolag. Enligt vad Holderbank självt uttalat inför kommissionen (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760) "beslutades det officiellt vid ett informellt möte i anslutning till ett möte inom Cembureau i Luxemburg att upplösa ETF i slutet av maj år 1987", vilket visar att den gemensamma vilja som hade lett till upprättandet av ETF hade bestått fram till denna tidpunkt.

2809 Dyckerhoff (T-35/95), Ciments français (T-39/95), Aalborg (T-44/95) och Uniland (T-58/95) har bestritt att de skulle varit delaktiga i överträdelsen i artikel 4.1 under så lång tid som kommissionen har påstått. De har framhållit att de efter ett visst datum inte längre deltagit i möten inom eller avseende ETF.

2810 Dyckerhoff har anfört att bolaget inte längre hade intresse av att upprätthålla kontakten med sina konkurrenter efter det att kommissionen på högsta nivå den 6 november 1986 informerats om den grekiska regeringens uppträdande. Efter denna tidpunkt deltog bolaget inte i något möte eller någon åtgärd avseende detta ärende. Dess deltagande i ETF varade således på sin höjd sex månader, från och med den 28 maj till och med den 6 november 1986.

2811 Ciments français har anmärkt att "chefsdelegaterna" inom ETF inte ytterligare sammanträffade för att diskutera den grekiska frågan efter att ha träffat kommissionsledamoten P. Sutherland den 6 november 1986.

2812 Aalborg har gjort gällande att bolaget, efter mötet den 5 november 1986 för att förbereda påföljande dags möte med P. Sutherland, inte deltog i något möte inom ETF. Bolaget fick inte heller längre någon information om ETF:s verksamhet. ETF begärde inte längre att bolaget skulle ta ställning till någonting efter mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden. Oavsett hur de sakomständigheter skall tolkas som förekommer i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet är det således uteslutet att Aalborg gjort sig skyldigt till en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 9 september eller den 5 november 1986.

2813 Avslutningsvis har Uniland anfört att det inte finns någon omständighet som medför att dess deltagande i ETF kan förlängas till tiden efter den 6 november 1986, då det andra och sista möte ägde rum vid vilket P. Rumeu var närvarande under denna tidsperiod.

2814 Rätten fastslår emellertid att de olika sökandena inte har förebringat någon bevisning om att de, efter att de undertecknat avtalet om att upprätta ETF, öppet hade visat övriga deltagare, exempelvis vid det sista möte där de deltog, att de inte samtyckte till att ETF skulle fortsätta att granska avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra import av lågpriscement till Västeuropa.

2815 Rätten finner därför att bolagen stödde denna åtgärd till dess att den upphörde, såsom följer av bedömningen ovan i punkterna 2794—2806, eller åtminstone gav övriga deltagare ett sådant intryck (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

E — Insyn i akten

1. Inledande synpunkter

2816 Cembureau (T-26/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC (T-36/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), BDZ (T-48/95), Unicem (T-50/95), Asland (T-55/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Irish Cement (T-60/95), Italcementi (T-65/95), Holderbank (T-68/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95) och Blue Circle (T-88/95) har gjort ett antal yttranden mot bakgrund av de dokument som de fått tillgång till genom de åtgärder för processledning som rätten beslutade om den 2 oktober 1996 och den 18 och den 19 juni 1997 i fråga om insyn i akten. De har gjort gällande att kommissionen, genom att endast ge dem begränsad tillgång till meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen under det administrativa förfarandet, har berövat dem möjligheten att tillgå de dokument som åberopats emot dem samt åsidosatt deras rätt till försvar i samband med att den fastställde att de gjort sig skyldiga till överträdelsen av artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2817 Cementir (T-87/95) har, till följd av de ovannämnda åtgärderna för processledning, hänvisat till ett antal dokument som bolaget anser att det kunde använt under det administrativa förfarandet för att försvara sig mot den anmärkning som riktats mot det och som avsåg att bolaget deltagit i avtalet om att upprätta ETF. Rätten anser emellertid att det saknas skäl att bedöma huruvida dessa yttranden är välgrundade, eftersom det redan har fastställts att artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i de delar det där fastställs att Cementir deltagit i avtalet (se ovan punkterna 2767—2782).

2. Mål T-26/95, Cembureau mot kommissionen

2818 I sina yttranden av den 10 februari och den 28 november 1997 anför Cembureau (T-26/95) att det inte i något av de dokument Cembureau fått tillgång till genom de åtgärder för processledning som nämns ovan i punkt 2816 förekommer någon bevisning om att Cembureau haft samband med ETF, med undantag för dels uttrycket "chefsdelegater", som används på ett sporadiskt och oprecist sätt i vissa dokument, dels de omständigheter som avser den mycket begränsade roll som två av medlemmarna av dess personal spelade vid de två första förberedande mötena inom ETF. Däremot förstärker bevisningen i akten om Förenade kungariket slutsatsen att problemet med Grekland inte på något sätt berörde Cembureau, eftersom detta handhades av CMF och enskilda företag (dokument nr 33.126/17160—17172, 17178 och 17179) genom avtal på högsta politiska nivå med Förenade kungarikets regering och löstes tack vare regeringens ingripande (dokument nr 33.126/17157—17165, 17180—17184, 17191—17194, 17219—17225, 17624, 17625, 17631—17633, 17635—17638, 17641—17654, 10827 och 10828). Dessa dokument samt ett flertal andra (dokument nr 33.126/11188, 11189, 10842—10844, 11072, 10827, 10828, 11123—11127, 11130, 11131, 11165—11169, 11171—11175, 11178, 11179, 11000, 11001, 11243, 11244, 7725—7740, 15351—15353, 15363, 15355, 15388, 15364—15367, 16087, 16088, 16091—16110 och 16122—16126) skulle för övrigt visa vikten av den upplysningskampanj och de påtryckningar som vidtogs gentemot de brittiska statsmakterna (regering och parlament) och medlemmarna av Europaparlamentet, samt kontakterna med kommissionen, som det "grekiska problemet" hade givit upphov till. Av akten om Förenade kungariket skulle också framgå att den grekiska regeringen hade uppmanat sin cementindustri att kontakta sin brittiska motsvarighet för att lösa problemet med Grekland (dokument nr 33.126/17178 och 17179). Lösningen på detta problem hade således inte lett till en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet. Det har också, enligt Cembureau, betydelse att Frankrike, då landet ställdes inför problemet med import från Grekland, tog kontakt inte bara med Cembureau utan också med Förenade kungarikets regering samt DTI (se ovan punkt 416) (dokument nr 33.126/17219—17225). Cembureau anser att all denna dokumentation, om den hade gjorts tillgänglig för sammanslutningen under det administrativa förfarandet, hade kunnat göra det möjligt för denna att visa att det helt saknas bevisning om att den skulle ha deltagit, genom sin personal, sin ledning, sina kommittéer eller sina företrädande organ, i dessa åtgärder och politiska påtryckningar. Cembureau anser vidare att den hade kunnat tillbakavisa kommissionens påståenden om att den hade spelat en central roll i uppbyggnaden av ETF och dess verksamhet.

2819 Rätten fastslår emellertid att kommissionen inte har bestritt att uppkomsten av problemen med import från Grekland hade lett till en bred informationsoffensiv och påtryckningar gentemot nationella myndigheter (särskilt brittiska och grekiska myndigheter) samt gemenskapsmyndigheter (kommissionen och Europaparlamentet) avseende följderna av lågprisexport från Grekland (punkt 16 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 24.2 och 25.12, 25.19, 25.36, 25.42—25.45 och 25.47 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen koncentrerar sig emellertid i det ifrågasatta beslutet endast på åtgärder som gick utöver dessa åtgärder (fotnot 115 i det ifrågasatta beslutet). De kommentarer som Cembureau hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att aktualisera de politiska åtgärder som genomförts med anledning av den grekiska exporten hade således endast kunnat illustrera en aspekt på denna akt som kommissionen behandlat i vederbörlig ordning. De hade däremot inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att importhoten mot Västeuropa, avseende cement från Grekland, samtidigt med politiska åtgärder, hade givit

upphov till att ETF bildades, i syfte att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra importen av lågpriscement (i första hand från Grekland) till de europeiska marknaderna.

2820 Dessa kommentarer hade, även om de framförts under det administrativa förfarandet, inte heller kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som kommissionen redovisar i punkterna 24.2 och 25.1 och 25.2 i det ifrågasatta beslutet avseende direktören för Cembureau, P. Dutron och dennes deltagande i mötet den 28 maj 1986 i Rom och en annan direktör vid Cembureau, H. Collis, samt dennes deltagande i en del av mötet den 3 juni 1986 i Zürich. Följaktligen hade de inte gjort det möjligt att utesluta att Cembureau varit delaktig i avtalet om att upprätta ETF.

2821 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att dessa kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Cembureau har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

3. Mål T-35/95, Dyckerhoff mot kommissionen

2822 Dyckerhoff har anfört att de dokument som bolaget fick tillgång till genom de ovan i punkt 2816 nämnda åtgärderna för processledning hade givit bolaget möjlighet att under det administrativa förfarandet underbygga sitt försvar i fråga om ETF:s verksamhet samt dess roll.

2823 Dyckerhoff har anfört nio argument till stöd för detta påstående.

2824 För det första framhåller bolaget i sitt yttrande av den 7 februari 1997 att dess namn inte förekommer någonstans i den detaljerade översikt över ETF som framkommer i vissa protokoll från Herakles (dokument nr 33.126/19875—19887), vilket skulle visa att bolaget inte var inblandat i ETF.

2825 Rätten erinrar om att de kommentarer som bolaget hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i dessa dokument inte hade kullkastat de objektiva slutsatser som kommissionen redovisar i punkt 25.1, 25.9, 25.23 och 25.39 i det ifrågasatta beslutet avseende Dyckerhoffs deltagande i mötet den 28 maj 1986 i Rom, i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden samt i mötet mellan företrädare för den europeiska

cementindustrin den 6 november 1986 i Bryssel. Följaktligen hade de inte kunnat leda till slutsatsen att Dyckerhoff inte var delaktigt i avtalet om att upprätta ETF.

2826 För det andra har Dyckerhoff i sitt yttrande av den 7 februari 1997 anfört att vissa dokument i den italienska och den spanska akten (dokument nr 33.126/12060, 12061 och 12063 samt nr 33.322/1390—1394) visar att även andra cementproducenter och nationella sammanslutningar hade betraktat de diskussioner som ägt rum och de åtgärder som vidtagits inom ramen för ETF som ett lagenligt försök att tillse att antidumpningsåtgärder vidtogs gentemot importen från Grekland.

2827 Det förefaller emellertid som om de handlingar som åberopats innehåller Unicems svar på kommissionens frågor i samband med det förfarande som lett fram till meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet, samt Oficemens svar på frågor som ställts av Tribunal de Defensa de la Competencia. I sina svar förnekar Unicem och Oficemen att det vidtagits åtgärder mot grekiska producenter på grundval av ETF:s möten. Det är uppenbart att sådana förnekanden inte kan kullkasta vare sig utdragen ur de dokument som avses i punkt 25.15 och 25.24 samt 53.7 i det ifrågasatta beslutet, vilka kommissionen med rätta stött sig på för att visa att ETF hade ett konkurrensbegränsande syfte, eller de objektiva slutsatser som återges ovan i punkt 2825, vilka föranlett kommissionen att fastslå att Dyckerhoff varit delaktigt i den överträdelse som utgjordes av avtalet om att upprätta ETF.

2828 För det tredje har Dyckerhoff i sitt yttrande av den 7 februari 1997 pekat på dagordningen för ett möte med SFIC (dokument nr 33.126/14828), vilken skulle visa att det under den tidsperiod då den grekiska exporten var aktuell förekom enskilda och oberoende initiativ från olika producenters och nationella sammanslutningars sida. Dessa uppgifter skulle motsäga att det under samma tidsperiod fanns en europeisk samordning gentemot import från Grekland.

2829 Dyckerhoff har tillagt att sådana enskilda och oberoende initiativ också avsåg import från andra marknader än den grekiska, vilket skulle visa att det inte var nödvändigt att upprätta en europeisk samordning för att bekämpa import från Grekland. Bolaget har inledningsvis hänvisat till dokument om den franska marknaden (dokument nr 33.126/5695—5698, 5637—5640, 5651—5656, 5657—5659, 5709—5713 och 5714—5724). Bolaget frågar sig varför importen från Grekland skulle ha behövt bekämpas med hjälp av ETF:s kraftfulla medel, medan liknande import från andra marknader endast skulle ha diskuterats på nationell nivå. Bolaget har därefter hänvisat till dokument rörande den spanska marknaden, nämligen ett protokoll från Oficemen (dokument nr 33.322/1311—1318) och ett protokoll från styrelsen för Asland (dokument nr 33.322/1604, 1607 och 1608), i vilka enbart nämns nationella åtgärder för att bekämpa importen.

2830 Rätten fastslår dock att de kommentarer som Dyckerhoff hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet inte hade kunnat kullkasta den bevisning bestående av de olika handlingar som nämns i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastslagit att uppkomsten av det "grekiska problemet", förutom vissa enskilda initiativ på vissa marknader, hade givit upphov till en multilateral konkurrensbegränsande samverkan mellan olika företag, däribland Dyckerhoff, och europeiska företagssammanslutningar, vilken avsåg upprättandet av ETF för att pröva avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra import av lågpriscement till Västeuropa, i första hand cement från Grekland.

2831 För det fjärde nämner Dyckerhoff i sitt yttrande av den 7 februari 1997 utdrag ur en intern promemoria från Italcementi om import från Grekland (dokument nr 33.126/2950, 2951 och 2954), vilka inte skulle innehålla något direkt omnämnande av ETF eller andra företag eller sammanslutningar som var medlemmar av ETF. Av utdragen skulle framgå att det "grekiska problemet" i Italien hade behandlats tillsammans med de problem som uppstått i samband med export från Jugoslavien. Även om dessa utdrag skulle innehålla ett direkt omnämnande av ETF:s verksamhet i samband med ett angrepp från den grekiska marknaden, innehåller de ingen uppgift om någon åtgärd som beslutats eller samordnats av ETF.

2832 Rätten anser att Dyckerhoff har anfört två inbördes motstridiga tolkningar av Italcementis promemoria i fråga. Dels har bolaget gjort gällande att utdragen ur promemorian inte har något direkt samband med ETF, dels har det anfört att utdragen innehåller ett direkt omnämnande av ETF:s verksamhet. I själva verket ägnar upphovsmannen till promemorian ett särskilt avsnitt åt ETF:s verksamhet (dokument nr 33.126/2950), under punkten "2. Attività Task Force".

2833 Dyckerhoff har för övrigt inte förklarat på vilket sätt de kommentarer bolaget hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att framhålla att de grekiska och jugoslaviska "frågorna" behandlats tillsammans i Italien skulle vara relevanta för dess försvar i samband med anmärkningarna om ETF.

2834 Under alla förhållanden hade de kommentarer som bolaget hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av promemorian från Italcementi inte kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som återges ovan i punkterna 2825 och 2830, med stöd av vilka kommissionen med rätta har fastställt att Dyckerhoff varit delaktigt i avtalet om att upprätta ETF, vilket syftade till att hindra importen av lågpriscement till Västeuropa.

2835 För det femte åberopade Dyckerhoff i sitt yttrande av den 7 februari 1997 ett antal dokument (dokument nr 33.126/14832, 17129, 17140, 17171, 17176, 17187, 17193, 17196, 17071, 17158 och 19875—19887) av vilka det skulle framgå att de nationella sammanslutningarna, särskilt de franska och brittiska, hade vänt sig till respektive statsmakter för att upplysa dessa om sin oro med avseende på importen från Grekland. Dyckerhoff har i detta hänseende erinrat

om att det alltid anfört (s. 60 i svaret på meddelandet om anmärkningar, s. 92 i ansökan) att den del av ETF:s verksamhet som bolaget deltagit i uteslutande avsåg ingivandet av ett antidumpningsklagomål till kommissionen. Bolaget har vidare åberopat ett protokoll från Oficemen, vilket inte bifogats yttrandet, avseende import från Tunisien, vari bolaget nämner ett antal åtgärder att vidta gentemot nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheterna.

2836 I sitt yttrande av den 5 januari 1998 nämner Dyckerhoff en intern promemoria från Blue Circle av den 2 september 1986, varav framgår att de europeiska cementproducenterna önskade begära att kommissionen skulle vidta åtgärder mot den import av cement från Grekland som ansågs oförenlig med gemenskapsrätten (dokument nr 33.126/11023—11025). Bolaget har också hänvisat till två handskrivna promemorior från Blue Circle avseende förberedelserna av ETF:s möte i början av september 1986, vars innehåll tyder på att förberedelserna bestått av enbart politiska åtgärder riktade mot Europaparlamentet och kommissionen (dokument nr 33.126/11028—11034), samt ett telefaxmeddelande av den 17 september 1986 från Sir John Milne vid Blue Circle, av vilket skulle framgå att den rent politiska oron stod i centrum för diskussionerna vid mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden (dokument nr 33.126/11079). Bolaget har också nämnt ett antal dokument som skulle intyga att ETF:s verksamhet var lagenlig, genom att de återger de åtgärder som vidtagits av cementproducenterna och deras nationella sammanslutningar gentemot nationella myndigheter (dokument nr 33.126/16494, 16495, 16467, 16469—16471, 16473—16487, 15364—15366 och 11125—11127). Slutligen har bolaget påtalat innehållet i en intern promemoria från Blue Circle av den 5 september 1986 avseende mötet den 9 och den 10 september 1986 med ledamöterna av Europaparlamentet i Strasbourg, av vilken framgår att initiativet till dessa åtgärder inte kom från de tyska producenterna (dokument nr 33.126/11052 och 11053).

2837 Rätten påpekar emellertid att tvärtemot vad Dyckerhoff försöker göra gällande ställer dokument nr 33.126/11028—11034 inte innehållet i de två mötena den 9 september 1986 i Baden-Baden, vilket beskrivs i punkt 25.21—25.33 i det ifrågasatta beslutet, i någon annorlunda dager. De handskrivna promemorior som återfinns i dessa dokument anger enbart att det hållits ett möte i Baden-Baden den 9 september 1986 utan att närmare ange dess syfte, samt ett möte under påföljande dag i Strasbourg, med ledamöterna i Europaparlamentet. Dessa uppgifter motsäger således inte de påståenden som framgår av de handlingar som avses i punkt 25.21—25.33 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att det den 9 september 1986 i Baden-Baden först mitt på dagen hölls ett möte inom ETF vilket avsåg förberedelser inför mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF, därefter mot slutet av eftermiddagen detta sista möte, under vilket frågorna om upprättande av ETF, dess konkurrensbegränsande syfte, dess sammansättning, dess verksamhet samt de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle prövas behandlades.

2838 Samma bedömning skall göras av telefaxmeddelandet av den 17 september 1986 från Blue Circle (dokument nr 33.126/11079). Den omständigheten att denna handling enbart nämner politiska överväganden till följd av det möte som hölls veckan dessförinnan i Baden-Baden kullkastar inte de objektiva slutsatser som redovisas i punkten ovan.

2839 För övrigt har det redan framhållits (se ovan i punkt 2819) att kommissionen inte har bestritt att uppkomsten av frågan om den grekiska exporten hade lett till en bred informationsoffensiv och påtryckningar gentemot nationella myndigheter, utan att den i det ifrågasatta beslutet endast koncentrerat sig på åtgärder som gick utöver dessa åtgärder (fotnot 115 i det ifrågasatta beslutet). De kommentarer som Dyckerhoff hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att framhålla den politiska dimensionen i det grekiska ärendet kunde således enbart illustrera en aspekt på detta ärende som kommissionen behandlat. De hade däremot inte kunnat kullkasta den bevisning som består av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att importhoten mot Västeuropa avseende cement från Grekland samtidigt med politiska åtgärder hade givit upphov till att ETF bildades, i syfte att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra importen av lågpriscement (i första hand från Grekland) till de europeiska marknaderna. Dessa kommentarer hade inte heller kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkt 2825 avseende Dyckerhoffs deltagande i olika möten avseende ETF och dess rättsstridiga verksamhet.

2840 För det sjätte anför Dyckerhoff i sitt yttrande av den 7 februari 1997 att kommissionen, i den del av bakgrundsavsnittet i meddelandet om anmärkningar som ägnas åt den grekiska marknaden (kapitel 7), inte har nämnt det antidumpningsförfarande som de europeiska producenterna planerade samt de statliga åtgärder som de grekiska producenterna gynnades av, trots att dessa omständigheter framgick av åtskilliga andra dokument (dokument nr 33.126/19882 och 19884).

2841 I det ifrågasatta beslutet anför kommissionen emellertid, i fotnot 113, att "vid tidpunkten för anslutningen till gemenskapen erhöll den grekiska industrin omfattande statligt stöd", innan den nämner ett antal beslut som den fattat med avseende på detta stöd, under och efter den tidsperiod då ETF var verksamt. I punkt 53.8 i det ifrågasatta beslutet diskuterar kommissionen på ett detaljerat sätt den argumentation som Lafarge utvecklade vid förhandlingen den 12 mars 1993, enligt vilken "artikel 85.1 i fördraget inte är tillämplig på medlemmarna i ETF med anledning av att dessa hade agerat i självförsvar mot exporten från de grekiska producenterna som mottog ett rättsstridigt statligt stöd från statsmakterna i sitt land". Kommissionen har således under det administrativa förfarandet uppfattat det ekonomiska sammanhang i vilket de europeiska producenterna reagerade mot importen från Grekland på ett korrekt sätt. Följaktligen hade de kommentarer som Dyckerhoff hade kunnat framföra under denna tidsperiod med utgångspunkt i dokument nr 33.126/19882 och 19884 endast kunna läggas till de yttranden som redan beaktats i vederbörlig ordning i det ifrågasatta beslutet.

2842 För det sjunde har Dyckerhoff i sitt yttrande av den 5 januari 1998 hänvisat till flera telexmeddelanden från Blue Circle avseende planeringen inför ETF:s möte den 10 september 1986. Inte i något av dessa telexmeddelanden omnämns Dyckerhoff, vilket skulle visa att bolaget inte deltog i planeringen och förberedelserna av ETF:s påstådda verksamhet (dokument nr 33.126/11010—11012). Dyckerhoff grundar samma argument på de telexmeddelanden som avser ETF:s möten den 21 oktober 1986, i januari, i mars och i maj 1987 (dokument nr 33.126/15343—15347, 18874—18894, 18901—18907, 18903—18918, 18950, 18951, 18953—18955 och 18956—18960).

2843 Kommissionen har inte påstått att det hållits ett möte inom ETF den 10 september 1986. I punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet anför kommissionen att ETF sammanträdde den 9 september 1986 vid lunchtid i Baden-Baden, utan att göra gällande att Dyckerhoff var närvarande vid detta möte. Kommissionen anför heller inte i det ifrågasatta beslutet att Dyckerhoff skulle ha deltagit i ETF:s möten den 21 oktober 1986 och den 9 januari 1987, i arbetsgruppens "Skyddsåtgärder" möte den 17 mars 1987 eller i mötet i slutet av maj 1987 då ETF:s framtid diskuterades. Som erinrats om ovan i punkt 2825 har kommissionen fastställt att Dyckerhoff deltagit i mötet den 28 maj 1986 i Rom, i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden och i det möte som hölls av företrädare för den europeiska cementindustrin den 6 november 1986 i Bryssel. Dessa objektiva slutsatser, som har föranlett kommissionen att fastställa att Dyckerhoff deltagit i överträdelsen avseende upprättandet av ETF hade inte kunnat kullkastas av de kommentarer som det tyska företaget hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av de dokument som avses i punkten ovan.

2844 Rätten tillägger att kommissionen i punkt 53.4 i det ifrågasatta beslutet tar ställning till "vissa företags och företagssammanslutningars påstående om att dessa inte skulle ha deltagit i Taskforces möten eller de möten som hållits i dess arbetsgrupper, utan enbart i chefsdelegaternas möten, och därför inte kan ställas till svars för de studerade åtgärderna". Den typ av yttranden som nu anförts av Dyckerhoff har beaktats fullt ut av kommissionen i det ifrågasatta beslutet.

2845 För det åttonde nämner Dyckerhoff i sitt yttrande av den 5 januari 1998 en intern promemoria från Blue Circle av den 28 augusti 1986 (dokument nr 33.126/11013), där det anges att dess upphovsmans ansträngningar att bilda en europeisk front mot importen från Grekland misslyckats. Dessa uppgifter skulle visa att Dyckerhoff utöver de rent politiska åtgärderna inte har deltagit i några gemensamma åtgärder med andra europeiska producenter.

2846 Tvärtemot vad Dyckerhoff har gjort gällande nämns i dokumentet i fråga ingenting om att Blue Circle skulle ha misslyckats i sitt försök att skapa en gemensam europeisk front mot importen från Grekland. I dokumentet framhålls endast de stora svårigheterna med att dels bevisa "samverkan mellan de grekiska producenterna", dels komma till en generell överenskommelse med den grekiska industrin.

2847 Under alla förhållanden hade de kommentarer som Dyckerhoff hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av detta dokument inte kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som återges ovan i punkterna 2825 och 2830, vad beträffar upprättandet av ETF vid halvårsskiftet år 1986, i syfte att reagera genom en gemensam front mot import som hotade stabiliteten på de olika västeuropeiska marknaderna, och vad beträffar Dyckerhoffs deltagande i denna samverkan.

2848 För det nionde anför Dyckerhoff i sitt yttrande av den 5 januari 1998 att bolaget efter en skrivelse från Holderbank riktad till medlemmarna i ETF inte längre deltog i samarbetet kring uppföljning och tillämpningsåtgärder vid mötet i Baden-Baden, där det enbart deltog för att förbereda mötet med ledamöterna av Europaparlamentet. Dess namn förekom faktiskt inte i förteckningen över mottagare av denna skrivelse (dokument nr 33.126/18870—18873).

2849 Även om denna omständighet hade kunnat åberopas av Dyckerhoff under det administrativa förfarandet hade den inte kunnat kullkasta innehållet i protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, där det anges att J. Lose, vid Dyckerhoff, var närvarande vid detta möte, under vilket ETF upprättades och dess konkurrensbegränsande syfte, dess sammansättning, dess verksamhet samt de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle prövas behandlades (punkt 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857—18862). De kommentarer som Dyckerhoff hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i den i ovanstående punkt nämnda skrivelsen från Holderbank, för att söka visa att bolaget hade deltagit i mötet enbart med avseende på de politiska åtgärder som planerades gentemot ledamöterna av Europaparlamentet, hade i detta hänseende inte kunnat kompensera det faktum att det fullständigt saknades bevisning om att Dyckerhoff under detta möte uttryckligen hade upplyst övriga deltagare om att bolaget bevistade detta i ett helt annat syfte än de.

2850 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Dyckerhoffs kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Dyckerhoff har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

4. Mål T-36/95, SFIC mot kommissionen

2851 SFIC anför i sitt yttrande av den 10 februari 1997 att det av ett visst antal handlingar i den brittiska akten (dokument nr 33.126/17157—17159, 17163, 17164, 17171, 17172, 17182 och 17193) framgår att CMF hade vidtagit ett stort antal åtgärder gentemot sina nationella myndigheter för att framkalla åtgärder för att hantera importen från tredje länder eller Grekland. CMF skulle ha tagit kontakt med handelsministern och OFT (se ovan punkt 1147) för att planera åtgärder på regeringsnivå och undersöka vilket stöd dessa skulle kunna ges, genom att upplysa bland andra DTI (se ovan punkt 416) om situationen på marknaden vad beträffar import från Östeuropa (dokument nr 33.126/17220, 17623—17625, 17628—17630, 17635—17638 och 17641—17653). Vad beträffar frågan om import från Grekland framgår det av flera handlingar i den brittiska akten, särskilt av protokollet från CMF:s möte den 8 oktober 1986 (dokument nr 33.126/17168 och 17178), att det förekommit direkta kontakter mellan Förenade kungarikets regering och den grekiska regeringen, vilket skulle förstärka SFIC:s argument att denna fråga frammanade en bilateral reaktion av lobbykaraktär snarare än en konkurrensbegränsande samverkan. Handlingarna syftade också till att förstärka bevisningen om att det "grekiska problemet" var av stor betydelse på det ekonomiska planet. Bland handlingarna i akten om Förenade kungariket har SFIC åter hänvisat till protokollet från

CMF:s möte den 3 juni 1987, varav framgår att det knutits kontakter mellan de franska myndigheterna och deras brittiska motsvarighet då hoten avseende import av cement från Grekland till Frankrike, via hamnen i Rouen, uppkom. Avslutningsvis framgår det av flera handlingar i akten om Spanien (dokument nr 33.322/1319—1323, 1604, 1607 och 1608) att Oficemen har vidtagit åtgärder gentemot statsmakterna i sitt land inom ramen för lobbying i olika frågor, exempelvis frågan om certifiering av cementens kvalitet. SFIC har gjort gällande att samtliga dessa dokument hade varit särskilt användbara för SFIC som då hade kunnat underbygga sitt påstående om att de åtgärder SFIC vidtagit, enskilt eller genom Cembureau, under den ifrågavarande tidsperioden var lagenliga. SFIC anser att om Cembureau-avtalet hade existerat, hade de olika nationella sammanslutningarna vidtagit helt andra åtgärder för att bekämpa importen (särskilt från Grekland).

2852 I sitt yttrande av den 7 januari 1998 åberopar SFIC ett antal handlingar (dokument nr 33.126/2088—2096, 2122—2125, 7717—7722, 11003, 11004, 11021, 11022, 11052, 11053, 11066—11068, 11077—11079, 11122—11124, 11130, 11131, 11180, 11181, 15388, 16436, 16437, 16467, 16468, 16469, 16470, 16471, 16472—16474, 16488, 16489, 16490, 16508 och 16509), vilka enligt SFIC ger stöd åt dess förklaringar under det administrativa förfarandet, vilka syftade till att visa att dess eget och andra europeiska sammanslutningars och företags handlande, vilket var avsett att på europeisk nivå hantera den otillåtna exporten från Grekland, hade bestått i politiska åtgärder gentemot statsmakterna och gemenskapsmyndigheterna, med särskilt stöd av ledamöter av Europaparlamentet, åtgärder som för övrigt givit resultat. SFIC hänvisar åter till protokollet från mötet den 29 mars 1988 med CBR:s ledning (dokument nr 33.126/7635—7637), varav skulle framgå att kommissionen varit tämligen passiv i fråga om situationen för den grekiska cementindustrin, trots att vissa delar av dess verksamhet stod i strid med gemenskapsbestämmelserna. Dessa dokument skulle ha varit av nytta för SFIC för att SFIC bättre skulle kunna överblicka frågan om import av cement till Europa från Grekland och berättiga nödvändigheten av den lobbyverksamhet som därefter bedrevs, såväl av branschorganisationer som av vissa cementproducenter. Avslutningsvis har SFIC hänvisat till ett utdrag ur en inlaga av Blue Circle av den 8 december 1989 till kommissionen (dokument nr 33.126/13633—13648) varav framgår att de dokument om importen från Grekland som kommissionens tjänstemän återfunnit hos Blue Circle "helt och hållet stödjer Blue Circles påstående att även om det förekommit diskussioner om olika möjliga lösningar på det problem som uppstått till följd av det grekiska beslutet att exportera starkt subventionerad cement till Förenade kungariket, har det inte ingåtts eller genomförts något avtal eller någon samordning med övriga europeiska cementproducenter" (dokument nr 33.126/13643). Enligt SFIC borde uppgifterna i denna inlaga, för att reglerna om rätten till försvar skulle iakttas, ha gjorts tillgängliga för SFIC under det administrativa förfarandet, eftersom de hade utgjort bevisning till fördel för SFIC.

2853 Det har redan framhållits vid upprepade tillfällen (se bland annat ovan i punkt 2819) att kommissionen inte har bestritt att uppkomsten av problemen med import från Grekland hade lett till en bred informationsoffensiv och påtryckningar gentemot nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheterna avseende följderna av lågprisexport från Grekland. Kommissionen koncentrerar sig emellertid i det ifrågasatta beslutet endast på åtgärder som gick utöver dessa åtgärder (fotnot 115 i det ifrågasatta beslutet). De kommentarer som SFIC hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att aktualisera de politiska åtgärder som genomförts med anledning av den grekiska exporten hade således endast kunnat illustrera en aspekt på denna akt "... som kommissionen beaktat" och inte bestritt. De hade däremot inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det

ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att importhoten mot Västeuropa avseende cement från Grekland samtidigt med politiska åtgärder hade givit upphov till att ETF bildades i syfte att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra importen av lågpriscement (i första hand från Grekland) till de europeiska marknaderna.

2854 Dessa kommentarer hade inte heller kunnat kullkasta de olika objektiva slutsatser som kommissionen redovisar i punkt 29.4 i det ifrågasatta beslutet och på grundval av vilka den med rätta har fastslagit att SFIC deltagit i den överträdelse som innebar att ETF upprättades.

2855 Vad beträffar de kommentarer som SFIC hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av dokumentet från CBR (dokument nr 33.126/7635—7637) hade dessa anslutit sig till Lafarges yttranden vid förhandlingen den 12 mars 1993, vilka syftade till att under åberopande av självförsvar berättiga de åtgärder som de europeiska producenterna gemensamt hade vidtagit gentemot importen från Grekland, yttranden som kommissionen tagit ställning till i punkt 53.8 i det ifrågasatta beslutet.

2856 Avslutningsvis hade de kommentarer som SFIC hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av Blue Circles invändningar (dokument nr 33.126/13633—13648), ett företag som var direkt inblandat i ETF, uppenbarligen inte kunnat kullkasta den bevisning som avses i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilken kommissionen med rätta har fastställt att det förekommit en "ETF"-samordning och att SFIC varit inblandat i denna konkurrensbegränsande samverkan.

2857 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att SFIC:s kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. SFIC har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

5. Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen

2858 Ciments français anför i sitt yttrande av den 10 februari 1997 att vissa dokument rörande de kapitel i meddelandet om anmärkningar som avser Grekland, Förenade kungariket och Italien skulle ha gjort det möjligt för bolaget att visa att de åtgärder som vidtogs gentemot importen från Grekland, tvärtemot vad kommissionen påstått, inte initierades av vare sig ETF eller chefsdelegaterna och heller inte vidtogs på grundval av en konkurrensbegränsande samverkan mellan Cembureau och flera europeiska producenter.

2859 Bolaget åberopar i detta hänseende olika dokument (interna promemorior från Italcementi av den 15 och den 26 oktober 1987 (dokument nr 33.126/2945—2951) och protokollet från ett möte den 12 januari 1988 inom en arbetsgrupp i Rom (dokument nr 33.126/19871—19873)), vilka avser åtgärder gentemot importen av cement till Italien från Grekland och som inte innehåller någon som helst hänvisning till något avtal mellan italienska och europeiska producenter inom Cembureau eller ETF.

2860 Bolaget har därefter gjort gällande att de åtgärder som rör importen av cement till Förenade kungariket från Grekland inte genomförts av vare sig chefsdelegaterna eller ETF, och att de inte har något som helst samband med Cembureau. Bolaget nämner i detta sammanhang ett antal dokument vars datering sammanfaller med de möten inom ETF eller chefsdelegaternas möten som kommissionen hänvisar till, och i vilka det skulle anges att de brittiska producenterna försökte att ensamma, på nationell nivå och på gemenskapsnivå, finna en juridisk och politisk lösning på de problem som uppkommit genom importen från Grekland, utan att det någonstans nämns något om samordnade förfaranden med ETF eller chefsdelegaterna (dokument nr 33.126/10827, 10828, 17157—17159, 17166—17170, 17178, 17179 och 19881—19887).

2861 Ciments français nämner i sitt yttrande av den 21 november 1997 flera dokument som påstås visa att ETF och de möten som hölls av företrädare för den europeiska cementindustrin endast syftade till att efter påtryckningar från brittiska producenter samordna lobbyåtgärder, såväl på nationell nivå som på gemenskapsnivå, för att få slut på subventionerna till export från Grekland till den övriga gemenskapen (dokument nr 33.126/18961, 16494, 16495, 16493, 16508, 16489, 16490, 16469, 18962, 18963, 16463, 11021, 11022, 11052, 11053, 18972, 16443, 11079, 16436, 16437, 11123—11126, 11165—11167, 11171—11175 och 19014—19016). Dessutom bekräftar vissa av dessa dokument att B. Laplace, ordförande för Ciments français och vid tidpunkten för de aktuella omständigheterna ordförande för SFIC, hade till enda uppgift att företräda den franska industrin i samband med dessa politiska åtgärder (dokument nr 33.126/18962, 18963, 11021, 11022, 11052 och 11053).

2862 Rätten fastslår emellertid att samtliga dessa kommentarer, även om Ciments français kunnat framföra dem under det administrativa förfarandet, inte hade gjort det möjligt att bortse från den bevisning som avses i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, och på grundval av vilken kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att den "grekiska frågan", förutom de enskilda reaktioner som uppstått på de marknader som mer direkt hotas av import från Grekland (särskilt Förenade kungariket och Italien) samt politiska åtgärder för att informera och utöva påtryckningar gentemot nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheterna, hade lett till att ETF bildades på initiativ från ett antal stora företag, däribland Ciments français, i syfte att granska avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna förhindra den import (i första hand från Grekland) som bringade de europeiska marknaderna i obalans och för att göra framställningar om rekommendationer för chefsdelegaterna.

2863 Rätten framhåller vidare att Ciments français, vid förhandlingen den 12 mars 1993, efter att ha uttalat att B. Laplace, dess ordförande och vid tidpunkten för omständigheterna även ordförande för ETF, hade deltagit i mötena i Rom, Stockholm och Bryssel, bekräftade

B. Laplaces närvaro "vid chefsdelegaternas möten vilka avsåg dess roll som fackorgan och samordningskommitté" (punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet).

2864 Oavsett dessa påståenden har kommissionen framhållit följande (punkt 53.13 i det ifrågasatta beslutet):

"Även om B. Laplace, som övriga företrädare, deltog [i dessa möten] i egenskap av ordförande för en sammanslutning eller en kommitté, kunde han inte bortse från sin egenskap av ordförande för Ciments français... Hans närvaro bekräftade således [SFIC:s och SLC:s] roll inom [ETF], liksom den roll det företag han var ordförande för spelade."

2865 De kommentarer från Ciments français sida som återges ovan i punkt 2861 och som syftar till att framhålla att B. Laplaces enda uppgift var att företräda den franska industrin i samband med politiska åtgärder med avseende på det grekiska ärendet, har inte tillfört diskussionen något nytt. De kan således inte leda till att Ciments français inte skall betraktas som ansvarigt för överträdelsen i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2866 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Ciments français kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Ciments français har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

6. Mål T-42/95, Heidelberger mot kommissionen

2867 Heidelberger gör i sitt yttrande av den 20 februari 1998 gällande att flera dokument visar att bolaget inte hade något som helst ekonomiskt intresse av att delta i några avskräckande åtgärder gentemot de grekiska producenterna, eftersom Sydtyskland av geografiska skäl inte kunde beröras av de grekiska leveranserna. Bolaget har hänvisat till för det första dokument nr 33.126/19902, 19910, 19918 och 19935, av vilka det skulle framgå att Heracles inte hade levererat någon cement till Tyskland under åren 1985 och 1986, för det andra sidan 8 i det dokument om 32 sidor som återges i pärm L, varibland dokument nr 33.126/19411—19418 förekommer, vars innehåll också skulle visa att det från år 1985 till år 1989 inte levererat cement till Tyskland från Grekland, och för det tredje dokument nr 33.126/19397 och 19401, vars innehåll skulle visa att det inte heller år 1990 skedde några sådana leveranser i Tyskland, då, enligt vad kommissionen själv anfört, ETF inte längre ens existerade (punkt 25.48 i det ifrågasatta beslutet). Heidelberger har vidare anfört att dess namn, med undantag av de handlingar som nämns i det ifrågasatta beslutet, inte nämns i någon av de pärmar med information som avser ETF. Bolaget har som exempel angivit ett stort antal handlingar avseende

bildandet av Interciment, och särskilt dokument nr 33.126/7639—7641, 7643, 7644, 7657 och 7658.

2868 Rätten erinrar emellertid om att de kommentarer som Heidelberger hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i dessa dokument för att visa att det saknade intresse av att vidta åtgärder för att bekämpa importen från Grekland inte hade kullkastat den objektiva slutsats som kommissionen redovisar i punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet avseende Heidelbergs deltagande i mötet den 28 maj 1986 i Rom, där det överenskoms att man skulle agera snabbt och samlat på den grekiska cementindustrins beslut att exportera två miljoner ton cement till Västeuropa, ett beslut som betraktades som ett "mycket allvarligt problem" för "samtliga marknader" (dokument nr 33.126/18771). Följaktligen hade kommentarerna inte kunnat leda till slutsatsen att Heidelberger inte var delaktigt i den överträdelse som beskrivs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2869 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Heidelbergs kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Heidelberger har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

7. Mål T-43/95, Lafarge mot kommissionen

2870 Lafarge har anfört att om bolaget hade fått tillgång till meddelandet om anmärkningar i dess helhet samt kommissionens akt i utredningen hade det på ett ändamålsenligt sätt under det administrativa förfarandet kunnat underbygga sin argumentation på fyra specifika punkter med avseende på den anmärkning som avsåg upprättandet av ETF, nämligen att det inte förekom någon europeisk kartell för att bekämpa import från Grekland, det ekonomiska sammanhanget och den politiska dimensionen av den grekiska frågan, ETF:s roll i sammanhanget samt kommissionens uppgifter om diskussioner som förts inom ETF.

2871 Lafarge har i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 28 januari 1998 framhållit att det i de handlingar som bolaget fått tillgång till genom de åtgärder för processledning som återges ovan i punkt 2816 helt och hållet saknas uppgift om att det förekommit en europeisk kartell med uppgift att bekämpa import av cement från Grekland.

2872 Rätten fastslår dock att de kommentarer som Lafarge hade kunnat framföra med utgångspunkt i vad kommissionen sålunda påstås ha fastställt inte hade kunnat kullkasta den bevisning, bestående av de olika handlingar som nämns i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastslagit att det förekommit en multilateral konkurrensbegränsande samverkan mellan olika europeiska företag — däribland Lafarge —

och företagssammanslutningar, vilken avsåg upprättande av ETF i syfte att undersöka olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde vidtas för att undanröja sådan import till Västeuropa som bringade marknaden i obalans, särskilt import från Grekland.

2873 Lafarge har i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 28 januari 1998 hänvisat till ett stort antal dokument som bolaget anser sig kunna haft nytta av under det administrativa förfarandet för att åskådliggöra det ekonomiska sammanhanget och den politiska dimensionen av den grekiska frågan.

2874 I sitt yttrande av den 10 februari 1997 nämner bolaget för det första ett protokoll från CMF:s möte den 17 juli 1986 (dokument nr 33.126/17158), vilket åskådliggör den politiska dimensionen av den grekiska frågan, för det andra vissa dokument som visar vilka åtgärder som brittiska myndigheter förgäves vidtagit gentemot kommissionen för att lösa det "grekiska problemet" (dokument nr 33.126/17163, 17171 och 19880), för det tredje vissa dokument som hänför sig till åtgärder som brittiska myndigheter vidtagit gentemot den grekiska regeringen för att hindra import av cement från Grekland och som även behandlar ingåendet av en mellanstatlig överenskommelse om kvoter (dokument nr 33.126/17168, 17178 och 19878), samt slutligen vissa dokument som berör brittiska konkurrensmyndigheters ingripanden och som visar att brittiska myndigheter varit inblandade i dess cementindustris manövrer för att stoppa importen av subventionerad cement från Grekland (dokument nr 33.126/17133, 17171, 17169, 17168 och 17176). Lafarge har vidare ingivit två protokoll från CMF:s möten (dokument nr 33.126/17191—17196, särskilt 17193), vilka enligt bolaget visar att ETF:s ansträngningar förlorat betydelse i jämförelse med vidtagna politiska åtgärder, nämligen att det i december 1986 ingicks en mellanstatlig överenskommelse mellan Grekland och Förenade kungariket om att begränsa importen av cement från Grekland till Förenade kungariket.

2875 I sitt yttrande av den 28 januari 1998 åberopar Lafarge för det första vissa dokument som enligt bolaget inte innehåller någon uppgift om att det förekommit någon europeisk kartell och som således skulle visa att de åtgärder som vidtagits av den brittiska industrin varit fullständigt ensidiga (dokument nr 33.126/10825, 10827—10829, 11007—11009, 10837, 11015—11020, 11074, 11075, 11110, 11116 och 11000), för det andra vissa dokument som visar vilket politiskt stöd den brittiska industrin fått i frågan (dokument nr 33.126/16473 och 16474), för det tredje vissa dokument som visar att de enda åtgärder som vidtagits för att lösa det "grekiska problemet" var de som offentliga myndigheter vidtog för att bringa det rättsstridiga statliga stödet till den grekiska cementindustrin att upphöra (dokument nr 33.126/11119—11131, 11165, 10840—10844, 11164—11169, 11171, 11172, 11177 och 11190—11191), för det fjärde vissa dokument som visar att politiska åtgärder vidtagits av den tyska, den belgiska och den italienska industrin (dokument nr 33.126/18961, 16494, 16495, 16465—16468, 16472, 16508, 16436, 16442, 2088—2090, 2122—2125, 16087, 16088, 16091—16104, 16016—16110 och 7725—7740), och slutligen vissa dokument som bevisar förekomsten av en grekisk kartell riktad mot den brittiska marknaden, vilken stöddes av den grekiska regeringen (dokument nr 33.126/19369, 19370—19392, 11004, 11108 och 11109).

2876 Det har redan framhållits vid upprepade tillfällen (se bland annat ovan i punkt 2819) att kommissionen inte har bestritt att den grekiska frågan hade en politisk dimension. Kommissionen koncentrerade sig emellertid i det ifrågasatta beslutet endast på åtgärder som gick utöver de politiska åtgärderna (fotnot 115 i det ifrågasatta beslutet). I punkt 28.13 i det ifrågasatta beslutet fastslår kommissionen att det i december 1986 ingåtts en mellanstatlig överenskommelse mellan Grekland och Förenade kungariket om att begränsa importen av cement från Grekland till Förenade kungariket och framhåller att denna överenskommelse på "högsta politiska nivå" diskuterades vid mötet den 17 mars 1987 i ETF:s arbetsgrupp "Skyddsåtgärder".

2877 Kommissionen har även på ett bra sätt uppfattat det sammanhang i vilket det statliga stöd beviljades som föranlett europeiska producenter att reagera på importen från Grekland (se ovan punkt 2841, fotnot 113 i det ifrågasatta beslutet). I punkt 53.8 i det ifrågasatta beslutet förkastar kommissionen alla yttranden som Lafarge gjorde vid förhandlingen i mars 1993 för att söka motivera sina reaktioner med att bolaget handlade i självförsvar. Av de skäl som återges i punkt 53.8 femte och sjätte stycket, nämligen att ETF:s syfte, enligt vissa dokument, var mer omfattande än endast kampen mot import från Grekland, måste Lafarges argument att det under den tidsperiod som ETF existerade förekom en grekisk exportkartell behandlas på samma sätt.

2878 De kommentarer som Lafarge hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av de olika dokument som nämns ovan i punkterna 2874 och 2875 hade således endast kunnat läggas till de överväganden som kommissionen i vederbörlig ordning beaktat i det ifrågasatta beslutet. De hade däremot inte kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som anförs ovan i punkt 2872 avseende ett antal europeiska producenters — däribland Lafarge — och företagssammanslutningars upprättande av ETF i syfte att undersöka olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde vidtas för att undanröja import till Västeuropa av lågpriscement (i första hand import från Grekland).

2879 Lafarge anför i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 28 januari 1998 vidare ett antal argument för att visa att ETF:s verkliga uppgift i den grekiska frågan var att idka lobbyverksamhet och fungera som diskussionsforum.

2880 I sitt yttrande av den 10 februari 1997 pekar sökanden i detta sammanhang särskilt på dokument nr 33.126/17168, 17176, 17163, 17646, 17648, 17178 och 19878—19888.

2881 I sitt yttrande av den 28 januari 1998 hänvisar Lafarge till dokument som visar att den brittiska cementindustrin vid den aktuella tidpunkten uppmanade hela den europeiska industrin att ansluta sig till dess officiella kampanj för att informera om den grekiska frågan (dokument nr 33.126/18961, 18962, 18972 och 19011). Bolaget framhåller därefter dokument som påstås hänföra sig till ETF:s möte den 9 september 1986 i Baden-Baden och av vilka det skulle framgå

att syftet med detta möte var att göra det möjligt för brittiska producenter att informera övriga företrädare för den europeiska industrin om innehållet i den presentation av det "grekiska problemet" som den dagen efter skulle göra för ledamöterna av Europaparlamentet (dokument nr 33.126/11021, 11022, 11033—11039, 11052, 11066—11068, 11072 och 11077). Avslutningsvis åberopar bolaget dokument avseende ETF:s möte den 6 november 1986 i Bryssel, av vilka skulle framgå att syftet med detta möte var att förbereda den sammankomst som skulle äga rum samma dag med kommissionsledamoten P. Sutherland rörande det "grekiska problemet" (dokument nr 33.126/11077, 11078, 18991, 18992 och 19003).

2882 Vad inledningsvis beträffar dokument nr 33.126/11021, 11022, 11033—11039, 11052, 11066—11068, 11072 och 11077, som Lafarge sätter i samband med vad som behandlades vid ETF:s möte den 9 september 1986 i Baden-Baden och som åberopas i punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet, framgår av dessa på sin höjd att möten hölls den 9 september 1986 i Baden-Baden och den 10 september 1986 i Strasbourg. Enligt dokument nr 33.126/11038 höll "arbetsgruppen" ett möte den 9 september 1986 vid lunchtid, vars syfte inte närmare angivits, därefter höll "handelsgruppen" och gruppen för "diskussioner om strategi för mötet den 10 september" möten kl. 19, och slutligen hölls en "middag för samtliga företrädare inom industrin" kl. 21. Den 10 september 1986 ägde mellan kl. 10.30 och kl. 15 en "briefing av de brittiska ledamöterna av Europaparlamentet" rum därefter hölls en "lunch med tolv till femton medlemmar av utskottet för ekonomi, valutafrågor och industripolitik i Europaparlamentet". Varken dokument nr 33.126/11038 eller övriga ovannämnda dokument innehåller uppgifter som strider mot de dokument som kommissionen nämner i punkterna 25.21—25.33 i det ifrågasatta beslutet, varav framgår dels att mötet vid lunchtid den 9 september 1986 i Baden-Baden var ett ETF-möte "som särskilt syftade till att förbereda den förestående briefingen inom varje ämne som skulle föreläggas chefsdelegaterna, vilka skulle sammanträda samma dag efter kl. 18" (punkt 25.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18848), dels att det sen eftermiddag samma dag, alltjämt i Baden-Baden, hölls ett möte "mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF" vid vilket ETF upprättades och dess konkurrensbegränsande syfte, dess sammansättning, dess verksamhet samt de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle prövas behandlades (punkterna 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18849—18862).

2883 Vad beträffar mötet den 6 november 1986 i Bryssel, vilket behandlas i punkterna 25.39—25.43 i det ifrågasatta beslutet, har kommissionen aldrig bestritt att detta särskilt hade till syfte att förbereda det planerade mötet med P. Sutherland (se punkt 25.43 i det ifrågasatta beslutet). De kommentarer som Lafarge hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i dokument nr 33.126/11077, 11078, 18991, 18992 och 19003 hade således endast kunnat stödja de slutsatser som kommissionen i vederbörlig ordning dragit. De hade däremot inte kunnat kullkasta den omständigheten, vilken också framgår av anteckningarna från detta möte som återges i punkterna 25.39—25.43 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/19007 och 19008), att det där också överenskoms att ETF skulle fortsätta att sammanträda för att följa utvecklingen av det hot som import av cement från Grekland till de Västeuropeiska marknaderna utgjorde.

2884 I övrigt hade de kommentarer som Lafarge hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att framhålla ETF:s politiska verksamhet inte kunnat kullkasta den bevisning som avses i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, vilken legat till grund för den slutsats som

kommissionen med rätta fastslagit i punkt 53, att ETF hade ett annat, rättsstridigt, syfte, nämligen att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder avsedda att undanröja import som bringade de västeuropeiska marknaderna i obalans (i synnerhet import från Grekland).

2885 Lafarge har vidare i sitt yttrande av den 28 januari 1998 åberopat dokument nr 33.126/11086, 11130 och 11131 för att visa att kommissionen hade varit underrättad om de samtal som fördes inom ETF om den grekiska frågan. Enligt Lafarge visar dessa dokument faktiskt att diskussionerna mellan den brittiska och den grekiska industrin hade samband med de mer allmänna diskussioner som fördes för att lösa det "grekiska problemet" och att de hade inletts helt öppet i samband med de lobbyåtgärder som vidtogs gentemot kommissionen.

2886 Emellertid framgår av dokumenten i fråga på sin höjd att kommissionen vid den aktuella tidpunkten var informerad om de bilaterala samtal som fördes mellan de brittiska cementproducenterna och deras grekiska motsvarigheter avseende den grekiska frågan. Det framgår inte av något av dokumenten att kommissionen hållits underrättad om att ETF bildats i syfte att undersöka olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att undanröja importen (särskilt importen från Grekland) till Västeuropa. Följaktligen hade de kommentarer som Lafarge hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i dessa dokument inte kunnat kullkasta kommissionens slutsats i punkt 25.7 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att "inget företag har uppgivit att kommissionens tjänstemän hade informerats om de planerade kollektiva åtgärderna inom ETF".

2887 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Lafarges kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Dyckerhoff har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

8. Mål T-44/95, Aalborg mot kommissionen

2888 Aalborg framhåller för det första i sitt yttrande av den 10 februari 1997 ett antal dokument ur akten om Förenade kungariket (dokument nr 33.126/17627, 17629, 17630 och 17641—17653, särskilt 17641 och 17646), vilka avser kommissionens granskning av ett antidumpningsklagomål ingivet av de europeiska cementproducenterna samt åtgärder som branschen vidtagit för att fördöma det stöd som Grekland beviljat sin lokala industri och inte alls, som kommissionen anför i punkt 15 i meddelandet om anmärkningar, för att beivra någon som helst överträdelse av Cembureau-avtalet från de grekiska producenternas sida. Dessa dokument hade gjort det möjligt för Aalborg att vederlägga kommissionens påstående om att ETF upprättades år 1986 i syfte att säkerställa genomförandet av Cembureau-avtalet, vilket ingicks år 1983. Flera utdrag ur protokoll från CMF:s möten mellan juli och september 1986 (dokument nr 33.126/17158, 17163, 17164, 17168) hade gjort det möjligt för bolaget att visa att det faktum att dess direktör O. Larsen närvarade vid ett förberedande möte den 9 september

1986 i Baden-Baden inte berodde på att han var inblandad i ett Cembureau Task Force av något slag, utan på att han deltog i en informationsåtgärd i Strasbourg den 10 september 1986 riktad till ledamöterna av Europaparlamentet, vilken avsåg det problem som uppstått till följd av de rättsstridiga subventioner som Republiken Grekland beviljat sin cementindustri. Protokollen från dessa möten, av vilka det också framgår hur "antidumpningsärendet" framskridit, hade Aalborg också kunnat använda för att underbygga sitt försvar av att cementindustrins åtgärder var legitima. Avslutningsvis har Aalborg åberopat en intern promemoria från mötet den 19 juni 1986 som hölls av Blue Circles "ledningsgrupp" (dokument nr 33.126/10822 och 10823), av vilken det framgår att importen av cement från Grekland utgjort ett hot i samband med ett antidumpningsförfarande, samt att det planerades lobbyåtgärder gentemot brittiska myndigheter för att söka undvika hotet. Denna promemoria, som enligt bolaget hänför sig till tidsperioden omedelbart före Blue Circles uppmaning till Aalborg att ta kontakt med sina nationella myndigheter och med de danska ledamöterna av Europaparlamentet för att åstadkomma ett ingripande i fråga om det rättsstridiga grekiska statliga stödet, hade varit av särskild betydelse för bolaget då detta skulle visa vilka legitima skäl som hade föranlett det att delta i det förberedande mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden.

2889 Aalborg nämner ett antal dokument i sitt yttrande av den 12 januari 1998 (dokument nr 33.126/16469, 11000, 11001, 11007—11009, 11074, 11075, 18961, 18962, 18963, 11004, 11021, 11022, 11062—11064, 11054—11060, 16183, 11028— 11031, 11033—11038, 7723, 11072, 17173, 17174, 11126, 11130, 11131, 11138—11141, 11116, 11117, 18892—18997 och 15388, och dokument nr 33.322/1319—1323). Av dessa dokument framgår att även om den europeiska cementindustrin från och med år 1986 visat sig engagerad i handeln mellan medlemsstaterna, riktades dess oro endast mot den import från Grekland som omfattades av subventioner från nationella myndigheters sida. Av samma dokument framgår enligt bolaget vidare att oron givit upphov dels till ETF, som utgörs av enbart några stora europeiska cementproducenter ("the Group of Eight"), med undantag för Aalborg, dels till fullständigt legitima åtgärder, vilka huvudsakligen initierats av Blue Circle, avsedda att informera nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheter. Dessa åtgärder, vilka för övrigt delvis vunnit framgång, var de enda åtgärder i vilka Aalborg deltagit. Dessa åtgärder är förklaringen till att bolaget den 9 september 1986 i Baden-Baden deltog i ett förberedande möte inför påföljande dags sammankomst med ledamöter i Europaparlamentet i Strasbourg — ett möte som kommissionen felaktigt lagt till grund för slutsatsen att Aalborg varit inblandat i den rättsstridiga konkurrensbegränsande samverkan som skulle utgöras av ETF.

2890 Det har emellertid redan vid upprepade tillfällen framhållits (se särskilt ovan punkterna 2819 och 2841) att kommissionen hade uppfattat den politiska dimensionen och det ekonomiska sammanhanget kring problemet med importen från Grekland (se fotnoterna 113 och 115 i det ifrågasatta beslutet). De kommentarer som Aalborg hade kunnat framföra beträffande dessa olika aspekter på det grekiska ärendet hade således endast kunnat läggas till de överväganden som kommissionen har beaktat i det ifrågasatta beslutet. De hade däremot inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att uppkomsten av frågan om grekisk export parallellt med informations- och påtryckningsåtgärder gentemot nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheter gav upphov till att ETF bildades i syfte att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra importen av lågpriscement (i första hand från Grekland) till de europeiska marknaderna.

2891 Dessa kommentarer hade inte heller gjort det möjligt att under det administrativa förfarandet kullkasta kommissionens objektiva slutsats i punkt 25.23 i det ifrågasatta beslutet i fråga om O. Larsens, vid Aalborg, deltagande i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, där ETF upprättades och dess konkurrensbegränsande syfte, dess sammansättning, dess verksamhet samt de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle prövas behandlades (punkterna 25.22—25.32, dokument nr 33.126/18849—18862). I detta hänseende hade de uttalanden som Aalborg hade kunnat göra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i de dokument som avses i punkterna 2888 och 2889, för att söka visa att bolaget hade deltagit i mötet enbart med avseende på de politiska åtgärder som planerades gentemot ledamöterna av Europaparlamentet inte kunnat kompensera det faktum att det fullständigt saknades bevisning om att Aalborg under detta möte uttryckligen hade upplyst övriga deltagare om att bolaget bevistade detta i ett helt annat syfte än de.

2892 Vad beträffar den omständigheten att Aalborg under det administrativa förfarandet särskilt hade kunnat betona det faktum att bolaget inte ingick bland "de åtta" som utgjorde ETF, påpekar rätten dels att kommissionen aldrig har gjort gällande att Aalborg ingick i denna grupp (se dess slutsatser i punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet vad beträffar sammansättningen av ETF), dels att kommissionen i punkt 53.4 i det ifrågasatta beslutet anger sina skäl för att fastslå att "vissa företags och företagssammanslutningars påståenden att dessa inte kunde ställas till svars för de åtgärder som undersökts, eftersom de inte deltagit i de möten som hållits inom taskforce eller arbetsgrupperna utan enbart i chefsdelegaternas möten" saknar grund.

2893 De kommentarer som Aalborg hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet hade således absolut inte kunnat utesluta att det danska företaget var ansvarigt för den överträdelse som anges i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2894 För det andra hävdar Aalborg i sitt yttrande av den 10 februari 1997 att den interna promemoria från Blue Circle som nämns ovan i punkt 2888 (dokument nr 33.126/10822 och 10823) underströk nödvändigheten av att konsultera en jurist i samband med de åtgärder som skulle vidtas med anledning av den otillåtna importen från Grekland.

2895 Rätten påpekar att kommissionen i punkterna 25.1 och 25.7 i det ifrågasatta beslutet anför att deltagarna i ETF hade planerat att införskaffa ett expertyttrande om lagenligheten av de planerade åtgärderna. De kommentarer som Aalborg hade kunnat framföra på denna punkt under det administrativa förfarandet hade således endast kunnat stödja de indikationer som kommissionen i vederbörlig ordning återgivit i det ifrågasatta beslutet. De hade däremot inte kunnat göra det möjligt att kullkasta den objektiva slutsats som följer av de handlingar som avses i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att ETF, oavsett dessa avsiktsförklaringar, upprättades för att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att undanröja importen av lågpriscement till Västeuropa, ett syfte som uppenbart strider mot artikel 85.1 i fördraget.

2896 Avslutningsvis åberopar Aalborg i sitt yttrande av den 12 januari 1998 en intern promemoria från Italcementi av den 15 oktober 1987 (dokument nr 33.126/2945—2948), av vilken, enligt bolaget, framgår att benämningen "ETF" i Italien även användes för att beteckna ett regionalt ad hoc-samarbete avsett att bekämpa import till den marknaden av sådan cement från Grekland som var föremål för dumpning. Enligt Aalborg visar således detta dokument att ETF inte var institutionaliserat på det sätt som kommissionen påstår i det ifrågasatta beslutet och att den inte var ett utflöde av Cembureau-avtalet.

2897 Denna uppgift hade, även om den hade kunnat anföras av Aalborg under det administrativa förfarandet, inte kunnat göra det möjligt att kullkasta den omfattande bevisning som kommissionen nämner i punkterna 25.10—25.48 i det ifrågasatta beslutet, där det framgår att benämningen "ETF" även åsattes en arbetsgrupp som sattes samman under år 1986 på europeisk nivå för att den, i syfte att avge råd till chefsdelegaterna, skulle undersöka olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att undanröja import av lågpriscement till Västeuropa.

2898 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att någon av Aalborgs kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Aalborg har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

9. Mål T-48/95, BDZ mot kommissionen

2899 BDZ har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att flera dokument i akterna om Frankrike, Förenade kungariket och Grekland (dokument nr 33.126/14832, 17129, 17141, 17171, 17176, 17187, 17193, 17196, 17071, 17158, 19882 och 19884) visar att de åtgärder som de europeiska producenterna vidtagit för att hindra importen av cement från Grekland, åtgärder som sammanslutningen medger att den deltagit i för att tillvarata den tyska cementindustrins intressen, begränsade sig till lagenliga åtgärder gentemot nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheterna.

2900 Emellertid hade BDZ:s kommentarer, även om de hade kunnat framföras under det administrativa förfarandet, endast kunnat bekräfta att det verkligen vidtagits politiska åtgärder med anledning av frågan om grekisk export, åtgärder som kommissionen inte bestritt har vidtagits. De hade däremot inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att olika företag och företagssammanslutningar, däribland BDZ, hade bildat ETF i syfte att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra importen av lågpriscement (i första hand från Grekland) till Västeuropa.

2901 Dessa kommentarer hade således inte, ens i liten omfattning, kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. BDZ har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

10. Mål T-50/95, Unicem mot kommissionen

2902 Unicem gör i sitt yttrande av den 7 februari 1997 bland annat gällande att det framgick av den akt som följde på åtgärden för processledning av den 2 oktober 1996 att de genomgångna dokumenten inte innehöll något som helst bevis för en samordning på europeisk nivå med anledning av problemet med import från Grekland.

2903 Till stöd för denna argumentation har Unicem fört fram ett antal dokument ur nationella akter som bolaget hänvisar till genom att från fall till fall använda den paginering som kommissionen använde sig av vid genomförandet av åtgärden för processledning från den 2 oktober 1996 och den paginering/numrering som användes i meddelandet om anmärkningar. Inte något av dessa dokument har bifogats yttrandet.

2904 I den inlaga som bolaget den 28 november 1997 ingav till förstainstansrättens kansli efter att det fått tillgång till återstoden av kommissionens akt genom de åtgärder för processledning som beslutades den 18 och den 19 juni 1997, reparerade Unicem denna brist och återgav samtliga sina kommentarer i yttrandet av den 7 februari 1997 genom att som bilagor inge de olika dokument som det stött sig på i yttrandet.

2905 I sitt yttrande av den 28 november 1997 gör Unicem gällande att de nationella dokument varav framgår vilken oro och vilka reaktioner som importen från Grekland till de europeiska marknaderna framkallade (dokument nr 33.126/7720, 7725, 7740, 7635—7638 — särskilt 7637 —, 17163, 17157—17160, 17172, 17193, 17219—17225, 17624, 17625, 17631—17633, 17635—17638, 17641—17653, 10827, 10828, 17178, 17179, 10842, 10843, 15354, 15363, 11077, 11086, 15364—15367, 15368, 11087, 11166, 11188, 11189, 15386, 15387, 6881, 6882, 15351—15353, 15355, 15363—15367, 15388 och 2088—2097 — särskilt 2094 —) visar att det "grekiska problemet" behandlats fullständigt separat på de olika marknaderna och med åtgärder som anpassats efter vilken typ av aggression som en viss marknad utsatts för, utan minsta samordning på europeisk nivå. Enligt Unicem motsäger samtliga dessa dokument kommissionens ståndpunkt, vilken grundas på att det skulle ha förekommit en enda modell som fastställts av Cembureau och som syftade till att bestraffa de grekiska producenterna för att de överträtt hemmamarknadsprincipen. Kommissionen borde således ha använt dokumenten till att bedöma varje enskild nationell industris ansvar, i stället för att hålla hela den europeiska industrin ansvarig för enskilda reaktioner på importen från Grekland. Unicem har även framhållit att de brittiska dokumenten inte innehåller vare sig någon anspelning på eller någon uppgift om att Cembureau, ETF eller ECEC skulle vara inblandat i ärendet och heller inte någon uppgift om det stöd som kommissionen påstått att de

italienska producenterna givit de brittiska producenterna i deras kamp mot importen från Grekland eller någon hänvisning till Unicem. De franska dokumenten (särskilt dokument nr 33.126/17219—17225) visar enligt bolaget att den franska regeringen, då Frankrike stod inför hotet om import från Grekland, vände sig direkt till sin brittiska motsvarighet. Dessa uppgifter visar enligt Unicem att Cembureau endast spelat en marginell roll vid lösningen av dessa problem. Ett stort antal av de dokument som behandlar import från Grekland, särskilt de brittiska dokumenten, ger vid handen att de lobbyåtgärder som vidtagits på initiativ av de brittiska producenterna (särskilt Blue Circle) gentemot statsmakter och gemenskapsmyndigheter samt de enskilda förhandlingar som förts mellan europeiska och grekiska producenter, var av avgörande betydelse för lösningen av det "grekiska problemet", vilket visar att ETF endast spelade en marginell roll och endast fungerade som "bollplank" för de ensidiga initiativ som togs av brittiska producenter. Avslutningsvis har Unicem inte i någon av akterna om Spanien, Portugal och Tyskland funnit något dokument som kan ligga till grund för ett antagande om att importen från Grekland hade uppmärksammats, eller varit föremål för någon samordnad reaktion, på europeisk nivå.

2906 Unicem har vidare gjort gällande att de nationella akterna bekräftar att diskussionerna om importrörelserna och de åtgärder som var avsedda att hantera dessa fördes separat inom varje marknad utan någon inblandning av medlemmarna i Cembureau, ETF eller ECEC. Av nämnda akter framgår det också att Unicem var främmande för dessa försök att "låsa" marknaderna, vilka bolaget inledningsvis helt saknade intresse för, eftersom bolaget inte sysslade med export. I akten om Frankrike avser Unicem särskilt dokument nr 33.126/14806, 14807, 14938, 15025, 15026, 15040, 14809—14826, 14938—14976, 5688, 1394, 1395, 5648, 5747, 5748, 5695, 5696, 5751 och 5674, samt punkterna 78 och 81 i meddelandet om anmärkningar. I akten om Förenade kungariket har Unicem hänvisat till punkterna 74 (s. 199) och 77 (s. 202) i meddelandet om anmärkningar, samt till dokument nr 33.126/17641—17654. De sistnämnda dokumenten motsäger enligt Unicem också kommissionens slutsatser i punkt 16 i meddelandet om anmärkningar att de brittiska priserna var högst i Europa. Ur akterna om Spanien och Portugal har Unicem framhållit kapitlen 18 och 19 — särskilt punkt 89 — i meddelandet om anmärkningar. Vad gäller akten om Tyskland har bolaget särskilt åberopat punkterna 47 (s. 126) och 84 (s. 213 och 214), och vad gäller akten om Grekland har det åberopat punkt 86 (s. 218).

2907 Emellertid hade dessa kommentarer, även om de hade kunnat framföras under det administrativa förfarandet, inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att bevakningen av frågan om grekisk export, förutom politiska åtgärder och enskilda reaktioner på vissa marknader och bilaterala kontakter mellan nationella myndigheter i vissa länder inom gemenskapen, hade givit upphov till upprättandet av ETF på europeisk nivå för att göra det möjligt att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att undanröja sådan import (i första hand importen från Grekland) som bringade den västeuropeiska marknaden i obalans. Särskilt gällde detta Italien, ett av de länder som vid den aktuella tidpunkten kände sig mest hotade av en sådan import.

2908 Inte heller hade dessa kommentarer kunnat kullkasta kommissionens objektiva slutsatser i punkterna 25.24 och 25.47 i det ifrågasatta beslutet om att Albert, vid Unicem, deltog i mötet den 17 mars 1987 med ETF:s arbetsgrupp "Skyddsåtgärder" (dokument

nr 33.126/4858—4861), i enlighet med vad som överenskommits vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden då de arbetsgrupper bildades som var avsedda att biträda ETF, som inte längre ensam klarade av den arbetsbörda som fullgörandet av dess uppgift medförde (punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18858 och 18862). Följaktligen hade sagda kommentarer inte gjort det möjligt att utesluta att Unicem bar ett ansvar för överträdelsen i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2909 Rätten förtydligar att kommissionen, tvärtemot vad Unicem förefaller göra gällande, inte vare sig i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet har påstått att ECEC hade deltagit i åtgärder för att bekämpa import av cement från Grekland till Västeuropa. De kommentarer som Unicem hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att förneka att ECEC på något sätt var inblandat i lösningen av det "grekiska problemet" hade således fullständigt saknat relevans.

2910 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Unicems kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Unicem har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

11. Mål T-55/95, Asland mot kommissionen

2911 Asland gör i sitt yttrande av den 10 februari 1997 gällande att det bland det stora antal dokument som förekommer i de nationella akterna inte förekommer någon uppgift om att Asland på något som helst sätt deltagit i ETF:s verksamhet eller genomförandeåtgärder. Tvärtom framgår det enligt bolaget av en skrivelse som CMF:s direktör den 25 november 1986 ställde till direktören för OFT (se ovan punkt 1147) (dokument nr 33.126/17641—17653) att Spanien utgjorde ett allvarligt hot mot tillämpningen av principen om respekt för hemmamarknaderna, och detta i så hög grad att landet före sin anslutning till gemenskapen hade varit föremål för ett antidumpningsförfarande som initierats av den europeiska cementindustrin. Dessa omständigheter gör det enligt bolaget svårt att stödja kommissionens ståndpunkt att de spanska företagen, särskilt Asland, endast fem månader efter det att dess land anslutit sig till gemenskapen, skulle ha deltagit i hemliga förfaranden och överenskommelser vilka syftade till att garantera respekten för hemmamarknaderna. Asland har därefter gjort gällande att protokollen från CMF:s möten mellan den 9 januari 1985 och den 1 juni 1988 (dokument nr 33.126/17056—17259) inte innehåller minsta antydan om att Asland på något sätt varit ansvarigt eller deltagit i konkurrensbegränsande åtgärder på den brittiska eller den europeiska marknaden. Däremot omnämns i dessa handlingar andra europeiska företag, såsom Titan, samt framgår att det förekommit diskussioner om det stöd som Republiken Grekland beviljat sin cementindustri, att det förts förhandlingar mellan Förenade kungarikets regering, den grekiska regeringen och kommissionen, och att det förekommit kontakter mellan branschen och Europaparlamentet om denna fråga (dokument nr 33.126/17166—17170, särskilt 17168). För Asland är det logiskt att förutsätta att samma strävan efter lagenlighet genomsyrade diskussionerna den 28 maj 1986 i Rom avseende den grekiska frågan.

2912 Asland anför i sitt yttrande av den 5 februari 1998 vidare att bolaget inte förekom bland de "medlemmar av 'European Task Force' som skulle förvärva en andel i Interciment SA" och som tillskrevs den 22 september 1986 av Holderbank (dokument nr 33.126/18328). Detta visar enligt Asland att bolaget inte på något sätt deltagit i ETF.

2913 Det skall ändå fastslås att dessa kommentarer, även om Asland hade kunnat framföra dem under det administrativa förfarandet, inte hade gjort det möjligt att kullkasta kommissionens objektiva slutsats i punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet beträffande Aslands deltagande i mötet den 28 maj 1986 i Rom, där de europeiska producenterna för första gången kom överens om att handla snabbt och i enad front genom att vidta avskräckande åtgärder och stödåtgärder gentemot den grekiska industrins beslut att exportera två miljoner ton cement till Västeuropa (dokument nr 33.126/18771). Sagda kommentarer hade således inte gjort det möjligt att utesluta att Asland bar ett ansvar för överträdelsen i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2914 Vad beträffar den omständigheten att Asland hade kunnat framhålla att bolaget inte hade varit medlem av ETF och att Holderbank inte hade begärt att bolaget skulle betala en andel av aktierna i Interciment, påpekar rätten dels att kommissionen aldrig ansett att Asland var en direkt medlem av ETF (se särskilt dess uttalanden i punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet beträffande sammansättningen av ETF), dels att kommissionen i punkt 26.6 i det ifrågasatta beslutet fastslår att det spanska företag till vilket skrivelsen av den 22 september 1986 riktas och genom vilken Holderbank begär betalning av den spanska andelen av Interciments kapital var Hornos Ibéricos. De kommentarer som Asland hade kunnat framföra med utgångspunkt i dokument nr 33.126/18328, vilket nämns ovan i punkt 2912, hade således på sin höjd kunnat stödja de punkter som kommissionen inte bestritt.

2915 Avslutningsvis har det redan vid upprepade tillfällen (se särskilt ovan i punkterna 2819 och 2841) framhållits att kommissionen korrekt hade uppfattat den politiska dimensionen av och det ekonomiska sammanhanget kring problemet med importen från Grekland (se fotnoterna 113 och 115 i det ifrågasatta beslutet). De kommentarer som Asland hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet hade således endast kunnat läggas till vad kommissionen i vederbörlig ordning anfört i det ifrågasatta beslutet, påståenden som heller inte bestritts.

2916 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Aslands kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Asland har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

12. Mål T-58/95, Uniland mot kommissionen och mål T-59/95, Oficemen mot kommissionen

2917 Uniland och Oficemen anför i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 3 mars 1998 att det i de dokument som bolagen fått tillgång till genom åtgärderna för processledning av den 2 oktober 1996 samt från den 18 och den 19 juni 1997 inte förekommer någon uppgift om bevis för att de deltagit i avtalet om att upprätta ETF, vilket avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet. Tvärtom visar olika dokument i akterna om Grekland, Förenade kungariket och Italien att åtgärderna för att motverka importen från Grekland inte vidtagits inom ramen för en multilateral samverkan där Uniland och Oficemen skulle ha deltagit, utan utgjorde enskilda reaktioner från dels de brittiska, dels de italienska producenternas sida.

2918 Av handlingarna i akten om Grekland åberopar Uniland och Oficemen i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 3 mars 1998 ett antal dokument som skulle visa att kontakterna vid den aktuella tidpunkten mellan de grekiska och de italienska producenterna å ena sidan och mellan de grekiska och de brittiska producenterna å andra sidan var rent bilaterala, samt att de avtal som de italienska producenterna å ena sidan och de brittiska producenterna å andra sidan föreslagit eller ingått för att bekämpa importen till deras marknader av import från Grekland var av rent lokal karaktär. Enligt bolagen innehöll däremot inget av dessa dokument någon hänvisning till Uniland och Oficemen, eller i mer allmän bemärkelse till några europeiska företag utöver ett antal grekiska, brittiska och italienska företag. I sitt yttrande av den 10 februari 1997 hänvisar Uniland och Oficemen till ett antal protokoll från Heracles styrelsemöten mellan juli och december 1986 (dokument nr 33.126/19878—19880, 19881, 19882, 19883, 19884 och 19885—19887). I sitt yttrande av den 3 mars 1998 hänför de sig inledningsvis till en skrivelse av den 2 september 1988 från Titan till dess advokater (dokument nr 33.126/19195—19197) som skulle förklara (se särskilt dokument nr 33.126/19196) att det faktum att det italienska företaget Calcestruzzi inte genomförde det avtal om leverans av cement som detta bolag ingått med Titan i april 1986 berodde på att det förelåg ett avtal mellan gruppen Calcestruzzi/Ferruzzi och enbart de italienska cementproducenterna. På denna punkt hänvisar de också till dokument nr 33.126/19188—19193 och 19197—19200. De framhåller därefter en promemoria som hänför sig till ett möte den 12 januari 1988 mellan de italienska cementproducenterna som hölls hos Cementir i Rom (dokument nr 33.126/19871—19873), vilken skulle bevisa att reaktionen i Italien på importen av cement från Grekland enbart berörde de italienska producenterna.

2919 Uniland och Oficemen framhåller i sitt yttrande av den 10 februari 1997 flera dokument ur akten om Förenade kungariket (protokoll från CMF:s möten år 1986 och år 1987 (dokument nr 33.126/17163, 17164, 17168—17172, 17173, 17174, 17176, 17177, 17178, 17179, 17187, 17196 och 17215), en skrivelse från CMF till OFT (dokument nr 33.126/17646 och 17647) samt protokoll från ett möte som hållits av Blue Circle den 19 juni 1986 (dokument nr 33.126/10827 och 10828)), vilka skulle intyga att kontakterna mellan de brittiska och grekiska marknaderna (branscherna och offentliga myndigheter) i samband med det "grekiska problemet" var fullständigt bilaterala, liksom de brittiska reaktionerna på importen från Grekland var fullständigt lokala. De enda hänvisningarna i dessa dokument till andra europeiska producenter avsåg möten med kommissionsledamoten P. Sutherland samt med vissa ledamöter av Europaparlamentet, i syfte att förmå kommissionen att intervenera i ärendet om rättsstridigt statligt stöd som beviljats av Republiken Grekland. Uniland och Oficemen hänvisar i sitt yttrande av den 3 mars 1998 vidare till andra dokument som återfinns bland de brittiska handlingarna, nämligen ett utdrag avseende punkt 1.2 ("Leveransavtal med den grekiska industrin") ur protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den

9 september 1986 i Baden-Baden (dokument nr 33.126/16150—16155, särskilt 16151 och 16152), en intern promemoria från Blue Circle av den 4 september 1986 med rubriken "Management Briefing Note: Greek Imports" (dokument nr 33.126/11026 och 11027), en skrivelse av den 22 september 1986 från Blue Circle till Holderbank (dokument nr 33.126/13108 och 13109), ett diskussionsunderlag från Blue Circle med rubriken "Cheap Imports — Meeting at 9.30 a.m. on Monday 7th July 1986" (dokument nr 33.126/13104—13106), samt två interna promemorior från Blue Circle från september 1986 (dokument nr 33.126/11080—11084). Samtliga dessa dokument skulle bevisa att de brittiska reaktionerna på importen från Grekland var av rent lokal beskaffenhet, varför varje omfattande reaktion eller åtgärd av europeisk dimension var utesluten, och de enda åtgärder avseende lösningen av det "grekiska problemet" i vilka Uniland och Oficemen var inblandade var möten för att informera gemenskapsmyndigheterna (kommissionen och Europaparlamentet) om frågan om de subventioner som Republiken Grekland beviljat sin cementindustri. Vad beträffar protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (dokument nr 33.126/16150—16155) har Oficemen gjort gällande att detta dokument definitivt skingrar allt tvivel kring dess deltagande i ETF, eftersom det inte någonstans i deltagarlistan nämns att någon av dess representanter skulle ha varit närvarande (se särskilt dokument nr 33.126/16150).

2920 Av handlingarna i akten om Italien har Uniland och Oficemen i sitt yttrande av den 10 februari 1997 åberopat två dokument som utgör utdrag ur en skrivelse från Italcementi av den 26 oktober 1987 (dokument nr 33.126/2950) och, återigen, protokollet från mötet den 12 januari 1988 hos Cementir (dokument nr 33.126/19872). Dessa dokument innehåller enligt bolagen inte någon som helst antydan om att dessa vare sig direkt eller indirekt deltagit i de åtgärder som den italienska marknaden vidtog för att bekämpa importen från Grekland. Tvärtom bekräftar dokumenten att åtgärderna var av rent lokal beskaffenhet. I sitt yttrande av den 3 mars 1998 stödjer sig Uniland och Oficemen på en av de italienska handlingarna, nämligen ett utdrag ur de svar som Unicem gav kommissionen i oktober 1989 rörande ETF:s verksamhet (dokument nr 33.126/12060—12065, särskilt 12063), samt en skrivelse i vilken Calcestruzzi förklarar för kommissionen att minskningen av dess import från Grekland endast berodde på att de italienska myndigheterna inte hade utfärdat nödvändiga tillstånd för att bygga en anläggning för lossning av cementen (dokument nr 33.126/16317—16321, särskilt 16319).

2921 Rätten erinrar om (se ovan punkt 250) att flera av de dokument som Uniland och Oficemen åberopar i sitt yttrande av den 3 mars 1998 hade klassificerats enligt "A" eller "A: europeiska producenter", i samband med att kommissionen beviljade insyn i akten under det administrativa förfarandet (se dokument nr 33.126/11026, 11027, 11080—11084, 19195 och 19196). Dessutom fanns följande dokument i lådan (se ovan punkt 95): protokoll från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (dokument nr 33.126/16151—16155), vars innehåll är identiskt med innehållet i dokument nr 33.126/18857—18862, vilka förekom i lådan [se ovan punkt 95]), "Management Briefing Note" från Blue Circle av den 4 september 1986 (dokument nr 33.126/11026 och 11027), skrivelse av den 22 september 1986 från Blue Circle till Holderbank (dokument nr 33.126/13108 och 13109, vars innehåll motsvarar innehållet i dokument nr 33.126/11094 och 11095, vilka förekom i lådan [se ovan punkt 95]), diskussionsunderlag från Blue Circle med rubriken "Cheap Imports" (dokument nr 33.126/13104—13106, vars innehåll motsvarar innehållet i dokument nr 33.126/10992—10994, vilka förekom i lådan [se ovan punkt 95]) och interna promemorior från Blue Circle från september 1986 (dokument nr 33.126/11080—11084). Uniland och Oficemen har således kunnat använda samtliga dessa

dokument för att underbygga sina svar på meddelandet om anmärkningar. Under dessa omständigheter kan de inte vid denna tidpunkt i förfarandet åberopa dem för att visa att deras rätt till försvar åsidosatts under det administrativa förfarandet.

2922 Under alla omständigheter hade de kommentarer som Uniland och Oficemen hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i de olika dokument som nämns ovan i punkterna 2918—2920 för att åskådliggöra de bilaterala kontakter som i samband med att det "grekiska problemet" förekom mellan dels den brittiska och den grekiska marknaden, dels den italienska och den grekiska marknaden, inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att frågan om import från Grekland parallellt med brittiska och italienska producenters enskilda reaktioner ledde till att ETF bildades på europeisk nivå i syfte att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra importen av lågpriscement (i första hand från Grekland) till Västeuropa.

2923 Dessa kommentarer hade inte heller kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som kommissionen redovisar i punkterna 25.23 och 25.39 i det ifrågasatta beslutet avseende den omständigheten att Rumeau, vid Uniland, deltagit i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden och i det möte som företrädare för den europeiska cementindustrin höll den 6 november 1986 i Bryssel. De hade heller inte kunnat kullkasta de slutsatser beträffande Oficemen som redovisas i punkt 29.3 i det ifrågasatta beslutet och som avser den omständigheten att Andia vid det ovannämnda mötet den 9 september 1986 utsågs till medlem i ETF:s arbetsgrupp "Skyddsåtgärder" samt att Andia deltog i arbetsgruppens möte den 17 mars 1987 och att en företrädare för "den spanska industrin och därigenom Oficemen självt... [deltog] i chefsdelegaternas möten den 9 juni 1986, den 9 september 1986 och den 6 november 1986". Följaktligen hade de kommentarer som Uniland och Oficemen hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet inte kunnat kullkasta det faktum att de båda hade givit sitt stöd till upprättandet av ETF och dess konkurrensbegränsande syfte.

2924 Uniland och Oficemen har vidare i sitt yttrande av den 3 mars 1998 anfört att de i akten om Grekland funnit ett antal avtal om leverans av cement, vilka hade ingåtts mellan grekiska och europeiska producenter under den tidsperiod som överträdelsen varade (dokument nr 33.126/19175—19178, 19855—10859 (sic), 19447—19454, 19754—19762, 19770—19778, 19781—19786, 19793—19798, 19802—19812, 19817—19832, 20011—20019, 20104—20117, 20132—20137, 20140—20147, 20148—20156, 20157—20164, 20166, 20167, 20225, 20226, 20229—20239, 20240—20249 och 20259—20267) samt mellan grekiska producenter och producenter i länder utanför gemenskapen, vilka levererade till gemenskapen (dokument nr 33.126/20065—20071). Förekomsten av dessa olika avtal skulle bevisa att importen till gemenskapen från Grekland fortsatt med samma regelbundenhet under den period som överträdelsen pågick. Uniland och Oficemen anser således att om de hade haft tillgång till dessa olika handlingar under det administrativa förfarandet hade de förfogat över ytterligare ett försvar för att tillbakavisa kommissionens påståenden att syftet med ETF var att begränsa importen av cement (särskilt cement från Grekland) till Västeuropa. De har tillagt att Titans årsrapport för år 1988 (dokument

nr 33.126/19432) visar att det grekiska företaget ökat sitt inflytande på den italienska marknaden i osedvanlig omfattning under det året, vilket motsäger kommissionens slutsatser, särskilt i punkt 53 i det ifrågasatta beslutet.

2925 Rätten erinrar inledningsvis om (se ovan punkt 250) att dokument nr 33.126/19754, 19762, 19770, 19776, 19817, 19819, 19827, 20011, 20019, 20065, 20071 och 20072 hade klassificerats enligt "A" eller "A: europeiska producenter" i samband med att kommissionen beviljade insyn i akten under det administrativa förfarandet. Uniland och Oficemen hade således kunnat använda dessa dokument för att underbygga sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Under dessa förhållanden kan de inte vid denna tidpunkt i förfarandet åberopa dem för att visa att deras rätt till försvar åsidosatts under det administrativa förfarandet.

2926 Under alla omständigheter hade dessa kommentarer på sin höjd gjort det möjligt för Uniland och Oficemen att framhålla att ett avtal om att upprätta ETF inte fått konkurrensbegränsande effekter. De hade däremot inte kunnat kullkasta de handlingar som avses i punkterna 25.15, 25.24 och 53.7 i det ifrågasatta beslutet, vilka kommissionen stött sig på för att med rätta fastställa att detta avtal hade ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte, nämligen att undanröja importen till Västeuropa, vilket var tillräckligt för att det skall anses strida mot artikel 85.1 i fördraget (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837).

2927 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att någon av Unilands och Oficemens kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Uniland och Oficemen har således inte visat att deras rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

13. Mål T-60/95, Irish Cement mot kommissionen

2928 Irish Cement har för det första, i sitt yttrande av den 10 februari 1997, gjort gällande att kommissionen har använt mötena den 9 och den 10 september och den 6 november 1986, där bolaget uppmanades delta i lobbyåtgärder gentemot europeiska politiker, särskilt kommissionsledamoten P. Sutherland, med anledning av det grekiska statliga stödet, som bevis för att ETF var ett organ inom Cembureau, där Irish Cement var direkt inblandat på grund av att bolaget var direkt medlem av Cembureau. Bolaget har gjort gällande att kommissionen dock förfogade över bevis, närmare bestämt ett antal protokoll från möten inom CMF, för dels att mötena den 9 och den 10 september 1986 mellan "europeiska cementproducenter" och ledamöter av Europaparlamentet hade ordnats och samordnats av Blue Circle (se dokument nr 33.126/17163 och 17168), dels att mötet den 6 november 1986 i Bryssel syftade till att förbereda mötet mellan "ledarna för cementindustrin inom EEG" eller "högt uppsatta företrädare för olika europeiska cementindustrier" och P. Sutherland (se dokument nr 33.126/17176 och 17182). Alla dessa dokument skulle visa att inte något av dessa möten,

tvärtemot vad kommissionen anför i det ifrågasatta beslutet, var ett möte mellan "chefsdelegaterna" inom Cembureau, att ETF endast var en sammanslutning av de största europeiska cementproducenterna, vilken skapats i syfte att utöva lobbyverksamhet, och att Cembureau — som för övrigt inte nämns i dessa olika handlingar — således inte kunde göras ansvarigt för ETF:s verksamhet. Det framgår också av dessa dokument att det under de två mötena inte gjorts någon som helst anspelning på Cembureau-avtalet. I sitt yttrande av den 5 januari 1998 åberopar Irish Cement flera ytterligare dokument som hänför sig till mötena den 9 och den 10 september 1986 (dokument nr 33.126/11052, 11053, 11056—11060, 11061, 11062 och 7717—7722), vilka skulle ha varit användbara för bolaget då detta sökte visa att dess företrädare, D. Quirke, deltog i mötena i ett legitimt syfte och med bästa intentioner, eftersom mötena enligt vad han kände till enbart syftade till att informera gemenskapsmyndigheterna om det problem som uppkom genom det grekiska statliga stödet.

2929 I sitt yttrande av den 5 januari 1998 åberopar Irish Cement olika protokoll från möten som hållits av Cembureaus exekutivkommitté (dokument nr 33.126/7882—7886 och 33.322/1423—1444), och närmare bestämt protokollet från Cembureaus exekutivkommittés möte den 30 maj 1983 (dokument nr 33.322/1429 och 1431), för att på nytt framhålla den omständigheten att ETF:s möten inte var möten mellan "chefsdelegaterna" inom Cembureau. Dessa olika dokument skulle i själva verket visa att dessa möten alltid förbereddes av exekutivkommittén och att endast exekutivkommittén kunde sända ut kallelse till mötena samt att kommittén alltid i efterhand utfärdade en rapport om mötena. Detta var inte fallet beträffande ETF:s möten, till vilka kallelse utfärdades av Blue Circle, närmare bestämt av Sir John Milne, som vad beträffar mötena den 9 och den 10 september 1986 framgår av dokument nr 33.126/7717—7722 (promemoria av den 11 september 1986 från Sytor, vid CBR, avseende mötena den 9 och den 10 september 1986 i Baden-Baden och Strasbourg).

2930 Rätten fastslår dock att de kommentarer som Irish Cement hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet beträffande mötena den 9 och den 10 september 1986 på grundval av de olika dokument som avses i de två föregående punkterna på sin höjd hade visat att de europeiska producenterna under dessa två dagar hade ägnat sig åt politiska påtryckningar i samband med den grekiska frågan. Dessa kommentarer hade däremot inte kunnat kullkasta innehållet i de dokument som avses i punkterna 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet, där det framgår att det under sen eftermiddag den 9 september 1986 i Baden-Baden hölls ett möte mellan "chefsdelegaterna och företrädare för task force", i vilket D. Quirke, som företrädde Irish Cement, deltog. Efter en uttrycklig erinran om att ETF hade ett otillåtet syfte, ägnades mötet åt ETF:s sammansättning, dess verksamhet och de olika åtgärder EFT givits i uppdrag att studera (punkterna 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857—18862).

2931 Rätten framhåller även att det i den promemoria från CBR som åberopats av Irish Cement (se ovan punkt 2929, dokument nr 33.126/7717—7722) nämns att det den 9 september 1986 hölls ett möte i Baden-Baden med "det huvudsakliga syftet 'debriefing' av arbetsgruppen ('Task Force committee established in Stockholm')". Enligt promemorian behandlades vid detta möte även skapandet av "Joint Trading Company" samt "de studier som utförts av, eller i samband med, sagda arbetsgrupp". Dessa uppgifter snarare stödjer än kullkastar de slutsatser som kommissionen i punkterna 25.22—25.32 i det ifrågasatta beslutet dragit utifrån dokument nr 33.126/18849—18862. Det framgår vidare av samma promemoria från CBR att Sir John

Milne, vid Blue Circle, under mötet i fråga "instämde i åsikten att inte bryta kontakterna med de grekiska cementproducenterna utan [att i stället inrikta] kontakterna på idén om att övriga cementproducenter skulle åta sig att överta avsevärda kvantiteter från de grekiska cementproducenterna (idén om en så kallad 'Trading Group') — nämnda arbetsgrupp fortsätter arbetet". Längre ner, under rubriken "diverse upplysningar", framhålls att "D. Quirke har uttalat att han anser att det till de tre åtgärder som redan genomförs eller planeras (nämligen 'Trading Group' — skyddsåtgärder vidtagna av nationella regeringar — lobbying vid gemenskapen) skall läggas en 'fjärde dimension', nämligen åtgärder inom 'Cembureaus kontaktkommitté'". Av dessa utdrag framgår att Irish Cements intresse av de åtgärder som planerades för att bekämpa importen från Grekland inte begränsades till politiska åtgärder utan att de också avsåg enskilda åtgärder som var avsedda att minska sådan import. De hade således inte kunnat stödja Irish Cements försvar mot anmärkningen om upprättandet av ETF, under det administrativa förfarandet.

2932 Vad beträffar mötet den 6 november 1986 i Bryssel, vilket behandlas i punkterna 25.39—25.43 i det ifrågasatta beslutet, har kommissionen aldrig bestritt att detta särskilt hade till syfte att förbereda det planerade mötet med P. Sutherland (se punkt 25.43 i det ifrågasatta beslutet). De kommentarer som Irish Cement hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med utgångspunkt i de dokument som avses ovan i punkt 2928 hade således endast kunnat stödja de slutsatser som kommissionen i vederbörlig ordning dragit. De hade däremot inte kunnat kullkasta den omständigheten, vilken också framgår av anteckningarna från detta möte som återges i punkterna 25.39—25.43 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/19007 och 19008), att deltagarna, däribland Irish Cement, kom överens om att ETF skulle fortsätta att sammanträda för att följa utvecklingen av det hot som import av cement från Grekland till de västeuropeiska marknaderna utgjorde.

2933 De kommentarer som Irish Cement hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att söka visa att de möten vid vilka bolaget närvarade i september och november 1986 inte var möten mellan chefsdelegaterna i Cembureau, och att ETF inte var ett utflöde av Cembureau, hade under alla förhållanden inte kunnat kullkasta de objektiva slutsatser avseende D. Quirkes närvaro vid de två möten som avses i punkterna 25.22—25.32 och 25.39—25.43 i det ifrågasatta beslutet. Kommentarerna hade följaktligen inte kunnat utesluta att Irish Cement var ansvarigt för den överträdelse som anges i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet. Rätten framhåller vidare att de tyska företagen under det administrativa förfarandet gjorde gällande att "de personer som närvarade vid mötena i... Baden-Baden och Bryssel inte hade ställning som chefsdelegater", vilket kommissionen har besvarat enligt följande: "denna ställning hade givits dem av task force, inte av kommissionen, och framgick av protokollen" (punkt 53.6 i det ifrågasatta beslutet). Yttranden jämförbara med det som nu avgivits av Irish Cement har således prövats i vederbörlig ordning av kommissionen i det ifrågasatta beslutet.

2934 Irish Cement åberopar för det andra i sitt yttrande av den 5 januari 1998 ytterligare ett antal dokument (dokument nr 33.126/11180—11182 och 15386), vilka avser en skrivelse från G. Marshall, vid Blue Circle, till ett antal europeiska cementproducenter där denne tackar dem för deras hjälp vid lösningen av det problem som uppkom på grund av det grekiska statliga stödet. Dessa dokument skulle visa hur oprecist G. Marshall uttrycker sig, då han skulle ha använt uttrycket "Cembureau people" ("Cembureau-folket") för de europeiska cementproducenterna. Irish Cement anser att om bolaget hade haft tillgång till dessa dokument under det

administrativa förfarandet hade det kunnat visa att när G. Marshall i protokollet från mötet med EPC den 13 maj 1987 använder beteckningen "Cembureau Task Force" för "European Task Force" och därmed använder samma oklara uttryckssätt, denna hänvisning, tvärtemot kommissionens slutsats därav i meddelandet om anmärkningar (punkt 16), därmed inte innebar att ETF skulle vara en koalition som bildats inom Cembureau.

2935 Dessa kommentarer hade emellertid lika gärna kunnat förstärka kommissionens övertygelse om att den kartell som inrättades av olika europeiska cementproducenter för att bekämpa importen av cement till Västeuropa från, i första hand, Grekland, var "Cembureau-folkets" skapelse och följaktligen hade uppstått inom denna europeiska sammanslutning. De hade under alla förhållanden inte kunnat kullkasta den slutsats som redovisas i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet, enligt vilken G. Marshall "hade en ställning som gav honom god kunskap om Cembureaus struktur och dess verksamhet", ett påstående som föranledde kommissionen att anse att hänvisningen till "Cembureau Task Force" i promemorian om mötet inom EPC den 13 maj 1987, vilken hade utformats av G. Marshall, "visade det faktiska sambandet mellan Cembureau och sagda task force, ett samband som följde av G. Marshalls uttryckssätt".

2936 Under alla förhållanden hade Irish Cements kommentarer inte kunnat kullkasta kommissionens objektiva slutsatser, vilka återges ovan i punkterna 2930 och 2932, och på grundval av vilka kommissionen med rätta har fastslagit att Irish Cement deltagit i överträdelsen avseende upprättandet av ETF.

2937 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att någon av Irish Cements kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Irish Cement har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

14. Mål T-65/95, Italcementi mot kommissionen

2938 Italcementi gör för det första i sitt yttrande av den 10 februari 1997 gällande att kapitel 7 och 17 i meddelandet om anmärkningar, vilka behandlar den grekiska marknaden, bekräftar att kommissionen har gjort en allvarligt och felaktig bedömning genom att inte lägga erforderlig vikt vid den omständigheten att de grekiska producenterna ägnade sig åt en uppenbart otillåten exportverksamhet, när de inte bara tog emot subventioner från den grekiska regeringen, vilket stred mot artikel 92 i EG-fördraget (nu artikel 87 EG i ändrad lydelse), utan dessutom hade ingått en "gentlemen's agreement" angående export till gemenskapen, ett avtal som kommissionen själv skulle ha erkänt, i de kapitel i meddelandet om anmärkningar som avser Grekland, var av särskild nytta. Enligt Italcementi hade dessa omständigheter varit särskilt ändamålsenliga för bolaget då det skulle framhålla ETF:s rent defensiva beskaffenhet.

2939 Italcementi hänvisar i sitt yttrande av den 26 november 1997 till ytterligare ett antal dokument (dokument nr 33.126/19369—19377) av vilka det skulle framgå att det redan år 1962 förekom särskilda avtal mellan de grekiska cementproducenterna avseende deras export. Dessa avtal skulle förhindra att den interna balansen rubbades på deras inhemska marknad på grund av överkapacitet.

2940 Rätten påpekar i detta sammanhang att Lafarge vid förhandlingen den 12 mars 1993 betonade att ETF upprättades i självförsvar (punkt 53.8 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen anför i punkt 53.8 andra till sjätte stycket av vilka skäl den har förkastat denna argumentation. Med hänsyn till vad kommissionen har anfört, särskilt i femte och sjätte stycket, nämligen att olika dokument avseende ETF visar att dess syfte avsåg mer än bara kampen mot importen från Grekland, skall Italcementis argument om att det under den tidsperiod som ETF var verksamt förekom en grekisk exportkartell behandlas på samma sätt.

2941 Italcementi påstår för det andra i sitt yttrande av den 10 februari 1997 att de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar (särskilt kapitel 7 och 17 om Grekland och kapitel 4 och 14 om Förenade kungariket) samt de dokument som är hänförliga till dessa kapitel (dokument nr 33.126/10827, 10828, 17157, 17158, 19879, 19880, 17163, 17164, 17169, 17171, 17172, 17176, 17168, 17178, 19884, 19886, 17193 och 17220 samt 33.322/1321 och 1322) visar att ETF:s verksamhet var rent marginell i fråga om att lösa det "grekiska problemet", en lösning som huvudsakligen skedde genom bilaterala förhandlingar under kommissionens överinseende mellan de olika industrierna, Förenade kungarikets regering och den grekiska regeringen. Inte något av dessa dokument nämner således ETF, vilket skulle visa att ETF saknar ändamålsenlighet och inflytande med avseende på de svårigheter som förorsakats av importen av cement från Grekland till de västeuropeiska marknaderna. Dessa dokument visar att ETF i praktiken var långtifrån ett paneuropeiskt beslutsforum för konkurrensbegränsande åtgärder gentemot import från Grekland, utan på sin höjd var dels en "informationscentral" genom vilken cementproducenterna i de olika medlemsstater som ställdes inför det grekiska hotet ömsesidigt kunde hålla sig informerade om åtgärder som vidtagits eller planerades i detta avseende, dels en arbets- och påtryckningsgrupp med uppgift att upplysa gemenskapsmyndigheterna om problemet. Att det inte förelåg någon europeisk, konkurrensbegränsande samverkan gentemot importen från Grekland förklaras av att de grekiska producenterna har medgivit att de, då de i ett första skede sökte nya exportmarknader för sina produkter, inriktade sig på den brittiska marknaden (dokument nr 33.126/19882). Det var inte förrän det mellan tre parter (kommissionen, den grekiska regeringen och Förenade kungarikets regering) fastställdes kvoter för exporten från Grekland till Förenade kungariket som den grekiska cementindustrin började intressera sig för den italienska marknaden. Dokument nr 33.322/1321 och 1322 (utdrag ur protokollet från Oficemens styrelsemöte den 18 september 1986), som återger de åtgärder som de brittiska producenterna vidtog gentemot sina spanska motsvarigheter för att dessa skulle begära de spanska kommissionsledamöternas stöd vid lösningen av det "grekiska problemet", visar vidare att ETF saknade ett planlagt syfte att lösa problemet. Italcementi har vidare åberopat dokument nr 33.126/17220 (utdrag ur protokollet från CMF:s möte den 3 juni 1987), varav skulle framgå att det, när den franska marknaden ställdes inför problemet med import från Grekland, inleddes rent bilaterala diskussioner mellan franska och brittiska myndigheter.

2942 Italcementi åberopar i sitt yttrande av den 26 november 1997 ett antal dokument (dokument nr 33.126/16484—16487, 16478, 16473, 16474, 16469, 11062—11064, 16489, 16490, 16488, 16470, 16471, 16491—16493, 16463, 16464, 16459, 16498—16501, 16494, 16495, 16465—16468, 11182, 16436—16441 och 16508), av vilka skulle framgå att Blue Circle utövat påtryckningar på övriga europeiska cementproducenter, särskilt de tyska producenterna, för att få dessa att stödja de lobbyåtgärder som den brittiska industrin ägnat sig åt gentemot gemenskapsmyndigheterna för att påvisa den otillåtna importen från Grekland. Dessa dokument skulle vidare visa att ETF:s verksamhet var lagenlig, liksom att den brittiska industrin spelade en avgörande roll vid lösningen av det "grekiska problemet". Ytterligare dokument (dokument nr 33.126/18868, 18869 och 11086) skulle intyga att Blue Circle haft en fullständigt självständig affärspolicy och att Blue Circle, alltmedan bolaget försökte övertyga sina europeiska kolleger att delta i den lobbyverksamhet som organiserades genom ETF, fortsatte att fullständigt fritt sköta sina affärskontakter med de grekiska cementproducenterna och att köpa grekisk cement till sina anläggningar i USA. Dessa dokument skulle således bekräfta att ETF, utöver sin lobbyfunktion endast var ett forum för att i efterhand utbyta information om politiska åtgärder och den affärsverksamhet som bedrevs på de olika marknaderna.

2943 Italcementi åberopar också i sitt yttrande av den 26 november 1997 ett flertal dokument (dokument nr 33.126/19014—19016 och 11165), vilka skulle visa att de konkreta resultaten av förhandlingarna kring den grekiska frågan uppnåtts av brittiska cementproducenter, vilket skett fullständigt oberoende av ETF, vars lobbyverksamhet, inledningsvis indirekt på kort sikt, men sedermera även på lång sikt, endast ledde till att kommissionen i december 1986 såg över sitt beslut om grekiskt statligt stöd. Dessa dokument skulle stödja Italcementis ståndpunkt att ETF spelade en rent marginell roll och att ETF utnyttjats av brittiska producenter, vilka samtidigt hade vidtagit betydligt mer effektiva åtgärder för att finna en lösning på sitt eget problem.

2944 Rätten fastslår emellertid att dessa kommentarer, även om Italcementi kunnat framföra dem under det administrativa förfarandet, inte hade gjort det möjligt att bortse från den bevisning som avses i punkterna 24 och 25 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att exporthoten från de grekiska producenterna, vilka "i slutet av år 1985 och i början av år 1986 [vände sig] mot Västeuropa, och särskilt mot... Italien, där små sammanslutningar bestående av användare och små import/exportföretag hade tagit initiativ till att importera grekisk cement" (punkt 24.1 i det ifrågasatta beslutet), ledde till att ETF upprättades på initiativ av ett antal stora europeiska producenter, däribland Italcementi, i syfte att studera avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna förhindra den import (i första hand från Grekland) som bringade de europeiska marknaderna i obalans för att kunna göra framställningar om rekommendationer till chefsdelegaterna.

2945 Den omständigheten att Italcementi under det administrativa förfarandet särskilt hade kunnat betona det faktum att ETF endast marginellt bidragit till att lösa det "grekiska problemet", hade inte gjort det möjligt att bortse från de handlingar som avses i punkterna 25.15, 25.24 och 53.7 i det ifrågasatta beslutet, vilka kommissionen stött sig på för att med rätta fastställa att avtalet om att upprätta ETF hade ett uppenbart konkurrensbegränsande syfte, vilket var tillräckligt för att det skall anses strida mot artikel 85.1 i fördraget (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837).

2946 Italcementi har avslutningsvis anfört att även om det antas att ETF:s verksamhet hade varit rättsstridig till sin beskaffenhet, skulle de olika nationella dokument som bolaget hänvisar till i sitt yttrande av den 10 februari 1997 för att visa vilken typ av reaktioner som förekom med anledning av importen från Grekland, om de hade kunnat framföras under det administrativa förfarandet, med nödvändighet föranlett kommissionen att, i sin bedömning av hur omfattande varje deltagande företags ansvar var, göra åtskillnad mellan de brittiska producenterna, vilka utövade påtryckningar av alla slag för att förhindra import från Grekland och som slutligen lyckades minska denna till ett minimum tack vare det ovan i punkt 2941 nämnda trepartsavtalet, och övriga europeiska producenter, däribland Italcementi och övriga italienska producenter, vilka skulle ha bidragit till avsättningen av stora kvantiteter av de grekiska produkterna på sina marknader, eftersom de till och med var tvungna att ge Calcestruzzi, deras största kund i Italien, stora rabatter till följd av de leveransavtal som ingicks i april 1987.

2947 Dessa kommentarer hade, även om de framförts under det administrativa förfarandet, inte kunnat kullkasta den allmänna slutsats som följer av de olika sakomständigheter som kommissionen redovisar i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet beträffande den ledande roll som Italcementi spelat i samband med upprättandet av ETF, vilket Italcementi var en av initiativtagarna till, nämligen dess deltagande i mötena den 28 maj 1986 i Rom, den 4 juni 1986 i Zürich och den 9 juni 1986 i Stockholm, innan Italcementi, i sin dubbla egenskap av direkt medlem i ETF och chefsdelegat, deltog i samtliga möten inom eller avseende ETF som hölls mellan den 17 juni 1986 och den 11 februari 1987.

2948 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att någon av Italcementis kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Italcementi har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

15. Mål T-68/95, Holderbank mot kommissionen

2949 Holderbank åberopar för det första, i sitt yttrande av den 8 februari 1997, bland de handlingar som förekommer i akten om Förenade kungariket, åberopat ett antal dokument (dokument nr 33.126/17157—17159, 17160, 17180, 17181, 17184, 17182, 17183, 17191—17194, 17219—17225, 17624, 17625, 17631—17633, 17635—17637, 17638, 17641—17653 och 17654), av vilka det skulle framgå att CMF, under den tidsperiod då ETF existerade, med den brittiska regeringens och behöriga myndigheters goda minne hade haft kontakter och diskussioner med kommissionen för att lösa problemet med import av subventionerad cement från Grekland. Holderbank anser att om bolaget hade haft vetskap om dessa dokument hade det kunnat använda sig av dem för att underbygga sitt försvar vad beträffar de anmärkningar kommissionen riktat mot bolaget avseende ETF.

2950 Det har redan vid åtskilliga tillfällen (se bland annat ovan punkt 2819) framhållits att kommissionen mycket väl har förstått att problemen till följd av importen av cement från

Grekland hade givit upphov till informationsåtgärder och påtryckningar, under ledning av de brittiska producenterna, gentemot nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheterna, men att kommissionen inte har intresserat sig för denna typ av åtgärder i det ifrågasatta beslutet (fotnot 115). De kommentarer som Holderbank hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att framhålla de politiska åtgärder som frammanats på grund av frågan om den grekiska exporten hade således endast kunnat illustrera en aspekt på de handlingar som kommissionen har lagt till grund för det ifrågasatta beslutet. De hade däremot inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att den grekiska frågan samtidigt med politiska åtgärder hade givit upphov till att ETF, på initiativ av en grupp stora europeiska producenter, däribland Holderbank, bildades i syfte att studera olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde användas för att hindra importen av lågpriscement (i första hand från Grekland) till Västeuropa.

2951 Holderbank har för det andra, i sitt yttrande av den 8 februari 1997, åberopat en promemoria från Heracles styrelse av den 29 september 1986 (dokument nr 33.126/19881 och 19882) av vilket skulle framgå att importen av cement från Grekland till Förenade kungariket hindrades enbart av den brittiska konkurrensbegränsande samverkan och inte av internationella samverkansformer, såsom ETF, som Holderbank skulle ha deltagit i. Medan Holderbank medger att det "grekiska problemet" behandlades inom ETF, påstår bolaget att det av promemorian på ett övertygande sätt framgår att ETF var ett enkelt diskussionsforum som helt saknade möjligheter att agera.

2952 Rätten påpekar emellertid att det i promemorian i fråga anges att "hittills har den konkurrensbegränsande samverkan 'terroriserat' marknaden i England och har hindrat de storföretag i betongbranschen som varit beredda att köpa grekisk cement med risk för negativa följder". Tvärtemot vad Holderbank förefaller hävda anges inte närmare i promemorian att "den konkurrensbegränsande samverkan" i fråga var den brittiska dito.

2953 Under alla förhållanden hade de kommentarer som Holderbank hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av denna promemoria inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att uppkomsten av frågan om import från Grekland utöver lokala reaktioner på de mest hotade marknaderna (särskilt den brittiska marknaden) hade lett till att ETF upprättades på initiativ av ett antal stora företag, däribland Holderbank, för att, i syfte att sammanställa rekommendationer åt chefsdelegaterna, studera olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att undanröja sådan import (i första hand importen från Grekland) som bringade den västeuropeiska marknaden i obalans.

2954 Holderbank har för det tredje, i sitt yttrande av den 8 februari 1997, anfört att det av kapitel 7 och 17 i meddelandet om anmärkningar — särskilt av kapitel 17 punkt 86 första, andra och tredje stycket, s. 218 — vilka ägnas åt den grekiska marknaden, framgår att kommissionen själv hade ansett att de konkurrensbegränsande avtal som ingåtts av de grekiska cementproducen-

terna hade lett till att konkurrensen begränsades, såväl på den lokala marknaden som med avseende på export till andra medlemsstater. Holderbank anser att kommissionens slutsatser, om de hade gjorts tillgängliga för bolaget under det administrativa förfarandet, hade varit av nytta för bolaget vid den tidpunkten, eftersom det därav framgick att de grekiska cementproducenterna inte bara mottog subventioner från nationella myndigheters sida utan också skötte sin lokala verksamhet och sin export genom konkurrensbegränsande samverkan. Holderbank anser att denna omständighet, som kanske inte hade kunnat ursäkta den kollektiva försvarsreaktion som organiserades genom ETF, ändå hade kunnat betraktas som en förmildrande omständighet då kommissionen fastställde bötesbeloppet. Vidare skulle den grekiska konkurrensbegränsande samverkan förklara att Holderbank inte hade kunnat vidta sådana motåtgärder som kommissionen föreslagit i Grekland, eller att bolaget inte hade kunnat göra detta utan avsevärda svårigheter.

2955 Som redan har påpekats vid upprepade tillfällen (se särskilt ovan punkt 2841), hade Lafarge vid förhandlingen den 12 mars 1993 betonat att ETF upprättades i självförsvar (punkt 53.8 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen anför i punkt 53.8 andra till sjätte stycket av vilka skäl den har förkastat denna argumentation. Med hänsyn till vad kommissionen har anfört, särskilt i femte och sjätte stycket, nämligen att olika dokument avseende ETF visar att dess syfte avsåg mer än bara kampen mot importen från Grekland, skall Holderbanks argument om att det under den tidsperiod som ETF var verksamt förekom en grekisk exportkartell behandlas på samma sätt. Av samma skäl skall denna omständighet naturligtvis inte beaktas som förmildrande vid fastställandet av böterna, som för övrigt har ålagts på grund av den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

2956 Rätten framhåller därefter att kommissionen i det ifrågasatta beslutet begränsat sig till att anföra dels att de europeiska producenternas "repressalieåtgärder" på den grekiska marknaden (i form av export till Grekland) hade förekommit bland de avskräckande åtgärder ("stick actions") som nämns i Zürich/Céligny-dokumentet (se punkt 25.4 fjärde strecksatsen i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18774), dels att möjligheten till och den ekonomiska genomförbarheten av en sådan motoffensiv hade studerats vid de olika mötena inom eller avseende ETF (punkterna 25.11, 25.12, 25.17, 25.24, 25.26 och 25.45). Kommissionen har emellertid aldrig påstått att sådana åtgärder verkligen genomförts. Tvärtom fastslår den, i punkt 25.26 i det ifrågasatta beslutet, att tidigare nämnda task force vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden "under punkt 3, export till Grekland,... fick i uppgift att i slutet av september lägga fram en rekommendation för chefsdelegaterna, men [att] det uttryckts allvarliga tvivel om den ekonomiska genomförbarheten". Dessa motåtgärder har definitivt inte återgivits i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet.

2957 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att någon av Holderbanks kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Holderbank har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

16. Mål T-70/95, Aker mot kommissionen och mål T-71/95, Euroc mot kommissionen

2958 Aker och Euroc framhåller i sina yttranden av den 10 februari 1997 ett antal promemorior från Italcementi av den 15 oktober 1986 (dokument nr 33.126/2945—2948), av den 26 oktober 1987 (dokument nr 33.126/2949—2951) och av den 13 november 1987 (dokument nr 33.126/2954—2960), av vilka det skulle framgå att det "grekiska problemet" vid den aktuella tidpunkten hanterades fullständigt bilateralt av de största italienska cementproducenterna och deras grekiska motsvarigheter. De hänvisar särskilt till Italcementis ovannämnda promemoria av den 13 november 1987 där följande anges, enligt den översättning som tillhandahållits av dessa båda sökande: "Vi bör fråga oss vem vi skall kontakta, hur vi skall kontakta grekerna och föreslå ett verkligt hållbart avtal, som inte bör överstiga två år, för att tillsammans med de europeiska producenterna bättre kunna styra den grekiska cementindustrin antingen genom ett direkt ägande eller genom indirekt närvaro." Uppgifterna i denna handling skulle motsäga kommissionens ståndpunkt att det dessförinnan redan fanns multilaterala arrangemang eller samordnade förfaranden mellan de europeiska producenterna inom Cembureau eller ETF.

2959 Det skall emellertid påpekas att de kommentarer som Aker och Euroc hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att framhålla att det "grekiska problemet" hade givit upphov till bilaterala kontakter, bland annat mellan italienska och grekiska producenter, inte hade kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att frågan om grekisk export, förutom dessa särskilda åtgärder, hade givit upphov till upprättandet av ETF på europeisk nivå för att göra det möjligt att pröva olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att undanröja lågprisimporten (i första hand från Grekland) till Västeuropa.

2960 Dessa kommentarer hade inte heller kunnat kullkasta kommissionens objektiva slutsatser i punkterna 25.9, 25.14, 25.23, 25.34 och 25.45 i det ifrågasatta beslutet avseende Akers och Eurocs deltagande i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm, i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, samt i ETF:s möten den 19 augusti och den 21 oktober 1986 samt den 11 februari 1987. Följaktligen hade de inte kunnat leda till slutsatsen att Aker och Euroc inte var delaktiga i den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet.

2961 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Akers och Eurocs kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Aker och Euroc har således inte visat att deras rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

17. Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen

2962 I sitt yttrande av den 10 februari 1997 gör Blue Circle gällande att om dokumenten i akten om Grekland hade gjorts tillgängliga för bolaget under det administrativa förfarandet, hade bolaget kunnat göra gällande för det första att exporten från Grekland, vilken var föremål för statligt stöd, som skulle kunna betraktas som dumpning och som omfattades av en lokal kartell, inte utgjorde lojal konkurrens, för det andra att Blue Circles samordning av övriga europeiska producenters åtgärder var lagenlig, eftersom den bara avsåg lobbyåtgärder gentemot myndigheter på europeisk nivå (Europaparlamentet och kommissionen), och för det tredje att de brittiska producenternas reaktion på importen från Grekland skedde på rent lokal nivå, oberoende av Cembureau.

2963 Det skall emellertid påpekas att de kommentarer som Blue Circle hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet på grundval av akten om Grekland, för att söka göra gällande dels att de brittiska producenternas reaktioner på de grekiska företagens export skulle ses i ett rent lokalt perspektiv, dels att den samordning på europeisk nivå som Blue Circle åtog sig då problemet med import från Grekland uppkom uteslutande avsåg politisk verksamhet, hade inte kunnat kullkasta den bevisning bestående av de dokument som anges i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet och med stöd av vilka kommissionen med rätta i punkt 53 har fastställt att frågan om grekisk export på initiativ av ett antal europeiska producenter, däribland Blue Circle, hade givit upphov till upprättandet av ETF på europeisk nivå för att göra det möjligt att studera olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som skulle kunna användas för att undanröja denna lågprisimport (i första hand från Grekland) till Västeuropa, som bringade marknaden i obalans.

2964 Det har vidare redan vid upprepade tillfällen (se särskilt ovan punkt 2841) framhållits att kommissionen hade uppfattat det ekonomiska sammanhanget kring problemet med importen från Grekland. Således anför kommissionen, i en fotnot 113 i det ifrågasatta beslutet, att "den grekiska industrin vid tidpunkten för anslutningen till gemenskapen erhöll statligt stöd i stor omfattning" innan den nämner ett antal beslut som den fattat med anledning av detta stöd, under och efter den tidsperiod då ETF var verksamt. I punkt 53.8 i det ifrågasatta beslutet beskriver kommissionen i detalj sina skäl för att inte beakta yttranden som är jämförbara med det som Blue Circle ingivit och som avser att upprättandet av ETF skulle ha skett i självförsvar mot den rättsstridigt subventionerade exporten från Grekland. Av de skäl som kommissionen anför på denna punkt i det ifrågasatta beslutet — särskilt i femte och sjätte stycket — nämligen att ETF enligt vissa av de i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet nämnda dokumenten hade ett mer omfattande syfte än att bekämpa importen från Grekland, skall Blue Circles yttrande om att det under ETF:s tidsperiod existerade en grekisk kartell behandlas på samma sätt.

2965 I sitt yttrande av den 12 december 1997 anför Blue Circle att kommissionen i punkt 25.43 i det ifrågasatta beslutet påstår att dokument nr 33.126/19009 och 19010 hänför sig till chefsdelegaternas möte den 6 november 1986 i Bryssel, medan dessa dokument i själva verket avser

anteckningar av den 10 november 1986 från mötet den 6 november 1986 mellan kommissionsledamoten P. Sutherland och några företrädare för den europeiska cementindustrin.

2966 Det är riktigt att dokumenten i fråga inte, som kommissionen låter förstå i punkt 25.43 i det ifrågasatta beslutet, avser förberedelserna av ett dokument riktat till P. Sutherland inför "chefsdelegaternas" möte i Bryssel den 6 november 1986 med avseende på mötet som skulle hållas med denne med anledning av det "grekiska problemet", utan att de avser mötet i fråga, vilket ägde rum samma dag i Bryssel. Endast dokument nr 33.126/19007 och 19008, vilka nämns i punkt 25.39 i det ifrågasatta beslutet, innehåller uppgifter om diskussioner om förberedelser av det dokument som var avsett för kommissionsledamoten. Under dessa förhållanden har Blue Circle inte visat på vilket sätt det hade kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet att bolaget på det stadiet av förfarandet hade kunnat påpeka att kommissionen hade begått dessa fel, vilket avser en del av ETF:s verksamhet som inte behandlas i det ifrågasatta beslutet, nämligen de informationsåtgärder som vidtogs gentemot gemenskapsmyndigheterna i fråga och som avsåg den oro som importen från Grekland givit upphov till (se fotnot 115 i det ifrågasatta beslutet).

2967 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Blue Circles kommentarer skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Blue Circle har således inte visat att dess rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

Avtal om bildande av det gemensamma handelsföretaget Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet)

A — Inledning

2968 Enligt artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet har Holderbank, Blue Circle, Oficemen, Asland, Uniland, Hispacement, SFIC, Lafarge, Ciments français, BDZ, Dyckerhoff, Heidelberger, Aker, Euroc, CBR, Italcementi, Unicem och Cementir "från och med den 9 juni 1986 till och med den 26 mars 1993 överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att delta i ett avtal om att bilda Joint Trading Company, Interciment S.A., för att genomföra stödåtgärder eller avskräckande åtgärder gentemot dem som hotade stabiliteten på marknaderna i medlemsländerna".

2969 Samtliga företag och företagssammanslutningar som nämns i artikel 4.2 med undantag för Hispacement, som inte har väckt talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet, har framfört argument som går ut på att denna bestämmelse skall ogiltigförklaras. Flera argument har framförts för att bestrida att bildandet av Interciment var rättsstridigt. De flesta av

sökandena har förnekat att de varit inblandade i den överträdelse som har konstaterats i artikel 4.2. Slutligen har flera av sökandena bestritt överträdelsens varaktighet eller åtminstone den tid som de deltagit i överträdelsen. De berörda sökandena kommer att anges vid prövningen av dessa olika argument.

2970 Vidare har Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger, Lafarge, Asland, Holderbank, Aker, Euroc och Cementir anfört att kommissionen, då den fastställde den överträdelse som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen, och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

2971 Vidare har Aalborg (T-44/95) framfört argument som går ut på att företaget inte alls var inblandat i bildandet av Interciment.

2972 Aalborg har emellertid inte anklagats för den överträdelse som har konstaterats i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet. Företagets argument skall därför underkännas.

B — Huruvida bildandet av Interciment var rättsstridigt

2973 I punkt 26.1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen nämnt olika utdrag från dokument av vilka det framgår att "beslutet att bilda Joint Trading Company, Interciment SA, vilket fattades vid chefsdelegaternas möte den 9 juni 1986... utgör ett avtal mellan företag i den mening som avses i artikel 85.1. Syftet med detta avtal var att genomföra de 'stöd'- och de 'avskräckande' åtgärder ('either for stick or carrot measures') som, enligt vad som angavs i det dokument som utarbetades i Céligny-Zürich, gick ut på att köpa och sälja cement och klinker från länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader, att exportera cement och klinker till länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader och att ta exportmarknader från länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader" (punkt 54.1).

2974 De berörda sökandena har i huvudsak framfört fyra argument för att bestrida att bildandet av Interciment var rättsstridigt.

2975 För det första har CBR gjort gällande att Interciments funktion och verksamhet aldrig har fastställts. Blue Circle har med hänvisning till punkt 54.2 i det ifrågasatta beslutet konstaterat att Zürich/Céligny-dokumentet, som omnämns där, endast innehöll förslag som en begränsad arbetsgrupp utarbetat för bildandet av ett gemensamt dotterbolag för handel. Parterna kom emellertid aldrig överens om för vilka ändamål som detta gemensamma dotterbolag kunde

användas. Det avtal som konstateras i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet avsåg således endast upprättandet av rent förberedande handlingar. Ett sådant avtal, om att bilda ett bolag som eventuellt kunde användas i konkurrensbegränsande syften, stred således inte mot artikel 85.1 i fördraget.

2976 Förstainstansrätten noterar emellertid att följande framgår av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF, den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkterna 25.22, 25.32 och 26.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18858 och 18861): "[I] enlighet med chefsdelegaternas beslut vid mötet i Stockholm har ett gemensamt handelsföretag bildats och registrerats i Fribourg, Schweiz, under namnet Interciment SA, Interciment AG, Interciment Ltd.... [Detta] bolag kan omedelbart börja bedriva verksamhet med såväl avskräckande åtgärder som stödåtgärder."

2977 Hänvisningen i detta utdrag till "avskräckande åtgärder och stödåtgärder" kan bara avse Zürich/Céligny-dokumentet, där det efter en definition av åtgärderna i fråga (se ovan punkt 2539) lämnas följande beskrivning av vilka uppgifter som det gemensamma handelsföretaget skulle ha (punkterna 25.6 och 26.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18776 och 18777):

— försäkra sig om order på de viktigaste exportmarknaderna som importerar från länder som hotar stabiliteten på medlemsländernas marknader,

— köpa cement och klinker från länder som hotar stabiliteten på medlemsländernas marknader,

— sälja de uppköpta kvantiteterna genom ingripanden på marknaden,

— exportera cement och klinker till länder som hotar stabiliteten på medlemsländernas marknader.

2978 Mot bakgrund av dessa olika utdrag kunde kommissionen på goda grunder anse (punkt 54.1 och 54.2 i det ifrågasatta beslutet) att syftet med det gemensamma handelsföretaget Interciment var att genomföra de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet gentemot länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader. Kommissionen gjorde följaktligen en riktig bedömning när den ansåg (punkt 54.2 och 54.7) att

avtalet om att bilda Interciment utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, och en "överträdelsen som [var] allvarlig till sin karaktär, eftersom det konkurrensbegränsande syftet [var] uppenbart".

2979 CBR:s och Blue Circles argument skall därför underkännas.

2980 För det andra har Ciments français och Holderbank anfört att kommissionen inte kan utläsa något konkurrensbegränsande syfte av Interciments ändamål enligt dess bolagsordning. Bolagsordningen, i synnerhet definitionen av föremålet för bolagets verksamhet (artikel 2), överensstämmer nämligen med den standardbolagsordning som advokatsamfundet i den ifrågavarande schweiziska kantonen rekommenderar.

2981 Förstainstansrätten konstaterar att det av artikel 2 i Interciments bolagsordning framgår att "föremålet för bolagets verksamhet [bestod] i internationell handel med byggmaterial samt att förvärva andelar i utländska företag som handlar med byggmaterial [och att] bolaget... generellt, såväl för egen räkning som för annans räkning, [kunde] genomföra alla transaktioner och utföra alla uppgifter som [hade] ett direkt eller indirekt samband med föremålet för bolagets verksamhet" (punkt 26.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18833). De handlingar som kommissionen har nämnt i punkt 26.1 i det ifrågasatta beslutet visar emellertid (se ovan punkterna 2976 och 2977) att syftet med Interciment var att genomföra de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet gentemot länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader.

2982 Interciment erhöll därför, i skydd av en standardklausul i bolagsordningen, ett syfte som uppenbarligen stred mot artikel 85.1 i fördraget, vilket bekräftas av följande utdrag från Blue Circles interna promemoria av den 10 juli 1986, som nämns i punkt 26.13 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18842):

"Förslaget om att bilda ett schweiziskt bolag, med stora europeiska cementproducenter som delägare, i syfte att köpa specifika mängder grekisk cement för distribution i hela världen, strider klart mot artikel 85 i Romfördraget. Även om det inte sägs uttryckligen, är syftet implicit att påverka handeln mellan staterna inom gemenskapen."

2983 För det tredje har Dyckerhoff, Ciments français, Lafarge, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle framhållit att frågan om huruvida Interciment var förenligt med artikel 85.1 i fördraget beaktades redan innan bolaget bildades och vid flera tillfällen därefter. Från början hade man till och med planerat att anmäla Interciment till kommissionen för att erhålla ett undantag, i enlighet med artikel 85.3 i fördraget. Dyckerhoff har härvid hänvisat till olika

juridiska expertutlåtanden som kommissionen har nämnt i punkt 26.13 i det ifrågasatta beslutet. Dyckerhoff har tillagt att eftersom Interciment aldrig började bedriva någon verksamhet, var det inte nödvändigt att göra den rekommenderade anmälan. Ciments français har åberopat protokollet från mötet i Rom den 28 maj 1986, där deltagarnas önskan att förvissa sig om att deras handlande, och särskilt det planerade bildandet av ett gemensamt handelsföretag, var lagligt i förhållande till gemenskapens konkurrensregler betonas (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circle har framhållit rekommendationen i Zürich/Céligny-dokumentet att inhämta ett utlåtande från en expert på gemenskapsrätt över de olika åtgärder som planerades. Blue Circle har tillagt att Interciment aldrig anmäldes till kommissionen, eftersom man inte kom överens om för vilka syften som bolaget kunde användas. Blue Circle menar att bolaget aldrig började bedriva någon verksamhet.

2984 Förstainstansrätten påpekar att det av olika handlingar som kommissionen har nämnt i det ifrågasatta beslutet, bland annat i punkt 26.11 och 26.13, framgår att såväl frågan om huruvida Interciment var förenligt med artikel 85.1 i fördraget som frågan om huruvida det borde ha gjorts en anmälan till kommissionen enligt artikel 85.3 i fördraget behandlades. Deltagarna i mötet i Stockholm den 9 juni 1986 beslutade emellertid, utan att invänta de planerade juridiska utlåtandena, att bilda Interciment och att syftet med detta bolag skulle vara att genomföra de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet gentemot länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader. Trots att syftet med avtalet om att bilda Interciment uppenbarligen stred mot artikel 85.1 i fördraget, anmäldes aldrig avtalet till kommissionen som planerat (punkt 26.13 i det ifrågasatta beslutet).

2985 Sökandenas argumentation skall därför underkännas.

2986 CBR har framhållit att en önskan om att följa gemenskapsrätten framgår av den ändring av Interciments bolagsordning som föreslogs av den belgiske företrädaren J. Van Hove vid mötet den 6 november 1986 i Bryssel. CBR har hänvisat dels till promemorior angående detta möte (dokument nr 33.126/19007 och 19008), dels till den skrivelse som J. Van Hove skickade till M. Akermann vid Holderbank samma dag som mötet hölls. I denna skrivelse angavs bland annat följande: "För att artikel 2 skall överensstämma med konkurrensreglerna i Romfördraget (artikel 85), anser vi att den bör ändras på följande sätt: 'föremålet för bolagets verksamhet skall bestå i handel med byggmaterial för export utanför Europeiska ekonomiska gemenskapen'" (dokument nr 33.126/18927).

2987 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att även om deltagarna i mötet den 6 november 1986 i Bryssel godkände J. Van Hoves förslag om att ändra artikel 2 i Interciments bolagsordning (punkterna 25.41 och 26.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007), har inget av företagen framlagt en bolagsordning med den godkända ändringen.

2988 Vidare angavs det i en promemoria som påträffades hos Italcementi angående ETF:s möte den 9 januari 1987 i Milano att "fransmännens inställning till Interciment är märkligt nog mycket avvaktande" (punkt 25.44 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2905).

2989 Till denna promemoria var fogat (bilaga 4) "en fransk experts juridiska utlåtande över Interciment SA". Denne expert ansåg bland annat följande (punkterna 25.44, 26.12 och 26.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2915):

"Bildandet av Interciment SA med de föreslagna aktieägarna kommer klart att strida mot gemenskapsreglerna, eftersom de flesta av de stora europeiska producenterna är inblandade. Om aktieägarna svarar för mer än hälften av den totala konsumtionen i sina länder, kan det inte uteslutas att EEG anser att Interciment är en kartell som syftar till att hindra handeln mellan staterna inom gemenskapen... För att vinna åtminstone 12 månader, kan anmälan till kommissionen ske samtidigt som verksamheten börjar."

2990 Dessa uppgifter visar att deltagarna fortfarande, efter mötet den 6 november 1986, var bekymrade över om Interciment var förenligt med artikel 85.1 i fördraget. Således innebar inte godkännandet vid detta möte av den ändring av bolagsordningen som J. Van Hove hade föreslagit att Interciment inte längre hade det konkurrensbegränsande syfte som det erhöll när det bildades.

2991 CBR:s argument skall därför underkännas.

2992 För det fjärde har CBR, Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle framhållit att Interciment aldrig började bedriva någon verksamhet. Omedelbart efter det att bolaget hade bildats, beslutades det att bolaget inte skulle bedriva någon verksamhet. Enligt Ciments français, Italcementi och Holderbank föranleddes detta beslut av att det rådde tvivel om huruvida åtgärden var förenlig med artikel 85.1 i fördraget. Blue Circle har uppgivit att det var en förutsättning för att starta verksamheten i Interciment att bolaget anmäldes till kommissionen. Interciment var på sin höjd ett juridiskt skal utan personal, verkställande organ, driftskapital, lokaler eller utrustning, som dess ende aktieägare, Holderbank, lät vara overksamt i likhet med många andra företag som Holderbank hade bildat av formella skäl. Ciments français har tillagt att Interciment bildades för det fall att Holderbank skulle ha en juridisk möjlighet att utnyttja det, eventuellt i andra syften än de som ursprungligen förutsågs. Holderbank har vidare framhållit att även om

företaget anmodade flera förtag att betala sin andel och att ta sina aktier i Interciment i besittning, hade enbart Italcementi och Blue Circle betalat för sina andelar i Interciment. Blue Circle hade emellertid uppgivit att det inte önskade bli delägare i Interciment på grund av de tvivel som rådde om bolagets förenlighet med gemenskapens konkurrensrätt. Italcementi överlät sina aktier till Holderbank den 7 november 1988.

2993 Förstainstansrätten konstaterar att det vid mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986 faktiskt beslutades att låta Interciment vila (punkterna 25.32 och 26.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18861). Detta beslut bekräftades vid ETF:s möte i Genève den 21 oktober 1986 (punkterna 25.37 och 26.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18895), i Bryssel den 6 november 1986 (punkterna 25.41 och 26.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19007) och den 9 januari 1987 (punkt 26.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18921).

2994 Vid det i den föregående punkten nämnda mötet den 9 september 1986 ansågs det "viktigt att säkerställa att [Interciment var] 'färdigt att tas i bruk'" för att genomföra såväl "avskräckande åtgärder som stödåtgärder" gentemot länder som hotade stabiliteten på de europeiska marknaderna (punkterna 25.32, 26.15 och 54.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18861).

2995 Under alla omständigheter har kommissionen bevisat (se ovan punkterna 2976—2978) att syftet med avtalet om att bilda Interciment stred mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom den har fastställt att syftet med detta gemensamma handelsföretag var att genomföra de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet gentemot länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader. Då det således har bevisats att avtalet hade ett konkurrensbegränsande syfte, saknar det betydelse vid tillämpningen av artikel 85.1 i fördraget att avtalet inte fick några sådan verkningar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837). Kommissionen gjorde följaktligen en riktig bedömning när den ansåg att bildandet av Interciment utgjorde en "överträdelse av artikel 85 med hänsyn till det syfte som skulle uppnås, oberoende av verkningarna" (punkt 54.2 i det ifrågasatta beslutet).

2996 Sökandenas argumentation skall därför underkännas.

C — I vad mån de i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet nämnda sökandena varit delaktiga i avtalet om att bilda Interciment

1. Inledande anmärkningar

2997 I punkt 54.3 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen gjort följande bedömning:

"Med hänsyn till vilka som deltog i mötet i Stockholm, där man beslutade att bilda Joint Trading Company, och i mötet i Baden-Baden, där uppgifterna för detta Joint Trading Company bekräftades, och till den omständigheten att Holderbank krävde Blue Circle på betalning för företagets aktier i Interciment och andra mottagare av skrivelsen på betalning för deras länders andelar (se Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986, nämnd i punkt 26.6 ovan), anser kommissionen att följande parter deltog i avtalet om att bilda Interciment SA: [CBR, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, BDZ, Unicem, Asland, Uniland, Oficemen, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle]. Holderbank har nämligen krävt alla företag som berördes direkt, indirekt eller i deras egenskap av företrädare för andra bolag som deltog i Cembureau Task Force på betalning för deras andelar."

2998 Med undantag för Holderbank och Blue Circle, som enbart har bestritt att bildandet av Interciment var rättsstridigt och, i andra hand, den tid som överträdelsen varade (argument som analyseras i punkterna 2975—2985 och 2992—2996 ovan samt i punkterna 3084—3097 nedan), har samtliga berörda sökande framfört argument som går ut på att de inte var inblandade i den överträdelse som har fastställts i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet.

2. Situationen för CBR, Dyckerhoff, Lafarge, Italcementi, Aker och Euroc

2999 CBR har framhållit att företaget aldrig har varit delägare i Interciment. Kommissionen kan inte bestrida detta faktum på grundval av det krav på betalning av en andel i Interciment som Holderbank riktade till CBR och J. Van Hoves förslag till ändring av Interciments bolagsordning. Holderbanks betalningskrav föregick nämligen de belgiska och de nederländska företagens beslut att inte bli delägare i Interciment och är därför inte något bevis för ett senare delägarskap. I protokollet från mötet den 6 november 1986 i Bryssel anges att det vid detta möte beslutades att inga gemenskapsföretag skulle teckna aktier i Interciment. Vad beträffar J. Van Hoves förslag till ändring av Interciments bolagsordning, vittnar denna på sin höjd om att de företag som berördes av den belgiske företrädarens ingripande hade för avsikt att bli delägare i Interciment på vissa villkor.

3000 Dyckerhoff har anfört att det inte är styrkt att beslutet att bilda Interciment fattades under mötet den 9 juni 1986 i Stockholm. Interciment var i själva verket resultatet av ett personligt initiativ från Holderbank. Bolaget bildades den 24 juni 1986 av schweiziska advokater. Dyckerhoff har vidare uppgivit att det i Blue Circles interna promemoria av den 10 juli 1986, nämnd ovan i punkt 2982 (punkt 26.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18842 och 18843), fortfarande rör sig om "förslaget om att bilda ett schweiziskt bolag". Vad man beslutade i Stockholm var således enbart att förbereda bildandet av ett sådant bolag.

3001 Dyckerhoff har understrukit att det aldrig har haft något intresse av vilka uppgifter som Interciment skulle ha. Företaget försökte endast få kommissionen att ingripa i det grekiska ärendet. Dyckerhoff undertecknade inte Interciments stiftelseurkund, tecknade inte några aktier och tillhandahöll inte, vare sig direkt eller indirekt, en del av kapitalet i detta bolag.

3002 Slutligen har Dyckerhoff hävdat att kommissionen inte på grundval av Holderbanks anmodan till företaget att teckna aktier i Interciment kan sluta sig till att företaget deltog i bildandet av Interciment. Kort därefter, den 6 november 1986 i Bryssel, beslutades nämligen att inga gemenskapsföretag skulle teckna aktier i Interciment. Dessutom kom man överens om att bolaget inte skulle bedriva någon verksamhet. Dyckerhoff hade inte kunnat tänka sig att ett vilande bolag skulle kunna strida mot artikel 85.1 i fördraget.

3003 Såsom framgår av de dokument som kommissionen har nämnt i punkt 26.10 i det ifrågasatta beslutet, erhöll Dyckerhoff inte Interciments balansräkning per den 31 december 1986. Företaget erhöll inte heller senare balansräkningar. Interciment tillhörde endast Holderbank, som för övrigt ensamt beslutade om bolagets upplösning i mars 1993. Kommissionen kan inte gentemot Dyckerhoff åberopa diskussionerna vid ETF:s möten den 9 januari och den 11 februari 1987, eftersom företaget inte deltog i något av dessa möten.

3004 Lafarge har gjort gällande att kommissionen inte har bevisat att företaget var delägare i Interciment. Lafarge har hävdat att det aldrig tecknade några aktier i Interciment och att det inte på något sätt efterkom Holderbanks anmodan i skrivelsen av den 22 september 1986.

3005 Italcementi har anfört att den omständigheten att företaget ägde aktier i det vilande bolaget Interciment under 21 månader (från februari 1987 till november 1988) inte utgör en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.

3006 Aker och Euroc har gjort gällande att även om dokument nr 33.126/18821, 18822 och 18857—18861, nämnda i punkt 26.2 i det ifrågasatta beslutet, visar att det föreslogs att de skulle förvärva en andel på 12,5 procent i Interciment, förband de sig aldrig att göra detta, de

bidrog inte heller ekonomiskt till bolaget kapital och de erhöll aldrig några aktier i bolaget. De har tillagt att även om det antas att det fanns ett ovillkorligt åtagande att bilda och starta Interciment, var detta åtagande inte resultatet av mötet i Stockholm den 9 juni 1986 och berörde i alla händelser inte dem. De har i detta hänseende hänvisat till Holderbanks telexmeddelande till Blue Circle av den 12 juni 1986, nämnt i punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/18781). De menar att de aldrig hade haft för avsikt att involvera sig i Interciment så länge som det inte fanns några garantier för att bolaget var förenligt med artikel 85.1 i fördraget.

3007 Dessa olika argument måste underkännas.

3008 De sex berörda företagen deltog i mötet i Stockholm den 9 juni 1986 (se ovan punkterna 2597, 2618, 2649, 2746 och 2759).

3009 Även om Interciment bildades den 24 juni 1986 av tre schweiziska advokater (punkt 26.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18734—18739), fattades beslutet att bilda bolaget vid mötet i Stockholm, vilket framgår av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkterna 25.22, 25.32 och 26.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18858 och 18861). Detta protokoll, liksom bilaga 2 till dagordningen för ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkterna 25.10 och 26.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18821), visar dessutom att man vid mötet i Stockholm kom överens om att fördela aktieinnehavet i Interciment mellan åtta marknader/bolag. Den omständigheten att "förslaget om att bilda ett schweiziskt bolag" nämns i Blue Circles interna promemoria av den 10 juli 1986, gör det inte möjligt att bortse från de olika sakliga konstateranden som gjorts på grundval av de ovannämnda handlingarna.

3010 CBR, Dyckerhoff, Lafarge, Italcementi, Aker och Euroc deltog också i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (se ovan punkterna 2599, 2618, 2649, 2746 och 2759).

3011 Enligt punkt 1.9 på dagordningen för detta möte, som avsåg Interciment, underrättades deltagarna först om bildandet, i enlighet med det beslut som fattats vid chefsdelegaternas möte i Stockholm, av det gemensamma handelsföretaget Interciment SA, Interciment AG, Interciment Ltd, med ett aktiekapital på 50 000 CHF (hela aktiekapitalet tecknades av en schweizisk advokatbyrå för parternas räkning och betalades av Holderbank för de bolags och länders räkning som var företrädda vid mötet i Stockholm). Därefter angavs det att bolaget omedelbart kunde börja bedriva verksamhet med såväl avskräckande åtgärder som stödåtgärder. Det erinrades om den fördelning av aktieinnehavet i Interciment som man hade kommit överens om i Stockholm. Vad beträffar organisationen framhölls det att eftersom det enligt schweizisk lag krävdes en bolagsstyrelse med en majoritet av schweizare, skulle Cottier, en av de tre advokaterna som deltog vid bildandet av bolaget, vara verkställande direktör, men handla efter

instruktioner från en styrelse, vars uppgifter man skulle komma överens om och för vilken ETF föreslog följande namn: A. d'Agostino (Italecementi — Italien), Marichal (Lafarge Coppée — Frankrike), J. Félix (Hornos Ibéricos — Spanien), M. Horner (Blue Circle — Förenade kungariket) och M. Akermann (Holderbank — Schweiz), av vilka den sistnämnde skulle åta sig rollen av samordnare. Slutligen enades man om att bolaget inte skulle bedriva någon verksamhet, men vara färdigt att börja med detta (punkterna 25.22, 25.32 och 26.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18858, 18860 och 18861).

3012 Förstainstansrätten konstaterar att CBR, Dyckerhoff, Lafarge, Italcementi, Aker och Euroc varken har framlagt några bevis för att de under dessa möten i Stockholm och Baden-Baden offentligt tog avstånd från den gemensamma, klart konkurrensbegränsande vilja som tog sig uttryck i bildandet av det gemensamma handelsföretaget Interciment eller några bevis för att de underrättade de andra deltagarna om att de deltog i dessa möten med helt andra avsikter än dem. Det måste därför anses att dessa sex företag anslöt sig till det avtal som nämns i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet eller att de åtminstone gav de andra deltagarna detta intryck (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Aker och Euroc kan inte åberopa Holderbanks telexmeddelande till Blue Circle av den 12 juni 1986 (dokument nr 33.126/18781) för att hävda att de inte berördes av de åtaganden som ingicks under mötet i Stockholm med avseende på Interciment. Innehållet i detta telexmeddelande visar på sin höjd att Holderbank begärde att Blue Circle skulle yttra sig över bildandet av det gemensamma handelsföretaget inför ETF:s möte den 17 juni 1986.

3013 Att de sex företagen deltog i avtalet om att bilda Interciment bekräftas för övrigt av att Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986, med krav på betalning för aktierna i Interciment (punkt 26.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19019—19022 och 19025), var riktad till dem. Holderbank kunde enbart framställa ett sådant krav mot dessa företag under förutsättning att de hade godtagit att bidra till genomförandet av detta avtal genom att för egen eller marknadens räkning erbjuda sig att bli delägare i Interciment. Protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 26.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18861), liksom bilaga 2 till dagordningen för ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkt 26.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18821), visar dessutom att andelar i Interciment på 12,5 procent tilldelades "Belgien" — närmare bestämt "CBR/Cim. d'Obourg" —, Tyskland, Frankrike — närmare bestämt "Lafarge (Frankrike)" —, "Italien" — närmare bestämt "Sogec (Italien)", ett dotterbolag som delvis ägdes av Italcementi — och "Norcem/Cementa".

3014 Den omständigheten som CBR, Dyckerhoff, Lafarge, Aker och Euroc har gjort gällande, att de till slut aldrig finansierade Interciment och inte heller tecknade de ifrågavarande aktierna, saknar härvid betydelse.

3015 Kommissionen framhöll med rätta följande i punkt 54.4 i det ifrågasatta beslutet:

"Frågan huruvida aktierna i Interciment SA faktiskt betalades har ingen större betydelse när det gäller att fastställa om företagen deltog i avtalet om att bilda detta bolag. Vad som är viktigt är att 'redskapet' redan fanns till följd av ett avtal och var färdigt att användas för deltagarna i avtalet."

3016 Den omständigheten, som Dyckerhoff har framhållit, att företaget inte undertecknade Interciments stiftelseurkund och inte erhöll några balansräkningar, kan inte vederlägga de olika sakliga konstaterandena ovan i punkterna 3008—3013, som klart visar att det tyska företaget anslöt sig till avtalet om att bilda Interciment.

3017 Följaktligen gjorde kommissionen en riktig bedömning när den i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet fastställde att CBR, Dyckerhoff, Lafarge, Italcementi, Aker och Euroc deltog i avtalet om att bilda Interciment från och med den 9 juni 1986.

3018 Den omständigheten att utdraget från Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar, som återges i punkt 26.10 i det ifrågasatta beslutet, av de skäl som angivits ovan i punkt 402 inte kan göras gällande gentemot Aker och Euroc saknar betydelse, med hänsyn till prövningen ovan i punkterna 3008—3014 av kommissionens beslut att fastställa att dessa två företag deltog i avtalet om att bilda Interciment.

3019 Vidare har Aker och Euroc gjort gällande att kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkterna 26.9 och 54.6) förefaller att ha återtagit påståendet, som framfördes i meddelandet om anmärkningar, att de skulle ha varit delägare i Interciment. Kommissionen ansåg nämligen då (punkt 54.4 i det ifrågasatta beslutet) att "[f]rågan huruvida aktierna i Interciment SA faktiskt betalades har ingen större betydelse när det gäller att fastställa om företagen deltog i avtalet om att bilda detta bolag". Den har således omformulerat anmärkningen om deltagandet i avtalet om att bilda Interciment.

3020 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen i den del av den rättsliga bedömningen i meddelandet om anmärkningar som rör Interciment särskilt betonade att de olika företag som Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986 var riktad till verkligen tecknade aktier i Interciment (punkt 61 h, i, s. 179 i meddelandet om anmärkningar), vilket den inte har gjort i det ifrågasatta beslutet (punkt 54.4). Emellertid nämndes de tre omständigheter som kommissionen stödde sig på i punkt 54.3 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 2997), för att fastställa att företagen hade deltagit i avtalet om att bilda Interciment, uttryckligen i redogörelsen för de faktiska omständigheterna i meddelandet om anmärkningar (se kapitel 2,

avsnitt 2, punkt 18, s. 43 och 44). Följaktligen hade Aker och Euroc möjlighet att under det administrativa förfarandet yttra sig över de tre kriterier som i det ifrågasatta beslutet ligger till grund för fastställandet av vilka som skall bära ansvaret för den överträdelse som avses i artikel 4.2. De kan därför inte göra gällande att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med konstaterandet av denna överträdelse.

3021 Akers och Eurocs argument skall därför underkännas.

3. Situationen för SFIC, BDZ och Oficemen

3022 SFIC har gjort gällande att de omständigheter som anges i det ifrågasatta beslutet inte bevisar att sammanslutningen deltog i avtalet om att bilda Interciment. Det finns inga bevis för ett beslut om en företagssammanslutning. Vidare har kommissionen inte visat hur personer inom SFIC eventuellt skulle ha kunnat agera i ett konkurrensbegränsande syfte.

3023 BDZ har utöver argumentationen ovan i punkterna 2661 och 2663 förnekat all inblandning i bildandet av Interciment. Sammanslutningen har uppgivit att det rörde sig om ett initiativ från vissa producenters sida som den i egenskap av sammanslutning inte kunde delta i. BDZ deltog aldrig i Interciment och uppgav inte heller att den önskade göra det. Kommissionen hittade för övrigt inga handlingar om Interciment hos sammanslutningen.

3024 Oficemen har förnekat att sammanslutningen överhuvudtaget skulle ha deltagit i Interciment. Den deltog inte i mötet den 9 juni 1986 i Stockholm. Den omständigheten att det i flera dokument anges att den spanska marknaden tilldelades en procentandel av aktierna i Interciment innebär inte att Oficemen deltog i detta möte och att den undertecknade avtalet om att bilda Interciment. Oficemen deltog aldrig i chefsdelegaternas senare möten under vilka Interciments verksamhet diskuterades. Sammanslutningen nämns inte i något dokument om bildandet av Interciment och om dess verksamhet. Den var inte företrädd i bolagets styrelse och tecknade aldrig några aktier i bolaget, vare sig direkt eller indirekt.

3025 Förstainstansrätten påpekar emellertid att SFIC, BDZ och Oficemen var företrädda vid mötet den 9 juni 1986 i Stockholm (se ovan punkterna 2623—2625, 2664—2666 och 2708—2710), där det beslutades att bilda Interciment (se ovan punkt 3009).

3026 Dessa tre branschsammanslutningar var även företrädda vid mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s medlemmar den 9 september 1986 i Baden-Baden (se ovan punkterna 2623—2625, 2667, 2711 och 2712), där bildandet av Interciment, dess konkurrensbegränsande syfte, dess verksamhet och dess aktieägarstruktur diskuterades och där man kom överens om att bolaget skulle förbli färdigt att börja bedriva verksamhet (se ovan punkt 3011).

3027 Dessutom har kommissionen visat hur SFIC betedde sig i samband med den överträdelse som konstateras i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet. Den har särskilt noterat, i punkt 29.4, att SFIC på sin marknad hade överfört de tankegångar som fördes fram på ett europeiskt plan, särskilt på mötena den 9 juni och den 9 september 1986, vid vilka SFIC företrädde av B. Laplace och Kasriel, om importen från Grekland (se ovan punkterna 2624 och 2625).

3028 Under dessa omständigheter, och då dessa tre sökande inte har inkommit med några uppgifter som visar att de vid de möten som nämns ovan i punkterna 3025 och 3026 öppet tog avstånd från den gemensamma viljan att bilda det gemensamma handelsföretaget Interciment, skall det anses att de delade denna gemensamma, konkurrensbegränsande vilja eller att de åtminstone gav de andra deltagarna detta intryck (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

3029 Den omständigheten att det inte har påträffats några handlingar om Interciment hos sammanslutningen, som BDZ har gjort gällande, saknar härvid betydelse. Detsamma gäller för de argument som Oficemen har framfört för att understryka att sammanslutningen inte nämns i något dokument om Interciments bildande och verksamhet, att den inte var företrädd i bolagets styrelse och att den aldrig, varken direkt eller indirekt, tecknade några aktier i bolaget.

3030 Följaktligen gjorde kommissionen en riktig bedömning när den i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet fastställde att SFIC, BDZ och Oficemen deltog i avtalet om att bilda Interciment från och med den 9 juni 1986.

3031 Oficemen har hävdat att sammanslutningen har utsatts för diskriminering i samband med fastställandet av den överträdelse som avser bildandet av Interciment, eftersom de belgiska och brittiska sammanslutningarna inte har ställts till svars för denna överträdelse, trots att de belgiska och brittiska chefsdelegaterna deltog i mötena i Stockholm och Baden-Baden.

3032 Den omständigheten att kommissionen inte har fastställt att sammanslutningar i en situation som är jämförbar med Oficemens har gjort sig skyldiga till den överträdelse som kommissionen har konstaterat i punkt 4.2 i det ifrågasatta beslutet, innebär i vart fall inte att man kan bortse

från den överträdelse som fastställts med avseende på den spanska sammanslutningen, då denna styrkts i vederbörlig ordning (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Med hänsyn till ovanstående domskäl kan det konstateras att kommissionen i det ifrågasatta beslutet gjorde en riktig bedömning när den fastställde att Oficemen deltog i avtalet om att bilda Interciment.

4. Situationen för Ciments français

3033 Ciments français har gjort gällande att företaget aldrig deltog i Interciments ledning eller styrelse eller var delägare i bolaget. I motsats till vad kommissionen har uppgivit i punkt 26.6 i det ifrågasatta beslutet, kan företaget inte inkluderas i det "franska ägandet", med vilket avses den andel i Interciment som Holderbank krävde att Lafarge skulle betala för. Under alla omständigheter beslutade de chefsdelegater som närvarade vid mötet i Bryssel den 6 november 1986, efter att de hade tagit del av olika juridiska utlåtanden, att inget gemenskapsföretag skulle teckna aktier i Interciment.

3034 Ciments français har gjort gällande att företagets direktör deltog i de möten mellan chefsdelegaterna som beskrivs i punkt 26 i det ifrågasatta beslutet i sin egenskap av ordförande för SFIC och medlem av kontaktkommittén och, enbart i samband med åtgärder för att informera nationella myndigheter och gemenskapsmyndigheter.

3035 Förstainstansrätten erinrar dock om att B. Laplace även företrädde Ciments français, som han då var direktör för, vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986 (se ovan punkterna 2629 och 2630).

3036 Med hänsyn till vad som har konstaterats ovan i punkt 3009 och till att Ciments français varken har framlagt några bevis för att B. Laplace under detta möte öppet tog avstånd från beslutet att bilda Interciment eller några bevis för att han underrättade de andra deltagarna om att han deltog i mötet med andra avsikter än dem (nämligen endast för att förbereda de politiska åtgärder som det "grekiska problemet" föranledde), måste det anses att det franska företaget uttryckte sitt stöd för bildandet av det gemensamma handelsföretaget Interciment eller att det åtminstone gav de andra deltagarna detta intryck (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

3037 Det saknar härvid betydelse att det franska företaget sedan inte deltog i Interciments ledning eller styrelse eller var delägare i bolaget.

3038 Följaktligen gjorde kommissionen en riktig bedömning när den i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet fastställde att Ciments français deltog i avtalet om att bilda Interciment från och med den 9 juni 1986.

5. Situationen för Heidelberger

3039 Heidelberger menar att inga av de kriterier som kommissionen har angivit i punkt 54.3 i det ifrågasatta beslutet, vad gäller ansvaret för den överträdelse som bildandet av Interciment utgör, är uppfyllda för företagets del.

3040 Förstainstansrätten konstaterar att Heidelberger varken deltog i mötet i Stockholm den 9 juni 1986 eller i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986. Vidare var Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986, genom vilken Holderbank krävde flera företag på betalning för aktier i Interciment, inte riktad till Heidelberger.

3041 Denna skrivelse, som vad avser den tyska marknaden skickades till J. Lose vid Dyckerhoff (punkt 26.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19020), avsåg betalning för det "tyska ägandet" i Interciment och de tyska producenterna anmodades att sinsemellan bestämma vem som skulle inneha andelen. Av dessa uppgifter kan man emellertid inte dra slutsatsen att Heidelberger hade uttryckt sitt stöd för det delägande i Interciment som Dyckerhoff accepterade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986. Med hänsyn till det ringa beloppet (6 250 CHF) kunde nämligen Dyckerhoff acceptera ett sådant delägande för den tyska marknadens räkning utan att först inhämta samtycken från de andra företagen på marknaden, dock med risk för att själv få bära det ekonomiska ansvaret för detta delägande om den inte senare lyckades få dem att bidra.

3042 Kommissionen har uppgivit att upprättandet av ett instrument för att genomföra avskräckande åtgärder och stödåtgärder redan hade diskuterats under mötet i Rom den 28 maj 1986, vid vilket Heidelberger deltog.

3043 Det saknas anledning att ta ställning till relevansen av detta påstående, men förstainstansrätten noterar att kommissionen i det ifrågasatta beslutet varken har nämnt detta möte i redogörelsen för de faktiska omständigheterna avseende avtalet om att bilda Interciment (punkt 26) eller i den rättsliga bedömningen avseende detta avtal bland de kriterier som i punkt 54.3 använts för att ställa olika företag och sammanslutningar till svars för den överträdelse som konstaterats i punkt 4.2.

3044 Vidare har kommissionen konstaterat att Holderbank i sin skrivelse av den 22 september 1986 till Dyckerhoff begärde att företaget skulle skicka en kopia av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, vilket rörde Interciment, samt "akten med de viktigaste handlingarna om bildandet av bolaget 'Interciment AG'", till P. Schuhmacher vid Heidelberger.

3045 Förstainstansrätten finner emellertid att i fråga ett företag som, i likhet med Heidelberger, inte deltog i något av de två möten som nämns i punkt 54.3 i det ifrågasatta beslutet, utgör inte dessa uppgifter något bevis för att företaget ens implicit stödde bildandet av Interciment, vilket är en nödvändig förutsättning för att det skall bli ansvarigt för den överträdelse som konstaterats i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet.

3046 Av det ovan anförda följer att kommissionen inte hade fog för att anta att Heidelberger deltog i avtalet om att bilda Interciment. Detta innebär att artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Heidelberger deltog i detta avtal.

6. Situationen för Unicem

3047 Unicem har hävdat att det inte deltog i något möte som gällde Interciments bildande eller verksamhet. Vidare krävde Holderbank det aldrig på betalning för en andel av aktierna i Interciment. Den omständigheten att Italcementi krävdes på en sådan betalning för det italienska ägandet, vilket dock inte har styrkts, är inte något som Unicem kan ställas till svars för.

3048 Förstainstansrätten konstaterar att Unicem varken deltog i mötet i Stockholm den 9 juni 1986 eller i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986. Vidare var Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986, genom vilken Holderbank krävde flera företag på betalning för aktier i Interciment, inte riktad till Unicem.

3049 Denna skrivelse, som vad avser den italienska marknaden skickades till A. Agostino vid Italcementi (punkt 26.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19019), avsåg betalning för det "italienska ägandet" i Interciment. Av de skäl som angivits ovan i punkt 3041 kan man emellertid inte av denna uppgift dra slutsatsen att Unicem hade uttryckt sitt stöd för det delägande i Interciment som Italcementi accepterade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986.

3050 Kommissionen har uppgivit att enligt bilaga 2 till dagordningen för ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkt 26.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18821), erhöll Italcementis och Unicems gemensamma dotterbolag Sogec den italienska andelen i Interciment.

3051 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att den omständigheten att Italcementi vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986 föreslog att bolaget Sogec skulle bli italiensk aktieägare i Interciment inte utgör något bevis för att Unicem anslöt sig till detta delägande och därigenom till bildandet av det gemensamma handelsföretaget Interciment. Vidare tecknades det italienska aktieinnehavet i Interciment i februari 1987 av Italcementi och inte av Sogec (punkt 26.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/16220).

3052 Vidare har kommissionen gjort gällande att Unicem var företrädd av den italienske chefsdelegaten, det vill säga Italcementi, vid mötena den 9 juni och den 9 september 1986 som nämns i punkt 54.3 i det ifrågasatta beslutet.

3053 Det har dock redan påpekats att Unicem, såsom direkt medlem av Cembureau, hade en egen chefsdelegat (se ovan punkt 1409). Under dessa omständigheter, och då det inte finns några bevis för att Unicem hade givit Italcementi i uppdrag att företräda företaget vid de två möten som avses i den föregående punkten, hade kommissionen inte fog för att anse att Italcementis närvaro vid dessa möten innebar att Unicem var företrädd där och att Unicem därigenom deltog i den gemensamma viljan att bilda Interciment i ett konkurrensbegränsande syfte.

3054 Slutligen åberopade kommissionen vid förhandlingen i mål T-50/95 den omständigheten att Holderbank i sin skrivelse av den 22 september 1986 till Italcementi begärde att företaget skulle skicka en kopia av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, i vilket Interciments situation nämndes, till Unicem.

3055 Såsom redan har konstaterats ovan i punkt 3045 bevisar emellertid denna omständighet inte att Unicem anslöt sig till avtalet om att bilda Interciment.

3056 Av det ovan anförda följer att kommissionen inte hade fog för att anta att Unicem deltog i avtalet om att bilda Interciment. Detta innebär att artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Unicem deltog i detta avtal.

7. Situationen för Asland

3057 Asland har förnekat att företaget överhuvudtaget skulle ha deltagit i bildandet av Interciment. Företaget har framhållit att det, i motsats till vad kommissionen har påstått, inte var företrätt vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986, där beslutet fattades att bilda Interciment. Kommissionen har varken i meddelandet om anmärkningar, vid förhöret i mars 1993 eller i det ifrågasatta beslutet framlagt några bevis för att Asland närvarade under detta möte. Asland har vidare bestritt de olika bedömningar som kommissionen har gjort i punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet för att försöka styrka att företaget var närvarande vid det mötet. För övrigt har Asland konstaterat att kommissionen aldrig gjort gällande att det deltog i mötet i Baden-Baden den 9 september 1986, vid vilket Interciments uppgifter bekräftades. Slutligen påstås det ingenstans i det ifrågasatta beslutet att Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986, med krav på betalning för aktier i Interciment, var riktad till Asland.

3058 Kommissionen har i sitt svaromål åberopat två handlingar, närmare bestämt protokollet från Aslands styrelsemöte den 25 juni 1986 (dokument nr 33.322/1562 och 1563) och protokollet från det spanska företagets styrelsemöte den 26 juni 1986 (dokument nr 33.322/1598—1603), som obestridligen vittnar om att Asland närvarade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986. I sin duplik har kommissionen uppgivit att den framlagt dessa två handlingar endast för att slutgiltigt upplysa förstainstansrätten om en faktisk omständighet som är tillräckligt styrkt i det ifrågasatta beslutet.

3059 Förstainstansrätten börjar med att påpeka att kommissionen i punkt 25.9 i det ifrågasatta beslutet har grundat sig på två omständigheter för att fastställa att Asland närvarade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986, det vill säga dels den omständigheten att det vid mötet i Rom den 28 maj 1986 planerades att Asland skulle delta i det mötet, dels den omständigheten att spanska aktier i Interciment överläts vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986.

3060 Vad beträffar den första omständigheten, bevisar den inte att Asland faktiskt deltog i mötet i Stockholm, även om det enligt protokollet från mötet i Rom den 28 maj 1986 är riktigt att deltagarna i detta möte, däribland Asland, kom överens om att träffas på nytt i Stockholm den 9 juni 1986 (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771.

3061 Vad beträffar den andra omständigheten, bevisar den på sin höjd att det fanns en spansk deltagare vid mötet i Stockholm. Den bevisar inte att denne företrädare var från Asland. Den omständigheten att Holderbank riktade sitt krav på betalning för det spanska delägandet i Interciment till J. Félix vid Hornos Ibéricos (punkt 26.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19023) betonar den osäkerhet som råder beträffande huruvida Asland närvarade vid mötet i Stockholm.

3062 Under dessa omständigheter, och med hänsyn till att Åsland under det administrativa förfarandet vidhöll att den enda omständigheten som framförts mot företaget i meddelandet om anmärkningar till stöd för de olika anmärkningarna gentemot det var att företaget deltog i mötet i Rom den 28 maj 1986 (se Aslands svar på meddelandet om anmärkningar, s. 41 och 42, och protokollet från förhöret den 11 mars 1993, s. 38 och 39), kan kommissionen inte nu försöka styrka att Åsland närvarade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986 på grundval av de två protokoll från detta företag som nämnts ovan i punkt 3058. Dessa protokoll nämndes inte i meddelandet om anmärkningar, de fanns inte i lådan (se ovan punkt 95) och kommissionen anmodade aldrig formellt Åsland att yttra sig över dem under det administrativa förfarandet.

3063 Av vad som anförts ovan följer att kommissionen inte har styrkt att Åsland närvarade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986.

3064 Vidare deltog inte Åsland i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986 och Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986, genom vilken Holderbank krävde flera företag på betalning för aktier i Interciment, var inte riktad till Åsland. Denna skrivelse, som vad avser den spanska marknaden skickades till J. Félix vid Hornos Ibéricos (se ovan punkt 3061), avsåg betalning för det "spanska ägandet" i Interciment. Av de skäl som angivits ovan i punkt 3041 kan man emellertid inte av denna uppgift dra slutsatsen att Åsland hade uttryckt sitt stöd för det delägande i Interciment som den spanske företrädaren accepterade vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986.

3065 Av det ovan anförda följer att kommissionen felaktigt fastslog att Åsland deltog i avtalet om att bilda Interciment. Detta innebär att artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Åsland deltog i detta avtal.

8. Situationen för Uniland

3066 Uniland har gjort gällande att kommissionen inte har uppgivit på grundval av vilka bevis den har fastställt att företaget deltog i avtalet om att bilda Interciment.

3067 Uniland har hävdat att det inte deltog i mötet i Stockholm den 9 juni 1986. Den omständigheten att P. Rumeu närvarade vid mötet i Baden-Baden den 9 september 1986 kan inte bevisa att Uniland deltog i att bilda Interciment. Vad beträffar mötet i Bryssel den 6 november 1986, höll sig P. Rumeu vid detta utanför diskussionerna och avtalen om Interciment. Under alla omständigheter diskuterade deltagarna i detta möte enbart en eventuell och rent formell ändring av föremålet för Interciments verksamhet, en ändring som till slut aldrig genomfördes.

Att det inte fanns några som helst förbindelser mellan Interciment och Uniland bekräftas även av att varken Uniland eller P. Rumeu nämns i handlingarna om Interciment. Kommissionen kan inte åberopa dokument som har utarbetats av utomstående, och i vilka det anges att dokument skulle skickas till P. Rumeu (punkt 25.33 i det ifrågasatta beslutet), för att försöka styrka att det fanns förbindelser mellan Interciment och Uniland.

3068 Slutligen har Uniland gjort gällande att företaget aldrig, varken direkt eller indirekt, tecknade några aktier i Interciment och att det aldrig anmodades därtill. Uniland har tillagt att kommissionen inte har framlagt några bevis för detta. Ett sådant tecknande kan inte heller utläsas av Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986 till Hornos Ibéricos med krav på betalning för det "spanska ägandet" i Interciment. Vidare har Uniland betonat att det aldrig var företrätt i Interciments ledning.

3069 Förstainstansrätten påpekar dock att Uniland genom P. Rumeu deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986 (se ovan punkt 2695).

3070 Med hänsyn till vad som har anförts ovan i punkt 3011, till att det saknas anledning att pröva Unilands argumentation angående företagets deltagande i mötet i Bryssel den 6 november 1986, eftersom detta inte nämns i punkt 54.3 i det ifrågasatta beslutet, och till att Uniland inte har framlagt några bevis för att företaget vid det möte som nämns i den föregående punkten öppet tog avstånd från avtalet om att bilda Interciment, måste det anses att Uniland stödde detta initiativ eller åtminstone gav de andra deltagarna detta intryck (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

3071 Det saknar härvid betydelse att Uniland och P. Rumeu inte nämns i några handlingar om Interciment, att Uniland aldrig bidrog ekonomiskt till Interciment och att det aldrig anmodades därtill och att Uniland aldrig var företrätt i Interciments ledning.

3072 Följaktligen gjorde kommissionen en riktig bedömning när den i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet fastställde att Uniland deltog i avtalet om att bilda Interciment.

3073 Det ifrågasatta beslutet innehåller emellertid inga uppgifter som gör det möjligt att dra slutsatsen att Uniland hade uttryckt sitt stöd för detta avtal innan det deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986. Även om det antas, såsom kommissionen har gjort gällande i sina inlagor, att Uniland var företrätt av den

spanske deltagaren vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986, kvarstår att det första konkreta tecknet på att Uniland hade anslutit sig till avtalet om att bilda Interciment kom den 9 september 1986, då det deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden. Detta innebär att artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Uniland deltog i avtalet före den dagen.

3074 Uniland har uttryckt förvåning över att kommissionen inte har ställt det företag som J. Fénix företrädde till svars för att ha deltagit i avtalet om att bilda Interciment, trots att J. Fénix satt i Interciments styrelse.

3075 Denna omständighet innebär i vart fall inte att man kan bortse från den överträdelse som fastställts med avseende på Uniland, då denna styrkts i vederbörlig ordning (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). Med hänsyn till ovanstående domskäl kan det konstateras att kommissionen i det ifrågasatta beslutet gjorde en riktig bedömning när den fastställde att Uniland deltog i avtalet om att bilda Interciment.

9. Situationen för Cementir

3076 Cementir har förklarat att företaget inte alls hade något att göra med Interciments bildande och verksamhet. Företaget uppfyller inte något av de kriterier som kommissionen har angivit i punkt 54.3 i det ifrågasatta beslutet. Hänvisningen till den italienska industrin i den skrivelse av den 22 september 1986, genom vilken Holderbank krävde Italcementi på betalning för aktier i Interciment, berörde inte Cementir, eftersom endast Italcementi och Unicem var involverade i ETF. Under alla omständigheter betalades det italienska ägandet helt och hållet av Italcementi, som har bekräftat att det inte överlät någon andel till de andra italienska producenterna (se Italcementis svar av den 21 mars 1990 på en begäran om upplysningar från kommissionen).

3077 Förstainstansrätten konstaterar att Cementir varken deltog i mötet i Stockholm den 9 juni 1986 eller i mötet i Baden-Baden den 9 september 1986. Vidare var Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986, genom vilken Holderbank krävde flera företag på betalning för aktier i Interciment, inte riktad till Cementir. Denna skrivelse, som vad avser den italienska marknaden skickades till A. Agostino vid Italcementi (se ovan punkterna 3013 och 3049), avsåg betalning för det italienska ägandet i Interciment. Av de skäl som angivits ovan i punkt 3041 kan man emellertid inte av detta omnämnande av det "italienska ägandet" dra slutsatsen att Cementir anslöt sig till detta delägande och därigenom till avtalet om att bilda Interciment. Dessutom var det bolaget Sogec, som Cementir inte hade några förbindelser med, som erhöll det italienska ägandet i Interciment (bilaga 2 till dagordningen för ETF:s möte den 19 augusti 1986, punkt 26.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18821), och till slut tecknades aktierna enbart av Italcementi (se ovan punkt 3051).

3078 Av de skäl som anförts ovan i punkterna 2774 och 2776 innebär de omständigheterna att en italiensk chefsdelegat närvarade vid mötena i Stockholm och i Baden-Baden och att Cementir var direkt medlem i Cembureau inte — i motsats till vad kommissionen har hävdat i sitt svaromål — att det kan fastställas att Cementir deltog i avtalet om att bilda Interciment.

3079 Av det ovan anförda följer att kommissionen felaktigt fastslog att Cementir deltog i avtalet om att bilda Interciment.

3080 Detta innebär att artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Cementir deltog i detta avtal.

D — Varaktigheten av den överträdelse som fastställts i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet

3081 I artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen fastställt att överträdelsen avseende avtalet om att bilda Interciment pågick mellan den 9 juni 1986 och den 26 mars 1993. Den 9 juni 1986 hölls mötet i Stockholm, vid vilket man beslutade att bilda det gemensamma handelsföretaget Interciment (punkt 26.1 i det ifrågasatta beslutet). Den 26 mars 1993 hölls den bolagsstämman i Interciment vid vilken man beslutade att upplösa bolaget (se protokollet från bolagsstämman, vilket Holderbanks advokat skickade till kommissionen den 3 maj 1993, punkt 26.16 i det ifrågasatta beslutet).

3082 Det har redan konstaterats att kommissionen missbedömde utgångspunkten för företagets deltagande i överträdelsen, när den fastställde att Uniland påbörjade sin överträdelse den 9 juni 1986. Utgångspunkten skall i stället vara den 9 september 1986 (se ovan punkt 3073).

3083 Förstainstansrätten skall nu pröva de argument som sökandena har framfört för att bestrida kommissionens beslut att fastställa att överträdelsen upphörde den 26 mars 1993.

3084 För det första har CBR, Ciments français, Lafarge, Uniland, Oficemen, Italcementi, Holderbank och Blue Circle gjort gällande att kommissionen felaktigt har fastställt att överträdelsen avseende bildandet av Interciment pågick fram till den 26 mars 1993, eftersom bolaget på sin höjd var ett "tomt skal". Den 9 september 1986 beslutades det nämligen att Interciment skulle

förbli overksamt, vilket även bekräftade den 6 november 1986. Uniland och Oficemen menar att i vart fall kunde avtalet om att bilda Interciment inte ha varat längre än till slutet av maj 1987, då avtalet om att upprätta ETF upphörde att gälla.

3085 Lafarge har anfört att det var av ren försumlighet som de berörda företagen, vilka hade förlorat allt intresse av Interciment, inte beslutade att formellt upplösa bolaget den 26 mars 1993. Holderbank har förklarat att det vid genomläsningen av meddelandet om anmärkningar inte förstod vilken betydelse som kommissionen tillmätte Interciment. Det var först vid förhöret i mars 1993 som företaget blev medvetet om vilka konsekvenser som kommissionen hade för avsikt att låta Interciments fortsatta existens få, vilket var förklaringen till att Holderbank omedelbart efter förhöret formellt upplöste bolaget.

3086 Dyckerhoff, Italcementi och Holderbank har framhållit att beslutet i mars 1993 att upplösa Interciment fattades av enbart Holderbank, vilket bevisar att det företaget ensamt ägde hela aktiekapitalet i Interciment. Italcementi har vidhållit att det överlät sina aktier i Interciment till Holderbank den 7 november 1988.

3087 Förstainstansrätten påpekar att även om man vid ett flertal tillfällen enades om att Interciment inte skulle bedriva någon verksamhet (se ovan punkt 2993), ansågs det vid mötet i Baden-Baden den 9 september 1986 vara viktigt att säkerställa att bolaget förblev färdigt att börja genomföra de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet gentemot länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader (punkterna 25.32 och 26.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18861). Vidare diskuterades Interciment även vid ETF:s möten den 9 januari 1987 (punkt 25.44 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18921 och 18922) och den 11 februari 1987 (punkterna 25.45 och 26.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18937 och 18938). Inför det sistnämnda mötet skickade Holderbank Interciments balansräkning per den 31 december 1986 till medlemmarna i ETF (punkt 26.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18946—18949).

3088 För övrigt framgår det av dokument nr 33.126/10960—10962, som nämns i punkt 26.7 i det ifrågasatta beslutet, och av det utdrag från Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar som återges i punkt 26.9 att det brittiska företaget, genom sitt schweiziska dotterbolag BCO AG, i september eller oktober 1986 verkställde en betalning till Holderbank avseende Interciment.

3089 Slutligen tecknade Italcementi aktier i Interciment den 11 februari 1987, vilka det sedan sålde tillbaka till Holderbank den 7 november 1988 (punkt 26.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/16218 och 16220).

3090 Dessa olika uppgifter visar att den gemensamma viljan som ledde till Interciments bildande varade till och med den 7 november 1988. Det kan däremot inte antas att det fortfarande fanns en sådan gemensam vilja efter den dagen.

3091 Kommissionen har i punkterna 26.9 och 54.6 i det ifrågasatta beslutet anfört att Holderbank, som påstått att det köpt tillbaka alla aktier i Interciment, aldrig hade angivit vem det hade köpt aktierna av eller framlagt någon handling som bevisade att det var ensam aktieägare i Interciment.

3092 Kommissionen har emellertid inte kunnat framlägga några uppgifter som vittnar om att andra företag än Holderbank ägde aktier i Interciment efter den 7 november 1988. Tvärtom anges det i protokollet från Interciments bolagsstämma den 26 mars 1993 (punkt 26.16 i det ifrågasatta beslutet) att M. Akermann vid Holderbank själv upplöste Interciment.

3093 I punkt 26.15 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen även åberopat utdraget från Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar, där det brittiska företaget uppger att "Interciment fortfarande var färdigt att börja bedriva verksamhet, men att det kunde användas för vilket ändamål som helst".

3094 Utdraget i fråga visar emellertid på sin höjd att Interciment fortfarande existerade vid denna tidpunkt och att det kunde börja bedriva verksamhet när som helst. Det visar inte att den gemensamma viljan, som uttrycktes i mitten av år 1986, att låta bolaget genomföra de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet gentemot länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader, fortfarande fanns under det administrativa förfarandet.

3095 Slutligen har kommissionen i punkt 54.4 i det ifrågasatta beslutet hävdat att de stödåtgärder som bestod i uppköp av grekisk cement och grekisk klinker genomfördes till och med år 1991.

3096 Den har emellertid inte framlagt några uppgifter som styrker att dessa stödåtgärder genomfördes av Interciment.

3097 Följaktligen skall artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att överträdelsen avseende bildandet av Interciment pågick efter den 7 november 1988. Denna bedömning gäller inte enbart för de sökande som nämnts ovan i punk-

terna 3084—3086, utan även för SFIC, BDZ, Aker och Euroc, som har framfört argument som i huvudsak avser en ogiltigförklaring av artikel 4.2.

3098 Vad beträffar Aker och Euroc saknar det, med hänsyn till bedömningen ovan i punkterna 3087—3097, betydelse att utdraget från Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar, som nämnts ovan i punkt 3093, av de ovan i punkt 402 anförda skälen inte kan användas som bevis mot dem.

3099 För det andra har Lafarge anfört att det sedan september 1986 gav uttryck för att det inte hade för avsikt att delta i bildandet av Interciment, eftersom det inte följde anmodan i Holderbanks skrivelse av den 22 september 1986 att teckna aktier i Interciment. Beslutet fattades på grund av att Interciment inte uppfyllde de laglighetskriterier som ETF hade uppställt för sig själv.

3100 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att Lafarge inte har framlagt några bevis för att företaget vid den ifrågavarande tidpunkten öppet hade meddelat övriga berörda parter att detta beslut skulle betraktas som en frånträdelse av avtalet om att bilda Interciment eller åtminstone som ett tecken på att företaget tog avstånd från det olagliga syfte som Interciment erhöll när det bildades. Tvärtom erhöll Lafarge den 10 februari 1987 Interciments balansräkning per den 31 december 1986 av Holderbank inför ETF:s möte följande dag (punkt 26.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18936—18938), vilket motsäger företagets uppgift att det tog avstånd från avtalet om att bilda Interciment i september 1986.

3101 I Lafarges fall kan detta argument således inte vederlägga bedömningen ovan i punkterna 3087—3097 av varaktigheten av den överträdelse som fastställs i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet.

3102 För det tredje har Uniland hävdat att företaget inte kan ställas till svars för att Interciment fick fortsätta att existera, eftersom det aldrig ägde några aktier i bolaget eller var företrätt i dess ledning.

3103 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att företaget inte har framlagt några bevis för att det efter att ha uttryckt sitt stöd för Interciments bildande och för dess konkurrensbegränsande syfte vid mötet i Baden-Baden den 9 september 1986 därefter öppet tog avstånd från den otillåtna gemensamma vilja som företaget delade vid mötet.

3104 I Unilands fall kan dess argument således inte vederlägga bedömningen ovan i punkterna 3087—3097 av varaktigheten av den överträdelse som fastställs i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet.

E — Insyn i akten

3105 Heidelberger, Asland och Cementir har efter processledande åtgärder den 2 oktober 1996 samt den 18 och den 19 juni 1997 angående insynen i akten framlagt dokument som de menar att de kunde ha haft nytta av under det administrativa förfarandet för att försvara sig mot anmärkningen om att de skulle ha deltagit i avtalet om att bilda Interciment.

3106 Dessa uppgifter behöver emellertid inte längre prövas, eftersom förstainstansrätten redan har konstaterat att artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Heidelberger, Asland och Cementir deltog i överträdelsen avseende avtalet om att bilda Interciment (se ovan punkterna 3046, 3065 och 3080).

3107 Dyckerhoff, SFIC, Lafarge, Holderbank, Aker och Euroc har också framfört flera synpunkter avseende dokument som de har fått tillgång till efter de processledande åtgärder som nämnts ovan i punkt 3105. De avser att bevisa att kommissionen, genom att endast ge dem begränsad tillgång till meddelandet om anmärkningar och till akten i utredningen under det administrativa förfarandet, åsidosatte deras rätt till försvar när den fastställde den överträdelse som de klandras för i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet, eftersom de inte fick tillgång till uppgifter som var till deras fördel.

3108 För det första har Dyckerhoff, SFIC, Lafarge, Aker och Euroc åberopat olika dokument som understryker att de parter som berördes av bildandet av Interciment ville försäkra sig om att deras initiativ var lagligt.

3109 Dyckerhoff har i sitt yttrande av den 5 januari 1998 framlagt dokument som visar att man från början kom överens om att bildandet av Interciment skulle underställas en rättslig bedömning (dokument nr 33.126/7639—7641).

3110 Förstainstansrätten anser emellertid att de synpunkter som Dyckerhoff hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av dessa dokument inte skulle ha kunnat påverka de sakliga konstateranden som kommissionen har gjort på grundval av de handlingar

som den har nämnt i punkt 26 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga beslutet att bilda Interciment och att ge det ett syfte som uppenbarligen stred mot artikel 85.1 i fördraget utan att invänta de planerade juridiska utlåtandena.

3111 I sina respektive yttranden av den 7 januari 1998, den 28 januari 1998 och den 29 december 1997 har SFIC, Lafarge samt Aker och Euroc även åberopat dokument nr 33.126/7639, ovannämnt i punkt 3109. De menar att detta dokument, som är en skrivelse från J. Van Hove av den 6 november 1986 till M. Akermann vid Holderbank, vittnar om att gemenskapsmyndigheterna hade underrättats om Interciments bildande och om att man hade planerat att anmäla denna åtgärd till kommissionen.

3112 Förstainstansrätten finner emellertid att även om det hade kunnat framföras synpunkter på detta under det administrativa förfarandet, skulle det inte ha haft någon betydelse för kommissionens kritik mot de parter som var inblandade i bildandet av Interciment för att de inte hade anmält bildandet av bolaget (punkterna 26.13 och 65.5 femte strecksatsen i det ifrågasatta beslutet).

3113 Lafarge har även åberopat dokument nr 33.126/19009, vilket är en promemoria från Blue Circle angående mötet mellan kommissionsledamoten P. Sutherland och några företrädare för den europeiska cementindustrin den 6 november 1986, för att visa att kommissionen informerades om bildandet av Interciment och att bolagets bildande diskuterades med kommissionen.

3114 Det dokumentet visar emellertid på sin höjd att "B. Laplace påpekade svårigheterna med att göra en motstöt på den grekiska marknaden för de övriga europeiska cementproducenterna". Det visar inte att företrädarna för den europeiska cementindustrin hade underrättat kommissionen om att det gemensamma handelsföretaget Interciment hade bildats för att genomföra avskräckande åtgärder och stödåtgärder gentemot producenter — i detta fall de grekiska producenterna — som hotade stabiliteten på de övriga europeiska marknaderna. I vart fall skulle de synpunkter som Lafarge hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av detta dokument inte ha haft någon betydelse för kommissionens kritik mot de parter som var inblandade i bildandet av Interciment för att de inte hade anmält bildandet av bolaget.

3115 För det andra har Dyckerhoff och Holderbank anfört att de, om de hade fått tillgång till olika dokument i kommissionens akt, skulle ha kunnat göra gällande att Interciment förblev ett vilande bolag.

3116 I sitt yttrande av den 5 januari 1998 har Dyckerhoff framlagt flera dokument som enligt företagets mening bevisar att Interciment aldrig bedrev någon verksamhet (dokument nr 33.126/16509, 16515 och 16516).

3117 I sitt yttrande av den 8 december 1997 har Holderbank åberopat följande utdrag från Italcementis upplysningar till kommissionen den 21 mars 1990 i samband med utredningen i förevarande mål (dokument nr 33.126/15978—15985, särskilt 15984): "Interciment bedrev inte någon verksamhet fram till dess att [Holderbank] återtog aktierna". Företaget menar att detta utdrag hade kunnat stödja dess argumentation att Interciment hela tiden var ett vilande bolag, som i bokföringshänseende var att anse som ett rent formellt bolag, utan verksamhet.

3118 Vad beträffar Dyckerhoff noterar förstainstansrätten till att börja med att dokument nr 33.126/16509 är detsamma som dokument nr 33.126/18857 och att dokument nr 33.126/16515 och 16516 är desamma som dokument nr 33.126/18821 och 18822. Dokument nr 33.126/18857, 18821 och 18822 fanns i lådan (se ovan punkt 95). Under dessa omständigheter kan Dyckerhoff inte göra gällande att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

3119 Under alla omständigheter skulle de synpunkter som Dyckerhoff och Holderbank hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av de dokument som nämnts i punkterna 3116 respektive 3117 endast ha kunnat bekräfta de uppgifter som kommissionen vederbörligen har konstaterat i det ifrågasatta beslutet. I punkt 26.14 har kommissionen nämligen konstaterat att det vid flera tillfällen beslutades att Interciment inte skulle börja bedriva någon verksamhet. I punkt 54.2 har kommissionen erkänt att bolaget "inte förefaller att ha börjat bedriva någon verksamhet".

3120 Synpunkterna skulle däremot inte ha kunnat kasta något nytt ljus över utdraget från protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986, som återges i punkterna 26.15 och 54.2 i det ifrågasatta beslutet, enligt vilket man hade kommit överens om att Interciment skulle vara färdigt att börja bedriva verksamhet med avskräckande åtgärder och stödåtgärder (dokument nr 33.126/18861). Vidare skulle synpunkterna inte ha kunnat kasta något nytt ljus över de handlingar som nämns i punkt 26.1 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med fog i punkt 54.1 och 54.2 konstaterade att syftet med avtalet om att bilda Interciment var konkurrensbegränsande, vilket var tillräckligt för att den skulle kunna fastställa att avtalet stred mot artikel 85.1 i fördraget (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837).

3121 För det tredje har Holderbank i sitt yttrande av den 8 december 1997 nämnt en intern promemoria från Blue Circle av den 20 oktober 1987 (dokument nr 33.126/10959), i vilken följande anges:

"Det betalades ett belopp till Holderbank för en andel i bolaget, men därefter beslutades det att koncernen inte önskade bli delägare i bolaget och Holderbank underrättades om detta. De

ansvariga för bokföringen i BCO AG informerades emellertid inte om beslutet och transaktionen blev därför felaktigt bokförd. Felet rättades till år 1987."

3122 Holderbank menar att företaget, om det hade haft tillgång till detta dokument när det förberedde sitt försvar mot meddelandet om anmärkningar, skulle ha haft stöd för sin argumentation att Blue Circle hade beslutat sig för att inte delta i Interciment.

3123 Holderbank har även åberopat följande utdrag från de upplysningar som Italcementi lämnade den 21 mars 1990 efter en begäran om upplysningar från kommissionen (dokument nr 33.126/15978—15985, särskilt 15984, nämnda ovan i punkt 3117):

"Aktierna var ställda till innehavaren. Enligt vad Holderbank muntligen har uppgivit var Holderbank och vårt bolag de enda ägarna i bolaget fram till dess att Holderbank återtog de 12,5 procent av aktierna som vårt bolag hade."

3124 Holderbank menar att detta utdrag skulle ha kunnat stödja dess argumentation att Italcementi, vid sidan om Holderbank, var det enda företag som var delägare i Interciment innan det överlät sina aktier till Holderbank den 7 november 1988.

3125 Förstainstansrätten erinrar emellertid om att Blue Circles interna promemoria av den 20 oktober 1987 (dokument nr 33.126/10959) hade klassificerats enligt "A: europeiska producenter" i samband med att kommissionen beviljade insyn i akten under det administrativa förfarandet och fanns i lådan (se ovan punkt 95). Holderbank kunde således ha använt detta dokument till stöd för sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Under dessa omständigheter kan företaget inte åberopa det nu för att visa att dess rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

3126 Under alla omständigheter har de uppgifter som Holderbank framhåller i den interna promemorian och i utdraget från Italcementis upplysningar av den 21 mars 1990 vederbörligen fastställts av kommissionen i det ifrågasatta beslutet.

3127 I redogörelsen för de faktiska omständigheterna har således kommissionen beträffande Interciment (punkt 26.7 i det ifrågasatta beslutet) till att börja med noterat följande:

"Blue Circle betalade sin andel genom det schweiziska dotterbolaget BCO AG mellan september och oktober, såsom framgår av ett utdrag från räkenskaperna den 7 november 1986 (dokument nr 33.126/10960—10962), men fick senare BCO AG att ändra det angivna föremålet för betalningen för delägandet i Interciment till att avse ett 'bidrag till forskning på marknaden' (dokument nr 33.126/10958)."

3128 Vidare har kommissionen återgivit (punkt 26.9) utdraget från Blue Circles svar på meddelandet om anmärkningar (punkt 4.159), där det brittiska företaget förklarade att "det genom betalningen [hade] ersatt Holderbank för sin åttondel av Holderbanks kostnader för att bilda Interciment SA".

3129 Vidare har kommissionen konstaterat (punkt 26.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/16218 och 16220) att Italcementi tecknade aktier i Interciment den 11 februari 1987 och sålde tillbaka dem till Holderbank den 7 november 1988.

3130 Slutligen har kommissionen återgivit Holderbanks egna förklaringar efter en begäran om upplysningar (dokument nr 33.126/18329) och anfört följande (punkt 26.9 i det ifrågasatta beslutet):

"Förutom Holderbank var det endast en annan medlem (Italcementi, red.) i 'European Task Force' som tecknade aktier och betalade för dem. (En annan medlem (Blue Circle red.) betalade men blev aldrig aktieägare. Medlemmen i fråga begärde att överföringen av innehavaraktierna skulle uppskjutas på obestämd tid, men krävde sedan aldrig någon sådan överföring, förmodligen på grund av att det inte fanns något intresse av det. Därför, och med hänsyn till de relativt ringa beloppen, har någon ersättning ännu inte betalats.) Det har inte upprättats några dokument om detta, men att det förhöll sig så kan utläsas av det dokument som översändes som svar på den sjunde frågan (skrivelser av den 22 september 1986 genom vilka Holderbank krävde betalning för aktier, nämnda nedan, red.). Vidare har Holderbank redan sedan en viss tid tillbaka köpt tillbaka alla aktier och är därmed den ende aktieägaren i Interciment SA, vilket hittills inte har bedrivit någon verksamhet."

3131 De synpunkter som Holderbank hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet för att göra gällande att inget annat företag än det egna, med undantag för Italcementis tillfälliga delägarskap, hade tecknat några aktier i det gemensamma handelsföretaget, skulle således endast ha kunnat bekräfta de omständigheter som kommissionen vederbörligen har beaktat i

det ifrågasatta beslutet. Däremot skulle dessa synpunkter inte ha kunnat kasta något nytt ljus över de handlingar som nämns i punkt 26, särskilt 26.1, 26.2 och 26.6, i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med fog i punkt 54, särskilt 54.1, 54.2 och 54.4, har fastslagit att det fanns en gemensam vilja den 9 juni 1986 att bilda det gemensamma handelsföretaget Interciment för att genomföra avskräckande åtgärder och stödåtgärder, vilket var tillräckligt för att den skulle kunna fastställa att det skett en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.

3132 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Dyckerhoffs, SFIC:s, Lafarges, Holderbanks, Akers och Eurocs synpunkter skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Dessa sökande har således inte visat att deras rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

Skyddsåtgärderna för den italienska marknaden (artikel 4.3 i det ifrågasatta beslutet)

3133 I artikel 4.3 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen fastställt att följande två överträdelser skett i samband med åtgärder för att skydda den italienska marknaden mot import av cement från Grekland:

— ett samordnat förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a),

— ett avtal om de kontrakt som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade grekisk cement (artikel 4.3 b).

3134 Kommissionen har ansett att de tre italienska cementproducenterna Italcementi, Unicem och Cementir samt de "övriga deltagarna i 'Cembureau Task Force'" (punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet) var ansvariga för den första överträdelsen. Den har dock enbart ställt de tre italienska producenterna till svars för den andra överträdelsen.

A — Det samordnade förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a)

3135 Enligt artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet har Cembureau, Holderbank, Blue Circle, Oficemen, Asland, Uniland, Hispacement, SFIC, Lafarge, Ciments français, BDZ, Dyckerhoff, Heidelberger, CBR, Aker, Euroc, Aalborg, Irish Cement, Italcementi, Unicem och Cementir "från och med den 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987 överträtt artikel 85.1 i fördraget, genom att delta i ett samordnat förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund".

3136 Med undantag för Hispacement, som inte har väckt talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet, och Cembureau och SFIC, som inte har anfört några formella grunder för att bestrida den överträdelse som fastställs i artikel 4.3 a, har samtliga företag och företagssammanslutningar som nämns i artikeln framfört argument som går ut på att denna bestämmelse skall ogiltigförklaras. Några sökande har bestritt att det samordnade förfarandet i fråga skulle ha förelegat. De flesta av sökandena har förnekat att de varit inblandade i ett sådant förfarande. Några argument avser överträdelsens varaktighet. De berörda sökandena kommer att anges vid prövningen av de olika argumenten.

3137 Vidare har CBR, Dyckerhoff, Ciments français, Asland, Uniland, Oficemen, Holderbank, Aker och Euroc anfört att kommissionen, då den fastställde den överträdelse som avses i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

1. Huruvida det förelåg ett samordnat förfarande

3138 I redogörelsen för de faktiska omständigheterna i fråga om skyddsåtgärderna för den italienska marknaden (punkt 27.2 i det ifrågasatta beslutet) har kommissionen konstaterat följande:

"Den 30 april 1986 ingick den grekiske producenten Titan... och Calcestruzzi... den störste italienske producenten av färdigblandad betong, ett femårigt kontrakt enligt vilket Titan förband sig att sälja och Calcestruzzi förband sig att köpa upp till 440 000 ton cement om året och enligt vilket de faktiska årliga levereranserna kunde bestämmas i senare avtal (dokument nr 33.126/16361—16368 och 19210—19217)."

3139 Kommissionen har tillagt (punkt 27.3 första stycket) att problemet med Calcestruzzis import till Italien av grekisk cement således togs upp i ETF och från och med den 17 juni 1986 diskuterades vid flera möten samt vid chefsdelegaternas möten den 9 september och den 6 november 1986. En intern promemoria från Blue Circle av den 4 september 1986 (dokument nr 33.126/11026 och 11027) vittnar om att Blue Circle tog upp problemet med den grekiska exporten till Italien med Titan (punkt 27.3 andra stycket).

3140 Med hänvisning till en skrivelse av den 2 september 1988 som Titan skickade till sina advokater i London när tvisten om det icke fullgjorda kontraktet mellan Titan och Calcestruzzi hänsköts till skiljenämnd, har kommissionen anfört följande (punkt 27.4):

"Samtidigt som ETF uppmärksammade problemet, utövades det påtryckningar på Calcestruzzi för att [detta] inte skulle fullgöra kontraktet med Titan. Såsom framgår [av skrivelsen i fråga] var Calcestruzzi ovillig att genomföra kontraktet efter samtal med vissa italienska cementproducenter."

3141 Vidare har kommissionen hänvisat till (punkt 27.5) utdrag från protokollet från ETF:s möte den 11 februari 1987 och från protokollet från mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 (och inte den 15 mars 1987 som felaktigt har angivits i det ifrågasatta beslutet), i vilka den rapport som den italienske företrädaren vid dessa två möten lämnade om samtalen mellan, å ena sidan, de italienska cementproducenterna och, å andra sidan, Calcestruzzi och dess moderbolag Ferruzzi återges.

3142 På grundval av dessa olika uppgifter har kommissionen anfört följande (punkt 55.1):

"De påtryckningar som har utövats på Calcestruzzi och Calcestruzzis underlåtenhet att fullgöra kontraktet med Titan om köp av cement ingår i de avskräckande åtgärder som Task Force har vidtagit och är resultatet av ett samordnat förfarande mellan de italienska producenterna Italcementi, Unicem och Cementir samt mellan dem och de övriga deltagarna i 'Cembureau Task Force', nämnda ovan i punkt 53.9, som syftade till att de grekiska producenterna skulle fråntas en kund som hade stor betydelse för deras möjligheter att tränga in på den italienska marknaden."

3143 Sökandena har i huvudsak anfört sju argument för att bestrida att det samordnade förfarande som konstateras i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet har förelegat.

3144 Till att börja med har flera av sökandena gjort gällande att kommissionen inte har styrkt att Ferruzzi/Calcestruzzi-koncernens import till Italien av cement från Grekland hade givit upphov till otillåten samverkan mellan de europeiska cementproducenterna.

3145 Unicem har bestritt det samband som kommissionen har fastställt mellan de påstådda påtryckningarna på Calcestruzzi och ETF. Företaget anser att det påstådda sambandet inte kan fastställas på grundval av en hänvisning i Zürich/Céligny-dokumentet till önskvärd solidaritet mellan de västeuropeiska cementproducenterna. Unicem menar att företaget har löst problemet med leveranserna till Calcestruzzi självständigt och helt oberoende av de övriga europeiska cementproducenterna. I annat fall skulle företaget inte ha tvekat att vända sig till dem för att få deras stöd för åtgärderna gentemot Calcestruzzi och Titan. Slutligen nämns ingen särskild åtgärd i samband med Calcestruzzi/Titan-kontraktet i dokumenten angående ETF:s och chefsdelegaternas möten. I inget av dessa dokument nämns Titan. Vad beträffar Blue Circles promemoria av den 4 september 1986, som nämns i punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet, menar Unicem att dess upphovsman mycket väl kan ha erhållit uppgifterna direkt från Titan eller någon utomstående. Denna promemoria bevisar därför inte att det förekom någon samordning inom ETF angående Calcestruzzi/Titan-kontraktet.

3146 Uniland har anfört att kommissionen har stött sig på ett vagt omnämnande av de påstått avskräckande åtgärderna i Zürich/Céligny-dokumentet för att styrka det påstådda samordnade förfarandet (punkt 27.1). Denne sökande har förnekat att "Calcestruzzi-problemet" diskuterades vid chefsdelegaternas och ETF:s möten. Företaget har framhållit att kommissionen härvid inte kan åberopa förklaringar från italienska cementproducenter, eftersom dessa på sin höjd var ensidiga uttalanden som de andra deltagarna inte hade något intresse av. Slutligen har kommissionen inte visat att de olika kriterierna för att ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget skall anses föreligga var uppfyllda. Den har inte bevisat att parterna verkligen hade någon kontakt, eftersom den endast har åberopat flera möten under vilka vissa deltagare ensidigt uttryckte sina bekymmer utan att det någonsin var fråga om att utbyta information eller om att föra en diskussion. Vidare har den inte bevisat att den påstådda samordningen fick parterna att inta ett konkurrensbegränsande beteende på marknaden eller att ändra sitt uppträdande på marknaden.

3147 Oficemen menar att kommissionen inte har bevisat att mottagandet av den information som spreds inom ETF kunde påverka Oficemens, dess medlemmars eller de italienska cementproducenternas beteende i konkurrenshänseende.

3148 Italcementi har anfört att kommissionen inte har framlagt något bevis för att det förelåg ett samordnat förfarande. Företaget har gjort gällande att utbytet av information mellan företagen (som inom ETF deltog i en gemensam lobbyverksamhet och som hade fullständigt lagliga mål)

om den löpande utvecklingen av konkurrensen på en av de marknader som var mest utsatt för de grekiska producenternas påtryckningar tvärtom gav uttryck för en inställning som var förenlig med kraven i artikel 85.1 i fördraget. Diskussionerna vid ETF:s möten om samtal mellan de italienska cementproducenterna och Calcestruzzi, samtal som för övrigt var allmänt kända, var således fullständigt lagliga. Vidare resulterade diskussionerna som fördes inom ETF angående Calcestruzzi inte i några påtryckningar på Calcestruzzi och de fick inga följder. Dessutom var de tillfälliga och vaga. Italcementi har vidhållit att det inte fanns något samband mellan de kontrakt om cementleveranser som de italienska cementproducenterna och Calcestruzzi slutit och de avskräckande åtgärder som planerades inom ETF. Företaget har anfört att kommissionen inte närmare har angivit vilket slags påtryckningar som de andra medlemmarna i ETF, vilka inte exporterade till Italien och inte hade något intresse av att göra det, skulle ha utövat på Calcestruzzi. Kommissionen har inte heller beaktat att det endast var italienska cementproducenter som deltog i de leveranskontrakt som hade slutits med Calcestruzzi.

3149 Holderbank har förnekat att det skulle ha funnits något grundläggande avtal inom ETF om skyddsåtgärder för den italienska marknaden.

3150 Förstainstansrätten påpekar härvid att ett samordnat förfarande utgör en form av samordning mellan företag som, utan att det har lett till att det ingåtts ett egentligt avtal, medvetet ersätter konkurrensens risker med ett praktiskt inbördes samarbete. De samordnings- och samarbetskriterier som kännetecknar ett samordnat förfarande skall förstås mot bakgrund av grundtanken bakom fördragets konkurrensregler, att varje ekonomisk aktör självständigt skall bestämma den politik han avser att föra på den gemensamma marknaden. Detta krav på självständighet utesluter kategoriskt att aktörer har direkt eller indirekt kontakt som har till syfte eller resultat att få till stånd konkurrensvillkor som inte motsvarar de normala villkoren på marknaden. Såsom framgår av själva ordalydelsen av artikel 85.1 i fördraget förutsätter begreppet samordnat förfarande, förutom samförstånd mellan företagen, även ett beteende på marknaden som svarar mot detta samförstånd och ett orsakssamband mellan dessa båda rekvisit (se senast domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkterna 115—118, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkterna 158—161).

3151 Förstainstansrätten konstaterar att i detta fall enades man vid ETF:s möte i London den 17 juni 1986, det vill säga några veckor efter det att Calcestruzzi och Titan hade ingått kontraktet om cementleveranser, om att A. d'Agostino vid Italcementi skulle "samordna Ferruzzi-situationen" (promemoria av den 19 juni 1986 utarbetad av R. Cheney vid Blue Circle, med titeln "Points for action", punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18787).

3152 I en intern promemoria av den 4 september 1986 (punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11026) har Blue Circle angivit följande:

"Vad beträffar Italien står Titan fast vid att det inte vill häva kontraktet med Ferruzzi förrän tidigast i december 1987, då det förefaller som om företaget kan utnyttja en uppsägningsklausul."

3153 Vid mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986 gjordes följande konstaterande angående Italien i punkt 1.5 ("Sammanfattning av yttranden och slutsatser från chefsdelegaternas och företrädarnas för Task Force möte i Baden-Baden den 9 september 1986", punkt 25.22 och 25.28 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18859 och 18860):

"Det har hållits flera möten mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi och det förefaller som om det kan slutas ett avtal i fråga om marknaden för färdigblandad betong... Titan skulle kunna säga upp sina avtal med Ferruzzi till slutet av år 1987."

3154 Enligt Titans skrivelse av den 2 september 1988 (punkt 27.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19196), nämnd ovan i punkt 3140, föreföll Calcestruzzi "den 6 februari 1987... för första gången ovillig att bekräfta leveransprogrammet med hänvisning till att 'situationen för den lokala cementindustrin [höll] på att utvecklas'".

3155 Vid ETF:s möte i Genève den 11 februari 1987 lämnade den italienske företrädaren, Italcementi, följande redogörelse för den italienska situationen, enligt det handskrivna protokoll som J. Marichal vid Lafarge skrev dagen därpå (punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4912):

"Avtalet mellan cementproducenterna och Ferruzzi har undertecknats. Det kan förhindra att denna koncern importerar 1,5 [miljoner ton] i ett tiotal hamnar, vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna. Löptid: 5 år. Förutom det korsvisa ägande som inte endast blockerar Calcestruzzi och Ferruzzis BPE-dotterbolag [bolag som producerar färdigblandad betong] utan även moderbolaget, Ciments de Ravenna, har det vidtagits flera åtgärder för att befästa alliansen.

Ferruzzi skall för visad god vilja få en nätt summa om 15 miljoner USD om året under fem år. Detta belopp skall delvis utbetalas i värdepapper (Montedison) och delvis i kontanter. Ferruzzi skall använda en del av pengarna till att köpa BPE-bolag eller aktier i BPE-bolag för att hålla fast kurserna.

Två problem återstår att lösa:

1. Två av Ferruzzis fartyg måste komma till användning. Det rör sig om silo-fartyg på 6 000 DWT.

2. Kontrakten med Titan på 75 000 ton per år... måste fullgöras, annars måste böter betalas.

Italcementi ber sina europeiska kolleger om hjälp med att lösa dessa problem.

De italienska cementproducenterna kommer att begära tillstånd av EEG för att få tillämpa den italienska lagen om 'förhandsanmälan' av all cementimport.

De ber sina europeiska kolleger att förvarna sina företrädare i EEG så att de inte motsätter sig denna begäran."

3156 Vid mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 upprepade den italienske företrädaren "vad som hade sagts vid mötena i Task Force (jfr J.M:s promemoria av den 12 februari 1987), men tillade att avtalet med Ferruzzi ännu inte slutligt hade ingåtts" ("Hot om intrång hos de europeiska cementproducenterna: läget den 15 mars 1987", punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4860).

3157 Av dessa utdrag från olika dokument framgår att kort efter det att Calcestruzzi och Titan slöt kontraktet om cementleveranser i april 1986, togs frågan om Ferruzzi/Calcestruzzi-koncernens import till Italien av cement från Grekland upp i ETF, som hade upprättats för att undersöka åtgärder, i synnerhet stödåtgärder, som skulle förhindra lågprisimport av cement (framför allt från Grekland) som hotade stabiliteten på de västeuropeiska marknaderna (se ovan punkterna 2537 och 2538).

3158 Vid ETF:s möte den 17 juni 1986 fick Italcementi i uppdrag att samordna "Ferruzzi-situationen".

3159 Efter denna samordning försökte man förgäves få Titan att säga upp avtalet med Calcestruzzi. Samtidigt inledde de italienska cementproducenterna samtal med Ferruzzi-koncernen för att förmå dess dotterbolag Calcestruzzi att häva avtalet.

3160 Dessa samtal, som det lämnades en redogörelse för vid mötet mellan ETF:s företrädare och chefsdelegaterna i Baden-Baden den 9 september 1986, ledde till ett avtal mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi.

3161 Den italienske företrädaren informerade medlemmarna i ETF om detta avtal vid mötet den 11 februari 1987. Företrädaren uppgav bland annat att avtalet kunde förhindra Ferruzzi-koncernens cementimport, vilken ansågs kunna få katastrofala följder för priserna. Han bad även sina europeiska kolleger om hjälp med att lösa problemen som skulle uppkomma när Calcestruzzi/Titan-kontraktet inte fullgjordes.

3162 Avtalet mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi nämndes även vid mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987.

3163 Förstainstansrätten finner att det av bedömningen ovan följer att, med förbehåll för bedömningen nedan i punkterna 3190—3300 av kommissionens beslut att fastställa att de olika företag och företagssammanslutningar som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet deltog, kommissionen hade fog för att fastställa att det förelåg ett samordnat förfarande i Europa som var konkurrensbegränsande och som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan. I enlighet med ovan i punkt 3150 nämnda rättspraxis var detta ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget.

3164 Sökandenas argument skall därför underkännas.

3165 Vidare har Cementir gjort gällande att syftet med skyddsåtgärderna för den italienska marknaden inte var konkurrensbegränsande.

3166 Det framgår emellertid av bedömningen ovan i punkterna 3150—3163 att det samordnade förfarande som genomfördes i anledning av Calcestruzzis import av cement från Grekland syftade till att detta företag skulle sluta att vara kund hos Titan, varigenom man skulle förhindra import av 1,5 miljoner ton "vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna"

(dokument nr 33.126/4912). Kommissionen hade därför fog för att fastställa att syftet med det samordnade förfarandet stred mot artikel 85.1 i fördraget.

3167 Vidare har Italcementi anfört att i det protokollet från ETF:s möte den 11 februari 1987, som upprättades av J. Marichal vid Lafarge, enbart nämndes att det hade ingåtts ett avtal som syftade till att förhindra Calcestruzzis import av cement från Grekland. Det angavs inte i dokumentet att avtalet i fråga tvingade Calcestruzzi att avbryta denna import.

3168 Förstainstansrätten erinrar om att enligt dokumentet i fråga uppgav den italienske företrädaren att "avtalet... kan förhindra att [Ferruzzi-koncernen] importerar 1,5 [miljoner ton] i ett tiotal hamnar, vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna".

3169 Denna upplysning visar att syftet med det samordnade förfarande, som ledde till avtalet mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen, var att förhindra en ekonomisk sammanblandning av marknaderna och konkurrens, vilket var tillräckligt för att det skulle kunna fastställas att det samordnade förfarandet stred mot artikel 85.1 i fördraget.

3170 Italcementis argument skall därför underkännas.

3171 Vidare har Italcementi bestritt att de övriga uppgifterna i ovannämnda protokoll från ETF:s möte den 11 februari 1987 är riktiga. Det dokumentet bevisar inte att de italienska producenterna ersatte Calcestruzzi för det hävda kontraktet med Titan. Det belopp på 15 miljoner USD som nämns i dokumentet motsvarar de rabatter som de italienska cementproducenterna gav Calcestruzzi på angivna priser. Försäljningen av aktierna i bolaget Montedison till Ferruzzi-koncernen, som också nämns i protokollet, skedde oberoende av de förhandlingar som fördes med Calcestruzzi om att ingå leveranskontrakt.

3172 Förstainstansrätten erinrar om att vid bedömningen av ett dokuments bevisvärde skall det först och främst bedömas om dokumentet innehåller sannolika uppgifter. Det skall därvid särskilt tas hänsyn till dokumentets ursprung, omständigheterna kring dess tillkomst, till vem det är riktat och huruvida dess innehåll verkar förnuftigt och trovärdigt (se det förslag till avgörande som domare B. Vesterdorf, tillförordnad generaladvokat, avgav i det ovan i punkt 1053 nämnda målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, s. II-956).

3173 I detta fall upprättades protokollet från ETF:s möte den 11 februari 1987 av J. Marichal vid Lafarge dagen efter mötet, som han personligen deltog i.

3174 I protokollet anges att den italienske deltagaren först informerade de övriga medlemmarna om att avtalet mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen hade undertecknats, vilket förhindrade cementimport som ansågs kunna få katastrofala följder för priserna.

3175 Vidare anges det att den italienske företrädaren uppgav att "Ferruzzi... för visad god vilja [skulle] få en nätt summa om 15 miljoner USD om året under [avtalets] fem år... [vilken summa] delvis [skulle] utbetalas i värdepapper (Montedison)".

3176 Slutligen nämns i protokollet de problem som enligt den italienske företrädaren skulle uppkomma när Calcestruzzi/Titan-kontraktet inte fullgjordes.

3177 Protokollet visar således klart att de italienska producenterna hade tänkt ersätta Ferruzzi-koncernen, bland annat genom att överlåta värdepapper i Montedison till den, för att den gick med på att häva Calcestruzzi/Titan-kontraktet, ett kontrakt som Calcestruzzi uppenbarligen hade slutit till synnerligen fördelaktiga prisvillkor.

3178 I vart fall är Italcementis argument utan betydelse för bedömningen ovan i punkterna 3151—3163 av dokumenten, som visar att kommissionen hade fog för att fastställa att det förelåg ett samordnat förfarande som var konkurrensbegränsande och som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos Titan.

3179 Vidare har Italcementi väckt frågan varför skyddsåtgärder som beslutades av ett tjugotal företag skulle ha varit begränsade till endast den italienska marknaden. Företaget menar att det förhållandet att det inte finns några bevis för skyddsåtgärder för andra nationella marknader, visar att det inte fanns något samband mellan de påstådda påtryckningarna på Calcestruzzi och en gemensam strategi för att skydda de nationella marknaderna.

3180 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att Italcementi inte har bestritt att "[d]e grekiska producenterna vände sig i slutet av år 1985 och i början av år 1986 mot Västeuropa, och särskilt mot marknader som de ansåg att det var lättare att inträda på [såsom] Italien, där små sammanslutningar bestående av användare och små import/exportföretag hade tagit initiativ till att importera grekisk cement" (punkt 24.1 i det ifrågasatta beslutet).

3181 I vart fall kan den omständigheten att det inte finns några bevis för skyddsåtgärder för andra marknader än den italienska inte vederlägga de handlingar som nämns i punkt 27.3—27.5 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med rätta har fastställt att det förelåg ett samordnat förfarande för att skydda den italienska marknaden (se ovan punkterna 3151—3163).

3182 Italcementis argument skall därför underkännas.

3183 Vidare har Cementir gjort gällande att skyddsåtgärderna för den italienska marknaden inte var konkurrensbegränsande, vilket framgår av den statistik som visar att Heracles export till Italien ökade från och med år 1987.

3184 Förstainstansrätten erinrar emellertid om att det samordnade förfarande som genomfördes efter Ferruzzis import till Italien av cement från Grekland definitivt ledde till ett avtal mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen och att detta avtal, enligt rapporten från den italienske företrädaren vid ETF:s möte den 11 februari 1987, förhindrade ”att [Ferruzzi-koncernen importerade] 1,5 [miljoner ton] i ett tiotal hamnar, vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna”.

3185 Under alla omständigheter anmärkte kommissionen på detta samordnade förfarande enbart på grund av att det hade ett konkurrensbegränsande syfte, vilket är bevisat (se ovan punkterna 3151—3163). Dessa bevis var tillräckliga för att det skulle kunna fastställas att det samordnade förfarandet stred mot artikel 85.1 i fördraget (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1674).

3186 Vidare anser CBR och Blue Circle att då deltagandet i ETF:s möten har använts som bevis för fastställande av den överträdelse som konstateras i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, kunde kommissionen inte fastslå att det skett en särskild överträdelse på grundval av deltagandet i dessa möten, enbart för att den italienska situationen nämndes under mötena.

3187 Förstainstansrätten konstaterar dock att det vid en jämförelse av punkterna 25 och 27.1—27.5 i det ifrågasatta beslutet framgår att de faktiska omständigheter på grundval av vilka kommissionen har fastställt dels överträdelsen i artikel 4.1 (avtalet om att upprätta ETF), dels överträdelsen i artikel 4.3 a (ett samordnat förfarande för att skydda den italienska marknaden) till stora delar skiljer sig åt.

3188 Av uppgifterna i punkt 27 framgår att, såsom har konstaterats ovan i punkterna 3138—3142, kommissionen grundade sig på andra omständigheter än att den italienska situationen hade

nämnts vid ETF:s möten när den fastställde att det samordnande förfarande som nämns i artikel 4.3 a förelåg, närmare bestämt Blue Circles interna promemoria av den 4 september 1986 med uppgifter om diskussioner med Titan angående Titans kontrakt med Calcestruzzi (punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11026 och 11027) och utdraget från den skrivelse av den 2 september 1988 som Titan skickade till sina advokater i London med uppgifter om Calcestruzzis ovilja att genomföra kontraktet från och med februari 1987 (punkt 27.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19195 och 19196).

3189 CBR:s och Blue Circles argument skall därför underkännas.

2. Huruvida de ifrågavarande sökandena har deltagit i det samordnade förfarandet

3190 I det ifrågasatta beslutet (punkt 55.1) har kommissionen anfört följande:

"De påtryckningar som har utövats på Calcestruzzi och Calcestruzzis underlåtenhet att fullgöra kontraktet med Titan om köp av cement... är resultatet av ett samordnat förfarande mellan de italienska producenterna Italcementi, Unicem och Cementir samt mellan dem och de övriga deltagarna i 'Cembureau Task Force', nämnda ovan i punkt 53.9... De övriga deltagarna i 'Cembureau Task Force' deltog också i det samordnade förfarandet, eftersom Calcestruzzi-problemet diskuterades vid flera av Task Forces och chefsdelegaternas möten (se ovan punkt 27.3 och 27.5) och eftersom de strategier som Task Force utarbetade byggde på att deltagarna var solidariska (se ovan punkt 25.3)."

3191 Av dessa skäl ansåg kommissionen att samtliga sökande som nämns i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet var ansvariga för det samordnade förfarandet, det vill säga CBR, Cembureau, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BDZ, Unicem, Asland, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle.

3192 Med undantag för Cembureau och SFIC (se ovan punkt 3136), har samtliga sökande bestritt att de varit inblandade i det samordnade förfarandet i fråga.

2.1 Situationen för CBR, Dyckerhoff, Aalborg, Uniland och Irish Cement

3193 CBR har framhållit att det inte deltog i något av ETF:s möten. I vart fall var det vid dessa möten aldrig fråga om att utöva påtryckningar på Calcestruzzi. Samtidigt som CBR har erkänt att företaget, i egenskap av chefsdelegat, deltog i chefsdelegaternas möten den 9 september och den 6 november 1986, har det uppgivit att det, såsom framgår av protokollet från det första av dessa två möten, inte deltog i de åtgärder som vidtogs för att lösa Calcestruzzi-problemet och att det inte var meningen att företaget skulle delta och att det inte heller ombads att delta. Detta berodde på att företaget inte bedrev någon verksamhet på de marknader som utsattes för de grekiska producenternas export. Vid mötet den 6 november 1986 redogjorde den italienske företrädaren enbart för de faktiska förhållandena på den italienska marknaden.

3194 CBR har tillagt att kommissionens argument, att ETF:s strategier byggde på att deltagarna var solidariska, inte är relevant. Detta påstående är i själva verket endast baserat på utdraget från ett arbetsdokument, det vill säga Zürich/Céligny-dokumentet, vilket för övrigt utarbetades under möten som CBR inte deltog i.

3195 Dyckerhoff har framhållit att det inte deltog i ETF:s möten och att de dokument som kommissionen har nämnt i det ifrågasatta beslutet visar att "Calcestruzzi-problemet" inte diskuterades vid de möten i Rom den 28 maj 1986, i Stockholm den 9 juni 1986 och i Bryssel den 6 november 1986 som företaget deltog i. Vid chefsdelegaternas möte i Baden-Baden den 9 september 1986, som Dyckerhoff deltog i genom J. Lose, redogjordes det endast mycket kort för den italienska situationen. J. Lose kände inte till de förbindelser som Ferruzzi, Titan och de italienska cementproducenterna hade. I vart fall kom det inte till stånd något beslut eller någon samordning vid detta möte. Dyckerhoff har understrukit att det inte bedrev någon verksamhet på den italienska marknaden och anfört att enligt den rapport som lämnades vid mötet i Baden-Baden hade de italienska producenterna under lång tid förhandlat med Ferruzzi-koncernen. De italienska producenternas påtryckningar på Ferruzzi-koncernen för att få den att upphöra med sina leveranser av grekisk cement kunde därför inte ha föranletts av detta möte.

3196 Aalborg har anfört att även om Calcestruzzi/Titan-kontraktet nämndes vid mötet i Baden-Baden den 9 september 1986, anmodades inte företaget att aktivt hjälpa till i ärendet. Det informerades inte heller om ärendets fortsatta förlopp. För övrigt bekymrade sig företaget inte över Calcestruzzis köp av cement från Grekland.

3197 Uniland har bestritt att det kan fastställas att företaget deltog i det omtvistade samordnade förfarandet på grundval av den solidaritet som det påstås att samtliga deltagare i ETF:s möten skulle ha visat. Vidare återfinns hänvisningen till denna påstådda solidaritet i Zürich/Céligny-dokumentet, vilket utarbetades under möten som Uniland inte deltog i. Uniland har anfört att

P. Rumeaus närvaro vid chefsdelegaternas möten den 9 september och den 6 november 1986 inte styrker att företaget deltog i det ifrågavarande samordnade förfarandet. Det kan inte på grundval av dokumenten angående dessa två möten fastställas att P. Rumeau deltog i någon diskussion om hur man skulle bete sig i fråga om den italienska marknaden. De kommentarer som utomstående gjorde vid dessa möten angående den italienska marknaden bevisar inte heller att det förelåg ett beteende som syftade till att begränsa konkurrensen och som P. Rumeau kunde ha känt till. Omnämnandet av de italienska cementproducenternas förhandlingar ger endast uttryck för ensidiga och framtida avsiktsförklaringar. Dessa uttalanden stöddes aldrig av några förklaringar eller sanktioner från de övriga europeiska cementproducenterna. Calcestruzzi-problemet nämndes inte vid mötet i Bryssel den 6 november 1986.

3198 Irish Cement har gjort gällande att kommissionen har ställt företaget till svars för skyddsåtgärderna för den italienska marknaden, trots att företaget inte nämns i punkterna 27 och 55 i det ifrågasatta beslutet där dessa skyddsåtgärder behandlas. Irish Cement har anfört att Zürich/Céligny-dokumentet, som kommissionen stödjer sig på i punkt 55.1, utarbetades vid möten som företaget inte deltog i. Företaget har vidare anfört att det inte deltog i några diskussioner om Ferruzzi-problemet, vare sig vid ETF:s möten — som det inte deltog i — eller vid chefsdelegaternas möte i Baden-Baden den 9 september 1986. Vid det sistnämnda mötet var dess företrädare, D. Quirke, inte närvarande vid diskussionerna om skyddsåtgärderna för den italienska marknaden eller i vart fall var han inte medveten om att diskussionerna avsåg otillåtna åtgärder, eftersom han endast deltog för att samordna de planerade kontakterna med Europaparlamentets ledamöter i Strasbourg den 10 september 1986. Irish Cement har härvid framhållit att det endast var företagets nationalitet som intresserade de övriga deltagarna i mötet, då den kommissionsledamot som vid den aktuella tidpunkten ansvarade för konkurrenspolitiken, P. Sutherland, var irländare. Slutligen menar företaget att det inte framgår av protokollet från mötet i Bryssel den 6 november 1986, som Irish Cement har erkänt att det deltog i, att problemet med import till Italien av cement från Grekland diskuterades under mötet.

3199 Förstainstansrätten konstaterar att då ett företag utan att spela någon aktiv roll har deltagit i ett möte vid vilket en otillåten samordning har nämnts, skall det antas att det har deltagit i samordningen, om företaget inte bevisar att det öppet tagit avstånd från samordningen eller att det underrättat övriga deltagare om att det deltog i ett annat syfte än dessa (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

3200 I förevarande fall deltog CBR, Dyckerhoff, Aalborg, Uniland och Irish Cement i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare den 9 september 1986 i Baden-Baden (se ovan punkterna 2599, 2618, 2655, 2695 och 2730).

3201 Enligt punkt 1.5 i protokollet från detta möte (punkt 25.22 och 25.28 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18859 och 18860) anfördes följande angående Italien:

"... Det har hållits flera möten mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi och det förefaller som om det kan slutas ett avtal i fråga om marknaden för färdigblandad betong... Titan skulle kunna säga upp sina avtal med Ferruzzi till slutet av år 1987."

3202 Såsom har anförts ovan i punkt 2600 ägnades mötet i Baden-Baden uteslutande åt ETF, vars konkurrensbegränsande syfte påpekades i början av mötet, och närmare bestämt åt organiserandet av arbetet i ETF och åt utvärderingen av hur de olika avskräckande åtgärder och stödåtgärder som ETF skulle pröva framskred. Deltagarna var således inte ovetande om det otillåtna syftet med de samtal som det redogjordes för under mötet, i samband med Ferruzzi-situationen.

3203 CBR, Dyckerhoff, Aalborg, Uniland och Irish Cement har inte bevisat att de under detta möte öppet tog avstånd från det otillåtna förfarandet eller att de underrättade de andra deltagarna om att de deltog i mötet med andra avsikter än dem och kommissionen hade därför fog för att anse att de fem företagen hade anslutit sig till förfarandet, eller att de åtminstone hade givit de andra deltagarna detta intryck genom att visa sin solidaritet när det gällde den grekiska cementindustrins beslut att exportera sitt produktionsöverskott till de västeuropeiska marknaderna, ett beslut som uppfattades som ett allvarligt hot mot stabiliteten på samtliga dessa marknader. Den omständigheten att det inte finns några bevis för att dessa företag betett sig på ett viss sätt på marknaden med anledning av den situation som Calcestruzzi orsakade saknar härvid betydelse, eftersom kommissionen har styrkt (se ovan punkterna 3151—3163) att den samordning som de anslöt sig till vid mötet i Baden-Baden ingick i ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget, i och med att samordningen föranledde att andra företag som var inblandade i samordningen betedde sig på ett visst sätt på marknaden. Då sökandena inte har bevisat motsatsen skall det vidare anses att dessa företag, som fortsatte att bedriva verksamhet på marknaden, tog hänsyn till denna samordning när de bestämde hur de skulle bete sig på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162).

3204 Eftersom anledning saknas att pröva de argument som sökandena har framfört för att bevisa att Ferruzzi-situationen inte nämndes under mötet i Bryssel den 6 november 1986, finner förstainstansrätten att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att CBR, Dyckerhoff, Aalborg, Uniland och Irish Cement deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3205 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som visar att de fem företagen hade anslutit sig till det samordnade förfarandet före mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986. Under dessa omständigheter skall artikel 4.3 a ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att företagen deltog i överträdelsen före den dagen.

3206 Uniland har vidare anfört att kommissionen inte har fastställt att Hornos Ibéricos, Cementos del Norte och Norcem deltog i överträdelsen, trots att företrädare för dessa tre företag var närvarande vid mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s medlemmar den 9 september 1986 i Baden-Baden.

3207 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att denna omständighet i vart fall inte gör det möjligt att lämna den överträdelse som Uniland har ställt till svars för utan avseende, om företagets delaktighet i överträdelsen vederbörligen fastställts av kommissionen (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146). På grundval av de ovan anförda skälen kan det fastställas att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i det ifrågasatta beslutet fastslog att Uniland deltog i det samordnade förfarande som avses i artikel 4.3 a.

2.2 Situationen för Ciments français

3208 Ciments français har gjort gällande att chefsdelegaterna inte tog något initiativ till att skydda den italienska marknaden vid de möten som nämns i det ifrågasatta beslutet. De informerades på sin höjd kort om den allmänna situationen i Italien av den italienske chefsdelegaten. I vart fall deltog Ciments français aldrig i diskussionerna om importen till Italien av cement från Grekland.

3209 Förstainstansrätten noterar att Ciments français inte deltog i något av de möten i ETF som nämns i punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet. Företaget deltog inte heller i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986.

3210 Företagets direktör deltog i och för sig i mötet i Bryssel den 6 november 1986, som också nämns i punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet. Enligt protokollet från detta möte (punkt 25.39 och 25.40, dokument nr 33.126/19007) underrättade emellertid C. Pesenti vid Italcementi enbart de andra deltagarna om att "även om de hade förväntat sig att den första lasten av grekisk cement skulle anlända till Sardinien i mitten av oktober, [hade] det ännu inte skett något". Detta utdrag visar inte att problemet med Calcestruzzis import till Italien av cement från Grekland diskuterades under mötet.

3211 Följaktligen kan man inte av Ciments français närvaro vid mötet i Bryssel den 6 november 1986 sluta sig till att företaget deltog i det ifrågavarande samordnade förfarandet.

3212 I punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen, med hänvisning till Zürich/Céligny-dokumentet som nämns i punkt 25.3, gjort gällande att ETF:s strategier byggde på att samtliga deltagare visade solidaritet. Den har även framhållit (svaromålet i mål T-39/95) uppgifterna i protokollet från ETF:s möte den 11 februari 1987 angående den italienske företrädarens begäran om hjälp av sina "europeiska kolleger" med att lösa problemen som skulle uppkomma när Calcestruzzi/Titan-kontraktet inte fullgjordes (punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4912). Slutligen har kommissionen konstaterat att J. Marichal, vid Lafarge, hade blivit ombedd att skicka Ciments français en kopia av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1996, i vilket samtalen mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen nämndes.

3213 Ciments français spelade emellertid ingen direkt roll i samtalen som syftade till att Calcestruzzi/Titan-kontraktet skulle sägas upp. Såsom har konstaterats ovan i punkterna 3209—3211 deltog inte företaget i något av de möten vid vilka samtalen nämndes.

3214 Under dessa omständigheter är inga av de uppgifter som kommissionen har åberopat (se ovan punkt 3212) tillräckliga för att bevisa att Ciments français ens implicit hade anslutit sig till det samordnade förfarandet i fråga, vilket är en förutsättning för att företaget skall kunna ställas till svars för överträdelsen.

3215 Kommissionen hade således inte fog för att fastställa att Ciments français deltog i det samordnade förfarandet. Följaktligen skall artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Ciments français deltog i det samordnade förfarandet.

2.3 Situationen för Heidelberger

3216 Heidelberger har gjort gällande att enligt lydelsen av det ifrågasatta beslutet började det samordnade förfarandet den 17 juni 1986. Kommissionen har emellertid enbart bevisat att företaget var närvarande vid mötet i Rom den 28 maj 1986. Under dessa omständigheter kan sökanden inte ställas till svars för överträdelsen.

3217 Förstainstansrätten konstaterar att Heidelberger faktisk inte deltog i några av de möten som kommissionen har nämnt i punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet.

3218 I punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen, med hänvisning till Zürich/Céligny-dokumentet som nämns i punkt 25.3, gjort gällande att ETF:s strategier byggde på att samtliga deltagare visade solidaritet. Den har även konstaterat (svaromålet i mål T-42/95) att J. Lose, vid Dyckerhoff, hade blivit ombedd att skicka P. Schuhmacher, vid Heidelberger, en kopia av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1996, i vilket samtalen mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen nämndes.

3219 Heidelberger spelade emellertid ingen direkt roll i samtalen som syftade till att Calcestruzzi/Titan-kontraktet skulle sägas upp. Vidare deltog inte företaget i något av de möten vid vilka samtalen nämndes (se ovan punkt 3217).

3220 Under dessa omständigheter är inga av de uppgifter som kommissionen har åberopat (se ovan punkt 3218) tillräckliga för att bevisa att Heidelberger ens implicit hade anslutit sig till det samordnade förfarandet i fråga, vilket är en förutsättning för att företaget skall kunna ställas till svars för överträdelsen.

3221 Vidare har kommissionen uppgivit att Heidelberger var närvarande vid mötet i Rom den 28 maj 1986, vid vilket man enades om att avleda importen från Grekland för att skydda de europeiska marknaderna, och i synnerhet den italienska marknaden som var särskilt hotad av denna import.

3222 Förstainstansrätten finner emellertid att bortsett från att mötet den 28 maj 1986 varken har beaktats i redogörelsen för de faktiska omständigheterna beträffande skyddsåtgärderna för den italienska marknaden (punkt 27) eller i den rättsliga bedömningen av dessa omständigheter (punkt 55.1), bevisar inte protokollet från detta möte att "Calcestruzzi-problemet" nämndes. Följaktligen kan man inte av Heidelbergers närvaro vid mötet i Rom sluta sig till att företaget deltog i det ifrågavarande samordnade förfarandet.

3223 Kommissionen hade således inte fog för att fastställa att Heidelberger deltog i det samordnade förfarandet. Följaktligen skall artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Heidelberger deltog i det samordnade förfarandet.

2.4 Situationen för Lafarge

3224 Lafarge har uttryckt förvåning över kommissionens påstående om att företaget skulle ha utövat påtryckningar på Calcestruzzi. I inga av de dokument som kommissionen har nämnt, och som företaget har fått tillgång till, uppges det att företaget skulle ha deltagit i sådana påtryckningar.

3225 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen inte har gjort gällande att Lafarge utövade påtryckningar på Calcestruzzi för att det sistnämnda företaget skulle sluta att vara kund hos Titan. I punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen anfört att de påtryckningar som i detta hänseende utövades på Calcestruzzi var resultatet av ett samordnat förfarande mellan de italienska cementproducenterna och deltagarna i ETF, däribland Lafarge. Deltagarna i ETF deltog i det samordnade förfarandet på grund av att "Calcestruzzi-problemet" hade diskuterats vid flera av ETF:s och chefsdelegaternas möten.

3226 Lafarge har inte bestritt att företaget deltog i:

— ETF:s möte den 17 juni 1986, vid vilket man kom överens om att Italcementi skulle "samordna Ferruzzi-situationen" (punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756 och 18787),

— mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, vid vilket det uppgavs att de samtal som pågick mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi-koncernen skulle kunna leda till ett avtal och att Titan skulle kunna säga upp sina avtal med Ferruzzi-koncernen till slutet av år 1987 (punkt 25.22, 25.23 och 25.28 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857, 18859 och 18860),

— ETF:s möte den 11 februari 1987, vid vilket den italienske företrädaren informerade de andra deltagarna om att de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen hade slutit ett avtal som kunde förhindra koncernens cementimport, vilken bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna, och bad sina europeiska kolleger om hjälp med att lösa problemen som skulle uppkomma när Calcestruzzi/Titan-kontraktet inte fullgjordes (punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4911 och 4912),

— mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987, vid vilket avtalet mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen på nytt nämndes (punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4860).

3227 Eftersom Lafarge inte har inte bevisat att företaget under dessa möten öppet tog avstånd från de otillåtna åtgärder som nämndes i samband med Ferruzzi-situationen eller att det underrättade de andra deltagarna om att det deltog i mötena med andra avsikter än dem, hade kommissionen fog för att anse att företaget hade anslutit sig till dessa åtgärder, eller att det åtminstone hade givit de andra deltagarna detta intryck genom att visa sin solidaritet när det gällde den grekiska cementindustrins beslut att exportera sitt produktionsöverskott till de västeuropeiska marknaderna, ett beslut som uppfattades som ett allvarligt hot mot stabiliteten på samtliga dessa marknader (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Den omständigheten att det inte finns några bevis för att Lafarge betett sig på ett viss sätt på marknaden i anledning av den situation som Calcestruzzi orsakade saknar härvid betydelse, eftersom kommissionen har styrkt (se ovan punkterna 3151—3163) att den samordning som företaget anslöt sig till vid de möten som nämns ovan i punkt 3226 ingick i ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget, i och med att samordningen föranledde att andra företag som var inblandade i samordningen betedde sig på ett visst sätt på marknaden. Då Lafarge inte har bevisat motsatsen skall det vidare anses att detta företag, som fortsatte att bedriva verksamhet på marknaden, tog hänsyn till denna samordning när det bestämde hur det skulle bete sig på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162).

3228 Förstainstansrätten anser således att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Lafarge från och med den 17 juni 1986 deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3229 Lafarge har gjort gällande att företaget under förhören i mars 1993 inte hördes om anmärkningen om att det skulle ha deltagit i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna.

3230 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att det framgår av förhörslistan att Lafarge hade anmodats att den 12 mars 1993 kl 10.30—11.00 yttra sig över anmärkningarna i kapitel 2 avsnitt 2 och i kapitel 10 punkt 61 h i meddelandet om anmärkningar, i samband med "European Task Force". Bland dessa anmärkningar fanns den som avsåg att det hade utövats påtryckningar på Calcestruzzi för att det sistnämnda företaget skulle sluta att vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan (punkterna 19 d och 61 h iv i meddelandet om anmärkningar). Eftersom Lafarge mot bakgrund av meddelandet om anmärkningar kunde förstå att denna anmärkning särskilt var riktad mot företaget (se ovan punkt 602), kunde det ha yttrat sig över den under förhöret den 12 mars 1993. Företagets argumentation skall därför underkännas.

3231 Lafarge har gjort gällande att kommissionen har ålagt företaget en påföljd för att det överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att utöva påtryckningar på Calcestruzzi enbart på grundval av att företaget deltog i ETF, vilket för övrigt har fastställts i artikel 4.1. Kommissionen har därigenom åsidosatt företagets rätt till försvar samt artikel 6.2 i Europakonventionen.

3232 Kommissionen har emellertid såväl i meddelandet om anmärkningar som i det ifrågasatta beslutet klart angivit på grundval av vilka faktiska omständigheter som den, med rätta i Lafarges fall, har fastställt att en överträdelse skett i samband med upprättandet av ETF (punkt 17 i meddelandet om anmärkningar, punkt 25 i det ifrågasatta beslutet) och att en överträdelse skett i samband med det samordnade förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund (punkt 19 d i meddelandet om anmärkningar, punkt 27 i det ifrågasatta beslutet) (se ovan punkterna 2649, 2650 och 3226—3228).

3233 Lafarges argument, att dess rätt till försvar och presumtionen, enligt artikel 6.2 i Europakonventionen, att någon är oskyldig till dess motsatsen har bevisats skulle ha åsidosatts, skall därför underkännas.

2.5 Situationen för BDZ och Oficemen

3234 BDZ har gjort gällande att punkt 27 i det ifrågasatta beslutet inte innehåller något omnämnande av sammanslutningen eller av att de tyska företrädarna skulle ha deltagit i skyddsåtgärderna för den italienska marknaden. Sammanslutningen har uppgivit att ETF var ett instrument för cementproducenterna och inte en Cembureau-kommitté. Vidare bevisar inga av de dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet att BDZ uttryckligen eller underförstått skulle ha godkänt de ifrågavarande skyddsåtgärderna.

3235 Oficemen har gjort gällande att sammanslutningen inte deltog i upprättandet av eller verksamheten i ETF. Följaktligen kan den inte ställas till svars för det omtvistade samordnade förfarandet. Vidare har kommissionen inte bevisat att dess deltagande i överträdelsen sträckte sig längre än till ett rent passivt mottagande av information om den italienska situationen. Kommissionen har inte heller visat hur Oficemen skulle ha kunnat delta i påtryckningar på en marknad som inte alls var aktuell för dess medlemmar.

3236 Förstainstansrätten erinrar om att B. Steinbach, vid BDZ, deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare den 9 september 1986 i Baden-Baden (se ovan punkterna 2667 och 2668) och att Oficemen var företrädd vid detta möte (se ovan punkterna 2711 och 2712). Såsom redan har framhållits (se ovan punkt 3201), uppgavs det vid detta möte att samtalen mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi-koncernen skulle kunna leda till ett avtal och att Titan skulle kunna säga upp sina avtal med Ferruzzi-koncernen till slutet av år 1987.

3237 Vidare deltog BDZ och Oficemen i mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 (se ovan punkterna 2670 och 2715—2718). Vid detta möte upprepade den italienske

företrädaren vad som hade sagts under de tidigare mötena, bland annat under ETF:s möte den 11 februari 1987, angående avtalet mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen.

3238 Eftersom BDZ och Oficemen inte har bevisat att deras företrädare under dessa möten öppet tog avstånd från de otillåtna åtgärder som nämndes i samband med Ferruzzi-situationen eller att de underrättade de andra deltagarna om att de deltog i mötena med andra avsikter än dem, hade kommissionen fog för att anse att de hade anslutit sig till dessa åtgärder, eller att de åtminstone hade givit de andra deltagarna detta intryck genom att visa sin solidaritet när det gällde den grekiska cementindustrins beslut att exportera sitt produktionsöverskott till de västeuropeiska marknaderna, ett beslut som uppfattades som ett allvarligt hot mot stabiliteten på samtliga dessa marknader (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Den omständigheten att det inte finns några bevis för att de två sammanslutningarna betett sig på ett viss sätt på marknaden i anledning av den situation som Calcestruzzi orsakade saknar härvid betydelse, eftersom kommissionen har styrkt (se ovan punkterna 3151—3163) att den samordning som sammanslutningarna anslöt sig till vid de möten som nämns ovan i punkterna 3236 och 3237 ingick i ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget, i och med att samordningen föranledde att andra företag som var inblandade i samordningen betedde sig på ett visst sätt på marknaden. Då BDZ och Oficemen inte har bevisat motsatsen, skall det vidare anses att dessa två sammanslutningar tog hänsyn till denna samordning när de bestämde hur de skulle bete sig på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162).

3239 Förstainstansrätten anser således att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att dessa två sammanslutningar deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3240 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som visar att BDZ och Oficemen hade anslutit sig till det samordnade förfarandet före mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986. Under dessa omständigheter skall artikel 4.3 a ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att de två företagssammanslutningarna deltog i överträdelsen före den dagen.

3241 Oficemen har gjort gällande att den överträdelse som sammanslutningen har ställts till svars för inte kan särskiljas från den överträdelse som avser att den skulle ha deltagit i ETF. Kommissionen har således ålagt sammanslutningen påföljder två gånger för samma sak, vilket strider mot principen *non bis in idem*.

3242 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att det framgår av artikel 9 och punkt 65, särskilt 65.8, i det ifrågasatta beslutet att det enbart är överträdelsen i samband med deltagandet i

Cembureau-avtalet, som nämns i artikel 1, som har föranlett böter vad avser marknaden för grå cement. Oficemens argument, att principen *non bis in idem* skulle ha åsidosatts, skall följaktligen underkännas.

3243 Oficemen anser att kommissionen, när den kritiserade ETF:s medlemmar för de åtgärder som ETF vidtagit på grundval av deras medlemskap, frångick det kriterium som den använde när den ifrågasatte de andra åtgärderna för att tillämpa Cembureau-avtalet. Anmärkningarna mot de andra åtgärderna riktade sig enbart till dem som hade beslutat om dem, oavsett om åtgärderna hade diskuterats under möten vid vilka andra företag eller sammanslutningar var närvarande.

3244 Förstainstansrätten finner emellertid att denna argumentation saknar betydelse för bedömningen ovan i punkterna 3236—3240 av kommissionens beslut att fastställa att Oficemen deltog i det samordnade förfarande som konstateras i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet.

2.6 Situationen för Unicem

3245 Unicem har gjort gällande att det endast deltog i ett möte inom ETF, närmare bestämt mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987. Detta möte, som hade ett lagligt ändamål, bevisar inte att det fanns något samband mellan den påstådda samordningen inom ETF och Unicem. Sökanden har anfört att mötet inte resulterade i något aktivt eller passivt beteende hos företaget eller hos de övriga europeiska cementproducenterna.

3246 Förstainstansrätten konstaterar att enligt protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.22 och 25.28 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18859 och 18860) "[hölls] flera möten mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi och det [föreföll] som om det [kunde] slutas ett avtal i fråga om marknaden för färdigblandad betong".

3247 I den skrivelse av den 2 september 1988 som Titan skickade till sina advokater i London (punkt 27.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19196) förklarade Titan att "den 6 februari 1987 föreföll Calcestruzzi för första gången ovillig att bekräfta leveransprogrammet med hänvisning till att 'situationen för den lokala cementindustrin [höll] på att utvecklas'".

3248 Vid ETF:s möte den 11 februari 1987 och mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 nämndes ett avtal mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen som kunde förhindra en cementimport som bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna.

3249 Enligt ett telexmeddelande från Italcementi till Titan den 13 maj 1987 (punkt 27.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19204) och ett telexmeddelande från Calcestruzzi till Titan den 2 juni 1987 (punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19218, och inte 19208 som felaktigt angivits i beslutet (se ovan punkt 313)), avbröts de avtalade cementleveranserna mellan Titan och Calcestruzzi på grund av ett avtal mellan Calcestruzzi och de största italienska cementproducenterna, däribland Unicem.

3250 Av dessa handlingar framgår att Unicem var en av de italienska cementproducenter som vände sig till Ferruzzi-koncernen för att få Calcestruzzi att häva det kontrakt som företaget hade slutit med Titan i april 1986.

3251 Vidare redogjorde Albert vid Unicem under mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 för förhandlingarna mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen (punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858 och 4860).

3252 Under dessa omständigheter anser förstainstansrätten att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Unicem deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3253 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som gör det möjligt att fastställa att Unicem hade anslutit sig till det samordnade förfarandet före den 9 september 1986, när mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare hölls i Baden-Baden, eftersom samtalen mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen nämns för första gången i protokollet från detta möte. Följaktligen skall artikel 4.3 a ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Unicem deltog i överträdelsen före den dagen.

2.7 Situationen för Asland

3254 Asland har framhållit att företaget inte alls nämns i redogörelsen för de faktiska omständigheterna avseende skyddsåtgärderna för den italienska marknaden. Vidare kan det inte genom en

mekanisk tillämpning av teorin om ett enda och fortlöpande avtal om ETF fastställas att företaget var inblandat i sådana åtgärder, eftersom det inte har ställts till svars för att ha deltagit i alla överträdelser som förmodas utgöra åtgärder för att genomföra detta enda och fortlöpande avtal. Kommissionens hänvisning i punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet till den påstådda solidariteten bland deltagarna i ETF är helt irrelevant för bedömningen av Aslands ansvar för den överträdelse som har fastställts i artikel 4.3 a. Slutligen är det på grund av de fastställda datumen för när överträdelsen började (den 17 juni 1986) och upphörde (den 15 mars 1987) uteslutet att Asland deltog i den.

3255 Förstainstansrätten konstaterar att Asland faktisk inte deltog i några av de möten som kommissionen har nämnt i punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet.

3256 I punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen, med hänvisning till Zürich/Céligny-dokumentet som nämns i punkt 25.3, gjort gällande att ETF:s strategier byggde på att samtliga deltagare visade solidaritet.

3257 Asland spelade emellertid ingen direkt roll i samtalen som syftade till att Calcestruzzi/Titan-kontraktet skulle sägas upp. Vidare deltog inte företaget i något av de möten vid vilka samtalen nämndes (se ovan punkt 3255).

3258 Mot denna bakgrund är det förhållandet att de olika åtgärder som vid den aktuella tidpunkten planerades för att bekämpa import som hotade stabiliteten på de västeuropeiska marknaderna (särskilt import från Grekland) enligt Zürich/Céligny-dokumentet var "baserade på en solidarisk reaktion" (punkt 25.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18772) inte tillräckligt för att bevisa att Asland ens implicit hade anslutit sig till det samordnade förfarandet i fråga, vilket är en förutsättning för att företaget skall kunna ställas till svars för överträdelsen.

3259 Vidare har kommissionen åberopat att Asland var närvarande vid mötet i Stockholm den 9 juni 1986.

3260 Förstainstansrätten erinrar om att detta inte är styrkt (se ovan punkterna 3060—3063).

3261 Slutligen har kommissionen hävdat att det förhållandet att Asland tillhörde ETF innebar att företaget generellt hade godtagit ETF:s regler och handlande. Det var därför inte nödvändigt att bevisa att det särskilt hade samtyckt till de åtgärder som de övriga vidtog.

3262 Förstainstansrätten finner emellertid att den omständigheten att kommissionen hade bevisat att Asland hade varit inblandat i ett av de otillåtna beteenden som förmodades utgöra en del av det enda och fortlöpande avtalet om ETF, det vill säga avtalet om att upprätta ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet), inte innebar att kommissionen utan minsta bevis kunde fastställa att detta företag hade deltagit i andra otillåtna beteenden som påstods ha ett samband med det enda och fortlöpande ETF-avtalet, i detta fall det samordnade förfarande för att skydda den italienska marknaden som avses i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet. För övrigt överensstämmer kommissionens argumentation inte med den uppfattning som den har uttryckt i själva det ifrågasatta beslutet. Såsom har konstaterats (se ovan punkterna 2509—2511) har kommissionen nämligen gjort särskilda bedömningar av de olika omständigheter som påstås utgöra delar av det enda och fortlöpande ETF-avtalet och den har härvid beaktat att det inte i varje fall är fråga om samma adressater och att deras överträdelser har varat olika länge.

3263 Kommissionen hade således inte fog för att fastställa att Asland deltog i det samordnade förfarandet. Följaktligen skall artikel 4.3 a ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Asland deltog i överträdelsen i fråga.

2.8 Situationen för Italcementi

3264 Italcementi har anfört att Calcestruzzis förklaring i februari 1987 till att det hade sagt upp leveranskontraktet med Titan (se punkt 27.4 i det ifrågasatta beslutet) inte kan åberopas gentemot Italcementi, eftersom förklaringen rör ett förhållande som uteslutande angår Calcestruzzi.

3265 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att Italcementi deltog i olika möten vid vilka Calcestruzzi-problemet nämndes.

3266 Företaget deltog i ETF:s möte i London den 17 juni 1986, vid vilket det fick i uppdrag att "samordna Ferruzzi-situationen" (punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18787).

3267 Företaget deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, vid vilket det uppgavs att de samtal som pågick mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi-koncernen skulle kunna leda till ett avtal om marknaden för färdigblandad betong och att Titan skulle kunna säga upp sina avtal med Ferruzzi-koncernen till slutet av år 1987 (punkt 25.22 och 25.28 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18859 och 18860).

3268 Företaget deltog även i ETF:s möte den 11 februari 1987 (punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760). Vid detta möte informerade Italcementi de andra deltagarna om att de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen hade slutit ett avtal som kunde förhindra koncernens cementimport, vilken bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna. Företaget upplyste om problemen som skulle uppkomma i samband med att Calcestruzzi/Titan-kontraktet inte fullgjordes och bad sina europeiska kolleger om hjälp med att lösa dessa problem (punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4912).

3269 Att döma av Italcementis telexmeddelande till Titan den 13 maj 1987 och Calcestruzzis telexmeddelande till Titan den 2 juni 1987 (se ovan punkt 3249) var Italcementi en av de italienska cementproducenter som vände sig till Ferruzzi-koncernen för att få Calcestruzzi att häva sitt kontrakt med Titan.

3270 Mot bakgrund av dessa olika omständigheter anser förstainstansrätten att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Italcementi den 17 juni 1986 deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

2.9 Situationen för Holderbank

3271 Holderbank har förnekat att det skulle ha deltagit i kontrakten med Calcestruzzi. Företaget hade inget intresse av att delta i ett avtal avseende den italienska marknaden, eftersom det vid den aktuella tidpunkten varken hade någon egen produktion eller något försäljningsnät i Italien.

3272 Förstainstansrätten konstaterar att vad gäller skyddsåtgärderna för den italienska marknaden har kommissionen endast fastställt att Holderbank deltog i det samordnade förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har inte gjort gällande att Holderbank skulle ha deltagit i avtalet om de kontrakt som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet).

3273 Vad beträffar Holderbanks deltagande i den överträdelse som har konstaterats i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet, noterar Förstainstansrätten att företaget deltog i ETF:s möte den 17 juni 1986 (punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756), i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986

(punkt 25.22 och 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857) och i ETF:s möte den 11 februari 1987 (punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760).

3274 Med hänsyn till vad som redan har fastslagits i fråga om dessa tre möten (se ovan punkt 3226) och till att Holderbank inte har framlagt några bevis för att företaget under dessa möten öppet tog avstånd från de otillåtna åtgärder som nämndes i samband med Ferruzzi-situationen eller att det underrättade de andra deltagarna om att det deltog i mötena med andra avsikter än dem, hade kommissionen fog för att anse att Holderbank hade anslutit sig till dessa åtgärder, eller att det åtminstone hade givit de andra deltagarna detta intryck genom att visa sin solidaritet när det gällde den grekiska cementindustrins beslut att exportera sitt produktionsöverskott till de västeuropeiska marknaderna, ett beslut som uppfattades som ett allvarligt hot mot stabiliteten på samtliga dessa marknader (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Den omständigheten att det inte finns några bevis för att Holderbank betett sig på ett viss sätt på marknaden i anledning av den situation som Calcestruzzi orsakade saknar härvid betydelse, eftersom kommissionen har styrkt (se ovan punkterna 3151—3163) att den samordning som företaget anslöt sig till vid de möten som nämns ovan i punkt 3273 ingick i ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget, i och med att samordningen föranledde att andra företag som var inblandade i samordningen betedde sig på ett visst sätt på marknaden. Då Holderbank inte har bevisat motsatsen skall det vidare anses att detta företag, som fortsatte att bedriva verksamhet på marknaden, tog hänsyn till denna samordning när det bestämde hur det skulle bete sig på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162).

3275 Förstainstansrätten anser således att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Holderbank från och med den 17 juni 1986 deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

2.10 Situationen för Aker och Euroc

3276 Aker och Euroc anser att de inte kan ställas till svars för det samordnade förfarandet för att skydda den italienska marknaden enbart på grund av att de var närvarande vid några av ETF:s möten och i samband därmed informerades om situationen på denna marknad. De förband sig aldrig att göra något vid dessa möten, som de deltog i med fullständigt lagliga syften. Vidare är det en förutsättning för att de skall kunna ställas till svars för att de agerade i Calcestruzzi-fallet.

3277 Förstainstansrätten noterar att Aker och Euroc var företrädda vid flera av de möten som kommissionen har nämnt i punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet. De var också företrädda vid ETF:s möte i Genève den 19 augusti 1986 (punkt 25.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18757 och bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar),

vid mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986 (punkt 25.22 och 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857) samt vid ETF:s möten i Genève den 21 oktober 1986 (punkt 25.34 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18758 och 18897) och den 11 februari 1987 (punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760).

3278 Dokumenten beträffande mötena den 19 augusti och den 21 oktober 1986 visar inte att situationen med Ferruzzi-koncernens import av cement från Grekland särskilt diskuterades under dessa möten.

3279 Däremot uppgavs det vid mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986 att samtalen mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi-koncernen skulle kunna leda till ett resultat och att Titan skulle kunna säga upp sina avtal med Ferruzzi-koncernen till slutet av år 1987. Under mötet den 11 februari 1987 informerade den italienske företrädaren de andra deltagarna om att de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen hade slutit ett avtal som kunde förhindra koncernens cementimport, vilken bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna. Vidare bad han sina europeiska kolleger om hjälp med att lösa problemen som skulle uppkomma när Calcestruzzi/Titan-kontraktet inte fullgjordes.

3280 Med hänsyn till dessa konstateranden och till att Aker och Euroc inte har framlagt några bevis för att de under dessa två möten öppet tog avstånd från de otillåtna åtgärder som nämndes i samband med Ferruzzi-situationen eller att de underrättade de andra deltagarna om att de deltog i mötena med andra avsikter än dem, hade kommissionen fog för att anse att Aker och Euroc hade anslutit sig till dessa åtgärder, eller att de åtminstone hade givit de andra deltagarna detta intryck genom att visa sin solidaritet när det gällde den grekiska cementindustrins beslut att exportera sitt produktionsöverskott till de västeuropeiska marknaderna, ett beslut som uppfattades som ett allvarligt hot mot stabiliteten på samtliga dessa marknader (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Den omständigheten att det inte finns några bevis för att de två företagen betett sig på ett viss sätt på marknaden i anledning av den situation som Calcestruzzi orsakade saknar härvid betydelse, eftersom kommissionen har styrkt (se ovan punkterna 3151—3163) att den samordning som företagen anslöt sig till vid de möten som nämns ovan i punkt 3279 ingick i ett samordnat förfarande som stred mot artikel 85.1 i fördraget, i och med att samordningen föranledde att andra företag som var inblandade i samordningen betedde sig på ett visst sätt på marknaden. Då Aker och Euroc inte har bevisat motsatsen skall det vidare anses att dessa två företag, som fortsatte att bedriva verksamhet på marknaden, tog hänsyn till denna samordning när de bestämde hur de skulle bete sig på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 162).

3281 Förstainstansrätten anser således att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Aker och Euroc deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3282 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som bevisar att Aker och Euroc hade anslutit sig till det samordnade förfarandet före den 9 september 1986, när mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare hölls i Baden-Baden, och därför skall artikel 4.3 a ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att de två företagen deltog i överträdelsen före den dagen.

2.11 Situationen för Cementir

3283 Cementir har anfört att det aldrig förde några förhandlingar med Calcestruzzi för att genomföra ett konkurrensbegränsande avtal som syftade till att hindra importen från Grekland, men att det visste att ett sådant avtal fanns och vad det innehöll. Företaget har tillagt att det aldrig ombads att utöva påtryckningar på Calcestruzzi.

3284 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att enligt protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.22 och 25.28 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18859 och 18860) "[hölls] flera möten mellan de italienska cementproducenterna och Feruzzi och det [föreföll] som om det [kunde] slutas ett avtal i fråga om marknaden för färdigblandad betong".

3285 I den skrivelse av den 2 september 1988 som Titan skickade till sina advokater i London (punkt 27.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19196) förklarade Titan att "den 6 februari 1987 föreföll Calcestruzzi för första gången ovillig att bekräfta leveransprogrammet med hänvisning till att 'situationen för den lokala cementindustrin [höll] på att utvecklas'".

3286 Vid ETF:s möte den 11 februari 1987 och mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 nämndes ett avtal mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen som kunde förhindra en cementimport som bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna.

3287 Enligt ett telexmeddelande från Italcementi till Titan den 13 maj 1987 och ett telexmeddelande från Calcestruzzi till Titan den 2 juni 1987 (se ovan punkt 3249) avbröts de avtalade cementleveranserna mellan Titan och Calcestruzzi på grund av ett avtal mellan Calcestruzzi och de största italienska cementproducenterna, däribland Cementir.

3288 Av dessa handlingar framgår att Cementir var en av de italienska cementproducenter som vände sig till Ferruzzi-koncernen för att få Calcestruzzi att häva det kontrakt som företaget hade slutit med Titan i april 1986.

3289 Under dessa omständigheter anser förstainstansrätten att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Cementir deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3290 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som gör det möjligt att fastställa att Cementir hade anslutit sig till det samordnade förfarandet före den 9 september 1986, när mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare hölls i Baden-Baden, eftersom samtalen mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen nämns för första gången i protokollet från detta möte. Följaktligen skall artikel 4.3 a ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att Cementir deltog i överträdelsen före den dagen.

2.12 Situationen för Blue Circle

3291 Blue Circle har gjort gällande att kommissionen har fastställt att det deltog i det samordnade förfarandet i fråga bland annat på grundval av en av företagets interna promemorior av den 4 september 1986 (punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet), i vilken Blue Circle hade uppgivit att Titan hade informerat företaget om att det inte skulle säga upp sitt kontrakt med Calcestruzzi. Detta dokument visar emellertid inte att Blue Circle skulle ha försökt utöva påtryckningar på Titan för att få företaget att säga upp kontraktet i fråga.

3292 Blue Circle har anfört att det inte heller enbart på grundval av den omständigheten att de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som ETF undersökte innefattade en eventuell åtgärd mot Calcestruzzi kan fastställas att företaget deltog i den ovannämnda överträdelsen. ETF undersökte nämligen åtskilliga alternativ som kunde läggas fram som förslag för beslutsfattarna.

3293 Slutligen anser Blue Circle att kommissionen inte kunde fastställa att det var inblandat i det samordnade förfarandet i fråga på grundval av de avtal som de italienska producenterna ingått i april 1987 för att tillgodose Calcestruzzi-koncernens behov av cement (punkt 27.4—27.11 i det ifrågasatta beslutet). Företaget har medgivit att ETF hade informerats om den italienska situationen. Denna information var emellertid inte särskilt detaljerad. I vart fall var enbart den omständigheten att företaget hade mottagit information inte tillräcklig för att det skulle kunna fastställas att det deltagit i ett samordnat förfarande. Blue Circle har tillagt att de ovannämnda avtalen från april 1987 var rent lokala och att företaget inte kände till dem, eftersom det aldrig tog del av bevisen för dem.

3294 Förstainstansrätten konstaterar härvid att vad gäller skyddsåtgärderna för den italienska marknaden har kommissionen endast fastställt att Blue Circle deltog i det samordnade förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas

Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har inte gjort gällande att Blue Circle skulle ha deltagit i avtalet om de kontrakt som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet).

3295 Vad beträffar Blue Circles deltagande i den överträdelse som har fastställts i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet, noterar förstainstansrätten att detta företag i sin interna promemoria av den 4 september 1986 (punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11026) har angivit följande: "Vad beträffar Italien står Titan fast vid att det inte vill häva kontraktet med Ferruzzi förrän tidigast i december 1987, då det förefaller som om företaget kan utnyttja en uppsägningsklausul." Dessa uppgifter visar att Blue Circle förgäves försökte få Titan att i förtid säga upp det leveranskontrakt som det just hade slutit med Ferruzzi-koncernen.

3296 Under alla omständigheter deltog Blue Circle i ETF:s möte den 17 juni 1986 (punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18756 och 18787), i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986 (punkt 25.22 och 25.23 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18857), i ETF:s möte den 11 februari 1987 (punkt 25.45 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18760) och i mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 (punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858).

3297 Med hänsyn till vad som redan har fastslagits i fråga om dessa fyra möten (se ovan punkt 3226) och till att Blue Circle inte har framlagt några bevis för att företaget under dessa möten öppet tog avstånd från de otillåtna åtgärder som nämndes i samband med Ferruzzi-situationen eller att det underrättade de andra deltagarna om att det deltog i mötena med andra avsikter än dem, hade kommissionen fog för att anse att Blue Circle hade anslutit sig till dessa åtgärder, eller att det åtminstone hade givit de andra deltagarna detta intryck genom att visa sin solidaritet när det gällde den grekiska cementindustrins beslut att exportera sitt produktionsöverskott till de västeuropeiska marknaderna, ett beslut som uppfattades som ett allvarligt hot mot stabiliteten på samtliga dessa marknader (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

3298 Förstainstansrätten anser därför att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Blue Circle från och med den 17 juni 1986 deltog i det samordnade förfarande som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3299 Blue Circle har uppgivit att det inte förstår hur kommissionen kunde anse att det förhållandet att Calcestruzzi/Titan-kontraktet inte fullgjordes var en följd av det samordnade förfarande som beskrivs i punkt 55.1 i det ifrågasatta beslutet utan att ställa vare sig Calcestruzzi eller Titan till svars för detta förfarande.

3300 Förstainstansrätten finner emellertid att denna argumentation saknar betydelse för bedömningen ovan i punkterna 3150—3163 och 3295—3298 av kommissionens beslut att fastställa att det förelåg ett samordnat förfarande som var konkurrensbegränsande och som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos Titan och att Blue Circle deltog i detta förfarande.

3. Överträdelsens varaktighet

3301 I artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet har kommissionen fastställt att överträdelsen pågick mellan den 17 juni 1986 och den 15 mars 1987.

3302 Förstainstansrätten har redan fastslagit att kommissionen, när den fastställde att CBR, Dyckerhoff, Aalborg, BDZ, Unicem, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Aker, Euroc och Cementir började sin överträdelse den 17 juni 1986, felbedömde utgångspunkten för deras deltagande i överträdelsen. Detta datum skall således ändras till den 9 september 1986 (se ovan punkterna 3205, 3240, 3253, 3282 och 3290).

3303 Aker och Euroc har framhållit att de inte deltog i något av de två möten i ETF som ägde rum de dagar som kommissionen har fastställt för överträdelsens början (den 17 juni 1986) och slut (den 15 mars 1987). Under alla omständigheter skall därför den tid som det fastställts att de deltagit i överträdelsen minskas.

3304 Utgångspunkten för överträdelsen i fråga har redan ändrats till den 9 september i fråga om Aker och Euroc (se ovan punkt 3282) samt i fråga om Cementir (se ovan punkt 3290).

3305 Vad beträffar överträdelsens slutdatum konstaterar förstainstansrätten att Aker och Euroc var företrädda vid ETF:s möte den 11 februari 1987. Det kan därför anses att det samordnade förfarandet i fråga påverkade deras beteende på marknaden till dess att överträdelsen upphörde vid den tidpunkt som har fastställts i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet. Följaktligen gjorde kommissionen en riktig bedömning när den fastställde att Aker och Euroc deltog i förfarandet till och med den 15 mars 1987.

3306 Vad beträffar Cementir konstaterar förstainstansrätten att förhandlingarna mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen nämndes under mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 och att, såsom framgår av bedömningen ovan i punk-

terna 3284—3288, Cementir var direkt inblandat i dessa förhandlingar. Kommissionen gjorde därför en riktig bedömning när den i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastställde att Cementir deltog i det samordnade förfarandet i fråga till dess att överträdelsen upphörde vid den tidpunkt som har fastställts i beslutet.

3307 Blue Circle har anfört att det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon motivering till varaktigheten av den överträdelse som har fastställts i artikel 4.3 a.

3308 Förstainstansrätten konstaterar att den 17 juni 1986, som har fastställts som utgångspunkt för överträdelsen, var dagen för det första av de möten som har nämnts i punkt 27.3 i det ifrågasatta beslutet för att styrka att Ferruzzi-situationen diskuterades inom ETF.

3309 Vad beträffar den 15 mars 1987, som har fastställts som slutdatum för överträdelsen, avser denna dag, enligt uppgifterna i punkt 27.3 och 27.5 i det ifrågasatta beslutet (se dokument nr 33.126/4858—4861), ett möte i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987, och inte den 15 mars 1987 som kommissionen felaktigt har angivit (se ovan punkt 3141). Vid detta möte nämndes enligt tillgängliga handlingar förhandlingarna mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen.

3310 Under dessa omständigheter kan Blue Circle, som deltog såväl i mötet den 17 juni 1986 som i det den 17 mars 1987, inte göra gällande att överträdelsens varaktighet skulle vara otillräckligt motiverad.

4. Insyn i akten

3311 Ciments français och Asland har efter processledande åtgärder den 2 oktober 1996 samt den 18 och den 19 juni 1997 angående insynen i akten framlagt dokument som de menar att de kunde ha haft nytta av under det administrativa förfarandet för att försvara sig mot anmärkningen om att de skulle ha deltagit i det samordnade förfarandet avseende Calcestruzzi.

3312 Dessa uppgifter behöver emellertid inte längre prövas, eftersom förstainstansrätten redan har konstaterat att artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det fastställs att dessa två företag deltog i överträdelsen (se ovan punkterna 3215 och 3263).

3313 CBR, Dyckerhoff, Uniland, Oficemen, Holderbank, Aker och Euroc har också framfört flera synpunkter avseende dokument som de har fått tillgång till efter de processledande åtgärderna. De avser att bevisa att kommissionen, genom att endast ge dem begränsad tillgång till meddelandet om anmärkningar och till akten i utredningen under det administrativa förfarandet, åsidosatte deras rätt till försvar när den fastställde den överträdelse som de klandras för, eftersom de inte fick tillgång till uppgifter som var till deras fördel.

3314 CBR har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 åberopat dokument nr 33.126/2945—2951, 2954—2960, 15990—15995, 15997, 12145—12166, 12180—12188, 12204—12217, 12231—12338, 12341, 16235—16282, 15731—15739, 2917, 2918, 2948 och 2949 och anfört att det i inget av dessa anges att företaget skulle ha spelat någon som helst roll för förbindelserna mellan de italienska cementproducenterna och Calcestruzzi. Företaget har anmärkt att det i kapitlen om Italien i meddelandet om anmärkningar (punkterna 35 och 70) inte alls nämns bland de cementproducenter som undertecknade kontrakt med Calcestruzzi som stred mot artikel 85.1 i fördraget.

3315 Förstainstansrätten konstaterar att vad beträffar skyddsåtgärderna för den italienska marknaden har kommissionen endast fastställt att CBR deltog i det samordnade förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, och särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har inte gjort gällande att CBR skulle ha deltagit i avtalet om de kontrakt som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet). Förstainstansrätten skall därför enbart bedöma om det finns minsta möjlighet att CBR:s synpunkter i den föregående punkten skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet vad avser den överträdelse som de faktiskt har ställt till svars för.

3316 Dessa synpunkter skulle i själva verket inte ha hindrat kommissionen från att fastställa att CBR deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, vid vilket de pågående samtalen om Calcestruzzi-problemet nämndes. Följaktligen skulle synpunkterna inte ha kunnat befria företaget från ansvaret för det samordnade förfarandet i fråga.

3317 Dyckerhoff har i sitt yttrande av den 5 januari 1998 åberopat dokument som motbevisar redogörelsen i det ifrågasatta beslutet för omständigheterna kring de påtryckningar som utövades på Calcestruzzi.

3318 Till att börja med har företaget åberopat den skrivelse av den 2 september 1988 som Titan skickade till sina advokater i London (dokument nr 33.126/19195—19197).

3319 Förstainstansrätten anser att det är onödigt att pröva relevansen av de synpunkter som Dyckerhoff har framfört på grundval av denna skrivelse och noterar därför endast att skrivelsen uttryckligen nämndes i punkt 19 d i meddelandet om anmärkningar, i redogörelsen för de faktiska omständigheterna avseende skyddsåtgärderna för den italienska marknaden.

3320 De två första sidorna av skrivelsen (dokument nr 33.126/19195 och 19196) fanns för övrigt i lådan (se ovan punkt 95). Dyckerhoff kunde således ha använt dem till stöd för sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Under dessa omständigheter kan företaget inte åberopa dem nu för att styrka att dess rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

3321 Den tredje sidan av skrivelsen (dokument nr 33.126/19197) innehåller enbart uppgifter om vart svaret på skrivelsen skall sändas samt avsändarens underskrift. Dyckerhoff kunde således inte ha haft någon nytta av denna sida under det administrativa förfarandet.

3322 Dyckerhoff har vidare hänvisat till Calcestruzzis svar den 22 mars 1990 på en begäran om upplysningar från kommissionen (dokument nr 33.126/16316—16330). Calcestruzzi har där förklarat att företaget sade upp det kontrakt som det hade slutit med Titan i april 1986 på grund av att det inte erhöll de tillstånd från den italienska myndigheten som företaget behövde för att kunna använda sina hamnanläggningar vid kontraktets fullgörande. Dyckerhoff har anfört att det på grundval av dessa dokument skulle ha kunnat vederlägga kommissionens förklaring i punkterna 27 och 55 i det ifrågasatta beslutet angående det icke fullgjorda Calcestruzzi/Titan-kontraktet.

3323 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att de synpunkter som Dyckerhoff hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av dessa dokument inte skulle ha haft någon betydelse för de handlingar som nämns i punkt 27.3—27.5 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med rätta i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastslog att det förelåg ett samordnat förfarande mellan de italienska producenterna Unicem, Italcementi och Cementir och flera europeiska företag och sammanslutningar i cementsektorn, däribland Dyckerhoff. Detta samordnade förfarande var konkurrensbegränsande och syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3324 Slutligen har Dyckerhoff i sitt yttrande av den 7 februari 1997 gjort gällande att det framgår av den italienska akten att företaget inte spelade någon roll i Calcestruzzi-åtgärderna, eftersom Calcestruzzis förbindelser med de italienska producenterna sköttes genom GU SIPAC, som Dyckerhoff inte var delägare i (dokument nr 33.126/15990—15997, 12145—12166, 12180—12188, 12204—12217 och 12231—12341).

3325 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att de synpunkter som Dyckerhoff hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av dessa dokument inte skulle ha hindrat kommissionen från att fastställa att företaget hade deltagit i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, vid vilket de pågående åtgärderna i samband med Ferruzzi-situationen nämndes. Följaktligen skulle synpunkterna inte ha kunnat befria Dyckerhoff från ansvaret för det samordnade förfarande som fastställts i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet.

3326 Uniland och Oficemen har i sina yttranden av den 10 februari 1997 och den 3 mars 1998 gjort gällande att det bland de dokument som de fick tillgång till efter de ovan i punkt 3311 nämnda processledande åtgärderna inte finns några bevis för att de skulle ha deltagit i det samordnade förfarande som fastställs i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet. Tvärtom vittnar flera dokument om att åtgärderna för att skydda den italienska marknaden mot import från Grekland inte härrörde från ett multilateralt avtal som de var parter i, utan var ensidiga reaktioner från de italienska producenterna.

3327 I sina yttranden av den 10 februari 1997 har de åberopat en skrivelse från Italcementi av den 26 oktober 1987 (dokument nr 33.126/2950) och protokollet från ett möte hos Cementir den 12 januari 1988 mellan de italienska cementproducenterna (dokument nr 33.126/19872). I dessa två dokument nämns inte att de direkt eller indirekt skulle ha deltagit i de åtgärder som vidtogs på den italienska marknaden för att bekämpa importen från Grekland. Tvärtom bekräftar dokumenten att dessa åtgärder var rent lokala.

3328 I sina yttranden av den 3 mars 1998 har Uniland och Oficemen åberopat ett utdrag från Unicems svar till kommissionen i oktober 1989 angående ETF:s verksamhet (dokument nr 33.126/12060—12065, särskilt 12063) samt den skrivelse i vilken Calcestruzzi förklarade för kommissionen att den minskade importen från Grekland enbart berodde på att den italienska myndigheten inte hade givit företaget de tillstånd som det behövde för att bygga en kaj för lossning av cement (dokument nr 33.126/16317—16321, särskilt 16319, nämnda ovan i punkt 3322). De har även hänvisat till den skrivelse av den 2 september 1988 som Titan skickade till sina advokater i London (dokument nr 33.126/19195—19197) samt till dokument nr 33.126/19188—19193 och 19198—19200. Slutligen har de återigen hänvisat till protokollet från de italienska cementproducenternas möte hos Cementir i Rom den 12 januari 1988 (dokument nr 33.126/19871—19873).

3329 Förstainstansrätten erinrar om att av de skäl som anförts ovan i punkterna 3319—3321 kan Uniland och Oficemen inte åberopa Titans skrivelse av den 2 september 1988 till dess advokater i London för att styrka att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

3330 I vart fall skulle de synpunkter som dessa två sökande hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av de olika dokument som nämnts ovan i punkterna 3327 och 3328 inte ha haft någon betydelse för de handlingar som nämns i punkt 27.3—27.5 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med rätta i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastslog att det förelåg ett samordnat förfarande i Europa. Detta samordnade förfarande var konkurrensbegränsande och syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3331 Dessa synpunkter skulle inte heller ha hindrat kommissionen från att fastställa dels att Uniland hade deltagit i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, vid vilket de pågående samtalen i samband med Ferruzzi-situationen nämndes, dels att Oficemen hade varit företrädd vid detta möte och hade deltagit i mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987, vid vilket avtalet mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen nämndes. Följaktligen skulle synpunkterna inte ha kunnat befria Uniland och Oficemen från ansvaret för det samordnade förfarande som fastställts i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet.

3332 Vidare har Uniland och Oficemen i sina yttranden från den 3 mars 1988 åberopat flera dokument som rör kontrakt mellan grekiska cementproducenter och italienska företag (dokument nr 33.126/19781—19786, 19793—19798, 19802—19812, 20140—20147, 20148—20156, 20157—20164, 20166 och 20167) samt kontrakt mellan grekiska producenter om leveranser till Italien (dokument nr 33.126/20132—20137 och 20259—20267). De har även hänvisat till Titans årsberättelse för år 1988 (dokument nr 33.126/19432), som visade på en anmärkningsvärd förstärkning av det grekiska företagets ställning på den italienska marknaden detta år. De menar att dessa olika dokument motbevisar kommissionens bedömning i punkt 55 i det ifrågasatta beslutet.

3333 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att dessa synpunkter inte skulle ha haft någon betydelse för de handlingar som nämns i punkt 27.3—27.5 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med rätta fastslog att det förelåg ett samordnat förfarande som var konkurrensbegränsande och som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos Titan. Detta konstaterande var tillräckligt för att kommissionen skulle kunna fastslå att det samordnade förfarandet stred mot artikel 85.1 i fördraget (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837).

3334 I sitt yttrande av den 8 december 1997 har Holderbank med stöd av den skrivelse av den 2 september 1988 som Titan skickade till sina advokater i London (dokument nr 33.126/19195—19197) anfört att den omständigheten att Calcestruzzi inte fullgjorde det kontrakt om cementleveranser som det hade slutit med Titan var resultatet av ett avtal mellan enbart Ferruzzi/Calcestruzzi-koncernen och de italienska cementproducenterna, och inte ett globalt avtal som Holderbank var part i.

3335 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att av de skäl som anförts ovan i punkterna 3319—3321 kan Holderbank inte åberopa denna skrivelse för att styrka att dess rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

3336 Vidare har Holderbank hänvisat till protokollet från de italienska cementproducenternas möte hos Cementir den 12 januari 1988 (se ovan punkt 3328). Av detta protokoll framgår hur den italienska marknaden avskärmats från import av cement, i det fallet från Jugoslavien. Det nämns också att de italienska cementproducenterna var tvungna att visa prov på solidaritet för att bemöta denna import. Slutligen framhålls behovet av att uppnå ett avtal med de grekiska producenterna för att få dem att minska sin export, annars skulle de italienska cementproducenterna bli tvungna att inleda ett priskrig. Holderbank anser att om det hade haft tillgång till denna handling under det administrativa förfarandet, skulle det ha kunnat bevisa att avskärmningen av den italienska marknaden inte berodde på åtgärder som hade beslutats inom ETF, utan enbart på de lokala producenternas beteende.

3337 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att dessa synpunkter inte skulle ha haft någon betydelse för de handlingar som nämns i punkt 27.3—27.5 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med rätta i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastslog att det förelåg ett samordnat förfarande mellan de italienska producenterna Italcementi, Unicem och Cementir och flera deltagare i ETF, däribland Holderbank. Detta samordnade förfarande var konkurrensbegränsande och syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan.

3338 I sina yttranden av den 10 februari 1997 har Aker och Euroc åberopat de olika dokument som nämnts ovan i punkt 3324. De menar att de med stöd av dessa dokument skulle ha kunnat bevisa att de avtal som slöts i april 1987 mellan å ena sidan Cementir, Italcementi och Unicem och å andra sidan Calcestruzzi var resultatet av lokala förhandlingar mellan de största italienska cementproducenterna. Inget av dessa dokument stödjer kommissionens uppfattning att avtalen ingick i en handlingsplan som hade debatterats och godkänts vid ETF:s möten, i vilka Aker och Euroc deltog. De två sökandena har även hänvisat till promemorior från Italcementi av den 15 oktober 1986 (dokument nr 33.126/2945—2948), av den 26 oktober 1987 (dokument nr 33.126/2949—2951) och av den 13 november 1987 (dokument nr 33.126/2954—2960) som bevis för att det "grekiska problemet" vid den aktuella tidpunkten hanterades fullständigt bilateralt av de största italienska cementproducenterna och deras grekiska motsvarigheter. De har särskilt hänvisat till följande utdrag från Italcementis ovannämnda promemoria av den 13 november 1987, som enligt deras översättning lyder: "Vi bör fråga oss vem vi skall kontakta, hur vi skall kontakta grekerna och föreslå ett verkligt hållbart avtal, som inte bör överstiga två år, för att tillsammans med de europeiska producenterna bättre kunna styra den grekiska cementindustrin antingen genom ett direkt ägande eller genom indirekt närvaro."

3339 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att de synpunkter som Aker och Euroc hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av de olika dokument som nämnts i den föregående punkten inte skulle ha haft någon betydelse för de handlingar som nämns i

punkt 27.3—27.5 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med rätta i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fastslog att det förelåg ett samordnat förfarande i Europa. Detta samordnade förfarande var konkurrensbegränsande och syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan. Dessa synpunkter skulle inte heller ha hindrat kommissionen från att fastställa att Aker och Euroc hade deltagit i mötet mellan chefsdelegaterna och ETF:s företrädare i Baden-Baden den 9 september 1986, vid vilket de pågående samtalen i samband med Ferruzzi-situationen nämndes, samt i ETF:s möte den 11 februari 1987, vid vilket det tillkännagavs att de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen hade slutit ett avtal som kunde förhindra koncernens cementimport, vilken bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna. Dessa synpunkter skulle således inte ha kunnat befria de två sökandena från ansvaret för den överträdelse som fastställts i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet.

3340 Vidare har Aker och Euroc i sina yttranden av den 29 december 1997 åberopat protokollet från ett möte som hölls den 13 mars 1989 mellan de italienska och de jugoslaviska cementproducenterna (dokument nr 33.126/16002—16006). Enligt deras mening hade de med hjälp av denna handling kunnat stödja sin ståndpunkt att avtalen om Calcestruzzi var en rent lokal angelägenhet.

3341 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att handlingen i fråga på sin höjd visar att nära två år efter den överträdelse som konstaterats i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet fördes bilaterala förhandlingar mellan de italienska och de jugoslaviska marknaderna för att begränsa den jugoslaviska exporten till Italien. De synpunkter som Aker och Euroc hade kunnat framföra med stöd av denna handling skulle således uppenbarligen inte ha haft någon betydelse för de ovan i punkt 3339 nämnda sakliga konstaterandena angående det samordnade förfarande som infördes i Europa när Calcestruzzi-problemet uppkom.

3342 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att CBR:s, Dyckerhoffs, Unilands, Oficemens, Holderbanks, Akers och Eurocs synpunkter skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Dessa sökande har således inte visat att deras rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

B — Avtalet om de kontrakt som undertecknades i april 1987 med Calcestruzzi (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet)

3343 Enligt artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet har Italcementi, Unicem och Cementir ”från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992 överträtt artikel 85.1 i fördraget, genom att delta i ett avtal om de kontrakt och konventioner som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade grekisk cement”.

3344 De tre berörda sökandena har framfört en argumentation i sak som går ut på att denna bestämmelse skall ogiltigförklaras. Dessutom har Italcementi och Cementir gjort gällande att kommissionen, när den fastställde överträdelsen i fråga, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen, och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

1. Huruvida det skett en överträdelse

3345 I punkt 27 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen, efter att ha konstaterat (punkt 5) att den italienske företrädaren hade nämnt "[a]vtalet mellan [de italienska] cementproducenterna och Ferruzzi" vid ETF:s möte den 11 februari 1987 och vid mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 (se ovan punkt 3141), konstaterat (punkt 6) att avtalet hade slutits i april samma år:

"Den 3 och den 15 april 1987 undertecknade de italienska cementproducenterna Italcementi, Unicem, Cementir och Calcestruzzi konventioner och kontrakt om leveranser av cement och om inbördes samarbete (dokument nr 33.126/12145—12342). Genom dessa konventioner och kontrakt förband sig Italcementi, Unicem och Cementir solidariskt att tillgodose Calcestruzzikoncernens efterfrågan på cement och att tillämpa de prisrabatter som angavs i dessa konventioner och kontrakt. Calcestruzzi förband sig för sin del att låta hälften av prisrabatterna tillfalla ett gemensamt dotterbolag till de fyra kontrahenterna, vilket skulle investera pengarna i bolag som producerade färdigblandad betong eller som bedrev liknande verksamhet och att köpa minst 80 procent av sin cement av Italcementi, Unicem och Cementir eller av bolag som de utsett. De tre cementproducenterna förbehöll sig rätten att säga upp konventionerna och kontrakten om Calcestruzzi köpte mindre än 95 procent av sin cement av dem."

3346 Vidare har kommissionen nämnt (punkt 27.7—27.10) flera telexmeddelanden som skickades mellan Calcestruzzi och Titan och mellan Italcementi och Titan i maj och juni 1987. Enligt kommissionen bevisar dessa telexmeddelanden att Calcestruzzi, till följd av ett avtal med de tre italienska cementproducenterna, hävde det kontrakt som företaget hade slutit med Titan i april 1986. De vittnar även om att de italienska cementproducenterna Italcementi, Unicem och Cementir och Titan träffades för att finna en lösning på problemen med detta kontraktsbrott.

3347 I punkt 55.2 har kommissionen fastslagit följande:

"Genom de kontrakt och konventioner som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 (se ovan punkt 27.6) genomfördes ett avtal mellan Italcementi, Unicem och Cementir som faller

under artikel 85.1 och de utgjorde därför en överträdelse från dagen för deras undertecknande och under den tid som kontrakten och konventionerna gällde, det vill säga till och med den 3 april 1992. Såsom framgår av protokollen från den 11 februari 1987 och den 15 mars 1987 var syftet med avtalet att förhindra att Calcestruzzi importerade 1,5 miljoner ton grekisk cement i ett tiotal hamnar, vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna (se ovan punkt 27.5)."

3348 Unicem, Italcementi och Cementir har i huvudsak framfört nio argument för att bestrida den överträdelse som de har ställts till svars för.

3349 Till att börja med har de förnekat att syftet med de konventioner som undertecknades med Calcestruzzi i april 1987 var konkurrensbegränsande.

3350 Unicem har anfört att dessa konventioner inte hade något samband med ETF. Den omständigheten att företaget i samband med dessa konventioner antog ett fullständigt självständigt beteende i förhållande till alla producenter som inte var italienska är det bästa beviset för detta. Företaget har tillagt att syftet med konventionerna i fråga var lagligt. Förbindelserna mellan de italienska cementproducenterna och Calcestruzzi grundades på kommersiella hänsyn, som inte hade något samband med en internationell samordning. Calcestruzzi, som var den största italienska kunden på cementmarknaden, representerade en väsentlig köpkraft. Konventionerna från april 1987 måste anses som förverkligandet av Calcestruzzis långsiktiga mål att uppnå en rabatt på 15 procent på alla sina inköp av cement i Italien. De prisnedsättningar som Italcementi, Cementir och Unicem gjorde var en laglig konkurrensåtgärd. Vidare innebar de tre italienska producenternas anbud åtskilliga fördelar för Calcestruzzi jämfört med det kontrakt som detta företag hade slutit med Titan i april 1986, exempelvis kvaliteten på tjänsterna, leverantörernas geografiska närhet, lägre transportkostnader, större flexibilitet vid fullgörandet av kontraktet och möjligheten till teknisk och kommersiell hjälp från de italienska leverantörerna. Leveranskontrakten undertecknades gemensamt av Italcementi, Cementir och Unicem på grund av att Calcestruzzis efterfrågan var så stor att en producent inte hade kunnat tillgodose den på egen hand.

3351 Italcementi har också gjort gällande att de ovannämnda konventionerna var de italienska producenternas konkurrensmässiga reaktion på importen till deras marknad av cement från Grekland. Enligt Italcementi skall en konkurrensbegränsande samverkan definieras på grundval av dess betydelse och dess syfte, objektivt beskrivna mot bakgrund av det ekonomiska sammanhang i vilket den konkurrensbegränsande samverkan skall utövas, och inte utifrån parternas subjektiva avsikter. I förevarande fall har kommissionen inte bevisat att det fanns något konkurrensbegränsande syfte.

3352 Cementir har gjort gällande att det tillsammans med Italcementi och Unicem tog initiativ till förhandlingar med Calcestruzzi för att deras inbördes affärsförbindelser skulle kunna

organiseras på bästa sätt. Företaget har framhållit det kommersiella intresset av förhandlingarna, eftersom Calcestruzzi representerade en årlig efterfrågan på cirka 2 200 000 ton cement. Det var mot denna bakgrund som man bildade det italienska bolaget SIPAC, ett gemensamt dotterbolag till Italcementi, Unicem och Cementir. Syftet med det bolaget var således inte att förhindra att Calcestruzzi fullgjorde sina avtalade skyldigheter gentemot Titan. Cementir menar att det finns en annan förklaring till dess beteende än en otillåten samordning, nämligen dess önskan att sluta ett fördelaktigt kontrakt. Företagets beteende motsvarade beteendet hos flera andra italienska producenter som deltog i leveransavtalen med Calcestruzzi, men som trots detta inte har ålagts påföljder i det ifrågasatta beslutet.

3353 Förstainstansrätten konstaterar att inga av de tre ovannämnda sökandena har bestritt att de konventioner som de i april 1987 slöt med Calcestruzzi ingick i "[a]vtalet mellan [de italienska] cementproducenterna och Ferruzzi", som nämndes vid ETF:s möte den 11 februari 1987 (punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4912) och vid mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987 (samma punkt, dokument nr 33.126/4860).

3354 Under det första av dessa två möten uppgav den italienske företrädaren att detta avtal kunde "förhindra att [Ferruzzi-koncernen] importerar 1,5 [miljoner ton] i ett tiotal hamnar, vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna" (punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4912). Han tillade: "Ferruzzi skall för visad god vilja få en nätt summa om 15 miljoner USD om året under [avtalets] fem år [och] skall använda en del av pengarna till att köpa BPE-bolag [bolag som producerar färdigblandad betong] eller aktier i BPE-bolag för att hålla fast kurserna."

3355 De tre sökandena har inte heller bestritt att det avtal mellan de italienska cementproducenterna och Calcestruzzi som avses i de telexmeddelanden som kommissionen har nämnt i punkt 27.7 och 27.10 i det ifrågasatta beslutet är avtalet om de konventioner som undertecknades i april 1987. Enligt telexmeddelandena ledde avtalet till att de avtalade cementleveranserna mellan Calcestruzzi och Titan avbröts.

3356 Mot bakgrund av dessa handlingar finner förstainstansrätten att kommissionen hade fog för att anse att de konventioner som undertecknades i april 1987 mellan å ena sidan Italcementi, Unicem och Cementir och å andra sidan Calcestruzzi genomförde ett avtal mellan Italcementi, Unicem och Cementir som var konkurrensbegränsande och som syftade till att förhindra Calcestruzzis import av cement från Grekland. Kommissionen gjorde därför en riktig bedömning när den i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet fastställde att detta avtal stred mot artikel 85.1 i fördraget.

3357 Den omständigheten som Cementir har gjort gällande, att de andra italienska cementproducenter som skall ha deltagit i konventionerna med Calcestruzzi inte nämns i det ifrågasatta

beslutet, saknar betydelse för bedömningen ovan i punkterna 3353—3356 av kommissionens bedömning att syftet med avtalet om dessa konventioner var konkurrensbegränsande och för Cementirs ansvar för detta konkurrensbegränsande avtal, eftersom Cementir har erkänt att det deltog i konventionerna.

3358 Vidare har Italcementi anfört att syftet med de möten mellan de italienska cementproducenterna och Titan som har beskrivits i punkt 27.7—27.11 i det ifrågasatta beslutet enbart var att förhindra att de spänningar som redan fanns på den italienska marknaden förvärrades, genom att visa att det var tillåtet att ingå nya leveranskontrakt med Calcestruzzi. De italienska producenterna deltog i dessa möten utan att på något sätt ha för avsikt att uppnå otillåtna resultat i strid med artikel 85.1 i fördraget.

3359 Cementir har för sin del gjort gällande att mötet i Luxemburg den 27 maj 1987 mellan de italienska producenterna och Titan, vilket nämnts i punkt 27.9—27.11 i det ifrågasatta beslutet, ingick i ett försök att lösa den tvist som uppkommit med anledning av affärsförhandlingarna mellan å ena sidan Italcementi, Unicem och Cementir och å andra sidan Calcestruzzi och enbart syftade till att förhindra att tvisten påverkade det leveransavtal som Calcestruzzi hade slutit med Titan. Cementir har tillagt att det deltog i detta möte på Calcestruzzis begäran.

3360 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att det framgår av de handlingar som har nämnts i punkt 27.7—27.10 i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/19205, 19204, 19201 och 19218) att det hölls ett möte i Luxemburg i slutet av maj 1987 mellan Italcementi, Unicem, Cementir och Titan för att finna en lösning på problemen med "avbrytandet av leveranserna enligt det dåvarande kontraktet" (april 1986) mellan Calcestruzzi och Titan (punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19201), som "hävdes på grund av ett avtal med de största italienska cementproducenterna (Italcementi — Unicem — Cementir)" (punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19218).

3361 I vart fall saknar Italcementis och Cementirs argumentation betydelse för utdraget från protokollet från ETF:s möte den 11 februari 1987 (se ovan punkt 3354), på grundval av vilket kommissionen med rätta fastslog att de tre italienska cementproducenterna Italcementi, Unicem och Cementir hade haft för avsikt att genom avtalet om de konventioner som undertecknades med Calcestruzzi i april 1987 förhindra att Ferruzzi-koncernen importerade 1,5 miljoner ton cement från Grekland i ett tiotal hamnar, vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna.

3362 Vidare har Italcementi framhållit att importen till Italien av cement från Grekland vid den aktuella tidpunkten skedde till priser som understeg de faktiska kostnaderna, vilket stred mot den lojalitet som skall visas vid handel inom gemenskapen. Cementir har för sin del anfört att

från slutet av år 1985 exporterade de grekiska producenterna stora mängder cement och klinker, i synnerhet till Italien, med hjälp av mycket omfattande statligt stöd.

3363 Förstainstansrätten underkänner emellertid dessa argument av de skäl som angivits ovan i punkterna 2557 och 2558.

3364 Vidare har Unicem, Italcementi och Cementir gjort gällande att konventionerna från april 1987 inte förhindrade att Calcestruzzi fullgjorde sina avtalade skyldigheter gentemot Titan. De leveranser som Calcestruzzi och Titan hade enats om i sitt kontrakt från april 1986 avsåg under det första året enbart 75 000 ton, vilket klart understeg Calcestruzzis faktiska efterfrågan, som uppskattades till cirka 2 200 000 ton om året. Det fanns inte någon skyldighet att köpa en viss mängd under de följande åren. Dessutom var den cement som Titan levererade inte av samma kvalitet som den italienska cementen.

3365 Italcementi har tillagt att vid samma tidpunkt fullgjordes det leveranskontrakt som Calcestruzzi hade slutit med de jugoslaviska cementproducenterna. Den klausul som gav de italienska producenterna rätt att häva avtalet om Calcestruzzi inte köpte 95 procent av sin cement av dem tillämpades aldrig. Calcestruzzi hävde således helt självständigt sitt leveranskontrakt med Titan av ekonomiska skäl och utnyttjade de villkor som den grekiske producenten erbjöd för att förhandla om kontrakt med sina vanliga leverantörer. Företaget har därför krävt att få tillgång till de dokument i kommissionens akt som innehåller de förklaringar som Calcestruzzi lämnade under det administrativa förfarandet till att det hävde kontraktet med Titan.

3366 Vidare har Unicem framhållit att Calcestruzzis åtagande gentemot de tre italienska cementproducenterna avsåg 80 procent av dess efterfrågan. Eftersom Calcestruzzis efterfrågan uppskattades till cirka 2 200 000 ton om året, hade företaget fortfarande en marginal på 400 000 ton för import, det vill säga 325 000 ton utöver de kvantiteter som Titan levererade. När Calcestruzzi i sitt telexmeddelande till Titan den 13 maj 1987 uppgav att det inte kunde "importera cement till Italien enligt det redan undertecknade kontraktet, till följd av ett avtal [som det hade] slutit med de italienska cementproducenterna" (punkt 27.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19205), var detta således inte sant. Calcestruzzi bedömde helt enkelt att det var fördelaktigare att få leveranser av de italienska producenterna än av de grekiska producenterna.

3367 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att sökandenas argumentation inte kan vederlägga de handlingar som har nämnts i punkt 27.5—27.10 i det ifrågasatta beslutet, av vilka det framgår att Calcestruzzi avbröt leveranserna enligt det kontrakt som det hade undertecknat med Titan i april 1986, inte på grund av ett självständigt beslut som var affärsmässigt motiverat, utan till följd av det avtal som Calcestruzzi slöt i april 1987 med Italcementi, Unicem och Cementir,

vilka i avsikt att begränsa konkurrensen hade åtagit sig att betala Ferruzzi 15 miljoner USD om året under de fem år som var avtalets löptid, som ett erkännande av företagets goda vilja.

3368 Italcementis begäran om att få tillgång till vissa dokument i kommissionens akt (se ovan punkt 3365) bifölls i samband med de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168. Dessa gjorde det möjligt för Italcementi att, med de begränsningar som följer av skyddet för affärshemligheter, få tillgång till de handlingar i kommissionens akt som innehöll Calcestruzzis förklaringar till att det hävde sitt kontrakt från april 1986 med Titan.

3369 Vidare har Italcementi anfört att den omständigheten att Calcestruzzi ingick leveransavtal gemensamt med Unicem, Cementir och Italcementi berodde på ett krav från Calcestruzzis sida, eftersom det ville försäkra sig om kontinuerliga leveranser. De kontrakt som ingåtts med Calcestruzzi kan därför inte anses genomföra ett tidigare avtal mellan de italienska cementproducenterna.

3370 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att Italcementis argument saknar betydelse för de handlingar som har nämnts i punkt 27.5 och 27.6 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen har fastställt att de konventioner som Italcementi, Unicem, Cementir och Calcestruzzi slöt i april 1987 ingick i "[a]vtalet mellan [de italienska] cementproducenterna och Ferruzzi", som Italcementi nämnde vid ETF:s möte den 11 februari 1987 (se det handskrivna protokollet från detta möte, punkt 27.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4912). Detta avtal, mellan de största italienska cementproducenterna, innebar, enligt vad Italcementi uppgav vid detta möte, att man förhindrade import av cement av Ferruzzi-koncernen som bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna. Kommissionen gjorde därför en riktig bedömning när den fastslog (punkt 55.2 i det ifrågasatta beslutet) att "[g]enom de kontrakt och konventioner som undertecknades den 3 och den 15 april 1987... genomfördes ett avtal mellan Italcementi, Unicem och Cementir som faller under artikel 85.1...."

3371 Vidare har Unicem, Italcementi och Cementir hänvisat till statistiska uppgifter och anfört att de kontrakt som ingicks med Calcestruzzi i april 1987 inte var konkurrensbegränsande. Dessa kontrakt hindrade inte att Titan fortsatte att exportera till Italien. De grekiska producenterna ökade till och med vid denna tidpunkt märkbart sin verksamhet på den italienska marknaden, trots de stora nackdelar som transportkostnaderna innebar. Unicem menar att Calcestruzzi fortsatte att söka nya importmöjligheter för att tillgodose sin efterfrågan på cement, bland annat genom att köpa grekisk cement.

3372 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att det framgår av de handlingar som har nämnts i punkt 27.4—27.11 i det ifrågasatta beslutet att avtalet om ovannämda konventioner från april 1987 fick Calcestruzzi att avbryta de cementleveranser som företaget hade avtalat om med

Titan i april 1986, vilket gjorde det möjligt att förhindra en import av 1,5 miljoner ton cement som bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna. Avtalet i fråga var således konkurrensbegränsande.

3373 Under alla omständigheter anmärkte kommissionen på avtalet enbart på grund av att det hade ett konkurrensbegränsande syfte, vilket är fastställt (se ovan punkterna 3353—3356). Styrkandet av detta var tillräckligt för att kommissionen i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet skulle kunna fastställa att avtalet stred mot artikel 85.1 i fördraget (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837).

3374 Vidare har Italcementi framhållit att Calcestruzzis efterfrågan endast motsvarade 6 procent av den italienska cementproduktionen. Kontrakten från april 1987 avsåg 80 procent av dess efterfrågan och omfattade följaktligen knappt 5 procent av den italienska efterfrågan på cement. Dessa uppgifter bör leda till en helt annan bedömning av vilken betydelse dessa avtal verkligen hade när det gällde att förhindra att cement från Grekland trängde in på den italienska marknaden.

3375 Cementir uppskattar Calcestruzzis efterfrågan till 5 procent av den totala efterfrågan på den italienska marknaden. De eventuella begränsningarna av avtalen mellan de italienska producenterna och Calcestruzzi påverkade således inte 95 procent av den italienska marknaden.

3376 Förstainstansrätten erinrar om att artikel 85.1 i fördraget förbjuder konkurrensbegränsande samverkan som har till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen och som kan påverka handeln mellan medlemsstater, men att artikeln inte kräver att det skall bevisas att samverkan i fråga verkligen märkbart har påverkat denna handel, vilket i flertalet fall kan vara svårt. Det måste visas att förevarande konkurrensbegränsande samverkan hade kunnat få ett sådant resultat. Villkoret att handeln mellan medlemsstaterna skall påverkas är således uppfyllt när det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att den fastslagna samverkan kan ha en direkt eller indirekt, faktisk eller potentiell inverkan på handelsflödet mellan medlemsstaterna (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1986).

3377 I förevarande fall omfattade det avtal som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet "de [tre] största italienska cementproducenterna (Italcementi — Unicem — Cementir)" (se Calcestruzzis telexmeddelande till Titan av den 2 juni 1987, punkt 27.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19218). Meningen var att Calcestruzzi, den störste italienske producenten av färdigblandad betong (punkt 27.2 i det ifrågasatta beslutet), skulle avstå från att importera 1,5 miljoner ton cement, vilket skulle ha orsakat ett prisras.

3378 Under dessa omständigheter hade kommissionen fog för att anse (punkt 57) att avtalet märkbart kunde påverka konkurrensen inom gemenskapen och handeln mellan medlemsstaterna.

3379 Vidare har Italcementi gjort gällande att de kontrakt som Calcestruzzi slöt med de italienska producenterna inte behövde anmälas i enlighet med artikel 4.1 i förordning nr 17, eftersom de uppfyllde villkoren i artikel 4.2 första punkten i förordningen. Under dessa omständigheter kunde kommissionen inte ålägga Italcementi böter utan att ex officio ha kontrollerat huruvida villkoren för undantag enligt artikel 85.3 i fördraget var uppfyllda. Italcementi har härvid hänvisat till domstolens dom av den 18 mars 1970 i mål 43/69, Bilger, REG 1970, s. 127, punkterna 5 och 6, och av den 3 februari 1976 i mål 63/75, Fonderies Roubaix, REG 1976, s. 111, punkterna 7 och 8, och i de ovan i punkt 1088 nämnda målen Stichting Sigarettenindustrie m.fl. mot kommissionen, punkt 75.

3380 Förstainstansrätten erinrar om att enligt artikel 4.1 i förordning nr 17 skall avtal som har tillkommit efter det att denna förordning har trätt i kraft, och beträffande vilka parterna önskar åberopa bestämmelserna i artikel 85.3, anmälas till kommissionen. Så länge en sådan anmälan inte har gjorts, kan beslut om tillämpning av artikel 85.3 inte fattas. Enligt artikel 4.2 första punkten behöver emellertid inte avtal som endast företag från en och samma medlemsstat är parter i och som inte berör import eller export mellan medlemsstater anmälas.

3381 De två villkoren för undantag från anmälningsskyldigheten är kumulativa. Om ett av dem inte är uppfyllt, kan avtalet i fråga inte falla under artikel 85.3 i fördraget utan att ha anmälts i enlighet med artikel 4.1 i förordningen (se domen i de ovan i punkt 1320 nämnda målen IAZ m.fl. mot kommissionen, punkt 33).

3382 Vidare skall det andra villkoret tolkas mot bakgrund av systematiken i artikel 4 i förordning nr 17 och den förenklade administration som förordningen syftar till i och med att det inte krävs att företag anmäler kontrakt som, trots att de skulle kunna omfattas av artikel 85.1 i fördraget, på grund av sina särdrag rent allmänt framstår som mindre skadliga med hänsyn till målen för bestämmelsen (domen i det ovan i punkt 3379 nämnda målet Fonderies Roubaix, punkt 6, och i de ovan i punkt 1320 nämnda målen IAZ m.fl. mot kommissionen, punkt 34).

3383 I förevarande fall uppfyller det avtal som har fastställts i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet inte det andra villkoret. Syftet med avtalet var (se ovan punkterna 3353—3356) att förhindra att Calcestruzzi, den störste italienske producenten av färdigblandad betong, importerade 1,5 miljoner ton cement och att priserna på grund av denna import rasade. Avtalet berörde således importen i en utsträckning som inte kan anses vara mindre skadlig.

3384 Följaktligen kunde avtalet inte omfattas av undantaget från anmälningsskyldigheten enligt artikel 4.2 i förordning nr 17. Eftersom det inte hade anmälts, kunde det inte omfattas av undantaget i artikel 85.3 i fördraget.

3385 Vidare har Cementir framhållit att den italienska konkurrensmyndigheten, till vilken kommissionen hade skickat sitt beslut att inte vidta rättsliga åtgärder mot den nationella konkurrensbegränsande samverkan, gjorde undersökningar hos de berörda italienska företagen och skickade dem ett meddelande om anmärkningar. Cementir menar att kommissionen, då den fastställde anmärkningen om kontrakten med Calcestruzzi i det ifrågasatta beslutet, åsidosatte principen om att man inte kan åläggas påföljder två gånger för samma sak, enligt nationell rätt och enligt gemenskapsrätten.

3386 Detta argument måste underkännas. Såsom kommissionen med rätta har anfört i sin duplik i mål T-87/95, avsåg den italienska konkurrensmyndighetens beslut de leveranskontrakt och konventioner om samarbete som Calcestruzzi och de italienska cementproducenterna hade undertecknat (SIPAC-avtalen) som sådana (den italienska konkurrens- och marknadsmyndighetens beslut nr 3671 (I.123) av den 6 mars 1996, Bollettino av den 25 mars 1996, s. 7—47). Det ifrågasatta beslutet avser däremot avtalet mellan de tre italienska cementproducenterna angående dessa kontrakt och konventioner, i den mån som avtalet syftade till att förhindra Calcestruzzis import av cement från Grekland.

2. Insyn i akten

3387 Italcementi och Cementir har framfört flera synpunkter avseende dokument som de har fått tillgång till efter de processledande åtgärder som nämnts ovan i punkterna 164 och 168. De avser att bevisa att kommissionen, genom att endast ge dem begränsad tillgång till meddelandet om anmärkningar och till akten i utredningen under det administrativa förfarandet, åsidosatte deras rätt till försvar när den fastställde den överträdelse som de klandras för i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, eftersom de inte fick tillgång till uppgifter som var till deras fördel.

3388 I sitt yttrande av den 10 februari 1997 har Italcementi citerat följande utdrag från protokollet från Heracles styrelsemöte den 23 juli 1986 (dokument nr 33.126/19880): "detta avtal [Calcestruzzi/Titan-avtalet av den 30 april 1986] innehåller inte någon exklusivitetsklausul, eftersom italienarna har förbundit sig att [att köpa] 70—500 000 ton om året, vilket innebär att de kan köpa av en annan producent". Italcementi anser att företaget skulle ha haft användning för detta dokument under det administrativa förfarandet för att understryka att kommissionen först i meddelandet om anmärkningar och därefter i det ifrågasatta beslutet godtyckligt hade fastställt ett samband mellan undertecknandet i april 1987 av femåriga leveranskontrakt mellan Calcestruzzi och de tre italienska cementproducenterna Italcementi, Unicem och Cementir och deras önskan att förhindra Calcestruzzis import av cement från Grekland.

3389 I sitt yttrande av den 26 november 1997 har Italcementi åberopat flera kontrakt om leveranser av cement och klinker från Grekland till italienska kunder samt Titans balansräkning för år 1989 (dokument nr 33.126/20140—20147, 20148—20156, 20157—20167 och 19433 (s. 22 och 23)). Enligt företaget bevisar dessa uppgifter att när de tre italienska cementproducenterna ingick leveranskontrakten med Calcestruzzi översvämmades den italienska marknaden av import från Grekland, i synnerhet från Titan. Uppgifterna motbevisar således kommissionens påstående om att den italienska marknaden var stängd för de grekiska cementproducenterna. De bevisar dessutom att det inte fanns något som helst samband mellan dessa kontrakt och ETF:s åtgärder för att bemöta den grekiska importen.

3390 Cementir har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 gjort gällande att det av protokollet från Heracles styrelsemöte den 23 juli 1986 (dokument nr 33.126/19878—19880) framgår att de grekiska producenterna hade slutit gemensamma leveransavtal i Italien och att kontraktet som Calcestruzzi ingick med Titan i april 1986 inte hindrade andra grekiska producenter att exportera till Italien. Detta dokument bekräftar även Cementirs uppfattning att beslutet att ingå gemensamma leveranskontrakt med Calcestruzzi enbart gick ut på att skydda dess handelsintressen, närmare bestämt att inte förlora en viktig lokal kund, och att det var det enda sättet nå detta resultat. Kontrakten motiverades av de särskilda omständigheterna på den italienska marknaden för cement och betong. Cementir har framlagt flera dokument (dokument nr 33.126/2945—2951, 2934, 2935, 3065—3068 och 2954—2966) som visar att olika italienska producenter vid den aktuella tidpunkten hade vidtagit åtgärder för att skydda sin marknad mot import från Grekland och att dessa åtgärder inte hade något samband med Cembureau-avtalet. Vidare framgår det av dokumenten att Cementir spelade en obetydlig roll i dessa lokala åtgärder.

3391 Cementir har i sitt yttrande av den 29 december 1997 stött sig på flera dokument som enligt företagets mening visar att exporten från Grekland, som på konstlad väg understöddes genom stora offentliga subventioner som kommissionen felaktigt accepterade och genom avtal om exportsamarbete som de grekiska producenterna för länge sedan hade ingått (dokument nr 33.126/19369—19377, 19387, 19389 och 19412), var osedvanligt hög under den tidsperiod som är aktuell i det ifrågasatta beslutet, och att den till och med steg från och med år 1987 (dokument nr 33.126/20275—20282, 20294, 19889, 19781, 20124—20137, 20140—20156, 19433, 20001, 19401 och 19410). Samtliga dessa dokument, som illustrerar den grekiska exportens starka intåg på den italienska marknaden, motbevisar kommissionens påstående att det skulle finnas ett europeiskt avtal om respekt för hemmamarknaderna. Under alla omständigheter visar de att detta avtal inte hade några verkningar i Italien, vilket kommissionen åtminstone borde ha beaktat när den fastställde böterna. Dokumenten stödjer även Cementirs uppfattning att företaget deltog i avtalen med Calcestruzzi av rent kommersiella skäl och att avtalen inte hade någon skadlig inverkan på handeln med cement mellan Italien och Grekland.

3392 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att de synpunkter som Italcementi och Cementir hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av de dokument som de

har åberopat inte skulle ha haft någon betydelse för de handlingar som nämns i punkt 27.5—27.10 i det ifrågasatta beslutet, på grundval av vilka kommissionen med rätta fastslog att de konventioner som undertecknades i april 1987 mellan Calcestruzzi och de tre italienska cementproducenterna Italcementi, Unicem och Cementir genomförde ett avtal mellan de sistnämnda som syftade till att förhindra Calcestruzzis import av cement från Grekland, vilken bedömdes kunna få katastrofala följder för priserna.

3393 I punkt 55.3 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen bedömt den uppfattning som de italienska producenterna framförde under det administrativa förfarandet, och som gick ut på att "importen av grekisk cement till Italien ökade varje år, och att avtalet inte hade någon inverkan på importen och därför inte var konkurrensbegränsande".

3394 Vad slutligen beträffar Cementir uppfattade kommissionen under det administrativa förfarandet det ekonomiska sammanhang i vilket de västeuropeiska producenterna reagerade mot importen från Grekland, i synnerhet skyddsåtgärderna för den italienska marknaden, på ett korrekt sätt (se punkt 24.2 i det ifrågasatta beslutet och fotnot 113, samt punkt 53.8).

3395 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Italcementis och Cementirs synpunkter skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet. Italcementi och Cementir har således inte visat att deras rätt till försvar har åsidosatts på denna punkt under det administrativa förfarandet.

3396 Av det ovan anförda följer (punkterna 3343—3395) att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet fastställde att Italcementi, Unicem och Cementir från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992 överträdde artikel 85.1 i fördraget, genom att delta i ett avtal om de kontrakt och konventioner som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland.

Åtgärder som syftade till att omdirigera det grekiska produktionsöverskottet och bromsa importen av grekisk cement till medlemsstaterna (artikel 4.4 i det ifrågasatta beslutet)

3397 I artikel 4.4 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen fastställt att flera överträdelser skett i samband med åtgärder som syftade till "att omdirigera det grekiska produktionsöverskottet och bromsa importen av grekisk cement till medlemsstaterna". Dessa var

— ett samordnat förfarande mellan Blue Circle, Castle och Rugby som syftade till att förhindra och/eller minska importen av grekisk cement till Förenade kungariket (artikel 4.4 a),

— ett avtal mellan Blue Circle och Titan som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Nigeria och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna (artikel 4.4 b),

— ett avtal mellan Holderbank och Titan som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Afrika och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna (artikel 4.4 c),

— ett avtal mellan Holderbank och Heracles som syftade till att förhindra att Heracles sålde cement direkt på de europeiska marknaderna och att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till andra marknader (artikel 4.4 d),

— ett avtal mellan Lafarge och Titan som syftade till att omdirigera vissa mängder klinker som producerats av Titan till Kanada och att förhindra att Titan sålde direkt på de europeiska marknaderna (artikel 4.4 e),

— ett avtal mellan Lafarge och Heracles som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till bestämmelseorter utanför Europa och att förhindra att Heracles sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna (artikel 4.4 f),

— ett samordnat förfarande mellan CBR, Heracles och Titan som syftade till att förhindra att två grekiska producenter sålde direkt på de europeiska marknaderna (artikel 4.4 g),

— ett avtal mellan Aker, Euroc och Titan som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till Afrika, USA och Bahamas och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna (artikel 4.4 h).

3398 Innan förstainstansrätten prövar denna bestämmelse i det ifrågasatta beslutet, skall det framhållas att Dyckerhoff (T-35/95), Ciments français (T-39/95) och Halkis (T-104/95) har förnekat att de inom ETF skulle ha deltagit i åtgärder för att stödja köp av ciment och klinker från Grekland.

3399 De tre företagen har emellertid inte ställts till svars för någon av de överträdelser som har fastställts i artikel 4.4 i det ifrågasatta beslutet. Förstainstansrätten bortser därför från deras argumentation.

3400 Förstainstansrätten noterar även att Titan (T-64/95) i sitt yttrande av den 10 februari 1997, i anledning av processledande åtgärder den 2 oktober 1996 angående insynen i akten (se ovan punkt 164), har åberopat flera omständigheter i den italienska akten som enligt företagets mening skulle ha gjort det möjligt för det att bevisa att det inte fanns några avtal eller någon konkurrensbegränsande samverkan mellan de italienska och de grekiska producenterna som syftade till att avleda det grekiska produktionsöverskottet från de europeiska marknaderna eller förhindra de grekiska producenternas export till dessa marknader, i synnerhet den italienska.

3401 Det har dock inte gjorts gällande i det ifrågasatta beslutet att Titan skulle ha gjort sig skyldig till någon överträdelse genom att delta i en bilateral konkurrensbegränsande samverkan eller i kanaliseringsåtgärder med de italienska cementproducenterna för att förhindra att företaget exporterade till de europeiska marknaderna. Förstainstansrätten bortser därför från Titans synpunkter.

A — Det samordnade förfarande som avses i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet

3402 Enligt artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet har Blue Circle, Castle och Rugby överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 16 juni 1986 till och med den 5 september 1986 ha deltagit i ett samordnat förfarande som syftade till att förhindra eller minska importen av grekisk cement till Förenade kungariket".

3403 I punkt 28.8—28.11 har kommissionen nämnt flera av Blue Circles interna promemorior som visar att detta företag mellan juni och september 1986 förde diskussioner med de grekiska producenterna som gick ut på att deras försäljning i Förenade kungariket skulle förhindras eller åtminstone begränsas.

3404 Kommissionen har därefter anfört följande (punkt 28.12 första strecksatsen):

"Det framgår... av flera uppgifter i de dokument som kommissionen har erhållit att Blue Circle inte enbart agerade för egen räkning utan även för de två andra brittiska producenterna, Rugby och RTZ (numera Castle Cement). Blue Circle vidtog nämligen skyddsåtgärder mot importen vid flera tillfällen och fick de två andra företagen att stå för en del av kostnaderna för detta. Detta framgår av följande:

a) Promemorian från mötet den 16 juni 1986 mellan Horner och Presanis (dokument nr 33.126/10991) innehåller ett uttryckligt omnämnande av Rugby och RTZ. Blue Circle räknade med deras ekonomiska stöd för att minska kostnaderna för de planerade åtgärderna med Titan, kostnader som det annars skulle ha fått stå för självt.

b) I Blue Circles interna promemoria angående ett möte med Titan den 17 september 1986 (dokument nr 33.126/11080) nämns en inställning som Blue Circle i sina samtal med Titan uppgav att hela den 'brittiska industrin' delade.

c) Blue Circles interna promemorior av den 7 september 1987, av den 22 oktober 1987, av den 18 december 1987 och av den 8 januari 1988 (dokument nr 33.126/11195—11198) visar att Blue Circle hade lyckats få de två andra företagen att stå för en del av vad företaget kallade 'kostnader för att bekämpa importen' ('import battle costs'). Det framgår särskilt av promemorian av den 18 december 1987 (dokument nr 33.126/11197) att det fanns en generell skyldighet att dela på kostnaderna under flera år, vilket innebar att man inte behövde ingå särskilda avtal för varje transaktion."

3405 På grundval av dessa olika omständigheter har kommissionen fastställt (punkt 56.3) att det förelåg ett samordnat förfarande mellan Blue Circle, Rugby och Castle som syftade till att förhindra eller minska importen till Förenade kungariket av cement från Grekland.

3406 Vid förhandlingen framlade Castle (T-56/95) dokument nr 33.126/11199—11206, som fanns i den del av kommissionens akt som företaget fick tillgång till efter de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168. Dessa dokument var en intern promemoria från Blue Circle över "kostnader för att bekämpa importen".

3407 Enligt Castle skulle de synpunkter som företaget hade kunnat framföra med stöd av dessa dokument, om det hade fått tillgång till dem under det administrativa förfarandet, ha kunnat kasta nytt ljus över innehållet i de fyra interna promemorior från Blue Circle som nämns i

punkt 28.12 första strecksatsen c i det ifrågasatta beslutet (dokument nr 33.126/11195—11198) och på grundval av vilka kommissionen fastställde att företaget hade godtagit att stå för en del av Blue Circles kostnader för att förhindra importen till Förenade kungariket av cement från Grekland. Närmare bestämt har Castle anfört att företaget med hjälp av dokument nr 33.126/11199—11206 hade kunnat bevisa att det inte fanns något samband mellan dessa kostnader och det belopp på 595 000 GBP, som RTZ (vars rättigheter och skyldigheter Castle har övertagit (punkt 56.4 i det ifrågasatta beslutet)) vid den aktuella tidpunkten erbjöd Blue Circle som bidrag till kostnaderna för att bekämpa importen. Detta erbjudande omnämns i Blue Circles fyra interna promemorior och kommissionen har uttryckligen kopplat ihop det med kostnaderna för att bekämpa importen från Grekland (punkt 28.12 tredje strecksatsen e i det ifrågasatta beslutet).

3408 Kommissionen, som inte motsatte sig att dessa dokument framlades, har medgivit att det framgår av dem att erbjudandet i fråga inte avsåg kostnaderna för att bekämpa importen från Grekland. Den har även medgivit att den mot bakgrund av dessa dokument inte kunde stödja sig, såsom den har gjort i det ifrågasatta beslutet, på de fyra interna promemorior från Blue Circle som nämns i punkt 28.12 första strecksatsen c i det ifrågasatta beslutet för att fastställa att Castle deltog i den överträdelse som avses i artikel 4.4 a.

3409 För att parterna skulle få möjlighet att yttra sig över de dokument som Castle hade framlagt, återupptogs det muntliga förfarandet i mål T-53/95, Rugby mot kommissionen, i enlighet med artikel 62 i rättegångsreglerna.

3410 I samband därmed medgav kommissionen att den med hänsyn till dessa dokument inte heller kunde stödja sig på de fyra interna promemorior från Blue Circle som nämns i punkt 28.12 första strecksatsen c i det ifrågasatta beslutet för att fastställa att Rugby deltog i den överträdelse som avses i artikel 4.4 a.

3411 Förstainstansrätten skall emellertid undersöka på vilket sätt de dokument som Castle har åberopat kan kasta sådant nytt ljus över innehållet i de fyra interna promemoriorna från Blue Circle att dessa inte kan beaktas vid bedömningen av om det samordnade förfarandet mellan Blue Circle, Rugby och Castle som har fastställts i artikel 4.4 a verkligen förelåg. Detta är nödvändigt för att bedöma vilken betydelse dessa dokument eventuellt har för andra bevis som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet.

3412 I de fyra promemorior från Blue Circle som nämns i det ifrågasatta beslutet omnämns två slags kostnader som Blue Circle hade för att bekämpa importen.

3413 Till att börja med nämns kostnaderna för det "östtyska kontraktet". I sin promemoria av den 22 oktober 1987 (dokument nr 33.126/11196) har Blue Circle uppgivit att företaget självt tog

initiativet till detta kontrakt, "utan de övriga bolagens vetskap". Det hade hoppats på att bolagen skulle bidra till kostnaderna, men de hade tillkännagivit att de inte hade för avsikt att åta sig något ansvar för saken.

3414 Vidare behandlar promemoriorna kostnaderna för "importen från Västeuropa". Det framgår härav att det under åren 1983—1986 fanns ett avtal, åtminstone underförstått, mellan Blue Circle, RTZ och Rugby om att dela på Blue Circles kostnader för att bekämpa sådan import. Blue Circle hade fått Rugby att bidra till kostnaderna, men det uppstod en tvist mellan Blue Circle och RTZ under det andra kvartalet 1987. RTZ erbjudna bidrag på 595 000 GBP år 1985/1986 godtogs inte av Blue Circle, eftersom företaget ansåg att RTZ borde bidra med 840 000 GBP. RTZ meddelade till slut Blue Circle att det inte hade för avsikt att bidra till kostnaderna.

3415 De dokument som Castle har åberopat (se ovan punkt 3406) är den bilaga som nämns i Blue Circles interna promemoria av den 7 september 1987 (dokument nr 33.126/11195), vilket kommissionen inte bestred under förhandlingen.

3416 Till att börja med beskrivs (dokument nr 33.126/11199—11204) följande nio fall under åren 1983—1986 i vilka Blue Circle på den brittiska cementindustrins vägnar hade kostnader för att bekämpa import till Förenade kungariket:

Fall 1 Bulk Freighters
Fall 2 Hego
Fall 3 Marcon
Fall 4 Cebo
Fall 5 BCM (UK)
Fall 6 East German Cement
Fall 7 Cementa
Fall 8 White Moutain
Fall 9 MHS Cement Sales

3417 Vidare innehåller dokumenten (dokument nr 33.126/11205) ett "förslag till fördelning" av kostnaderna mellan Blue Circle, RTZ och Rugby i dessa olika fall.

3418 I dokument nr 33.126/11206 anförs följande:

"Det måste emellertid framhållas att man redan har kommit överens om att Rugby har fullgjort sina skyldigheter, förutom i fall 5 och 6, genom att ha behandlat en del av fall 8 och genom att ha bidragit med 250 000 GBP. RTZ har erbjudit sig att bidra med 595 000 GBP. Det är ännu inte klart vad det företaget har för inställning till fall 5 och 6..."

3419 Förstainstansrätten finner att det inte på grundval av dessa dokument kan fastslås att något av de beskrivna fallen rörde import till den brittiska marknaden av cement från Grekland i slutet av år 1985 eller i början av år 1986.

3420 Det kan således inte fastställas, såsom kommissionen har gjort i det ifrågasatta beslutet, att Blue Circles uppgifter i dess fyra interna promemorior om fördelningen mellan Rugby, RTZ och det egna företaget av kostnaderna för importen från Västeuropa, och särskilt om den vid denna tidpunkt aktuella tvisten mellan Blue Circle och RTZ angående storleken på det sistnämnda företagets bidrag, gällde kostnader för att bekämpa importen från Grekland.

3421 De fyra interna promemoriorna kan därför inte användas vid bedömningen av om den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet verkligen har skett.

3422 Vid förhandlingen i mål T-56/95 och under det återupptagna muntliga förfarandet i mål T-53/95 har kommissionen emellertid gjort gällande att det genom Blue Circles interna promemoria angående mötet den 16 juni 1986 mellan M. Horner (Blue Circle) och Presanis (Titan) (punkt 28.8 och 28.12 första strecksatsen a i det ifrågasatta beslutet), närmare bestämt genom uppgifterna i fotnot b, är styrkt att Castle och Rugby bidrog till Blue Circles kostnader för att bekämpa importen från Grekland och därmed att det förelåg ett samordnat förfarande.

3423 Förstainstansrätten framhåller att i det sistnämnda dokumentet, som M. Horner (Blue Circle) utarbetade dagen efter mötet den 16 juni 1986 med Presanis (Titan), nämns flera "idéer" som parterna hade enats om i fråga om köp och försäljning av cement och klinker för Blue Circle, de grekiska producenterna Heracles och Titan samt för Bouri (de grekiska producenternas mellanhand i Förenade kungariket), och i fråga om Blue Circles hyra av Boris terminal. Med hänsyn till förhållandena vid den aktuella tidpunkten framgår det att syftet med dessa diskussioner var att finna en lösning för att hejda eller minska importen till Förenade kungariket av cement från Grekland. Promemorian avslutas med följande konstaterande: "Det blir mycket dyrare att undanröja Bouri när företaget väl har börjat sälja."

3424 I fotnot b i promemorian, som kommissionen har hänvisat till, anförs följande:

"Priserna är vägledande — med förbehåll för förhandlingar. Om det blir något, skall BCI inte ha några ytterligare kostnader, utöver DDR-åtagandet, och Rugby och RTZ skall betala sin andel av nettoförlusten, dvs 5 USD per ton."

3425 Dessa uppgifter visar att Blue Circle, som vid den aktuella tidpunkten vidhöll att Rugby och RTZ skulle bidra till kostnaderna för de åtgärder som företaget hade vidtagit sedan år 1983 för att bekämpa import till Förenade kungariket, "räknade med deras ekonomiska stöd för att minska kostnaderna för de planerade åtgärderna med Titan, kostnader som det annars skulle ha fått stå för självt" (punkt 28.12 första strecksatsen a i det ifrågasatta beslutet).

3426 Uppgifterna visar emellertid inte att Rugby och RTZ hade accepterat att dela på kostnaderna för dessa eventuella åtgärder. Såsom redan har fastställts ovan i punkterna 3415—3419, innehöll Blue Circles beskrivning i januari 1987 av kostnaderna som företaget under åren 1983—1986 hade haft på den brittiska cementindustrins vägnar för att bekämpa import till Förenade kungariket (dokument nr 33.126/11199—11206) inte något omnämnande av kostnader för åtgärder för att bekämpa importen från Grekland, som Rugby, RTZ och Blue Circle skulle ha kommit överens om att dela på. De uppgifter som nämnts ovan i punkt 3424 bevisar inte heller att det skulle ha förelegat något samordnat förfarande mellan Rugby, RTZ och Blue Circle som syftade till att förhindra eller begränsa importen till Förenade kungariket av grekisk cement.

3427 Följaktligen bevisar inte de uppgifter som kommissionen har nämnt i punkt 28.8 och 28.12 första strecksatsen a i det ifrågasatta beslutet att det samordnade förfarande som avses i punkt 4.4 a förelåg.

3428 I punkt 28.12 första strecksatsen b i det ifrågasatta beslutet har kommissionen med stöd av Blue Circles interna promemoria angående mötet med Titan den 17 september 1986 (dokument nr 33.126/11080) fastställt att det samordnade förfarande som avses i artikel 4.4 a förelåg (se ovan punkt 3404). I denna promemoria "[nämndes] en inställning som Blue Circle i sina samtal med Titan uppgav att hela den 'brittiska industrin' delade".

3429 Förstainstansrätten framhåller att Blue Circle i promemorian i fråga redogjorde för sitt möte med Titan den 17 september 1986 angående situationen med den grekiska cementindustrin och frågan om import till Förenade kungariket av cement från Grekland.

3430 Denna promemoria innehöll bland annat följande uppgifter:

"Vad gäller Förenade kungariket, har jag förklarat att den brittiska industrin höll fast vid sin inställning och att man inte planerade att nå någon överenskommelse med Bouri i Förenade kungariket. Det pågick betydande politisk och facklig verksamhet som vi inte kunde stoppa, och som vi i alla händelser inte hade för avsikt att stoppa."

3431 Karaktären av det beteende som avses genom Blue Circles omnämnande av att den "brittiska industrin" höll fast vid sin inställning kan inte bedömas på grundval av dessa uppgifter.

3432 Oavsett hur det förhöll sig, kan Blue Circle ha velat ge Titan intrycket av att företaget förde hela den brittiska industrins talan, för att pressa sin samtalspartner i de diskussioner som vid den aktuella tidpunkten fördes för att lösa frågan om exporten till Förenade kungariket av grekisk cement. Detta bevisar emellertid inte att det fanns någon föregående samordning mellan de brittiska cementproducenterna.

3433 Under dessa omständigheter är den uppgift som kommissionen har hänvisat till i punkt 28.12 första strecksatsen b i det ifrågasatta beslutet inte något bevis för att det skulle ha förelegat en samordning mellan Blue Circle, Rugby och Castle som syftade till att förhindra eller begränsa importen till Förenade kungariket av grekisk cement.

3434 Av det ovan anförda (punkterna 3406—3433) följer att kommissionen inte har bevisat att det skulle ha förelegat något samordnat förfarande mellan Blue Circle, Castle och Rugby som syftade till att förhindra eller minska importen till Förenade kungariket av cement från Grekland.

3435 Följaktligen skall artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

3436 Det är då onödigt att pröva de synpunkter som Rugby (inlagor av den 7 februari och den 29 december 1997) och Castle (inlagor av den 10 februari och den 24 december 1997) har framfört i anledning av de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168 för att bevisa att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet.

B — De avtal och samordnade förfaranden som avses i artikel 4.4 b—4.4 h i det ifrågasatta beslutet

3437 I artikel 4.4 b—4.4 h i det ifrågasatta beslutet har kommissionen konstaterat sju överträdelser som samtliga involverar å ena sidan en europeisk producent som deltog i ETF och å andra sidan de grekiska producenterna Heracles eller Titan.

3438 De sju påstådda överträdelserna avser köp och kontrakt som beskrivs i punkt 28.15—28.22 i det ifrågasatta beslutet och som har det gemensamt att de, enligt kommissionens mening (punkt 56.1 i det ifrågasatta beslutet), "genomför avtal och samordnade förfaranden som strider mot artikel 85.1", eftersom de "ingår i stödåtgärder ('carrot actions') som Cembureau Task Force har vidtagit i syfte att omdirigera det grekiska produktionsöverskottet och hejda, eller åtminstone minska, de grekiska cementproducenternas export till Europa".

3439 I det ifrågasatta beslutet (punkt 56.5, 56.8, 56.11, 56.12 och 56.13) har kommissionen ansett att de ovannämnda köpen och kontrakten genomförde en konkurrensbegränsande samverkan som stred mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom syftet med åtgärderna var att förhindra att de grekiska producenterna sålde direkt på de europeiska marknaderna och att omdirigera aktuella mängder eller delar därav till andra marknader, vilket parterna hade kännedom om.

3440 Kommissionen har således hållit de grekiska producenterna ansvariga för överträdelserna i artikel 85.1 i fördraget, eftersom de enligt kommissionens mening visste att det syfte som deras europeiska medkontrahenter försökte uppnå genom de ifrågavarande köpen var att förhindra att deras produkter såldes direkt på de europeiska marknaderna och att omdirigera vissa mängder av dessa produkter till andra marknader. Kommissionen har härvid hänvisat till olika dokument som nämns i punkt 28 i det ifrågasatta beslutet. Dokumenten visar att de grekiska producenterna, i anledning av problemet med importen till Västeuropa av grekisk cement, från och med mitten av år 1986 förde diskussioner med de europeiska producenterna för att finna en lösning på problemet.

3441 Förstainstansrätten noterar till att börja med att kommissionen inte har bestritt att handelsförbindelser mellan cementproducenter i allmänhet, och mellan deltagarna i de påstådda överträdelserna i synnerhet, tillhör vedertagen praxis på den internationella marknaden och fanns långt innan problemet med importen från Grekland uppstod (se punkt 28.15 åttonde stycket, 28.16 sista stycket, 28.19 sista stycket och 28.22 sista stycket). De köp som nämns i punkt 28 i det ifrågasatta beslutet kan därför inte betraktas som resultatet av ett onormalt förfarande som berodde på förhållandena vid den aktuella tidpunkten, och som därför skulle utgöra överträdelser. Det skall för övrigt framhållas att andra kontrakt som ingicks vid samma tidpunkt mellan västeuropeiska producenter och grekiska producenter nämndes i meddelandet om anmärkningar (se punkt 20), men inte i det ifrågasatta beslutet.

3442 Vidare erinrar förstainstansrätten om att de grekiska producenterna vid mitten av år 1985 drabbades av mycket stora problem med överproduktion på grund av att deras exportmarknader i Mellanöstern kollapsade. De försökte lösa dessa problem genom att vända sig mot Västeuropa, dit de i slutet av år 1985 eller i början av år 1986 började exportera till de marknader som de bedömde att det var lättast att inträda på (punkterna 24.1 och 56.1 i det ifrågasatta beslutet). Denna situation föranledde flera cementproducenter och sammanslutningar av cementproducenter av annan nationalitet att upprätta ETF, som skulle besluta om åtgärder, särskilt stödåtgärder, för att undanröja importen av cement till Västeuropa, och i första hand importen från Grekland. Enligt Zürich/Céligny-dokumentet (punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18775) skulle stödåtgärderna i fråga gå ut på att leda cement från den "destabiliserande industrin", det vill säga vid den aktuella tidpunkten den grekiska cementindustrin, till vissa marknader, företrädesvis USA och Västafrika.

3443 Enbart den omständigheten att de grekiska producenterna efter diskussionerna med de västeuropeiska producenterna visste att de sistnämnda hade för avsikt att genom köpen i fråga få ett slut på, eller åtminstone begränsa, de grekiska producenternas direktförsäljning i Västeuropa kan under dessa omständigheter inte medföra att de grekiska producenterna skall anses vara parter i en konkurrensbegränsande samverkan som strider mot artikel 85.1 i fördraget.

3444 Sådan vetskap kan endast anses vara uttryck för en överträdelse om det har fastställts att de ifrågavarande grekiska producenterna anslöt sig till det mål som de västeuropeiska producenterna strävade efter att uppnå genom de aktuella köpen. Då målet i fråga uppenbarligen stred mot den grekiska cementindustrins intressen (se ovan punkt 3442), kan de grekiska producenterna endast anses ha anslutit sig till målet om det bevisas att dessa producenter åtog sig att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna i utbyte mot köp eller kontrakt.

3445 Detta var för övrigt den uppfattning som kommissionen hade i meddelandet om anmärkningar i fråga om vad som kunde utlösa de grekiska producenternas ansvar.

3446 I punkt 61 h v anförde kommissionen nämligen följande:

"Alla de avtal som uppräknas i punkt 20 strider mot artikel 85.1. Såsom framgår av redogörelsen i punkterna 16—20 ingår dessa avtal i de 'carrot actions' som Cembureau Task Force har vidtagit för att kanalisera det grekiska produktionsöverskottet, och som var klart betingade av att de grekiska producenterna upphörde med sina direkta leveranser i Europa.

Följaktligen skall alla avtal anses strida mot artikel 85, inte enbart de som gäller leveranser i Europa utan även de som gäller leveranser utanför Europa. De sistnämnda avtalen är också konkurrensbegränsande, eftersom de grekiska producenterna på grund av sina avtalade skyldigheter gick miste om möjligheten att avsätta alla eller en stor del av sina varor på den gemensamma marknaden, där de kunde förvänta sig att göra det med hänsyn till omständigheterna och i synnerhet priserna. Detta gäller särskilt som de grekiska producenterna redan hade börjat exportera till de gemenskapsländer som de bedömde var mest sårbara och då det uttalade målet med dessa avtal var att stoppa denna export."

3447 Det framgår klart av detta utdrag att kommissionen i meddelandet om anmärkningar ansåg att de grekiska producenterna var ansvariga för de avtal med de västeuropeiska producenterna som stred mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom de i utbyte mot de ingångna kontrakten i fråga hade anslutit sig till det olagliga mål som de västeuropeiska producenterna strävade efter att uppnå genom kontrakten, genom att förbinda sig att "upphöra med" (eller "stoppa") sina direktleveranser på gemenskapsmarknaderna, varigenom de, på grund av sina "avtalade skyldigheter", förlorade möjligheten att avsätta sina produkter på dessa marknader i enlighet med sina kommersiella intressen.

3448 Följaktligen kan de grekiska producenterna endast anses ha gjort sig skyldiga till ett beteende som strider mot artikel 85.1 i fördraget, om det bevisas att de i utbyte mot de ifrågavarande köpen åtog sig att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3449 Varje enskild överträdelse som nämns i artikel 4.4 b—4.4 h i det ifrågasatta beslutet har gjorts gällande gentemot ett enda företag, förutom Heracles eller Titan, det vill säga den europeiske medkontrahent som var inblandad i köpen eller kontrakten i fråga, eftersom kommissionen i punkt 4 h har ansett att Aker och Euroc var ansvariga för deras gemensamma dotterbolags, Scancems, påstått olagliga beteende (se punkterna 28.22 och 56.13). Det är således endast om den i den föregående punkten nämnda förutsättningen är uppfylld som det kan fastslås att det avtal och det samordnade förfarande som konstaterats i dessa olika punkter i beslutet förelåg. Även om det skulle konstateras att den europeiske medkontrahenten köpte produkter från Grekland i överensstämmelse med det konkurrensbegränsande mål som ETF strävade efter, kan medkontrahenten inte ställas till svars för att ensam ha deltagit i en otillåten konkurrensbegränsande samverkan.

3450 Mot bakgrund av dessa överväganden skall det undersökas om artikel 4.4 b—4.4 h i det ifrågasatta beslutet är laglig.

1. Det avtal mellan Blue Circle och Titan som avses i artikel 4.4 b i det ifrågasatta beslutet

3451 Enligt artikel 4.4 b i det ifrågasatta beslutet har Blue Circle och Titan överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 4 juli 1986 till och med den 31 december 1989 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Nigeria och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna".

3452 Uppgifterna om denna överträdelse återfinns i punkt 28.15 i redogörelsen för de faktiska omständigheterna och i punkt 56.5 i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet.

3453 I punkt 28.15 första stycket har kommissionen nämnt två telexmeddelanden av den 4 och den 7 juli 1986 (dokument nr 33.126/19545 och 19546), genom vilka Blue Circle köpte 20 000 ton cement som skulle avsättas i Boston av Titan för 29 USD per ton fob. Kommissionen har även åberopat (tredje stycket) telexmeddelanden av den 11 augusti, den 14 augusti, den 1 september och den 5 september 1986 (dokument nr 33.126/19547—19551 och 19553—19555), där det nämns att Blue Circle hade köpt cirka 25 000 ton cement av Titan för Blue Circle Atlantic, till ett pris på upp till 27 USD fob beroende på cementens hållfasthet. Kommissionen har jämfört de kvantiteter och priser som nämns i dessa olika telexmeddelanden med följande uppgifter i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkt 28.3 och 28.15 andra och tredje stycket i det ifrågasatta beslutet): "BCI [Blue Circle Industries] har redan börjat sända grekisk cement till USA (det första fartyget har lossat 20 000 ton i Boston och det andra avgår snart till Baltimore med 25 000 ton). Pris: första leverans 29 USD — fob, andra leverans 27 USD."

3454 Kommissionen har därefter anfört följande (punkt 28.15 femte stycket):

"Följande kontrakt om leverans av cement till USA undertecknades mellan Blue Circle Atlantic och Titan: kontrakt av den 14 oktober 1986, ändrat den 30 november 1986 (dokument nr 33.126/10926—10941), kontrakt av den 1 augusti 1987, ändrat den 2 augusti 1987, den 31 augusti 1987, den 15 januari 1988 och den 24 oktober 1988 (dokument nr 33.126/10896—10905, 10946—10951 och 19562—19579), och kontrakt av den 24 oktober 1988 (dokument nr 33.126/10907—10914). Dessa kontrakt avser leveranser om 300 000 ton mellan den 1 januari och den 31 december 1987, 200 000 ton mellan den 1 januari och den 31 december 1988 med option på ytterligare 200 000 ton och 216 000 ton mellan den 1 november 1988 och den 31 december 1989."

3455 Enligt kommissionen skall dessa kvantiteter jämföras med de kvantiteter som Blue Circle hade förklarat att det ville köpa av Titan och Heracles för export till USA åren 1986/1987,

1987/1988 och 1988/1989. Dessutom har kommissionen påpekat att punkt 1.5 i dagordningen för ETF:s möte den 11 februari 1987 hade följande rubrik: "Grekisk export: kvantiteter och kontrakt med Task Force-medlemmar år 1987 (dokument nr 33.126/18937 och 18938)."

3456 Vidare har kommissionen hänvisat (sjätte stycket) till telexmeddelanden av den 17 december 1986, den 7 januari 1987, den 15 januari 1987, den 12 februari 1987, den 26 februari 1987, den 1 april 1987 och den 3 april 1987 (dokument nr 33.126/19461—19469), angående Blue Circles order till Titan på cement för export till Nigeria. Enligt kommissionen (samma stycke) skall dessa köp jämföras med de 100 000 ton till ospecificerade destinationer som Blue Circle hade förklarat att det ville köpa av Heracles och Titan åren 1986—1989.

3457 I punkt 56.5 har kommissionen gjort följande bedömning:

"Blue Circles köp från Titan genom telexmeddelanden av den 4 juli 1986, den 11 augusti 1986, den 14 augusti 1986, den 1 september 1986, den 5 september 1986, den 17 december 1986, den 7 januari 1987, den 15 januari 1987, den 12 februari 1987, den 26 februari 1987, den 1 april 1987 och den 3 april 1987 samt de kontrakt med tillägg som ingicks den 14 oktober 1986, den 1 augusti 1987 och den 24 oktober 1988 mellan Blue Circle och Titan (se ovan punkt 28.15) ingick i ett avtal mellan företag i strid med artikel 85.1 från och med den 4 juli 1986 till och med den 31 december 1989. Syftet med dessa kontrakt var nämligen att omdirigera de aktuella kvantiteterna till marknader utanför Europa, vilket bägge parter var medvetna om (se ovan punkt 28.1—28.11 och 28.15)."

3458 Rugby (T-53/95) och Castle (T-56/95) har framfört flera argument i syfte att visa att de köp som det i artikel 4.4 b i det ifrågasatta beslutet omnämnda avtalet avser var lagliga. Med dessa argument försöker de i själva verket bevisa att syftet med det samordnade förfarande som konstaterats i artikel 4.4 a var lagligt. Enligt kommissionen omfattade detta förfarande bland annat vissa av de köp som nämns i artikel 4.4 b (se punkt 56.3 i i det ifrågasatta beslutet).

3459 Förstainstansrätten underkänner dessa argument, eftersom det har konstaterats att artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras (se ovan punkterna 3406—3435) och Rugby och Castle inte har ställts till svars för den överträdelse som avses i artikel 4.4 b.

3460 Titan (T-64/95) och Blue Circle (T-88/95) har framfört en argumentation i sak som syftar till att artikel 4.4 b i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras. Dessutom har de gjort gällande att kommissionen, då den fastställde den aktuella överträdelsen, åsidosatte deras rätt till försvar

genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

3461 I sak har Titan framfört en argumentation som går ut på att bevisa att oavsett vilket syfte ETF:s medlemmar hade med de transaktioner som nämns i punkt 28 i det ifrågasatta beslutet, ingick dessa transaktioner i Titans normala exportverksamhet. De syftade således inte till någon konkurrensbegränsning.

3462 Titan har redogjort för de ekonomiska förhållanden och de affärsmöjligheter som gjorde att företaget från och med år 1986 sökte nya exportmarknader. Företaget har förklarat att det vände sig mot den amerikanska marknaden, som vid denna tidpunkt präglades av tillväxt, och mot de västeuropeiska marknaderna, där det fortfarande föreföll finnas möjligheter. Titans export till den amerikanska marknaden bestämdes enbart av marknadskrafterna och företagets önskan att göra goda affärer. Kvaliteten på den cement som Titan producerade (med bland annat låg alkaligrad) motsvarade kraven på marknaden. Vad beträffar de europeiska marknaderna har Titan anfört att företaget, på grund av den strukturella överproduktion som rådde på dessa marknader vid den aktuella tidpunkten, i likhet med de andra grekiska producenterna utsattes för oräkneliga påtryckningar, svårigheter, hinder (handelsmässiga, tekniska och administrativa) och avskräckande åtgärder, som skulle förhindra att företaget avsatte sitt produktionsöverskott. Företaget kan under dessa omständigheter inte klandras för att det accepterade de order som det fick av olika europeiska producenter.

3463 Titan har tillagt att trots denna mängd av hinder ökade dess export till Västeuropa närmast explosionsartat från år 1985. Företaget kan därför inte anklagas för att ha försökt att begränsa handeln inom gemenskapen med cement och klinker. Den omständigheten att företagets europeiska partner kunde vilja köpa dess produktionsöverskott för att tillägna sig kvantiteter som bedömdes destabilisera deras marknader innebär inte att det kan fastställas att företaget hade otillåtna avsikter. Titan har i vart fall inte medvetet deltagit i ett otillåtet avtal i strid med dess intressen genom att gå med på lockande förslag som gick ut på att företaget skulle omdirigera sin produktion till länder utanför gemenskapen.

3464 Titan har även gjort gällande att kommissionen åsidosatte principen om likabehandling när den klassificerade företagets export till USA som åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet, utan att ha bedömt om ETF-medlemmarnas export till marknader utanför gemenskapen, i synnerhet till USA, var laglig, trots att de stod för en övervägande del av importen till den amerikanska marknaden. Titan har även gjort gällande att kommissionen inte har fullgjort sin motiveringsskyldighet, eftersom den i det ifrågasatta beslutet inte har uppgivit varför den ansåg att det på denna punkt skulle göras åtskillnad mellan exporten från Grekland och annan export från Europa.

3465 Titan och Blue Circle har vidare gjort gällande att de köp som avses i punkt 28.15 i det ifrågasatta beslutet ingick i mångåriga affärsförbindelser mellan, å ena sidan, Blue Circle och Titan och, å andra sidan, Titan och Nigeria. Titan menar att handel mellan europeiska cementproducenter i syfte att återexportera till länder utanför gemenskapen är vedertagen praxis. Blue Circle har tillagt att det inte angavs i det ifrågasatta beslutet att det var ett uttryckligt eller underförstått villkor för dessa köp att Titan i framtiden avstod från att exportera cement till den gemensamma marknaden. Enligt Blue Circle har kommissionen gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning. Även om det antas att skälen till att företaget köpte cement från Grekland också var att minska överskottet av denna cement i Västeuropa, och i Förenade kungariket i synnerhet, kan en sådan önskan bland en lång rad skäl till köpen inte medföra att dessa normala affärstransaktioner skall anses utgöra en överträdelse.

3466 Vad för det första beträffar Blue Circles köp av cement från Titan för export till USA, som nämnts ovan i punkt 3453, noterar förstainstansrätten att parterna inte har bestritt den jämförelse som kommissionen har gjort av dessa köp och uppgifterna i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkt 28.15 andra och tredje stycket i det ifrågasatta beslutet). Av denna jämförelse framgår att Blue Circle genom köpen bidrog till de stödåtgärder som planerades i Zürich/Céligny-dokumentet för att avlägsna "cement från den destabiliserande industrin" från marknaden (punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18775) och som ETF skulle undersöka (se ovan punkt 2538).

3467 Vid utarbetandet av detta dokument nämnde för övrigt Blue Circle att dess amerikanska dotterbolag, Blue Circle Atlantic, kunde avsätta en del av dessa "destabiliserande mängder" på den amerikanska marknaden (punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18775).

3468 Denna bedömning bekräftas av innehållet i Blue Circles interna pro memoria (punkt 28.4 och 28.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11083) med titeln "Grekisk import". Promemorian är odaterad, men är från början av september 1986, vilket parterna inte har bestritt. Följande anförs:

"Under de senaste veckorna har Blue Circle, Holderbank och Lafarge börjat köpa upp grekisk cement och klinker, i första hand från Titan, för transaktioner i USA och Kanada såsom ett tecken på god vilja, så att dörren lämnas öppen för grekerna."

3469 Varken telexmeddelandena angående Blue Circles köp för export till USA (se ovan punkt 3453), protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 eller dokumenten som nämnts i de två föregående punkterna innehåller emellertid några uppgifter som visar att Titan, i utbyte mot de

ifrågavarande köpen, lovade Blue Circle att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna, i synnerhet i Förenade kungariket.

3470 Tvärtom uppgav Blue Circle i en skrivelse av den 22 september 1986 till Holderbank (punkt 28.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11094) att företaget hade "beslutat att fortsätta att använda grekisk cement för transaktionerna i USA, även om det brittiska problemet ännu inte [var] löst". Vidare framgick följande av skrivelsen: "Jag har sagt till Presanis (och Karageropoulos vid ett tidigare telefonsamtal) att så länge som grekerna hotar den brittiska marknaden, kommer vi inte att betala det pris som vi har accepterat för Titans senaste leveranser och våra efterföljande transaktioner i USA skall ske till marknadspris." Avslutningsvis anförde Blue Circle: "Vi hoppas att vi genom att vidhålla att det är möjligt att Blue Circle fortsätter sin verksamhet i USA åtminstone kan begränsa omfattningen av deras verksamhet i Förenade kungariket."

3471 Dessa uttalanden visar att det i Förenade kungariket inte fanns någon lösning på problemet med importen från Grekland i slutet av september 1986. Det framgår att Blue Circle inte hade fått något löfte av Titan om att företaget skulle upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på den brittiska marknaden i utbyte mot de order som inkom mellan början av juli och början av september 1986.

3472 Det framgår även av följande utdrag från Blue Circles interna promemoria av den 24 oktober 1986 (dokument nr 33.126/11132, vilket inte nämns i det ifrågasatta beslutet) att det inte finns några bevis för ett sådant åtagande från Titans sida: "Grekerna har kommit för att stanna. Så länge frågan är av politiskt intresse kan de inte dra sig tillbaka lugnt och stilla. Eftersom de inte är bundna av de handelsregler som begränsar vår handlingsfrihet, har de allt att vinna och ingenting att förlora på att vänta."

3473 De order som avses i punkt 28.15 första och tredje stycket i det ifrågasatta beslutet var följaktligen enbart ett "tecken på god vilja" från Blue Circles sida, så att "dörren [lämnades] öppen för grekerna" (punkt 28.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11083).

3474 Vad för det andra beträffar kontrakten mellan Blue Circle Atlantic och Titan (se ovan punkt 3454), finner förstainstansrätten att dokumenten avseende dessa kontrakt inte visar att Titan i utbyte mot kontrakten lovade Blue Circle att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna. Utdraget från Blue Circles interna promemoria av den 24 oktober 1986 (se ovan punkt 3472) bevisar motsatsen, åtminstone vad gäller kontraktet av den 14 oktober 1986.

3475 Såsom förstainstansrätten har framhållit (se ovan punkt 3455) har kommissionen jämfört de kvantiteter som anges i kontrakten med de som "Blue Circle hade förklarat att det ville köpa av Titan och Heracles för export till USA åren 1986/1987, 1987/1988 och 1988/1989".

3476 Förstainstansrätten konstaterar härvid att Blue Circle i en intern promemoria med titeln "Diskussionsunderlag — Lågprisimport — möte måndagen den 7 juli 1986 kl 9.30" (punkt 28.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/10992—10994), efter en redogörelse för den brittiska cementindustrins möjligheter, det vill säga att samarbeta eller inte samarbeta med de grekiska producenterna, angående den förstnämnda möjligheten uppgav att diskussionerna med Titan och Heracles hade föranlett företaget att undersöka två alternativa lösningar.

3477 Den första lösningen var att en europeisk mellanhand skulle köpa en miljon ton under ett år för export utanför Europa.

3478 Det andra lösningen var ett treårigt avtal enligt vilket Titan och Heracles skulle sälja en del av sin produktion till Blue Circle. Under vart och ett av de tre åren skulle 500 000 ton säljas till USA.

3479 De kvantiteter och exportmarknader som angavs i samband med den andra lösningen återfinns också i en odaterad handskriven promemoria från Heracles (punkt 28.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19864 och 19865) samt i en likaledes odaterad samförståndspromemoria ("memorandum of understanding") (punkt 28.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11096).

3480 Även om det antas att motprestationen för dessa två "lösningar" bestod i att Heracles och Titan upphörde med, eller åtminstone begränsade, sin direktförsäljning till Förenade kungariket, måste det konstateras att inget av de dokument som nämns i anledning av dessa lösningar visar att parterna valde någon av lösningarna.

3481 Såsom kommissionen har anfört (punkt 28.9 i det ifrågasatta beslutet), framgår det av Blue Circles interna promemoria angående mötet den 7 juli 1986 att de grekiska producenterna inte hade accepterat att den första lösningen var begränsad till ett år.

3482 Vad beträffar den andra lösningen, framgår det av samma interna promemoria från Blue Circle att det "redan [fanns] ett principavtal om [denna lösning] med de grekiska producenterna, men

att den i likhet med den [första lösningen] förutsatte att ett avtal [träffades] med Bouri" (punkt 28.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/10993). Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som gör det möjligt att fastslå att det sistnämnda avtalet ingicks.

3483 Tvärtom anges följande i ovan i punkt 3479 nämnda samförståndspromemoria (punkt 5): "Parterna skall ingå ett eller flera formella avtal i överensstämmelse med ovannämnda avsikter. Genomförandet av detta (dessa) avtal förutsätter att köparen slutit ett avtal med parten D beträffande avsättningsmöjligheterna i Förenade kungariket och att säljarna utsett köparen som mellanhand i Förenade kungariket." Inte heller på denna punkt finns det några bevis i det ifrågasatta beslutet för att dessa villkor uppfylldes.

3484 Den odaterade handskrivna promemorian från Heracles (se ovan punkt 3479) bevisar inte heller att parterna valde den andra lösning som nämns i Blue Circles interna promemoria angående mötet den 7 juli 1986.

3485 Under dessa omständigheter finns det inga uppgifter som gör det möjligt att fastställa, såsom kommissionen har gjort, ett samband mellan de kvantiteter som är aktuella i de kontrakt som nämns i punkt 28.15 femte stycket i det ifrågasatta beslutet och "de kvantiteter som Blue Circle hade förklarat att det ville köpa av Titan och Heracles för export till USA åren 1986/1987, 1987/1988 och 1988/1989" under diskussionerna med de sistnämnda företagen.

3486 För övrigt diskuterade Blue Circle och Titan vid samma tidpunkt större köp av cement för export till USA "oberoende av situationen i Förenade kungariket" (Blue Circles interna promemoria angående mötet med Titan den 17 september 1986, punkt 28.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11081). Genom dessa köp kunde Blue Circle "ge Titan och Heracles möjlighet att avsätta 600 000—1 000 000 ton i nordöstra [USA]" (samma dokument).

3487 De kontrakt som nämns i punkt 28.15 femte stycket i det ifrågasatta beslutet kunde ha avsett denna import i stället för de diskussioner som kommissionen anser att de var förbundna med.

3488 Kommissionen har (samma stycke) också sett ett samband mellan kontrakten och det förhållandet att punkt 1.5 i dagordningen för ETF:s möte den 11 februari 1987 hade följande rubrik: "Grekisk export: kvantiteter och kontrakt med Task Force-medlemmar år 1987" (dokument nr 33.126/18937 och 18938).

3489 Förstainstansrätten finner emellertid att detta inte visar att kontrakten ingick i ett olagligt avtal mellan Titan och Blue Circle i den mening att Titan lovade Blue Circle att i utbyte mot kontrakten upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3490 Vad för det tredje beträffar Blue Circles order på cement från Titan för export till Nigeria (se ovan punkt 3456), framgår det inte av telexmeddelandena avseende dessa order att Titan i utbyte mot dem lovade Blue Circle att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna, i synnerhet i Förenade kungariket.

3491 Förstainstansrätten har konstaterat (se ovan punkt 3456) att kommissionen jämförde de kvantiteter som dessa order avsåg med "de 100 000 ton till ospecificerade destinationer som Blue Circle hade förklarat att det ville köpa av Heracles och Titan åren 1986—1989".

3492 I samband härmed noterar förstainstansrätten att den andra lösning som nämns i Blue Circles interna promemoria angående mötet den 7 juli 1986 (se ovan punkt 3476) bland annat innebar att Heracles och Titan under vart och ett av avtalstidens tre år skulle sälja 100 000 ton till ospecificerade destinationer. Detta nämns även i Heracles handskrivna promemoria och i samförståndspromemorian, som nämnts ovan (se ovan punkt 3479).

3493 Det har emellertid redan konstaterats (se ovan punkterna 3480 och 3482—3484) att det inte finns några belägg för att parterna valde denna lösning.

3494 För övrigt finns det inga uppgifter som gör det möjligt att, såsom kommissionen har gjort, fastställa ett samband mellan de kvantiteter som är aktuella i de order som nämns i punkt 28.15 sjätte stycket i det ifrågasatta beslutet och "de 100 000 ton till ospecificerade destinationer som Blue Circle hade förklarat att det ville köpa av Heracles och Titan åren 1986—1989" under diskussionerna i juli 1986 med de grekiska producenterna.

3495 I punkt 28.15 näst sista stycket har kommissionen åberopat följande utdrag från G. Marshalls (Blue Circle) promemoria av den 14 maj 1987 angående EPC:s möte den 13 maj 1987 (dokument nr 33.126/11344 och 11345):

"Titan. De är nöjda med sina kontakter med Blue Circle och särskilt med Philip Hawkesworth. Ivan Tryfonas sa att han nu bedömer att åtminstone Titan har börjat visa prov på sunt förnuft.

De har förståelse för det sätt på vilket vi har behandlat dem i USA och menar att deras leveranser till Nordirland inte ger upphov till samma problem som leveranser till Storbritannien."

3496 Kommissionen menar att detta utdrag bekräftar att de köp som nämns i punkt 28.15 i det ifrågasatta beslutet inte ingick i "en normal affärsförbindelse" (samma punkt, sista stycket).

3497 Förstainstansrätten konstaterar att utdraget inte innehåller något omnämnande av order från Blue Circle till Titan för export till Nigeria. Det kan därför under inga omständigheter bevisa att köpen som nämns i punkt 28.15 sjätte stycket i det ifrågasatta beslutet var olagliga.

3498 Vidare kan avsikten med de synpunkter och bedömningar som Titans företrädare meddelade deltagarna i EPC:s möte den 13 maj 1987 ha varit att undanröja de påtryckningar som de europeiska producenterna utövade gentemot de grekiska producenterna, i synnerhet Titan, för att få dem att sluta exportera till de västeuropeiska marknaderna. I vart fall bevisar de inte att Titan i utbyte mot de köp som nämns i punkt 28.15 i det ifrågasatta beslutet lovade Blue Circle att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3499 Kommissionen (svaromålet och dupliken i mål T-64/95) har framhållit olika uppgifter som enligt dess mening visar att Titan deltog i de delar av överträdelsen som beskrivs i punkt 28, särskilt 28.15 i det ifrågasatta beslutet.

3500 Den har till att börja med hänvisat till innehållet i Zürich/Céligny-dokumentet (se ovan punkt 2539). Kommissionen menar att detta visar att ETF:s medlemmar snabbt övertalade Titan, som först ville överträda regeln om respekt för hemmamarknaderna, att samarbeta vid tillämpningen av denna regel genom att acceptera åtgärder som syftade till en uppdelning av marknaderna.

3501 Förstainstansrätten anser emellertid att Zürich/Céligny-dokumentet enbart visar att de västeuropeiska cementproducenterna på grund av de problem som den "destabiliserande industrin" gav upphov till (se titeln på detta dokument, dokument nr 33.126/18772) enades om flera åtgärder, bland annat stödåtgärder, som skulle undanröja denna destabiliserande import. Det bevisar inte att Titan, som naturligtvis inte deltog i utarbetandet av dokumentet och aldrig blev ombedd att godkänna dess innehåll, anslöt sig till det konkurrensbegränsande syftet med åtgärderna genom att acceptera att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna i utbyte mot att de europeiska producenterna köpte dess produk-

tionsöverskott. Dokumentet kan därför inte bevisa att de köp som nämns i punkt 28.15 i det ifrågasatta beslutet ingick i ett olagligt avtal mellan Blue Circle och Titan.

3502 Vidare har kommissionen på samma sätt som i det ifrågasatta beslutet (punkt 28.11) anfört att det framgår av Blue Circles interna promemoria från början av september 1986 (se ovan punkt 3468) att "Titan vid ett möte i Åten i förra veckan erbjöd sig att begränsa Heracles och Titans samlade försäljning i Förenade kungariket till en gemensamt fastställd kvot om 300 000 ton det första året och 500 000 ton det andra och det tredje året".

3503 Förstainstansrätten anser emellertid att denna promemoria inte bevisar att Titans erbjudande var en motprestation för de köp och kontrakt som nämns i punkt 28.15 i det ifrågasatta beslutet. I motsats till vad kommissionen har gjort gällande är uppgiften i promemorian om att "Titan anser att denna kvot för Förenade kungariket är ett tillägg till de mängder som Blue Circle har köpt för sina transaktioner i USA" inte något bevis för att det fanns ett samband mellan Blue Circles köp av cement från Titan för export till USA och Titans minskade verksamhet på den brittiska marknaden. Den vittnar på sin höjd om att Titan inte ville att de kvantiteter som Blue Circle köpte för sina transaktioner i USA skulle beaktas i ett eventuellt avtal om begränsning av importen till Förenade kungariket av grekisk cement.

3504 För övrigt uppfattade Blue Circle aldrig det ovannämnda erbjudandet som ett klart åtagande från Titan att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning i Förenade kungariket. I en skrivelse till Holderbank den 22 september 1986 (dokument nr 33.126/11094), det vill säga kort tid efter Titans erbjudande, framhöll Blue Circle att "det brittiska problemet ännu inte [var] löst". Såsom kommissionen har konstaterat (punkt 28.13), var begränsningen av den grekiska importen till Förenade kungariket resultatet av ett avtal i slutet av december 1986 mellan den brittiska och den grekiska regeringen, inte mellan producenterna i dessa länder.

3505 Vidare har kommissionen gjort gällande att Titan aktivt deltog i sökandet efter lösningar som i samtliga berörda parters intresse kunde garantera stabilitet på gemenskapsmarknaderna. Den har åberopat de olika handlingar som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet.

3506 Förstainstansrätten noterar att det är riktigt att de dokument som nämns i punkt 28.3, 28.5, 28.8 och 28.9 i det ifrågasatta beslutet rör diskussioner mellan Titan och europeiska cementproducenter, främst Blue Circle, i syfte att finna en lösning på problemet med importen av grekisk cement till Västeuropa.

3507 Såsom kommissionen emellertid har konstaterat (punkt 28.7) "lyckades medlemmarna i ETF inte nå ett gemensamt avtal med de grekiska producenterna [om att avlägsna de destabiliserande kvantiteterna från marknaden], eftersom de grekiska producenterna var mycket tveksamma till detta". Lösningen som innebar en begränsning av den grekiska exporten till Förenade kungariket var resultatet av ett avtal i december 1986 på regeringsnivå mellan Grekland och Förenade kungariket (se ovan punkt 3504).

3508 I vart fall visar inget av dokumenten som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet att Titan i utbyte mot de transaktioner som avses i punkt 28.15 åtog sig att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3509 Vidare har kommissionen gjort gällande att det av Blue Circles skrivelse av den 22 september 1986 till Holderbank framgår att de särskilda priser som hade fastställts i kontrakten mellan Titan och Blue Circle Atlantic inte berodde på kvaliteten på Titans produkter utan på att kontrakten hade ett konkurrensbegränsande syfte. Kommissionen har åberopat följande utdrag från Blue Circles interna promemoria angående ett möte den 17 september 1986 (dokument nr 33.126/11080—11082): "Presanis [Titan] har medgivit att de fördelaktiga priser som vi i år har betalat för leveranser till Boston och Baltimore förutsatte att vi fann en förhandlingslösning i Förenade kungariket och att nästa års affärstransaktioner därför skall diskuteras affärsmässigt, med hänsyn till [Blue Circle] Inc.:s intressen."

3510 Förstainstansrätten anser att dessa uppgifter i och för sig bekräftar att köpen som nämns i punkt 28.15 första och tredje stycket i det ifrågasatta beslutet från Blue Circles sida handlade om en stödåtgärd. Blue Circles interna promemoria av den 17 september 1986 visar också att Titan i utbyte mot dessa köp till fördelaktiga priser på sin höjd hade accepterat att överväga en förhandlingslösning på problemet med importen av grekisk cement till Förenade kungariket.

3511 Däremot bevisar uppgifterna inte att Titan i utbyte mot Blue Circles order på cement för export till Boston och Baltimore åtog sig att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning i Förenade kungariket. Tvärtom framhålls i Blue Circles skrivelse till Holderbank den 22 september 1986, såsom har konstaterats (se ovan punkt 3470), att det fortfarande, i slutet av september 1986, inte fanns någon lösning på problemet med importen av grekisk cement till Förenade kungariket.

3512 Mot bakgrund av det ovan anförda (punkterna 3439—3450 och 3466—3511) finner förstainstansrätten att kommissionen inte har styrkt att de köp och kontrakt som avses i punkt 28.15 i det ifrågasatta beslutet ingick i ett konkurrensbegränsande avtal mellan Titan och Blue Circle som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Nigeria och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna.

3513 Följaktligen skall artikel 4.4 b i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

3514 Det är då onödigt att pröva de synpunkter som Blue Circle (inlaga av den 10 februari 1997) och Titan (inlagor av den 10 februari och den 18 december 1997) har framfört i anledning av de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168 för att bevisa att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 b i det ifrågasatta beslutet.

2. Det avtal mellan Holderbank och Titan som avses i artikel 4.4 c i det ifrågasatta beslutet

3515 Enligt artikel 4.4 c i det ifrågasatta beslutet har Holderbank och Titan överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 19 juni 1986 till och med den 31 december 1990 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Afrika och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna".

3516 Uppgifterna om denna överträdelse återfinns i punkt 28.16 i redogörelsen för de faktiska omständigheterna och i punkt 56.6 och 56.8 i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet.

3517 I punkt 28.16 första stycket har kommissionen anfört följande:

"Det finns ett utkast till kontrakt mellan Titan och Umar (ett dotterbolag till Holderbank) daterat den 19 juni 1986. Utkastet är undertecknat av Titan men inte av Umar och det avser leveranser av klinker och cement till USA (dokument nr 33.126/19501—19511). Enligt Titan (s. 50 i Titans svar på meddelandet om anmärkningar) accepterade inte Umar kontraktet. Dock levererade Titan i juni och juli 1986 två sändningar av klinker och en sändning av cement om sammanlagt 61 437 ton till Umar. Denna mängd skall jämföras med vad som framgår av protokollet från ETF:s möte den 19 [augusti] 1986 (se ovan punkt 3): 'Holderbank har också gått med på att köpa (men har ännu inte undertecknat något kontrakt) 90 000 ton av Titan. En leverans om 7 000 ton har redan skett...'"

3518 Vidare har kommissionen hänvisat till (andra stycket) två kontrakt mellan Umar och Titan som undertecknades den 16 januari och den 18 december 1987 om leverans till Ideal Basic

Industries (ett amerikanskt dotterbolag till Holderbank) av minst 200 000 ton klinker år 1987 och 90 000 ton år 1988 (dokument nr 33.126/19482—19489).

3519 Kommissionen har även konstaterat (tredje stycket) att Pays-Bas Cement Co. (ett nederländskt dotterbolag till Holderbank) och Titan den 20 augusti 1988 undertecknade ett kontrakt om leverans mellan den 1 augusti 1988 och den 31 december 1990 av sammanlagt 300 000 ton klinker, varav minst hälften skulle avsättas i Benelux-länderna och resten i Afrika (dokument nr 33.126/19814—19843).

3520 Kommissionen har jämfört (fjärde stycket) de kvantiteter som är aktuella i de tre sistnämnda kontrakten med "ETF:s medlemmars åtagande att köpa 1 miljon ton eller mer, upp till 2—3 miljoner ton, av de grekiska producenterna (se de dokument som nämns ovan i punkterna 1—6)".

3521 I punkt 56.6 och 56.8 har kommissionen gjort följande bedömning:

"Holderbankkoncernens köp av cement från Titan i juni och juli 1986 och kontrakten mellan Holderbank och Titan som undertecknades den 16 januari 1987, den 18 december 1987 och den 20 augusti 1988 (se ovan punkt 28.16) ingick i ett avtal mellan företagen i strid med artikel 85.1 från och med den 19 juni 1986 till och med den 31 december 1990.

...

Syftet med dessa kontrakt var att förhindra att de två grekiska producenterna salde direkt på de europeiska marknaderna och att omdestinera en del av dessa mängder till andra marknader, vilket de berörda parterna var medvetna om (se ovan punkt 28.1—28.7 och 28.16—28.17)."

3522 Titan (T-64/95) och Holderbank (T-68/95) har framfört en argumentation i sak som syftar till att artikel 4.4 c i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras. Dessutom har Titan gjort gällande att kommissionen, då den fastställde den aktuella överträdelsen, åsidosatte dess rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge företaget tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen och därigenom undanhöll det uppgifter som var till dess fördel.

3523 I sak har Titan — utöver sin allmänna argumentation ovan i punkterna 3461—3464 — och Holderbank gjort gällande att de olika köp som nämns i punkt 28.16 i det ifrågasatta beslutet ingick i deras normala och redan befintliga affärsförbindelser. Transaktionerna hade inte något konkurrensbegränsande syfte. Titan har tillagt att handel mellan europeiska producenter av cement och klinker i syfte att återexportera till länder i eller utanför gemenskapen är vedertagen praxis.

3524 Vad beträffar de transaktioner som nämns i punkt 28.16 första stycket i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 3517), hänvisar förstainstansrätten till följande uppgifter i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkt 28.3 i det ifrågasatta beslutet):

"Holderbank har... gått med på att köpa (men har ännu inte undertecknat något kontrakt) 90 000 ton av Titan. En leverans om 7 000 ton har redan skett.

...

Holderbank har också köpt 50 000 klinker av Titan till ett pris av 19,80 USD fob. Det har redan levererats 25 000 ton, alltsammans till den amerikanska marknaden."

3525 I Blue Circles interna promemoria från början av september 1986 (se ovan punkt 3468) anges följande:

"Under de senaste veckorna har Blue Circle, Holderbank och Lafarge börjat köpa upp grekisk cement och klinker, i första hand från Titan, för transaktioner i USA och Kanada såsom ett tecken på god vilja, så att dörren lämnas öppen för grekerna."

3526 Med hänsyn till dessa utdrag från olika dokument hade kommissionen skäl att anse att Umars köp av cement och klinker från Titan i juni och juli 1986 åtminstone delvis var ett bidrag från Holderbank till de stödåtgärder som planerades i Zürich/Céligny-dokumentet för att avlägsna "cement från den destabiliserande industrin" från marknaden (punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18775) och som ETF skulle undersöka (se ovan punkt 2538).

3527 Vid utarbetandet av detta dokument erbjöd sig för övrigt Holderbank att avsätta en del av dessa "destabiliserande mängder" på den amerikanska marknaden.

3528 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som visar att Titan i utbyte mot dessa köp lovade Holderbank att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3529 Dessa köp utgjorde enbart ett "tecken på god vilja" från Holderbanks sida för att få Titan att tillsammans med de europeiska producenterna söka efter en lösning på problemet med importen av grekisk cement till Västeuropa.

3530 Vad därefter beträffar kontrakten av den 16 januari 1987, den 18 december 1987 och den 20 augusti 1988 (se ovan punkterna 3518 och 3519), finner förstainstansrätten att dokumenten avseende dessa kontrakt inte visar att Titan i utbyte mot kontrakten lovade Holderbank att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3531 Vad beträffar de handlingar som nämns i punkt 28.1—28.6 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 3520) och som kommissionen (punkt 28.16 fjärde stycket) har jämfört med de kvantiteter som är aktuella i kontrakten i fråga för att bevisa att kontrakten var olagliga, visar de till att börja med att flera europeiska producenter, som var medlemmar i ETF, vid utarbetandet av Zürich/Céligny-dokumentet nämnde de möjligheter som de hade att avsätta en del av det grekiska produktionsöverskottet utanför de europeiska marknaderna (se Zürich/Céligny-dokumentet, särskilt dokument nr 33.126/18775, nämnt i punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet).

3532 Vidare anges i dessa handlingar att Blue Circle, Holderbank och Lafarge i augusti 1986 hade "börjat köpa upp grekisk cement och klinker, i första hand från Titan, för transaktioner i USA och Kanada såsom ett tecken på god vilja, så att dörren [lämnades] öppen för grekerna" (punkt 28.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11083). Samtidigt undersökte deltagarna i ETF i augusti/september 1986 möjligheten att förhandla fram ett gemensamt avtal med de grekiska producenterna om köp av 1 miljon, eller möjligen 2—3 miljoner, ton av deras produktion mot att de grekiska producenterna upphörde med sina direktleveranser av cement i Västeuropa (punkt 28.2 och 28.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/10988—10990, 18858 och 18859). De europeiska producenternas "åtagande" att köpa de nämnda kvantiteterna ingick således i en gemensam förhandling där motprestationen bestod i att direktförsäljningen av grekiska produkter i Västeuropa upphörde.

3533 Såsom kommissionen har konstaterat "lyckades medlemmarna i ETF inte nå ett gemensamt avtal med de grekiska producenterna, eftersom de grekiska producenterna var mycket tveksamma till detta" (punkt 28.7 i det ifrågasatta beslutet).

3534 Kommissionen har genmält att orsaken till att det inte slöts något gemensamt köpavtal var att de grekiska producenterna föredrog enskilda avtal med vissa av ETF:s medlemmar.

3535 Den enda handling i det ifrågasatta beslutet som kan åberopas till stöd för detta påstående är protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF i Baden-Baden den 9 september 1986. I detta anges att "task force menar att den grekiska industrin inte längre är intresserad av ett gemensamt köpavtal, utan föredrar enskilda avtal med andra länder (exempelvis Italien)" (punkt 25.22 och 25.25 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18859). Vidare anges att "[m]ed hänsyn till den brittiska regeringens och andra institutioners stöd i kampen mot importen av subventionerad grekisk cement, är det för närvarande olämpligt att ingå några avtal." Dessa uppgifter bevisar inte att de grekiska producenterna och ETF:s medlemmar ingick enskilda köpavtal där motprestationen bestod i att de grekiska producenterna lovade att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3536 Under dessa omständigheter kan det inte på grundval av kommissionens jämförelse i punkt 28.16 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet fastslås att kontrakten mellan Holderbank och Titan som undertecknades den 16 januari 1987, den 18 december 1987 och den 20 augusti 1988 var olagliga.

3537 Kommissionen har åberopat (svaromålet och dupliken i mål T-64/95) ytterligare två omständigheter för att styrka att Titan deltog i de delar av överträdelsen som avses i punkt 28, särskilt 28.16, i det ifrågasatta beslutet.

3538 Den har till att börja med hänvisat till innehållet i Zürich/Céligny-dokumentet (se ovan punkt 3500).

3539 Förstainstansrätten erinrar om att av de skäl som angivits ovan i punkt 3501 kan det dokumentet emellertid inte bevisa att de transaktioner som nämns i punkt 28.16 ingick i ett olagligt avtal mellan Holderbank och Titan.

3540 Kommissionen har vidare gjort gällande att Titan aktivt deltog i sökandet efter lösningar som i samtliga berörda parters intresse kunde garantera stabilitet på gemenskapsmarknaderna.

Den har åberopat de olika handlingar som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet.

3541 Förstainstansrätten noterar att det är riktigt att det i flera av dessa dokument nämns diskussioner mellan Titan och europeiska cementproducenter i syfte att finna en lösning på det "grekiska problemet". I protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF i Baden-Baden den 9 september 1986 anges bland annat att "Titan vid det senaste mötet mellan Titan och Blue Circle/Holderbank förklarade att företaget var villigt att samarbeta".

3542 Såsom redan flera gånger har konstaterats (se bland annat ovan punkt 3507), ledde dessa diskussioner inte till något resultat på grund av de grekiska producenternas tveksamhet. Vad särskilt beträffar Förenade kungariket, löstes problemet med importen från Grekland genom ett avtal i december 1986 på regeringsnivå mellan Grekland och Förenade kungariket.

3543 I vart fall visar ingen av handlingarna som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet att Titan i utbyte mot de transaktioner som avses i punkt 28.16 lovade Holderbank att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3544 Mot bakgrund av det ovan anförda (punkterna 3439—3450 och 3524—3543) finner förstainstansrätten att kommissionen inte har styrkt att de leveranser och kontrakt som avses i punkt 28.16 i det ifrågasatta beslutet ingick i ett konkurrensbegränsande avtal mellan Titan och Holderbank som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till USA och Afrika och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna.

3545 Följaktligen skall artikel 4.4 c i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

3546 Det är då onödigt att pröva de synpunkter som Titan (inlagor av den 10 februari och den 18 december 1997) har framfört i anledning av de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168 för att bevisa att dess rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 c i det ifrågasatta beslutet.

3. Det avtal mellan Holderbank och Heracles som avses i artikel 4.4 d i det ifrågasatta beslutet

3547 Enligt artikel 4.4 d i det ifrågasatta beslutet har Holderbank och Heracles överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 9 maj 1986 till och med den 31 december 1990 ha deltagit i ett avtal som syftade till att förhindra att Heracles sålde cement direkt på de europeiska marknaderna och att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till andra marknader".

3548 Uppgifterna om denna överträdelse återfinns i punkt 28.17 i redogörelsen för de faktiska omständigheterna och i punkt 56.7 och 56.8 i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet.

3549 I punkt 28.17 första stycket har kommissionen anfört att Heracles och Umar "den 9 maj 1986 undertecknade... ett kontrakt om leverans av 100 000 ton cement (dokument nr 33.126/20057—20064)". Den har jämfört dessa kvantiteter med uppgifterna i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986: "Dessutom har Holderbank köpt 100 000 ton av Heracles, varav 40 000 ton har levererats."

3550 Vidare har kommissionen anfört (andra stycket) följande:

"Den 19 maj 1988 undertecknade Heracles och Umar ett kontrakt om leverans av 490 000 ton (därav 230 000 ton klinker och 260 000 ton klinker eller cement), fördelat på 110 000 ton år 1988, 190 000 ton år 1989 och 190 000 ton år 1990 (dokument nr 33.126/20063—20071). Enligt artikel 6 i detta kontrakt skall minst 230 000 ton klinker efter köparens val avsättas i Nederländerna, Luxemburg eller Belgien. Resterande klinker eller cement kan avsättas i andra länder men köparen skall först inhämta säljarens skriftliga samtycke."

3551 Kommissionen har jämfört (tredje stycket) de aktuella kvantiteterna i kontraktet med "Holderbanks och andra producenters erbjudande om att köpa 1 miljon ton eller mer, upp till 2—3 miljoner ton, av de grekiska producenterna (se de dokument som nämns ovan i punkterna 1—6)".

3552 I punkt 56.7 och 56.8 har kommissionen gjort följande bedömning:

"De kontrakt mellan Holderbankkoncernen och Heracles som undertecknades den 9 maj 1986 och den 19 maj 1988 (se ovan punkt 28.17) ingick i ett avtal mellan dessa företag i strid med artikel 85.1 från och med den 9 maj 1986 till och med den 31 december 1990.

Syftet med dessa kontrakt var att förhindra att de två grekiska producenterna sålde direkt på de europeiska marknaderna och att omdestinera en del av dessa mängder till andra marknader, vilket de berörda parterna var medvetna om (se ovan punkt 28.1—28.7 och 28.16—28.17)."

3553 I sak har Heracles (T-57/95) och Holderbank (T-68/95) bestritt att den överträdelse som fastställts i artikel 4.4 d i det ifrågasatta beslutet förelåg.

3554 Heracles menar att kommissionen har missbedömt företagets ställning och strategi på marknaden samt de ekonomiska förhållanden som fick företaget att från och med år 1986 vända sig mot gemenskapsmarknaderna för att överleva. Företaget har framhållit att det stötte på flera hinder och svårigheter när det skulle avsätta sin produktion på dessa marknader. Det berodde dels på den ekonomiska konjunkturen, de västeuropeiska marknadernas struktur och företagets geografiska läge, ekonomiska ställning och infrastruktur, dels på upprättandet av ETF. Detta hindrade emellertid inte företaget från att ingå kontrakt med olika europeiska producenter och avsevärt öka exporten till Europa från och med år 1986. Det kan under dessa omständigheter inte göras gällande att företaget medvetet, i strid med sina egna intressen, skulle ha deltagit i avtal som begränsade dess exportmöjligheter.

3555 Heracles och Holderbank har gjort gällande att de kontrakt som nämns i punkt 28.17 i det ifrågasatta beslutet var normala affärstransaktioner utan konkurrensbegränsande syfte och verkan. De har vidhållit att Umar, Heracles handelspartner i dessa transaktioner, var specialiserat på internationell handel med cement och klinker.

3556 Vad beträffar det kontrakt av den 9 maj 1986 som nämns i punkt 28.17 första stycket i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 3549), hänvisar förstainstansrätten till följande uppgifter i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkt 28.3 i det ifrågasatta beslutet): "Dessutom har Holderbank köpt 100 000 ton av Heracles, varav 40 000 ton har levererats. Bloom är inblandad i den sistnämnda affären, eftersom det är Bloom som lossar fartygen i Mississipi och ombesörjer frakten till marknaden i Dundee."

3557 Med hänsyn till detta utdrag hade kommissionen skäl att anse att Holderbank hade haft för avsikt att framställa kontraktet i fråga, som rörde leverans av 100 000 ton cement, som ett bidrag till de stödåtgärder som planerades i Zürich/Céligny-dokumentet för att avlägsna "cement från den destabiliserande industrin" från marknaden (punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18775) och som ETF skulle undersöka (se ovan punkt 2538).

3558 Det är ostridigt att problemet med importen av grekisk cement till Västeuropa uppkom mot slutet av år 1985 eller i början av år 1986 (punkt 24.1 i det ifrågasatta beslutet). Holderbank kunde därför, utan att invänta en strukturerad konkurrensbegränsande samverkan med sina europeiska kolleger, genom sitt dotterbolag Umar vidta åtgärder för att undanröja det hot som denna import utgjorde och dessa åtgärder framställdes sedan som ett bidrag till de stödåtgärder som man enades om inom ETF.

3559 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet om att Heracles i utbyte mot detta kontrakt lovade Holderbank att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna. Enligt de handlingar som nämns i punkterna 25—28 i det ifrågasatta beslutet ingicks detta kontrakt innan diskussionerna inleddes mellan de europeiska och de grekiska producenterna i syfte att finna en lösning på problemet med importen av grekisk cement till Västeuropa.

3560 Det faktum att Heracles inte åtog sig att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna i utbyte mot det kontrakt som företaget ingick med Umar den 9 maj 1986 bekräftas av följande utdrag från protokollet från Heracles styrelsemöte den 23 juli 1986 (dokument nr 33.126/19878—19880, som inte nämns i det ifrågasatta beslutet):

"De europeiska producenterna har bildat en enad front med britterna för att hindra oss från att inträda på den brittiska marknaden med Titan. Ställda inför denna hotbild erbjöd de oss mindre mängder för export till Amerika. Vi avvisade naturligtvis ett sådant avtal, eftersom det inte var i vårt intresse, och vi gav inte heller efter för deras hot och utpressning. De fortsatte emellertid att hota oss och slöt leden genom att finansiera ett bolag som är baserat i Schweiz i syfte att föra krig mot oss... Det är ett faktum... att denna sammanslutning av europeiska cementproducenter är fruktansvärd, eftersom de kontrollerar 120 miljoner ton cement, men trots det gav vi inte efter för deras hot. Detta resulterade i att endast britterna begärde förhandlingar och de erbjöd oss tillfredsställande mängder i Amerika. Ännu en gång fick vi kämpa för våra ställningar, eftersom vi även ville få in en fot i Förenade kungariket, vilket britterna till slut gick med på, men vi förhandlar fortfarande."

3561 Vad beträffar kontraktet av den 19 maj 1988, som nämns i punkt 28.17 andra stycket i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 3550), finner förstainstansrätten att dokumenten avseende

detta kontrakt inte visar att Heracles i utbyte mot kontraktet lovade Holderbank att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3562 Med hänsyn till bedömningen ovan i punkterna 3531—3535 av de ovannämnda handlingarna, kan det inte på grundval av kommissionens jämförelse, baserad på de handlingar som nämns i punkt 28.1—28.6 i det ifrågasatta beslutet, av de aktuella kvantiteterna i kontraktet och "Holderbanks och andra producenters erbjudande om att köpa 1 miljon ton eller mer, upp till 2—3 miljoner ton, av de grekiska producenterna" (punkt 28.17 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet) fastslås att kontraktet var olagligt.

3563 Kommissionen (svaromålet i mål T-57/95) har framhållit ytterligare omständigheter som enligt dess mening visar att Heracles gjorde sig skyldig till en överträdelse när det deltog i de kontrakt som nämns i punkt 28.17 i det ifrågasatta beslutet.

3564 Kommissionen har mera generellt åberopat de omständigheter som nämns i punkt 28 i det ifrågasatta beslutet och gjort gällande att Heracles kände till ETF och de diskussioner som ägde rum inom detta organ i syfte att styra en del av det grekiska produktionsöverskottet till andra marknader än de västeuropeiska. Heracles var till och med inblandat i dessa diskussioner. Företaget deltog således i att lösa problemet med importen av grekisk cement med full vetskap om saken. Särskilt de dokument som nämns i punkt 28.9 visar att Heracles deltog i förhandlingarna.

3565 Förstainstansrätten konstaterar att det är riktigt att flera av de handlingar som nämns i punkt 28, särskilt 28.5 och 28.9, i det ifrågasatta beslutet visar att Heracles deltog i diskussioner med de grekiska cementproducenterna, i första hand Blue Circle, i syfte att finna en lösning på problemet med importen av grekisk cement till Västeuropa.

3566 Såsom redan flera gånger har konstaterats (se bland annat ovan punkt 3507), ledde dessa diskussioner inte till något resultat på grund av de grekiska producenternas tveksamhet. Vad särskilt beträffar Förenade kungariket, löstes problemet med importen från Grekland genom ett avtal i december 1986 på regeringsnivå mellan Grekland och Förenade kungariket.

3567 I vart fall visar ingen av handlingarna som nämns i punkt 28 i det ifrågasatta beslutet att Heracles i utbyte mot de kontrakt som avses i punkt 28.17 lovade Holderbank att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3568 Mot bakgrund av det ovan anförda (punkterna 3439—3450 och 3556—3567) finner förstainstansrätten att kommissionen inte har styrkt att de kontrakt mellan Holderbankkoncernen och Heracles som undertecknades den 9 maj 1986 och den 19 maj 1988 ingick i ett konkurrensbegränsande avtal mellan dessa två företag som syftade till att förhindra att Heracles sålde cement direkt på de europeiska marknaderna och att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till andra marknader.

3569 Följaktligen skall artikel 4.4 d i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

4. Det avtal mellan Lafarge och Titan som avses i artikel 4.4 e i det ifrågasatta beslutet

3570 Enligt artikel 4.4 e i det ifrågasatta beslutet har Lafarge och Titan överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 22 juli 1986 till och med den 31 december 1991 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder klinker som producerats av Titan till Kanada och att förhindra att Titan sålde direkt på de europeiska marknaderna".

3571 Uppgifterna om denna överträdelse återfinns i punkt 28.18 och 28.19 tredje och fjärde stycket i redogörelsen för de faktiska omständigheterna och i punkt 56.9 och 56.11 i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet.

3572 I punkt 28.18 första stycket har kommissionen hänvisat till följande uppgifter i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986: "Lafarge har köpt en sändning av Titan för export till Montreal och kommer att köpa en ny sändning i september."

3573 Kommissionen har därefter hänvisat (andra stycket) till Lafarges interna dokument av den 28 januari 1986 (och inte av den 28 januari 1987 såsom felaktigt har angivits) och av den 8 juli 1986 samt till en tabell över Lafarges köp från Grekland år 1986 (dokument nr 33.126/14407, 14412 och 14417). Av dessa dokument (samma stycke) framgår att "Lafarge den 22 juli 1986 genom CFCI köpte 33 051 ton klinker i Grekland för leverans till Montreal den 5—10 augusti 1986 och den 19 augusti 1986 köpte 29 806 ton klinker till Canada Cement Lafarge".

3574 Kommissionen har även konstaterat (tredje stycket) att Titan "den 12 juni 1987 ingick... ett avtal med Lafarge om försäljning av 26 000 ton klinker till Montreal (dokument nr 33.126/14433—14437)".

3575 Slutligen har kommissionen (fjärde stycket) åberopat kontraktet av den 3 juni 1988 (dokument nr 33.126/14422—14424), som ingår i kontraktet av den 20 oktober 1988 (dokument nr 33.126/19708—19721), genom vilket "Titan och Lafarge kom överens om leverans av 150 000 ton klinker om året, från och med den 1 november 1988 till och med den 31 december 1991, varav hälften skulle exporteras till Frankrike och de franska öarna".

3576 Enligt kommissionen (femte stycket) skulle de kvantiteter som kontrakten avsåg jämföras med "Lafarges och andra producenters erbjudande om att köpa 1 miljon ton eller mer, upp till 2—3 miljoner ton, av de grekiska producenterna".

3577 I punkt 56.9 och 56.11 har kommissionen gjort följande bedömning:

"Lafarges direkta eller indirekta köp från Titan den 22 juli 1986, den 19 augusti 1986 och den 12 juni 1987 samt kontrakten mellan Lafarge och Titan av den 3 juni 1988 och den 20 oktober 1988 (se ovan punkt 28.18) ingick i ett avtal mellan dessa företag i strid med artikel 85.1 från och med den 22 juli 1986 till och med den 31 december 1991.

...

Syftet med dessa kontrakt var att förhindra att de två grekiska producenterna sålde direkt på de europeiska marknaderna och att omdestinera en del av dessa mängder till andra marknader, vilket de berörda parterna var medvetna om (se ovan punkt 28.1—28.7 och 28.18—28.19)."

3578 Lafarge (T-43/95) och Titan (T-64/95) har framfört en argumentation i sak som syftar till att artikel 4.4 e i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras. Dessutom har de gjort gällande att kommissionen, då den fastställde den aktuella överträdelsen, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

3579 I sak har Lafarge till att börja med gjort gällande att kommissionen inte tog hänsyn till särdragen i den internationella handeln med cement och klinker när den bedömde de transaktioner som nämns i punkt 28.18 i det ifrågasatta beslutet. Det fanns ett klart missförhållande mellan de avsättningsmöjligheter som de marknader som köpen var avsedda för erbjöd och det överskott som de grekiska cementproducenterna försökte få avsättning för vid denna tidpunkt. Kommissionen tog inte heller hänsyn till skillnaden mellan cement och klinker.

3580 Vidare har Lafarge och Titan — utöver det sistnämnda företagets allmänna argumentation ovan i punkterna 3461—3464 — gjort gällande att de ovannämnda köpen ingick i deras tidigare affärsförbindelser och enbart var lagligt motiverade.

3581 Vad för det första beträffar de köp som nämns i punkt 28.18 andra stycket i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 3573), hänvisar förstainstansrätten till följande uppgifter i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986 (punkt 28.3 i det ifrågasatta beslutet): "Lafarge har köpt en sändning av Titan för export till Montreal och kommer att köpa en ny sändning i september."

3582 I Blue Circles interna promemoria från början av september 1986 (se ovan punkt 3468) anges följande: "Under de senaste veckorna har Blue Circle, Holderbank och Lafarge börjat köpa upp grekisk cement och klinker, i första hand från Titan, för transaktioner i USA och Kanada såsom ett tecken på god vilja, så att dörren lämnas öppen för grekerna."

3583 Trots att det i de dokument från Lafarge som avses i punkt 28.18 andra stycket inte anges att de order på grekisk cement som nämns däri var riktade till Titan, gjorde kommissionen rätt när den jämförde dessa order med uppgifterna i protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986, eftersom det rörde sig om samma tidpunkter och samma destinationer. Av denna jämförelse framgår att Lafarge genom köpen bidrog till de stödåtgärder som planerades i Zürich/Céligny-dokumentet för att avlägsna "cement från den destabiliserande industrin" från marknaden (punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18775) och som ETF skulle undersöka (se ovan punkt 2538).

3584 Det finns emellertid inga uppgifter i det ifrågasatta beslutet som visar att Titan i utbyte mot dessa order lovade Lafarge att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3585 Dessa köp utgjorde enbart ett "tecken på god vilja" från Lafarges sida för att få Titan att tillsammans med de europeiska producenterna söka efter en lösning på problemet med importen av grekisk cement till Västeuropa.

3586 Vad för det andra beträffar de kontrakt som nämns i punkt 28.18 tredje och fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 3574 och 3575), finner förstainstansrätten att dokumenten avseende dessa kontrakt inte visar att Titan i utbyte mot kontrakten lovade Lafarge att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3587 Med hänsyn till bedömningen ovan i punkterna 3531—3535 av de handlingar som nämns i punkt 28.1—28.6, kan det inte på grundval av kommissionens jämförelse av de aktuella kvantiteterna i kontrakten och "Lafarges och andra producenters erbjudande om att köpa 1 miljon ton eller mer, upp till 2—3 miljoner ton, av de grekiska producenterna" (punkt 28.18 femte stycket i det ifrågasatta beslutet) fastslås att kontrakten var olagliga.

3588 Vidare har kommissionen i punkt 28.19 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet åberopat det faktum att kontraktet av den 20 oktober 1988, som innefattar kontraktet av den 3 juni 1988 (punkt 28.18 fjärde stycket), nämndes vid EPC:s möte den 20 oktober 1988, vilket framgår av Ciments français protokoll från detta möte (dokument nr 33.126/18179 och 18180).

3589 I det sistnämnda protokollet anges bland annat följande:

"Lafarge för närvarande två förhandlingar med grekerna. Förhandlingarna är mycket komplicerade på grund av att grekerna är petiga.

...

... förhandlingen med Titan är svårare. Lafarge vill inkludera sitt kontrakt i byteshandeln med Dassault-planen, vilket skulle ge dem en kommission på 3 procent.

G. Liduena har naturligtvis fört många bilaterala diskussioner med grekerna, men även med Hispacement."

3590 Parterna har inte bestritt att "förhandlingen med Titan", som Lafarge nämnde vid detta möte, rörde det kontrakt som de slöt den 20 oktober 1988, det vill säga samma dag som mötet hölls. Detta kontrakt undertecknades för övrigt i Barcelona, det vill säga i samma stad som det aktuella EPC-mötet hölls.

3591 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att det i utdraget från det ovannämnda protokollet från mötet inte finns några belägg för att Titan i utbyte mot kontraktet lovade Lafarge att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3592 Kommissionen har åberopat (svaromålet och dupliken i mål T-64/95) ytterligare två omständigheter för att styrka att Titan gjorde sig skyldig till en överträdelse när företaget deltog i de transaktioner som avses i punkt 28, särskilt 28.18, i det ifrågasatta beslutet.

3593 Den har till att börja med hänvisat till innehållet i Zürich/Céligny-dokumentet (se ovan punkt 3500).

3594 Förstainstansrätten erinrar om att av de skäl som angivits ovan i punkt 3501 kan det dokumentet emellertid inte bevisa att de transaktioner som nämns i punkt 28.18 ingick i ett olagligt avtal mellan Lafarge och Titan.

3595 Kommissionen har vidare gjort gällande att Titan aktivt deltog i sökandet efter lösningar som i samtliga berörda parters intresse kunde garantera stabilitet på gemenskapsmarknaderna. Den har åberopat de olika handlingar som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet.

3596 Förstainstansrätten noterar att det är riktigt att flera av dessa dokument visar att Titan deltog i diskussioner med de europeiska cementproducenterna i syfte att finna en lösning på problemet med importen av grekisk cement till Västeuropa.

3597 Såsom redan flera gånger har konstaterats (se bland annat ovan punkt 3507), ledde dessa diskussioner inte till något resultat. I vart fall visar ingen av handlingarna som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet att Titan i utbyte mot de transaktioner som avses i punkt 28.18 lovade Lafarge att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3598 Mot bakgrund av det ovan anförda (punkterna 3439—3450 och 3581—3597) finner förstainstansrätten att kommissionen inte har styrkt att de köp och kontrakt mellan Lafarge och Titan som avses i punkt 28.18 i det ifrågasatta beslutet ingick i ett konkurrensbegränsande avtal mellan dessa parter som syftade till att omdirigera vissa mängder klinker som producerats av Titan till Kanada och att förhindra att Titan sålde direkt på de europeiska marknaderna.

3599 Följaktligen skall artikel 4.4 e i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

3600 Det är då onödigt att pröva de synpunkter som Lafarge (inlaga av den 28 januari 1998) och Titan (inlagor av den 10 februari och den 18 december 1997) har framfört i anledning av de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168 för att bevisa att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 e i det ifrågasatta beslutet.

5. Det avtal mellan Lafarge och Heracles som avses i artikel 4.4 f i det ifrågasatta beslutet

3601 Enligt artikel 4.4 f i det ifrågasatta beslutet har Lafarge och Heracles överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 1 juni 1988 till och med den 15 juni 1991 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till bestämmelseorter utanför Europa och att förhindra att Heracles sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna".

3602 Uppgifterna om denna överträdelse återfinns i punkt 28.19 i redogörelsen för de faktiska omständigheterna och i punkt 56.10 och 56.11 i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet.

3603 I punkt 28.19 första stycket har kommissionen anfört följande:

"Den 17 juni 1988 undertecknade Lafarge Overseas America och Heracles ett kontrakt som skulle gälla mellan den 1 juni 1988 och den 15 juni 1991 (dokument nr 33.126/14454—14469). Detta kontrakt avsåg leverans av 500 000 ton klinker och cement varje år under kontraktstiden. Leveranserna av klinker kunde avsättas utanför Frankrike och en del av cementen kunde exporteras till de länder som angavs i tillägg 2, vilket i fråga om Europa innebar Frankrike, Portugal, Skandinavien och Turkiet, men den övervägande delen skulle avsättas i Frankrike. Priset på klinker och cement som levererades till Frankrike kunde variera beroende på cementpriserna i Frankrike (dokument nr 33.126/14446—14453)."

3604 Kommissionen har jämfört (andra stycket) de kvantiteter som är aktuella i detta kontrakt med "Lafarges och andra producenters erbjudande om att köpa 1 miljon ton eller mer, upp till 2—3 miljoner ton, av de grekiska producenterna".

3605 I punkt 56.10 och 56.11 har kommissionen gjort följande bedömning:

"Kontraktet mellan Lafarge och Heracles av den 17 juni 1988 (se ovan punkt 28.19) ingick i ett avtal mellan dessa företag i strid med artikel 85.1 från och med den 1 juni 1988 till och med den 15 juni 1991.

Syftet med [detta] kontrakt var att förhindra att de två grekiska producenterna sålde direkt på de europeiska marknaderna och att omdestinera en del av dessa mängder till andra marknader, vilket de berörda parterna var medvetna om (se ovan punkt 28.1—28.7 och 28.18—28.19)."

3606 Lafarge (T-43/95) och Heracles (T-57/95) har framfört en argumentation i sak som syftar till att artikel 4.4 f i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras. Dessutom har Lafarge gjort gällande att kommissionen, då den fastställde den aktuella överträdelsen, åsidosatte företagets rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge det tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen och därigenom undanhöll det uppgifter som var till dess fördel.

3607 I sak har Lafarge framfört samma argument som det som förstainstansrätten har redogjort för ovan i punkt 3579. Heracles har även gjort gällande att kommissionen vid prövningen av kontraktet i fråga inte tog hänsyn till skillnaden mellan marknaderna för cement och klinker, som den hade accepterat i det ifrågasatta beslutet.

3608 Vidare har Lafarge och Heracles — utöver det sistnämnda företagets allmänna argumentation ovan i punkt 3554 — gjort gällande att deras kontrakt av den 17 juni 1988 ingick i deras tidigare affärsförbindelser och enbart var lagligt motiverade. Kontraktet hade varken konkurrensbegränsande syfte eller verkan.

3609 Förstainstansrätten finner att dokumenten avseende detta kontrakt inte visar att Heracles i utbyte mot kontraktet lovade Lafarge att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3610 Med hänsyn till bedömningen ovan i punkterna 3531—3535 av de handlingar som nämns i punkt 28.1—28.6, kan det inte på grundval av kommissionens jämförelse av de aktuella kvantiteterna i kontraktet och "Lafarges och andra producenters erbjudande om att köpa 1 miljon ton eller mer, upp till 2—3 miljoner ton, av de grekiska producenterna" (punkt 28.19 andra stycket) fastslås att kontraktet var olagligt.

3611 Vidare har kommissionen i punkt 28.19 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet åberopat det faktum att detta kontrakt nämndes vid EPC:s möte den 20 oktober 1988, vilket framgår av Ciments français protokoll från detta möte (dokument nr 33.126/18179 och 18180).

3612 Förstainstansrätten hänvisar till följande uppgifter i det sistnämnda protokollet:

"Lafarge för närvarande två förhandlingar med grekerna. Förhandlingarna är mycket komplicerade på grund av att grekerna är petiga.

Förhandlingen med Heracles förefaller att vara avslutad (Lafarge skall ge dem en leveransplan nästa månad, när deras budget för år 1989 är färdig).

...

G. Liduena har naturligtvis fört många bilaterala diskussioner med grekerna, men även med Hispacement."

3613 Förstainstansrätten finner att även om det antas att kommissionen gjorde rätt när den jämförde Heracles och Lafarges kontrakt av den 17 juni 1988 med Lafarges uppgifter vid EPC:s möte den 20 oktober 1988 om förhandlingarna med Heracles, måste det konstateras att det i det ovannämnda utdraget från Ciments français protokoll från mötet inte finns några belägg för att Heracles i utbyte mot kontraktet av den 17 juni 1988 lovade Lafarge att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3614 Kommissionen (svaromålet i mål T-43/95) har vidare framhållit att det i kontraktet angavs att inköpspriset kunde variera beroende på priserna på cement och klinker på den franska marknaden. Enligt kommissionen visar denna klausul att de köp som var aktuella i kontraktet skulle förhindra konkurrens från de grekiska producenterna på gemenskapsmarknaden.

3615 Förstainstansrätten finner emellertid att, oavsett vilket syfte denna klausul hade, det inte finns några bevis för att Heracles i utbyte mot kontraktet i fråga lovade Lafarge att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3616 Mot bakgrund av det ovan anförda (punkterna 3439—3450 och 3609—3615) finner förstainstansrätten att kommissionen inte har styrkt att kontraktet av den 17 juni 1988 mellan Lafarge och Heracles ingick i ett konkurrensbegränsande avtal mellan dessa parter som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Heracles till bestämmelseorter utanför Europa och att förhindra att Heracles sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna.

3617 Följaktligen skall artikel 4.4 f i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

3618 Det är då onödigt att pröva de synpunkter som Lafarge (inlaga av den 28 januari 1998) har framfört i anledning av de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168 för att bevisa att dess rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 f i det ifrågasatta beslutet.

6. Det samordnade förfarande mellan CBR, Heracles och Titan som avses i artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet

3619 Enligt artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet har CBR, Heracles och Titan överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 4 maj 1988 till och med den 31 december 1990 ha deltagit i ett samordnat förfarande avseende leverans — via Umar — av klinker avsett för CBR och ENCI i Belgien och i Nederländerna, och som syftade till att förhindra att två grekiska producenter sålde direkt på de europeiska marknaderna".

3620 Uppgifterna om denna överträdelse återfinns i punkt 28.20 och 28.21 i redogörelsen för de faktiska omständigheterna och i punkt 56.12 i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet.

3621 I punkt 28.20 andra stycket i det ifrågasatta beslutet har kommissionen anfört att "Umar och Pays-Bas Cement Co. den 19 maj 1988 och den 20 augusti 1988 [undertecknade] kontrakt med Heracles respektive Titan om leverans av klinker, varav minst hälften skulle avsättas i Beneluxländerna".

3622 Vidare har kommissionen anfört följande (tredje stycket):

"Den 15 juli 1988 ingick Umar och CBR ett kontrakt om de allmänna villkoren för leverans av grekisk klinker (dokument nr 33.126/18117—18121). Genom telexmeddelanden av den 13 september 1988, den 27 januari 1989 och den 24 mars 1989 gav CBR Umar order på 25 000 ton klinker per order (dokument nr 33.126/18122—18124). I sjötransportkontrakten för dessa tre order anges CBR som mottagare och Titan som leverantör/avsändare (dokument nr 33.126/18125—18127)."

3623 Slutligen har kommissionen återgivit (fjärde stycket) följande utdrag från det handskrivna protokollet från CBR:s styrelsemöte den 4 maj 1988 angående det i den föregående punkten nämnda leveranskontraktet (dokument nr 33.126/7632 och 7633):

"Det är bättre att importera klinker än cement till Benelux-länderna, eftersom klinker inte ger någon möjlighet att påverka marknaden, och därför ingick Celis med gemenskapens godkännande ett avtal om import av klinker från Grekland. Denna klinker skall användas i blandningsanläggningar i Nederländerna och Belgien. Genom det Madridbaserade bolaget [U]mar (som är ett internationellt handelsföretag) skall Celis teckna kontrakt om import av grekisk klinker i utbyte mot att Grekland begränsar sin export av cement till Benelux-länderna. Kontraktstiden är fastställd till två år och kontraktet avser 280 000 ton, vilket motsvarar 1,65 procent av vår konsumtion. Priset fob Grekland är 29,5 USD jämte transport- och lossningskostnader. Ordföranden tackar Celis för det goda resultat som han har uppnått genom förhandlingen av detta kontrakt."

3624 I punkt 56.12 har kommissionen gjort följande bedömning:

"Kontraktet mellan Umar och CBR av den 15 juli 1988 (se ovan punkt 28.20—28.21) innebar en indirekt tillämpning av ett samordnat förfarande mellan CBR, Heracles och Titan om en begränsning av dessa grekiska producenters försäljning i Benelux-länderna i utbyte mot CBR:s köp och utgjorde därför en överträdelse av artikel 85.1 från och med den 4 maj 1988 till och med den 31 december 1990.

Syftet med dessa kontrakt var att förhindra att de två grekiska producenterna sålde direkt på marknaderna i Benelux-länderna, vilket de berörda parterna var medvetna om (se ovan punkt 28.1—28.7, 28.16—17 och 28.20—28.21)."

3625 Förstainstansrätten konstaterar att även om den konkurrensbegränsande samverkan som påstås föreligga mellan CBR, Heracles och Titan skulle anses vara ett samordnat förfarande, framgår det av det sistnämnda utdraget från det ifrågasatta beslutet att kommissionen gjorde gällande att de berörda parterna genom denna konkurrensbegränsande samverkan strävade efter att uppnå samma mål som de avtal hade som nämns i artikel 4.4 b—4.4 f och artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet, det vill säga att förhindra de grekiska producenternas direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3626 De tre berörda sökandena har framfört en argumentation i sak som syftar till att artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras. Dessutom har CBR och Titan gjort gällande att kommissionen, då den fastställde den aktuella överträdelsen, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

3627 I sak har CBR (T-25/95), Heracles (T-57/95) och Titan (T-64/95) bestritt att de transaktioner som nämns i punkt 28.20 i det ifrågasatta beslutet utgör en överträdelse.

3628 CBR har gjort gällande att företaget hade ett verkligt behov av den klinker som det köpte av Umar i enlighet med deras avtal av den 15 juli 1988. Såsom framgår av det officiella protokollet från företagets styrelsemöte den 4 maj 1988 (punkt 28.21 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/7629—7631), skulle företaget då bemöta en oväntad ökning av cementkonsumtionen på dess naturliga marknad. CBR har även anfört att företaget ville fullgöra de kontrakt om export av klinker som det hade ingått med Scancem i början av år 1988. Slutligen har företaget lämnat en förklaring till skillnaden mellan kommissionens och dess egen uppskattning av ökningen av dess cementleveranser år 1988 (se punkt 28.21 sista stycket i det ifrågasatta beslutet). Företaget har även hänvisat till det jämförande underlag (år 1985) som det använde i sitt svar på meddelandet om anmärkningar för att visa hur mycket dess leveranser av cement och klinker hade ökat mellan åren 1988 och 1990.

3629 CBR har anfört att det handskrivna protokoll som nämns i punkt 28.20 i det ifrågasatta beslutet utarbetades av en av företagets sekreterare. Detta protokoll innehåller uppenbara felaktigheter som kommissionen inte har ifrågasatt och det har därför inte något bevisvärde.

3630 Heracles har — utöver sin allmänna argumentation ovan i punkt 3554 — vidhållit att det kontrakt som företaget slöt med Umar den 19 maj 1988 var lagligt. Företaget har bestritt jämförelsen i punkt 28.20 och 28.21 i det ifrågasatta beslutet mellan detta kontrakt och det kontrakt om leverans av klinker som CBR och Umar slöt den 15 juli 1988. Umar var ett bolag för internationell handel med klinker och cement och bedömde följaktligen självständigt vem företaget ville sälja cement och klinker till. Heracles var inte inblandat i denna transaktion. Kommissionen har för övrigt inte bevisat att så var fallet.

3631 Titan har — utöver sin allmänna argumentation ovan i punkterna 3461—3464 — gjort gällande att det kontrakt som företaget slöt med Pays-Bas Cement Co. den 20 augusti 1988 ingick i dess normala affärsförbindelser. Enligt Titan berodde det beslut att leverera klinker till CBR som Umar fattade helt självständigt inte på en konkurrensbegränsande samverkan mellan Titan och CBR. Vidare har företaget framhållit att även om CBR kunde ha haft intrycket att det uppfyllde ett löfte till medlemmarna i ETF när det köpte klinker från Titan av Umar, var Titan inte medvetet om ett sådant löfte.

3632 Förstainstansrätten påpekar att det i det ovannämnda handskrivna protokollet från CBR:s styrelsemöte den 4 maj 1988 anges att "Celis [genom Umar skall] teckna kontrakt om import av grekisk klinker i utbyte mot att Grekland begränsar sin export av cement till Benelux-länderna".

3633 Enligt dessa uppgifter önskade CBR villkora kontraktet i fråga av att de grekiska producenterna åtog sig att begränsa sin direktförsäljning av cement på marknaderna i Benelux-länderna. Uppgifterna bevisar emellertid inte att CBR till slut faktiskt erhöll ett sådant löfte av de grekiska producenterna, i synnerhet av Heracles och Titan.

3634 Det är ostridigt att CBR vid denna tidpunkt upplevde en ökning av konsumtionen på sin naturliga marknad. Parterna är endast oeniga om ökningens omfattning (se punkt 28.21 näst sista och sista stycket i det ifrågasatta beslutet). Under dessa omständigheter kunde CBR den 15 juli 1988 ingå importkontraktet med Umar, trots att företaget inte hade lyckats erhålla något löfte från de grekiska producenterna om att de i framtiden skulle begränsa sin direktförsäljning av cement på marknaderna i Benelux-länderna.

3635 I punkt 28.21 näst sista stycket i det ifrågasatta beslutet har kommissionen hänvisat till följande utdrag från CBR:s svar på meddelandet om anmärkningar: "Genom att köpa klinker av de grekiska producenterna hoppades CBR på att kunna minska deras intresse av att exportera cement till Belgien". Under det skriftliga och muntliga förfarandet har kommissionen dessutom framhållit att det importkontrakt som CBR slöt ingick i de stödåtgärder som ETF, där CBR deltog, rekommenderade för att undvika en destabilisering av de europeiska marknaderna.

3636 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att dessa omständigheter inte bevisar att Heracles och Titan hade lovat att begränsa sin direktförsäljning av cement på marknaderna i Benelux-länderna i utbyte mot det importkontrakt som CBR och Umar ingick i juli 1988.

3637 I punkt 28.20 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen kopplat ihop CBR:s och Umars kontrakt av den 15 juli 1988 om import av grekisk klinker med Umars och Heracles kontrakt

av den 19 maj 1988 och med Pays-Bas Cement Co.:s och Titans kontrakt av den 20 augusti 1988, enligt vilka minst hälften av de aktuella kvantiteterna skulle avsättas på marknaderna i Benelux-länderna. Vid förhandlingen i mål T-25/95 framhöll kommissionen särskilt att de två sistnämnda kontrakten involverade dotterbolag till Holderbank, som var ett av de huvudansvariga företagen för ETF och dess verksamhet.

3638 Förstainstansrätten finner att även om det antas att kommissionen gjorde rätt när den jämförde dessa olika kontrakt, måste det konstateras att det i dokumenten angående dessa kontrakt inte finns några belägg för att Heracles och Titan i utbyte mot kontrakten åtog sig att begränsa sin direktförsäljning av cement på marknaderna i Benelux-länderna i enlighet med CBR:s önskan.

3639 Vid förhandlingen i mål T-25/95 uppgav kommissionen att det både i det handskrivna protokollet och i det officiella protokollet från CBR:s styrelsemöte den 4 maj 1988 nämns att CBR:s ordförande tackade Celis för det "goda resultat" som han hade uppnått under förhandlingarna.

3640 Förstainstansrätten noterar emellertid att det inte finns några belägg för att CBR:s ordförande därmed avsåg att tacka Celis för att han hade erhållit ett löfte från Heracles och Titan om att de skulle begränsa sin direktförsäljning av cement på marknaderna i Benelux-länderna i utbyte mot det importkontrakt som Celis skulle ingå med Umar. Tvärtom framgår det av det handskrivna protokollet från mötet (se ovan punkt 3632) att något sådant löfte ännu inte hade erhållits. Det "goda resultat" som avses kan ha gällt det inköpspris som Celis hade förhandlat fram med Umar eller det faktum att han hade valt import av klinker i stället för cement "eftersom klinker inte ger [de grekiska producenterna] någon möjlighet att påverka marknaden" (samma dokument).

3641 Kommissionen har åberopat (svaromålet och dupliken i mål T-64/95) innehållet i Zürich/Céligny-dokumentet för att styrka att Titan deltog i det samordnade förfarande som avses i artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 3500).

3642 Förstainstansrätten erinrar om att av de skäl som angivits ovan i punkt 3501 kan det dokumentet emellertid inte bevisa att de transaktioner som nämns i punkt 28.20 ingick i ett olagligt samordnat förfarande mellan CBR, Heracles och Titan.

3643 Under det skriftliga förfarandet i målen T-57/95 och T-64/95 har kommissionen vidare gjort gällande att Heracles och Titan deltog i diskussioner som i samtliga berörda parters intresse syftade till att lösa problemet med importen av grekisk cement.

3644 Såsom redan flera gånger har konstaterats (se bland annat ovan punkt 3507), ledde dessa diskussioner inte till något resultat. I vart fall visar ingen av handlingarna i det ifrågasatta beslutet att Heracles och Titan i utbyte mot de transaktioner som avses i punkt 28.20 lovade CBR att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning i Europa, i synnerhet på marknaderna i Benelux-länderna.

3645 Mot bakgrund av det ovan anförda (punkterna 3439—3450 och 3632—3644) finner förstainstansrätten att kommissionen inte har styrkt att det förelåg ett samordnat förfarande mellan CBR, Heracles och Titan som syftade till att förhindra att de två grekiska producenterna sålde direkt på de europeiska marknaderna.

3646 Följaktligen skall artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

3647 Det är då onödigt att pröva de synpunkter som CBR (inlaga av den 12 november 1997) och Titan (inlagor av den 10 februari och den 18 december 1997) har framfört i anledning av de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168 för att bevisa att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet.

7. Det avtal mellan Aker, Euroc och Titan som avses i artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet

3648 Enligt artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet har Aker, Euroc och Titan överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget "genom att från och med den 28 januari 1987 till och med den 31 december 1990 ha deltagit i ett avtal som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till Afrika, USA och Bahamas och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna".

3649 Uppgifterna om denna överträdelse återfinns i punkt 28.22 i redogörelsen för de faktiska omständigheterna och i punkt 56.13 i den rättsliga bedömningen i det ifrågasatta beslutet.

3650 I punkt 28.22 första stycket har kommissionen anfört följande:

"I det dokument som arbetsgruppen utarbetade i Zürich och Céligny (se ovan punkt 1) nämns Cementa/Norcem bland de bolag som skulle kunna delta i uppköpen av grekisk cement. Blue Circles interna promemoria av den 4 september 1986 (dokument nr 33.126/11026 och 11027) bekräftar att Norcem/Cementa (som i likhet med Scancem tillhör Aker/Euroc-koncernen) är ett av de bolag som skall delta i uppköpen av grekiska produkter. Aker/Euroc-koncernen var företrädd vid två möten mellan chefsdelegaterna och vid ETF:s möten (se punkt 25 c, 25 g, 25 i, 25 l och 25 o)."

3651 Kommissionen har därefter konstaterat (andra stycket) att Titan och Scancem hade undertecknat följande kontrakt:

"— [ett kontrakt] av den 28 januari 1987 (dokument nr 33.126/19621—19629) om leverans mellan den 1 februari och den 31 december 1987 av 125 000 ton klinker för export till Ghana, Liberia och Togo,

— [ett kontrakt] av den 7 oktober 1987, ändrat flera gånger genom tilläggskontrakt, senast den 17 november 1989 (dokument nr 33.126/19585—19620), om leverans mellan den 1 januari 1988 och den 31 december 1990 av 650 000 ton cement för export till USA och Bahamas,

— [ett kontrakt] av den 15 oktober 1987, ändrat flera gånger genom tilläggskontrakt, senast den 15 mars 1990 (dokument nr 33.126/19631—19656), om leverans mellan den 1 januari 1988 och den 31 december 1990 av 300 000 ton klinker för export till Liberia och Togo".

3652 Kommissionen har jämfört (tredje stycket) de kvantiteter som är aktuella i dessa kontrakt med "de europeiska producenternas önskan att köpa 2—3 miljoner ton av produkterna för att bromsa den grekiska exporten till Europa (se de dokument som nämns ovan i punkterna 1—6)".

3653 I punkt 56.13 har kommissionen gjort följande bedömning:

"Kontrakten mellan Titan och Scancem (Aker/Euroc) av den 28 januari 1987, den 7 oktober 1987, den 15 oktober 1987 samt tilläggskontrakten till dessa (se ovan punkt 28.22) ingår i ett

avtal mellan dessa företag i strid med artikel 85.1 från och med den 28 januari 1987 till och med den 31 december 1990.

Syftet med dessa kontrakt var att omdestinera de aktuella kvantiteterna till marknader utanför Europa, vilket de två parterna var medvetna om (se ovan punkt 28.1—28.7 och 28.22)."

3654 Titan (T-64/95), Aker (T-70/95) och Euroc (T-71/95) har framfört en argumentation i sak som syftar till att artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras. Dessutom har de gjort gällande att kommissionen, då den fastställde den aktuella överträdelsen, åsidosatte deras rätt till försvar genom att inte under det administrativa förfarandet ge dem tillgång till hela meddelandet om anmärkningar och akten i utredningen och därigenom undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

3655 I sak har Titan — utöver sin allmänna argumentation ovan i punkterna 3461—3464 — Aker och Euroc gjort gällande att de kontrakt som nämns i punkt 28.22 i det ifrågasatta beslutet ingick i Scancems och Titans normala affärsförbindelser. Kontrakten hade inte något konkurrensbegränsande syfte.

3656 Titan har framhållit att Scancems leveranser till Ghana, Liberia och Togo förklarades av att företaget försökte få avsättning för den klinker som producerades i dess fabrik i Thessaloniki och att dess leveranser till USA föranleddes av de särskilda möjligheter som den marknaden erbjöd. Scancem var ett av de största företagen i världen vad gällde handel med cement och klinker och var följaktligen en särskilt intressant köpare.

3657 Aker och Euroc har anfört att Scancems köp från Titan skulle ge det förstnämnda företaget möjlighet att tillgodose den ökande efterfrågan på cement och klinker i samband med dess transaktioner utanför Europa.

3658 Titan, Aker och Euroc har vidare gjort gällande att kommissionen inte undersökte vilken prisnivå som gällde för Scancems köp av Titans produkter. De har tillagt att priserna låg på samma nivå som de priser som Scancem betalade enligt de kontrakt om köp av cement som företaget hade slutit med Heracles och Halkis. De sistnämnda kontrakten nämndes i meddelandet om anmärkningar, men har inte bedömts utgöra någon överträdelse i det ifrågasatta beslutet.

3659 Förstainstansrätten finner att dokumenten avseende de kontrakt mellan Scancem och Titan som nämns i punkt 28.22 i det ifrågasatta beslutet inte visar att Titan i utbyte mot kontrakten

lovade Aker/Euroc-koncernen att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3660 Kommissionen har anfört att Cementa/Norcem i Zürich/Céligny-dokumentet nämns bland de bolag som skulle kunna delta i uppköpen av grekisk cement. Kommissionen har även åberopat Blue Circles interna promemoria av den 4 september 1986, i vilken Norcem och Cementa nämns bland de bolag som skall delta i uppköpen av grekiska produkter (se ovan punkt 3650).

3661 Förstainstansrätten hänvisar härvid till följande uppgifter i Zürich/Céligny-dokumentet (punkt 28.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18775):

"Uppköp av 'destabiliserande mängder'

Det finns flera marknader där de europeiska producenterna skulle kunna avsätta cement från den destabiliserande industrin.

Till exempel:

USA — första prioritet

...

4) Cementa/Norcem skulle kunna erbjuda?

..."

3662 I Blue Circles interna promemoria av den 4 september 1986 (dokument nr 33.126/11026 och 11027) anges följande: "Vad beträffar stödåtgärderna rekommenderas en lösning som går ut på att Holderbank, Lafarge, Norcem, Cementa och vi själva avsätter 1 miljon ton eller mer utanför Europa..."

3663 Dessa utdrag visar att Aker och Euroc i mitten av år 1986 genom sina dotterbolag Norcem och Cementa var beredda att delta i avsättningen av det grekiska produktionsöverskottet utanför Europa. De bevisar emellertid inte att de kontrakt mellan Scancem och Titan som nämns i punkt 28.22 i det ifrågasatta beslutet ingick i ett olagligt avtal mellan parterna i den mening att Titan i utbyte mot kontrakten hade lovat att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3664 I punkt 28.22 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet har kommissionen nämnt protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986. Enligt kommissionen visar detta "att Scancem deltog i uppköpen av de grekiska produkterna, eftersom det i protokollet endast anmärks på att vissa ETF-medlemmars initiativ hade placerat Scancem i en svag förhandlingsposition i förhållande till de grekiska producenterna".

3665 Förstainstansrätten konstaterar att det i detta protokoll, som utarbetades av Ulestig (Scancem), först anförs (punkt 4.1) följande: "Man har inte nått någon överenskommelse med de grekiska bolagen. De har inte ens haft kontakt med varandra under den senaste månaden!..." Därefter återges de uppgifter som Blue Circle, Lafarge och Holderbank hade lämnat om sina köp av Heracles och Titans produkter för avsättning i USA och Kanada och avslutningsvis anförs följande: "Sammanfattningsvis anser jag att även om vi inte har nått något avtal med de grekiska producenterna har vissa av våra medlemmar placerat oss i en svag förhandlingsposition..."

3666 Dessa uppgifter visar att Scancem fruktade att de avsättningsåtgärder som vissa av ETF:s medlemmar hade vidtagit under år 1986 gentemot Heracles och Titan hade försvagat de europeiska producenternas position i de pågående förhandlingarna med de grekiska producenterna som syftade till ett gemensamt avtal med dem om avsättningen av deras produktionsöverskott, och förhandlingarna strandade till slut på grund av att de grekiska producenterna var mycket tveksamma (se ovan punkt 3507).

3667 Uppgifterna bevisar inte att kontrakten mellan Scancem och Titan av den 28 januari, den 7 och den 15 oktober 1987 var villkorade av att Titan åtog sig att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3668 Den omständigheten att "Aker/Euroc-koncernen var företrädd vid två möten mellan chefsdelegaterna och vid ETF:s möten" (punkt 28.22 första stycket i det ifrågasatta beslutet) visar

inte heller att kontrakten var olagliga. Denna omständighet vittnar på sin höjd om att Aker och Euroc hade anslutit sig till avtalet om att upprätta ETF och till de åtgärder som diskuterades vid dessa möten i syfte att undanröja den destabiliserande importen till Västeuropa. Den bevisar däremot inte att Titan i utbyte mot kontrakten lovade Aker och Euroc att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3669 Med hänsyn till bedömningen ovan i punkterna 3531—3535 av de ovannämnda handlingarna, kan det inte på grundval av kommissionens jämförelse, baserad på de handlingar som nämns i punkt 28.1—28.6 i det ifrågasatta beslutet, av de aktuella kvantiteterna i de kontrakt som avses i punkt 28.22 andra stycket i det ifrågasatta beslutet och "de europeiska producenternas önskan att köpa 2—3 miljoner ton av produkterna för att bromsa den grekiska exporten till Europa" (punkt 28.22 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet) fastslås att kontrakten var olagliga.

3670 Kommissionen har åberopat (svaromålet och dupliken i mål T-64/95) ytterligare två omständigheter för att styrka att Titan gjorde sig skyldig till en överträdelse när företaget deltog i de transaktioner som avses i punkt 28, särskilt 28.22, i det ifrågasatta beslutet.

3671 Den har till att börja med hänvisat till innehållet i Zürich/Céligny-dokumentet (se ovan punkt 3500).

3672 Förstainstansrätten erinrar om att av de skäl som angivits ovan i punkterna 3501 och 3663 kan det dokumentet emellertid inte bevisa att de kontrakt som nämns i punkt 28.22 ingick i ett olagligt avtal mellan å ena sidan Aker och Euroc och å andra sidan Titan.

3673 Kommissionen har vidare gjort gällande att Titan aktivt deltog i sökandet efter lösningar som i samtliga berörda parters intresse kunde garantera stabilitet på gemenskapsmarknaderna. Den har åberopat de olika handlingar som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet.

3674 Såsom redan flera gånger har konstaterats (se bland annat ovan punkt 3507), ledde dessa diskussioner inte till något resultat. I vart fall visar ingen av handlingarna som nämns i punkt 28.1—28.9 i det ifrågasatta beslutet att Titan i utbyte mot de kontrakt som avses i punkt 28.22 åtog sig att upphöra med eller begränsa sin direktförsäljning på de europeiska marknaderna.

3675 Kommissionen har även åberopat (svaromålet i målen T-70/95 och T-71/95) det utdrag från protokollet från EPC:s möte den 13 maj 1987 som återges i punkt 24.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet. Enligt kommissionen visar utdraget på det konkurrensbegränsande syfte som föranledde Scancem att ingå de olika kontrakt som nämns i punkt 28.22 med Titan.

3676 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att utdraget på sin höjd visar att Scancem fortfarande var orolig över importen från Grekland och önskade att det utövades gemensamma påtryckningar på de grekiska producenterna. Det bevisar inte att kontrakten ingick i en konkurrensbegränsande överenskommelse mellan å ena sidan Aker och Euroc och å andra sidan Titan.

3677 Mot bakgrund av det ovan anförda (punkterna 3439—3450 och 3659—3676) finner förstainstansrätten att kommissionen inte har styrkt att de aktuella kontrakten ingick i ett konkurrensbegränsande avtal mellan å ena sidan Aker och Euroc och å andra sidan Titan som syftade till att omdirigera vissa mängder cement och klinker som producerats av Titan till Afrika, USA och Bahamas och att förhindra att Titan sålde dessa produkter direkt på de europeiska marknaderna.

3678 Följaktligen skall artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras.

3679 Det är då onödigt att pröva de synpunkter som Titan (inlagor av den 10 februari och den 18 december 1997) samt Aker och Euroc (inlagor av den 10 februari 1997) har framfört i anledning av de processledande åtgärder som har nämnts ovan i punkterna 164 och 168 för att bevisa att deras rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet.

Huruvida de avtal och samordnade förfaranden som nämns i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet skall kvalificeras som ett enda och fortlöpande avtal

3680 I punkt 53 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen bedömt att de avtal och förfaranden som beskrivs i kapitel 5, om "Cembureau Task Force" eller "European Task Force", var resultatet av "ett enda och fortlöpande avtal".

3681 Kommissionen har anfört följande (punkt 53.2 och 53.3):

"Inom ramen för det 'enda och fortlöpande avtalet' om respekt för hemmamarknaderna ingick Cembureau och de nedan namngivna företagen ett enda och fortlöpande 'avtal'... som innehöll alla de åtgärder som vidtogs under mötena mellan den 28 maj 1986 och slutet av maj 1987.

Varje deltagare gav uttryck för den gemensamma viljan genom att delta i olika möten, särskilt i chefsdelegaternas möten, och genom att delta i olika åtgärder.

Avtalet kan karakteriseras på följande sätt: 1) en task force, upprättad enligt en överenskommelse mellan deltagarna i överträdelsen, undersökte och förberedde avskräckande åtgärder, stödåtgärder och marknadsreglerande åtgärder (se ovan punkt 25.2—25.6), 2) dessa åtgärder förelades chefsdelegaterna som vidtog en del av dem (se ovan punkt 25.10, 25.24—25.32 och 25.40—25.41), och 3) de tillämpades därefter av olika task-force medlemmar (se ovan punkt 26—28)."

3682 Kommissionen har bedömt (punkt 53.9) att det förelåg ett "enda och fortlöpande avtal... om att upprätta Cembureau Task Force eller European Task Force samt om de olika åtgärder som antagits vid dessa möten för att undanröja import till Västeuropa och, särskilt, för att hindra import av grekisk cement till medlemsstaterna". Den har även hänvisat till (punkt 14) det "enda och fortlöpande avtalet om Cembureau Task Force eller European Task Force".

3683 Innan förstainstansrätten prövar de argument som sökandena har framfört beträffande denna fråga, konstaterar den att även om kommissionen i punkt 53 i det ifrågasatta beslutet anser att de olika beteenden som den har fastställt i artikel 4 ingår i ett enda och fortlöpande avtal om ETF, har den inte i sitt slutliga ställningstagande fastställt att ett sådant avtal förelåg. Såsom har konstaterats ovan i punkterna 2507—2511 avser artikel 4.1 enbart avtalet om att upprätta ETF, och inte det enda och fortlöpande avtalet om att upprätta ETF och de åtgärder som vidtogs inom detta organ. Kommissionen har i själva verket behandlat de olika omständigheter som påstås utgöra detta enda och fortlöpande avtal särskilt.

3684 Den enda särskilda konsekvens som kommissionen har dragit av sina slutsatser om den enda och fortlöpande karaktären av de beteenden som avses i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet förekommer i punkt 65.3 c. I samband med fastställandet av böterna har kommissionen vid sammanfattningen av hur de företag som indirekt var medlemmar i Cembureau, och som

nämns i artikel 1, genomförde Cembureau-avtalet inte beaktat dessa beteenden särskilt utan antingen som delar i det enda och fortlöpande ETF-avtalet ("... deltog i avtalet om Cembureau eller European Task Force") eller som beteenden inom ramen för detta ("... deltog, inom Cembureau eller European Task Force").

3685 CBR (T-25/95), Cembureau (T-26/95), Ciments français (T-39/95), Aalborg (T-44/95), Unicem (T-50/95), Asland (T-55/95), Uniland (T-58/95), Italcementi (T-65/95) och Cementir (T-87/95) har framfört argument beträffande kommissionens kvalificering av de beteenden som nämns i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet som ett enda och fortlöpande avtal.

3686 Ett argument går ut på att meddelandet om anmärkningar inte överensstämmer med det ifrågasatta beslutet. Flera sökande har bestritt att det skulle ha funnits ett samband mellan de olika avtal och samordnade förfaranden som nämns i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet. Vissa av dem har bestritt att de deltog i ett enda och fortlöpande avtal om ETF eller åtminstone varaktigheten av deras deltagande. Ett argument avser åsidosättande av likabehandlingsprincipen.

3687 Heracles (T-57/95) och Titan (T-64/95) har även i sak bestritt att de deltog i det enda och fortlöpande ETF-avtalet. Vidare har de i inlagor ingivna efter de processledande åtgärder som nämnts ovan i punkterna 164 och 168 anfört att deras begränsade insyn i kommissionens akt under det administrativa förfarandet innebar en kränkning av deras rätt till försvar, eftersom kommissionen undanhöll dem uppgifter som var till deras fördel.

3688 Förstainstansrätten konstaterar emellertid att de enda beteenden som Heracles och Titan har ställt till svars för "inom Cembureau eller European Task Force" (punkt 65.3 c sjuttonde och artonde strecksatserna i det ifrågasatta beslutet) är de som nämns i artikel 4.4 b—4.4 h i det ifrågasatta beslutet. Då det ovan i punkterna 3513, 3545, 3569, 3599, 3617, 3646 och 3678 har fastställts att dessa bestämmelser skall ogiltigförklaras, saknar de två sökandenas argument och synpunkter nu föremål.

A — Huruvida meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet

3689 Aalborg har anfört att företaget under det administrativa förfarandet inte fick tillfälle att ta ställning till kommissionens kvalificering i punkt 53 i det ifrågasatta beslutet av de olika avtal och samordnade förfaranden som nämns i artikel 4 som ett enda och fortlöpande avtal.

3690 Förstainstansrätten framhåller att kommissionen i punkt 61 h i meddelandet om anmärkningar anförde följande:

"Avtalen och de samordnade förfarandena inom 'Cembureau Task Force or European Task Force' (punkterna 16—20) måste anses utgöra genomförandet av en enda plan som utarbetats av [Cembureau och flera företag och företagssammanslutningar, däribland] Aalborg... gentemot de grekiska producenter som har brutit mot hemmamarknadsprincipen. De samlade åtgärderna har beslutats den 3—5 juni 1986 och tillämpats fullt ut.

Dessa avtal och samordnade förfaranden utgör överträdelser av artikel 85.1. De har nämligen till syfte att avskärma de nationella marknaderna och att förhindra att användarna antar anbud från ett gemenskapsland.

De överträdelser som ifrågavarande företag har begått sedan slutet av år 1986 är så mycket allvarligare som de har pågått under en längre tid..."

3691 Av dessa utdrag kunde Aalborg utläsa att kommissionen ansåg att de avtal och samordnade förfaranden som nämns i punkt 61 h i meddelandet om anmärkningar var resultatet av ett enda och fortlöpande avtal om "Cembureau Task Force eller European Task Force", som skulle undanröja import till Västeuropa från ett gemenskapsland.

3692 Under alla omständigheter finner förstainstansrätten att även om Aalborg skulle ha missförstått detta, kan det inte ha påverkat företagets rätt till försvar. Såsom har konstaterats ovan i punkterna 2506—2511, har kommissionen i det ifrågasatta beslutet i och för sig anfört att de olika överträdelser som fastställts i artikel 4 ingick i det enda och fortlöpande avtalet om ETF, men den har inte nämnt avtalet som sådant i det slutliga ställningstagandet i beslutet. Den har där behandlat de olika överträdelserna särskilt. Kommissionen har således ansett att Aalborg var ansvarig för avtalet om att upprätta ETF (artikel 4.1) och för de samordnade förfaranden som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet hos Titan (artikel 4.3 a). Dessa två anmärkningar mot Aalborg framgick klart av meddelandet om anmärkningar (se ovan punkterna 599—602 och 2519—2524).

3693 Aalborgs argument skall därför underkännas.

B — Huruvida de överträdelser som har fastställts i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet utgjorde en enda överträdelse

3694 CBR, Unicem, Uniland och Italcementi har bestritt att de olika överträdelser som har fastställts i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet skulle ha utgjort en enda överträdelse.

3695 CBR har anfört att ETF var en särskild arbetsgrupp, som hade upprättats på initiativ av några företag i cementsektorn och vars huvuduppgift bestod i att stödja lobbyverksamhet hos gemenskapens myndigheter för att påtala Greklands konkurrensbegränsande beteende och söka efter andra lösningar som var förenliga med gemenskapens konkurrensrätt. Bortsett från beslutet att bilda Interciment fattade Cembureaus chefsdelegater inte några beslut på grundval av ETF:s rekommendationer. De anslöt sig inte heller till ETF:s förslag.

3696 Unicem har anfört att det inte kan fastställas något samband mellan påtryckningarna på Calcestruzzi och ETF på grund av omnämnandet i Zürich/Céligny-dokumentet av de europeiska cementproducenternas solidaritet. Det framgår inte heller av dokumenten att diskussionerna under ETF:s och chefsdelegaternas möten rörde någon särskild åtgärd i samband med det kontrakt som Calcestruzzi och Titan ingick i april 1986. Vidare har Unicem gjort gällande att de kontrakt som de italienska cementproducenterna och Calcestruzzi/Ferruzzi-koncernen ingick i april 1987 inte hade något samband med ETF.

3697 Uniland har bestritt kommissionens uppfattning att Interciment var ett redskap för ETF.

3698 Italcementi har gjort gällande att kommissionen inte av de dokument som den har framlagt kan utläsa att ETF:s medlemmar var eniga om att samordna sina beteenden på marknaden. Företaget har tillagt att kommissionen har velat se ett samband mellan de kontakter som de europeiska cementproducenterna hade i anledning av sin gemensamma lobbyverksamhet och de ensidiga åtgärder som vissa av producenterna vidtog, men den har inte framlagt några säkra bevis för detta.

3699 Förstainstansrätten noterar att begreppet ”ett enda avtal” eller ”en enda överträdelse” förutsätter att olika parter har antagit vissa beteenden i syfte att nå samma konkurrensbegränsande mål av ekonomisk karaktär (se bland annat den ovan i punkt 1053 nämnda domen i målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, punkterna 125 och 126).

3700 Förstainstansrätten skall därför undersöka om kommissionen gjorde en riktig bedömning när den fastställde att de avtal och samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.1, 4.2, 4.3 a och

4.3 b i det ifrågasatta beslutet var resultatet av en enda överträdelse. Det saknas anledning att göra en sådan undersökning av de beteenden som kommissionen har nämnt i artikel 4.4, eftersom de inte är styrkta (se ovan punkterna 3402—3679).

3701 Syftet med avtalet om att upprätta ETF (artikel 4.1) var att undersöka vilka avskräckande åtgärder och stödåtgärder som kunde undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland (se ovan punkterna 2537 och 2538).

3702 Syftet med avtalet om att bilda det gemensamma handelsföretaget Interciment (artikel 4.2) var att genomföra avskräckande åtgärder och stödåtgärder gentemot länder som hotade stabiliteten på medlemsländernas marknader (se ovan punkt 2978).

3703 Syftet med de samordnade förfaranden som har fastställts i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet var konkurrensbegränsande i den mening att Calcestruzzi/Ferruzzi-koncernen inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan (se ovan punkt 3163).

3704 Det avtal som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet var konkurrensbegränsande så till vida att det syftade till att förhindra Calcestruzzi/Ferruzzi-koncernens import av grekisk cement (se ovan punkt 3356).

3705 De ovannämnda avtalen och samordnade förfarandena hade således samma konkurrensbegränsande mål av ekonomisk karaktär, nämligen att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland. Att de hade samma mål bekräftas av den omständigheten att de olika, olagliga åtgärderna beslutades, eller åtminstone diskuterades, under flera av de möten som hölls inom ETF eller angående ETF mellan den 28 maj 1986 och slutet av maj 1987.

3706 Mot bakgrund av det ovan anförda finner förstainstansrätten att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den fastställde att de överträdelser som nämns i artikel 4.1, 4.2, 4.3 a och 4.3 b i det ifrågasatta beslutet var resultatet av ett enda avtal om ETF som gick ut på att "undanröja import till Västeuropa och, särskilt,... hindra import av grekisk cement till medlemsstaterna" (punkt 53.9 i det ifrågasatta beslutet).

3707 Italcementi har anfört att de olika dokument som kommissionen grundade sig på när den fastslog att det förelåg ett enda och fortlöpande ETF-avtal inte är officiella. De speglar endast rent personliga åsikter.

3708 Förstainstansrätten framhåller att bevisningen skall bedömas som en helhet (se domen i det ovan i punkt 636 nämnda målet 48/69, ICI mot kommissionen, punkt 68).

3709 I förevarande fall överensstämmer de olika omständigheter som kommissionen har hänvisat till för att fastslå att det förelåg ett enda ETF-avtal i stort sett med protokollen från de möten som hölls mellan maj 1986 och maj 1987. Dessa dokument, som har olika upphovsmän, visar att de åtgärder som nämns i artikel 4.1, 4.2, 4.3 a och 4.3 b i det ifrågasatta beslutet uppenbarligen hade samma olagliga mål.

3710 Italcementis argument skall därför underkännas.

3711 Italcementi har ifrågasatt kommissionens hänvisning till Zürich/Céligny-dokumentet, vilket utarbetades innan ETF upprättades. Inte heller anges det närmare i det ifrågasatta beslutet när, var och av vem dokumentet antogs.

3712 Förstainstansrätten konstaterar härvid att Italcementi inte har bestritt innehållet i Zürich/Céligny-dokumentet, vilket företaget för övrigt deltog i utarbetandet av vid mötet i Zürich den 4 juni 1986 (punkt 25.2 i det ifrågasatta beslutet).

3713 Vidare noterar förstainstansrätten att detta dokument, som kommissionen har hänvisat till i punkt 53.3 i det ifrågasatta beslutet, är en av flera omständigheter som nämns i punkt 53.2 och 53.3. Dessa omständigheter visar sammantagna att de olika överträdelser som har fastställts i artikel 4.1—4.3 hade samma mål.

3714 Italcementis argument skall därför underkännas.

3715 Italcementi har gjort gällande att i motsats till vad kommissionen har uppgivit i punkt 53.5 i det ifrågasatta beslutet fördelade deltagarna i ETF inte arbetsuppgifter emellan sig för att uppnå det olagliga mål som de gemensamt skulle ha eftersträvat.

3716 Förstainstansrätten finner att kommissionen i sin redogörelse för det enda och fortlöpande ETF-avtalets kännetecken (punkt 53.2 och 53.3 i det ifrågasatta beslutet) inte har gjort gällande att

det hade skett en formell fördelning av uppgifterna mellan deltagarna i ETF. Hänvisningen till en "fördelning av uppgifterna och medlen för att uppnå målet [för den enda planen]" var ett svar på de synpunkter som vissa företag hade framfört under det administrativa förfarandet och som gick ut på att då de inte hade deltagit i ETF:s möten eller i de åtgärder som ETF beslutade, kunde de inte anses vara ansvariga för alla beteenden i anledning av ETF.

3717 Under alla omständigheter framgår det av de olika dokument som nämns i punkt 25 i det ifrågasatta beslutet att det hade skett en fördelning av uppgifterna och åtgärderna inom ETF. Bland annat nämns i Blue Circles promemoria ("Points for action"), som utarbetades efter ETF:s första möte (den 17 juni 1986 i London), flera åtgärder som man enades om under mötet och för varje åtgärd anges vem som var ansvarig för genomförandet av den. Vid detta tillfälle fick A. d'Agostini vid Italcementi således i uppdrag att samordna "Ferruzzi-situationen" (punkt 25.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18787). Såsom redan har konstaterats ovan i punkt 2600 framgår det av protokollet från mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden att man hade kommit överens om att upprätta fem arbetsgrupper som skulle hjälpa ETF med dess konkurrensbegränsande uppgift. Clemente vid Italcementi utsågs till ledamot i arbetsgruppen "Grekiska exportmarknader" och till samordnare i arbetsgruppen "Export till Grekland" (punkt 25.24 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18858 och 18862).

3718 Italcementis argument skall därför underkännas.

C — Delaktighet i det enda avtalet om ETF

3719 CBR, Cembureau, Ciments français, Unicem, Uniland, Italcementi och Cementir har bestritt att de skulle ha deltagit i det enda avtalet om ETF eller åtminstone varaktigheten av deras deltagande.

1. Situationen för CBR

3720 CBR har bestritt att företaget skulle ha deltagit i det enda avtalet om ETF. Företaget har tillagt att i vart fall beslutade de flesta som deltog i bildandet av Interciment, vilket var det enda förslag från ETF som chefsdelegaterna genomförde, att inte fortsätta att vara delägare i bolaget efter den 6 november 1986, vilket måste anses motsvara en uppsägning av avtalet.

3721 Förstainstansrätten erinrar om att CBR deltog i följande delar av det enda avtalet om ETF: avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkterna 2597—2603), avtalet om att bilda Interciment

(se ovan punkterna 3008—3017) och de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 3199—3204).

3722 CBR deltog i mötet i Stockholm den 9 juni 1986, vid vilket det beslutades dels att ETF skulle undersöka de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet för att undanröja import till Västeuropa, dels att bilda Interciment för att genomföra dessa avskräckande åtgärder och stödåtgärder. Dessutom deltog företaget i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, vid vilket man diskuterade ETF:s upprättande och dess konkurrensbegränsande syfte och verksamhet, bildandet av Interciment samt de pågående samtalen om Ferruzzi-situationen.

3723 CBR visste således att de avtal och samordnade förfaranden som företaget deltog i vid denna tidpunkt ingick i en samlad strategi som gick ut på att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland.

3724 Under dessa omständigheter gjorde kommissionen en riktig bedömning när den fastställde att CBR deltog i det enda avtalet om ETF (punkt 65.3 c sjätte strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Den omständigheten att CBR inte deltog i alla delar av denna enda överträdelse kan inte befria företaget från ansvar (se i detta hänseende domen i det ovan i punkt 734 nämnda PVC-målet, punkt 773).

3725 CBR deltog i avtalet om att upprätta ETF från och med den 9 juni 1986 till slutet av maj 1987, i avtalet om att bilda Interciment från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 och i de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987.

3726 CBR deltog således fortlöpande i det enda avtalet om ETF från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988.

2. Situationen för Cembureau

3727 Cembureau har bestritt att sammanslutningen på något sätt skulle ha varit inblandad i ett enda avtal om ETF.

3728 Förstainstansrätten erinrar om att det är styrkt att Cembureau deltog i avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkterna 2608—2613). Cembureau har inte bestritt att sammanslutningen deltog i de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet.

3729 Cembureau deltog, genom P. Dutron, i mötet den 28 maj 1986 i Rom, vid vilket man enades om att samlat reagera på den grekiska cementindustrins beslut att exportera cement till Västeuropa genom en kombination av avskräckande åtgärder och stödåtgärder. Cembureau deltog även, genom H. Collis, i mötet den 3 juni 1986, vid vilket man började utarbeta Zürich/Céligny-dokumentet, vilket var "ramdokumentet" för ETF:s arbete med att undersöka avskräckande åtgärder och stödåtgärder. Slutligen företräddes Cembureau av sin dåvarande ordförande, Sir John Milne (punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet), vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, vid vilket man diskuterade ETF:s upprättande och dess konkurrensbegränsande syfte och verksamhet samt de pågående samtalen om Ferruzzi-situationen.

3730 Cembureau visste således att det avtal och de samordnade förfaranden som sammanslutningen deltog i vid denna tidpunkt ingick i en samlad strategi som gick ut på att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland. Det kan således fastställas att sammanslutningen var ansvarig för den enda överträdelsen angående ETF. Den omständigheten att Cembureau inte deltog i alla delar av denna enda överträdelse kan inte befria sammanslutningen från detta ansvar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 3724).

3731 Cembureau deltog i avtalet om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986 till slutet av maj 1987 och i de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet från och med den 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987.

3732 Cembureau deltog således fortlöpande i det enda avtalet om ETF från och med den 28 maj 1986 till slutet av maj 1987.

3. Situationen för Ciments français

3733 Ciments français har anfört att företaget inte hade någon samlad överblick över den strategi som skulle hindra den grekiska exporten. Eftersom företaget inte var företrätt vid ETF:s möten och inte deltog i någon konkret åtgärd, kan det inte anses ha varit part i avtalet om importen från Grekland.

3734 Förstainstansrätten erinrar om att Ciments français deltog i följande delar av det enda avtalet om ETF: avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkterna 2628—2632) och avtalet om att bilda Interciment (se ovan punkterna 3035—3038).

3735 Ciments français deltog i mötet den 28 maj 1986 i Rom, vid vilket man enades om att samlat reagera på den grekiska cementindustrins beslut att exportera cement till Västeuropa genom en kombination av avskräckande åtgärder och stödåtgärder. Vid det mötet nämndes för övrigt även möjligheten att bilda ett gemensamt dotterbolag mellan de största europeiska cementproducenterna för att genomföra de åtgärder som var nödvändiga (punkt 25.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18771). Ciments français deltog även i mötet i Stockholm den 9 juni 1986, vid vilket det beslutades dels att ETF skulle undersöka de avskräckande åtgärder och stödåtgärder som rekommenderades i Zürich/Céligny-dokumentet för att undanröja import till Västeuropa, dels att bilda Interciment för att genomföra dessa avskräckande åtgärder och stödåtgärder.

3736 Ciments français visste således att de avtal som företaget deltog i vid denna tidpunkt ingick i en samlad strategi som gick ut på att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland.

3737 Under dessa omständigheter gjorde kommissionen en riktig bedömning när den fastställde att Ciments français deltog i det enda avtalet om ETF (punkt 65.3 c trettonde strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Den omständigheten att Ciments français inte deltog i alla delar av denna enda överträdelse kan inte befria företaget från ansvar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 3724).

3738 Ciments français deltog i avtalet om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986 till slutet av maj 1987 och i avtalet om att bilda Interciment från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988.

3739 Ciments français deltog således fortlöpande i det enda avtalet om ETF från och med den 28 maj 1986 till och med den 7 november 1988.

4. Situationen för Unicem

3740 Unicem har anfört att den omständigheten att företaget deltog i ett enda möte (mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987) inte kan medföra att det skall anses vara ansvarigt för ETF:s olika verksamheter. Enbart om företaget regelbundet hade deltagit i ETF:s möten, skulle det ha kunnat anses vara ansvarigt för arbetsgruppens verksamhet (domen i det

ovan i punkt 1852 nämnda målet BASF mot kommissionen, punkterna 76, 92 och 185). Unicem har tillagt att det var helt ovetande om de åtgärder som vidtogs inom ETF. Företaget kände inte heller till det möte som hölls i Rom den 28 maj 1986.

3741 Förstainstansrätten erinrar om att Unicem deltog i följande delar av det enda avtalet om ETF: avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkterna 2678—2682) och de samordnade förfaranden och det avtal som nämns i artikel 4.3 i det ifrågasatta beslutet i samband med åtgärderna för att skydda den italienska marknaden (se ovan punkterna 3246—3253 och 3345—3373).

3742 Unicem hade föreslagit att en anställd i företaget, Albert, skulle delta i två av de fem arbetsgrupper (arbetsgruppen "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder" och arbetsgruppen "Hot från andra länder") som hade upprättats vid mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden för att hjälpa ETF med dess konkurrensbegränsande uppgift. Unicem deltog, genom Albert, i mötet i arbetsgruppen "Skyddsåtgärder" den 17 mars 1987. Vid detta möte redogjorde företaget för de senaste turerna kring det avtal mellan de italienska cementproducenterna och Ferruzzi-koncernen som skulle förhindra den sistnämnda koncernens import av stora mängder cement från Grekland.

3743 Unicem visste således klart att de avtal och de samordnade förfaranden som företaget deltog i vid denna tidpunkt ingick i en samlad strategi som gick ut på att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland. Det kan således fastställas att företaget var ansvarigt för den enda överträdelsen angående ETF. Den omständigheten att Unicem inte deltog i alla delar av denna enda överträdelse kan inte befria företaget från detta ansvar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 3724).

3744 Unicem deltog i avtalet om att upprätta ETF från och med den 9 september 1986 till slutet av maj 1987, i de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 och i det avtal som nämns i artikel 4.3 b från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992.

3745 Unicem deltog således fortlöpande i det enda avtalet om ETF från och med den 9 september 1986 till och med den 3 april 1992.

5. Situationen för Uniland

3746 Uniland har bestritt omfattningen av det ansvar som kommissionen har fastslagit att det har. Företaget har framhållit att det inte endast på grundval av den omständigheten att P. Rumeu

deltog i två möten angående ETF kan fastställas att företaget deltog i ett gemensamt avtal fram till år 1993. Det är inte tillräckligt att kommissionen har gjort gällande att det rörde sig om ett enda och fortlöpande avtal som var bindande för samtliga deltagare, även om dessa inte deltog i alla beteenden som beslutades inom ramen för avtalet.

3747 Förstainstansrätten erinrar om att Uniland deltog i följande delar av det enda avtalet om ETF: avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkterna 2695—2698), avtalet om att bilda Interciment (se ovan punkterna 3069—3072) och de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 3199—3204).

3748 Uniland deltog i mötet mellan chefsdelegaterna och företrädarna för ETF den 9 september 1986 i Baden-Baden, vid vilket man diskuterade ETF:s upprättande och dess konkurrensbegränsande syfte och verksamhet, bildandet av Interciment samt de pågående samtalen om Ferruzzi-situationen.

3749 Uniland visste således att de avtal och samordnade förfaranden som företaget deltog i vid denna tidpunkt ingick i en samlad strategi som gick ut på att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland.

3750 Under dessa omständigheter gjorde kommissionen en riktig bedömning när den fastställde att Uniland deltog i det enda avtalet om ETF (punkt 65.3 c tionde strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Den omständigheten att Uniland inte deltog i alla delar av denna enda överträdelse kan inte befria företaget från ansvar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 3724).

3751 Uniland deltog i avtalet om att upprätta ETF från och med den 9 september 1986 till slutet av maj 1987, i avtalet om att bilda Interciment från och med den 9 september 1986 till och med den 7 november 1988 och i de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987.

3752 Uniland deltog således fortlöpande i det enda avtalet om ETF från och med den 9 september 1986 till och med den 7 november 1988.

6. Situationen för Italcementi

3753 Italcementi har framhållit att kommissionen inte har preciserat när, var och av vem Zürich/Céligny-dokumentet antogs. Vidare har företaget anfört att de olika deltagarna i ETF agerade oberoende av varandra. Om det skulle vara så att vissa deltagare ägnade sig åt verksamhet som hade till syfte eller verkan att begränsa konkurrensen, är det således endast de berörda aktörerna som kan ställas till svars för detta.

3754 Förstainstansrätten erinrar om att Italcementi deltog i följande delar av det enda avtalet om ETF: avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkterna 2746 och 2747), avtalet om att bilda Interciment (se ovan punkterna 3008—3017) och de samordnade förfaranden och det avtal som nämns i artikel 4.3 i det ifrågasatta beslutet i samband med åtgärderna för att skydda den italienska marknaden (se ovan punkterna 3265—3270 och 3345—3384).

3755 Det råder därför ingen tvekan om att Interciment kände till den samlade strategi som gick ut på att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland. Det kan således klart fastställas att företaget var ansvarigt för den enda överträdelsen angående ETF.

3756 Italcementi deltog i avtalet om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986 till slutet av maj 1987, i avtalet om att bilda Interciment från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988, i de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet från och med den 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987 och i det avtal som nämns i artikel 4.3 b från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992.

3757 Italcementi deltog således fortlöpande i det enda avtalet om ETF från och med den 28 maj 1986 till och med den 3 april 1992.

7. Situationen för Cementir

3758 Cementir har bestritt att det skulle ha deltagit i ett enda avtal som slutits inom ETF.

3759 Förstainstansrätten erinrar om att Cementir deltog i två delar av det enda avtalet om ETF, nämligen i de samordnade förfaranden och det avtal som nämns i artikel 4.3 i det ifrågasatta

beslutet i samband med åtgärderna för att skydda den italienska marknaden mot import av grekisk cement (se ovan punkterna 3284—3289 och 3345—3386).

3760 Cementir deltog i dessa två överträdelser tillsammans med bland andra de två andra stora italienska cementproducenterna, Unicem och Italcementi, vilka — såsom framgår av bedömningen ovan i punkterna 3742, 3743, 3754 och 3755 — var fullständigt medvetna om den samlade, konkurrensbegränsande strategi som skyddsåtgärderna för den italienska marknaden ingick i. Unicem och Italcementi måste ha informerat Cementir om det konkurrensbegränsande sammanhang i vilket åtgärderna ingick. Cementir måste därför ha känt till att de samordnade förfaranden och det avtal som företaget deltog i vid den aktuella tidpunkten var resultatet av en gemensam plan som gick ut på att undanröja import av cement till Västeuropa, främst cement från Grekland.

3761 Det kan således fastställas att Cementir var ansvarigt för det enda avtalet om ETF. Den omständigheten att Cementir inte deltog i alla delar av denna enda överträdelse kan inte befria företaget från detta ansvar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 3724).

3762 Cementir deltog i de samordnade förfaranden som nämns i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 och i det avtal som nämns i artikel 4.3 b från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992. Cementir deltog således fortlöpande i det enda avtalet om ETF från och med den 9 september 1986 till och med den 3 april 1992.

D — Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

3763 Asland har gjort gällande att kommissionen inte har behandlat alla företag som den ansåg var inblandade i ETF:s verksamheter på samma sätt. Kommissionen ansåg nämligen att endast den omständigheten att en part var inblandad i en särskild åtgärd medförde att parten deltog i det enda och fortlöpande ETF-avtalet och att deltagande i avtalet endast bestod i att en part var inblandad i någon av dessa särskilda åtgärderna. Asland har som exempel nämnt Rugby och Castle, vars omnämnande i kontrakten om köp av grekisk cement och klinker inte föranledde kommissionen att anse att de var parter i det enda och fortlöpande avtal som hade slutits inom ETF.

3764 Förstainstansrätten erinrar om att den enda överträdelse som Rugby och Castle har ställts till svars för "inom Cembureau eller European Task Force" (punkt 65.3 c näst sista och sista strecksatserna i det ifrågasatta beslutet), det vill säga det samordnade förfarande med Blue

Circle som nämns i artikel 4.4 a, inte har kunnat bevisas (se ovan punkterna 3402—3435). Däremot är det bevisat att Asland deltog i avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkterna 2687—2691).

3765 Asland deltog i mötet den 28 maj 1986 i Rom, vid vilket man enades om att samlat reagera på den grekiska cementindustrins beslut att exportera cement till Västeuropa genom en kombination av avskräckande åtgärder och stödåtgärder.

3766 Asland visste således att det avtal som företaget deltog i ingick i en samlad plan som gick ut på att undanröja import till Västeuropa, främst från Grekland.

3767 Under dessa omständigheter gjorde kommissionen en riktig bedömning när den fastställde att Asland deltog i det enda avtalet om ETF (punkt 65.3 c sjunde strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Den omständigheten att Asland endast deltog i en del av denna enda överträdelse kan inte befria företaget från ansvar (se i detta hänseende den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 3724).

3768 Asland deltog i avtalet om att upprätta ETF från och med den 28 maj 1986 till slutet av maj 1987. Företaget skall anses ha deltagit i det enda avtalet om ETF under samma tid.

Slutsatser

3769 Av det ovan anförda (se ovan punkterna 2504—3768) framgår att

— artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Cementir,

— artikel 4.1 skall ogiltigförklaras vad avser CBR, BDZ, Oficemen, Aker och Euroc i den mån som det däri fastställs att de deltog i avtalet om att upprätta ETF före den 9 september 1986 och efter den 31 maj 1987,

— artikel 4.1 skall ogiltigförklaras vad avser Aalborg, Unicem, Uniland och Irish Cement i den mån som det däri fastställs att de deltog i avtalet om att upprätta ETF före den 9 september 1986 och efter den 31 maj 1987,

— artikel 4.1 skall ogiltigförklaras vad avser Cembureau, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Asland, Italcementi, Holderbank och Blue Circle i den mån som det däri fastställs att de deltog i avtalet om att upprätta ETF efter den 31 maj 1987,

— artikel 4.2 skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Heidelberger, Unicem, Asland och Cementir,

— artikel 4.2 skall ogiltigförklaras vad avser Uniland i den mån som det däri fastställs att företaget deltog i avtalet om att bilda det gemensamma handelsföretaget Interciment före den 9 september 1986 och efter den 7 november 1988,

— artikel 4.2 skall ogiltigförklaras vad avser CBR, Dyckerhoff, SFIC, Ciments français, Lafarge, BDZ, Oficemen, Italcementi, Holderbank, Aker, Euroc och Blue Circle i den mån som det däri fastställs att de deltog i avtalet om att bilda det gemensamma handelsföretaget Interciment efter den 7 november 1988,

— artikel 4.3 a skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Ciments français, Heidelberger och Asland,

— artikel 4.3 a skall ogiltigförklaras vad avser CBR, Dyckerhoff, Aalborg, BDZ, Unicem, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Aker, Euroc och Cementir i den mån som det däri fastställs att de före den 9 september 1986 deltog i samordnade förfaranden som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna, och i synnerhet inte hos Titan,

— artikel 4.4 a skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Rugby, Castle och Blue Circle,

— artikel 4.4 b skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Titan och Blue Circle,

— artikel 4.4 c skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Titan och Holderbank,

— artikel 4.4 d skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Heracles och Holderbank,

— artikel 4.4 e skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Lafarge och Titan,

— artikel 4.4 f skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Lafarge och Heracles,

— artikel 4.4 g skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser CBR, Heracles och Titan,

— artikel 4.4 h skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser Titan, Aker och Euroc.

3770 De övriga grunder som har prövats skall underkännas.

X — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det inom ramen för ECEC har förekommit ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, och att de berörda parterna har deltagit i detta (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

3771 I artikel 5 i det ifrågasatta beslutet anges att FIC, ENCI, Dyckerhoff, SFIC, Aalborg, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Unicem, Castle, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Cementir och AGCI har överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget "genom att — inom ramen för ECEC — ha deltagit i ett samordnat förfarande som avsåg ett utbyte av upplysningar om tillgångs- och efterfrågesituationen i importerande tredje länder, exportpriser, importsituationen i medlemsstaterna samt om tillgångs- och efterfrågesituationen på de interna marknaderna, och som syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen". Kommissionen har fastställt att överträdelsen påbörjades den 14 mars 1984, utom vad gäller Castle, Oficemen och ATIC, för vilka överträdelsen ansågs börja den 1 januari 1986. Överträdelsen pågick vad gäller samtliga berörda sökanden fram till den 22 september 1989.

3772 Samtliga av sökandena som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet har bestritt såväl den konstaterade överträdelsen som att de deltog i denna. ENCI, Aalborg, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Unicem, Castle och ATIC har även hävdat att deras rätt till försvar har åsidosatts på grund av att de under det administrativa förfarandet inte fick tillräcklig insyn i kommissionens akt, vilket medförde att de nekades tillgång till uppgifter till deras fördel avseende anmärkningen i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet. ENCI och Italcementi anser dessutom att denna anmärkning inte angavs på ett tillräckligt tydligt sätt i meddelandet om anmärkningar. Dyckerhoff, Unicem och Cementir har även hävdat att överträdelsen inte är tillräckligt motiverad, vilket strider mot artikel 190 i fördraget.

Det ifrågasatta beslutet

3773 Punkterna 30—34, 58 och 60 i det ifrågasatta beslutet avser ECEC och det samordnade förfarande som konstaterades i samband med denna kommitté.

3774 Kommissionen har först redogjort för bakgrunden till ECEC:s upprättande (punkt 30). Kommissionen har angivit att det framgår av Blue Circles promemoria av den 9 april 1981 (punkt 30.1, dokument nr 33.126/11338—11340) — och inte av den 4 april 1981 som felaktigt har angivits i det ifrågasatta beslutet — att ECEC och EPC upprättades efter det att Cembureau hade beslutat att inte längre själv sköta en exportkommitté.

3775 Beslutet att upprätta ECEC fattades vid ett möte som hölls i Paris den 23 januari 1979 (punkt 30.2). Med stöd av ECEC:s stiftelseurkunder av den 6 december 1979 (punkt 31.2, dokument nr 33.126/16786—16789) och av den 26 september 1986 (punkt 31.2, dokument nr 33.126/12516—12518) har kommissionen förklarat att ECEC:s syfte enligt stadgarna var att på ett informellt sätt främja samarbetet mellan de europeiska producenter som exporterar grå cement till samtliga länder, förutom till Västeuropa och USA.

3776 Kommissionen har därefter nämnt de olika företag och företagssammanslutningar som den anser har varit medlemmar i ECEC, nämligen FIC, ENCI, Dyckerhoff, SFIC, Aalborg, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Unicem, Castle, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Cementir och AGCI. Med stöd av anteckningar av Guy Leboeuf, Ciments français, där det hänvisas till ett möte i Bryssel den 13 och 14 april 1989 med ECEC:s Steering Committee (punkt 31.3, dokument nr 33.126/18201—18204) har kommissionen förklarat att "dessa länder är medlemmar i ECEC och bestämmer själva vilka som skall företräda dem på branschsammanslutnings- eller bolagsnivå".

3777 Kommissionen har även understrukit det nära sambandet mellan ECEC och EPC (punkt 32). Kommissionen har i det avseendet hänvisat till ECEC:s stiftelseurkund av den 6 december 1979, där det föreskrivs att två medlemmar av ECEC:s Steering Committee skulle väljas bland de medlemmar som hade två eller tre röster på ECEC:s stämma, det vill säga de stora exportörer som är medlemmar i EPC (punkt 32.1 och 32.2). Kommissionen har tillagt att även om stiftelseurkunden av den 26 september 1986 inte längre gav de stora exportörerna en särskild roll inom ECEC:s Steering Committee, fortsatte ECEC emellertid att få upplysningar från EPC även efter september 1986 (punkt 32.3).

3778 Kommissionen har beskrivit de olika verksamheter som utövats inom ECEC, nämligen utbyte av statistik avseende export till tredje land (punkt 33.1), bedömning av tillgångs- och efterfrågesituationen i importerande tredje länder (punkt 33.2), fastställande av rekommenderade referenspriser för export (punkt 33.3), bedömning av importsituationen i de länder som är medlemmar i Cembureau (punkt 33.4) och bedömning av tillgångs- och efterfrågesituationen på de interna marknaderna (punkt 33.5).

3779 Slutligen har kommissionen tagit hänsyn till att ECEC upplöstes (punkt 34).

3780 I den del av det ifrågasatta beslutet som avser den rättsliga bedömningen av ECEC:s verksamhet har kommissionen angivit att det var nödvändigt att hitta sätt att kanalisera produktionsöverskottet för att iaktta hemmamarknadsprincipen. Om det saknades avsättningsmöjligheter för produktionsöverskottet utanför gemenskapen, var nämligen risken mycket stor för att principen om respekt för hemmamarknaderna skulle åsidosättas (punkt 58.2).

3781 Kommissionen har därefter hänvisat till tre omständigheter (se nedan punkt 3793) för att styrka att "syftet med och resultatet av samarbetet inom ECEC var att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna" (punkt 58.3—58.5).

3782 Kommissionen har dragit följande slutsats (punkt 58.6):

"De samordnade förfaranden som anges i punkt 33 och som avser bedömningen av situationen i medlemsstaterna och exporten till tredje land utgör överträdelser av artikel 85.1, från och med den 14 mars 1984 till och med den 22 september 1989, datumen för det första och det sista möte som kommissionen har kännedom om. Genom dessa förfaranden har medlemmarna i ECEC avstått från att genomföra en självständig handelspolitik genom att skapa ett solidaritets- och kontrollsystem som syftar till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen."

Huruvida ECEC:s verksamhet, som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet, utgjorde en överträdelse

3783 FIC, ENCI, Dyckerhoff, SFIC, Aalborg, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Unicem, Castle, Oficemen, Irish Cement, Italcementi, Cementir och AGCI har inte bestritt att utbyte av upplysningar ägde rum inom ECEC. De har emellertid betonat att ECEC:s verksamhet syftade till att försvara den europeiska cementindustrins intressen på exportmarknaderna utanför Europa. De anser att ett sådant samarbete, vilket endast avser marknader utanför gemenskapen, inte omfattas av artikel 85.1 i fördraget. De har tillagt att inte ett enda av de dokument som nämns i punkterna 30—34, 58 och 60 i det ifrågasatta beslutet styrker att det fanns något samband mellan ECEC:s verksamhet och en regel om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Kommissionens påstående medför oundvikligen att allt slags exportsamarbete mellan konkurrerande företag är rättsstridigt.

3784 Kommissionen anser däremot att ECEC:s verksamhet, som beskrivs i punkt 33 i det ifrågasatta beslutet, har snedvridit konkurrensen inom gemenskapen (punkt 58 i det ifrågasatta beslutet) och påverkat handeln mellan medlemsstater (punkt 60 i det ifrågasatta beslutet). Enligt kommissionen var nämligen "syftet med och resultatet av samarbetet inom ECEC... att förstärka regeln om respekt för hemmamarknader" genom kanalisering av produktionsöverskottet (punkt 58.2—58.5 i det ifrågasatta beslutet). I artikel 5 i det ifrågasatta beslutet ansågs följaktligen ECEC:s verksamhet utgöra ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, eftersom den syftade till "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen".

3785 Förstainstansrätten erinrar om att när ett samordnat förfarande avseende export till länder utanför gemenskapen har till syfte eller till resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom gemenskapen och kan påverka handeln mellan medlemsstater omfattas det av artikel 85.1 i fördraget (domen i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl. mot kommission, punkterna 580 och 599—601, samt domen i de ovan i punkt 1335 nämnda målen CRAM och Rheinzink mot kommissionen, punkterna 24—31).

3786 I förevarande mål skall det således undersökas huruvida de omständigheter som anges i det ifrågasatta beslutet gör det möjligt att dra slutsatsen att syftet för ECEC:s medlemmar inom denna exportkommitté var att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna, vilket kommissionen har gjort gällande. Om så är fallet var det berättigat av kommissionen att fastställa att ECEC:s verksamhet utgjorde ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget.

3787 Vid prövningen av denna fråga skall det bedömas huruvida kommissionen har styrkt att samarbetet inom ECEC syftade till "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet).

3788 I artikel 1 i ECEC:s stiftelseurkund av den 6 december 1979 samt i artikel 1 i stiftelseurkunden av den 26 september 1986 fastställs att ECEC:s syfte är att "på ett informellt sätt främja samarbetet mellan de västeuropeiska producenter som till länder utanför Västeuropa exporterar annan cement än vit cement, färgad cement, aluminiumcement och cement till oljekällor" (dokument nr 33.126/16786—16789 och 12516—12518). I artikel 2 i dessa båda urkunder anges angående "verksamhetsområdet" att ECEC "inte kommer att diskutera eller på något sätt ägna sig åt medlemmarnas export... till västeuropeiska länder eller USA" (samma dokument).

3789 Protokollet från mötet i Paris den 23 januari 1979 (punkt 30.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12751 och 12752) bekräftar att ECEC:s syfte var att "främja export och utbyte av affärsuppgifter". I en intern promemoria från Ciments français av den 7 mars 1989 nämns även att "ECEC har begränsat sig till ett utbyte av statistiska uppgifter och prognoser per land, som endast avser volymer utanför Cembureau" (punkt 35.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4466 och 4467).

3790 Av detta följer att samarbetet inom ECEC hade till syfte att främja export av grå cement av olika slag, med undantag för export till Västeuropa och USA. Det framgår således inte av de ovannämnda dokumenten att ECEC-medlemmarnas verkliga syfte var att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3791 Kommissionen har medgivit att "i ECEC:s stiftelseurkunder finns inte något direkt samband mellan regeln om hemmamarknaden och kanalisering av export" (punkt 58.3 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har emellertid uppgivit att frågan huruvida ECEC:s verksamhet var tillåten skall bedömas mot bakgrund av dess sammanhang. Det framgick emellertid av ett flertal dokument att för att regeln om respekt för hemmamarknaderna skulle kunna tillämpas var det nödvändigt att känna till hur mycket cement som var avsett för export till tredje land för att man skulle kunna säkerställa kanalisering av produktionsöverskottet. I det ifrågasatta beslutet (punkt 58.2) har kommissionen i det hänseendet hänvisat till Blue Circles interna promemoria av den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334). I detta förfarande har kommissionen dessutom åberopat Vicats anteckningar avseende ECEC:s möte den 11 och den 12 september 1985 (punkt 33.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6139—6142).

3792 Blue Circles promemoria av den 1 december 1983 härrör dock från ett företag som inte var medlem i ECEC och innehållet har inte något direkt samband med exportkommitténs verksamhet. Även om det i promemorian görs gällande ett samband mellan respekten för hemmamarknaderna och kanalisering av produktionsöverskottet, kan det inte bara på grund av att det fanns en exportkommitté antas att medlemmarna hade för avsikt att genom verksamheten inom denna kommitté "hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet). Vicats anteckningar av den 11 och den 12 september 1985 styrker endast att exportpriser rekommenderades inom ECEC, vilket sökandena för övrigt inte har bestritt, och att vid denna tidpunkt översteg utbudet efterfrågan på exportmarknaderna, vilket orsakade sänkta priser på dessa marknader. Dessa anteckningar styrker dock inte på något sätt att medlemmarna i ECEC hade för avsikt att kanalisera sitt produktionsöverskott för att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3793 Kommissionen har hävdat att sambandet mellan ECEC:s verksamhet och regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna framgår av följande tre omständigheter (punkt 58.3 i det ifrågasatta beslutet). För det första var medlemmarna i ECEC direkt eller indirekt medlemmar i Cembureau. Följaktligen hade samtliga skyldighet att iaktta hemmamarknadsprincipen. För det andra var medlemmarna i EPC — förutom Blue Circle — indirekta medlemmar i ECEC genom sina nationella sammanslutningar. EPC:s verksamhet påverkade på så sätt ECEC:s och dess medlemmars beteende och verksamhet. Syftet med EPC var just att skydda hemmamarknaderna. För det tredje framgår det av de dokument som nämns i punkt 33.4 och 33.5 i det ifrågasatta beslutet att ECEC:s verksamhet inte var begränsad till marknader de stora exportmarknaderna. Enligt kommissionen beaktade medlemmarna i ECEC importsituationen samt tillgångs- och efterfrågesituationen i medlemsländerna under mötena. ECEC:s medlemmar hade således själva upprättat ett samband mellan interna marknader och stora exportmarknader.

3794 Det skall prövas huruvida det var korrekt av kommissionen att mot bakgrund av dessa omständigheter dra slutsatsen att syftet med och resultatet av samarbetet inom ECEC var att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

A — Direkt eller indirekt anslutning av ECEC:s medlemmar till Cembureau

3795 I det ifrågasatta beslutet har kommissionen understrukit att ECEC:s medlemmar direkt eller indirekt var medlemmar i Cembureau. I förfarandet vid förstainstansrätten har kommissionen betonat det historiska sambandet mellan Cembureau och ECEC, vilket framgår av Blue Circles ovannämnda promemoria av den 9 april 1981.

3796 Förstainstansrätten konstaterar att denna promemoria styrker att det inte fanns något organisatoriskt samband mellan Cembureau och ECEC. ECEC upprättades nämligen efter det att Cembureau hade beslutat att inte längre själv sköta en exportkommitté (se ovan punkt 3774). Även om det är riktigt att samtliga medlemmar i ECEC direkt eller indirekt var medlemmar i Cembureau styrker inte denna omständighet i sig att syftet med och resultatet av samarbetet inom ECEC var att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3797 Kommissionen hade inte något stöd för att i det ifrågasatta beslutet (punkt 58.3 a) hävda följande angående ECEC:s medlemmar med hänvisning till att de direkt eller indirekt var anslutna till Cembureau:

"De är samtliga... underkastade skyldigheten att iaktta hemmamarknadsprincipen. Det påverkar deras uppträdande, eftersom de måste kanalisera sitt produktionsöverskott till tredje land."

3798 Genom detta uttalande har kommissionen endast förutsatt det som den skulle styrka, nämligen att det förelåg ett samband mellan ECEC:s verksamhet och regeln om respekt för hemmamarknaderna. Dessutom kan det inte *a priori* uteslutas att vissa direkta eller indirekta medlemmar i Cembureau inledde ett samarbete inom ramen för ECEC utan något samband med en regel om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Det skall i det avseendet understrykas att ECEC upprättades år 1979, vilket var fyra år innan Cembureau-avtalet slöts inom ramen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

3799 För parterna till Cembureau-avtalet, som deltog i ECEC:s verksamhet efter att detta avtal slutits, var de upplysningar avseende marknader i tredje land som utbyttes under denna exportkommittés möten användbara för att de skulle kunna kanalisera sitt produktionsöverskott till platser utanför Europa och underlättade således genomförandet av Cembureau-avtalet. Bland ECEC:s medlemmar finns flera direkta medlemmar i Cembureau (FIC, SFIC, Aalborg, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Cementir och AGCI), som utan tvivel deltog i Cembureau-avtalet genom att de deltog vid de chefsdelegatsmöten under vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (se ovan punkterna 1342—1403).

3800 Detta konstaterande innebär dock inte att det samarbete som organiserades inom ECEC mellan samtliga medlemmar i denna kommitté hade till syfte att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna. Det skall i detta avseende understrykas att bland ECEC:s medlemmar fanns Unicem och flera indirekta medlemmar i Cembureau och det har ännu inte fastslagits att dessa deltog i Cembureau-avtalet. För dessa företag är beviset för att de var anslutna till Cembureau-avtalet baserat på att de deltog i en åtgärd för att genomföra detta avtal (se ovan punkterna 1305 och 1404—1417). Denna åtgärd kännetecknades av att den hade ett syfte som var identiskt med Cembureau-avtalets syfte (punkterna 46.1 och 46.2 samt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har, genom att basera sig på antagandet att dessa företag anslutit sig till regeln om respekt för hemmamarknaderna på grund av att de direkt eller indirekt var anslutna till Cembureau, i själva verket fört ett cirkelresonemang för att styrka att ECEC:s verksamhet utgjorde en överträdelse. Enligt detta cirkelresonemang ansågs företagens anslutning till Cembureau-avtalet styrkt av att de deltog i en konkurrensbegränsande samverkan som hade samma syfte som Cembureau-avtalet och det identiska syftet styrktes med stöd av en förmodad anslutning till regeln om respekt för hemmamarknader.

3801 För att fastslå att de beteenden som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet utgjorde överträdelser måste kommissionen således styrka att ECEC:s verksamhet syftade till att förstärka regeln om respekt för hemmamarknader, utan att stödja sig på ett antagande om anslutning till denna regel på grund av att ECEC:s medlemmar direkt eller indirekt var anslutna till Cembureau. Endast på detta villkor kunde Unicems och de berörda indirekta Cembureau-medlemmarnas anslutning till ECEC:s verksamhet anses som ett klart uttryck för att de anslutit sig till den gemensamma regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3802 Om de två andra omständigheter som kommissionen har åberopat i punkterna 30—34, 58 och 60 i det ifrågasatta beslutet styrker att samarbetet inom ECEC faktiskt syftade till "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet) och att syftet med samarbetet inom ECEC och Cembureau-avtalet följaktligen var detsamma, utgör ECEC:s medlemmars direkta eller indirekta anslutning till Cembureau en relevant omständighet för att fastställa huruvida ECEC:s verksamhet motsvarade en åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet.

B — Förhållandet mellan ECEC och EPC

3803 I det ifrågasatta beslut har kommissionen understrukit sambandet mellan ECEC och EPC. ECEC:s Steering Committee säkerställde förbindelsen mellan ECEC och EPC. Kommissionen har i det avseendet hänvisat till ECEC:s stiftelseurkund av den 6 december 1979, där det föreskrivs att två medlemmar av ECEC:s Steering Committee skulle väljas bland de medlemmar som hade två eller tre röster på ECEC:s stämma, det vill säga bland de stora exportörer som var medlemmar i EPC. För att styrka att det förelåg ett organisatoriskt samband mellan ECEC och EPC har kommissionen under förfarandet vid förstainstansrätten även understrukit att de två exportkommittéerna hade ett gemensamt ursprung, vilket framgår av Blue Circles promemoria av den 9 april 1981 (punkt 30.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument

nr 33.126/11338—11340), och den omständigheten att ECEC och EPC hade ett gemensamt sekretariat, nämligen ECMEC. Kommissionen har vidare anfört att ECEC fick del av upplysningar avseende EPC (punkt 32.2 i det ifrågasatta beslutet). I protokollet från mötet i Paris den 23 januari 1979 (punkt 30.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12751 och 12752) anges således följande: "De största producenterna kommer att fortsätta att mötas då och då och de andra medlemmarna i [ECEC] kommer att genom sina representanter i denna kommitté få del av deras synpunkter i affärsfrågor". I det ifrågasatta beslutet (punkt 32.2 och 32.3) ger kommissionen några exempel på sådana utbyten av upplysningar. Även om det inte längre fanns något "organisatoriskt samband" mellan ECEC och EPC till följd av ECEC:s stiftelseurkund av den 26 september 1986, vilken inte längre gav de stora exportörerna en särskild roll i ECEC:s Steering Committee, framgick det enligt kommissionen att ECEC fortsatte att då och då få del av upplysningar om EPC, även efter den 26 september 1986 (punkterna 32.3 och 58.3 b i det ifrågasatta beslutet).

3804 Eftersom kommissionen ansåg att EPC var baserad på regeln om respekt för hemmamarknaderna ansåg den att sambandet mellan EPC och ECEC "smittade av sig på" ECEC:s verksamhet.

3805 Förstainstansrätten skall först undersöka om de olika bevis som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet (punkt 32) kan utgöra grund för slutsatsen att sambandet mellan EPC och ECEC var sådant att EPC oundvikligen påverkade ECEC:s beteende.

3806 I det avseendet skall det, mot bakgrund av den bevisning som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet, konstateras att ECEC:s medlemmar alltid har ansett att deras exportkommitté hade egna särdrag och en egen identitet jämfört med EPC:s exportkommitté.

3807 I protokollet från ECEC:s möte den 22 mars 1985 (punkt 32.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/14289—14294) anges följande:

"ECEC:s identitet och karaktär skiljer sig från EPC och CMA [se ovan punkt 1040] och även från Cembureau. ECEC har varit till nytta för oss som forum för medlemmarna för att mötas, diskutera affärsangelägenheter och utbyta upplysningarna om priser och statistik, och har givit oss bättre möjligheter att bedöma konkurrensvillkoren på marknaden."

3808 I protokollet från ECEC:s möte den 23 januari 1986 (punkt 32.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12667—12674) bekräftas följande:

"EPC anser sig vara ett helt avskilt organ.... EPC anser att antalet medlemmar måste begränsas, eftersom ett begränsat antal deltagare underlättar diskussionerna."

3809 Det framgår således att ECEC:s egna medlemmar underströk ECEC:s särdrag jämfört med EPC.

3810 Av handlingarna i målet och särskilt protokollen från mötena i ECEC:s Steering Committee den 21 februari 1985 (punkt 32.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/14266 och 14267) och den 22 januari 1986 (samma punkt, dokument nr 33.126/12614—12616) samt ECEC:s möte av den 23 januari 1986 (samma punkt, dokument nr 33.126/12667—12674) framgår att förhållandet mellan ECEC och EPC i viss mån var spänt. Av dessa dokument framgår att ECEC:s medlemmar försökte att få till stånd ett närmare samarbete med EPC, vilket medlemmarna i EPC emellertid vägrade. I promemorian av den 28 maj 1986 från Ciments français (punkt 32.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18218 och 18219), som var medlem i EPC, förklaras att förhållandet mellan ECEC och EPC var "komplicerat" och att de båda kommittéerna även "hyste misstro" mot varandra. En begränsad eftergift gjordes dock till förmån för ECEC. I ovannämnda promemoria från Ciments français nämns att man även hade bett EPC:s ordförande att Andrew Gac, sekreterare vid ECEC:s och EPC:s gemensamma sekretariat ECMEC (punkt 30.3 i det ifrågasatta beslutet), skulle få "tillåtelse att till ECEC lämna [allmänna] upplysningar till ECEC:s medlemmar, som inte har några kommersiella verkningar (prisvillkor, konkurrensvillkor etcetera), indelade efter land och inte efter bolag". I samma promemoria påpekas dock att det inte är önskvärt "att en företrädare för Policy [det vill säga EPC] avlägger rapport till ECEC om detta organs verksamhet, [eftersom] de båda organisationerna är oberoende av varandra och det inte finns något skäl att skapa ett sådant beroende".

3811 Mot denna bakgrund kan kommissionen inte göra gällande att ECEC:s verksamhet har påverkats av det fanns ett samband mellan ECEC och EPC i förhållande till ECEC:s Steering Committee och ett gemensamt sekretariat för de två kommittéerna.

3812 Det skall även undersökas huruvida de upplysningar rörande EPC som ECEC faktiskt fick del av styrker att ECEC:s syfte var att respektera hemmamarknaderna. I punkt 32.2 och 32.3 i det ifrågasatta beslutet hänvisas i detta avseende till flera protokoll från mötena i ECEC och ECEC:s Steering Committee, nämligen protokollen från ECEC:s möten den 14 mars 1984 (dokument nr 33.126/14257—14262), den 11 september 1984 (dokument nr 33.126/14303—14309), den 14 december 1984 (dokument nr 33.126/14310—14315), den 22 mars 1985 (dokument nr 33.126/14289—14294), den 23 januari 1986 (dokument nr 33.126/12667—12674) och den 23 september 1988 (dokument nr 33.126/12627—12634), protokollen från mötena i ECEC:s Steering Committee den 21 feb-

ruari 1985 (dokument nr 33.126/14266 och 14267), den 22 januari 1986 (dokument nr 33.126/12614—12616 och 12667—12674), den 10 juni 1986 (dokument nr 33.126/12607—12610) och Italcementis anteckningar avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 22 september 1988 eller avseende ECEC:s möte den 23 september 1988 (dokument nr 33.126/3418—3421).

3813 I protokollet från ECEC:s möte den 14 mars 1984 nämns i kapitlet "Rapport från EPC" att denna kommitté anser att "... affärerna har ökat avsevärt under året på [marknaden vid] Medelhavet och går bättre på marknaderna vid Röda havet, men har minskat vid Golfen. Det har skett en väsentlig förbättring på Andra Marknader". I samma dokument påpekas följande: "Förhållandet mellan Öst och Väst har varit komplicerat... Kontakterna mellan enskilda bolag... har emellertid varit till mycket stor nytta och har säkerligen bidragit till att uppnå en bättre prisnivå. Det hölls ett möte mellan Öst och Väst i Singapore..." Mot bakgrund av dessa uppgifter skall det anses att de upplysningar som EPC överlämnade till ECEC under ECEC:s möte den 14 mars 1984 endast avsåg export till tredje land. Under alla omständigheter kan det inte utifrån detta dokument påvisas något samband mellan de upplysningar som lämnades ut under detta möte och att regeln om respekt för hemmamarknaderna inom ECEC eventuellt förstärktes.

3814 I protokollet från ECEC:s möte den 11 september 1984 angavs att det inte fanns mycket att rapportera beträffande EPC. Endast datumet för EPC:s nästa möte uppgavs. I protokollet från ECEC:s möte den 14 december 1984 nämns endast angående EPC att ett möte hölls mellan ECEC:s och EPC:s respektive ordföranden avseende förhållandet mellan de två kommittéerna. Dessa dokument visar inte att ECEC:s verksamhet syftade till att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3815 Protokollet från ECEC:s möte den 22 mars 1985 innehåller en punkt om EPC. Av denna punkt framgår att rapport avlades beträffande situationen på exportmarknaderna och man diskuterade upprättandet av CMA samt EPC:s framtid efter upprättandet av CMA. Under detta möte lämnades emellertid inte några upplysningar som sattes i förbindelse med den inre europeiska marknaden.

3816 I protokollet från Steering Committees möte den 21 februari 1985 nämns att "under det senaste mötet i EPC den 14 februari 1985 var det på grund av tidsbrist inte möjligt att diskutera förhållandet mellan ECEC och EPC... Deltagarna bemyndigade G. Couniotakis att fortsätta hålla kontakt med EPC:s ordförande för att få till stånd ett ömsesidigt och fördjupat samarbete mellan de två organisationerna". De upplysningar som lämnades under detta möte styrker inte att samarbetet inom ECEC hade till syfte att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3817 Såsom kommissionen har understrukit i det ifrågasatta beslutet (punkt 32.2) framgår det av protokollen från mötet i ECEC:s Steering Committee den 22 januari 1986 och från ECEC:s möte den 23 januari 1986 att förhållandet mellan ECEC och EPC i viss mån var spänt (se ovan punkt 3810). Vad beträffar ECEC:s Steering Committees protokoll av den 10 juni 1996 framgår det av detta att ECEC:s ordförande försökte få EPC att övervinna sina betänkligheter beträffande att lämna ut upplysningar till ECEC. Det framgår emellertid inte av dessa protokoll att upplysningar beträffande EPC lämnades ut under dessa möten, vilket skulle kunna styrka att samarbetet inom ECEC syftade till att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3818 Även om ECEC:s nya stiftelseurkund av den 26 september 1986 inte längre gav de stora exportörerna en särskild roll i Steering Committee, fortsatte ECEC att då och då få del av vissa upplysningar om EPC efter år 1986, vilket kommissionen har påpekat (punkterna 32.3 i det ifrågasatta beslutet).

3819 I protokollet från ECEC:s möte den 23 september 1988 anges att i enlighet med en allmän överenskommelse mellan ECEC:s och EPC:s respektive ordförande fick ECEC:s medlemmar tillgång till upplysningar avseende mötena mellan producenter i Fjärran Östern. Italcementis anteckningar avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 22 september 1988 eller avseende ECEC:s möte den 23 september 1988 bekräftar att ECEC fick del av upplysningar beträffande EPC. Italcementi noterade följande: "EPC - 25 procent under de tre första månaderna — trend 1988 — Totalt EPC 10 milj. Hispacement, Heracles, Valenciana, Titan~ 7 milj. — Ciments français, Lafarge, Norcem, Cementos del Mar, Hornos Ibéricos, Rezola, Cementa, Blue Circle, Halkis~ 3 milj." och "Hispacement 1,1 milj.; Heracles 2,8 milj. ton; Titan 1,8 milj.; Valenciana 1 milj. — Alla marknader 10 milj." ("EPC - 25 % nei primi tre mesi — 1988 trend — Total EPC 10 mil. Hispacement, Heracles, Valenciana, Titan~ 7 mil. — Ciments français, Lafarge, Norcem, Cementos del Mar, Hornos Ibéricos, Rezola, Cementa, Blue Circle, Halkis~ 3 mil." och "Hispacement 1,1 mil.; Heracles 2,8 mil. ton; Titan 1,8 mil.; Valenciana 1 mil. — All destinations 10 mil."). Såsom kommissionen har påpekat (punkt 32.3 i det ifrågasatta beslutet) rör det sig om uppgifter som utbytts inom EPC och som ECEC fått del av. I anteckningarna från Italcementi, vilket var medlem i ECEC men inte i EPC, hänvisas det uttryckligen till EPC.

3820 Det framgår emellertid av protokollet från ECEC:s möte den 23 september 1988 att ECEC:s medlemmar under detta möte utvärderade utbudet och efterfrågan på exportmarknaderna utanför gemenskapen för åren 1988 och 1989. I det sammanhanget var de upplysningar som EPC gav ECEC och som återgavs i Italcementis anteckningar klart användbara för ECEC:s medlemmar, eftersom de gav en indikation om EPC:s medlemmars export under 1988. Det är emellertid varken utifrån Italcementis anteckningar eller protokollet från ECEC:s möte den 23 september 1988 möjligt att dra slutsatsen att ECEC:s verksamhet hade till syfte att respektera hemmamarknaderna genom att kanalisera produktionsöverskottet. Handlingarna i fråga innehåller nämligen ingen uppgift som styrker att de upplysningar som EPC gav ECEC avseende de stora exportmarknaderna hade något samband med skyddet för de europeiska hemmamarknaderna.

3821 Även om det skulle medges att samarbetet inom EPC var baserat på respekten för hemmamarknaderna är det med stöd av de dokument som nämns i punkt 32 i det ifrågasatta beslutet inte möjligt att dra slutsatsen att det samband som förelåg mellan ECEC och EPC påverkade ECEC:s verksamhet på ett sådant sätt att ECEC:s medlemmar hade antagit regeln om respekt för hemmamarknaderna för verksamheten inom ECEC.

C — Ingen begränsning av ECEC:s verksamhet till de stora exportmarknaderna

3822 Kommissionen har hävdat att ECEC:s verksamhet inte var begränsad till de stora exportmarknaderna. I det ifrågasatta beslutet har kommissionen medgivit följande (punkt 58.3 c): "ECEC ägnar sig huvudsakligen åt att samla in och sprida upplysningar om försäljningen på de olika exportmarknaderna i tredje land". Kommissionen anser dock följande (samma hänvisning): "[Denna verksamhet är mycket nära förbunden] med ECEC-medlemmarnas intressen avseende hemmamarknaderna. Att få dessa upplysningar ger ECEC:s medlemmar en trygghetskänsla beträffande hur produktionsöverskottet skall kunna kanaliseras på ett effektivt sätt. ECEC:s medlemmar får härigenom försäkringar om att överskottet — bortsett från några obetydliga mängder — inte är avsett för de europeiska marknaderna." Till stöd för sin argumentation har kommissionen hänvisat till de dokument som nämns i punkt 33.4 och 33.5 i det ifrågasatta beslutet.

3823 Förstainstansrätten skall undersöka huruvida det av sistnämnda dokument framgår att ECEC:s medlemmar var angelägna om att kanalisera produktionsöverskottet för att "förstärka regeln om respekt för hemmamarknader" (punkt 58.5 i det ifrågasatta beslutet).

3824 Vad beträffar de dokument som nämns i punkt 33.4 i det ifrågasatta beslutet anges följande i protokollet från ECEC:s möte den 22 mars 1985 (dokument nr 33.126/14289—14294): "Blue Circle har köpt 400 000 ton cement i lös vikt från DDR. Östtysklands marknadsföring är aggressiv och priset per säck kan sjunka till 14—15 USD fob."

3825 Kommissionen kan emellertid inte med stöd av detta protokoll fastslå att samarbetet inom ECEC syftade till att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna genom kanalisering av produktionsöverskottet. Av detta protokoll framgår nämligen endast att Blue Circle importerade cement. Det citerade utdraget avser inte att det var nödvändigt att exportera överproduktionen för att säkerställa respekten för hemmamarknaderna.

3826 Kommissionen kan inte heller generellt göra gällande följande (punkt 33.4 i det ifrågasatta beslutet): "Vid följande plenarmöten (dokument nr 33.126/12617—12674) redogjorde varje medlem för importen av cement i sitt land, vanligen från öststaterna." Protokollen från ECEC:s

möten den 18 april 1986 (dokument nr 33.126/12665 och 12666), den 11 mars 1988 (dokument nr 33.126/12635—12641), den 23 september 1988 (dokument nr 33.126/12627—12634), den 14 april 1989 (dokument nr 33.126/12622—12626) och den 22 september 1989 (dokument nr 33.126/12617—12621) innehåller nämligen inte någon uppgift som tyder på att ECEC:s medlemmar utbytte upplysningar under dessa möte avseende importen av cement i sina respektive länder. Vid ECEC:s möte den 23 januari 1986 (dokument nr 33.126/12667—12674), den 18 april 1986 (dokument nr 33.126/12660—12664), den 26 september 1986 (dokument nr 33.126/12654—12659), den 27 mars 1987 (dokument nr 33.126/12648—12653) och den 25 september 1987 (dokument nr 33.126/12642—12647) redogjorde dock vissa av ECEC:s medlemmar för importen av cement från öststaterna, Asien och Tunisien till deras respektive land.

3827 Förstainstansrätten konstaterar att inget av de protokoll som nämns i föregående punkt styrker att det förelåg något samband mellan importen från tredje land och principen om respekt för hemmamarknaderna. Inte i något av protokollen nämns det att det är nödvändigt att exportera produktionsöverskottet eller att vidta motåtgärder mot import. Det framgår dessutom av dessa dokument att diskussionerna om import från tredje land avsåg den konkurrens som exporten från dessa länder innebar för ECEC-ländernas export på de stora exportmarknaderna. Endast den omständigheten att man vid några tillfällen undersökte importen från tredje land styrker under alla omständigheter inte att "syftet med och resultatet av samarbetet inom ECEC var att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna" (punkt 58.5 i det ifrågasatta beslutet).

3828 Vad beträffar de dokument som nämns i punkt 33.5 i det ifrågasatta beslutet är det, som kommissionen har gjort gällande, korrekt att vissa upplysningar om situationen i medlemsländerna nämns i vissa av protokollen. Endast den omständigheten att en upplysning om en av gemenskapens marknader nämns under ett möte i ECEC eller i ECEC:s Steering Committee visar emellertid inte nödvändigtvis att ECEC:s verksamhet syftade till att "förstärka regeln om respekt för hemmamarknader" (punkt 58.5 i det ifrågasatta beslutet) eller, med andra ord, "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet). Det skall därför undersökas huruvida det var berättigat av kommissionen att dra slutsatsen att de upplysningar som utbyttes avseende hemmamarknaderna hade samband med principen om respekt för hemmamarknaderna.

3829 I punkt 33.5 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen hänvisat till fem dokument, nämligen protokollen från mötet i ECEC:s Steering Committee den 26 mars 1987 (dokument nr 33.126/12594—12598) och den 10 mars 1988 (dokument nr 33.126/12579—12581), Italcementis anteckningar avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 22 september 1988 eller ECEC:s möte den 23 september 1988 (dokument nr 33.126/3415, 3416 och 3419), Italcementis anteckningar avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 16 december 1988 (dokument nr 33.126/3401 och 3402) och protokollet från mötet i ECEC:s Steering Committee den 13 april 1989 (dokument nr 33.126/12566—12569).

3830 I protokollet från mötet i ECEC:s Steering Committee den 26 mars 1987 nämns en minskning av exporten för år 1986 med 24 procent: "Minskningen är särskilt markant i Egypten där våra medlemmar har tillhandahållit mindre än hälften av mängden år 1985. I Saudiarabien har den nedåtgående trenden fortsatt. I Västafrika avsåg förändringen främst exporten av klinker, som sjunkit med 300 000 ton." Det anges även att det skett en markant minskning av exporten i Spanien, Frankrike och Turkiet. Beträffande Spanien anges följande: "Spanien har haft stor efterfrågan på hemmamarknaden, som delvis kompenserade den förlorade exporten. Den spanska industrin har minskat sin kapacitet."

3831 I Steering Committees protokoll från den 10 mars 1988 klargörs följande: "Den fortsatta minskningen [av spansk export] är en strategisk fråga. De spanska producenterna anser att en fortsatt hög produktionsnivå inte tjänar något affärsmässigt eller strategiskt syfte och de har av den anledningen bestämt sig för att hålla sin export till ett minimum."

3832 De protokoll som nämns i de två föregående punkterna stödjer inte slutsatsen att ECEC:s medlemmar hade för avsikt att kanalisera sitt produktionsöverskott för att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Protokollen innehåller nämligen endast upplysningar avseende ett land som var medlem i ECEC, nämligen Spanien. Om syftet med ECEC hade varit att kanalisera produktionsöverskottet skulle medlemmarna i ECEC:s Steering Committee, med hänsyn till ECEC-medlemmarnas betydande exportnedgång på världsmarknaderna som nämns i protokollen, ha varit benägna att vid mötena den 26 mars 1987 och den 10 mars 1988 även diskutera andra marknader inom gemenskapen och inte bara den spanska marknaden, vilken inte utgjorde något problem vad gäller respekten för hemmamarknaderna, eftersom det fanns en omfattande efterfrågan i landet och det skedde en minskning av kapaciteten.

3833 ECEC:s syfte enligt stadgarna var samarbete mellan de europeiska producenter som exporterar grå cement av olika slag till världsmarknaderna (se ovan punkt 3788). I det sammanhanget ville den spanska medlemmen i Steering Committee förklara för de andra medlemmarna varför de spanska producenterna i mindre omfattning var närvarande på de stora exportmarknaderna. Kommissionen har under alla omständigheter inte närmare förklarat i det ifrågasatta beslutet hur det utbyte av upplysningar som nämns i utdragen från protokollen från ECEC:s Steering Committee av den 26 mars 1987 och den 10 mars 1988 kunde ha till syfte att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3834 Mot denna bakgrund styrker inte protokollen från den 26 mars 1987 och den 10 mars 1988 att ECEC:s verksamhet utgjorde en överträdelse.

3835 I Italcementis anteckningar avseende mötet i ECEC eller i ECEC:s Steering Committee den 22 och den 23 september 1988 nämns följande:

— "Den flytande silo som låg i hamnen i Brest är nu uppenbarligen på väg mot Alger, sannolikt till följd av avtal med Lafarge. Den flytande Gizan-silon ligger fortfarande i hamnen i Sète och har mottagits väl av hamnarbetarna som vill hämnas att Lafarge har lagt ned en cementfabrik i regionen, varifrån cementen exporterades" ("il silo flottante, che era all'ancora nel porto di Brest, a seguito di probabili accordi con Lafarge ha ripreso il mare diretto apparentemente verso Algeri; il silo flottante Gizan è sempre fermo in rada nel porto di Sète; detta unità sembrerebbe bene accolta dalla compagnia portuale, la quale vorrebbe nella fare uno sgarbo alla Lafarge rea di aver chiuso una cementeria in zona, dalla quale veniva esitato cemento in esportazione").

— "Blue Circle har köpt klinker från Libanon (Holderbank) till Förenade kungariket och även från Belgien" ("Blue Circle acquista dal Libano (Holderbank) per U.K.; Tipo qusi a basso tenero in alkali acquista ance dal Belgio").

3836 Dessa uppgifter skall jämföras med den punkt i protokollet från ECEC:s möte den 23 september 1988 (dokument nr 33.126/12627—12634) där följande anges under punkten "Importterminaler":

"Torrella har begärt att en omarbetad förteckning över flytande terminaler skall utarbetas och delas ut till medlemmarna. De enskilda medlemmarna har naturligtvis upplysningar om terminalerna, och de skall därför anmodas att ge sekretariatet sådana upplysningar. Upplysningarna skall samlas in och delas ut till samtliga medlemmar."

3837 Även om det i Italcementis anteckningar, avseende mötena den 22 och den 23 september 1988 nämns en omständighet som avser gemenskapsmarknaden, nämligen att Blue Circle importerar cement från Libanon och Belgien till Förenade kungariket, kan anteckningarna inte styrka att ECEC:s medlemmar hade för avsikt att genom sitt samarbete i detta forum förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna genom att kanalisera produktionsöverskottet. Eftersom Blue Circle importerade cement hade företaget uppenbarligen inte problem med överskottsproduktion.

3838 I Italcementis anteckningar avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 16 december 1988 nämns att Förenade kungariket år 1989 var tvunget att importera 2 miljoner ton cement och klinker. I anteckningarna noteras att om Italcementi fick "tillstånd att agera som Intertrading" — vilket i det ifrågasatta beslutet har översatts till "tillstånd såsom försäljningsbolag" — skulle företaget kunna börja leverera exempelvis cement från Jugoslavien till Förenade kungariket.

3839 Under förfarandet vid förstainstansrätten har kommissionen framhållit att ordet "tillstånd" användes i Italcementis anteckningar. Av dessa framgår att det inom ramen för ECEC krävdes ett föregående tillstånd för export till andra medlemsstater, vilket visar att samarbetet inom ECEC var grundat på regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3840 Italcementi har däremot i sitt svar av den 23 juni 1998 på en skriftlig fråga från förstainstansrätten med stöd av skriftliga bevis förklarat att det bildade bolaget Intertrading den 16 november 1988 för att delta på den internationella marknaden för handel med cement. Vid den tidpunkt då anteckningarna avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 16 december 1988 upprättades, nämligen den 21 december 1988, hade Intertrading ännu inte registrerats i företagsregistret, vilket är ett nödvändigt villkor för att utöva näringsverksamhet. Vid denna tidpunkt hade Intertrading följaktligen ännu inte "tillstånd" att driva verksamhet.

3841 Den förklaring som Italcementi har givit skall godtas. Användningen av en versal i benämningen "Intertrading" i anteckningarna avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 16 december 1988 visar att hänvisningen avser ett bolag. Italcementi har ingivit bevis för att Intertrading registrerades i företagsregistret den 9 januari 1989 (bilaga 3 till svaret av den 23 juni 1998). Från detta datum hade bolaget således "tillstånd" att utöva näringsverksamhet. Följaktligen kan man inte av användningen av ordet "tillstånd" i Italcementis anteckningar avseende mötet i ECEC:s Steering Committee den 16 december 1988 dra slutsatsen att ECEC:s syfte var att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3842 Av anteckningarna framgår även att Förenade kungariket var tvunget att importera cement för att tillmötesgå den inhemska efterfrågan, vilket tyder på att efterfrågan på marknaden i fråga översteg utbudet. Av samma anteckningar framgår även att Italcementi inte heller hade några problem med överproduktion, eftersom företaget ansåg att det förelåg en möjlighet att exportera cement från Jugoslavien till Förenade kungariket.

3843 Anteckningarna styrker följaktligen inte på något sätt att ECEC:s verksamhet hade till syfte att kanalisera produktionsöverskottet för att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3844 Slutligen anges följande i protokollet från mötet i ECEC:s Steering Committee den 13 april 1989:

"Den franska exporten av klinker har minskat, eftersom kapaciteten är begränsad och det finns en stor efterfrågan på angränsande marknader som är intressantare. Även om den franska

exporten till länder utanför Västeuropa har minskat, visar det första kvartalet år 1989 en ökning på 8 procent i den totala försäljningen såväl lokalt som på exportmarknaderna."

3845 I anteckningarna av Guy Leboeuf, Ciments français, avseende ett plenarmöte i ECEC den 14 april 1989 i Bryssel (punkt 31.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18201—18204) anges att den minskade exporten av cement år "1998 snarare beror på att det saknas kapacitet i Europa på grund av goda hemmamarknader och att man föredrar att främja handeln inom Europa till lägre kostnad än en omfattande export, än på en stark utländsk konkurrens".

3846 Ordalydelsen i dessa två dokument motsäger kommissionens påstående att "syftet med och resultatet av samarbetet inom ECEC var att förstärka regeln om respekt för hemmamarknader" (punkt 58.5 i det ifrågasatta beslutet) genom "kanalisering av produktionsöverskottet" (punkt 58.2 och 58.3). Exporten till marknader utanför Europa minskade nämligen och kanaliserades mot Europa. Det gjordes inte någon bedömning av dessa faktiska omständigheter i de ovannämnda dokumenten avseende mötena den 13 och den 14 april 1989, även om det i Guy Leboeufs anteckningar angavs att det "är möjligt att den totala globala efterfrågan vad gäller export är svår att tillgodose, särskilt eftersom nya produktionsenheter är sällsynta".

3847 Av detta följer att kommissionen inte kan göra gällande, såsom den har gjort i det ifrågasatta beslutet, att "samordningen [inom ECEC] har påverkat [ECEC:s medlemmars] affärsbeslut på de inhemska marknaderna, eftersom de, utan denna samordning och utan kännedom om vilka mängder som kunde exporteras och vilka priser som kunde tillämpas, hade kunnat besluta att sälja fler produkter i medlemsstaterna och därmed förändrat strukturen i handeln inom gemenskapen" (punkt 58.4) och att "ECEC:s medlemmar [fick] härigenom försäkringar om att [produktions]överskottet — bortsett från några obetydliga mängder — inte [var] avsett för de europeiska marknaderna" (punkt 58.3). Det framgår nämligen av de dokument som nämnts ovan i punkterna 3844 och 3845 att när priserna i Europa var intressantare än priserna på de stora exportmarknaderna föredrog ECEC:s medlemmar handeln inom Europa.

3848 Av det ovan anförda följer att kommissionen inte har styrkt att diskussionerna avseende importen från öststaterna till medlemsländerna (punkt 33.4 i det ifrågasatta beslutet) och på de inhemska marknaderna (punkt 33.5), som ibland fördes under plenarmötena i ECEC eller i ECEC:s Steering Committee, hade något samband med hemmamarknadsprincipen. Det anges nämligen inte i något av dokumenten, inte ens underförstått, att det var nödvändigt att kanalisera produktionsöverskottet. Vad beträffar hänvisningarna till de inhemska marknaderna i gemenskapen avser de antingen problemet med underskottsproduktion, eftersom det framgår av dessa att vissa europeiska producenter (Blue Circle och Italcementi) planerade att importera cement, eller ger förklaringar till varför den spanska exporten utanför Europa hade minskat. Två dokument, nämligen protokollet från mötet i ECEC:s Steering Committee den 13 april 1989 och anteckningarna från Guy Leboeuf, Ciments français avseende ECEC:s plenarmöte den 14 april 1989 i Bryssel, motsäger kommissionens påstående att "syftet med och resultatet

av samarbetet inom ECEC var att förstärka regeln om respekt för hemmamarknader" (punkt 58.5 i det ifrågasatta beslutet) genom "kanalisering av exportöverskottet" (punkt 58.2 och 58.3).

Slutsatser

3849 De dokument som nämns i punkterna 31—34, 58 och 60 i det ifrågasatta beslutet, även sett som en helhet, styrker inte att ECEC:s medlemmar genom samarbetet inom denna expertkommitté hade för avsikt att kanalisera sitt produktionsöverskott för att förstärka regeln om respekt för hemmamarknader.

3850 I den mån verksamheten inom ECEC i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet ansågs utgöra en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, med hänvisning till att den hade till syfte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (punkt 58.5 och 58.6 i det ifrågasatta beslutet), skall artikel 5 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras, utan att det är nödvändigt att bedöma sökandenas övriga grunder och argument.

XI — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det inom ramen för EPC har förekommit ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, och att de olika sökandena har deltagit i detta (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

3851 I artikel 6 i det ifrågasatta beslutet anges att Lafarge, Titan, Heracles, Halkis, Ciments français, Blue Circle, Hispacement, Hornos Ibéricos, Valenciana och dess dotterbolag Cementos del Mar har överträtt artikel 85.1 i fördraget "genom att — inom ramen för EPC — ha deltagit i ett fortlöpande samordnat förfarande som syftade till att undersöka situationen på gemenskapsmarknaderna, dela upp marknaderna i tredje länder, fastställa priserna för produkter som var avsedda för omfattande export, utbyta detaljerade uppgifter om de kvantiteter som var tillgängliga för export och om den export som utförts till tredje länder, och som syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen".

3852 Kommissionen har fastställt att överträdelsen påbörjades den 1 juli 1981, utom vad gäller de spanska företagen, för vilka överträdelsen ansågs börja den 1 januari 1986. Överträdelsen

pågick vad gäller samtliga berörda företag fram till den 19 maj 1989, utom vad gäller Blue Circle och Ciments français, för vilka överträdelsen ansågs ha upphört den 12 oktober 1987 respektive den 17 februari 1989.

3853 Ciments français (T-39/95), Lafarge (T-43/95), Valenciana (T-52/95), Heracles (T-57/95), Titan (T-64/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Blue Circle (T-88/95) och Halkis (T-104/95) har bestritt såväl den konstaterade överträdelsen som att de deltog i denna. Valenciana, Hornos Ibéricos och Blue Circle har även hävdat att deras rätt till försvar har åsidosatts på grund av att de under det administrativa förfarandet inte fick tillräcklig insyn i kommissionens akt, vilket medförde att de nekades tillgång till uppgifter till deras fördel avseende anmärkningen i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet. Hornos Ibéricos och Halkis har även hävdat att överträdelsen som fastslås i artikel 6 inte är tillräckligt motiverad, vilket strider mot artikel 190 i fördraget.

Det ifrågasatta beslutet

3854 Punkterna 30, 35—37, 59 och 60 i det ifrågasatta beslutet avser EPC och det samordnade förfarande som konstaterades i samband med denna kommitté.

3855 Kommissionen har först redogjort för bakgrunden till EPC:s upprättande (punkterna 30 och 35). Cembureau övergav sin exportkommitté på grund av "[gemenskapens] motvilja mot varje form av kartell" (Blue Circles interna promemoria den 9 april 1981) (punkt 30.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11338—11340), vilket medförde att "London Club" bildades. Kommissionen har förklarat att de stora cementexportörerna ansåg år 1978 att de borde hålla möten utanför "London Club", vilket medförde att EPC bildades (punkt 30.2). Det rör sig om en informell kommitté för företagsledare (punkt 35.2).

3856 Kommissionen har därefter nämnt de olika företag som den anser har varit medlemmar i EPC, däribland Ciments français, Lafarge, Valenciana, Heracles, Titan, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis (punkt 35.3). Kommissionen har uppgivit att den inte har haft tillgång till EPC:s stadgar och har tillagt att EPC aldrig har haft några stadgar enligt uttalanden från Andrew Gac (punkt 35.4).

3857 Kommissionen har av de bevis som anges i punkterna 35.5—35.9, 36 och 37 i det ifrågasatta beslutet slutit sig till EPC:s syfte.

3858 Kommissionen har förklarat att enligt en handskriven promemoria från Ciments français (punkt 35.5, dokument nr 33.126/4365) "ville ordförandena få kontroll över exportörerna" genom att upprätta EPC. Kommissionen har hävdat att denna tolkning tycks bekräftas av Blue Circles ovannämnda interna promemoria av den 9 april 1981, där det nämns att "medlemmarna skulle företrädas på ledningsnivå" inom EPC.

3859 Kommissionen har medgivit att EPC:s verksamhet i huvudsak avsåg exportmarknaderna och att samarbetet inom EPC avsåg uppdelning av marknader, prisfastställelse, utbyte av uppgifter och försök att sluta avtal med andra exportorganisationer i Asien (punkt 37). Kommissionen har emellertid hävdat att vissa av de dokument som nämns i punkt 35 och de dokument som nämns i punkt 36 i det ifrågasatta beslutet visar att EPC inte bara ägnade sig åt export utanför Europa, utan även åt handel inom Europa (punkt 36.1).

3860 I den del av beslutet som avser den rättsliga bedömningen av EPC:s verksamhet har kommissionen med hänvisning till tre omständigheter (se nedan punkterna 3870—3873) hävdat att det föreligger ett samband mellan EPC:s verksamhet och regeln om respekt för hemmamarknaderna (punkt 59.1 i det ifrågasatta beslutet).

3861 Kommissionen har gjort gällande följande (samma punkt, sista stycket):

"... EPC ägnar sig huvudsakligen åt att samla in och sprida upplysningar om försäljningen på de olika exportmarknaderna i tredje land. Medlemmarna delar upp exportmarknaderna mellan varandra och fastställer eller upplyser varandra om priserna som tillämpas eller skall tillämpas på de olika marknaderna. Allt detta är mycket nära förbundet med EPC-medlemmarnas intressen avseende hemmamarknaderna. Att få dessa upplysningar ger EPC:s medlemmar en trygghetskänsla beträffande hur produktionsöverskottet skall kunna kanaliseras på ett effektivt sätt. EPC:s medlemmar får härigenom försäkringar om att överskottet — bortsett från några obetydliga mängder — inte är avsett för de europeiska marknaderna."

3862 Eftersom EPC:s verksamhet var baserad på respekten för hemmamarknaderna har kommissionen dragit slutsatsen (punkt 59.2 första stycket) att "ett av EPC:s syften var att begränsa konkurrensen inom gemenskapen".

3863 Kommissionen har därefter (punkt 59.3) dragit slutsatsen att samarbetet inom EPC, genom den verksamhet som anges i punkterna 36 och 37 i det ifrågasatta beslutet, utgör ett fortlöpande samordnat förfarande genom vilket "medlemmarna i EPC har avstått från att föra en självständig handelspolitik genom att skapa ett solidaritets och kontrollsystem som syftar till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen".

Samordnat förfarande som syftar till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen

3864 Ciments français, Lafarge, Valenciana, Heracles, Titan, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis har inte bestritt att de var anslutna till EPC. De har inte heller bestritt de faktiska omständigheter som har fastslagits i punkt 37.3—37.6 i det ifrågasatta beslutet, nämligen att deltagarna i EPC delade upp de stora exportmarknaderna, fastställde exportpriser och utbyte upplysningar om deras export.

3865 De berörda sökandena har understrukit att deras samarbete inom EPC hade till syfte att höja exportpriserna för cement. Detta samarbete hade emellertid inte något samband med en hemmamarknadsprincip. EPC:s verksamhet avsåg endast marknader utanför gemenskapen och omfattades därför inte av artikel 85.1 i fördraget. Enligt sökandena innebär kommissionens påstående att alla överenskommelser om export inom branscher där det finns överkapacitet skulle utgöra en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.

3866 Blue Circle har understrukit att det inte var fråga om kanalisering av produktionsöverskottet inom EPC. Om EPC uppnådde sitt syfte att höja exportpriserna skulle regeln om utbud och efterfrågan medföra minskade exportvolymer.

3867 Kommissionen anser däremot att EPC:s verksamhet har snedvridit konkurrensen inom gemenskapen (punkt 59 i det ifrågasatta beslutet) och påverkat handeln mellan medlemsstater (punkt 60 i det ifrågasatta beslutet). Enligt kommissionen var samarbetet inom EPC vad gäller de stora exportmarknaderna baserat på regeln om respekt för hemmamarknaderna inom Cembureau-länderna (punkterna 35.9, 37.1 och 59.2 i det ifrågasatta beslutet). Samarbetet inom EPC, som beskrivs i punkterna 36 och 37 i det ifrågasatta beslutet, har följaktligen i artikel 6 i detta beslut ansetts utgöra ett fortlöpande samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget med syfte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen".

3868 Såsom kommissionen har understrukit (punkt 37.1 i det ifrågasatta beslutet) utgör ett samarbete mellan företag avseende exportmarknaderna en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget om detta samarbete har till syfte eller till resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom gemenskapen och kan påverka handeln mellan medlemsstater (domen i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl. mot kommission, punkterna 580 och 599—601, samt i domen i de ovan i punkt 1335 nämnda målen CRAM och Rheinzink mot kommissionen, punkterna 24—31).

3869 För att bedöma om EPC:s medlemmar i strid med artikel 85.1 i fördraget deltog i ett samordnat förfarande inom EPC skall det undersökas huruvida kommissionen har styrkt att samarbetet inom EPC hade till syfte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3870 I det ifrågasatta beslutet (punkt 59.1 a och c) har kommissionen i huvudsak baserat sig på följande omständigheter för att fastslå att det förelåg ett samband mellan EPC och regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3871 Kommissionen har först gjort gällande följande (punkt 1 a):

"Genom att upprätta EPC 'ville ordförandena [enligt en promemoria från Ciments français] få kontroll över exportörerna' (se punkt 35.5 ovan) (dokument nr 33.126/4454). Ciments français definierar WCC [se ovan punkt 21] genom hänvisning till EPC och anger att WCC är 'en informell klubb som fyller samma funktion för vit cement som Policy fyller för grå cement' [Ciments français interna promemoria av den 7 mars 1989, dokument nr 33.126/4446 och 4467). WCC bygger på hemmamarknadsprincipen."

3872 Kommissionen har vidare betonat (punkt 1 b första stycket) det historiska sambandet mellan Cembureau och EPC och den omständigheten att EPC:s medlemmar indirekt är medlemmar i Cembureau genom sina nationella organisationer.

3873 Kommissionen har slutligen betonat (punkt 1 c) att problemen i medlemsstaterna vid flera tillfällen har behandlats inom ramen för EPC. EPC:s medlemmar har således själva upprättat ett samband mellan de inhemska marknaderna och exportmarknaderna.

3874 Förstainstansrätten skall undersöka huruvida det samband som förelåg mellan EPC och Cembureau utgjorde ett indicium på att det förelåg ett samband mellan EPC:s verksamhet och regeln om respekt för hemmamarknaderna (A). Därefter skall Ciments français interna promemorior undersökas (B), och de dokument som härrör från EPC:s organisation, av vilka det framgår att medlemmarna i denna kommitté själva upprättat ett samband mellan de inhemska marknaderna och EPC:s verksamhet (C).

A — Sambandet mellan EPC och Cembureau

3875 För att styrka att EPC:s verksamhet hade till syfte att säkerställa respekten för de europeiska hemmamarknaderna har kommissionen betonat det historiska sambandet mellan Cembureau och EPC (punkt 59.1 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Den har tillagt att EPC:s samtliga medlemmar, i egenskap av indirekta medlemmar i Cembureau, var tvungna att iaktta hemmamarknadsprincipen (samma punkt, b).

3876 Ciments français, Lafarge och Hornos Ibéricos har hävdat att det inte fanns något organisatoriskt samband mellan Cembureau och EPC. Det var nämligen ECEC, och inte EPC, som efterträdde "London Club", och det fanns därför inte något historiskt samband mellan Cembureau och EPC (se ovan punkt 3855). EPC:s medlemmar var dessutom fientligt inställda till Cembureau. De sökanden som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet har även understrukit att deras ställning som indirekta medlemmar i Cembureau inte på något sätt styrker kommissionens antagande i detta fall.

3877 Förstainstansrätten konstaterar att Blue Circles promemoria av den 9 april 1981 (punkt 30.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11338—11340) styrker att det inte fanns något organisatoriskt samband mellan Cembureau och EPC. EPC och ECEC upprättades nämligen efter det att Cembureau hade beslutat att inte längre själv sköta en exportkommitté (se ovan punkt 3855). Under dessa omständigheter kunde kommissionen inte av det historiska sambandet mellan Cembureau och EPC dra slutsatsen att Cembureaus verksamhet efter upprättandet av EPC, nämligen slutandet av Cembureau-avtalet inom ramen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, påverkade EPC:s verksamhet.

3878 Även om det är riktigt att EPC:s samtliga medlemmar indirekt var medlemmar i Cembureau, styrker inte detta i sig att samarbetet inom EPC var baserat på hemmamarknadsprincipen. Påståendet i det ifrågasatta beslutet, enligt vilket EPC:s medlemmar genom deras indirekta anslutning till Cembureau var "skyldiga att iaktta respekten för hemmamarknaderna" (punkt 59.1 b i det ifrågasatta beslutet), underkänns således. I detta avsnitt i det ifrågasatta beslutet har kommissionen endast förutsatt det som den skulle styrka, nämligen att det förelåg ett samband mellan EPC:s verksamhet och regeln om respekt för hemmamarknader. Dessutom kan det inte *a priori* uteslutas att vissa indirekta medlemmar i Cembureau inledde ett samarbete inom ramen för EPC utan något samband med en regel om respekt för hemmamarknaderna inom Cembureau-länderna. I det avseendet har det inte bestritts att EPC upprättades år 1978 (Andrew Gacs svar av den 30 mars 1990 på en begäran om upplysningar från kommissionen (punkt 35.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/16766—16777, särskilt 16772)), vilket var fem år innan Cembureau-avtalet slöts inom ramen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983.

3879 Det skall även påpekas att vad beträffar EPC:s medlemmar, som alla var medlemmar i Cembureau indirekt, är beviset för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet grundat på att de

deltog i en åtgärd för att genomföra detta avtal (se ovan punkterna 1309, 1310, 1440 och 1441), en åtgärd som kännetecknades av att den hade ett syfte som var identiskt med Cembureau-avtalets syfte (punkterna 46.1 och 46.2 samt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har, genom att basera sig på antagandet att dessa företag anslutit sig till regeln om respekt för hemmamarknaderna på grund av att de indirekt var anslutna till Cembureau, i själva verket fört ett cirkelresonemang för att styrka att EPC:s verksamhet utgjorde en överträdelse. Enligt detta cirkelresonemang ansågs företagens anslutning till Cembureau-avtalet styrkt av att de deltog i en konkurrensbegränsande samverkan som hade samma syfte som Cembureau-avtalet, och det identiska syftet styrktes med stöd av en förmodad anslutning till regeln om respekt för hemmamarknader.

3880 För att fastslå att de beteenden som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet utgjorde överträdelser måste kommissionen således styrka att EPC:s verksamhet syftade till att iaktta hemmamarknadsprincipen, utan att stödja sig på ett antagande om anslutning till denna regel på grund av att EPC:s medlemmar indirekt var anslutna till Cembureau. Endast på detta villkor skulle EPC:s medlemmars deltagande i denna exportkommittés verksamhet kunna anses som ett klart uttryck för att de anslutit sig till den gemensamma regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3881 Om övriga omständigheter som har åberopats i punkterna 30, 35—37, 59 och 60 i det ifrågasatta beslutet styrker att EPC:s medlemmar försökte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet) och att syftet med samarbetet inom EPC och Cembureau-avtalet följaktligen var detsamma, utgör EPC:s medlemmars indirekta anslutning till Cembureau en relevant omständighet för att fastställa huruvida EPC:s verksamhet utgjorde en åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet (se nedan punkterna 4096—4101).

B — Ciments français interna promemorior

3882 Valenciana har hävdat att Ciments français intern promemorior (dokument nr 33.126/4454, 4466 och 4467), som kommenteras i punkterna 35.5 och 35.6 samt 59.1 b i det ifrågasatta beslutet, endast har ett lågt bevisvärde, eftersom de varken härrör från EPC eller från bolaget självt och att de därför endast kan vara bindande för den som upprättat promemoriorna. Hornos Ibéricos har gjort gällande att det inte kan antas att promemoriorna i fråga upprättades av samma person eller med kort mellanrum.

3883 Det skall erinras om att den omständigheten att Valenciana inte deltog i utarbetandet av de promemorior som nämns i det ifrågasatta beslutet i samband med den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet inte medför att promemoriorna inte kan åberopas mot företaget som bevis för denna överträdelse (domen i det ovan i punkt 1053 nämnda målet Tribunal Empresa Nacional Siderúrgica mot kommissionen, punkt 312). I förevarande mål har

det inte på allvar bestritts att promemoriorna i fråga, som hittades på Ciments français försäljningschefs kontor, kommer från detta bolag. Ciments français är en av de medlemmar som bildade EPC och som dessutom kontinuerligt har deltagit i denna kommitté från år 1978 fram till den 17 februari 1989 (svar från Andrew Gac av den 30 mars 1990 på en begäran om upplysningar från kommissionen, vilket inte har bestritts (dokument nr 33.126/16766—16777, särskilt 16772)). Under dessa omständigheter och oberoende av frågan huruvida promemoriorna i fråga upprättades av samma person och under samma period, skall upplysningarna i dessa promemorior anses utgöra tillförlitliga bevis som kommissionen med rätta kunde åberopa för att styrka att EPC:s verksamhet var otillåten.

3884 Det skall därefter konstateras att följande anges i den odaterade promemorian från Ciments français (punkt 35.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4454): "[WCC] är en klubb: syfte: att skydda de inhemska marknaderna — regel: var och en respekterar sina inhemska marknader och exporterar sitt produktionsöverskott i gemensamt samförstånd." I den andra promemorian från Ciments français, daterad den 7 mars 1989 (samma punkt, dokument nr 33.126/4466 och 4467), anges att WCC är "en informell klubb som fyller samma funktion för vit cement som Policy fyller för grå cement". Ingen av sökandena har bestritt att hänvisningen till "Policy" i sistnämnda promemoria avser EPC.

3885 Dessa promemorior från Ciments français utgör således ett objektivt indicium på att EPC:s medlemmar försökte att förstärka hemmamarknadsprincipen genom att kanalisera produktionsöverskottet till tredje land.

3886 Hornos Ibéricos har emellertid gjort gällande att kommissionen har citerat den odaterade promemorian från Ciments français (dokument nr 33.126/4454) på ett felaktigt sätt i det ifrågasatta beslutet. I denna promemoria återfinns inte det avsnitt som återgavs i punkt 35.6 i det ifrågasatta beslutet och i meddelandet om anmärkningar (punkt 27), där följande anges: "[WCC] är en klubb; syfte: att skydda de inhemska marknaderna."

3887 Rätten underkänner detta argument. Avsnittet i fråga förekommer på baksidan av dokument nr 33.126/4454, och en kopia av såväl fram- och baksidan fanns i lådan (se ovan punkt 95) och avsnittet citerades korrekt både i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet.

3888 I det ifrågasatta beslutet har kommissionen även grundat sig på avsnittet "les Pdr. ont voulu contrôler les exportateurs" i den odaterade promemorian från Ciments français (dokument nr 33.126/4454) för att komma fram till att "ordförandena [ville] få kontroll över exportörerna".

3889 Hornos Ibéricos anser att "Pdr" skulle kunna betyda "producteurs" (producenter), men inte "présidents" (ordförande). Kommissionen ville översätta förkortningen felaktigt för att kunna

dra slutsatsen att detta dokument överensstämde med innehållet i Blue Circles promemoria av den 9 april 1981 (dokument nr 33.126/11338—11340), där det nämns att bolaget företräddes inom EPC på ledningsnivå ("Chief Executives").

3890 Frågan huruvida "Pdr" avsåg "présidents" eller "producteurs" är emellertid inte avgörande. Vad som är av betydelse är att promemorian från Ciments français avspeglar en tydlig avsikt att kontrollera exporten. Vid en jämförelse av de båda promemoriorna från Ciments français (dokument nr 33.126/4454, 4466 och 4467) framgår att denna kontroll var nödvändig för att säkerställa iakttagandet av regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3891 Vid en jämförelse utgör dessa promemorior således ett objektivt indicium på att EPC:s verksamhet hade till syfte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3892 Ciments français har även gjort gällande att den som upprättade promemorian av den 7 mars 1989 (dokument nr 33.126/4446 och 4467), genom att ange att WCC var en informell klubb som fyllde samma funktion för vit cement som Policy fyllde för grå cement, endast ville understryka att WCC — till skillnad från EPC — även hade till syfte att samla de största exportföretagen för vit cement.

3893 Rätten underkänner detta argument. Parallellen mellan WCC och EPC som angavs i promemorian av den 7 mars 1989 är generell. Av den odaterade promemorian från Ciments français (dokument nr 33.126/4454) framgår otvetydigt att WCC:s verksamhet var baserad på hemmamarknadsprincipen. Med hänsyn till den generella parallellen mellan de två kommittéerna i promemorian av den 7 mars 1989 utgör de två promemoriorna i fråga, jämförda med varandra, ett objektivt indicium på att EPC:s medlemmar genom samarbetet inom denna exportkommitté hade för avsikt att främja hemmamarknadsprincipen. Det finns även ett flertal andra indicier (se nedan punkterna 3894—3915) som bekräftar tolkningen av Ciments français interna promemorior (dokument nr 33.126/4454, 4466 och 4467) i det ifrågasatta beslutet, nämligen att samarbetet inom EPC vad gäller de stora exportmarknaderna var baserat på regeln om respekt för hemmamarknaderna inom Cembureau-länderna.

C — Dokument som härrör från EPC:s organisation, av vilka det framgår att medlemmarna i denna kommitté själva upprättat ett samband mellan de inhemska marknaderna och EPC:s verksamhet

3894 Kommissionen har i det ifrågasatta beslutet (punkt 36.1) konstaterat att vissa av de dokument som nämns i punkt 35 och samtliga bevis som nämns i punkt 36 och som "härrör från EPC:s

organisation visar att EPC inte bara befattade sig med export utanför Europa utan även med handel inom Europa". Av dessa dokument framgår att EPC:s medlemmar, som själva upprättat ett samband mellan de inhemska marknaderna och exportmarknaderna, genom samarbetet inom EPC hade för avsikt att säkerställa hemmamarknadsprincipen (punkt 59.1 och 59.2 i det ifrågasatta beslutet).

3895 Förstainstansrätten konstaterar, för det första, att Andrew Gacs promemorior från den 1 september 1986, med rubriken "EPC efter 1986" (punkt 36.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12771—12773), och från den 4 november 1986, med rubriken "EPC:s framtid" (punkt 36.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12775—12778), utgör andra objektiva och samstämmiga indicier på att medlemmarna i denna kommitté genom samarbetet inom EPC försökte att iaktta hemmamarknadsprincipen.

3896 I promemorian av den 4 november 1986 anses "överkapaciteten i Västeuropa" vara ett "hotande problem på de nationella marknaderna". I promemorian av den 1 september 1986 ges följande förklaring under "alternativ 1 — bibehållande av *status quo*": "Den ständiga försäljningsminskningen och slitningarna inom Europa på grund av den grekiska avsikten att exportera till västeuropeiska marknader tyder på att det inte längre är fördelaktigt att fortsätta med EPC enligt det nuvarande avtalet."

3897 Efter att ha konstaterat att de grekiska producenterna hade för avsikt att avsätta en del av sin produktion på den västeuropeiska marknaden, uttryckte Andrew Gac tvivel om EPC:s möjligheter att överleva. Detta visar att åtminstone vid denna tidpunkt var samarbetet inom EPC vad gäller de stora exportmarknaderna baserat på regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3898 Hornos Ibéricos har hävdat att Andrew Gacs promemorior av den 1 september och den 4 november 1986 endast var hans prognoser om EPC:s framtid och att de endast innehöll en upplysning som var allmänt känd, nämligen att det fanns överkapacitet inom den europeiska cementindustrin vid den aktuella tidpunkten. Företaget har tillagt att promemorian av den 4 november 1986 syftar på att EPC:s medlemmar inte ville behandla frågan om överskottskapacitet i Västeuropa.

3899 Rätten underkänner detta argument. Även om det framgår av Andrew Gacs promemoria av den 4 november 1986 att problemet med överkapacitet inte var "tillräckligt konkret för att bli föremål för livliga diskussioner", fastslås det genom denna promemoria och promemorian av den 1 september 1986 samt genom ett flertal andra dokument (se nedan punkterna 3900—3915) att det förelåg ett samband mellan EPC:s verksamhet och behovet av att kanalisera produktionsöverskottet för att säkerställa respekten för de europeiska hemmamarknaderna. Detta samband mellan EPC:s verksamhet och regeln om respekt för hemmamarknaderna förklarar varför Andrew Gac ansåg det nödvändigt att ifrågasätta EPC:s möjligheter att överleva efter att ha konstaterat att de grekiska producenterna hade för avsikt att avsätta en del av deras produktion i Västeuropa. Den omständigheten att själva

överkapaciteten, som var den underliggande orsaken till produktionsöverskottet, inte diskuterades inom EPC kan inte på något sätt vederlägga konstaterandet att EPC:s medlemmar inom ramen för denna exportkommitté hade för avsikt att kanalisera produktionsöverskottet för "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3900 Vidare framgår det av olika dokument som nämns i punkt 36 i det ifrågasatta beslutet att de anmärkningar beträffande de europeiska marknaderna, som framfördes under vissa av mötena i EPC, hade samband med problemen avseende handeln inom Europa.

3901 Utkastet till protokoll från EPC:s möte den 18 november 1983 (punkt 36.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11365—11373), som skickades till Blue Circle, innehåller på sidan 4 följande kommentarer, som inte finns med i det officiella protokollet (samma punkt, dokument nr 33.126/14062—14068): "Det följande avser transaktioner inom Europa och jag är inte säker på att det bör införas i vårt protokoll?... Marknaden i Förenade kungariket är utsatt för press från spanska leverantörer. Manglano har försäkrat delegaterna om att varken Valenciana eller Cementos del Mar är inblandade i exporten till Förenade kungariket". Valenciana har således ansett det nödvändigt att försäkra övriga deltagare vid EPC:s möte om att varken Valenciana eller dess dotterbolag Cementos del Mar var inblandade i exporten till Förenade kungariket.

3902 Hornos Ibéricos har hävdat att det citerade avsnittet på sidan 4 i det utkast till protokoll som skickades till Blue Circle visar att diskussioner om handeln inom gemenskapen inte ingick bland EPC:s syften.

3903 Det skall emellertid fastställas vilken verksamhet som EPC faktiskt ägnade sig åt och inte bara dess "officiella" syften skall bedömas. Det framgår dock inte bara av utkastet till protokoll från EPC:s möte den 18 november 1983 som skickades till Blue Circle, utan även av andra dokument, att de problem som orsakades av handeln inom gemenskapen diskuterades under EPC:s möten.

3904 I den promemoria som Andrew Gac utarbetade den 29 augusti 1985 åt EPC:s ordförande, med rubriken "Sammanfattning till EPC:s Steering Committee, Aten den 12 september 1985" (punkt 36.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12804), hänvisas det till "allvaret i hotet om leveranser av spansk cement i lösvikt till Bouris terminal i England".

3905 På samma sätt framgår det av en promemoria av den 14 maj 1987 från Gordon Marshall — ordföranden för EPC och verkställande direktör vid Blue Circle — till Blue Circles ordförande

Sir John Milne och till tre andra personer i detta bolag avseende EPC:s möte den 13 maj 1987 (punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11344 och 11345) att under EPC:s möten diskuterades problem som orsakats av handeln inom gemenskapen. I denna promemoria hänvisas det till importer från Grekland till Förenade kungariket, till Cembureau Task Force och följande anges: "... Man börjar att ta sitt förnuft till fånga, åtminstone hos Titan. De uppskattade det sätt på vilket vi behandlade dem i USA" (se nedan punkterna 3964—3966).

3906 Titan och Hornos Ibéricos har emellertid hävdat att Gordon Marshalls promemoria av den 14 maj 1987 inte avser diskussionerna under EPC:s möte den 13 maj 1987, utan är en sammanfattning av ett privat samtal som Gordon Marshall förde vid sidan av detta möte. Denna ståndpunkt bekräftas av den omständigheten att det officiella protokollet från mötet (punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13004—13011) inte hänvisar till de problem som orsakades av handeln inom gemenskapen.

3907 Förstainstansrätten påpekar att Gordon Marshalls promemoria av den 14 maj 1987 inte är ett officiellt protokoll från mötet den 13 maj 1987. Den åsyftar dock diskussioner som ägde rum under mötet den 13 maj 1987. Promemorian har nämligen rubriken "European Export Policy Committee — Meeting on 13th May 1987" (European Export Policy Committee — möte den 13 maj 1987). Dokumentets olika underavdelningarna (avfattade i tredje person, till skillnad från det avsnitt som återges nedan i punkt 3909) innehåller upplysningar som lämnades under mötet i fråga och som Gordon Marshall ansåg var användbara för Blue Circles ledning samt upphovsmannens bedömning av dessa upplysningar.

3908 Förstainstansrätten anser att den omständigheten att det saknas hänvisning till handeln inom gemenskapen i det officiella protokollet från mötet den 13 maj 1987 (dokument nr 33.126/13004—13011) kan förklaras av att man ville dölja att denna fråga togs upp till diskussion. Det utkast till protokoll från EPC:s möte den 18 november 1983 som skickades till Blue Circle innehöll för övrigt upplysningar om handeln inom Europa (se ovan punkt 3901). Även dessa upplysningar utelämnades avsiktligen från det officiella protokollet från detta möte.

3909 I ett enda avsnitt i promemorian från den 14 maj 1987, nämligen i avsnittet avseende "Cembureau Task Force", omnämns privata samtal som fördes vid sidan av EPC:s möte den 13 maj 1987. Stilen och innehållet i detta avsnitt skiljer sig från övriga avsnitt i promemorian. I detta avsnitt förklarar EPC:s ordförande följande: "Man har vid två tillfällen uppmanat mig att försöka säkerställa att Cembureau Task Force fortsätter att vara operationellt för att fortsätta att pressa grekerna. Scancem har varit särskilt oroligt och har uttalat att [det] borde... finnas möjligheter att pressa grekerna" (punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11344 och 11345). Inte bara den omständigheten att man "vid två tillfällen uppmanat" EPC:s ordförande, utan även syftet med dessa åtgärder, nämligen att upprätthålla pressen på de grekiska medlemmarna i EPC, visar att detta avsnitt i promemorian inte avser de diskussioner som fördes under EPC:s möte den 13 maj 1987, under vilket tre grekiska medlemmar deltog (se nedan punkterna 3965 och 3966).

3910 Eftersom konstaterandet att EPC:s möte den 13 maj 1987 utgjorde en överträdelse var grundat endast på de avsnitt i Gordon Marshalls promemoria som omnämner de diskussioner som fördes under detta möte (se ovan punkt 3905 och punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet), underkänner rätten det argument som har anförts av Titan och Hornos Ibéricos.

3911 I protokollet från EPC:s möte den 20 oktober 1988, vilket upprättades av Ciments français (punkt 36.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18179 och 18180) anges särskilt hur förhandlingarna fortskred mellan Lafarge, Heracles och Titan om leveranser av cement eller klinker (se nedan punkterna 3967 och 3968).

3912 Titan och Hornos Ibéricos har hävdat att det rör sig om ett protokoll från ett privat samtal vid sidan av ett möte inom EPC, nämligen ett möte mellan Lafarge och Ciments français.

3913 Rätten underkänner detta argument. Protokollet i fråga har rubriken "Policy Committees möte i Barcelona den 20 oktober 1988". Protokollet innehåller vidare upplysningar beträffande flera av EPC:s medlemmar, såsom Hispacement, Heracles, Titan och Valenciana, och hänvisar till den omständigheten att "medlemmarna tror att deras försäljning kommer att sjunka med 5 procent i USA". Det rör sig således inte om ett protokoll från ett privat samtal mellan företrädare för endast dessa två företag.

3914 Slutligen har EPC:s medlemmar även diskuterat handeln inom Europa vid mötet i Steering Committee den 15 februari 1989 (punkt 36.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13019—13021) under vilket följande konstaterades: "Spanien är utsatt för ökad press från importörer."

3915 Det följer härav att olika dokument, som nämns i punkt 36 i det ifrågasatta beslutet och som har bedömts ovan i punkterna 3901—3914, visar att under mötena upprättade EPC:s medlemmar själva ett samband mellan handeln inom Europa och de stora exportmarknaderna. Detta utgör ett annat objektivt och samstämmigt indicium på att EPC:s verksamhet hade till syfte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3916 Ciments français, Lafarge, Valenciana och Hornos Ibéricos kan inte göra gällande att hänvisningarna under EPC:s möten till handeln inom gemenskapen var obetydliga och slumpartade. Till skillnad från dokumentationen avseende ECEC (se ovan punkterna 3803—3848) framgår det av dokumenten avseende olika möten i EPC att handeln inom gemenskapen ansågs utgöra ett problem inom EPC. Man talade om "hot" ("Sammanfattning till EPC:s Steering Committee, Aten den 12 september 1985" (punkt 36.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12804)), "press" (utkast till protokoll från EPC:s möte

den 18 november 1983 (samma punkt, stycke 2, dokument nr 33.126/11365—11373) och protokollet från mötet i EPC:s Steering Committee den 15 februari 1989 (samma punkt, stycke 7, dokument nr 33.126/13019—13021)), vilket orsakade "slitningarna inom Europa" (dokument med rubriken "EPC efter 1986" (samma punkt, stycke 4, dokument nr 33.126/12771—12773)).

3917 Den omständigheten att de problem som orsakades av handeln med cement i Europa diskuterades under EPC:s möten visar dessutom att medlemmarna i EPC själva ansåg att problemen kunde avhjälpas inom detta forum. Med hänsyn till det problem som uppstått framstod kanalisering av produktionsöverskottet till tredje land som en självklar lösning för medlemmarna i en kommitté som ägnade sig åt omfattande export av cement. Respekten för hemmamarknaderna och kanaliseringen av export gick hand i hand (Blue Circles promemoria av den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334).

3918 Det framgår för övrigt av dokument avseende EPC:s möten att medlemmarna i denna kommitté faktiskt diskuterade kanalisering av produktionsöverskott. Under EPC:s möte den 13 maj 1987 diskuterades Blue Circles ansträngningar för att kanalisera cement från Titan till marknaderna i USA (promemoria från ordföranden för EPC till Blue Circles ordförande avseende EPC:s möte den 13 maj 1987 (se ovan punkt 3905)). Under EPC:s möte den 20 oktober 1988 (punkt 36.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18179 och 18180) nämndes hur förhandlingarna fortskred mellan, å ena sidan, Lafarge, och, å andra sidan, Heracles och Titan om leveranser av cement eller klinker. Dessa förhandlingar ingick bland de västeuropeiska producenternas försök att erbjuda de grekiska producenterna avsättning för deras produktionsöverskott (se ovan punkterna 3397—3679) i utbyte mot att dessa förpliktade sig att iaktta hemmamarknadsprincipen (se nedan punkterna 3964—3968).

3919 Det framgår således av samtliga objektiva och samstämmiga indicier som har bedömts ovan att inom EPC "var samarbetet vad gäller de stora exportmarknaderna baserat på regeln om respekt för hemmamarknaderna", såsom kommissionen har hävdat (punkt 59.2 i det ifrågasatta beslutet).

3920 Halkis har hävdat att det enda syftet med att upprätta EPC år 1978 var att ge medlemmarna möjlighet att diskutera problem som uppstod för dem på exportmarknaderna utanför Västeuropa.

3921 Även om det skulle antas att syftet med att upprätta EPC år 1978 var lagenligt, framgår det av de direkta skriftliga bevis som nämns i punkterna 30, 35—37 och 59 i det ifrågasatta beslutet att EPC:s medlemmar inom ramen för verksamheten inom denna kommitté försökte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3922 Lafarge och Hornos Ibéricos har vidare hävdat att kommissionen borde ha gjort en grundlig ekonomisk bedömning av marknaden i fråga, av de berörda företagen och av produkternas karaktär innan den drog slutsatsen att regeln om respekt för hemmamarknaderna var den enda rimliga förklaringen till EPC:s verksamhet.

3923 Förstainstansrätten konstaterar att i det ifrågasatta beslutet grundade sig kommissionen inte på att det förekom parallella beteenden på marknaden, utan på direkta skriftliga bevis, som nämns i punkterna 30, 35—37 och 59 i det ifrågasatta beslutet och som har bedömts ovan i punkterna 3882—3918. Av dessa framgår att samarbetet inom EPC vad gäller de stora exportmarknaderna var baserat på hemmamarknadsprincipen. En mer grundlig ekonomisk bedömning av marknaden i fråga skulle därför inte ha kunnat kasta något nytt ljus över bevisen. Rätten underkänner följaktligen argumentet.

3924 Slutligen var det berättigat av kommissionen att kvalificera samarbetet inom EPC, som hade till syfte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet), som ett samordnat förfarande i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget. Inom EPC har medlemmarna i denna kommitté, eller i vart fall vissa av dessa, ersatt konkurrensens risker med ett praktiskt inbördes samarbete som har ett klart konkurrensbegränsande syfte (domen i de ovan i punkt 651 nämnda målen Suiker Unie m.fl. mot kommissionen, punkt 26, och domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 63).

3925 Lafarge, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis har klandrat kommissionen för att inte ha styrkt att den påtalade exportverksamheten inom EPC hade en konkurrensbegränsande verkan i gemenskapen.

3926 Sådana samordnade förfaranden som har konstaterats i förevarande mål omfattas emellertid av artikel 85.1 i fördraget, även om de inte har någon konkurrensbegränsande verkan på marknaden.

3927 Det framgår av själva ordalydelsen i denna bestämmelse att samordnade förfaranden är förbjudna — oavsett verkan — när de, som i detta fall (se ovan punkterna 3882—3923), har ett konkurrensbegränsande syfte.

3928 Även om begreppet samordnat förfarande förutsätter ett beteende på marknaden, innebär det dock inte nödvändigtvis att detta beteende leder till det konkreta resultatet att konkurrensen begränsas, hindras eller snedvrids (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1674).

3929 Lafarge, Hornos Ibéricos och Blue Circle har även klandrat kommissionen för att inte ha styrkt att den påtalade exportverksamheten inom EPC påverkade handeln mellan medlemsstaterna.

3930 Artikel 85.1 i fördraget, om förbud mot sådan samverkan som har till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen och som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna, fordrar nämligen inte att denna konkurrensbegränsande samverkan har påverkat handeln mellan medlemsstaterna på ett märkbart sätt, vilket för övrigt i de flesta fall skulle vara svårt att bevisa med tillräcklig säkerhet. Artikeln fordrar endast att det fastslås att dessa avtal är av sådan beskaffenhet att de kan ha denna verkan. Villkoret att handeln mellan medlemsstaterna skall påverkas är således uppfyllt när det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att den fastslagna samverkan kan ha en direkt eller indirekt, faktisk eller potentiell inverkan på handelsflödet mellan medlemsstaterna (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1986). Med hänsyn till syftet med EPC och medlemmarnas ekonomiska betydelse kunde de påtalade beteendena inom denna kommitté påverka handeln mellan medlemsstaterna på ett märkbart sätt.

3931 Ciments français har hävdat att de diskussioner som fördes inom EPC angående de interna problemen på gemenskapsmarknaden inte var förbjudna enligt artikel 85.1 i fördraget, eftersom de avsåg frågor rörande dumpning och välgrundad oro orsakad av statligt stöd från den grekiska staten till den grekiska cementindustrin. Blue Circle har framhållit att överkapaciteten i Europa berodde på beviljandet av rättsstridigt statligt stöd.

3932 Förstainstansrätten påpekar att kommissionen aldrig har förnekat att den grekiska industrin mottog betydande belopp i statligt stöd under den period som beaktades i det ifrågasatta beslutet (punkt 24.2, fotnot på s. 113). Kommissionen har inte heller förnekat att under EPC:s möten uttryckte medlemmarna i denna kommitté oro för dumpad import och för det statliga stöd som de grekiska företagen hade beviljats. Som kommissionen med rätta har understrukit (punkt 36.10 i det ifrågasatta beslutet) kan dessa omständigheter "inte i något fall kan berättiga att privata åtgärder vidtas utöver möjligheten att upplysa behöriga myndigheter om saken". Det framgår emellertid av de dokument som nämns i punkterna 30, 35—37 och 59 i det ifrågasatta beslutet och som har bedömts ovan i punkterna 3882—3914 att inom ramen för EPC utövades verksamhet som syftade till att stödja regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna genom att kanalisera produktionsöverskottet till marknader i tredje land. Denna verksamhet utgjorde ett samordnat förfarande som är förbjudet enligt artikel 85.1 i fördraget, eftersom den hade till syfte att begränsa konkurrensen inom gemenskapen och kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna på ett märkbart sätt. Rätten underkänner därför det argument som har anförts av Ciments français.

3933 Av det ovan anförda följer att det var berättigat av kommissionen att i det ifrågasatta beslutet dra slutsatsen att det inom ramen för EPC förekom ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget.

Det samordnade förfarandets varaktighet

3934 I det ifrågasatta beslutet har kommissionen ansett att verksamheten inom EPC utgjorde ett fortlöpande samordnat förfarande från och med den 1 juli 1981 till och med den 19 maj 1989 (artikel 6).

3935 Den 1 juli 1981 överensstämmer med datumet för det första mötet i EPC som kommissionen hade kännedom om (punkterna 37.3 och 59.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11442—11446). Detta möte anges emellertid inte bland de möten som kommissionen hänvisade till i punkterna 36 och 59.1 c i det ifrågasatta beslutet till stöd för påståendet att samarbetet inom EPC var baserat på regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Under alla omständigheter medger inte protokollen från EPC:s möten den 1 och den 2 juli 1981 (dokument nr 33.126/11442—11455) slutsatsen att deltagarna vid dessa möten försökte att kanalisera sitt produktionsöverskott för att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3936 I det ifrågasatta beslutet finns inte något indicium på att verksamheten inom EPC, som upprättades år 1978, var rättsstridig redan år 1981. Utdraget ur Blue Circles promemoria av den 9 april 1981 (dokument nr 33.126/11338—11340), som nämns i punkt 35.5 i det ifrågasatta beslutet, enligt vilket EPC:s medlemmar "hade för avsikt att skapa en balans mellan utbudet och efterfrågan", avser följaktligen endast de stora exportmarknaderna. I samma promemoria uppges att "grekerna och spanjorerna har salufört betydligt större kvantiteter på [de stora exportmarknaderna] med katastrofala konsekvenser". Om syftet med EPC redan år 1981 hade varit att kanalisera produktionsöverskottet till marknader utanför Europa, hade grekernas och spanjorernas ökade försäljning på sistnämnda marknader inte medfört någon kritik.

3937 Under dessa omständigheter skall det samordnade förfarande som konstaterats inom ramen för EPC anses ha börjat den 18 november 1983, vilket överensstämmer med datumet för EPC:s första möte, som nämns i det ifrågasatta beslutet, under vilket deltagarna diskuterade problem avseende handeln med cement i Europa (se ovan punkt 3901).

3938 De dokument som har bedömts ovan i punkterna 3904—3914 avseende EPC:s verksamhet bekräftar vidare att det samordnade förfarandet pågick från och med den 18 november 1983 till och med den 19 maj 1989. I det avseendet skall det hänvisas till "Sammanfattning till EPC:s Steering Committee, Aten den 12 september 1985" (dokument nr 33.126/12804), till promemorian från ordföranden för EPC till Blue Circles ordförande avseende EPC:s möte den 13 maj 1987 (dokument nr 33.126/11344 och 11345), till protokollet från EPC:s möte den 20 oktober 1988 (dokument nr 33.126/18179 och 18180) samt protokollet från mötet i EPC:s Steering Committee den 15 februari 1989 (dokument nr 33.126/13019—13021).

3939 På grundval av dessa objektiva och samstämmiga indicier på varaktigheten av det samordnade förfarande som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet och eftersom det saknas indicier på att parterna upphörde med detta förfarande, var det berättigat av kommissionen att anse att det samordnade förfarandet varade fram till den 19 maj 1989, datumet för det sista EPC-möte som kommissionen hade kännedom om och vars innehåll inte har bestritts av någon av de berörda sökandena.

De olika berörda sökandenas deltagande i det samordnade förfarandet

3940 Ingen av de berörda sökandena har bestritt att de har varit medlemmar i EPC. Det framgår emellertid av den bevisning som nämns i punkterna 35—37 och 59 i det ifrågasatta beslutet att inom ramen för samarbetet inom denna exportkommitté försökte medlemmarna i EPC att kanalisera produktionsöverskottet för "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader" (punkt 59.3 och artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3941 Heracles, Titan och Halkis har hävdat att det inte var berättigat av kommissionen att dra slutsatsen att de deltog i överträdelsen endast på grundval av att de var anslutna till EPC, eftersom det officiella syftet med denna kommitté avsåg de stora exportmarknaderna och således var lagenligt.

3942 Förstainstansrätten konstaterar att alla sökandena som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet deltog i det ena eller det andra av EPC:s möten under vilka deltagarna uttryckligen upprättade ett samband mellan regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna och deras samarbete på exportmarknaderna (se ovan punkterna 3900—3914). Till följd av detta kan de inte åberopa EPC:s lagenliga "officiella" syfte för att undgå ansvar för en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget.

3943 Det är fastslaget att Ciments français, Lafarge, Valenciana, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis deltog i EPC:s möte den 18 november 1983 (punkt 36.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11365—11373) och att Blue Circle, Ciments français, Lafarge, Valenciana, Heracles, Titan, Hornos Ibéricos och Halkis närvarade vid EPC:s möte den 13 maj 1987 (punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13004—13011). Ciments français, Lafarge, Cementos del Mar, Valencianas dotterbolag, Heracles, Titan, Hornos Ibéricos och Halkis deltog i EPC:s möte den 20 oktober 1988 (punkt 36.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12791—12799 och 12971—12977). Slutligen deltog Lafarge och Heracles i EPC:s Steering Committees möte den 15 februari 1989 (punkt 36.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13019—13021).

3944 Det skall undersökas huruvida sökandena har framlagt bevis för ett avståndstagande från deras sida (se nedan punkterna 3945—3972), vilket kan medföra att det kan antas att sökandena, trots att de deltog vid dessa möten, inte samtyckte till, eller åtminstone gav övriga deltagare intryck av att de samtyckte till, det rättsstridiga syfte som eftersträvades inom ramen för de EPC-möten som de närvarade vid (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

3945 Flera av sökandena har åberopat att de tog avstånd och andra särskilda omständigheter som kan medföra att deras beteende inom EPC är förenligt med artikel 85.1 i fördraget.

3946 Ciments français har således gjort gällande att det endast hade ställning som observatör inom EPC på grund av de obetydliga kvantiteter som företaget exporterade. Företaget har tillagt att i de dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet finns inte något som tyder på att det medverkade på något sätt. Ciments français har uppgivit att det upphörde att vara medlem i EPC i februari 1989, det vill säga före det att kommissionen inledde sin undersökning.

3947 Rätten underkänner detta argument. Det framgår nämligen av Ciments français interna promemoria av den 7 mars 1989 (punkt 35.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4466 och 4467) att EPC var "en klubb för de största exportörerna i Cembureau". Ciments français, som har bekräftat att det var medlem i EPC, kan således inte hävda att det exporterade obetydliga kvantiteter. Detta bolag deltog vidare i olika möten i EPC, och särskilt mötena den 18 november 1983, den 13 maj 1987 och den 20 oktober 1988, vilka syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom Europa. Eftersom bolaget deltog i dessa olika möten kan det inte ha varit ovetande om att mötena uttryckligen hade ett konkurrensbegränsande syfte. Bolaget har inte heller hävdat att det öppet tog avstånd från mötenas innehåll. Genom sin närvaro samtyckte bolaget till, eller gav åtminstone övriga deltagare intryck av att det samtyckte till, det eftersträvade syftet (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Under dessa omständigheter är det fastslaget att bolaget har deltagit i det samordnade förfarandet. Vad beträffar varaktigheten av dess deltagande har kommissionen med rätta beaktat att detta bolag trädde ur EPC den 17 februari 1989 (punkterna 35.3 och 59.4 samt artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3948 Hornos Ibéricos har hävdat att anledningen till att det deltog i EPC endast berodde på att det ville få allmänna upplysningar om världsmarknaderna för cement och på ekonomiska hänsyn avseende garantier om leverans av cement till de nya exportmarknaderna och på investeringarnas avkastning. Företaget har även understrukit att det aldrig har varit medlem i EPC:s Steering Committee. Under alla omständigheter var företaget inte medvetet om att EPC:s möten hade till syfte att säkerställa hemmamarknadsprincipen.

3949 Vidare kan viss bevisning inte åberopas mot företaget. Hornos Ibéricos har i det avseendet gjort gällande att protokollet från EPC:s möte den 18 november 1983 (punkt 36.2 i det ifrågasatta

beslutet, dokument nr 33.126/11365—11373) och Andrew Gacs promemoria från den 29 augusti 1985, "Sammanfattning till EPC:s Steering Committee, Aten den 12 september 1985" (punkt 36.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12804), syftar på spanska producenters verksamhet riktad mot Förenade kungariket, trots att Spanien ännu inte hade anslutit sig till gemenskapen vid den aktuella tidpunkten. Det var inte berättigat av kommissionen att med stöd av bevisning från före den 1 januari 1986 dra slutsatsen att Hornos Ibéricos deltog i en överträdelse efter detta datum.

3950 Förstainstansrätten konstaterar att Hornos Ibéricos deltog vid olika möten i EPC, särskilt mötena den 18 november 1983, den 13 maj 1987 och den 20 oktober 1988, vilka syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom Europa. Det är korrekt att de dokument som nämns i föregående punkt föregick Spaniens anslutning till gemenskapen. Det framgår dock av flera andra dokument (EPC:s möte den 13 maj 1987 (punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13004—13011) och EPC:s möte den 20 oktober 1988 (samma punkt, stycke 7, dokument nr 33.126/12791—12799 och 12971—12977)) att Hornos Ibéricos fortsatte att delta i det samordnade förfarandet efter den 1 januari 1986. Eftersom Hornos Ibéricos deltog i dessa olika möten kan det inte ha varit ovetande om att mötena uttryckligen hade ett konkurrensbegränsande syfte. Bolaget har inte heller hävdat att det öppet tog avstånd från mötenas innehåll. Genom sin närvaro samtyckte bolaget till, eller gav åtminstone övriga deltagare intryck av att det samtyckte till, det eftersträvade syftet (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Under dessa omständigheter är det fastslaget att bolaget har deltagit i det samordnade förfarande som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet.

3951 De grekiska sökandena har gjort gällande att de på grund av sin särställning inte kan hållas ansvariga för den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet, även för det fall andra medlemmar i EPC inom ramen för denna exportkommitté försökte att kanalisera produktionsöverskottet för att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen.

3952 Heracles och Titan har särskilt åberopat den uppseendeväckande ökningen av deras export till gemenskapsmarknaderna efter år 1986.

3953 Förstainstansrätten konstaterar att det omtvistade beslutet inte innehåller något bevis för att Heracles och Titan före år 1986 deltog i ett möte i EPC, under vilket deltagarna diskuterade problem avseende handeln med cement inom gemenskapen. Eftersom kommissionen inte har styrkt att Heracles och Titan deltog i ett möte i EPC med ett rättsstridigt syfte kunde kommissionen inte hävda att de deltog i överträdelsen före detta datum. Kommissionen medgav nämligen själv att EPC:s huvudsakliga verksamhet främst avsåg exportmarknaderna i tredje land (punkt 59.1 och 59.2 i det ifrågasatta beslutet). Det kan därför inte fastslås att ett företag har deltagit i ett samordnat förfarande för att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen bara med stöd av att företaget tillhörde denna exportkommitté.

3954 Halkis deltog i EPC:s möte den 18 november 1983 (dokument nr 33.126/11365—11373). Det har fastslagits att deltagarnas syfte med detta möte var att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom Europa (se ovan punkterna 3901—3903). Eftersom Halkis deltog i detta möte kan det inte ha varit ovetande om att mötet uttryckligen hade ett konkurrensbegränsande syfte. Bolaget har inte heller hävdat att det öppet tog avstånd från mötets innehåll. Genom sin närvaro samtyckte bolaget till, eller gav åtminstone övriga deltagare intryck av att det samtyckte till, det eftersträvade syftet (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353). Under dessa omständigheter är det fastslaget att bolaget den 18 november 1983 deltog i det samordnade förfarande som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet.

3955 Vad beträffar frågan huruvida de grekiska producenterna eventuellt deltog i det samordnade förfarandet efter år 1986, påpekar förstainstansrätten att kommissionen medgav i det ifrågasatta beslutet att "de grekiska producenterna vände sig i slutet av år 1985 och i början av år 1986 mot Västeuropa, och särskilt... [mot] Förenade kungariket [och mot] Italien" (punkt 24.1 i det ifrågasatta beslutet), och med hänsyn till det "grekiska hotet" upprättades ETF (punkt 24.2 i det ifrågasatta beslutet).

3956 Övriga producenter uppfattade inte de grekiska producenternas export till gemenskapsmarknaderna bara som ett försök "att dra sig ur Cembureau-avtalet som [de grekiska producenterna] anslutit sig till" (punkt 65.9 b i det ifrågasatta beslutet). Tvärtom uppfattades dessa producenters beteende som ett öppet avståndstagande från regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna, vilken verksamheten inom EPC var baserad på.

3957 I Blue Circles interna promemoria av den 24 oktober 1986 (dokument nr 33.126/11132), vilken har åberopats av Titan och AGCI i deras ansökan men som inte nämns i det ifrågasatta beslutet, anges följande beträffande situationen på marknaden i Förenade kungariket: "Grekerna har kommit för att stanna. Så länge frågan är av politiskt intresse kan de inte dra sig tillbaka lugnt och stilla. Eftersom de inte är bundna av de handelsregler som begränsar vår handlingsfrihet, har de allt att vinna och ingenting att förlora på att vänta."

3958 Kommissionen har givit tre förklaringar till hänvisningen till "handelsregler", som de grekiska producenterna — till skillnad från de brittiska producenterna — inte var bundna av. Kommissionen har förklarat att upphovsmannen till Blue Circles promemoria ville understryka att de grekiska företagen erhöll statligt stöd. "Handelsreglerna" i fråga skulle också kunna avse CPMA (se ovan punkt 91). Slutligen uppgav kommissionen vid sammanträdet i mål T-64/95 att hänvisningen till dessa regler skulle kunna avse principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3959 Oavsett sistnämnda förklaring har förstainstansrätten påpekat att i promemorian i fråga görs gällande att "[g]rekerna har kommit för att stanna" på marknaden i Förenade kungariket. I

denna promemoria ansåg alltså Blue Circle, som var medlem i EPC, att de grekiska producenterna inte hade anslutit sig till hemmamarknadsprincipen.

3960 På samma sätt framgår det av Andrew Gacs promemoria från den 1 september 1986, med rubriken "EPC efter 1986" (punkt 36.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/12771—12773), att de grekiska producenterna inte längre ansågs anslutna till den grundläggande regeln om respekt för hemmamarknaderna, som EPC:s verksamhet var baserad på. Eftersom EPC:s medlemmar i synnerhet försökte att kanalisera sitt produktionsöverskott till marknader i tredje land för att förstärka regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna, medförde beteendet hos de tre grekiska medlemmarna i denna kommitté, nämligen Heracles, Titan och Halkis, att Andrew Gac satte i fråga EPC:s möjligheter till överlevnad: "... den grekiska avsikten att exportera till västeuropeiska marknader tyder på att det inte längre är fördelaktigt att fortsätta med EPC enligt det nuvarande avtalet".

3961 Det följer av bedömningen ovan att åtminstone från och med den 1 september 1986, datumet för Andrew Gacs ovannämnda promemoria, var Heracles, Titan och Halkis inte anslutna till regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna och uppfattades inte heller av övriga medlemmar i EPC som skyldiga att iaktta denna regel. Under dessa omständigheter kan deras deltagande i EPC:s verksamhet vid denna tidpunkt inte anses utgöra en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, eftersom dessa tre företag — enligt EPC:s övriga deltagare — öppet tog avstånd från det konkurrensbegränsande syftet med EPC:s verksamhet.

3962 Förstainstansrätten skall vidare undersöka om EPC:s grekiska medlemmars deltagande i EPC:s möten, som det hänvisas till i det ifrågasatta beslutet och som hölls efter år 1986, visar att Heracles, Titan och Halkis eventuellt anslöt sig till regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Det är nämligen fastslaget att dessa tre företag närvarade vid EPC:s möten den 13 maj 1987 (punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13004—13011) och den 20 oktober 1988 (samma punkt, stycke 7, dokument nr 33.126/12791—12799 och 12971—12977). Heracles deltog dessutom i EPC:s Steering Committees möte den 15 februari 1989 (samma punkt, dokument nr 33.126/13019—13021).

3963 Det framgår emellertid inte av de skriftliga bevisen avseende sistnämnda möten att de grekiska producenterna deltog i EPC:s verksamhet i syfte "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

3964 Vad beträffar EPC:s möte den 13 maj 1987 innehåller promemorian av den 14 maj 1987 från ordföranden för EPC till Blue Circles ordförande och till tre andra personer i detta bolag (dokument nr 33.126/11344 och 11345) ingenting som tyder på att Halkis ändrade sitt beteende. Vad beträffar Heracles framgår följande av promemorian: "Ett andra fartyg är på väg

från Hercules och Bouri till Förenade kungariket." Även om det i promemorian angående Titan nämns att "man börjar att ta sitt förnuft till fånga" framgår det att övriga medlemmar i EPC ännu inte ansåg att detta företag var bundet av regeln om respekt för hemmamarknaderna. I promemorian nämns således Titans import av cement till Nordirland.

3965 Vid sidan av EPC:s möte den 13 maj 1987 (se ovan punkt 3909) uttalade EPC:s ordförande följande (punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11345): "Man har vid två tillfällen uppmanat mig att försöka säkerställa att Cembureau Task Force fortsätter att vara operationellt för att fortsätta att pressa grekerna. Scancem har varit särskilt oroligt och har uttalat att [det] borde... finnas möjligheter att pressa grekerna."

3966 Av detta framgår att vid den tidpunkt då EPC:s möte hölls den 13 maj 1987 ansåg övriga medlemmar i EPC att de grekiska medlemmarna fortfarande var en källa till oro och man föreslog därför att man skulle fortsätta att pressa dem. Även om övriga deltagare vid mötet försökte att "hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet) (se ovan punkt 3905), delade de grekiska producenterna ännu inte detta konkurrensbegränsande syfte vid den aktuella tidpunkten.

3967 Vad beträffar mötet den 20 oktober 1988 anges det särskilt i Ciments français promemoria (dokument nr 33.126/18179 och 18180) hur förhandlingarna fortskred mellan Lafarge, Heracles och Titan om leveranser av cement eller klinker. Där nämns följande: "Lafarge för för närvarande två förhandlingar med grekerna. Förhandlingarna är mycket komplicerade på grund av att grekerna är petiga." Det hänvisas även till "bilaterala diskussioner med grekerna".

3968 Det skall påpekas att vid denna tidpunkt försökte övriga europeiska producenter att få de grekiska producenterna att förbinda sig att avstå från fortsatta direkta leveranser i Europa, i utbyte mot stora cementinköp av europeiska producenter, som inte var grekiska (se ovan punkt 3918). Kommissionen har emellertid inte styrkt i det ifrågasatta beslutet att de grekiska producenterna gav vika för pressen från övriga europeiska producenter (se särskilt punkterna 3397 och 3679 ovan). Den omständigheten att det i Ciments français promemoria avseende EPC:s möte den 20 oktober 1988 nämns att det förekom "förhandlingar med grekerna" och att det förekom "bilaterala diskussioner... med grekerna" visar att vid denna tidpunkt försökte EPC:s medlemmar, förutom de grekiska medlemmarna, fortfarande inom ramen för mötena i denna exportkommitté "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet). I dokumentet i fråga finns dock ingenting som styrker att de grekiska producenterna hade anslutit sig till principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna den 20 oktober 1988.

3969 Slutligen innehåller inte heller protokollet från mötet i EPC:s Steering Committee den 15 februari 1989, vid vilket Heracles deltog, några uppgifter som styrker att övriga deltagare ansåg att de grekiska producenterna iakttog regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna.

3970 Av det ovan anförda följer att kommissionen inte var berättigad att dra slutsatsen att Heracles och Titan deltog i den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet före år 1986 (se ovan punkt 3953). För övrigt tog dessa båda sökandena öppet avstånd från den regel som EPC:s verksamhet var baserad på under år 1986 och det finns inte något som styrker att de anslöt sig till principen om respekt för de europeiska hemmamarknaderna efter detta datum. Eftersom verksamheten inom EPC har kvalificerats i det ifrågasatta beslutet som överträdelser av artikel 85.1 i fördraget på grund av att den syftade till "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen", skall artikel 6 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras vad gäller Heracles och Titan.

3971 Halkis deltagande i den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet har däremot styrkts genom att företaget deltog i EPC:s möte den 18 november 1983 (se ovan punkt 3954), eftersom företaget inte har lyckats styrka att samarbetet inom denna exportkommitté inte kunde påverka dess beteende på gemenskapsmarknaden. Den omständigheten att även detta företag öppet tog avstånd från den regel som EPC:s verksamhet var baserad på år 1986 kommer att beaktas när förstainstansrätten fastställer hur länge företaget deltog i överträdelsen (se nedan punkt 3980).

3972 Eftersom ingen av de övriga sökandena som omfattas av artikel 6 i det ifrågasatta beslutet har gjort något avståndstagande skall slutsatsen dras att det även var korrekt av kommissionen att dra slutsatsen att Ciments français, Lafarge, Valenciana, Hornos Ibéricos och Blue Circle deltog i överträdelsen.

Varaktigheten av sökandenas deltagande i överträdelsen, med undantag av Heracles och Titan

3973 Det har redan fastslagits (se ovan punkt 3937) att kommissionen inte har styrkt att det samordnade förfarande som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet förekom före den 18 november 1983. Efter detta datum har det fastslagits att det konkurrensbegränsande samordnade förfarandet fortlöpte fram till den 19 maj 1989 (se ovan punkt 3939).

3974 Hornos Ibéricos och Valenciana har hävdat att kommissionen inte har styrkt att deras deltagande i EPC hade verkningar i gemenskapen efter den 1 januari 1986.

3975 I motsats till vad de berörda sökandena har hävdat var kommissionen inte skyldig att styrka att deras deltagande i EPC hade verkningar i gemenskapen efter den 1 januari 1986, eftersom det var tillräckligt att de deltog i en samverkan med konkurrensbegränsande syfte för att tillämpa artikel 85.1 i fördraget. Eftersom deras fortsatta deltagande i det samordnade förfarandet efter den 1 januari 1986 följer av att de närvarade vid mötena i EPC som hade ett konkurrensbegränsande syfte (se ovan punkt 3943) och eftersom sökandena inte har framlagt någon omständighet som visar att samarbetet inom EPC inte kunde påverka deras beteende på gemenskapsmarknaden var det berättigat av kommissionen att fastställa att Valencianas och Hornos Ibéricos deltagande i överträdelsen började den 1 januari 1986.

3976 Blue Circle och Halkis har bestritt det datum som kommissionen har fastslagit för när deras deltagande i överträdelsen upphörde.

3977 Blue Circle har framhållit att det sista möte i EPC som företaget deltog i hölls den 2 juni 1987. Kommissionen kunde därför inte fastställa att företagets deltagande i överträdelsen upphörde den 12 oktober 1987.

3978 Bland handlingarna i ärendet finns inte något bevis avseende EPC:s möte den 2 juni 1987. Det framgår emellertid av protokollet från denna kommittés möte den 13 maj 1987 att Blue Circle deltog vid mötet (punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13004—13011). Under detta möte upplyste EPC:s ordförande Gordon Marshall övriga deltagare om att "detta var det sista möte under vilket han företrädde Blue Circle". Det skall erinras om (se ovan punkt 3905) att deltagarna vid detta möte hade för avsikt "att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet). I brist på bevis för motsatsen anser förstainstansrätten att den otillåtna samordning som skedde den 13 maj 1987 påverkade Blue Circles beteende i konkurrenshänseende på gemenskapsmarknaden efter detta datum. Följaktligen var det berättigat av kommissionen att fastställa att Blue Circles överträdelse upphörde den 12 oktober 1987, det datum som företaget trädde ut ur EPC. Genom sitt utträde tog Blue Circle öppet avstånd från det konkurrensbegränsande syftet med denna kommittés verksamhet.

3979 Vad slutligen beträffar Halkis, vars överträdelse fastslogs ha upphört den 19 maj 1989, skall det påpekas att företaget deltog i EPC:s möte den 18 november 1983, vilket styrker att företaget deltog i det samordnade förfarandet (se ovan punkt 3954). Det har dessutom konstaterats att åtminstone från och med den 1 september 1986 ansåg EPC:s övriga medlemmar att de grekiska producenterna inte längre var anslutna till regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Under dessa omständigheter skall artikel 6 ogiltigförklaras vad gäller Halkis, i den mån det fastslås att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 1 september 1986.

3980 Av det ovan anförda följer att artikel 6 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras vad gäller Ciments français, Lafarge, Blue Circle och Halkis i den mån det i artikel 6 fastslås att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före den 18 november 1983, och vad gäller Halkis, i den mån det fastslås att överträdelsen fortlöpte efter den 1 september 1986.

Åsidosättande av artikel 190 i fördraget

3981 I repliken har Hornos Ibéricos klandrat kommissionen för att ha förhindrat företaget från att förbereda sitt försvar mot det ifrågasatta beslutet genom att i det ifrågasatta beslutet inte ange huruvida dess deltagande i EPC ansågs utgöra ett avtal eller ett samordnat förfarande, trots att dessa två rättsliga kvalifikationer är mycket olika, vad gäller såväl rekvisiten som de krav som gäller för kommissionens bevisning.

3982 Förstainstansrätten påpekar inledningsvis att detta är en ny grund som inte kan prövas enligt artikel 48.2 i rättegångsreglerna. Under alla omständigheter finns det inget fog för denna grund. Det framgår nämligen otvetydigt av både punkt 59 och artikel 6 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen har klandrat EPC:s medlemmar, däribland Hornos Ibéricos, för att de inom ramen för denna exportkommitté deltog i ett samordnat förfarande.

3983 Halkis har för sin del gjort gällande att beslutet har en otillräcklig motivering beträffande den överträdelse som avses i artikel 6 i beslutet.

3984 Talan kan inte heller bifallas på denna grund. I punkterna 30 och 35—37 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen angivit de faktiska omständigheter och de skriftliga bevis som den har grundat sig på för att i punkt 59 dra slutsatsen att det inom EPC fanns ett fortlöpande samordnat förfarande för kanalisering av produktionsöverskottet till tredje land, vilket fastslås utgöra en överträdelse i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet, samt att Halkis deltog i denna överträdelse.

Insyn i akten

A — Dokument till sökandenas nackdel

3985 Hornos Ibéricos har hävdat att en sida i protokollet från mötet i EPC:s Steering Committee den 15 februari 1989, nämligen dokument nr 33.126/13020, inte fanns med i den akt som företaget fick tillgång till under det administrativa förfarandet. Företaget har därför inte kunnat inkomma med synpunkter avseende detta dokument.

3986 Även om man bortser från dokument nr 33.126/13020 framgår det att kommissionen har bevisat i det ifrågasatta beslutet att en överträdelse förelåg och att Hornos Ibéricos deltog i denna. Rätten underkänner således Hornos Ibéricos argument, enligt vilket företagets rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 364).

3987 Blue Circle har anfört att det i meddelandet om anmärkningar inte hänvisades tillräckligt väl till protokollen från EPC:s möten den 12 november 1981 (dokument nr 33.126/11432—11440) och den 10 november 1982 (dokument nr 33.126/11417—11420), vilka omnämns i punkt 37.5 i det ifrågasatta beslutet.

3988 Även om man bortser från de dokument som Blue Circle har nämnt framgår det av bedömningen ovan i punkterna 3882—3915 att kommissionen har styrkt i det ifrågasatta beslutet att EPC:s verksamhet utgjorde en överträdelse. Den period som dessa dokument hänför sig till är för övrigt inte längre relevant för den ifrågasatta överträdelsen (se ovan punkterna 3973—3980).

B — Dokument till sökandenas fördel

3989 Valenciana, Hornos Ibéricos och Blue Circle har framfört en rad synpunkter utifrån de dokument som de fick tillgång till efter de åtgärder för processledning som vidtogs den 2 oktober 1996 samt den 18 och den 19 juni 1997 beträffande insyn i akten. De anser att dessa dokument skulle ha varit användbara under det administrativa förfarandet för deras försvar mot anmärkningen i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet.

1. Mål T-52/95, Valenciana mot kommissionen

3990 Valenciana har för det första i sin inlaga av den 10 februari 1997 gjort gällande att flera av de dokument som det fick tillgång till efter de åtgärder för processledning som vidtogs den 2 oktober 1996 styrker att EPC:s verksamhet inte på något sätt inkräktade på exporten av grå cement till medlemsstaterna. Vid den tidpunkt då EPC utövade sin verksamhet förekom tvärtom omfattande handel med cement mellan medlemsstaterna.. I synnerhet de spanska företagen exporterade stora kvantiteter grå cement både till marknaderna utanför gemenskapen och till marknaderna inom gemenskapens medlemsstater. Sökanden har i det hänseendet hänvisat till dokumentet med rubriken "Beräknad import av cement till Förenade kungariket 1988" (dokument nr 33.322/1901). Av detta dokument framgår att år 1988 exporterade producenterna i sju av tolv medlemsstater cement till Förenade kungariket. Andra handlingar bekräftar att gemenskapsproducenterna utförde exporter och framför allt att spanska producenter exporterade till Frankrike (SNFCC:s statistik avseende importen av cement till Frankrike åren 1985 och 1987 (dokument nr 33.126/14958 och 14965)) samt till Italien (skrivelsen av den 19 januari 1989 från Lafarge till direktoratet för yttre ekonomiska förbindelser (dokument nr 33.126/14799)). Slutligen framgår det av ett flertal dokument i akten avseende Grekland att vad gäller cementexport jämställde EPC:s medlemmar medlemsstaterna med tredje land utanför gemenskapen. Valenciana har i det avseendet åberopat Cembureaus statistik från maj 1990 (dokument nr 33.126/19397) och AGCI:s statistik för år 1989 (dokument nr 33.126/19418). Valenciana har på den grunden dragit slutsatsen att det inte förelåg något avtal mellan EPC:s medlemmar om att undanta gemenskapsmarknaderna från de stora exportmarknaderna. Det framgår vidare av de ovannämnda dokumenten att Cembureau-avtalet, som det hänvisas till i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, inte existerade.

3991 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45) har fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av direkta skriftliga bevis. Kommissionen har på grundval av direkta skriftliga bevis även fastslagit att samarbetet inom EPC vad gäller de stora exportmarknaderna var baserat på hemmamarknadsprincipen samt fastslagit att Valenciana deltog i det samordnade förfarandet inom EPC (punkterna 27—29 och 67 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 30, 35—37 och 59 i det ifrågasatta beslutet).

3992 De dokument som Valenciana har åberopat visar att det förekom viss export av cement till europeiska destinationer. Cembureau-avtalet förbjöd emellertid inte "sedvanlig, eller strukturell, handel mellan staterna" (memorandum till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729)) men hindrade däremot "vild" export (mötesanteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737)), det vill säga okontrollerad eller oreglerad export. Inget av de dokument som sökanden har hänvisat till avser sökandens beteende på marknaden. Det kan således inte på grundval av dessa dokument fastslås att sökanden ägnade sig åt "vild" export av grå cement till destinationer inom gemenskapen under den period som beaktades i det

ifrågasatta beslutet. Av detta följer att de undersökta dokumenten inte kan kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevisen som kommissionen har hänvisat till för att fastslå Cembureau-avtalets existens och att Valenciana iakttog hemmamarknadsprincipen inom ramen för EPC.

3993 Slutsatsen är därför att Valencianas försvar inte har skadats av att företaget inte fick tillgång till dokument nr 33.322/1901, 33.126/14799, 14958, 14965, 19397 och 19418 under det administrativa förfarandet.

3994 Valenciana har vidare i sin inlaga av den 22 december 1997 åberopat ett juridiskt utlåtande av den 24 oktober 1988 som upprättades åt Blue Circle av en advokatbyrå (dokument nr 33.126/11256—11259). Av detta utlåtande framgår att efter det att Blue Circle troligen förklarat vilken verksamhet som utövades inom ECEC och EPC och efter att utförligt ha analyserat protokollen från dessa kommittéer varnade advokatbyrån för risken att Blue Circles eventuella deltagande i dessa kommittéer kunde anses strida mot amerikansk antitrustlagstiftning. Valenciana anser att om en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler hade varit så uppenbar hade advokatbyrån inte underlåtit att upplysa sin klient om denna risk. Det juridiska utlåtandet utgör således ett indicium på att syftet med EPC:s verksamhet inte var att respektera regeln om respekt för hemmamarknaderna.

3995 Rätten underkänner detta argument. Det är uppenbart att det utlåtande som advokatbyrån i fråga anmodades avge avsåg tillämpningen av amerikansk antitrustlagstiftning på ECEC:s och EPC:s verksamhet vid den tidpunkt då Blue Circle övervägde huruvida det var lämpligt att eventuellt (på nytt) ansluta sig till den ena eller den andra kommittén. I det juridiska utlåtandet fick Blue Circle emellertid följande varning: "medlemskap i EPC eller i ECEC... skulle utsätta bolaget och dess investeringar i USA för betydliga risker med hänsyn till amerikansk straff- och civilrätt. Ni bör även beakta betydelsen av Europeiska gemenskapens konkurrenslagstiftning." Även om utlåtandet endast avsåg amerikansk rätt ansåg advokatbyrån likväl att det var nödvändigt att erinra sin klient om att det låg i dennes intresse att få rådgivning beträffande tillämpningen av de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna.

3996 Valenciana har i sin inlaga av den 22 december 1997 även åberopat en intern promemoria av den 25 april 1988 från Lafarge, där de fördelar som Lafarge skulle kunna ha av att ingå en allians med den spanska cementtillverkaren Uniland bedöms (dokument nr 33.126/6916—6919). Där anges följande: "En allians med Uniland kan vara av strategiskt intresse eftersom den kan avskräcka import från producenter i Barcelona. Den kan utan tvekan inte kontrollera angrepp från Cementos del Mar eller från Valencia."

3997 Även om innehållet i detta dokument, såsom kommissionen har framhållit i sin inlaga av den 17 februari 1998, bygger på spekulationer framgår det att en annan medlem i EPC,

nämligen Lafarge, inte längre ansåg att Valenciana var bundet av regeln om respekt för hemmamarknaderna, vilken EPC:s verksamhet var baserad på. I dokumentet nämns nämligen att det fanns en risk för ett "vilt angrepp" från Valenciana.

3998 Om Valenciana hade fått tillgång till detta dokument under det administrativa förfarandet hade detta emellertid inte medfört ett annat resultat vad gäller datumet för när dess deltagande i överträdelsen ansågs börja. Den omständigheten att Valenciana under det administrativa förfarandet, med stöd av denna interna promemoria, hade kunnat styrka att företaget den 25 april 1988 inte längre ansågs iaktta den regel som EPC:s verksamhet var baserad på skulle inte ha kunnat kastat något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som åberopas i meddelandet om anmärkningar (punkterna 27—29 och 67) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 30, 35—37 och 59) och av vilka det otvetydigt framgår att Valenciana deltog i EPC:s möten före den 25 april 1988, under vilka deltagarna samordnade sitt beteende för att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen.

3999 Det är nämligen fastslaget att Carlos Manglano från Valenciana deltog i EPC:s möten den 18 november 1983 (punkt 36.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11365—11373) och den 13 maj 1987 (punkt 36.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/13004—13011). Deltagande i möten som har ett tydligt konkurrensbegränsande syfte utgör ett samordnat förfarande som strider mot artikel 85.1 i fördraget, om inte företaget öppet tar avstånd från vad som överenskommits under mötet. Valenciana har inte hävdat att det öppet tog avstånd från mötenas innehåll, och genom sin närvaro vid dessa möten samtyckte bolaget till, eller gav åtminstone övriga deltagare intryck av att det samtyckte till, det eftersträvade syftet vid dessa möten (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

4000 Under dessa omständigheter skulle den interna promemorian av den 25 april 1988 från Lafarge ha varit användbar för Valencianas försvar mot anmärkningarna i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet, men endast för att styrka att företaget deltog under en kortare tid i det samordnade förfarandet inom EPC.

4001 Kommissionen har i sin inlaga av den 17 februari 1998 uppgivit att den omständigheten att det förekom viss gränsöverskridande handel inte vederlägger dess konstateranden. Den har förklarat att det i det ifrågasatta beslutet anges att sådan handel förekom. Kommissionen har i det avseendet hänvisat till protokollet från EPC:s möte den 18 november 1983 (dokument nr 33.126/11365—11373), som nämns i punkt 36.2, och till Andrew Gacs dokument med rubriken "EPC efter 1986" (dokument nr 33.126/12771—12773), vilket nämns i punkt 36.4.

4002 Det spända förhållandet inom EPC beträffande viss handel inom gemenskapen kan dock inte dölja den omständigheten att Lafarges promemoria av den 25 april 1988 skulle ha varit användbar för Valencianas försvar under det administrativa förfarandet för att visa att företaget deltog under en kortare tid i överträdelsen.

4003 Kommissionen har vidhållit att denna promemoria var konfidentiell och den anser att Valenciana inte hade kunnat få tillgång till denna handling under det administrativa förfarandet på grund av handlingens konfidentiella karaktär.

4004 Rätten underkänner detta argument. Företags rätt till skydd för sina affärshemligheter måste ställas i relation till rätten till försvar (domen i det ovan i punkt 106 nämnda målet T-30/91, Solvay mot kommissionen, punkt 88). Kommissionen var oförhindrad att utelämna konfidentiell information i de avsnitt i promemorian från Lafarge som var användbara för Valencianas försvar.

4005 Av det ovan anförda följer att kommissionen har åsidosatt Valencianas rätt till försvar genom att inte ge denna part tillgång till Lafarges promemoria av den 25 april 1988 under det administrativa förfarandet. Eftersom Valenciana emellertid deltog i EPC:s möte den 13 maj 1987, vilket syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom Europa, skulle kommissionen ha fastslagit att bolaget deltog i överträdelsen fram till detta datum, även om sökanden hade fått tillgång till den interna promemorian i fråga under det administrativa förfarandet. Eftersom detta dokument skulle ha kunnat ändrat kommissionens bedömning av Valencianas deltagande i överträdelsen under perioden efter den 13 maj 1987 skall artikel 6 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras vad gäller Valenciana i den mån det fastslås att överträdelsen pågick efter detta datum.

2. Mål T-69/95, Hornos Ibéricos mot kommissionen

4006 Hornos Ibéricos har i sin inlaga av den 10 december 1997 hänvisat till två dokument som det anser skulle ha varit användbara för dess försvar mot anmärkningen avseende dess deltagande i EPC:s verksamhet (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

4007 Företaget har först åberopat ett protokoll till Hispacements styrelse från besöket av två av bolagets anställda hos Hornos Ibéricos den 26 juni 1986 (dokument nr 33.322/2906—2909). I protokollet förklaras följande beträffande exporten till Algeriet: "Hornos Ibéricos gav intryck av att det för närvarande inte var villigt att göra ett åtagande gentemot Conmex som kan begränsa dess möjligheter att öka sin export. Om företaget tvingades att göra ett sådant åtagande skulle det finnas en risk för att det inte skulle iaktta åtagandet och i efterhand försöka göra en tolkning som motiverar detta beteende." Hornos Ibéricos anser att om de påstådda begränsningarna av export till tredje länder som inte är medlemmar i gemenskapen hade till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen inom gemenskapen, skall det *e contrario* medges att Hornos Ibéricos klara inställning genom att inte godta någon begränsning av företagets export även innebar en klar vilja att inte begränsa konkurrensen inom gemenskapen. Denna inställning visar för övrigt att sökanden var fast besluten att fatta sina egna beslut och att handla självständigt.

4008 Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 27—29 och 67) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 30, 35—37 och 59) på grundval av direkta skriftliga bevis har fastslagit det samordnade förfarandet inom EPC, som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet. Det dokument som Hornos Ibéricos har åberopat har inte något samband med EPC:s verksamhet och kan därför inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har hänvisat till för att fastslå överträdelsen. Det skall dessutom konstateras att i meddelandet om anmärkningar (punkt 67) och i det ifrågasatta beslutet (punkt 59) ansåg kommissionen att EPC:s verksamhet inte hade till syfte att begränsa cementförsäljningen på marknader i tredje land utan tvärtom hade till syfte att kanalisera produktionsöverskottet till marknader i tredje land för att säkerställa regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna. Hornos Ibéricos vägran att begränsa sin försäljning till Algeriet motsäger således inte kommissionens påstående, utan överensstämmer tvärtom helt med detta.

4009 Hornos Ibéricos har vidare hänvisat till protokollet från ett möte i EPC som hölls den 13 februari 1987 i London (dokument nr 33.126/18181—18187). Företaget har påpekat att gemenskapsmarknaden för cement inte fanns med på dagordningen och inte behandlades under diskussionerna. Det var således inte möjligt att av detta protokoll dra slutsatsen att EPC:s medlemmar medvetet hade undersökt situationen på gemenskapsmarknaden för cement för att utarbeta och genomföra en försäljningsstrategi som bestod i att inte leverera cement till destinationer inom gemenskapen.

4010 Förstainstansrätten konstaterar att Hornos Ibéricos i egenskap av medlem i EPC oundvikligen måste ha mottagit protokollet från EPC:s möte den 13 februari 1987. Företaget kunde således ha hänvisat till detta dokument under det administrativa förfarandet, om företaget ansåg att det var användbart för dess försvar. Under dessa omständigheter kan det inte anses att dess rätt till försvar har åsidosatts (se ovan punkt 248). Rätten erinrar om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 27—29 och 67) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 30, 35—37 och 59) på grundval av direkta skriftliga bevis har fastslagit att diskussionerna inom EPC hade samband med handeln inom gemenskapen. Den omständigheten att protokollet från EPC:s möte den 13 februari 1987 inte nämner gemenskapsmarknaden kan inte kasta något nytt ljus över dessa direkta skriftliga bevis som styrker existensen av ett samordnat förfarande inom EPC, vars syfte var att kanalisera produktionsöverskottet till tredje land för att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen.

3. Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen

4011 Blue Circle har hävdat att dokument nr 33.322/1485 skulle ha varit användbart för dess försvar mot anmärkningen avseende dess deltagande i EPC:s verksamhet (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

4012 Förstainstansrätten konstaterar att detta dokument är identiskt med dokument nr 33.126/12751, som fanns i lådan (se ovan punkt 95) och som Blue Circle fick tillgång till under det administrativa förfarandet.

4013 Blue Circle har för övrigt åberopat en rad dokument (dokument nr 33.322/1488—1507) avseende ECEC för att styrka dess påstående att de exportkommittéer som det hänvisas till i det ifrågasatta beslutet endast hade till syfte att höja prisnivån på de stora exportmarknaderna och inte att öka dessa exportvolymer, vilket kommissionen hela tiden har hävdat. Dessa dokument styrker således att det helt saknas samband mellan dessa exportkommittéer och principen om respekt för hemmamarknaderna. Blue Circle har gjort gällande att det uttryckligen framgår av dokument nr 33.322/1494 att "enligt stadgarna skall kommittén inte diskutera eller ägna sig åt sina medlemmars export till västeuropeiska länder. Kommitténs rekommendationer kan därför inte tillämpas på sådan export".

4014 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen inte har riktat anmärkningen i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet, avseende ECEC:s verksamhet, mot Blue Circle. Vad beträffar samarbetet på de stora exportmarknaderna har Blue Circle endast hållits ansvarigt avseende EPC:s verksamhet (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet). Blue Circles förklaringar utifrån de handlingar som hänför sig till ECEC är därför utan relevans för de överträdelser som har åberopats mot företaget. Under alla omständigheter skulle de förklaringar som Blue Circle hade kunnat ge utifrån de åberopade dokumenten inte ha kunnat kastat något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har hänvisat till i meddelandet om anmärkningar (punkterna 27—29 och 67) och det ifrågasatta beslutet (punkterna 30, 35—37 och 59) för att fastslå existensen av ett samordnat förfarande inom EPC "som syftade till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen".

Slutsatser

4015 Artikel 6 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i sin helhet vad gäller Heracles och Titan. Den skall ogiltigförklaras vad gäller Halkis i den mån det fastslås att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före den 18 november 1983 och efter den 1 september 1986. Den skall även ogiltigförklaras vad gäller Ciments français, Lafarge och Blue Circle i den mån det fastslås att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före den 18 november 1983. Den skall även ogiltigförklaras vad gäller Valenciana i den mån det fastslås att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 13 maj 1987. Talan kan inte bifallas på övriga grunder.

XII — *De grunder som avser att kommissionen har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning och åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, principen om likabehandling och rätten till försvar genom att kvalificera den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet som ett enda och fortlöpande avtal, och genom att fastställa att vissa av de berörda sökandena deltog i detta enda och fortlöpande avtal*

4016 Samtliga sökande har hävdat att kommissionen gjorde sig skyldig till en uppenbart oriktig bedömning eller ett åsidosättande av bestämmelserna i artikel 85.1 och artikel 190 i fördraget, när den fastslog att de hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. SFIC (T-36/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Alsen-Breitenburg (T-45/95), Nordcement (T-46/95), Rugby (T-53/95), Castle (T-56/95), Uniland (T-58/95), Oficemen (T-59/95), Italcementi (T-65/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Cementir (T-87/95) och Blue Circle (T-88/95) har särskilt invänt mot att denna överträdelse kvalificeras som ett enda och fortlöpande avtal.

4017 SFIC, Vicat (T-37/95), Ciments français (T-39/95), Asland (T-55/95), Uniland, Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), Italcementi, Aker, Euroc, Blue Circle och AGCI (T-103/95) har gjort gällande att kommissionen har åsidosatt likabehandlingsprincipen genom sitt tillvägagångssätt när den ålagt ansvar för den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Vidare har CBR (T-25/95), Dyckerhoff (T-35/95), SFIC, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Aalborg, BCA (T-54/95), Asland, Irish Cement (T-60/95), Italcementi, Holderbank (T-68/95), Aker, Euroc, Blue Circle, AGCI och Halkis (T-104/95) gjort gällande att bestämmelserna i artikel 190 i fördraget har åsidosatts.

4018 Slutligen har alla sökande, med undantag för BCA och Halkis, hävdat att deras rätt till försvar har åsidosatts genom att de under det administrativa förfarandet inte har fått tillräcklig tillgång till handlingarna i kommissionens akt angående artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

Det ifrågasatta beslutet

4019 Den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet rör Cembureau-avtalet, som i beslutet kvalificeras som ett enda och fortlöpande avtal och består av "alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau samt de bilaterala och multilaterala mötena och kontakterna" (punkt 46.1 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

4020 I det ifrågasatta beslutet har således utbytet av prisuppgifter (artikel 2), den fransk-italienska samverkan (artikel 3.1), den iberiska samverkan (artikel 3.2), den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3), upprättandet av ETF och de olika åtgärder som är förbundna med denna taskforce (artikel 4), verksamheten i ECEC (artikel 5) och i EPC (artikel 6) ansetts vara avgörande beståndsdelar i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet.

4021 Kommissionen har grundat denna slutsats på två konstateranden.

4022 Den har för det första fastslagit att de beteenden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet hade samma syfte, "det vill säga en gemensam regel om respekt för hemmamarknaderna" (punkt 46.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

4023 Kommissionen har för det andra konstaterat att de personer som deltog i de beteenden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet var medvetna om att deras ageranden ingick i en "gemensam plan" (punkt 46.2 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet). Enligt kommissionen "[kännetecknas situationen] av att den europeiska cementindustrin direkt eller genom nationella branschsammanslutningar har anslutit sig till en allmän regel, och av att de mest direkt berörda parterna i olika fall har tillämpat denna regel" (punkt 46.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet). Den omständigheten att de olika personer till vilka det ifrågasatta beslutet är riktat inte har deltagit i alla åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet påverkar inte kvalificeringen av avtalet som ett enda och fortlöpande avtal. Kommissionen har förklarat (punkt 46.2 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet) att "... det ligger i sakens natur att företagens medverkan i genomförandet av en gemensam plan omfattar olika åtgärder och aktörer, som dock samverkar för att uppnå det gemensamma syftet".

De berörda sökandenas delaktighet i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet

4024 Förstainstansrätten skall för det första pröva huruvida de olika beteenden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet är ett uttryck för samtycke till syftet med Cembureau-avtalet, som ingicks vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, och därmed i sig är avgörande beståndsdelar i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet. För det andra skall rätten, för varje företag och varje företagssammanslutning, pröva huruvida de fortlöpande deltog i överträdelsen och undersöka hur länge detta deltagande pågick.

A — Det enda Cembureau-avtalet

4025 Det skall först undersökas om det är riktigt som kommissionen har påstått, att de beteenden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet å ena sidan och Cembureau-avtalet å andra sidan hade samma syfte (punkterna 46.1 och 46.2 samt 48.2 i det ifrågasatta beslutet). Det skall sedan undersökas om kommissionen hade fog för att anse att de personer som deltog i de beteenden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet var medvetna om att deras ageranden ingick i en "gemensam plan", nämligen Cembureau-avtalet (punkt 46.2 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet).

1. Huruvida de åtgärder som behandlas i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet och Cembureau-avtalet hade samma syfte

4026 Alla sökande har anfört att de olika beteenden som behandlas i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet, eller i vart fall de beteenden som de påstås ha deltagit i, inte hade samma syfte som det påstådda Cembureau-avtalet. Enligt sökandena hade var och en av de åtgärder som behandlas i det ifrågasatta beslutet sitt eget konkreta syfte och ingick inte i en paneuropeisk samverkan.

4027 I detta hänseende finner rätten att de aktuella beteendena inte kan anses vara avgörande beståndsdelar i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet annat än om de ingick i en global plan med ett gemensamt mål (domen i det ovan i punkt 1053 nämnda målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, punkt 126).

4028 Förstainstansrätten skall därför först pröva om det är riktigt som kommissionen påstår, att "den gemensamma regeln om respekt för hemmamarknaderna... uppställer riktlinjer och villkor för alla de andra ageranden [som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet], som har avtalats som ett komplement till denna regel eller som ett led i dess genomförande" (punkt 46.1 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

1.1 Informationsutbytet (artikel 2 i det ifrågasatta beslutet)

4029 Ciments luxembourgeois och SFIC har anfört att det informationsutbyte som ägde rum inom ramen för Cembureau har kvalificerats som en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet i det ifrågasatta beslutet.

4030 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Enligt ordalydelsen av artikel 2.1 och 2.2 är detta utbyte avsett att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet. I punkt 46.1 första stycket fastslås det vidare att "alla de åtgärder" som avses i det ifrågasatta beslutet utgör ett "enda och fortlöpande avtal". I artikel 9 i det ifrågasatta beslutet anges det slutligen att "den i artikel 1 fastställda överträdelsen... genomfördes särskilt genom de åtgärder som beskrivs i artiklarna 2, 3, 4, 5 och 6". Då kommissionen fastslog att Ciments luxembourgeois, som deltog i det informationsutbyte som behandlas i artikel 2.1 och 2.2 i det ifrågasatta beslutet, inte hade vidtagit någon åtgärd för genomförande av avtalet (punkt 65.9 b tredje strecksatsen i det ifrågasatta beslutet, se även punkt 65.3 tredje stycket) har den således velat framhålla att detta bolag, till skillnad från alla de andra bolag som omfattas av det ifrågasatta beslutet, inte deltog i någon av de åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet på marknaden som anges i 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet, det vill säga de beteenden som avses i artiklarna 3—6.

Kommissionen har härvid inte på något vis fastslagit att det informationsutbyte som behandlas i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet inte var en avgörande beståndsdel i det enda Cembureau-avtalet.

4031 Det har för övrigt redan konstaterats att det var med rätta som kommissionen fastslog att det tillfälliga informationsutbyte som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet och det regelbundna informationsutbyte som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet hade till syfte att "underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet", i den omfattning som anges ovan i punkterna 1501—1518 och 1576—1647.

4032 Då ändamålet med detta informationsutbyte motsvarade Cembureau-avtalets syfte, nämligen att säkerställa respekten för hemmamarknaderna, finner rätten att Cembureau-avtalet och de beteenden som avses i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet hade samma syfte.

1.2 Den fransk-italienska samverkan (artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet)

4033 Kommissionen har fastslagit tre olika fransk-italienska överenskommelser, nämligen ett samordnat förfarande mellan Lafarge och Buzzi (artikel 3.1 a), ett samordnat förfarande mellan Ciments français och Buzzi (artikel 3.1 b) och ett samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi (artikel 3.1 c).

4034 Vad beträffar det samordnade förfarandet mellan Lafarge och Buzzi, har kommissionen konstaterat att dessa båda företag samverkade "... för att begränsa företagens självständiga beteende... och för att dela upp den sydfranska marknaden mellan sig" (punkt 48.3 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

4035 Kommissionen har i detta hänseende hänvisat till referatet från ett möte den 26 november 1988 mellan Emmanuele Buzzi och Pierre Saint-Hillier från Lafarge (punkt 20.3 i det ifrågasatta beslutet och dokument nr 33.126/6857/bis), i vilket Buzzis ståndpunkt sammanfattas enligt följande:

"— Marknaden tillhör Ciments Lafarge.

— Buzzi har ingen önskan att gå in och störa marknaden på Côte d'Azur. De har endast två eller tre kunder där sedan 20 år tillbaka.

— Krig är meningslöst.

— Avtal bör ingås för att undvika konflikter."

4036 Det framgår direkt av referatets lydelse att den överträdelse som avses i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet och Cembureau-avtalet hade samma syfte, nämligen att säkerställa respekten för hemmamarknaderna.

4037 Vad beträffar det samordnade förfarandet mellan Vicat och Buzzi, har kommissionen i det ifrågasatta beslutet hänvisat till ett telexmeddelande från Buzzi till Vicat den 23 april 1986 (punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6144), i vilket det anges att "[v]i har fått cementorder inte bara från Nice utan även från Toulon. Vi har avvisat alla dessa order och har för avsikt att göra så även i fortsättningen".

4038 Förstainstansrätten finner, i likhet med kommissionen (punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet), att det meddelande genom vilket Buzzi upplyste Vicat om att cementorder från Sydfrankrike hade avvisats och att bolaget avsåg att göra så även i fortsättningen ingick i en strategi för att dela upp marknaden mellan Vicat och Buzzi. Även om det i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet inte uttryckligen anges att Vicat och Buzzi har deltagit i ett samordnat förfarande i syfte att dela upp marknaden (se ovan punkt 1927), framgår det ändå av telexmeddelandet från Buzzi till Vicat den 23 april 1986 att avsikten med det klandrade informationsutbytet var att undvika att "störa marknaden i Sydfrankrike" (punkt 48.6 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet). Ändamålet med de beteenden som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet var således att säkerställa respekten för hemmamarknaderna.

4039 Av detta följer att det samordnade förfarandet mellan Vicat och Buzzi och Cembureau-avtalet hade samma syfte.

4040 Vad slutligen gäller det samordnade förfarandet mellan Ciments français och Buzzi, bestod det i "ett utbyte av uppgifter om priser och väntade prishöjningar i syfte att begränsa deras självständighet" (artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet).

4041 Förstainstansrätten finner att till skillnad från de dokument som har åberopats för att styrka de överträdelser som fastställs i artikel 3.1 a och c, finns det i det enda dokument som kommissionen har åberopat för att styrka den överträdelse som avses i artikel 3.1 b i det

ifrågasatta beslutet, nämligen Ciments français telefaxmeddelande till Buzzi den 17 mars 1988 (punkt 20.4 i det ifrågasatta beslutet, och dokument nr 33.126/11982—11987), inget som ger uttryck för de berörda parternas avsikt att respektera en princip om respekt för hemmamarknaderna. Kommissionen har inte heller någonstans i beslutet anfört att Ciments français och Buzzi försökte iaktta en sådan princip när de utbytte de prisuppgifter som avses i artikel 3.1 b. Kommissionen har endast uppgivit, i punkt 20.6 i det ifrågasatta beslutet, att "när Ciments français översände sina prislistor och uppgav att en prishöjning var att vänta... var det i syfte att ge Buzzi möjlighet att anpassa sina cementpriser till Ciments français priser vid försäljning i Frankrike". Kommissionen har tillagt (samma punkt), beträffande den överträdelse som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet, att "det meddelande genom vilket Buzzi upplyste Vicat om att cementorder från Sydfrankrike hade avvisats och att bolaget avsåg att göra så även i fortsättningen ingick i en strategi för att dela upp den sydfranska marknaden". Den har emellertid inte lämnat någon liknande förklaring i fråga om den överträdelse som avses i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet. Det kan slutligen påpekas att kommissionen dessutom har försökt sätta denna samverkan i samband med Cembureau-avtalet genom att göra gällande att avtalet också syftade till "en anpassning till lokala priser vid handel över gränserna" (punkt 48.1 i det ifrågasatta beslutet). Rätten erinrar dock om att denna aspekt omfattas av "reglerna om lojal konkurrens" (se punkt 47.2 i det ifrågasatta beslutet) som, enligt vad kommissionen har medgivit, inte är föremål för någon anmärkning i det ifrågasatta beslutet (se särskilt punkt 1513 ovan).

4042 Förstainstansrätten fastställer således att kommissionen inte har styrkt att Cembureau-avtalet och det samordnade förfarande som avses i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet hade samma syfte.

1.3 Den iberiska samverkan (artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet)

4043 Cimpors protokoll från ett möte som hölls den 22 juli 1985 (punkt 21.2 första stycket i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/155—157) innehåller följande utsaga: "De parter som är närvarande, vilka kan anses företräda de spanska och de portugisiska cementproducenterna, har visat att de klart ansluter sig till den princip enligt vilken cement inte skall levereras från Spanien till Portugal och från Portugal till Spanien, förutsatt att cementindustrin i dessa två länder inte önskar sådan handel eller kontrollerar den." I den del av dokumentet från Hispacement (punkt 21.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.322/2901) som kan åberopas mot sökandena uppges det också att "de portugisiska och de spanska cementbolagens verkställande direktörer möttes i Oficemens lokaler i december [1985] och... [beslutade] vid detta tillfälle... att förbjuda all export mellan de båda länderna".

4044 Det framgår klart av dessa båda dokument att det syfte som eftersträvades av parterna i den iberiska samverkan som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet fullt ut överensstämde med Cembureau-avtalets syfte.

1.4 Den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet)

4045 Den fransk-tyska samverkan som avses i artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet bestod av två delar. I artikel 3.3 a har kommissionen fastslagit att vissa franska och tyska företag, liksom den franska och den tyska sammanslutningen (SFIC och BDZ) deltog "i avtal och samordnade förfaranden som bestod i en reglering av handeln med cement mellan Frankrike och Tyskland". I artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet fastslås vidare av BDZ och SFIC deltog "i ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av upplysningar för att kontrollera respekten för kvantitativa begränsningar av exporten mellan Frankrike och Tyskland samt leveransernas bestämmelseort i olika tyska delstater".

4046 Vad gäller den överträdelse som har fastslagits i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, framgår det av de dokument som bedömts i punkt 22 i det ifrågasatta beslutet att det, till följd av att Cedest exporterat till andra tyska delstater än Saarland samt de tyska producenternas reaktioner i Frankrike, förekom en bilateral samordning — i den omfattning som anges ovan i punkt 2469 — vars syfte var att begränsa den gränsöverskridande handeln med cement. I Lafarges interna promemoria av den 23 juni 1982 (punkt 22.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6592—6596) anges således följande: "Vi har klargjort vår uppfattning att var och en bör hålla sig inom sina gränser". Detta är ett uttryck för "Principen om home market". Vidare framgår det av Ciments français referat av den 17 maj 1983 (punkt 22.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4251—4253) att Dyckerhoff hade underrättat Ciments français om sin avsikt att inte sälja i Frankrike.

4047 I skrivelsen av den 22 september 1986 från Ciments français verkställande direktör, som också var ordförande i SFIC, till Heidelbergers verkställande direktör, som också var ordförande i BDZ (punkt 22.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3574—3576) anges bland annat följande: "Ted Brenke [från Heidelberger] har... uttryckt den uppfattningen att om vi skulle förnya vårt avtal, så finns det från tysk sida ett önskemål om att minska den skillnad som föreligger sedan år 1984 mellan de franska och tyska leveranserna. Jag svarade honom att om han vidhöll detta önskemål ansåg jag utsikterna till ett nytt avtal vara små. Som ni vet finns det ingen logisk, än mindre etisk, motivering till denna skillnad, som faktiskt inte var resultatet av bilaterala diskussioner mellan franska och tyska intressen...."

4048 Som kommissionen har anfört i det ifrågasatta beslutet (punkt 50.4), och som också framgår av förstainstansrättens bedömning i punkterna 2427—2433 ovan, var syftet med alla de samordnade förfaranden som inletts för att lösa problemet med Cedests begränsning av handeln i Tyskland utom Saarland och det avtal från år 1984 som skulle förnyas, och som avses i skrivelsen av den 22 september 1986, att skapa "respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet). Av detta följer att den överträdelse som har fastslagits i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet hade samma syfte som Cembureau-avtalet.

4049 Den överträdelse som har fastslagits i artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet, i den omfattning som anges ovan i punkterna 2471—2491, var ett samordnat förfarande som bestod i ett utbyte av upplysningar mellan SFIC och BDZ, i syfte att kontrollera respekten för kvantitativa begränsningar av exporten mellan Frankrike och Tyskland. Det rör sig således om en överträdelse som är accessorisk i förhållande till den överträdelse som har fastslagits i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet, och den har samma mål. Rätten finner således att det informationsutbyte som avses i artikel 3.3 b och Cembureau-avtalet hade samma syfte.

1.5 Det enda avtalet angående ETF (artikel 4 i det ifrågasatta beslutet)

4050 Det är fastslaget (se ovan punkt 2537) att de berörda företagen och företagssammanslutningarnas syfte med det avtal om upprättande av ETF som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet var att "förhindra import till Västeuropa, för närvarande import från Grekland" (protokollet från ETF:s möte i Genève den 19 augusti 1986 (punkt 25.15 i det ifrågasatta beslutet, bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar)). Upprättandet av ETF hade således till syfte att säkerställa respekten för de europeiska hemmamarknaderna.

4051 Det skall vidare erinras om att samma konkurrensbegränsande syfte låg bakom de avtal och samordnade förfaranden som avses i artikel 4.2 och 4.3. Syftet med det avtal om upprättande av ETF som avses i artikel 4.2 var nämligen att genomföra avskräckande åtgärder och stödåtgärder med avseende på de producenter som inte kände sig bundna av regeln om respekt för de europeiska hemmamarknaderna och som därför hotade stabiliteten på marknaderna i Cembureaus medlemsländer (se ovan punkt 2978). De samordnade förfaranden som har fastslagits i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet och det avtal som avses i artikel 4.3 b har till syfte att på ett konkurrensbegränsande sätt förhindra Ferruzzi/Calcestruzzi-koncernens import av cement från Grekland (se ovan punkterna 3163 och 3356), och därmed återställa ordningen på marknaden genom att upprätthålla respekten för de nationella gränserna.

4052 Med hänsyn till vad som ovan anförts finner rätten att de överträdelser som avses i artikel 4.1—4.3 hade samma syfte — vilket gjorde det möjligt för kommissionen att fastslå förekomsten av ett enda ETF-avtal (se ovan i punkt 3706 — och att detta syfte dessutom fullt ut överensstämde med Cembureau-avtalets syfte.

4053 Artikel 4.4 i det ifrågasatta beslutet skall däremot ogiltigförklaras i sin helhet, (se ovan punkt 3796), eftersom det inte är styrkt att de uppköp som avses i denna bestämmelse var avsedda att förhindra import av grekiska produkter till Västeuropa, och det således inte kan fastställas att regeln om respekt för hemmamarknaderna låg bakom ifrågavarande beteende.

1.6 ECEC (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet)

4054 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen inte har styrkt att ECEC:s verksamhet syftade till att förstärka regeln om respekt för hemmamarknaderna, vilket föranleder en ogiltigförklaring av artikel 5 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 3849—3850). Mot denna bakgrund kan exportkommitténs verksamhet inte anses utgöra en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet.

1.7 EPC (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet)

4055 Förstainstansrätten har redan fastslagit (se ovan punkt 3919) att det var på goda grunder som kommissionen ansåg att samarbetet inom EPC syftade till att "hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

4056 Då ändamålet med det samarbete som bedrevs inom EPC överensstämmer med Cembureau-avtalets syfte, det vill säga att skapa respekt för hemmamarknaderna, fastslår förstainstansrätten att Cembureau-avtalet och de beteenden som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet hade samma syfte.

1.8 Slutsatser

4057 Av vad som ovan anförts framgår att de beteenden som avses i artiklarna 2 och 3.1 a och c, 3.2 och 3.3, 4.1—4.3 och 6 hade samma konkurrensbegränsande syfte som Cembureau-avtalet. Det är således på goda grunder som kommissionen har fastslagit att dessa beteenden alla hade till syfte att fastställa gemensamma regler om respekt för hemmamarknaderna (punkt 46.2 i det ifrågasatta beslutet).

4058 Det är däremot inte styrkt att de beteenden som avses i artiklarna 3.1 b, 4.4 och 5 i det ifrågasatta beslutet hade samma syfte som Cembureau-avtalet, och dessa beteenden kan därför inte anses vara avgörande beståndsdelar i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

2. Inslaget av insikt

2.1 Bevisningen om inslaget av insikt vad gäller de olika kategorierna av berörda sökande

4059 Samtliga sökande har hävdat att de aldrig kände till att ett Cembureau-avtal skulle ha ingåtts och bekräftats vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984.

4060 Det är riktigt vad sökandena har anfört, att den enda omständigheten att de olika bilaterala och multilaterala agerandena och Cembureau-avtalet hade samma syfte inte är tillräckligt bevis för att de ageranden som de berörda sökandena deltog i utgjorde åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet (se i detta hänseende domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 203). Det förhåller sig nämligen så, att om sökandena inte kände till att Cembureau-avtalet fanns, kan dessa ageranden inte anses vara ett uttryck för att de samtyckte till eller deltog i detta avtal.

4061 Det skall därför undersökas om det var på goda grunder som kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 46.2) drog slutsatsen att parterna i de bilaterala och multilaterala överenskommelser som hade samma konkurrensbegränsande syfte som Cembureau-avtalet var medvetna om att deras beteenden ingick i en gemensam plan som hade beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984 (se ovan punkt 4023).

4062 Vid denna bedömning måste det skiljas mellan två kategorier av sökande.

4063 Vad beträffar Cembureau och dess direkta medlemmar, med undantag för Unicem, har rätten redan fastslagit att kommissionen har styrkt deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 1400—1403). Beviset för att dessa sammanslutningar och företag var delaktiga i det enda Cembureau-avtalet består inte i att de deltog i en åtgärd för genomförande avtalet utan i att de deltog i ett eller flera av de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (se ovan punkterna 1301 och 1302).

4064 Cembureau och dess direkta medlemmar — med undantag för Unicem — som deltog i ett eller flera av dessa möten (se ovan punkterna 1342—1353) måste dock med nödvändighet ha känt till att deras deltagande i ett eller flera av de bilaterala och multilaterala ageranden som hade

samma syfte som Cembureau-avtalet föll inom ramen för detta avtal. Deras delaktighet i överenskommelser vars syfte var att säkerställa respekten för hemmamarknaderna utgjorde således ett genomförande av Cembureau-avtalet från deras sida och var följaktligen ett uttryck för deras fortlöpande samtycke till den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4065 Det är således styrkt att Cembureau, FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, BCA, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och AGCI hade insikt i vad de gjorde. Det är därför inte nödvändigt att för dessa sökandes vidkommande undersöka de olika tecken på anknytning (se nedan punkterna 4069—4073) som i det ifrågasatta beslutet har åberopats för att styrka att de insåg sambandet mellan de olika bilaterala och multilaterala ageranden som de deltog i och Cembureau-avtalet.

4066 Vad beträffar Cembureaus indirekta medlemmar samt Unicem och Buzzi, erinrar rätten om att beviset för deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har ansetts (punkterna 45.10, 45.13 och 65.3 i beslutet) bestå i att de deltog i en eller flera åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 1439—1448). I fråga om dessa sökande är det nämligen deras deltagande i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet som visar att de anslöt sig till det avtal som ingicks och bekräftades vid chefsdelegaternas möten.

4067 Dessa sökande har emellertid hävdat att även om de chefsdelegater som närvarade vid de möten som behandlas i det ifrågasatta beslutet ingick ett Cembureau-avtal, är det inte i det ifrågasatta beslutet styrkt att chefsdelegaterna informerade företagen om att detta avtal fanns. Sökandena anser därför att deras eventuella deltagande i en lokal samverkan inte kan anses vara ett uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet.

4068 Frågan om inslaget av insikt är bevisat med avseende på dessa sökanden är därför av särskild betydelse. Om kommissionen inte har bevisat att dessa företag visste eller borde ha vetat att de bilaterala och multilaterala ageranden som hade samma syfte som Cembureau-avtalet, och som företagen deltog i, ingick i en paneuropeisk samverkan för att säkerställa respekten för hemmamarknaderna och reglera handeln mellan länderna, kan det inte fastställas att dessa företag deltog i den enda överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

2.2 Tecken på anknytning som åberopats i det ifrågasatta beslutet

4069 Kommissionen har i det ifrågasatta beslutet åberopat flera uppgifter som skulle visa att den omständigheten att de företag och företagssammanslutningar som det ifrågasatta beslutet är riktat till deltog i en bilateral eller multilateral samverkan, med samma syfte som Cembureau-avtalet, måste anses vara ett uttryck för deras delaktighet i Cembureau-avtalet.

4070 För det första har kommissionen uppgivit följande (punkt 65.3 b i det ifrågasatta beslutet): "Företagen Blue Circle, CBR, Ciments français, Lafarge, Dyckerhoff, Heidelberger, Titan, ENCI, Åsland och Cimpor, som inte var medlemmar av Cembureau, har ändå såsom 'Head Delegates' företrätt sin nationella sammanslutning vid de möten som anordnades av Cembureau den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984. Det råder därför inget tvivel om att dessa företag var delaktiga i [Cembureau-]avtalet."

4071 För det andra har kommissionen funnit att vid chefsdelegaternas möten har de sammanslutningar som var direkta medlemmar av Cembureau gjort "åtaganden... i sina medlemmars intresse" och att "[c]ementproducenterna är de egentliga aktörerna, och... agerar genom sina branschsammanslutningar" (punkt 44.5 i det ifrågasatta beslutet, se även punkt 46.2 andra stycket).

4072 För det tredje har kommissionen, med hänvisning till kallelsen till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11552 och 11553) och ordförandens inledningsanförande vid detta möte (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585), redovisat följande uppfattning (punkt 46.2 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet, se även punkt 50.3 fjärde stycket): "Cembureau och dess medlemmar har... medgivit att de spänningar som berodde på handeln mellan medlemmarna var en gemensam angelägenhet, eftersom de utgjorde 'överträdelser' av de gemensamma 'spelreglerna'. Dessa bilaterala spänningar är således ett konkret bevis för att det förelåg ett allmänt avtal om respekt för hemmamarknaderna." Kommissionen har tillagt följande (punkt 46.2 femte och sjätte stycket i det ifrågasatta beslutet): "Det är inte nödvändigt... att varje bilateralt eller multilateralt fall uttryckligen har omnämnts vid Cembureaus möten, även om det kan bevisas att så har hänt i vissa fall.... Det framgår nämligen av Cembureaus handlingar att man bara har diskuterat sådana spänningar som uppenbarligen inte har kunnat lösas genom direkta kontakter mellan de berörda parterna. Det tycks till exempel som om den 'ömtåliga frågan' angående Italien och Schweiz, som nämns i memorandumet till ordföranden inför chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984..., inte har diskuterats vid mötet, eftersom 'tvisten... var på väg att lösas'.... Av detta följer att det allmänna avtalets tillämpningsområde omfattar både de fall som finns särskilt omnämnda i Cembureaus handlingar och de fall som tycks ha funnit en lösning med hjälp av direkta kontakter mellan de berörda parterna, såsom i de fransk-italienska och spansk-portugisiska fallen."

4073 Slutligen har kommissionen med avseende på ETF och EPC åberopat förekomsten av ett organisatoriskt samband mellan ETF och Cembureau (punkt 24 i det ifrågasatta beslutet) och mellan EPC och Cembureau (punkt 59.1 första stycket), för att visa att de beteenden som avses i artiklarna 4 och 6 i det ifrågasatta beslutet utgjorde åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

2.3 Bevisningen om att Cembureaus indirekta medlemmar, Unicem och Buzzi blev delaktiga i Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet

4074 Förstainstansrätten vill först erinra om att kommissionen inte har styrkt att de beteenden som avses i artiklarna 3.1 b, 4.4 och 5 i det ifrågasatta beslutet var avgörande beståndsdelar i Cembureau-avtalet (se ovan punkt 4058). Vidare skall artikel 3.3 a och artikel 6 ogiltigförklaras med avseende på Cedest (se ovan punkterna 2384 och 2385), Heracles och Titan (se ovan punkt 3970).

4075 Av detta konstaterande följer att det inte i det ifrågasatta beslutet är styrkt att vissa av Cembureaus indirekta medlemmar, nämligen ENCI, Cedest, Nordcement, Alsen-Breitenburg, Rugby, Castle, Heracles och Titan, deltog i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet. Vad Cedest beträffar, har de beteenden som behandlas i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet ansetts vara det enda uttrycket för bolagets anslutning till Cembureau-avtalet. Detsamma gäller Rugbys deltagande i de beteenden som avses i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet, och ENCI:s, Nordcements och Alsen-Breitenburgs deltagande i de beteenden som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet. Castles deltagande i de ageranden som avses i artiklarna 4.4 a och 5 i det ifrågasatta beslutet är också det enda uttrycket för att bolaget var delaktigt i Cembureau-avtalet. Slutligen var de beteenden som avses i artiklarna 4.4 och 6 i det ifrågasatta beslutet de enda "åtgärder för genomförande" av Cembureau-avtalet som Heracles och Titan deltog i.

4076 Vad gäller Cembureaus indirekta medlemmar, anges det uttryckligen i det ifrågasatta beslutet att dessa företag var indirekt delaktiga i Cembureau-avtalet "genom sitt deltagande i olika ageranden och åtgärder som beslutats som ett komplement till avtalet eller som ett led i dess tillämpning" (punkt 45.10 i det ifrågasatta beslutet). Artikel 1 omfattar därför endast de företag (punkt 65.3 i det ifrågasatta beslutet) som "har givit klart uttryck för att de anslutit sig till avtalet genom att delta [i en åtgärd för genomförande av detta avtal]".

4077 Eftersom kommissionen inte kunde styrka att ENCI, Cedest, Nordcement, Alsen-Breitenburg, Rugby, Castle, Heracles och Titan hade deltagit i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet, hade den — enligt det tillvägagångssätt som använts för att ålägga ansvar i det

ifrågasatta beslutet — inte fog för att fastslå att de företag som var indirekta medlemmar av Cembureau hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4078 Kommissionen kan inte påstå, såsom den har gjort i detta förfarande, att ENCI:s och Titans delaktighet i Cembureau-avtalet var styrkt på grund av att en anställd vid dessa företag deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, vid vilket det aktuella avtalet ingicks. Förstainstansrätten erinrar om att denna omständighet inte var tillräcklig för att kommissionen i det ifrågasatta beslutet skulle kunna fastslå att ett företag som var indirekt medlem av Cembureau hade deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 (se ovan punkt 1441). Beviset för att en indirekt medlem var delaktig i Cembureau-avtalet består nämligen uteslutande i att den deltog i en eller flera åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet. Av detta följer att när en person som är anställd hos en indirekt medlem av Cembureau har deltagit i ett eller flera chefsdelegatsmöten, har medlemmen — i likhet med övriga indirekta medlemmar och till skillnad från de direkta medlemmarna — ansetts vara "indirekt delaktig i Cembureau-avtalet genom sitt deltagande i de olika ageranden och åtgärder som beslutats som ett komplement till avtalet eller som ett led i dess tillämpning" (punkt 45.10 i det ifrågasatta beslutet). Av samma skäl är Ciments d'Obourg, som var direkt medlem av Cembureau och som företräddes av en anställd, A. Pestalozzi, vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.4 i det ifrågasatta beslutet), inte föremål för artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, eftersom kommissionen inte har styrkt att detta företag deltog i en åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet.

4079 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras med avseende på ENCI, Cedest, Nordcement, Alsen-Breitenburg, Rugby, Castle, Heracles och Titan.

4080 Det skall vidare prövas om kommissionen hade fog för att de övriga indirekta medlemmarna av Cembureau, det vill säga CBR, Dyckerhoff, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Valenciana, Asland, Uniland, Cimpor, Secil, Holderbank, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis, anslöt sig till det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet genom att delta i en eller flera av de bilaterala och multilaterala överenskommelser som avses i det ifrågasatta beslutet och som hade samma syfte som Cembureau-avtalet. Samma prövning skall företas beträffande Unicem, som var direkt medlem av Cembureau, men som inte har deltagit i något av chefsdelegaternas möten, och beträffande Buzzi, som varken var direkt eller indirekt medlem av Cembureau.

4081 I fråga om dessa företag måste det först avgöras om de tecken på anknytning som anges ovan i punkterna 4069—4073 gör det möjligt att fastställa ett samband mellan å ena sidan företagens delaktighet i en särskild överenskommelse med samma syfte som Cembureau-avtalet och å andra sidan detta avtal, eftersom detta skulle visa att en sådan delaktighet var ett uttryck för att företagen anslöt sig till Cembureau-avtalet.

2.3.1 Den omständigheten att en anställd vid ett företag närvarade vid de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades

4082 Kommissionen har åberopat den omständigheten att en anställd vid vissa företag som var indirekta medlemmar av Cembureau närvarade vid chefsdelegaternas möten, för att styrka dessa medlemmars delaktighet i Cembureau-avtalet (punkt 65.3 b i det ifrågasatta beslutet). En chefsdelegat som företrädde en nationell sammanslutning var nämligen i regel en person inom ledningen av ett cementföretag i landet i fråga. Förstainstansrätten erinrar dock om att närvaron av en anställd vid ett företag som var indirekt medlem av Cembureau inte i sig var tillräcklig för att kommissionen i det ifrågasatta beslutet skulle kunna fastslå att denna indirekta medlem var delaktig i Cembureau-avtalet (se ovan punkt 1441). Vad gäller de indirekta medlemmar som deltog i en eller flera av de bilaterala eller multilaterala överenskommelser som avses i det ifrågasatta beslutet är dock denna omständighet relevant som bevis för att deras delaktighet i en sådan särskild överenskommelse var ett uttryck för deras anslutning till Cembureau-avtalet.

4083 Det är obestritt att en anställd vid något av följande företag, som var indirekta medlemmar av Cembureau, deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, vid vilket Cembureau-avtalet ingicks: Van Hove från CBR, Gruner från Dyckerhoff, R. Poitrat från Ciments français, P. Schuhmacher från Heidelberger, J. Bertrán från Asland, J. Toscano jr från Cimpor och Sir John Milne från Blue Circle. Detta bekräftas för övrigt av förteckningen över de deltagare som förväntades delta i mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.4, dokument nr 33.126/11581). Det är också obestritt att dessa företag uppdrog åt en anställd att företräda dem vid åtminstone ett av de båda chefsdelegatsmöten där Cembureau-avtalet bekräftades (punkt 19.8 och 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699, 11752 och 1753).

4084 Det är vidare utrett att en anställd vid Lafarge, B. Collomb, deltog i chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984, vid vilka Cembureau-avtalet bekräftades (punkterna 19.8 och 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699, 11752 och 1753).

4085 Även om det är riktigt vad CBR, Ciments français och Asland har anfört, att de personer som uppräknas ovan i punkterna 4083 och 4084 var närvarande i egenskap av chefsdelegater eller experter vid de möten där Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades, kvarstår ändå det faktum att de berörda företagen måste ha fått kännedom om Cembureau-avtalets existens och innehåll genom att en person i företagsledningen närvarade vid mötena.

4086 Förstainstansrätten finner därför att dessa indirekta medlemmar av Cembureau var medvetna om att deras delaktighet i en bilateral eller multilateral överenskommelse med samma syfte som Cembureau-avtalet motsvarade ett genomförande av detta avtal.

4087 Det kan således fastslås att CBR:s delaktighet i de överträdelser som avses i artikel 4.1—4.3 a, Dyckerhoffs delaktighet i de överträdelser som avses i artiklarna 3.3 a och 4.1—4.3 a, Ciments français delaktighet i de överträdelser som avses i artiklarna 3.3 a, 4.1, 4.2 och 6, Heidelbergers delaktighet i de överträdelser som avses i artiklarna 3.3 a och 4.1, Lafarges delaktighet i de överträdelser som avses i artiklarna 3.1 a, 3.3 a, 4.1, 4.2, 4.3 a och 6, Aslands delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 4.1, Cimpors delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 3.2 och Blue Circles delaktighet i de överträdelser som avses i artiklarna 4.1—4.3 a och 6 var uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet.

4088 Det är således på goda grunder som kommissionen i det ifrågasatta beslutet har fastställt att CBR, Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Asland, Cimpor och Blue Circle deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Förstainstansrätten kommer längre fram att pröva hur länge denna överträdelse varade.

2.3.2 Andra tecken på anknytning

4089 Vad beträffar Unicem, de indirekta medlemmar av Cembureau som inte hade någon anställd närvarande vid chefsdelegaternas möten och Buzzi, som varken var direkt eller indirekt medlem av Cembureau, krävs det andra indicier för att styrka ett eventuellt samband mellan en bilateral eller multilateral överenskommelse om respekt för hemmamarknaderna, som de deltog i, och Cembureau-avtalet. Eftersom det av ovanstående bedömning följer att den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet inte är styrkt vad avser ENCI, Cedest, Nordcement, Alsen-Breitenburg, Rugby, Castle, Heracles och Titan, kan de andra faktorer för anknytning som kommissionen har grundat sig på i det ifrågasatta beslutet endast ha betydelse för följande nio företag: Unicem (direkt medlem av Cembureau), Vicat, Halkis, Holderbank, Secil, Uniland, Hornos Ibéricos, Valenciana (indirekta medlemmar av Cembureau) och Buzzi (varken direkt eller indirekt medlem av Cembureau).

4090 Det skall erinras om att kommissionen anser, vad gäller de bilaterala och multilaterala överenskommelser som har samma syfte som Cembureau-avtalet, att det faktum att de berörda företagen, med undantag för Unicem och Buzzi, var indirekta medlemmar av Cembureau liksom det faktum att förekomsten av bilaterala spänningar diskuterades vid chefsdelegaternas möten gör det möjligt att fastslå att dessa överenskommelser utgjorde åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet. Vad gäller de överträdelser som avses i artiklarna 4—6 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen dessutom åberopat förekomsten av ett organisatoriskt samband mellan Cembureau och ETF respektive EPC.

4091 Vad beträffar diskussionerna angående bilaterala spänningar, finner rätten att endast en av dessa spänningar kan sättas i samband med en av de bilaterala eller multilaterala överenskommelser som avses i det ifrågasatta beslutet, nämligen den fransk-tyska samverkan

(artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet). Enligt det ifrågasatta beslutet diskuterades "Frankrikes export till Tyskland" vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (memorandumet till ordföranden inför mötet den 19 mars 1984, punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729). De övriga bilaterala spänningar som omnämns i dokumenten angående chefsdelegaternas möten, särskilt memorandumet till ordföranden inför mötet den 19 mars 1984 och anteckningarna från detta möte (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), gav inte upphov till en sådan bilateral eller multilateral överenskommelse som anses vara en överträdelse i det ifrågasatta beslutet.

4092 Det faktum att vissa bilaterala spänningar diskuterades vid chefsdelegaternas möten kan således inte anses vara bevis för att de nio ovannämnda företagen deltog i Cembureau-avtalet. Enligt lydelsen av det ifrågasatta beslutet deltog inget av dessa företag i den fransk-tyska samverkan.

4093 Förstainstansrätten finner också att det är på goda grunder som kommissionen i det ifrågasatta beslutet (punkt 46.2 femte och sjätte stycket) har fastslagit att Cembureau-avtalet föreskrev att det, när så var nödvändigt, skulle inledas bilaterala eller multilaterala samtal mellan de parter som var direkt berörda, så att enbart sådan cementhandel mellan medlemsländerna som ansågs ingå bland de "ömtåliga frågor" som inte kunde lösas på plats och ställe kom att diskuteras vid chefsdelegaternas möten (se utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585) och de ovan i punkt 4091 nämnda anteckningarna från mötet den 19 mars 1984).

4094 Även om bristen på bevis för att de spänningar som gav upphov till överenskommelser med samma syfte som Cembureau-avtalet diskuterades vid chefsdelegaternas möten inte betyder att dessa överenskommelser inte utgör åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet, står det dock klart att den omständigheten att det vid chefsdelegaternas möten inte hänvisades till den fransk-italienska eller den iberiska samverkan, ETF eller EPC inte kan utgöra ett bevis för att det fanns ett samband mellan dessa olika former av samverkan och Cembureau-avtalet.

4095 Vad beträffar det påstådda organisatoriska sambandet mellan å ena sidan Cembureau och å andra sidan ETF och EPC, finner rätten att kommissionen inte har förklarat på vad sätt detta förhållande kan visa att de nio företag som räknas upp ovan i punkt 4089 in fine kände till Cembureau-avtalet, vilket är en nödvändig förutsättning för att deras delaktighet i de överträdelser som avses i artiklarna 4 och 6 i det ifrågasatta beslutet skall kunna anses betyda att de anslöt sig till detta avtal.

4096 En indirekt anslutning till Cembureau-avtalet utgör emellertid ett viktigt tecken på anknytning. Det är nämligen företagen — och inte de branschsammanslutningar som är direkta medlemmar

av Cembureau — som är de egentliga aktörerna på marknaden, såsom kommissionen mycket riktigt har påpekat (punkt 44.5 i det ifrågasatta beslutet). Dessa sammanslutningar kan därför förmodas ha informerat sina medlemmar om ingåendet och bekräftandet av Cembureau-avtalet efter chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984. Vid mötet den 14 januari 1983 gav Cembureaus ordförande för övrigt de närvarande chefsdelegaterna den uttryckliga uppmaningen att "sprida väl valda ord" omkring sig (utkastet till ordförandens inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585)).

4097 På cementmarknaden riskerar dessutom allt agerande på en viss marknad att sprida sig som ringar på vattnet till de mest avlägsna marknader, såsom framgår av det utdrag ur Zürich/Céligny-dokumentet (punkt 25.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18772—18779, se ovan punkt 2539), i vilket följande anges med avseende på den grekiska exporten till Förenade kungariket och Italien: "Den nuvarande situationen utgör helt klart ett hot för hela Europa och inte bara för de mest direkt drabbade länderna." Förutsättningen för att den regel om respekt för hemmamarknaderna som antogs och bekräftades vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984 skulle bli en framgång var att den fick allmän tillämpning, och de nationella sammanslutningar som var direkta medlemmar av Cembureau måste därför ha informerat sina medlemmar om Cembureau-avtalets existens och innehåll.

4098 Av detta följer att alla Cembureaus indirekta medlemmar måste ha känt till avtalets existens och innehåll. Även om den omständigheten att Cembureaus indirekta medlemmar i förevarande fall var företrädda vid chefsdelegaternas möte inte i sig kan anses ge underlag för att ålägga dem ansvar för den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 563 och 564), betyder det indirekta medlemskapet i Cembureau att ett företags delaktighet i en bilateral eller multilateral samverkan med samma syfte som Cembureau-avtalet utgjorde ett genomförande av Cembureau-avtalet och därmed innebar att företaget anslöt sig till detta avtal.

4099 Bland de nio sökande som räknas upp ovan i punkt 4089 var följande indirekta medlemmar av Cembureau: Vicat, Valenciana, Uniland, Secil, Holderbank, Hornos Ibéricos och Halkis. När dessa företag deltog i en bilateral eller multilateral överenskommelse med samma syfte som Cembureau-avtalet, måste de ha vetat att de därmed ingick i den paneuropeiska överenskommelse som hade ingåtts och bekräftats vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984.

4100 Av detta följer att Vicats delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 3.1 c, Secils delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 3.2, Unilands och Holderbanks delaktighet i de överträdelser som avses i artikel 4.1—4.3 a, samt Valencianas, Hornos Ibéricos och Halkis delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet var ett uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet.

4101 Det är således på goda grunder som kommissionen i det ifrågasatta beslutet har fastställt att Vicat, Valenciana, Uniland, Secil, Holderbank, Hornos Ibéricos och Halkis deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Förstainstansrätten kommer längre fram att pröva hur länge denna överträdelse varade.

2.3.3 Fallen Unicem och Buzzi

4102 Det är inte styrkt att Unicem var företrätt vid de chefsdelegatsmöten där Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (se ovan punkterna 1404—1416).

4103 Det är redan fastslaget att kommissionen har styrkt Unicems delaktighet i följande överträdelser, vilka har begåtts inom ramen för ETF:

— Upprättandet av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, se ovan punkterna 2682 och 2683).

— De samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet, se ovan punkterna 3252 och 3253).

— Det avtal som hade till syfte att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, se ovan punkt 3396).

4104 Då Unicem var direkt medlem av Cembureau måste bolaget ha vetat — av samma skäl som de som anförs ovan i punkterna 4096—4098 med avseende på Cembureaus indirekta medlemmar — att det, genom att delta i de olika ageranden som avses i artikel 4.1 och 4.3 a och b och som hade samma syfte som Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 4050—4052), genomförde sagda avtal.

4105 De skall vidare understrykas att Unicem, i samband med den överträdelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, hade direkta kontakter med representanterna för Blue Circle, Oficemen och Lafarge, som antingen direkt eller genom en anställd deltog i de

chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades. Unicem deltog nämligen, tillsammans med J. Marichal från Lafarge, Andia från Oficemen och Shepherd från Blue Circle, i arbetsgruppen för "Utbyte av erfarenheter i fråga om skyddsåtgärder", vilken hade upprättats i samband med chefsdelegaternas möte den 9 september 1986 (protokoll från mötet den 9 september 1986 i Baden-Baden (punkt 25.22 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18849—18862) och Lafarges promemoria av den 25 mars 1987 (punkt 25.47 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4858—4861)). På samma sätt kan det, i fråga om den överträdelse som avses i artikel 4.3 b, konstateras att de två andra kontrahenterna i det avtal som hade till syfte att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland, nämligen Cementir och Italcementi, var direkta medlemmar av Cembureau och var företrädda vid de möten där Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades.

4106 Som kommissionen med rätta har framhållit, är påståendet om att Unicem inte kände till Cembureau-avtalet oförenligt med följande utdrag ur Italcementis telexmeddelande av den 13 maj 1987 till Titan (punkt 27.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19204): "Med hänsyn till kontraktet mellan Titan och Calcestruzzi om cementleveranser till Italien och det möte som på Calcestruzzis egen begäran är utsatt till den 24 maj 1987 i Luxemburg, vill jag härmed meddela att vi cementproducenter naturligtvis kommer att delta i mötet, eftersom det är vi som är främst berörda. Direktörerna Pesenti, Testore och Carella (från Italcementi, Unicem och Cementir) kommer med nöje att ställa sig till förfogande för ett möte efter Cembureaus stämma, i akt och mening att finna en lösning på det problem som är föremål för diskussion, i samma anda som den som sedan många år har präglat samarbetet mellan cementproducenterna i Europas olika länder."

4107 Av detta följer att det är styrkt att det fanns ett samband mellan de åtgärder som Unicem vidtog inom ramen för ETF och Cembureau-avtalet. Det är således på goda grunder som kommissionen i det ifrågasatta beslutet har fastställt att Unicem deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Förstainstansrätten kommer längre fram att pröva hur länge denna överträdelse varade.

4108 Vad beträffar Buzzi, som varken var direkt eller indirekt medlem av Cembureau, finner rätten att bolaget deltog i två överträdelser med samma syfte som Cembureau-avtalet, nämligen det samordnade förfarande tillsammans med Lafarge som avses i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 1868 och 4036) och det samordnade förfarande tillsammans med Vicat som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 1959 och 4039).

4109 I förevarande fall måste det dock undersökas om Buzzi, när bolaget deltog i denna fransk-italienska samverkan, visste eller borde ha vetat att det därmed kom att ingå i den paneuropeiska överenskommelse som hade ingåtts och bekräftats vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984. Vid förhandlingen i mål T-51/95 har kommissionen för övrigt medgivit att den enda omständigheten att de bilaterala och multilaterala överenskommelserna och Cembureau-avtalet hade samma syfte inte är tillräckligt bevis för att bolaget anslöt sig till denna samverkan (se även ovan punkt 4060). Det är nämligen endast om det finns tillräckliga bevis för att Buzzi kände till Cembureau-avtalet

som bolagets delaktighet i den fransk-italienska samverkan kan anses vara ett uttryck för att det anslöt sig till sagda avtal.

4110 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har åberopat flera omständigheter som skulle visa att de företag som deltog i en bilateral eller multilateral överenskommelse kände till Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 4069—4073). Kommissionen har dock inte åberopat någon av dessa omständigheter med avseende på Buzzi (punkterna 20 och 48 i det ifrågasatta beslutet).

4111 Kommissionen har, för att visa att Buzzi kände till Cembureau-avtalet, enbart hänvisat till det faktum att bolaget inom ramen för den fransk-italienska samverkan hade kontakter med Cembureau-avtalets parter (punkt 48.2 det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har tillagt följande: "Det avgörande är det syftet [med den fransk-italienska samverkan som Buzzi deltog i], vilket sammanfaller med det allmänna avtalets syfte" (punkt 48.2 i det ifrågasatta beslutet).

4112 Som dock redan har fastslagits, är sammanfallande syften inte tillräckligt för att ett företag skall kunna ställas till svars för delaktighet i Cembureau-avtalet. Bland de skriftliga bevis som kommissionen har åberopat för att styrka att den fransk-italienska samverkan hade samma syfte som Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 4033—4042) finns det inte heller någon uppgift som styrker att Buzzi kände till Cembureau-avtalet. I brist på dylika indicier, är det faktum att Buzzi hade kontakter med företag som deltog i Cembureau-avtalet inte tillräckligt för att styrka att bolaget kände till detta avtal.

4113 Av detta följer att även om det är styrkt att Buzzi deltog i de bilaterala överenskommelser som avses i artikel 3.1 a, b och c (se ovan punkterna 1819—2035), har kommissionen inte bevisat att detta deltagande innebar att bolaget anslöt sig till Cembureau-avtalet, och därmed till en paneuropeisk samverkan av särskilt allvarligt slag (punkterna 46 och 65.2 i det ifrågasatta beslutet). Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras med avseende på Buzzi.

2.4 Slutsatser

4114 Av det ovan anförda följer att kommissionen har bevisat att CBR, Cembureau, FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, Dyckerhoff, SFIC, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BDZ, Unicem, Valenciana, BCA, Asland, Uniland, Oficemen, Irish Cement, Cimpor, Secil, ATIC, Italcementi, Holderbank, Hornos Ibéricos, Aker, Euroc, Cementir, Blue Circle, AGCI och Halkis deltog i Cembureau-avtalet. Då dessa sammanslutningar och företag, genom att delta i de olika former av ageranden som avses i artiklarna 2, 3.1 a och c, 3.2, 3.3, 4.1—4.3

och 6 i det ifrågasatta beslutet, genomförde Cembureau-avtalet, är det på goda grunder som dessa bilaterala och multilaterala överenskommelser har ansetts vara avgörande beståndsdelar i Cembureau-avtalet och som detta avtal därmed har kvalificerats som ett enda avtal i det ifrågasatta beslutet (punkt 46).

3. De allmänna argument som framförts för att ifrågasätta användningen av uttrycket "ett enda avtal"

4115 För det första har FIC, SFIC, Vicat, Ciments français, Lafarge, Unicem, Uniland, Oficemen, Cimpor, Secil, Hornos Ibéricos och Blue Circle gjort gällande att kommissionen förde ett cirkelresonemang, när den sökte bevisa att det förelåg ett enda Cembureau-avtal. Den skulle härvid ha betecknat vissa beteenden — som egentligen var oskyldiga eller av rent lokal karaktär — som konkurrensbegränsande på grund av deras anknytning till ett förmodat enda avtal, samtidigt som den åberopade dessa beteenden för att styrka Cembureau-avtalets existens.

4116 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Kommissionen har inte fastslagit Cembureau-avtalets existens på grundval av förekomsten av de bilaterala eller multilaterala ageranden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet, utan på de direkta skriftliga bevis som anges i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 862—1095) och av vilka det framgår att det vid chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984 gavs uttryck för en gemensam vilja i fråga om principen om respekt för hemmamarknaderna och om reglering av handeln mellan länderna. I det ifrågasatta beslutet har beviset för Cembureau-avtalets existens på intet vis knutits till förekomsten av åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet. Vidare har kommissionen i varje enskilt fall lagt skriftliga handlingar till grund för sin slutsats att de olika beteenden som avses i artiklarna 2, 3 och 4.1—4.3 i det ifrågasatta beslutet var överträdelser. Vad beträffar den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet, är det bara fråga om ett cirkelresonemang i den mån som kommissionen drog slutsatsen att EPC:s verksamhet var otillåten mot bakgrund av att alla EPC:s medlemmar var indirekta medlemmar av Cembureau och därmed var bundna av hemmamarknadsprincipen (se ovan punkt 3879). De övriga bevis som kommissionen har förebringat styrker dock att EPC:s verksamhet utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget, eftersom den syftade till att "förhindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" (se ovan punkterna 3882—3933). Av detta följer att kommissionen i det ifrågasatta beslutet inte har åberopat en teoretisk anknytning till Cembureau-avtalet utan direkta skriftliga bevis för att styrka sin slutsats att de åtgärder som avses i artiklarna 2, 3, 4.1—3 och 6 utgjorde överträdelser.

4117 För det andra har Vicat, Heidelberger, Italcementi och Blue Circle påstått att kommissionen genom sitt resonemang om ett enda avtal har givit efter på beviskraven och till och med vänt på bevisbördan, eftersom den har underlåtit att fastslå att varje enskilt företag och varje enskild sammanslutning som det ifrågasatta beslutet är riktat till begick överträdelser genom sitt eget beteende. Enligt sökandena har kommissionen antagit att alla beteenden som de europeiska cementproducenterna uppvisade var följden av en tillämpning av Cembureau-avtalet, och har således gjort en ren skuldpresumtion. Blue Circle har dessutom anfört att det framgår av olika

avsnitt i det ifrågasatta beslutet att kommissionen inte ansåg sig tvungen att styrka de olika överträdelserna utan menade att det åvilade företagen att bevisa att påståendena i meddelandet om anmärkningar var falska.

4118 Förstainstansrätten underkänner dessa argument. De olika överträdelser som påtalats i meddelandet om anmärkningar och fastställts i det ifrågasatta beslutet, samt de olika berörda sökandenas delaktighet i dessa överträdelser, har inte fastslagits med utgångspunkt i en skuldpresumtion utan på grundval av direkta skriftliga bevis.

4119 Kommissionens uppfattning i det ifrågasatta beslutet, att de argument som framförts av Blue Circle och andra mottagare av beslutet inte kullkastar de slutsatser som dragits i meddelandet om anmärkningar på grundval av skriftliga bevis, visar inte heller att den skulle ha vänt på bevisbördan.

4120 För det tredje har Heidelberger, Uniland och Oficemen invänt mot att de åtgärder som vidtogs inom ramen för Cembureau har kvalificerats som ett enda avtal, eftersom det framgår av artiklarna det ifrågasatta beslutet att det inte finns någon överensstämmelse i fråga om vilka som anses ha deltagit i de olika överträdelserna. Cembureau och dess medlemmar anses vara ansvariga för somliga överträdelser (artikel 2.1 och 2.2 i det ifrågasatta beslutet), vissa direkta och vissa indirekta medlemmar av Cembureau anses vara ansvariga för andra överträdelser (artiklarna 3.2, 3.3 och 4.1—4.3 i det ifrågasatta beslutet), medan ansvaret för åter andra överträdelser uteslutande har ålagts Cembureaus indirekta medlemmar (artiklarna 3.1 och 6 i det ifrågasatta beslutet) eller företag som inte tillhör Cembureau (Buzzi; artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet).

4121 Aker och Euroc har anfört att det inte beträffande någon av de bilaterala eller multilaterala överträdelser som antas vara begångna på särskilda marknader är bevisat att de berörda företagen var av den uppfattningen att de tillämpade Cembureau-avtalet, att de vidtog repressalier mot andra företag om dessa inte iakttog avtalet, att de hotade att dra fall av "illojal konkurrens" inför Cembureau, att de hänförde sitt beteende till Cembureau-avtalet eller att de åberopade detta avtal. Sökandena har vidare hävdat att det i många fall var fråga om beteenden som endast förekom på lokala och regionala marknader.

4122 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen har styrkt att chefsdelegaterna vid sitt möte den 14 januari 1983 ingick Cembureau-avtalet, vars syfte var att skapa respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna (se ovan punkterna 862—1095). Förutsättningen för att avtalet skulle bli en framgång var att det fick allmän tillämpning. Med hänsyn till att de olika nationella marknaderna var inbördes avhängiga riskerade allt agerande på en viss marknad att sprida sig som ringar på vattnet till de mest avlägsna marknader. I Cembureau-avtalet föreskrevs därför att det i fall av okontrollerad export i Europa skulle anordnas "bilaterala eller multilaterala samtal" för att upprätthålla respekten för "spel-

reglerna" (utkastet till ordförandens inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585)). Det enda Cembureau-avtalet har således tillämpats tillfälligt och lokalt.

4123 Kommissionen har med rätta påpekat att det faktum att olika företag spelade olika roller när de strävade efter att uppnå ett gemensamt syfte ändrar inte det faktum att det var samma parter som deltog (punkt 46.2 tredje stycket i det ifrågasatta beslutet). Alla parter vars delaktighet i Cembureau-avtalet är styrkt bidrog på sitt eget vis till att uppnå det gemensamma syftet, genom att delta i en eller flera av de genomförandeåtgärder som nämns i det ifrågasatta beslutet, i visshet om att de övriga parterna i Cembureau-avtalet skulle vidta liknande åtgärder för det fall att deras nationella gränser hotades. De handlingar som företogs av de olika parterna i Cembureau-avtalet växelverkade således i strävan att uppnå det gemensamma syfte som bestod i att skapa en allmän respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna.

4124 Denna bedömning påverkas inte av det faktum att det inte i något av dokumenten rörande de bilaterala och multilaterala överenskommelserna finns en uttrycklig hänvisning till Cembureau-avtalet. Rätten erinrar om att Cembureau-avtalet inte skall betraktas som ett formellt avtal utan som en informell gemensam vilja att skapa "respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln mellan länderna, det vill säga en uppdelning av marknaderna" (punkt 45.9 i det ifrågasatta beslutet) (se ovan punkt 998).

4125 Förstainstansrätten underkänner därför de argument som har framförts av Heidelberger, Uniland, Oficemen, Aker och Euroc.

4126 För det fjärde har Heidelberger och Hornos Ibéricos gjort gällande att de påstådda parterna i Cembureau-avtalet inte deltog i ett system av regelbundna möten, i motsats till vad som var fallet i Polypropylen-målen (se till exempel domen av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 263, och domen i det ovan i punkt 1852 nämnda målet BASF mot kommissionen, punkt 244 och följande punkter). De berörda sökandena anser att förutsättningen för att det skall anses föreligga ett enda avtal är att det åtminstone har organiserats regelbundna möten eller olika sammanträffanden där alla parter jämt eller åtminstone regelbundet har infunnit sig och där åtgärdernas syfte och genomförande har diskuterats. Bortsett från de tre chefsdelegatsmöten som behandlas i det ifrågasatta beslutet, och som hölls mellan den 14 januari 1983 och den 7 november 1984, har det i förevarande fall inte hållits något möte vid vilket majoriteten av de företag och sammanslutningar som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet var närvarande eller företrädda.

4127 Detta argument skall underkännas. Att det är fråga om en enda överträdelse följer nämligen av det faktum att alla parterna i Cembureau-avtalet eftersträvade samma syfte, och inte av det sätt på vilket avtalet tillämpades. Det skall i detta hänseende erinras om att Cembureau-avtalet hade ett enkelt syfte, som bestod i principen att "var och en skall hålla sig för sig själv". Till skillnad

från den samverkan som var i fråga i Polypropylen-målen, och som hade till syfte att få priserna på marknaden att stiga, var det inte nödvändigt att anordna regelbundna möten för att genomföra Cembureau-avtalet. För att iaktta det ingångna avtalet behöves det endast att varje part avstod från okontrollerad export till de andra europeiska länderna och att det "organisera[des] bilaterala eller multilaterala samtal var gång detta [var] nödvändigt" för att upprätthålla respekten för "spelreglerna" (utkastet till ordförandens inledningsanförande vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585)).

4128 För det femte har Heidelberger, Unicem, BCA, Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle gjort gällande att de, på grund av teorin om ett enda avtal, ansågs vara medansvariga för alla de omständigheter som lagts till grund för det ifrågasatta beslutet, inklusive de omständigheter som inte specifikt har åberopats mot dem. Enligt sökandena har kommissionen därigenom åsidosatt principen om att ansvaret för en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget är personligt (se det ovan i punkt 1053 nämnda förslaget till avgörande från domaren B. Vesterdorf, tillförordnad generaladvokat, i målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, s. II-953).

4129 Den omständigheten att ansvaret för en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget är personligt hindrar dock inte kommissionen från att kvalificera flera parters olika beteenden som en enda överträdelse, när det som i detta fall är bevisat att de såg sitt deltagande i dessa beteenden som en medverkan i en övergripande plan som var bindande för hela cementindustrin. Kommissionen har för övrigt bevisat att de berörda sökandena är personligen ansvariga för sin delaktighet i det enda Cembureau-avtalet (se ovan punkt 4114).

4130 För det sjätte har Italcementi och Cementir har anfört att kommissionen använde beteckningen enda överträdelse för att enbart på grundval av deras medlemskap i Cembureau fastslå att de deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4131 Detta argument bottnar dock i att sökandena har läst fel i det ifrågasatta beslutet, och det skall därför underkännas. Beviset för att Italcementi och Cementir, som var direkta medlemmar av Cembureau, var delaktiga i det enda Cembureau-avtalet består inte enbart i att de var medlemmar av Cembureau utan även och framförallt i att de deltog i de chefsdelegatsmöten där Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (se ovan punkterna 1303 och 1342—1353).

4132 För det sjunde har Blue Circle klandrat kommissionen för att ha fastslagit förekomsten av ett enda Cembureau-avtal genom att grunda sig på de tre dokument som anges i punkt 18 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga två interna promemorior från Blue Circle, av vilka den ena är daterad den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334), och den andra är odaterad (punkt 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11335—11337), och uttalandet från Heracles verkställande direktör (punkt 18.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/19875—19877).

4133 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Kommissionen har grundat sig på det faktum att de beteenden som behandlas i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet och Cembureau-avtalet — vars innehåll framgår av de tre handlingar som sökanden har åberopat och den dokumentation som det hänvisas till i punkterna 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet — hade samma syfte, samt på slutsatsen att parterna med full kännedom deltog i de beteenden som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet, när den har fastslagit att dessa olika beteenden var resultatet av ett enda avtal (punkt 46 i det ifrågasatta beslutet).

4134 För det åttonde har Italcementi, Aker, Euroc, Cementir och Blue Circle gjort gällande att kommissionen handlade i strid med sin teori om förekomsten av ett enda avtal, när den beslutade att överge de nationella anmärkningarna.

4135 Förstainstansrätten vill i detta hänseende erinra om att kommissionen ingenstans i meddelandet om anmärkningar påstod att de nationella anmärkningar som framställdes häri avsåg det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet (se ovan punkt 119). Endast de "åtgärder [som vidtogs], dels inom ramen för Cembureaus institutionella struktur, dels genom ett system av kontinuerliga bilaterala och multilaterala möten och kontakter", och som beskrivs i punkterna 59—62 och 66—68 i de internationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar, ansågs av kommissionen utgöra ett enda och fortlöpande avtal (punkt 59 i meddelandet om anmärkningar). Kommissionen handlade därför inte motstridigt då den övergav de nationella anmärkningarna när det administrativa förfarandet avslutades, samtidigt som den vidhöll sin uppfattning att det förelåg ett enda och fortlöpande avtal.

4136 För det nionde har Oficemen anfört att när kommissionen, för att slå fast sambandet mellan ett specifikt avtal och Cembureau-avtalet, grundade sig på kriteriet att det var samma parter som deltog, innebar detta — med anledning av det stora antalet påstådda parter i Cembureau-avtalet — att praktiskt taget varje avtal eller samordnat förfarande som genomförts av de europeiska cementproducenterna förbands med Cembureau-avtalet. Samma slutsats kan dras beträffande kriteriet om ett sammanfallande syfte, med hänsyn till den vida definition som kommissionen har gjort av Cembureau-avtalets innehåll.

4137 Detta argument skall underkännas. Kommissionen har inte utgått från ett antagande om att hela cementindustrin var ansluten till Cembureau-avtalet, när den fastslagit förekomsten av ett samband mellan Cembureau-avtalet och de olika åtgärderna för genomförande av detta avtal. Kommissionen har visat att de "genomförandeåtgärder" som avses i det ifrågasatta beslutet, med undantag för de beteenden som behandlas i artiklarna 3.1 b, 4.4 och 5, hade till syfte att skapa respekt för hemmamarknaderna, och att de således hade samma syfte som Cembureau-avtalet. Ändamålet med Cembureau-avtalet och åtgärderna för genomförande av detta avtal framgår klart av de skriftliga bevis som åberopas i det ifrågasatta beslutet. Genom att delta i en åtgärd med samma syfte som Cembureau-avtalet gav de olika sökandena uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet, som de också kände till.

4138 Slutligen har Aker och Euroc anfört att de olikartade konkurrensvillkoren och gemenskapsmarknadernas lokala karaktär inte överensstämmer med kommissionens teori om ett enda avtal på det europeiska planet.

4139 Detta argument skall underkännas. En ekonomisk marknadsanalys kan nämligen inte utplåna det ofrånkomliga faktum att det finns skriftlig bevisning som kommissionen med rätta har lagt till grund för sin slutsats om att det fanns ett Cembureau-avtal på det europeiska planet. En sådan analys kan inte heller dölja att de olika "genomförandeåtgärderna" hade samma syfte som Cembureau-avtalet, vilket innebar att kommissionen kunde kvalificera det senare som ett enda avtal, som var bindande för alla dem som i likhet med Aker och Euroc (se ovan punkterna 4063—4065) deltog i sagda åtgärder i vetskap om Cembureau-avtalet.

4. Särskilda omständigheter som påstås visa att de olika bilaterala och multilaterala överenskommelserna inte utgjorde åtgärder för genomförande av det enda Cembureau-avtalet

4140 Vissa sökande har åberopat olika omständigheter knutna till bilaterala och multilaterala överenskommelser som de deltog i, och anfört att dessa omständigheter vederlägger kommissionens uppfattning att dessa överenskommelser utgjorde åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4141 Lafarge har därvid gjort gällande att kommissionen har handlat motsägelsefullt när den inte har ålagt bolaget ansvar för de överträdelser i form av ett utbyte av prisuppgifter som fastställs i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet, trots att dessa överträdelser ansågs vara avsedda att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet, som bolagets påstås ha anslutit sig till. Enligt sökanden visar detta att det inte fanns något samband mellan detta informationsutbyte och Cembureau-avtalet.

4142 Detta argument skall underkännas. Det utbyte av prisuppgifter som fastställs i artikel 2.1 och 2.2 i det ifrågasatta beslutet har tillskrivits Cembureau och alla dess direkta medlemmar. Sambandet mellan informationsutbytet och Cembureau-avtalet framgår klart inte bara av det faktum att de båda överträdelserna hade samma syfte (se ovan punkt 4032) utan även av det faktum att Cembureau och dess direkta medlemmar deltog i informationsutbytet i full "vetskap" om Cembureau-avtalet, eftersom de — med undantag för Unicem — själva hade ingått och bekräftat avtalet vid de chefsdelegatsmöten som avses i punkt 19 i det ifrågasatta beslutet. De beteenden som fastställs i artikel 2 kan således anses vara åtgärder genom vilka Cembureau och dess direkta medlemmar, med undantag för Unicem (se ovan punkterna 1695—1699), genomförde Cembureau-avtalet. Detta förhållande ändras inte av det faktum att inget ansvar för dessa beteenden har ålagts de indirekta medlemmar av Cembureau, däribland Lafarge, som anses ha anslutit sig till Cembureau-avtalet.

4143 Vidare har Cembureau, FIC, SFIC, Lafarge, BCA, Oficemen, Cimpor, Secil, ATIC, Aker, Euroc och Blue Circle anfört att det regelbundna informationsutbyte som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet inte kan anses vara en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet, eftersom detta utbyte inleddes år 1980, enligt lydelsen av det ifrågasatta beslutet (punkt 16.8).

4144 Den omständigheten att informationsutbytet inleddes före ingåendet av Cembureau-avtalet påverkar dock inte konstaterandet att detta utbyte var avsett att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet, efter det att avtalet hade ingåtts (se ovan punkterna 1625—1647).

4145 Vad gäller de överträdelser som avses i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet har Vicat framhållit att de fransk-italienska förbindelserna aldrig togs upp som en "ömtålig fråga" vid chefsdelegaternas möten.

4146 Cimpor, Secil och Oficemen har beträffande den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet anfört att handeln med cement mellan Spanien och Portugal aldrig ansågs vara en källa till bilaterala spänningar vid chefsdelegaternas möten. Det framgår inte heller av handlingarna i akten att den spansk-portugisiska handeln med cement var föremål för diskussioner inom Cembureaus organ eller i någon av de kommittéer eller arbetsgrupper som nämns i det ifrågasatta beslutet.

4147 Det är dock riktigt vad kommissionen har påstått (punkt 46.2 femte och sjätte stycket i det ifrågasatta beslutet), att den omständigheten att det inte finns några bevis för att vissa bilaterala och multilaterala spänningar diskuterades vid de chefsdelegatsmöten där Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades inte utesluter att de bilaterala och multilaterala överenskommelser som ingicks för att komma till rätta med sådana spänningar utgjorde åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet. I detta hänseende framgår det av utkastet till ordförandens inledningsanförande vid mötet den 14 januari 1983 (punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11583—11585) att det för att "dämpa marknadernas utveckling" krävdes att det "i varje enskilt fall organiser[ades] bilaterala eller multilaterala samtal var gång detta [var] nödvändigt". Enligt Cembureau-avtalets system skulle det, när så var nödvändigt, inledas bilaterala eller multilaterala samtal mellan de parter som var direkt berörda, i stället för diskussioner inom Cembureau. Endast sådan cementhandel mellan medlemsländerna som ansågs ingå bland de "ömtåliga frågor" som inte kunde lösas på plats och ställe diskuterades vid chefsdelegaternas möten.

4148 Förstainstansrätten underkänner därför sökandenas argument.

4149 Oficemen har vidare hävdat att sambandet mellan den iberiska samverkan och Cembureau-avtalet bygger på antaganden och cirkelresonemang. Kommissionen skulle i princip ha nöjt sig med att påstå att den omständigheten att den iberiska samverkan inte diskuterades inom Cembureau inte visade att den saknade samband med Cembureau-avtalet, eftersom avtalet föreskrev att endast sådana konflikter som inte kunde lösas genom direktkontakt skulle diskuteras på Cembureaus nivå (punkt 46.2 femte och sjätte stycket i det ifrågasatta beslutet). Enligt sökanden drog kommissionen denna slutsats om Cembureau-avtalets beskaffenhet av det blotta faktum att den iberiska samverkan inte hade diskuterats inom Cembureau.

4150 Rätten underkänner även detta argument. Sambandet mellan den iberiska samverkan och Cembureau-avtalet har grundats på konstaterandet att de parter i den iberiska samverkan som hade full vetskap om Cembureau-avtalet borde ha insett att de, genom att delta i en samverkan som hade samma syfte som Cembureau-avtalet, genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten.

4151 Vidare finner rätten att kommissionens slutsats, att Cembureau-avtalet inte nödvändigtvis krävde att "varje bilateralt eller multilateralt fall uttryckligen [hade] omnämnts vid Cembureaus möten" (punkt 46.2 femte stycket i det ifrågasatta beslutet), inte grundades på konstaterandet att den iberiska samverkan aldrig hade diskuterats på Cembureaus nivå utan på de olika textavsnitt som styrkte att marknadsutvecklingen skulle dämpas först och främst genom bilaterala och multilaterala samtal och att Cembureau endast borde diskutera de "ömtåliga frågor" som inte kunde lösas genom direkta kontakter mellan de berörda parterna (punkt 46.2 andra stycket i det ifrågasatta beslutet).

4152 Vad gäller den överträdelse som avses i artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet, har Dyckerhoff, SFIC, Lafarge, Oficemen, Aker, Euroc och Blue Circle hävdat att även om den fransk-tyska samverkan hade fastslagits, kunde den inte anses ha samband med Cembureau-avtalet, eftersom den hade genomförts långt före år 1983. Eftersom samverkan tidsmässigt låg före det avtal som ingicks vid mötet den 14 januari 1983, kunde den inte ha något samband med detta avtal.

4153 Rätten finner dock att även om den fransk-tyska samverkan tidsmässigt låg före Cembureau-avtalet, framgår sambandet mellan denna samverkan och avtalet inte bara av det faktum att de hade samma syfte och att alla företag och företagssammanslutningar som bevisligen deltog i de överträdelser som avses i artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet företrädde av en anställd vid de chefsdelegatsmöten där Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades, utan även av de dokument som rör chefsdelegaternas möte av den 19 mars 1984. I memorandumet till ordföranden inför detta möte (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729) har åsidosättandet av hemmamarknadsprincipen på fransk-tysk nivå betecknats som en "ömtålig fråga", vilket visar att chefsdelegaterna uppfattade den fransk-tyska samverkan som en del av Cembureau-avtalet.

4154 Mot denna bakgrund skall parterna i den fransk-tyska samverkan anses ha varit medvetna om att deras delaktighet i denna samverkan, i enlighet den "spelregel" som fastställts vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, från och med denna dag av Cembureau-avtalets övriga parter skulle uppfattas som ett uttryck för anslutning till Cembureau-avtalet.

4155 Vad gäller de överträdelser som avses i artikel 4.1—4.3 i det ifrågasatta beslutet, har Lafarge åberopat att ETF hade ett begränsat syfte — nämligen att hantera exporthotet från Grekland, vilket också ansågs vara rättsstridigt subventionerat — till stöd för att det inte fanns något samband mellan å ena sidan ETF och dess genomförandeåtgärder och å andra sidan Cembureau-avtalet, som hade ett vidare syfte.

4156 Förstainstansrätten vill i detta hänseende erinra om att även om ETF främst upprättades för att hantera det grekiska problemet, hade den ett mer allmänt syfte än vad Lafarge har påstått, eftersom dess målsättning var att "studera åtgärder för att förhindra import till Västeuropa, för närvarande import från Grekland" (protokollet från ETF:s möte i Genève den 19 augusti 1986 (punkt 25.15 i det ifrågasatta beslutet, bilaga 15 till Akers och Eurocs svar på meddelandet om anmärkningar)) eller att "undersöka möjliga 'avskräckande' åtgärder och 'stödåtgärder' gentemot den billiga cementens intrång på de europeiska marknaderna" (sammanfattning av anföranden och slutsatser vid mötet den 9 september 1986 mellan chefsdelegaterna och företrädare för ETF i Baden-Baden (punkt 25.22 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18849—18862). ETF och Cembureau-avtalet kan därför anses ha haft exakt samma syfte i geografiskt hänseende.

4157 Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Irish Cement, Italcementi, Aker och Euroc har vidare invänt att de olika omständigheter som kommissionen har åberopat i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet för att styrka sambandet mellan ETF och Cembureau-avtalet saknar relevans. Sökandena hävdar att det inte fanns något organisatoriskt samband mellan Cembureau och ETF.

4158 Ciments français har, med hänvisning till den ovan i punkt 2554 nämnda domen i målen AITEC m.fl. mot kommissionen (punkterna 141 och 142), anfört att kommissionen inte utan att åsidosätta proportionalitetsprincipen kunde fastslå att ETF utgjorde en allvarlig tillämpning av Cembureau-principen, eftersom den inte hade undersökt de verkningar som subventionerna till de grekiska producenterna förväntades ha på konkurrensen och på handeln mellan staterna.

4159 Det är dock styrkt att de överträdelser som avses i artikel 4.1—4.3 i det ifrågasatta beslutet hade samma syfte som Cembureau-avtalet samt att deltagarna i dessa överträdelser var medvetna om att de genomförde Cembureau-avtalet. Frågan om ETF var besläktad eller organisatoriskt förbunden med Cembureau — såsom kommissionen har anfört på grundval av de olika indicier som åberopas i punkt 24.3 i det ifrågasatta beslutet — har därför ingen betydelse för bedömningen av huruvida det fanns samband mellan ETF-överenskommelsen och Cembureau-avtalet.

4160 Förstainstansrätten finner dessutom att oavsett om det statliga stöd som beviljades den grekiska industrin snedvred konkurrensen och påverkade handeln mellan medlemsstaterna, var det med på goda grunder som kommissionen slog fast att de privata åtgärder som vidtogs inom ramen för det enda ETF-avtalet utgjorde en allvarlig tillämpning av Cembureau-avtalet, med hänsyn till det antal företag och företagssammanslutningar som deltog häri och det faktum att ETF-avtalet och Cembureau-avtalet hade exakt samma syfte.

4161 Slutligen har Lafarge och Blue Circle gjort gällande att även om det samordnade förfarande som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet var styrkt, skulle det inte kunna anses representera ett samband med Cembureau-avtalet, eftersom denna samverkan sägs ha genomförts långt före år 1983. Då samarbetet inom EPC tidsmässigt låg före det avtal som ingicks vid mötet den 14 januari 1983, kan det inte ha någon anknytning till detta avtal.

4162 Detta argument har förlorat sitt föremål, eftersom artikel 6 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det förelåg en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före den 18 november 1983 (se ovan punkt 3980). Det är dock bevisat att vissa av EPC:s medlemmar från och med denna tidpunkt strävade efter att förverkliga Cembureau-avtalets syfte genom att samarbeta i denna kommitté.

4163 Lafarge har vidare framhållit att det inte i något dokument angående EPC finns en hänvisning till Cembureau-avtalets innehåll.

4164 Förstainstansrätten erinrar om att vissa av EPC:s medlemmar försökte förstärka hemmamarknadsprincipen genom att inom ramen för exportkommitténs verksamhet kanalisera produktionsöverskottet till tredje land, och därmed genomförde Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 4055, 4056, 4086, 4087, 4099 och 4100). Denna bedömning påverkas inte av det faktum att det inte i något av dokumenten angående EPC finns en uttrycklig hänvisning till Cembureau-avtalet, som för övrigt inte är ett formellt avtal (se ovan punkt 4124).

5. Särskilda omständigheter som påstås visa att vissa sökande tog avstånd från det enda Cembureau-avtalet, eller att deras delaktighet i avtalet inte innebar en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget

4165 CBR, Unicem och Blue Circle har inledningsvis gjort gällande att de inte deltog i de bilaterala kontakter som diskuterades vid de av kommissionen åberopade chefsdelegatsmötena och som avses i artikel 3 i det ifrågasatta beslutet. Unicem har anfört att det uttalande som gjordes under chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, om att "spänningen på grund av handeln mellan medlemmarna har lättat betydligt tack vare förbättrade bilaterala kontakter" (punkt 19.10 i

det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737), måste anses vara en uppgift till bolagets fördel, eftersom det aldrig deltog i några bilaterala kontakter av detta slag.

4166 Dessa argument saknar relevans, eftersom kommissionen på goda grunder har fastslagit att de berörda företagen deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, genom sin delaktighet i de ageranden som var avgörande beståndsdelar i det enda avtalet om ETF (se ovan punkterna 4087 och 4104).

4167 Vidare påstår sig CBR ha tagit avstånd från Cembureau-avtalet genom sin nationella sammanslutning, FIC. Sökanden har inledningsvis hänvisat till protokollet från FIC:s styrelsemöte den 1 september 1987 (bilaga 3 till ansökan), ur vilket den har gjort två utdrag. I det första utdraget (sidorna 2 och 3 i protokollet), angående "seminariet för utformning av den europeiska cementindustrins strategi i Aldermaston den 2 och 3 oktober 1987", anges att "Cembureau inte har till uppgift att utforma eller föreslå den politik som skall föras av den europeiska cementindustrin, eller att föreskriva dess ekonomiska politik". I det andra utdraget (s. 6 i protokollet), som rör "Den europeiska cementindustrins struktur och kapacitet inför åren 1990—2000", anges följande angående den enkät om produktionskapacitet som Cembureau hade sammanställt: "Detta kommer att innebära en jämförelse av de konfidentiella strategiska upplysningar som medlemsföretagen har lämnat med avseende på utformningen av en strategi för den europeiska cementindustrin, något som Cembureau bör avhålla sig ifrån. [FIC:s] styrelse ser därför ingen anledning att besvara denna enkät. Latteur ges i uppdrag att föreslå ett svar till Cembureau, för att sammanfatta de huvudsakliga invändningar som under mötet har framställts mot detta olämpliga initiativ och för att i de belgiska cementtillverkarnas namn tacka nej till att svara på denna enkät".

4168 CBR har därefter hänvisat till det inlägg som den belgiske chefsdelegaten, Van Hove, gjorde under chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, varvid han angående "vild export" påstås ha förklarat att det var onödigt att föra en sådan diskussion inom Cembureau (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737). Enligt CBR återspeglade detta påpekande den ståndpunkt som kontaktkommittén (se ovan punkt 799) intog den 17 mars 1983 angående handeln i gemenskapen, enligt vilken "det inte [var] tillåtet att inta en gemensam hållning vare sig i kontaktkommittén eller i relationerna mellan cementindustrierna eller cementföretagen" (bilaga 7 till ansökan, s. 5 i utkastet till protokoll från kontaktkommitténs möte den 17 mars 1983). Denna ståndpunkt debatterades och godkändes under en föregående diskussion i FIC (se bilagorna 8, 9 och 9 b till ansökan).

4169 Enligt CBR återspeglar Van Hoves inlägg under chefsdelegaternas möte en fast önskan att hålla alla åtgärder från Cembureaus sida inom de gränser som följer av artikel 85 i fördraget.

4170 Förstainstansrätten erinrar dock om att CBR, såsom indirekt medlem av Cembureau, kände till avtalets existens och innehåll (se ovan punkt 4098). Vidare deltog en av CBR:s anställda, nämligen Van Hove, i de tre chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (punkt 19.4 det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581, punkt 19.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699, och punkt 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11752 och 11753).

4171 Kommissionen har i det ifrågasatta beslutet med rätta grundat sig på CBR:s delaktighet i överträdelserna inom ramen för ETF för att fastställa att bolaget anslöt sig till Cembureau. När CBR deltog i de överenskommelser som avses i artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet, och som hade samma syfte som Cembureau-avtalet, måste bolaget med nödvändighet ha insett att det genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats under chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolaget i fortsättningen var anslutet till avtalet.

4172 Ingen av de omständigheter som CBR har åberopat kan vederlägga detta konstaterande. De åberopade dokumenten innehåller nämligen inte någon hänvisning till en av CBR intagen ståndpunkt. De kan inte anses återspegla ett öppet avståndstagande från CBR:s sida gentemot Cembureau-avtalet, till vilket bolaget således anslöt sig.

4173 Därutöver finner rätten att utdraget ur protokollet från kontaktkommitténs möte den 17 mars 1983 på sin höjd visar att kontaktkommitténs medlemmar kände sig berörda av importen och exporten av cement mellan gemenskapens medlemsstater. Dokumentet visar på intet sätt att de tog avstånd från den hemmamarknadsprincip som hade antagits två månader tidigare vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, utan det framgår klart att kontaktkommitténs medlemmar fortsatte att diskutera möjliga lösningar på detta problem. De argument som CBR har grundat på protokollet från FIC:s styrelsemöte den 1 september 1987 och den belgiske chefsdelegatens inlägg vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 skall också underkännas, av de skäl som anförs ovan i punkterna 1366—1368.

4174 Dyckerhoff, Uniland, Holderbank, Hornos Ibéricos och Halkis har framhållit att de inte hade något intresse av att delta i ett sådant avtal som Cembureau-avtalet.

4175 Dessa sökande måste dock med nödvändighet ha känt till Cembureau-avtalet, eftersom de var indirekta medlemmar av Cembureau (se ovan punkt 4098). Vidare deltog en av Dyckerhoffs anställda, Gruner, och en av Holderbanks anställda, Schrafl, i de tre chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks (punkt 19.4 det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581). Mot denna bakgrund finner rätten att när de berörda sökandena deltog i bilaterala och multilaterala överenskommelser med samma syfte som Cembureau-avtalet

(Dyckerhoffs deltagande i de överenskommelser som avses i artiklarna 3.3 a och 4.1—4.3 a, samt Unilands och Holderbanks deltagande i de överenskommelser som avses i artikel 4.1—4.3 a), måste de med nödvändighet ha insett att de genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolagen i fortsättningen var anslutna till avtalet. De berörda sökandena kan således inte göra gällande att de saknade intresse av att delta i Cembureau-avtalet.

4176 Enligt Vicat fanns det inget samband mellan Cembureau-avtalet och det samordnade förfarande som bolaget ställts till svars för tillsammans med Buzzi. Vicat har anfört att det utbyte av prislistor som behandlas i punkt 20.5 i det ifrågasatta beslutet varje gång företogs på initiativ av Buzzi, som varken var direkt eller indirekt medlem av Cembureau och vars initiativ därför inte kan betraktas som ett utförande av Cembureaus instruktioner för att säkerställa respekten för hemmamarknaderna.

4177 Sökanden har därtill gjort gällande att Buzzis försäljning i Sydfrankrike ökade under åren 1980—1987, tvärtemot vad som borde ha varit resultatet av Cembureau-avtalets tillämpning, och att de priser som företaget tillämpade i detta geografiska område var betydligt lägre än de som Vicat själv tillämpade. Slutligen har sökanden påpekat att den i slutet av år 1987 köpte upp en av Buzzis största franska kunder, vilket inte skulle ha varit nödvändigt om Vicat och Buzzi faktiskt hade inlett ett samordnat förfarande för att säkerställa respekten för hemmamarknaderna.

4178 Förstainstansrätten underkänner dessa argument.

4179 Det skall nämligen erinras om att Vicat, såsom indirekt medlem av Cembureau, med nödvändighet kände till avtalets existens och innehåll (se ovan punkt 4098). Vidare framgår det av Vicats interna promemoria av den 22 juli 1982 (punkt 22.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/6055—6057), angående den fransk-tyska samverkan, att företaget var medvetet om att marknaderna var beroende av varandra. Vicat ansåg att Cedests agerande i Tyskland "förstör[de] Cedests samarbetsklimatet, vilket [kunde] leda till en konfliktsituation — som risker[ade] att spridas som ringar på vattnet". När Vicat deltog i den samverkan som avses i artikel 3.1 c, och som hade samma syfte som Cembureau-avtalet, måste bolaget med nödvändighet ha insett att det genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolaget i fortsättningen var anslutet till avtalet.

4180 Vicat har slutligen anfört att när kommissionen drog slutsatsen att SFIC blev delaktig i Cembureau-avtalet genom att dess ordförande deltog i chefsdelegaternas möten, intog den en

annan ståndpunkt än den hade intagit i punkterna 143 och 207 i beslut 89/515/EEG av den 2 augusti 1989 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85.1 i fördraget (IV/31. 553 — Armeringsjärn) (EGT L 260, s. 1).

4181 Rätten finner att Vicat med detta argument bestrider SFIC:s ansvar för Cembureau-avtalet och inte sitt eget. Av detta följer att argumentet saknar relevans för mål T-37/95, Vicat mot kommissionen, och därför skall underkännas.

4182 Ciments français har anfört att bolaget aldrig kände till att det fanns ett Cembureau-avtal. Även om det hade informerats om avtalets existens, skulle det inte ha kunnat ta avstånd härifrån, eftersom det inte var medlem av Cembureau. Sökanden har anmärkt att kommissionen fritog de spanska företagen från ansvar, eftersom det endast var deras sammanslutning som medverkade i den iberiska samverkan som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet, och därtill fritog 18 spanska och tyska företag från ansvar, trots att de var medlemmar av nationella sammanslutningar som ansågs ansvariga för Cembureau-avtalet, vilket enligt sökanden innebär att kommissionen själv medgav att den inte kunde kräva bevis för att ett företag tog avstånd från handlingar som begåtts av en sammanslutning.

4183 Förstainstansrätten vill dock understryka att Ciments français med nödvändighet måste ha känt till Cembureau-avtalet, eftersom bolaget var indirekt medlem av Cembureau (se ovan punkt 4098). Vidare har Ciments français vid förhandlingen medgivit att en av dess anställda, Poitrat, deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, vid vilket Cembureau-avtalet ingicks (punkt 19.4 det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581). Mot denna bakgrund finner rätten att när bolaget deltog i bilaterala och multilaterala överenskommelser med samma syfte som Cembureau-avtalet, det vill säga de överenskommelser som avses i artiklarna 3.3 a, 4.1, 4.2 och 6, måste det med nödvändighet ha insett att det genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolaget i fortsättningen var anslutet till avtalet, med hänsyn till att det inte hade givit uttryck för avståndstagande.

4184 Kommissionen har inte anmodat Ciments français att bevisa att bolaget tog avstånd från de handlingar som begåtts av den nationella sammanslutning i vilken det är medlem. Den har tvärtom fastslagit att Ciments français anslöt sig till Cembureau-avtalet genom att delta i flera åtgärder för att genomföra detta avtal. Eftersom företaget inte har tagit avstånd från innehållet i Cembureau-avtalet, är det på goda grunder som kommissionen i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet har fastställt dess delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4185 Slutligen kan Ciments français inte påstå sig ha utsatts för diskriminerande behandling i förhållande till olika tyska och spanska företag, eftersom kommissionen lagenligt har styrkt bolagets delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

4186 Lafarge har gjort gällande att de genomförandeåtgärder som bolaget påstås ha deltagit i inte har någon som helst anknytning till Cembureau-avtalet. Då det inte finns några bevis för att Lafarge anslöt sig till de allmänna föreskrifter som utfärdats av Cembureaus organ, anser bolaget att kommissionen inte kunde fastslå att det deltog i ett "avtal" om respekt för hemmamarknaderna.

4187 Detta argument skall underkännas. Lafarge måste med nödvändighet ha känt till Cembureau-avtalet, eftersom bolaget var indirekt medlem av Cembureau (se ovan punkt 4098). Vidare deltog en av Lafarges anställda, Collomb, i chefsdelegaternas möten den 19 mars 1984 och den 7 november 1984, vid vilka Cembureau-avtalet bekräftades (punkt 19.8 och 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11699, 11752 och 1753). Mot denna bakgrund finner rätten att när Lafarge deltog i bilaterala och multilaterala överenskommelser med samma syfte som Cembureau-avtalet, det vill säga de överenskommelser som avses i artiklarna 3.1 a, 3.3.a, 4.1—4.3 a och 6, måste företaget med nödvändighet ha insett att det genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och som kommissionen med rätta har kvalificerat som ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget (se ovan punkterna 1071—1078), och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolaget i fortsättningen var anslutet till avtalet.

4188 Heidelberger har bestritt sin delaktighet i Cembureau-avtalet under åberopande av att ingen av bolagets anställda närvarade vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984. Sökanden har vidare anfört att det av fyra dokument klart framgår att den alltid har strävat efter att exportera så mycket som möjligt, och att den varken har iakttagit eller tillämpat något som helst avtal om respekt för hemmamarknaderna. Dessa fyra dokument skulle således vederlägga påståendet om att Heidelberger var delaktigt i Cembureau-avtalet.

4189 Sökanden har härvid hänvisat till följande handlingar:

— Det memorandum som tillhandahölls Cembureaus ordförande inför mötet den 19 mars 1984 (punkt 19.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11728 och 11729), och särskilt det utdrag som anger att "Tysklands export till Storbritannien och Irland" och "Frankrikes export till Tyskland" var "ömtåliga frågor".

— Mötesanteckningarna från chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, särskilt det avsnitt som rör "ytterligare 'vild' export [från Tyskland] till Nederländerna och Belgien" (punkt 19.10 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11733—11737).

— Blue Circles interna promemoria med rubriken "Importhoten" (punkt 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11335—11337), närmare bestämt det utdrag i vilket det anspelas på Förenade kungarikets import från Västtyskland.

— P. Schuhmachers uttalanden, som finns återgivna i anteckningarna angående chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 (punkt 19.15 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11765), enligt vilka "det är absurt att ta kontakt med bolag som kan tänkas träda in på marknaden".

4190 Heidelberger har därtill anfört att bolaget inte finns omnämnt i de dokument som styrker Cembureau-avtalets existens. Sökanden anser sig därför inte kunna ställas till svars för delaktighet i detta avtal.

4191 Dessa argument skall underkännas. Heidelberger måste med nödvändighet ha känt till Cembureau-avtalet, eftersom bolaget var indirekt medlem av Cembureau (se ovan punkt 4098). Vidare deltog bolagets verkställande direktör, P. Schuhmacher, i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 7 november 1984, vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (punkt 19.4 och 19.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581, 11752 och 1753). Mot denna bakgrund finner rätten att när Heidelberger deltog i bilaterala och multilaterala överenskommelser med samma syfte som Cembureau-avtalet, det vill säga de överenskommelser som avses i artiklarna 3.3 a och 4.1, måste bolaget med nödvändighet ha insett att det genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolaget i fortsättningen var anslutet till avtalet.

4192 Ingen av de omständigheter som har åberopats ovan i punkterna 4188—4190 kan vederlägga detta konstaterande. I de dokument som behandlar importen av tysk cement till gemenskapens medlemsstater finns det ingenting som styrker att Heidelberger skulle ha brutit mot Cembureau-avtalet genom att exportera cement till gemenskapens medlemsstater. Den omständigheten att P. Schuhmacher ansåg det vara absurt att ta kontakt med bolag som kunde tänkas träda in på marknaden, visar inte att han inte anslöt sig till det avtal om respekt för hemmamarknaderna som hade ingåtts vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, utan endast att han eventuellt var emot att bilaterala kontakter togs för att säkerställa respekten för detta avtal.

4193 Unicem har anfört att det intresse som bolaget skulle ha kunnat ha av ett avtal om respekt för hemmamarknaderna, i den mån som det kunde ha gynnats av att den italienska marknaden stängdes, inte innebär att det är ansvarigt för Cembureau-avtalet. Kommissionen ståndpunkt, att samtliga medlemmar av Cembureau har ett slags objektivt ansvar för de åtgärder som beslutats av sammanslutningens organ, utan krav på något ytterligare villkor för culpa, strider mot de principer som fastställts i rättspraxis (dom av den 27 januari 1987 i mål 45/85, Verband der Sachversicherer mot kommissionen, REG 1987, s. 405, punkt 32, svensk specialutgåva, volym 9, s. 9, generaladvokat Sir Gordon Slynns förslag till avgörande i domen i det ovan i

punkt 1320 nämnda målet BNIC, REG 1985, s. 392, och det ovan i punkt 1053 nämnda förslaget till avgörande från domaren B. Vesterdorf, tillförordnad generaladvokat, i målet Rhône-Poulenc mot kommissionen, s. II-875—953).

4194 Rätten erinrar om att Unicems blotta medlemskap i Cembureau inte är tillräckligt för att göra bolaget ansvarigt för de uppenbart rättsstridiga beslut som fattats av chefsdelegaterna i dess frånvaro (se ovan punkt 1413). Vid bedömningen av Unicems delaktighet i Cembureau-avtalet skall bolaget därför likställas med en indirekt medlem av Cembureau.

4195 Kommissionen har dock fastslagit att Unicem uttryckte sitt samtycke till Cembureau-avtalet genom att delta i de åtgärder som vidtogs inom ramen för det enda avtalet om ETF (se ovan punkt 4104). Mot denna bakgrund underkänner rätten Unicems argument om att Cembureaus medlemmar ålades ett objektivt ansvar för sammanslutningens beteende.

4196 Valenciana har anfört att kommissionen inte kunde göra gällande att bolaget var delaktigt i Cembureau-avtalet på grund av det deltog i EPC, eftersom det inte fanns något samband mellan Cembureau-avtalet och EPC.

4197 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Valenciana måste nämligen, såsom indirekt medlem av Cembureau, med nödvändighet ha känt till Cembureau-avtalet (se ovan punkt 4098). Oavsett om EPC upprätthöll förbindelser med Cembureau finner rätten att när Valenciana deltog i denna kommittés exportverksamhet, som enligt vad som har fastslagits hade samma syfte som Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 4055—4056), måste bolaget ha insett att det genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolaget i fortsättningen var anslutet till avtalet.

4198 Asland och Uniland har anfört att det, med hänsyn till den spanska cementindustrins särskilda ställning i förhållande till gemenskapens övriga cementindustri vid den tidpunkt då Cembureau-avtalet skulle ha ingåtts enligt kommissionen, inte kunde läggas de spanska producenterna till last att ha deltagit i detta avtal. Den spanska exporten till marknaderna i gemenskapen gav upphov till många reaktioner från den europeiska cementindustrin, särskilt från den irländska industrin (se punkt 19.5 i det ifrågasatta beslutet), vilka tog sig uttryck i de antidumpningsklagomål som kontaktkommittén ingav till kommissionen. Sökandena har tillagt att det framgår av den interna promemoria från Blue Circle som nämns i punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, att de brittiska producenterna inte avsåg att vidta några andra åtgärder än antidumpningsklagomål gentemot den spanska exporten. Uniland har vidare anfört att de spanska producenterna ökade sin export till Irland, trots den press som de utsattes för. Slutligen har Uniland förkastat de dokument från år 1984 som kommissionen i sitt svaromål har åberopat till stöd för påståendet att antidumpningsklagomålen mot de spanska producenterna

drogs tillbaka som en följd av att de, särskilt Uniland, deltog i Cembureau-avtalet. Enligt sökanden var det Spaniens anslutning till gemenskaperna den 1 januari 1986 som var avgörande för tillbakadragandet av dessa klagomål.

4199 Rätten underkänner även dessa argument. Asland och Uniland måste med nödvändighet ha känt till Cembureau-avtalet, eftersom bolagen var indirekta medlemmar av Cembureau (se ovan punkt 4098). Vidare deltog en av Aslands anställda, J. Bertrán, i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984, vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (punkt 19.4 och 19.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581 och 11699). Mot denna bakgrund finner rätten att när Asland och Uniland år 1986 deltog i överenskommelser med samma syfte som Cembureau-avtalet inom ramen för ETF (Aslands delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet, och Unilands delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 4.1, 4.2 och 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) måste de med nödvändighet ha insett att de genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolagen i fortsättningen var anslutna till avtalet.

4200 De olika omständigheter som åberopats av de berörda sökandena, och som hänför sig till en period som föregick deras "egna" åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet, kan inte kullkasta denna bedömning. Cembureau-avtalet förbjöd i vilket fall som helst inte all export mellan medlemsstaterna. Det var endast avsett att förhindra "vild" export (se ovan punkterna 1120—1121).

4201 CBR, Ciments français och Asland har anfört att deras chefsdelegater på sin höjd företrädde sina respektive nationella sammanslutningar vid chefsdelegaternas möten, och inte de enskilda företagen. Kommissionen borde därför inte ha fastställt deras delaktighet i Cembureau-avtalet på grundval av att en av deras anställda närvarade vid de berörda mötena.

4202 Asland har dessutom påpekat att kommissionens inställning till Cembureau-avtalet, enligt vilken J. Bertrán genom sitt agerande vid chefsdelegaternas möten under åren 1983 och 1984 samtidigt förpliktade två skilda juridiska personer, nämligen Asland och Oficemen, står i kontrast till kommissionens inställning till den iberiska samverkan, enligt vilken de fysiska personer som företrädde Oficemen i övrigt inte handlade i sina egna företags namn.

4203 Dessa argument bottnar dock i att sökandena har läst fel i det ifrågasatta beslutet. Beviset för att de berörda sökandena, som alla var indirekta medlemmar av Cembureau, deltog i

Cembureau-avtalet består inte i att en av deras anställda närvarade vid chefsdelegaternas möten utan i att de deltog i åtgärderna för att genomföra detta avtal (se ovan punkterna 1308—1310, 1440 och 1441).

4204 Vidare finner rätten att den omständigheten att kommissionen valde att inte ställa de spanska företagen till svars för den iberiska samverkan som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet inte kan frita de berörda sökandena från deras fulla ansvar för sin delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, eftersom den är vederbörligen fastställd (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

4205 Cimpor och Secil har anfört att kommissionen använde det påstådda Cembureau-avtalet för att förklara varför bolagen inte sålde sina produkter i Spanien, och åberopade denna omständighet samt den påstådda förekomsten av en iberisk samverkan för att bevisa att de hade anslutit sig till Cembureau-avtalet.

4206 Secil har framhållit att bolaget inte omnämns i de dokument som åberopats för att styrka Cembureau-avtalets existens. Sökanden anser sig därför inte kunna ställas till svars för att ha deltagit i detta avtal.

4207 Rätten vill dock påpeka att det i det ifrågasatta beslutet endast är Cimpors och Secils delaktighet i den iberiska samverkan som fastställs i artikel 3.2, och inte den eventuella omständigheten att dessa företag inte sålde sina produkter i Spanien, som anses vara ett uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet. Förekomsten av den iberiska samverkan och Cimpors och Secils deltagande i denna har fastställts på grundval av direkta skriftliga bevis (se ovan punkterna 2053—2092). Denna samverkan hade samma syfte som Cembureau-avtalet, vilket Cimpor och Secil med nödvändighet måste ha känt till, eftersom de var indirekta medlemmar av Cembureau (se ovan punkterna 4043, 4044 och 4098). Det skall framhållas att vid den tidpunkt som har beaktats i det ifrågasatta beslutet hade ATIC, som var direkt medlem av Cembureau, endast två medlemmar, nämligen Cimpor och Secil (ATIC:s skrivelse av den 29 juni 1998 till förstainstansrättens kansli). Vidare deltog en av Cimpors anställda i de tre chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (punkt 19.4, 19.8 och 19.13 det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11581, 11699, 11752 och 11753).

4208 Mot denna bakgrund finner rätten att när Cimpor och Secil deltog den iberiska samverkan, måste de med nödvändighet ha insett att de genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolagen i fortsättningen var anslutna till avtalet.

4209 Det faktum att Secil inte omnämns i de dokument som åberopats för att styrka Cembureau-avtalets existens ändrar inte denna bedömning.

4210 Halkis har anfört att bolagets medlemskap i den grekiska sammanslutningen var rent formellt, eftersom det inte spelade någon betydande roll när sammanslutningen fattade beslut. Sökanden har bestritt att det skulle vara delaktigt Cembureau-avtalet genom att hävda att avtalet och därtill knutna genomförandeåtgärder stred mot bolagets intressen.

4211 Halkis har vidare anfört att dess agerande väckte livliga reaktioner hos vissa europeiska företag, sammanslutningar och regeringar. Sökanden har påpekat att dess namn inte figurerar i Blue Circles båda interna promemorior, av vilka den ena är daterad den 1 december 1983 (punkt 18.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11332—11334), och den andra är odaterad (punkt 18.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/11335—11337).

4212 Rätten finner dock att Halkis, såsom indirekt medlem av Cembureau, med nödvändighet måste ha känt till Cembureau-avtalet (se ovan punkt 4098). Oavsett vilken roll företaget spelade i AGCI måste det, när det deltog i EPC:s verksamhet som åtminstone från och med den 18 november 1983 hade samma syfte som Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 3980 och 4056), med nödvändighet ha insett att det genomförde en gemensam plan som beslutats och bekräftats vid chefsdelegaternas möten, och att de övriga parterna i Cembureau-avtalet uppfattade detta som att bolaget i fortsättningen var anslutet till avtalet. Den omständigheten att Halkis inte omnämns i Blue Circles interna promemorior har härvid ingen betydelse. Halkis kan inte heller påstå att Cembureau-avtalet missgynnade dess intressen, eftersom detta avtal skyddade såväl den grekiska marknaden som övriga europeiska hemmamarknader från import.

4213 Rätten har dock redan fastslagit att Halkis, bland annat på grund av de grekiska företagens särskilda beteende på marknaden, från den 1 september 1986 inte längre av de övriga cementproducenterna uppfattades som anslutet till den gemensamma hemmamarknadsprincipen. Det särskilda beteende på marknaden som sökanden har hänvisat till, och som ledde till upprättandet av ETF och de genomförandeåtgärder som beslutades inom ramen för ETF, är således en omständighet som skall beaktas vid bedömningen av hur länge Halkis deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se nedan punkterna 4414—4417).

B — Den enda överträdelsens varaktighet

4214 Dyckerhoff, SFIC, Heidelberger, Lafarge, Aalborg, BCA, Asland, Uniland, Oficemen, Holderbank, Hornos Ibéricos, Aker, Euroc och AGCI har uttryckligen bestritt kommissionens

fastställelse av hur länge de deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, inom ramen för de grunder enligt vilka denna bestämmelse är rättsstridig. CBR, Ciments luxembourgeois, Vicat, Ciments français, Unicem, Valenciana, Irish Cement, Cimpor, Secil, Italcementi, Cementir, Blue Circle och Halkis har bestritt överträdelsens varaktighet inom ramen för de grunder som anförts till stöd för att böterna skall upphävas. När samtliga sökande har bestritt att de skulle ha deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, har de därvid också framfört det snävare argumentet om att varaktigheten av deras deltagande i denna överträdelse inte är tillräckligt styrkt.

1. Det ifrågasatta beslutet

4215 I fråga om det enda Cembureau-avtalets kontinuitet, och därmed dess varaktighet, har kommissionen fastslagit att den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet påbörjades den 14 januari 1983, då Cembureau-avtalet ingicks (punkterna 45.1 och 65.4 i det ifrågasatta beslutet).

4216 Detta datum har fastställts med avseende på alla de företag och företagssammanslutningar, till vilka det ifrågasatta beslutet var riktat, som var etablerade i gemenskapen vid tiden för de ifrågasatta chefsdelegatsmötena, med undantag för Buzzi.

4217 Kommissionen har i detta hänseende förklarat följande (punkt 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet): "Alla de företag och företagssammanslutningar till vilka [det ifrågasatta beslutet] är riktat har anslutit sig till avtalet eller principen om respekt för hemmamarknaderna, vad gäller marknaden för grå cement, vilket ingicks den 14 januari 1983 mellan sammanslutningar och företag som var direkta medlemmar av Cembureau. Från och med denna dag var avtalet bindande för dessa företag och de företag som tillhörde de berörda nationella sammanslutningarna."

4218 Vad gäller de spanska sökandena — Asland, Uniland, Oficemen, Hornos Ibéricos och Valenciana — och de portugisiska sökandena — Cimpor, Secil och ATIC — har kommissionen anfört att den "skulle [ha kunnat] utgå från verkningarna i gemenskapen av deras anslutning till det aktuella avtalet från och med den dag då de faktiskt anslöt sig" (punkt 45.11 i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen har dock tillagt att den har "tagit den 1 januari 1986 till utgångspunkt för överträdelsens varaktighet, eftersom det av [dess] uppgifter framgår att de spanska och portugisiska företagens deltagande fick märkbara verkningar i gemenskapen först efter det att de berörda länderna anslöt sig till gemenskapen" (samma punkt, se även punkt 65.4 tredje stycket andra strecksatsen).

4219 Som utgångspunkt för överträdelsens varaktighet har kommissionen fastslagit den 28 maj 1986 vad gäller Holderbank och den 9 juni 1986 vad gäller Aker och Euroc (punkterna 45.11 och

65.4 tredje stycket tredje och fjärde strecksatserna i det ifrågasatta beslutet). Beträffande dessa företag har kommissionen uppgivit att den inte har bevis för att deras delaktighet i Cembureau-avtalet fick verkningar inom gemenskapen före de angivna tidpunkterna.

4220 Kommissionen har uppgivit att den saknar "faktauppgifter som gör det möjligt att fastslå vid vilken tidpunkt överträdelsen upphörde" (punkt 45.6 i det ifrågasatta beslutet). Den har för övrigt inte fastslagit någon tidpunkt då den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall anses ha upphört, eftersom den "inte [är] säker på att överträdelsen verkligen har upphört" (punkt 65.4 fjärde stycket i det ifrågasatta beslutet). Av denna anledning har kommissionen i artikel 8 i det ifrågasatta beslutet anmodat företagen att upphöra med överträdelsen, om så inte redan hade skett.

4221 Den sista tydliga yttring av Cembureau-avtalet som kommissionen känner till är upplösningen av Interciment SA, vars bildande utgör den överträdelse som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet, den 26 mars 1993, och kommissionen har därför tagit fasta på denna dag för att fastställa referensperioden för böterna (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet).

2. Den tidpunkt då överträdelsen påbörjades

2.1 Cembureau och dess direkta medlemmar

4222 Rätten har redan konstaterat att kommissionen med fog kunde fastställa att Cembureau, FIC, VNC, Ciments luxembourgeois, SFIC, Aalborg, BDZ, BCA, Irish Cement, Cementir och AGCI från och med den 14 januari 1983 deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 1401). Dessa sammanslutningar och företag deltog nämligen i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, vid vilket Cembureau-avtalet ingicks (se ovan punkterna 1344 och 1345).

4223 Vad beträffar Italcementi är det fastslaget att bolagets deltagande i chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984, vid vilket Cembureau-avtalet bekräftades, utgör bevis för att det deltog i Cembureau-avtalet och därmed i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 1403).

4224 Det ifrågasatta beslutet innehåller dock ingen uppgift som visar att Italcementi före den 19 mars 1984 anslöt sig till den gemensamma vilja som kommit till uttryck vid chefs-

delegaternas möte den 14 januari 1983. Det är inte heller styrkt att denna sökande deltog i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet före den 19 mars 1984.

4225 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras, i den mån som det däri fastställs att Italcementi deltog i Cembureau-avtalet före den 19 mars 1984.

4226 Oficemen och ATIC deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. De borde därför anses ha varit parter i Cembureau-avtalet från och med denna dag (se ovan punkt 1400).

4227 Kommissionen har dock fastställt att de deltog i överträdelsen från och med den 1 januari 1986. Den anser nämligen att det inte är styrkt att de spanska och portugisiska företagens delaktighet i Cembureau-avtalet fick märkbara verkningar i gemenskapen innan de berörda ländernas anslöt sig till gemenskapen (punkt 45.11 i det ifrågasatta beslutet, se också punkt 65.4 tredje stycket andra strecksatsen).

4228 Oficemen och ATIC har anfört att kommissionen — i den mån som den ansåg att bolagen inte deltog i överträdelsen före den 1 januari 1986, med hänsyn till att deras delaktighet i Cembureau-avtalet vid denna tidpunkt inte hade fått några märkbara verkningar i gemenskapen (punkt 45.11 i det ifrågasatta beslutet) — a fortiori borde ha medgivit att det inte förekom några sådana verkningar efter den 1 januari 1986, eftersom den inte hade något bevis för eller konkret indicium på att de var delaktiga i Cembureau-avtalet under denna period.

4229 Förstainstansrätten konstaterar dock att Oficemens och ATIC:s delaktighet i Cembureau-avtalet utgör en uppenbar överträdelse av bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget från och med den 1 januari 1986.

4230 Rätten erinrar i detta hänseende om att kommissionen på goda grunder har fastslagit att Oficemen och ATIC den 1 januari 1986 inom ramen för Cembureau deltog i det regelbundna informationsutbyte som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet, och att Oficemen också deltog i den iberiska samverkan som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet. Dessa ageranden utgjorde för deras vidkommande ett genomförande av Cembureau-avtalet, vilket visar att de den 1 januari 1986 anslöt sig till Cembureau-avtalets konkurrensbegränsande syfte (se ovan punkt 4064).

4231 Rätten konstaterar vidare att de berörda sökandena den 1 januari 1986 var etablerade i gemenskapen. Oavsett om kommissionen hade fog för att fastslå att de deltog i överträdelsen

före denna tidpunkt, eftersom de deltog direkt i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983, behövde den, för att fastslå att dessa sökande deltog i överträdelsen från och med den 1 januari 1986, i vilket fall som helst inte bevisa att deras deltagande hade en märkbar inverkan på handeln mellan medlemsstaterna. För att artikel 85.1 i fördraget skall vara tillämplig krävs det nämligen endast att de konkurrensbegränsande avtalen kan påverka handeln mellan medlemsstaterna, och det är inte nödvändigt att kommissionen bevisar att varje enskild parts deltagande i sig kan påverka handeln mellan medlemsstaterna (domen i det ovan i punkt 2260 nämnda målet Petrofina mot kommissionen, punkterna 226 och 227). Cembureau-avtalet, i vilket sökandena faktiskt deltog, hade till syfte att hindra eller reglera handeln mellan medlemsstaterna. Det kunde därför märkbart påverka handeln mellan medlemsstaterna.

4232 Oficemens och ATIC:s argument skall därför underkännas.

4233 ATIC har vidare anfört att alla de dokument som kommissionen har använt för att styrka Cembureau-avtalets existens och ATIC:s delaktighet i detta avtal härrör från tiden före den 1 januari 1986. I dokumenten hänvisas det således till händelser som inträffade före den tidpunkt från och med vilken det beteende som tillskrivs ATIC fick en konkurrensbegränsande karaktär, enligt det ifrågasatta beslutet. ATIC har tillagt att beviset för dess delaktighet i Cembureau-avtalet därmed enbart består i att sammanslutningen var medlem i Cembureau.

4234 Rätten erinrar om att beviset för att Cembureaus direkta medlemmar var delaktiga i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet inte enbart består i att de var medlemmar av Cembureau utan även och framförallt i att de deltog i de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades (se ovan punkterna 1303 och 1342—1353). ATIC deltog i de tre chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades. Det är således styrkt att bolaget deltog i Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983. Kommissionen har dock endast fastställt att ATIC deltog i avtalet från och med den 1 januari 1986, inte på grund av att ATIC:s beteende inte var konkurrensbegränsande före denna dag, utan på grund av att företagssammanslutningens delaktighet i Cembureau-avtalet inte hade några märkbara verkningar i gemenskapen före denna dag.

4235 ATIC:s argument skall underkännas, eftersom det är styrkt att sammanslutningen den 1 januari 1986 ännu än gång gav uttryck för sitt fortsatta samtycke till Cembureau-avtalets konkurrensbegränsande innehåll, genom att delta i det regelbundna informationsutbyte som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet.

4236 Aker och Euroc har gjort gällande att det framgår av domen i de ovan i punkt 1325 nämnda målen Pappersmassa I (punkterna 11—18) att kommissionen inte är behörig att tillämpa artikel 85.1 i fördraget på ett företag som är etablerat utanför gemenskapen annat än om detta

företag har genomfört avtalet, beslutet eller det samordnade förfarandet inom gemenskapen. Enligt sökandena har Cembureau-avtalet inte genomförts inom gemenskapen, även om det skulle anses att dess existens är styrkt. De anser därför att artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras vad dem beträffar.

4237 Rätten erinrar om att Aker och Euroc var direkta medlemmar av Cembureau och att deras respektive chefsdelegater, Heiberg och Borelius, deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 (se ovan punkt 1344). Eftersom chefsdelegaterna företrädde Cembureaus direkta medlemmar vid sina möten (se ovan punkterna 1314—1318), är det styrkt att Aker och Euroc var delaktiga i Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983.

4238 Cembureau-avtalet, som ingicks mellan sammanslutningar och företag som var etablerade i och utanför gemenskapen, hade till syfte att skydda hemmamarknaderna i Europa, särskilt i gemenskapen, och att reglera handeln mellan länderna. Det är uppenbart att avtalets syfte var konkurrensbegränsande och märkbart kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.

4239 I det ifrågasatta beslutet har kommissionen dock endast fastställt att Aker och Euroc deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet från och med den 9 juni 1986.

4240 Även om principerna från de ovan i punkt 1325 nämnda målen Pappersmassa I vore tillämpliga, måste det ändå konstateras att i motsats till vad Aker och Euroc har påstått har kommissionen i det ifrågasatta beslutet gjort en korrekt bedömning av det geografiska tillämpningsområdet för artikel 85 i fördraget.

4241 Från och med den 9 juni 1986 (se ovan punkterna 2764, 3006—3021 och 3081) deltog nämligen Aker och Euroc inom ramen för det enda avtalet om ETF i två överenskommelser, det vill säga avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) och avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet). Parterna i dessa överenskommelser var huvudsakligen producenter i gemenskapen, och det enda syftet med dessa överenskommelser var att hindra import till Västeuropa. Genom att delta häri genomförde de båda de berörda sökandena Cembureau-avtalet inom gemenskapens territorium från och med den 9 juni 1986.

4242 Det är således på goda grunder som kommissionen har fastslagit att Akers och Eurocs delaktighet i Cembureau-avtalet utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget från och med den 9 juni 1986.

4243 Unicem har inte deltagit i något av chefsdelegaternas möten, vilket bolaget också med rätta har framhållit.

4244 Kommissionen har dock på goda grunder fastslagit att Unicem deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Unicems deltagande i upprättandet av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) och i de åtgärder som vidtogs inom ramen för det enda avtalet om ETF i syfte att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 i det ifrågasatta beslutet) var nämligen ett uttryck för att bolaget anslöt sig till Cembureau-avtalet (se ovan punkt 4107).

4245 Det är dock inte styrkt att Unicem deltog i det enda avtalet om ETF före den 9 september 1986 (se ovan punkterna 3744 och 3745). Företagets deltagande i de åtgärder som beslutades inom ramarna för det enda avtalet om ETF vittnar därför endast om att det deltog i Cembureau-avtalet från och med denna dag.

4246 Även om Unicem, såsom kommissionen har gjort gällande, deltog i det regelbundna informationsutbytet från och med den 1 januari 1984, visar detta inte att bolaget deltog i Cembureau-avtalet före den 9 september 1986. Deltagandet i detta utbyte var endast avsett att "underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet" (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) för de sammanslutningar och företag som bevisligen deltog i Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 1695—1699). Det ifrågasatta beslutet innehåller inga indicier på att Unicem anslöt sig till Cembureau-avtalet före den 9 september 1986.

4247 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras, i den mån som det däri fastställs att Unicem deltog i Cembureau-avtalet före den 9 september 1986.

2.2 Cembureaus indirekta medlemmar

4248 Cembureaus indirekta medlemmar deltog inte direkt i de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades. Vad gäller de medlemmar som vid tiden för omständigheterna var etablerade i gemenskapen (se ovan punkterna 4216 och 4217), har kommissionen dock tagit den 14 januari 1983, det vill säga den dag då Cembureau-avtalet ingicks, till utgångspunkt för deras delaktighet i överträdelsen. Kommissionen anser nämligen att chefsdelegaterna vid sina möten företrädde inte bara de direkta medlemmarna utan även de indirekta medlemmarna av Cembureau. Kommissionen har i detta hänseende framhållit att "[c]ementproducenterna är de egentliga aktörerna, och de agerar genom sina branschsammanslutningar" (punkt 44.5 i det ifrågasatta beslutet).

4249 Rätten har dock redan konstaterat att bristen på överensstämmelse mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet innebar att kommissionen inte hade rätt att i beslutet använda det faktum att indirekta medlemmar av Cembureau tillhörde en nationell sammanslutning som ett kriterium för delaktighet i överträdelsen (se ovan punkterna 544—563). Det enda kriterium för delaktighet som kommissionen lagenligt kunde använda med avseende på Cembureaus indirekta medlemmar var anslutning till Cembureau-avtalet genom deltagande i en åtgärd för att genomföra detta avtal (punkterna 45.10 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet) (se ovan punkt 564). Det är samma kriterium för delaktighet som det som använts i meddelandet om anmärkningar (se ovan punkterna 556—563). I detta meddelande ansåg kommissionen nämligen att de företag som inte var medlemmar av Cembureau hade anslutit sig till Cembureau-avtalet den dag då de började delta i genomförandet av avtalet.

4250 Det har vidare konstaterats, vad gäller de materiella grunderna, att kommissionen har styrkt att följande indirekta medlemmar anslöt sig till Cembureau-avtalet genom att delta i en eller flera åtgärder för genomförande av detta avtal: CBR, Dyckerhoff, Vicat, Ciments français, Heidelberger, Lafarge, Valenciana, Asland, Uniland, Cimpor, Secil, Holderbank, Hornos Ibéricos, Blue Circle och Halkis.

4251 Förstainstansrätten skall vidare pröva om kommissionen har styrkt att dessa indirekta medlemmar deltog i överträdelsen från och med den dag som har fastslagits beträffande dem i det ifrågasatta beslutet.

4252 Rätten erinrar om att det är styrkt att Dyckerhoff, Ciments français och Lafarge deltog i den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 23 juni 1982. Kommissionen har vidare kunnat fastslå att Heidelberger deltog i denna samverkan från och med den 17 november 1982 (se ovan punkt 2436). Eftersom den fransk-tyska samverkan för deras del bestod i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkt 4154), hade kommissionen fog för att fastslå att Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger och Lafarge från och med denna dag deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4253 Rätten påpekar vidare att kommissionen hade fog för att fastställa att de portugisiska företagen Cimpor och Secil började delta i överträdelsen den 1 januari 1986. Kommissionen har nämligen styrkt att deras delaktighet i den överträdelse som utgjordes av den iberiska samverkan från och med den 1 januari 1986 (artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet) var ett uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet (se ovan punkt 4208).

4254 Cimpor och Secil har dock anfört att de dokument som kommissionen har använt för att styrka Cembureau-avtalets existens och deras delaktighet i detta avtal härrör från tiden före den 1 januari 1986.

4255 Detta argument har inget stöd i faktiska omständigheter. Kommissionen har nämligen fastslagit att Cimpor och Secil började delta i överträdelsen den 1 januari 1986 på grundval av direkta skriftliga bevis, av vilka flera härrör från tiden efter den 1 januari 1986 (se ovan punkterna 2070—2082 och 2115). Cimpors och Secils delaktighet i den iberiska samverkan var för deras del ett uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet.

4256 Det är likaledes på goda grunder som kommissionen i artikel 1 har fastslagit att Valenciana och Hornos Ibéricos deltog i överträdelsen från och med den 1 januari 1986, eftersom de från och med denna dag gav uttryck för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet genom att delta i det samordnade förfarande som ägde rum inom ramen för ETF (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet).

4257 Med hänsyn till att kommissionen lagenligt har fastslagit den 28 maj 1996 som den dag då Holderbank började delta i upprättandet av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet), vilket för Holderbanks del var ett uttryck för att bolaget anslöt sig till Cembureau-avtalet, har kommissionen styrkt att Holderbank från och med denna dag deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4258 Vad däremot angår CBR, Vicat, Asland, Uniland, Blue Circle och Halkis, har kommissionen inte bevisat att de deltog i överträdelsen från och med den dag som anges i det ifrågasatta beslutet.

4259 Det skall för det första erinras om att förstainstansrätten, med hänsyn till den brist på överensstämmelse som konstateras ovan i punkt 4249, redan inom ramen för den grund som avser åsidosättande av rätten till försvar har fastslagit att artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Vicat började delta i överträdelsen före den 11 maj 1983 och att CBR, Asland och Uniland började delta i överträdelsen före den 28 maj 1986 (se ovan punkt 568). Efter genomgången av de materiella grunderna skall det prövas om dessa företag kan anses ha fortsatt vara anslutna till Cembureau-avtalet efter dessa tidpunkter.

4260 Vicats gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att tillsammans med Buzzi delta i det samordnade förfarande som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet, och det är lagenligt fastslaget att Vicat började delta häri den 11 maj 1983. Kommissionen har således styrkt att företaget från och med denna dag deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4261 Vad beträffar CBR, Asland och Uniland, var deras deltagande i den överträdelse som avses i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet det första uttrycket för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet.

4262 Det är lagenligt fastslaget att Asland började delta i denna överträdelse den 28 maj 1986. Kommissionen har således styrkt att företaget från och med denna dag deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4263 Asland har i likhet med Oficemen och ATIC (se ovan punkt 4228) hävdat att bolagets påstådda delaktighet i Cembureau-avtalet inte vid något tillfälle hade märkbara verkningar i gemenskapen (punkt 45.11 i det ifrågasatta beslutet). Detta argument skall underkännas av de skäl som anförs ovan i punkt 4231.

4264 Vad gäller CBR och Uniland, skall artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att dessa företag deltog i avtalet om upprättande av ETF före den 9 juni 1986 (se ovan punkt 2604) respektive den 9 september 1986 (se ovan punkt 2699). Eftersom det inte finns några indicier på att CBR och Uniland anslöt sig till Cembureau-avtalet före dessa tidpunkter, skall artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att CBR deltog i Cembureau-avtalet före den 9 juni 1986 och att Uniland deltog i avtalet före den 9 september 1986.

4265 Vad vidare beträffar Blue Circle och Halkis, var deras deltagande i det samordnade förfarande som ägde rum inom ramen för EPC, och som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet, det första uttrycket för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet. Kommissionen har dock inte styrkt att EPC:s medlemmar försökte "hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen" före den 18 november 1983 (se ovan punkt 3980). De beteenden som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet kan således inte anses vara ett genomförande av Cembureau-avtalet från Blue Circles och Halkis sida före denna dag.

4266 Av detta följer att artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Blue Circle och Halkis deltog i Cembureau-avtalet före den 18 november 1983.

2.3 Slutsatser

4267 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att

— CBR deltog i Cembureau-avtalet före den 9 juni 1986,

— Vicat deltog i Cembureau-avtalet före den 11 maj 1983,

— Unicem deltog i Cembureau-avtalet före den 9 september 1986,

— Asland deltog i Cembureau-avtalet före den 28 maj 1986,

— Uniland deltog i Cembureau-avtalet före den 9 september 1986,

— Italcementi deltog i Cembureau-avtalet före den 19 mars 1984,

— Blue Circle deltog i Cembureau-avtalet före den 18 november 1983,

— Halkis deltog i Cembureau-avtalet före den 18 november 1983.

3. Frågan om hur länge överträdelsen pågick

4268 De sökande som anges ovan i punkt 4214 har bestritt att den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet pågick så länge som kommissionen har påstått. Enligt sökandena kunde kommissionen inte göra gällande att överträdelsen fortfarande pågick vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet fattades. Sökandena har framhållit att det sista av de chefsdelegatsmöten som avses i det ifrågasatta beslutet hölls den 7 november 1984. De anser sig i vilket fall som helst inte kunna tillskrivas delaktighet i Cembureau-avtalet för en längre tid än den period då de påstås ha vidtagit genomförandeåtgärder.

4269 Kommissionen har, med hänvisning till generaladvokaten Sir Gordon Slynns ovan i punkt 2800 nämnda förslag till avgörande i målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen (s. 1941), förklarat att "från och med den tidpunkt då det är styrkt att det föreligger en samverkan skall denna anses fortgå fram till dess att motsatsen bevisas". Då det redan är fastslaget att Cembureau-avtalet förelåg och att vissa sökande deltog i detta avtal, anser kommissionen att det ankommer på de berörda sökandena att bevisa att denna samverkan hade upphört eller att de hade tagit avstånd från samverkan.

4270 Detta argument måste underkännas, av de skäl som anges ovan i punkterna 2801 och 2802. Det ankommer nämligen på kommissionen att visa inte bara att det förelåg en samverkan utan också hur länge den pågick (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 79).

4271 För att förstainstansrätten skall kunna avgöra om kommissionen hade rätt att underlåta att fastställa ett datum för när överträdelsen upphörde och därmed utgå ifrån att samverkan fortfarande pågick vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet fattades, måste den först undersöka de två avsnitt i beslutets motivering som är de enda som rör överträdelsens varaktighet.

4272 Punkt 45.6, angående Cembureau-avtalet, innehåller följande utsaga: "Kommissionen saknar faktauppgifter som gör det möjligt att fastslå vid vilken tidpunkt överträdelsen upphörde. Den är för övrigt inte i stånd att avgöra när de berörda företagen upphörde med sitt agerande."

4273 I punkt 65.4 fjärde stycket, angående böterna, har kommissionen dessutom anfört följande: "Även om kommissionen kan fastslå den dag då den överträdelse som utgörs av Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen påbörjades, är den inte säker på att överträdelsen verkligen har upphört och kan således inte fastslå vid vilken tidpunkt den upphörde. Den sista tydliga yttring av avtalet som kommissionen känner till är upplösningen av Interciment SA [ett bolag vars bildande utgör den överträdelse som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet] den 26 mars 1993, och kommissionen har därför tagit fasta på denna dag för att fastställa referensperioden för böterna."

4274 Av detta följer att kommissionen har presumerat att den fastslagna samverkan fortgick även efter det att den sista gången kom till uttryck, och därför inte har fastställt någon tidpunkt för när den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall anses ha upphört.

4275 Kommissionen har under förhandlingen försvarat sitt tillvägagångssätt med att hänvisa till Cembureau-avtalets särdrag. Den har förklarat att ifrågavarande avtal kännetecknades av att det ingicks för obestämd tid. Kommissionen har framhållit att avtalets syfte var enkelt, till skillnad från vad som till exempel är fallet med en priskartell, och inte krävde regelbundna möten. För att respektera avtalet behövde parterna endast avstå från (okontrollerad) försäljning utanför det egna området. Respekten för avtalet lämnade därför inte efter sig några spår. Den omständigheten att företagen vid en given tidpunkt inte längre deltog i synliga åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet visar enligt kommissionen inte att de inte längre var anslutna till avtalet. Kommissionen har för övrigt betonat att förutsättningen för att avtalet skulle bli en framgång var att det iakttogs av samtliga producenter.

4276 Det skall medges att Cembureau-avtalet faktiskt hade de särdrag som kommissionen har åberopat. Frågan i detta fall är dock — vad gäller den bevisbörda som åvilar kommissionen när

den skall fastställa en överträdelse av artikel 85 i fördraget — om dessa särdrag utgör tillräckliga indicier på att varje enskild sökande deltog i Cembureau-avtalet till och med den dag då det ifrågasatta beslutet fattades.

4277 I detta hänseende konstaterar förstainstansrätten att alla de bilaterala och multilaterala överenskommelser som kommissionen korrekt har ansett vara åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet, med undantag för den överträdelse som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet, upphörde senast den 19 maj 1989, vilket motsvarar den tidpunkt då vissa av EPC:s medlemmar upphörde med den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet. Rätten vill på denna punkt erinra om att artikel 4.1 och 4.2 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det häri fastställs att det förelåg en överträdelse efter den 31 maj 1987 (se ovan punkt 2806) respektive den 7 november 1988 (se ovan punkt 3097).

4278 Även om kommissionen har visat att den överträdelse som avses i artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet varade till och med den 3 april 1992, är det endast tre sökande som var inblandade i denna överträdelse, nämligen Unicem, Italcementi och Cementir. Även om de femårskontrakt som omfattas av denna överträdelse och som "syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade grekisk cement" hade verkningar på gemenskapsmarknaden till och med den 3 april 1992, innebär detta dock inte att Cembureau-avtalet vid sistnämnda datum ännu styrde konkurrensrelationerna mellan de europeiska cementproducenterna, och än mindre så vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet antogs, det vill säga den 30 november 1994. Den omständigheten att alla de andra åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet som avses i det ifrågasatta beslutet upphörde senast den 19 maj 1989, det vill säga några veckor efter det att kommissionen företog sina första undersökningar (punkt 1 i det ifrågasatta beslutet), tyder snarast på motsatsen.

4279 Rätten finner därför att det med beaktande av alla de indicier som åberopas i det ifrågasatta beslutet kan fastslås att kommissionen inte hade fog för att anse att alla de företag och företagssammanslutningar som bevisligen hade deltagit i Cembureau-avtalet fortfarande var anslutna till detta avtal vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet fattades.

4280 Vidare skall rätten på grundval av de olika sakuppgifterna i det ifrågasatta beslutet undersöka hur länge varje enskild sökande deltog i Cembureau-avtalet.

4281 Som kommissionen med rätta har anfört (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet), var ett företags eller en företagssammanslutnings deltagande i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet ett uttryck för att de anslöt sig till detta avtal. Därmed är det i vart fall styrkt att en sökandes delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet varade under hela den period beträffande vilken kommissionen lagenligt har styrkt att denna sökande deltog i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet.

4282 Kommissionen har förvisso rätt i sitt påstående att en sökandes delaktighet i Cembureau-avtalet lämnade få spår. Rätten finner dock, med hänsyn till den metod som i det ifrågasatta beslutet har använts för att bevisa överträdelsen, att kommissionen inte hade rätt att grunda sig på denna faktor för att fastslå att en sökande fortsatte att vara ansluten till Cembureau-avtalet efter den tidpunkt då den upphört med sin sista åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet.

4283 Det skall i detta hänseende påpekas att kommissionen i det ifrågasatta beslutet har valt att endast åberopa direkta skriftliga bevis för att styrka de olika överträdelserna och de berörda företagens och sammanslutningarnas delaktighet i dessa överträdelser. Detta val innebär att de företag vars delaktighet i Cembureau-avtalet inte framgår att ett sådant bevis inte omfattas av det ifrågasatta beslutet. Eftersom kommissionen själv ansåg att ett företags delaktighet i Cembureau-avtalet inte kunde fastställas om den inte var styrkt av skriftliga bevis, kunde kommissionen inte i brist på sådana skriftliga bevis utgå från att ett företag, vars delaktighet i Cembureau-avtalet var styrkt, fortsatte att vara anslutet till avtalet efter den sista gång då det bevisligen deltog i en genomförandeåtgärd.

4284 De skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i det ifrågasatta beslutet för att styrka de överträdelser som avses i artiklarna 2, 3.1 a, 3.1 c, 3.2, 3.3, 4.1—4.3 och 6 visar klart att de berörda sökandena anslöt sig till Cembureau-avtalet. Det faktum att det inte finns några skriftliga bevis för att de fortsatte att vara anslutna kan däremot tolkas på två sätt. Det kan vara ett indicium på att den berörda sökande som bevisligen deltog i Cembureau-avtalet fortsatte att vara ansluten till avtalet utan att detta lämnade några spår. Det kan också vara ett indicium på att det inte förelåg någon fortsatt delaktighet i avtalet. Det är just det faktum att bristen på skriftliga bevis kan tolkas på två sätt som har föranlett kommissionen att endast låta det ifrågasatta beslutet omfatta de företag vars delaktighet i Cembureau-avtalet har kunnat fastslås på grundval av direkta skriftliga bevis.

4285 Rätten skall därför, för varje enskild sökande vars delaktighet i Cembureau-avtalet är styrkt, pröva hur länge denna delaktighet varade, varvid prövningen uteslutande skall ske på grundval av de skriftliga bevis som har åberopats i Cembureau-avtalet.

3.1 Situationen för CBR

4286 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att CBR började delta i överträdelsen före den 9 juni 1986 (se ovan punkt 4264).

4287 CBR gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i olika åtgärder för att genomföra detta avtal. Bolaget deltog i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2604, 2784 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3017 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3204, 3205 och 3301—3305).

4288 Då det inte finns några indicier på att CBR fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988.

4289 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att CBR deltog i denna överträdelse före den 9 juni 1986 och efter den 7 november 1988.

3.2 Situationen för Cembureau

4290 Cembureau deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkt 1342). Sammanslutningen deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4291 Cembureau deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Sammanslutningen deltog dessutom i åtgärder inom ramen för det enda avtalet om ETF (artikel 4.1 och 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 3731 och 3732).

4292 Då det inte finns några indicier på att Cembureau fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att sammanslutningen hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4293 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Cembureau deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.3 Situationen för FIC

4294 FIC deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Sammanslutningen deltog dessutom i två åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4295 FIC deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817).

4296 Då det inte finns några indicier på att FIC fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att företagssammanslutningen hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4297 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att FIC deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.4 Situationen för VNC

4298 VNC deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345 och 1350). Sammanslutningen deltog dessutom i två åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4299 VNC deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817).

4300 Då det inte finns några indicier på att VNC fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att företagssammanslutningen hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4301 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att VNC deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.5 Situationen för Ciments luxembourgeois

4302 Ciments luxembourgeois deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Bolaget deltog dessutom i två åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4303 Ciments luxembourgeois deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817).

4304 Då det inte finns några indicier på att Ciments luxembourgeois fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4305 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Ciments luxembourgeois deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.6 Situationen för Dyckerhoff

4306 Dyckerhoff gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i olika åtgärder för att genomföra detta avtal.

4307 Från och med den 23 juni 1982 till och med den 12 augusti 1987 deltog Dyckerhoff således i den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet), som för bolagets del utgjorde en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkt 4154). Bolaget deltog dessutom i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2620 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan

punkterna 3017 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3204, 3205 och 3301—3305).

4308 Då det inte finns några indicier på att Dyckerhoff fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 7 november 1988.

4309 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Dyckerhoff deltog i denna överträdelse efter den 7 november 1988.

3.7 Situationen för SFIC

4310 SFIC deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Sammanslutningen deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4311 SFIC deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Från och med den 23 juni 1982 till och med den 12augusti augusti 1987 (se ovan punkt 2469) deltog SFIC även i den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet) (se ovan punkterna 2469 och 2503), som för sammanslutningens del utgjorde en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkt 4154). Sammanslutningen deltog dessutom i åtgärder inom ramen för det enda avtalet om ETF (artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 2625, 2806, 3030, 3097, 3135 och 3136).

4312 Av detta följer att SFIC:s delaktighet i Cembureau-avtalet skall anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4313 Då det inte finns några indicier på att SFIC fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att den hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att företagssammanslutningen deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988.

3.8 Situationen för Vicat

4314 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att Vicat började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet före den 11 maj 1983 (se ovan punkterna 4259 och 4260).

4315 Vicat gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för att genomföra avtalet. Det rör sig om det samordnade förfarandet tillsammans med Buzzi (artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet), som bevisligen utgjorde en överträdelse från och med den 11 maj 1983 till och med den 23 april 1986 (se ovan punkterna 1970 och 2034).

4316 Då det inte finns några indicier på att Vicat fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i denna enda genomförandeåtgärd, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 11 maj 1983 till och med den 23 april 1986.

4317 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Vicat deltog i denna överträdelse före den 11 maj 1983 och efter den 23 april 1986.

3.9 Situationen för Ciments français

4318 Ciments français gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i olika åtgärder för att genomföra detta avtal.

4319 Från och med den 23 juni 1982 till och med den 12 augusti 1987 deltog Ciments français således i den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet), som för bolagets del utgjorde en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkt 4154). Bolaget deltog dessutom i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2632 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3038 och 3097). Slutligen deltog bolaget i det samordnade förfarandet inom EPC från och med den 18 november 1983 till och med den 17 februari 1989 (se ovan punkt 3980).

4320 Då det inte finns några indicier på att Ciments français fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i

Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 17 februari 1989.

4321 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Ciments français deltog i denna överträdelse efter den 17 februari 1989.

3.10 Situationen för Heidelberger

4322 Heidelberger gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i två åtgärder för att genomföra detta avtal.

4323 Från och med den 17 november 1982 till och med den 12 augusti 1987 (se ovan punkt 2469) deltog Heidelberger således i den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet), som för bolagets del utgjorde en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkt 4154). Bolaget deltog dessutom i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2643 och 2806).

4324 Då det inte finns några indicier på att Heidelberger fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 12 augusti 1987.

4325 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Heidelberger deltog i denna överträdelse efter den 12 augusti 1987.

3.11 Situationen för Lafarge

4326 Lafarge gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i flera åtgärder för att genomföra detta avtal.

4327 Bolaget deltog således i ett samordnat förfarandet tillsammans med Buzzi (artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 26 november till och med den 31 december 1988 (se ovan punkterna 1829—1876). Från och med den 23 juni 1982 till och med den 12 augusti 1987 (se ovan punkt 2469) deltog Lafarge även i den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet), som för bolagets del utgjorde en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkt 4154). Bolaget deltog dessutom i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2650 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3017 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3228 och 3301—3305). Slutligen deltog bolaget i det samordnade förfarandet inom EPC från och med den 18 november 1983 till och med den 19 maj 1989 (se ovan punkterna 3973 och 3980).

4328 Då det inte finns några indicier på att Lafarge fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 maj 1989.

4329 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Lafarge deltog i denna överträdelse efter den 19 maj 1989.

3.12 Situationen för Aalborg

4330 Aalborg deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Bolaget deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4331 Aalborg deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Bolaget deltog dessutom i åtgärder inom ramen för det enda avtalet om ETF (artikel 4.1 och 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2657, 2806, 3204, 3205 och 3301—3305).

4332 Då det inte finns några indicier på att Aalborg fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4333 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Aalborg deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.13 Situationen för BDZ

4334 BDZ deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Sammanslutningen deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4335 BDZ deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Från och med den 23 juni 1982 till och med den 12 augusti 1987 (se ovan punkterna 2469 och 2503), deltog BDZ även i den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet), som för sammanslutningens del utgjorde en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 (se ovan punkt 4154). Sammanslutningen deltog dessutom i åtgärder inom ramen för det enda avtalet om ETF (artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 2673, 2806, 3030, 3097, 3239, 3240 och 3301—3305).

4336 Då det inte finns några indicier på att BDZ fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att företagssammanslutningen hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4337 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att BDZ deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.14 Situationen för Unicem

4338 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att Unicem började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet före den 9 september 1986 (se ovan punkt 4247).

4339 Unicem gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i flera åtgärder för att genomföra detta avtal.

4340 Unicem deltog således i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Bolaget deltog i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2683 och 2806), och i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkt 3252, 3253 och 3301—3305), samt i avtalet med Italcementi och Cementir, angående de kontrakt och överenskommelser som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet), från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992 (se ovan punkt 3396).

4341 Då det inte finns några indicier på att Unicem fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 9 september 1986 till och med den 3 april 1992.

4342 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Unicem deltog i denna överträdelse före den 9 september 1986 och efter den 3 april 1992.

3.15 Situationen för Valenciana

4343 Valenciana gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för att genomföra avtalet. Det rör sig om det samordnade förfarandet inom EPC (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet), som för Valencianas del utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget från och med den 1 januari 1986 till och med den 13 maj 1987 (se ovan punkt 4005).

4344 Då det inte finns några indicier på att Valenciana fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i denna enda genomförandeåtgärd, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 1 januari 1986 till och med den 13 maj 1987.

4345 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Valenciana deltog i denna överträdelse efter den 13 maj 1987.

3.16 Situationen för BCA

4346 BCA, som skall svara för CMF:s ageranden (se ovan punkt 1341), deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Sammanslutningen deltog dessutom i två åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4347 Den brittiska sammanslutningen deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817).

4348 Då det inte finns några indicier på att BCA fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att företagssammanslutningen hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4349 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att BCA deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.17 Situationen för Asland

4350 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att Asland började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet före den 28 maj 1986 (se ovan punkt 4267).

4351 Asland gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i en enda åtgärd för genomförande av avtalet. Det rör sig om avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet), som bolaget bevisligen deltog i från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2690 och 2806).

4352 Då det inte finns några indicier på att Asland fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i denna enda genomförandeåtgärd, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987.

4353 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Asland deltog i denna överträdelse före den 28 maj 1986 och efter den 31 maj 1992.

3.18 Situationen för Uniland

4354 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att Uniland började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet före den 9 september 1986 (se ovan punkterna 4264 och 4267).

4355 Uniland gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i flera åtgärder för att genomföra detta avtal.

4356 Bolaget deltog således i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2699 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3073 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3204, 3205 och 3301—3305).

4357 Då det inte finns några indicier på att Uniland fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 9 september 1986 till och med den 7 november 1988.

4358 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Uniland deltog i denna överträdelse före den 9 september 1986 och efter den 7 november 1988.

3.19 Situationen för Oficemen

4359 Oficemen deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345 och 1350). Sammanslutningen deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4360 Oficemen deltog således i det regelbundna informationsutbytet inom ramen för Cembureau (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1986 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Sammanslutningen deltog vidare i den iberiska samverkan från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989 (se ovan punkt 2132). Den deltog dessutom i åtgärder inom ramen för det enda avtalet om ETF (artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 2720, 2806, 3030, 3097, 3239, 3240 och 3301—3305).

4361 Då det inte finns några indicier på att Oficemen fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att företagssammanslutningen hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 1 januari 1986 (se ovan punkterna 4226—4231) till och med den 24 april 1989.

4362 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Oficemen deltog i denna överträdelse efter den 24 april 1989.

3.20 Situationen för Irish Cement

4363 Irish Cement deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Bolaget deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4364 Irish Cement deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Bolaget deltog dessutom i åtgärder inom ramen för det enda avtalet om ETF (artikel 4.1—4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 september 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2737, 2806, 3204, 3205 och 3301—3305).

4365 Då det inte finns några indicier på att Irish Cement fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4366 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Irish Cement deltog i denna överträdelse efter den 31 december 1988.

3.21 Situationen för Cimpor

4367 Cimpor gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för att genomföra avtalet. Det rör sig om den iberiska samverkan (artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet), som bevisligen utgjorde en överträdelse från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989 (se ovan punkt 2132).

4368 Då det inte finns några indicier på att Cimpor fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i denna enda genomförandeåtgärd, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989.

4369 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Cimpor deltog i denna överträdelse efter den 24 april 1989.

3.22 Situationen för Secil

4370 Secil gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för att genomföra avtalet. Det rör sig om den iberiska samverkan (artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet), som bevisligen utgjorde en överträdelse från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989 (se ovan punkt 2132).

4371 Då det inte finns några indicier på att Secil fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i denna enda genomförandeåtgärd, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989.

4372 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Secil deltog i denna överträdelse efter den 24 april 1989.

3.23 Situationen för ATIC

4373 ATIC deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Sammanslutningen deltog dessutom i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet.

4374 ATIC deltog således i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1986 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817).

4375 Då det inte finns några indicier på att ATIC fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att företagssammanslutningen hade slutat delta i denna enda genomförandeåtgärd, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 1 januari 1986 (se ovan punkterna 4226—4231) till och med den 31 december 1988.

4376 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att företagssammanslutningen deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988.

3.24 Situationen för Italcementi

4377 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att Italcementi började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet före den 19 mars 1984 (se ovan punkt 4225).

4378 Beträffande frågan om hur länge Italcementi var delaktigt i Cembureau-avtalet, skall det erinras om att detta företag deltog i chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 (se ovan punkt 1351). Sammanslutningen deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4379 Italcementi deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 19 mars 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Bolaget deltog vidare i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2747 och 2806), i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3017 och 3097), i de samordnade förfaranden som syftade till att fränta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3270 och 3301—3305), samt i avtalet med Unicem och Cementir, angående de kontrakt och överenskommelser som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet), från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992 (se ovan punkt 3396).

4380 Då det inte finns några indicier på att Italcementi fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 19 mars 1984 till och med den 3 april 1992.

4381 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Italcementi deltog i denna överträdelse före 19 mars 1984 och efter den 3 april 1992.

3.25 Situationen för Holderbank

4382 Holderbank gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i flera åtgärder för att genomföra detta avtal.

4383 Holderbank deltog således i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2783 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3081 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3275 och 3301—3305).

4384 Då det inte finns några indicier på att Holderbank fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 28 maj 1986 till och med den 7 november 1988.

4385 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Holderbank deltog i denna överträdelse efter den 7 november 1988.

3.26 Situationen för Hornos Ibéricos

4386 Enligt lydelsen av det ifrågasatta beslutet gav Hornos Ibéricos uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för att genomföra avtalet. Det rör sig om det samordnade förfarandet inom EPC (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet), som för Hornos Ibéricos del utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget från och med den 1 januari 1986 till och med den 19 maj 1989 (se ovan punkterna 3975 och 3980).

4387 Av detta följer att Hornos Ibéricos delaktighet i Cembureau-avtalet skall anses vara styrkt för tiden från och med den 1 januari 1986 till och med den 19 maj 1989.

4388 Kommissionen har i sin duplik framhållit att den omständigheten att Hornos Ibéricos medverkade i Interciment hade betydelse för bevisningen av hur länge bolagets delaktighet i Cembureau-avtalet varade. Hornos Ibéricos ingår dock inte bland de företag och företagssammanslutningar som avses i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet. Eftersom denna artikel under alla omständigheter skall ogiltigförklaras, i den mån som det däri fastställs en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget för tiden efter den 7 november 1988, kan Hornos Ibéricos eventuella medverkan i avtalet om bildande av Interciment inte åberopas för att styrka att företaget fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att det hade slutat delta i den överträdelse som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet.

4389 Då det inte finns några indicier på att Hornos Ibéricos fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att det hade slutat delta i det samordnade förfarandet inom EPC, skall artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att företaget deltog i överträdelsen efter den 19 maj 1989.

4390 Hornos Ibéricos argument om att kommissionen har åsidosatt bevisreglerna genom att fastställa slutdatum för referensperioden för böterna till den 26 mars 1993, trots att den inte har bevis för att det förekom otillåtna ageranden efter den 19 maj 1989, har således förlorat sitt föremål.

3.27 Situationen för Aker

4391 Aker deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345 och 1350). Bolaget deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4392 Holderbank deltog således i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2764 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3017 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att fränta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3281, 3282 och 3301—3305).

4393 Då det inte finns några indicier på att Aker fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet anses vara styrkt för tiden från och med den 9 juni 1986 (se ovan punkt 4242) till och med den 7 november 1988.

4394 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Aker deltog i denna överträdelse efter den 7 november 1988.

3.28 Situationen för Euroc

4395 Euroc deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Bolaget deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4396 Euroc deltog således i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2764 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3017 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3281, 3282 och 3301—3305).

4397 Då det inte finns några indicier på att Euroc fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet anses vara styrkt för tiden från och med den 9 juni 1986 (se ovan punkt 4242) till och med den 7 november 1988.

4398 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Euroc deltog i denna överträdelse efter den 7 november 1988.

3.29 Situationen för Cementir

4399 Cementir deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345 och 1352). Bolaget deltog dessutom i flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4400 Cementir deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) den 14 januari 1983 och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817). Bolaget deltog vidare i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med 9 september 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3289, 3290, 3301—3304 och 3306), samt i avtalet med Unicem och Italcementi, angående de kontrakt och överenskommelser som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 och som syftade till att förhindra att Calcestruzzi importerade cement från Grekland (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet), från och med den 3 april 1987 till och med den 3 april 1992 (se ovan punkt 3395).

4401 Då det inte finns några indicier på att Cementir fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 3 april 1992.

4402 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Cementir deltog i denna överträdelse efter den 3 april 1992.

3.30 Situationen för Blue Circle

4403 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att Blue Circle började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet före den 18 november 1983 (se ovan punkterna 4266 och 4267).

4404 Blue Circle gav uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i flera åtgärder för att genomföra detta avtal.

4405 Blue Circle deltog således i avtalet om upprättande av ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkterna 2783 och 2806), och i avtalet om bildande av Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 3081 och 3097), samt i de samordnade förfaranden som syftade till att frånta de grekiska producenterna, särskilt Titan, Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet) från och med den 17 juni 1986 till och med den 15 mars 1987 (se ovan punkterna 3298, 3301 och 3307—3310). Slutligen deltog bolaget i det samordnade förfarandet inom EPC från och med den 18 november 1983 till och med den 12 oktober 1987 (se ovan punkterna 3973—3980).

4406 Då det inte finns några indicier på att Blue Circle fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i den sista genomförandeåtgärden, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 18 november 1983 till och med den 7 november 1988.

4407 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att Blue Circle deltog i denna överträdelse före den 18 november 1983 och efter den 7 november 1988.

3.31 Situationen för AGCI

4408 AGCI deltog i chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983, den 19 mars 1984 och den 7 november 1984 (se ovan punkterna 1344, 1345, 1350 och 1352). Sammanslutningen deltog dessutom i två åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4409 AGCI deltog således i det tillfälliga informationsutbytet (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 mars 1984, och i det regelbundna informationsutbytet (artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet) från och med den 1 januari 1984 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkt 1817).

4410 Av detta följer att AGCI:s delaktighet i Cembureau-avtalet skall anses vara styrkt för tiden från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988.

4411 AGCI har anfört att de grekiska cementproducenternas beteende på marknaden inte alls stämde överens med att de skulle ha deltagit i Cembureau-avtalet. Sammanslutningen har hävdat att den till och med år 1985 deltog i Cembureau-avtalet enbart på grund av den ville hålla sig informerad. För det första bedrev dess medlemmar vid dåvarande tidpunkt ingen verksamhet på marknaderna i gemenskapen, eftersom deras exportmarknader var förlagda till Mellan-Östern. För det andra var den extremt låga prisnivån på den grekiska marknaden i sig ett hinder för import av cement till denna marknad, och sammanslutningen hade därför inget intresse av att delta i ett konkurrensbegränsande avtal. Beträffande perioden efter år 1985 har AGCI anfört att dess medlemmars export till gemenskapsmarknaderna då ökade spektakulärt, vilket för övrigt ledde till att de utsattes för ett gemensamt mothugg från de största europeiska producenterna, som handlade inom ramen för ETF. AGCI vill med detta visa att den grekiska cementindustrins beteende från och med år 1986 inte kan åberopas för att styrka påståendet om att den deltog i Cembureau-avtalet. Sammanfattningsvis anser AGCI att dess medlemmars agerande under hela den omtvistade perioden uteslutande dikterades av ekonomiska och kommersiella överväganden, som på alla punkter uppfyllde kraven på världsmarknaden.

4412 Dessa förklaringar ändrar dock inte det faktum att AGCI fortlöpande deltog i Cembureau-avtalet från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988. AGCI har enbart hänvisat till sina medlemmars kommersiella beteende och har inte anfört någon omständighet som visar att den själv försökte ta avstånd från Cembureau-avtalet före den 31 december 1988. Under alla omständigheter gav sammanslutningen, genom att delta i det regelbundna utbyte av prisuppgifter som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet, de övriga parterna i Cembureau-avtalet intryck av att den fortlöpande stödde avtalets syfte.

4413 Då det inte finns några indicier på att AGCI fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter den 31 december 1988, skall artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sammanslutningen deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988.

3.32 Situationen för Halkis

4414 Rätten har redan konstaterat att kommissionen inte hade fog för att fastslå att Halkis började delta i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet före den 18 november 1983 (se ovan punkterna 4265 och 4267).

4415 Halkis har deltagit i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet, nämligen det samordnade förfarandet inom EPC (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet), från och med den 18 november 1983 till och med den 1 september 1986 (se ovan punkt 3980).

4416 Då det inte finns några indicier på att Halkis fortsatte att delta i Cembureau-avtalet efter det att bolaget hade slutat delta i denna enda genomförandeåtgärd, skall dess delaktighet i Cembureau-avtalet anses vara styrkt för tiden från och med den 18 november 1983 till och med den 1 september 1986.

4417 Artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att företaget deltog i denna överträdelse före den 18 november 1983 och efter den 1 september 1986.

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen

4418 Vicat och Hornos Ibéricos har anfört att det förhållandet att vissa medlemmar av SFIC och Oficemen inte omfattas av det ifrågasatta beslutet utgör diskriminering.

4419 Ciments français, Aker och Euroc har hävdat att kommissionen åsidosatte principen om icke-diskriminering, genom att i det ifrågasatta beslutet skilja mellan företag som hade genomfört Cembureau-avtalet och företag som inte hade genomfört Cembureau-avtalet. De har tillagt att beslutet om att lägga ned det förfarande som hade inletts mot företag som inte hade vidtagit åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet var diskriminerande. Enligt sökandena borde

de producenter som inte hade sålt utanför sina nationella marknader ha förklarats vara skyldiga till att på det mest flagranta sätt ha anslutit sig till Cembureau-avtalet. Enligt Ciments français var kommissionens tillvägagångssätt motsägelsefullt.

4420 Asland, Uniland, Cimpor och Secil anser sig också ha diskriminerats i det ifrågasatta beslutet, på grund av att inte alla Cembureaus direkta och indirekta medlemmar har ställts till svars för en överträdelse.

4421 Irish Cement påstår sig ha diskriminerats i förhållande till de företag som är indirekta medlemmar av Cembureau, med avseende på de förutsättningar som kommissionen utgick ifrån när den ålade ansvar för Cembureau-avtalet. Kommissionen grundade sig enbart på Irish Cements medlemskap i Cembureau när den ålade bolaget ansvar för den överträdelse som är knuten till detta avtal, men ansåg däremot att endast de indirekta medlemmar av Cembureau som utöver medlemskap hade uttryckt att de anslöt sig till Cembureau-avtalet genom att delta i åtgärder för genomförande av avtalet hade gjort sig skyldiga till överträdelsen i fråga.

4422 Italcementi har i samband med en grund enligt vilken artikel 190 i fördraget har åsidosatts anfört att det ifrågasatta beslutet är motsägelsefullt vad gäller den direkta och den indirekta delaktigheten i Cembureau-avtalet (punkterna 45.9 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet). Sökanden anser nämligen att det kriterium enligt vilket medlemskap i Cembureau i sig styrker ett företags delaktighet i Cembureau-avtalet inte tillämpades enhetligt. Kommissionen har gjort skillnad mellan sådana företag som deltog direkt i Cembureau-avtalet och sådana företag som deltog häri genom sin nationella branschsammanslutning, och frågan om de sistnämnda företagens delaktighet har gjorts till föremål för en särskild undersökning i förbindelse med de påstådda åtgärderna för genomförande av Cembureau-avtalet (punkt 45.10 i det ifrågasatta beslutet). Efter att ha erinrat om sin invändning mot principen att medlemmarna av en sammanslutning direkt kan tillskrivas de eventuella beslut som denna sammanslutning fattar, har Italcementi konstaterat att kommissionen inte har tillämpat denna princip enhetligt på alla de företag och företagssammanslutningar som det ifrågasatta beslutet är riktat till.

4423 Förstainstansrätten underkänner dessa argument. Det finns en objektiv skillnad mellan situationen för Cembureaus direkta medlemmar, som har deltagit i ett eller flera av de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades, och situationen för Cembureaus indirekta medlemmar. Att Cembureaus direkta medlemmar deltog i Cembureau-avtalet framgår nämligen redan av deras närvaro vid de möten vid vilka det uttrycktes en gemensam vilja att respektera hemmamarknaderna, medan de indirekta medlemmarnas delaktighet i sagda avtal har måst bevisas på grundval av att de deltog i en åtgärd av vilken det framgick att de anslöt sig till avtalet.

4424 Rätten erinrar om att Irish Cement, Italcementi, Aker och Euroc är företag som är direkta medlemmar av Cembureau och som deltog direkt i ingåendet och bekräftandet av Cembureau-

avtalet. Rätten underkänner därför de argument som framförts av dessa sökande, vilka inte har gjort gällande att andra företag som är direkta medlemmar av Cembureau inte omfattas av det ifrågasatta beslutet.

4425 Vicat, Ciments français, Asland, Uniland, Cimpor, Secil och Hornos Ibéricos är indirekta medlemmar vars delaktighet i Cembureau-avtalet är styrkt på grundval av att de deltog i en åtgärd för genomförande av detta avtal.

4426 I fråga om de indirekta medlemmar av Cembureau som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet och vars situation inte är underkastad förstainstansrättens bedömning, anser sig kommissionen inte ha några skriftliga bevis som styrker att de på något vis skulle ha anslutit sig till Cembureau-avtalet.

4427 Situationen för de företag som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet skiljer sig således från situationen för Vicat, Ciments français, Asland, Uniland, Cimpor, Secil, Hornos Ibéricos och de övriga indirekta medlemmar av Cembureau beträffande vilka kommissionen har skriftliga bevis som styrker att de deltog i en eller flera åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet. Argumentet skall därmed underkännas, i den mån som det har framförts av ovannämnda företag.

4428 Även om det antas att vissa företag, till vilka det ifrågasatta beslutet inte är riktat, befann sig i en situation som liknade de berörda sökandenas, kan ett sådant konstaterande under inga omständigheter motivera att den överträdelse som lagts Vicat, Ciments français, Asland, Uniland, Irish Cement, Cimpor, Secil, Italcementi, Hornos Ibéricos, Aker och Euroc till last lämnas utan avseende, eftersom den är vederbörligen fastställd på grundval av skriftlig bevisning som styrker deras delaktighet i Cembureau-avtalet (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

4429 Blue Circle har vidare anfört att kommissionen handlade godtyckligt när den fastslog att sådana avtal om importbegränsning som omfattade producenter från mer än en medlemsstat var uttryck för anslutning till Cembureau-avtalet, medan rent nationella avtal med samma syfte som Cembureau-avtalet inte ansågs vara åtgärder för genomförande av Cembureau-avtalet.

4430 Rätten erinrar om att meddelandet om anmärkningar innehöll olika kapitel angående den rent nationella samverkan. Dessa nationella anmärkningar övergavs dock genom ett beslut av den 23 september 1993 och har därför inte tagits med i det ifrågasatta beslutet.

4431 Även om det antas att vissa företag, till vilka det ifrågasatta beslutet inte är riktat, betraktade sin delaktighet i den nationella samverkan som avses i de nationella kapitlen i meddelandet om anmärkningar som ett genomförande av Cembureau-avtalet, kan ett sådant konstaterande inte motivera att den överträdelse som lagts Blue Circle till last lämnas utan avseende, eftersom den är vederbörligen fastställd (se i detta hänseende domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

4432 Aker och Euroc anser sig ha diskriminerats i förhållande till de iberiska företagen och sammanslutningarna. Sistnämnda parter ansågs nämligen inte ha överträtt bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget vid en tidpunkt när dessa inte var etablerade i gemenskapen.

4433 Rätten finner dock att även om det antas att Aker och Euroc vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet fattades befann sig i en situation som liknade situationen för de iberiska företag och sammanslutningar som det ifrågasatta beslutet är riktat till, kan ett sådant konstaterande inte motivera att den överträdelse som Aker och Euroc begick från och med den 9 juni 1986 lämnas utan avseende, eftersom den är vederbörligen fastställd (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

4434 Slutligen anser AGCI att det föreligger diskriminering till följd av att kommissionen inte har fastställt att samtliga deltagare i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 var delaktiga i Cembureau-avtalet från och med denna dag. Sökanden har som ett exempel hänvisat till fallet med Holderbank, som endast har ställts till svars för att ha deltagit i Cembureau-avtalet från och med den 28 maj 1986, trots att A. Pestalozzi, som företrädde bolagets belgiska dotterbolag, Ciments d'Obourg, närvarade vid mötet.

4435 Förstainstansrätten underkänner detta argument. AGCI var direkt medlem av Cembureau, till skillnad från Holderbank som var indirekt medlem av Cembureau, och deltog direkt i ingåendet av Cembureau-avtalet. När A. Pestalozzi deltog i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 var det inte som företrädare för Holderbank utan som företrädare för FIC. Även om det antas att Holderbank befann sig i en situation som liknade AGCI:s situation, kan detta inte motivera att den överträdelse som AGCI begick från och med den 14 januari 1983 lämnas utan avseende, eftersom den är vederbörligen fastställd (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 146).

Åsidosättande av artikel 190 i fördraget

A — Den omständigheten att Cembureau-avtalet har kvalificerats som ett enda och fortlöpande avtal.

4436 SFIC har anfört att det inte framgår av det ifrågasatta beslutet att Cembureau-avtalet ansågs vara ett enda och fortlöpande avtal. Enligt SFIC har kommissionen inte bevisat att det fanns ett samband mellan det påstådda Cembureau-avtalet och de bilaterala och multilaterala överenskommelser som de franska företagen deltog i, eftersom den enda omständigheten att Cembureau-avtalet föreföll ha samma syfte som de franska företagens beteende inte är ett tillräckligt bevis. Den fransk-tyska samverkan bestod i faktiska omständigheter som tidsmässigt föregick Cembureau-avtalet, även om den har förmodats vara ett resultat av avtalet.

4437 Förstainstansrätten konstaterar att SFIC:s argument i realiteten rör frågan om det ifrågasatta beslutet är välgrundat. De har således ingen relevans för rättens ställningstagande till den grund enligt vilken artikel 190 i fördraget har åsidosatts. Det fastslagna sambandet mellan Cembureau-avtalet och de bilaterala eller multilaterala överenskommelserna framgår under alla omständigheter tillräckligt tydligt av punkt 46 i det ifrågasatta beslutet.

4438 Heidelberger har hävdat att begreppet enda och fortlöpande avtal inte förklaras i det ifrågasatta beslutet. Enligt bolaget kan flera avtal och ageranden, som alla strider mot artikel 85.1 i fördraget, inte under några omständigheter utgöra ett "enda" avtal.

4439 Enligt Heidelberger är det ifrågasatta beslutet helt obegripligt, i den mån som det däri görs gällande att det blotta faktum att producenterna "anslöt" sig till Cembureau-principen (punkt 46.1 i det ifrågasatta beslutet) kan leda till slutsatsen att det förelåg ett "enda och fortlöpande avtal". En anslutning kan inte skapa ett avtal utan förutsätter tvärtom att det redan finns ett avtal.

4440 Heidelberger har vidare anfört att det är motsägelsefullt att å ena sidan kvalificera Cembureau-avtalet som ett enda och fortlöpande avtal, och å andra sidan i det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet fastställa att det föreligger en överträdelse inte bara på grund av detta "enda" avtal (artikel 1 i det ifrågasatta beslutet) utan även på grund av de åtgärder som vidtagits för att genomföra detta avtal (artikel 2—6 i det ifrågasatta beslutet)

4441 Rätten finner dock att kommissionen i punkt 46 i det ifrågasatta beslutet tydligt har förklarat (punkt 1) varför den anser att "alla de åtgärder som har beslutats inom ramen för Cembureau samt de bilaterala och multilaterala mötena och kontakterna... utgör 'ett enda och fortlöpande avtal'".

4442 Heidelbergers argument om att det ifrågasatta beslutet innehöll inkonsekvenser — på det sätt som har beskrivits ovan i punkt 4439 — skall också underkännas. Sökanden har nämligen förväxlat frågan om det finns bevis för Cembureau-avtalets existens med frågan om de olika ageranden som har fastslagits i det ifrågasatta beslutet kan kvalificeras som ett enda och fortlöpande avtal. Det skall i detta hänseende erinras om att kommissionen har fastslagit Cembureau-avtalets existens uteslutande på grundval av de direkta skriftliga bevis som behandlas i punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet, och inte på grundval av "åtgärderna för genomförande" av detta avtal. I punkt 46 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen, efter att ha fastslagit att de berörda företagen anslöt sig till Cembureau-avtalet genom att delta i de ageranden som hade samma syfte som detta avtal, kvalificerat alla dessa ageranden som ett enda och fortlöpande avtal. Det finns ingenting som visar att detta tillvägagångssätt skulle ha varit motsägelsefullt eller inkonsekvent.

4443 Slutligen kan kommissionen inte heller ha anses handlat motsägelsefullt, när den fastslog att de företag och sammanslutningar som det ifrågasatta beslutet är riktat till deltog i den överträdelse som bestod i ett enda och fortlöpande avtal om respekt för hemmamarknaderna och som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, samtidigt som den i artiklarna 2—6 i beslutet närmare beskrev de olika otillåtna åtgärder genom vilka detta avtal tillämpades, enligt kommissionen (se i detta hänseende domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 81). I det ifrågasatta beslutet anges det i vilket fall som helst att de olika åtgärder som avses i artiklarna 2—6 kan "betraktas som överträdelser i sig" (punkt 46.1 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

4444 Italcementi har påstått att kommissionen har motsagt sig själv, när den i punkt 53.4 i det ifrågasatta beslutet har gjort gällande att varje enskilt företag och varje enskild sammanslutning som det ifrågasatta beslutet är riktat till bar ansvar för alla de överträdelser som begicks av parterna i Cembureau-avtalet, till och med när de inte i praktiken deltog i dessa överträdelser, samtidigt som kommissionen i övrigt har fritagit vissa företag, däribland Italcementi, från ansvar för vissa överträdelser, bland annat dem som fastställs i artiklarna 3—6 i det ifrågasatta beslutet.

4445 Denna kritik bottnar dock i att sökanden har läst fel i punkt 53.4 i det ifrågasatta beslutet.

4446 Denna punkt rör frågan om delaktighet i det enda avtalet om ETF och inte frågan om delaktighet i Cembureau-avtalet. Kommissionen har inte heller gjort gällande något av det som Italcementi har påstått. Den har i följande ordalag förklarat varför den inte kunde godta de synpunkter som framförts av vissa företag och företagssammanslutningar under det administrativa förfarandet, och som gick ut på att de inte kunde ställas till svars för de åtgärder som undersökts av ETF, eftersom de inte hade deltagit i mötena i ETF och dess arbetsgrupper utan endast i chefsdelegaternas möten vid denna tidpunkt: "Även om de inte har deltagit i mötena inom task-force, vilka var begränsade till en inre krets, har de deltagit i chefsdelegaternas möten där förslag från task-force har behandlats och åtgärder vidtagits. Såsom uttalas i punkt 44 ovan innebär det faktum att sammansättningen av de olika grupperna kan variera inbördes inte att inte alla medlemmar kan anses ansvariga för all verksamhet som utövas av de parter som ingår i

denna struktur, eftersom strukturen fungerar och har upprättats med samtycke av alla medlemmarna."

4447 Av detta följer att Italcementis argument skall underkännas.

B — De olika sökandenas delaktighet i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet

4448 CBR har anfört att det ifrågasatta beslutet kännetecknas av att en motivering antingen saknas eller är motsägelsefull, och att bolaget därför inte med nödvändig precision har kunnat avgöra exakt vilka anmärkningar som riktats mot det. CBR anser sig av denna anledning inte ha kunnat tillvarata sitt försvar.

4449 Som exempel har CBR påpekat att det i det ifrågasatta beslutet

— fastslås att det förelåg ett avtal som hade ingåtts den 14 januari 1983, varvid detta avtal tillskrivs ett visst innehåll trots att det inte finns något skriftligt bevis som styrker dess existens och innehåll,

— anses att den påstådda förekomsten av en trettio år gammal princip utgör bevis för att det ingicks ett avtal om respekt för hemmamarknaderna den 14 januari 1983,

— anses att den påstådda förekomsten av bilaterala och multilaterala förbindelser mellan vissa företag utgör bevis för att det förelåg ett avtal som var bindande för alla de sammanslutningar som var medlemmar av Cembureau och alla de företag som i sin tur var medlemmar av dessa sammanslutningar,

— anses att "de etiska regler och den sedvana" som utvecklats och "de regler om grannsämja" som uppmuntrades av Cembureau utgör bevis för att det ingicks ett avtal om respekt för hemmamarknaderna den 14 januari 1983,

— görs gällande att de sammanslutningar som var medlemmar av Cembureau och de företag som i sin tur var medlemmar av dessa sammanslutningar var parter i Cembureau-avtalet, eftersom de deltog i Cembureaus "praktiska verksamhet",

— görs gällande att CBR:s köp av grekisk klinker omfattades av ETF:s verksamhet, trots att ETF hade upplösts ett år dessförinnan,

— görs gällande att ett samarbete som avser export utanför gemenskapen strider mot artikel 85 i fördraget, utan att det har undersökts vilka faktiska verkningar detta samarbete kan ha på gemenskapsmarknaden.

4450 Förstainstansrätten konstaterar dock att de olika exempel som CBR har anfört till stöd för sin grund i själva verket är sakargument som redan har bedömts i samband med prövningen av huruvida det ifrågasatta beslutet är välgrundat.

4451 Cembureau och SFIC har hävdat att motiveringen i det ifrågasatta beslutet i deras fall är motsägelsefull, eftersom det görs gällande att de deltog i Cembureau-avtalet och åtgärderna för genomförande av detta avtal, medan de däremot inte åläggs att upphöra med dessa överträdelser.

4452 Rätten erinrar om att artikel 3.1 i förordning nr 17 (se ovan punkt 2) föreskriver att kommissionen, när den konstaterar en överträdelse av bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget, "kan... ålägga de berörda företagen eller företagssammanslutningarna att upphöra med överträdelsen". Då kommissionen inte har någon skyldighet på denna punkt, kan sökandena inte göra gällande att den har handlat motsägelsefullt när den har fastslagit att de deltog i Cembureau-avtalet och åtgärderna för genomförande av detta avtal, men däremot inte har ålagt dem att upphöra med dessa överträdelser. Argumentet skall därför underkännas.

4453 SFIC, Ciments français, Vicat och Irish Cement anser att det resonemang som kommissionen har lagt till grund för artikel 1 i det ifrågasatta beslutet är motsägelsefullt, eftersom det bygger på förutsättningen att varje företag som var medlem av en nationell sammanslutning, som hade deltagit i ingåendet av Cembureau-avtalet, var bundet av detta avtal, trots att det till slut bara är de företag som direkt deltog i ingåendet av avtalet och de företag som genom precisa handlingar gav uttryck för att de anslöt sig till avtalet som har ställts till svars.

4454 Detta argument bottnar dock i att sökandena har läst fel i det ifrågasatta beslutet. I beslutet har kommissionen inte fastslagit att de företag som är indirekta medlemmar av Cembureau och som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet deltog i Cembureau-avtalet, även om den ansåg det troligt att så var fallet, "eftersom anslutningen till detta avtal skedde genom chefsdelegater som [kunde] likställas med 'regeringars representanter i internationella organisationer'... och som [hade] 'utsetts för att utöva rätten att rösta i stämman'" (punkt 45.5 i det ifrågasatta beslutet). Med hänsyn till den bevisbörda som kommissionen har, fann den med rätta att den inte kunde fastställa att Cembureaus indirekta medlemmar deltog i överträdelsen annat än om det var styrkt att dessa hade givit klart uttryck för att de anslöt sig till avtalet genom att delta i en åtgärd för genomförande. Det finns ingenting som visar att detta tillvägagångssätt skulle ha varit motsägelsefullt.

4455 Enligt Heidelberger har kommissionen motsagt sig själv, när den har uppgivit å ena sidan att bolaget deltog indirekt i Cembureau-avtalet och å andra sidan att det anslöt sig till detta avtal.

4456 Rätten finner dock att då Heidelberger inte deltog direkt i de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades, är det inte på något vis motsägelsefullt att anse att detta företag deltog indirekt i avtalet genom att delta i åtgärder för genomförande (punkterna 45.10 och 65.3 första stycket i det ifrågasatta beslutet).

4457 Heidelberger har vidare anfört att kommissionen inte i det ifrågasatta beslutet klart har angivit om bolaget anklagas för direkt delaktighet eller indirekt delaktighet med avseende på åtgärderna för genomförande av Cembureau-avtalet.

4458 Förstainstansrätten underkänner även detta argument. Enligt punkt 45.10 i det ifrågasatta beslutet ingår Heidelberger bland de företag beträffande vilka kommissionen har fastslagit att de var "indirekt delaktiga i Cembureau-avtalet genom sitt deltagande i olika ageranden och åtgärder som beslutats som ett komplement till avtalet eller som ett led i dess tillämpning".

4459 Dyckerhoff, Aalborg, Asland, Irish Cement, Holderbank och Blue Circle har anfört att kommissionen inte i det ifrågasatta beslutet har tagit hänsyn till de olika synpunkter som de framförde under det administrativa förfarandet.

4460 Rätten erinrar om att kommissionen inte är skyldig att i beslutet lämna utförliga svar på alla de argument som de olika mottagarna av meddelandet om anmärkningar har framfört under det administrativa förfarandet. Det är tillräckligt att motiveringen gör det möjligt för gemenskapsdomstolen att pröva beslutets lagenlighet, och ger de berörda företagen och företagssammanslutningarna de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma om beslutet är välgrundat eller

inte (domen i de ovan i punkt 846 nämnda målen VBVB och VBBB mot kommissionen, punkt 22, BAT och Reynolds mot kommissionen, punkt 72, och La Cinq mot kommissionen, punkt 42). Det framgår dock av prövningen av huruvida den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet var välgrundad att motiveringen härtill ger såväl förstainstansrätten som sökandena tillräcklig ledning för att de skall kunna avgöra vilka huvudsakliga faktiska och rättsliga omständigheter som låg till grund för det resonemang som föranledde kommissionen att fastslå att sökandena var ansvariga för denna överträdelse (se i detta hänseende förstainstansrättens dom av den 17 juli 1998 i mål T-111/96, ITT Promedia mot kommissionen, REG 1998, s. II-2937, punkt 81). Argumentet skall därför underkännas.

4461 BCA har anfört att kommissionen inte har förklarat hur den omständigheten att den brittiska sammanslutningen inte sedan år 1985 hade lämnat upplysningar till Cembureau var förenlig med den slutsats i beslutet enligt vilken BCA hade anslutit sig till hemmamarknadsprincipen, när kommissionen i meddelandet om anmärkningar var av den bestämda uppfattningen att det fanns ett nära samband mellan lämnandet av upplysningar och anslutningen till Cembureau-principen.

4462 I det ifrågasatta beslutet (punkt 45.12) har kommissionen förklarat att BCA, "som var medlem av Cembureau sedan den 1 juni 1988..., såsom efterträdare var ansvarig för den tidigare Cembureau-medlemmens [CMF], beteende". Kommissionen har därefter dragit slutsatsen att den brittiska sammanslutningen var delaktig i Cembureau-avtalet genom sitt medlemskap i Cembureau-avtalet och sitt deltagande i de chefsdelegatsmöten vid vilka detta avtal ingicks och bekräftades (punkterna 45.1, 45.10 och 65.3 a i det ifrågasatta beslutet), och att det inte var säkert att denna överträdelse någonsin hade upphört (punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet). BCA:s argument om att motiveringen brister på denna punkt skall således underkännas.

4463 Aker och Euroc har gjort gällande att det ifrågasatta beslutet är otillräckligt motiverat i fråga om kommissionens territoriella behörighet med avseende på de företag som är etablerade utanför gemenskapen. Kommissionen borde uttryckligen och detaljerat ha redogjort för skälen till att den ansåg sig behörig att tillämpa artikel 85.1 i fördraget på Aker och Euroc.

4464 Förstainstansrätten konstaterar att kommissionen i punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet har förklarat att den har utgått från att dessa båda sökande började delta i överträdelsen den 9 juni 1986, av den anledningen att den inte har bevis för att deras delaktighet i Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen hade verkningar i gemenskapen före denna dag.

4465 Denna motivering är tillräcklig, eftersom tillämpningen av artikel 85.1 i fördraget var förenlig med kommissionens beslutspraxis, som för övrigt har godkänts av domstolen i domen i de ovan i punkt 1325 nämnda målen Pappersmassa I (se i detta hänseende domstolens dom av den 26 november 1975 i mål 73/74, Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique m.fl mot kommissionen, REG 1975, s. I-1491, punkt 31; svensk specialutgåva, volym 2, s. 525).

4466 AGCI har anfört att kommissionen inte har förklarat på vilka kriterier den har avgjort vilka av deltagarna i chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 som skulle anses vara parter i Cembureau-avtalet. Sökanden anser vidare att motiveringen är inkonsekvent i förhållande till det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet. Kommissionen har nämligen påstått att sammanslutningen och dess medlemmar deltog i åtgärder för att begränsa handeln inom gemenskapen, trots att en studie av deras beteende visar att de på ett betydande sätt bidrog till denna handel, vilket ledde till att de största europeiska cementproducenterna slöt sig samman mot dem.

4467 Förstainstansrätten underkänner dessa argument. Det framgår nämligen av punkterna 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen ålade AGCI ansvar på grund av sammanslutningens medlemskap i Cembureau och dess närvaro vid de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades. Kommissionen är inte skyldig att förklara varför den inte har ålagt de företag och företagssammanslutningar som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet ansvar för denna överträdelse.

4468 Kommissionen har vidare förklarat varför den ansåg att Cembureau-avtalet, i vilket AGCI deltog, stred mot bestämmelserna i artikel 85.1 i fördraget (punkterna 45, 46 och 52 i det ifrågasatta beslutet). AGCI:s påstående om att kommissionen var inkonsekvent går i själva verket ut på att ifrågasätta riktigheten av kommissionens bedömning av allvaret av sammanslutningens delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. Ett sådant argument, som rör frågan om det ifrågasatta beslutet är välgrundat, har ingen relevans för rättens ställningstagande till den grund enligt vilken artikel 190 i fördraget har åsidosatts.

4469 Halkis har gjort gällande att det inte finns någon överensstämmelse mellan redogörelsen för de faktiska omständigheterna, den rättsliga bedömningen och det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet. Efter att ha gått igenom de olika kapitlen i den del av beslutet som rör "de faktiska omständigheterna" (kapitel 2—7 i det ifrågasatta beslutet), har Halkis dragit slutsatsen att kommissionen ansåg att bolaget, med undantag för sitt beteende inom ramen för EPC, stod helt utanför alla de påstådda överenskommelser som beskrivs i beslutet. Halkis har tillagt att det ifrågasatta beslutet, i motsats till meddelandet om anmärkningar, inte omfattar det grekisk-spanska avtalet om upprättande av CMA, som bolaget under alla omständigheter bestrider att det skulle ha varit inblandat i. En genomgång av beslutets redogörelse för de faktiska omständigheterna har givit Halkis det intrycket att kommissionen möjligen också har gjort gällande att bolaget deltog i utbytet av prisuppgifter inom sin nationella sammanslutning, och även inom Cembureau genom sitt medlemskap i denna sammanslutning. Halkis bestrider dock att bolaget på något plan skulle ha utbytt sådana uppgifter, och hävdar för övrigt att ett sådant informationsutbyte inte kan anses vara otillåtet. Mot denna bakgrund finner Halkis det obegripligt att kommissionen har ålagt bolaget ansvar med avseende på Cembureau-avtalet.

4470 Förstainstansrätten finner att kommissionen i det ifrågasatta beslutet endast har fastslagit att Halkis deltog i de överträdelser som avses i artiklarna 1 och 6.

4471 I punkterna 18 och 19 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen klart redogjort för de faktiska omständigheter och handlingar som den har lagt till grund för sin slutsats, i punkt 45.1—45.3 i det ifrågasatta beslutet, att det förelåg ett Cembureau-avtal, vilket den har kvalificerat som ett enda och fortlöpande avtal i punkt 46 i det ifrågasatta beslutet. Vidare har kommissionen i punkterna 30, 35—37 redogjort för de faktiska omständigheter och skriftliga bevis som den har lagt till grund för sin slutsats, i punkt 59, att det inom ramen för EPC förelåg ett fortlöpande samordnat förfarande för att kanalisera produktionsöverskottet till tredje land — såsom fastställs i artikel 6 — och att Halkis deltog i denna överträdelse. Slutligen har kommissionen i punkterna 45, 46 och 65 förklarat varför Halkis delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 6 skall anses vara ett uttryck för att bolaget anslöt sig till det enda och fortlöpande Cembureau-avtal som fastställs i artikel 1.

4472 Förstainstansrätten underkänner följaktligen argumentet om att det inte finns någon överensstämmelse mellan redogörelsen för de faktiska omständigheterna, den rättsliga bedömningen och det slutliga ställningstagandet i det ifrågasatta beslutet.

4473 Slutligen har Halkis anfört att trots att kommissionen i meddelandet om anmärkningar anklagade bolaget för att delta i en global samverkan tillsammans med de övriga cementproducenterna, inledde den samtidigt ett förfarande angående statligt stöd (kommissionens beslut 91/144/EEG av den 2 maj 1990 om statligt stöd som den grekiska regeringen har beviljat en cementfabrik (Halkis Cement Company) (EGT L 73, 1991, s. 27)). I samband med detta förfarande gjorde kommissionen gällande att Halkis försökte skaffa sig tillträde till andra marknader i gemenskapen. Enligt Halkis har kommissionen underlåtit att förklara denna ambivalenta inställning, som var skälet till att bolaget ställdes till svars för att ha deltagit i en konkurrensbegränsning på marknaderna i gemenskapen samtidigt som den ansågs ha försökt skaffa sig tillträde till dessa marknader.

4474 Rätten finner att Halkis argument har förlorat sitt föremål, eftersom kommissionen inte skall anses ha styrkt att bolaget deltog i Cembureau-avtalet efter den 1 september 1986 (se ovan punkt 4417). Rätten finner under alla omständigheter att beslut 91/144, i motsats till vad Halkis har gjort gällande, inte innehåller några påståenden om att bolaget försökte tränga in på marknaderna i gemenskapen. I detta beslut tog kommissionen endast ställning till huruvida det stöd som den grekiska regeringen hade beviljat Halkis var lagenligt. Det ligger dock inget motsägelsefullt i att kommissionen ställer ett företag till svars för att ha deltagit i en europeisk samverkan, samtidigt som den inleder ett förfarande mot en medlemsstat med anledning av att denna har beviljat samma företag ett olagligt stöd.

Åsidosättande av rätten till försvar i samband med att sökandena fick insyn i akten

4475 Förstainstansrätten har redan ingående prövat sökandenas argument om att deras rätt till försvar åsidosattes i samband med att de fick insyn i akten.

4476 Ovan i punkterna 1111, 1112, 1429—1431 har rätten således prövat alla de argument enligt vilka sökandena inte fick tillräcklig tillgång till de kompromet terande uppgifter i akten i utredningen som kommissionen åberopade för att styrka den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4477 Vad beträffar sådana uppgifter som påstås vara till sökandenas fördel, har rätten ovan i punkterna 1113—1295 prövat de argument som de berörda sökandena har framfört för att visa att de inte under det administrativa förfarandet fick tillgång till sådana uppgifter i akten som de kunde ha använt för att försvara sig mot anmärkningen om Cembureau-avtalets existens. Vidare har rätten ovan i punkterna 1432—1438 prövat Cembureaus och Cementirs påståenden om att de inte fick tillräcklig tillgång till de uppgifter i akten i utredningen som rör deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet.

4478 Det återstår för rätten att pröva de argument som vissa indirekta medlemmar av Cembureau och Unicem har framfört i de yttranden som ingavs efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 (se ovan punkterna 164 och 168), till stöd för påståendet om att de inte fick tillräcklig tillgång till de uppgifter i akten i utredningen som rör deras delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, samt de argument som vissa direkta och indirekta medlemmar av Cembureau har framfört till stöd för påståendet om att de inte fick tillräcklig tillgång till de uppgifter i akten i utredningen som rör kvalificeringen av Cembureau-avtalet som ett enda och fortlöpande avtal.

A — Mål T-25/95, CBR mot kommissionen

4479 CBR har i sitt yttrande av den 12 november 1997 hänvisat till flera dokument som enligt bolaget visar att Van Hoves inlägg vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 föll inom ramen för en allmän vilja att finna en lösning på cementindustrins problem som var förenlig med gemenskapens konkurrensregler. I detta hänseende har sökanden åberopat tre interna promemorior från Lafarge. I den första promemorian, som är daterad den 16 juni 1982 (dokument nr 33.126/6962), anges att CBR "har vägrat vrida halsen av" de oberoende tyska producenter som utövar stark press på bolagets marknad. I den andra promemorian, som är daterad den 1 december 1982 (dokument nr 33.126/6966), anges att Van Hove tycks lägga överdriven vikt vid vad gemenskapen säger. I den tredje promemorian, som är daterad den 14 januari 1984 (dokument nr 33.126/7452), anges att belgare och holländare är de mest europavänliga.

4480 Rätten finner dock att det inte på grundval av dessa dokument kan fastställas att CBR:s rätt till försvar har åsidosatts. De kan nämligen inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet har lagt till grund för sin fastställelse av att det förelåg ett Cembureau-avtal (punkterna 9 och 61 a i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet) och att CBR

blev delaktigt i detta avtal genom att delta i de åtgärder som vidtogs inom ramen för det enda avtalet om ETF (punkterna 16—19, 59 och 61 h i meddelandet om anmärkningar, punkterna 24—27, 29, 45.10, 46, 53—55, 57 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet).

4481 Vad beträffar Lafarges promemoria av den 16 juni 1982 (dokument nr 33.126/6962), kan den omständigheten att det vid ett visst tillfälle förekom tysk export till Belgien inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevisen för Cembureau-avtalets existens (se ovan punkt 1140). Inte heller den eventuella omständigheten att CBR inte ingrep för att få importen från tyska oberoende företag att upphöra kan visa att CBR underlät att uppfylla de skyldigheter som följde av Cembureau-avtalet. Avtalet har nämligen endast till syfte att skapa respekt för hemmamarknaderna och en reglering av den handel med cement som Cembureau-avtalets parter bedriver mellan länderna. Även om sökandena under det administrativa förfarandet hade fått tillgång till Lafarges interna promemoria av den 16 juni 1982 (dokument nr 33.126/6962), som för övrigt härrör från tiden före ingåendet av Cembureau-avtalet, kunde detta inte ha ändrat utgången i förfarandet.

4482 Vad beträffar Lafarges promemoria av den 1 december 1982 (dokument nr 33.126/6966), måste det utdrag som CBR har åberopat ses i sitt sammanhang, det vill säga den fras ur vilken det är hämtat: "Han (Van Hove) tycks lägga överdriven vikt vid vad EEG säger, antingen det beror på närheten eller på att han har en baktanke, nämligen att undanröja gränsspärrarna utan att bli stämplad som en orosstiftare av branschen". Av detta framgår det knappast att CBR uppvisade ett annat beteende än det som har konstaterats i det ifrågasatta beslutet. Promemorian tycks tvärtom bekräfta att bolaget redan i december 1982 handlade i enlighet med en regel som senare skulle komma att ingå i Cembureau-avtalet. Även om sökandena under det administrativa förfarandet hade fått tillgång till denna promemoria, kunde detta inte ha ändrat utgången i förfarandet.

4483 Den interna promemorian av den 14 januari 1984 (dokument nr 33.126/7452), i vilken det anges att "belgarna och holländarna är de mest europavänliga", kan inte heller kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet har lagt till grund för sin fastställelse av att CBR blev delaktigt i Cembureau-avtalet genom att delta i åtgärderna för att genomföra detta avtal inom ramen för det enda avtalet om ETF. Påpekandet i promemorian är nämligen mycket kortfattat, saknar närmare förklaring och rör inte något särskilt beteende från CBR:s sida.

B — Mål T-30/95, FIC mot kommissionen

4484 FIC har i sitt yttrande av den 20 januari 1998 åberopat ett dokument angående affärsplanen för det nederländska bolaget ENCI för åren 1989—1991 (dokument nr 33.126/732—735), av vilket det framgår att när detta bolag utsattes för export från sydeuropeiska marknader, var dess enda reaktion en produktionsökning för att stärka sin konkurrenskraft gentemot denna import.

FIC anser att om det påstådda Cembureau-avtalet om respekt för hemmamarknaderna hade existerat, skulle ENCI snarare ha försökt att uppmärksamma de "skyldiga" på deras förpliktelser.

4485 Förstainstansrätten konstaterar först och främst att detta argument har förlorat sitt föremål, eftersom det redan har fastslagits (se ovan punkterna 4077—4079) att kommissionen inte har styrkt att ENCI deltog i Cembureau-avtalet. Vidare finner rätten att dokumentet härrör från en senare period (åren 1989—1991) än tiden för den olagliga delaktighet i Cembureau-avtalet som kan fastslås med avseende på FIC (se ovan punkt 4296). Den omständigheten att ENCI:s dokument (dokument nr 33.126/732—735) inte innehåller någon hänvisning till Cembureau-principen eller de skyldigheter som denna princip medförde för de europeiska cementproducenterna, kastar i vart fall inte något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har lagt till grund för sin fastställelse av att det förelåg ett Cembureau-avtal och att FIC deltog i detta avtal (punkterna 9 och 61 a i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet).

C — Mål T-37/95, Vicat mot kommissionen

4486 Vicat har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 för det första anfört att det inte fanns något strukturellt samband mellan Buzzi och Cembureau. Dokument nr 33.126/2945—2951 visar enligt Vicat att de problem som den grekiska och den jugoslaviska exporten förorsakade undersöktes av de italienska cementproducenterna själva, utan någon hjälp från Cembureau. Cembureau nämns över huvud taget inte i dokumenten. Vicat har vidare hävdat att såväl kapitlen om Italien i meddelandet om anmärkningar (kapitel 3 och 13) som dokument nr 33.126/2945—2951 visar att Buzzi inte deltog i bildandet av SIPAC, vilket var ett italienskt bolag som tjänade som gemensam mellanhand för flera italienska cementproducenter i samband med att cement levererades till Calcestruzzi.

4487 Vicat har vidare åberopat dokument nr 33.126/2929—2931 och 3150—3154, för att visa att Buzzi hade en isolerad ställning i förhållande till sina nationella konkurrenter, eftersom detta företag var högst fientligt inställt till att delta i ett avtal tillsammans med Italcementi, Unicem och Cementir. Buzzis gerillaliknande agerande på den italienska marknaden skulle således visa att denna producent var föga benägen att delta i överenskommelser, allra minst tillsammans med ett utländskt företag som Vicat.

4488 Kommissionen har dock, i såväl meddelandet om anmärkningar (punkterna 9 och 61 a) som det ifrågasatta beslutet (punkterna 18, 19 och 45), åberopat direkta skriftliga bevis för att styrka Cembureau-avtalets existens. Samma sak gäller samverkan mellan Vicat och Buzzi (punkterna 10 och 61 b i meddelandet om anmärkningar, punkterna 20.5—20.7 och 48 i det ifrågasatta beslutet). Enligt kommissionen var Vicats deltagande i den fransk-italienska samverkan som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet ett uttryck för att detta företag

anslöt sig till Cembureau-avtalet. Kommissionen har i detta hänseende grundat sig på det faktum att denna fransk-italienska samverkan hade samma syfte som Cembureau-avtalet samt att Vicat, såsom indirekt medlem av Cembureau, med nödvändighet måste ha varit medvetet om att det genom sitt agerande genomförde Cembureau-avtalet (punkterna 46 och 48 i det ifrågasatta beslutet). Det kan således fastslås att kommissionen varken i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet har åberopat förekomsten av ett strukturellt samband mellan Buzzi och Cembureau för att styrka Vicats delaktighet i Cembureau-avtalet och i den fransk-italienska samverkan. I punkt 48.2 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen tvärtom uttryckligen uppgivit följande: "Det stämmer att Buzzi inte är medlem av Cembureau, men det förhåller sig samtidigt så, att de tre berörda franska producenterna [det vill säga Vicat, Ciments français och Lafarge] indirekt var det genom sin sammanslutning. Även om Buzzi inte var medlem av Cembureau, tillämpade bolaget ifrågavarande avtal genom sina kontakter med de franska producenterna, som för sin del var knutna till Cembureau." Även om Vicat under det administrativa förfarandet hade kunnat bevisa att det inte fanns något strukturellt samband mellan Buzzi och Cembureau, med stöd av de dokument som anges ovan i punkterna 4486 och 4487, skulle detta inte ha ändrat utgången i förfarandet. Den omständigheten att det i dessa dokument inte hänvisas till vare sig Cembureau-avtalet, Cembureau eller Buzzis särskilda ställning på den italienska marknaden, som enligt sökanden framgår av dokumenten, kan inte heller kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet har lagt till grund för sin fastställelse av att CBR blev delaktigt i Cembureau-avtalet genom att delta i en otillåten samordning tillsammans med Buzzi (punkterna 10, 59 och 61 b i meddelandet om anmärkningar, punkterna 20.5—20.7, 45.10, 46, 48 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet).

4489 För det andra har Vicat åberopat dokument som enligt bolaget visar att det inte deltog indirekt i Cembureaus verksamhet. Vicat har framhållit att det finns dokument som styrker att Oficemens representanter i Cembureau var utsedda av och företrädde styrelsen för denna sammanslutning (dokument nr 33.322/1334—1346 och 1348—1353), och att CMF:s representanter i Cembureau också var utsedda av sin sammanslutning (dokument nr 33.126/17073—17075 och 17199—17202). Den omständigheten att det inte finns några motsvarande dokument i fråga om SFIC:s representanter skulle visa att kommissionen inte har de bevis för krävs för att styrka att Vicat ens indirekt deltog i Cembureau.

4490 Rätten underkänner detta argument. Kommissionen har aldrig påstått att beviset för Vicats delaktighet i Cembureau-avtalet bestod i att det hade utsetts en särskild nationell företrädare. Det förhåller sig tvärtom så, att beviset för Vicats delaktighet i Cembureau-avtalet, i såväl meddelandet om anmärkningar (punkterna 10, 59 och 61 b) som i det ifrågasatta beslutet (punkterna 45.10, 46, 48 och 65.3), bestod i det faktum att företaget hade deltagit i en åtgärd för genomförande av detta avtal.

4491 För det tredje har Vicat åberopat dokument som enligt bolaget visar att det inte fanns något samband mellan den spansk-portugisiska samverkan och Cembureau-avtalet. Vicat skulle med hjälp av dokument nr 33.322/1406—1408 och 1410—1412 ha kunnat visa att Cembureau inte var inblandat i cementproducenternas bilaterala förbindelser, inte ens när dessa förbindelser gick så långt som till utarbetandet av ett avtal om exportbegränsning. Enligt Vicat finns det ingen hänvisning till Cembureau eller Cembureau-principen i dessa dokument. Bolaget har

därutöver hävdat att dess samtal med Buzzi var betydligt mer sporadiska och mindre precisa än de samtal som fördes mellan de spanska och de portugisiska cementproducenterna.

4492 Förstainstansrätten underkänner även detta argument. Kommissionen har nämligen inte åberopat förekomsten av en bilateral samverkan mellan de spanska och de portugisiska producenterna för att styrka att Vicats delaktighet i Cembureau-avtalet. I meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet har denna delaktighet fastslagits på grundval av att företaget tillsammans med Buzzi deltog i ett samordnat förfarande, som för Vicats del utgjorde en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet. Dokument nr 33.322/1406—1408 och 1410—1412, angående den spansk-portugisiska samverkan kan därför inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet har lagt till grund för sin fastställelse av att det förelåg ett samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi och att Vicat deltog i Cembureau-avtalet (punkterna 10, 59 och 61 b i meddelandet om anmärkningar, punkterna 20.5—20.7, 45.10, 46, 48 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet).

4493 I sitt yttrande av den 8 januari 1998 har Vicat åberopat ytterligare dokument som skulle visa att bolaget inte deltog i det påstådda Cembureau-avtalet.

4494 För det första har Vicat åberopat dokument nr 33.126/370, 371, 387, 423, 623, 630, 632, 673, 674 och 1543—1547, angående den fransk-belgiska samverkan som behandlas i meddelandet om anmärkningar, till stöd för sitt påstående att kommissionen avsiktligt förteg en nationell belgisk samverkan som hade anmälts till kommissionen men som denna var förhållandevis positivt inställd till. Enligt sökanden är det fråga om en objektiv omständighet som kunde ha utgjort konkret underlag för en alternativ förklaring till de europeiska cementproducenternas beteende, vilket berodde på den naturliga och objektiva brist på flexibilitet som råder på de olika nationella marknaderna. Vicat har dessutom framhållit att dokument nr 33.126/18023, som innehåller det belgiska företag CCB:s (se ovan punkt 1169) svar på kommissionens skriftliga fråga, kunde ha varit till nytta för bolagets försvar mot påståendet om att det deltog i en fransk-belgisk samverkan.

4495 Förstainstansrätten konstaterar dock att de synpunkter som Vicat kunde ha framfört på grundval av ovannämnda dokument inte visar att bolagets rätt till försvar har åsidosatts. För det första kan Vicat inte åberopa de dokument som lagts till grund för bolagets analys av den relevanta marknaden för att bestrida Cembureau-avtalets existens, som är styrkt av direkta skriftliga bevis (se ovan punkt 264). För det andra finner rätten att det ingenstans i det ifrågasatta beslutet görs gällande att Vicat deltog i en fransk-belgisk samverkan. Även om Vicat hade haft tillgång till ovannämnda dokument, skulle detta inte ha förmått kommissionen att fatta ett annat beslut på denna punkt. Bolagets argument skall därför underkännas.

4496 För det andra har Vicat åberopat flera dokument som skulle visa att bolaget intog en särskild ställning på marknaden och hade en självständig affärsstrategi i förhållande till sina konkurrenter. Vicat har på denna punkt hänvisat till Lafarges interna promemorior av den 25 april 1988 (dokument nr 33.126/4621—4624) och av den 21 april 1989 (dokument nr 33.126/4796—4804) samt till Lafarges referat av ett uppdrag i Bryssel den 11 november

1987 (dokument nr 33.126/7418—748), vars innehåll skulle visa att bolaget intog en avvikande ställning på den franska och den europeiska marknaden och att det inte hade något intresse av att delta i överenskommelser tillsammans med företag i andra europeiska länder.

4497 Förstainstansrätten finner dock att Vicat inte kunde ha haft någon användning för ovannämnda dokument under det administrativa förfarandet. Bedömningen av Vicats särställning i konkurrenshänseende och bolagets intresse av att medverka i internationella överenskommelser kan inte kasta något nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet för att styrka att det förelåg ett Cembureau-avtal och att Vicat deltog i detta genom en otillåten samverkan tillsammans Buzzi (punkterna 9, 10, 59 och 61 b i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19, 20.5—20.7, 45.10, 46, 48 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet).

D — Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen

4498 Ciments français har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att innehållet i de nationella akterna skulle ha gjort det möjligt för bolaget att visa att det påstådda Cembureau-avtalet inte hade något samband med den fransk-tyska samverkan, den spansk-portugisiska samverkan, den fransk-italienska samverkan och ETF:s åtgärder. Enligt sökanden innehåller dokumenten angående den nationella samverkan inte någon hänvisning till Cembureau eller ett Cembureau-avtal.

4499 Förstainstansrätten underkänner detta argument. Den omständigheten att dokument som rör den nationella samverkan inte innehåller någon hänvisning till Cembureau eller Cembureau-avtalet kan nämligen inte kasta något nytt ljus över de bevis som kommissionen har åberopat i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet för att styrka Cembureau-avtalets existens och sambandet mellan de olika internationella överenskommelserna och detta avtal (punkterna 9—19, 27—29, 59, 61 och 67 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18—27, 30, 35—37, 45—55, 59 och 65 i det ifrågasatta beslutet).

E — Mål T-42/95, Heidelberger mot kommissionen

4500 Heidelberger har i sitt yttrande av den 20 februari 1998 åberopat ett telexmeddelande från P. Schuhmacher till Schleicher av den 16 mars 1984 (dokument nr 33.126/5217 och 5218). Enligt sökanden kan det på grundval av meddelandets innehåll fastslås att när P. Schuhmacher deltog i mötet den 14 januari 1983, var han inte helt medveten om innebörden av att vara chefsdelegat och de uppgifter som detta medförde. Han förväxlade därför chefsdelegaternas

möte med kontaktkommitténs möte, där det inte diskuterades någon fråga som stred mot gemenskapens regler om samverkan. P. Schuhmacher, som uppenbarligen inte var medveten om sin uppgift inom ramen för det system som kommissionen tror sig ha avslöjat inom Cembureau, kunde inte förbinda den tyska industrin att delta i en samverkan som stred mot fördragets bestämmelser.

4501 Rätten finner dock att P. Schuhmacher, som utarbetade det åberopade telexmeddelandet, vid den aktuella tidpunkten var ordförande för Heidelbergers styrelse. Heidelberger kände således till dokumentet vid tiden för det administrativa förfarandet. Om Heidelberger vid denna tidpunkt ansåg att dokumentet innehöll uppgifter som var till bolagets fördel, fanns det ingenting som hindrade det från att åberopa dessa uppgifter under det administrativa förfarandet. Det kan således inte vara fråga om ett åsidosättande av bolagets rätt till försvar (se ovan punkt 248). Telexmeddelandet kan i vilket fall som helst inte kasta något nytt ljus över den direkta skriftliga bevisning som ligger till grund för kommissionens slutsatser om att det förelåg ett Cembureau-avtal (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet) och att Heidelberger tillämpade detta avtal genom att bland annat delta i den fransk-tyska samverkan och upprättandet av ETF (punkterna 12, 16, 17, 59 och 61 d och h i meddelandet om anmärkningar, punkterna 22, 24, 25, 45.10, 46, 50, 53 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet).

F — Mål T-50/95, Unicem mot kommissionen

4502 Unicem har i sitt yttrande av den 28 november 1997 anfört att flera dokument (dokument nr 33.126/4140—4142 och 6619—6622) som bolaget fick tillgång till efter åtgärderna för processledning bekräftar att bolagets egen nationella marknad inte kunde ha varit skådeplats för den otillåtna samordning som kommissionen tror sig ha avslöjat, eftersom denna marknad kännetecknas av ett i hög grad splittrat utbud. Dessa dokument visar dessutom att de italienska cementproducenterna inte ens var i stånd att förbereda samordnade motåtgärder gentemot den utländska importen, på grund av det stora antalet aktörer på marknaden, och att de inte heller kunde exportera, eftersom den italienska marknaden inte omfattade en "naturligt" gränsöverskridande marknad, såsom var fallet med marknaderna i till exempel Västtyskland, Belgien, Nederländerna, Luxemburg och Nordfrankrike (se dokument nr 33.126/939, 1081, 1107, 2550, 7810, 7835, 7857, 7858, 8107 och 9212). Det framgår för övrigt uttryckligen av ett dokument från Lafarge från juni 1985 (dokument nr 33.126/6852) att Unicem inte hade någon möjlighet till lönsam export på grund av avståndet från bolagets cementfabriker till kusten, den otillräckliga infrastrukturen vad gällde hamnar och hamnarbetarnas mäktiga fackföreningar.

4503 Unicem har åberopat de dokument som anges ovan i punkt 1224, och som rör den nationella samverkan, till stöd för påståendet att bolaget inte deltog i något initiativ till att "låsa" de nationella marknaderna.

4504 Förstainstansrätten erinrar om att kommissionen i det ifrågasatta beslutet endast har tagit med de internationella anmärkningarna. Den enda internationella anmärkning som enbart rör de

italienska producenterna, och som har tagits med i det ifrågasatta beslutet, är avtalet mellan Italcementi, Cementir och Unicem angående de kontrakt och överenskommelser med det italienska bolaget Calcestruzzi som undertecknades den 3 och den 15 april 1987 (artikel 4.3 b). I detta hänseende konstaterar rätten att de förklaringar med utgångspunkt i en ekonomisk analys av den italienska marknaden som Unicem kunde ha framfört på grundval av de dokument som bolaget har åberopat i sitt yttrande av den 28 november 1997, för att bestrida påståendet om en eventuell otillåten samordning på den inhemska marknaden, inte kan kasta något nytt ljus över den direkta skriftliga bevisning som ligger till grund för kommissionens slutsatser om att det förelåg ett sådant avtal mellan de tre största italienska cementproducenterna och att avtalet hade ett konkurrensbegränsande syfte, nämligen att förhindra att Calcestruzzi till ett tiotal hamnar importerade 1,5 miljoner ton cement från Grekland, vilket skulle ha fått katastrofala följder för priserna (punkterna 19 d och 61 h i meddelandet om anmärkningar, samt punkterna 27, särskilt 27.5 och 27.7—27.11, och 55.2 i det ifrågasatta beslutet).

4505 Rätten konstaterar vidare att de tre italienska cementproducenterna, däribland Unicem, i sitt svar på meddelandet om anmärkningar gjorde gällande att Italien inte kunde vara berört av avtalet om respekt för hemmamarknaderna, eftersom landet varken importerade eller exporterade (punkt 45.14 i det ifrågasatta beslutet). Av de skäl som anges i punkt 45.14 ansåg dock kommissionen att "detta påstående [var] oriktigt" och att det under alla omständigheter saknade relevans, eftersom "det [likväl var] ett faktum att företagen i [detta medlemsland i Cembureau]... [hade] deltagit i ett avtal med konkurrensbegränsande syfte". Det är således uppenbart att de ytterligare synpunkter som Unicem kunde ha framfört, för att visa att en lönsam export var lika omöjlig för Unicem som för övriga italienska producenter, inte skulle ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet.

4506 Därutöver har Unicem anfört att det framgår av de bevis som bolaget fick tillgång till efter åtgärderna för processledning att de lokala beteenden, de enskilda handlingar och de bilaterala förbindelser och avtal mellan de europeiska producenterna som konstaterades vid denna tidpunkt var helt oberoende av ett påstått europeiskt avtal om respekt för hemmamarknaderna. Enligt Unicem innehåller den dokumentation som bolaget har kunnat ta del av inte någon hänvisning till en övergripande plan som på det europeiska planet skulle säkerställa respekten för hemmamarknaderna. Detta står i klar kontrast till kommissionens uppfattning, enligt vilken de olika bilaterala eller multilaterala ageranden och samarbetsformer som kunde konstateras på marknaderna var förankrade i en Cembureau-princip om uppdelning av de nationella marknaderna. De olika nationella akterna skulle i själva verket bekräfta att var och en av de handlingar som har kunnat konstateras på marknaden företogs på den eller de berörda producenternas eget ansvar och uppfyllde de specifika kommersiella och tekniska kraven på varje marknad.

4507 Unicem har för det första åberopat dokument nr 33.126/375, som motsvarar protokollet från Ciments d'Obourgs styrelsemöte den 26 juni 1987. Av denna handling framgår det att när cementproducenterna kände sig hotade av import, fattade de själva beslut om motåtgärder. Unicem har vidare åberopat en rad dokument som rör det fransk-tyska samarbetet (dokument nr 33.126/14763, 14801—14803, 16383—16389, 16600—16608 och kapitlen om Tyskland i meddelandet om anmärkningar), de tyska avtalen om utbyte av upplysningar och uppdelning av regionala marknader (sidorna 176—262 i den tyska akten och dokument nr 33.126/20382,

20383, 20416—20431, 20433—20442, 20498 och 20560—20571), de tyska producenternas framgångsrika försök att övertala bolaget PZW att ansluta sig till den nationella sammanslutningen och de lokala avtalen om tilldelning av produktionskvoter (dokument nr 33.126/3740, 3741, 5385—5388, 5392—5394, 6687, 6710—6714, 7041a—7041i, 16545, 16546, 16559, 16560, 16588—16595, 20386—20397, 20405, 20492—20497 och 20499), det iberiska samarbetet (dokument nr 33.322/311, 996—1011 och 2897—2903) och det fransk-brittiska samarbetet (dokument nr 33.126/17220). Alla dessa dokument visar enligt Unicem att de lokala agerandena och de bilaterala avtalen var helt oberoende av en påstådd europeisk överenskommelse om respekt för hemmamarknaderna. Den dokumentation som rör de bilaterala avtalen, och särskilt de dokument som avser det iberiska och fransk-tyska samarbetet, skulle dessutom visa att dessa avtal var fullt tillräckliga för att säkerställa en harmonisering av respektive marknads intressen, utan att det för den skull var nödvändigt att uppställa en allmän europeisk princip. Unicem anser vidare att om bolaget hade haft tillgång till dokumenten angående de fransk-tyska och iberiska avtalen, skulle det ha kunnat underbygga sitt försvar i det hänseendet att det stod helt utanför de bilaterala eller multilaterala förbindelser som eventuellt förekom mellan vissa europeiska producenter.

4508 Rätten erinrar dock om att det ifrågasatta beslutet inte innehåller någon nationell anmärkning. Unicem har inte heller hållits ansvarig för någon av de bilaterala överenskommelser som har fastställts i artikel 3 i beslutet, det vill säga den fransk-italienska samverkan (artikel 3.1), den iberiska samverkan (artikel 3.2) och den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3). De synpunkter som Unicem kunde ha gjort gällande under det administrativa förfarandet, för att visa att det inte fanns något samband mellan dessa nationella överenskommelser och Cembureau-avtalet, skulle därför inte ha kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet vad beträffar Unicem.

4509 Rätten finner i vilket fall som helst att varken den omständigheten att det inte i något av de dokument som Unicem har åberopat hänvisas till en överenskommelse eller en princip om respekt för hemmamarknaderna, eller de argument som Unicem kunde ha framfört för att visa att de enskilda handlingar samt de bilaterala förbindelser och avtal som konstaterats på olika marknader var helt oberoende, och att dessa förbindelser och avtal i sig var tillräckliga för att säkerställa harmoniseringen av respektive marknads intressen, skulle ha kunnat kasta nytt ljus över den direkta skriftliga bevisning som ligger till grund för kommissionens slutsatser om att det förelåg ett Cembureau-avtal (punkterna 9 och 61 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet) och att Unicem tillämpade detta avtal genom att delta i de olika åtgärder som vidtogs inom ramen för det enda avtalet om ETF (punkterna 16—19, 59 och 61 h i meddelandet om anmärkningar, punkterna 24—27, 45.10, 46, 53—55 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet).

G — Mål T-55/95, Asland mot kommissionen

4510 Asland har i sitt yttrande av den 10 februari 1997 anfört att inget av de dokument som bolaget har kunnat ta del av innehåller några indicier som gör det möjligt att fastslå att det klart och medvetet anslöt sig till det påstådda Cembureau-avtalet.

4511 Asland har dock inte förklarat på vad sätt bristen på indicier på dess delaktighet i Cembureau-avtalet i de dokument som bolaget inte fick tillgång till under det administrativa förfarandet kan kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som bolaget fick tillgång till och som lades till grund för kommissionens slutsatser att det förelåg ett Cembureau-avtal (punkterna 9 och 61 a i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet) och att Asland anslöt sig till detta avtal genom att delta i upprättandet av ETF (punkterna 17, 59 och 61 h i meddelandet om anmärkningar, punkterna 25, 45.10, 46, 50, 53 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet). Aslands argument skall därför underkännas.

H — Mål T-65/95, Italcementi mot kommissionen

4512 I sitt yttrande av den 10 februari 1997 har Italcementi framhållit att det framgår av den tyska akten att den inte fanns något samband mellan den fransk-tyska samverkan och det påstådda Cembureau-avtalet.

4513 Detta argument saknar dock relevans för frågan om det kan fastställas att rätten till försvar har åsidosatts. Anmärkningen om den fransk-tyska samverkan som avses i artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet är inte riktad mot Italcementi. Bolagets synpunkter skulle därför inte ha kunnat leda till ett annat resultat för dess eget vidkommande. Synpunkterna skulle i vilket fall som helst inte ha kunnat kastat något nytt ljus över de olika bevis som kommissionen i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet har lagt till grund för sin slutsats att den fransk-tyska samverkan från och med den 14 januari 1983 var en åtgärd för tillämpning av Cembureau-avtalet (punkterna 12 och 61 d i meddelandet om anmärkningar, punkterna 22, 46 och 50.3 i det ifrågasatta beslutet).

I — Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen

4514 Blue Circle har i sitt yttrande av den 12 december 1997 anfört att det är en omständighet till bolagets fördel att det inte i något av de dokument som det fick tillgång till efter åtgärderna för processledning anges att det deltog i Cembureau-avtalet.

4515 Blue Circle har dock inte förklarat på vad sätt avsaknaden av en hänvisning till dess delaktighet i Cembureau-avtalet i de dokument som bolaget fick tillgång till under förevarande förfarande skulle kunna kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen har lagt till grund för sina slutsatser att det förelåg ett Cembureau-avtal (punkterna 9 och 61 a i meddelandet om anmärkningar, punkterna 18, 19 och 45 i det ifrågasatta beslutet) och att Blue Circle anslöt sig till detta avtal genom att delta i de olika åtgärder som vidtogs inom ramen för det enda avtalet om ETF (punkterna 16—19, 59 och 61 h i meddelandet om anmärkningar, punkterna 25—27, 45.10, 46, 53—55, 57 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet) och genom att delta i EPC:s verksamhet (punkterna 24, 27—29, 59 och 67 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 30,

35—37, 45.10, 46, 59 och 65.3 i det ifrågasatta beslutet). Bolagets argument skall därför underkännas

Slutsatser

4516 Det följer av det ovan anförda att artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i sin helhet vad avser ENCI, Cedest, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Buzzi, Rugby, Castle, Heracles och Titan.

4517 Sagda artikel skall dessutom ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att

— CBR deltog i överträdelsen före den 9 juni 1986 och efter den 7 november 1988,

— Cembureau deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— FIC deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— VNC deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Ciments luxembourgeois deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Dyckerhoff deltog i överträdelsen efter den 7 november 1988,

— SFIC deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Vicat deltog i överträdelsen före den 11 maj 1983 och efter den 23 april 1986,

— Ciments français deltog i överträdelsen efter den 17 februari 1989,

— Heidelberger deltog i överträdelsen efter den 12 augusti 1987,

— Lafarge deltog i överträdelsen efter den 19 maj 1989,

— Aalborg deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— BDZ deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Unicem deltog i överträdelsen före den 9 september 1986 och efter den 3 april 1992,

— Valenciana deltog i överträdelsen efter den 13 maj 1987,

— BCA deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Asland deltog i överträdelsen före den 28 maj 1986 och efter den 31 maj 1987,

— Uniland deltog i överträdelsen före den 9 september 1986 och efter den 7 november 1988,

— Oficemen deltog i överträdelsen efter den 24 april 1989,

— Irish Cement deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Cimpor deltog i överträdelsen efter den 24 april 1989,

— Secil deltog i överträdelsen efter den 24 april 1989,

— ATIC deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Italcementi deltog i överträdelsen före den 19 mars 1984 och efter den 3 april 1992,

— Holderbank deltog i överträdelsen efter den 7 november 1988,

— Hornos Ibéricos deltog i överträdelsen efter den 19 maj 1989,

— Aker deltog i överträdelsen efter den 7 november 1988,

— Euroc deltog i överträdelsen efter den 7 november 1988,

— Cementir deltog i överträdelsen efter den 3 april 1992,

— Blue Circle deltog i överträdelsen före den 18 november 1983 och efter den 7 november 1988,

— AGCI deltog i överträdelsen efter den 31 december 1988,

— Halkis deltog i överträdelsen före den 18 november 1983 och efter den 1 september 1986.

4518 Talan i övrigt kan inte bifallas på de grunder som här har prövats.

XIII — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det inom ramen för WCC förelåg överträdelser av artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa överträdelser (artikel 7 i det ifrågasatta beslutet)*

Inledande anmärkningar

4519 Enligt artikel 7 i det ifrågasatta beslutet har Italcementi, Dyckerhoff, Lafarge, Ciments français och CBR från och med den 6 maj 1982 till och med den 26 maj 1988, och Valenciana från och med den 1 januari 1986 till och med den 26 maj 1988 "överträtt artikel 85.1 i fördraget, genom att — inom ramen för WCC — ha deltagit i ett samordnat förfarande och i ett avtal om respekt för hemmamarknadsprincipen, samt i ett fortlöpande samordnat förfarande om kanalisering av produktionsöverskott till export till tredje länder, samt i ett fortlöpande samordnat förfarande om utbyte av detaljerade upplysningar om de enskilda företagens produktionskapacitet, produktion, inhemsk försäljning och export, inhemska priser för vit respektive grå cement och exportpriser".

4520 I det ifrågasatta beslutet behandlas dessa överträdelser i bakgrundsavsnittet i punkterna 38—41 och i den rättsliga bedömningen i punkterna 61—63.

4521 Kommissionen har inledningsvis klargjort i vilket sammanhang överträdelserna har begåtts, nämligen inom WCC, genom att fastslå vilket syfte dess medlemmar hade och vilken rättsstridig verksamhet dessa ägnat sig åt.

4522 I punkt 38.1 i det ifrågasatta beslutet anför kommissionen med stöd av en odaterad handskriven promemoria från Ciments français (dokument nr 33.126/4454), en intern promemoria från Ciments français av den 7 mars 1989 (dokument nr 33.126/4466 och 4467) och ett protokoll från WCC:s möte den 3 oktober 1985 som upprättats av CBR (dokument nr 33.126/9962—9966) att "WCC [var] en klubb bestående av europeiska producenter av vit cement vilka sysslade med export". Det skulle vara fråga om (punkt 38.2) en informell klubb utan stadgar och stiftelseurkund, i vilken medlemmarna turades om att agera sekretariat.

4523 Kommissionen tillägger följande (i samma punkt):

"Det enda vi vet säkert om WCC, enligt vad som framgår av protokollen från mötena mellan den 6 och den 7 maj 1982 och den 26 maj 1988, vilka ingår bland handlingarna i målet, är att dess medlemmar sammanträffade två gånger per år, att klubbens verksamhet stöddes av White Cement Promotion Committee (WCPC), vilken utgjordes enbart av medlemmar i WCC... vilka sysslade med marknadsföring av vit cement och utbyte av upplysningar om olika former av användning."

4524 Kommissionen anför vidare (i punkt 38.5) följande:

"Enligt en promemoria från Italcementi av den 30 augusti 1985 (dokument nr 33.126/2802), i vilken det erinras om att WCC inte [var] ett utflöde av Cembureau även om den upprättats för flera år sedan av medlemmarna i Cembureau och att de medlemmar som upprättat den var de följande: Aalborg Portland (Danmark), Alsen-Breitenburg och Dyckerhoff (Tyskland), CBR (Belgien), Lafarge (Frankrike), Blue Circle (Förenade kungariket), Italcementi (Italien); följande företag har efter hand blivit medlemmar, först Ciments français (Frankrike), därefter Valenciana (Spanien)...."

4525 Kommissionen anför vidare (i punkt 39.7) följande:

"I januari 1984 (dokument nr 33.126/2850—2852) träffades Italcementi, Dyckerhoff, Lafarge, Ciments français och CBR i en mindre krets och beslutade, efter att ha konstaterat att det inte längre var möjligt att samarbeta med Aalborg, att upphöra med den gamla WCC och i stället skapa en ny...."

4526 Kommissionen hänvisar till en promemoria från Italcementi av den 30 april 1984 (punkt 39.8 och dokument nr 33.126/2842—2844) och fastslår att det nya WCC, som utgjordes av dessa fem företag samt Valenciana, höll sitt första möte den 13 mars 1984.

4527 Därefter redovisar kommissionen den rättsstridiga verksamhet som sökandena i fråga skulle ha ägnat sig åt inom ramen för WCC. Denna verksamhet skulle ha bestått i dels upprättandet av ett nära samarbete på grundval av ömsesidig respekt för hemmamarknaderna och kanalisering av produktionsöverskottet utanför gemenskapsmarknaden, dels ett utbyte av detaljerade upplysningar avseende varje företag på ett antal punkter: produktionskapacitet, produktion, inhemsk försäljning och export, inhemska priser för vit respektive grå cement och exportpriser.

4528 Vad beträffar den första delen av nämnda verksamhet anför kommissionen (punkt 61.1 och 61.2) följande:

"De dokument som anges i punkt 39 visar att syftet med WCC [var] att skydda medlemmarnas inhemska marknader och exporten av deras produktionsöverskott genom ett allmänt avtal.

Medlemmarna i WCC har inrättat ett nära samarbete och samordnat sina intressen, och en uppdelning av gemenskapsmarknaderna utgör grunden för en allmän samstämmighet dem emellan. För att uppdelningen skall vara verkningsfull har den förstärkts genom kanalisering mot export till tredje land av den del av produktionen som inte kan avsättas på marknaderna i de länder där medlemmarna är verksamma. Skydd för de inhemska marknaderna och kanalisering mot export av produktionsöverskott utgör således två oskiljaktiga sidor av samma skyldighet."

4529 Vad beträffar den andra delen av WCC:s verksamhet anför kommissionen följande (punkt 62.1):

"Systemet för utbyte av upplysningar (punkt 40), genom vilket medlemmarna i WCC vid möten utbytte detaljerade upplysningar om respektive företag avseende produktionskapacitet, produktion, inhemsk försäljning och export, inhemska priser för vit cement och för grå cement samt för export... syftar till att informera övriga om hur varje medlem har för avsikt att uppträda på de olika gemenskapsmarknaderna och i samband med export samt skapar ett system av solidaritet och ömsesidigt inflytande mellan de företag som deltar, vilket syftar till att samordna deras näringsverksamhet."

4530 CBR (T-25/95), Dyckerhoff (T-35/95), Lafarge (T-43/95), Valenciana (T-52/95) och Italcementi (T-65/95) har bestritt såväl att det förkommit några överträdelser som att de skulle ha deltagit däri. Ciments français (T-39/95) har inte anfört någon grund till stöd för ett formellt bestridande av den överträdelse som avses i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet. Sökandenas invändningar avser såväl bedömningen i artikel 7 av det ekonomiska sammanhang i vilka överträdelserna påstås ha skett som tolkningen av den bevisning som kommissionen hänför sig till i det ifrågasatta beslutet. Vidare har sökandena anfört att de klandrade handlingarna är preskriberade. Valenciana och Italcementi har även gjort gällande att deras rätt till försvar har åsidosatts genom att de under det administrativa förfarandet inte fått tillgång till vissa handlingar i kommissionens akt som hade kunnat vara användbara för dem i deras försvar i samband med de anmärkningar som avslutningsvis anförs i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet.

Skydd för inhemska marknader och samordning av exporten av produktionsöverskott utanför gemenskapen

4531 I punkt 39 i det ifrågasatta beslutet nämner kommissionen fem dokument som har föranlett den att fastslå (punkt 61.1) att "syftet med WCC [var] att skydda medlemmarnas inhemska marknader och exporten av deras produktionsöverskott genom ett allmänt avtal".

4532 Kommissionen citerar för det första (punkt 39.1, dokument nr 33.126/4454) en odaterad handskriven promemoria från Ciments français, enligt vilken WCC "är en klubb: syfte: skydd för inhemska marknader — regel: var och en skall respektera sina inhemska marknader och exportera sitt produktionsöverskott i en allmän anda av samförstånd".

4533 För det andra förklarar kommissionen följande (punkt 39.2):

"Såväl syftet som regeln har bekräftats av vissa protokoll från möten inom WCC. Protokollet från mötet den 9 maj 1985, som upprättats av Ciments français (dokument nr 33.126/2793—2798) bekräftar i punkt 2 'Relationer med Aalborg/BC och ABZ/Japan' att det beslutats att inte längre kalla Aalborg till mötena och att de [de medlemmar av WCC som var närvarande vid mötet den 9 maj 1985] erinrar om att respekten för 'hemmamarknader' är ett nödvändigt villkor för deltagande i WCC eller i WCPC."

4534 För det tredje återger kommissionen in extenso (punkt 39.3, dokument nr 33.126/9958—9961) som allmänna slutsatser av CBR:s kommentarer i en intern promemoria efter WCC:s möte den 3 oktober 1985, särskilt följande slutsatser:

"De aktuella medlemmarna iakttar sinsemellan vissa spelregler, men hur länge? (Exemplet med Tunisien).

Flertalet producenter av vit cement för en behaglig tillvaro inom sina gränser...

Iakttagandet av hemmamarknaden passar oss illa, eftersom den innebär en faktisk begränsning av vår naturliga marknad i Benelux."

4535 För det fjärde stödjer sig kommissionen avslutningsvis på två protokoll från möten inom WCC.

4536 Kommissionen åberopar inledningsvis (punkt 39.4, dokument nr 33.126/9874 och 9875) ett utdrag ur protokollet från mötet den 2 oktober 1986, vilket upprättats av CBR, och vars punkt 1 med rubriken "Aalborg" återger följande samtal mellan Ciments français och Aalborg:

(Aalborg) "Ni vill inte längre ha oss med i WCC",

(Ciments français) "Ni vet mycket väl varför ni inte längre är med i WCC. Vi har alla ett gemensamt intresse av den export vi genomför. Det fanns ett gentlemen's agreement (to) respect home market."

4537 Kommissionen åberopar därefter (punkt 39.4, dokument nr 33.126/2737—2739) ett protokoll från Italcementi beträffande samma möte, där följande anges:

"Leboeuf [företrädare för Ciments français] tog tillfället i akt att erinra om respekten för de nationella marknaderna."

4538 Sökandena har huvudsakligen anfört sex olika argument för att WCC inte som påståtts hade ett rättsstridigt syfte.

4539 För det första har CBR, Dyckerhoff, Lafarge, Valenciana och Italcementi gjort gällande att WCC:s enda syfte var att främja medlemmarnas export till länder utanför gemenskapen, bland annat genom informationsutbyten på stora exportmarknader, varför WCC:s verksamhet inte påverkade konkurrensen inom gemenskapsmarknaden för cement. Dyckerhoff har tillagt att om WCC verkligen hade till uppgift att främja försäljningen i tredje länder av vit cement, som dess medlemmar inte kunde avsätta inom gemenskapen, var detta inte en verksamhet som strider mot artikel 85.1 i fördraget, eftersom de företag som var medlemmar i WCC hade frihet att själva bestämma över sin försäljning och produktion. Lafarge har för sin del understrukit att WCC över huvud taget inte hade till syfte att kanalisera sina medlemmars produktionsöverskott utanför gemenskapen, utan att uppnå bästa möjliga priser, och att protokollen från WCC:s möten för övrigt enbart behandlade storexport.

4540 Rätten fastslår inledningsvis att det framgår av olika dokument som åberopats i punkt 40 i det ifrågasatta beslutet att samarbetet mellan medlemmarna i WCC avsåg samtliga områden och inte enbart storexport utanför gemenskapen: produktionskapacitet (aktuell och framtida), produktion, försäljning och beräknad försäljning på nationella marknader, export och beräknad export, exportpriser och priser på nationella marknader. Det är således obestridligen så, att medlemmarna i WCC sinsemellan analyserade och utbytte upplysningar om affärspolicy, såväl avseende hemmamarknader som avseende export.

4541 Vidare finner rätten att sökandenas påståenden inte kan överskugga innehållet i den omfattande bevisning som kommissionen hänvisar till i punkt 39.1—39.4 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 4531—4537), av vilken det otvetydigt framgår att det verkliga syftet med WCC var att upprätthålla respekten för medlemmarnas hemmamarknader och att kanalisera deras produktionsöverskott till tredje länder för att säkerställa det första syftet.

4542 En genomläsning av bevismaterialet ger vid handen att kommissionen med rätta ansåg (i punkt 61.1) att "syftet med WCC [var] att skydda medlemmarnas inhemska marknader och exporten av deras produktionsöverskott genom ett allmänt avtal".

4543 Artikel 85.1 c i fördraget förbjuder uttryckligen alla avtal och samordnade förfaranden som innebär att "marknader eller inköpskällor delas upp". När företag kommer överens om att hänföra vissa produkter till vissa marknader inom gemenskapen uppträder de på ett konkurrensbegränsande sätt som strider mot artikel 85.1 i fördraget, oavsett om produktionen i fråga kanaliseras till andra medlemsstater eller till länder utanför Europa (se bland annat domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkterna 67, 68 och 87—127).

4544 I förevarande fall syftade WCC således till att begränsa konkurrensen i strid med artikel 85.1 i fördraget.

4545 För det andra har CBR, Dyckerhoff, Valenciana och Italcementi bestritt bevisvärdet av de dokument som kommissionen åberopat i punkt 39 i det ifrågasatta beslutet eller åtminstone vissa av dessa. Eftersom WCC varken har formella stadgar, struktur eller organisation skulle det vara fråga om interndokument som dessutom uttrycker respektive upphovsmans personliga åsikter och således inte är bindande för dem.

4546 Dessa argument skall underkännas. Bevisningen skall bedömas som en helhet och inte i skilda delar (domen i det ovan i punkt 636 nämnda målet 48/96, ICI mot kommissionen, punkt 68, och förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i det ovan i punkt 2062 nämnda målet

T-141/94, Thyssen Stahl mot kommissionen, REG 1999, s. II-347, punkt 175). Det framgår således av samstämmigheten i de olika dokument som nämns ovan, vilka dock härrör från olika källor (CBR, Ciments français, Italcementi), att syftet med WCC var att upprätthålla respekten för hemmamarknaderna. Kommissionen har således med rätta kunnat stödja sig på denna samstämmiga bevisning för att dra de slutsatser som redovisas i punkt 61.1 i det ifrågasatta beslutet.

4547 Dyckerhoff har gjort gällande att innehållet i dokumenten i fråga inte återger vad som uttryckligen diskuterades vid de möten där bolagets företrädare deltog.

4548 Dyckerhoff har emellertid inte förebringat någon bevisning för att de av kommissionen åberopade dokumenten inte troget återger de diskussioner som ägde rum under de av WCC:s möten som dokumenten hänför sig till. Dess argument skall därför underkännas.

4549 Dyckerhoff har också invänt att de dokument som kommissionen hänvisat till är långt färre än det sammanlagda antalet dokument om WCC i kommissionens akt, dokument av vilka det framgår att medlemmarna i WCC samordnade sin export till länder utanför gemenskapen.

4550 Det skall dock understrykas att frågan huruvida det skall anses bevisat att det förekommit en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget inte beror på hur många dokument som använts i detta syfte utan av deras bevisvärde. I detta sammanhang påverkar Dyckerhoffs invändningar således inte på något sätt det bevisvärde som kommissionen med rätta har tillskrivit de dokument som nämns i punkt 39.1—39.4 i det ifrågasatta beslutet. Dyckerhoffs argument skall därför underkännas.

4551 Likaså skall de invändningar som Italcementi gjort beträffande den italienska översättningen av den odaterade handskrivna promemorian från Ciments français underkännas (punkt 39.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4454 och 4455). Invändningarna kan inte frånta originalversionen av utdraget, som är den enda som är giltig, dess uttryckliga innebörd.

4552 Valenciana har vidare, som svar på att kommissionen i sitt svaromål hänvisade till protokollet från mötet med WCC den 17 december 1987 (dokument nr 33.126/9890), framhållit att det inte av hänsyftningen på inhemska marknader i dokumentet är möjligt att dra slutsatsen att det dessförinnan förekommit ett avtal om uppdelning av nationella marknader, utan att detta endast visar vilket inflytande avsättningen på nationella marknader oundgängligen har på omfattningen av exporten till tredje länder.

4553 Även om kommissionen i fotnot 185 i det ifrågasatta beslutet anger hänvisningar till olika protokoll från möten som WCC hållit under hela den tidsperiod som överträdelsen varat, däribland mötet den 17 december 1987, framgår det av artikel 39 i det ifrågasatta beslutet att kommissionen inte alls stött sig på protokollet från detta sistnämnda möte för att visa att WCC:s grundregel var respekten för hemmamarknader. Valencianas argument saknar således relevans.

4554 För det tredje har Valenciana gjort gällande att kommissionen inte kan förutsätta att kanalisering av produktionsöverskott och skydd för hemmamarknader utgjorde två sidor av samma regel, utan att riskera att komma till den felaktiga slutsatsen att varje samverkan kring export till tredje länder med nödvändighet innebär att det föreligger en non-aggressionspakt på varje i pakten deltagande parts marknad.

4555 Denna argumentation skall underkännas. Flera av de dokument som kommissionen nämner i det ifrågasatta beslutet motsäger Valencianas påståenden. Det framgår således först och främst av den odaterade handskrivna promemorian från Ciments français (punkt 39.1, dokument nr 33.126/4454) att WCC "[var] en klubb: syfte: skydd för inhemska marknader — regel: var och en skall respektera sina inhemska marknader och exportera sitt produktionsöverskott i en allmän anda av samförstånd". Därefter framgår följande av utdraget ur det samtal mellan Aalborg och Ciments français som återges i CBR:s protokoll från mötet med WCC den 2 oktober 1986 (punkt 39.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9874 och 9875): "Vi har alla ett gemensamt intresse av den export vi genomför. Det fanns ett gentlemen's agreement (to) respect home market."

4556 Av dessa två utdrag framgår att medlemmarna i WCC hade respekterat de inhemska marknaderna och kanaliseringen till tredje länder och därigenom skapat två av varandra oberoende sidor av den spelregel som syftade till att skydda deras hemmamarknader. Kommissionen hade således grund för att dra slutsatsen (punkt 61.2 in fine) att "skydd för de inhemska marknaderna och kanalisering mot export av produktionsöverskott utgör... två oskiljaktiga sidor av samma skyldighet" och vidare (punkt 61.5) att "kanaliseringen av produktionsöverskottet till tredje länder är en konsekvens av det samordnade förfarandet och avtalet om skydd för hemmamarknaderna".

4557 Föregående argumentation (punkterna 4555 och 4556) leder också till att Dyckerhoffs argument skall underkännas enligt vilket anmärkningen om kanalisering av produktionsöverskottet till tredje länder inte var motiverad, vare sig i sakligt eller rättsligt hänseende i det ifrågasatta beslutet, eftersom en sådan kanalisering inte nämns någonstans i samband med WCC i de dokument som kommissionen har hänvisat till.

4558 För det fjärde har Lafarge gjort gällande att det inte fanns något, ens indirekt, samband mellan WCC och Cembureau. Dyckerhoff och Italcementi har för sin del bestritt kommissionens

påstående (punkt 38.6 i det ifrågasatta beslutet) att WCC härrörde från ECMEC, precis som EPC och ECEC.

4559 Även om kommissionen i punkt 38 i det ifrågasatta beslutet ("WCC:s karaktär och verksamhet") verkligen analyserar dokument som föranleder den att dra slutsatsen (punkt 38.6) att "ECMEC bestod av tre exportkommittéer, nämligen ECEC, EPC och WCC", skall det fastslås att kommissionen, för att kunna dra slutsatsen att WCC hade ett konkurrensbegränsande syfte, har grundat sig uteslutande (punkt 61.1) på "de dokument som nämns i punkt 39" utan att alls påstå att sambandet mellan WCC och Cembureau eller ECMEC var en avgörande omständighet för dess rättsliga bedömning. Sökandenas argument på denna punkt skall således underkännas.

4560 För det femte har CBR, Dyckerhoff, Valenciana och Italcementi bestritt den bedömning av de konkreta fall av tillämpning av hemmamarknadsprincipen som kommissionen gjort i punkt 39.6—39.17 i det ifrågasatta beslutet, nämligen uteslutningen av Aalborg från WCC under påstående att bolaget åsidosatt hemmamarknadsprincipen (punkt 39.6—39.13), uteslutningen av Blue Circle och Alsen-Breitenburg ur WCC av skäl som påstås ha samband med skälen för uteslutningen av Aalborg (punkt 39.14 och 39.15), relationerna mellan Blue Circle och Lafarge (punkt 39.16) samt relationerna mellan Italcementi och Dyckerhoff (punkt 39.17).

4561 Innan sökandenas argument avseende de olika fallen studeras i detalj erinrar rätten om att enbart den omständigheten att ett avtal eller ett samordnat förfarande har ett konkurrensbegränsande syfte är tillräckligt för att det skall anses oförenligt med artikel 85.1 i fördraget, oavsett om det har sådana följder (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkterna 837 och 1674). I förevarande fall är det dock styrkt att WCC hade ett konkurrensbegränsande syfte (se ovan punkterna 4531—4544). Det kan för övrigt fastslås — då motsatsen inte bevisats, vilket det åvilade de berörda sammanslutningarna att göra — att det samarbete som ägde rum inom ramen för WCC påverkade beteendet hos medlemmarna, vilka fortsatte att vara aktiva på marknaden (domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkt 118, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkt 161).

4562 Rätten anser det nu vara lämpligt att, genom att pröva sökandenas argument rörande vart och ett av de fall som kommissionen anfört såsom tillämpning av hemmamarknadsprincipen som gällde inom WCC, kontrollera om kommissionen hade stöd för att förstärka påståendet om att WCC hade ett konkurrensbegränsande syfte genom att understryka (punkt 61.3 i det ifrågasatta beslutet) att "hemmamarknadsprincipen hade tillämpats... och att överträdelser av denna princip verkligen beivrades".

4563 Vad inledningsvis beträffar uteslutningen av Aalborg ur WCC har CBR, Dyckerhoff och Italcementi gjort gällande att uteslutningen var motiverad, inte som kommissionen har påstått av att bolaget hade åsidosatt den påstådda hemmamarknadsprincipen, utan av att bolaget förde en aggressiv prispolitik på de stora exportmarknaderna.

4564 CBR har förklarat att det mot slutet av WCC:s möte den 24 juli 1986, vilket särskilt avsåg Aalborg, beslutades att, i stället för att agera kollektivt, varje enskilt företag skulle reagera mot Aalborgs uppträdande. Nödvändigheten av att sammankalla ett ad hoc-möte i frågan skulle för övrigt bekräfta att syftet med WCC inte var att ålägga företagen att följa principen om ömsesidig respekt för hemmamarknader.

4565 Dyckerhoff har hävdat att fallet Aalborg visar att WCC:s verksamhet uteslutande bestod av samarbete på utomeuropeiska marknader. Dyckerhoff har förklarat att Aalborg, som önskade öka sin export till de utomeuropeiska marknaderna genom en mycket aggressiv prispolitik, deltog i WCC:s möten enbart i syfte att införskaffa upplysningar för detta ändamål. Denna inställning fick övriga medlemmar av WCC att utesluta Aalborg från utbytet av upplysningar om de utomeuropeiska marknaderna, som skulle framgå av olika protokoll från möten med WCC, särskilt det från mötet den 13 september 1983 (punkt 39.6 i det ifrågasatta beslutet). Dyckerhoff har tillagt att det förefaller fullständigt ologiskt att utesluta en av de största leverantörerna av vit cement från WCC för överträdelse av en påstådd regel om respekt för hemmamarknader, då syftet med WCC, enligt kommissionen själv, skulle vara att genomföra denna regel om respekt för hemmamarknader. Inte heller skulle något av de dokument som anges i det ifrågasatta beslutet göra det möjligt att förutsätta att medlemmarna i WCC för att återuppta samarbetet med Aalborg verkligen skulle ha tvingat Aalborg att erkänna den påstådda principen om respekt för hemmamarknaderna.

4566 Italcementi har hävdat att WCC:s medlemmars vägran att godta Aalborgs ansökan om anslutning inte kan anses utgöra en uteslutning eller en sanktion. Aalborg tilläts inte ansluta sig till WCC på grund av att bolaget tillämpade en aggressiv affärspolicy på de utomeuropeiska marknaderna (se Italcementis promemoria av den 3 september 1982 (dokument nr 33.126/2876—2880) och protokoll från WCC:s möte den 2 oktober 1986 som sammanställts av CBR (punkt 39.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9874 och 9875)).

4567 Det skall emellertid fastslås att den bevisning som kommissionen åberopar i det ifrågasatta beslutet formellt strider mot den ståndpunkt som de tre sökandena har förfäktat.

4568 De dokument som kommissionen citerar i punkt 39.6—39.8 i det ifrågasatta beslutet intygar på ett otvetydigt sätt att Aalborg till en början tillfälligt uteslöts ur WCC för att avsevärt ha sänkt sina priser på de stora exportmarknaderna, medan bolaget hade kommit överens med medlemmarna i WCC om att export av produktionsöverskott skulle ske ”i en allmän anda av

samförstånd" för att säkerställa ett skydd för inhemska marknader (se odaterad handskriven promemoria från Ciments français, punkt 39.1 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/4454). Som anges i det ifrågasatta beslutet (punkt 39.9) framstod denna tillfälliga uteslutning som slutlig från det tillfälle då medlemmarna i WCC fick kunskap om att Aalborg hade börjat exportera till vissa europeiska marknader (Tyskland och Belgien), att Aalborg förberedde sig för att sälja 5 kilossäckar med vit cement i Europa och att bolaget inte hade vidtagit några åtgärder med anledning av den skrivelse som tillställts bolaget den 19 mars 1984 av Clemente (Italcementi), som företrädde medlemmarna i det nya WCC. Vid mötet den 21 maj 1984 uttryckte medlemmarna i WCC sin önskan att inte låta Aalborg delta i kommittén (dokument nr 2830—2832, punkt 39.9 i det ifrågasatta beslutet). Aalborgs uppträdande uppfattades av medlemmarna i WCC som ett åsidosättande av den regel om respekt för hemmamarknaderna som hade uppställts inom WCC, vilket bekräftas av ett utdrag ur ett samtal mellan Ciments français och Aalborg, vilket återfinns bland de promemorior som upprättades av CBR efter WCC:s möte den 2 oktober 1986 (punkt 39.4 i det ifrågasatta beslutet): (Ciments français) "Ni vet mycket väl varför ni inte längre är med i WCC. Vi har alla ett gemensamt intresse av den export vi genomför. Det fanns ett gentlemen's agreement (to) respect home market." Kommissionens bedömning bekräftas även av en promemoria från Italcementi av den 30 augusti 1985 (punkt 38.5 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2808 — och inte 2802 såsom felaktigt har uppgivits i det ifrågasatta beslutet —), enligt vilket förklaringen till att Aalborg inte på nytt kunde ansluta sig till WCC år 1984 var att "Aalborg [hade] handlat i strid med avtalen". Kommissionen kunde således anse att uteslutningen av Aalborg ur WCC syftade till att bestraffa Aalborgs överträdelse av den dubbla regeln om respekt för hemmamarknader och om att i en allmän anda av samförstånd exportera sitt produktionsöverskott till länder utanför gemenskapen.

4569 Rätten tillägger att det, tvärtemot vad Dyckerhoff har gjort gällande, framgår av all denna dokumentation, särskilt av det i föregående punkt nämnda utdraget ur samtalet mellan Ciments français och Aalborg, att den påföljd som slutligen ålades Aalborg innebar att detta bolag helt enkelt uteslöts ur WCC och inte att bolaget uteslöts ur systemet för regelbundet utbyte av upplysningar om de stora exportmarknaderna.

4570 Tvärtemot vad CBR har hävdat innebär den omständigheten att medlemmarna i WCC fann det nödvändigt att den 24 juli 1986 hålla ett arbetsmöte som särskilt ägnades åt att undersöka möjligheterna att slå tillbaka mot en eventuell attack från Aalborgs sida på deras inhemska marknader och att det, efter detta möte, vid ett möte den 2 oktober 1986, slutligen beslöts att varje företag för sig skulle besvara Aalborgs attacker (punkt 39.11—39.13 i det ifrågasatta beslutet), inte att den bedömning som kommissionen presenterar i det ifrågasatta beslutet kullkastas i någon del. Tvärtom bekräftar det ovannämnda mötet, som särskilt ägnades åt att undersöka möjligheter att slå tillbaka för att förhindra en konkurrents inträde på de inhemska marknaderna, att WCC hade ett konkurrensbegränsande syfte.

4571 Vad för det andra beträffar uteslutningarna av Blue Circle och Alsen-Breitenburg ur WCC (punkt 39.14 och 39.15 i det ifrågasatta beslutet) har CBR, Dyckerhoff, Valenciana och Italcementi påstått att detta uteslutande förklaras av den omständigheten att det förstnämnda bolaget hade upphört att exportera vit cement till tredje länder medan det sistnämnda inte längre producerade vit cement.

4572 Det skall på nytt fastslås att den bevisning som kommissionen åberopar i det ifrågasatta beslutet formellt strider mot sökandenas ståndpunkt. Även om Blue Circle och Alsen-Breitenburg verkligen uteslöts, först tillfälligt och därefter definitivt, ur WCC — det förstnämnda bolaget för att det hade upphört att exportera vit cement, det sistnämnda bolaget för att det hade upphört med all produktion av vit cement (punkt 39.14 i det ifrågasatta beslutet), anges i Italcementis protokoll från mötet med WCC i januari 1984 (punkt 39.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2850—2852) följande: "[D]et är också osannolikt att det går att samarbeta med det brittiska företaget Blue Circle... och med Alsen-Breitenburg..., eftersom dessa två bolag köper produkter från Aalborg för leverans till sina utländska kunder." Vad beträffar Blue Circle innehåller protokollet från mötet i WCC den 19 juni 1986, efter att det i den punkt som ägnats åt "Tidigare medlemmars eventuella återkomst" anges att Blue Circles begäran om återinträde i WCC avslogs, eftersom inte en majoritet av medlemmarna stödde denna, två synpunkter (punkt 39.15 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9914—9920, särskilt 9920): "1) CBR har hänvisat till sina kontakter med Blue Circle (inställning till import från Aalborg till Skottland), 2) Ciments français anser att Aalborg levererar eller har levererat vit klinker till Blue Circle" (punkt 39.15 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9914—9920, särskilt 9920). Det framgår av dessa olika dokument att även om uteslutningen av Blue Circle och Alsen-Breitenburg ur WCC delvis följde av dessa båda bolags industriella och affärsmässiga beslut, motiverades den även av att dessa köpte vit cement av Aalborg för att leverera till sina utländska kunder och således gjorde sig till medbrottslingar, i övriga WCC-medlemmars ögon, till en överträdelse av den dubbla regeln om respekt för hemmamarknader och om kanalisering mot exporten i en allmän anda av samförstånd.

4573 Vad för det tredje beträffar relationerna mellan Blue Circle och Lafarge (punkt 39.16 i det ifrågasatta beslutet) har Dyckerhoff kritiserat kommissionen för att ha stött sig på det protokoll som sammanställts av Italcementi från WCC:s möte den 2 oktober 1984 (dokument nr 33.126/2815—2817) för att sluta sig till att principen om respekt för hemmamarknader tillämpats, medan upphovsmannen till protokollet inte kom från något av de två berörda företagen och dokumentet hänvisade till en person (Wiggins) som inte hade varit närvarande vid mötet i fråga. Dyckerhoff har dessutom påstått att bolaget inte kände till dokumentet innan det fick tillgång till det ifrågasatta beslutet.

4574 Denna argumentation skall underkännas.

4575 Rätten konstaterar först och främst att punkt 22 c i meddelandet om anmärkningar, vilket avser "fallet Blue Circle-Lafarge", innehåller följande utdrag ur "protokoll från mötet den 2.10.1984 upprättat av Italcementi":

"Wiggins, före detta sekreterare i WCC förhörde sig hos Balbo från Lafarge om leveranser av vit cement för Förenade kungariket. Balbo svarade att han kunde beakta förfrågan först efter att ha iakttagit redan ingångna avtal med Blue Circle."

4576 Denna passus i meddelandet om anmärkningar motsvarar praktiskt taget ord för ord innehållet i punkt 39.16 i det ifrågasatta beslutet. Dessutom visar det sig att det protokoll från WCC:s möte den 2 oktober 1984 som sammanställts av Italcementi (dokument nr 33.126/2815—2817) fanns i lådan (se ovan punkt 95). Dyckerhoff kan således inte göra gällande att bolaget fick vetskap om innehållet i detta dokument först genom det ifrågasatta beslutet.

4577 Kommissionen hade fog för sin slutsats att utdraget ur det dokument som återges i punkt 39.16 i det ifrågasatta beslutet visar att Lafarge hade för avsikt att gentemot Blue Circle iaktta den princip om "home markets" som avtalats inom WCC.

4578 Det faktum att Wiggins inte var närvarande vid WCC:s möte den 2 oktober 1984 och den omständigheten att protokollet från mötet inte härrör från något av de berörda företagen påverkar varken utdragets bevisvärde eller sannolikheten av de uppgifter det innehåller.

4579 Vad för det fjärde beträffar relationerna mellan Italcementi och Dyckerhoff (punkt 39.17 i det ifrågasatta beslutet) har Dyckerhoff även gjort gällande att bolaget fick kännedom om Italcementis promemoria av den 23 december 1987 med rubriken "Överväganden kring marknaden för vit cement" (dokument nr 33.126/3370—3375) först genom det ifrågasatta beslutet. Dyckerhoff har tillagt att Italcementi aldrig agerat till förmån för Dyckerhoff.

4580 Italcementi har å sin sida anfört att det, tvärtemot vad kommissionen har gjort gällande, inte av dess interna promemoria av den 23 december 1987 framgår att detta bolag hade ingått ett avtal om respekt för den tyska marknaden med Dyckerhoff, i enlighet med den påstådda regeln om respekt för hemmamarknader. Italcementi påstår sig självständigt och på grundval av ett strategiskt val ha beslutat att exportera vit cement enbart till angränsande länder, såsom Schweiz och Österrike, samt till utomeuropeiska länder, eftersom bolaget fann det svårt och olönsamt att exportera till andra europeiska marknader. Av dess promemoria av den 23 december 1987 framgår i själva verket att bolaget inte gentemot tredje man hade förbundit sig att avstå från export till Tyskland, eftersom det där också anges att bolaget avsåg att hjälpa det italienska bolaget Sebino att exportera cement till Tyskland. Italcementi har förklarat att dess stöd till Sebino i dess ansträngningar att komma in på den tyska marknaden syftade till att placera en del av denna italienska konkurrents utbud utanför Italcementis egna traditionella marknader.

4581 Såväl Dyckerhoffs som Italcementis argument skall underkännas.

4582 Rätten erinrar om att kommissionen i punkt 22 f i meddelandet om anmärkningar, vilken har rubriken "fallet Italcementi-Dyckerhoff", anför följande:

"Den 23.12.1987 förberedde företrädaren för Italcementi för marknadsdirektören ett dokument med rubriken 'Överväganden kring marknaden för vit cement'. I dokumentet görs bland annat en bedömning av de framtida möjligheterna på varje marknad, och med avseende på den tyska marknaden anges följande: 'I Tyskland har vi åtagit oss att inte direkt störa Dyckerhoff, men Sebino skulle där... med vårt stöd kunna placera en del av sin produktion, med kompensation i kvantitativt hänseende för oss i Österrike och Schweiz'."

4583 Denna passus i meddelandet om anmärkningar motsvarar praktiskt taget ord för ord innehållet i punkt 39.17 i det ifrågasatta beslutet. Dessutom visar det sig att Italcementis promemoria av den 23 december 1987 förekom i lådan (se ovan punkt 95). Dyckerhoff kan således inte göra gällande att bolaget fått vetskap om innehållet i detta dokument först genom det ifrågasatta beslutet.

4584 De två sökandena kan inte göra gällande att Italcementis beslut att inte exportera till Tyskland var följden av ett frivilligt strategiskt beslut, då en av företrädarna för Italcementi i ett dokument avsett för detta bolags marknadsdirektör (punkt 39.17 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3370—3375) har bekräftat följande: "I Tyskland har vi åtagit oss att inte direkt störa Dyckerhoff." Italcementis uppträdande gentemot Dyckerhoff grundade sig med nödvändighet i önskan att i de bilaterala relationerna iaktta den princip om uppdelning av hemmamarknader som beslutats inom ramen för WCC, där de två företagen var medlemmar. Hänvisningen i samma dokument till möjligheten för Italcementi att bistå Sebino för att det sistnämnda företaget skulle kunna placera en del av sin produktion i Tyskland kullkastar inte det faktum att Italcementi verkligen åtagit sig att gentemot Dyckerhoff respektera detta bolags inhemska marknad.

4585 För det sjätte har Dyckerhoff, Lafarge och Italcementi påstått att kommissionen fullständigt har felbedömt det funktionssätt och de särdrag som är typiska för marknaden för vit cement till skillnad från marknaden för grå cement (ett begränsat antal producenter, ett högre prisläge för produkten, transportkostnaders ringa inverkan, större priselasticitet samt en avsevärd efterfrågan från tredje länder).

4586 Även dessa argument skall underkännas. Av punkt 7 i det ifrågasatta beslutet framgår att kommissionen beaktade särdragen för produktion av vit cement (särskilda produktionskrav, utbudsstrukturen, självkostnadspris och försäljningspriser) vid sin slutsats att "vit cement utgör en annan marknad än marknaden för grå cement" (punkterna 7.2 och 11.1 i det ifrågasatta beslutet).

4587 Under alla förhållanden kullkastar de överväganden som avser särdragen hos marknaden för vit cement inte slutsatsen att WCC hade ett konkurrensbegränsande syfte, såsom framgår av bedömningen ovan i punkterna 4531—4544.

4588 Rätten fastslår avslutningsvis att producenterna själva vid olika tillfällen har medgivit att marknaderna för vit respektive grå cement inte var så avskärmade och oberoende som de nu har försökt göra gällande.

4589 I protokollet från WCC:s möten den 19 och den 20 juni 1986 anges följande (punkt 39.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9918):

"Det är således beslutat att det i Bryssel den 24 juli skall anordnas ett arbetsmöte inom WCC med följande tema: 'Vilka möjligheter finns det att slå tillbaka mot en eventuell attack från Aalborgs sida på våra inhemska marknader?' Åtgärderna kan omfatta även grå cement."

4590 I protokollet från arbetsmötet den 24 juli 1986 (punkt 39.12, dokument nr 33.126/9876—9883) finns ett antal avsnitt som visar att producenterna av vit cement utan tvekan lät bli att göra åtskillnad mellan marknaden för vit och marknaden för grå cement när det gällde att försvara de inhemska marknaderna:

"Dyckerhoff har meddelat att bolaget förlorat två kunder... som 'fått besök' av Aalborg och som givit efter för danskarnas argument... Till följd härav besökte de [Dyckerhoff] Ole Stevens Larsen och hotade med repressalier avseende grå cement på den danska marknaden... Lafarge: Vi får inte gömma oss. Man kan svårligen diskutera den vita utan att diskutera den grå... Leboeuf [Ciments français] hade inte befogenheter att diskutera grå cement, och vi behandlar inte det ämnet i dag, utan varje medlem skall återigen konsultera sin ledning för att få veta hur ett scenario baserat på en motattack med grå cement kan sättas samman, studeras och kanske även tillämpas."

4591 Italcementi har vidare förebrått kommissionen för att inte tillräckligt noga ha definierat den geografiska marknaden för vit cement.

4592 Italcementi har emellertid inte förebringat någon bevisning som gör det möjligt att bestrida kommissionens slutsats i punkt 11.7 i det ifrågasatta beslutet efter den analys som gjorts av

marknaden för grå cement och marknaden för vit cement gemensamt, nämligen att "Europa [utgjorde] den [geografiska] marknaden, bestående av en rad parallella och inbördes avhängiga marknader".

Systemet för utbyte av detaljerade upplysningar

4593 CBR, Dyckerhoff, Lafarge och Italcementi har anfört ett antal argument till stöd för sitt bestridande av att det samarbete som utgjordes av ett system för utbyte av upplysningar mellan medlemmarna i WCC var av konkurrensbegränsande beskaffenhet. De har anfört att de tillhandahållna uppgifterna — åtminstone de som avsåg gemenskapsmarknaderna — var av begränsad omfattning och mycket allmänna, att de inte innehöll affärshemligheter (vilka priser som verkligen tillämpades på marknaderna, rabatter och andra förmåner som beviljades kunderna med mera), inte heller uppgifter om omfattningen av varje enskild producents, tillika medlem i WCC, produktion vid enskilda anläggningar eller uppgifter om kostnader för transport, prospektering och bistånd. Vilka priser som tillämpades på gemenskapsmarknaderna skulle framgå av offentliga uppgifter till följd av den statliga kontroll som tillämpades i ett stort antal medlemsstater. Utbytet syftade enbart till att jämföra de nationella marknaderna med de utomeuropeiska marknaderna samt marknaderna för vit cement med marknaderna för grå cement, enbart i syfte att främja storexport. Dyckerhoff har tillagt att detta system inte kunde innebära en tillämpning av den påstådda regeln om respekt för hemmamarknader, eftersom det aldrig bevisats att någon sådan förelegat. Inte heller skulle det någonsin ha ingåtts något prisavtal inom WCC.

4594 Inledningsvis skall Dyckerhoffs argument om att det aldrig ingåtts något avtal om priser inom WCC underkännas. Kommissionen har i punkt 62 och i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet fastställt att det förelåg ett samordnat förfarande som omfattade ett system för utbyte av detaljerade upplysningar inom ramen för WCC, och inte att det förelåg ett avtal om priser.

4595 Rätten fastslår därefter att sökandenas olika argument inte är välgrundade. Den omfattande dokumentation som kommissionen återger i punkt 40 i det ifrågasatta beslutet, som för övrigt inte har varit föremål för någon invändning från sökandenas sida, intygar i själva verket att medlemmarna i WCC under sina möten regelbundet och fortlöpande utbytte detaljerade upplysningar om varje producent och varje land för sig, om alla aspekter på sin nuvarande och framtida affärspolicy, såväl inom som utanför gemenskapen, nuvarande och framtida produktionskapacitet samt realiserad produktion och försäljning på nationella marknader under den period som föregick varje möte och förväntad försäljning under den period som följde på mötet, aktuell nivå på export och förväntad försäljning, exportpriser samt priser på nationella marknader, för såväl vit som grå cement (nuvarande priser men ibland även ännu inte genomförda ändringar).

4596 Genom att delta i sådana möten har medlemmarna i WCC deltagit i en samordning i strid med artikel 85.1 i fördraget. Genom detta utbyte har de oavbrutet under flera års tid för varandra avslöjat sitt aktuella eller planerade affärsbeteende på gemenskaps- och exportmarknaderna och har på så sätt undanröjt osäkerheten kring sin aktuella eller framtida policy, och detta i syfte att åstadkomma konkurrensvillkor som inte motsvarar de normala villkoren på marknaden (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1852).

4597 Flera dokument visar nämligen att syftet med detta informationsutbyte var att samordna medlemmarnas affärspolicy, eftersom man ständigt eftersträvade en kollektiv ordning som garanterade stabiliteten och skyddet för de inhemska marknaderna för vit cement. Sålunda anför Valenciana följande i ett telexmeddelande av den 17 januari 1984 ställt till Italcementi (punkt 39.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2854): "Vår avsikt är att fortsätta att samarbeta med Italcementi, Dyckerhoff, Ciments français, Ciments Lafarge och CBR som vi gjort hittills genom att utbyta upplysningar och söka upprätthålla en stabil och lönsam marknad för samtliga företag". I sina slutsatser från mötet med WCC den 9 maj 1985 (punkt 39.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2796) understryker Ciments français å sin sida följande: "Vårt samarbete har gjort det möjligt att förhindra att den prisaggressivitet som råder på marknaden för grå cement når den vita cementen, och denna politik bör upprätthållas genom ett utökat utbyte av information och fortsatta kontakter mellan företagen." Avslutningsvis anfördes vid WCC:s möte den 26 maj 1988 (punkt 41 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9885—9887) följande: "CBR [bekräftar] att Aalborg är närvarande överallt på exportmarknaderna och alltid på lägre nivåer än våra."

4598 Rätten finner för övrigt — mot bakgrund av det i föregående punkt återgivna dokument nr 33.126/2796 och med hänsyn till att motsatsen inte har bevisats, vilket det åvilade de berörda parterna att göra — att de företag som har deltagit i detta informationsutbyte, och som har fortsatt att vara verksamma på marknaden, har utnyttjat de upplysningar som utbytts med konkurrenterna för att bestämma sitt beteende på marknaden. En sådan bedömning faller sig än mer naturlig med hänsyn till det faktum att ovannämnda informationsutbyte har skett regelbundet under en lång period (se i detta hänseende domen i det ovan i punkt 270 nämnda målet kommissionen mot Anic, punkterna 118 och 121, och domen i det ovan i punkt 155 nämnda målet Hüls mot kommissionen, punkterna 161 och 162).

4599 CBR har sökt åberopa domen av den 27 oktober 1994 i det ovan i punkt 420 nämnda målet Deere mot kommissionen (punkt 51) till stöd för sitt påstående att systemet för utbyte av upplysningar inom WCC var lagenligt. Bolaget har i detta sammanhang bestritt kommissionens påstående att marknaden för vit cement var en oligopolmarknad.

4600 CBR har emellertid inte förebringat någon bevisning till stöd för sin allmänna kritik av den beskrivning av utbudet på cementmarknaden (särskilt marknaden för vit cement) som kommissionen gör i punkt 12 i det ifrågasatta beslutet. Under dessa förhållanden kan bolaget

inte påstå sig ha stöd i domen av den 27 oktober 1994 i det ovan i punkt 420 nämnda målet Deere mot kommissionen för sitt försvar av systemet med ett regelbundet utbyte av information inom WCC såsom lagenligt.

4601 CBR har vidare sagt sig inte förstå hur informationsutbytet inom ramen för Cembureau kunde utgöra en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget enbart då det gjorde det möjligt att iaktta ett konkurrensbegränsande avtal, när samma utbyte inom ramen WCC kunde utgöra en överträdelse i sig.

4602 CBR:s argumentation ändrar dock inte den bedömning som har gjorts ovan i punkterna 4595—4598.

4603 Följaktligen hade kommissionen fog för sin slutsats att det samarbetssystem som avses i punkt 40 i det ifrågasatta beslutet "syfta[de] till att informera övriga om hur varje medlem [hade för avsikt] att uppträda på de olika gemenskapsmarknaderna och i samband med export samt skapa[de] ett system av solidaritet och ömsesidigt inflytande mellan de företag som del[tog], vilket syfta[de] till att samordna deras näringsverksamhet" (punkt 62.1 i det ifrågasatta beslutet).

Inverkan på handeln mellan medlemsstaterna

4604 CBR, Dyckerhoff, Lafarge och Valenciana har gjort gällande att kommissionen ställer dem till svars för handlingar som inte har påverkat handeln mellan medlemsstaterna.

4605 CBR anser inte att kommissionen har visat att samarbetet avseende export utanför gemenskapen, såsom det var utformat inom WCC, nämligen begränsat till ett utbyte av allmänna uppgifter och rekommendationer i fråga om pris vilka — som kommissionen har medgivit (punkt 40.5 i det ifrågasatta beslutet) — inte fick några konsekvenser, har kunnat påverka konkurrensen inom gemenskapen.

4606 Dyckerhoff har åberopat en promemoria från Italcementi avseende WCC:s möte den 6 och den 7 maj 1982 (fotnot 185 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2881) för att visa att de påstått konkurrensbegränsande avtalen och informationsutbytet inom WCC inte hade påverkat handeln inom gemenskapen i negativ riktning. Av promemorian framgår att de olika företag som där anges har haft mycket skiftande omsättning under tidsperioden 1980—1982, såväl avseende nationell handel som avseende export.

4607 Lafarge har gjort gällande att informationsutbytet avseende storexporten inte påverkade konkurrensen inom gemenskapen.

4608 Valenciana har kritiserat kommissionen för att denna begränsat sig till att i punkt 63 i det ifrågasatta beslutet förutsätta att WCC:s verksamhet påverkade handeln mellan medlemsstaterna, utan att förtydliga eller motivera detta påstående. Valenciana har också bestritt att handeln mellan medlemsstaterna verkligen skadats av WCC:s verksamhet.

4609 Dessa fyra sökandes argumentation skall underkännas.

4610 Rätten fastslår inledningsvis att kommissionen i två punkter i det ifrågasatta beslutet (punkt 63.1 och 63.2) förklarar hur den kommit till slutsatsen att den dubbla regeln om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering mot export å ena sidan och systemet med regelbundet informationsutbyte å andra sidan hade, eller åtminstone hade kunnat, påverkat handeln mellan medlemsstaterna:

"Regeln om hemmamarknaden och regeln om kanalisering mot export av produktionsöverskott till tredje länder syftar till att utesluta eller begränsa handeln mellan medlemsstaterna: Handeln mellan medlemsstaterna påverkas direkt och i avsevärd mån härav.

Systemet för informationsutbyte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna genom att det bidrar till genomförandet av avtal och samordnade förfaranden som har till syfte eller resultat att hindra eller begränsa handeln med vit cement mellan gemenskapens medlemsstater. Denna påverkan på handeln mellan medlemsstaterna följer också av den omständigheten att vart och ett av de företag som berörs av denna handel föranleds att definiera sin pris- och försäljningspolitik med hänsyn till övriga deltagande producenter, och följaktligen påverkas de naturliga handelsflödena mellan medlemsstaterna i avsevärd mån."

4611 Det ifrågasatta beslutet är således inte bristfälligt motiverat på denna punkt.

4612 Rätten erinrar därefter om att artikel 85.1 i fördraget, vilken förbjuder avtal och samordnade förfaranden som har till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen och som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna, inte kräver att det fastslås att sådana avtal eller samordnade förfaranden faktiskt har påverkat handeln på ett märkbart sätt, vilket i flertalet fall endast med svårighet kan bevisas. Vad som fordras är att det visas att avtalet eller det samordnade

förfarandet i fråga kan ha en sådan verkan. Villkoret att handeln mellan medlemsstaterna skall påverkas är således uppfyllt när det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att den fastslagna samverkan kan ha en direkt eller indirekt, faktisk eller potentiell inverkan på handelsflödet mellan medlemsstaterna (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1986). Med hänsyn till själva syftet med WCC (skydd för hemmamarknader och kanalisering av produktionsöverskott till tredje länder) och dess verksamhet (system för informationsutbyte) samt storleken på de företag som ingår i WCC (de största europeiska producenterna av vit cement) samt den rättsstridiga verksamhetens varaktighet (från år 1982 till år 1988), hade kommissionen fog för att anse att WCC:s verksamhet åtminstone hade kunnat påverka handeln mellan medlemsstaterna på ett märkbart sätt, såsom anges i det ifrågasatta beslutet.

4613 WCC och dess verksamhet har för övrigt verkligen påverkat handeln mellan medlemsstaterna.

4614 Italcementi har beslutat att inte exportera till Tyskland med hänsyn till sitt åtagande att "inte direkt störa Dyckerhoff [där]" (punkt 39.17 i det ifrågasatta beslutet) (se ovan punkt 4584).

4615 I sin promemoria med kommentarer till WCC:s möte den 3 oktober 1985 (punkt 39.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9961), anför CBR för sin del följande:

"Flertalet producenter av vit cement för en behaglig tillvaro inom sina gränser (Italcementi, Ciments français, Dyckerhoff. De sistnämnda har via Alsen utmanats en smula av Aalborg).

Iakttagandet av hemmamarknadsprincip passar oss illa, eftersom den innebär en faktisk begränsning av vår naturliga marknad i Benelux."

4616 Den promemoria från Italcementi från maj 1982 som åberopats av Dyckerhoff (se ovan punkt 4606) saknar relevans, eftersom de affärshändelser det återger härför sig till en period före den 6 maj 1982, då kommissionen har fastställt att den i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet fastslagna överträdelsen inleddes.

4617 Av ovanstående bedömning följer (punkterna 4531—4616) att den verksamhet som bedrivits inom bedrivits inom WCC, och som avses i det ifrågasatta beslutet, hade ett konkurrensbegränsande syfte och kunde påverka handeln mellan staterna på ett märkbart sätt. Det är således på goda grunder som kommissionen i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet har fastslagit att denna verksamhet strider mot artikel 85.1 i fördraget.

Sökandenas delaktighet i de överträdelser som avses i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet

4618 Oberoende av att de bestritt att det inom ramen för WCC:s verksamhet, såsom den beskrivs i det ifrågasatta beslutet, begåtts någon överträdelse av artikel 85.1 i fördraget har CBR, Dyckerhoff, Valenciana och Italcementi anfört flera argument för att bestrida att de deltagit i de överträdelser av artikel 7 som befunnits föreligga.

4619 CBR har gjort gällande att det inte skall påstås ha överträtt artikel 85.1 i fördraget, vare sig avsiktligt eller av oaktsamhet, eftersom bolaget hade anledning att tro att WCC:s verksamhet var lagenlig, mot bakgrund av kommissionens inställning år 1972 i ärendet "Cimbel", rörande en konkurrensbegränsande samverkan på området för storexport.

4620 Detta argument skall underkännas. Som kommissionen med rätta anför i sitt svaromål i mål T-25/95 har ingåendet av Cimbel-avtalet både klandrats och beivrats (kommissionens beslut 72/474/EEG av den 22 december 1972 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85.1 i EEG-fördraget (IV/243, 244, 245 — Cimbel) (EGT L 303, s. 24)). Under alla förhållanden kan CBR, som är en av grundarna av WCC och som har deltagit i olika möten inom WCC under vilka principen om respekt för hemmamarknaderna har åberopats, erinrats om eller tillämpats, inte göra gällande att ärendet Cimbel bibringat CBR berättigade förväntningar och att bolaget därför hade all anledning att tro att WCC och dess verksamhet hade lagenliga syften. Då de avtal och förfaranden som utgjordes av en uppdelning av hemmamarknaderna enligt artikel 85.1 c i fördraget var uttryckligen förbjudna, har CBR nödvändigtvis och med full kännedom om omständigheterna deltagit i verksamhet som bolaget inte kunnat undgå förstå att den var rättsstridig.

4621 Dyckerhoff har betonat att det spelat en blygsam roll på marknaden för vit cement (2 procent av världsmarknaden, 8 procent av den europeiska marknaden).

4622 Denna omständighet kullkastar emellertid inte det faktum att bolaget faktiskt deltagit i WCC:s rättsstridiga möten och verksamhet, vilket har fastslagits med stöd av den bevisning som kommissionen anger i punkterna 39 och 40 i det ifrågasatta beslutet.

4623 Dyckerhoff har även gjort gällande att dess exportverksamhet är omfattande (20 till 40 procent av dess produktion), och huvudsakligen riktad mot europeiska stater, för att visa att bolaget inte delade den uppfattning som hyses av de bolag från vilka de dokument härrör som kommissionen grundat sig på för att sluta sig till att WCC:s grundregel var respekt för hemmamarknader. Enligt vad Dyckerhoff känner till har regeln om respekt för hemmamarknader aldrig uppkommit vid WCC:s möten. Avslutningsvis var det fullständigt medvetet, helt självständigt och oberoende av någon som helst princip om respekt för hemmamarknader samt av rent ekonomiska skäl som bolaget avstod från att exportera till de zoner som

påverkades av andra europeiska producenter av vit cement på gemenskapsmarknaden med hänsyn till konkurrensförhållandena på marknaden för denna produkt.

4624 Dessa argument skall underkännas.

4625 Dyckerhoff deltog i grundandet av WCC. I denna egenskap förband sig Dyckerhoff nödvändigtvis att iaktta regeln om skydd för de inhemska marknaderna för medlemmarna i WCC, vilket var grundregeln för kommittén. Under WCC:s möte den 9 maj 1985, där Dyckerhoff deltog, erinrade deltagarna just om att "respekten för 'hemmamarknader' är ett nödvändigt villkor för deltagande i WCC eller i WCPC" (protokoll från WCC:s möte den 9 maj 1985, punkt 39.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2793—2798). Dyckerhoff har således inte anfört någon omständighet till stöd för att bolaget under detta möte öppet skulle ha tagit avstånd från nämnda regel. Under dessa förhållanden har kommissionen med rätta ansett att Dyckerhoff hade anslutit sig till den regel om respekt för hemmamarknader som var den förhärskande inom WCC (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkt 1353).

4626 Dyckerhoffs påståenden om att detta bolag har exporterat en avsevärd andel av sin produktion av vit cement till andra europeiska stater stöds inte av några konkreta omständigheter. Under alla förhållanden kan en sådan omständighet, inte ens om det antas att Dyckerhoffs uppträdande på marknaden inte hade varit förenligt med den regel som man kommit överens om inom WCC, inte fränta företaget dess fulla ansvar för att ha deltagit i den konkurrensbegränsande samverkan som fastslås i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet, eftersom bolaget aldrig under de möten inom WCC där det deltog öppet tog avstånd från denna regel, till vilken det anslöt sig då WCC grundades (se i detta avseende förstainstansrättens dom i det ovan i punkt 958 nämnda målet Tréfileurope mot kommissionen, punkt 85, och domarna av den 14 maj 1998 i mål T-310/94, Gruber och Weber mot kommissionen, REG 1998, s. II-1043, punkt 130, T-311/94, BPB de Eendracht mot kommissionen, REG 1998, s. II-1129, punkt 203, T-317/94, Weig mot kommissionen, REG 1998, s. II-1235, punkt 87, samt domen i det ovan i punkt 897 nämnda målet Mayr-Melnhof mot kommissionen, punkt 135).

4627 Valenciana har bestritt påståendet att det skulle ha varit delaktigt i det rättsstridiga uppträdande som fastslås i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet och har gjort gällande att det varken har antagit eller tillämpat regeln om respekt för hemmamarknaderna.

4628 Valenciana har inledningsvis gjort gällande att regeln om respekt för hemmamarknaderna inte antagits eller åberopats under de av WCC:s möten där bolaget varit närvarande. Valenciana har betonat att det inte varit närvarande vid åtta av de fjorton möten som ordnats av WCC under den omtvistade perioden, en frånvaro som enligt bolaget från fall till fall motiveras av att bolaget saknat intresse av de upplysningar som utbytts eller att det helt enkelt inte uppmanats att delta i mötena. Bolaget har gjort gällande att kommissionen inte har kunnat visa att bolaget verkligen erhållit protokoll från de möten inom WCC där det inte deltagit. Kommissionen har

följaktligen inte kunnat fastslå att Valenciana har anslutit sig till regeln om respekt för hemmamarknaderna enbart med stöd av att övriga medlemmar i WCC förklarat sig göra så vid WCC:s möten. Valenciana har särskilt framhållit ett utdrag ur ett protokoll som upprättats av CBR rörande mötet den 2 oktober 1986 (punkt 39.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9874 och 9875), där det anges att "SCF [Ciments français] är av den meningen att Spanien = lika farligt som Aalborg". Följaktligen har Valenciana gjort gällande att i dess fall var WCC endast en mötesplats för europeiska exportörer av vit cement där det skedde ett utbyte av uppgifter om export till tredje länder och diskuterades frågor som rörde hur europeiska producenter skulle skydda sina intressen gentemot rättsstridig import från tredje länder. Bolaget har avslutningsvis framhållit att det inte varit bland de företag som grundade WCC.

4629 Denna argumentation skall underkännas.

4630 Det skall erinras om att enligt protokollet från WCC:s möte den 9 maj 1985 uppstod åtagandet att respektera hemmamarknaderna som "ett nödvändigt villkor för deltagande i WCC eller i WCPC" (punkt 39.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2793—2798). Den omständigheten att utdraget härrör från protokollet från ett möte där Valenciana inte deltog fråntar det inte dess bevisvärde i förhållande till det spanska företaget. Det förefaller således vara ett villkor för tillgång till WCC att bolagen ansluter sig till principen om respekt för hemmamarknader och följderna därav, nämligen att produktionsöverskott i allmänt samförstånd kanaliseras mot export till tredje länder, och då Valenciana inte har bestritt att bolaget varit medlem i WCC, fastslår rätten att Valenciana vid sin anslutning nödvändigtvis åtog sig att respektera övriga medlemmars hemmamarknader.

4631 Vidare behandlades regeln om respekt för hemmamarknaderna vid det möte inom WCC den 3 oktober 1985 där Valenciana deltog. Av de allmänna slutsatserna i den promemoria med kommentarer som CBR upprättade efter det mötet framgår att "de aktuella medlemmarna sinsemellan iakttar vissa spelregler" tack vare vilka "flertalet producenter av vit cement för en behaglig tillvaro inom sina gränser" (punkt 39.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9958—9961).

4632 Avslutningsvis har Valenciana förvisso inte deltagit i alla WCC:s möten och Ciments français anförde vid mötet den 2 oktober 1986 att "Spanien [var] lika farligt som Aalborg". Det visar sig emellertid att Valenciana har fortsatt att delta i WCC:s möten till dess att den period under vilken överträdelsen i artikel 7 det ifrågasatta beslutet påstås ha förekommit löpt ut (se protokoll från WCC-mötet i Rom den 17 december 1987 (fotnot 185 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9888—9891) samt protokoll från WCC-mötet i Baden-Baden den 26 maj 1988 (punkt 41 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9885—9887)).

4633 Kommissionen har således med rätta ansett att Valenciana hade anslutit sig till den dubbla regeln om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering av produktionsöverskott

utanför gemenskapen från och med den 1 januari 1986 till och med den 26 maj 1988 (artikel 7). Det saknar i detta avseende betydelse att Valenciana, enligt egna påståenden, inte erhållit protokoll från de möten inom WCC där bolaget inte deltagit.

4634 Valenciana har även gjort gällande att kommissionen har gjort en felaktig bedömning genom att omvandla (punkt 61.4 i det ifrågasatta beslutet) det samordnade förfarandet rörande respekt för hemmamarknader till ett avtal (gemensam vilja) som enligt kommissionen kom till vid WCC:s möte den 21 maj 1984, medan det dokument som kommissionen stödjer denna slutsats på hänför sig till WCC:s möte den 9 maj 1985 där Valenciana inte deltog.

4635 Rätten fastslår att det dokument som kommissionen har åberopat inte är ett protokoll från WCC:s möte den 21 maj 1984 utan ett protokoll från dess möte den 9 maj 1985, vilket upprättats av Ciments français (punkt 39.2 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2793—2798), närmare bestämt ett utdrag ur det sistnämnda protokollet där det anges att "de erinrar om att respekten för 'hemmamarknader' är ett nödvändigt villkor för deltagande i WCC eller i WCPC". Denna felaktighet avseende de faktiska omständigheterna saknar emellertid betydelse. Valenciana deltog i mötet den 3 oktober 1985 där regeln om respekt för hemmamarknaderna kom upp (se den promemoria med kommentarer som CBR upprättade efter detta möte, punkt 39.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9958—9961). Då Valenciana inte har anfört någon omständighet som visar att bolaget vid nämnda möte gjorde någon form av reservation eller på något sätt förhöll sig negativt i detta hänseende, drar rätten slutsatsen att bolaget vid detta tillfälle anslöt sig till vad som vid den tidpunkten hade formats till en gemensam vilja, eller ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget och som syftar till att skydda hemmamarknader. Under alla förhållanden kan Valencianas argumentation inte överskugga det faktum att bolaget då det anslöt sig till WCC anammade principen om respekt för hemmamarknaderna och således anslöt sig till en rättsstridig konkurrensbegränsande samverkan som från den tidpunkt då överträdelsen anses ha inletts (den 1 januari 1986, då Spanien anslöt sig till gemenskapen) hade formen av ett avtal och inte ett samordnat förfarande.

4636 Valenciana har för det andra gjort gällande att det aldrig har tillämpat regeln om respekt för hemmamarknaderna, vilken kommissionen redogör för i punkt 39.6—39.17 i det ifrågasatta beslutet.

4637 Vad således beträffar uteslutningen av Aalborg ur WCC, har Valenciana gjort gällande att bolaget inte var närvarande vid de möten inom WCC där motåtgärder och sanktioner behandlades och/eller antogs för det danska företagets vidkommande (mötena den 4 januari och den 2 oktober 1984, den 19 juni, den 24 juli och den 2 oktober 1986). Valenciana har hänvisat till de dokument som nämns i punkt 39.11—39.13 i det ifrågasatta beslutet och anfört att vissa medlemmar för övrigt har uttryckt önskemål om att Valenciana inte skulle delta i åtgärderna. Bolaget har tillagt att även om det var närvarande vid mötena den 21 maj 1984 och den 3 oktober 1985 tillkännagav bolaget då bara att det motsatte sig en eventuell begäran om återinträde för Aalborg i WCC. Valenciana har dock anfört att Aalborg aldrig har begärt ett

sådant återinträde. Bolaget har också framhållit att de två mötena i fråga ägde rum innan Spanien anslöt sig till gemenskapen den 1 januari 1986.

4638 Det är korrekt att Valenciana inte har deltagit i följande möten:

— Möte i januari 1984 där det beslutades att skapa det nya WCC på grund av att det blivit omöjligt att fortsätta samarbetet med Aalborg (punkt 39.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2850 à 2852).

— Möte den 2 oktober 1984 där beslutet att inte låta Aalborg återinträda i WCC fastställdes (punkt 39.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2815—2817).

— Möten den 19 och den 20 juni 1986 där det beslutades att den 24 juli 1986 anordna ett seminarium som skulle ägnas särskilt åt att undersöka möjligheterna att vidta motåtgärder mot Aalborg (punkt 39.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9914—9920).

— Seminarium den 24 juli 1986 (punkt 39.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2751—2755 och 9876—9883).

— Möte den 2 oktober 1986 där medlemmarna i WCC beslutade att var och en för sig besvara Aalborgs attacker och att avslå Aalborgs begäran om återinträde i WCPC (punkt 39.13 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9874 och 9875 samt dokument nr 33.126/2737—2739).

4639 Inte desto mindre framgår det av en mängd omständigheter att Valenciana var inblandat i uteslutningen av Aalborg ur WCC och att bolaget stödde detta beslut.

4640 Inledningsvis tillkännagav Valenciana efter WCC:s möte den 13 september 1983, där deltagarna slog fast att Aalborg hade ökat sin produktionskapacitet och avsevärt sänkt sina priser trots sitt åtagande vid mötet den 31 maj 1983, att bolaget under sådana förhållanden inte längre hade för avsikt att delta i WCC:s möten och visade på så sätt sitt missnöje med Aalborgs

uppträdande i strid med gällande regler inom WCC (punkt 39.6 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2855—2858).

4641 Därefter deltog Valenciana den 13 mars 1984 i Paris i det första mötet med det nya WCC, där beslutet att tillfälligt utesluta Aalborg ur WCC fastställdes (punkt 39.8 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2842—2844).

4642 Valenciana deltog därefter i WCC:s möte den 21 maj 1984 där bolaget uttryckligen bekräftade sin vilja att inte låta Aalborg inträda i det nya WCC.

4643 I protokollet från detta möte förtydligas således (punkt 39.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2830—2832) under rubriken "1. De sex medlemmarnas inställning till Aalborg/BC/ABZ":

"Clemente underrättar närvarande medlemmar om att han inte har mottagit något officiellt svar från mottagarna av skrivelsen av den 19 mars 1984 som avsänts i de sex medlemmarnas namn. En rundfrågning ger vid handen att inte någon av WCC:s medlemmar önskar återuppta Aalborg i kommittén. VC [Valenciana] är inte intresserat av att se danskarna återinträda i WCC, eftersom dessa missbrukar den information de får då de fattar sina beslut. Ju senare de får tillgång till denna information desto bättre är det för oss. Vi får inte göra det enkelt för dem. För Bouffarul [företrädare för Valenciana] står det klart att WCC måste fortsätta utan Aalborg."

4644 Valencianas önskemål om att inte låta Aalborg återinträda i WCC bekräftas avslutningsvis av den promemoria med kommentarer som CBR upprättade efter WCC:s möte den 3 oktober 1985 i Milano (punkt 39.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9958—9961) där Valenciana deltog. I promemorian med kommentarer anges följande: "Samtliga nuvarande medlemmar motsätter sig att Aalborg tillåts återinträda, eftersom danskens [Aalborg] nuvarande ledning saknar deras förtroende."

4645 Det faktum att samtliga omständigheter härrör från tiden före den 1 januari 1986 hindrar inte att de beaktas för att fastställa att Valenciana anslöt sig till den sanktion som drabbade Aalborg och följaktligen att bolaget också anslöt sig till regeln om skydd för inre marknader, vilket var ett villkor för medlemskap i WCC.

4646 Den argumentation som Valenciana utvecklat för att förneka sin inblandning i uteslutningen av Aalborg ur WCC kan i vilket fall som helst inte kullkasta de objektiva slutsatser som dragits ovan i punkterna 4630—4632 i fråga om bolagets fortlöpande samtycke till den dubbla regel

om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering av produktionsöverskottet som i en anda av allmänt samförstånd gällde mellan medlemmarna i WCC.

4647 Vad därefter beträffar uteslutningen av Blue Circle och Alsen-Breitenburg har Valenciana gjort gällande att bolaget inte var inblandat i de åtgärder som vidtogs inom WCC gentemot dessa två företag.

4648 Rätten fastslår att även om Valenciana inte var närvarande vid WCC:s möte i januari 1984 där det fastslogs att det blivit omöjligt att samarbeta med Blue Circle och Alsen-Breitenburg, bland annat på grund av att dessa två företag hade köpt Aalborgs produkter för att leverera till sina utländska kunder (punkt 39.14 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2850—2852), framgår det av protokollet från WCC:s möten den 19 och den 20 juni 1986 (punkt 39.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9914—9920) att Valenciana motsatte sig att Blue Circle eventuellt skulle återvända till kretsen inom WCC vid mötet i Milano den 3 oktober 1985 där Valenciana deltog (dokument nr 33.126/2781—2784) samt att dess ståndpunkt beaktades vid mötena den 19 och den 20 juni 1986 för att vägra Blue Circle återinträde.

4649 Den argumentation som Valenciana utvecklat för att förneka sin inblandning i uteslutningen av Blue Circle och Alsen-Breitenburg ur WCC kan i vilket fall som helst inte kullkasta de objektiva slutsatser som dragits ovan i punkterna 4630—4632 i fråga om bolagets fortlöpande samtycke till den dubbla regel om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering av produktionsöverskottet som i en anda av allmänt samförstånd gällde mellan medlemmarna i WCC.

4650 Vad därefter beträffar relationerna mellan Blue Circle och Lafarge har Valenciana anfört att bolaget var frånvarande vid WCC:s möte den 2 oktober 1984 där dessa relationer behandlades.

4651 Rätten noterar att Valenciana faktiskt inte deltog i det möte inom WCC där relationerna mellan Blue Circle och Lafarge behandlades. Denna omständighet innebär emellertid inte att det inte skall anses visat att bolaget deltagit i avtalet och i de samordnade förfaranden som fastslås ha förelegat i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet, i samband med reglerna om respekt för hemmamarknaderna och kanalisering av produktionsöverskottet till export till tredje länder utanför gemenskapen. Att kommissionen nämner fallet med relationerna mellan Blue Circle och Lafarge innebär inte att kommissionen hade för avsikt att visa att samtliga medlemmar i WCC var delaktiga i Lafarges beslut att iaktta de regler som gällde inom WCC i sina relationer med Blue Circle, utan att peka på att den regel om respekt för hemmamarknader som beslutats inom WCC tillämpades i konkreta fall, bland annat i relationerna mellan Blue Circle och Lafarge.

4652 Vad sedan beträffar relationerna mellan Italcementi och Dyckerhoff har Valenciana förnekat varje inblandning i tillämpningen av regeln om respekt för hemmamarknaderna genom att framhålla att kommissionens beskrivning enbart vilar på innehållet i en promemoria av den 23 december 1987 från Italcementi, ett företag som Valenciana inte skulle ha något särskilt förhållande till.

4653 Rätten erinrar återigen om att kommissionens avsikt med att nämna relationerna mellan Italcementi och Dyckerhoff inte var att visa att samtliga medlemmar i WCC var inblandade i det åtagande som Italcementi gjort att inte störa Dyckerhoff i Tyskland. Dess avsikt var enbart att visa på den konkreta tillämpningen av den regel om respekt för hemmamarknader som beslutats inom WCC. Den argumentation som Valenciana utvecklat för att förneka sin inblandning i "fallet" Italcementi-Dyckerhoff, som beskrivs i punkt 39.17 i det ifrågasatta beslutet, kan därför i vilket fall som helst inte kullkasta de objektiva slutsatser som dragits ovan i punkterna 4630—4632 i fråga om bolagets fortlöpande samtycke till den dubbla regel om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering av produktionsöverskottet som i en anda av allmänt samförstånd gällde mellan medlemmarna i WCC.

4654 Valenciana har vidare bestritt att det på något sätt inom WCC deltagit i ett system för informationsutbyte som skulle ha till syfte att skapa solidaritet mellan medlemmarna i WCC. Valenciana har därför anmärkt att vissa medlemmar inte visade bolaget lika mycket förtroende som de visade andra bolag (CBR:s promemoria av den 24 juli 1986, dokument nr 33.126/9884).

4655 Rätten fastslår dock att den misstänksamhet som medlemmarna i WCC visade gentemot Valenciana särskilt grundade sig i att dess företrädare, Boffarul och Manglano, ansågs ha en föga tillförlitlig ställning, samt det faktum att "spanjorerna inte hade lätt för att uttrycka sin åsikt eller ta ställning" (se dokument nr 33.126/9882, som nämns i punkt nr 39.12 i det ifrågasatta beslutet). Det faktum att Valenciana inte åtnjöt förtroende framgick huvudsakligen vid de diskussioner som försiggick vid det särskilda arbetsmöte som WCC höll den 24 juli 1986 och som ägnades åt möjliga försvarsstrategier gentemot Aalborg (punkt 39.12 i det ifrågasatta beslutet). Däremot framgår det inte av de dokument som ingivits till rätten för bedömning att denna avsaknad av förtroende också skulle röra kvaliteten på de uppgifter som Valenciana tillhandahöll vid WCC:s möten.

4656 Valencianas uttryckssätt i dess telexmeddelande till Italcementi av den 17 januari 1984 (punkt 39.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2854) speglar dess vilja att fortsätta att tillsammans med övriga medlemmar i WCC delta i det system för informationsutbyte som inrättats inom WCC.

4657 Under alla omständigheter har Valenciana bestritt att bolaget regelbundet, under den period som överträdelsen påstås ha fortgått för dess del enligt artikel 7 i det ifrågasatta beslutet, tillhandahållit och mottagit information om olika ämnen som omfattas av det samarbete som inrättats inom WCC.

4658 Kommissionen har således med rätta fastslagit att Valenciana har deltagit i det fortlöpande samordnade förfarandet rörande informationsutbyte som avses i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet.

4659 Följaktligen hade kommissionen fog för att fastslå att Valenciana inom ramen för WCC hade deltagit i olika överträdelser enligt vad som fastställs i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet. Det skall emellertid ändå i samband med bedömningen av lagenligheten av artikel 10, rörande de böter som ålagts företagen med anledning av de överträdelser som avses i artikel 7, prövas om den argumentation som Valenciana utvecklat i andra hand, enligt vilken bolaget endast i ringa utsträckning varit inblandat i de överträdelser som fastslås i artikeln, är välgrundad se nedan punkterna 4992 och 4997—5004).

4660 Italcementi har för sin del sökt exkulpera sig genom att åberopa att det endast hade ett marginellt intresse av exporten av vit cement mellan gemenskapens medlemsstater. Bolaget har tillagt att det inte hade något särskilt intresse av att skydda sig mot eventuell import till Italien.

4661 Detta argument skall underkännas.

4662 Italcementi var bland de medlemmar som grundade WCC, "en klubb bestående av europeiska producenter av vit cement vilka sysslade med export" (punkt 38.1, dokument nr 33.126/4454, 4466, 4467 och 9962—9966) i det ifrågasatta beslutet), vilket motsäger dess påstående att bolaget saknade intresse av handeln med vit cement inom gemenskapen.

4663 Vidare speglar Italcementis interna promemoria av den 23 december 1987 (punkt 39.17 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/3370—3375) bolagets intresse för vissa gemenskapsmarknader, särskilt Tyskland, där bolaget emellertid hade åtagit sig att inte direkt störa Dyckerhoff, i enlighet med principen om respekt för WCC:s medlemmars hemmamarknader (se ovan punkt 4584).

4664 Det framgår avslutningsvis av kommissionens argumentation i det ifrågasatta beslutet att Italcementi har varit närvarande vid olika möten inom WCC där principerna om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering mot export till tredje länder befästes och upprepades. Italcementi har självt i sitt protokoll från WCC:s möte den 2 oktober 1986 framhållit att "Leboeuf tog tillfället i akt att erinra om respekten för de nationella marknaderna" (punkt 39.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2737—2739). Italcementi har således inte lämnat någon uppgift som visar att bolaget öppet tog avstånd från det konkurrensbegränsande syfte som genomsyrade WCC. Sökanden har inte heller lämnat några uppgifter som visar att samarbetet inom WCC inte påverkade dess beteende på marknaden. Kommissionen hade

således grund för att anse att Italcementi hade visat att det anslutit sig till och stött de olika rättsstridiga avtal och förfaranden som fastslås i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet (se i detta hänseende den rättspraxis som nämns ovan i punkterna 1353 och 1671).

4665 Italcementi har tillagt att bolaget inte engagerade sig särskilt mycket i behandlingen av det problem som orsakats av Aalborg och att det till och med motsatte sig Aalborgs uteslutning ur WCPC, vilket skulle framgå av den skrivelse som dess företrädare tillställde Aalborgs marknadsdirektör den 11 augusti 1986 (dokument nr 33.126/2756).

4666 Av det dokument som ingivits av Italcementi framgår på sin höjd att detta bolag inte var positivt inställt till att utesluta Aalborg ur WCPC, vilket bekräftas dels av ett utdrag ur ett protokoll av WCC:s möte den 24 juli 1986 som upprättats av CBR (punkt 39.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9883) där det anförs att "...vad beträffar frågan huruvida danskarna och Blue Circle skall tillhöra WCPC har Clemente gjort förtydligandet att han inte är positivt inställd till att utesluta dem men att han ändå ansluter sig till majoritetens beslut", dels av Italcementis protokoll från WCC:s möte den 2 oktober 1986 (punkt 39.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2737—2739).

4667 Dessa olika dokument innehåller däremot ingen uppgift om hur Italcementi förhållit sig till uteslutningen av Aalborg ur WCC.

4668 Det framgår tvärtom av den dokumentation som kommissionen hänvisar till i punkt 39 a i det ifrågasatta beslutet att Italcementi har deltagit i olika möten inom WCC från år 1983 till år 1984, där WCC:s medlemmar beslutade att först tillfälligt, därefter slutgiltigt, utesluta Aalborg ur WCC, samt i möten inom WCC år 1986 där man övervägde olika motåtgärder mot Aalborg. Bland dessa handlingar skall ett utdrag ur protokollet från WCC:s möte den 21 maj 1984 framhållas (punkt 39.9 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2830—2832, som nämns i punkt 39.9 i det ifrågasatta beslutet) som i följande ordalag återger den inställning som Clemente, företrädare för Italcementi i WCC, givit uttryck för: "Clemente är helt överens med närvarande medlemmar och anser för sin del också att det vore olämpligt att låta Aalborg återinträda i WCC."

4669 Italcementi var således fullständigt inblandat i samtliga beslut som WCC fattade gentemot Aalborg. Bolagets argumentation på denna punkt kan i vilket fall som helst inte kullkasta de objektiva slutsatser som dragits ovan i punkterna 4662—4664 i fråga om bolagets fortlöpande samtycke till den dubbla regel om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering av produktionsöverskottet till tredje land som i en anda av allmänt samförstånd gällde mellan medlemmarna i WCC.

Huruvida de omständigheter som åberopas i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet är preskriberade

4670 Dyckerhoff har anfört att eftersom beslutet att genomföra undersökningar delgivits i april 1989 finns det skäl att med stöd av artikel 1.1 b i förordning nr 2988/74 (se ovan punkt 1964) anse de omständigheter som är hänförliga till tiden före den 20 april 1984 som preskriberade.

4671 Italcementi har påpekat att kommissionen i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet bland annat ställer medlemmarna i WCC till svars för att de deltagit i ett samordnat förfarande och ett avtal om respekt för hemmamarknaderna. Av kommissionens presentation av de faktiska omständigheterna i punkt 39 i det ifrågasatta beslutet drar bolaget slutsatsen att den verksamhet som medlemmarna i det tidigare WCC ägnade sig åt skulle utgöra det fastslagna samordnade förfarandet, medan medlemmarna i det nya WCC skulle ha ingått det fastställda avtalet. Det är enligt bolaget fråga om två klart åtskilda överträdelser som kommissionen inte kunde anse utgöra en enda och fortlöpande överträdelse (punkt 61.4 i det ifrågasatta beslutet). Bolaget anser således att det skall fastslås att de omständigheter som är hänförliga till det tidigare WCC, eller de omständigheter som är hänförliga till tiden före januari 1984, i enlighet med artikel 1 i förordning nr 2988/74 skall anses vara preskriberade.

4672 Denna argumentation skall underkännas.

4673 Tvärtemot vad Italcementi har gjort gällande har kommissionen inte ansett att det samordnade förfarandet om respekt för hemmamarknaderna hade övergått i ett avtal då det nya WCC i januari 1984 efterträdde det tidigare. Kommissionen anför i det ifrågasatta beslutet att det samordnade förfarandet övergår i ett avtal vid det av WCC:s möten där medlemmarna erinrade om att respekten för "hemmamarknaderna" var ett nödvändigt villkor för deltagande i WCC och WCPC (punkterna 39.2 och 61.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/2793—2798).

4674 Det framgår i detta hänseende av den dokumentation som kommissionen hänvisar till i punkterna 38—41 i det ifrågasatta beslutet att samtliga de omständigheter som lagts till grund för fastställelsen av dels ett samordnat förfarande, dels ett därpå följande avtal, avser en fortlöpande överträdelse i den mening som avses i artikel 1.2 i förordning nr 2988/74, vilken under hela den tidsperiod som överträdelsen varat enligt artikel 7 i det ifrågasatta beslutet har haft ett konkurrensbegränsande syfte, nämligen respekt för hemmamarknaderna och kanalisering av produktionsöverskott till marknader utanför gemenskapen. Det framgår således otvetydigt av det utdrag av protokollet från WCC:s möte den 9 maj 1985 som citeras i föregående punkt och på vilket kommissionen grundat sin slutsats att det samordnade förfarandet övergick i ett avtal, att såväl det samordnade förfarandet före denna tidpunkt som den gemensamma viljan efter densamma hade samma konkurrensbegränsande syfte. Den omständigheten att kommissionen har fastslagit att den konkurrensbegränsande samverkan först utgjordes av ett samordnat förfarande för att sedan övergå i ett avtal hindrar inte att de rättsstridiga omständigheter som fastslagits i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet skall anses ha fortsatt att föreligga från och med den 6 maj 1982 till och med den 26 maj 1988. Dessa omständigheter, vars preskriptionsfrist hade börjat löpa den 26 maj 1988 enligt artikel 1.2 i förordning nr 2988/74, hade således inte preskriberats vid den tidpunkt då kommissionen utförde sina undersökningar, det vill säga från och med april 1989.

Insyn i akten

4675 Varken Valenciana eller Italcementi har gjort gällande att de under det administrativa förfarandet inte fått kännedom om de omständigheter som läggs dem till last i punkterna 38—41 i det ifrågasatta beslutet i samband med de överträdelser som fastställs i artikel 7. Dyckerhoffs påståenden på denna punkt har redan underkänts (se ovan punkterna 4573, 4575, 4576, 4579, 4582 och 4583).

4676 Vad beträffar de uppgifter som är till dess fördel har Valenciana och Italcementi ingivit ett antal yttranden med stöd i dokument som bolagen fått tillgång till genom åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 i fråga om insyn i akten (se ovan punkterna 164 och 168).

4677 I sin inlaga av den 10 februari 1997 hänvisar Valenciana till statistik från SFIC över fransk import av cement för år 1985 (dokument nr 33.126/14956—14962) där det framgår att de spanska producenterna exporterade 36 ton vit cement till den franska marknaden år 1985. Av statistiken framgår enligt Valenciana att de tyska, italienska och brittiska företagen gjort detsamma. Dessutom framgår det av SFIC:s statistik över fransk import för år 1987 (dokument nr 33.126/14964) att Tyskland, Italien, Förenade kungariket och Nederländerna också exporterade vit cement till den franska marknaden år 1987. Dessa dokument, som samtliga intygar att det förekommit viss export av vit cement till länder inom gemenskapen, skulle således visa att WCC inte syftade till att skydda sina medlemmars inhemska marknader.

4678 Rätten erinrar emellertid om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar (punkterna 21—23 och 63—65) och i det ifrågasatta beslutet (punkterna 38—41 och 61—63) inte har stött sig på statistik som visar att handeln med vit cement mellan medlemsländerna i gemenskapen var särskilt liten utan på direkta skriftliga bevis, för att fastställa de överträdelser som anges i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet och att bland annat Valenciana deltagit i dessa överträdelser.

4679 Kommissionen har för övrigt inte på något ställe i meddelandet om anmärkningar eller i det ifrågasatta beslutet gjort gällande att de överträdelser som begåtts inom ramen för WCC satte stopp för all export av vit cement inom gemenskapen. Kommissionen har enbart fastställt att syftet med WCC var att skydda de inhemska marknaderna.

4680 De dokument från SFIC som Valenciana fick tillgång till genom de åtgärder för processledning som beslutades den 2 oktober 1996 kastar inte något nytt ljus över den skriftliga bevisning som kommissionen stött sig på för att fastställa inte bara att det förekommit överträdelser enligt vad som anges i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet, utan även att Valenciana varit delaktigt däri. De visar enbart att det förekommit export av vit cement inom gemenskapen, utan att peka ut

enskilda företag som exportörer. Vad särskilt beträffar Valencianas deltagande i de överträdelser som befunnits ha förekommit inom WCC, visar SFIC:s dokument avseende år 1985 (dokument nr 33.126/14956—14962) att importen av vit cement från Spanien uppgick till högst 36 ton. Valenciana har emellertid inte anfört någon omständighet till stöd för att det skulle ha varit fråga om dess egen export. Vidare innehåller SFIC:s dokument avseende år 1987 (dokument nr 33.126/14964) inte ens någon uppgift om spansk export till Frankrike.

4681 Under dessa förhållanden hade SFIC:s statistik över fransk import av cement för år 1985 och år 1987 inte kunnat vara av nytta för Valenciana i dess försvar avseende den anmärkning som återges i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet.

4682 Valenciana hänför sig i sin inlaga av den 22 december 1997 vidare till en intern promemoria från Ciments français (dokument nr 33.126/4464 och 4465). Denna promemoria skulle bekräfta att bolaget inte har tillämpat någon regel om respekt för inhemska marknader. Det framgår enligt bolaget av promemorian att Valenciana exporterade vit cement till gemenskapsmarknaden. Vidare visar promemorian att Valenciana började delta i WCC:s arbete först efter det att dess medlemmar beslutat att utesluta Alsen-Breitenburg, Aalborg och Blue Circle. Valenciana skulle därför inte ha deltagit i genomförandet av någon av de åtgärder om vilka kommissionen har dragit slutsatsen (punkt 61.3 i det ifrågasatta beslutet) att "överträdelsen av denna regel verkligen beivrades".

4683 Rätten fastslår att promemorian, för Valencianas vidkommande, innehåller uppgiften "kapacitet om 500 kt", och vad Spanien angår "350—400 kt" samt orden "inre marknaden". Inget tyder emellertid på att den andra uppgiften avser Valencianas export till gemenskapsländer. Vidare hade de kommentarer som Valenciana hade kunnat anföra under det administrativa förfarandet med stöd av dokument nr 33.126/4464 och 4465, för att bestrida att det deltagit i uteslutningen av Aalborg, Blue Circle och Alsen-Breitenburg ur WCC, inte kunnat kullkasta de objektiva slutsatser som redovisas ovan i punkterna 4639—4643 och 4648, av vilka det framgår att Valenciana var inblandat i åtgärderna. Under alla förhållanden kastar de omständigheter som Valenciana nu anfört inte nytt ljus över de direkta skriftliga bevis (se ovan punkterna 4630—4632) som visar att Valenciana på marknaden för vit cement hade anslutit sig till den princip om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering av produktionsöverskott som avses i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet. Tvärtom bekräftar Ciments français interna promemoria (dokument nr 33.126/4464 och 4465), som åberopats av Valenciana, bara vad kommissionen fastställt i meddelandet om anmärkningar och i det ifrågasatta beslutet, eftersom det där anges att WCC:s princip var att "exportera produktionsöverskottet" och att "inte röra vid inhemska marknader". Promemorian bekräftar även att Valenciana deltog i WCC:s möten: "I teorin är Manglano chef, men i praktiken är det Boffarul som är chef."

4684 Av detta följer att Ciments français promemoria (dokument nr 33.126/4464 och 4465) inte hade kunnat vara användbart för Valenciana i dess försvar mot de anmärkningar som avses i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet.

4685 Avslutningsvis har Valenciana, i sitt yttrande av den 22 december 1997, åberopat en intern promemoria från CBR av den 4 maj 1987 (dokument nr 33.126/10209—10211). Av denna framgår att bolaget exporterade vit cement till gemenskapsmarknaden. Detta skulle således vara bevis för att bolaget aldrig hade tillämpat regeln om skydd för de inhemska marknaderna för vit cement.

4686 Rätten fastslår emellertid att promemorian i fråga endast anger att "Valenciana och Aalborg fortsatte att öka de bulkmängder som de exporterade". I promemorian anges inte närmare att exporten var avsedd för de europeiska marknaderna, eller särskilt för övriga WCC-medlemmars marknader. Under alla förhållanden hade de kommentarer som Valenciana hade kunnat göra med utgångspunkt i promemorian inte kunnat kasta nytt ljus över de direkta skriftliga bevis som kommissionen med rätta stött sig på för att i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet fastslå att det spanska företaget hade anslutit sig till den regel om respekt för hemmamarknader som medlemmarna i WCC tillämpade sinsemellan.

4687 I sitt yttrande av den 26 november 1997 åberopar Italcementi ett antal dokument från CBR av vilka skulle framgå att detta bolag avsatte sin produktion av vit cement i andra länder inom gemenskapen (dokument nr 33.126/8519 och följande (sic), särskilt 8540, 8969, 8970, 8424, 8425 et 8431). Av andra dokument (dokument nr 33.126/6938 och 6943, samt dokument nr 33.322/2017) framgår enligt bolaget att de åtgärder som vidtogs för att hantera importen av vit cement mellan gemenskapens medlemsstater innebar att repressalier eller andra omedelbara åtgärder vidtogs, men inte i något fall skulle dessa ha inneburit att den påstådda principen om respekt för hemmamarknader hade gjorts gällande. Dessa dokument skulle göra det möjligt för Italcementi att bestrida att det förekommit någon princip om respekt för hemmamarknader inom sektorn för vit cement, eller åtminstone att denna varit verkningsfull.

4688 Rätten erinrar om att flera av de dokument som Italcementi åberopat (dokument nr 33.126/8519 och 8540, och dokument nr 33.322/2017) hänför sig till omständigheter som inträffat efter den tidsperiod då överträdelsen skedde (maj 1982—maj 1988), enligt vad kommissionen fastslagit i det ifrågasatta beslutet. Dessa dokument saknar således relevans för de anmärkningar som riktats mot Italcementi i samband med WCC.

4689 Under alla förhållanden kan de kommentarer som Italcementi hade kunnat göra med utgångspunkt i de åberopade dokumenten, om bolaget hade fått tillgång till dem under det administrativa förfarandet, inte kasta nytt ljus över alla de direkta skriftliga bevis som kommissionen lagt till grund för sin fastställelse av att det fanns en princip om respekt för hemmamarknader som medlemmarna i WCC, däribland Italcementi, tillämpade sinsemellan samt att denna princip tillämpades i ett visst antal särskilda fall (punkterna 21—23, 63 och 64 i meddelandet om anmärkningar, punkterna 38—40 och 61—63 i det ifrågasatta beslutet).

4690 Avslutningsvis har kommissionen aldrig gjort gällande att principen om respekt för hemmamarknader, som medlemmarna i WCC tillämpade sinsemellan på marknaden för vit cement, hade lett till att all handel med vit cement mellan staterna, och även mellan WCC-medlemmarnas hemmamarknader undanröjdes. Kommissionen har ställt WCC till svars för dess konkurrensbegränsande syfte (punkt 61.1 i det ifrågasatta beslutet) och tillagt att den hade direkta bevis på att principen hade tillämpats vid ett eller annat tillfälle och att vissa medlemmar i WCC har ställts till svars för att ha överträtt samma regel (punkt 61.3 i det ifrågasatta beslutet).

4691 Följaktligen hade inte någon av de synpunkter från Valenciana och Italcementi som behandlas ovan i punkterna 4676—4690 på minsta vis kunnat ändra utgången i det administrativa förfarandet. Dessa sökande har således inte visat att deras rätt till försvar har åsidosatts under det administrativa förfarandet.

Allmänna slutsatser

4692 Av det anförda (se ovan punkterna 4519—4691) följer att kommissionen hade fog för att i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet fastslå att "[Italcementi, Dyckerhoff, Lafarge, Ciments français, CBR], från och med den 6 maj 1982 till och med den 26 maj 1988, och [Valenciana], från och med den 1 januari 1986 till och med den 26 maj 1988, [hade] överträtt artikel 85.1 i EG-fördraget, genom att — inom ramen för WCC — ha deltagit i ett samordnat förfarande och i ett avtal om iakttagande av principen om hemmamarknaden, samt i ett fortlöpande samordnat förfarande om kanalisering av produktionsöverskott till export till tredje länder, i ett fortlöpande samordnat förfarande om utbyte av detaljerade upplysningar om de enskilda företagens produktionskapacitet, produktion, inhemsk försäljning och export, inhemska priser för vit cement och för grå cement samt för export".

4693 Talan kan därför inte bifallas på någon av de här prövade grunderna.

XIV — *Den grund som avser att föreläggandet i artikel 8 i det ifrågasatta beslutet är olagligt*

4694 I artikel 8 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen förelagt "[d]e i artiklarna 1—7 nämnda företagen [att] omedelbart upphöra med de överträdelser som avses i dessa artiklar (om detta inte redan gjorts) och [att] i framtiden, på marknaderna för vit och grå cement, avstå från varje form av avtal eller samordnat förfarande som kan ha samma eller ett liknande syfte, inklusive varje utbyte av hemliga affärsuppgifter som avser att kontrollera efterlevnaden av varje uttryckligt eller outtalat avtal eller varje samordnat förfarande som avser en uppdelning av marknaderna i gemenskapen".

4695 Lagenligheten av föreläggandet har bestritts av FIC (T-30/95), som har gjort gällande faktiska fel och felaktig rättstillämpning, av Aalborg (T-44/95), som har gjort gällande att artikel 85.1 i fördraget har åsidosatts, och av Halkis (T-104/95), som har gjort gällande att artiklarna 85.1 och 190 i fördraget har åsidosatts.

4696 FIC har gjort gällande att det skall fastställas att föreläggandet i fråga inte berör sammanslutningen och inte hindrar den från att utbyta statistik med Cembureau. FIC menar att kommissionen implicit har medgivit att sammanslutningarna inte har gjort sig skyldiga till några egna överträdelser, vilket talar mot att den skulle ha valt att ställa dem till svars för de överträdelser som nämns i det ifrågasatta beslutet och att ålägga dem särskilda böter. Om förstainstansrätten däremot skulle anse att artikel 8 berör FIC, skall bestämmelsen ogiltigförklaras på grund av bristfällig motivering. Kommissionen har nämligen inte förklarat varför den har kvalificerat sammanslutningen som ett "företag".

4697 FIC har framhållit att föreläggandet är riktat direkt mot Cembureaus och därmed branschorganisationernas statistiska verksamhet och i framtiden skulle kunna hindra denna verksamhet, men att kommissionen inte har förklarat varför den har förbjudit verksamheten, som överensstämmer med kommissionens beslutspraxis och rättspraxis på området.

4698 Förstainstansrätten konstaterar att föreläggandet i artikel 8 i det ifrågasatta beslutet inte är riktat mot företagssammanslutningarna, vilka inte heller nämns i övervägandena angående detta föreläggande (punkt 64). Detta konstaterande påverkar emellertid inte bedömningen ovan i punkterna 1343—1372, 1400, 1401, 1458—1755 och 4063—4065 av kommissionens beslut att fastställa att FIC deltog i de överträdelser som avses i artiklarna 1, 2.1 och 2.2 i det ifrågasatta beslutet.

4699 Vidare konstaterar förstainstansrätten att artikel 8 i det ifrågasatta beslutet, såsom kommissionen bekräftade under det skriftliga förfarandet i mål T-30/95, inte förbjuder utbytet av statistiska uppgifter mellan medlemsorganisationerna i Cembureau och mellan dessa och Cembureau, eftersom detta utbyte av statistik inte syftar till att underlätta kontrollen eller genomförandet av avtal eller samordnade förfaranden som har samma eller liknande syfte som de överträdelser som avses i det ifrågasatta beslutet.

4700 Aalborg anser att föreläggandet i artikel 8 i det ifrågasatta beslutet har ett så allmänt teoretiskt innehåll att det inte utgör ett formellt beslut i den mening som avses i förordning nr 17 (se ovan punkt 2). Enligt Aalborg är det omöjligt för företaget att följa föreläggandet, eftersom det inte anges hur man skall säga upp ett avtal som man inte är part i. Halkis har anfört att företaget inte kan föreläggas att upphöra med överträdelser som det aldrig har begått.

4701 Förstainstansrätten erinrar om att enligt artikel 3.1 i förordning nr 17 kan kommissionen, när den konstaterar en överträdelse av bland annat bestämmelserna i fördragets artikel 85.1, förelägga de berörda företagen att upphöra med överträdelsen.

4702 I punkt 64 i det ifrågasatta beslutet hänvisas uttryckligen till denna bestämmelse i förordning nr 17.

4703 Vidare anförs följande:

"Det stora flertalet av företagen har förnekat de flesta överträdelserna av artikel 85.1. Även om ett rätt begränsat antal företag har upplyst kommissionen om att de har vidtagit åtgärder som förbjuder deras anställda att delta i möten eller att ta kontakt med företrädare för andra företag i kommersiella frågor, är kommissionen inte säker på att de överträdelser som beskrivs i punkterna 45, 46, 47, 49—50, 53, 55—56 och 61—62 verkligen har upphört. Kommissionen är inte heller säker på att de samordnade förfarandena inom EPC inte fortsätter inom den nya CDICT-kommittén.

Följaktligen måste kommissionen inte endast konstatera att det har skett överträdelser, utan även förelägga företagen att upphöra med dem."

4704 Förstainstansrätten konstaterar att tillämpningen av artikel 3.1 i förordning nr 17 kan föranleda ett förbud mot att fortsätta med vissa verksamheter och förfaranden eller att upprätthålla förhållanden, om dessa har konstaterats vara rättsstridiga, men även mot att i framtiden ägna sig åt ett liknande agerande (se bland annat domen i de ovan i punkt 734 nämnda PVC-målen, punkt 1249).

4705 Eftersom artikel 3.1 i förordning nr 17 dessutom skall tillämpas med beaktande av den konstaterade överträdelsen, har kommissionen befogenhet att fastställa omfattningen av de berörda företagens förpliktelser i syfte att få nämnda överträdelse att upphöra. Sådana förpliktelser för företagen får emellertid inte överskrida gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet, närmare bestämt att företagen åter skall agera i enlighet med de regler som har överträtts (domstolens dom av den 6 april 1995 i de förenade målen C-241/91 P och C-242/91 P, RTE och ITP mot kommissionen, REG 1995, s. I-743, punkt 93, samt domen i de ovan i punkt 734 nämnda PVC-målen, punkt 1250).

4706 I artikel 8 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen förelagt de företag som nämns i artiklarna 1—7 att omedelbart upphöra med de överträdelser som avses i dessa bestämmelser.

Vidare har den förelagt samma företag att i framtiden, på marknaderna för vit och grå cement, avstå från varje form av avtal eller samordnat förfarande som kan ha samma eller ett liknande syfte, inklusive varje utbyte av hemliga affärsuppgifter som avser att kontrollera efterlevnaden av varje uttryckligt eller outtalat avtal eller varje samordnat förfarande som avser en uppdelning av marknaderna i gemenskapen.

4707 Det är uppenbart att sådana föreläggande omfattas av kommissionens befogenheter enligt artikel 3.1 i förordning nr 17.

4708 Kommissionen har således gjort en riktig bedömning när den har fastställt att det på marknaderna för vit och grå cement förelåg ett allmänt avtal om respekt för hemmamarknaderna samt flera åtgärder som skulle säkerställa tillämpningen av avtalet, däribland utbyte av hemliga affärsuppgifter.

4709 Vad närmare bestämt gäller Aalborg, har kommissionen på goda grunder fastställt att företaget deltog i det avtal om Cembureau som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet samt i de åtgärder för att tillämpa detta avtal som avses i artikel 2.1, 2.2 (periodiskt och regelbundet utbyte av prisuppgifter) och i artikel 4.1 och 4.3 a (avtalet om att upprätta ETF och samordnade förfaranden som syftade till att Calcestruzzi inte längre skulle vara kund hos de grekiska producenterna). Vad beträffar Halkis, har kommissionen på goda grunder fastställt att företaget deltog i Cembureau-avtalet samt i det samordnade förfarande inom EPC som avses i artikel 6 i det ifrågasatta beslutet.

4710 De förpliktelser som Aalborg och Halkis har förelagts genom artikel 8 i det ifrågasatta beslutet överskrider således inte gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att säkerställa att företagen åter agerar i enlighet med de regler som har överträtts.

4711 Aalborgs och Halkis argument skall därför underkännas.

4712 Av det ovan anförda följer att kommissionen inte har överskridit sina befogenheter enligt artikel 3.1 i förordning nr 17 när den har antagit artikel 8 i det ifrågasatta beslutet.

4713 Följaktligen skall den grunden som avser att det omtvistade föreläggandet skulle vara olagligt underkännas.

Andrahandsyrkandena om upphävande eller nedsättning av bötesbeloppen

4714 De bötesbelopp som kommissionen har ålagt mottagarna av det ifrågasatta beslutet har fastställts i artiklarna 9 och 10 i nämnda beslut enligt följande:

— I artikel 9 fastställs de böter som ”[d]e nedan nämnda företagen och företagssammanslutningarna åläggs... för den i artikel 1 fastställda överträdelsen, vilken genomfördes särskilt genom de åtgärder som beskrivs i artiklarna 2, 3, 4, 5 och 6”, det vill säga bötesbeloppen för den överträdelse i samband med Cembureau-avtalet som fastställts på marknaden för grå cement.

— I artikel 10 fastställs de böter som ”[d]e nedan nämnda företagen och företagssammanslutningarna åläggs... för den i artikel 7 fastställda överträdelsen”, det vill säga bötesbeloppen avseende den överträdelse som begicks inom ramen för WCC på marknaden för vit cement.

4715 Skälen till att dessa bötesbelopp har ålagts anges i punkt 65 i det ifrågasatta beslutet.

4716 Samtliga sökande har framfört andrahandsyrkanden om upphävande eller nedsättning av de bötesbelopp som de har ålagts.

4717 Till följd av de slutsatser som har dragits ovan i punkterna 478—488 anser förstainstansrätten att det inte längre finns någon anledning att pröva de yrkanden som Cembureau, FIC, VNC, SFIC, BDZ, BCA, Oficemen, ATIC och AGCI har framfört.

4718 Eftersom det inte har styrkts att ENCI, Cedest, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Rugby, Castle, Heracles och Titan deltog i den överträdelse som det hänvisas till i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 4074—4079) skall artikel 9 — där det åläggs böter för denna överträdelse vad gäller marknaden för grå cement (se ovan punkt 4714) — ogiltigförklaras i den del som avser dessa olika företag. Eftersom dessa företag inte berörs av artikel 10 har deras andrahandsyrkanden om upphävande eller nedsättning av bötesbeloppen förlorat sitt föremål.

4719 Det har visserligen styrkts att Buzzi deltog i tre samordnade förfaranden som det hänvisas till i artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 1819—2035), men det har inte bevisats att företagets deltagande i dessa samordnade förfaranden var uttryck för att det hade anslutit sig till det Cembureau-avtal som avses i artikel 1 (se ovan punkterna 4108—4113). Vad

beträffar marknaden för grå cement valde kommissionen att i artikel 9 endast ålägga böter för deltagandet i Cembureau-avtalet i stället för att ålägga separata böter för var och en av de överträdelser som avses i artiklarna 1—6, vilket den hade kunnat göra (se ovan punkt 4714, se även punkt 65.8). Artikel 9 skall därför ogiltigförklaras i förhållande till Buzzi. Eftersom Buzzi i övrigt inte berörs av artikel 10, som avser de bötesbelopp som har ålagts på grund av den konstaterade överträdelsen på marknaden för vit cement, finns det inte någon anledning att bedöma företagets andrahandsyrkande om upphävande eller nedsättning av det bötesbelopp som det har ålagts.

4720 De argument som de övriga sökandena, det vill säga CBR (T-25/95), Ciments luxembourgeois (T-34/95), Dyckerhoff (T-35/95), Vicat (T-37/95), Ciments français (T-39/95), Heidelberger (T-42/95), Lafarge (T-43/95), Aalborg (T-44/95), Unicem (T-50/95), Valenciana (T-52/95), Asland (T-55/95), Uniland (T-58/95), Irish Cement (T-60/95), Cimpor (T-61/95), Secil (T-62/95), Italcementi (T-65/95), Holderbank (T-68/95), Hornos Ibéricos (T-69/95), Aker (T-70/95), Euroc (T-71/95), Cementir (T-87/95), Blue Circle (T-88/95) och Halkis (T-104/95), har framfört kan i huvudsak delas upp i följande tretton grunder eller grupper av grunder:

— Motiveringen av det ifrågasatta beslutet var otillräcklig eller motsägelsefull vad gäller bötesbeloppen.

— Artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 och principen om likabehandling har åsidosatts i den mån kommissionen har ålagt ett enda bötesbelopp för den grupp överträdelser som konstaterades på marknaden för grå cement.

— Artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 och proportionalitetsprincipen har åsidosatts vid bedömningen av om överträdelserna skedde uppsåtligen.

— Bestämmelserna i förordning nr 2988/74 om preskriptionstider har åsidosatts.

— Kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om likabehandling och proportionalitet samt gjort en uppenbart oriktig bedömning beträffande hur länge överträdelsen på marknaden för grå cement pågick.

— Artikel 15.2 i förordning nr 17 och proportionalitetsprincipen har åsidosatts vad gäller hur länge överträdelsen på marknaden för vit cement pågick.

— Kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning av hur allvarlig överträdelsen på marknaden för grå cement var.

— Kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning av respektive företags ansvar för överträdelsen på marknaden för grå cement.

— Artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 samt proportionalitetsprincipen har åsidosatts vid bedömningen av respektive företags ansvar för överträdelsen på marknaden för vit cement.

— Kommissionen har åsidosatt artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning beträffande den omsättning som beaktats vid beräkningen av bötesbeloppen.

— Kommissionen har åsidosatt artikel 15.2 i förordning nr 17 samt principerna om skälighet, proportionalitet och likabehandling i samband med att bötesbeloppen fastställdes i ecu och vid valet av valutakurs.

— Olika allmänna gemenskapsrättsliga principer har åsidosatts.

— Kommissionen har åsidosatt rätten till försvar genom att inte ge tillräcklig insyn i sin akt under det administrativa förfarandet.

4721 Dessa grunder har inte åberopats av samtliga sökande som nämns i föregående punkt. Vid bedömningen av varje grund kommer det att närmare anges vilka sökande som har åberopat grunden i fråga.

I — *Den grund som avser att motiveringen av det ifrågasatta beslutet var otillräcklig eller motsägelsefull vad gäller bötesbeloppen*

4722 För det första har Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Aalborg, Asland, Irish Cement, Secil, Italcementi, Holderbank, Hornos Ibéricos, Aker, Euroc, Cementir, Blue Circle och Halkis gjort gällande att motiveringen i det ifrågasatta beslutet är otillräcklig vad beträffar bötesbeloppen. De uppgifter som ges i punkt 65 är generella, oklara och inte tillräckligt detaljerade. De innehåller inga upplysningar om den faktiska och rättsliga bedömningen, beräkningsmetoden och det beräkningsunderlag — i synnerhet omsättningen (beräkningsunderlag, år, valutakurs till ecu) och bötesbeloppets storlek — som tillämpades på vart och ett av företagen. Italcementi, Holderbank, Hornos Ibéricos och Cementir har påpekat att de enda tillgängliga upplysningarna i det avseendet var de upplysningar som Karel Van Miert, kommissionsledamoten med ansvar för konkurrenspolitiken, gav vid den presskonferens som hölls den dag som det ifrågasatta beslutet fattades. Dessa upplysningar kan emellertid inte avhjälpa den bristande motiveringen. Cementir har tillagt att även mot bakgrund av Karel Van Mierts uttalande är det omöjligt för företaget att exakt fastslå vilka faktorer och beräkningskriterier som kommissionen har använt sig av för att fastställa bötesbeloppen. Blue Circle har hävdat att den bristande motiveringen inte heller kan avhjälpas genom de förklaringar som kommissionen kan komma att ge på förstainstansrättens begäran.

4723 Ovannämnda sökande har hävdat att varken de eller förstainstansrätten, mot bakgrund av redogörelsen i punkt 65 i det ifrågasatta beslutet, kan kontrollera huruvida de böter som ålagts var lagenliga, proportionerliga och att de inte innebar en diskriminering.

4724 Asland har tillagt att den bristande insynen i det ifrågasatta beslutet har förvärrats av den omständigheten att kommissionen vägrade att lämna ut inspelningen från presskonferensen.

4725 Förstainstansrätten erinrar om att den motivering som krävs enligt artikel 190 i fördraget, och som utgör en väsentlig formföreskrift i den mening som avses i artikel 173 i fördraget, skall vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen skall klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit akten har resonerat, så att de som berörs därav får kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att domstolen kan utöva sin prövningsrätt. Motiveringskyldigheten skall bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, särskilt innehållet i akten, motiveringens beskaffenhet och det intresse som mottagaren och andra personer som berörs direkt och personligen av en akt kan ha av att få förklaringar. Det kan vidare inte krävas att motiveringen av en rättsakt innehåller samtliga relevanta faktiska och rättsliga omständigheter, eftersom frågan huruvida motiveringen av en rättsakt uppfyller kraven i artikel 190 i fördraget inte enbart skall bedömas mot bakgrund av motiveringens lydelse, utan även mot bakgrund av det sammanhang i vilket motiveringen ingår samt alla rättsregler som reglerar frågan (se särskilt domen i det i ovan i punkt 469 nämnda målet kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkt 63).

4726 När det gäller ett beslut varigenom flera företag eller sammanslutningar åläggs böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler skall omfattningen av motiveringsskyldigheten i synnerhet bedömas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är

skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess sammanhang och böternas preventiva verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som måste tas i beaktande (beslutet i det ovan i punkt 483 nämnda målet SPO m.fl. mot kommissionen, punkt 54). Dessutom förfogar kommissionen över ett utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställandet av varje bötesbelopp, och den kan inte anses skyldig att i det avseendet tillämpa en särskild matematisk formel.

4727 Kommissionen har i punkt 65 i det ifrågasatta beslutet angivit de omständigheter som beaktades vid fastställandet av bötesbeloppen.

4728 Kommissionen har (i styckena 1 och 2) angivit skälen till varför den ansåg att de överträdelser som konstaterades på marknaderna för grå och vit cement hade skett uppsåtligen i den mening som avses i artikel 15.2 i förordning nr 17.

4729 Kommissionen har (i stycke 4) angivit skälen för de perioder som beaktades för att fastställa de bötesbelopp som ålagts. Den har angivit de omständigheter som medförde att den fastslog att vissa av mottagarna av det ifrågasatta beslutet deltog under en kortare period.

4730 Kommissionen har (i styckena 5 och 6) uppgivit vilka omständigheter som beaktades för att fastställa den allmänna bötesnivån, med hänsyn till hur allvarlig den överträdelse var som Cembureau-avtalet innebar. Kommissionen har åberopat fem omständigheter som medförde att den ansåg att denna överträdelse var särskilt allvarlig. Kommissionen har uppgivit att den beaktade den svåra situationen inom cementbranschen under den aktuella perioden.

4731 Kommissionen har för varje mottagare av det ifrågasatta beslutet sammanfattat de omständigheter som den ansåg styrka att de deltagit i Cembureau-avtalet (stycke 3), och kommissionen har därefter angivit de kriterier som beaktades för att anpassa företagens bötesbelopp med hänsyn till omfattningen av deras ansvar enligt avtalet (stycke 9). På grundval av dessa kriterier har kommissionen gjort åtskillnad mellan två kategorier av företag. Den första gruppen omfattar de företag som kommissionen anser har stort ansvar på grund av att de "deltog i Cembureau-avtalet... genom att ansluta sig till eller tillämpa åtgärder och ageranden som beslutats som ett komplement till avtalet... och som direkt avskärmade hemmamarknaderna" (punkt 9 a). Den andra kategorin omfattar de företag som "bär ett något lindrigare ansvar" av skäl som kommissionen har angivit (stycke 9 b). Varje företag nämns vid namn och hänförs till en av de undergrupper som kommissionen har uppställt inom dessa två kategorier.

4732 Vad beträffar överträdelsen på marknaden för vit cement har kommissionen angivit (i stycke 11) att den beaktade att överträdelsen i sin helhet var av allvarlig karaktär och att samtliga berörda företag hade en viktig roll i den.

4733 Förstainstansrätten konstaterar att mot bakgrund av de åberopade faktiska omständigheterna och den rättsliga bedömningen av dessa beträffande var och en av mottagarna av det ifrågasatta beslutet skall punkt 65 anses innehålla en tillräcklig och relevant motivering av de tre faktorer (uppsåtliga eller oaktsamma handlingar, hur länge överträdelsen pågått och hur allvarlig den är) som enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 skall beaktas vid fastställandet av böter.

4734 Det är förvisso önskvärt att företagen — för att kunna ta ställning med full sakkännedom — i detalj och på det sätt som kommissionen anser lämpligt får kännedom om hur de böter beräknats som har ålagts dem i ett beslut varigenom en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler konstateras, utan att för den skull vara tvungna att väcka talan mot kommissionens beslut (domen i det ovan i punkt 223 nämnda målet Tréfilunion mot kommissionen, punkt 142).

4735 Det förhåller sig på det sättet i ännu större utsträckning när, som i förevarande fall, kommissionen har använt utförliga räkneformler för att beräkna bötesbeloppen. I ett sådant fall är det önskvärt att de berörda företagen, och i förekommande fall förstainstansrätten, kan kontrollera att den metod som använts och de etapper som kommissionen följt är korrekta och förenliga med de bestämmelser och de principer som är tillämpliga i fråga om böter, och i synnerhet med icke-diskrimineringsprincipen (se särskilt domen i det ovan i punkt 2062 nämnda målet Thyssen Stahl mot kommissionen, punkt 609).

4736 Sådana uppgifter utgör emellertid inte en ytterligare motivering av det ifrågasatta beslutet i efterhand, utan innebär att de kriterier som anges i beslutet uttrycks i siffror, när dessa kan uttryckas i bestämd kvantitet (se domen i det ovan i punkt 2062 nämnda målet Thyssen Stahl mot kommissionen, punkt 610, och i de ovan i punkt 734 nämnda PVC-målen, punkt 1181).

4737 I det avseendet ankommer det på förstainstansrätten att med tillämpning av artiklarna 64 och 65 i rättegångsreglerna begära att kommissionen ger konkreta förklaringar avseende de olika kriterier som den har använt och angivit i det ifrågasatta beslutet, om den anser att det är nödvändigt för bedömningen av de grunder som sökandena har åberopat (domen i de ovan i punkt 734 nämnda PVC-målen, punkt 1182).

4738 Förstainstansrätten har i detta mål genom en skriftlig fråga i juni 1998 anmodat kommissionen att ge detaljer om beräkningen av de böter som ålagts de olika företag som det ifrågasatta beslutet var riktat till. Kommissionen gav förstainstansrätten de begärda uppgifterna i juli 1998.

4739 Under dessa omständigheter underkänner förstainstansrätten sökandenas argument, enligt vilket det ifrågasatta beslutet har en otillräcklig motivering beträffande de kriterier som beaktats för att fastställa böterna.

4740 För det andra har Aalborg klandrat kommissionen för att i det ifrågasatta beslutet inte ha tagit ställning till den invändning som företaget framförde under förfarandet beträffande preskription av de handlingar som skedde före den 27 november 1986.

4741 I punkt 65.4 i det ifrågasatta beslutet har dock kommissionen fastslagit att Aalborg deltog i överträdelsen i samband med Cembureau-avtalet oavbrutet från och med den 14 januari 1983 och har ålagt böter för detta i artikel 9 samt tillagt att den vid antagandet av det ifrågasatta beslutet inte var säker på att denna överträdelse verkligen hade upphört. Kommissionen ansåg därför att den inte kunde fastställa ett datum för när överträdelsen upphörde. Enligt kommissionen hade således preskriptionstiden i artikel 1 i förordning nr 2988/74 (se ovan punkt 1964) inte ens börjat att löpa när den ifrågasatta rättsakten antogs.

4742 Enligt denna bedömning fanns det ingen anledning för kommissionen att ta ställning till det särskilda argument som Aalborg framförde under det administrativa förfarandet till stöd för påståendet att de handlingar som hade skett före den 27 november 1986 hade preskriberats.

4743 För det tredje har Blue Circle hävdat att det inte anges i det ifrågasatta beslutet vilken åtgärd det bötesbelopp som företaget har ålagts avsåg. Företaget anser att det bötesbelopp som det har ålagts genom artikel 9 avsåg de åtgärder som det hänvisas till i artiklarna 2—6, däribland sådana åtgärder som företaget inte berördes av.

4744 I det avseendet erinrar rätten om att enligt artikel 9 i det ifrågasatta beslutet har böter ålagts på marknaden för grå cement för överträdelsen i samband med det Cembureau-avtal som fastställts i artikel 1, vilken enligt kommissionen särskilt genomfördes genom de åtgärder som beskrivs i artiklarna 2—6.

4745 I punkt 65.3 tredje stycket c tjugotredje strecksatsen har kommissionen angivit att Blue Circle genomförde Cembureau-avtalet genom att delta i avtalet avseende ETF och i det fortlöpande samordnade förfarandet inom EPC.

4746 I dessa uppgifter, vilka för övrigt har styrkts (se ovan punkterna 4082—4088, 4404 och 4405), anges således otvetydigt de åtgärder som vidtagits för att genomföra Cembureau-avtalet och som har åberopats mot Blue Circle vid fastställandet av det bötesbelopp som företaget har

ålagts i artikel 9. För övrigt visar uppgifterna att Blue Circle har ålagts böter endast för de otillåtna åtgärder som har åberopats mot företaget.

4747 För det fjärde har Halkis förvånat sig över att kommissionen har hållit företaget ansvarigt för Cembureau-avtalet och därför ålagt det böter, trots att det inte anges i redogörelsen för de faktiska omständigheterna att företaget har agerat otillåtet på något sätt. Enligt Halkis beror det bristande sammanhanget på en ändring av det ifrågasatta beslutet som skedde i sista minuten. Kommissionen har således ålagt företaget böter utan att med stöd av de faktiska omständigheterna ha styrkt att det deltog i någon överträdelse. Halkis har i det avseendet åberopat utkastet till det ifrågasatta beslutet, enligt vilket Halkis inte skulle åläggas böter.

4748 Rätten påpekar att Halkis nämns både i redogörelsen för de faktiska omständigheterna (punkterna 35—37 i det ifrågasatta beslutet) och i den rättsliga bedömningen (punkt 59) avseende det samordnade förfarandet inom EPC, som nämns i artikel 6. I punkt 45.10 har kommissionen angivit att Halkis var ett av de företag som indirekt var delaktiga i Cembureau-avtalet genom sitt deltagande i olika ageranden och åtgärder som beslutats som ett komplement till avtalet eller som ett led i dess tillämpning. I punkt 65.3 tredje stycket c sextonde strecksatsen har kommissionen angivit att Halkis genomförde Cembureau-avtalet genom att delta i det fortlöpande samordnade förfarandet inom EPC.

4749 Kommissionen har således i det ifrågasatta beslutet tydligt angivit vilka faktiska och rättsliga omständigheter som den har grundat sig på för att hålla Halkis ansvarigt för Cembureau-avtalet som nämns i artikel 1 och för att ålägga företaget böter i artikel 9.

4750 Den omständigheten att Halkis inte skulle åläggas böter enligt utkastet till det ifrågasatta beslutet saknar i det avseendet relevans.

4751 Halkis argument skall därför underkännas.

4752 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på den här prövade grunden.

II — *De grunder som avser att artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 och principen om likabehandling har åsidosatts i den mån kommissionen har ålagt ett enda bötesbelopp för den grupp överträdelser som konstaterades på marknaden för grå cement*

4753 För det första har Italcementi hävdat att kommissionen inte har angivit i sin rättsliga bedömning att den vid fastställandet av bötesbeloppet hade för avsikt att betrakta samtliga otillåtna åtgärder som en enda överträdelse. I repliken har företaget påpekat att kommissionen i sitt svaromål inte har kunnat hänvisa till något avsnitt i det ifrågasatta beslutet där det anges att det sammanlagda bötesbeloppet avsåg en enda överträdelse på marknaden för grå cement.

4754 Rätten noterar emellertid att i punkt 65.8 i det ifrågasatta beslutet anges följande:

"För de överträdelser som avser marknaden för grå cement har kommissionen... fastställt ett sammanlagt bötesbelopp för varje företag för dess deltagande i Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen och åtgärderna för att genomföra detta. Eftersom det föreligger ett samband mellan samtliga dessa åtgärder anser kommissionen att det inte är nödvändigt att ålägga skilda bötesbelopp för de olika genomförandeåtgärderna."

4755 Italcementis argument skall därför underkännas.

4756 För det andra har Lafarge, Asland, Italcementi och Blue Circle klandrat kommissionen för att ha ålagt ett enda bötesbelopp för den grupp överträdelser som konstaterades på marknaden för grå cement, i stället för att ålägga ett särskilt bötesbelopp för varje överträdelse.

4757 Lafarge och Blue Circle har gjort gällande att kommissionen härigenom har fråntagit parterna möjligheten att avgöra vilken del av bötesbeloppet som avser varje överträdelse som de har anklagats för att ha deltagit i och möjligheten att bedöma det ansvar som de har ålagts för de olika ifrågasatta åtgärderna. Det har därför varit omöjligt för dem att kontrollera att det bötesbelopp som de har ålagts var skäligt. Kommissionen har även gjort det omöjligt för rätten att pröva bötesbeloppens lagenlighet.

4758 Asland har hävdat att kommissionen har åsidosatt principen om likabehandling, eftersom samtliga företag hölls ansvariga för överträdelsen i samma utsträckning, oavsett i vilken omfattning de deltagit i överträdelsen.

4759 Italcementi har hävdat att det strider mot principerna om likabehandling och proportionalitet att inte ålägga särskilda bötesbelopp för varje överträdelse. Kommissionen har vid åläggandet av böter diskriminerat de mottagare av det ifrågasatta beslutet som, i likhet med Italcementi, endast har klandrats för att de deltog i Cembureaus chefsdelegatsmöten. Kommissionen har inte heller bedömt Italcementis ansvar med hänsyn till hur allvarliga de enda överträdelser som företaget har klandrats för faktiskt var, omfattningen av företagets konkurrensbegränsande beteende på marknaden i fråga och dess uppträdande gentemot andra parter. Sökanden har tillagt att kommissionen inte kan göra gällande att den överträdelse som avses i artikel 1 var en enda fortlöpande överträdelse för att motivera att ett enda bötesbelopp har ålagts, eftersom den lät antyda att vissa överträdelser inte omfattades av det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet.

4760 Rätten erinrar om att enligt artikel 9 i det ifrågasatta beslutet har bötesbeloppen avseende marknaden för grå cement ålagts "för den i artikel 1 fastställda överträdelsen, vilken genomfördes särskilt genom de åtgärder som beskrivs i artiklarna 2, 3, 4, 5 och 6". Skälen till detta val anges i punkt 65.8, som återges ovan i punkt 4754.

4761 Kommissionen kan enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 ålägga ett enda bötesbelopp för olika överträdelser som ett företag gjort sig skyldigt till (se särskilt domen i det ovan i punkt 1353 nämnda målet Boël mot kommissionen, punkt 107, och domen i det ovan i punkt 837 nämnda målet Cockerill Sambre mot kommissionen, punkt 92), utan att behöva dela upp bötesbeloppet mellan överträdelserna. Detta gäller särskilt när de olika överträdelserna ingår i en samlad strategi (domen i det ovan i punkt 717 nämnda målet Tetra Pak mot kommissionen, punkt 236).

4762 I detta fall har kommissionen ansett att de olika former av otillåtna åtgärder som avses i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet var uttryck för att de inblandade parterna hade anslutit sig till den gemensamma regeln om respekt för hemmamarknaderna, vilken var syftet med det Cembureau-avtal som det hänvisas till i artikel 1 (se punkt 46 i det ifrågasatta beslutet).

4763 Det finns visserligen inte fog för detta påstående vad gäller det samordnade förfarande som avses i artikel 3.1 b (se ovan punkterna 4040—4042 och 4058), Buzzis deltagande i de samordnade förfarandena i artikel 3.1 (se ovan punkterna 4108—4113) samt de avtal och samordnade förfaranden som avses i artiklarna 4.4 och 5, vilka inte har styrkts (se ovan punkterna 3397—3679 respektive 3771—3850), men det har däremot fastslagits att de överträdelser som Lafarge, Åsland, Italcementi och Blue Circle deltog i på marknaden för grå cement berodde på att de hade anslutit sig till Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 4063—4065, 4082—4088, 4326, 4327, 4351, 4378, 4379, 4404 och 4405).

4764 Det är således med rätta som dessa sökande har ålagts ett sammanlagt bötesbelopp för att de deltog i Cembureau-avtalet.

4765 Kommissionens val i artikel 9 innebär inte i sig att principerna om proportionalitet och likabehandling har åsidosatts. Det medför heller inte att det berörda företaget inte kan bedöma om bötesbeloppen är välgrundade eller att gemenskapsdomstolarna inte kan pröva deras lagenlighet, när det ifrågasatta beslutet — som i detta fall (se ovan punkterna 4725—4738) — betraktat i sin helhet innehåller de nödvändiga upplysningarna (se domen i det ovan i punkt 1353 nämnda målet Boël mot kommissionen, punkt 108).

4766 Mot bakgrund av det ovan anförda kan talan inte bifallas på någon av de här prövade grunderna.

III — *De grunder som avser att artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 och proportionalitetsprincipen har åsidosatts vid bedömningen av om överträdelserna skedde uppsåtligen*

4767 Sökandena har klandrat kommissionen för att den generellt ansåg att samtliga företag uppsåtligen överträdde artikel 85.1 i fördraget, utan att förklara på vad sätt vart och ett av företagen hade denna avsikt när de begick de överträdelser som de har hållits ansvariga för. Vissa av företagen har åberopat omständigheter som de anser styrker att de otillåtna åtgärderna inte var uppsåtliga.

4768 CBR har, beträffande sitt deltagande i WCC, gjort gällande att det hade anledning att tro att denna kommittés verksamhet var lagenlig, med hänsyn till kommissionens inställning år 1972 i ärendet "Cimbel", rörande en konkurrensbegränsande samverkan på området för storexport (se ovan punkt 4619).

4769 Ciments luxembourgeois har gjort gällande att det, med hänsyn till kommissionens praxis, inte kunde utgå ifrån att det utgjorde en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget att lämna ut bruttoprislistor som var allmänt tillgängliga.

4770 Dyckerhoff har hävdat att kommissionen inte har styrkt att företaget uppsåtligen eller av oaktsamhet begick ett fel. De avsnitt i det ifrågasatta beslutet där det hänvisas till punkt 65.2 avser händelser som företaget inte deltog i eller som företaget bestrider kommissionens tolkning av. Dyckerhoff har hävdat att det handlade i god tro utan att vara medvetet om att Cembureaus och WCC:s verksamhet var otillåten. I sin replik har företaget beträffande sitt deltagande i ETF

gjort gällande att de diskussioner som det deltog i var underkastade villkoret att de var förenliga med fördragets konkurrensregler och att det därför var berättigat att utgå i från att de beslut och de åtgärder som man kom överens om under dessa diskussioner var lagenliga.

4771 Lafarge har hävdat att villkoren i artikel 15.2 i förordning nr 17 och motiveringsskyldigheten i artikel 190 i fördraget medför en skyldighet för kommissionen att för varje överträdelse styrka att företaget uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt artikel 85.1 i fördraget. Kommissionen har emellertid inte åberopat oaktsamhet och den har inte bevisat att de överträdelser som Lafarge har hållits ansvarigt för i artiklarna 1, 3, 6 och 7 i det ifrågasatta beslutet skedde uppsåtligen. Lafarge har särskilt bestritt bevisvärdet av de handlingar som avses i punkt 19.3 och 19.5, vilka kommissionen har hänvisat till i punkt 65.2.

4772 Aalborg har bestritt att företaget uppsåtligen deltog i de påtalade åtgärderna.

4773 Unicem har gjort gällande att dess beteende i samband med den samverkan som avses i det ifrågasatta beslutet inte kan anses vara uppsåtligt. Företaget har påpekat att de faktiska omständigheter som anges i punkt 65.2 för att styrka att överträdelsen var uppsåtlig inte avser företaget. Unicem har tillagt att vid den aktuella tidpunkten var varken företaget eller någon annan italiensk cementproducent föremål för ett förfarande för tillämpning av konkurrensreglerna. För övrigt antogs den italienska konkurrenslagen först i slutet av år 1990.

4774 Valenciana har hävdat att företaget i god tro ansåg att dess deltagande i EPC och WCC var förenligt med artikel 85.1 i fördraget, även efter det att Spanien anslutit sig till gemenskapen. De andra medlemmarna i dessa kommittéer var Europas största cementproducenter och hade större kunskap om de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna än Valenciana.

4775 Asland har bestritt att företaget uppsåtligen eller av oaktsamhet har överträtt artikel 85.1 i fördraget.

4776 Irish Cement har hävdat att det inte finns någon tillförlitlig bevisning för att överträdelsen var uppsåtlig från företagets sida.

4777 Italcementi har hävdat att företagets deltagande i överträdelserna i samband med utbytet av prisuppgifter och WCC:s verksamhet inte var uppsåtligt. Vad gäller WCC:s verksamhet har

Italcementi tillagt att det ankom på kommissionen att bevisa att det förelåg en sådan avsikt, eftersom åtgärderna i fråga avsåg export utanför gemenskapen och det följaktligen inte var uppenbart att de var oförenliga med gemenskapsrätten.

4778 Hornos Ibéricos (i repliken) och Halkis har hävdat att kommissionen inte har styrkt att företagen begick överträdelsen uppsåtligen eller av oaktsamhet. Hornos Ibéricos har hänvisat till följande utdrag ur följebrevet till det protokoll från EPC:s möte den 18 november 1983 som skickades till Blue Circle: "Det följande avser transaktioner inom Europa och jag är inte säker på att det bör införas i vårt protokoll?" Enligt Hornos Ibéricos har detta utdrag, mot bakgrund av det ekonomiska sammanhanget, motsatt betydelse jämfört med vad kommissionen anser.

4779 Aker och Euroc har hävdat att de inte har gjort sig skyldiga till någon uppsåtlig överträdelse. Vad beträffar deras deltagande i ETF har de påpekat att år 1986 hade de praktiskt taget inte något intresse eller någon kontrollerande andel i den europeiska cementindustrin. Under dessa omständigheter och med hänsyn till rättspraxis vid den aktuella tidpunkten (se särskilt domen i de ovan i punkt 1325 nämnda målen Pappersmassa I), hade företagen inte någon anledning att tro att deras deltagande i ETF kunde omfattas av artikel 85.1 i fördraget. De har tillagt att kommissionen försökte styrka sina påståenden om att de fastställda överträdelserna hade skett uppsåtligen genom att framhålla att den verksamhet som avsågs i det ifrågasatta beslutet var av hemlig karaktär.

4780 Blue Circle har hävdat att företagets avsikt med att delta i ETF endast var att upprätta ett forum för diskussion. Det har inte styrkts att Blue Circle var medvetet om att avtalet om att upprätta ETF hade till syfte att snedvrida konkurrensen. Vad beträffar avtalet om att upprätta Interciment har Blue Circle erinrat om att bolaget aldrig började bedriva någon verksamhet. Flera handlingar styrker dessutom att Interciment skulle ha anmälts till kommissionen om det hade beslutats att företaget skulle börja bedriva verksamhet. Vad slutligen avser de samordnade förfaranden som avses i artikel 4.3 a i det ifrågasatta beslutet har det inte styrkts att Blue Circle var inblandat i de åtgärder som hade till syfte att begränsa, hindra eller snedvrida konkurrensen.

4781 I det avseendet erinrar rätten om att följande föreskrivs i artikel 15.2 i förordning nr 17: "Kommissionen får ålägga företag och företagssammanslutningar böter om lägst ettusen och högst en miljon ecu, eller ett högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som har deltagit i överträdelsen genom att uppsåtligen eller av oaktsamhet... överträda bestämmelserna i fördragets artikel 85.1..."

4782 I föreliggande fall ansåg kommissionen att överträdelserna skedde uppsåtligen och inte bara av oaktsamhet.

4783 I punkt 65.2 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen nämligen angivit följande:

"De företag... som är mottagare av detta beslut har uppsåtligen överträtt artikel 85.1. Överträdelserna omfattas uttryckligen av artikel 85.1. Företagen har — med full kännedom om förbudet i gemenskapsrätten och risken för stora bötesbelopp (se särskilt punkterna 19.3, 19.5, 21.2, 25 och 26 ovan) — inom ramen för Cembureau och genom ett system med möten samt bilaterala och multilaterala kontakter och inom tre exportkommittéer uppsåtligen vidtagit åtgärder som syftade till respekt för hemmamarknaderna, uppdelning av marknaderna och utbyte av uppgifter. Det rör sig därför om överträdelser som motarbetar en av den gemensamma marknadens grundläggande principer, nämligen att hindren för fri rörlighet för varor skall avskaffas."

4784 En överträdelse av fördragets konkurrensregler kan anses uppsåtlig utan att företaget behöver ha varit medvetet om att det överträdde dessa regler. Det är tillräckligt att företaget inte har kunnat vara okunnigt om att dess beteende hade till syfte att begränsa konkurrensen (se särskilt domstolens dom av den 11 juli 1989 i mål 246/86, Belasco m.fl. mot kommissionen, REG 1989, s. 2117, punkt 41, och av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 779 nämnda målet Ferriere Nord mot kommissionen, punkt 41).

4785 De överträdelser som har medfört böter i artiklarna 9 och 10 i det ifrågasatta beslutet avser samverkan som hade till syfte att säkerställa skyddet för hemmamarknaderna och uppdelningen av dessa. Företagen kunde således inte ha varit okunniga om att deras deltagande i en sådan samverkan, vilken för övrigt uttryckligen är förbjuden enligt artikel 85.1 c i fördraget, hade till syfte att snedvrida eller begränsa konkurrensen inom gemenskapen.

4786 Av detta följer att det var berättigat av kommissionen, eftersom den angav tillräckliga skäl, att i punkt 65.2 i det ifrågasatta beslutet dra slutsatsen att överträdelserna i fråga skedde uppsåtligen.

4787 Talan kan således inte bifallas på någon av de här prövade grunderna.

IV — *Den grund som avser att bestämmelserna i förordning nr 2988/74 om preskriptionstider har åsidosatts*

4788 Argumenten avseende preskription av de omständigheter som hör samman med de fastställda överträdelserna på marknaden för vit cement (artikel 7 i det ifrågasatta beslutet), vilka har bedömts ovan i punkterna 4670—4674. Vissa sökande har hävdat att det inte längre förelåg någon befogenhet att ålägga böter för de överträdelser som fastställts på marknaden för grå cement på grund av att dessa helt eller delvis var preskriberade enligt förordning nr 2988/74.

4789 För det första har Dyckerhoff, Heidelberger och Italcementi gjort gällande att de delgavs beslutet att genomföra undersökningar i april 1989. Enligt artikel 1.1 b i förordning nr 2988/74 är därför samtliga omständigheter som är hänförliga till tiden före april 1984 preskriberade. Artikel 9 i det ifrågasatta beslutet skall därför ogiltigförklaras i den mån företagen har ålagts böter för dessa omständigheter.

4790 Lafarge har hävdat att den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet är preskriberad enligt artikel 1.1 b i förordning nr 2988/74. Kommissionen har nämligen inte styrkt att denna överträdelse fortsatte efter år 1983. Lafarge har tillagt att det inte ankommer på de anklagade företagen att bevisa att överträdelsen har upphört, eftersom det skulle medföra en omvänd bevisbörda i strid med de grundläggande bevisbörderegler som är gemensamma i samtliga medlemsstater och i strid med artikel 6.2 och 6.3 i Europakonventionen.

4791 I det avseendet erinrar rätten om att enligt artikel 1.1 i förordning nr 2988/74 är kommissionens befogenhet att ålägga böter underkastad en preskriptionstid på fem år vid överträdelser av artikel 85.1 i fördraget. Enligt artikel 1.2 i samma förordning skall preskriptionstiden räknas från och med den dag när överträdelsen begås. I fråga om fortsatta eller upprepade överträdelser räknas dock preskriptionstiden först från och med den dag när överträdelsen upphör.

4792 Enligt artikel 2 i förordningen avbryts preskriptionstiden av åtgärder som vidtas av kommissionen i syfte att få till stånd en förundersökning eller ett förfarande beträffande en överträdelse, exempelvis beslut om att genomföra undersökningar, begäran om upplysningar och meddelanden om kommissionens anmärkningar. Efter varje avbrott börjar preskriptionstiden att löpa på nytt.

4793 I artikel 9 i det ifrågasatta beslutet har böter ålagts för överträdelsen som anges i artikel 1. Det har fastslagits att Dyckerhoff från och med den 14 januari 1983 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkt 4308), Heidelberger från och med den 14 januari 1983 till och med den 12 augusti 1987 (se ovan punkt 4324), Lafarge från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 maj 1989 (se ovan punkt 4328) och Italcementi från och med den 19 mars 1984 till och med den 3 april 1992 (se ovan punkt 4380) deltog fortlöpande i denna överträdelse.

4794 Med hänsyn till de undersökningar som kommissionen utförde hos sökandena mellan april 1989 och juli 1990, de begäran om upplysningar som skickades till dem och meddelandet om anmärkningar i november 1991 hade kommissionen befogenhet att ålägga sökandena böter för att de deltog i den överträdelse som begicks på marknaden för grå cement, eftersom preskription inte hade inträtt vid antagandet av det ifrågasatta beslutet.

4795 Sökandenas argument skall därför underkännas.

4796 Aalborg har för det andra gjort gällande att det inte mottog någon begäran om upplysningar från kommissionen och att det inte heller var föremål för någon undersökning med stöd av artiklarna 11 och 14 i förordning nr 17. Förfarandet mot Aalborg inleddes genom meddelandet om anmärkningar, vilket företaget mottog den 27 november 1991. Enligt artiklarna 1 och 2 i förordning nr 2988/74 kunde företaget inte åläggas böter, eftersom det sista beviset för att det deltog i de otillåtna åtgärderna härrörde från den 9 september 1986 (chefsdelegaternas möte i Baden-Baden), det vill säga mer än fem år före det att företaget mottog meddelandet om anmärkningar.

4797 Det har emellertid fastslagits att Aalborg, från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988, fortlöpande deltagit i den överträdelse, för vilken företaget har ålagts böter i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 4332). Det saknas anledning för rätten att ta ställning till Aalborgs argument om att de undersökningar som genomfördes hos vissa av de företag som det ifrågasatta beslutet var riktat till inte avbröt preskriptionstiden i förhållande till Aalborg. Det skall endast påpekas att preskriptionstiden under alla omständigheter avbröts i november 1991 när Aalborg delgavs meddelandet om anmärkningar. Enligt artiklarna 1 och 2 i förordning nr 2988/74 hade således kommissionen befogenhet att ålägga Aalborg böter för att företaget deltog i den ovannämnda överträdelsen, eftersom preskription inte hade inträtt när det ifrågasatta beslutet antogs.

4798 Aalborgs argument skall därför underkännas.

4799 För det tredje har Unicem hävdat att beslutet att genomföra undersökningar, vilket avbröt preskriptionstiden för företagets del, fattades den 24 oktober 1989. De otillåtna åtgärder som vidtogs före den 24 oktober 1984 och som företaget har klandrats för är således preskriberade enligt artikel 1.1 b i förordning nr 2988/74.

4800 Förstainstansrätten har emellertid fastslagit att det inte har styrkts att Unicem före den 9 september 1986 deltog i den överträdelse, för vilken det har ålagts böter i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 4243—4247 och 4338). Det saknas således anledning att pröva detta argument.

4801 För det fjärde har Cementir gjort gällande att de omständigheter som avser chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 7 november 1984, i vilka Cementir deltog, har preskriberats enligt bestämmelserna i förordning nr 2988/74. Cementir har vidare erinrat om att det enda möte mellan chefsdelegaterna som företaget deltog i, och under vilket prisuppgifter utbyttes, var mötet den 14 januari 1983. För företagets del varade överträdelsen i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet således högst en dag. De omständigheter som företaget har klandrats för i det avseendet är därför preskriberade.

4802 Rätten erinrar om att Cementirs deltagande i de otillåtna åtgärderna under chefsdelegaternas möten den 14 januari 1983 och den 7 november 1984 ingick i företagets fortlöpande deltagande från och med den 14 januari 1983 till och med den 3 april 1992 i den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 4401), för vilken företaget har ålagts böter i artikel 9. Enligt förordning nr 2988/74 hade kommissionen befogenhet att ålägga Cementir böter, eftersom preskription inte hade inträtt när det ifrågasatta beslutet antogs. Följaktligen skall Cementirs argument underkännas.

4803 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på den prövade grunden.

V — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om likabehandling och proportionalitet samt gjort en uppenbart oriktig bedömning beträffande hur länge överträdelsen på marknaden för grå cement pågick*

4804 Samtliga sökande som nämns ovan i punkt 4720 har gjort gällande att kommissionen vid fastställandet av bötesbeloppen i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet har gjort en felaktig bedömning av hur länge det otillåtna beteendet pågick.

4805 Asland, Italcementi och Uniland har bestritt det datum när överträdelsen ansågs ha börjat i deras fall.

4806 Sökandena har särskilt klandrat kommissionen för att den inte har beaktat hur länge företagen själva deltog i de överträdelser som har fastställts i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet. De anser att de på ett godtyckligt sätt har hållits ansvariga för överträdelsen fram till och med den 26 mars 1993. Vissa av företagen har hävdat att detta datum inte avser dem. Unicem, Italcementi, Holderbank och Blue Circle har påpekat att datumet i fråga överensstämmer med när Interciment formellt upplöstes av dess enda aktieägare Holderbank. Datumet har därför inte något samband med hur länge de överträdelser som fastslås i det ifrågasatta beslutet varade. Valenciana, Irish Cement, Cimpor, Secil och Hornos Ibéricos har gjort gällande att de inte har hållits ansvariga för upprättandet av Interciment. Cementir har påpekat att det inte

deltog i avtalet om att upprätta Interciment. Detta avtal var dessutom på sin höjd en åtgärd för att genomföra ETF, som inte hade något samband med Cembureaus organisation och verksamhet.

4807 Sökandena har yrkat att deras böter skall nedsättas i förhållande till hur länge de faktiskt deltog i överträdelsen.

4808 I det avseendet erinrar rätten om att vad beträffar marknaden för grå cement har företagen ålagts böter på grund av att de deltog i den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga Cembureau-avtalet.

4809 I punkt 65.4 första stycket har kommissionen angivit att "överträdelsen har varit långvarig".

4810 Kommissionen anser att denna överträdelse började den 14 januari 1983 (punkt 65.4 andra stycket). Detta datum hölls det chefsdelegatsmöte under vilket Cembureau-avtalet slöts. Av de skäl som anges i 65.4 tredje stycket har kommissionen dock ansett att vissa av sökandena, som nämns ovan i punkt 4720, deltog i överträdelsen från ett senare datum. Kommissionen har således ansett att Asland, Hornos Ibéricos, Uniland, Valenciana, Cimpor och Secil deltog från och med den 1 januari 1986, att Holderbank deltog från och med den 28 maj 1986 samt att Aker och Euroc deltog från och med den 9 juni 1986.

4811 Även om kommissionen kan fastslå vilken dag den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör påbörjades, är den inte säker på att denna överträdelse verkligen har upphört. Kommissionen kan således inte fastslå vid vilken tidpunkt den upphörde. Eftersom kommissionen anser att den sista tydliga yttring av Cembureau-avtalet som kommissionen känner till är upplösningen av Interciment den 26 mars 1993, har den därför tagit fasta på denna dag för att fastställa referensperioden för beräkningen av böterna (fjärde stycket).

4812 I punkt 65.10 har kommissionen angivit att den vid fastställandet av bötesbeloppen har beaktat att Asland, Hornos Ibéricos, Uniland, Valenciana, Cimpor, Secil, Holderbank, Aker och Euroc deltog i överträdelsen under en kortare tid.

4813 De framgår av de uppgifter som kommissionen har lämnat till förstainstansrätten i juli 1998 (se ovan punkt 4738) att den beräknade överträdelsens varaktighet i månader. De företag som kommissionen anser deltog i Cembureau-avtalet under hela referensperioden, det vill säga från

och med den 14 januari 1983 till och med den 26 mars 1993, har således hållits ansvariga för en överträdelse som varade i 122 månader. Vad gäller Asland, Hornos Ibéricos, Uniland, Valenciana, Cimpor och Secil ansågs överträdelsen ha varat i 86,5 månader, vad gäller Holderbank i 82 månader, och vad gäller Aker och Euroc i 81,5 månader.

4814 Kommissionen har styrkt att

— CBR deltog i överträdelsen från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkt 4288), det vill säga 29 månader,

— Ciments luxembourgeois, Aalborg och Irish Cement deltog i överträdelsen från och med den 14 januari 1983 till och med den 31 december 1988 (se ovan punkterna 4304, 4332 respektive 4365), det vill säga 71,5 månader,

— Dyckerhoff deltog i överträdelsen från och med den 14 januari 1983 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkt 4308), det vill säga 70 månader,

— Vicat deltog i överträdelsen från och med den 11 maj 1983 till och med den 23 april 1986 (se ovan punkt 4316), det vill säga 35,5 månader,

— Ciments français deltog i överträdelsen från och med den 14 januari 1983 till och med den 17 februari 1989 (se ovan punkt 4320), det vill säga 73 månader,

— Heidelberger deltog i överträdelsen från och med den 14 januari 1983 till och med den 12 augusti 1987 (se ovan punkt 4324), det vill säga 55 månader,

— Lafarge deltog i överträdelsen från och med den 14 januari 1983 till och med den 19 maj 1989 (se ovan punkt 4328), det vill säga 76 månader,

— Unicem deltog i överträdelsen från och med den 9 september 1986 till och med den 3 april 1992 (se ovan punkt 4341), det vill säga 67 månader,

— Valenciana deltog i överträdelsen från och med den 1 januari 1986 till och med den 13 maj 1987 (se ovan punkt 4344), det vill säga 16,5 månader,

— Asland deltog i överträdelsen från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkt 4352), det vill säga 12 månader,

— Uniland deltog i överträdelsen från och med den 9 september 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkt 4357), det vill säga 26 månader,

— Cimpor och Secil deltog i överträdelsen från och med den 1 januari 1986 till och med den 24 april 1989 (se ovan punkterna 4368 respektive 4371), det vill säga 40 månader,

— Italcementi deltog i överträdelsen från och med den 19 mars 1984 till och med den 3 april 1992 (se ovan punkt 4380), det vill säga 96,5 månader,

— Holderbank deltog i överträdelsen från och med den 28 maj 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkt 4384), det vill säga 29,5 månader,

— Hornos Ibéricos deltog i överträdelsen från och med den 1 januari 1986 till och med den 19 maj 1989 (se ovan punkt 4387), det vill säga 40,5 månader,

— Aker och Euroc deltog i överträdelsen från och med den 9 juni 1986 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkterna 4393 respektive 4397), det vill säga 29 månader,

— Cementir deltog i överträdelsen från och med den 14 januari 1983 till och med den 3 april 1992 (se ovan punkt 4401), det vill säga 110,5 månader,

— Blue Circle deltog i överträdelsen från och med den 18 november 1983 till och med den 7 november 1988 (se ovan punkt 4406), det vill säga 59,5 månader,

— Halkis deltog i överträdelsen från och med den 18 november 1983 till och med den 1 september 1986 (se ovan punkt 4416), det vill säga 33,5 månader.

4815 De böter som dessa sökande har ålagts skall därför nedsättas (se nedan punkt 5115). Böterna skall nämligen, i förhållande till varje företag, stå i proportion till hur länge företaget faktiskt deltog i överträdelsen i förhållande till överträdelsens totala varaktighet på 122 månader, enligt den beräkningsmetod som kommissionen har tillämpat på de mottagare av det ifrågasatta beslutet som den ansåg inte deltog i överträdelsen under hela referensperioden.

VI — *De grunder som avser att artikel 15.2 i förordning nr 17 och proportionalitetsprincipen har åsidosatts vad gäller hur länge överträdelsen på marknaden för vit cement ansågs pågå*

4816 Dyckerhoff har klandrat kommissionen för att den vid fastställandet av bötesbeloppen i artikel 10 i det ifrågasatta beslutet inte bedömde hur länge varje enskilt företag deltog i överträdelsen.

4817 Dyckerhoff har emellertid inte framfört något argument till stöd för sitt påstående som kan vederlägga kommissionens konstaterande att Dyckerhoff deltog i överträdelsen på marknaden för vit cement under hela den period som anges i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet, det vill säga från och med den 6 maj 1982 till och med den 26 maj 1988. Rätten finner att det således var berättigat av kommissionen att vid fastställandet av bötesbeloppen utgå från att överträdelsen varade under denna period.

4818 Ciments français har hävdat att det trädde ut ur WCC i oktober 1988.

4819 Överträdelsen på marknaden för vit cement ansågs dock pågå fram till och med den 26 maj 1988 (artikel 7 och punkt 65.4 sista stycket i det ifrågasatta beslutet). Ciments français påstående saknar därför relevans.

4820 Följaktligen kan talan inte bifallas på någon av de här prövade grunderna.

VII — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning av hur allvarlig överträdelsen på marknaden för grå cement var*

4821 Vissa sökande har bestritt de omständigheter som kommissionen har åberopat i punkt 65.5 i det ifrågasatta beslutet till stöd för påståendet att överträdelsen i samband med Cembureau-avtalet var av särskilt allvarlig karaktär. Ett argument avser den förmildrande omständighet som beaktats i punkt 65.6. Vissa sökanden har åberopat omständigheter som kommissionen underlät att beakta vid bedömningen av hur allvarlig denna överträdelse var.

De försvårande omständigheterna som beaktats i punkt 65.5 i det ifrågasatta beslutet

4822 I punkt 65.5 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen angivit följande:

"För att fastställa bötesbeloppen har kommissionen beaktat att den överträdelse som Cembureau-avtalet och Cembureau-principen samt de olika åtgärderna för att genomföra detta avtal innebär är av särskilt allvarlig karaktär, vilket motiverar höga böter av följande skäl:

— Det hemliga samförståndet vad gäller uppdelning av marknader och utbyte av upplysningar utgör i sig en mycket allvarlig begränsning av konkurrensen.

— Cementmarknaden är en basindustri som är mycket viktig för byggnadsbranschen och för ekonomin i stort.

— De företag och företagssammanslutningar som har deltagit i överträdelserna företräder nästan hela gemenskapens cementmarknad, en marknad där det för övrigt inte finns några nya konkurrenter.

— Det hemliga samförståndet har organiserats inom internationella organisationer eller genom bilaterala eller multilaterala möten och kontakter som hade till syfte att reglera och organisera cementmarknaden.

— Trots att det hemliga samförståndet skedde inom organiserade ramar som även hade lagenliga syften, har företagen — vad gäller ageranden som kunde strida mot konkurrensreglerna — uttryckt en önskan om att hemlighålla sina åtgärder och beslut (se särskilt punkterna 19 och 24—28 ovan). Trots att man övervägde att anmäla vissa förfaranden till kommissionen, gjordes inte någon anmälan (se punkt 26 ovan)."

4823 För det första har Lafarge klandrat kommissionen för att på ett oberättigat sätt ha gjort en generaliserad bedömning av överträdelsens allvar. Även om övervägandena i punkt 65.5 i det ifrågasatta beslutet är korrekta avser de endast den huvudsakliga överträdelsen i artikel 1. De kunde inte beaktas avseende åtgärderna för att genomföra den huvudsakliga överträdelsen.

4824 I det avseendet erinrar förstainstansrätten om att böter har ålagts på marknaden för grå cement på grund av den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet. De försvårande omständigheter som anges i punkt 65.5 avser således just denna överträdelse. För övrigt har Lafarge i samband med detta argument inte förebringat något bevis för sitt påstående att dessa försvårande omständigheter inte skall beaktas avseende åtgärderna för att genomföra denna överträdelse. Lafarges argument skall följaktligen underkännas.

4825 För det andra har Lafarge bestritt kommissionens påstående, enligt vilket cementmarknaden är en basindustri som är mycket viktig för byggnadsbranschen (punkt 65.5 andra strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Lafarge har hävdat att cement representerar en obetydlig procentandel av byggnadsbranschens värde.

4826 Rätten anser att det dock inte rimligen kan bestridas att cement är en viktig produkt för byggnadsbranschen och följaktligen för ekonomin i stort. Lafarges argument skall därför underkännas.

4827 För det tredje har Blue Circle hävdat att det inte finns något bevis för påståendet att de företag och sammanslutningar som deltog i överträdelsen företrädde praktiskt taget hela gemenskapens cementmarknad. Tvärtom motsägs detta påstående av den omständigheten att kommissionen övergav sina anmärkningar mot 18 europeiska cementproducenter (punkt 4.1 i det ifrågasatta beslutet).

4828 Överträdelsen i samband med Cembureau-avtalet omfattade dock de största europeiska cementproducenterna, samtliga branschsammanslutningar på marknaderna i gemenskapen samt den europeiska sammanslutningen Cembureau. Rätten finner att det således var berättigat av kommissionen att anse att de företag och företagssammanslutningar som deltog i denna

överträdelse företrädde "nästan hela gemenskapens cementmarknad" (punkt 65.5 tredje strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Följaktligen skall Blue Circles argument underkännas.

4829 För det fjärde har Cementir bestritt påståendet att det hemliga samförståndet organiserades inom internationella organisationer. Företaget har hävdat att de branschorganisationer som det var anslutet till inte hade något konkurrensbegränsande syfte.

4830 Rätten erinrar om att Cementir, i egenskap av direkt medlem i Cembureau, deltog vid chefsdelegatsmötena den 14 januari 1983 och den 7 november 1984, under vilka Cembureau-avtalet slöts. Företaget deltog inom ramen för avtalet avseende ETF i en kollektiv strategi som syftade till att förhindra import till Västeuropa, och i synnerhet import från Grekland. Cementir deltog under åren 1984—1988 i ett system med regelbundet utbyte av upplysningar om gällande priser inom Cembureau för att främja genomförandet av Cembureau-avtalet. Av detta följer att det utgör en försvårande omständighet, som kan åberopas mot företaget, att det hemliga samförståndet var organiserat.

4831 Blue Circle har gjort gällande att kommissionen höll fast vid en ytlig bild av en organiserad kartell, trots att den övergav de nationella anmärkningarna och anmärkningarna rörande en euro-brittisk konkurrensbegränsande samverkan.

4832 Rätten anser att detta argument inte kan godtas. Det framgår nämligen av rättens bedömning av det ifrågasatta beslutet att kommissionen, trots att den övergav anmärkningar, har styrkt att det hemliga samförståndet för genomförande, som Blue Circle deltog i på marknaden för grå cement inom ramen för ETF och EPC, var organiserat.

4833 För det femte har Lafarge, Aker och Euroc förnekat att strategin var att hemlighålla åtgärder. Lafarge har erinrat om de förhandlingar med kommissionen som inleddes år 1973 och som i synnerhet avsåg Basing Points System. Lafarge har även hävdat att de åtgärder som vidtogs då problemet med import av cement från Grekland uppstod var resultatet av politiska åtgärder som just hade till syfte att göra kommissionen medveten om problemet i fråga. Aker och Euroc har gjort gällande att de berörda företagen inte hade någon anledning att hemlighålla sina åtgärder, eftersom de inte var medvetna om att dessa stred mot artikel 85.1 i fördraget. Enligt dessa företag motsägs kommissionens påstående även av en mängd dokument som kommissionen kunde inhämta vid sina undersökningar.

4834 Unicem har hävdat att de omständigheter som kommissionen har åberopat i punkt 65.5 femte strecksatsen i det ifrågasatta beslutet, för att belysa parternas önskan att hemlighålla åtgärderna, inte avser företaget.

4835 Cementir har hävdat att det inte finns någon handling i akten som styrker att företaget önskade hemlighålla dessa åtgärder.

4836 Rätten erinrar om att vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 delade Aker, Euroc och Cementir deltagarnas gemensamma önskan att hemlighålla ingåendet av Cembureau-avtalet (se ovan punkt 976).

4837 Lafarge, Unicem, Aker och Euroc deltog i avtalet om att upprätta ETF och i de skyddsåtgärder som vidtogs på den italienska marknaden. Dessa olika åtgärder hade till syfte att förhindra sådan import till Västeuropa som skulle kunna bringa marknaden i obalans, och i synnerhet import från Grekland. Vid utarbetandet av "Zürich/Céligny-dokumentet" föreslogs visserligen att kommissionen skulle underrättas om de planerade gemensamma åtgärderna med detta syfte (punkt 25.7 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/18779), men inget av företagen har kunnat styrka att så även var fallet med de ovannämnda åtgärderna.

4838 Lafarge, Aker och Euroc var även parter i avtalet om att upprätta Interciment. Trots att det i olika juridiska utlåtanden rekommenderades att avtalet skulle anmälas till kommissionen på grund av dess uppenbart otillåtna syfte, gjordes aldrig någon sådan anmälan (se ovan punkt 2984).

4839 Av det ovan anförda följer att det var berättigat av kommissionen att gentemot Lafarge, Unicem, Aker, Euroc och Cementir åberopa den försvårande omständigheten att företagen önskade hemlighålla överträdelserna.

Den förmildrande omständigheten som beaktats i punkt 65.6 i det ifrågasatta beslutet

4840 I punkt 65.6 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen angivit följande:

"Vid beräkningen av bötesbeloppen har kommissionen beaktat den omständigheten att gemenskapsföretagen under den aktuella perioden har varit tvungna att hålla stånd mot en oväntad ökning av cementimport vid en tidpunkt då gemenskapsindustrin hade svårigheter att ta sig ur en ekonomisk lågkonjunktur."

4841 Lafarge har hävdat att det inte har kunnat bedöma vilken inverkan denna förmildrande omständighet hade vid beräkningen av det bötesbelopp som företaget har ålagts.

4842 Rätten underkänner detta argument. Kommissionen är nämligen inte skyldig att vid beräkningen av böter kvantifiera de olika faktorer som den har beaktat vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är.

Underlåtenheten att beakta vissa förmildrande omständigheter

A — Det överträdande företagets storlek och inflytande på marknaden

4843 Vicat, Uniland, Irish Cement, Cimpor, Secil, Hornos Ibéricos och Cementir har klandrat kommissionen för att inte ha beaktat att deras inflytande på marknaden var begränsat på grund av företagens storlek, marknadsandel och låga omsättning.

4844 Vicat har åberopat domen i det ovan i punkt 1353 nämnda målet Boël mot kommissionen (punkt 131) och tillagt att företaget är ett familjeföretag och ingår inte i en stark ekonomisk enhet. Irish Cement har angivit att det varken har kontroll över eller självt kontrolleras av något annat europeiskt företag. Cementir har hävdat att det inte har någon anknytning till cementfabriker belägna i andra länder.

4845 Rätten erinrar om att bland de omständigheter som skall beaktas vid bedömningen av hur allvarlig en överträdelse är kan det ingå faktorer som företagets storlek och ekonomiska styrka och, följaktligen, det inflytande som det har kunnat utöva på marknaden (se domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkterna 120 och 129, och i de ovan i punkt 1320 nämnda målen IAZ m.fl. mot kommissionen, punkt 52).

4846 I detta fall framgår det av de uppgifter som kommissionen har lämnat till förstainstansrätten (se ovan punkt 4738) att kommissionen har ålagt företagen böter som beräknats i förhållande till företagens omsättning. Av dessa uppgifter framgår bland annat att Vicat, Uniland, Irish Cement, Cimpor, Secil, Hornos Ibéricos och Cementir har ålagts böter som beräknats i förhållande till deras egen omsättning, medan de företag som under den aktuella perioden var ledande inom en koncern har ålagts böter som beräknats utifrån koncernens sammanlagda omsättning. Vilket bötesbelopp företagen har ålagts berodde således på företagens storlek och ekonomiska styrka och, följaktligen, på deras inflytande på marknaden.

4847 Vilka som är aktieägare i ett företag saknar relevans för bedömningen av hur allvarlig en överträdelse är som ett företag gjort sig skyldigt till vid fastställandet av företagets böter.

4848 I domen i det ovan i punkt 1353 nämnda målet Boël mot kommissionen, som har åberopats av Vicat, korrigerade förstainstansrätten endast kommissionens särbehandling av företaget i fråga jämfört med de företag som, trots att de inte hörde till mindre starka ekonomiska enheter än den enhet som detta företag hörde till, fick dra fördel av den förmildrande omständigheten att deras otillåtna beteende hade haft begränsad inverkan på konkurrensen på grund av att företagen inte hörde till en stark ekonomisk enhet (se punkterna 131 och 132 i domen). Vicat kan därför inte med stöd av denna dom göra gällande att kommissionen har åsidosatt de principer som fastslagits i rättspraxis, genom att inte nedsätta Vicats böter med hänsyn till att företaget inte hörde till en stark ekonomisk enhet.

4849 Sökandenas argument skall därför underkännas.

4850 Ciments luxembourgeois anser att det bötesbelopp som företaget har ålagts är fullständigt oskäligt, eftersom företagets omsättning år 1991 uppgick till 1 764 000 000 LUF.

4851 Rätten anser att detta argument skall underkännas av de skäl som anges ovan i punkt 4846, eftersom det syftar till att ifrågasätta kommissionens beslut att ålägga Ciments luxembourgeois böter som inte stod i proportion till företagets låga omsättning.

B — Påståendet att överträdelserna inte hade någon konkurrensbegränsande verkan eller att den konkurrensbegränsande verkan var obetydlig

4852 Vissa sökande har klandrat kommissionen för att den inte har beaktat att de otillåtna åtgärder som företagen har hållits ansvariga för faktiskt eller potentiellt inte hade någon konkurrensbegränsande verkan eller åtminstone en obetydlig konkurrensbegränsande verkan.

4853 Vicat har framhållit att det samordnade förfarande som avses i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet hade en obetydlig konkurrensbegränsande verkan med tanke på att de två företagen inte var särskilt väl representerade på marknaden, och med tanke på Vicats begränsade försäljning i det geografiska område som berörs av företagets omtvistade kontakter med Buzzi. Vicat har klandrat kommissionen för att den inte gjorde någon bedömning av marknaden och av i vilken omfattning konkurrensen på den regionala marknaden i södra Frankrike påverkades.

4854 Aalborg och Italcementi har klandrat kommissionen för att den inte har beaktat att deras deltagande i överträdelsen inte hade någon verkan på marknaden. Italcementi har tillagt att Cembureau-avtalet, med hänsyn till förhållandena på den italienska marknaden och företagets eget beteende, skulle ha haft samma karaktär, omfattning, varaktighet och verkan som beskrivs i det ifrågasatta beslutet även om kommissionen inte hade fastslagit att Italcementi hade deltagit.

4855 Unicem har klandrat kommissionen för att den inte har medgivit att företagets beteende inte medförde någon skada för konsumenterna. Beteendet i fråga förhindrade nämligen inte att det under åren 1986—1991 skedde en konstant ökning av importen till Italien av cement från Grekland.

4856 Asland har hävdat att det ifrågasatta beslutet inte innehåller något avsnitt om de faktiska verkningarna av den fastställda överträdelsen. Företaget har klandrat kommissionen för att den inte har bedömt dessa verkningar och att den därigenom har bortsett från en viktig faktor vid bedömningen av hur allvarliga åtgärderna i fråga var. En sådan bedömning skulle enligt Asland ha lett kommissionen till slutsatsen att handeln med cement inom gemenskapen hade ökat sedan år 1985.

4857 Irish Cement har vidhållit att dess deltagande i det utbyte av prisuppgifter som nämns i det ifrågasatta beslutet inte hade någon konkurrensbegränsande verkan.

4858 Cimpor har klandrat kommissionen för att den inte jämförde de faktiska verkningarna av att Cimpor deltog i överträdelsen med verkningarna av de övriga företagens deltagande.

4859 Secil har klandrat kommissionen för att den inte beaktade de faktiska verkningarna av att företaget deltog i överträdelsen.

4860 Cementir har hävdat att kommissionen — på grund av att den har underlåtit att beakta de särskilda förhållandena på cementmarknaden — inte har fastslagit att den konkurrensbegränsande verkan, som eventuellt skulle kunna bli konsekvensen av de fastställda överträdelserna, på grund av de särskilda konkurrensförhållandena på denna marknad nödvändigtvis var obetydlig och begränsad till en minskning av den handel som skulle kunna äga rum i de regionala marknadernas gränsområden.

4861 Blue Circle har klandrat kommissionen för att den inte beaktade att handeln inom gemenskapen ökade väsentligt under den period som överträdelsen pågick och att cementimporten till

Förenade kungariket ökade trots att det — oberoende av otillåtna åtgärder — förelåg stora hinder för en sådan import.

4862 Förstainstansrätten erinrar om att det inte är nödvändigt att styrka att ett avtal har haft en konkurrensbegränsande verkan för att avtalet skall anses strida mot artikel 85.1 i fördraget. Det är tillräckligt att fastslå att avtalet hade ett konkurrensbegränsande syfte för att det skall förklaras strida mot ovannämnda bestämmelse i fördraget (se den rättspraxis som nämns ovan i punkt 837).

4863 Vad gäller böter kan det vara relevant att bedöma verkningarna av en överträdelse när kommissionen vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är stöder sig på just sådana verkningar och inte kan bevisa dessa eller ange giltiga skäl till varför dessa verkningar skall beaktas.

4864 I punkt 65.5 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen inte åberopat att Cembureau-avtalet medförde konkurrensbegränsande verkningar till stöd för slutsatsen att avtalet skulle anses särskilt allvarligt. Kommissionen har med rätta framhållit att det hemliga samförståndet vad gäller uppdelning av marknader och utbyte av upplysningar i sig utgör en mycket allvarlig begränsning av konkurrensen (punkt 65.5 första strecksatsen).

4865 Det framgår visserligen av punkt 65.9 att vid bedömningen av de berörda företagens respektive ansvar har kommissionen särskilt grundat sig på verkningarna av de åtgärder som företagen använde sig av för att genomföra Cembureau-avtalet. Kommissionen har således ålagt de företag som deltagit i åtgärder som "direkt avskärmade hemmamarknaderna" (punkt 65.9 a) störst ansvar. Kommissionen ansåg däremot att de företag som endast deltagit i åtgärder för att kanalisera produktionsöverskottet till tredje land bar ett något lindrigare ansvar, eftersom sådana åtgärder hade "mindre direkt inverkan på skyddet för hemmamarknaderna" (punkt 65.9 b första strecksatsen).

4866 Sistnämnda överväganden kan emellertid inte anses vara en bedömning av de konkurrensbegränsande verkningar som kunde konstateras efter överträdelsen och som det skulle ha ankommit på kommissionen att bevisa med konkreta uppgifter. Dessa överväganden bygger på en teoretisk bedömning — vilken sökandena för övrigt inte har bestritt — av inverkan på konkurrensen som dessa två typer av åtgärder potentiellt sett skulle kunna medföra.

4867 Sökandenas argument skall följaktligen underkännas.

C — Beteendet på marknaden under den aktuella perioden

4868 Vicat har klandrat kommissionen för att den inte beaktade Vicats självständiga affärsstrategi, vilken var särskilt inriktad på utvecklingen av en produkt som endast Vicat tillverkar, nämligen "Prompt".

4869 Detta argument styrker dock inte att Vicat försökte att dra sig ur genomförandet av Cembureau-avtalet under perioden från och med den 11 maj 1983 till och med den 23 april 1986, då företaget anslöt sig till avtalet genom att delta i det samordnade förfarande som har fastställts i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkt 4316). Rätten finner att Vicats argument därför skall underkännas.

4870 Asland har klandrat kommissionen för att den i det ifrågasatta beslutet inte har fäst någon vikt vid Aslands beteende i konkurrenshänseende under den aktuella perioden. Företaget har hänvisat till tabeller som visar den konstanta ökningen under åren 1985—1991 av handeln med cement mellan Spanien och de övriga länderna i gemenskapen. Asland har även framhållit sitt aktieinnehav i Hispacement, som var ett gemensamt dotterbolag till flera katalanska producenter med syfte att främja handeln med cement utanför den katalanska marknaden.

4871 Förstainstansrätten erinrar om att det endast har styrkts att Asland deltog i Cembureau-avtalet under perioden från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987 (se ovan punkt 4352). Aslands uppgifter avseende perioden före den 28 maj 1986 och perioden efter den 31 maj 1987 saknar följaktligen relevans i detta sammanhang.

4872 De sammanlagda siffrorna, som visar en konstant ökning från år 1985 av cementexporten från Spanien till övriga länder i gemenskapen, bevisar för övrigt inte att Asland personligen började att agera konkurrensfrämjande på marknaden.

4873 Slutligen förbjöd inte Cembureau-avtalet all handel med cement inom gemenskapen. Avtalet hade endast till syfte att förhindra "vild" export som skulle kunna bringa marknaderna i obalans. Det hindrade inte sedvanlig eller strukturell export (se ovan punkt 1121).

4874 Under dessa omständigheter kan inte de omständigheter som Asland har åberopat anses styrka att företaget önskade dra sig ur genomförandet av Cembureau-avtalet under den period då företaget anslöt sig till detta avtal.

4875 Aslands argument skall därför underkännas.

4876 Cementir har klandrat kommissionen för att den systematiskt underlät att beakta den policy som Cementir faktiskt tillämpade på marknaden under den aktuella perioden. Kommissionen har inte heller visat att Cementirs policy var ett resultat av den konkurrensbegränsande samverkan som konstaterades. Att företaget deltog i de avtal som slutits med Calcestruzzi hade inte, och kunde inte ha, någon som helst inverkan på importen av cement från Grekland, vilken ökade märkbart från och med år 1987.

4877 Cementir har dock till stöd för sitt argument inte förebringat något bevis som styrker att företaget försökte att dra sig ur genomförandet av Cembureau-avtalet under perioden från och med den 14 januari 1983 till och med den 3 april 1992, då företaget anslöt sig till avtalet. Den märkbara ökningen av import till Italien av cement från Grekland kan i det avseendet inte anses vara ett uttryck för att företaget ville frigöra sig från avtalet (se ovan punkt 4401). Ökningen visar på sin höjd att de åtgärder för att genomföra avtalet som Cementir — såsom har fastställts ovan i punkterna 3283—3290 och 3343—3396 — deltog i och som vidtogs då problemet med import till Västeuropa av cement från Grekland uppstod inte medförde de förväntade verkningarna på den italienska marknaden. Rätten finner att Cementirs argument följaktligen skall underkännas.

D — Huruvida överträdelsen medförde vinst för företagen

4878 Vicat och Ciments français har klandrat kommissionen för att den inte har beaktat den omständigheten att de överträdelser som företagen har hållits ansvariga för inte medförde någon vinst för dem.

4879 Lafarge har hävdat att kommissionen inte har beaktat de regler som den själv har uppställt, särskilt i *XXI:a rapporten om konkurrenspolitiken*. Enligt dessa regler skall de berörda företagens ekonomiska fördel av överträdelsen i framtiden vara den avgörande faktorn vid beräkningen av bötesbelopp.

4880 Irish Cement har klandrat kommissionen för att den inte har styrkt, eller ens försökt att styrka, att Irish Cement gjorde eller försökte göra någon som helst vinst genom de otillåtna åtgärderna.

4881 Det förhållandet att överträdelsen inte medförde vinst för ett företag kan inte utgöra ett hinder mot att det åläggs böter, eftersom böterna annars skulle förlora sin avskräckande verkan (se dom av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 779 nämnda målet Ferriere Nord mot kommissionen, punkt 53). Av detta följer att kommissionen vid fastställandet av böter inte är

skyldig att styrka att överträdelsen har medfört en otillåten fördel för de berörda företagen eller att i förekommande fall beakta att överträdelsen inte medförde någon vinst.

4882 Det kan vara relevant att bedöma den otillåtna behållningen från överträdelsen när kommissionen, vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är eller vid beräkningen av bötesbeloppen, har grundat sig på en sådan behållning.

4883 Så är emellertid inte fallet här. I punkt 65.5 i det ifrågasatta beslutet har kommissionen inte åberopat någon vinst från Cembureau-avtalet till stöd för slutsatsen att denna överträdelse var särskilt allvarlig. Såsom redan har angivits (se ovan punkt 4846) beräknade kommissionen bötesbeloppen utifrån de berörda företagens omsättning.

4884 Vad gäller Lafarge skall det påpekas att kommissionen har angivit följande i *XXI:a rapporten om konkurrenspolitiken* (s. 120):

"Vid fastställandet av böter beaktar kommissionen samtliga relevanta omständigheter i ärendet. Den ekonomiska fördel som överträdelsen medför för de bolag som har överträtt konkurrensreglerna kommer att bli en allt viktigare faktor. I de fall där kommissionen kan beräkna denna otillåtna vinst, även om beräkningen är ungefärlig, skall bötesbeloppet beräknas med denna som utgångspunkt."

4885 Detta betyder inte att kommissionen har ålagt sig själv att hädanefter under alla omständigheter styrka den ekonomiska fördelen av den fastställda överträdelsen vid fastställandet av bötesbelopp. Detta är endast uttryck för kommissionens önskan att i större utsträckning beakta denna omständighet och använda den som utgångspunkt vid beräkningen av böter, i den mån kommissionen har kunnat beräkna den, även om beräkningen är ungefärlig. Så är emellertid inte fallet här.

4886 Mot bakgrund av det ovan anförda skall Vicats, Lafarges och Irish Cements argument i denna fråga underkännas.

E — Situationen på cementmarknaden under den aktuella perioden

4887 Irish Cement har hävdat att företaget under åren 1982—1986 utsattes för omfattande dumpning på sin hemmamarknad av exportörer från tredje land, vilken medförde att företaget

ingav ett klagomål till kommissionen. Hornos Ibéricos har klandrat kommissionen för att inte ha beaktat den allmänna situationen på cementmarknaden under den aktuella perioden.

4888 I det avseendet erinrar rätten om att kommissionen har angivit följande i punkt 65.6 i det ifrågasatta beslutet: "Vid beräkningen av bötesbeloppen har kommissionen beaktat den omständigheten att gemenskapsföretagen under den aktuella perioden har varit tvungna att hålla stånd mot en oväntad ökning av cementimport vid en tidpunkt då gemenskapsindustrin hade svårigheter att ta sig ur en ekonomisk lågkonjunktur."

4889 Som svar på en begäran under rättegången att närmare förklara detta påstående har kommissionen givit följande förklaring (svar av den 6 juli 1998 på en skriftlig fråga från förstainstansrätten):

"Uttrycket 'oväntad ökning av cementimport' i punkt 65.6 i beslutet avser import från tredje land. Under den period som överträdelsen pågick förekom särskilt omfattande import från Tunisien, Turkiet och Rumänien, och det ingavs klagomål om dumpning avseende denna import."

4890 Irish Cement har under sammanträdet uppgivit att det avsåg import från Östtyskland och Spanien.

4891 I det avseendet skall det påpekas att kommissionens förklaringar visar att importen från Tunisien, Turkiet och Rumänien angavs som exempel och inte utgjorde en uttömmande uppräkning.

4892 Eftersom ett beslut utgör en helhet, måste dessutom var och en av dess delar läsas mot bakgrund av de andra (förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 66, och av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 51). Övervägandena i punkt 65.6 i det ifrågasatta beslutet skall således läsas mot bakgrund av redogörelsen för de faktiska omständigheterna, där hänsyn tas till nämnda problem med import från Östtyskland och Spanien under den period som Irish Cement har hänvisat till (se punkterna 18.2, 18.3, 19.9 och 19.10).

4893 Mot bakgrund av det ovan anförda skall Irish Cements och Hornos Ibéricos argument underkännas.

F — Självförsvar

4894 Ciments français, Lafarge, Unicem, Hornos Ibéricos och Blue Circle har klandrat kommissionen för att den inte beaktade att de åtgärder som vidtogs mot import av cement från Grekland var ett agerande i självförsvar mot de illojala konkurrensvillkoren för denna import. Företagen har klandrat kommissionen för passivitet och för att den vidtog ineffektiva åtgärder mot det stöd som de grekiska myndigheterna vid denna tidpunkt beviljade den grekiska cementindustrin.

4895 Med stöd av domen i de ovan i punkt 2554 nämnda målen AITEC m.fl. mot kommissionen har Ciments français, Unicem och Hornos Ibéricos gjort gällande att kommissionen inte har gjort en korrekt bedömning av verkan av importen av cement från Grekland. Kommissionen har således gjort en felaktig bedömning av de problem som uppstod på grund av denna olagligt subventionerade import.

4896 Utöver vad som har angivits ovan i punkterna 2556—2559 skall rätten i det avseendet erinra om att vad beträffar marknaden för grå cement har sökandena ålagts de böter som har fastställts i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet på grund av överträdelsen i samband med Cembureau-avtalet, vilket syftade till respekt för hemmamarknaderna och en reglering av handeln med cement mellan länderna i gemenskapen (se ovan punkt 1085).

4897 Företagens inblandning i denna överträdelse bestod helt eller delvis av otillåtna åtgärder som helt saknade samband med problemet med lågprisimport av cement från Grekland, eller som var mer långtgående.

4898 För det första har Unicem deltagit i ett regelbundet utbyte av prisuppgifter för att underlätta genomförandet av Cembureau-avtalet (artikel 2.2). Lafarge har tillsammans med Buzzi deltagit i ett samordnat förfarande om uppdelning av den sydfranska marknaden (artikel 3.1 a). Ciments français och Lafarge har varit inblandade i avtal och samordnade förfaranden om reglering av handeln med cement mellan Tyskland och Frankrike (artikel 3.3 a). Ciments français, Lafarge, Hornos Ibéricos och Blue Circle har deltagit i ett fortlöpande samordnat förfarande inom EPC som avsåg att undersöka situationen på gemenskapsmarknaderna, dela upp marknaderna i tredje länder, fastställa priserna för produkter som var avsedda för omfattande export, utbyta detaljerade uppgifter om de kvantiteter som var tillgängliga för export och om den export som utförts till tredje länder, och som var avsedd att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen (artikel 6).

4899 För det andra vidtogs visserligen åtgärderna inom ramen för avtalet om ETF till följd av hotet om lågprisimport av cement från Grekland, men flera av dessa åtgärder hade ett otillåtet syfte som var mer långtgående. Avtalet om att upprätta ETF hade således till syfte att förhindra varje

införsel av lågpriscement som skulle kunna bringa de europeiska marknaderna i obalans (se ovan punkt 2560). Avtalet om att upprätta Interciment syftade till att genomföra avskräckande åtgärder eller stödåtgärder gentemot de länder som hotade stabiliteten på marknaderna i medlemsländerna (artikel 4.2).

4900 Det skall slutligen beträffande de åtgärder som avses i artikel 4.3 erinras om att ett företag inte kan åberopa att det har agerat i självförsvar i samband med en konkurrensbegränsande samverkan som det har deltagit i, när företaget har vidtagit åtgärder som inte är förenliga med gemenskapsrätten för att försvara deltagarnas marknader mot konkurrens från producenter i andra medlemsstater (dom av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 415 nämnda målet Baustahlgewebe mot kommissionen, punkt 148).

4901 Sökandenas argument skall följaktligen underkännas.

G — Samarbete under det administrativa förfarandet

4902 Lafarge och Valenciana har gjort gällande att de visade samarbetsvilja mot kommissionen under det administrativa förfarandet. Valenciana har hävdat att företaget underlättade de undersökningar som kommissionen utförde i dess lokaler, att det ingav skriftliga och muntliga synpunkter på meddelandet om anmärkningar trots att det inte visste exakt vad det ansågs ha gjort sig skyldigt till, och att det deltog i förhöret. Aker och Euroc har gjort gällande att de under det administrativa förfarandet gav kommissionen protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986, vilket upprättats av Ulestig (Scancem). Kommissionen ansåg att denna handling var tillräckligt viktig för att översändas till samtliga mottagare av meddelandet om anmärkningar. Aker och Euroc har tillagt att de skickade en av sina högsta chefer samt Scancems verkställande direktör för att närvara vid förhöret i mars 1993.

4903 Lafarge har emellertid inte till stöd för sina argument förebringat något bevis som gör det möjligt att bedöma huruvida företagets påstående är välgrundat. Redan av det skälet anser rätten att argumentet skall underkännas.

4904 Valenciana gjorde inget mer än fullgjorde sina skyldigheter och utövade sina rättigheter enligt gällande regler för det administrativa förfarandet vid överträdelser av gemenskapsrättens konkurrensregler. Även Valencianas argument skall därför underkännas (se i det avseendet förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992 i mål T-12/89, Solvay mot kommissionen, REG 1992, s. II-907, punkterna 341 och 342). Av samma skäl skall även Akers och Eurocs argument, enligt vilket en av deras högsta chefer och Scancems verkställande direktör deltog vid förhöret i mars 1993, underkännas.

4905 Aker och Euroc bifogade faktiskt protokollet från ETF:s möte den 19 augusti 1986, vilket upprättats av Ulestig (Scancem), till sitt svar på meddelandet om anmärkningar (bilaga 3, dokument 15). Kommissionen hänvisar flera gånger till denna handling i redogörelsen för de faktiska omständigheterna (punkterna 25.14—25.20, 27.3, 28.3, 28.15—28.18 och 28.22) samt i den rättsliga bedömningen (punkterna 53.7, 53.8, 55.1, 56.5, 56.8, 56.11 och 56.13) avseende ETF.

4906 Det framgår emellertid av företagens svar på meddelandet om anmärkningar (punkterna 6.3.5.7 och 6.3.5.16) att anledningen till att de gav kommissionen denna handling inte berodde på att de var angelägna om att underlätta fastställandet av de anmärkningar som kommissionen åberopade i meddelandet om anmärkningar, utan snarare på att de var angelägna om att förneka att Aker och Euroc varit inblandade i överträdelsen avseende avtalet om att upprätta Interciment. Under dessa omständigheter skall det inte anses att kommissionen gjorde en felaktig bedömning när den inte beaktade detta som en förmildrande omständighet vid fastställandet av bötesbeloppen för dessa två sökanden. Följaktligen skall även Akers och Eurocs argument underkännas.

H — Önskan att iaktta de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna

4907 Lafarge har klandrat kommissionen för att den inte beaktade inställningen hos de berörda företagen, vilka under den aktuella perioden alltid försökte att handla lagenligt, vilket bekräftas av flera hänvisningar till kraven i de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna i de handlingar som kommissionen har tagit i beslag.

4908 Detta argument förändrar dock inte den omständigheten att överträdelser faktiskt skedde på marknaderna för grå och vit cement och att dessa överträdelser var av allvarlig karaktär. Rätten anser att det inte heller är möjligt att bortse från de omständigheter som det hänvisas till ovan i punkterna 4836—4838, vilka tyder på att de som deltog i överträdelsen — särskilt Lafarge — önskade hemlighålla vissa av de otillåtna åtgärder som de vidtog inom ramen för Cembureau-avtalet.

4909 Unicem har gjort gällande att så snart företaget fick reda på innebörden av de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna, antog det en uppförandekod för sina anställda.

4910 Det är visserligen av betydelse att Unicem har vidtagit åtgärder för att förhindra att dess personal begår nya överträdelser av de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna i framtiden, men denna omständighet förändrar inte att den överträdelse som företaget har hållits ansvarigt för i detta fall faktiskt skedde och var av allvarlig karaktär (se särskilt dom av den 17 december 1991 i det ovan i punkt 140 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 357, och domen i det ovan i punkt 323 nämnda målet T-13/89, ICI mot kommissionen, punkt 395).

I — Den omständigheten att det rör sig om en ny frågeställning

4911 Lafarge har klandrat kommissionen för att den inte beaktade sin praxis, enligt vilken kommissionen inte ålägger böter, eller ålägger lägre böter, när den för första gången tar ställning till hur en särskild gemenskapsmarknad fungerar, såsom i detta fall.

4912 Dyckerhoff har hävdat att det inte bör åläggas några böter när det föreligger en rättslig fråga som ännu inte har behandlats i administrativ praxis. Att kommissionen i detta fall ansåg att samarbetet avseende tredje land inom WCC var rättsstridigt var något fullständigt nytt eller åtminstone omöjligt för företagen att förutse.

4913 Det är riktigt att kommissionen och gemenskapsdomstolarna vid fastställandet av bötesbelopp under vissa omständigheter kan beakta att det vid den tidpunkt när de påtalade åtgärderna vidtogs ännu inte klart hade fastslagits i kommissionens praxis att de var otillåtna (domen i det ovan i punkt 323 nämnda målet AKZO mot kommissionen, punkt 163, och i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 143). Frågan om det rör sig om en ny frågeställning skall emellertid enligt rättens mening inte bedömas med hänsyn till vilken bransch det rör sig om, utan med hänsyn till de juridiska aspekterna av den fastställda överträdelsen.

4914 I detta fall är den påtalade överträdelsen, både på marknaden för grå cement och på marknaden för vit cement, en konsekvens av ett avtal om respekt för hemmamarknaderna. Det framgår uttryckligen av artikel 85.1 c i fördraget och bekräftas av fast rättspraxis att en sådan konkurrensbegränsande samverkan är oförenlig med konkurrensreglerna. Sökandena var därför medvetna om att deras beteende var rättsstridigt.

4915 Argumentet att det ifrågasatta beslutet avsåg nya frågeställningar skall följaktligen underkännas.

J — Den europeiska cementindustrins världsledande ställning

4916 Lafarge har gjort gällande att kommissionen inte beaktade den omständigheten att den europeiska cementindustrin blev den ledande cementindustrin i världen tack vare en effektiv omstruktureringspolitik. Företaget anser att det strider mot syftena med gemenskapens industripolitik, vars betydelse har fastslagits i artikel 130 i EG-fördraget (nu artikel 157 EG), att bestraffa en hel bransch som lyckats klara sig ur en svår kris genom att anpassa sig.

4917 Intresset av att främja en ledande industrisektor medför dock inte att det är uteslutet att höga böter åläggs för allvarliga överträdelser av de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna, eftersom de företag som är verksamma på områden som anses betydande för den europeiska industrin och ekonomin annars alltid skulle kunna undgå påföljd.

K — Juridiska och tekniska hinder för handeln med cement inom gemenskapen

4918 Valenciana har åberopat de juridiska (inledandet av ett antidumpningsförfarande mot Portlandcement från Spanien) och tekniska hinder (skillnader i nationella regler om typgodkännande) som den har stött på i sin exportverksamhet både före och efter Spaniens anslutning till gemenskapen.

4919 Dessa omständigheter saknar emellertid betydelse för frågan huruvida den överträdelse som Valenciana har hållits ansvarigt för faktiskt ägde rum, och för dess allvar och varaktighet. Rätten finner att de därför inte kan ligga till grund för en nedsättning av företagets bötesbelopp.

L — Den omständigheten att en ny konkurrent dök upp på marknaden

4920 Irish Cement har klandrat kommissionen för att den inte beaktade att det dök upp en ny producent på den irländska marknaden, nämligen Sean Quinn Cement Ltd, som påbörjade sin produktion år 1989 norr om gränsen mellan Irland och Nordirland.

4921 Denna omständighet avser dock tiden efter den 31 december 1988, det datum då förstainstansrätten anser att Irish Cement upphörde att delta i den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 4365 och 4366). Rätten anser att det således saknas anledning att pröva huruvida Irish Cements påstående är välgrundat.

M — Den omständigheten att det inte går att göra skatteavdrag för böter

4922 Italcementi har gjort gällande att det bötesbelopp som företaget har ålagts är oskäligt högt, eftersom det inte har beaktats att det inte går att göra skatteavdrag i Italien för böter.

4923 Vid fastställandet av böter är kommissionen emellertid inte skyldig att beakta skillnader i de olika nationella skattelagstiftningarna (domstolens dom av den 15 juli 1970 i mål 44/69, Buchler mot kommissionen, REG 1970, s. 733, punkt 51).

N — Det överträdande företagets ekonomiska situation

4924 Halkis har gjort gällande att det bötesbelopp som företaget har ålagts överstiger dess betalningsförmåga och riskerar att medföra ekonomiska svårigheter för företaget, eftersom det är föremål för ett särskilt likvidationsförfarande. I repliken har Halkis tillagt att företaget visserligen trädde i likvidation efter antagandet av det ifrågasatta beslutet, men att beslut 91/144 avseende det stöd som det beviljades av den grekiska regeringen medförde en mycket svår ekonomisk situation för företaget från denna tidpunkt.

4925 Rätten erinrar om att kommissionen emellertid inte är skyldig att beakta ett företags ekonomiska underskott vid fastställandet av böter, eftersom det skulle kunna medföra att de företag som var minst anpassade till marknadsvillkoren gavs en oberättigad konkurrensfördel (domen i de ovan i punkt 1320 nämnda målen IAZ m.fl. mot kommissionen, punkt 55).

4926 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på någon av de här prövade grunderna.

VIII — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning av respektive företags ansvar för överträdelsen på marknaden för grå cement*

4927 Inledningsvis har Aalborg gjort gällande att det krävs personligt ansvar för att ålägga böter för en överträdelse av artikel 85 i fördraget. Företaget kan inte åläggas böter på grund av ett kollektivt ansvar för handlingar som andra företag har begått. Blue Circle har hävdat att ett företag inte kan hållas ansvarigt för en överträdelse som det inte har deltagit i, även om överträdelsen skedde i enlighet med ett avtal eller ett samordnat förfarande som företaget var part i.

4928 Det framgår emellertid av bedömningen ovan i punkterna 4330—4333 och 4403—4407 att Aalborg och Blue Circle endast har ålagts böter för de åtgärder som de personligen ansågs ansvariga för inom ramen för den överträdelse som har fastställts i artikel 1. Rätten finner att deras argument därför skall underkännas.

4929 Vidare har ett flertal av sökandena klandrat kommissionen för att den bedömde deras ansvar för överträdelsen på marknaden för grå cement utifrån abstrakta och generella kriterier, utan att beakta deras personliga inblandning i överträdelsen. Flera av sökandena har hävdat att kommissionen inte har beaktat företagens faktiska roll i de delar av överträdelsen som de har hållits ansvariga för. Vissa av sökandena har gjort gällande att kommissionen borde ha beaktat det begränsade antal överträdelser som företagen begick inom ramen för Cembureau-avtalet och hur allvarlig var och en av åtgärderna för att genomföra detta avtal var.

4930 CBR har klandrat kommissionen för att den drog slutsatsen att företaget var anslutet till Cembureau-avtalet på grund av att en av CBR:s chefer, i egenskap av chefsdelegat, företrädde sin nationella sammanslutning vid Cembureaus chefsdelegatsmöten den 14 januari 1983 samt den 19 mars och den 7 november 1984. CBR kan dock inte hållas ansvarigt för hur denna chef agerade vid utövandet av sitt ämbete inom FIC. När denna chef deltog vid de ovannämnda mötena den 14 januari 1983 och den 19 mars 1984 hade detta endast till syfte att kontinuerligt säkerställa att de åtgärder som eventuellt skulle vidtas inom Cembureau var förenliga med artikel 85 i fördraget. Enligt CBR försökte kommissionen att få det att framstå som om denna chef hade en viktig roll vid ingåendet av och genomförandet av Cembureau-avtalet, trots att han endast deltog i Basing Points System, vars lagenlighet inte har bestritts i det ifrågasatta beslutet. CBR har för övrigt gjort gällande att det hade en mycket begränsad roll inom ETF.

4931 Dyckerhoff har klandrat kommissionen för att den inte, ens med några få ord, påpekade att företagets roll i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet var av liten betydelse.

4932 Vicat har påpekat att enligt det ifrågasatta beslutet deltog företaget endast i en åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet, nämligen det samordnade förfarande som avses i artikel 3.1 c. Denna överträdelse var för övrigt mindre allvarlig än övriga åtgärder för att genomföra avtalet. Vicat har klandrat kommissionen för att den inte beaktade denna omständighet utan jämställde företaget med övriga företag, mot vilka bevisen till företagens nackdel var mycket mer omfattande, och för att den inte uppgav skälen till varför den ansåg sig kunna rikta lika allvarlig kritik mot Vicat som mot dessa företag. Vid en jämförelse mellan Vicats ställning och Lafarges samt Italcementis ställning har Vicat dragit slutsatsen att bötesbeloppets värde per enhet per överträdelse var klart högre i Vicats fall jämfört med de två andra företagen.

4933 Ciments français har hävdat att det endast deltog i ett av Cembureaus tre chefsdelegatsmöten, under vilka Cembureau-avtalet antogs, genom att en ledamot av företagets styrelse agerade

såsom ordförande för SFIC. Företaget har vidare hävdat att det endast i mycket liten utsträckning var inblandat i de hemliga samförstånd som importen av cement från Grekland föranledde. Slutligen har företaget hävdat att dess deltagande i EPC var försumbart, med hänsyn till företagets obetydliga roll på de stora exportmarknaderna.

4934 Heidelberger har klandrat kommissionen för att den stödde sig på argumentet att det fanns ett enda och fortlöpande avtal för att helt kunna bortse från vilken roll varje enskilt företag hade och för att kunna fastställa ett totalt bötesbelopp för deltagandet i avtalet. Det bötesbelopp som företaget har ålagts skall därför upphävas eller åtminstone nedsättas. Heidelberger var nämligen endast i obetydlig utsträckning inblandat i de åtgärder som avses i det ifrågasatta beslutet. Företaget har endast hållits ansvarigt för fem av de otillåtna åtgärder som avses i det ifrågasatta beslutet. Heidelberger deltog dessutom i mindre utsträckning än de övriga företagen. Dess deltagande i de omtvistade åtgärderna var begränsat till att mer eller mindre passivt delta i de diskussioner under vilka konkurrensbegränsande avtal eller samordnade förfaranden antogs. Genom att ålägga Heidelberger ett sådant högt bötesbelopp har kommissionen helt bortsett från företagets roll i Cembureau-avtalet. Heidelberger har tillagt att principen om likabehandling utgör hinder för att ålägga ett företag, som hållits ansvarigt för att i obetydlig omfattning ha deltagit i en konkurrensbegränsande samverkan, högre böter än vad som ålagts ett företag som hållits ansvarigt för allvarligare åtgärder.

4935 Aalborg har hävdat att kommissionen har åsidosatt den princip enligt vilken bötesbeloppen skall stå i proportion till ansvaret och överträdelsens omfattning. Företaget har även klandrat kommissionen för att inte ha jämfört företagets ansvar och omfattningen av dess överträdelse med övriga företags ansvar och överträdelser. Genom att jämföra sin situation med Ciments luxembourgeois situation har Aalborg gjort gällande att en stor del av företagets bötesbelopp kan förklaras av att det deltog vid chefsdelegaternas möte den 9 september 1986 i Baden-Baden. Företaget har således klandrat kommissionen för att den inte noggrant undersökte skälen till varför företaget deltog i detta möte, vilka i själva verket endast avsåg att ett klagomål om dumpning skulle inges samt lobbyverksamheten avseende det grekiska statliga stödet. Aalborg har även kritiserat den omständigheten att det har ålagts lika höga böter för sitt ouppsåtliga deltagande i de delar av överträdelsen som har fastställts i det ifrågasatta beslutet som de mest berörda företagen.

4936 Unicem har gjort gällande att det enbart hade en passiv roll i det regelbundna utbytet av prisuppgifter och att det endast deltog i ett av de fjorton möten som hölls under perioden maj 1986—maj 1987 inom ramen för ETF. Företaget tog aldrig initiativ till några åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet. För övrigt deltog Unicem inte alls i vissa av de åtgärder som avses i det ifrågasatta beslutet. Att företaget hade en obetydlig roll i överträdelserna berodde särskilt på dess begränsade intresse av internationell handel. Kommissionen har dock ålagt Unicem lika höga böter som de företag som hade en avgörande roll i de påtalade konkurrensbegränsande åtgärderna.

4937 Valenciana har gjort gällande att genom att kommissionen har ålagt varje företag ett sammanlagt bötesbelopp för deltagandet i olika överträdelser på marknaden för grå cement,

har den inte bedömt hur allvarlig var och en av företagens otillåtna åtgärder var. Kommissionen beaktade således inte att Valencianas deltagande i EPC var av mindre allvarlig karaktär. I det ifrågasatta beslutet anges inte att företagets exportverksamhet var riktad mot USA och att det inte hade deltagit i EPC:s underkommittéer eller i Committee for Development of International Cement Trade.

4938 Asland har klandrat kommissionen för att den höll alla företag ansvariga för överträdelsen i samma utsträckning, oavsett i vilken omfattning de deltog i överträdelsen. Företaget har särskilt framhållit sin egen begränsade roll inom ETF.

4939 Uniland har hävdat att kommissionen, genom att den endast stödde sig på att P. Rumeus passivt och sporadiskt deltog vid två av ETF:s möten för att hålla företaget ansvarigt för att det deltog i de avtal och samordnade förfaranden som avses i artiklarna 1, 4.1, 4.2 och 4.3 a i det ifrågasatta beslutet, på ett oberättigat sätt har ansett att Uniland hade en liknade roll som de företag, såsom Holderbank, som på grund av sin storlek och sitt deltagande i Cembureau-avtalet inte kan jämföras med Uniland.

4940 Irish Cement har gjort gällande att det hade en liten roll i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgjorde, vilket kommissionen inte har beaktat. Företaget deltog inte i de huvudsakliga bilaterala eller multilaterala avtal som avses i det ifrågasatta beslutet. De bevis som kommissionen har sammanställt kan på sin höjd styrka att Irish Cement godtog Cembureau-avtalet och de olika åtgärderna för att genomföra detta avtal. Irish Cement var inte heller direkt inblandat i ETF, vilket kommissionen har medgivit. Kommissionen har även medgivit att sambandet mellan Irish Cement och den brittiska marknaden inte utgjorde en åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet. Irish Cement har dragit slutsatsen att kommissionen gav Irish cement ett orimligt stort och oproportionerligt ansvar jämfört med övriga företag i samma grupp, genom att placera företaget i samma grupp som de företag som haft störst roll i överträdelsen.

4941 Cimpor har framhållit att vissa företag har hållits ansvariga för nio överträdelser, medan Cimpor endast har hållits ansvarigt för två överträdelser. Företaget har vidare hävdat att det inte var direkt inblandat i ingåendet av Cembureau-avtalet, eftersom det inte var medlem i Cembureau.

4942 Secil har gjort gällande att det är ett av de företag som har hållits ansvarigt för minst antal överträdelser. Vad gäller det bötesbelopp som företaget har ålagts strider det därför mot proportionalitetsprincipen att tillämpa abstrakta och enhetliga kriterier, vilka medförde att Secil jämställdes med de företag som gjort sig skyldiga till allvarliga överträdelser av artikel 85.1 i fördraget.

4943 Cimpor och Secil har vidare klandrat kommissionen för att den inte har beaktat att de båda företagen inte på något sätt tog initiativ till de överträdelser som de har hållits ansvariga för i det ifrågasatta beslutet. Kommissionen har inte heller styrkt att deras verksamhet någonsin ansågs utgöra en "ömtålig fråga" eller att de lämnat känsliga eller konfidentiella uppgifter till ATIC eller till Cembureau.

4944 Italcementi har erinrat om att det finns lagregler för priskontroll i Italien, om karaktären hos de uppgifter som utbyttes, om att företaget saknade intresse av export och att övriga europeiska producenter saknade intresse för Italien. Företaget har hävdat att de åtgärder som de italienska cementproducenterna vidtog inom ramen för ETF var en självständig och laglig reaktion på den grekiska konkurrensen. Sådana åtgärder kan därför inte jämställas med åtgärder som syftade till att kanalisera det grekiska produktionsöverskottet till länder utanför gemenskapen. Italcementis agerande gentemot Interciment kan slutligen inte jämföras med Holderbanks agerande, vilket ensamt var aktieägare i detta bolag från det att företaget bildades till dess att det upplöstes.

4945 Holderbank har i sin replik klandrat kommissionen för att den inte beaktade företagets personliga inblandning i de olika överträdelser som det har hållits ansvarigt för.

4946 Hornos Ibéricos har hävdat att EPC var ett tillåtet redskap. Att det under EPC:s möten gjordes särskilda hänsyftningar till vissa situationer i gemenskapen bevisar inte att samtliga möten inom denna kommitté hade ett otillåtet syfte. Kommissionen beaktade inte heller den omständigheten att ingen av dessa hänsyftningar avsåg Hornos Ibéricos. Kommissionen beaktade inte heller att Hornos Ibéricos inte tog något initiativ till att bilda denna kommitté, att företagets roll och ansvar inom EPC var begränsade samt att företaget aldrig hade ingått i EPC:s Steering Committee. I det ifrågasatta beslutet finns inte heller någon redogörelse för den ekonomiska och juridiska bakgrunden till att EPC bildades och till att Hornos Ibéricos anslöt sig till denna kommitté. Hornos Ibéricos har även gjort gällande att kommissionen har åsidosatt principen om likabehandling genom att ålägga företaget lika höga böter som de företag som gjort sig skyldiga till allvarligare överträdelser.

4947 Cementir har klandrat kommissionen för att den vidtog samma sanktioner mot de avtal som slutits med Calcestruzzi som mot de samordnade förfaranden som hade till syfte att kontrollera eller förhindra handeln mellan medlemsstaterna. Företaget har även klandrat kommissionen för att den inte beaktade företagets obetydliga eller rent av obefintliga roll inom Cembureau och ETF, att företaget saknade intresse för export samt att det oregelbundet deltog i chefsdelegatsmötena. Cementir anser att kommissionen borde ha gjort åtskillnad mellan Cementirs bötesbelopp och Italcementis och Unicems bötesbelopp, eftersom sistnämnda företag hade en mycket viktigare roll i de fastställda överträdelserna.

4948 Halkis har klandrat kommissionen för att den inte beaktade att den överträdelse som företaget har hållits ansvarigt för inte var av allvarlig karaktär. Företaget har även anfört att kommissionen har ålagt företaget böter endast med stöd av att det deltog i EPC, utan att ha

styrkt att detta deltagande bidrog till genomförandet av ett avtal om uppdelning av hemmamarknaderna.

4949 Rätten erinrar om att vid fastställandet av bötesbelopp bör hänsyn tas till alla de faktorer som kan påverka bedömningen av hur allvarliga överträdelserna har varit, såsom bland annat de enskilda parternas roll i överträdelsen samt den risk som överträdelser av detta slag innebär för genomförandet av gemenskapens mål (se domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkterna 120 och 129, och i de ovan i punkt 1320 nämnda målen IAZ m.fl. mot kommissionen, punkt 52). Om flera företag har deltagit i en överträdelse, skall det för vart och ett av företagen prövas hur allvarlig den enskilda överträdelsen var (dom av den 8 juli 1999 i det ovan i punkt 142 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 110, och i det ovan i punkt 270 nämnda målet Montecatini mot kommissionen, punkt 207).

4950 I detta fall har kommissionen angivit följande i punkt 65.9 i det ifrågasatta beslutet:

"För att fastställa vilket bötesbelopp varje enskilt företag skall åläggas för de överträdelser som anges i kapitlen 8, 9 och 10 har kommissionen utgått från att alla företagen, såsom har angivits ovan i punkt 3, har anslutit sig till avtalet eller principen om respekt för hemmamarknaderna. Kommissionen har emellertid vid denna generella bedömning även tagit hänsyn till de enskilda företagens roll vid antagandet av avtalet eller principen om respekt för hemmamarknaderna och i olika ageranden och åtgärder som beslutats som ett komplement till avtalet eller principen eller som ett led i dess tillämpning, de enskilda företagens deltagande i olika åtgärder eller ageranden som beslutats som ett komplement till avtalet eller principen eller som ett led i dess tillämpning samt varaktigheten av sådana åtgärder och ageranden."

4951 Mot bakgrund av dessa överväganden har kommissionen gjort åtskillnad mellan två kategorier av företag.

4952 Den första kategorin omfattar de företag som kommissionen anser har störst ansvar för överträdelsen i samband med Cembureau-avtalet på grund av att de "deltog i Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen genom att ansluta sig till och tillämpa åtgärder och agerande som beslutats som ett komplement till avtalet eller principen och som direkt avskärmade hemmamarknaderna" (punkt 65.9 a i det ifrågasatta beslutet). Det framgår av punkt 65.9 a andra strecksatsen in fine och 65.9 b första strecksatsen att med ovannämnda åtgärder och agerande avser kommissionen de överträdelser som det hänvisas till i artiklarna 3 och 4 i det ifrågasatta beslutet.

4953 Inom den första kategorin har kommissionen gjort en uppdelning i tre undergrupper.

4954 I den första undergruppen har kommissionen placerat de företag som, "i egenskap av Cembureau-medlemmar, [deltog] direkt i antagandet av avtalet eller principen om respekt för hemmamarknaderna och deltog i de genomförandeåtgärder som direkt syftade till att skydda hemmamarknaderna" (punkt 65.9 a första strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Av de sökande som avses ovan i punkterna 4929—4948 hör Aalborg, Unicem, Irish Cement, Italcementi och Cementir till denna undergrupp.

4955 Den andra undergruppen omfattar de företag som "genom sina högsta chefer [agerade] som chefsdelegater inom Cembureau antingen när avtalet eller principen om respekt för hemmamarknaderna antogs eller vid dess genomförande" (punkt 65.9 a andra strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Kommissionen anser (samma strecksats) att "det råder ingen tvekan om att dessa företag hade en väsentlig roll vid antagandet av och genomförandet av avtalet", och den har tillagt att dessa företag för övrigt deltog i åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet som direkt syftade till att skydda hemmamarknaderna. Av de sökande som avses ovan i punkterna 4929—4948 hör CBR, Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger, Asland och Cimpor till denna undergrupp.

4956 Den tredje undergruppen omfattar de företag som "deltagit i åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen med syfte att direkt skydda hemmamarknaderna" (punkt 65.9 a tredje strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Av de sökande som avses ovan i punkterna 4929—4948) hör Vicat, Uniland, Secil och Holderbank till denna undergrupp.

4957 Det framgår av de uppgifter som kommissionen har lämnat under detta förfarande (se ovan punkt 4738) att den grundläggande procentsatsen för de böter som företagen inom den första kategorin har ålagts uppgick till 4 procent av den omsättning som har använts som referens i deras fall.

4958 Den andra kategorin omfattar företag som "bär ett något lindrigare ansvar" för Cembureau-avtalet (punkt 65.9 b i det ifrågasatta beslutet).

4959 Även inom den andra kategorin har kommissionen gjort en uppdelning i tre undergrupper.

4960 I den första undergruppen har kommissionen placerat de företag som "endast [deltog] i åtgärderna för att genomföra Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen med syftet att kanalisera produktionsöverskottet till tredje land" (punkt 65.9 b första strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Enligt kommissionen (samma strecksats) har sådana åtgärder "mindre direkt verkan på skyddet för hemmamarknaderna än de åtgärder som beskrivs i kapitlen 4 och 5". Av de sökande som avses ovan i punkterna 4929—4948 hör Valenciana, Hornos Ibéricos och Halkis till denna undergrupp.

4961 Den andra undergruppen avser de företag som "även om de deltog i åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen med direkt syfte att skydda hemmamarknaderna, försökte att dra sig ur Cembureau-avtalet som de anslutit sig till" (punkt 65.9 b andra strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Det saknas anledning att göra en bedömning av huruvida uppdelningen i denna undergrupp var befogad, eftersom de böter som ålagts de tre företagen inom denna grupp, det vill säga Cedest, Heracles och Titan, har upphävts (se ovan punkt 4718).

4962 I den tredje undergruppen har kommissionen placerat Ciments luxembourgeois som "visserligen [var] direkt medlem i Cembureau och deltog i de chefsdelegatsmöten under vilka Cembureau-avtalet eller Cembureau-principen antogs, men som, såvitt kommissionen vet, inte vidtog någon genomförandeåtgärd" (punkt 65.9 b tredje strecksatsen i det ifrågasatta beslutet). Enligt kommissionen (samma strecksats) "gör [företagets] mindre aktiva roll att det är berättigat att hänföra företaget till den grupp företag som bär ett lindrigare ansvar".

4963 Enligt de uppgifter som kommissionen har lämnat under detta förfarande (se ovan punkt 4738) uppgick den grundläggande procentsatsen för de böter som företagen i den andra kategorin har ålagts till 2,8 procent av den omsättning som har använts som referens i deras fall.

4964 Rätten fastslår att kommissionens granskning, som framgår av punkterna 4950—4963 ovan, utgör en relevant bedömning av omfattningen av de enskilda företagens ansvar för överträdelsen på marknaden för grå cement.

4965 Såsom har fastslagits ovan i punkterna 4753—4766 var det berättigat av kommissionen att ålägga böter på marknaden för grå cement för den överträdelse som skedde genom Cembureau-avtalet, i stället för att ålägga separata böter för de olika delarna av överträdelsen. Under dessa omständigheter var det berättigat av kommissionen att beakta de inblandade företagens samlade ansvar för överträdelsen. Kommissionen var inte skyldig att bedöma vilken särskild roll de enskilda företagen hade i de olika otillåtna åtgärder som har fastställts i det ifrågasatta beslutet.

4966 Det antal överträdelser som ett visst företag gjort sig skyldigt till inom Cembureau-avtalet utgör inte i detta fall ett relevant kriterium för bedömningen av företagets ansvar för nämnda avtal. Varje enskilt företag som är part i avtalet har försökt säkerställa respekten för hemmamarknaderna genom ett antal åtgärder som ansågs nödvändiga särskilt med hänsyn till företagets affärsintressen och den geografiska placeringen av företagets naturliga marknad. Med hänsyn till dessa förhållanden medför inte den omständigheten att ett företag har deltagit i ett begränsat antal otillåtna åtgärder att anslutningen till Cembureau-avtalet skall anses vara mindre omfattande och att ansvaret för överträdelsen således är mindre omfattande.

4967 Vad beträffar hur allvarliga var och en av åtgärderna för att genomföra Cembureau-avtalet var, framgår det av kommissionens överväganden, som anges ovan i punkterna 4950—4963, att den har gjort åtskillnad mellan dels de åtgärder som avses i artiklarna 3 och 4 i det ifrågasatta beslutet, dels åtgärderna för kanalisering av produktionsöverskottet till tredje land. De företag som var inblandade i förstnämnda åtgärder har ålagts böter med en grundläggande procentsats på 4 procent av den omsättning som har använts som referens i deras fall. De företag som endast deltog i Cembureau-avtalet genom att vara inblandade i sistnämnda åtgärder har ålagts böter med en grundläggande procentsats på 2,8 procent av den omsättning som har använts som referens i deras fall.

4968 En sådan åtskillnad är berättigad, vilket för övrigt ingen av sökanden har bestritt formellt. De åtgärder som avses i artiklarna 3 och 4 i det ifrågasatta beslutet och som utgjorde åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet syftade till att direkt skydda hemmamarknaderna, vilket kommissionen med rätta har understrukit i punkt 65.9 a. Sådana åtgärder var av allvarligare karaktär än de åtgärder som vidtogs för att kanalisera produktionsöverskottet till tredje land och som hade mindre direkt verkan på avskärmningen av hemmamarknaderna, såsom kommissionen med rätta har angivit i punkt 65.9 b.

4969 För övrigt ankommer det inte på kommissionen att inom dessa två grupper av åtgärder, som följer av den uppdelning som har bedömts i de två föregående punkterna, göra en bedömning av hur allvarlig varje enskild åtgärd är. Dessa åtgärder har inte medfört separata böter, eftersom det var berättigat av kommissionen att ålägga ett bötesbelopp för den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 4760—4765 och 4965). De åtgärder som hörde till den första av de två grupperna var lika allvarliga. Samtliga dessa åtgärder syftade till en direkt avskärmning av hemmamarknaderna, var och en inom det geografiska område som den var avsedd att ha inverkan på. Vad beträffar de åtgärder som tillhör den andra gruppen har frågan förlorat sitt föremål, eftersom den enda åtgärden inom denna grupp som har styrkts är det fortlöpande samordnade förfarandet i EPC.

4970 Sökandenas argument skall därför underkännas.

4971 Det har fastställts att Unicem inte deltog i chefsdelegatsmötena den 14 januari 1983, den 19 mars och den 7 november 1984, och att Unicem således inte deltog direkt i slutandet av Cembureau-avtalet (se ovan punkterna 1405—1412).

4972 Det har även fastslagits att kommissionen felaktigt har hållit mottagarna av beslutet ansvariga för de överträdelser eller delar av överträdelser som avses i artiklarna 2—5 i det ifrågasatta beslutet.

4973 Vad gäller de företag som har nämnts ovan i punkt 4720 har således följande fastslagits:

— Den överträdelse som har fastställts i artikel 4.4 g med avseende på CBR har inte styrkts (se ovan punkterna 3619—3646).

— Det var felaktigt av kommissionen att i artikel 2.2 a fastställa att det system för regelbundet utbyte av prisuppgifter som Ciments luxembourgeois, Aalborg, Unicem, Irish Cement, Italcementi och Cementir deltog i avsåg, vad beträffar belgiska och nederländska priser, minimipriser för producenterna i dessa två länder för leverans av cement per lastbil och, vad beträffar luxemburgiska priser, priser, inklusive rabatter, från producenten i detta land (se ovan punkterna 1584—1593).

— Det var felaktigt av kommissionen att i artikel 3.3 a fastställa att Dyckerhoff, Ciments français, Heidelberger och Lafarge deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland (se ovan punkterna 2172—2225).

— Den överträdelse som i artikel 5 har fastställts med avseende på Dyckerhoff, Aalborg, Unicem, Irish Cement, Italcementi och Cementir har inte styrkts (se ovan punkterna 3771—3850).

— Det har inte styrkts att Ciments français deltog i den överträdelse som har fastställts i artikel 3.4 a (se ovan punkterna 3208—3215).

— Det har inte styrkts att Heidelberger och Asland deltog i de överträdelser som har fastställts i artikel 4.2 och 4.3 a (se ovan punkterna 3039—3046, 3057—3065, 3216—3223 och 3254—3263).

— Det var felaktigt av kommissionen att i artikel 3.1 a fastställa att Lafarge tillsammans med Buzzi deltog i ett samordnat förfarande om en begränsning av företagens självständighet i valet av produktionskällor (se ovan punkterna 1831—1835).

— De överträdelser som i artikel 4.4 e och 4.4 f har fastställts med avseende på Lafarge har inte styrkts (se ovan punkterna 3570—3617).

— Det har inte styrkts att Unicem deltog i de överträdelser som har fastställts i artiklarna 2.1 och 4.2 (se ovan punkterna 1549—1555 och 3047—3056).

— De överträdelser som i artikel 4.4 c och 4.4 d har fastställts med avseende på Holderbank har inte styrkts (se ovan punkterna 3515—3569).

— Den överträdelse som i artikel 4.4 h har fastställts med avseende på Aker och Euroc har inte styrkts (se ovan punkterna 3648—3678).

— Det har inte styrkts att Cementir deltog i de överträdelser som har fastställts i artikel 4.1 och 4.2 (se ovan punkterna 2767—2782 och 3076—3080).

— De överträdelser som i artikel 4.4 a och 4.4 b har fastställts med avseende på Blue Circle har inte styrkts (se ovan punkterna 3402—3513).

4974 Det har även fastslagits att Ciments français inte genomförde Cembureau-avtalet, för vilket det har ålagts böter i artikel 9, genom att delta i det samordnade förfarande som har fastställts i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet (se ovan punkterna 4040—4042 och 4058).

4975 Dessa omständigheter kan dock inte leda till nedsättning av de böter som de berörda företagen har ålagts. Såsom har angivits ovan i punkterna 4753—4766 och 4965 har kommissionen inte ålagt separata böter för de olika otillåtna åtgärderna i samband med Cembureau-avtalet. Kommissionen valde med rätta att ålägga böter för deltagandet i avtalet som sådant. Trots vad som har angivits ovan i punkterna 4971—4974 är de olika företagens deltagande fortfarande så allvarligt som kommissionen med rätta har fastslagit i punkt 65.9 i det ifrågasatta beslutet.

4976 Det har således styrkts att de företag som hör till den kategori som avses i punkt 65.9 a i det ifrågasatta beslutet kontinuerligt har givit uttryck för sin anslutning till Cembureau-avtalet genom att delta i en eller flera av de åtgärder för att genomföra detta avtal som med rätta har ansetts vara de allvarligaste, nämligen de åtgärder som syftade till att direkt skydda hemmamarknaderna. Vad beträffar Ciments luxembourgeois kan inte den omständighet som anges ovan i punkt 4973 andra strecksatsen sätta i fråga kommissionens bedömning i punkt 65.9 b tredje strecksatsen avseende omfattningen av företagets ansvar för Cembureau-avtalet.

4977 För det tredje har Vicat, Unicem och Secil gjort gällande att de inte deltog vid de chefsdelegatsmöten under åren 1983 och 1984 under vilka Cembureau-avtalen antogs. De hade därför inte någon roll vid ingåendet av avtalet. Företagen har dock ålagts böter som var lika höga som för de företag som inte bara deltog i åtgärderna för att genomföra Cembureau-avtalet, utan som även var med vid ingåendet av och bekräftandet av avtalet vid ovannämnda möten.

4978 Rätten påpekar att dessa sökanden deltog i den överträdelse som medförde böter i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet, genom en eller flera åtgärder för att genomföra Cembureau-avtalet som kommissionen med rätta ansåg var de allvarligaste, nämligen de åtgärder som syftade till en direkt avskärmning av hemmamarknaderna. Vicat anslöt sig till Cembureau-avtalet genom att delta i det samordnade förfarande som det hänvisas till i artikel 3.1 c (se ovan punkt 4315). Unicem anslöt sig till avtalet särskilt genom att delta i de avtal och samordnade förfaranden som avses i artikel 4.1 och 4.3 (se ovan punkt 4340). Secil genomförde avtalet genom att delta i det avtal som avses i artikel 3.2 (se ovan punkt 4370). Den omständigheten att dessa företag inte deltog i de chefsdelegatsmöten under vilka avtalet antogs minskar inte på något sätt omfattningen av deras anslutning till detta avtal och därmed inte heller deras ansvar för överträdelsen i fråga. Kommissionen var således berättigad att ålägga företagen böter med en grundläggande procentsats på 4 procent av den omsättning som har använts som referens i deras fall. Sökandenas argument skall därför underkännas.

4979 För det fjärde har Ciments luxembourgeois klandrat kommissionen för att den inte beaktade att företaget i begränsad utsträckning deltog i de överträdelser som har fastställts i det ifrågasatta beslutet. Ciments luxembourgeois har påpekat att kommissionen själv har medgivit att företaget inte deltog i majoriteten av överträdelserna. Kommissionen har inte heller påvisat att företaget vidtog någon åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet.

4980 Såsom har angivits ovan i punkt 4962 ansåg kommissionen, med hänsyn till de överväganden som anges i punkt 65.9 b tredje strecksatsen i det ifrågasatta beslutet, att Ciments luxembourgeois bar ett lindrigare ansvar för Cembureau-avtalet än de företag som nämns i punkt 65.9 a. Ciments luxembourgeois har därför ålagts böter med en grundläggande procentsats på 2,8 procent av den omsättning som har använts som referens i företagets fall, i stället för den grundläggande procentsats på 4 procent som tillämpades på övriga företag. På grundval av dessa konstateranden finner rätten att Ciments luxembourgeois argument skall underkännas.

4981 För det femte har Vicat hävdat att eftersom endast ett bötesbelopp har ålagts för två överträdelser, varav den ena inte har styrkts, skall bötesbeloppet nedsättas i motsvarande omfattning.

4982 Rätten påpekar att det bötesbelopp som Vicat har ålagts i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet avser företagets deltagande i den överträdelse som har fastställts i artikel 1, vilken kommissionen i vederbörlig ordning har styrkt på grundval av konstaterandet att företaget

deltog i den överträdelse som avses i artikel 3.1 c (se ovan punkt 4315). Vicats argument skall därför underkännas.

4983 För det sjätte har Hornos Ibéricos hävdat att kommissionen — i motsats till vad den har angivit i punkt 65.9 b i det ifrågasatta beslutet — inte beaktade företagets lindrigare ansvar för Cembureau-avtalet. Den omständigheten att kommissionen har satt ned procentsatsen för företagets böter till 2,8 procent visar att den har beaktat att företaget deltog i avtalet under en begränsad tid, men inte att företaget endast deltog i EPC:s verksamhet.

4984 Det framgår emellertid av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att den beaktade Hornos Ibéricos begränsade ansvar för Cembureau-avtalet genom att sänka den grundläggande procentsatsen för företagets böter till 2,8 procent. Rätten finner att det således inte finns något fog för Hornos Ibéricos argument.

4985 För det sjunde har Halkis påpekat att kommissionen, genom att endast göra en uppdelning i två grundläggande procentsatser vid fastställandet av bötesbeloppen, har jämställt Halkis med övriga grekiska företag, som den har klandrat för betydligt fler överträdelser. Företaget anser att kommissionen dessutom har åsidosatt proportionalitetsprincipen med hänsyn till att skillnaden mellan det bötesbelopp som Halkis har ålagts och de bötesbelopp som de övriga europeiska producenterna har ålagts var mycket liten, trots att sistnämnda företag påstås ha uppträtt på ett sätt som var mycket mer skadligt för konkurrensen.

4986 I det avseendet erinrar rätten om att det har fastslagits att Halkis deltog i Cembureau-avtalet (se ovan punkt 4101), men att det inte har varit möjligt att fastställa att Heracles och Titan deltog i detta (se ovan punkterna 4074—4079).

4987 Det var vidare berättigat av kommissionen att anse att en sänkning av den grundläggande procentsatsen för böterna från 4 till 2,8 procent (det vill säga en nedsättning med 30 procent) på ett skäligt sätt avspeglade att den tagit hänsyn till Halkis mindre omfattande ansvar för överträdelsen jämfört med de företag som avses i punkt 65.9 a i det ifrågasatta beslutet.

4988 Halkis argument skall följaktligen underkännas.

4989 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på någon av de här prövade grunderna.

IX — *De grunder som avser att artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 samt proportionalitetsprincipen har åsidosatts vid bedömningen av respektive företags ansvar för överträdelsen på marknaden för vit cement*

4990 Dyckerhoff har klandrat kommissionen för att den inte gjorde en särskild bedömning av hur allvarlig den överträdelse var, som varje enskilt företag gjorde sig skyldigt till inom ramen för WCC. Företaget har gjort gällande att kommissionen inte ens kortfattat har nämnt vilken roll som Dyckerhoff kunde ha haft i den överträdelse som har fastställts i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet.

4991 Ciments français har framhållit att dess roll inom WCC var obetydlig, vilket framgår av utdraget ur CBR:s interna promemoria av den 3 oktober 1985. Enligt detta utdrag kunde inte WCC fastställa exportpriser, särskilt på grund av att Ciments français inte längre exporterade så mycket och snarare var åskådare än aktör (punkt 39.3 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9958).

4992 Valenciana har hävdat att kommissionen inte har beaktat de olika omständigheter som visar att företagets deltagande i WCC var av mindre allvarlig karaktär. Valenciana har åberopat att det inte deltog vid de möten under vilka regeln om respekt för hemmamarknaderna antogs och därefter tillämpades mot Aalborg, samt att WCC:s övriga medlemmar visade misstänksamhet mot Valenciana. Företaget har även åberopat avsnittet i det ifrågasatta beslutet (punkt 40.5) av vilket det framgår att Lafarge under WCC:s möte den 3 oktober 1995 kraftigt kritiserade Valenciana för att ha "dumpat" sina priser på den tunisiska marknaden.

4993 Italcementi har påpekat att kommissionen inte har motiverat sina påståenden i punkt 65.11 i det ifrågasatta beslutet. Företaget har särskilt klandrat kommissionen för att den inte har givit någon förklaring till det särskilda ansvar som företaget har ålagts beträffande den överträdelse som begicks inom WCC. Italcementi har vidare framhållit att dess roll i WCC:s verksamhet var helt obetydlig, på grund av att dess export av vit cement var begränsad.

4994 Rätten erinrar om att vid fastställandet av bötesbelopp bör hänsyn tas till alla de faktorer som kan påverka bedömningen av hur allvarliga överträdelserna har varit, såsom bland annat de enskilda parternas roll i överträdelsen (se domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkterna 120 och 129, och i de ovan i punkt 1320 nämnda målen IAZ m.fl. mot kommissionen, punkt 52). Om flera företag har deltagit i en överträdelse, skall det för vart och ett av företagen prövas hur allvarlig den enskilda överträdelsen var (dom av den 8 juli 1999 i det ovan i punkt 142 nämnda målet Hercules Chemicals mot kommissionen, punkt 110, och i det ovan i punkt 270 nämnda målet Montecatini mot kommissionen, punkt 207).

4995 I detta fall har kommissionen i punkt 65.11 i det ifrågasatta beslutet angivit att alla företag som avses i artikel 7 hade en viktig roll i de överträdelser som begicks inom ramen för WCC.

4996 Vad beträffar Dyckerhoff, Ciments français och Italcementi skall det konstateras att dessa tre företag under hela den period som överträdelsen pågick faktiskt gav uttryck för att de förbehållslöst anslöt sig till den dubbla regel om respekt för hemmamarknaderna och om kanalisering av produktionsöverskottet i allmänt samförstånd som var syftet med WCC. Företagen deltog kontinuerligt i WCC:s möten och verksamhet. Tillsammans med Lafarge och CBR tog företagen initiativ till att skapa det nya WCC i januari 1984, efter att man konstaterat att det blivit omöjligt att fortsätta samarbetet med Aalborg på grund av att företaget åsidosatt ovannämnda regel. Företagen deltog aktivt i WCC:s möten mellan juni och oktober 1986, vilka hade till syfte att undersöka möjligheterna att vidta motåtgärder vid ett eventuellt angrepp från Aalborg på deras hemmamarknader. Det var därför berättigat av kommissionen att anse att dessa företag hade en viktig och lika allvarlig roll i den överträdelse som medförde böter i artikel 10 i det ifrågasatta beslutet.

4997 Det har visserligen styrkts att Valenciana deltog i denna överträdelse (se ovan punkterna 4627—4659), men vissa av de omständigheter som hänför sig till den period under vilken överträdelsen ansågs pågå för Valencianas del, det vill säga perioden från och med den 1 januari 1986 till och med den 26 maj 1988, tyder på att företaget i mindre grad anslöt sig till den otillåtna regel som överenskommits inom WCC samt att företaget i mindre utsträckning var inblandat i det mest uppenbara fallet av tillämpning av denna regel, nämligen kommitténs agerande gentemot Aalborg.

4998 Det framgår av protokollet från WCC:s möte den 24 juli 1986 (punkt 39.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9882 och 9883) att WCC:s medlemmar närmare undersökte fallet med Valenciana, vilket inte inbjöds till detta möte, och övervägde hur man skulle förhålla sig till detta företag. CBR påpekade att det uppstod konkurrens mellan "den strategi Lafarge föreslagit för [USA]" och "Valencianas egen strategi". Ciments français uppgav att "spanjorerna inte hade lätt för att uttrycka sin åsikt eller ta ställning. Man kan inte lita på dem i samma utsträckning som övriga medlemmar". CBR ansåg emellertid att det var "svårt att inte låta dem delta". Lafarge hävdade för sin del följande: "Vi kan inte riskera att Valenciana förmås lämna WCC genom att fortsätta hålla möten utan dem, eftersom de till sist kommer att få reda på det. Vi måste ha tålamod med dem, även om det är irriterande." Under punkt 4 ("Övrigt") i nämnda protokoll anges vidare att Fraisse från Lafarge, efter att ha angivit att "Aalborgs leveranspriser till GPI [Florida]" vid denna tidpunkt uppgick till "106 USD cif per kort ton", tillade följande: "Valenciana har givit anbud på 90 USD cif per kort ton!"

4999 Vid WCC:s möte den 2 oktober 1986, som var en uppföljning av mötet den 24 juli 1986, uppgav Ciments français "att Spanien [var] lika farligt som Aalborg" (det av CBR upprättade protokollet från detta möte, punkt 39.4 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9874).

5000 Dessa uppgifter visar att Valenciana vid denna tidpunkt tillfälligt hölls utanför WCC:s överläggningar, med hänsyn till att övriga medlemmar ansåg att dess beteende på de stora exportmarknaderna inte var förenligt med WCC:s regel om kanalisering av produktionsöverskottet i allmänt samförstånd.

5001 Valenciana stödde visserligen att Aalborg uteslöts ur WCC (se ovan punkterna 4639—4645), men företaget deltog inte i kommitténs överläggningar beträffande tänkbara motåtgärder gentemot det danska företaget vid eventuella angrepp från Aalborg på kommitténs medlemmars hemmamarknader. Valenciana deltog inte i mötet den 19 och den 20 juni 1986, där det beslutades att den 24 juli 1986 anordna ett möte som skulle ägnas särskilt åt att undersöka ovannämnda motåtgärder (punkt 39.11 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9914—9920). Såsom har angivits ovan i punkt 4998 inbjöds inte Valenciana att delta i detta möte (punkt 39.12 i det ifrågasatta beslutet, dokument nr 33.126/9876—9883).

5002 Av det ovan anförda framgår att Valenciana bär ett lindrigare ansvar för den överträdelse för vilken det har ålagts böter i artikel 10 i det ifrågasatta beslutet.

5003 Enligt de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) har Valenciana ålagts böter för denna överträdelse med en grundläggande procentsats på 4 procent av den omsättning som har använts som referens i företagets fall. Med hänsyn till ovannämnda omständigheter anser förstainstansrätten, inom ramen för sin fulla prövningsrätt, att denna procentsats skall nedsättas till 2,8 procent.

5004 Talan skall således, vad avser marknaden för vit cement, bifallas på den grund som Valenciana har åberopat avseende åsidosättande av artikel 15.2 i förordning nr 17. Talan i övrigt kan dock inte bifallas på de övriga här prövade grunderna.

X — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning beträffande den omsättning som beaktats vid beräkningen av bötesbeloppen*

5005 Sökandena har bestritt den omsättning som kommissionen beaktade vid beräkningen av deras böter.

5006 Vicat, Ciments français, Unicem, Italcementi, Holderbank och Cementir har hävdat att enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 skall kommissionen beräkna böterna på grundval av omsättningen från det räkenskapsår som föregick det år då det ifrågasatta beslutet antogs. I förevarande mål rör det sig således om omsättningen från år 1993. Kommissionen beaktade emellertid omsättningen från år 1992. Ciments français och Italcementi har gjort gällande att kommissionen åtminstone borde ha motiverat detta val i det ifrågasatta beslutet.

5007 Ciments français, Italcementi och Cementir har tillagt att kommissionen kunde ha beräknat böterna på grundval av företagens omsättning år 1993, eftersom de hade lämnat uppgifter om denna samtidigt med uppgifterna för år 1992. Enligt företagen ankom det på kommissionen att vidta nödvändiga åtgärder för att samtliga företag skulle göra detsamma.

5008 Med stöd av domen i det ovan i punkt 1353 nämnda målet Boël mot kommissionen (punkt 133) har Vicat gjort gällande att detta misstag fick allvarliga konsekvenser, eftersom företagets omsättning år 1993 var lägre än omsättningen år 1992, vilket medförde att det bötesbelopp som företaget ålades blev oproportionerligt högt. Ciments français har hävdat att det rör sig om en höjning av dess bötesbelopp på cirka 1 miljon ECU. Unicem, Holderbank och Cementir har påpekat att deras omsättning år 1992 var mycket högre än omsättningen år 1993. Kommissionens val medförde således enligt deras mening en betydlig höjning av deras böter. Italcementi har framhållit att dess omsättning år 1992 var 22 procent högre än omsättningen år 1993.

5009 Rätten anger att enligt artikel 15.2 i förordning nr 17, som citeras ovan i punkt 4781, avser "föregående räkenskapsår" det närmast föregående avslutade räkenskapsåret för vart och ett av de berörda företagen vid dagen för antagandet av det ifrågasatta beslutet, det vill säga i detta fall räkenskapsåret 1993. Hänvisningen till detta räkenskapsår avser emellertid endast den övre gränsen på 10 procent för de böter som ett företag kan åläggas till följd av en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget (se domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 119, och i de ovan i punkt 734 nämnda PVC-målen, punkt 1146). Kommissionen får således vid beräkningen av bötesbelopp beakta omsättningen från ett tidigare räkenskapsår, förutsatt att de böter som beräknats på denna grund inte överstiger ovannämnda övre gräns.

5010 Det framgår av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att de böter som i detta fall har ålagts för överträdelserna på marknaderna för grå och vit cement beräknades på grundval av företagens omsättning under räkenskapsåret 1992.

5011 Eftersom ingen av sökandena har styrkt att ett sådant val har medfört att de har ålagts böter som överstiger gränsen i artikel 15.2 i förordning nr 17, skall slutsatsen dras att det var berättigat av kommissionen att välja denna omsättning som grund för beräkningen av böterna.

5012 Vad beträffar Vicat skall det även tilläggas att i domen i det ovan i punkt 1353 nämnda målet Boël mot kommissionen satte förstainstansrätten ned det bötesbelopp som företaget hade ålagts med hänsyn till att företagets omsättning under det referensår som kommissionen beaktat, nämligen år 1985, var den största under hela den överträdelseperiod som beaktades, medan omsättningen för de övriga företag som var inblandade i överträdelsen var lägre detta år. Förstainstansrätten ansåg att valet av detta år medförde att det bötesbelopp som företaget hade

ålagts blev oproportionerligt stort (se domen i det ovan i punkt 1353 nämnda målet Boël mot kommissionen, punkt 133).

5013 I förevarande mål är det tillräckligt att konstatera att enligt de upplysningar som Vicat har lämnat under rättegången (svar av den 3 juli 1998 på en skriftlig fråga av den 29 maj 1998 från förstainstansrätten) hade företaget år 1992 en omsättning som visserligen var högre än omsättningen år 1993, men lägre än omsättningen under de fyra föregående åren.

5014 Av det ovan anförda följer att sökandenas argument skall underkännas.

5015 Det framgår av de omständigheter som anges ovan i punkt 4814 att inget av de företag som avses ovan i punkt 4720, med undantag för Unicem, Italcementi och Cementir, fortfarande deltog i överträdelsen år 1992. Det referensår som kommissionen valde för omsättningen vid beräkningen av bötesbeloppen omfattas således inte av den period som rätten har beaktat vad gäller nämnda företags deltagande i Cembureau-avtalet.

5016 Detta konstaterande kan dock inte sätta i fråga det val som kommissionen gjorde vid denna tidpunkt.

5017 Ingen av sökandena har gjort gällande att, för det fall förstainstansrätten skulle fastställa att företaget inte deltog i Cembureau-avtalet fram till slutet av den referensperiod som kommissionen har beaktat, det skall göras en ny beräkning av företagets böter utifrån företagets omsättning under det år som företaget upphörde att delta i överträdelsen eller under det sista räkenskapsår som helt omfattades av den överträdelseperiod som förstainstansrätten har fastställt.

5018 Vad beträffar överträdelsen på marknaden för vit cement framgår det av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att det även var berättigat av kommissionen att basera sig (se ovan punkterna 5009—5011) på de berörda företagens omsättning år 1992, trots att den ansåg att överträdelsen upphörde den 26 maj 1988. Datumet för när överträdelsen upphörde har således i det ifrågasatta beslutet inte varit det avgörande kriteriet vid valet av det referensår som skulle beaktas med hänsyn till omsättningen vid fastställandet av bötesbeloppen.

5019 För det andra har sökandena klandrat kommissionen för att den beräknade bötesbeloppet utifrån en omsättning som var alltför stor vad gäller det geografiska och produktmässiga underlaget.

5020 Vicat och Ciments français har hävdat att den omsättning som borde ha beaktats var företagens omsättning i de geografiska områden som berördes av de särskilda överträdelser som företagen har klandrats för att ha deltagit i. Vicat har åberopat domen i det ovan i punkt 643 nämnda målet Parker Pen mot kommissionen och angivit att dess fabrik i La Grave de Peille har en omsättning på den geografiska marknaden som endast utgör 12 procent av företagets totala omsättning, det vill säga ett förhållandevis lågt belopp i förhållande till omsättningen från företagets totala försäljning. Lafarge har hävdat att kommissionen, efter att ha övergivit de nationella anmärkningarna, endast borde ha beaktat omsättningen från export. Italcementi har hävdat att kommissionen endast borde ha beaktat omsättningen från företagets försäljning på lokala marknader i Norditalien och i angränsande länder.

5021 Unicem, Italcementi och Cementir har gjort gällande att omsättningen från försäljningen av klinker inte borde ha inräknats i underlaget för beräkningen av bötesbeloppet. Kommissionen har nämligen endast konstaterat att det förekom konkurrensbegränsningar på marknaden för cement. Italcementi har särskilt framhållit att åläggandet i artikel 8 i det ifrågasatta beslutet inte avser marknaden för klinker. Enligt lydelsen i själva beslutet (punkt 11.1) utgör grå cement, vit cement och klinker olika produktmarknader, eftersom de uppfyller särskilda behov.

5022 Rätten anger i det avseendet att den omsättning som avses i artikel 15.2 i förordning nr 17, med hänsyn till den övre gränsen för de böter som kan åläggas, skall förstås som det berörda företagets totala omsättning, eftersom endast denna omsättning kan ge en ungefärlig indikation på företagets storlek och inflytande på marknaden (se domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 119, i det ovan i punkt 323 nämnda målet T-13/89, ICI mot kommissionen, punkt 376, och av den 6 april 1995 i det ovan i punkt 415 nämnda målet Baustahlgewebe mot kommissionen, punkt 158). Den ovannämnda bestämmelsen i förordning nr 17 innehåller inte någon geografisk begränsning vad gäller omsättningen (domstolens dom av den 8 februari 1990 i mål C-279/87, Tipp-Ex mot kommissionen, REG 1990, s. I-261, publicerad i sammandrag, punkt 39).

5023 Under förutsättning att kommissionen iakttar den gräns som uppställs i sistnämnda bestämmelse kan kommissionen fastställa bötesbeloppet utifrån den omsättning som den själv har valt med hänsyn till det geografiska underlaget och de berörda produkterna.

5024 Det framgår av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att den vid beräkningen av böterna för överträdelsen på marknaden för grå cement har utgått från omsättningen från försäljningen av grå cement och klinker för grå cement inom gemenskapens medlemsstater år 1992. För att fastställa böterna för överträdelsen på marknaden för vit cement har kommissionen använt omsättningen från försäljningen av vit cement och klinker för vit cement inom gemenskapens medlemsstater under samma år.

5025 Med hänsyn till de procentsatser som kommissionen har tillämpat på detta underlag (4 eller 2,8 procent beroende på det enskilda fallet) ligger de böter som har ålagts i artiklarna 9 och 10 i det ifrågasatta beslutet långt under den övre gräns som uppställs i artikel 15.2 i förordning nr 17, vilket ingen av sökandena har bestritt.

5026 Vad beträffar Vicat skall det vidare anges att det har hänt att gemenskapsdomstolarna har ansett att ett företags överträdelse var mindre allvarlig och därmed nedsatt böterna, när företagets omsättning från de produkter som berördes av överträdelsen endast utgjorde en liten andel av företagets totala omsättning (se domen i de ovan i punkt 439 nämnda målen Musique Diffusion française m.fl. mot kommissionen, punkt 121, och i det ovan i punkt 643 nämnda målet Parker Pen mot kommissionen, punkt 94).

5027 Vicat har emellertid inte gjort gällande att företagets omsättning under referensåret från den produkt som berörs av överträdelsen, enligt definitionen i punkt 11.1, endast utgjorde en liten andel av företagets totala omsättning. Vicats argument är baserat på att försäljningen vid företagets fabrik i södra Frankrike, vilken nämns i redogörelsen för de faktiska omständigheterna (punkt 20.1) avseende det samordnade förfarande som Vicat har klandrats för i artikel 3.1 c, var oansenlig jämfört med företagets totala omsättning. Såsom har fastslagits ovan i punkterna 1093 och 1094 var Europa den geografiska marknad som berördes av överträdelsen i samband med Cembureau-avtalet, för vilken Vicat har ålagts böter i artikel 9. Eftersom Vicat inte har gjort gällande att dess försäljning på den europeiska marknaden endast utgjorde en liten andel av företagets totala omsättning, kan företaget inte åberopa domen i det ovan i punkt 643 nämnda målet Parker Pen mot kommissionen.

5028 Cementir har även gjort gällande att det förekom ett bokföringsfel i de uppgifter som företaget gav kommissionen genom skrivelse av den 22 februari 1994. I denna skrivelse lämnade företaget uppgifter som omfattade belopp avseende leverans av varor och tjänster som företaget anser inte hade något samband med försäljningen av grå cement och klinker, nämligen belopp avseende återbetalning av transportkostnader, försäljning av säckar och, i mindre omfattning, andra tjänster. Cementir har angivit att efter det att företaget upptäckte misstaget ingav det en begäran till kommissionen den 22 februari 1995 om att det bötesbelopp som ålagts i det ifrågasatta beslutet skulle justeras i enlighet med de korrekta sifferuppgifter som framgår av det intyg avseende räkenskapsmässig riktighet som revisionsbyrån Arthur Andersen hade utfärdat. Kommissionen avslog begäran den 2 mars 1995. Företaget är övertygat om att övriga företag endast gav kommissionen uppgifter om enbart försäljningen av grå cement. Genom att inte göra den begärda justeringen har kommissionen således inte bara beräknat företagets bötesbelopp på grundval av felaktiga sifferuppgifter utan även åsidosatt principen om likabehandling.

5029 Denna argumentation kan dock inte godtas.

5030 Vad beträffar transportkostnaderna skall det anses att eftersom en cementproducent på kundens begäran levererar den sålda mängden till en viss destination skall tranporttjänsten anses vara en del av försäljningen av produkten. Priset för en sådan tjänst är således en del av det totala försäljningspriset även om det, såsom Cementir har hävdat, motsvarar de belopp som säljaren skall betala till den självständiga transportör som har använts för denna tjänst, vilket framgår av att varan vid detta slag av försäljning säljs "levererad" till destinationen.

5031 Vad beträffar tillhandahållandet av säckar kan Cementir rimligen inte bestrida att vid försäljning av förpackad cement utgör försäljningen av säcken en del av försäljningen av produkten. Priset för att tillhandahålla dessa utgör därför en del av det totala priset för transaktionen.

5032 Vad gäller "andra tjänster" som påstås inte ha något samband med försäljningen av grå cement och klinker för grå cement har Cementir inte givit några upplysningar. Slutligen är Cementirs påstående att övriga företag endast gav kommissionen uppgifter om deras omsättning från försäljningen av grå cement ren spekulation. Cementir kan således inte göra gällande att principen om likabehandling har åsidosatts.

5033 För det fjärde har Ciments français, Italcementi och Holderbank klandrat kommissionen för att ha medräknat dotterbolagens omsättningar i den omsättning som användes vid beräkningen av deras bötesbelopp, trots att dotterbolagen inte omfattas av det ifrågasatta beslutet.

5034 Ciments français har gjort gällande att så skedde beträffande dess spanska dotterbolag Financiera y Minera (nedan kallat FyM) och Cementos Rezola (nedan kallat Rezola), dess belgiska dotterbolag CCB (se ovan punkt 1169) samt dess grekiska dotterbolag Halyps. Företaget har tillagt att det övertog kontrollen över Rezola först i juli 1989, kontrollen över FyM först i januari 1990 och kontrollen över Halyps först i maj 1990, vilket det påpekade för kommissionen i februari 1994 genom att ge den uppgifter om sin omsättning åren 1992 och 1993. Ciments français har gjort gällande att procentsatsen för dess böter i förhållande till dess omsättning uppgår till 6,5 procent.

5035 Italcementi har gjort gällande att så även skedde beträffande dess två dotterbolag Cementerie di Sardegna och Cementerie Siciliane, och företaget har angivit att det inte har full kontroll över dessa dotterbolag.

5036 Holderbank har gjort gällande att så även skedde beträffande dess två belgiska dotterbolag Ciments d'Obourg och Ciments d'Origny.

5037 Ciments français och Holderbank har vidare anfört att kommissionen genom att handla på detta sätt har pålagt deras dotterbolag, vilka inte omfattas av det ifrågasatta beslutet, strängare böter än de dotterbolag som kommissionen har ansett vara ansvariga för överträdelser av artikel 85.1 i fördraget.

5038 Ciments français har gjort gällande att kommissionen, vad gäller utländska dotterbolag till de koncerner som ställts till svars i det ifrågasatta beslutet, har tillämpat ett annat förfarande och en annan påföljd jämfört med moderbolaget, trots att moderbolaget var huvudägare eller ensam ägare i dessa dotterbolag sedan början av den aktuella perioden. Som exempel har företaget nämnt företagen ENCI, Hornos Ibéricos, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Asland, Heracles, Cementir, CBR och Cedest, vilka har ålagts böter för de överträdelser som de personligen har ställts till svars för, utan att deras omsättning har inräknats i moderbolagets omsättning vid beräkningen av moderbolagets böter. Ciments français anser att det har utsatts för diskriminerande behandling, eftersom företag inom dess koncern, även om de inte nämns i det ifrågasatta beslutet, har ålagts högre böter än de företag som ansågs ansvariga för otillåtna åtgärder.

5039 Holderbank har hävdat att det har ålagts böter med en grundläggande procentsats på 4 procent av dess omsättning, i vilken ingår omsättningen i de två belgiska dotterbolag som nämns ovan i punkt 5036. Följaktligen fick de dotterbolag, som personligen har ålagts böter i det ifrågasatta beslutet för att de deltog i Cembureau-avtalet (Alsen-Breitenburg, Nordcement och Hornos Ibéricos), en mer fördelaktig behandling än dess två belgiska dotterbolag. Dessa har nämligen ålagts böter på 2,8 procent av deras omsättning, medan de två sistnämnda dotterbolagen har ålagts böter på 4 procent till följd av att deras omsättning inräknades i beräkningsunderlaget för det bötesbelopp som deras moderbolag har ålagts.

5040 I det avseendet framhåller rätten att när det företag som har begått en överträdelse är det ledande företaget inom en koncern som utgör en ekonomisk enhet skall hela koncernens omsättning beaktas vid beräkningen av företagets bötesbelopp. Denna omsättning är nämligen det bästa sättet att mäta företagets ekonomiska betydelse på marknaden.

5041 Italcementi har inte bestritt att det har kontroll över Cementerie Siciliane och Cementerie di Sardegna. Företaget har dessutom hävdat att det inte har full kontroll över dessa dotterbolag. Italcementi har genom en skriftlig fråga av den 10 juni 1998 anmodats att närmare förklara detta och har den 20 juli 1998 ingivit en rad dokument. Av dessa framgår att Italcementi fram till år 1986 var ensam aktieägare i dessa två dotterbolag och att företaget efter detta datum ägde 71,41 procent av kapitalet i det första dotterbolaget och 76,67 procent av kapitalet i det andra bolaget.

5042 Under dessa omständigheter var det berättigat av kommissionen att, med hänsyn till den ekonomiska enhet som Italcementi och dess två ovannämnda dotterbolag utgjorde, inräkna de två dotterbolagens omsättning i beräkningsunderlaget för de bötesbelopp som Italcementi har ålagts i artiklarna 9 och 10 i det ifrågasatta beslutet.

5043 Holderbank har inte förnekat att det har full kontroll över Ciments d'Obourg och Ciments d'Origny. Under dessa omständigheter var det berättigat av kommissionen att, med hänsyn till den ekonomiska enhet som Holderbank och dess två belgiska dotterbolag utgjorde, inräkna de två dotterbolagens omsättning i beräkningsunderlaget för det bötesbelopp som Holderbank har ålagts i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet.

5044 Vad beträffar Ciments français skall det noteras att detta företag inte har bestritt att det hade kontroll över CCB när det deltog i överträdelserna på marknaderna för grå och vit cement. Företaget har under förfarandet angivit (svar av den 3 juli 1998 på en skriftlig fråga av den 29 maj 1998 från förstainstansrätten) att det belgiska dotterbolagets omsättning ingick i dess bokföring först från och med den 1 juli 1990.

5045 Det framgår däremot att Ciments français övertog kontrollen över FyM, Rezola och Halyps först efter att dess deltagande i ovannämnda överträdelser hade upphört. Det har inte styrkts att Ciments français deltog i Cembureau-avtalet efter den 17 februari 1989 (se ovan punkterna 4318—4321) och den överträdelse som det deltog i inom ramen för WCC ansågs bara pågå fram till och med den 26 maj 1988 (artikel 7 i det ifrågasatta beslutet). Under dessa omständigheter skall de belopp som hänför sig till de tre dotterbolagens försäljning, på gemenskapsmarknaden för grå cement och klinker för grå cement samt på gemenskapsmarknaden för vit cement och klinker för vit cement, under det räkenskapsår som har använts som referens avräknas från det beräkningsunderlag som kommissionen har använt för att fastställa de bötesbelopp som Ciments français har ålagts i artiklarna 9 och 10.

5046 Det framgår av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att den omsättning som den beaktade vid beräkningen av det bötesbelopp som Ciments français har ålagts för att det deltog i Cembureau-avtalet uppgick till 4 232 000 000 FRF. Enligt de uppgifter som Ciments français har lämnat under förfarandet (se svaret på den skriftliga frågan från förstainstansrätten som nämns ovan i punkt 5044) uppgick omsättningen från FyM:s, Rezolas och Halyps samlade försäljning år 1992 på gemenskapsmarknaden för grå cement och klinker för grå cement till 650 000 000 FRF. Det bötesbelopp som Ciments français har ålagts för att det deltog i den överträdelse som har fastställts i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall följaktligen omräknas på grundval av en lägre omsättning på 3 582 000 000 FRF.

5047 Vad beträffar den överträdelse för vilken det har ålagts ett bötesbelopp i artikel 10 i det ifrågasatta beslutet, framgår det av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att den omsättning som kommissionen använde för att beräkna Ciments français bötesbelopp för denna överträdelse uppgick till 181 000 000 FRF. Enligt Ciments français uppgifter, som nämns i föregående punkt, uppgick omsättningen från FyM:s, Rezolas och Halyps samlade försäljning år 1992 på gemenskapsmarknaden för vit cement och klinker för vit cement till 1 000 000 FRF. Det bötesbelopp som Ciments français har ålagts för att det deltog i den överträdelse som har fastställts i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet skall följaktligen omräknas utifrån en lägre omsättning på 180 000 000 FRF.

5048 De argument som Ciments français och Holderbank har framfört, avseende en påstådd diskriminering vad gäller böter mellan de dotterbolag som omfattas av det ifrågasatta beslutet och de som inte omfattas av detta, skall underkännas.

5049 Dessa två sökanden kan inte hävda att de dotterbolag som inte omfattas av det ifrågasatta beslutet trots allt har ålagts böter till följd av att deras omsättning inräknades i moderbolagets omsättning vid beräkningen av det bötesbelopp som moderbolaget har ålagts. De bötesbelopp som avses i artikel 9.2 och 9. 21 har ålagts "företagen" "Holderbank Financière Glar[u]s SA" respektive "Société des Ciments français SA". Det bötesbelopp som avses i artikel 10.4 har ålagts "företaget" "Société des Ciments français SA". Det ifrågasatta beslutet är riktat till dessa två företag, vilka anges vid eget namn (se artikel 12.2 och 12.17). Det är endast dessa företag som är förpliktade att betala ovannämnda böter. Att böterna kan fördelas inom den koncern där dessa företag är ledande saknar relevans i förhållande till reglerna för att fastställa bötesbelopp.

5050 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på de här prövade grunderna, med undantag för slutsatserna ovan i punkterna 5046 och 5047 avseende Ciments français.

XI — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om skälighet, proportionalitet och likabehandling, i samband med att bötesbeloppen fastställdes i ecu och vid valet av valutakurs*

5051 Asland och Cementir har åberopat domstolens dom av den 9 mars 1977 i de förenade målen 41/73, 43/73 och 44/73, Société anonyme Générale sucrière m.fl. mot kommissionen (REG 1977, s. 445), och har tillsammans med Uniland gjort gällande att det inte finns någon gemenskapsrättslig bestämmelse där det uppställs en skyldighet för kommissionen att ange bötesbeloppet i ecu. Kommissionen är endast skyldig att försöka undvika att det sker oberättigad särbehandling av deltagarna i samma överträdelse enbart till följd av eventuella höjningar eller sänkningar av nationella valutakurser, vilket företagen anser att kommissionen inte har gjort i detta fall.

5052 Dessa tre sökanden samt Unicem och Italcementi har klandrat kommissionen för att den räknade om omsättningarna, som angavs i nationell valuta, till ecu på grundval av den genomsnittliga valutakursen under år 1992. De anser att omräkningen borde ha skett med hänsyn till valutakursen den dag då det ifrågasatta beslutet antogs eller delgavs. Unicem, Asland och Cementir har tillagt att kommissionens andra möjlighet hade varit att beräkna och ange bötesbeloppet i den nationella valutan i det berörda företagets medlemsstat.

5053 De sökanden som nämns i föregående punkt har gjort gällande att deras nationella valuta minskade i värde i förhållande till ecun under perioden mellan 1992 och november 1994. De anser att de har utsatts för oberättigad diskriminering jämfört med företag från länder där valutan var stabil eller ökade i värde jämfört med ecun under denna period. Unicem har gjort gällande att kommissionens val har medfört en ökning av företagets bötesbelopp med 23,16 procent. Asland har uppskattat sin skada till cirka 170 000 000 ESP. Företaget har gjort en jämförelse mellan det bötesbelopp som det har ålagts med bötesbeloppet för ett företag i samma situation, men vars omsättning under referensåret angavs i tyska mark enligt valutakursen detta år. Uniland har beräknat sin skada till 361 000 ECU. Italcementi har uppskattat att dess bötesbelopp har ökat med 25 procent till följd av den sänkta valutakursen för den italienska liran i förhållande till ecun under perioden mellan 1992 och november 1994. Cementir har beräknat att dess faktiska bötesbelopp har ökat med 23 procent från det referensår kommissionen har beaktat för omräkningen till ecu av de belopp som angavs i nationell valuta till det år som kommissionen ingav sin ansökan. I reella tal utgör bötesbeloppet 5,5 procent av företagets omsättning år 1992, enligt valutakursen för omräkning från ecu till italienska lire år 1995.

5054 Rätten påpekar att kommissionen har rätt att ange bötesbeloppet i ecu, som är en valutaenhet som kan omräknas till nationell valuta. Möjligheten att omräkna ecu till nationell valuta särskiljer denna valutaenhet från den beräkningsenhet som ursprungligen angavs i artikel 15.2 i förordning nr 17. Domstolen har uttryckligen fastslagit (domen i de ovan i punkt 5051 nämnda målen Société anonyme Générale sucrière m.fl. mot kommissionen, punkt 15) att eftersom denna beräkningsenhet inte utgjorde ett betalningsmedel måste bötesbeloppet fastställas i nationell valuta (förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i mål T-157/94, Ensidesa mot kommissionen, REG 1999, s. II-707, punkt 470, samt domen i de ovan i punkt 734 nämnda PVC-målen, punkt 1220).

5055 I detta fall framgår det av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att den vid beräkningen av bötesbeloppen omräknade de omsättningar som angavs i nationell valuta till ecu i enlighet med den genomsnittliga valutakursen under det år som omsättningarna avsåg, det vill säga år 1992.

5056 Sökandenas argument, enligt vilket en sådan omräkning borde ha skett i enlighet med valutakursen den dag då det ifrågasatta beslutet antogs eller delgavs, kan inte godtas. Eftersom det var korrekt av kommissionen (se ovan punkterna 5009—5011) att beräkna böterna utifrån omsättningen år 1992 kunde den omräkna omsättningen, som angavs i nationell valuta, i enlighet med den genomsnittliga valutakursen under detta referensår. Även om en sådan lösning kan medföra att ett visst företag skall betala ett belopp som nominellt sett är högre eller lägre än det belopp som företaget skulle ha betalt om valutakursen den dag då det ifrågasatta beslutet antogs eller delgavs skulle tillämpas, är detta endast en logisk följd av förändringarna i de olika nationella valutornas faktiska värde.

5057 I vilket fall som helst har ingen av sökandena styrkt att det bötesbelopp som de har ålagts i artikel 9 och, vad gäller Italcementi, i artikel 10 i det ifrågasatta beslutet, även om det anges i

nationell valuta, överstiger den övre gräns som har fastställts i artikel 15.2 i förordning nr 17 på grund av att valutan i den medlemsstat där företaget är hemmahörande har sjunkit i värde.

5058 Talan kan således inte bifallas på någon av de här prövade grunderna.

XII — *De grunder som avser att olika allmänna gemenskapsrättsliga principer har åsidosatts*

5059 Sökandena har hävdat att fastställandet av bötesbeloppen skedde i strid med olika allmänna gemenskapsrättsliga principer, nämligen principen om skydd för berättigade förväntningar, principen om *non bis in idem* samt principen om likabehandling.

5060 För det första har Lafarge gjort gällande att med hänsyn till kommissionens inställning under den aktuella perioden (ingen reaktion vid offentliggörandet av undersökningen om "de geografiska prissystemen och konkurrensen", som nämns i punkt 10 i det ifrågasatta beslutet och som Philips utförde år 1976 på kommissionens begäran; informella bedömningar av det prissystem som CBR övervägde samt av den dumpade importen från öststaterna; inställningen till det "grekiska ärendet") var de europeiska cementproducenterna berättigade att anta att deras åtgärder var förenliga med de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna eller att de åtminstone var tolererade. Genom att ålägga Lafarge ett så högt bötesbelopp har kommissionen åsidosatt principen om skydd för berättigade förväntningar.

5061 Rätten finner att denna grund saknar stöd. Kommissionen har i det ifrågasatta beslutet inte på något sätt klandrat parterna för att de diskuterade prissystemen och frågan om dumpad import. Beslutet avser de åtgärder genom vilka parterna försökte att skydda hemmamarknaderna och reglera handeln med cement mellan länderna. Lafarge kan inte på allvar göra gällande att de omständigheter som företaget har åberopat till stöd för sin grund rimligen skulle kunna ha givit de europeiska cementproducenterna uppfattningen att sådana åtgärder, som formellt sett är förbjudna enligt artikel 85.1 i fördraget, var tillåtna enligt de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna.

5062 För det andra har Dyckerhoff, Uniland och Holderbank — sistnämnda företag i repliken — klandrat kommissionen för att den har ålagt dem böter två gånger för samma överträdelser, först för att de anslöt sig till Cembureau-avtalet, vilket fastställs i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet, och därefter för att de deltog i åtgärder för att genomföra detta avtal. Blue Circle har gjort gällande att det bötesbelopp som företaget har ålagts för de överträdelser som det ställs till svars för i artikel 4 medför att företaget har ålagts böter en andra gång för de åtgärder som redan har givit böter i samband med den överträdelse som har fastställts i artikel 1.

5063 Det skall dock påpekas att sökandena endast har ålagts ett bötesbelopp vad gäller marknaden för grå cement. Enligt artikel 9 i det ifrågasatta beslutet har företagen ålagts dessa böter för att de deltog i Cembureau-avtalet. Rätten finner att de här prövade argumenten om att principen om *non bis in idem* har åsidosatts således skall underkännas.

5064 Aalborg har gjort gällande att enligt artikel 9 i det ifrågasatta beslutet har Cembureau ålagts separata böter. Eftersom Aalborg anser att det hölls ansvarigt för de omtvistade åtgärderna endast på grund av att det var direkt medlem i Cembureau, anser företaget att det har ålagts böter två gånger för samma åtgärder. Blue Circle har hävdat att det skall betala mer än hälften av det bötesbelopp som BCA har ålagts. Eftersom kommissionen även anser att företaget är ansvarigt för överträdelsen i artikel 1, anser företaget att det har ålagts böter två gånger för samma överträdelse.

5065 Rätten anser emellertid att det saknas anledning att pröva dessa argument till följd av att böterna för de företagssammanslutningar som det ifrågasatta beslutet var riktat till har upphävts (se ovan punkterna 478—488).

5066 Blue Circle har tillagt att enligt artikel 9 i det ifrågasatta beslutet har företaget ålagts böter för den i artikel 1 fastställda överträdelsen, vilken genomfördes särskilt genom de åtgärder som avses i artikel 2. Enligt denna bestämmelse var emellertid endast BCA inblandat i dessa åtgärder vad gäller den brittiska marknaden. Blue Circle har därför ålagts böter för åtgärder som företaget inte hölls ansvarigt för.

5067 Såsom har erinrats om ovan i punkt 4746 har Blue Circle ålagts böter endast för de otillåtna åtgärder som företaget personligen har ställts till svars för. Företagets argument skall därför underkännas.

5068 För det tredje har CBR, Ciments français, Lafarge, Asland, Uniland, Cimpor, Secil och Hornos Ibéricos gjort gällande att kommissionen åsidosatte principen om likabehandling när den fastställde bötesbeloppen.

5069 CBR och Ciments français har hävdat att kommissionen har åsidosatt icke-diskrimineringsprincipen genom att endast ålägga de företag som inom Cembureau företräddes av en sammanslutning och som samtidigt gav klart uttryck för att de anslutit sig till detta avtal genom att delta i andra åtgärder som har satts i fråga i det ifrågasatta beslutet (punkt 65.8) böter för att de deltog i Cembureau-avtalet, trots att kommissionen har angivit att Cembureau-avtalet omfattade samtliga medlemmar i Cembureau och hela den europeiska cementindustri som var

företrädd inom Cembureau under hela den period som överträdelsen ansågs pågå (punkterna 45.5, 45.8 och 65.3). Ciments français har tillagt att kommissionen därigenom har fastställt ett bötesbelopp som är uppenbart oproportionerligt i förhållande till överträdelsen.

5070 Utöver vad som har angivits ovan i punkterna 4425—4427 erinrar rätten om att när ett företag har handlat i strid med artikel 85.1 i fördraget kan det inte undkomma påföljd på den grunden att andra företag inte har ålagts några böter, när — som i förevarande mål — de andra företagens situation inte är föremål för talan vid gemenskapsdomstolarna (se domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 197, i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 176, och i det ovan i punkt 4892 nämnda målet Van Megen Sports mot kommissionen, punkt 56).

5071 Vad beträffar Ciments français skall det tilläggas att kommissionen inte har åsidosatt proportionalitetsprincipen till nackdel för de företag som, liksom sökanden, deltog i åtgärderna för att genomföra Cembureau-avtalet, genom att inte bötfälla de företag som var indirekta medlemmar i Cembureau och som kommissionen inte hade några bevis för hade deltagit i sådana åtgärder.

5072 För det andra har Lafarge gjort gällande att det inte finns någon rationell, sammanhängande och objektiv förklaring till skillnaderna i behandling av de företag som har ålagts böter, trots de uppgifter som anges i punkt 65 i det ifrågasatta beslutet avseende de kriterier som kommissionen beaktade vid beräkningen av bötesbeloppen. Enligt denna sökanden finns det påtagliga skillnader, eftersom kommissionen i fråga om vissa företag inte beaktade hela den relevanta omsättningen och, i motsats till de förklaringar som K. Van Miert gav vid presskonferensen den 30 november 1994, tillämpade mer än två procentsatser för bötesbeloppen.

5073 Rätten har fastslagit (se ovan punkterna 4725—4739) att övervägandena i punkt 65 i det ifrågasatta beslutet utgör en lämplig motivering av de kriterier som kommissionen beaktade vid fastställandet av bötesbeloppen i artiklarna 9 och 10.

5074 Det framgår dessutom av de uppgifter som kommissionen har lämnat (se ovan punkt 4738) att vad beträffar överträdelsen på marknaden för grå cement tillämpade kommissionen två grundläggande procentsatser vid beräkningen av bötesbeloppen. De företag som av de skäl som anges i punkt 65.9 a bär ett stort ansvar för överträdelsen har ålagts böter med en grundläggande procentsats på 4 procent. De företag som av de skäl som anges i punkt 65.9 b bär ett lindrigare ansvar för överträdelsen har ålagts böter med en grundläggande procentsats på 2,8 procent. Vad beträffar överträdelsen på marknaden för vit cement har kommissionen tillämpat en grundläggande procentsats på 4 procent på samtliga berörda företag. Dessa procentsatser har, vad beträffar överträdelsen på marknaden för grå cement, tillämpats på

omsättningen från varje enskilt företags försäljning år 1992 på gemenskapsmarknaden för grå cement och klinker för grå cement och, vad beträffar överträdelsen på marknaden för vit cement, tillämpats på omsättningen från varje enskilt företags försäljning samma år på gemenskapsmarknaden för vit cement och klinker för vit cement. Varje företags bötesbelopp har anpassats efter hur länge företaget deltog i överträdelsen i fråga.

5075 Lafarge har inte framlagt några konkreta bevis som styrker att företaget har utsatts för oberättigad diskriminering vid tillämpningen av dessa beräkningskriterier, och företagets argument skall därför underkännas.

5076 För det tredje har Asland gjort gällande att vad beträffar bedömningen av hur allvarlig överträdelsen var utsattes de spanska företagen för diskriminering i förhållande till övriga företag som omfattas av det ifrågasatta beslutet, eftersom de spanska företagens överträdelse endast kunde ha någon verkan i gränsområdet mellan Spanien och Portugal, medan de tyska, franska och brittiska företagens otillåtna åtgärder hade verkan i ett mer varierat område inom regionerna, nämligen medlemsstaternas gränsområden.

5077 I det avseendet har rätten påpekat (se ovan punkt 4864) att frågan huruvida Cembureau-avtalet medförde konkurrensbegränsande verkningar på gemenskapsmarknaderna inte har beaktats vid bedömningen av hur allvarlig denna överträdelse var. Det var först vid bedömningen av ansvaret för de företag som var inblandade i denna överträdelse som kommissionen gjorde en bedömning av den verkan som normalt är förknippad med det slag av åtgärder som de olika företagen har vidtagit för att genomföra Cembureau-avtalet. I det sammanhanget har Asland med rätta ansetts tillhöra de företag som hade ett stort ansvar för överträdelsen. Den åtgärd för att genomföra Cembureau-avtalet som företaget deltog i, nämligen avtalet om att upprätta ETF (artikel 4.1), är en av de åtgärder som hade direkta verkningar i form av en avskärmning av hemmamarknaderna. Aslands argument skall därför underkännas.

5078 Asland har vidare gjort gällande att det inte har fått den procentuella nedsättning av bötesbeloppet som övriga spanska och portugisiska företag har fått på grund av att de deltog i överträdelsen under en kortare period.

5079 Det framgår emellertid av de upplysningar som kommissionen har givit (se ovan punkt 4738) att Aslands bötesbelopp, liksom de bötesbelopp som ålagts övriga spanska och portugisiska företag som det ifrågasatta beslutet var riktat till, beräknades med hänsyn till att överträdelsen hade pågått i 86,5 månader. För övrigt anser rätten att det skall beaktas (se nedan punkt 5115) att det endast har styrkts att Asland deltog i Cembureau-avtalet från och med den 28 maj 1986 till och med den 31 maj 1987, det vill säga under en period av 12 månader (se ovan punkt 4814, tionde strecksatsen).

5080 För det fjärde har Ciments français angivit att enligt det ifrågasatta beslutet deltog Hornos Ibéricos i fem av ETF:s möten. Kommissionen har emellertid hänfört detta företag till de företag som bär ett lindrigare ansvar för Cembureau-avtalet, på grund av att företaget deltog i denna överträdelse endast genom att vara inblandat i åtgärder för att kanalisera produktionsöverskottet till tredje land, det vill säga åtgärder med mindre direkt verkan på skyddet för hemmamarknaderna. Uniland har hävdat att kommissionen har åsidosatt icke-diskrimineringsprincipen genom att den har ålagt företaget böter och genom att den har bedömt Unilands deltagande i Cembureau-avtalet som allvarligt medan andra företag, som enligt det ifrågasatta beslutet deltog fortlöpande och aktivt i överträdelserna avseende ETF och Interciment, inte har ålagts böter för detta (Hornos Ibéricos och Cementos del Norte) eller har undantagits från förfarandet. Asland har även påtalat den behandling som förbehölls Hornos Ibéricos och Cementos del Norte.

5081 Rätten påpekar att det inte ankommer på förstainstansrätten att, vid sin prövning av lagenligheten, ersätta kommissionens bedömning med sin egen vad gäller ett företags ställning i förhållande till en överträdelse som företaget inte har hållits ansvarigt för i den omtvistade rättsakten.

5082 I förevarande fall anses Ciments français, Asland och Uniland med rätta i punkt 65.9 a i det ifrågasatta beslutet tillhöra de företag som bär ett stort ansvar för överträdelsen, för vilken det har ålagts böter i artikel 9. Dessa tre sökande deltog nämligen i Cembureau-avtalet genom genomförandeåtgärder som hade till syfte att direkt skydda hemmamarknaderna. Ciments français var således särskilt inblandat i den fransk-tyska konkurrensbegränsande samverkan, som avses i artikel 3.3 a, i avtalet om att upprätta ETF (artikel 4.1) och i avtalet om att upprätta Interciment (artikel 4.2) (se ovan punkt 4319). Asland deltog i avtalet om att upprätta ETF (se ovan punkt 4351). Uniland var part i detta avtal, i avtalet om att upprätta Interciment och i de samordnade förfaranden för att skydda den italienska marknaden som avses i artikel 4.3 a (se ovan punkt 4356).

5083 Under dessa omständigheter kan inte sökandena jämföra sin ställning med ställningen för de företag som deras respektive argument avser för att göra anspråk på upphävande eller nedsättning av de bötesbelopp som de har ålagts i artikel 9 (se i det avseendet domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 197, i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 176, och i det ovan i punkt 4892 nämnda målet Van Megen Sports mot kommissionen, punkt 56).

5084 För det femte har Cimpor och Secil noterat att enligt de handlingar som avses i punkt 21 i det ifrågasatta beslutet deltog olika spanska producenter i de möten som bedöms i denna punkt i beslutet. Företagen har nämnt Portland Mallorca, Cementos del Mar, Cementos del Atlantico, Portland Valderrivas, Cementos Portland Hispania, Asland, Hisalba, Hispacement, Cementos Cosmos, Tudela Veguin och Cementos Alba. Flertalet av dessa företag var emellertid inte mottagare av det ifrågasatta beslutet. De av företagen som var mottagare av beslutet har inte ålagts ansvar för den överträdelse som avses i artikel 3.2. Oficemen som, förutom de överträdelser som den hölls ansvarig för i artiklarna 1, 2, 4 och 5 i det ifrågasatta beslutet,

ensam hölls ansvarig för den spanska delen av det iberiska avtalet har endast ålagts 70 000 ECU i böter, medan Cimpor och Secil har ålagts 9 324 000 ECU respektive 3 017 000 ECU i böter. Företagen anser att detta utgör ett uppenbart åsidosättande av principen om likabehandling.

5085 Förutom den princip som har angivits ovan i punkt 5081, skall rätten i detta avseende påpeka att Cimpor och Secil med rätta ansågs tillhöra den grupp av företag som hade ett stort ansvar för den överträdelse, för vilken det har ålagts böter i artikel 9 i det ifrågasatta beslutet. Det iberiska avtal som har fastställts i artikel 3.2, genom vilket dessa två sökanden genomförde Cembureau-avtalet, syftade till att direkt skydda hemmamarknaderna. Under dessa omständigheter kan inte företagen jämföra sin ställning med ställningen för de företag som deras argument avser för att göra anspråk på upphävande eller nedsättning av de bötesbelopp som de har ålagts i artikel 9 (se i det avseendet domen i de ovan i punkt 106 nämnda målen Pappersmassa II, punkt 197, i det ovan i punkt 270 nämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 176, och i det ovan i punkt 4892 nämnda målet Van Megen Sports mot kommissionen, punkt 56).

5086 Vad beträffar den diskriminering som företagen har hävdat att de har utsatts för jämfört med Oficemen, skall det påpekas att även om det har styrkts att Oficemen var ansvarig för den överträdelse som har fastställts i artikel 3.2, skiljer sig Oficemens ställning objektivt sett från Cimpors och Secils ställning. Såsom kommissionen med rätta har påpekat i punkt 44.5 i det ifrågasatta beslutet är cementproducenterna de egentliga aktörerna på marknaden. De agerar genom sina branschsammanslutningar. Under dessa omständigheter var det berättigat av kommissionen att stävja företagens beteende genom höga böter, som beräknades i förhållande till deras omsättning, medan kommissionens syfte när den ålade branschsammanslutningarna fasta böter på ett mindre belopp var att avhålla dem från att ta initiativ till eller underlätta sådan konkurrensbegränsande samverkan i framtiden (punkt 65.8 första strecksatsen).

5087 Cimpor och Secil har även påpekat att kommissionen har ålagt Oficemen och de fem andra spanska företag som det ifrågasatta beslutet var riktat till, böter som totalt uppgick till 10 576 000 ECU, det vill säga ett lägre belopp än vad de två portugisiska företagen sammanlagt har ålagts i böter (12 341 000 ECU).

5088 Förstainstansrätten anser att endast en jämförelse av de sammanlagda bötesbelopp som de spanska och de portugisiska företag som det ifrågasatta beslutet är riktat till har ålagts inte i sig kan leda till slutsatsen att principen om likabehandling har åsidosatts, med hänsyn till de olika objektiva beräkningsparametrar som kan förklara resultatet av en sådan jämförelse.

5089 Av det ovan anförda följer att talan inte kan bifallas på någon av de här prövade grunderna.

XIII — *De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt rätten till försvar genom att inte ge tillräcklig insyn i sin akt under det administrativa förfarandet*

5090 Sökandena har i de yttranden som de ingav efter åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 och den 18 och 19 juni 1997 (se ovan punkterna 164 och 168) hävdat att kommissionen, genom att endast i begränsad utsträckning ge dem tillgång till sin akt under det administrativa förfarandet, har åsidosatt deras rätt till försvar vid fastställandet av bötesbeloppen, eftersom de inte har fått ta del av de omständigheter som talade till företagens fördel.

5091 För det första har Lafarge i sitt yttrande av den 28 januari 1998 åberopat två handlingar som bekräftar att kommissionen vid denna tidpunkt blev underrättad om vissa gemensamma åtgärder, som cementproducenterna i Västeuropa planerade för att bekämpa importen från Grekland.

5092 Lafarge har åberopat dokument nr 33.126/19009, en promemoria från Blue Circle angående mötet mellan kommissionsledamoten P. Sutherland och några företrädare för den europeiska cementindustrin den 6 november 1986. Enligt detta dokument informerades kommissionsledamoten av företrädarna om deras svårigheter att exportera till Grekland som en repressalie mot producenterna i detta land.

5093 Såsom har angivits ovan i punkt 3114 visar emellertid inte det dokumentet att företrädarna för den europeiska cementindustrin hade underrättat P. Sutherland om de åtgärder som de vid denna tidpunkt redan hade vidtagit för att förhindra lågprisimport av cement till Västeuropa, i första hand import från Grekland, nämligen bildandet av ETF, bildandet av Interciment och de samordnade förfaranden som syftade till att förmå Calcestruzzi att upphöra att vara kund hos de grekiska cementproducenterna, och i synnerhet hos Titan. De synpunkter som Lafarge hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av detta dokument skulle således inte ha haft någon betydelse för de överväganden som kommissionen har angivit i punkt 65.5 femte strecksatsen i det ifrågasatta beslutet beträffande parternas önskan att hemlighålla sina otillåtna åtgärder.

5094 Lafarge har vidare åberopat ett utdrag ur skrivelsen från J. Van Hove (CBR) av den 6 november 1986 till M. Akermann (Holderbank) (dokument nr 33.126/7639), vilket företaget anser bekräftar att kommissionen vid den aktuella tidpunkten hade underrättats om bildandet av Interciment. I utdraget anges följande:

"EEG:s generaldirektorat för konkurrens anser att bildandet av detta bolag skall anmälas, om flera cementbolag i EEG skall delta i bolaget som aktieägare eller som styrelseledamöter."

5095 De synpunkter som Lafarge hade kunnat framföra under det administrativa förfarandet med stöd av detta utdrag ur dokumentet skulle emellertid inte ha haft någon betydelse för kommissionens särskilda kritik mot de parter som var inblandade i avtalet om att upprätta Interciment för att de inte hade anmält bildandet av bolaget till kommissionen, trots att det i olika juridiska utlåtanden rekommenderades att man skulle göra en sådan anmälan med hänsyn till det uppenbart otillåtna syftet med denna åtgärd (se punkterna 26.13 och 65.5 femte strecksatsen i det ifrågasatta beslutet).

5096 Följaktligen finns det inte den minsta möjlighet att Lafarges synpunkter, som har angivits ovan i punkterna 5091—5095, skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet.

5097 För det andra har Aalborg i sitt yttrande av den 12 januari 1998 gjort gällande att enligt dokument nr 33.126/3833—3844, 18130—18138 och 171—174 avsåg kommissionens undersökningar ursprungligen inte ett övergripande europeiskt avtal eller konkurrensbegränsande samverkan, utan regionala avtal eller konkurrensbegränsande samverkan samt ett förmodat samarbete mellan flera stora europeiska cementproducenter — den så kallade "group of eight" — som Aalborg inte deltog i. Aalborg har hävdat att de ovannämnda dokumenten skulle ha gjort det möjligt för företaget att styrka att kommissionen först senare undersökte Cembureau-avtalet, vilket förmodades föreligga, och följaktligen att de omständigheter som företaget har klandrats för i samband med detta avtal var preskriberade.

5098 Dokument nr 33.126/171—174, som Aalborg har citerat, innehåller emellertid kommissionens beslut av den 20 april 1989 avseende de undersökningar som gav upphov till förevarande mål. Av beslutet framgår att dessa undersökningar var motiverade av följande skäl:

"Kommissionen har fått upplysningar om att avtal och samordnade förfaranden har överenskommits mellan de största europeiska cementproducenterna under möten som har hållits i olika städer i Europa.

Enligt de upplysningar som kommissionen har fått har dessa avtal och samordnade förfaranden [i synnerhet] följande syfte:

(i) Samordnad minskning av produktionskapaciteten på den gemensamma marknaden för att skydda varje enskild producents marknadsandel.

...

(iii) Tilldelning av kvoter och geografisk uppdelning av marknaderna samt kontroll över tillämpningen av dessa genom att undersöka produkternas destinationer.

...

(v) Systematiskt utbyte av uppgifter i syfte att kontrollera genomförandet av avtalen eller den konkurrensbegränsande samverkan och för att göra det möjligt att från ett år till ett annat utjämna de kvoter som har tilldelats varje enskild producent."

5099 Det framgår av dessa utdrag att kommissionens undersökningar till följd av beslutet i april 1989 från början avsåg Cembureau-avtalet och åtgärderna för att genomföra detta avtal. Det finns således inget fog för Aalborgs argument.

5100 För det tredje har Italcementi i sitt yttrande av den 26 november 1997 hävdat att flera dokument bekräftar att företaget hade en obetydlig roll i överträdelserna. Det framgår således av dokument nr 33.126/4869—4871 och 3944—3948 samt av dokument nr 33.322/1478 att den italienska cementindustrin hade andra kännetecken än övriga europeiska cementindustrier (naturliga hinder och en prisnivå som utgjorde hinder för export från Italien; bristen på vertikal integration, vilken gör den italienska marknaden känslig för import) och att Italcementi följaktligen inte var inblandat i diskussionerna angående den internationella cementhandeln.

5101 Av vissa dokument framgår dessutom att övriga cementproducenter uppfattade Italcementi som ett företag som visserligen var stort men inte särskilt aktivt på det internationella planet (dokument nr 33.126/8895, 8774, 8791, 8792 och 8894), och ansåg att när Italcementi deltog i möten med de europeiska cementproducenterna betraktade det problemen uteslutande utifrån sin hemmamarknads synvinkel (dokument nr 33.126/2545—2548 och 4923—4926).

5102 Slutligen anser Italcementi att dokument nr 33.126/19868—19870 och 19884 bekräftar att företagets agerande inom ETF var obetydligt och tillåtet. Detta agerande omfattade endast deltagande i den lobbyverksamhet som denna arbetsgrupp använde sig av för att lösa problemet med import från Grekland. Agerandet skedde aldrig i form av avskräckande eller aggressiva åtgärder, som de brittiska cementproducenterna ibland gjorde sig skyldiga till i det avseendet.

5103 Följaktligen har Italcementi hävdat att om företaget under det administrativa förfarandet hade haft tillgång till hela akten i utredningen skulle det ha kunnat övertyga kommissionen om att det vid fastställandet av bötesbeloppen var nödvändigt att göra en bedömning av varje enskild producents ansvar för de påtalade åtgärderna, i stället för att göra en övergripande bedömning av ansvaret.

5104 Sådana synpunkter skulle dock inte ha haft någon betydelse för de faktiska omständigheter som bekräftar att Italcementi, i egenskap av direkt medlem i Cembureau, deltog i de chefsdelegatsmöten den 19 mars och den 7 november 1984 under vilka Cembureau-avtalet bekräftades, samt att företaget hade en framträdande roll då ETF och Interciment bildades och då åtgärder vidtogs för att skydda den italienska marknaden från cementimport från Grekland. De skulle således inte ha lett kommissionen till en annan bedömning av Italcementis ansvar för överträdelsen på marknaden för grå cement än den bedömning som framgår av punkt 65.9 a första strecksatsen i det ifrågasatta beslutet, nämligen att Italcementi skall anses tillhöra de företag som hade ett stort ansvar för överträdelsen.

5105 Dessa synpunkter skulle inte heller ha kunnat sätta i fråga den mängd dokument som avses i punkterna 38—40 i det ifrågasatta beslutet, av vilka det framgår att Italcementi under hela den aktuella perioden deltog fortlöpande och regelbundet i WCC:s otillåtna möten och verksamhet. De skulle därför inte ha kunnat vederlägga konstaterandet att Italcementi hade en viktig roll i överträdelsen på marknaden för vit cement.

5106 Av det ovan anförda följer att det inte finns den minsta möjlighet att Italcementis synpunkter, som har angivits ovan i punkterna 5100—5105, skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet.

5107 För det fjärde har Holderbank i sitt yttrande av den 8 december 1997 åberopat ett telefax från Blue Circle av den 20 oktober 1987 (dokument nr 33.126/10959) med följande lydelse:

"Det betalades ett belopp till Holderbank för en andel i bolaget, men därefter beslutades det att koncernen inte önskade bli delägare i bolaget och Holderbank underrättades om detta. De ansvariga för bokföringen i BCO AG informerades emellertid inte om beslutet och transaktionen blev därför felaktigt bokförd. Felet rättades till år 1987."

5108 Holderbank har gjort gällande att om företaget hade haft tillgång till detta dokument under det administrativa förfarandet skulle det ha kunnat motbevisa kommissionens påstående att Blue

Circle ville dölja att det deltog i Interciment genom att ange ett vilseledande syfte med företagets inbetalning till Holderbank. Holderbank anser att det på så sätt hade kunnat tillbakavisa kommissionens påstående att företagen försökte att dölja de otillåtna åtgärderna.

5109 I det avseendet är det tillräckligt att rätten erinrar om att det dokument som Holderbank har åberopat har klassificerats som "A: europeiska producenter" i samband med att det gavs tillgång till handlingarna i ärendet under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 250) och att dokumentet till och med fanns med i lådan (se ovan punkt 95). Under dessa omständigheter kan Holderbank inte i detta sammanhang åberopa dokumentet för att styrka att företagets rätt till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet.

5110 För det femte har Cementir i sitt yttrande av den 29 december 1997 hänvisat till de dokument som avses ovan i punkt 3391, vilka illustrerar den grekiska exportens starka intåg på den italienska marknaden under den tidsperiod som är aktuell i det ifrågasatta beslutet, i synnerhet från år 1987. Enligt företaget styrker dessa dokument i vart fall att Cembureau-avtalet inte hade några verkningar i Italien, vilket kommissionen borde ha beaktat åtminstone när den fastställde böterna.

5111 Även om Cementir hade kunnat framföra dessa synpunkter under det administrativa förfarandet skulle de inte ha haft någon betydelse för de överväganden som kommissionen med rätta har angivit i punkt 65.9 a i det ifrågasatta beslutet. Enligt dessa hade Cementir ett stort ansvar för överträdelsen på marknaden för grå cement, med hänsyn till att företaget, såsom direkt medlem i Cembureau, deltog direkt vid ingåendet av Cembureau-avtalet samt deltog i åtgärder för att genomföra detta avtal, vilka syftade till att direkt skydda hemmamarknaderna.

5112 Av det ovan anförda följer att det inte finns den minsta möjlighet att Cementirs synpunkter, som har angivits ovan i punkt 5110, skulle ha kunnat ändra utgången av det administrativa förfarandet.

5113 Talan kan följaktligen inte bifallas på den här prövade grunden.

XIV — *Slutsatser*

5114 Artikel 9 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras vad gäller ENCI, Cedest, Alsen-Breitenburg, Nordcement, Buzzi, Rugby, Castle, Heracles och Titan (se ovan punkterna 4718 och 4719).

5115 Mot bakgrund av förstainstansrättens bedömning ovan i punkterna 4714—5113 samt de sifferuppgifter som kommissionen har lämnat under rättegången, skall de bötesbelopp som avses i artiklarna 9 och 10 i det ifrågasatta beslutet, vilka har angivits i euro i enlighet med artikel 2.1 i rådets förordning (EG) nr 1103/97 av den 17 juni 1997 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron (EGT L 162, s. 1), nedsättas enligt följande:

— Det bötesbelopp som CBR har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 1 711 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Ciments luxembourgeois har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 617 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Dyckerhoff har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 7 055 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Vicat har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 2 407 000 EUR.

— De bötesbelopp som Ciments français har ålagts i artiklarna 9 och 10 skall nedsättas till 12 519 000 EUR och 1 051 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Heidelberger har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 7 056 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Lafarge har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 14 248 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Aalborg har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 2 349 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Unicem har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 6 399 000 EUR.

— De bötesbelopp som Valenciana har ålagts i artiklarna 9 och 10 skall nedsättas till 250 000 EUR och 388 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Asland har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 740 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Uniland har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 592 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Irish Cement har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 2 065 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Cimpor har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 4 312 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Secil har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 1 395 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Italcementi har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 25 701 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Holderbank har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 1 918 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Hornos Ibéricos har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 836 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Aker har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 14 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Euroc har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 14 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Cementir har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 7 471 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Blue Circle har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 7 717 000 EUR.

— Det bötesbelopp som Halkis har ålagts i artikel 9 skall nedsättas till 510 000 EUR.

Yrkandena om återbetalning av böterna jämte dröjsmålsränta och om ersättning för kostnaderna för upprättandet av en bankgaranti

5116 I målen T-31/95 och T-32/95 har sökandena yrkat att kommissionen skall förpliktas att betala ränta på böterna, som de menar att de oriktigt har erlagt.

5117 I målen T-50/95 och T-51/95 har sökandena yrkat att kommissionen skall förpliktas att ersätta dem för kostnaderna för upprättandet av en bankgaranti, i vart fall vad avser den del av böterna som blir föremål för en nedsättning.

5118 Förstainstansrätten finner att dessa yrkanden i själva verket rör verkställigheten av förevarande dom och att det, i enlighet med artikel 176 i EG-fördraget (nu artikel 233 EG), ankommer på kommissionen att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa denna dom (se förstainstansrättens dom av den 11 mars 1999 i mål T-151/94, British Steel mot kommissionen, REG 1999, s. II-629, punkt 697). Yrkandena skall därför avvisas.

Rättegångskostnader

5119 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats.

5120 Enligt artikel 87.3 första stycket i rättegångsreglerna kan förstainstansrätten besluta att kostnaderna skall delas eller att vardera parten skall bära sin kostnad, om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter.

5121 Enligt artikel 87.3 andra stycket i rättegångsreglerna kan förstainstansrätten förplikta även en vinnande part att ersätta kostnader som denne i onödan eller mot bättre vetande vållat motparten. En vinnande part kan således förpliktas att ersätta motparten för de rättegångskostnader som har föranletts av dess eget beteende (förstainstansrättens dom av den 25 juni 1997 i mål T-7/96, Perillo mot kommissionen, REG 1997, s. II-1061, punkt 47).

5122 I förevarande fall skall den sistnämnda bestämmelsen tillämpas med beaktande av att kommissionen, genom att inte ge sökandena insyn i akten i utredningen på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet (se ovan punkt 152), har åsidosatt kraven på god förvaltningssed. En sökande kan inte klandras för att ha väckt talan vid förstainstansrätten för att få en bedömning av ett sådant beteende, i förekommande fall efter det att förstainstansrätten har förordnat om nödvändiga processledande åtgärder.

5123 Mot bakgrund av ovannämnda principer skall målen delas in i fem olika kategorier vid förstainstansrättens bedömning av rättegångskostnaderna.

5124 För det första har kommissionen tappat målen T-31/95, T-38/95, T-45/95, T-46/95, T-53/95, T-56/95, T-57/95 och T-64/95 och skall därför ersätta rättegångskostnaderna i dessa mål, i enlighet med de berörda sökandenas yrkanden.

5125 För det andra har sökanden i mål T-51/95 i och för sig till viss del tappat sitt mål, men har ändå i huvudsak vunnit framgång med sin talan. Det har således bland annat fastslagits att artiklarna 1 och 9 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras vad avser denne sökande. Dessutom har sökanden i detta mål påtalat att den inte fick insyn i kommissionens akt på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet.

5126 Förstainstansrätten finner under dessa omständigheter att i mål T-51/95 skall sökanden bära en tredjedel av sina rättegångskostnader och att kommissionen utöver sina egna kostnader skall bära två tredjedelar av sökandens.

5127 För det tredje har sökandena i målen T-26/95, T-30/95, T-32/95, T-36/95, T-48/95, T-54/95, T-59/95, T-63/95 och T-103/95 till viss del tappat sina mål, men har ändå i stor utsträckning vunnit framgång med sin talan. Framför allt har det fastslagits att artikel 9 i det ifrågasatta beslutet, varigenom de åläggs böter, skall ogiltigförklaras vad avser dem. Dessutom har sökandena i målen T-26/95, T-30/95, T-32/95, T-36/95, T-48/95, T-59/95, T-63/95 och T-103/95 påtalat att de inte fick insyn i kommissionens akt på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet.

5128 Förstainstansrätten finner under dessa omständigheter att sökandena och kommissionen skall bära sina egna rättegångskostnader i målen T-26/95, T-30/95, T-32/95, T-36/95, T-48/95, T-59/95, T-63/95 och T-103/95. I mål T-54/95 har sökanden emellertid inte påtalat att den inte fick insyn i kommissionens akt på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, och förstainstansrätten finner därför att kommissionen skall bära tre fjärdedelar av sina egna

rättegångskostnader och att sökanden utöver sina egna kostnader skall bära en fjärdedel av kommissionens.

5129 För det fjärde har sökanden i mål T-55/95 till viss del tappat sitt mål, men har ändå i huvudsak vunnit framgång med sin talan. Framför allt har det fastslagits att artikel 1 i det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att denne sökande deltog i överträdelsen i fråga före den 28 maj 1986 och efter den 31 maj 1987. Dessutom har sökanden i detta mål påtalat att den inte fick insyn i kommissionens akt på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet.

5130 Förstainstansrätten finner under dessa omständigheter att i mål T-55/95 skall kommissionen bära tre fjärdedelar av sina rättegångskostnader och att sökanden utöver sina egna kostnader skall bära en fjärdedel av kommissionens.

5131 För det femte har sökandena i målen T-25/95, T-34/95, T-35/95, T-37/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-50/95, T-52/95, T-58/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-65/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95, T-88/95 och T-104/95 i stor utsträckning tappat sina mål, även om de till viss del vunnit framgång med sin talan. I målen T-25/95, T-35/95, T-39/95, T-43/95, T-52/95 och T-65/95 har bland annat sökandenas yrkande om artikel 7 i det ifrågasatta beslutet, angående marknaden för vit cement, ogillats. I målen T-25/95, T-34/95, T-35/95, T-37/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-50/95, T-52/95, T-58/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-65/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95 och T-88/95 har sökandena emellertid påtalat att de inte fick insyn i kommissionens akt på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet.

5132 Förstainstansrätten finner under dessa omständigheter att kommissionen, i dessa mål, skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader och att sökandena utöver sina egna kostnader skall bära en tredjedel av kommissionens. I mål T-104/95 har sökanden emellertid inte påtalat att den inte fick insyn i kommissionens akt på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, och förstainstansrätten finner därför att kommissionen skall bära hälften av sina rättegångskostnader och att sökanden utöver sina egna kostnader skall bära hälften av kommissionens.

5133 Utan hänsyn till ovannämnda kategorier skall sökandenas yrkanden i målen T-55/95, T-58/95 och T-59/95, om att kommissionen skall ersätta deras rättegångskostnader, inklusive kostnaderna för upprättandet och upprätthållandet av en bankgaranti, ogillas. Det framgår nämligen av fast rättspraxis att kostnader för upprättande av en bankgaranti i syfte att förhindra verkställighet av beslutet inte utgör kostnader som parterna haft med anledning av förfarandet i den mening som avses i artikel 91 b i rättegångsreglerna (se domstolens beslut av den 20 november 1987 i mål 183/83, Krupp mot kommissionen, REG 1987, s. 4611, punkt 10, och domen i det ovan i punkt 4626 nämnda målet Weig mot kommissionen, punkt 308).

5134 Likaså skall sökandens yrkande i mål T-51/95, om att kommissionen skall ersätta dess kostnader för det administrativa förfarandet, ogillas. Enligt artikel 91 i rättegångsreglerna skall nämligen "följande anses som ersättningsgilla kostnader... nödvändiga kostnader som parterna haft med anledning av förfarandet". Med "förfarandet" avses i denna artikel endast förfarandet vid förstainstansrätten, inte det administrativa förfarandet. Detta framgår bland annat av artikel 90 i rättegångsreglerna, där det uttryckligen handlar om "[f]örfarandet inför rätten" (se analogt domstolens beslut av den 21 oktober 1970 i mål 75/69, Hake mot kommissionen, REG 1970, s. 901, och av den 30 november 1994 i mål C-294/90 DEP, British Aerospace mot kommissionen, REG 1994, s. I-5423, punkterna 10—12). Yrkandet skulle i vart fall ha avvisats, även om det hade ansetts avse skadestånd, eftersom det inte uppfyller kraven i artikel 19 i EG-stadgan för domstolen och i artikel 44.1 c i rättegångsreglerna (förstainstansrättens dom av den 29 oktober 1998 i mål T-13/96, TEAM mot kommissionen, REG 1998, s. II-4073, punkt 27).

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN

(fjärde avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

1) Målen T-25/95, T-26/95, T-30/95, T-31/95, T-32/95, T-34/95, T-35/95, T-36/95, T-37/95, T-38/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95, T-50/95, T-51/95, T-52/95, T-53/95, T-54/95, T-55/95, T-56/95, T-57/95, T-58/95, T-59/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-63/95, T-64/95, T-65/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 och T-104/95 förenas vad gäller domen.

2) Mål T-25/95, Cimenteries CBR mot kommissionen:

— Artikel 1 i kommissionens beslut 94/815/EG av den 30 november 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget (ärende nr IV/33.126 och 33.322 — Cement) ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 juni 1986 och efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 juni 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 4.4 g i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 1 711 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

3) Mål T-26/95, Cembureau — Association européenne du ciment mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan sökanden och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

4) Mål T-30/95, Fédération de l'industrie cimentière belge mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

5) Mål T-31/95, Eerste Nederlandse Cementindustrie (ENCI) mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 5 och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

6) Mål T-32/95, Vereniging Nederlandse Cementindustrie (VNC) mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

7) Mål T-34/95, Ciments luxembourgeois mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och

nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 617 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

8) Mål T-35/95, Dyckerhoff mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 3.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i EG-fördraget (nu artikel 81.1 EG) efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 7 055 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

9) Mål T-36/95, Syndicat national de l'industrie cimentière (SFIC) mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa

båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 3.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, i ett samordnat förfarande med Bundesverband der Deutschen Zementindustrie eV före år 1984 samt i ett samordnat förfarande som syftade till att utöva påtryckningar på Cedest SA, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 3.3 b i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det förelåg ett samordnat förfarande mellan sökanden och Bundesverband der Deutschen Zementindustrie eV som syftade till att kontrollera hur den franska exporten till Tyskland fördelades på delstaterna, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

10) Mål T-37/95, Vicat mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 11 maj 1983 och efter den 23 april 1986.

— Artikel 3.1 c i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 23 april 1986.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 2 407 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

11) Mål T-38/95, Groupe Origny mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 3.3 a och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

12) Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 17 februari 1989, och i den mån som det däri fastställs att sökanden genomförde avtalet Cembureau — Association européenne du ciment genom att delta i den överträdelse som avses i artikel 3.1 b.

— Artikel 3.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 6 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 18 november 1983.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 12 519 000 EUR.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 10 i beslut 94/815 fastställs till 1 051 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

13) Mål T-42/95, Heidelberger Zement mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 3.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget före den 17 november 1982 och efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 och 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 7 056 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

14) Mål T-43/95, Lafarge Coppée mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 maj 1989.

— Artikel 3.1 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett samordnat förfarande med Fratelli Buzzi SpA om begränsning av deras självständighet vid val av produktionskällor.

— Artikel 3.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.4 e och 4.4 f i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 6 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 18 november 1983.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 14 248 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

15) Mål T-44/95, Aalborg Portland mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 2 349 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

16) Mål T-45/95, Alsen mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 5 och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

17) Mål T-46/95, Alsen mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 5 och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

18) Mål T-48/95, Bundesverband der Deutschen Zementindustrie mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 3.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett avtal om uppdelning av marknaden i Saarland samt i ett samordnat förfarande med Syndicat national de l'industrie cimentière (SFIC) före år 1984, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 3.3 b i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det förelåg ett samordnat förfarande mellan sökanden och Syndicat national de l'industrie

cimentière (SFIC) som syftade till att kontrollera hur den franska exporten till Tyskland fördelades på delstaterna, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget efter den 12 augusti 1987.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 juni 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

19) Mål T-50/95, Unicem mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986 och efter den 3 april 1992.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden dels i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land, dels i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 6 399 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

20) Mål T-51/95, Fratelli Buzzi mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 3.1 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i ett samordnat förfarande med Lafarge Coppée SA om begränsning av deras självständighet vid val av produktionskällor.

— Artikel 3.1 c i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 23 april 1986.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära en tredjedel av sina rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära sina och två tredjedelar av sökandens rättegångskostnader.

21) Mål T-52/95, Compañia Valenciana de Cementos Portland mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 13 maj 1987.

— Artikel 6 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 13 maj 1987.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 250 000 EUR.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 10 i beslut 94/815 fastställs till 388 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

22) Mål T-53/95, The Rugby Group mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 4.4 a och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

23) Mål T-54/95, British Cement Association mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembu-

reau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en fjärdedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära tre fjärdedelar av sina rättegångskostnader.

24) Mål T-55/95, Asland mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 28 maj 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 och 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 740 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en fjärdedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära tre fjärdedelar av sina rättegångskostnader.

25) Mål T-56/95, Castle Cement mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 4.4 a, 5 och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

26) Mål T-57/95, Heracles General Cement Company mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 4.4 d, 4.4 f, 4.4 g, 6 och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

27) Mål T-58/95, Corporación Uniland mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986 och efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986 och efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 592 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

28) Mål T-59/95, Agrupación de Fabricantes de Cemento de España (Oficemen) mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 24 april 1989.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 juni 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

29) Mål T-60/95, Irish Cement mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 2 065 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

30) Mål T-61/95, Cimpor — Cimentos de Portugal mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 24 april 1989.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 4 312 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

31) Mål T-62/95, Secil — Companhia Geral de Cal e Cimento mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 24 april 1989.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 1 395 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

32) Mål T-63/95, Associação Técnica da Indústria de Cimento (ATIC) mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

33) Mål T-64/95, Titan Cement Company mot kommissionen:

— Artiklarna 1, 4.4 b, 4.4 c, 4.4 e, 4.4 g, 4.4 h, 6 och 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

34) Mål T-65/95, Italcementi — Fabbriche Riunite Cemento mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 19 mars 1984 och efter den 3 april 1992.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före och efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden dels i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land, dels i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 19 mars 1984.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 25 701 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

35) Mål T-68/95, Holderbank Financière Glarus mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.4 c och 4.4 d i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 1 918 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

36) Mål T-69/95, Hornos Ibéricos Alba (Hisalba) mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 maj 1989.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 836 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

37) Mål T-70/95, Aker RGI ASA mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 juni 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 4.4 h i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 14 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

38) Mål T-71/95, Scancem (publ) mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 juni 1986 och efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 4.4 h i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 14 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

39) Mål T-87/95, Cementir — Cementerie del Tirreno mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 3 april 1992.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 14 januari 1983.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 4.1 och 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 4.3 a i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 9 september 1986.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 7 471 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

40) Mål T-88/95, Blue Circle Industries mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 18 november 1983 och efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 maj 1987.

— Artikel 4.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 7 november 1988.

— Artikel 4.4 a och 4.4 b i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 6 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 18 november 1983.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 7 717 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och en tredjedel av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

41) Mål T-103/95, Enosi Tsimentoviomichanion Ellados mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 31 december 1988.

— Artikel 2.1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att det ingåtts avtal om utbyte av prisuppgifter vid mötena i exekutivkommittén i Cembureau — Association européenne du ciment, och i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga efter den 19 mars 1984.

— Artikel 2.2 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden i den mån som det däri fastställs att de upplysningar som regelbundet utväxlades mellan Cembureau — Association européenne du ciment och dess medlemmar, vad beträfffar de belgiska och nederländska priserna, avsåg de minimipriser som tillämpades av producenterna i dessa båda länder vid leveranser av cement med lastbil och, vad beträffar de luxemburgska priserna, de priser inklusive rabatter som tillämpades av producenterna i detta land.

— Artikel 5 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Artikel 9 i beslut 94/815 ogiltigförklaras vad avser sökanden.

— Talan ogillas i övrigt.

— Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad.

42) Mål T-104/95, Tsimenta Chalkidos mot kommissionen:

— Artikel 1 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 18 november 1983 och efter den 1 september 1986.

— Artikel 6 i beslut 94/815 ogiltigförklaras i den mån som det däri fastställs att sökanden deltog i överträdelsen i fråga före den 18 november 1983 och efter den 1 september 1986.

— Det bötesbelopp som sökanden har ålagts i artikel 9 i beslut 94/815 fastställs till 510 000 EUR.

— Talan ogillas i övrigt.

— Sökanden skall bära sina och hälften av kommissionens rättegångskostnader.

— Kommissionen skall bära hälften av sina rättegångskostnader.

Lindh García-Valdecasas Lenaerts

Azizi Jaeger

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 15 mars 2000.

H. Jung P. Lindh

Justitiesekreterare Ordförande

Innehåll

Bakgrunden till tvisten ..... II- 516

Förfarande ..... II- 528

Parternas yrkanden ..... II- 530

Talan om ogiltigförklaring av det beslut av den 23 september 1993 genom vilket den internationella delen av förfarandet mot tolv tyska och sex spanska företag avslutades .. II- 548

Talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet ..... II- 550

I — De grunder som avser att väsentliga formföreskrifter åsidosattes under det administrativa förfarandet ..... II- 550

Den första grunden: Rätten till försvar och likabehandlingsprincipen åsidosattes genom att sökandena under det administrativa förfarandet inte fick tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar eller till de dokument som hänför sig till detta meddelande ..... II- 551

A — Inledande synpunkter ..... II- 551

B — Den delvisa delgivningen av meddelandet om anmärkningar ..... II- 554

1. Huruvida meddelandet om anmärkningar utgör ett enhetligt dokument som i sin helhet borde ha varit tillgängligt för sökandena ..... II- 554

2. Huruvida det fanns ett oupplösligt samband mellan den nationella och den internationella samverkan och parternas rätt att få tillgång till hela texten i meddelandet om anmärkningar ..... II- 555

3. Det påstådda åsidosättandet av likabehandlingsprincipen ..... II- 559

C — Den omständigheten att sökandena inte fick tillgång till vissa delar av meddelandet om anmärkningar och vissa dokument i akten i utredningen som kan ha innehållit uppgifter till deras fördel ..... II- 559

1. Det sätt på vilket sökandena fick insyn i akten under det administrativa förfarandet ..... II- 560

1.1 Påståendena om att kommissionen inte gav sökandena insyn i akten på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, vad gäller de dokument som fanns tillgängliga ..... II- 560

1.2 Huruvida sökandena inte fick insyn i akten på ett korrekt sätt under det administrativa förfarandet, på grund av att de inte fick tillgång till vissa dokument ..... II- 562

2. De olika åtgärder för processledning som har beslutats av förstainstansrätten ..... II- 567

2.1 Inledande synpunkter ..... II- 567

2.2 De beslutade åtgärderna ..... II- 568

2.3 Villkoren för hur kommissionen skulle genomföra åtgärderna för processledning ..... II- 571

2.3.1 Åtgärden för processledning den 19 januari—2 februari 1996 ..... II- 571

2.3.2 Åtgärden för processledning den 2 oktober 1996 ..... II- 571

2.3.3 Åtgärden för processledning den 18 och 19 juni 1997 ... II- 573

2.3.4 Tillfälliga slutsatser ..... II- 580

2.3.5 Särskilda omständigheter som påstås ha påverkat effektiviteten av åtgärderna för processledning den 2 oktober 1996 samt den 18 och 19 juni 1997 ..... II- 580

3. Principerna för bedömning av ett argument som grundats på den omständigheten att en uppgift som var till sökandenas fördel inte fanns tillgänglig under det administrativa förfarandet ..... II- 587

4. Principernas tillämpning i förevarande mål ..... II- 591

5. Allmänna argument om att rätten till försvar åsidosattes under det administrativa förfarandet ..... II- 596

6. Slutsatser ..... II- 599

D — Dokument som har använts som bevis mot sökandena i det ifrågasatta beslutet men som varken har delgivits dem eller beskrivits i meddelandet om anmärkningar ..... II- 599

1. Inledande synpunkter ..... II- 599

2. Dokument som varken citeras eller nämns i det ifrågasatta beslutet ... II- 600

3. Dokument som nämns i det ifrågasatta beslutet för att beskriva en omständighet eller ett beteende, men som inte har använts för att fastställa en överträdelse i beslutet ..... II- 601

4. Dokument som har använts för att fastställa en överträdelse i det ifrågasatta beslutet, men som inte har något samband med de överträdelser som tillskrivs de sökande som åberopat sagda dokument .... II- 604

5. Dokument som i det ifrågasatta beslutet har använts för att styrka att den sökande som åberopar dokumentet har begått en överträdelse ..... II- 608

6. Slutsatser ..... II- 627

E — Underlåtenheten att delge sökandena sådana dokument som inte ingick i akten ..... II- 627

1. Inledande synpunkter ..... II- 627

2. De svar på meddelandet om anmärkningar som lämnats av meddelandets övriga mottagare ..... II- 628

2.1 Påståendet om att kommissionen har använt svaren på meddelandet om anmärkningar som bevis till nackdel för sökandena .. II- 629

2.2 Huruvida svaren på meddelandet om anmärkningar kan ha innehållit uppgifter till sökandenas fördel ..... II- 634

3. Protokollen från förhören angående den nationella samverkan ..... II- 634

4. Kommissionens akt angående anmälan av det belgisk-nederländska Basing Points System ..... II- 635

5. Kommissionens akter angående det statliga stöd som beviljats av Republiken Grekland och avtalet mellan den grekiska och den brittiska regeringen ..... II- 636

6. Interna handlingar från kommissionen som inte ingick i akten i utredningen ..... II- 637

7. Kommissionens svarsinlagor ..... II- 639

8. Slutsatser ..... II- 640

Den andra, den tredje och den fjärde grunden: Rätten till försvar, likabehandlingsprincipen och artikel 190 i fördraget har åsidosatts som ett resultat av att kommissionen övergivit sina nationella anmärkningar och, beträffande vissa företag, sina internationella anmärkningar ..... II- 641

A — Beslutet att överge de nationella anmärkningarna ..... II- 641

B — Beslutet att överge de internationella anmärkningarna med avseende på vissa företag ..... II- 647

Den femte grunden: Kommissionen har gjort sig skyldig till oegentligheter under förfarandet genom att överge vissa av de internationella anmärkningar som framställts mot Irish Cement ..... II- 649

Den sjätte grunden: Rätten till försvar har åsidosatts, eftersom meddelandet om anmärkningar är otydligt och ofullständigt ..... II- 650

A — Inledande anmärkningar ..... II- 650

B — Påståendet om att meddelandet om anmärkningar är ofullständigt ..... II- 651

1. Påståendet om att kommissionen i meddelandet om anmärkningar inte har klargjort sin avsikt att ålägga branschsammanslutningarna böter .. II- 651

2. Behandlingen av CBS-avtalet ..... II- 654

3. Påståendet om kommissionens underlåtenhet att förklara varför den hade territoriell behörighet ..... II- 655

4. Påståendet om bristen på marknadsanalys och en exakt definition av de relevanta marknaderna ..... II- 655

C — Påståendet om att meddelandet om anmärkningar är otydligt vad avser vissa parters delaktighet i de olika ageranden som är föremål för anmärkningar. II- 657

1. Sökandenas delaktighet i den överträdelse som Cembureau-avtalet utgör och varaktigheten av denna överträdelse ..... II- 657

1.1 Delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II- 658

1.1.1 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som är medlemmar av Cembureau ..... II- 658

1.1.2 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som inte är direkta medlemmar av Cembureau eller som inte betraktas som direkta medlemmar av Cembureau i meddelandet om anmärkningar ..... II - 659

1.1.2.1 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som utan att vara direkta medlemmar av Cembureau har deltagit i bilaterala eller multilaterala överenskommelser ..... II - 660

1.1.2.2 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som utan att vara direkta medlemmar av Cembureau har deltagit i ECEC:s verksamhet ..... II - 663

1.1.2.3 De mottagare av meddelandet om anmärkningar som utan att vara direkta medlemmar av Cembureau har deltagit i EPC:s verksamhet ..... II - 664

1.1.3 Slutsatser ..... II - 666

1.2 Medlemskap i en nationell sammanslutning, som är direkt medlem av Cembureau, som kriterium för delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II - 666

1.3 Varaktigheten av den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II - 672

1.4 Slutsatser ..... II - 674

2. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas deltagande i utbytet av prisuppgifter och varaktigheten av denna överträdelse ..... II - 674

3. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas delaktighet i de bilaterala och multilaterala överenskommelser som avses i artikel 3 i det ifrågasatta beslutet, samt vad gäller den dag då den portugisiska samverkan upphörde ..... II - 675

4. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas delaktighet i upprättandet av ETF och i de åtgärder som vidtagits inom ramen för ETF och som avses i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet, samt vad gäller varaktigheten av dessa överträdelser ..... II - 677

5. Huruvida meddelandet om anmärkningar är tillräckligt tydligt vad gäller sökandenas delaktighet i de samordnade förfaranden som ägt rum inom ramen för de exportkommittéer som avses i artiklarna 5 och 6 i det ifrågasatta beslutet, samt vad gäller varaktigheten av dessa överträdelser II - 681

Den sjunde grunden: Rätten till försvar och artikel 3 i förordning nr 1 har åsidosatts genom att vissa dokument inte har översatts ..... II - 683

Den åttonde grunden: Rätten till försvar har åsidosatts, eftersom vissa dokument är felöversatta och innehåller oriktiga citat ..... II - 686

Den nionde grunden: Rätten till försvar och artikel 11.1 i förordning nr 99/63 åsidosattes genom att fristen för att besvara meddelandet om anmärkningar var otillräcklig ..... II - 688

Den tionde grunden: Rätten till försvar, artikel 19.1 i förordning nr 17 samt artiklarna 7.1, 8.1 och 9 i förordning nr 99/63 åsidosattes genom att förhören var illa organiserade ..... II - 689

A — Inledande anmärkningar ..... II - 689

B — Den första delgrunden: Rätten till försvar, artikel 19.1 i förordning nr 17 och artikel 7.1 i förordning nr 99/63 har åsidosatts ..... II - 689

1. Förhörsombudets schemaläggning av förhören ..... II - 690

2. Påståendena om att det förekom oegentligheter under förhören angående de internationella anmärkningarna ..... II - 691

3. Påståendena om att det förekom oegentligheter under förhören angående de nationella anmärkningarna ..... II - 693

4. Påståendena om andra oegentligheter under förhören ..... II - 694

C — Den andra delgrunden: Artikel 8.1 i förordning nr 99/63 har åsidosatts ... II - 696

D — Den tredje delgrunden: Artikel 9 i förordning nr 99/63 har åsidosatts .... II - 697

Den elfte grunden: Principen om att kommissionen skall undersöka saken på eget initiativ har åsidosatts ..... II - 697

Den tolfte grunden: Principen om rätt till försvar åsidosattes genom ett alltför utdraget administrativt förfarande ..... II - 698

Den trettonde grunden: Artikel 6 i Europakonventionen har åsidosatts ..... II - 700

Den fjortonde grunden: Kommissionen har bortsett från presumtionen om att någon är oskyldig till dess att motsatsen har bevisats ..... II - 702

Den femtonde grunden: Parternas rätt att inte behöva vittna mot sig själva har kränkts ..... II - 704

Den sextonde grunden: Artikel 10 i förordning nr 17 åsidosattes genom att det förekom oegentligheter vid samrådet med rådgivande kommittén ..... II - 706

Den sjuttonde, den artonde, den nittonde och den tjugonde grunden: Principerna om subsidiaritet, god förvaltning, rättssäkerhet och skydd för berättigade förväntningar åsidosattes under det administrativa förfarandet ..... II - 708

Den tjugoförsta grunden: Kollegialitetsprincipen åsidosattes vid fattandet av det ifrågasatta beslutet ..... II - 710

Den tjugoandra grunden: Förekomsten av oegentligheter vid bestyrkandet och delgivningen av det ifrågasatta beslutet ..... II - 711

II — Den grund som avser maktmissbruk ..... II - 713

III — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, principen om likabehandling och rätten till försvar genom att i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet fastställa att det förelåg ett avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta avtal ..... II - 714

Inledande anmärkningar ..... II - 714

Den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II - 715

Definitionen av den relevanta marknaden ..... II - 725

A — Den relevanta produktmarknaden ..... II - 725

B — Den relevanta geografiska marknaden ..... II - 726

C — Åsidosättande av artikel 190 i fördraget ..... II - 727

Huruvida meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet ..... II - 731

Cembureau-avtalets existens ..... II - 733

A — Åsidosättande av artikel 85.1 i fördraget ..... II - 733

1. De dokument som anges i punkt 18 i det ifrågasatta beslutet ..... II - 735

1.1 Blue Circles interna promemorior ..... II - 736

1.2 Kalogeropoulos uttalande vid bolagets styrelsesammanträde den 25 juni 1986 ..... II - 742

1.3 Cembureaus medgivande ..... II - 744

1.4 Slutsatser ..... II - 746

2. Ingåendet av Cembureau-avtalet vid chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 och bekräftandet av detta avtal vid chefsdelegaternas möten den 19 mars och den 7 november 1984 ..... II - 746

2.1 Chefsdelegaternas behörighet att ingå Cembureau-avtalet ..... II - 747

2.2 Ingåendet av Cembureau-avtalet i samband med chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 ..... II - 748

2.2.1 Kallelsen till chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983. II - 748

2.2.2 Ändringar i dagordningen för chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 ..... II - 751

2.2.3 Innehållet i de dokument som rör förloppet av chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 ..... II - 754

2.2.4 Slutsatser rörande chefsdelegaternas möte den 14 januari 1983 ..... II - 766

2.3 Bekräftandet av Cembureau-avtalet vid chefsdelegaternas möte den 19 mars 1984 ..... II - 767

2.4 Bekräftandet av Cembureau-avtalet vid chefsdelegaternas möte den 7 november 1984 ..... II- 772

2.5 Underlåtenheten att ta hänsyn till chefsdelegaternas övriga möten II- 776

2.6 Allmänna argument rörande bevisvärdet av de dokument som omnämns i punkterna 18 och 19 i det ifrågasatta beslutet ..... II- 776

2.7 Faktorer som har inträtt efter chefsdelegaternas möte och som påstås visa att Cembureau-avtalet inte ingicks vid mötet den 14 januari 1983 eller bekräftades vid mötena den 19 mars och den 7 november 1984 ..... II- 779

2.8 Huruvida det är fråga om ett avtal i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget ..... II- 781

2.9 Cembureau-avtalets syfte och karaktär ..... II- 782

3. Cembureau-avtalets karaktär av överträdelse: begränsning av konkurrensen och inverkan på handeln mellan medlemsstaterna ..... II- 784

4. Slutsatser ..... II- 786

B — Åsidosättande av artikel 190 i fördraget ..... II- 786

C — Huruvida rätten till försvar åsidosattes i samband med att insyn gavs i akten II- 789

1. Uppgifter som var till sökandenas nackdel ..... II- 790

2. Uppgifter som var till sökandenas fördel ..... II- 790

2.1 Uppgifter som samstämmigt har åberopats av flera sökande .... II- 790

2.2 Mål T-25/95, CBR mot kommissionen ..... II- 795

2.3 Mål T-26/95, Cembureau mot kommissionen ..... II- 797

2.4 Mål T-30/95, FIC mot kommissionen ..... II- 800

2.5 Målen T-31/95, ENCI mot kommissionen och T-32/95, VNC mot kommissionen ..... II- 804

2.6 Mål T-35/95, Dyckerhoff mot kommissionen ..... II- 806

2.7 Mål T-36/95, SFIC mot kommissionen ..... II- 808

2.8 Mål T-37/95, Vicat mot kommissionen ..... II- 811

2.9 Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen ..... II- 812

2.10 Mål T-42/95, Heidelberger mot kommissionen ..... II- 813

2.11 Mål T-43/95, Lafarge mot kommissionen ..... II- 815

2.12 Mål T-44/95, Aalborg mot kommissionen ..... II- 816

2.13 Mål T-48/95, BDZ mot kommissionen ..... II- 819

2.14 Mål T-50/95, Unicem mot kommissionen ..... II- 819

2.15 Mål T-51/95, Buzzi mot kommissionen ..... II- 820

2.16 Mål T-57/95, Heracles mot kommissionen ..... II - 821

2.17 Målen T-53/95, Rugby mot kommissionen, T-56/95, Castle mot kommissionen, T-70/95, Aker mot kommissionen, och T-71/95, Euroc mot kommissionen ..... II - 823

2.18 Mål T-60/95, Irish Cement mot kommissionen ..... II - 826

2.19 Målen T-61/95, Cimpor mot kommissionen, T-62/95, Secil mot kommissionen och T-63/95, ATIC mot kommissionen ..... II - 828

2.20 Mål T-65/95, Italcementi mot kommissionen ..... II - 829

2.21 Mål T-68/95, Holderbank mot kommissionen ..... II - 834

2.22 Mål T-69/95, Hornos Ibéricos mot kommissionen ..... II - 835

2.23 Mål T-87/95, Cementir mot kommissionen ..... II - 836

2.24 Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen ..... II - 839

3. Slutsatser ..... II - 842

Sökandenas delaktighet i Cembureau-avtalet ..... II - 843

A — Inledande anmärkningar ..... II - 843

B — Medlemskap i en nationell sammanslutning, som är medlem av Cembureau, som ett kriterium för delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II - 845

C — Huruvida chefsdelegaterna och företagssammanslutningarna var behöriga att ingå Cembureau-avtalet ..... II - 846

D — Huruvida företag och sammanslutningar samtidigt kan ställas till svars för samma överträdelse ..... II - 848

E — Huruvida Cembureau och dess direkta medlemmar har deltagit i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II - 850

1. Beviset för att Cembureau och dess direkta medlemmar deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II - 850

1.1 Den omständigheten att vissa direkta Cembureau-medlemmar har efterträtt andra medlemmar ..... II - 851

1.2 Sökande som har deltagit i ett eller flera chefsdelegatsmöten ... II - 853

1.2.1 Deltagande i de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och senare bekräftades ..... II - 853

1.2.2 Avståndstagande och andra omständigheter som sökandena har åberopat för att bestrida att de var delaktiga i Cembureau-avtalet ..... II - 855

1.2.3 Påståendet att vissa dokument inte kan åberopas mot Cembureaus direkta medlemmar ..... II - 864

1.2.4 Slutsatsen att Cembureau och sammanslutningens direkta medlemmar, med undantag för Unicem, deltog i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet II - 865

1.3 Situationen för Unicem, som är direkt medlem av Cembureau men som inte deltog i något av chefsdelegaternas möten ..... II- 866

2. Åsidosättande av likabehandlingsprincipen ..... II- 868

3. Åsidosättande av artikel 190 i fördraget ..... II- 869

4. Huruvida rätten till försvar åsidosattes i samband med att insyn gavs i akten ..... II- 870

4.1 Uppgifter till sökandenas nackdel ..... II- 870

4.2 Uppgifter till sökandenas fördel ..... II- 871

4.2.1 Mål T-26/95, Cembureau mot kommissionen ..... II- 871

4.2.2 Mål T-87/95, Cementir mot kommissionen ..... II- 872

F — Unicems, de indirekta Cembureau-medlemmarnas och Buzzis delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet ..... II- 873

G — Slutsatser ..... II- 875

IV — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, likabehandlingsprincipen och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg två överträdelser av artikel 85.1 i fördraget, vilka bestod i ett utbyte av prisuppgifter som beslutats inom Cembureau, samt att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa överträdelser (artikel 2.1 och 2.2 i det ifrågasatta beslutet) II- 875

Inledande anmärkningar ..... II- 875

Avtalen om utbyte av prisuppgifter vid möten inom Cembureau (artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet) ..... II- 877

A — Huruvida meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet ..... II- 877

B — Huruvida det förekommit avtal om utbyte av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten och i Cembureaus exekutivkommitté ..... II- 879

1. Cembureaus chefsdelegatsmöten ..... II- 879

2. Cembureaus exekutivkommittés möten ..... II- 881

C — Huruvida utbytet av prisuppgifter vid chefsdelegaternas möten den 14 mars 1983 och den 19 mars 1984 var rättsstridigt ..... II- 886

D — Sökandenas delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 2.1 i det ifrågasatta beslutet ..... II- 895

Samordnat förfarande för ett regelbundet utbyte av prisuppgifter (artikel 2.2 a och 2.2 b i det ifrågasatta beslutet) ..... II- 900

A — Överensstämmelsen mellan meddelandet om anmärkningar och det ifrågasatta beslutet ..... II- 901

B — Hur noga de upplysningar som avses i artikel 2.2 b i det ifrågasatta beslutet har angivits ..... II- 909

C — Huruvida det regelbundna utbytet av prisuppgifter var rättsstridigt ..... II- 912

D — Sökandenas delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet ..... II- 924

E — Varaktigheten av den i artikel 2.2 i det ifrågasatta beslutet fastställda överträdelsen ..... II- 934

Insyn i akten ..... II- 937

Slutsatser ..... II- 950

V — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 85.1 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg tre fransk-italienska samordnade förfaranden som stred mot artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa samordnade förfaranden (artikel 3.1 a, 3.1 b och 3.1 c i det ifrågasatta beslutet) ..... II- 951

Inledande anmärkningar ..... II- 951

Det samordnade förfarande mellan Lafarge och Buzzi som fastställs i artikel 3.1 a i det ifrågasatta beslutet ..... II- 953

A — Inledning ..... II- 953

B — Den skriftväxling som ägde rum under tiden från meddelandet om anmärkningar till det ifrågasatta beslutet ..... II- 954

C — Huruvida det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande mellan Lafarge och Buzzi i syfte att dela upp den sydfranska marknaden .. II- 956

D — Överträdelsens varaktighet ..... II- 962

Det samordnade förfarande mellan Ciments français och Buzzi som fastställs i artikel 3.1 b i det ifrågasatta beslutet ..... II- 963

A — Inledning ..... II- 963

B — Huruvida det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande mellan Ciments français och Buzzi ..... II- 964

C — Överträdelsens varaktighet ..... II- 971

Det samordnade förfarande mellan Vicat och Buzzi som fastställs i artikel 3.1 c i det ifrågasatta beslutet ..... II- 972

A — Inledning ..... II- 972

B — Huruvida det förelåg ett konkurrensbegränsande samordnat förfarande mellan Vicat och Buzzi ..... II- 973

C — Överträdelsens varaktighet ..... II- 981

Insyn i akten ..... II- 983

A — Mål T-37/95, Vicat mot kommissionen ..... II- 984

B — Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen ..... II- 988

C — Mål T-51/95, Buzzi mot kommissionen ..... II- 990

Slutsatser ..... II- 998

VI — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 85.1 i fördraget, likabehandlingsprincipen och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg ett iberiskt avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta avtal (artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet) ..... II- 998

Inledande anmärkningar ..... II- 998

Den överträdelse som avses i artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet II-1000

A — Kommissionens bedömning II-1000

B — Avtalet mellan Oficemen, Cimpor och Secil om kontroll av cementleveranser mellan Spanien och Portugal och om respekt för varandras hemmamarknader II-1002

1. Slutandet av avtalet II-1002

2. Genomförandet av avtalet II-1005

2.1 Möten mellan Oficemen, Cimpor och Secil II-1005

2.2 Cimpors säljvägran II-1008

2.3 Slutsatser II-1011

3. Särskilda omständigheter i detta fall som utesluter att ett avtal förelegat II-1011

4. Secils särställning II-1014

5. Slutsats II-1015

C — Frågan om huruvida sökandenas beteende utgör en överträdelse II-1015

D — Överträdelsens varaktighet II-1018

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen II-1020

Åsidosättande av rätten till försvar i samband med insynen i akten II-1021

A — Dokument till sökandenas nackdel II-1021

B — Dokument till sökandenas fördel II-1021

1. Mål T-59/95, Oficemen mot kommissionen II-1022

2. Målen T-61/95, Cimpor mot kommissionen, och T-62/95, Secil mot kommissionen II-1022

Slutsats II-1029

VII— De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, likabehandlingsprincipen och rätten till försvar genom att fastställa att det förelåg ett franskt-tyskt avtal som stred mot artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i detta avtal (artikel 3.3 a i det ifrågasatta beslutet) II-1029

Inledande anmärkningar II-1029

Avtalet om uppdelning av marknaden i Saarland II-1031

Samordnade förfaranden mellan olika franska och tyska producenter och sammanslutningar från år 1982 till år 1984 ..... II-1043

A — Samtal mellan SFIC och BDZ II-1045

B — De påtryckningar som Cedest utövade på SFIC och övriga berörda franska producenter II-1048

C — Samordningen mellan Cedest, Dyckerhoff och Heidelberger II-1055

D — Samordningen mellan Lafarge och Dyckerhoff II-1058

E — Samordningen mellan Dyckerhoff och Ciments français II-1062

Allmänna regler om leverans av cement mellan Frankrike och Tyskland II-1065

A — 1984 års avtal II-1066

B — Huruvida den konkurrensbegränsande samverkan fortgick efter år 1986 .. II-1077

Varaktigheten av vissa sökandes delaktighet i den överträdelse som avses i artikel 3.3 a II-1083

Insyn i akten II-1087

Slutsats II-1094

VIII — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar, genom att fastställa att det förelåg ett samordnat förfarande mellan SFIC och BDZ i strid med artikel 85.1 i fördraget (artikel 3.3 b i det ifrågasatta beslutet) II-1095

Det samordnade förfarandet mellan SFIC och BDZ II-1095

Insyn i akten II-1100

IX — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, likabehandlingsprincipen, rätten till försvar och olika handläggningsregler samt gjort sig skyldig till maktmissbruk genom att fastställa att det inom ramen för ETF förelåg avtal och samordnade förfaranden som stred mot artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa avtal och förfaranden (artikel 4.1, 4.2, 4.3 a och b samt 4.4 a—h i det ifrågasatta beslutet) II-1102

Inledande anmärkningar II-1102

Avtal om att upprätta ETF (artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet) II-1104

A — Frågan om meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet II-1105

B — Huruvida avtalet om att upprätta ETF var rättsstridigt II-1107

C — I vad mån de i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet nämnda sökandena varit delaktiga i avtalet om att upprätta ETF II-1120

1. Inledande anmärkningar II-1120

2. Situationen för CBR II-1121

3. Situationen för Cembureau II-1124

4. Situationen för Dyckerhoff II-1125

5. Situationen för SFIC II-1126

6. Situationen för Ciments français II-1128
7. Situationen för Heidelberger II-1129
8. Situationen för Lafarge II-1132
9. Situationen för Aalborg II-1134
10. Situationen för BDZ II-1135
11. Situationen för Unicem II-1138
12. Situationen för Asland II-1140
13. Situationen för Uniland II-1141
14. Situationen för Oficemen II-1144
15. Situationen för Irish Cement II-1148
16. Situationen för Italcementi II-1151
17. Situationen för Aker och Euroc II-1154
18. Situationen för Cementir II-1157

D — Varaktigheten av den överträdelse som fastställs i artikel 4.1 i det ifrågasatta beslutet II-1159

E — Insyn i akten II-1165

1. Inledande synpunkter II-1165
2. Mål T-26/95, Cembureau mot kommissionen II-1166
3. Mål T-35/95, Dyckerhoff mot kommissionen II-1167
4. Mål T-36/95, SFIC mot kommissionen II-1173
5. Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen II-1175
6. Mål T-42/95, Heidelberger mot kommissionen II-1177
7. Mål T-43/95, Lafarge mot kommissionen II-1178
8. Mål T-44/95, Aalborg mot kommissionen II-1182
9. Mål T-48/95, BDZ mot kommissionen II-1185
10. Mål T-50/95, Unicem mot kommissionen II-1186
11. Mål T-55/95, Asland mot kommissionen II-1188
12. Mål T-58/95, Uniland mot kommissionen och mål T-59/95, Oficemen mot kommissionen II-1190
13. Mål T-60/95, Irish Cement mot kommissionen II-1193
14. Mål T-65/95, Italcementi mot kommissionen II-1196
15. Mål T-68/95, Holderbank mot kommissionen II-1199
16. Mål T-70/95, Aker mot kommissionen och mål T-71/95, Euroc mot kommissionen II-1202
17. Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen II-1203

Avtal om bildande av det gemensamma handelsföretaget Interciment (artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet) II-1204

A — Inledning II-1204

B — Huruvida bildandet av Interciment var rättsstridigt II-1205

C — I vad mån de i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet nämnda sökandena varit delaktiga i avtalet om att bilda Interciment II-1211

1. Inledande anmärkningar II-1211

2. Situationen för CBR, Dyckerhoff, Lafarge, Italcementi, Aker och Euroc II-1211

3. Situationen för SFIC, BDZ och Oficemen II-1216

4. Situationen för Ciments français II-1218

5. Situationen för Heidelberger II-1219

6. Situationen för Unicem II-1220

7. Situationen för Asland II-1222

8. Situationen för Uniland II-1223

9. Situationen för Cementir II-1225

D — Varaktigheten av den överträdelse som fastställts i artikel 4.2 i det ifrågasatta beslutet II-1226

E — Insyn i akten II-1230

Skyddsåtgärderna för den italienska marknaden (artikel 4.3 i det ifrågasatta beslutet) II-1235

A — Det samordnade förfarande som syftade till att de grekiska producenterna, särskilt Titan, skulle fråntas Calcestruzzi som kund (artikel 4.3 a) II-1236

1. Huruvida det förelåg ett samordnat förfarande II-1236

2. Huruvida de ifrågavarande sökandena har deltagit i det samordnade förfarandet II-1246

2.1 Situationen för CBR, Dyckerhoff, Aalborg, Uniland och Irish Cement II-1247

2.2 Situationen för Ciments français II-1250

2.3 Situationen för Heidelberger II-1251

2.4 Situationen för Lafarge II-1253

2.5 Situationen för BDZ och Oficemen II-1255

2.6 Situationen för Unicem II-1257

2.7 Situationen för Asland II-1258

2.8 Situationen för Italcementi II-1260

2.9 Situationen för Holderbank II-1261

2.10 Situationen för Aker och Euroc II-1262

2.11 Situationen för Cementir II-1264

2.12 Situationen för Blue Circle II-1265

3. Överträdelsens varaktighet II-1267

4. Insyn i akten II-1268

B — Avtalet om de kontrakt som undertecknades i april 1987 med Calcestruzzi (artikel 4.3 b i det ifrågasatta beslutet) II-1274

1. Huruvida det skett en överträdelse II-1275

2. Insyn i akten II-1283

Åtgärder som syftade till att omdirigera det grekiska produktionsöverskottet och bromsa importen av grekisk cement till medlemsstaterna (artikel 4.4 i det ifrågasatta beslutet) II-1286

A — Det samordnade förfarande som avses i artikel 4.4 a i det ifrågasatta beslutet II-1287

B — De avtal och samordnade förfaranden som avses i artikel 4.4 b—4.4 h i det ifrågasatta beslutet II-1294

1. Det avtal mellan Blue Circle och Titan som avses i artikel 4.4 b i det ifrågasatta beslutet II-1297

2. Det avtal mellan Holderbank och Titan som avses i artikel 4.4 c i det ifrågasatta beslutet II-1308

3. Det avtal mellan Holderbank och Heracles som avses i artikel 4.4 d i det ifrågasatta beslutet II-1314

4. Det avtal mellan Lafarge och Titan som avses i artikel 4.4 e i det ifrågasatta beslutet II-1318

5. Det avtal mellan Lafarge och Heracles som avses i artikel 4.4 f i det ifrågasatta beslutet II-1323

6. Det samordnade förfarande mellan CBR, Heracles och Titan som avses i artikel 4.4 g i det ifrågasatta beslutet II-1326

7. Det avtal mellan Aker, Euroc och Titan som avses i artikel 4.4 h i det ifrågasatta beslutet II-1331

Huruvida de avtal och samordnade förfaranden som nämns i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet skall kvalificeras som ett enda och fortlöpande avtal II-1337

A — Huruvida meddelandet om anmärkningar överensstämmer med det ifrågasatta beslutet II-1339

B — Huruvida de överträdelser som har fastställts i artikel 4 i det ifrågasatta beslutet utgjorde en enda överträdelse II-1341

C — Delaktighet i det enda avtalet om ETF II-1344

1. Situationen för CBR II-1344

2. Situationen för Cembureau II-1345

3. Situationen för Ciments français II-1346

4. Situationen för Unicem II-1347

5. Situationen för Uniland II-1348

6. Situationen för Italcementi II-1350

7. Situationen för Cementir II-1350

D — Åsidosättande av likabehandlingsprincipen II-1351

Slutsatser II-1352

X — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det inom ramen för ECEC har förekommit ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, och att de berörda parterna har deltagit i detta (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet) .. II-1355

Inledande anmärkningar II-1355

Det ifrågasatta beslutet II-1355

Huruvida ECEC:s verksamhet, som avses i artikel 5 i det ifrågasatta beslutet, utgjorde en överträdelse II-1357

A — Direkt eller indirekt anslutning av ECEC:s medlemmar till Cembureau ... II-1360

B — Förhållandet mellan ECEC och EPC II-1361

C — Ingen begränsning av ECEC:s verksamhet till de stora exportmarknaderna. II-1366

Slutsatser II-1372

XI — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det inom ramen för EPC har förekommit ett samordnat förfarande i strid med artikel 85.1 i fördraget, och att de olika sökandena har deltagit i detta (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet) II-1372

Inledande anmärkningar II-1372

Det ifrågasatta beslutet II-1373

Samordnat förfarande som syftar till att hindra konkurrenter från att tränga in på respektive nationella marknader inom gemenskapen II-1375

A — Sambandet mellan EPC och Cembureau II-1377

B — Ciments français interna promemorior II-1378

C — Dokument som härrör från EPC:s organisation, av vilka det framgår att medlemmarna i denna kommitté själva upprättat ett samband mellan de inhemska marknaderna och EPC:s verksamhet II-1380

Det samordnade förfarandets varaktighet II-1388

De olika berörda sökandenas deltagande i det samordnade förfarandet II-1389

Varaktigheten av sökandenas deltagande i överträdelsen, med undantag av Heracles och Titan II-1395

Åsidosättande av artikel 190 i fördraget II-1397

Insyn i akten II-1398

A — Dokument till sökandenas nackdel II-1398

B — Dokument till sökandenas fördel II-1398

1. Mål T-52/95, Valenciana mot kommissionen II-1399

2. Mål T-69/95, Hornos Ibéricos mot kommissionen II-1402

3. Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen II-1403

Slutsatser II-1404

XII— De grunder som avser att kommissionen har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning och åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget, principen om likabehandling och rätten till försvar genom att kvalificera den överträdelse som avses i artikel 1 i det ifrågasatta beslutet som ett enda och fortlöpande avtal, och genom att fastställa att vissa av de berörda sökandena deltog i detta enda och fortlöpande avtal II-1405

Det ifrågasatta beslutet II-1405

De berörda sökandenas delaktighet i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet II-1406

A — Det enda Cembureau-avtalet II-1406

1. Huruvida de åtgärder som behandlas i artiklarna 2—6 i det ifrågasatta beslutet och Cembureau-avtalet hade samma syfte II-1407

1.1 Informationsutbytet (artikel 2 i det ifrågasatta beslutet) II-1407

1.2 Den fransk-italienska samverkan (artikel 3.1 i det ifrågasatta beslutet) II-1408

1.3 Den iberiska samverkan (artikel 3.2 i det ifrågasatta beslutet) .. II-1410

1.4 Den fransk-tyska samverkan (artikel 3.3 i det ifrågasatta beslutet) II-1411

1.5 Det enda avtalet angående ETF (artikel 4 i det ifrågasatta beslutet) II-1412

1.6 ECEC (artikel 5 i det ifrågasatta beslutet) II-1413

1.7 EPC (artikel 6 i det ifrågasatta beslutet) II-1413

1.8 Slutsatser II-1413

2. Inslaget av insikt II-1414

2.1 Bevisningen om inslaget av insikt vad gäller de olika kategorierna av berörda sökande II-1414

2.2 Tecken på anknytning som åberopats i det ifrågasatta beslutet .. II-1416

2.3 Bevisningen om att Cembureaus indirekta medlemmar, Unicem och Buzzi blev delaktiga i Cembureau-avtalet genom att delta i en åtgärd för genomförande av Cembureau-avtalet II-1417

2.3.1 Den omständigheten att en anställd vid ett företag närvarade vid de chefsdelegatsmöten vid vilka Cembureau-avtalet ingicks och bekräftades II-1419

2.3.2 Andra tecken på anknytning II-1420

2.3.3 Fallen Unicem och Buzzi II-1423

2.4 Slutsatser II-1425

3. De allmänna argument som framförts för att ifrågasätta användningen av uttrycket "ett enda avtal" II-1426

4. Särskilda omständigheter som påstås visa att de olika bilaterala och multilaterala överenskommelserna inte utgjorde åtgärder för genomförande av det enda Cembureau-avtalet II-1431

5. Särskilda omständigheter som påstås visa att vissa sökande tog avstånd från det enda Cembureau-avtalet, eller att deras delaktighet i avtalet inte innebar en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget II-1435

B — Den enda överträdelsens varaktighet II-1445

1. Det ifrågasatta beslutet II-1446

2. Den tidpunkt då överträdelsen påbörjades II-1447

2.1 Cembureau och dess direkta medlemmar II-1447

2.2 Cembureaus indirekta medlemmar II-1451

2.3 Slutsatser II-1454

3. Frågan om hur länge överträdelsen pågick II-1455

3.1 Situationen för CBR II-1458

3.2 Situationen för Cembureau II-1459

3.3 Situationen för FIC II-1460

3.4 Situationen för VNC II-1460

3.5 Situationen för Ciments luxembourgeois II-1461

3.6 Situationen för Dyckerhoff II-1461

3.7 Situationen för SFIC II-1462

3.8 Situationen för Vicat II-1463

3.9 Situationen för Ciments français II-1463

3.10 Situationen för Heidelberger II-1464

3.11 Situationen för Lafarge II-1464

3.12 Situationen för Aalborg II-1465

3.13 Situationen för BDZ II-1466

3.14 Situationen för Unicem II-1467

3.15 Situationen för Valenciana II-1467

3.16 Situationen för BCA II-1468
3.17 Situationen för Asland II-1468
3.18 Situationen för Uniland II-1469
3.19 Situationen för Oficemen II-1470
3.20 Situationen för Irish Cement II-1470
3.21 Situationen för Cimpor II-1471
3.22 Situationen för Secil II-1472
3.23 Situationen för ATIC II-1472
3.24 Situationen för Italcementi II-1473
3.25 Situationen för Holderbank II-1473
3.26 Situationen för Hornos Ibéricos II-1474
3.27 Situationen för Aker II-1475
3.28 Situationen för Euroc II-1476
3.29 Situationen för Cementir II-1476
3.30 Situationen för Blue Circle II-1477
3.31 Situationen för AGCI II-1478
3.32 Situationen för Halkis II-1479

Åsidosättande av likabehandlingsprincipen II-1479

Åsidosättande av artikel 190 i fördraget II-1483

A — Den omständigheten att Cembureau-avtalet har kvalificerats som ett enda och fortlöpande avtal. II-1483

B — De olika sökandenas delaktighet i det enda och fortlöpande Cembureau-avtalet II-1485

Åsidosättande av rätten till försvar i samband med att sökandena fick insyn i akten II-1490

A — Mål T-25/95, CBR mot kommissionen II-1491

B — Mål T-30/95, FIC mot kommissionen II-1492

C — Mål T-37/95, Vicat mot kommissionen II-1493

D — Mål T-39/95, Ciments français mot kommissionen II-1496

E — Mål T-42/95, Heidelberger mot kommissionen II-1496

F — Mål T-50/95, Unicem mot kommissionen II-1497

G — Mål T-55/95, Asland mot kommissionen II-1499

H — Mål T-65/95, Italcementi mot kommissionen II-1500

I — Mål T-88/95, Blue Circle mot kommissionen II-1500

Slutsatser II-1501

XIII — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artiklarna 85.1 och 190 i fördraget och rätten till försvar genom att fastställa att det inom ramen för WCC förelåg överträdelser av artikel 85.1 i fördraget, och att vissa av de berörda sökandena deltog i dessa överträdelser (artikel 7 i det ifrågasatta beslutet) II-1504

Inledande anmärkningar II-1504

Skydd för inhemska marknader och samordning av exporten av produktionsöverskott utanför gemenskapen II-1507

Systemet för utbyte av detaljerade upplysningar II-1519

Inverkan på handeln mellan medlemsstaterna II-1521

Sökandenas delaktighet i de överträdelser som avses i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet II-1524

Huruvida de omständigheter som åberopas i artikel 7 i det ifrågasatta beslutet är preskriberade II-1534

Insyn i akten II-1535

Allmänna slutsatser II-1538

XIV — Den grund som avser att föreläggandet i artikel 8 i det ifrågasatta beslutet är olagligt II-1538

Andrahandsyrkandena om upphävande eller nedsättning av bötesbeloppen II-1542

I — Den grund som avser att motiveringen av det ifrågasatta beslutet var otillräcklig eller motsägelsefull vad gäller bötesbeloppen II-1545

II — De grunder som avser att artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 och principen om likabehandling har åsidosatts i den mån kommissionen har ålagt ett enda bötesbelopp för den grupp överträdelser som konstaterades på marknaden för grå cement II-1550

III — De grunder som avser att artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 och proportionalitetsprincipen har åsidosatts vid bedömningen av om överträdelserna skedde uppsåtligen II-1552

IV — Den grund som avser att bestämmelserna i förordning nr 2988/74 om preskriptionstider har åsidosatts II-1556

V — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om likabehandling och proportionalitet samt gjort en uppenbart oriktig bedömning beträffande hur länge överträdelsen på marknaden för grå cement pågick II-1558

VI — De grunder som avser att artikel 15.2 i förordning nr 17 och proportionalitetsprincipen har åsidosatts vad gäller hur länge överträdelsen på marknaden för vit cement ansågs pågå II-1562

VII — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning av hur allvarlig överträdelsen på marknaden för grå cement var II-1563

De försvårande omständigheterna som beaktats i punkt 65.5 i det ifrågasatta beslutet II-1563

Den förmildrande omständigheten som beaktats i punkt 65.6 i det ifrågasatta beslutet II-1566

Underlåtenheten att beakta vissa förmildrande omständigheter II-1567

A — Det överträdande företagets storlek och inflytande på marknaden . II-1567

B — Påståendet att överträdelserna inte hade någon konkurrensbegränsande verkan eller att den konkurrensbegränsande verkan var obetydlig II-1568

C — Beteendet på marknaden under den aktuella perioden II-1571

D — Huruvida överträdelsen medförde vinst för företagen II-1572

E — Situationen på cementmarknaden under den aktuella perioden ... II-1573

F — Självförsvar II-1575

G — Samarbete under det administrativa förfarandet II-1576

H — Önskan att iaktta de gemenskapsrättsliga konkurrensreglerna II-1577

I — Den omständigheten att det rör sig om en ny frågeställning II-1578

J — Den europeiska cementindustrins världsledande ställning II-1578

K — Juridiska och tekniska hinder för handeln med cement inom gemenskapen II-1579

L — Den omständigheten att en ny konkurrent dök upp på marknaden II-1579

M — Den omständigheten att det inte går att göra skatteavdrag för böter II-1579

N — Det överträdande företagets ekonomiska situation II-1580

VIII — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning av respektive företags ansvar för överträdelsen på marknaden för grå cement II-1580

IX — De grunder som avser att artikel 190 i fördraget, artikel 15.2 i förordning nr 17 samt proportionalitetsprincipen har åsidosatts vid bedömningen av respektive företags ansvar för överträdelsen på marknaden för vit cement II-1593

X — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om proportionalitet och likabehandling samt gjort en uppenbart oriktig bedömning beträffande den omsättning som beaktats vid beräkningen av bötesbeloppen II-1595

XI — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt artikel 15.2 i förordning nr 17, principerna om skälighet, proportionalitet och likabehandling, i samband med att bötesbeloppen fastställdes i ecu och vid valet av valutakurs II-1603

XII — De grunder som avser att olika allmänna gemenskapsrättsliga principer har åsidosatts II-1605

XIII — De grunder som avser att kommissionen har åsidosatt rätten till försvar genom att inte ge tillräcklig insyn i sin akt under det administrativa förfarandet II-1611

XIV — Slutsatser II-1615

Yrkandena om återbetalning av böterna jämte dröjsmålsränta och om ersättning för kostnaderna för upprättandet av en bankgaranti II-1618

Rättegångskostnader II-1618

Förteckning

(Siffrorna hänvisar till punkterna i domen)

Allmänna gemenskapsrättsliga principer

Rätt till ett verksamt rättsligt skydd 717-719

Dominerande ställning

Marknad som skall beaktas (relevant marknad)

Skyldighet att på ett adekvat sätt definiera marknaden 833

Grundläggande rättigheter

Upprätthållande som säkerställs av gemenskapsdomstolen 713

Institutionernas rättsakter

Motivering

Skyldighetens omfattning 469, 1109, 4465, 4725-4726

Internationella avtal

Särskilda avtal

Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna 712-723

Kommissionen

Arbetsordning

Förfarandet vid utarbetande, antagande och bestyrkande av rättsakter 766

Kollegialitetsprincipen 759-760

Konkurrens

Böter

Belopp

Beaktande av företagets ekonomiska situation 4925

Beaktande av företagets tidigare agerande 4910

Beaktande av otillåten vinst till följd av överträdelsen 4881-4885

Beaktande av skillnader i nationella skattelagstiftningar (skall inte ske) 4923

Fastställelse med hänsyn till överträdelsens allvar 4845, 4881-4885, 4949, 4994

Fastställelse med hänsyn till överträdelsens verkningar 4863

Företagets agerande under det administrativa förfarandet 4902-4906

Högsta belopp 5009, 5022-5023

Metod för beräkning i ecu 5054-5057

Omsättning som kan beaktas 5009, 5022-5023, 5040

Principen om att böter är personliga 5049

Överträdelse som inte är uppenbar eftersom det inte finns några tidigare fall 4913

Fall då böter skall åläggas 4881

Flera överträdelser 4761-4765

Kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning 4726

Uppgifter om beräkningen av böterna 4734-4737, 4842

Överträdelse som har begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet 4784

Förfarande vid kommissionen

Beslut i vilket en överträdelse fastställs

Erforderlig grad av exakthet 4460

Non bis in idem 1322-1328

Skyldighet att bemöta företagens invändningar 4460

Bevis för överträdelser 263-264, 1053, 1397, 1838, 1881, 3172

Kommissionens befogenheter och skyldigheter

Förelägganden om åtgärder som företag skall vidta vid överträdelser 4704-4710

Iakttagande av en rimlig frist 707-709

Meddelande om anmärkningar

Erforderligt innehåll 476, 480, 482-485, 553-554, 1596

Frist för yttrande 653-654

Övergivande av anmärkningar 439, 473

Rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor

Innehållet i akten som skall överlämnas till kommittén 742-749

Skyldighet att samråda 742

Rätten till försvar

Delgivning av handlingar som lagts till grund för beslutet 323, 364, 382

Handlingar till parts nackdel (begrepp) 284, 318, 386

Insyn i akten .. 128-139, 142-152, 156, 161, 196, 240-248, 263-264, 318, 382-383, 420

Rätten att inte erkänna förekomsten av en överträdelse 732-739

Tillgång till hela meddelandet om anmärkningar 105-109

Språkregler 223, 629-646

Gemenskapsbestämmelser

Geografiskt tillämpningsområde

Företag som är beläget i tredje land 4236-4240

Överträdelse av gemenskapsbestämmelser

Bevis 2799-2806, 4270-4285

Bevisbörda 2802, 4270

Konkurrensbegränsande samverkan

Anmälan

Undantag

Villkor 3379-3384

Avtal mellan företag

Avtal och samordnade förfaranden som utgör en enda överträdelse .. 3699-3706, 4027, 4127

Företag som kan ställas till svars för en överträdelse bestående i att delta i en global samverkan 4024-4027, 4060-4061, 4109-4112, 4122-4124, 4129

Avtal om att bilda ett gemensamt företag 2973-2982

Avtal om att upprätta ett system för informationsutbyte 1638-1647

Avtal som ingåtts av koncerner av ekonomiska aktörer 1320, 1325-1329, 2622

Begrepp 917, 2341, 4543

"Gentlemen's agreement" 958, 1010

Bevis 2799-2806, 4270

Bevisbörda 2802

Formkrav 2061, 2341

Invändning om att kommissionen förhållit sig passiv (inte tillåten) 2559

Passivt eller påtvingat deltagande 1353, 1389, 1413, 2557, 2603, 2619, 2640, 3199, 3203, 3227-3228, 3944, 3950, 4626

Företagssammanslutningar

Begrepp 1320

Konkurrensbegränsning

Bedömningskriterier

Syftet med samverkan oberoende av dess verkningar 837, 1531, 1672-1673, 2589, 3926-3928, 4561, 4862

Invändningar

Självförsvar 2557-2561, 4900

Marknad som skall beaktas (relevant marknad)

Syftet med avgränsningen 833-834, 1093

Påverkan på handeln mellan medlemsstaterna

Bedömningskriterier 4231

Bedömning med hänsyn till det ekonomiska och rättsliga sammanhanget 1088

Märkbar påverkan 1986, 2591, 3376, 3930, 4612

Samordnade förfaranden

Avtal och samordnade förfaranden som utgör en enda överträdelse 3699-3706

Bedömning med hänsyn till syftet oberoende av verkningarna 3927-3930

Begrepp 1670-1674, 1849-1852, 1910, 1938, 3150, 3924-3930

Kriterier för samordning och samarbete 3150

Bevis 1669-1674, 1852, 1865, 2441, 2799-2806, 3203, 3227, 4270

Bevisbörda 2802

Informationsutbyte mellan konkurrenter 1849-1852, 1887

Samordnad export av produktionsöverskott till tredje land 3443-3444, 3785-3786, 3868-3869

Undantag

Villkor

Förhandsanmälan 2556, 2570

Rättegångskostnader

Ersättningsgilla kostnader

Kostnader för det administrativa förfarandet (omfattas inte) 5134

Kostnader för upprättande av en bankgaranti 5133

Kostnader som vållats part i onödan eller mot bättre vetande 5121-5122

Talan om ogiltigförklaring

Rättsakter mot vilka talan kan väckas

Begrepp 80

Förberedande rättsakter 83

Grunder

Maktmissbruk 779

Åsidosättande av väsentliga formföreskrifter

Rättens prövning ex officio 487